Květena

Moravy a rakouského Slezska.

Sepsal

Dr. Edvard Formánek,
c. k. professor při vyšším českém gymnasiu v Brně.

Druhý díl.

1. svazek.

V Praze. 1896.

Tiskem Jos. R. Vilímka. — Nákladem spisovatelovým.

♃. Červen, červenec. Vlhké, lesnaté úklony, žleby, skalnaté stráně, u potoků zvláště v předhoří rozšířen, jinde pořídku. V brněnském kraji neroste. Ve Znojemsku porůzný: v údolí Oslavy od Čertova mlýna až do Senohrad, u Sedlic poblíž Náměště (Roemer), údolí Ledové u Vranova (Niessl), v údolí Jaserky u Lukova, Kajův žleb u Nov. hrádku, v údolí Dyje mezi Hardekem a Nov. hrádkem, při potoku Hojce mezi Velk. Mašovicemi a dlouhým Šobesem, u Devíti mlýnů poblíž Havraníkův (Oborny). Kolem Jihlavy pořídku: za Koskovým mlýnem (Reichardt), u Žďáru (F. Kovář). V Olomoucku: kolem Marientálu u Olomouce (Mik), u Lošovského mlýna (Makowsky), zdivočelý v údolí Bystřičky u Hluboček blíže Olomouce (Spitzner), u Hrubé vody (Burghauser), hojný kolem Berouna a Roudna (Rieger a Gans). V údolích mor. části Jeseníka velmi hojný: při Krupě mezi Hanušovicemi a Žibřidovicemi (Paul), při horní Moravě a místy v údolí Brané od Nov. Losína až nad Koldštýn (Oborny), zde v lese Šliksenu. — Star. město (Spitzner)!, u Tisé, v zámeckých sadech a j. m. u Velk. Losína, u Tisé, v příkopech a při výstupu na Mottenkopf u Maršíkova, Filipov, Sobotín, u Winkelsdorfu, Rejhotic, Stříbrnic, Chrastic, v údolí horní Tisé u Otcovy boudy, Vysoký les u Janovic, Rymařov, Podélský potok u Jamrtic. — U. Uh. Hradiště (Schlögl). Ve východní části: v Říčkách a sice poblíž rybníkův a v Potůčku u Rusavy (Sloboda)!, Hostýn (Zahradník), hojný na Ostré hoře a u Lásky u Vsetína (Bubela)!, Strouha u Rožnova (Kotek), u Frenštátu (Dr. Hanáček), Hošťálkov, Tišnava a les u Ondrův u Velk. Karlovic. — Les Štotová u Trojanovic a v údolí Ostravice na více místech nikoliv řídký, na Smrku u Čeladné, na Javorníku, v Domorackých lesích, u Žiliny a Fulneku (Sapetza), u Teplic (Ripper), u Pozděchova (J. Pouč), mýtiny v Týnském hájemství. — Na stráni mezi Štaudlem a Stařicí nad Olešnou (Gogela). Ve Slezsku: úklony Lysé hory směrem k údolí Ostravice (Oborny), u Těšína, v Ligotce a u Blogotic, u Bělska, Wapienicy a Bystré (Kolbenheyer), při Visle u Horn. Visly (Kotschy), Rovnica u Ustroně (Uechtritz), Opava (W. Fl.), Slavkovský háj (Svěrák), u Karlovské studénky (Niessl), Ludvíkov (Gr. Fl.), Tomašov (Fiek), u Gräfenberku (Zelenka), v Hammergruntu a na j. m. u Frývaldova. — Mezi Mikulovicemi a Ziegenhalsem, u Reivízu, na Vidlici (Vierhapper), na Leiterberku a ve Velk, Kotlině (Gr. Fl.), na hrázi při silnici mezi Zigharticemi a Lipovou poskrovnu (Latzel).

4. Ulmaria Cambess. Listy s palisty. Květy obojaké; měchýřků 5 neb více.

1164. S. ulmaria L. (T. jilmový). Lodyha přímá, silně hranatá, jednoduchá neb větvitá, lysá, listnatá. Listy přetrhávaně zpeřené, 4—5jařmé. Lístky sblížené neb oddálené, vejčitě — až podlouhle kopinaté, nestejně 2krát pilovité, zakončité, vespod veskrze neb jen na žilách jemně plsťnaté aneb zcela lysé, konečný větší, namnoze hluboce 3—5klaný. Palisty polosrdčitě okrouhlé, toliko ku spodu řapíka přirostlé. Květy ponejvíce 5četné, v složitých, konečných, hojnokvětých kuželovitých vrcholících. Měchýřků 5—8, šroubovitě stočených, lysých. Kořeny neztlustlé.

V. 0·50—1·00 m. Plátky žlutavě bílé, hořkými mandlemi silně páchnoucí. Ulmaria pentapetala Gilib. — U nás v odrůdách α) denudata Presl. Listy toliko na žilách šedoplsťnaté, jinak lysé, tudíž i vespod

zelené. β) discolor Čelak., Neil. Listy na líci tmavozelené, vespod bělo- neb šedoplsťnaté.

♃. Červen, červenec. Vlhká luka, příkopy, potoky, křoví, bahnitá místa lesní. α) od roviny až na předhoří hojný až obecný, někdy i ve vysokých horách; jako na Pradědu (Oborny), ve Velk. Kotlině (Uechtritz)!, Medvědí hřeben. β) od roviny až k temenům vysokých hor rozšířen, leč méně hojný než předešlý. V brněnském kraji: Rajský lesík u Černovic (Makowsky), u Ivančic (Schwoeder), u Svitavy (Niessl), Hluk u Krumlova (Zimmermann), u Strachotína (Schierl), Mokrá hora, Boskovice, les Ryšavá u Pavlovic, Vranovice, Břeclav, Star. Břeclav. — Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), u Lančova, Čížova, Bítova, Vranova, hojný v lesích kolem Jevišovic a u Grešlového mýta (Oborny), v háji mezi Frelešdorfem a Trabinským dvorem (Ripper), u Drnoholce (Dr. Hanáček). V českomoravském pohoří: u Ptačova (Zavřel), Chudobín, Nov. město. V sev. Moravě: u Kojetína (Spitzner). u Roudna a Berouna (Rieger a Gans), u Zábřeha (Panek), Janušovský rybník u Šumberka a v Jeseníku (Paul), v Angerském lese a nezřídka na lukách mezi Bludovem a Šumberkem (Oborny), Dětřichovský les poblíž Unčova, Hraběžice, Rapotín, Velk. Losín a na cestě odtud do Ludvíkova, Star. město, údolí Horní Tisé u Otcovy boudy. V uh. hradištském kraji: obecný kolem Bzence (Bubela), u Uh. Hradiště (Schlögl), Val. Klobouky, Zděchov. Ve východní části: Hoštálkov a v údolí pod Semetínem. — Dosti hojný u Tučap, Prusenovic a Jankovic (Červinka), v okolí Vsetína hojný, α. zde neroste (Bubela)!, u Nov. Jičína (Sapetza)!, u Rožnova (Dr. Hanáček), louky u Jasenky, hojný u Rožnova, Hranice. — V křovištích v Hrbuni u Místku (Gogela). Ve Slezsku: Těšín, Odry, u Vidnavy a Velk. Kraši. — A odtud až do Jeseníka (Vierhapper), u Karlovské studénky (Niessl). V Jeseníku: Studénková hole, Velk. Jezerník, kolem Švýcarny, Česněkový příkop, Velk. kotlina. —

1165. S. filipendula L. (Tužebník). Lodyha přioblá, 3—4listá, lysá. Listy většinou na dolejšku lodyhy nahloučené, přetrhovaně zpeřené, mnohojařmé, v obrysu čárkovitě kopinaté; lístky podlouhlé, peřenoklané, uštů zubatých, brvitých. Palisty polosrdčitě podlouhlé, k řapíku vysoko přirostlé. Květy dosti veliké, dlouze stopkaté, v jednoduchém kruželi, větví posléz jednoramenně vrcholičnatých. Měchýřky četné, přímé, nekroucené, mrtnaté. Oddenek šikmý neb rovnovážný, nesoucí uprostřed hlízovitě ztlustlé mrcasy kořenové.

V. 0·40—0·60 m. Květy nažloutle bílé, vně často načervenalé, hořkými mandlemi páchnoucí. Ulmaria filipen. A. Br.

♃. Červen, červenec. Suchá luka, travnaté úklony, křoviny. písečné bory, rozšířen, zvláště v pahorkatině a nízkém předhoří, v Karpatech až do 600 *m*. V brněnském kraji rozšířen: u Židlochovic, Tuřan, Hády u Obřan, Slatinské skály, u Adamova (Makowsky)!, v údolí Rakovce u Račic až do Jedovnic, u Maxdorfu, Bosonoh (Niessl), u Boskovic (Svěrák), Drysic (Spitzner), u Ivančic (Schwoeder), borový les Boží u Klobouk (Steiger), u Dukovan poblíž Krumlova (Zimmermann), luka při Dyji od Příklud až k Lednici (Schierl), Julianov, Ochoz, Sv. Antoníček, Kartouzy, Geršpice, Dražovice, Radlovec u Bučovic, Rousinov, Vyškov, les Ry-

šavá u Pavlovic, Hustopeč, Kurdějov, Morkůvky, Wiesgrunt u Bošovic, Krumvíř, Terezov, Šardice, Dubňany, Kobylí, Velk. Pavlovice, Řežnovice, Břeclav, Pošlorna. — V Prostějovsku: u Václavovic, Smržic, Dobrochova, Kobeřic, Brodku, na Záhoří, u Plumlova (Spitzner). Ve Znojemsku: na valounech hadcových u Mohelna a Náměstě (Roemer), u Mikulova a Polavy (Makowsky), u Čížova, Lukova, Jevišovic, Znojma, Milfrouna, Nesechleba, v Purkrábce u Suchohrdlí (Oborny), dosti hojný mezi Frelešdorfem a Trabinským dvorem u Hrušovan, háj drnoholecký, mezi Drnoholcem a Pasohlávkami (Ripper). V česko-moravském pohoří pořídku: Telč, Mal. Lhota, Hradisko, Bystřice n. P.-V Olomoucku: v Grygovském a Chomoutovském lese (Mik), Štěpánov (Spitzner), u Střelné (Burghauser), u Milkova (Slavíček), u Roudna a Berouna (Rieger a Gans), u Zábřeha (Panek). V uh. hradišlském kraji: u Kroměříže (Palla), u Vrbky (Zahradník), u Uh. Hradiště (Schlögl), u Navojné (Dr. Hanáček), u Banova (Makowsky)!, na Javořině (Holuby)!, Velká, Vojšice u Mal. Vrbky, Kuželová, hojný u Javorníka, Blumentál, Strání, Bojkovice, Val. Klobouky, Příkaz; Ve východní části: Pulčín, Zděchov, údolí Huslenky. — V okolí Tučap všude hojný (Červinka), obecný u Rusavy (Sloboda), u Jasené (J. Pouč), Vsetín (Bubela), zde obecný, mezi Rusavou a Hošťálkovem, u Hošťálkova, Jasenka, Halenkov, Javorníky, Velk. Karlovice, Rožnov, Frenštát. — Kolem Nov. Jičína (Sapetza). Ve Slezsku: u Těšína, Dziegielówa, Visly atd. (Kolbenheyer), Slavkovský háj u Opavy (Svěrák), louky u Studénky poblíž Vidnavy (Vierhapper)!

375. Geum L. Kuklík.

A) Caryophyllata Koch. Lodyha 2—vícekvětá. Čnělka hákovitě článkovaná, hoření článek posléz opadávající.

1166. G. urbanum L. (K. obecný, benedykt). Lodyha přímá, listnatá i s listy odstále chlupatá, nahoře větevnatá a bez žláznatých chlupův, mezi delšími chlupy hustě aksamítnatá. Listy dolejší přetrhávaně lýrovitě zpeřené, hořejší 3dílné neb 3klané; lístky kosníkově opakvejčité neb podlouhlé, vroubkovaně pilovité. Palisty veliké, okrouhle vejčité, nestejně hrubě pilovité, listovité. Květy přímé, dlouze stopkaté. Kališní cípy a plátky beznehetné. opakvejčité, na plocho rozložené. Kalich na plodu dolů ohrnutý. Strboulek holének v kalichu přísedlý. Holénky huňaté, dolejší článek čnělkový 4krát delší než hořejší, lysý. Oddenek válcovitý, přímý neb šikmý, slabě karafiátem vonící.

V. 0·30—0·60 m. Plátky žluté, dosti malé, ač někdy i větší.

♃ Červen—srpen. Ploty, křoviny, vlhké háje, u příkopů vodních, v celém území až na předhoří obecný.

1167. G. rivale L. (K. potoční). Lodyha přímá a jako listy odstále chlupatá, nahoře větvitá a jako stopky květní a kalichy též žláznatě pýřitá, oddáleně listnatá. Listy dolejší lýrovitě přetrhávaně zpeřené, lodyžní 3dílné neb 3klané, lístky okrouhle opakvejčité, k dolejšku klínovité, laločnaté neb nestejně pilovité. Palisty malé, vej-

čité, stříhaně pilovité. Květy stopkaté, nejprvé převislé, po odkvětu opět vzpřímené. Kalich za plodu přímý a jako hořejší část lodyhy nachově hnědý. Plátky přímé, široce klínovité, v dlouhý nehet skrojené, na konci uťaté, s malým zoubkem. Strboulek holének v kalichu stopkatý, stopka skoro zdéli strboulka a jako holénky huňatá. Hoření článek chlupatý, zdélí až o 1/2 kratší dolejšího, na spodu huňatého a žláznatě chlupatého článku.

V. 0·25—0·50 m. Plátky světle žluté, do cihlova, tmavěji žilnaté, mnohem větší než u předešlého, hákovité prohbí čnělky silné.

♃ Květen—červenec, v Jeseníku i v srpnu. Vlhká luka, u potokův, příkopy vodní, lesní žleby, křoviště, v studenější pahorkatině a předhoří rozšířen, v rovině a teplejší pahorkatině neroste. V brněnském kraji: u Adamova za Švýcarskou chyší směrem k Jedovnicům (Theimer), u Kunštátu a Olešnice (Člupek), louky za Protivanovem blíže sklenné huti (Spitzner), u Svitavy a M. Třebové (Makowsky), pořídku u Křtin, hojněji u Mal. Bukoviny. — V česko-moravském pohoří: u Jihlavy (Pokorny) a odtud dolů až k Želetavě roztroušen (Oborny), les Pod mostem u Heraltic (Zavřel), Dářko již v Čechách (Kovář), Telč, Dlouhý les u Nov. města, Vršany, Sklené, Heralec, Žďár, Jimramov, Nov. Jimramov. V sev. Moravě a Sudetách: hojný kolem Berouna (Gans), Roudna (Rieger), Odřina luka u Střelné (Burghauser), hojný u přítoků Sazavy u Zábřeha, v údolí Bučiny a Březné a na úklonech horních v této krajině hojný (Panek), u Milkova (Slavíček), v lese Angerském a na lukách poblíž tohoto lesa, v Měšťanském lese a i jinde u Šumberka hojný (Paul), u Janovic (Schierl), hojný kolem Star. města, Kunčic, Stříbrnic, Koldštýna, Wiesenberka a skoro při všech horních potocích sudetských (Oborny)!, úklony Drehberku, u Švýcarny, Opava pod Ovčírnou, Frant. myslivna (Spitzner)!, Zlatý potok, Mal. Morava, Krondörfl, Vlaské, Česněkový příkop, úklony Dědu, Svinský příkop, údolí horní Tisé, Winkelsdorf, Teplice, Klepačov, Vysoký les u Janovic, les Grunt u Rymařova, Jamrtice. — Ve východní části: hájemství Prodská (Židovský) na jedné louce u sušírny v Bobreku u Vsetína dosti hojný (Bubela), v parku rožnovském (Kotek), u Rybí a Kunvaldu u Nov. Jičína (Sapetza), Panský luh u St. Jičína (J. Pouč), na Salajce a Kavalčance (Gogela), u Frýdlandu (Oborny), údolí Maxmilianky poblíž Huti Hamer, u Star. Hamer. Ve Slezsku: u Malenovic na úpatí Lysé hory (Oborny)!, Moravka, Slaviča. — Na Čantorym a Baranii v Těšínsku (Kolbenheyer), u Opavy (Svěrák), u Karlovské studénky (Spitzner), hojný v Jeseníku a ještě v nížinách kolem Vidnavy (Vierhapper), jako u Studénky, Wiesavy, Kraši atd., u Vrbna, Tomašova, při Běle u Adolfovic, u Frývaldova, Lípové a Friedberka.

1166 × 1167. G. urbanum × rivale G. Meyer. Lodyha přímá, nahoře větvitá a hustě mrtnatopýřitá, sotva žláznatě chlupatá. Listy jako u G. rivale. Květy nicí až dosti vzpřímené. Kalich za plodu rovnovážný až přímý. Plátky okrouhlé, krátce nehetnaté, přímo odstálé, sytě žluté až světle žluté. Strboulek holének přísedlý neb krátce stopkatý. Čnělka v silném oblouku hákovitě ohnutá, dolejší člen její 2—3krát delší než hořejší, dlouženji chlupatý článek. G. intermedium Ehrh. part.

♃. Květen—červenec. Vlhká křoví a luka, háje, s rodiči velmi pořídku. U nás ve 2 tvarech:

a) **G. intermedium Ehrh.** Tvar příbuznější G. urbanum. Palisty veliké. Květy méně nicí. Kalich za plodu rovnovážně odstálý. Plátky toliko $1^1/_2$ větší než u G. urbanum, sytě žluté. Dolejší člen čnělky asi 3krát delší členu hořejšího.

b) **G. Willdenowii Buek. sp.** Palisty malé. Květy nicí. Kalich za plodu přímo odstálý. Plátky světle žluté, o málo menší než u G. rivale. Dolení člen čnělky 2krát delší hořeního. Bližší k. G. rivale.

a) V oboře u Olmachova a v Olšoví mezi Briesenem a Vidnou ve Vidnavsku, zde dosti hojný (Vierhapper). *b)* Velmi pořídku, posud jen v Oboře u Olmachova ve Vidnavsku (týž).

376. Potentilla L. Mochna.

A) Atricha seu Potentillastrum. Holénky lysé. Plátky namnoze žluté, zřídka bílé a pak s listy zpeřenými

I. Annuae s. Acephalae. Byliny malolisté, 1—2leté, po uzrání plodu odumírající. Květenství sympodiální lichohrozny. Plátky kratší kalicha. Listy dolení peřenosečné neb 3četné.

1168. P. supina L. (M. položená.) Roztroušeně chlupatá. Lodyha položená neb vystoupavá, často již od dolejška, řídčeji až nahoře vidličnatě rozvětvená. Listy 2—5jařmé protisečné, na konci s lichým lístkem, hoření úkrojky sbíhavé, nejhořejší zcela oddělené, z klínovitého dolejška opakvejčité neb podlouhle opakvejčité. Stopky květní krátké, asi 2—3krát delší kalicha, po odkvětu sehnuté. Kališní cípy skoro lysé až řídce chlupaté, větší plátkův. Lůžko plodní smáčknutě kotoučovité, houbovité Holénky velmi malé.

V. a D. 0·10—0·40 m. Plátky malé, žluté, velmi prchavé.

⊙ a ⊙. Červen—září. Vlhké a písčité pastvy, poříčí a břehy rybničné, vlhké průhony a návsí, příkopy, v rovinách a v nižší pahorkatině rozšířena, jinde pořídku. V brněnském kraji: v jižní části obecná (Makowsky), u Adamova (Theimer!). Čtyřicet lánův u Svitavy (Niessner), Linhartice u M. Třebové, Nov. Trnavka, u Třebarova a Boršova (Czerny), u Nenovic (Oborny)!, Pistovice a lomy u Lulče, na Hloučele u Prostějova, poprvé r. 1892 (Spitzner)!, u Ivančic (Schwoeder)!, u Klobouk (Steiger)!, Melatinské údolí u Bilovic, Rajhrad, Telnice, Měnín, Vranovice, Krumvíř, Terezov, Čejč, Břeclav, Star. Břeclav, Poštorna. — Ve Znojemsku: u Náměště (Roemer), zde onde u Znojma, u Hrušovan, Nov. Přerova, Drnoholce a odtud při dolní Dyji (Oborny). V Jihlavsku: na rašeliništích u Jihlavy, jako u Hilbersdorfu (Neumann), v bahně rybničném u Plačova poblíž Třebíče (Zavřel), u Dačic, Čes. Rudolce, Star. Hobzí a Slavonic (Oborny), Velelské rybníky u Žďáru (Havelka). V Olomoucku: u Litovle (Spitzner), u Zábřeha a Leštiny (Panek), u Bludova a Šumberka (Paul), při staveních v Moravičanech u Loštic (Červinka). V uh. hradišťském kraji: nezřídka u Kroměříže (Palla), u Jarohňovic (Zahradník), u Uh. Hradiště, Velehradu (Sapetza), v Hodonínském lese (Theimer), na zaplavovaných

místech na Dúbravě u Bzence směrem k Rohatci (Bubela). Ve východní části: při zříceninách hradu Lukova (Červinka), u fary v Bystřici p. H. (Sloboda), Hustopeč a Černý les u Nov. Jičína (Sapetza). Ve Slezsku: Heraltice, Jakartovice a Krňov (R. a M.). U nás též odrůda:

β) t e r r e s t r i s F o r m. Bylina zakrslá, ve všech částech menší, Listy mnohem užší než u tvaru základního, řapíky kratší. Úkrojky hořejších listů velmi úzké. Květy nahloučené,

Nezřídka na močalovitých zaplavovaných místech poblíž nádraží u Břeclavi.

1169. P. norvegica L. (L. norvéžská). S r s t n a t á. Lodyha přímá, n a h o ř e v r c h o l i č n a t ě r o v ě t v e n á. L i s t y 3 č e t n é, obakzelené, lístky zpředu stříhaně pilovité, u dolejších listův opakvejčitě podlouhlé, konečný z nich 2—3sečný, lístky hořejších listů podlouhle klínovité. S t o p k y k v ě t n í š t í h l é, p o o d k v ě t u p ř í m o o d s t á l é. Kališní cípy veliké, 2krát větší než u předešlé, široce kopinaté. L ů ž k o k u l o v a t o - v e j č i t é, m á l o š ť a v n a t é.

V. 0·15—0·40 m. Plátky malé, světle žluté, opadavé. P. dichotoma Mœnch. Meth. 659.

⨀ a ⊙ Červen a srpen. Písečné a štěrkovaté břehy rybníkův a řek, příkopy, místa dříve zaplavená, pořídku a posud jen v sev. Moravě, ve Slezsku a v údolích sudetských. V údolí Brané a horní Moravy, jako ještě u Holby (Oborny 1882), vlhká místa v Dětřichovském lese poblíž Unčova v sev. Moravě. Ve Slezsku: v Těšínsku: rybníky u Wielke łąki (Kotula), u Heraltic (R. a M.), u Waldenburka (W. Fl.), u Tomašova, Bohučovic a Palhance (Sapetza), blíže střelnice, u Prillova mlýna a Göblova lomu u Vidnavy,! u Viesavy a Vojtovic (Vierhapper), u Sörgsdorfa a Javorníka (Latzel).

II. A x i l l i f l o r a e. Stopky květní postranní, v úžlabí listů jednotlivé.

a) T o r m e n t i l l a e. Oddenek tlustý, málo rozvětvený. Lodyha ráda poléhající, nekořenující, s listy přízemními 3- zřídka 4četnými, neb vzpřímená s listy nazkrze trojenými. Palisty namnoze stříhané, listům podobné. Květy namnoze 4- zřídka 5četné.

1170. P. tormentilla Schrank. (Nátržník). L o d y h a p o l o ž e n á, v y s t o u p a v á n e b p ř í m á, nikdy nekořenující, n a h o ř e r o z v ě t v e n á a v i d l i č n a t ě v r c h o l i č n a t á. L i s t y l o d y ž n í p ř í s e d l é n e b p ř e k r á t c e ř a p i k a t é, v ž d y 3 č e t n é, l í s t k y p o d l o u h l e k l í n o v i t é, skoro stříhaně pilovité, vespod přitiskle chlupaté, trochu třpytivé. P a l i s t y v e l i k é, p ř í p r s t n a t ě h l u b o c e 3—5 k l a n é. Květy jednotlivé, dlouze stopkaté skoro vždy 4četné. P l á t k y okrouhle srdčité, d o s t i p l o š e r o z l o ž e n é, k a l i š n í l í s t k y k n i m z d o l a d o s t i t ě s n ě p ř i l é h a j í c í. S t r b o u l e k plodní malý, nízký, a s i z 8 p ř e s l e n o v i t ě s e s t a v e n ý c h h o l é n e k. Oddenek tlustý, válcovitý, uvnitř krvavý, někdy až hlízovitý.

V. 0·15—0·30 m. Květy žluté. Tormentilla erecta L., P. silvestris Neck. 1768., P. Neumeyeriana Tratt.

♃ Červen — září. Suchá lesní místa, lesní luka, mýtiny, kraje lesní, rašelinná luka, v pahorkatině a předhoří až ku hřebenům hor obecná, jako na Klad. Sněžníku, Vysoké holi 1464 m., Koperníku, Fuhrmannštýnu, Studénkové holi a odtud až k Frant. myslivně.

β) strictissima Zimm. Lodyha silnější, ztuha přímá, na konci vidličnatá, chudokvětá. Lístky podlouhle kopinaté, přisedlé, veliké, někdy trochu hedbávitě chlupaté, stříhaně a ostře pilovité. Palisty veliké, hluboce stříhané. Květy veliké.

V Sudetách: Klad. Sněžník, Praděd a j.

b) Reptantes. Lodyha položená, namnoze kořenující. Listy přízemní 5četné, zřídka s vtroušenými 7- neb 3četnými. Palisty dosti jednoduché.

1171. P. procumbens Sibth. (M. rozprostřená). Lodyha položená, namnoze rozvětvená, zřídka jednoduchá, bičíkovitá, široce rozkladitá, posléze koncem kořenující, uzlinatá, s květy jednotlivými na uzlinách, na konci lodyhy v obšírný, vidličnatý vrcholík sestavenými. Listy s kratším neb delším řapíkem, nejdolejší a přízemní častěji 5četné, lodyžní 3četné, lístky vespod přítiskle chlupaté, trochu třpytivé, opak vejčité neb vejčitě podlouhle klínovité, hrubě-, skoro stříhaně pilovité, zubů vejčitě kopinatých, špičatých. Palisty obyčejně malé, celé neb 2klané. Květy dlouze stopkaté, dolejší 5-, hořejší 4četné. Kališní lístky nazpět poohrnuté, od koruny odstálé. Plátky zvonkovitě skloněné, polokulovité, větší lístků kališních. Strboulek polokulatý, asi ze 16 holének složený.

D. 0·15—0·40 m. Plátky zlatožluté, vyhlubené. Tormentilla reptans L., P. nemoralis Nestl. M. P. 65. a dle Greniera P. supertormentilla × reptans.

♃ Červen — srpen. Světlé lesy, zvláště jehličnaté, kraje lesní, suchá neb rašelinná luka, travnaté a keřnaté meze pořídku a posud s jistotou jen v krajinách sudetských a v česk. mor. pohoří: u Ochoze a v Zátokách blíže Nov. města, u potůčku ve Velkých Míchovech, v Plačkovci u Řečice (Havelka), Kladské pohoří (Tausch). V Jeseníku: Waldenburg a Velk. kotlina (Grabowski), Zuckmantel (Bachmann), suché mýtiny u Krautenwalde (Latzel), dle Schlossera též u Šilperku.

1172. P. reptans L. (M. plazivá, pětiprstka). Lodyha namnoze poléhající, často kořenující, výběžkovitá, obyčejně jednoduchá, uzlinatá. Listy řapíkaté, namnoze 5četné, řídčeji hořejší též 3četné, lístky opakvejčitě podlouhlé, k dolejšku klínovité, vroubkovaně pilovité, travozelené, roztroušeně přítiskle chlupaté. Palisty dosti malé, celé neb

hoření 2klané. Květy obyčejně 5četné, na vystoupajících větvích jednotlivé, na uzlinách ponejvíce 2listých.

D. 0·30—0·60 m. Koruny veliké, zlatožluté, zřídka pomorančové.

♃ Červen—září. Vlhká luka, trávníky, meze, břehy, příkopy, od roviny až na předhoří obecná.

c) Anserinae. Listy přetrhovaně zpeřené, namnoze 5četné. Lodyha výběžkovitá, položená kořenující. Plátky žluté.

1173. P. anserina L. (M. husí, stříbrník, husí mýdlo). Listy přetrhovaně, mnohočetně složené, lístky podlouhlé, protisečně pilovité, vespod hedbávitě běloplsťnaté. Palisty blánovité, pošvovité. Květy dlouze stopkaté, úžlabní, jednotlivé na uzlinách výběžkaté lodyhy. Úšty kalíška celé neb 2—3klané.

D. 0.15—0·40 m. Koruny značné, žluté. Odění listů proměnlivé: *α*) discolor Neilr. Listy na líci lysé neb přilysé, zelené. *β*) argentea Neilr. Listy na líci hedvábitě stříbrošedé. *γ*) viridis Koch. Listy obak travozelené, spoře chlupaté neb na líci lysé,

♃ Květen, červen. Pastvy, návsi, písečné průhony, vlhké trávníky, břehy od roviny až na předhoří obecná v odr. *α*) a *β*), *γ*) dosud u nás nenalezena, zda-li Schurem na úpatí Červeného kopce u Svratky blíž Brna nalezené byliny sem patří, nelze stanoviti, poněvadž není dokladův.

III. Pinatae. Listy zpeřené.

1174. P. rupestris L. (M. skalní). Odstále pýřitá, nahoře též žláznatě pýřitá. Lodyha přímá, namnoze načervenalá neb skvrnitá, nahoře vidličnatě vrcholičnatá. Listy přízemní 2—3jařmě zpeřené, lístky 2krát vroubkované, konečný opakvejčitý, postranní šikmo vejčité, k dolejšku listu vždy oddálenější a menší. Listy lodyžní 3četné, s palisty zašpičatělými. Květy dlouze stopkaté. Holénky hladké.

V. 0·30—0·45 m. Plátky dosti veliké, bílé.

♃ Květen, červen. Keřnaté a kamenité stráně, světlá lesní místa, lesní louky, křoví, travnaté pastviny, ve střední a jižní části porůzná. V brněnském kraji: mezi Brnem, Soběšicemi, Bílovicemi a Adamovem (Makowsky), Račice směrem ku Křtinám a u Bukoviny (Theimer)! u Mokré hory (Tkany), hojná na lesních lukách mezi Vranovem a Šebrovem (Niessl), kopce mezi Vomicemi a Těšicemi (Oborny)!, u Ivančic (Schwoeder), Mokrý žleb u Krumlova (Zimmermann), u Tvarožné, Hády u Obřan, zde poněkud hojnější u I. tunelu, Říčmanice, Kanice, hojná u Bílovic a sice podél trati, ve zmolách, na Suché hoře a přehojná na mýtině pod Boudou, Outěchov, Vranov, Josefov, Líchy u Vohančic, Měřín, u Nemojan ve Vyškovsku. — V Prostějovsku: na Záhoří i na vinohradech kosířských u Prostějova (Spitzner). Ve Znojemsku: Milfrounská stráň u Milfrouna, úklon Pelcberku k Nesechlebu, Mlýnský kopec u Čížova a mezi Čížovem a Liliendorfem, Vinná hora oproti Hardeku, v lesích mezi Olbramovým kostelem a Šumvaldem, v údolí Dyje mezi Hardekem a Vranovem (Oborny). Ve Slezku: dle Kotschyho na Lysé Hoře.

IV. Palmatisectae. Listy prstnatě 3-, 5—7 četné.

1. Rectae. Bylina vysoká, dlouze chlupatá, nikdy však pýřitá nebo plstnatá. Lodyha ztuha přímá: Listy obak zelené.

α) Listy přízemní a dolejší lodyžní namnoze jen 5- neb 7četné.

1175. P. recta L. (M. přímá). Lodyha tuhá, přímá, tlustá, namnoze jednotlivá a jako kalichy mrtnatě pýřitá a odstálými, dlouhými chlupy hustě huňatá. Listy 5—7četné, řapíkaté, nejhořejší 3četné, skoro přisedlé, lístky podlouhlé neb podlouhle kopinaté, k dolejšku krátce klínovitě zúžené, kolkolem hluboce střihaně pilovité, po každé straně se 7—13 zuby, na líci zelené, přitiskle hedbávitě chlupaté, třpytivé, vespod stejnobarevně zelené, roztroušenými krátkými chloupky šerpivé a na žilách huňaté. Stopky květní za plodu ztuha přímé. Lístky kališní velmi veliké, úzce kopinaté. V. 0·30—0·60 m. Plátky citronově žluté, větší kalicha. P. recta β) pallida Lehm. R. P. 83., P. sulphurea Lamk.

♃ Červen, červenec. Výslunné a travnaté stráně, světlá křoví, kamenitá a keřnatá úbočí, kraje lesní, meze, v teplejší pahorkatině a nízkém předhoří porůzná a zhusta s P. obscura Aut. zaměňovaná. V brněnském kraji: u Adamova!, Lomnice a M. Třebové (Makowsky), u Hustopeče, Nosislavi, stráň lesní nad Kurdějovem! (Schierl), Bilovice, Boskovice, Stráň a Sitkovec u Morkůvek! — Na Horkách u Drahan!, u Baldovce poblíž Prostějova (Spitzner). Ve Znojemsku: u Náměště (Roemer), u Drnoholce (Ripper). V Jihlavsku: hojná mezi Altenburkem a Flandry (Reichardt), Vilímovický les u Třebíče (Zavřel)! pod hradem Mitrovem u Nov. města (Havelka), údolí Dyje pod Dačicemi (Oborny), Peperek stráně poříčím Sázavy (Kovář). V sev. Moravě: u Berouna (Gans), u Budišova. — Ve východní části: u Kostelan (Zahradník), Říčky u Bystřice p. H. — V lese Háji u Bludovic, u Vsetína však neroste (Bubela). Ve Slezsku: dle Schlossera na Lysé hoře Na Ostrym (Kotschy), úklony údolí před Libojaty blíže Bílovce (Wetschky), při Moravici u Opavy (Švěrák), u Krňova (Wenck), Filštýn (Münke), Bernartice, Sörgsdorf (Latzel), Vidnava a Kraš. U nás v odrůdách:

a) **obscura Aut. vix. Willd.** Lodyha útlejší, namnoze načervenalá, větévky květní přímé. Listy dolejší 7četné, lístky tmavozelené, řidce chlupaté, úzce podlouhlo-kopinaté, hojně střihano-pilovité, po každé straně s 12—16 zuby. Plátky malé. opaksrdčité, sotva větší kalicha, tmavě žluté. P. recta α) obscura Lehm., P. corymbosa Mönch. Suppl. 279, sec. Lehm.

Jako předešlá, leč hojnější než tato. V brněnském kraji: u Adamova (Theimer)!, Žlutý kopec u Brna (Czížek), Ivančice (Oborny)!, Šlapanice a Ostrovačiee (Schwoeder)!, u Klobouk (Steiger)!, kraj Obecného lesa a Markrabství u Medlánek, stráň naproti Rajskému lesíku u Černovic, Bystrc, Pisárky, Babí lom u Nebovid, Sokolnické kopce, Mal. Hostihrádky. — V Prostějovsku: na Záhoří, na Kosíři (Spitzner). Ve Znojemsku: údolí Dyje u Bítova, Vranov a odtud dolů až ke Znojmu dosti hojná, na Polavských kopcích, u Mikulova, Jaroslavic, Purkrábky, Milfrouna, Hradiště, Hnanic, byliny z těchto stanovisk dle Ob. většinou sem přináležejí (Oborny). V sev. Moravě: u Šumberka (Paul)!, u Domštátu,

Star. města a Budišova. Ve východní části: na Pernické Hůře u St. Jičína (J. Pouč), při Bečvě pod Láskami, leč pořídku (Bubela) a Nivky u Vsetína; sem bezpochyby přináležeji Sapetzou uvedené rostliny s Pečawské gúry u Star. Jičína, s Helfenštýna u Hranic a od Fulneku. Ve Slezsku: Těšín, Vítkov a Odry.

c) **crassa Tausch sp.** Opiz. Böh. G. Bylina dlouhými, bílými chlupy hustě posetá. Lodyha kratší a tlustější než u P. recta. Listy namnoze 5četné. — P. recta var. leucotricha Borb. jest dle Zimmetra jen štíhlejší tvar P. crassa Tausch. Zimm. B. z Kennt. d. G. P. Jinomostí 1889.

Jako předešlá, leč velmi pořídku, posud jen v Markrabství u Medlánek poblíž Brna.

2. Argenteae. Lodyha ± pýřitě plstnalá. Listy zvláště vespod zmotaně chlupaté, plstnaté neb huňaté. Květy dosti malé.

a) Canescentes. Listy po kraji neohrnuté, zřídka čistě bíle plstnaté, namnoze šedé neb nazelenalé. Lodyha namnoze dosti ztuha přímá, neb aspoň z obloukovitého dolejška vystoupavá. Stopky plodní namnoze přímé.

1176. P. canescens Bess. (M. šedivá). Lodyha vystoupavá neb přímá, řídce šedoplsťnatá a odstále chlupatá, nahoře vrcholičnatá, řídčeji již od prostředka větvitá, hojně listnatá. Listy dolejší 5četné řídčeji 7četné, prostřední 5— a hořejší 3četné, lístky podlouhlé neb podlouhle-kopinaté, k dolejšku klínovité, po největší část svého objemu stříhano-pilovité, po každé straně s 5—7 zuby, na líci zelené, přítiskle hedbávitě třpytivé až skoro lysé, vespod tence kadeřavě šedoplsťnaté a na žilách dlouhými chlupy huňaté. Stopky květní za plodu ztuha přímé. Kališní lístky ± dlouze chlupaté, kratší plátkův.

V. 0·30—0·45 m. Koruny sytě žluté. Kalich za plodu zvětšený. Od P. recta menšími květy a šedozelenou, kadeřavou plstí a delšími k ní přílehlými chlupy rozdílná. P. inclinata Lehm. R. P. 100, Koch Syn. 237, non Vill., P. hungarica Willd. herb., P. intermedia Wahlb. Fl. carp., non L., P. adscendens W. Kit.

♃ Červen, červenec. Keřnaté, výslunné a travnaté stráně, skalnaté úklony, meze, u cest, kraje lesní, od roviny až na předhoří rozšířena. V brněnském kraji: nezřídka kolem Brna, na Františkově, Špilberku, v Písarkách, na Hádech, v údolí Svitavy od Brna až po Adamov (Makowsky)!, Dědice a Pistovice u Vyškova (Spitzner)!, mezi Popůvkami a Žebětínem (Niessl)!, u Židlochovic (Reissek)!, náspy trati mezi Hustopečí a Zaječím (Schierl), u Klobouk (Steiger),! na Polavských kopcích, u Krumlova, Vedrovic a Čejče (Oborny)!, Líšeň, Obřany, náspy trati a žleb poblíž nádraží u Bílovic, mýtiny u Zlámaného kříže u Kanic, Boskovice, Krokočín, zmoly u Husovic, meze u Kartouz, na Žlutém kopci u Černovic, u Jundrova, Kohoutovic a Morkůvek. V Prostějovsku: u Prostějova, Přemyslovic, za Smržicemi, u Plumlova a Hamer (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), u Hrušovan, Znojma, Vranova, Hardeku, Velk. Mašovic a na

Mikulovských kopcích! (Oborny), Frelešdorf a odtud podél hranice zemské (Ripper). V česko-moravském pohoří: Starý kopec (Reichardt) a v údolí Jihlavy u města Jihlavy porůzná (Pokorny), v lese u Hor. Heřmanic poblíž Vel. Meziříčí (Zavřel), u Dačic, St. Hobzí a Slavonic (Oborny), Peperek poblíž Žďáru (Kovář), Velk. Meziříčí, Vosová, Petrovice, Pikarec, Moravec, údolí Nedvědického potoka, Bystřice p. P.. — V Olomoucku: meze mezi Mirovem a Kounicemi (Uechtritz), u Určic a Milkova (Slavíček), u Šumberka (Paul), Přemyslovice u Konice (Spitzner), u Star. města. — V uh. hradišťském kraji: nehojně na úklonech Sv. Rocha u Uh. Hradiště (Schlögl), les Plechovec u Bzence (Bubela), Holý vrch u Navojné (Dr. Hanáček), na Javořině, Bošácké kopanice u hranice mor. (Holuby). Ve východní části: u Holešova (Zahradník), u Rusavy (Sloboda), Nivka, Johanová a Posedky u Vsetína, Lutonina a Zádveřice u Vyzovic (Bubella in litt.), u Štramberka a Hranic (Schlosser), u Jasené a u Petřkovic (J. Pouč), u Domštátu. — Ve Slezsku: porůzná v Těšínsku (Kolbenheyer), u Bruntálu. — Úklony údolí před Libojaty blíže Bílovce (Wetschky), Hradisko (Sintenis)! a Řeznický les u Krňova. — Móravice u Opavy (prof. Ens), u Frývaldova (Vierhapper), u Javorníka (Spatzier), Vidnava, Kraš, Kobylá, Bernartice. — U nás v odrůdách:

β) Uechtritzii Zimm. Bylina méně chlupatá. Lístky opakvejčité, k dolejšku dloužeji a úžeji klínovité, se zuby nemnohými a nepravidelnými, po každé straně s 2—3, zřídka 4; zuby užší, nejhořejší mnohem větší, listy vespod zelenavě šedé, vzezřením P. argentea podobná. P. canescens var. fallax Uechtr. Jahresb. d. schles. G. 1862

Pořídku, posud jen na mezích u Husovic poblíže Brna.

γ) polyodonta Borb. Lodyha ztuha přímá, lístky podlouhlé až k dolejšku stříhaně pilovité, zuby četné, po každé straně 6—10, ku předu namířené, na líci zelené, huňaté, vespod šedoplsťnaté. P. canescens Gremli p. p.

Pořídku, posud jen při břehu Svratky u Pisárek a na náspech trati u Bilovic.

δ) leiotricha Borb. Bylina silnější, namnoze již od prostředka silně větvitá. Všech 5 lístků daleko rozestálých, podlouhle kopinatých, velmi úzkých, dlouhých, po každé straně s 5—6 zuby.

Pořídku, posud jen na Leskouně u Vedrovic.

b) Collinae. Listy 5—7 četné, na kraji ploché nikoliv ohrnuté, vespod namnoze šedě- neb šedozeleně-, zřídka čistěji běloplsťnaté neb huňaté. Lodyha položeně vystoupavá, ± obloukovitá, nikdy od dolejška ztuha přímá. Stopky plodní namnoze nazpět ohnuté. Skupina bohatá na tvary.

1177. P. Wiemanniana Günth. et Schumm. (M. Wiemannova). Lodyha z položeného dolejška vystoupavá, namnoze od prostředka volně vrcholičnatá, tence plsťnatá a odstále chlupatá. Listy přízemní v těsné rozetce a jako dolejší 5četné, dlouze řapíkaté, lístky klínovitě opakvejčité až vejčitě podlouhlé, po kraji rovné, v přední polovici zastříhaně vroubkovaně pilovité až peřenoklané, zuby velmi veliké, ne-

pravidelné, špičaté, po každé straně 2—4, vespod nasivěle mrtnaté, pýřité až tence bělošedě plsťnaté, na žilách delšími, tuhými, rovnými, přitisklými chlupy hedbávité, třpytivé, nezřetelně žilnaté. Palisty kopinaté, prodloužené. Stopky květní tenké, niťovité, 3—4krát kratší než rovnovážně odstálé neb nicí stopky plodní. Holénky velmi malé, okrouhlé, slabě svraskalé

D. a V. 0·10—0·30 *m*. Plátky čistě žluté, dosti malé, skoro 2krát delší kalicha. P. Guentheri Pohl. ten. Fl. boh. 1815, P. Lindakeri Tausch ex p., P. collina *β*. diffusa Lehm.

♃. Květen, červen. Trávníky, meze, u cest, pastvy, písčité a keřnaté kopce, pořídku a s jistotou jen na Sokolnických kopcích a u Mal. Hostihrádek; pokud byliny z níže vytčených míst sem náležejí, nelze stanoviti, poněvadž není dokladův. U Bosonoh, na lysém úklonu k Pisárkám, u Ivančic, Popůvek, Rosic, Ostrovačic (Niessl), dle Schura na Hádech u Brna?, dle Roemra hojná u Náměště.

c) Euargenteae. Listy po kraji zřetelně ohrnuté, vespod namnoze dosti běloplsťnaté. Lodyha vystoupavá, nikoliv ztuha přímá. Listy namnoze 5-, řídčeji 7četné, lístky namnoze opakvejčité, stříhaně pilovité. Stopky květní a plodní přímé.

1178. P. argentea L. (M. stříbrná). Lodyha vystoupavá neb poléhající, slabě plsťnatá, na konci namnoze vrcholičnatá. Listy dolení 5četné, hoření 3četné, lístky skoro kožovité, klínovitě opakvejčité, na dolejšku nejcelejší, zpředu peřenoklané neb stříhaně pilovité, úkrojky po každé straně od prostředka namnoze jen 2, dosti široké, nestejné, rozložené, přitupé, po kraji ohrnuté, na líci tmavozelené, skoro lysé, vespod bělošedě plsťnaté. Stopky květní tenké, za plodu přímé neb odstálé. Vnější kališní lístky podlouhlé, přitupé, ostatní skoro podlouhle vejčité, špičaté. Plátky klínovitě opakvejčité, slabě vykrojené, sotva delší než kalich chlupatě plsťnatý.

V. 0·20—0·30 *m*. Květy čistě žluté, malé.

♃. Červen—srpen. Suché meze, cesty, trávníky, výslunné a kamenité stráně, od roviny až na předhoří obecná. U nás v odrůdách:

β) incanescens Opiz. Lodyha přímá, plsťnatá. Lístky obak běloplsťnaté, skoro podlouhlé, hřebenitě stříhané, úkrojky hluboké, konečných nemnoho (2—3), rozložených, celých, se zubem konečným vzpřímeným. P. neglecta Bmgt., P. impolita Whlbg Fl. carp., P. argentea v. tomentosa Döll.

Jako tvar základní, leč řidčeji. U Řečkovic a v Obecném lese a na Leskouně u Vedrovic. Dědice u Vyškova a na Kosíři ve vinohradech u Kostelce, u Tovačova (Spitzner), na Žlutém kopci a v Čertově žlebu u Brna (Schur), Karolinin a jiné kopce u Znojma (Oborny), Heřmanice poblíž Třebíče (Zavřel), u Star. města (Spitzner), les Plechovec u Bzence (Bubela).

γ) dissecta Wallr. sched. crit. 237. p. sp. Bylina našedivělá. Lodyha dosti přímá, plsťnatá. Listy 5četné, lístky opakvejčité, na kraji sotva ohrnuté, po každé straně s 2 hlavními úkrojky, tyto i se středním úkrojkem opět ve velmi úzké, rovné, ku předu namířené ušty dělené, lístky tudíž 2krát peřenoklané, na líci našedivělé, vespod sněhobíle plsťnaté. Květy v hustý vrcholík nahloučené.

Jako předešlé, hojná. V brněnském kraji: Židenické kopce, úklony Hádů pod Klajdovkou, zde význačná, Cacovice, Sv. Antoníček u Brna, Oujezd u Tišnova, Žlutý kopec a úklony jeho směrem ku Kamennému mlýnu, Holedná u Jundrova, Písárky, Červený kopec, Čertova zmole u Kohoutovic, Stará Hora u Syrovic, Židlochovice, Liliová hora u Lulče, u Vyškova tvary lysé i chlupaté. — Meze u kostipalny blíže Prostějova (Spitzner).

1179. P. decumbens Jord. Catal. du Jard. bot. de Grenoble 1849 (M. ležatá). Lodyha položená neb poznenáhla skoro od dolejška vystoupavá, krátce plsťnatá, něco chlupatá, nahoře vidličnatě větvitá, větví latnatě vrcholičnatých, s krátkými, tlustými větvemi lodyžními, promíchanými větvičkami květními neplodnými. Listy přízemní a dolejší lodyžní řapíkaté, 5četné, hořejší přisedlé, 3četné, lístky rovné, na líci skoro lysé, živě zelené, slabě lesklé, vespod bělošedě neb našedivěle plsťnaté, z klínovitého, nejcelejšího dolejška úzce podlouhle opakvejčité, nahoře stříhané pilovité, po každé straně s 2—4 kopinatými neb podlouhlými, špičatými, skoro rozloženými zuby. Palisty špičaté. Stopky květní tenké, plstnatě chlupaté, často zprohýbané, plodní skoro přímé. Kalich skoro plsťnatě chlupatý, lístky kališní špičaté, vnější podlouhlé, vnitřní širší, vejčitě kopinaté, nestejné. Plátky velmi rozložené, na vzájem od sebe odstálé, klínovitě opakvejčité, vykrojené, skoro 2krát delší kalicha. Čnělky přímé, skoro zprohýbané, v hustý, vejčitý strboulek nahloučené, delší tyčinek. Holénky vejčité, svraskale rýhované, niťovitým kýlem obdané.

D. a V. 0·20—0·50 *m.* Květy žluté, čnělky živě žluté. Bylina velmi veliká, silná, se širokými a plochými listy.

♃ Červen, červenec. Místa písčitá, travnaté úklony, meze, pořídku. Posud jen u Ivančic v okresu brněnském a u Velk. Meziříčí v česko-moravském pohoří. Při silnici u Zelče blíže Nezamyslic, u kostipalny za Prostějovem (Spitzner). U nás v odrůdě:

β) septemsecta Meyer. p. sp. Fl. Hannov. P. argentea *β*. septenata Lehm. Listy namnoze 7- neb 6četné, lístky přízemní méně dělené, lodyžní bohatě stříhané.

Jako předešlá. Posud jen u Oujezda poblíž Tišnova.

1180. P. tenuiloba Jord. Pugill nov. pl. 1852 (M. úzkolaločná). Lodyha štíhlá, ztuha přímá neb z trochu ohnutého dolejška vystou-

pavá, plsťnatá a trochu chlupatá, nahoře vidličnatě větvitá, větví přímo odstálých, vrcholičnatých, větévky lodyžní tlusté, značně skrácené, větvičky všecky současně květonosné. Listy přízemní a dolejší lodyžní řapíkaté, 5-, řídčeji skoro 7četné, hořejší a nejhořejší přísedlé, 3četné, lístky ploché neb na kraji slabě ohrnuté, na líci tmavozelené, skrovně chlupaté, vespod našedivěle plsťnaté, s vtroušenými, chabými chlupy, z klínovitého nejcelejšího dolejška podlouhlé neb podlouhle opakvejčité, nahoře stříhaně zubaté, zuby čárkovitě podlouhlé, špičaté, vzpřímené, po každé straně 2—4. Palisty kopinatě čárkovité, přišpičatělé. Stopky květní tenké, trochu zprohýbané, plodní přímé. Kališní lístky trochu plsťnatě chlupaté, špičaté, vnější podlouhlé, vnitřní širší, vejčitě kopinaté, nestejné. Plátky opakvejčité, na dolejšku zaokrouhlené, na konci skoro uťaté, málo delší kalicha. Čnělky bledě žluté, velmi hustý, kulatý strboulek působící, málo kratší tyčinek. Holénky podlouhle vejčité, velmi malé, přetence svraskale rýhované, neobroubené.

V. 0·20—0·30 *m*. Květy malé, žluté. Ve všech částech štíhlejší než P. argentea, plátky menší, na spodině slaběji klínovité, listy vespod slaběji bělošedé. Tomuto tvaru velmi blízká jest též P. argentea v. perincisa Borb.

♃ Červen, červenec. Suché, výslunné kopce, kamenité stráně, světlá lesní místa, travnaté úklony, ve střední části porůzná. Les Horka a jiná místa u Líšně, Kraví hora u Brna, meze u Tečic, pod starým zámkem u Rosic, les u Zastávky, les Volešek u Biskupic. — Rostliny příbuzné na Kosíři u Kostelce a na mezích u kostipalny blíž Prostějova (Spitzner).

3. Chrysanthae. Pníčky nekořenující. Lodyha ± chabá a jako stopky květní namnoze rovnovážně odstálými chlupy posetá. Listy obak zelené, palisty namnoze celé. Květy ve volném květenství.

1181. P. rubens Crantz, Stirps aust., jako Fragaria rub. non Vill. nec All. (M. červenavá). Bylina zvláště na dolejšku načervenalá, až špinavě nachová. Lodyha tenká, chabá, rozložená neb vystoupavá, hned nad dolejškem vidličnatě rozvětvená, nahoře velmi plihá, dlouhočlenná a jako řapíky hustými, měkkými, dlouhými, rovnovážně odstálými chlupy a krátkými kadeřavými chloupky posázená. Listy přízemní dlouze řapíkaté, namnoze 5-, 7—9- (někdy i 11-) četné, tmavozelené, vespod bledší, lístky opakvejčitě podlouhlé až opakvejčité, na dolejšku klínovité, v největší části svého objemu stříhaně pilovité, po každé straně s 3—6 špičatými, odstálými zuby. Listy lodyžní malé, 3četné, nejhořejší jednoduché. Stopky květní dlouhé, tenké, niťovité, s plodem dolů ohnuté. Kališní cípy huňaté. Strboulek plodní nízký, polokulatý, toliko zvýší 2 holének, holénky slabě napříč svras-

kalé neb hladké, sotva patrně kýlnaté. Oddenek z výhonků krátkočlenných.

D. 0.08—0·20 *m*. Plátky zlatožluté, dosti malé. P. dubia Moench., P. opaca Aut. pl. non L, neb P. opaca L jest, jak Zimmeter ve svém Beitr. z. Kent. d. Pot. 1889, str. 30 dokazuje, P. verna Aut.

♃ Květen, červen. Lesy, kraje, lesní křoví, keřnaté stráně, meze, vřesoviště. V celém území až na nižší předhoří obecná. V okolí Brna: Židenické kopce, Bílá hora u Julianova, Slatinské skály, Líšeň, Sv. Antoníček, Kartouzy, Řečkovice, Medlánky, Evanovice, Cinzendorf, Babí lom u Lelekovic, Hády, Bílovice, háje u Černovic, Komín, Jundrov, Písárky a v sev. části ještě u Boskovic, Kunštátu, Doubravníka atd.

β) moravica Form ad interim. Hořejšími listy lodyžními a oděním na spodu listu od tvaru základního rozdílná.

Pořídku, Býčí skála u Adamova a u Kunštátu.

1182. P. patula W. Kit. (M. rozkladitá). Lodyha vystoupavá, nízká, ač tenká, přec dosti tuhá, namnoze až na konci vrcholičnatá, hustě kadeřavě pýřitá a dlouženi huňatá. Listy přízemní namnoze 7dílné, lodyžní 5—3dílné, lístky úzce čárkovitě klínovité, po každé straně zpředu jen s 1—2 úzkými, hluboce oddělenými zuby, obak zelené, na líci trochu hrbolkovitě draslavé, roztroušeně chlupaté, vespod a na kraji dlouhými, bílými chlupy huňaté, řapíky přílehle srstnaté. Stopky květní mírně dlouhé, tenké, niťovité, v čas květu přímé, plodní obloukem ohnuté. Kališní cípy úzce vejčitě okrouhlé, špičaté, žlutozelené. Plátky delší kalicha. Strboulky plodní polokulaté, malé. Nažky napříč svraskalé. Oddenek mnohohlavý, s krátkými výhonky.

V. 0·10—0·20 *m*. Květy žluté.

♃. Květen, červen. Výslunné kopce, travnaté úklony, pořídku; u nás dosahuje západní hranice svého rozšíření. Luční úklony u Krumvíře poblíž Klobouk (Steiger)!, háj nad Židlochovicemi (Schierl), kolem Čejče a na sousedních kopcích (Schlosser) i na západním konci bývalého jezera (Niessl), s P. rubens Crantz na kopcích u Hovoran (Jelínek 1837), u Čejkovic (Makowsky), pořídku na kopcích u Kobylí.

4. Aureae. Pníčky namnoze stlačené, namnoze kořenující, chudolisté, namnoze jen 5-, zřídka 7- neb 3listé a obyčejně málo vyšší listů přízemních. Sem náležejí i alpské druhy s lodyhou částečně ztuha přímou.

α) Vernales. Lodyha ± položená, přímo odstále neb přílehle, nikoliv rovnovážně odstále chlupatá. Listy vespod zelené, bez veškeré stopy chlupů hvězdovitých. Pníčky namnoze kořenující. Byliny na kopcích a při kraji cest rostoucí.

1183. P. opaca L. (M. tmavá). Lodyha položená neb vystoupavá, hned nad dolejškem neb nad prostředkem rozvětvená, tak jako listy a řapíky dosti tuhými, ku předu směřujícími, pří-

tisklými neb poodstálými chlupy posázená. Listy přízemní namnoze 5—, řídčeji 7četné, nejdolejší pár velmi malý, lístky tmavozelené, roztroušeně chlupaté, vespod zelené, na žilách chlupaté, klínovitě opakvejčité neb podlouhlé, namnoze jen napřed hrubě pilovité, po každé straně s 1—4 tupými zuby. Listy lodyžní malé, 3četné, s kopinatými palisty, nejhořejší jednoduché. Stopky květní dosti silné, s plodem vystoupající, na konci ohnuté. Lístky kališní zevnitřní přitupé, ostatní vejčité, ostré. Plátky opak srdčité, po krajích se sotva dotýkající, málo delší kalicha. Strboulek plodní polokulatý, zvýši 2–3 holének, holénky slabě napříč svraskalé neb hladké, s kýlem sotva patrným.

D. 0.06 – 0.15 *m*. Koruny citronově žluté, tak jako kalichy poměrně veliké. P. verna Aut. plur. non. L.; P. verna L. roste jen ve Skandinavii a ve vyšších Alpách.

♃ Duben, květen. Kraje polí a cest, meze, skalnaté a písčité kopce, v pahorkatině a předhoří až k 600 m. rozšířena, ač ve tvaru význačném ne všude stejně hojná, v rovině mnohem řídčeji. V okolí Brna: Hády u Obřan, zmoly u Cacovic, Sv. Antoníček, Kraví hora, Žlutý kopec, Holedná u Jundrova, Písárky, Zapni u Kohoutovic, v sev. části na Obecníku a Babě u Letovic, na stráních u Pernštýna; ve tvarech P. Amasiana F. Schultz blízkých u Měřína a Netína atd. U nás v následujících hlavních tvarech:

α) **P. serotina Vill.** (M. pozdní). Listy 5četné, lístky klínovité, uťaté, z předu jen stříhaně zubaté, zubů podlouhlých, přitupých, vzpřímených, zub prostřední nevystupující. Lodyhy niťovité, položené, plátky vykrojené, delší kalicha. P. verna f. gracilis Focke, P. verna *β*. incisa Tausch.

Stráně, travnaté a kamenité úklony, meze, kopce, žleby, světlá lesní místa, roztroušena. Posud byla jen v okolí Brna a Doubravníka mnou sbírána, jinde bezpochyby jen přehlednuta. Židenické kopce, vinice a Borky u Židenic, Hády u Obřan, Úbec, zmoly u Husovic, stráně u Kartouz, lesy u Řečkovic, Bergl u Medlánek, zde význačná, u Doubravníka, Komína a Bystrce, u pracháren na Žlutém kopci, na Kraví hoře u Brna, u Jundrova, v Písárkách a v Čertově zmole u Brna.

b) **P. longifrons Borb.** = P. longifolia Borb. pro var. P. vernae in schedis (M. dlouholistá). Lodyhy mnohé, přitlustlé, dlouhé, trochu načervenalé, listy 5četné na počátku jara velmi malé, lístky řapíčkaté a zvláště na podzim velmi (až 30 *mm.*) dlouhé, podlouhle kopinaté, ostře pilovité po každé straně s 6—8 zuby, na líci pýřité neb nahé, vespod roztroušeně chlupaté. Palisty listů lodyžních široké. Stopky květní hojně, červenými žlázonosnými chlupy posázené. Lístky kališní zevnitřní podlouhlé, vnitřní vejčité, ostré. Plátky opak srdčité, delší kalicha.

Jako předešlá, pořídku. Zmoly a kopce u Cacovic, Suché údolí u Ostrova, les Stoček u Petrávěi poblíž Vel. Meziříčí.

c) **P. æstiva Hall.** fil. in. Ser. Mus. Helv. pro var. P. vernae (M. letní). Tvar veliký, předešlému podobný, leč všecky části jeho, zejména lodyha a řapíky silněji chlupaté. Řapíky velmi dlouhé. Listy veliké, zpředu silně rozšířené, kraji se kryjící, v obrysu okrouhlé, po každé straně s 4—6 tupými zuby, prostřední zub nevystupující. Plátky mají prý žlutou skvrnu.

Jako předešlá, velmi pořídku. Posud jen na Kuřímské hoře u Kuřími.

d) **P. autumnalis Opiz.** (M podzimní). Tvar předešlému příbuzný, leč listy 6—7četné, lístky klínovité, zpředu silně rozšířené, kraji se kryjící, stříhaně pilovité, zuby hřebenité, špičaté, ku předu ohnuté. Řapíky přímo odstále chlupaté. Květy veliké.

Jako předešlé, pořídku. Posud jen v údolí Punkvy u Blanska.

b) Rubentes. Lodyha a řapíky namnoze chlupy dosti zřetelně rovnovážně odstalými posázené. Listy 5—7četné. Stopky květní někdy žláznatě chlupaté, vzezřením P. rubens Crantz podobné a namnoze míšenci její s P. opaca L., non aut.

1184. **P. explanata Zimm.** (M. rozložená). Bylina ploše rozloženě-, skoro stlačeně-trsnatá, krátce větvitá, posléz do špinavě-hnědočervena se měnící. Listy namnoze 5četné, lístky malé, podlouhle opakvejčité, asi až do prostředka přitupě pilovité; řapíky tak jako lodyha hustými, měkkými, rovnovážně odstálými chlupy posázené. Květy mírně veliké, sírožluté. Plátky nevykrojené neb jen slabě vykrojené. Rostlina od následující podstatně rozdílná a P. aurulenta Gremli blízká. — Tvar větší, útlostí všech částí vynikající, pojmenoval Gremli P. intricata.

V. 0·08—0·15 *m*. Bylina P. aurulenta Gremli blízká. P. opaca L. non Aut. × rubens Crantz = P. verna Aut. × opaca Aut. = P. prostrata Gremli Ex. Fl. d. Schw. non Hänke.

♃ Duben, květen. Kamenité a skalnaté kopce, pořídku. Posud jen u Černé hory v okresu boskovickém.

1185. **P. turicensis Siegfried** in litt. ad Zimm. (M. převislá). Bylina statná, z velikých jednostranných, hustých, visutých, dlouhovětevnatých, k zemi přitisklých trsův. Lodyha a řapíky dlouhými, tuhými, leč přec útlými, namnoze rovnovážně odstálými chlupy dosti hustě posázené. Listy dlouzeřapikaté, namnoze 6—7četné, lístky tuhé, veliké, 20 *mm*. dl., 10 *mm*. š., klínovitě opakvejčité, až přes prostředek hluboce a trochu nepravidelně stříhaně pilovité, zubů po každé straně 4—5 vejčitých, brvitých. Květy prostředně veliké, světle žluté. Plátky okrouhle opakvejčité, kraji se kryjící. Tvar veliký, bujný P. rubens Crantz bližší

V. 0·08—0.18 *m*. P. opaca L. non Aut. × rubens Crantz = verna Aut. × opaca Aut.

♃ Duben, květen. Krátkotravnaté a kamenité stráně, pořídku. V Melatínském údolí u Bílovic poblíž Brna, údolí Punkvy u Blanska, Lelekovice, Lá-

zovský kopec a j. m. u Doubravníka, Žlutý kopec a meze u pracháren, Holedná u Jundrova.

c) Stelligerae. Listy vespod někdy i na líci s ± hustou plstí hvězdovitých chlupů neb s velmi ojedinělými, hvězdovitými chlupy, namnoze teprvé drobnohledem patrnými, leč velmi význačnými.

α) Listy dosti tuhé, s tlustými žilami, aspoň vespod zřetelně šedé, se zelení solva průsvitnou a zde hustou plstí hvězdovitých, mezi sebou spletených chlupův a též delsími, jednoduchými chlupy posázené, zhusta též líc listů hvězdovitě chlupatý.

1186 P. arenaria Borkh. (M. písečná). Lodyha vystoupavá, hvězdovitě chlupatá až hvězdovito-chlupatě plsťnatá, krátce huňatá, chlupy kratší než průměr lodyhy. Listy 5— neb 3četné, šedé jen vespod hustě plsťnaté, hvězdovité chlupy delšími, jednoduchými chlupy kryté, hvězdovité chlupy na líci žádné neb roztroušené, hustou plsť netvořící, často zde jen přitisklé chlupy; lístky klínovitě opakvejčité, zpředu tupě vroubkovaně pilovité. Listy lodyžní malé 3četné, nejhořejší jednoduché. Strboulek plodní polokulatý, trochu nicí. Holénky slabě napříč svraskalé neb hladké. Kališní cípy hustě hvězdovitě plsťnaté, šedé neb jako u žláznatých tvarů roztroušeně hvězdovitě chlupaté, kalně nachové. D. 0·05—0·15 *m*. Kvéty žluté. P. cinerea Aut. non Chaix, P. cinerea Vill p. p., Lehm. R. P. excl. v *β*. et *γ*. P. subacaulis Aut. plur., non L., nec Wulf., P. incana Moench, non Lamk. P. leucophea Jord. — *β)* viscosa Schur, stopky květní a kraj cípů kališních vtroušenými žlázkami lepkavé.

♃ Duben, květen. Suché, písečné kopce, skalnatá a kamenitá místa, suché křoviny a lesy jehličnaté, v pahorkatině střední a jižní části rozšířená, jinde velmi porůzná. V brněnském kraji: u Brna, Obřan, Adamova, Šlapanic, na Sokolnických kopcích, u Krumlova a Polavy (Oborny)!, vápennité kopce za Pindulkou (Niessl)!, u Lelekovic, Černovic a Nebovid (Czížek)!, Drysice u Vyškova (Spitzner)!, Židenické kopce a Borky u Židenic, Bílá Hora u Julianova, Slatinské skály, u Líšně, Tvarožné, Bilovic, Maloměřic, Husovic, Cacovic, Sv. Antoníčka, Kartouzy, Soběšice, Medlánky, Jehnice, Žlutý kopec, Žabovřesky, Komín, Jundrov, Písárky, Ořechov, Střelice, Ivančice, Zbejšov, Dobronice, Leskoun a j. m., u Vedrovic, Olbramovice, Mal. Hostihrádky, Šaratice, Drnovice, Vyškov, Rajhrad, Syrovice, Židlochovice, Vranovice, Kolby u Uherčic, Hustopeč, Morkůvky, Klobouky, Čejč, Čejkovice, Kobylí, Velk. Pavlovice. — V Prostějovsku: u Prostějova, Dobrochova, Otaslavic, Plumlova, Přemyslovic, Hamer (Spitzner). Ve Znojemsku: hojná u Náměstě (Roemer), obecná v okolí Znojma, u Mikulova!, Jaroslavic!, Hrušovan, Miroslavi, (Oborny). V českomoravském pohoří: u Telče, Velk. Meziříčí, Petrovic, Vosové, Mostiště, Bystřice n. P., Žďáru a Jimramova. — V Olomoucku: Náměšť, Přemyslovice blíže Konice a Drahlov (Spitzner). V uh. hradišťském kraji: Nov. ves u Kroměříže (Zahradník), v suchých borových lesích na Dúbravě u Bzence hojná (Oborny). Ve východní části: dle Kolka u Rožnova a dle Sapetzy na Kotouči u Štramberka a na Pískovné u Kopřivnice. *β)* u Julianova, Slatiny a na jiných místech mezi tvarem základním (Schur jako glanduloso-viscosa).

β) Listy méně tuhé, žíly neztlouštlé, zeleň listu zřetelně průsvitná, rub listů roztroušenými, v souvislou plsť nespojenými, hvězdovitými, často nemnohými chlupy posázen, líc listů obyčejně bez hvězdovitých chlupův.

1183×1186? P. subarenaria Borb. = P. subcinerea Borb. in schedis = P. opaca L. non Aut. × arenaria Borkh. = P. verna Aut. × cinerea Aut. = P. Neumanniana Wimm. (M. našedivělá). Bylina P. Gaudini Gremli velmi podobná, leč živěji zelená a hvězdovité chlupy namnoze ještě více odstálé, vzezřením P. opaca L. podobná, chlupy lodyh a řapíků delší, přímo odstálé. Namnoze ve společnosti tvarů základních a posud jako P. verna Aut. sbírána, hvězdovité chlupy drobnohledem lehce rozeznatelné. V Německu rostoucí byliny jsou zřejmými míšenci, leč v Rakousku roste též na místech, kde typická P. opaca L. = verna Aut. schází neb velmi pořídku se vyskytuje, pročež potřebí tuto bylinu co do původu jejího ještě vyšetřovati.

♃ Duben, květen. Krátkotravnaté a kamenité kopce, světlá lesní místa, meze; porůzná. Židenické vinohrady a Borky u Židenic, les u Horákova, Hády a j. m., u Obřan, Kartouzy, Medlánky, zde tvary P. opaca L. bližší, u prachároen, na Žlutém kopci u Brna, stráně nad Žabovřesky, Bystrc, Holedná u Jundrova, při Svratce v Písárkách.

1186. × 1181. P. subrubens Borb. = P. arenaria Borkh. × rubens Crantz = P. cinerea Aut × opaca Aut. (M. načervenalá). Předešlé velmi podobná, leč oděním na lodyze a řapíku zřejmě rovnovážně odstálým, listy obyčejně 6—7četnými, lístky bohatěji a útleji pilovitými lehce rozeznatelná.

♃ Duben, květen. Mezi rodiči porůzná. Písárky u Brna a v údolí Dyje u Znojma (Oborny), kopce a vinohrady u Židenic, pod starým zámkem u Líšně, Sv. Antoníček, Markrabství a j. m. u Medlánek, Čimperk u Kuřima, Herotice u Tišnova.

d) A l p i n a e. Lodyha namnoze zbytky loňských listův a palistů posázená Palisty dosti široké. Byliny alpské a vysokého pohoří.

1187. P. aurea L. (M. zlatá). Lodyhy vystoupavé neb přímé, chudolisté, na konci vrcholičnatě mnohokvěté. L i s t y 5č e t n é n e b h o ř e n í l o d y ž n í t é ž 3č e t n é. Listy přízemní četné, dlouze řapíkaté, lodyžní krátce řapíkaté, s palisty vejčitě kopinatými, do půl délky k řapíku přirostlými. L í s t k y podlouhle klínovité neb úzce opakvejčité, toliko na konci s 3—5 špičatými zuby, jichž konečný menší, v e s p o d n a ž i l á c h p ř i t i s k l e c h l u p a t é, n a k r a j i h u s t é b r v i t é, h e d b á v i t ě t ř p y t i v é. Dolejší pošvy palistní veliké, nahnědlé. Plátky skoro 2krát delší lístků kališních. Oddenek plazivý, mnohohlavý.

V. 0·10—0·25 *m.* Plátky veliké, zlatožluté, na dolejšku pomorančové.

♃ Červen — srpen. Luka, pastvy, travnaté stráně nejvyšších Sudet a Beskyd. Kladský Sněžník (Čelakovský)!, Svinský hřbet (Oborny), Suchá- a

Černákupa, Neuhausberk. V Jeseníku obecná: Koperník, Hockšár, Praděd, Vys. hole, Velk. kotlina, Petrštýn, Frant. myslivna, Maják, Jelení hřeben (Oborny)!, Velk. a Mal. Jezerník, u Švýcarny, Leiterberk, mezi Pradědem a Petrštýnem, Opava pod Ovčírnou, Tetřeví bouda, Svinský příkop (Spitzner)!, Fuhrmannštýn, Studénková hole, Medvědí hřeben, Česněkový příkop, Děd, na cestě od Ovčírny k Divokému kamenu, vodorovná stezka od Ovčírny k Frant. myslivně, Zámeček, Heiligenhübel, Břidlicová hole, Pecové kameny, hřebenem Hofberku. — V Beskydách: na Radhošti (Sloboda)!, hřebenem Tanečnice a odtud při cestě až na Kněhyni.

B) Leucotricha seu Fragariastrum. Holénky běle chlupaté. Květy bílé neb růžové, někdy žluté. Listy prstnaté, nikdy však zpeřené.

1188. P. alba L. (M. bílá). Přitiskle hedbávitě chlupatá. Lodyha položená neb vystoupavá, as zdélí dlouzeřapíkatých listů přízemních, 1—3listá, 1—3květá. Listy přízemní 5četné, lístky podlouhlé neb podlouhle kopinaté, na líci tmavozelené, lysé, vespod a na kraji třpytně hedbávité, toliko blíže konce s ohnutými, přitisklými zuby pilovými. Plátky o něco delší kalicha. Oddenek položený, tlustý, krátkočlenný, málo rozvětvený, bez výběžků.

D. a V. 0·08— 0·20 *m*. Koruny dosti veliké, bílé. Lodyhy tenké, lístky jejich malé.

♃ Květen, červen. Suché lesy, světlé lesní prostory, lesní luka, keřnaté stráně, ve střední a jižní části hojná, jinde porůznu. V brněnském kraji: u Jundrova, Ostrovačic a Bosonoh (Niessl)!, na Hádech až k Adamovu, u Tišnova, v Písárkách, u Rosic (Makowsky)!, u Křtin (Theimer a Haslinger)!, hojná u Račic a v srpnu podruhé kvetoucí (Niessl), u Ivančic (Schwoeder)!, u Bílého vlka poblíž Slavkova, u Šlapanic, Veveří a Krumlova (Oborny)!, les u Divák (Schierl)!, u Klobouk (Steiger)!, u Čejče (Schlosser)!, Líšeň, Ochoz, Mordovna, vinice u Obřan, Sv. Antoníček, Kartouzy, Medlánky, Evanovice, hojná u Soběšic, Josefské údolí, Babice, Mal. Bukovina, Vranov, Kuřím, zde zvlášť hojná v lese Šiberná, Mor. Kynice, les Brabinka u Malostovic, Blansko, Boskovice, Bystrc, Holedná u Jundrova, Kohoutovice, Žebětín, Troubsko, Nebovidy, Ořechovičky, Střelice, Rajhrad, Sivice, Rychtářov, Vyškov, Dubňany. — V Prostějovsku: v Držovském háji, na Kosíři, na Skalici, v Haliích u Brodku, u Křenůvek, Krumsína, Plení (Spitzner). Ve Znojemsku: na horních lukách u Senohrad (Roemer), u Jevišovic, Bítova, Vranova, Hardeku a odtud na úklonech údolí Dyje dolů až ku Znojmu hojná; hojná na Grafenberku u Hnanic, u Sedlešovic, Milfrouna, v Frauenholce u Tasovic, v Purkrábce, u Tvořihrazu a podél hranice až k Mikulovu a Polavě (Oborny). V Olomoucku: v Chomoutovském lese u Olomouce (Mik), lesy u Čech (Reissek). V ostatní části: v lese u Popovic (Palla), pořídku u Velehradu (Schlögl), v Hodonínském lese a u Banova (Makowsky), na Javořině (Holuby)!, u Val. Klobouk (Sapetza), u Zahrašovic blíže Holešova (Gogela), Bobrky u Vsetína (Bubela in litt.). Ve Slezsku: Sádrová studénka poblíž Opavy (Spatzier).

377. Comarum L. Zábělník.

1189. C. palustre L. (Z. bahenní, pětilistek červený). Oddenek daleko plazivý, v lodyhu konečnou, větevnatou, nahoře mrtnatě pý-

řitou vystoupající. L i s t y oddálené, l i c h o z p e ř e n é, 5—7č e t n é, n e j h o ř e j š í 3č e t n é, dolení dlouzeřapíkaté, palisty úplně přirostlými, špičkami jen sotva oddělenými pošvaté, hoření s palisty bylinnými, toliko nejdoleji ku krátkému řapíku přirostlými. Lístky podlouhlé, ostře pilovité, na líci tmavozelené, vespod sivozelené, na žilách plstnaté. Vrcholík chudokvětý. Kališní lístky vejčitě kopinaté, zakončité, rozložené, později zveličené, mnohem větší než plátky. Lůžko plodní chlupaté. Holénky lysé, hladké.

V. 0·25—0·75 *m.* Kalichy barvy temně krvavé, plátky, tyčinky a čnělky hnědě nachové. Potentilla palustris Scop.

♃ Červen, červenec. Bařiny, rašeliny, kraje rybníkův, v rybničných a hornatých krajinách, jinde neroste. V česko-moravském pohoří: obecný na rašelinách a průhonech u Jihlavy (Reichardt), kolem Rudolce, Dačic, Černína, v okolí Slavonic, na všech lukách bařinných a při rybnících obecný, též u Valtinova, Matějovic a Stalkova (Oborny), pořídku při rybníku Židlochu u Ptačova poblíž Třebíče (Zavřel), bařinná luka u Rožinky (Frant. hrabě Mitrowský)!, u Svitavy (Makowsky), přehojný u Nov. města, jako u rybníků Křivka a Trnka, u Kubovských a Dvorských rybníkův, hojný u Žďáru, zámku Žďáru, porůzný u Jimramova a Nov. Jimramova. — V Olomoucku: rašelinná luka u Kláštera Hradiska (Mik), v příkopech mezi Hlusovicemi a Černovírem (Makowsky), luka Angerská u Bludova poblíž Šumberka (Paul), potok luční u Janušova poblíž Rymařova (Schierl). Ve Slezsku: Bronów a Rudzice v Těšínsku (Reichardt), Horní ves a Ondřejovice v Opavsku (Mükusch), městská bařinná luka u Vidnavy (Vierhapper)!

β) m u l t i g l a n d e B o r b. Stopky květní četnými žlázkami posázené, lístky kališní přetrhovaně zašpičatělé.

Posud jen u Nov. města.

378. Fragaria L. Jahodník.

A) Stopky všechny neb postranní s chlupy přitisklými neb přímo odstálými. Postranní lístky skoro přísedlé.

1190. F. vesca L. (J. obecný). Lodyha tak jako řapíky rovnovážně chlupatá, nahoře s nehojnými, namnoze jednoduchými a malými, ku konci v listeny přecházejícími listy. Listy 3četné, lístky vejčité, k dolejšku klínovité, skoro přísedlé, vroubkovaně pilovité, vespod na nervech tence hedbávité, nervy postranní trochu oddálené, mírně tenké, s nervy 3. řádu skoro stejně tlustými; listy přízemní dlouze řapíkaté, vespod bledozelené, v jejichž úžlabí vynikají niťkovité, na konci kořenující a rozetky listů vyvinující šlahouny. Květenství vrcholík vidličnatý, dlouhovětevný, chudokvětý. K v ě t y o b o j a k é. Tyčinky nanejvýš zvýší strboulku semenníkův. K a l i š n í c í p y n a p l o d u d a l e k o o d s t á l é n e b d o l ů s e h n u t é. Plody hromadné červené, od lůžka snadno se oddělující.

V. 0·08—0·15 *m.* Květy bílé.

♃ Květen, červen, jednotlivě až do podzimku. Lesy, mýtiny, křoví, kamenité stráně, v celém území až k hřebenům Beskyd a Sudet obecný, ještě na Uhuštýně při 1170 m.

1191. **F. collina Ehrh.** (Trávnice). Listy 3četné, zdélí neb něco kratší lodyhy, lístky vejčité, postranní skoro přisedlé, na dolejším kraji spodiny své skoro zaokrouhlené, vespod s nervy vyniklými, sblíženými, srstnatě hedbávitými, silně třpytivými. K v ě t y n e ú p l n ě d v o j d o m é. Tyčinky plodných květů zdélí, neplodných 2krát delší strboulku plodního. K a l i š n í c í p y z a p l o d u z v e l i č e n é a k p l o d u p ř í t i s k l é. Jahody červené, méně šťavnaté a ztěžka od lůžka se oddělující.

V. 0·06—0·15 *m.* Plátky více do žlutava bílé, u rostliny ♀ menší. F. viridis aut. pł.

♃ Květen, červen. Suché, travnaté stráně, meze, travnaté pahorky, v pahorkatině a nižší hornatině rozšířena. Na mezích kolem Jihlavy, kolem Rancířova směrem Popova lesu, leč pořídku (Pokorny).

B) Stopky květní, lodyha a řapíky s chlupy rovnovážně odstálými. Lístky postranní krátce řapíkaté.

1192. **F. elatior Ehrh.** (Truskavec, truskavice). Listy 3četné, dlouze řapíkaté. Lístky vejčité, postranní řapíkaté, na dolejším kraji spodu svého zaokrouhlené, vespod, zvláště na nervech měkce hedbávité. Květy neúplně 2domé, tyčinky plodných květů zdélí, neplodných 2krát delší strboulku semenníkův. K a l i š n í c í p y n a p l o d u d a l e k o o d s t á l é n e b d o l ů s e h n u t é. Jahody na jedné straně červené, na druhé nazelenale bílé.

V. 0·15—0·30 *m.* Květy bílé. F. moschata Duchesne.

♃ Květen, červen. Lesy, křoviny, mýtiny, lesnaté a skalnaté stráně, od roviny až na předhoří rozšířen.

379. Rubus L. Ostružinník.

Přehled skupin:

A) **Pterobatus Celak.** O. skalní. Byliny s vejčitými k lodyze přisedlými palisty.

B) Keře s kopinatými neb čárkovitými, k řapíku přirostlými palisty.

I. Idaeobatus Focke. Malinník. Plod červený, pýřitý, od lůžka celého se oddělující. Listy 3—7četně zpeřené.

II. Glaucobatus Dumortier. Ježinník. Plody černé, lysé, sivě ojíněné, s lůžkem neb bez něho se oddělující. Listy 3-, někdy i 5četně zpeřené.

III. Eubatus Focke. Ostružinník. Plody černé, lysé, neojíněné, jen s lůžkem se oddělující. Listy dlanitě neb znožené 3—5četné.

1. Palisty kopinaté neb čárkovitě kopinaté. Vnější (postranní) lístky skoro přisedlé. Pruty nízkoobloučnaté neb plazivé, ojíněné, na podzim koncem kořenující. Květenství zkráceno. Druhy záhy kvetoucí, které dle Fockeho všecky z míšenců R. caesius L. s jinými druhy skupiny Eubatus pocházejí.

1. Corylifolii Focke.

2. Palisty čárkovité neb nitkovité. Vnější (postranní) lístky zřetelně řapíkaté.

a) Heteracanthi O. Kuntze. Ostny na osách jsou rozličné, t. j. mimo delší a silnější ostny vyskytují se v rozmanitých přechodních tvarech též kratší a slabší ostny.

α) Pruty a osy květonosné, různými, namnoze jemnějšími ostny a jehlicemi a dlouhými stopkatými žlazami hustě posázené. Žlázy delší než průměr stopek květních. *2. Glandulosi P. J. M.*

β) Pruty lysé neb roztroušeně chlupaté a menšími a většími (mezi sebou často dosti stejnotvárnými) ostny a hrboulkovitými osténky t. j. žláznatými vyvýšeninami, jejichž žlázy snadno se olamují a opadávají, a stopkatými žlazami pilníkovitě draslavé. Postranní osy květonosné skoro vrcholičnaté, 3 — mnohokvěté. Žlázy v latě průměru stopek květních nepřesahující.

3. Radulae Focke.

γ) Pruty roztroušeně chlupaté neb lysé s ostny skoro stejnotvárnými, roztroušenými stopkatými žlazami, často též s hrboulkovitými osténky, někdy skoro bez stopkatých žlázek, lístky vespod zelené až hustě plstnaté. Květenství latovité, obyčejně stažené, s osami odstále chlupatými neb krátce plstnatými.

4. Adenophori Hal. et Br.

b) Homoeacanthi Gremli. Ostny zřejmě stejnotvarné.

α) Listy na líci hvězdovitě chlupaté. Řapíky na hoření straně zřetelně žlabovité. Květenství staženě latovité, ku konci zúžené. *5. Tomentosi Focke.*

β) Listy bez hvězdovitých chlupův. Řapíky nahoře ploché.

α_1) Pruty namnoze lysé, bezžlázné, neojíněné. Lístky vespod z pravidla šedoplstnaté, řídčeji olysalé. Květenství úzké, nahoře nezmlazené. Kališní cípy vně šedoplstnaté. *6. Candicantes Focke.*

α_2) Pruty chlupaté, ojíněné neb neojíněné, bezžlázné neb žláznaté. Květenství nahoře zmlazené. Kališní cípy vně šedoplstnaté. *7. Villicaules Focke.*

α_3) Pruty lysé, neojíněné, bezžlázné. Květenství často jednoduše hroznovité. Kališní cípy vně zelené, po kraji bílé. *8. Suberecti P. J. M.*

A) **Pterobatus Čelak.** Byliny s vejčitými na lodyze přísedlými palisty. Oddenek vyhání mezi šupinovitými listy dílem 1leté, ostnaté lodyhy kvetoucí, dílem neplodné, plazivé, kořenující, šlahounovité, taktéž ostnaté, 1leté, listenaté výhonky. Květenství vrcholičnaté, chudokvěté, zřídka pouze 1květé. Lůžko ploché. Peckovičky nemnohé, velké, červené.

1193. R. saxatilis L. (O. skalní). Lodyha 1letá, oblá neb slabě hranatá, neojíněná, tak jako listy odstále chlupatá, s ostenci jehlicovitými, ve květenství žlázonosnými. Listy obak zelené, trojené, lístky kosníkově vejčité, postranní šikmé, krátko

řapičné neb přísedlé, 2krát hrubě vroubkovano-pilovité. Palisty na lodyze přisedlé, vejčité až čárkovitě kopinaté. Vrcholíky malé, konečné a úžlabní, skoro okolíkovité, namnoze 3květé. Kališní cípy kopinaté, v čas květu a po odkvětu dolů sehnuté. Plátky čárkovitě podlouhlé, k dolejšku zúžené, přímé. Peckovičky šarlatově červené 1—5, v plodu zřetelně oddělené, chlupaté, pecky ďubkovaně svraskalé.

V. 0·15—0·30 *m*, pruty až 0·50 *m* d Plátky bělavé. Vrcholík s květem konečným.

♃ Květen—červenec. Keřnaté a skalnaté stráně, kraje lesní, stinné, lupenaté lesy, v studenější pahorkatině a předhoří porůznu. V brněnském kraji: u M. Třebové (Domas), prameny Svitavy u Svitavy (Niessner). Ve Znojemsku: v jednom žlebu u cikovské myslivny u Náměště (Roomer), údolí Ledové u Vranova a u Čížova (Oborny). V Jihlavsku: ve Vilímovském lese u Třebíče (Zavřel), u Nov. města, ve Vetlé u Žďáru (Havelka), u Musilova lesa u Žďáru (Kovář). V Olomoucku a Jeseníku: na stráni u Ospilova blíže Konice (Slavíček), u Berouna (Gans), mýtiny ve vesnickém Gruntu u Střelné (Burghauser), Brunseif, Janovice, Rymařov. — Úklony skalní ve vyšším Jeseníku: Velk. a Mal. kotlina (Oborny), Ve východní části: u Luhačovic (Schögl). Ve Slezsku: kolem Melče v Opavsku (Mükusch), Kreuzberg a Matzwické lomy blíže Nisy v prus. Slez. (Gr. Fl.), Kamenité kopce kolem Vidnavy a Giessmannsdorfu a v údolí Jüplu směrem k Červené vodě (Vierhapper).

B) Kře s kopinatými neb čárkovitými ku řapíku přirostlými palisty.

I. Idaeobatus Focke. Plody červené, pýřité, od lůžka celého se oddělující. Listy 3—7četně zpeřené. Pruty teprvé v druhém roce květní větévky ženoucí.

1194. R. idaeus L. (Malinník). Pruty přímé neb koncem převislé, oblé, ojíněné, lysé neb chlupaté, 2leté, na dolejšku někdy s tmavočervenými, tenkými, jehlicovitými ostenci, nahoře ± bezostenné. Listy na líci zelené, lysé neb hvězdovitě chlupaté, vespod hustě a krátce běloplsťnaté, zpeřeně 5četné neb též 3četné, na větévkách květních nejvíce 3četné, lístky vejčité, hrubě pilovité, postranní přisedlé. Palisty niťovité. Vrcholíky chudé, 2—3květé, nicí. Kališní cípy kopinaté, dlouze zakončité, na krajích běloplsťnaté, ostatně s plstí řídkou. Plody nachové, lůžko kuželovité.

V. 1·00—1·50 *m*. Plátky bílé, přímé, úzké, kališní cípy šedozelené. Odrůdy *α*) septenatus Krause. Listy na prutech vesměs 7četné. *β*) microphyllus Lange. Listy malinké, 3četné, na konci prutů 5četně prstnaté. *γ*) armatus Form. Byliny nižší, zakrslé, prutv zvláště na dolejšku vláskovitými, jehlicovitými ostenci hustě posete. *δ*) viridis A. Br. Listy vespod i v mládí zelené, nikoliv běloplsťnaté. *ε*) chrysocarpus Čelak. Plody žluté.

♃ Květen—červenec. Světlé křoviny, kamenité a porostlé stráně, mýtiny, lesní žleby, v studenější pahorkatině a v horách až k samým hřebenům obecný.

α) Na vysočině Drahanské, na Strachotince u Dědic, na Skalici v lese Hurce u Hranic (Spilzner). β) Na Skalici u Určic (Spitzner), γ) V pahorkatině, zvláště ve vyšších horách u Nov. Říše, na Keiliku, Velk. Jezerníku, Pradědu atd. δ) a ε u nás posud nenalezeny.

11. Glaucobatus Du Mortier. Plody černé, lysé, sivě ojíněné, s lůžkem neb bez něho se oddělující. Listy 3-, někdy i 5četně zpeřené Kališní ušty ku plodu přitisklé, vzpřímené. Pruty polehavé neb plazivé, na podzim kořenující, ojíněné, s krátkými, slabými, skoro stejnými ostny.

1195. R. caesius L. (O. polní, ježinník). Pruty položené, řídčeji nízko obloučnaté neb ve křovinách vystoupavé, oblé, sivě ojíněné, namnoze lysé, s ostenci roztroušenými, řídčeji nahloučenými, skoro stejnými, rovnými neb křivými, pokryty žlázkami stopkatými, roztroušenými neb žádnými. Listy 3-, řídčeji 5četné, postranní přísedlé, lístky kraji se kryjící neb dotýkající, na líci lysé neb roztroušeně chlupaté, vespod zelené, roztroušené chlupaté, ostře pilovité, často laločnaté, konečný okrouhlý, řídčeji vejčitý, krátce zakončitý, řapíky na hořejší straně žlabovité, ostnaté. Palisty bylinné, nad dolejškem řapíka vetknuté, kopinaté. Větévky květní namnoze lysé, žláznatě stopkaté a ostnité, často sem a tam zprohýbané, s listy namnoze 3četnými. Květenství krátké, chocholičnaté neb hroznovité, chudokvěté. Kališní cípy široce vejčité, s dlouhým přívěskem, šedozelené neb šedé, silně hladkoplsťnaté, tak jako stopky květní posázené nachovými, žlázonosnými jehlicemi, za plodu přímé, ku plodu přitisklé. Plátky opakvejčité neb okrouhlé. Tyčinky rozložené, asi zvýší čnělek. Plod z nemohých, velikých, sivě ojíněných peckoviček.

V. 0·50—1·00 *m*. Plátky velmi útlé, jako sníh bílé, s vodnatými, nášedými žilami, řídčeji načervenalé. Tvar velice proměnlivý.

α) arvalis Rchb. Lístky menší, 2krát pilovité, šedozelené, tlusté, skoro kožovité, svraskalé, vespod hustě chlupaté. Pruty s hustými, jemnými ostenci. Stopky květní kratší.

β) aquaticus Wh. N. = umbrosus Rchb. Fl. germ. Listy veliké, ploché, hluboce zastřihované, dosti tenké, obak zelené, vespod roztroušeně chlupaté. Pruty často obloučnaté, namnoze lysé a chudě žláznaté. Květy dlouze stopkaté.

γ) glandulosus Focke. Moravské byliny jsou žláznatě chlupaté, a mají květenství a lístky kališní vně červenými, žláznatými chlupy pokryty.

δ) armatus Focke. Pruty a osy květné hustě ostnité.

ε) echinatus Focke. Kalichy hustě žláznaté a ostenci pokryté, ostatně jako δ).

♄ Červen, červenec. V celém území obecný α) na rolích, strništích, vinohradech a u plotův obecný, β) v stinných lesích, hájích, křovinách a plotech obecný, γ) všude na sušších místech, δ) a ε) u nás dosud nalezeny nebyly.

III. Eubatus Focke. Plody černé, lysé, neojíněné, jen s lůžkem se oddělující. Listy dlanitě neb znožené 3—5četné, zřídka 7četné. Tyčinky obyčejně víceřadé, za květu vodorovně neb nálevkovitě rozestálé.

1. Corylifolii Focke. Palisty kopinaté neb čárkovitě kopinaté. Lístky široké, postranní skoro přísedlé. Pruty nízkoobloučnaté neb polehavé, na podzim koncem kořenující, oblé neb tupohranné, roztroušeně chlupaté neb lysé, skoro vždy ojíněné, ostny drobné neb slabé, žlázky jsou vyvinuty neb scházejí. Květenství krátké, někdy řídké, s větévkami často vrcholičnatě hroznovitými, někdy žláznatými a ostny namnoze jehlicovitými. Kališní ušty vně šedoplstnaté, po odkvetení namnoze vzpřímené. Tyčinky zdélí čnělek, zřídka delší. Druhy většinou ranně kvetoucí, dle Fockého vesměs z míšenců R. caesius L. s druhy skupiny Eubatus pocházející.

α) Orthacanthi Focke Syn. Rub. Germ. Pruty oblé neb tupohranné, obyčejně četnými rovnými jehlicovitými, skoro kolmými ostny a stopkatými žlázkami pokryty. Palisty čárkovitě kopinaté. Květenství hojně žláznaté. Ušty kališní po odkvetení ku plodu přitisklé neb odstálé. Plody neojíněné.

α) Kališní ušty na plodu odstálé. Semenník pýřitý.

1196. R. orthacanthus Wimm. Fl. Schles. ed III. p. 626. (O. rovnoostný). Pruty polehavé, tupohranné, slabě ojíněné, lysé neb řídce chlupaté s ostny skoro stejnými, šidlovitými, rovnými neb mírně nazpět nahnutými a dlouhými stopkatými žlazami. Listy 3—5četné, lístky na líci skoro lysé, vespod měkce chlupaté, konečný přiokrouhlý neb okrouhlý, krátce přišpičatělý. Lata listnatá s osami odstálými, šedoplsťnatými, rovnoostnými a žláznatými. Kališní ušty šedoplsťnaté, bíle vroubené, hustě žláznaté. Tyčinky delší čnělek. Semenníky pýřité.

D. 0·80—1·50 *m.* Plátky bílé, opakvejčité.

♄ Červenec. Kraje lesní, ploty. U Milkova (Slavíček, Spitz. Ostružiny vysočiny Drahanské, Prostějov 1893, str. 24.). Ve Slezsku: v Těšínsku: severně od Ropického zámku, Puncovská výšina směrem ku Koňské (Kotula).

β) Kališní ušty na plodu vzpřímeny. Semenník lysý.

*) Lístky vespod šedoplsťnaté.

1197. R. fossicola Holuby Oest. b. Z. 1873 p. 381. (O. příkopní). Pruty z nízkoobloučnatého dolejška polehavé, přioblé, dosti silné, slabě ojíněné, na sluneční straně načervenalé, slabě chlupaté až olysalé, s hojnými, nestejně dlouhými, rovnými, šidlovitými, dole sploštělými ostny a stopkatými žlazami. Listy 3-, řídčeji 5četné, na líci přílehle chlupaté, vespod z mládí šedoplsťnaté, později měkce chlupaté, třpytivé. Postranní lístky krátce řapíkaté, nejdolejší přísedlé, lístek konečný z mělce srdčitého dolejška okrouhlý, krátce přišpičatělý, ostatní jemu podobné, sblížené, kraji se částečně kryjící, všecky dosti tuhé a nestejně 2krát

pilovité. Palisty čárkovitě kopinaté. Lata listnatá, větévky její vrcholičnaté, 3květé, s hojnými, nažloutlými, jehlicovitými ostny a stopkatými žlazami a jako stopky květní a kalichy ± šedoplsťnaté až hustě chlupaté, ušty kališní se stopkatými žlazami a jehlicovitými ostny, po odkvětu přímé. Plátky široké, vně chlupaté. Tyčinky rozložené, později skloněné, málo delší zelených čnělek. Semenník lysý. Plody černé, slabě lesklé, peckovičky nehojné, veliké.

V. 0·75—1·00 *m.* Plátky elliptičné, bílé. Pruty podobné oněm u R. oreogeton, leč hustěji a silněji ostnité a lysé. Žlázy stopek květních nízké, kratší než chlupy.

♄ Červen, červenec. Suché lesy, kraje lesní, lesní cesty a žleby, příkopy, ve střední a jižní části rozšířen. V brněnském kraji: v lesích kolem Bilovic na více místech (Oborny), za školou při lese u Pistovic a u Protivanova (Spitzner), les Klucanina u Tišnova. — Hojný v Prostějovsku: na Skalici, v Krumberkách nad Bukem, ve Vranovském háji, na Obrově Noze u Otaslavic, při cestě Hanaků za Mysliovicemi, za Krumsínem u Hrubé jedle, na Holém příhonč, v Okolnici, na Židovce, za Hamry, na Nivkách za Stínavou, u Plenského hřbitova, ve Plenském žlebu, v Kladovci u Repech, v Kořelenách u Hradiska, na Jahodové, Švancaře, Spálené, u Studánky pod Andělem Str. u silnice blíže Drahan, u Jesence blíže Konice (Spitzner), u Vyškova, Lulče a Milkova (Slavíček, Spitz., l. c. str. 25.). Ve Znojemsku: v okolí Olbramova kostela, Paulic, Vranovské vsi, Šumvaldu, Čížova, Lukova a Vranova nezřídka (Oborny). V česko-moravském pohoří: v Rosičkách u Telče ve tvaru velmi příbuzném a jen delšími jehlicemi žlázonosnými a kalichy bezostnými rozdílném.

**) Lístky tenké, ve spod zelené a na nervech chlupaté.

1198. R. oreogeton Focke. Syn. Rub. Germ. p. 404. (O. horský). Pruty polehavé, slabounké, dole příoblé, nahoře tupohranné, slabě chlupaté, ojíněné, s nestejně dlouhými, rovnými a úzkými, rovnovážně odstálými ostny. Větší jsou 6—8 *mm* dl., slámožluté, tenké, rovnovážně odstálé, menší štětinovité, hojné a mezi nimi četné dlouze stopkaté žlázy a štětinky žlázonosné. Listy 3-, řídčeji 5četné, vnější lístky přísedlé neb s následujícími srostlé, měkké, obak kalně zelené, na líci přílehlé chlupaté, vespod dosti hustě měkce chlupaté, po kraji mělce zubaté, lístek konečný okrouhlý neb široce vejčitý, přišpičatělý, se spodinou vykrojenou. Řapíky hustě odstále chlupaté a roztroušeně žláznaté, na spodu s ostenci štětinovitými, nahoře ploché. Palisty čárkovitě kopinaté, bylinné, nad dolejškem řapíku přirostlé Větévky květonosné štíhlé, jak pruty oděné, jich listy 3četné. Lata krátká, řídká, z vrcholičnatých, namnoze 3květých větévek, osy květní krátce chlupaté, jehlicovitě ostnité a hojnými, dlouze stopkatými žlazami pokryté. Kališní ušty šedozelené, vně huňaté, slabě žláznaté, v čas květu nazpět ohnuté, pak přímé. Plátky široce vejčité. Tyčinky delší čnělek, posléz roz-

ložené a usychající. Semenník lysý. Peckovičky nehojné, černé. Květy bílé, stopky květní dlouze a hojně žláznaté. Listy veliké, namnoze tenké, obak zelené a mírně chlupaté. R. nemorosus β. montanus Wimm l. c. ed. III. p. 631, R. dumetorum c. montanus Fiek, R. chlorophyllus Form. Oest. b. Z. 1886 p. 127, non Gremli, R. Vrabelyianus Obor. Verh. d. natf. Ver. Brünn XVII. p. 283 non Kern.

♄ Červenec, srpen. Lesy, křoví, keřnaté a kamenité stráně. V celém území rozšířen. V brněnském kraji: vinice u Židenic, u Kostelíčka, na Horneku a Helmě u Líšně, zmoly u Bílovic, Adamov, údolí Punkvy u Blanska, Bejkovice, Boskovice, les blíže myslivny u Soběšic, Rečkovice, Medlánky, Hora a Horka u Cinzendorfu, Květnice, Spalenisko, Šelenberk a les blíže střelnice u Tišnova, Hora u Železného, Obora u Lomnice, kopce: Hlavačov, Laze, Jarcová a Plaňava u Doubravníka, Čertův zmol a Písárky u Kohoutovic, Střelice. — U Lulče blíže Vyškova, v Žlebě u Žárovic za Plumlovem (Spitzner), u Milkova (Slavíček, Spitz, l. c. p. 25). Ve Znojemsku: Sicherské rybníky blíž Slavonic skoro výzačný a ve tvaru trochu odchylném u Stalkova (Oborny). V česko-moravském pohoří: Rosičky u Telče, u Nov. města, Černý les a les u Vápenných lomův a j. u Žďáru. V sev. Moravě: Červený kopec a Höflerberk u Velk. Losina, Štolnhava, Pathenwald u Koldštýna a v příbuzném tvaru u Mal. Moravy. Ve východní části: les Hůrka u Uh. Brodu.

b) Sepincoli Focke l. c. p. 394. Pruty tupohranné neb oblé, bez žlázek neb roztroušeně žláznaté, s ostny skoro stejnými, na spodině často smáčknutými. Palisty čárkovitě kopinaté, květenství často žláznaté. Kališní ušty po odkvetení vzpřímeny neb odstálé, zřídka dolů sehnuty. Plody neojíněné.

1199. R. milliformis K. Friderichsen et O. Gelert v Danmarks og Slesvigs Rubi, Botanisk Tidsskrift 1887. (O. mnohotvárný). Pruty polehavé neb v houštinách vystoupavé, na podzim silně rozvětvené, ojíněné, dole oblé, nahoře hranaté, žláznaté neb bezžlázné, řídce chlupaté neb lysé, dole s ostny šídlovitými, skoro rovnými, většinou slabými, nahoře s ostny silnějšími, na spodu rozšířenými a smáčknutými. Listy 3—5četné, lístky široké, kraji svými se kryjící, na líci lysé neb málo chlupaté, vespod zelené, měkce chlupaté, z mládí často šedoplsťnaté, lístek konečný okrouhlý neb vejčitý, krátce přišpičatělý, postranní přísedlé neb skoro přísedlé. Palisty čárkovitě kopinaté, široce čárkovité neb kopinaté. Lata na dolejšku listnatá, přetrhovaná, nahoře krátká, často skoro chocholičnatě latnatá, s osami krátce chlupatými neb plsťnatými, s ostny rovnými, často jehlicovitými, někdy též se žlazami. Kališní ušty vně šedozelené, po odkvětu odstálé neb vzpřímené. Plátky obyčejně veliké, bílé neb narůžovělé. Tyčinky zdélí neb delší čnělek. Semenník lysý. Plody obyčejně neúplně vyvinuty, z několika velkých peckoviček složeny, černé, lesklé neb mdlé, velmi slabě ojíněné. R. dumetorum Wh. v Boenng. Prod. Fl. Mon. p. 153, Focke l. c. p. 395, R. corylifolius Sm. Brit. Fl. p. 542, R. nemorosus Hayne.

♄ Červen, červenec. Kraje cest, ploty, křoviny, kraje lesní. Druh hromadný, jenž dílem střední, dílem smíšené tvary mezi R. caesius a jinými bez

žláznými a chudě žláznatými ostružinami v sobě zahrnuje, nedokonale vyvinuté plody poukazují na hybridní původ jeho. V celém území roztroušen. Sem náležejí:

1195 × 1220. R. caesius × tomentosus O. Kunze. Reform der deutsch. Bromb. Pruty přímé neb polehavé, daleko plazivé, ojíněné, pýřité, se slabými, skoro šidlovitými osténky a velmi roztroušenými, žláznatými jehlicemi. Listy prutů 3- neb neúplně 5četné, lístky přítlustlé, na líci roztroušeně hvězdovitě chlupaté, vespod hustě plsťnaté, hrubě 2krát zubaté, na dolejšku trochu klínovité, s nemnohými zuby, postranní lístky skoro přisedlé. Řapík slabě žlábkovaný, hustě plsťnatý a šidlovitě ostnitý. Palisty široce čárkovité. Stopky květní slabě chlupaté, chudě ostnité, s 3-, neb nestejnoměrně 5dílnými listy. Lata složená, na konci uťatá, větévky její chudokvěté. Kališní ušty šedoplsťnaté, po odkvětu nazpět ohrnuté. Plátky žlutavě bílé. Tyčinky přímé delší čnělek. Plody větší než u R. tomentosus.

♄ Červenec. Křoví, kraje lesní, porostlé stráně, velmi porůzný. V brněnském kraji: vinice a kopce u Židenic, Hády u Obřan, kopce Bergl a Markrabství u Medlánek, Mokrá, Tišnov, Rejholec u Tišnova, stráň Žlutého kopce nad Kamenným mlýnem, ve vinohradech a blíž sochy sv. Jana v Písárkách, u Kohoutovic, zmoly u Vomic. — Ve Znojemsku: při cestě mezi Hradištěm a Velk. Mašovicemi (Oborny). Na vápenných kopcích u M. Lejskova na úpatí Javořiny (Holuby). Sem též patří:

*β) R. pachyphyllus Borb. Fl. Com. Temes = caesius × tomentoso — canescens Wirtg., lístečky na líci hustě a měkce chlupatými a hvězdovitě aksamitově plsťnatými od tvaru základního rozdílný. Pro naše území pochybný.

Sem počítal Sabransky dříve rostliny z Hádův, zvláště z úklonů pod Klajdovkou a ze stráně Mordovna zvané, v nejnovější době považuje rostliny tyto za míšence R. (caesius × tomentosus) × discolor, poněvadž R. moestus Holuby dle Sabranského též as kombinaci discolor — tomentosus odpovídá, označuje též rostliny z těchto míst jako: R. caesius × moestus. S tímto názorem nemohu však souhlasiti, poněvadž ani na zmíněných místech, ani v nejbližším okolí R. discolor se vyskytuje, protož chci popsati tvar tento pod jednoduchým jménem: R. compositus a zanechati prozatím dalšího pátrání po jeho původu.

(1195 × 1220) × 1226? R. compositus Form. 1890. (O. složitý). Pruty dole oblé, nahoře tupohranné, roztroušeně chlupaté, ojíněné Ostny slabé, dole sploštělé, skoro stejné, mírně nazpět zahnuté. Listy 3—5četné, hrubě 2krát vroukovano-pilovité, na líci tmavozelené, řídce až hustě aksamitnatě chlupaté, vespod hustě hvězdovitě šedoplsťnaté, okrouhlé až vejčité, lístky postranní skoro přisedlé, lístek konečný široce okrouhle neb kosníkově vejčitý, na spodině velmi mělce srdčitě vykrojený neb jen zaokrouhlený. Palisty kopinaté neb čárkovitě kopinaté. Lata dosti krátká, z vrcholíčků 1—3květých složená, osy její chlupaté,

s ostny krátkými, hákovitě ohnutými. Květy bílé, dosti veliké, kališní ušty vejčité, přílehle šedoplsťnaté, po odkvětu dolů ohrnuté. Tyčinky delší čnělek. Peckovičky nemnohé. R. (caesius × tomentosus) × discolor cum? Sabr. in scheda 1890.

♄ Červenec. Kamenité a porostlé stráně. Na Hádech, zvláště na úklonech pod Klajdovkou a na stráni Mordovna zvané. Od R. trigenus Fritsch nov. hybr. Verh. d. b. Ges. Vídeň 1895 p. 25 jest naše rostlina tím rozdílná, že nemá společného znaku s R. leucostachys Schl.

1195 × 1223. R. hemithyrsoideus Krause ve Prahl krit. Fl. v. Schleswig Holstein 2 díl. Pruty tupohranné, lysé. Ostny slabé, kopinaté, dole sploštělé, skoro stejné, mírně nazpět zahnuté. Listy 5četné, veliké, na líci tmavozelené, roztroušeně chlupaté, vespod světlejší, měkce chlupaté, lístek konečný srdčitě vejčitý, nestejně hrubě pilovitý. Lata úzká, prodloužená, dole přetrhovaná. Osy květní krátce plsťnaté, s drobnými ostenci. Květy bílé, kališní ušty odstále šedoplsťnaté. Tyčinky zdéli čnělek, skloněné. Peckovičky nemnohé. R. caesius × montanus (candicans).

Kraje lesní, kopce, všude, kde rodiče jeho rostou, rozšířen: u Bílovic, Tišnova atd. — U Lulče blíže myslivny, v lesích mezi Dědicemi a Raclavicemi (Spitzner).

1195—1226. R. semidiscolor n. sp. hybr. coll. Sabr. Oest. b. Z. 1892 p. 173. Rozeznává se od R. hemithyrsoideus Krause nízkým vzrůstem, pruty nízko obloučnatými, opletavými, hojněji ostnatými a zubem listů hustěji plsťnatým, lístky středními menšími, ± srdčitými, větévkami květními hustěji, silněji a ± nepravidelněji ostnitými, s ostny na spodu obyčejně širšími a ohnutými. R. hemithyrsoideus jest vysokého vzrůstu s pruty vysoce obloučnatými, ostře hranatými, listy řídce plsťnatými, bylinnými, větévkami květními s ostny rovnými, šídlovitými, slabými, kališními ušty za plodu skoro vždy dolů sehnutými, kdežto u R. semidiscolor plod objímají. R. Wahlbergii Arrh = R. caesius-villicaulis, jemuž se ony tvary R. semidiscolor, u nichž vliv R. discolor převládá, velice podobají, rozeznává se delšími, štíhlejšími latami. R, caesius-discolor (macrostemon). U nás ve tvaru:

a) **R. Pseudo-Wahlbergii Sabr.** Oest. b. Z. 1892 p. 174. = R. caesius-discolor, R. nemorosus Holb. Oest. b. Z. 1873 p. 377 non Hayné. Pruty silné, ojíněné, 5hranné, řídce chlupaté, bezžlázné, ostny stejné, dosti silné, z rozšířeného spodu přímé, trochu nazpět nahnuté neb odstálé. Listy 5četné, lístky kožovité, tlusté, na líci lysé, vespod jemně šedoplsťnaté, lístek konečný široce srdčitě vejčitý, krátce přišpičatělý. Lata bohatá, značně prodloužená (až 4 dcm.), složená, až ke konci listy skoro jednoduchými neb laločnatými, kosníkovými, ostře 2krát pilovitými, na líci chlupatými, vespod šedými prostoupená. Hlavní osa květonosná silná, řídce plsťnatá, skoro bezžlázná, s ostny hojnými,

silnými, na spodu ztloustlými, mírně zahnutými, postranní osy a stopky květní ostny slabšími, jehlicovitými a nemnohými žlázkami posázené. Květy prostřední velikosti. Tyčinky zdélí čnělek. Ušty kališní za plodu odstálé neb skoro přímé.

Posud jen v lese na Skalici za Určicemi prof. Spitznerem pro území objeven. Sem přináležejí též byliny od Radslavic blíže Vyškova v Oest. b. Z. 1887 str. 127 jako R. Wahlbergii uvedené; zda-li i rostliny Oborným v okolí Znojma nalezené sem přináležejí, nemožno zjistiti, poněvadž doklady scházejí.

1195 × 1229. R. hemimacrophyllus sp. coll. hyb. Krause ve Prahl, krit. Fl. v. Schleswg. Holst. II. díl = R. caesius × macrophyllus. Liší se ode všech recentních hybridních ostružin ze skupiny Corylifolii osami tenkými, slabými, jehlicovitými ostny posázenými, listy dosti velikými, stejnobarevnými, obak skoro lysými, konečným lístkem dlouze zakončeným. Pruty slabě tupohranné, rýhované. Palisty nitkovité. Lata krátká, řídká, chudo- (10-) květá. Pruty bezžlázné. Osy květní s hojnými krátce stopkatými žlazami a slabými jehlicovitými ostny. Stopky květní dosti hustě ostnité. Kališní ušty po odkvětu vzpřímeny. Tyčinky delší čnělek.

Posud jen u myslivny blíže Lulče přítelem mým prof. V. Spitznerem pro území objeven.

2. Glandulosi Focke. Pruty nízkoobloučnaté neb plazivé, na podzim koncem kořenující, lysé neb chlupaté, ojíněné neb neojíněné, obyčejně oblé neb nezřetelně hranaté, hustě nestejně ostnité. Pruty a osy květonosné různými namnoze jemnějšími ostny, jehlicemi a dlouhými stopkatými žlazami, někdy i ostnitými hrboulky hustě posázené. Listy na líci bez hvězdovitých chlupův, vespod namnoze zelené, vnější lístky zřetelně řapíkaté, řapíky ploché. Palisty čárkovité. Květenství složené, ku konci často hroznovité, hustě stopkatě žláznaté. Stopkaté žlázy mnohem delší než chlupy neb průměr stopek květních. Ušty kališní vně plstnaté. Tyčinky po odkvetení skloněny. Plody černé, neojíněny.

a) Euglandulosi. Pruty ojíněné neb neojíněné, namnoze hustě nestejně ostnité. Květenství nahoře hroznovité, dole z větviček chudokvětých, nikdy vrcholičnatých.

α) Pruty hranaté s ostny skoro stejnými, mezi ostny a stopatými žlazami není přechodu.

1200. R. Metschii Focke Syn. Rub. Germ. p. 359. (O. Metschův). Pruty nízkoobloučnaté, polehavé, ve křovinách vystoupavé, 5hranné, silně rýhované, ojíněné. Ostny krátké, kopinaté, na spodu rozšířené, skoro rovné neb mírně nazpět nahnuté, mezi nimi jsou namnoze i malinké téhož tvaru, ale přechodních není. Stopkaté žlázy hojné. Listy 3četné neb znožené 5četné, lístky na líci tmavozelené, vespod nasivělé, obak řídce přitiskle chlupaté, lístek konečný opak podlouhlo-vejčitý, slabě srdčitý, někdy i uťatý a i srdčitookrouhlý, dlouze ku konci zúžený, hrubě nestejně pilovitý. Lata rozkladitá, široká, řídká, až nahoru listnatá, s větvemi postranními značně prodlouženými,

hořejší osy hroznovitě vrcholičnaté, dolejší v paždí 3četných listů skoro vzpřímené, latnaté, osy mírně chlupaté, s hustými stopkatými žlazami a rovnými, dlouhými jehlicovitými ostny. Kališní ušty široce kopinaté, dlouze zakončené, šedozelené, bíle vroubené, za plodu odstálé neb vystoupavé. Tyčinky delší čnělek. Semenník lysý. Plody veliké, lesklé.

V. 0·80—1·50 *m*. Plátky podlouhlé, bílé. R. Kaltenbachii Metsch

♄ Červenec. Paseky, houštiny lesní. Dosud na Moravě jen z vysočiny Drahanské znám a prof. Spitznerem blíže Drahan u Studánky pod Andělem Strážcem objeven. Moravskou rostlinu viděli přední batologové Dr. Haláczy, Dr. Sabranský a zesnulý Dr. Progel v Mnichově (Spitz. l. c. p. 19), v okolí Žďáru (Kovář, fide Spitzner). Spojuje skupinu Radulae, od které se květenstvím dlouhými stopkatými žlazami pokrytým, se skupinou Glandulosi, od které se svou ostnitostí odchyluje.

β) Pruty okrouhle hranaté. Ostny nestejné, větší dosti silné, na spodu rozšířené a splošťělé, nazpět skloněny neb ohnuty.

αα) Stopky květní odstále plsťnaté, s četnými chlupy nepřerůstajícími a roztroušenými delšími stopkatými žlazami.

1201. R. Schleicheri Weihe v Tratt Mong. Ros. III. p. 22 (O. Schleicherův). Pruty z nízkoobloučnatého dolejška polehavé neb opletavé, přioble tupohranné, nahoře hranaté, zelené, na výsluní nahnědlé, slabě ojíněné, svazčitě chlupaté, kolkolem hustě nestejnými ostny a jehlicemi žlázonosnými pokryty, silně draslavé, větší ostny silné, tuhé, na smáčknutém spodu širší, koncem nazpět ohnuty, mezi nimi četné ostnaté hrboulky. Listy 3četné, řidčeji znožené 4—5četné, přezimující, na líci tmavozelené, přílehle mrtnaté, vespod bledší, roztroušeně chlupaté, lístky všecky řapíkaté, blánité, nestejně hrubě a stříhaně pilovité, konečný lístek opakvejčitý, slabě srdčitý, dlouze a úzce zakončitý. Lata úzká, volná, dole listnatá, nahoře hroznovitá, bezlistá, před květením nicí. Větévky a stopky květní hustě chlupaté, plsťnaté, s četnými, krátkými v plsti ukrytými stopkatými žlazami, roztroušenými delšími jehlicemi žlázonosnými a tenkými hojnými slámožlutými ostny. Kališní ušty šedozelené, žláznaté, dole jemně ostnité, na konci kvetení dolů sražené, pak napolo vzpřímené, za plodu opět dolů ohnuté. Plátky úzké, opakvejčitě podlouhlé. Tyčinky z počátku nálevkovité, pak k sobě skloněné, sotva delší čnělek zelenavých. Semenník pýřitý. Plody malé, černé, lesklé, aromatické, z 10—12 peckoviček složené.

V. 0·65—1·25 *m*. Květy malé, bílé. R. glandulosus var. Schleicheri Čelak. Prodr. p. 641.

♄ Červen, červenec. Kraje lesní, křoviny, mýtiny, ploty, cesty, žleby. Posud jen v Prostějovsku: v lesích drahanských na Jahodové, hojněji však pod

Brněnkou v brněnském žlíbku blíže vývratů z r. 1885 v pravo při cestě pod Bousínem, prof. Spitznerem pro území objeven! f) umbrosa Spitz l. c. p. 20. Ostny slabší jehlicovité. Listy veliké, tenké, hustěji chlupaté. Lata chudo- (až 20) květá, rozkladitá. Stopky květní značně prodlouženy. Ve stínu a houštinách.

1202. R. pygmaeopsis Focke Syn. Rub. Germ. p. 364 (O. drobný). Pruty polehavé, oblé, neojíněné, řídce a krátce chlupaté. Ostny silné, nestejné, dolů sehnuté, mezi nimi jehlice žlázonosné a stopkaté žlázy. Listy 3—5četné, krásně temně zelené, lístky v mládí měkce chlupaté, později skoro olysalé, hrubě pilovité, lístek konečný vejčitý neb elliptičný, přišpičatělý, dole zaokrouhlený neb slabě srdčitý, 3—5krát delší řapíku. Lata dole přetrhovaná, listnatá, nahoře stěsnaná skoro chocholičnatá, kratší než u R. Schleicheri, všechny osy květní huňatě plstnaté, hustě stopkatě žláznaté, s ostny hojnými, nestejnými, rovnými a zahnutými. Kališní ušty zelenavé, s ostny jehlicovitými, za květu sehnuty, po odkvětu odstálé neb vzpřímeny. Tyčinky sotva zdélí čnělek. Semenníky lysé.

Plátky bílé, od předešlého druhu latou krátkou, hustou, skoro chocholičnatou, kališními ušty odstálými neb vzpřímenými, tyčinkami kratšími a semenníky lysými rozdílný.

♄ Červenec. Paseky horních lesův. Posud jen v Prostějovsku: na Spalené u Drahan prof. V. Spitznerem pro území objeven.

ββ) Stopky květní krátce chlupaté, dlouhými jehlicemi a stopkatými žlazami hustě pokryty.

1203. R. insolatus P. J. Müll. Flor. 1858 p. 166 (O. výslunný) Pruty nízkoobloučnaté, polehavé, oblé, neojíněné, volně chlupaté, hojnými, nestejnými, dílem srpovitými ostny, ostnitými jehlicemi a stopkatými žlázkami hustě posázené listy jejich 3četné, lístky tuhé, obak slabě chlupaté, konečný vejčitý neb elliptický, někdy skoro okrouhlý, kratčeji neb dloužeji ošpičatělý, na spodu mělce srdčitý. Lata dosti dlouhá, listnatá, s větévkami nahoře sblíženými, osy laty srpovitými neb dolů skloněnými ostny, ostnitými jehlicemi a stopkatými žlázkami hustě posázené. Kališní ušty hustě žláznato-štětinaté, po odkvětu přímé, posléz napolo dolů sražené. Plátky úzké, bílé. Tyčinky delší čnělek. Semenník pýřitý. R. hirtus var. insolatus Hal. et Br. Nachtr. Fl. Niedö. p. 337, R. subaculeatus Borb. Vasv. Fl. p. 300. Od R. hirtus silnějšími ostny, menšími lístky a květenstvím složeným rozdílný.

♄ Červen, červenec. Kraje lesní, výslunná místa, pořídku. Posud jen u Olší v okresu teleckém, mnou pro území objeven.

γ) Pruty oblé. Ostny nestejné, větší nanejvýš prostřední velikosti, namnoze šídlovité, menší jehlicovité, slabé.

αα) Lístky s úzkou nasazenou špičí.

1204. R. Bellardii Weihe et Ness, ve Bluff et Fingrh. Comp. Fl. Germ. I. p. 688 (O. Bellardův). Pruty z nízkoobloučnatého dolejška polehavé, plazivé, oblé, jen na konci hranaté, sivě ojíněné, ve stínu světle zelené, na výsluní nahnědlé, skrovně chlupaté, s hustými, nestejnými, měkkými ostny, žláznatými jehlicemi a stopkami žlázonosnými, větší ostny ze širokého dolejška smáčknuté, slabě ohnuté neb dolů skloněné, menši rovné. Listy většinou 3četné, přezimující, blánité, měkké, světle zelené, na líci přílehle chlupaté, vespod s hustšími a kratšími chloupky, lístky dosti veliké, všecky řapíkaté, řapíček konečného lístku as zdéli třetiny společného řapíku, lístek konečný eliptičný, od prostředka ku koncům zaokrouhlený, na spodině někdy přísrdčitý, nahoře jako ostatní skoro stejnotvarné lístky, s nasazenou kopinatou neb čárkovitě kopinatou špicí, lístky všecky po kraji dosti stejnoměrně, jemně pilovitě zoubkované. Lata květonosná krátká, dolejší větévky vzpřímeny a odstálé, obyčejně 3květé, hořejší rozkladité, 1květé. Osy a stopky květní chlupaté, s četnými jehlicovitými ostny, hojnějšími, nestejnými stopkatými žlazami a červenými, žlázonosnými jehlicemi. Kalichy veliké, trochu plsťnaté a žláznatě štětinaté, ušty kališní kopinaté, po odkvetení přímé. Tyčinky nálevkovité, později přílehlé, zvýší čnělek. Semenník lysý. Plody malé, aromatické, černé, lesklé,

V. 0·50—1·00 *m.* Květy bílé. R. glandulosus var. Bellardii Balbings, Neum., R. hybridus Aut. plur. non Vill., R. rubens Neum.

♄ Červen, červenec. Lesy, křoviny, lesní žleby, pramenitá místa, v krajinách hornatých, pořídku. Na Kozích hřbetech u Mal. Hradiska, na Jahodové a na Švancaře u St. Plumlova (Spitzner), u Milkova (Slavíček). Ve východní části: na Javořině s R idaeus L. nejhojnější druh (Holuby)!, na Javornicích u Halenkova. — U Velk. Bystřice pod Radhoštěm (Slavíček), na Štandli u Místku dosti hojný (Gogela). Ve Slezsku: v Těšínsku všude rozšířen (Kolbenheyer), kolem Vidnavy všude v předhoří Jeseníka, jako na Kopřivné, kolem Reivízu, na Urlichu atd. (Vierhapper).

ββ) Lístky pozvolna přišpičatělé.

x_1) Stopky květní a kalichy nazelenalé neb nanejvýš červeně žláznaté.

1205. R. serpens Weihe. v Lej. et Court. Fl. Belg. II. p. 172 (O. plazivý). Pruty nízkoobloučnaté, plazivé, dole oblé, ku konci slabě hranaté, ojíněné, roztroušeně chlupaté, s nestejnými, tenkými a tlustými ostny a jehlicemi žlázonosnými; silnější ostny krátké, sploštělé a mírně zahnuté, slabší kratší jehlicovité. Listy 3četné neb znožené 5četné, lístky nestejně pilovité, obak zelené a krátce chlupaté, na výsluní vespod nasivělé, kožovité, lístek konečný eliptický neb srdčitě vejčitý, 3—4krát delší svého řapíku, dlouze zašpičatěly. Lata namnoze malá, hroznovitá neb trochu

prodloužená a mnohokvětá, s dolejšími hroznovitými větévkami, větévky laty a dosti dlouhé stopky květní krátce plsťnaté, s roztroušenými kratšími a delšími stopkatými žlázkami a jehlicemi. Květy dosti veliké, bílé. Kališní ušty zelené, hustě ostnité, za květu sehnuty, po odkvětu vzpřímeny. Plátky podlouhlé. Tyčinky málo delší než čnělky zelené. Semenníky lysé.

♃ Červen, červenec. Lesy, křoviny, žleby, meze. Pořídku. Posud jen u Silnického rybníku u Velk. Byteše a ve Spáleném lese u Něm. Bohdíkova. — Na kamenitých mezích u Protivanova a v Koželenách u Mal. Hradiska (Spitzner), v okolí Žďáru (Kovář, fide Spitzner).

1206. R. rivularis Müll et Wirtg. 1859. (O. potoční): Pruty polehavé, oblé, slabě ojíněné, ± chlupaté, s četnými, tenkými, krátkými, rovnými neb mírně zahnutými ostny, jehlicemi a stopkatými žlázkami. Listy 3četné neb znožené 5četné, lístky nestejně pilovité, obak zelené, vespod namnoze třpytivě chlupaté, lístek konečný vejčitě srdčitý, znenáhla dlouze (t. j. široce) přišpičatělý, 2—3krát delší svého řapíku. Lata značná, prodloužená, dole listnatá a přetrhovaná, dolejší její větve oddálené, hořejší odstálé, stěsnané, 1—2květé. Osy a stopky květní krátce plsťnaté, bez delších chloupkův, s hustě nahloučenými jehlicemi a dlouhými, nestejnými, stopkatými žlázkami. Květy bílé, plátky malé, úzce opakvejčité, kratší lístků kališních neb veliké a podlouhle elliptičné. Kališní ušty řídce plsťnaté i se stopkami květními červeně žláznaté, po odkvětu odstálé neb vzpřímeny. Tyčinky delší čnělek. Semenníky krátce plsťnaté. Od příbuzného R. serpens prodlouženým, listnatým květenstvím, dlouhými tyčinkami a plsťnatými semenníky rozdílný. Odrůdy:

β) prionophyllus Progel v VIII. Ber. Bot. Ver. Landsh. p. 98. Pruty s ostny jemnějšími a hustšími, lístky namnoze hustěji chlupaté, konečný široký, okrouhle vejčitý, lata nahoře stěsnaná.

γ) laetevirens Progel l. c. p. 95. Ostny prutů malé, leč roztroušené, vnější postranní lístky skoro přisedlé, osy laty hustě stopkatě žláznaté, leč chudě ostnité; lata volná; semenník pýřitý, řídčeji lysý.

♄ Červen, červenec. Vlhká lesní místa, lesní potoky, pořídku. Při lesním kraji na Bílé Vodě u Hartmanic (Spitzner), β) v lese Potýlkách u Střílek, γ) u Silnického rybníka blíže Velk. Byteše.

x_2) Stopky květní a kalichy hustými, tmavými, stopkatými žlázkami tmavočerveně neb tmavofialově zbarveny. Pruty hustě chlupaté. Tyčinky delší čnělek. Listy temnězelené.

1207. R. hirtus W. et K. Pl. rar. Hung. II. p. 150 (O. žláznatý). Pruty nízkým obloukem polehavé neb opletavé, oblé, jen na konci nezřetelně hranaté, obyčejně ojíněné,

chlupaté, s hustými, tenkými, šidlovitými, nestejnými, nazpět nahnutými ostny a nestejnými stopkatými žlázkami. Listy prutů namnoze 3četné, řídčeji znoženě 5četné, na líci kalně zelené roztroušeně chlupaté, vespod bledší, na nervech odstále měkce chlupaté, vnější lístky řapíkaté a jako ostatní nestejně pilovité, konečný vejčitý neb široce elliptičný, znenáhla krátce přišpičatělý neb zašpičatělý. Řapíky s hustými, stopkatými žlázkami a jehlicemi a dolů sehnutými ostny, nahoře ploché, mladší brázdité. Palisty čárkovité, vysoko nad spodem řapíku vetknuté. Lata namnoze bezlistá, volně větvitá, dole listnatá, s krátkými chudokvětými větévkami. Osy květní chlupaté, s hustými, malými ostny a nestejnými, stopkatými žlázkami fialové až hnědočervené, jich listy 3četné. Úšty kališní fialově červené neb načernalé a jako stopky květní hustými stopkatými žlázkami, hojnými jehlicemi a tenkými ostenci pokryty, v čas květu dolů sehnuté, později k plodům přitisklé a tyto objímající. Plátky podlouhle opakvejčité. Tyčinky víceřadé, delší čnělek. Semenník chlupatý. Plod černý, lesklý.

V. 0·75—1·00 *m.* Květy bílé. R. glandulosus Rchb. Fl. Germ. exc. p. 607; R. hirtiformis Bayer. Bot. Excb. p. 296; R. glandulosus var. hirtus Čelak. Prodr. p. 641; R. nigrescens Form. Oest. b. Z. 1887 p. 207.

♄ Červenec, srpen. Lupenaté a jehličnaté horní lesy, křoviny, mýtiny stráně a kraje lesní, v studenější pahorkatině a předhoří hojný až obecný. V Prostějovsku: u Lulče, Pístovice u Vyškova, na vysočině drahanské: u Mal. Hradiska na Kozích hřbetech, na Okluce a na Spálené v lesích drahanských blíže silnice do Drahan, v Okolnici u Krumsína, na stráních v Repešském žlebu, na Jahodové, na Švancaře, u Studánky pod Andělem St., na Horkách u Drahan, v Končinách za Hartmanicemi u St. Plumlova (Spitzner). V česko-moravském pohoří obecný: u Větrného dvora poblíž Jihlavy (Neumann), hojný v okolí Dačic a Slavonic, jako Maryš, Stalkov, Rudolec, Valtinov, Sicherské rybníky a městský les u Slavonic, na úpatí Kohlberku u Kadolce (Oborny), u Mělkovic (Kovář), hojný u Telče, Krahulčí, Hradisko poblíž Lhoty, Javořice, Olší, Mal. Lhota, Bystřice n. P., Zubštýn, Chudobín, Hololín, hojný u Nov. Města, Vlachovice, Sklené, Bratraňovská u Lhotky, Rokytná, Maršovice, Vršany, Kadov, Pohledec, hojný u Žďáru, Jimramov, Javorek. — V sev. Moravě a v předhoří Jeseníka: Hlubočky u Olomouce (Spitzner), u Milkova (Slavíček), u Roudna a Berouna (Gans), kopce mezi Holbou a Raškovem, jako na Baudenberku, u Počátecké myslivny, v údolí Tisé u Velk. Losína, u Ludvíkova, Nové vsi, Wiesenberka, Winkelsdorfu a j. (Oborny), Hrubá Voda, Šternberk, Šumberk, Čes. Bohdíkov, Pust. Žibřidovice, Staré město, Chrastice, Stříbrnice, Švab, Štěpanovský vrch, Černý hon, Koldštýn, Dreištýn, Šleglův les, Rejhotice, údolí horní Tisé, Teplice, Rymařov, Jamrtice, Budišov a j. obecný. Ve východní části: na Lopeníku, hojný na Javořině (Holuby), na Hostýně (Spitzner!), horní lesy kolem Vsetína, Drštkova (Bubela in litt.), Janova hora u Vyzovic (Dr. Hanáček), Javorník, Filipov, Nová Lhota, Val. Klobouky, Javorník Kelský, Hošťálkov, Cáb, Dušná,

Javorníky u Halenkova, Velké Karlovice, lesy kolem Salajky, Rožnov, Star. Zubří, Frenštat, Šaľranice u Hranic, Domašov. — Hojný v údolích Ostravice, na úklonech Kněhyně u Trojanovic, u Čeladné a od Frýdlandu nahoru (Oborný!), hojný v okolí Místku (Gogela). Ve Slezsku: velmi hojný u Malenovic na úpatí Lysé hory (Oborny!), v lese Urbaška u Moravky a hojný u Oder. — V Těšínsku všude hojný (Kolbenheyer!), u Karlovské studánky (Niessl!), na Salvízu (Spitzner), Javorník, Friedberk, Krňov, Lipová, Frývaldov a odtud až k Tomašovu a ještě na úklonech Drehberku poblíž Studénkové hole. — Hojný v okolí Vidnavy až k Jeseníku (Vierhapper!)

$\beta\beta$) Tyčinky málo- až skoro jednořadé, kratší čnělek.

x_1) Stopky květní a kalichy tmavě žláznaté, na pohled tmavočervené neb fialově červené.

1208. R. Guentheri Weihe et Ness v Bluff et Fingh. Comp. Fl. Germ. I. p. 670. (O. Guentherův). P r u t y p o l e h a v é, tenké, oblé, obyčejně n e o j í n ě n é a dosti hustě chlupaté, měkkými, šidlovitými ostny, tmavočervenými jehlicemi žlázonosnými a stopkatými žlázkami hustě posázené. Listy namnoze 3četné, pořídku znožené 5četné, l í s t k y obak skrovně p ř í l e h l e c h l u p a t é, na líci tmavé, vespod světleji zelené, lístek konečný elliptičný neb vejčitý, na spodině uťatý neb slabě srdčitý, zašpičatělý. L a t a k r á t k á, c h u d o k v ě t á n e b p r o d l o u ž e n á, hojnokvětá. Větévky a stopky květní krátce šedoplsťnaté, s hustými, tmavočervenými stopkatými žlázkami a roztroušenými, měkkými, jehlicovitými ostenci. Kališní ušty plsťnaté, hustě červenožláznaté, po odkvětu vzpřímeny. Plátky malé, bílé. T y č i n k y j e d n o ř a d é, z ř e j m ě k r a t š í n e ž č n ě l k y, n a m n o z e k r á s n ě č e r v e n é. R. hirtus var. Chamaebatus Wimm. et Grab., R. coloratus Gremli.

♄ Červen, červenec. Křoví, keřnaté a kamenité stráně, mýtiny, posud jen na úklonech Hostýna směrem k Říčkám poblíž Bystřice 1883 mnou objeven. Dle prof. Spitznera přináležejí sem i rostliny F. Kovářem z okolí Žďáru jemu zaslané; dle P. Havelky na Šiškově kopci v Ochoze u Nov. města.

1209. R. gracilis Holuby Oest. b. Z. 1873 p. 380. (O. vnadný). P r u t y p o l e h a v é, přioblé až oblé, s l a b ě o j í n ě n é, hustě chlupaté, dlouhými, stopkatými žlázkami, přehojnými, dlouhými, tenkými, jehlicovitými ostenci a štětinami hustě posázené. Listy 3četné, l í s t k y k o ž o v i t é, o b a k s v ě t l o z e l e n é a r o z t r o u š e n ě c h l u p a t é, na líci lesklé, lístek konečný srdčitě vejčitý, zašpičatělý. Lata štíhlá, prodloužená, dole listnatá s větévkami krátkými, chudokvětými, někdy ozdobně zprohýbanými. O s y k v ě t n í ř í d c e p l s ť n a t é, d l o u h ý m i, t m a v o n a c h o v ý m i, s t o p k a t ý m i ž l a z a m i a v e l m i d l o u h ý m i, f i a l o v ě č e r v e n ý m i, j e h l i c o v i t ý m i o s t e n c i h u s t ě p o s á z e n y. K a l i š n í u š t y hustými štětinami a stopkatými žlázkami f i a l o v ě č e r v e n é n e b n a č e r n a l é, po odkvětu vzpřímeny. Květy malé, plátky elliptičné, zelenavě bílé. Tyčinky

kratší zelenavých čnělek. Semenník lysý neb chlupatý. R. Guentheri var. erythrostachys Sabr., R. longistylus Borb., R. vinodorus Sabr., R. erythrostachys Sabr. in Halc. Brom. p. 279.

♄ Červen, červenec. Lesy, keřnaté a kamenité stráně, pořídku. Na Lopeníku v okresu uh. brodském Holubým pro území objeven. — Na kamenitých mezích u Mal. Hradiska blíže Protivanova (Spitzner), v okolí Žďáru (Kovář, teste Spitzner), v Lísku pod skalou, v Plačkovci, Šiškův kopec v Ochoze u Nov. města (Havelka).

x_2) Stopky květní a kalichy se světlými žlázkami, lata tmavě nezbarvená.

1210. R. Bayeri Focke. Oest. b. Z. 1868 p. 99. (O. Bayerův). P r u t y nizkým obloukem polehavé, oblé, namnoze o j í n ě n é, r o z t r o u š e n ě c h l u p a t é, s h u s t ý m i, n e s t e j n ý m i, t e n k ý m i, n a m n o z e š i d l o v i t ý m i o s t e n c i a p ř e h o j n ý m i, n e s t e j n ě d l o u h ý m i, s t o p k a t ý m i ž l á z k a m i, větší jsou na spodu často smáčknuty, náhle jehlicovitě zúženy, nazpět nahnuty neb mírně ohnuty, slabší tenké, jehlicovité. L i s t y p r u t ů n a m n o z e 3-, n e z ř í d k a z n o ž e n ě 5č e t n é, v n ě j š í l í s t k y z ř e t e l n ě ř a p í k a t é, lístky obak zelené, na líci tmavší, z počátku hedvábitě roztroušeně pýřité, později olysalé a slabě lesklé, v e s p o d j e m n ě na žilkách p ý ř i t é, l í s t e k k o n e č n ý e l l i p t i č n ý, o p a k v e j č i t ý a ž o k r o u h l ý, na dolejšku zaokrouhlený neb slabě srdčitý, zašpičatělý a jako ostatní ostře pilovitý. Normalní laty úzké a dosti hojnokvěté a jen dole listnaté, abnormalní ze spodu prutů protáhlé, přetrhované, až nahoru listnaté, dolejší větévky květonosné bývají značně prodlouženy. Větévky normalní laty krátké, hroznovitě mnohokvěté, krátce chlupaté, s h u s t ý m i, m a l ý m i, o d s t á l ý m i n e b d o l ů s k l o n ě n ý m i o s t e n e č k y a p ř e h o j n ý m i, n e s t e j n ý m i, ž l á z n a t ý m i c h l o u p k y a ž l á z n a t ý m i š t ě t i n k a m i, jich listy 3četné. K a l i š n í u š t y n a z e l e n a l e š e d é (neb i načervenalé), ž l á z n a t é, často též ostnitě štětinaté, odstálé neb sehnuté, p o s l é z v z p ř í m e n é. Plátky podlouhle opakvejčité, prchavé. T y č i n k y s k o r o 1ř a d é. k r a t š í č n ě l e k. Semenníky lysé neb chlupaté. Plody černé, lesklé.

V. 0·50—1·00 *m.* Květy bílé. R. pygmaeus Bayer Botan. Excb. p. 296 non Wh et N, R. hirtiformis Bayer l. c. p. p.

♄ Červen, červenec. Lupenaté a jehličnaté lesy, husté křoviny, keřnaté stráně, kraje lesní, v studenější pahorkatině a předhoří velmi porůzný. V Prostějovsku: v okolí St. Plumlova, hojně na St. Plumlově, na Jahodové, na Švancaře, na Spálené, u Studánky pod Andělem Str., mezi jinými Glandulosi v drahanských lesích hojný, v okolí Drahan, v údolí Neclavském (Spitzner). V Jihlavsku: v Ochoze a Plačkovci u Nov. města (Havelka), Chyžový les mezi Stalkovem a Matéjovicemi v okr. dačickém, Maryš u Slavonic poblíž trojí hranice zemské (Oborny), v okolí Žďáru (Kovář, teste Spitzner). V sev. Moravě: u Žárovic, Milkova (Slavíček), u Rejhartic. — Ve východní části: na Javořině. Na Smrčině pad hřebenem Lysé hory (Oborny), na Staudli u Místku (Gogela). U nás v odrůdách:

β) **drahanensis Sab.** in litt. et Oest. b. Z., 1889 p. 436. (O. drahanský). Pruty silné, ve křovinách vystoupavé, silně sivě ojíněné, lysé neb skrovně chlupaté s četnými stopkatými žlázkami, ostenci a silnějšími ostny, větší ostny hojné, dosti stejné, často delší než průměr prutu, silné, rovné, s dolejškem širokým a smáčknutým, slámožluté, nazpět nahnuty. Listy 3četné neb znoženě 5četné, veliké, lístky na líci temně zelené, vespod modravě zelené, slabě kožovité, jemně a stejně pilovité, v mládí obak hedbávitě přitiskle pýřité, později skoro lysé; lístek konečný hluboce srdčitý, široce elliptický neb vejčitý, náhle a dlouze zakončený, jeho řapík 3½krát kratší lístku, postranní lístky srdčité, zřejmě řapíkaté, s nestejnými polovinami čepele listové. Žlázky stopkaté a jehlicovité, na řapících a hlavních žilkách lístků hojné. Lata až 2 dcm. dl., řídká, dole přetrhovaná, listnatá, nahoře hroznovitá, střední větévky vrcholičnaté, skoro vodorovně odstálé, dolejší hroznovité, vzpřímené. Všechny osy květní a ušty kališní hojnými jehlicemi a ostny pokryty, stopky květní řídce plsťnaté, s hojnými, stopkatými, plsť značně přesahujícími žlázkami. Květy prostřední velikosti. Kališní ušty zelenavé, plsťnatě žláznaté, za květu sehnuty, později vzpřímeny, ku plodu přitisklé, ku konci dlouze zúženy. Tyčinky nejprv zdélí a pak zřejmě kratší než čnělky. Semenníky lysé.

Pořídku. Posud jen na vysočině drahanské: u Studánky pod Andělem Strážcem u silnice blíže Drahan ve křovinách s jinými druhy pro území naše 1887 prof. Spitznerem objeven.

γ) gracilescens Progel v VIII. Ber. Ver. Landsh. p. 104. Pruty dosti hustě chlupaté, řídce a slabě ostnité, všechny ostny jehlicovité. Listy 3četné, lístky užší dlouze zakončité, obak řídce hedbávitě a přitiskle pýřité až skoro lysé, vespod sivě zelené. Lata prodloužená, s květy nemnohými, menšími než u tvaru základního. Rostlina ve všech částích štíhlejší a útlejší.

Pořídku. Lesy u Rudic. — V Prostějovsku: na Jahodové u Drahan (Spitzner).

1211. R. brachyandrus Gremli. Beitr. Fl. Schweiz 1870 p. 29. (O. krátkomužný). Pruty tenké, polehavé, oblé, neojíněné, velmi hustě plsťnatě chlupaté, s hojnými, krátkými, stopkatými žlázkami a jehlicovitými osténky. Listy 3četné, lístky obak zelené a chlupaté, ostré, z předu nepravidelně pilovité, konečný kosočtverečně elliptičný, krátce přišpičatělý, na dolejšku zaokrouhlený neb slabě vykrojený. Lata krátká, úzká, chudokvětá, namnoze jen hroznovitá, její osy šedoplsťnaté, s hojnými, bledými, stopkatými žlazami a velmi krátkými, nažloutlými jehlicemi. Kališní ušty šedozeleně plsťnaté, světle žláznaté, po odkvětu vzpřímeny. Květy malé, bílé, plátky elliptické. Tyčinky o polovic kratší než čnělky. Semenníky plsťnaté

♄ Červenec, srpen. Lesy, keřnaté stráně, pořídku. Posud jen v lese u vápenných lomův u Žďáru v česko-moravském pohoří a v lesích na Javořině při hranici mor. uher., zde 1884 mnou pro území objeven, rostliny moravské shodují se úplně se švýcarskými a uherskými.

b) Hystrices Focke, Syn. Rub. Germ. p. 342. Pruty nízkoobloučnaté, namnoze neojíněné, s většími silnými a menšími (hrboulkovitými) ostny a nestejnými stopkatými žlázkami. Květenství silně listnaté, uprostřed vrcholičnaté, nahoře často hroznovité, na dolejšku z dichasií složeno. Přechodní skupina mezi Glandulosi a Radulae od prvé liší se vrcholíkovitě rozvětvenými prostředními osami květonosnými, od druhé na plochách postavenými ostny.

α) Kališní ušty po odkvětu sehnuty. Lata řídká, prodloužená, často až na konec listnatá.

1212 R. Koehleri Weihe et Ness ve Bluff et Fingh Comp. Fl. Germ. I., p. 681. (O. Köhlerův). Pruty z obloučnatého dolejška polehavé, oblé, nahoře slabě hranaté, dosti silné, skrovně chlupaté, neojíněné, často hnědočervené, s hustými, často těsně vedle sebe postavenými menšími a většími ostny a nestejnými, stopkatými žlázkami a štětinkami žlázonosnými, větší ostny se stran smáčknuty, dlouhé, rovné neb trochu křivé, zřídka obloukovité. Listy prutů znožené 5četné, někdy i 3četné, vnější lístky často se sousedními srostlé, lístky prostřední velikosti, řapíkaté, lístek konečný 2—3krát delší svého řapíka a tento as zdéli polovice společného řapíka a lístek sám široce elliptičný, zpředu zašpičatělý, na dolejšku široce zaokrouhlený, až slabě srdčitý a jako ostatní tuhý, blánitý, hrubě a nestejně pilovitě zubatý zoubků zašpičatělých, na líci skrovně krátce chlupatý až lysý, tmavozelený, vespod měkce chlupatý a světleji zelený. Řapík na hořejší straně plochý, chlupatý, žláznatý, nestejně ostnitý. Palisty čárkovité, dosti vysoko vetknuté. Lata dlouhá, volná, často až ku konci listnatá, větévky laty odstálé, vrcholičnaté, 3—5květé, s listy 3četnými, odstále chlupaté, nestejnými ostny, stopkatými žlázkami a žlázonosnými štětinkami hustě posázené, větší ostny namnoze slámožluté, dlouhé, šidlovité, dolů skloněné. Kališní ušty dlouze zakončité, šedozelené, trochu plsťnaté, žláznaté a ostnitě štětinaté, nazpět ohrnuté. Plátky vejčité. Tyčinky přímé, posléze skloněné, delší než čnělky. Semenník lysý neb pýřitý. Plody černé, lesklé.

V. 0·50—1·00 *m*. Květy bílé. R. hirtus var. ferox et glabrescens Neum., R. glandulosus var. Koehleri, Čelak., Prodr. p. 641.

♄ Červenec. Lesy, křoviny, pořídku. V okolí Žďáru (Kovář, fide Spitzner). Na Lopeníku (Holuby), Obora u Těšína (Kotula). V Jeseníku: u Karlovské studénky, Einsiedlu a Zuckmantlu (W. Fl. a Vierhapper).

β) Kališní ušty po odkvětu vzpřímeny. Lata zkrácena, ± listnatá, ku konci hustá a skoro polokulovitá.

1213. R. apricus Wimm. Fl. Schles. ed. III p. 626. (O. sluneční, výslunný). Pruty nízkoobloučnaté, polehavé, okrouhle tupohranné, dosti silné, neojíněné, odstále chlupaté, s hustými, nestejnými ostny, žlázonosnými jehlicemi a stopkatými žlázkami. ostny větší, kopinaté, skoro rovné aneb mírně koncem dolů ohnuté. Listy prutů 3četné, řídčeji znoženě 5četné, lístky obak zelené, kožovité, na líci skrovně přitiskle chlupaté, vespod na nervech trochu hustěji, jinak skrovně chlupaté, vnější lístky krátce řapíkaté, konečný okrouhle vejčitý až elliptický, krátce přišpičatělý a jako ostatní hrubě zubatý, zuby jemně zašpičatělé. Řapík nahoře plochý, hustě žláznatý a ostnitý. Palisty čárkovité. Lata ± listnatá, na konci skoro polokulovitě nahloučená, dole oddáleně větvitá, osy její odstále chlupaté, skoro huňaté, s jehlicemi dolů skloněnými a četnými stopkatými žlázkami, jich listy 3četné. Kališní ušty šedozelené, žláznatě štětinaté, po odkvětu trochu odstálé, pak vzpřímeny, ku plodu přitisklé. Plátky opakvejčité. Tyčinky skloněné, delší čnělek. Vnější semenníky trochu chlupaté, posléz olysalé. Plod černý, lesklý.

V. 0·50—0·75 *m.* Květy bílé. Od R. Koehleri světlozelenými listy, hustějším oděním všech částí, latou nahoře polokulovitou a vzpřímeným kalichem rozdílný. R. Koehleri β) apricus F. Fl. p. 125.

♄ Červenec. Výslunná lesní místa, stráně, lesní cesty a žleby, pořídku. U Mal. Hradiska na Kozích hřbetech blíže Protivanova, v lesích drahanských u Studánky pod Andělem Str. na Jahodové (Spitzner). Bratovský les u Vranova, v údolí Fugnice u Hardeku, při cestě do Fellingu, lesy u Střelné blíž Libavy a podobné tvary v chyšovém lese u Stalkova blíže Slavonic (Oborny).

3. Radulae Focke l. c. p. 317. Pruty lysé neb chlupaté, menšími a většími ostny a hojnými malými ostenci v podobě hrboulků t. j. žláznatými vyvýšeninami, jichž žlázy snadno se olamují a opadávají a stopkatými žlázkami pilníkovitě draslavé. Lístky vespod zelené až hustě plstnaté. Květenství s osami krátce plstnatými neb odstále chlupatými. Žlázy v latě průměru stopek květních nedosahující.

a) Listy nestejnobarevné, vespod šedo- až běloplstnaté.

1214. R. radula Weihe et Ness l. c. p. 152. (Struhák). Pruty silné, nízkým obloukem vystoupavé a polehavé, dole tupohranné, nahoře ostře hranaté, s plochami nebrázditými, rovnými neb i vypouklými, roztroušeně chlupaté, neojíněné, s dosti stejnými, silnými, kopinatými, dolů namířenými ostny, četnými menšími ostenečky v podobě ostrých hrboulků a velmi nestejnými, stopkatými žlázkami; namnoze do hněda živě načervenalé, ostenečky a stopkaté žlázky mnohem kratší než ostny. Listy prutů znoženě 5četné, vnější lístky zřetelně řapíkaté, lístky trochu kožovité, hrubě a nestejně ostře pilovité, na líci skrovně chlupaté až skoro lysé, mdlé a žlutozelené až tmavozelené, vespod bledší až šedozelené,

z mládí přitiskle běloplsťnaté, posléz hustě šedochlupaté, lístek konečný dlouze řapíkatý, vejčitý neb elliptický, dlouze zakončitý, na dolejšku uťatý až mělce zaokrouhlený. Řapík načervenalý, na hořejší straně plochý, odstále mrtnatý, roztroušeně stopkatě žláznatý, s malými, krátkými, skřivenými ostny. Palisty čárkovitě niťovité, dosti vysoko vetknuté. Lata prodloužená, úzká, hojnokvětá, jen na spodině listnatá, s větévkami přímo odstálými. Větévky laty dole s kratšími, nahoře s delšími, skoro šidlovitými, dolů skloněnými ostny a i se stopkami květními odstále chlupaté, a hojnými, nestejnými, stopkatými žlázkami zdélí chloupkův a dlouhými, tenkými, jehlicovitými ostenečky posázené. Kališní ušty šedoplsťnaté, červeně žláznaté, nazpět ohrnuty. Plátky široce elliptické až okrouhlé. Tyčinky skloněné, delší zelenavých čnělek. Semenník řídce chlupatý. Plody prostřední velikosti, černohnědé.

Květy bílé neb načervenalé. Pruty na ohmat jak struhadlo drsné. R. villicaulis d. glandulosus W. Gr., R. rudiformis Bayer.

♄ Červenec. Světlé křoviny, lesy, kraje a paseky lesní, meze, pořídku. V Prostějovsku: na Spálené a u Studánky pod Andělem Str. v lesích drahanských (Spitzner!), u Milkova v seči na St. Otročkově (Slavíček, Spitz. l. c, p. 16). V Jihlavsku: posud pouze v jednom křoví na Šibilce u Paulic před vysokým lesem, v pravo při cestě z Paulic do Šumvaldu (Oborny), na úpatí Javořiny na mor. uher. hranici (Holuby).

b) Listy obak zelené.

x_1) Kališní ušty za plodu dolů sehnuty.

1215. R. pallidus Weihe et Ness ve Bluff et Fingh. Comp. Fl. Germ. I. p. 682. (O. bledý). Pruty velmi nízkým obloukem vystoupavé a polehavé, dole oblé, nahoře hranaté, ploskostranné, neojíněné, řídce chlupaté, s ostny slabými, na spodu rozšířenými koncem rovným nazpět namířenými a roztroušenými stopkatými žlázkami. Listy prutů znoženě 5četné, lístky na líci roztroušeně mrtnaté, vespod bledě zelené, přitiskle pýřité neb tence plsťnaté, světlejší než u jiných druhův, lístek konečný mělce srdčitovejčitý neb elliptičný, velmi dlouze zakončitý, hrubě skoro jednoduše pilovitý. Lata mírně dlouhá, řídká, rozkladitá, dole listnatá, dolejší větévky vzpřímeny, hroznovitě často mnohokvětné, s rozkladitě odstálými stopkami květními, hořejší vodorovně odstálé, vrcholičnatě rozvětvené s nemnohými květy, nejhořejší obyčejně pouze 1květé. Všecky osy květní hustě a krátce plsťnaté, s nemnohými, rovnými, slabými, dolů skloněnými, jehlicovitými ostny a krátkými stopkatými žlázkami. Květy bílé. Kališní ušty šedoplsťnaté, po odkvetení vzpřímeny, na dozrávajících plodech ale sehnuty. Plátky elliptičné. Tyčinky trochu delší nachových čnělek. Semenníky lysé neb řídce chlupaté. Odrůda:

β) trichococcus Sabr. in litt. ad Spitzner. Pruty řídce chlupaté, konečný lístek eliptičný; semenníky z počátku hustě hedbávitě pýřité, později jen řídce chlupaté. Těmi znaky liši se moravská rostlina od bavorských a hanoverských, které Spitzner s naší porovnával. Pruty na těchto jsou mimo to hustě a krátce chlupaté, u našich ale velmi málo. Na bavorských Dr. Proglem sbíraných mimo četné větší ostny i hojně malých viděti, čímž příbuznost tohoto druhu s předešlými zvlášť vysvítá. Spitz. l. c. p. 17.

♄ Červenec. Paseky lesní, pořídku. Posud jen v odrůdě *β*) na pasece „na Dolech" zvané v lesích u Milkova za Konicí prof. V. Spitznerem pro území objeven.

ββ) Kališní ušty za plodu odstálé neb vzpřímené.

1216. R. thyrsiflorus Weih et Ness, ve Bluff et Fingh. Comp. Fl. Germ. I. p. 684. (O. kytkokvětý). Pruty obloukem polehavé, oblé, jen nejsilnější ku konci zřetelně hranaté, ± chlupaté. Ostny mírně zahnuté neb nahnuté, slabé, mezi nimi stopkaté žlázky a malé ostny, v podobě malých ostencových hrboulkův. Lístky 3četné, zřídka znožené 5četné, veliké; lístky velmi široké, kraji se kryjící, nestejně hrubě pilovité, na líci skoro lysé, vespod roztroušeně chlupaté, lístek konečný široce eliptický neb okrouhlý, krátce přišpičatělý, na spodu srdčitý. Palisty hluboko na spodině řapíku hlavního, úzce čárkovitě kopinaté, pýřité a žláznaté. Lata s několika úžlabními, oddálenými větvemi, ostatně krátká a stěsnaná, osy laty krátce plstnaté a drsně chlupaté, s jehlicemi a hojnými, nestejně dlouhými, stopkatými žlázkami, částečně delšími než chlupy. Kališni ušty šedozelené, bíle vroubené, po odkvětu odstálé. Plátky eliptické, bílé. Tyčinky obyčejně zdélí čnělek. Semenníky chlupaté. Odrůda:

b) **R. Spitzneri Sabr.** p. sp. Oest. b. Z. 1889 p. 436. (O. Spitznerův). Od tvaru základního pruty všude zřetelně tupohrannými, ojíněnými, ostny silnými, dlouze kopinatými. Lístky užšími a postranními dloužeji řapíkatými a tudíž kraji se nekryjícími, na spodině mělčeji srdčitými, na líci žlutavě zelenými, vespod skoro třpytivě chlupatými, konečným lístkem vždy opakvejčitým, nahoře nejširším, s nasazenou dlouhou špicí; palisty vysoko (1 cm.) nad spodinou řapíku vyrostlými; tyčinkami mnohem delšími čnělek rozdílný.

♄ Červenec. Lesy, velmi pořídku. Tvar základní u nás posud nenalezen. *b*) Jen v lese na Skalici za Určicemi blíže Prostějova, zde však hojný, prof. V. Spitznerem objeven a chvalně známým batologem Jindř. Sabranským ku poctě o květenu moravskou velmi zasloužilého přítele mého, R. Spitzneri pojmenován.

1217. R. moravicus Sabr. in litt. et Oest. b. Z., 1889, p. 405. (O. moravský). Pruty povyniklé, mírným obloukem vystoupavé, kon-

cem převislé a polehavé, skoro oblé, zelené, neojíněné, hustě a krátce chlupaté; četnými, většími ostny, jehlicovitými ostenečky a stopkatými žlazami draslavé, ostny krátké, z rozšířeného, chlupatého dolejška šídlovité, rovné neb mírně zahnuté. Listy 3četné, častěji znožené 5četné, řapíky žláznatochlupaté, s jehlicemi rovnými neb slabě skřivenými, lístky všecky zřetelně řapíkaté, hrubě nepravidelně pilovité, v mládí obak velmi skrovně krátce a roztroušeně chlupaté, později zcela lysé, na líci tmavozelené a lesklé, vespod světle zelené, lístek konečný ze srdčitého spodu široce vejčitý neb elliptický, dlouze a náhle ku konci zúžený. Palisty úzce čárkovité kopinaté, mnohem níže postaveny než u předešlého druhu. Lata prostředně veliká, široká, ku konci zúžená, sotva prodloužená, až nahoru listnatá, složená z větví dolejších oddálených, prodloužených, mnohokvětých, vzpřímených, nejhořejších 1květých, šikmo odstálých. Všechny osy květní krátce plsťnaté, s četnými dole hákovitě zahnutými, nahoře jehlicovitými ostny, s hojnými, bledými stopkatými žlázkami, delšími než plsť, nikoliv však delšími průměru stopek, hlavní osa květní s četnými, ostnitými hrboulky. Kališní ušty zašpičatělé, šedoplsťnaté, po kraji bílé, v čas květu odstálé, potom sehnuty, na plodu vzpřímeny. Plátky elliptické, za květu rozložené, posléz skloněné. Tyčinky málo delší čnělek. Semenníky lysé. Plody veliké, válcovitě kulovité, lesklé, zasládle nakyslé.

Květy prostřední velikosti, bílé. Od R. Gremlii Aut. austr. non Focke = R. Clusii Borb. kališními uštv po odkvětu dolů sehnutými, silnější chlupatostí a žláznatostí, hustějšími, leč slabšími a méně stejnými ostny prutův, latou listnatou, kratší, slaběji ostnitou a přímo odstálými větévkami květními rozdílný. R. epipsilos var. monticola Progel. deut. b. Monatssch. 1886, jemuž se R. moravicus velice podobá, rozeznává se jen hustě odstále chlupatými, nikoliv však spleteně plsťnatými větévkami květními.

♄ Červenec. Žleby horských lesů, velmi pořídku. Posud jen ve Žbánovském žlebu za Plumlovem ve společnosti jiných: R. Gremlii, fossicola, hirtus prof. Spitznerem pro území objeven.

4. Adenophori Hal. et Br. Pruty nízkoobloučnaté neb plazivé, na podzim koncem kořenující, roztroušeně chlupaté neb lysé, ojíněné neb neojíněné, s ostny skoro stejnotvárnými, roztroušenými stopkatými žlázkami, často též s ostnitými hrboulky, někdy skoro i bez žlázek. Lístky na líci bez hvězdovitých chloupkův, vespod zelené až hustě plsťnaté, postranní zřejmě řapíkaté. Palisty čárkovité. Květenství složené, latovité, žláznaté, osy květonosné odstále chlupaté neb krátce plsťnaté. Kališní uštv vně šedoplsťnaté. Tyčinky po odkvětu skloněny neb ku plodu přitisklé. Plody černé, neojíněné.

a) Květenství prodloužené, úzké, jen dole listnaté. Lístky obak zelené, vespod a to obyčejně jen na žilkách měkce a řídce chlupaté; žlázek na osách málo.

1218. R. silesiacus Weihe ve W. Gr., 1829. (O. slezský). Pruty silné, z nízkoobloučnatého dolejška polehavé neb opletavé, 5hranné, ploskostranné, neojíněné, roztroušeně svazčitě chlupaté, s velmi hojnými, nápadně nestejně rozdělenými (někdy, zvláště pod řapíky listovými nahloučenými), delšími, šidlovitě smáčknutými, skoro rovnými, slámožlutými ostny, zde onde, zvláště na konci delšími žláznatými jehlicemi skrovně pokryté. Listy 3četné neb dlanitě neb znožené 5četné, lístky přitloustle kožovité, na líci tmavozelené, skoro lysé, kraji se kryjící, vespod průsvitně tence i mezi žilkami šedoplsťnaté, skoro stejnoměrně hrubě pilovité, lístek konečný ze srdčitého dolejška široce vejčitý, náhle zašpičatělý, nestejně 2krát pilovitý. Lata stěsnaná, dole s větévkami vystoupavými, hořejší větévky odstálé, tudíž květenství ku konci rozšířené. Osy květní králce plsťnaté, s velmi roztroušenými, dlouhými a tenkými ostny, nemnohými stopkatými žlázkami a štětinami, stopky květní propletenĕ plsťnaté, s nemnohými ostny a žlázkami. Kališní ušty šedoplsťnaté, po kraji bílé, po odkvětu nazpět ohrnuté. Plátky opakvejčité. Tyčinky delší čnělek. Semenníky řídce chlupaté neb lysé. Plody prostředně veliké, černé.

Květy nazelenale bílé. R. Trevirani Köhler, R. lividicaulis Neum.

♄ Konec června, červenec. Kraje lesní, křoví, žleby. V brněnském kraji: posud jen v údolí Punkvy u Blanska, 1883 mnou pro území objeven. — V okresu plumlovském: ve Žbánovském žlebu, v okresu litovelském v údolí Nectavy nad Konicí (Spitzner), v Hoře na St. Otročkově u Milkova (Slavíček, Spitzner l. c. p. 15). Ve Slezsku: Ropice poblíž Těšína (Kotula).

b) Květenství zkrácené, úzké, bezlisté, s větvemi rozkladitě a skoro vodorovně odstálými. Lístky vespod řídce a přitiskle bledě šedoplsťnaté. Žlázek na osách mnoho.

1219. R. Caflischii Focke Syn. Rub. Germ. p. 278. (O. Caflischův). Pruty nízkoobloučnaté, ku konci tupohranné, rýhované, na dolejšku slabě ojíněné, řídce a krátce chlupaté, s prostředně velikými, skoro stejnotvárnými, rovnými neb dolů skloněnými ostny, 5četnými žlázkami a štětinkami. Ostny na hranách postaveny, stopkaté žlázky nemnohé, skoro přisedlé, pouhým okem neviditelny. Listy 3—5četné, namnoze znožené 5četné, lístky na líci skoro lysé, vespod řídce šedoneb běloplsťnaté, vykrajované nestejně pilovité, tak že mezi 2 většími zoubky leží 3—5 menších zoubkův, lístek konečný srdčitě vejčitý neb široce elliptický, dosti dlouze přišpičatělý i s postranními dlouze řapíkatý, řapík jeho delší polovice společného řapíka. Lata v obrysu podlouhle válcovitá, krátká, z větévek krátkých, vrcholičnatých a rozkladitě odstálých, nahoře uťatá.

Všechny osy květní hustě odstále chlupaté, s dlouhými, tenkými, skoro rovnými, bledožlutými, na dolejšku namnoze červenohnědými, jehlicovitými ostny a se stopkatými žlázkami chlupů nepřesahujícími. Kališní ušty šedoplsťnaté, někdy skrovnými jehlicovitými ostenečky posázené, po odkvětu dolů ohrnuté. Plátky dosti veliké, bledě růžové neb bělavé. Tyčinky zelenavé, delší čnělek. Semenníky řídce chlupaté. Plody prostřední velikosti, skoro kulovité, černé, lesklé. — Zevnějškem malému R. bifrons podobný.

♄ Červenec. Lesy, světlá lesní místa, velmi pořídku. Posud jen u myslivny u Lulče blíže Vyškova, prof. V. Spitznerem pro území objeven.

5. Tomentosi Focke l. c. p. 225. Pruty vystoupavé, koncem nekořenující, neojíněné, s ostny malými, krátkými a tuhými, někdy též se žlázkami a jehlicovitými ostenečky. Lístky na líci skoro lysé neb hvězdovitě chlupaté, vespod bělo- neb šedoplsťnaté, řapíky na hoření straně zřetelně žlabovité. Palisty čárkovité. Květenství z četných drobných květů složeno, latovité, s četnými stopkatými žlázkami. Kališní ušty vně šedoplsťnaté. Tyčinky po odkvětu skloněny. Plody černé, neojíněné.

1220. R. tomentosus Willd. Spec. plant. II. 1799. (O. plsťnatý). Pruty buď vystoupavé, nevysoké, posléz koncem nicí, hranaté, brázdité, řídce chlupaté neb skoro lysé, neojíněné aneb nízkoobloučnaté a polehavé, tupohranné, hustě chlupaté, na hranách malými, leč silnými, šídlovitými, přístejnými, křivými neb šikmo odstálými ostny, stopkatými žlázkami a jehlicemi ± hustě až roztroušeně poseté. Listy prutů namnoze 3četné neb znoženě až dlanitě 5četné, 2 postranní lístky často spolu srostlé, lístky přitloustlé, kožovité, kosníkovité, zpředu vroubkovaně zubaté, k dolejšku klínovité a nejcelejší, na samém dolejšku uťaté, na líci roztroušeně hvězdovitě chlupaté až hvězdovitě plsťnaté neb skoro lysé, vespod hustě a krátce běloplsťnaté. Řapíky na hoření straně žlabovité, na spodu hojně ostnité. Lata dlouhá a úzká, hustokvětá, dole listnatá, nahoře užší, bezlistá. Osy květní ± chlupaté až lysé, se žlázonosnými jehlicemi a malými, křivými, žlutavými ostny, jich listy 3četné. Kališní ušty jako stopky květní šedoplsťnaté, za plodu nazpět ohrnuté. Plátky vejčité až elliptické. Tyčinky nálevkovitě rozložené, as zdélí čnělek. Semenník lysý. Peckovičky nejčastěji bezšťávné, řidčeji šťávnaté, černé, neojíněné.

V. 0·50—1·00 *m*. Květy dosti malé, nažloutle bílé, vonné jak Spiraea ulmaria., R. tomentosus Borkh., R. triphyllus Bell, R. argenteus Gmel, R. canescens DC. U nás v odrůdách:

α) **vulgaris Focke.** Pruty i osy květní s nehojnými stopkatými žlázkami a jehlicovitými ostenečky, listy na líci buď šedoplsťnaté jako poprášené *α*) canescens Focke, R. tom. canescens Wirtg, aneb na líci skoro lysé, lesklé, *β*) glabratus Focke, R. hypoleucus

Vest, v Syll. pl. Ratisb., I., p. 235, R. obtusifolius Tratt, R. glabrefactus P. J. Muell.

b) **seto-glandulosus Wirtg.** Pruty a osy květní s hojnými stopkatými žlázkami a ostenci, listy na líci s hustou, šedou, hvězdovitou plstí *α*) genuinus = R. cinereus Rchb. Fl. germ. exs. p. 607; aneb listy na líci skoro lysé, lesklé *β*) Lloydianus G. Genev v Mém. Soc. Maine et Loire, X., p. 26.

♄ Červen, červenec. Výslunné, kamenité stráně, křoví, světlé paseky a mýtiny, kraje lesní a polní, v teplejší pahorkatině rozšířen, jinde po řídku neb docela schází. *a)* vyskytuje se a to hlavně ve tvaru hojnějším *α*) a zde onde pospolu s řidčím tvarem. *β*) V brněnském kraji: Bosonohy poblíž Brna, u Ivančic a v okolí Krumlova (Oborny)!, Hády u Brna a na Polavských kopcích (Makowsky!), stráně a úklony Hadů pod Klajdovkou, zde hojný, Židenice, Medlánky, Evanovice, Tišnov, Rejholec poblíž Tišnova, kopce u Komína, Písárky, Kohoutovice, Červený kopec u Brna, zmoly u Vomic, les u střelnice poblíž Zastávky. *β*) na posledním místě a v lese u Tišnova. — V Prostějovsku: u Star. Plumlova a v Kopřivném Žlebu u Prostějova (Spitzner). Ve Znojemsku: nezřídka v údolí Dyje a Hradnice u Znojma, na návrších mezi Hradištěm a Velk. Mašovicemi, u Veskova, Hardeka, Čížova, Vranova, Šumvaldu a Paulic. *β*) význačně u Hardeku, Čížova, u prachárен a v údolí Dyje u Znojma (Oborny). *α*) i *β*) u Mikulova. — Na Javořině (Holuby), u Napajedel (Zahradník) a pořídku u Vsetína, zde na horních lukách u Bobrk (Bubela), u Rožinky, kde Schlosser jej uvádí, sotva roste. *b)* řidčeji: posud jen v údolí Dyje u Znojma a Hardeku a sice ve tvaru *α*) (Oborny). Na bývalých vinohradech na Kosíři dole blíže studánky u Prostějova v *α*. (Spitzner) ve tvaru *β*) na Javořině.

1221. R. moestus Holb. Oest. b. Z. 1873 p. 375. (O. smutný) Pruty vysokoobloučnaté, tlusté, brázdité, 5hranné, jen z mládí na konci skrovně svazčitě chlupaté, pak lysé, bezžlázné, na hranách se stejně dlouhými, silnými, mírně ohnutými ostny. Listy 5četné, s centrálním postavením lístkův, na líci v mládí hustě šedoplsťnaté, později hustě chlupaté, matné, vespod hustě běloplsťnaté, lístky skoro kožovité, kraji se dotýkající neb částečně se kryjící, lístek konečný veliký, srdčitě vejčitookrouhlý, zašpičatěný, dolejší postranní lístky krátce, leč zřetelně řapíkaté. Květenství hroznovité až jehlancovitě latnaté a pak rozvětvení 3vidličnaté, na spodu chudolisté, bezžlázné. Kališní ušty běloplsťnaté, po odkvětu nazpět ohrnuté. Plátky vejčitě okrouhlé, skrovně chlupaté. Semenníky lysé. Plod černý, neojíněný, bohatě a pravidelně vyvinutý.

Květy vždy bílé. Haláczy považuje druh ten za míšence mezi R. discolor × tomentosus, R. discolor Weihe et Ness, roste sice v jižní části moravsko-uherských Karpat, leč jen velmi sporadicky, plodů však nemívá; u R. moestus Holb. jsou nejenom plody bohatě a pravidelně vyvinuty, nýbrž též i prašníky (nikoliv snad zakrnělé neb znetvořené); za tou příčinou domnívám se, že R. moestus Holb. není hybridního

původu. R. Schwarzeri Holb. l. c. p. 376, s nímž Haláczy R. moestus Holb. stotožňuje, jest na první pohled rozdílný; R. Schwarzeri Holb. nemívá plodů a má květy růžové. R moestus Holb. rozeznává se od R. Schwarzeri podobou listův a ostnův, bílými květy a pravidelně vyvinutými plody. — Synon. R. tristis Holb. exs. olim, non Gremli, R. discolor × tomentosus Schwarzer in litt. ad Holuby, non Halc., R. elatior Holb. exs. olim, non Focke.

♄ Červenec. Suchá kamenitá místa. Pod Lopeníkem, v Ivanovské dolině, okolo Březové, úpalí Javořiny, Bošacké a Ljeskovské mýtiny, 1872 Holubým pro území objeven.

1198 × 1220. **R. Formánekii Sabr.** n. sp. hybr. in litt. et Oest. b. Z. 1889, p. 404. (O. Formánkův) L i s t y v e l i k é, m ě k k é, jako u stinného tvaru od R. oreogeton, dílem světlozelené, dílem (vespod vždy) tenkou, průsvitnou plstí pokryté, všecky na dolejšku silně klínovité, vícekrát hrubě pilovité jako u R. tomentosus. P a l i s t y č á r k o v i t ě k o p i n a t é. L a t a z v e l m i p r o d l o u ž e n ý c h s t o p k a t ý c h v r c h o l í č k ů s l o ž e n á, podobná latě u R. oreogeton. S t o p k y k v ě t n í j e m n ě o s t n i t é, s kratšími a delšími stopkatými žlázkami. K a l i š n í u š t y p r o d l o u ž e n é, šedoplsťnaté, se žlázkami přísedlými a stopkatými. Vzezřením uprostřed obou na témž stanovisku rostoucích rodičů. — R. Vrabelyianus Kern. Oest. b. Z. 1887, č. 9., jejž Sabransky jako oreogeton × tomentosus označil, pochází z odr. b) setoso-glandulosus Wirtg. subvar. β) = R. Lloydianus G. Genev. a rozeznává se osami oplývajícími hojnými a tužšími ostny, hrboulky ostencovými, žlazami a jinými chlupovými výtvary a změněným vzezřením od R. Formánekii.

Květy bílé. Lístky vespod někdy až průsvitně šedoplsťnaté. R. oreogeton × tomentosus Form.

♄ Červen, červenec. Keřnaté a porostlé stráně, křoví, velmi pořídku. Posud jen na kopci Božinka u Doubravníka r. 1884 mnou objeven.

6. C a n d i c a n t e s F o c k e. Syn. Rub. Germ. p. 21. Pruty vysokoobloučnaté, namnoze lysé, neb jen velmi roztroušeně pýřité, obyčejně bezžlázné, neojíněné, hranaté se silnými na hranách postavenými ostny. Listy dlanitě 5četné, lístky vespod z pravidla šedoplsťnaté, řidčeji olysalé. Květenství prodloužené, úzké, nahoře nezmlazené, z vrcholíčků 1—vícekvětých složené. Stopky květní dlouhé, málo ostnité. Kališní ušty vně šedoplsťnaté, na květech a plodech nazpět ohrnuté. Tyčinky po odvětu skloněny.

a) Květenství hroznovité. Semenník nahoře huňatý.

1222. **R. Vestii Focke** l. c. p. 154. (O. Vestův). Pruty silné, vysokoobloučnaté, hranaté, brázdité, obyčejně zcela lysé, někdy velmi roztroušené a řídce pýřité, s ostny prostředně velikými neb silnými dolů skloněnými. Listy prutů veliké, dlanitě 5četné, se zřetelně řapíkatými vnějšími lístky, l í s t k y t e n k é, c h a b é, nestejně hrubě pi-

lovité, na líci lysé, vespod jemně chlupaté, zelené neb velmi tence šedoplsťnaté, lístek konečný široce vejčitý neb okrouhlý, s krátkou špicí. Lata dlouhá, úzká, zcela neb nahoře jednoduchá, hroznovitá, dolejší větévky někdy vrcholíkovitě rozvětveny. Větévky květní odstále chlupaté neb běloplsťnaté, s ostny mírně silnými, srpovitými, nahoře často zcela bez ostnův. Kališní ušty šedoplsťnaté, dolů ohrnuté Květy bílé neb bledě růžové, plátky veliké, vejčité. Zelenavé tyčinky delší čnělek zelenavých. Semenníky na konci huňaté.

♄ Červen, červenec. Lesy, lesnaté a kamenité stráně, kraje lesův, porůznu. V brněnském kraji: u Adamova, hojný kolem Lulče a sice na Horce, Liliové hoře a v lese u Kolomazné pece atd. — V Prostějovsku: na „Skalicí" za Určicemi, dole u potoka (Spitzner).

b) Květenství namnoze z větévek tříkvětých složeno. Semenník lysý neb jen slabě pýřitý.

1223. R. montanus Lib. v Lej., Fl. Spa. II., 317. (O. bělostný). Pruty vysokoobloučnaté, nezřídka kořenující, silné, hranaté, namnoze brázdité, lysé, neojíněné, se silnými, rovnými neb křivými ostny. Listy prutů prostřední velikosti, dlanitě 5četné, na líci lysé, vespod ± přitiskle šedo- až běloplsťnaté. nestejně hrubě, někdy i zastřihovaně pilovité, lístky vejčitě podlouhlé až elliptické, vnější zřetelně řapíkaté, lístek konečný ± široce elliptický neb srdčitě vejčitý, zašpičatělý. Palisty čárkovité. Lata dlouhá a úzká neb široká, namnoze z větévek 2—3květých. Větévky květní krátce plsťnaté s roztroušenými, srpovitě skřivenými ostny a listy 3—5 četnými. Kališní ušty šedoplsťnaté, po odkvětu dolů ohrnuté. Plátky prostředně veliké, podlouhlé. Tyčinky delší čnělek, nejprvé vzpřímeny, pak skloněny. Semenníky lysé neb řídce chlupaté. Plody skoro kulovité, lesklé, černé, chutné.

V. 1·50—2·50 *m.* Květy bílé neb červené. R. candicans Weihe in Rchb. Fl. Germ. exc. p. 601, R. thyrsoideus Aut. (Wimm. Fock., Čelak. etc.). Tvar prutů, listův a květenství proměnlivý. U nás:

a) **thyrsanthus Focke** l. c. p. 168. Pruty zřídka kořenující, až k dolejšku brázdité a ostřeji hranaté, jich lístky široce elliptické, zašpičatělé, lístek konečný široce elliptický neb srdčitě vejčitý. Lata široká a krátká, vejčitá. Květy bílé.

b) **coarctatus P. J. Müll**, ve Flor. 1858 p. 133, dle Halácsyho = R. candicans Focke l. c. p. 163 et pl. Aut., non Weihe. Pruty často kořenující, poslèz větvité, na dolejšku oblé neb tupohranné, nahoře zaokrouhleně hranaté, ploskostranné neb mělce žlábkovité. Lístky užší než u tvaru základního, konečný lístek namnoze úzce elliptický, na dolejšku uťatý neb slabě srdčitý, řidčeji srdčitě vejčitý. Květenství dlouhé a úzké, dole listnaté. Květy bílé. Semenník lysý.

c) **fragrans Focke**, l. c. p. 172 = R. purpureus Ob. Fl. p. 961.

non Holb. Pruty slabě ojíněné, tmavě červenohnědé. Lístky světle zelené, lesklé, konečný elliptický. Plátky živě červené, vně pýřité. Semenník chlupatý.

♄ Červen, červenec. Křoví, kraje lesní, mýtiny lesní, polní cesty, v pahorkatině a nižším předhoří dosti rozšířen ve tvaru základním *a)* V brněnském kraji: Josefské údolí u Adamova, kolem Krumlova (Oborny), Skalka u Bystrce, Písárky u Brna, Bohonice, zmoly, les Suchý a pod Boudou u Bilovic, údolí Punkvy u Blanska, Hora u Cinzendorfu, Zaruba u Kuříma, Květnice a Šelenberk u Tišnova, u Rohozce, les Rejholec poblíž Lomničky, Obora u Lomnice, údolí Nedvědičky u Pernštýna, Zubštýn u Bystřice n. P., obecný u Lulče, Radslavice. — V Prostějovsku: na Kosíři, Záhoří, ve Šknírkách a Trhoviskách, u Mysliovic, v okolí St. Plumlova ve Plenském žlebu a j. (Spitzner) bez udání tvaru v Oboře u Kroměříže? (Zahradník). Ve Znojemsku: kolem Znojma, Podmole, Velk. Mašovic, u Hardeku, v údolí Dyje při vchodu k prachárnám, na Dlouhém Šobesu, u Čížova, v údolí Jizery u Lukova, v lese mezi Paulicemi a Šumvaldem u Vranova na více místech, údolí Ledové a Švýcarské u Vranova, kolem Slavonic a Star. Hobzí (Oborny), Hora u Mor. Budějovic. — Vrchy Jamský les a j. u Žďáru (Kovář). V sev. Moravě Bradla u Něm. Libin, les u Bludova a u Šternberka. — Ve východní části: u Vsetína (Bubela), na kopci Čupku u Frýdlandu (Oborny), na Štaudli u Místku (Gogela), Jelenová u Stráni a les u Star. Hamer. — Ve Slezku: v Těšínsku: u Wielk. łąky, Mostů, Třence a na Chlumu u Goleszówa (Kotula), kolem Malenovic na úpatí Lysé hory (Oborny), Šellenburg u Krňova (Sintenis), kolem Vidnavy u Stachlovic, v Kohoutím lese, u Kobylé poblíž Červené vody, Černá voda, Friedberk (Vierhapper). *b)* Skalka u Bystrce, les nad Jundrovem, údolí Punkvy u Blanska, Sokolí u Sentic, Tišnov, Jahodná poblíž Tišnova. — V Prostějovsku: na Kosíři, nad Šváby u Otaslavic, na Obrově Noze, na St. Plumlově, ve Plenském žlebu, na Nivkách za Stínavou a u Hlubočka (Spitzner). Podobné tvary u Znojma (Oborny). Na Javořině (Holuby). Ve Slezsku: u Vidnavy, Heřmanic, v Mordgruntu, u Vilémovic, Sörgsdorfa, Friedberka a Mikulovic (Vierhapper). *c)* Podobné tvary na Skalici a pod Bukem u Seloutek (Spitzner), u Velk. Mašovic a u Čertova mlýna poblíž Znojma (Oborny), při hranici u Stráni a pod Javořinou, v horách Bošácké doliny (Holuby).

7. Villicaules Focke Syn. Rub. Germ. p. 175. Pruty nízkoobloučnaté, poléhavé, zřídka vysokoobloučnaté aneb častěji ve křovinách vystoupavé, na podzim koncem kořenující, chlupaté, ojíněné neb neojíněné, bezžlázné neb žláznaté, stejnotvárně ostnité. Lístky všecky zřetelně řapíkaté, na líci bez hvězdovitých chloupkův, vespod často plstnaté. Květenství složené, nahoře zmlazené, namnoze bohatě ostnité a obyčejně bezžlázné. Kalich vně šedoplstnatý. Tyčinky po odkvětu skloněny aneb k mladému plodu přitisklé.

α) Lístky na líci lysé, vespod přitiskle bělo- neb šedoplstnaté.

1224. R. bifrons Vest v Tratt Ros. Mong. III. p. 28 (O. pestrý). Pruty úzkým obloukem polehavé neb mírně vystoupavé, na podzim silně rozvětvené, silné, tupohranné, ku konci ostrohranné, mělce žlabovité, neojíněné, červenohnědé, roztroušeně odstále chlupaté, bezžlázné, s hojnými, silnými, rovnými, zřídka křivými, na straně sluneční načervenalými ostny. Listy prutů znožené 5- neb řídčeji 3četné, zřetelně 2barevné, na líci

tmavozelené, lysé, vespod hustě běloplsťnaté, lístky ztuha kožovité, nevelikė, nestejně ostře pilovité, vespod vynikle žilnaté, konečný opakvejčitý, zašpičatělý, delší neb zdélí svého řapíka. Řapíky a řapíčky obyčejně tmavonachové, pýřité, na hořejší straně ploché, sotva trochu žlabovité, vespod dosti hojně ostnité. Palisty čárkovitě niťovité, na dolejšku řapíka vetknuté. Lata prodloužená, chudolistá, větve její rozkladitě odstálé, 3—4květé. Větévky laty již od dolejška hustě odstále chlupaté, bezžlázné, s hojnými, dlouhými, šidlovitými, rovnými neb křivými, na spodu obyčejně načervenalými ostny. Květy veliké. Kališní ušty šedoplsťnaté, dolů ohrnuté. Plátky opakvejčité. Tyčinky mnohem delší zelenavých čnělek, po odkvětu skloněné. Semenník roztroušeně dlouze chlupatý. Plody prostředně veliké, černé, lesklé.

V. 1·00—1·50 *m.* Květy bledě růžové. R. macroacanthus Sendt in Flora, 1856 p. 201, R. albatus Bayer. Bot. Excb. p. 298, R. amoenus Čelak. Prodr. p. 639 et 902. Odrůdy:

β) cinerascens Čelak. Zpráva čes. sp. nauk. 1884, p. 88, s listy tenčími, vespod velmi tence plsťnatými, šedozelenými.

γ) subglandulosus Čelak. l. c. Lata s jednotlivými stopkatými žlázkami.

♄ Červenec. Světlá křoví, kraje lesní, lesní cesty, porůzný, v Beskydách hojnější. V Prostějovsku: dosud jen na třech místech, na Kosíři u Čech při silnici do Slatěnic, ve Žbánovském žlebě za Plumlovem zde v odrůdě *β*., při silnici Drahanské nad Žarovicemi, tam kde 1885, vychřicí povstaly veliké vývraty (Spitzner in litt. et l. c. p. 11). Kraj lesní za mostem přes Dyji u Star. Hobzí pořídku (Oborny), ve Vel. Michovech a pod Karesejnem u Nov. města (Havelka), kraj role u nádraží poblíž Bzence (Bubela). V Beskydách hojný na Lopeníku (Holuby!), nezřídka v údolí Ostravice, jako u Čeladné, na kopci Čubku u Metylovic poblíž Frýdlandu, úklony Kněhyně u Trojanovic, dosti hojný v Lukšinci na úpatí Lysé hory (Oborny!) u Milkova a Velké Bystřice pod Radhoštěm (Slavíček), na Štaudli u Místku (Gogela), mýtiny na Panském kopci a na Kozinci u Rožnova, Kopankov pod Ondřejníkem, Velk. Kunčice, Trojanovice zde v odr. *β*., Frenštát, Malenovice, odr. *γ*) dosud u nás nepozorována.

b) Lístky na líci ± chlupaté, vespod chlupaté, mimo to často ještě, plsťnaté.

α) Pruty ojíněné.

1225. R. rorulentus Hal. Oest. Bromb. Verhd. d. zool. b. Gesell. Wien 1891, p. 230 (O. ojíněný). Pruty vysokoobloučnaté, silné, ostře hranaté, bohatě chlupaté, ojíněné, se silnými, křivými, nažloutlými ostny. Listy prutů 5četné, lístky prostředně veliké, na líci matně zelené, vespod šedě plsťnaté, konečný vejčitý, krátce zašpičatělý. Lata prodloužená, listnatá, s větvemi dole oddálenými, nahoře směstnanými, osy její hustě plsťnaté, ostny hákovitými, žlutými posázené.

Kališní ušty dolů ohrnuté. Plátky vejčité, prostřední velikosti. Tyčinky delší čnělek. Semenník chlupatý. Plody černé, lesklé.

V. 1·25—1·75 *m*. Květy bílé. R. rorulentus Hal. in Kern. Fl. aust. hung. Nr. 846, R. carpinifolius Aut. pl. non Weihe. — Od R. Winteri Focke pruty silněji ojíněnými a hustěji chlupatými, konečnými lístky kratčeji řapíkatými, v dlouhou, úzkou špici náhle nezúženými a květenstvím nahoře složeným, nikoliv hroznovitým rozdílný.

♄ Červenec, srpen. Lesy, kraje lesní, křoviny, ploty, porůznu. R. carpinifolius Weihe neroste na Moravě, nýbrž v západním Německu, Halácsy sám překřtil svůj domnělý R. carpinifolius od Glognice v R. rorulentus, popis v Ob. Fl. souhlasí podstatně s popisem v Halácsyho Rubech, pročež jest i jméno opraviti; zda-li však i rostliny v Ob. Fl. uvedené s tímto popisem se shodují, nemožná zjistiti, poněvadž doklady scházejí, mně samému nepodařilo se posud tvar tento nalézti. Sem snad? náležejí rostliny z následujících míst: na Spálené u Drahan a na Židovce u Krumsína poblíž Prostějova (Spitzner) Kozí žleb u Bilovic, Josefské údolí u Adamova, nejjistěji na místě, kde se stezka od vozové cesty do Klepáčova odděluje, v okolí Vranova: v lese mezi Šumvaldem a Paulicemi, v Bratovském lese, směrem k Hardeku a v údolí Dyje pod Hardekem (Oborny).

β) Pruty neojíněné.

αα) Pruty obyčejně vysokoobloučnaté. Lístky vespod ± hustě šedoplstnaté. Květenství s ostny srpovitými a hákovitými.

1226. R. discolor Weihe et Ness Rub. Germ. p. 46 (O. velkokvětý). Pruty silné, dosti vysokoobloučnaté, hranaté, mělce brázdité, zvláště pod listy svazčitě chlupaté, jinak lysé, neojíněné, často načervenalé, na hranách se silnými, většinou rovnými ostny. Listy prutů dlanitě 5četné, dvojbarevné, na líci tmavozelené, velmi řídce pýřité až lysé, vespod hustě přitiskle běloplsťnaté a mimo to i na vyniklých žilkách krátce chlupaté, lístky prostředně veliké, kožovité, dva vnější zřetelně řapíkaté, konečný široce elliptický neb okrouhlý, na spodině srdčitý, sotva 2krát tak dlouhý jako jeho řapík, všecky nepravidelně ostře pilovité, krátce přišpičatělé, vespod se zřetelně vyniklými nervy. Řapíky na hořejšku dolejší části žlabovité, chlupaté, s hustými, křivými ostny. Palisty nitkovité. Lata prostřední délky, hustokvětá, dole listnatá, nahoře stěsnaná, větve její vystoupavé. Větévky květní dole slabě, nahoře hustěji chlupaté, se silnými srpovitými ostny. Stopky květní krátké, krátce plsťnaté, s malými mírně zahnutými ostny. Květy veliké. Kališní ušty šedoplsťnaté, po odkvětu nazpět ohrnuté. Plátky široce vejčité až okrouhlé. Tyčinky mohem delší zelenavých čnělek, po odkvětu skloněné. Semenník lysý neb řídce pýřitý. Plody černé, lesklé.

V. 1·50—2·00 *m*. Květy namnoze čistě bílé, zřídka trochu narů-

žovělé. R. macrostemon Focke, l. c. p. 193, R. hedycarpus Focke l. c. p. 190 p. p., R. argenteus Hausm. Fl. Tir. p. 358, non Weihe, R. pubescens Bayer Oest. b. Ztsch. 1859, p. 184 non Weihe, R. villicaulis β. discolor Čelak. Prodr. p. 639 et 902. — Pruty posléz úplně lysé. Význačný kožovitými listy, větévkami květními slabě chlupatými, květenstvím nahoře stěsnaným, silnými hákovitými ostny posázeným.

♄ Červenec. Kraje lesův, při cestách, světlé křoviny, ve střední a jižní části porůzný. V brněnském kraji: kopce u Komína a Skalka u Bystrce. — Ve Znojemsku: kolem Znojma, Velk. Mašovic, Podmole, Lukova, údolí Dyje mezi Lukovem a Hardekem, u Paulic a Olbramova kostela, v Tvořihrázském lese, v lomech u střelnice blíž Krumlova, u Ivančic (Oborny), přehojný v Klucovském lese u Třebíče (Zavřel). V ostatní části: v okolí hradu Buchlova (Bubela), zřídka na Javořině, v dolince Chúmy blíž Bošáce (Holuby).

β) Pruty nízkoobloučnaté, lístky vespod měkce chlupaté neb šedoplsťnaté, tyčinky delší čnělek.

x_1) Květenství dlouhými ostny bohatě posázeno.

1227. R. villicaulis Koehl. ve Wh. et N. Rub. Germ. p. 43. (O. chlupatokmenný). Pruty nízkoobloučnaté, tupohranné, zřetelně rýhované, ku konci ostrohranné, silné, odstále a dosti hustě chlupaté, od prostředka dlouhými, silnými, hustě nahloučenými, se stran smáčknutými, rovnými neb trochu křivými ostny ± posázené, namnoze načervenalé neb tmavě červenohnědé. Listy prostřední velikosti, dlanitě 5četné, řídčeji též 3četné, lístky na líci dosti skrovně chlupaté, tmavozelené, vespod v mládí šedě neb bíle plsťnaté, později měkce a roztroušeně chlupaté, na nervech s chlupy zpola odstálými, někdy slabě kožovité, na spodině stejnoměrně jednoduše, ku konci hluboce 2krát pilovité, konečný lístek eliptický až okrouhlý neb vejčitě podlouhlý, na spodině velmi slabě srdčitý neb zaokrouhlený a jako ostatní krátce přišpičatělý, 2—3krát delší svého řapíčka, vnější lístky postranní prostředně dlouze řapíkaté, kratší řapíka. Řapíky na spodku hoření strany žlábkovité, ostatně ploché, s četnými, křivými, na spodu rozšířenými ostny, as 2krát delší než řapíček lístku konečného. Palisty čárkovité. Lata prodloužená, často až na konec listnatá, dole řídká a přetrhovaná, nahoře stěsnaná, s větvemi obyčejně prodlouženými, ale i zkrácenými, rozkladitými, 3—6květé vrcholíčky nesoucími. Osy a stopky květní odstále huňatě plsťnaté, s ostny dlouhými, tenkými; rovnými neb trochu křivými, na spodu obyčejně načervenalými, nahoře žlutými, někdy i s nemnohými roztroušenými stopkatými žlázkami. Kališní ušty šedoplsťnaté, na spodku někdy ostnité, za květu a plodu nazpět ohrnuté.

Plátky elliptičné neb okrouhlé. Tyčinky delší čnělek, posléze skloněné, jich nitky načervenalé. Semenník lysý neb roztroušeně dlouze chlupatý. Plody prostředně veliké, vejčité, černé a lesklé, pozdě dozrávající.

V. 1·00—1·50 *m*. Květy prostřední velikosti, namnoze bledě růžové. R. vulgaris *β*. glabratus Neum. Verh. d. b. Gesell. Wien 1854, p. 278, R. Koehleri Neum., l. c. p. 279, R. sanctus Kuntze Ref. p. 17, R. rhamnifolius Sabr. Oest. b. Z. 1889 p. 403 non Wh. et N. Význačný dlouhými a silnými ostny na prutech a v květenství, latou přetrhovanou, složenou z větévek vrcholičnatě dělených a odstálých a lístky zelenými, vespod jen slabě našedivělými. Odrůdy:

β) rectangulus Maass ve Fock. Syn. Rub. Germ. p. 209. Lístky menší, přitlustlé, trochu kožovité, vespod bělavě šedoplsťnaté, lata úzká, větévky její krátké.

γ) doubravicensis Sabr. in litt. et Oest. b. Z. 1889, p. 403. Lístky na líci velmi zřetelně chlupaté, vespod měkce šedoplsťnaté, ze spodiny vždy srdčité, široce vejčité, lístek na konci větévky květní vespod běloplsťnatý. Palisty a listeny po kraji žláznaté, jako u R. rhombifolius Wh. Osy květní mnohem skrovněji a slaběji ostnité, ostny na osách květonosných 2—3krát delší průměru osy, stopky květní řídce ostnité, ostny as 2krát delší než průměr stopek. Dolejší větévky květní přímé, málo prodloužené, tudíž celé květenství více stažené, úzké, často velmi dlouhé.

♄ Červenec. Lesy, křoviny, keřnaté stráně, paseky, mýtiny, kraje lesův a polí, porůzný. V brněnském kraji: u Lulče (Spitzner!), Obecný les u Krumlova (Oborny), údolí Punkvy u Blanska, u Sloupu. — V Prostějovsku: v drahanských lesích nad Krumsínem, na Židovce, u Hrubé jedle, u Křivého habru, u Zdětína (Spitzner). Ve Znojemsku: v lese mezi Paulicemi a Šumvaldem, poblíž myslivny v okr. vranovském (Oborny). V česko-moravském pohoří: v údolí Nedvědičky a sice mezi 1. a 2. mlýnem poblíž Pernštýna ve tvaru R. rhombifolius Wh. připomínajícím. V sev. Moravě: u Vojtíškova. — Ve východní části: vápenný kopec u M. Ljeskova na úpatí Javořiny (Holuby), kopec Kamenný u Strání, Lhotka u Bystřice p. H., Hostýn, Javorník Kelský, Rusava, Metylovská hůrka u Frýdlandu. — Na kopci Čubku u Metylovic poblíž Frýdlandu, úklon k Ostravici (Oborny!), ve Štaudli u Místku hojný (Gogela). Ve Slezsku: Pržno, Lubno a Moravka. — Rozšířen v Těšínsku (Kolbenheyer), v okolí Vidnavy až do hor, jako kolem Vidnavy, Heřmanic, v Mordgruntu, kolem Vilémovic, Sörgsdorfu a Mikulovic (Vierhapper). *β*) Ve Ptenském žlebu u Ptení blíž Prostějova (Spitzner), u Ostravice ve východní Moravě. *γ*) Posud jen na kopcích Hlavačov a Šibenice u Doubravníka r. 1884 mnou pro území objeven.

x_2) Květenství se stopkatými žlázkami, hojnými ostny a vtroušenými ojedinělými jehlicemi.

1228. R. Gremlii Focke l. c. p. 266 (rectius Aut austr. an? Focke, O. Gremliův). Pruty nízkoobloučnaté neb opletavé, silné, tupo-

hranné, roztroušeně chlupaté, neojíněné, se stopkatými žlázkami a ostny skoro stejnotvárnými, silnými, se stran smáčknutými, dolů skloněnými, řídčeji též s nemnohými ostencovými hrboulky. Listy prutův obak zelené, na líci přílehle roztroušeně chlupaté až skoro lysé, vespod velmi řídce a krátce chlupaté, často kraji se kryjící, 3četné neb znoženě 5četné, lístky vnější zřetelně řapíkaté, nestejně hrubě pilovité, konečný srdčitě vejčitý, dlouze zakončitý, delší než 2násobný jeho řapíček. Řapíky chlupaté a silně žláznaté, s dosti hojnými ostny. Lata dlouhá, dosti úzká, nahoře stěsnaná, dole z oddálených větévek složena, a zde, řídčeji až ku konci listnatá, s listy 3četnými. Osy laty odstále chlupaté až řídce plsťnaté, se stopkatými žlázkami, hojnými hákovitými neb rovnými ostny a vtroušenými jehlicemi. Kališní ušty hustě šedoplsťnaté, stopkatě žláznaté, po odkvětu dolů ohrnuté. Plátky opakvejčito-klínovité, dosti úzké, pýřité a brzy opadavé. Tyčinky zřejmě delší zelenavých čnělek. Semenník lysý neb roztroušeně chlupatý. Plody černé, lesklé.

V. 0·57—1·00 *m.* Květy bílé. Ve stínu jsou pruty nízké, zelené, s listy tenčími, tmavozelenými, postranní lístky vždy zřejmě řapíkaté, květenství velmi krátké, chudokvěté, skoro hroznovité, ostny slabší, na výslunní jsou pruty silně načervenalé, silněji chlupaté a ostnité, s listy kožovitými, světlozelenými. — R. pileostachys Gremli Beitr. Fl. Schweiz 1870, R. Koehleri Hal. et Br. Nacht. p. 335, R. Gremlii forma austriacus Focke ap. Dicht. Deuts. b. Monatsch. 1886, p. 132, R. rudis Spitz. Květ. okr. prostěj. p. 99.

♄ Červenec, srpen. Lesy, kraje lesní, křoviny, porostlé stráně, porůzný, v Jihlavsku a Znojemsku hojnější. V brněnském kraji: u Adamova (Oborny), u myslivny u Lulče poblíž Vyškova. — V Prostějovsku: na vysočině drahanské rozšířen: u Studánky pod Andělem Str., v Žárovském hájemství u rybníčka a na Spálené při silnici do Drahan, u Drahan, na Skalici u Prostějova a Určic, v Repešském žlebu u Vícova, ve Žbánovském žlebu za Plumlovem (Spitzner), u Milkova (Slavíček, Spiz. l. c. p. 16). Ve Znojemsku: lesy u Paulic a sice nezřídka při cestě od Paulic do Šumwaldu, hojný v lese mezi Podmoklí a zříceninou Nov. Hrádkem, řídčeji mezi Čížovem a Lukovem a na Mlýnském kopci u Vranova (Oborny). V Jihlavsku: obecný v okolí Slavonic: jako v Gilgenbergském lese u Chvalic, Stálkova, Valtinova, Rudolce, na Wacht- a Kohlbergu a ve Spáleném gruntu a skoro ve všech lesích kolem Slavonic, jako i v sousedních Čechách a lesní Čtvrti (Oborny). V Beskydách: Butosonka blízko pod hřebenem Lysé hory.

1223 × 1228. R. montanus × Gremlii Halc. Oest. Bromb. p. 260. Keř vysoký, vzezřením R. montanus Lib. podobný, od R. Gremlii pruty stejnotvarnými, rovnými ostny a jen ojedinělými stopkatými žlázkami posázenými, lístky menšími, vespod řídce plsťnatými, nahoře nenahloučenými, latou skrovnými, stopkatými žlázkami posázenou

plátky většími, čistě bílými rozdílný. Od R. montanus rozeznává se listy vespod zelenými a latou volnou, hojnými, jemnými jehlicemi a roztroušenými stopkatými žlázkami posázenou. U nás ve tvaru:

b) **R. Obornyanus Halc.** Oest. Bromb., p. 260 (O. Oborného) Od předešlého lístky vespod jen na nervech chlupatými, květenstvím zakrnělým, chudokvětým, skoro hroznovitým, jen ojedinělými, velmi krátkými, stopkatými žlázkami posázeným rozdílný, bezpochyby z týchž rodičů jako předešlý pocházející.

Posud jen v údolí Dyje u Znojma, prof. Ad. Oborným pro území objeven a jemu ku poctě chvalně známým batologem E. z Halácsých pojmenován.

x_3) Květenství se slabými roztroušenými ostny.

1229. R. macrophyllus Weihe et Ness Rub. Germ. p. 35 excl. *β*. (O. velkolistý). Pruty nízkoobloučnaté neb polehavé, silné, na dolejšku zaokrouhleně tupohranné, nahoře ploskostranné, ostře hranaté, neojíněné, zpočátku roztroušeně měkce chlupaté, později skoro lysé s ostny slabými, žlutavými, rovnými a dolů skloněnými, v hořejší části s ostny srpovitými. Listy prutů 5 četné, veliké, lístky na líci skoro lysé, tmavozelené, vespod na nervech roztroušeně přitiskle pýřité, světlozelené, kraji se nekryjící, lístek konečný veliký, z mělce srdčité neb zaokrouhlené spodiny vejčitý, dlouze přišpičatělý, 2krát i více než 2krát delší svého řapíčka (čepel lístku 15 cm. dl., 10 cm. š., řapíček až 8 cm. dl.), postranní lístky dlouze (1·5 cm.) řapíkaté, všecky dosti hrubě- a zpředu nestejně pilovité, zoubky zašpičatělé. Řapíky dlouhé, na hoření straně ploché, odstále chlupaté, s hojnými, velmi křivými ostny. Lata řídká, jen dole listnatá, hořejší bezlistá část její krátká a uťatá, s větvemi odstálými, dolejší větve oddálené, z paždí 3 četných listů vyrůstající, chudokvěté, hořejší vrcholičnatě vícekvěté, ku konci pouze 1květé. Osy a stopky květní plsťnatě huňaté, s ostny význačnými, slabými, rovnými, slámožlutými, jehlicovitými. Kališní ušty šedoplsťnaté, po odkvětu dolů ohrnuté. Plátky opakvejčité. Tyčinky skloněné, delší čnělek. Semenník lysý. Plody veliké, černé, lesklé.

V. 1·00—1·50 m. Květy prostřední velikosti, bílé. R. Wimmeri Weihe ve Wimm. et Grab. Fl. Sil. II., 1, p. 53, R. villicaulis *δ*. nemorosus Wh. l. c. II., 2 p. 28, R. villicaulis *β*. Wimmeri Fiek. Fl. Schl. p. 124.

♄ Červenec. Lesy, křoviny, kraje lesův a cest, pořídku, posud jen na Drahansku a ve východní části. V okresu plumlovském, ve Žbánovském žlebu za Plumlovem a na Spálené blíže Drahan (Spitzner). Ve východní části: u Čeladné při výstupu na Kněhyni na více místech, v údolí Ostravice u Metylovic a na úpatí Lysé hory u Malenovic (Oborny). Ve Slezsku: kraje lesní u Bogušovic poblíž Těšína.

***R. silvaticus Weihe et Ness** Rub. Germ. p. 41. (O. lesní), Pruty na dolejšku okrouhlé, hustě šidlovitě oslnité, nahoře hranaté, trvale řídce a odstále chlupaté, s ostny drobnými, slabými, mírně zahnutými. Listy prutů dlanitě 5 četné, lístky prostřední velikosti, obak zelené, měkce chlupaté, konečný elliptický, dosti dlouze přišpičatělý, na spodině zaokrouhlený. Lata úzká, dosti hustá, někdy zcela listnatá, osy její řídce plstnaté, bezžlázné, s hojnými, velmi jemnými, jehlicovitými ostenečky. Kališní ušty nazpět ohrnuté. Plátky opakvejčité, bílé. Semenník na konci vousatě huňatý. — Ze všech bezžlázných druhův, vyjímaje R. suberectus, nejslabšími ostny opatřen, tím jakož i tvarem lístku konečného, latou namnoze hustší a semenníky chlupatými od R. macrophyllus rozdílný.

♄ Červenec, srpen. V Anglii a severozápadním Německu domácí, pro naše území pochybné, poněkud podobné tvary nalezl jsem r. 1884 u Pernštýna.

8. **Suberecti P. J. Müller.** Pruty přímé, koncem nicí, skoro nikdy nekořenující, lysé neb skoro lysé, neojíněné, bezžlázné, s ostny stejnotvárnými, oddálenými. Listy obak zelené, roztroušeně přitiskle chlupaté, nikdy plstnaté, lístky vnější skoro přísedlé neb krátce řapíkaté. Palisty čárkovité. Květenství bezžlázné, jednoduché, hroznovité, neb s několika chudokvětými, hroznovitými větévkami. Kališní ušty vně zelené, po kraji bílé. Tyčinky po odkvětu odstálé. Plody neojíněné. Rostliny této skupiny kvetou trochu ranněji než rostliny ostatních skupin.

a) Pruty s ostny na dolejšku rozšířenými, se stran smáčknutými.

α) Kališní ušty po odkvětu dolů ohrnuté, tyčinky delší čnělek.

1230. R. sulcatus Vest, v Tratt. Ros. Monogr. III., p. 42 (O. žlabkovaný). Pruty přímé, koncem obloukovitě převislé, ostrohranné, na plochách zřetelně brázdité, lysé neb chlupaté, neojíněné, se silnými, roztroušenými, na dolejšku smáčknutými, rovnými ostny. Listy prutů 5 četné, veliké, ploché, tenké, na výsluní též tuhé, obak zelené, na líci skoro lysé, vespod na trochu vyniklých nervech neb veskrze hedbávitě chlupaté, lístky ostře pilovité, vnější velmi krátce řapíkaté, skoro přísedlé, lístek konečný srdčitě vejčitý, dlouze zašpičatělý. Květenství hroznovité, někdy velmi chudokvěté, až nahoru listnaté, prodloužené neb úzce latovité, jen dole listnaté, s větévkami 2květými, listeny kopinaté neb vejčitě kopinaté jsou někdy delší než květy. Osy a stopky květní s roztroušenými, silnějšími a slabšími srpovitými ostny. Kališní ušty zelené, chlupaté, po kraji běloplstnaté, po odkvětu nazpět ohrnuté. Plátky opakvejčité. Tyčinky rozloženě odstálé, delší čnělek. Semenník lysý. Plody veliké, podlouhlé, leskle černé.

V. 1·50—2·00 m. Květy veliké, bílé, řídčeji bledě růžové (var. rubeolus Wh.). R. fastigiatus Weihe et Ness Rub. Germ. p. 16. p. part., R. affinis Neum. ap. Reichardt in Verh. z. b. Ges. Wien 1854 p. 278, non Wh. et N., R. praecox Kern. Nov. pl. spec. III., p. 1, non Bert·

♄ Červen, červenec. Světlá křoví, kraje lesní. V pahorkatině a v hornatějších krajinách porůzný. V brněnském kraji: u Adamova, nejjistěji při kraji lesním po pravé straně stěny údolní pod nádražím (Oborny). V Prostějovsku ve Žbánovském žlebě u Plumlova, zde též v odr. rubeolus Wh., na Spálené za žárovským hajemstvím na vys. drahanské (Spitzner). Ve Znojemsku: v Bratovském lese mezi Vranovem a Hardekem, nejbezpečněji na stezce od Hardeku k Červenému kříži (zde rostliny s pruty silně chlupatými), v údolí Dyje nad Hardekem, poslední 2 stanoviska již v Doln. Rakousích, les mezi Paulicemi a Šumvaldem u Vranova (Oborny), v okolí Žďáru (Kovář, teste Spitzner) v lese Končiny u Bystřice n. P. (Havelka). V ostatní části: Matzdorfské pískovcové lomy u Osoblahy (Sintenis). Dle Schlossera též u Šilberka. — Těšín: Mosty nad Grabinou, Ligota allodialna, u Ropic a Bukovic (Kotula).

β) Kališní ušty po odkvětu odstálé. Tyčinky rozloženě odstálé, zdélí neb něco kratší čnělek.

1231. R. plicatus Weihe et Ness, Rub. Germ. p. 15. (O. řasnatý). Pruty přímé, koncem obloukovitě převislé, nekořenující, na dolejšku a uprostřed tupohranné, nahoře ostrohranné, často brázdité, neojíněné, lysé, ostny dosti silnými, trochu křivými ± hustě posázené. Listy 5četné, postranní lístky zpočátku skoro přísedlé, na podzim krátce řapíkaté, lístky z mládí v řasy složené, obak zelené, na líci přítiskle roztroušeně chlupaté neb skoro lysé, vespod ± měkce chlupaté až řídce plsťnaté, ostře 2krát pilovité, konečný srdčitě vejčitý, skrojeně přišpičatělý. Palisty čárkovité až skoro niťovité, pýřité. Květenství chudokvěté, hroznovité a krátké, s vrcholovým květem krátce stopkatým, někdy i latovité, s větévkami postranními hroznovitými a i vrcholíkovitě hroznovité, osy květní ostny hákovitými neb slabě ohnutými ± hustě posázené, s listy 5-, a 3četnými, větévky květní slabě sem a tam zprohýbané. Kališní ušty zelené, po kraji běloplsťnaté, po odkvětu namnoze odstálé. Plátky s kraji ohrnutými, proto zdánlivě úzké. Tyčinky rozloženě odstálé, zdélí neb kratší čnělek. Plody zasládle nakyslé, prostřední velikosti, leskle černé.

V. 1·25—2·00 m. Květy prostřední velikosti, bílé neb načervenalé. Nejstatnější druh této skupiny. R. fruticosus L. Spec. pl. p. 493 part., R. corylifolius Hayne Arzg. III, T. 11 non Sm., R. nitidus Neum. ap, Reich., ve Verh z. b. G. Wien, 1854, p. 278, non Wh. et N.

♄ Červen, červenec, v horách i v srpnu. Křoviny, ploty, lesní a polní cesty, stráně, paseky, mýtiny, žleby, v pahorkatině a nižší hornatině rozšířen. V brněnském kraji: Račice, Drysice, Pistovice a Routka poblíž Jevíčka (Spitzner), údolí Punkvy u Blanska, Sloup, Holštýnsko, Jedovnice, Křtinský les a les Podsoušov u Rudic, Boskovice, Horka a Ostrá hora u Cinzendorfa, Železný, Rohozdec, Květnice a j. m. u Tišnova, les Rejholec u Lomničky, hojný u Lulče a sice v lesích: Klučenice, u Kolomazné peci a za Manskem, zde f. umbrosa,

v mýtinách u Sadníka atd. — V Prostějovsku: na Zlechově v bývalém lomu, nad Bukem v Kumberkách, velmi hojný na Židovce nad Krumsínem, v Křenůvském, Žbanovském a Plenském žlebu, u Studánky pod Andělem Str. při drahanské silnici (Spitzner). Ve Znojemsku řidčeji: dosti hojný v lese mezi Paulicemi a Šumvaldem, nejbezpečněji poblíž hajnovny, v lese mezi Liliendorfem a Čížovem (Oborny). V Jihlavsku: u Nov. města, mezi Jamy a Sazeminem, u Veselíčka, Janoviček, Bystřice n. P. (Havelka), v okolí Dačic a Slavonic hojný a odtud v lesní čtvrti v Dol. Rakousích až k Litšavě obecný, hojný mezi Stalkovem a Stoječínem, u Nov. vsi, Radíkova, Rudolce a Markvarce (Oborny), u Žďáru (F. Kovář). V sev. Moravě: Litovel a Hlubočky u Olomouce, v údolí Nectavy mezi Konicí a Nectavou (Spitzner), u Milkova (Slavíček, Spitz l. c. p. 8),[1] v údolích Jeseníka kolem Sobotína, Teplic, Maršíkova, Velk. Losína (Oborny), zde hojný v Lazenském gruntu, Něm. Libiny, Šumberk, Filipov, Ludvíkov, Nov. ves, Raškov, Mal. Morava, Vojtíškov, Vysoký les u Janovic, Peršl a j. m. u Rymařova, Guntramovice, Dobytčí les, a j. m. u Budišova. — Ve východní části: Strání, Val. Klobouky, Mor. Ostrava. — Nezřídka kolem Vsetína (Bubela, teste Oborny), na Radhošti (Spitzner). V údolí Ostravice u Frýdlandu (Oborný!), u Místku (Gogela). Ve Slezsku: u Malenovic, na úpatí Lysé hory a hojný v Těšínsku (Oborny), Pržno, Lubno, Krasná, Moravka, Lomna, hojný u Oder, u Dol. Tomášova a Gräfenberka. — Hojný až obecný v okolí Vidnavy až k horám (Vierhapper).

1232. R. senticosus Koehl., ve Wimm et Grab. Fl. Sil. I, 2. p. 51 (1829) (O. chlumní). Pruty vysokoobloučnaté, často opletavé, hranaté, na stranách ploché, nahoře mělce brázdité, posléz lysé, se silnými dolů skloněnými neb srpovitými ostny. Listy 5 četné, namnoze zelené, lístky prostřední velikosti, vejčité, zřídka slabě srdčité, v řasy složené, na líci lysé, vespod chlupaté až šedoplsťnaté, z mládí namnoze tence běloplsťnaté, nestejně pilovitě zoubkované, zašpičatělé, lístek konečný elliptičný neb podlouhle opakvejčitý, zašpičatělý, na spodině zaokrouhlený, vnější lístky postranní velmi krátce řapíkaté. Lata namnoze krátká, na dolejšku listnatá, k hořejšku rozšířená, chocholičnatá, s větévkami sblíženými, osa laty křivými ostny posázena, větévky a stopky květní ± hustě odstále chlupaté, hojnými dlouhými šidlovitými ostny posázené, listeny nesou též ojedinělé stopkaté žlázky. Květy dosti malé, bílé. Kališní ušty plsťnaté až skoro huňaté, po okraji někdy zelenobílé a aspoň na dolejšku ostnité, po odkvětu odstálé neb zpola vzpřímeny. Plátky široce elliptické. Tyčinky delší čnělek, Semenník lysý neb trochu chlupatý. R. montanus Wirtg. Fl. Pr. Rheinpr. p. 150 1857, R. macroacanthus Neum. ap. Reichr. Verh. z. b. G. Wien 1854 p. 278, non Wh., R. pseudoradula Holb. Oest. b. Z. 1873, p. 379.

♄ Červen, červenec. Křoví, ploty, stráně horské, velmi pořídku. Posud jen na Zubštýně u Bystřice p. P. r. 1884 mnou pro území objeven.

b) Pruty s ostny kuželovitými neb šidlovitými.

1233. **R. nessensis W. Hall.**, v Transact. roy. Soc. Edinb., Vol. III, p. 20. 1794 (O. vzpřímený). Pruty skoro přímé, na podzim koncem převislé, nekořenující, tupohranné, jen silnější někdy ostrohranné a brázdité, ostny jen na dolejšku prutů hojné, na hořejšku roztroušené, krátké a malé, skoro kuželovité, obyčejně tmavočervené. Listy prutů 3-, 5- řídčeji 7četné, obak živě zelené, veliké, lístky značně veliké, ploché, často tenké, na líci leskle zelené, skoro lysé, vespod bledší, roztroušeně — a často jen na nervech chlupaté, nestejně ostře pilovité, lístek konečný srdčitě vejčitý, dlouze zakončitý, ostře 2krát pilovitý, dlouze řapíkatý, lístky postranní přísedlé neb nezřetelně řapíkaté. Listy ve květenství 3četné neb nedělené. Palisty čárkovité, lysé neb pýřité. Lata chudokvětá, namnoze jen 5—12květá, na konci chocholičnatá, větévky květní krátké, skoro 2řadé, vodorovně odstálé, slabě pýřité, s nemnohými malými a tenkými ostny. Kališní úšty vejčité, zašpičatělé, namnoze 10 mm. dl., zelené, chlupaté, po kraji běloplsťnaté, na hřbetě skoro lysé, po odkvětu odstálé. Plátky vejčité neb opakvejčité, krátce nehetnaté, 10—15 mm. dl. Tyčinky delší čnělek, zpočátku vzpřímeny, potom rozloženě odstálé. Semenníky lysé neb nemnohými chloupky pokryty, blizna uťata. Plody krvavě- neb tmavočervené, chuti nakysle vonné.

V. 1·00—1·50 (někdy až 4) m. Květy veliké, bílé. Význačný malými, načervenalými ostny, živě zelenými, někdy 7 četnými listy a plody chuti malinové. R. suberectus Anders, v Transact. Linn. Soc. XI, p. 218 (1815), R. fastigiatus Wh. et. Ness., Rub. Germ. p. part.

♄ Červen, červenec. Lesy, lesní cesty, mýtiny, žleby, stráně, stinná a pramenitá místa, porůzný. V brněnském kraji: v lesích mezi Dědicemi a Račlavicemi, u Pistovic, Račic a u Routky blíže Jevíčka (Spitzner). Horka u Cinzendorfu, mýtiny u Sadníku, Kolomazná pec a Liliova hora u Lulče. — V Prostějovsku: na Kosíři, na Zlechově, na Skalici, v Seloutsku za Alojzovem, v Srdečníku, při cestě Hanáků za Mysliovicemi, v Průklesu, v Kočičím žlíbku, v Okolnici, na Židovce nad Krumsínem, ve Žbanovském žlebu, za Hamerským rybníkem, v Repešském, Ptenském žlebu, na Spálené u Studánky pod Andělem Str. (Spitzner). Ve Znojemsku: Bratovský les mezi Vranovem a Hardekem, les na Mlýnském kopci u Liliendorfu v okresu vranovském (Oborny), v příkopu na Pernovce pod Bílou skalou v Ochoze u Nov. města (Havelka). V sev. Moravě: v údolí Nectavy a u Hluboček blíže Olomouce (Spitzner), u Milkova (Slavíček, Spitz, l. c. p. 8), hojněji v údolích Jeseníka, jako kolem Maršíkova, Teplic, Ludvíkova, Velk. Losína (Oborny), na posledním místě zvláště hojný v zámeckých sadech a v Lazenském gruntu, Bradla u Něm. Libin, Sobotín, Nov. ves, Malá Morava, Peršl a j. m. u Rymařova, Jamrtice. — Ve východní části: mýtiny pod Třemi kameny u Rusavy, u Rožnova a Nov. Jičína. — Ve Štandli u Místku (Gogela), v lese Hurce u Propasti blíž Hranic (Spitzner).

380. Alchemilla Tourn. Kontryhel.

1234. A. vulgaris L. (K. obecný, husí nůžka). Lodyhy postranní, položené neb vystoupavé, větevnaté a jako řapíky odstále huňaté neb lysé. Listy přízemní dlouze řapíkaté, chlupaté, řídčeji lysé, okrouhle ledvinkovité, až na $^1/_3$ neb $^1/_2$ dlanitě 5—9laločné, laloků pilovitých, lodyžní menší 5—3laločné, s palisty velikými, střihaně zubatými, na přední straně pohárovitě srostlými. Květy na konci lodyhy a větví v latnatém vrcholíku, nejhořejší skorem přeslenovitě sestavené. Trubka kališní za plodu trubkovitě zvonkovitá, s ušty odstálými, lysá neb roztroušeně chlupatá. Lístečky kalíška listovité. Tyčinky 4. Oddenek válcovitý, dosti krátkočlenný, s konečnou rozetkou listův.

V. 0·10—0·30 m. Květy malé, zelenavé. U nás v odrůdách:

β) montana Willd. Lodyha a řapíky huňaté. Listy na obojí straně i s listeny a kalichy hustě hedvábitě chlupaté, laloky kolkolem pilovité, ke každému chobotu směřuje podélná řáska. Bylina menší, směstnanější. A. pubescens Aut. pl. non M. B., A. subsericea Gaud.

γ) glabra DC. Lodyha a listy lysé neb přílysé, někdy jen nejdolejší část lodyhy a řapíky přízemních listů přitiskle hedvábité, čepel listů nanejvýš na kraji a na špičkách zubů štětičkovitě brvitá, aneb též na hlavních žilách vespod hedvábitě chlupatá, jinak lysá.

♃ Květen—srpen. Vlhké lučiny, pastvy, travnaté stráně, světlá lesní místa, průhony, břehy potokův, tvar základní v celém území až k hřebenům Sudet obecný. β) na skalách a suchých stráních v pahorkatině a horách porůzný. Mezi Bílovicemi a Hády u Obřan (Ripper), Adamov, Svitava (Makowsky), údolí Josefské, Chobot u Macochy poblíž Sloupu s tvarem základním, Černá hora, Boskovice, Letovice, Netín, Rychtářov. — Na Drahaňsku u vsí i na návsích (Spitzner), horní luka u Náměště (Roemer), luka u Šimberského rybníka u Šumwaldu, Brünnelberk u Čížova a j. (Oborny), Nov. Říše, Borovná, Mal. Dyjice, Střítež, Uhřinov, Bystřice n. P., Nov. Jimramov, Nov. ves poblíž Velk. Losína, Pekařov, Krumberk, Mal. Morava, Rymařov. — Kolem Místku (Gogela). Ve Slezsku: na Studénkové holi (Paul), u Lipové atd. γ) u Mal. Hradiska poblíž Prostějova (Spitzner), hojný kolem Jihlavy (Weiner), u Vídně, Nov. města. Nezřídka v sev. Moravě a v Jeseníku: ve Velk. kotlině (Vierhapper), úklony Drehberku, Stechplan, Leiterberk, pod Švýcarnou (Spitzner), při Tisé u Velk. Losína, u Rejhotic, u Šleglovy studénky, u Cís. boudy, údolí Šumné Tisé, Praděd, Česněkový příkop, Děd, Petrštýn, Svinský příkop, Vys. hole, Jelení hřeben. — Pořídku kolem Vsetína (Bubela). Ve Slezsku: Babia gorka u Wedryna (Kotula).

1235. A. arvensis Scop. (K. polní). Bylina srstnatá. Lodyha položená neb vystoupavá, větevnatá, řídčeji jednoduchá. Listy dlanitě 3klané, k dolejšku klínovité, úkrojky střihaně 3—5laločné. Palisty veliké, zastřihané, namnoze s řapíkem a mezi sebou pohárkovitě srostlé. Květy ve svazčitých, naproti listu postavených vrcholících. Lístečky kalíška zakrnělé, čípko-

vité neb nezřetelné. Kališní trubka za plodu žbánkovitá, s ušty přímo skloněnými. Tyčinky 1—2. Kořen vřetenovitý, jednoletý.

V. 0·05—0·15 m. Květy drobné, žlutavozelené. Aphanes arvensis L. A. aphanes Lmk.

⊙ Květen—říjen. Písečná role, úhory, v chladnější pahorkatině a v hornatých krajinách až na předhoří k 700 *m*. V brněnském kraji: pořídku kolem Brna, u Jundrova, Jehnic, Soběšic (Makowsky)!, u Lomnice (Pluskal), v písku Křetinky u Letovic (Niessl)!, u Ořešína, Boskovic, Mlatkova, hojný u Rap. Lhoty u Boskovic, u Štěpánova, Kochova poblíž Letovic. — Ve Znojemsku; kolem Náměště (Roemer), úhory kolem Čížova, Liliendorfa, Vranova, Budkova (Oborny). V Jihlavsku: obecný kolem Jihlavy (Pokorny), odtud na jih až k Dačicům, Slavonicům, a Star. Hobzí rozšířen (Oborny), u Radňovic (Havelka), Borovná, Nov. město, Vršany. — V Olomoucku; na stráni blíže Vranové Lhoty (Slavíček), u Berouna (Gans), Roudna (Rieger), Zábřeha (Panek), u Chrástic a Budišova. — V uh. hradištském kraji: u Uh. Hradiště (Schlögl), úhory na Javořině a Lopeníku (Holuby). Ve východní části: ne příliš hojný na úhorech na Dúbku u Rusavy směrem k Hostýnu (Sloboda), Hostýn (Zahradník), Lásky u Vsetína, namnoze v jetelištích (Bubela), u Nov. Jičína (Sapetza), v údolí Ostravice u Frýdlandu, leč pořídku (Oborny), na chodníku farní zahrady v Místku (Gogela). Ve Slezsku dosti rozšířen: u Vítkova, Oder, Javorníka, Friedberka a kolem Vidnavy. — U Heřmanic, Bernartic, Sörgsdorfa, Supíkovic, Sandhüblu (Vierhapper).

381. Sanguisorba L. Toten.

1236. S. officinalis L. (T. lékařský). Lodyha přímá, oddáleně listnatá, nahoře hranatě rýhovaná a větevnatá, s malými pošvovitými listeny, z jejichž paždí dlouhostopečné, postranní klasy vyhánějí. Listy lichozpeřené, vespod bledozelené, přízemní větší dlouhořapičné, srdčitě podlouhlé, hrubě vroubkovaně pilovité, lístky hořeních lístků podlouhle kopinaté a jako ostatní lysé. Klasy strboulovité, vejčitě kulovité neb podlouhlé, listenaté. Blizna hlavatá, bradavkatá. Prašníky načernalé.

V. 0·40—1·00 m. Kalichy tmavě hnědonachové.

♃ Červenec—září. Vlhká, úrodná luka, křoviny přívodní, kraje lesní, v celém území až na předhoří, zvláště ve vlhké půdě hojný, v teplejší pahorkatině řidší.

382. Poterium L. Krvavec.

1237. P. sanguisorba L. (K. obecný, toten menší). Lodyha přímá neb vystoupavá, hranatě rýhovaná, oddáleně listnatá, s větvemi strboulem ukončenými. Listy lichozpeřené, dolejší větší, 8—10jařmé, s delším řapíkem, lístky řapíčkaté, četné, okrouhlé neb vejčité, hluboce pilovité, na dolejšku uťaté neb srdčité, lysé neb roztroušeně chlupaté, vespod nasivělé. Palisty na řapíku trochu do výšky pošinuté, krátce řapíkaté, stříhaně pilovité. Květy mnohomanželné, ♀ náhoře v strboulku. Kališní trubka síťovitě svraskalá, s 4 přitlouštlými,

úzkými, křídlovitými hranami. Prašníky žluté, dolů visící, Blizny světle nachové, štětcovité.

V. 0·30—0·50 m. Květy nazelenalé neb červenavé. P. dictyocarpum Spach., P. glaucescens Rchb., P. questphalic. Bngh., Sanguisorba minor Scop.

♃ Květen—červenec. Suché, výslunné pahorky, meze, trávníky, cesty, stráně, v celém území rozšířen. V brněnském kraji obecný (Makowsky), u Brna, Obřan (Oborny)!, u Ivančic (Schwoeder)!, u Letovic a Rosic (Niessl)!, u Lhoty u Boskovic (Svěrák), obecný v okresu krumlovském, hustopečském, břeclavském a vyškovském. V Prostějovsku: na Kosíři, na Záhoří, u Plumlova, Plení (Spitzner). Ve Znojemsku skoro všude roztroušen, místy jako kolem Znojma, Krumlova a Miroslavi obecný (Oborny). Kolem Jihlavy obecný (Pokorny), u Třebíče (Zavřel), u Žďáru (Kovář) a v celém česko-moravském pohoří roztroušen. — V Olomoucku a v severní Moravě: u Olomouce (Vogl) a sice v písku řeky Bystřice u Bystrovan a poblíž nádraží (Makowsky), u Zábřeha (Panek), u Berouna (Gans), u Něm. Libin a Budišova. — V uh. hradišťském kraji: nezřídka u Kroměříže (Palla), u Napajedel (Theimer), u Uh. Hradiště (Schlögl), kolem Bzence jen ojediněle a pořídku (Bubela), na Javořině (Holuby). Ve východní části: rozšířen u Tučap, též v lomech nad Dobroticemi (Červinka), u Rusavy (Sloboda), roztroušen u Vsetína (Bubela), u Bečvy u Rožnova (Kotek), u Nov. Jičína (Sapetza), hojný na suchoparech a v kamenci Ostravice u Místku (Gogela). Ve Slezsku: u Těšína (Wimmer), u Blogotic a Dziegielówa (Kolbenheyer), v údolí Ludvičině u Bělska, lomy u Kamienice a Lipníku (Baier), u Vítkova a Oder, u Kraši a Vidnavy. — Zde velmi hojný u Vidné (Vierhapper).

383. Agrimonia Fourn. Řepík.

1238. A. eupatoria L. (Ř. lékařský). Lodyha přímá, příoblá, jednoduchá neb nahoře větvitá a jako řapíky odstále srstnatá. Listy přetrhovaně lichozpeřené, větších lístků 5—9, vejčitých až podlouhlých, hrubě pilovitých. na líci tmavozelených, roztroušeně přitiskle chlupatých, vespod bledších, hustě srstnatě šedoplsťnatých, lístky menší namnoze 3laločné. Palisty veliké, stříhané. Hrozen dlouhý, prutovitý, dole velmi řídkokvětý. Trubka kališní kulatě vrtlíkovitá, až skoro k dolejšku hluboce rýhovaná, hustě srstnatá, ostnatá, ostny hákovitě ohnuté, vnější menší daleko odstálé.

V. 0·30—0·80 m. Plátky zlatožluté a jako celá rostlina příjemně vonné.

♃ Červen—září. Trávníky, meze, suchá, travnatá návrší, křoví, háje, od roviny až do nižšího předhoří rozšířen, v Beskydách: na Johanovských kopcích u Karolů poblíž Vsetína při 651 *m.* a na Miloňovu u Velk. Karlovic sk. 800 *m.*

1239. A. odorata Mill. (R. vonný). Lodyha přímá, jednoduchá, silněji hranatá a hluboce rýhovaná, dlouze huňatá. Listy přetrhovaně lichozpeřené, větší lístky podlouhlé neb podlouhle kopinaté, hrubě pilovité, obak roztroušeně

chlupaté, vespod s četnými většími lesklými žlázkami. Hrozen dlouhý, prutovitý. Číška řídčeji chlupatá, za plodu zvonkovitá, s rýhami mělčejšími, od hořejška až něco přes polovici její sahajícími. Ostny hákovité, četné, vnější dolů sehnuté.

V. 0·45—1·00 m. Statnější a květy zlatožluté sblíženější než u předešlého. Číška širší a ostence její jsou delší. Rostlina silněji vonná. A. procera Wallr.

♃ Červen—srpen. Křoví, ploty, kraje lesní, lesní luka, pořídku. V nížinách kolem Hrušovan (Dr. Petr), Trabinský dvůr u Grafendorfu (Ripper), na Luhačovickém kopci a Velk. Kamenné u Luhačovic (Schlögl). Ve Slezsku: u Gräfenberku (Milde) a Mikulovic (Münke).

* Aremonia Neck Elem. n. 768. Útrobník.

Kališní trubka podlouhlá, nahá, okraj její 10klaný, ušty kališní 2řadé, vnější střídavě užší, všechny po odkvětu k sobě skloněné. Plátků 5, tyčinek 5—10 i s plátky kroužku jícen kališní zúžujícímu vetknuté. Plodolisty 2, čnělka konečná. Nažka zaprtaním jedna, do ztvrdlého kalicha uzavřena. Rostlina vytrvalá. mnoholodyžní, nízká, chocholíky chudokvěté, úžlabní a konečné, květy žluté, v obalu opak kuželovitém, 6—10 dílném, ze 2 listenů srostlých povstalém, uzavřené.

1240. A. agrimonioides Neck. (Ú. řepíkovitý). Rostlina chlupatá až huňatá, s oddenkem vytrvalým, tlusťounkým, šupinatým, lodyhou jednoduchou, vystoupavou, 2—3 listy nesoucí. Listy přízemní, přetrhovaně zpeřené, 0·04—0·15 m. dl., lístky vejčité až okrouhle srdčité, zastřihovaně pilovité, konečný ku spodu klínovitě zúžený, vtroušené lístky velmi malé, celokrajné neb 2—3klané, lístky lodyžní 3četné menší než přízemní. Palisty vejčité, nedělené neb s 2—3 zuby. Květy malé, žluté, v chocholících chudo- (3—6) květých, listeny 2—3klané. Potentilla stenantha Lehm. Mon. p. 44, tab. 14., Agrimonia agrimonoides L.

♃ Květen, červen. Kamenité, řídké horské lesy, světlé háje březové pod křovinami, na teplejších úklonech hor před severákem chráněných daleko od lidských příbytků. Tato na jihu, nejblíže v Uhrách, Chorvátsku, Tirolsku, Štýrsku, Krajině atd. domácí bylina objevena a zjištěna důstoj. p. *Ignátem Poučem* též pro Moravu a roste hojně u Všemina blíže Vyzovic, nejhojněji však směrem k Trnavě, nejsevernější posud známá stanoviska, této pro naše území velmi pozoruhodné byliny.

384. Rosa*) Tourn. inst. L. Růže.

Abych všelikým přáním a domněním vyhověl, sestavil jsem tuto k užitku širších kruhů (začátečníkův a studujících) dle způsobu analytického 1) přehled skupin (sectiones et subsectiones, pokud na nich dosavad nic nezměněno) i s jich

*) Zpracoval J. B. Keller.

hlavními zástupci (druhy ve smyslu Crépinově a některé subsp.) a 2) pro podrobnější studium, tytéž v subsp., odrůdy, podřízené odrůdy a tvary rozvinuté, i bylo potřebí v této již dříve započaté práci po uveřejnění Crépinových „Enumération synoptique des espèces“ v Bullet. de la Société royale botan. belg. Tom. XXXI, 2. part.. pp. 66—92, extrait. pp. 26—27, provésti některé změny v posloupnosti systematické části a některé odchylky od posloupnosti analytické části. Přeměna tato dle nejnovější, zjednodušené soustavy Crépinovy uspokojí v příčině druhů i nejzarytější Ultra-Linnéovce; neboť vzhledem ku sloučení všech dřívějších subsekcí Canin v pouhý jednoduchý druh: R. canina (L) Crépin bylo zajisté důsledno, že zástupci této subsekce (jako R. dumalis, R. Andegavensis, R. dumetorum atd.) nebyli povýšeni za druhy (ač se tak jinde v nejnovější době stalo), nýbrž jen jako subsp. uváděni a skupina jejich tvarů v: odrůdy, podřízené odrůdy (subvar.), tvary atd. (nikoliv však v nepřehledné množství stejnocenných a za tou příčinou určení velice ztěžujících odrůd) rozvržena byla. Popis nemnohých Besserových druhů srovnává se s původními popisy Besserovými; k různým sušeným exemplářům, dle kterých Besser své popisy nesestavoval, nebylo zde přihlíženo.

Klíč k určení skupin a druhův.

Čnělky prodloužené, v sloupek úzký (nitkovitý), nad terč daleko čnějící, zdélí vnitřních (nejdelších) tyčinek, srostlé. Kališní ušty nazpět ohrnuté, později opadavé, vnější široce — nikoliv však bohatě zpeřené. Ostny stejnotvárné, tuhé, střídavé. **I. Sect. Synstylae DC.**

Keře poléhavé, větve plazivé. Stopky květní po 2—3 chocholičnaté, dlouhé. Kališní ušty kratší plátkův, vejčité, zašpičatělé, bez listovitého prodloužení, nedělené neb s 1—2 malými pérovitými úkrojky. Květy bílé neb bledé, ranně se otvírající (*α.* Subsect. Arvenses Crép. olim) = ... *Rosa arvensis Huds.*

(Srovnej též jich mišence s Gallicis).

Čnělky volné, nesrostlé, nad terčem ± hlavovitě rozložené neb naskupené, neprodloužené neb jen málo prodloužené (v tom případu jen na sobě ležící) mnohem kratší tyčinek:

Ušty kališní všecky jednoduché, nezpeřené, po odkvětu vzpřímeny a přes zimu na zralém plodu ostávající . . . . , 1

Vnější ušty kališní vždy zřetelně (± bohatě) zpeřené 2

1. Zralé plody černé, vzpřímeny, květy bílé (neb bledě růžové), květenství vždy jednodkvěté, stopky květni bez listenu, hořejší palisty úzké s oušky náhle rozšířenými a velmi rozestálými. Lístky malé a četné 9—11, lysé. Keře s velmi hustými, jehlicovitými ostny. **V. Sect. Pimpinellifoliae DC** = ... **R. pimpinellifolia L.**

Zralé plody světle červené, květy nachové, často po 2—3 (řídčeji mnohé), stopky prvního řádu zpravidla s listenem, hořejší palisty rozšířené, s oušky ku předu namířenými neb rozbíhavými 3

Zralé plody žlutavé. květy žluté. **VI. Sect. Luteae** Crép = ... **R. lutea** Dalech.

3. Větévky květní bezbranné, neb trochu štětinaté neb s ostny tuhými, v párech těsně pod palisty postavenými (= Diacanthae God.) Keř až 1·5 m. v., větve dlouhé, skořicové. Palisty na nekvetoucích větévkách trubkovitě svinuty, úzké. Listy přilehle hedbávitě-šedě-chlupaté, lístky skoro malé, jen po 5—7, s jednoduchými, krátkými pilovitými zuby. Ušty kališní namnoze delší než plátky, na konci rozšířené. Stopky květní lysé a krátké. Plody (vzpřímeny), kulaté, záhy zralé (mdlé). **IV. Sect. Cinnamomeae** DC = ... **R. cinnamomea L.**

Palisty větví nekvetoucích trubkovitě nesvinuty, ploše rozloženy, větévky květonosné zpravidla bezbranné, neb roztroušeně štětinaté (tuhé ostny jen výjimkou a pak ojedinělé); lístky středních listů po 9, namnoze větší a zpravidla dvakrát pilovité. Stopky květní často ojedinělé, delší krátkého listenu. Plody kulaté, vzpřímeny (světle červené), sladké, pozdě zrající. Keř 0.5—1 m. v, = ... *R. alpina* L.

Stopky květní delší, plody podlouhle vejčité, se stopkami obloukovitě dolů sehnutými = ... Subsp. pendulina L.

2. Květy jednotlivé veliké, zpravidla bez listenův, se stopkami dlouhými žláznatými. Listy 5četné, lístky namnoze veliké a kožovité, vespod s vyniklou síťnatinou nervův. Palisty veskrze úzké, stejnotvarné. Plod kožovitý, bezšťávný (suchý), pomorančový, ušty kališní peřenoklané, žláznaté, namnoze načervenalé, záhy opadávající. Malé, slabé, zakrslé, z podzemního často plazivého pníčku přímo vystoupavé kře, jichž ostny nestejné: většinou štětinovité a jehlicovité, častěji krátké žlázonosné, pospolu se vtroušenými ± křivými, avšak tenkými. **II. Sect. Gallicae** Crép. l. c = ... **R. Austriaca** Crantz.

Květenství obyčejně vícekvěté, listeny podepřené. Lístky prostředních listů po 7. Ostnitosť jednoduchá, ostny ± křivé neb rovné, veskrze tuhé (je-li dvoutvarná, květenstvím, plody většími, šarlátově červenými, zprvu chruplavičnými, pak dužnatými až kašovitými, s holénkami ± stopkatými a listy 7četnými od hořejší sekce rozdílná). **III. Sect. Caninae** Crép. l. c. (Aculeosae Reichb., Cynorrhodon Christ Allg. Ergeb. 1884. 18, non Thal,. nec Walr.) 4

4. Ostny tuhé obyčejně ± křivé z vejčitého až ploše smáčknutého spodu, ušty kališní po odkvětu brzo opadávající. . . . . 5. A + B.

Ostny veskrze úplně rovné, často dlouhé, skoro šidlovité, mladších větévek na spodu smáčknuté a velmi slabé (ohebné). Ušty kališní po odkvětu zcela vzpřímeně skloněné, i po době zralosti ostávající. Hořejší palisty rozšířené s oušky k řapíkům srpovitě zahnutými. Lístky velmi bohatě složeně žláznato-pilovité, hustě

plsťnaté, podlouhle vejčité. Plody obyčejně veliké až velmi veliké přímé neb nicí i se krátkými stopkami žláznatě měkkoostnité, často fialově červené, kašovité, terč úzký. — Stěsnané, husté keře s velmi četnými větévkami květonosnými, krátkými, přímými obloukovitě nepřevislými větvemi. **Subsect.** Villosae Crép. = **R. pomifera** Herm.

5. [A.]) Listy obak měkkoplsťnaté, vespod jako mladé výhonky a listeny aksamitové — a jsou-li spolu žláznaté, jsou žlázy bez zápachu neb páchnou pryskyřicí (nikoliv však vínem). Ostny (ani zcela rovné, ani hákovitě skřivené, nýbrž) ohnuté. Hořejší palisty málo rozšířené s 3hrannými, krátkými, trochu rozbíhavými oušky. Stopky květní (u odrůd s listy 2krát žláznatopilovitými) skoro vždy i s plodem málo velikým až skoro malým, přímým, stopkatě žláznaté neb jemně srstnaté. Ušty kališní vzpřímeny, ne však skloněny a plod zcela zralý naměklý, ušty kališními neověnčený. **Subsect.** Tomentosae Crép. l. c.

a) Větévky květní se silnými neb jen se štětinkami žláznatými. Plodů namnoze více, málo dlouhých v krček nezaškrcených. Stopky květní hustě stopkatě žláznaté. Ušty kališní dříve opadavé = Odrůdy od *R. tomentosa* Sm.

Lístky jednoduše pilovité, obak popelavě chlupaté, vejčité, špičaté, vespod bezžlázné, řapíky bezžlázné. Čí̌šky*) a plody kulovité . . . . *var. cinerascens* Du Mort.

Lístky skoro jednoduše pilovité; zuby namnoze rozeklané, sem a tam s jedním žláznatým vedlejším zoubkem. Řapíky jako postranní nervy rubu listu často s několika žlázkami. Čí̌šky vejčité, plody okrouhle vejčité až kulovité = ... *β*) subadenophylla Borb.

Lístky veskrze dvakrát až vícekrát žláznatopilovité:

α) Lístky vespod zcela bezžlázné. Plody vejčité . . . *f) typica.*

β) Lístky vespod ± žláznaté . . . . *γ.*

γ) Větévky květní bezbranné, sem tam žláznatými štětinkami posázené, tuhé, rovné, červené ostny namnoze jen na větvích; lístky často krátké a tupounké, prostřední velikosti až veliké, hrubě dvakrát pilovité zuby jakož i rub listů (často nemnohými) terpentinem páchnoucími žlázkami posázené. Květů více, často ve složitém okolíku velikých, raně (často již v květnu) se otvírajících, delších než ušty kališní kopinatě zpeřené, na hřbetu hustě červeně žláznaté, odstálé, posléz opadavé. Plody ellipsoidické, ± srstnaté = ... *var.) terebinthinacea* Besser.

Větévky květní ostnité. Plody podlouhle okrouhlé neb vejčité. Ušty kališní záhy opadavé. Čnělky krátce chlupaté. Květy namnoze bledě růžové.

Lístky na nervech žláznaté až roztroušeně na plochách žláznaté . . . . *var.) Seringeana* Godr.

---

*) Čí̌škou nazýváme trubku kališní t. j. plod ještě zcela zelený za doby květu a po odkvětu a terčem zoveme naduřelý (t. j. naběhlý) vrchol čí̌šky, do kterého jsou ušty kališní a tyčinky vetknuty, jehož středem čnělky procházejí a který brzy v desku rozšířen, brzy ± kuželovitě vyvýšen jest.

Větévky květní ostnité. Ušty kališní dlouho ostávající, vzpřímeny, namnoze krátké, málo dělené a v úzké, ostře přišpičatělé přívěsky vybíhající. Čnělky vlnaté . . . . δ)

δ) Lístky ze široce zaokrouhlené spodiny špičatě vejčité, vespod na ploše hustě žláznaté až jen na nervech žláznaté (Crépin 1892), často též na líci listu s nemnohými žlázkami (když jsou totiž chocholičnaté, leč krátké stopky květní, lůžko a ušty kališní velmi hustě srstnaté a žláznaté). Čišky a plody kulovité. Květy namnoze živě růžové = ... var.) *cuspidatoides* Crép.

Čišky a plody aneb jen plody nejsou kulovité. Žlázky na líci listů namnoze žádné . . . . ε)

ε) Plody vejčité (řídčeji podlouhle ellipsoidické neb též kulovitě vejčité), lysé. Lístky podlouhle kopinaté, velmi hustě chlupaté, namnoze menší než u předešlé, žlázy v odění skryté, často zdánlivě žádné. Stopky květní dlouhé, ušty kališní nazpět ohrnuté, později odstálé = . . var.) *umbelliflora* Swartz.

Plody vejčité až vejčitě podlouhlé, hustě srstnaté, veliké; ušty kališní prostředně jemně zpeřené; lístky opakvejčité, skoro podlouhlé, vespod na ploše žláznaté, aksamitově plstnaté. Hlavička čnělek široká, běloplstnatá. Výhonky neplodní rovné (nikoliv obloukovité jako u R. tomentosa). Ostny jemné, tenké a rovné, výhonky neplodní ostny zcela rovnými (dílem skoro štětinatými, dílem trochu ploše smáčknutými) hustě posázené . . β) longifrons Borb et Richt.

b) Ostny velmi úzké a jemné, vodorovné, neb velmi prodloužené rovné, též slabě ohnuté (nikdy křivé), ve velikých vzdálenostech. Všecky pilovité zuby též zpředu 2—3-žláznatými zoubky opatřeny a stopky květní vždy srstnaté. Ušty kališní chudě zpeřené, po odkvětu přímo odstálé, až zcela vzpřímené a až k počínajícímu úplnému uzrání (zhniličení) plodu vytrvalé (= Cornonatae Crép.) . . . . ζ

ζ) Stopky květní dlouhé, vnější v chocholíku 2—3krát tak dlouhé jako plod, namnoze delší, až zdéli listenu . . . . η

Stopky květní krátké, listenem zcela zastřené. Ušty kališní namnoze kratší než koruny. Keř stěsnaný, s ostny na starších větvích slabě zahnutými, velmi dlouhými, až dlouhými, na větévkách rovnými, hustšími a tuhými; s lístky ze širokého spodu, namnoze na obou koncích zaokrouhlenými, trochu namodralými 7 (—5), na líci sytozelenými, jemnohedvábitě chlupatými, vespod na ploše žláznatými, pryskyřicí páchnoucími, šedoplstnatými (neb v čas plodu na hořejších listech vespod bezžláznými). Stopky květní 10—12 *mm.* dl. a jako zaokrouhleně vejčité, namodrale ojíněné, nevelikė čišky tenkými žláznatými chlupy hustě posázené. Ušty kališní na svém i pérovitých úkrojků hřbetu velmi hustě přisedle žláznaté (rubiginosní). Koruny malé, čnělky vlnato-huňaté. Plody okrouhlé, prostředně veliké. . . . . var.) *resinosoides* Crép.

η) Čišky a plody vejčitě okrouhlé. Koruny živě růžové. Lístky často světle barevné, řapíky poměrně krátké . . . . ϑ

Čišky vejčitě podlouhlé. Plody na konci v krček zúžené. Koruny bledě růžové. Lístky kalně šedozelené; řapíky dlouhé. Keř ostnitý. Lístky po 7(—5) dosti veliké, všecky na spodu zaokrouhlené, vejčitě podlouhlé, dolejší páry oddálené, s kraji skoro rovnoběžnými, podlouhlé, hořejší špičaté, dolejší tupounké. Zuby jakož i zoubky vejčité, přišpičatělé, nikoliv hluboké a dosti otevřené, lístky na líci řídčeji —, vespod velmi hustě a měkce šedoplstnaté, nezřetelně na ploše žláznaté, dolejší nestejnoměrně bohatě práškovitě jemnými

žlázkami roztroušeně posázené, hořejší plsťnaté, velmi roztroušeně na ploše žláznaté. Listeny zdélí neb kratší než po 2—3 stojící, 15—25 *mm.* dl. (srstnaté) stopky květní. Plody dosti veliké, široce opakvějčité a vejčitě podlouhlé, vnější namnoze v krček stažené. Vnější ušty kališní jen s 1(—2) páry úzkých pérovitých úkrojkův; tyto jakož i celý hřbet uštů hustě žláznatoštětinaté. Koruny neveliké, světle růžové. Čnělky hustě srstnato-huňaté (= R. vestita H. Braun v Ob. Fl., non God.) = ... var.) *velutella* J. B. Kell.

ϑ) Lístky vespod jen na nervech žláznaté, často ± kosníkové a oddálené, namodrale zelené, tenké, vejčitě podlouhlé, až široce kopinaté, přitiskle řídce huňaté, až hedbavitě leskle chlupaté, s ozubením ostrým sbíhavým, na všech lístcích hluboce zastřihovaným, úzce kopinato-podlouhlým, s bohatými, ostrými vedlejšími zoubky; palisty velmi široce vejčité (zvláště nejhořejší), s málo rozbíhavými, částečně srpovitě sbíhavými oušky. Stopky květní dlouhé, srstnaté, namnoze ojedinělé, úžlabní, jen řidčı chocholičnaté, listenem podepřené; ušty kališní chudě zpeřené, v prodloužené úzké špice vybíhající, na hřbetu zcela žláznaté. Čišky chudě štětinaté. Plátky sytě růžové, trochu kratší než ušty kališní; čnělky vlnaté. Plody okrouhle opakvejčité. Větve tenké a štíhlé; ostny zcela rovné, tenké a dlouhé, na větévkách květních skrovněji se vyskytující = ... var.) *venusta* Scheutz.

Lístky sblíženější, vespod na ploše žláznaté, v obrysu široce vejčité, s ozubením veskrze široce vejčitým, bohatě žláznatým, často skoro vroubkovaně okrouhlým. Ouška srpovitě nesbíhavá. Chocholík s 1 listenem. Keř silnější, s ostny též na větévkách květních silnými, rovnými, ± šidlovitými a tuhými. Palisty úzké a dlouhé. Lístky po 7 (řídčeji po 5) velmi veliké, až prostředně veliké, vždy široce elliptické, s otevřeným, lepým, často velikým, avšak ne veskrze hlubokým ozubením, s bohatými žláznatými zoubky 2. řádu; lístky dosti zelené, se dotýkající, obak mírně hustě chlupaté a vespod nestejnoměrně hustě, až (v čas plodu) velmi skrovně na ploše žláznaté. Stopky květní dosti dlouhé, i s číškami žláznatě štětinaté. Koruny prostřední velikosti. Čnělky vlnaté. Ušty kališní a plody délky a velikosti dosti proměnlivé, poslední často malé (neb prostředně veliké) kulaté, až okrouhle hruškovité = ... var.) *Pseudo-Andrzeiowskii* J. B. Kell et Dufft.

Lístky jen elliptické a prostředně veliké, až podlouhle elliptické, na obou koncích úzce zaokrouhlené (na neplodných postranních větévkách subvar. Geissingensis opakvejčitě elliptické a široce zaokrouhlené, avšak hustou plstí tlusťounké a svraskalé), liché špičaté, v květenství stojící elliptický podlouhlé, až elliptický kopinaté, 3krát složeně pilovité; zuby však ani vroubkovaně zaokrouhlené (Pseud. Andrz.), ani hluboce do čepele zastřihované (= venusta), nýbrž jen význačné (prostředně široké, až úzké), vždy též vpředu s 2—3 žláznatými zoubky, zuby 1. a 2. řádu vždy přišpičatělé. Stopky květní dlouhé, v chocholících s mnohými listeny, střední s 2 delšími trvalými, postranní s 1(—4, pak pošvovitě nad sebou stojícími), záhy opadavými listeny. Koruny živě růžové. Ušty kališní skoro jednoduché, s krátkými, nitkovitými, nepatrnými pérovitými úkrojky. Čnělky ploše hlavaté, vlnaté, až hustě huňaté (= R. venusta Aut. Germ. et Siles., non Scheutz) = ... var. *Pseudo-venusta* J. B. Kell.

c) Větévky květní skoro beztrné a bez žlázonosných štětinek, tenké i s plody namnoze ojedinělými, bledě růžovými vejčitými pod koncem v krček zaškrcenými, ušty kališními ještě v čas zralosti věnčenými a jako tyto roz

troušeně stopkatě žláznatými R. alpina subsp. pendulina podobná. Lístky vespod velmi hustě šedě měkkoplstnaté a trochu žláznaté, 2krát pilovité, zuby prvního řádu vejčitě kopinaté (R. alpina připomínající), konci sbíhavé. Čnělky bělovlnaté. (Tvary mišené mezi alpina × tomentosa =) . . *R. vestita* God.

5[B.] Listy, mladé výhonky a listeny nikdy obak měkkoplstnatě chlupaté, a jsou-li žláznaté, ± vínem páchnou (nikoliv pryskyřicí) aneb vůbec nepáchnou. Ostny silnější . . . . . 6.

6. Listy všecky vespod ± bohatě na ploše žláznaté . . . . 7.

Listy vespod bezžlázné, neb jen na postranních nervech žláznaté (jen na několika málo lístcích s velmi roztroušenými žlázkami mezi nervy). . . . . 8.

7. Lístky vespod ± hustě na ploše žláznaté, namnoze nápadně páchnoucí jablky neb vínem, 3krát pilovité, většinou jen vespod řídce chlupaté až lysé. Ušty kališní vždy peřenoklané a opadavé (u R. rubiginosa L. a graveolens Gr. po odkvětu vzpřímeny, leč zralý plod jimi více neověnčený). Stopky květní často žláznaté. Plod červený, neveliký, chruplavkovitý, teprv později zhnilčelý . . . .
. . . . **Subsect. Rubiginosae** Crép. l. c.

a) Ušty kališní po odkvětu vzpřímené neb odstálé, číška jimi až po dobu, kdy počíná plod červenati, věnčená. Stopky květní namnoze svazečnaté a krátké. Čnělky hlavaté a chlupaté:

α) Stopky květní srstnaté až krátce žláznatoostnité. Ušty kališní na hřbetu zcela hustě žláznaté, ku konci namnoze rozšířené. Lístky krátce vejčité, ku spodu nezúžené, nýbrž široce zaokrouhlené. Ostnitost jednoduchá neb dvojitá; v posledním případu jsou silnější ostny hákovité, často smáčknuté a přecházejí na větévkách květních v rovné, štětinkovité osténky (= Skupina Suavifoliae Crép. olim) = . . . *R. rubiginosa* L. sensu lat.

β) Stopky květní lysé. Lístky široce opakvejčité neb elliptické, ku spodu velmi zúžené až klínovité. Ušty kališní velmi úzké, v přívěsky skoro nitkovité prodloužené, jen po kraji hustě žláznaté, na hřbetě bezžlázné. Ostnitost jednoduchá, ostny veskrze tuhé, jen hořejší velikostí a zakřivením odchylné (= Subs. Sepiaceae, skupina: Graveolentes Crép. olim) = ...
. . . . *R. graveolens* Grén.

b) Ušty kališní zůstanou po odkvětu nazpět ohrnuté, neb jen výjimkou (u tvarů inodora Fr. a Formánekiana Kell.) ± odstálé, polozralou číšku více nezdobící . . . . *c.*

c) Stopky květní ± bohatě srstnaté . . . . *d.*

Stopky květní lysé . . . . *h*

d) Čnělky chlupaté: jsou-li slabě chlupaté neb lysé vždy hlavaté a krátké . . . . *e.*

Čnělky lysé, krátký dole skoro nitkovitě zúžený, zdánlivý sloupeček s malými bliznami tvořící . . . . *g.*

e[1]) Lístky jen vespod na středním nervu hustě —, ostatně řídce chlupaté, na plodonosných větévkách na líci lesklé, olysající, na větévkách květních prostřední velikosti až veliké, široce opakvejčité, se spodem zúženě zaokrou-

hleným, často od prostředka zdánlivě klínovitým (velmi zřídka se spodem ostroúhelným), na konci velmi široce a krátce zašpičatělé neb zaokrouhleně tupé, po kraji velmi nestejnotvarně pilovité, zuby ke konci větší, hlubší, všecky velmi špičaté, rozbíhavé, s 3—5 vedlejšími zoubky. Řapíky hustě pýřité, hořejší palisty a listeny lysé. Chocholík 3—6květý, dlouhý. Stopky květní nestejně dlouhé, 1—4krát delší ellipsoidické neb též vejčitě kulovité čišky. Číška a stopky květní roztroušeně žláznaté neb zhuba stopkatě žláznaté. Listeny četné podlouhlé, tmavozelené, lysé, lupenité. Ušty kališní dlouhé a úzké, opadavé, roztroušeně žláznaté a slabě chlupaté. Koruna značná, bledě růžová. Čnělky (trochu) prodloužené a srstnaté. Ostny hákovité, bez tuhých štětinek . . . . *Subsp.: Lexnitzensis* J. B. Kell.

e²) Lístky obak neb vespod trvale hustě chlupaté, namnoze veliké; stopky květní, ušty kališní, koruny a čnělky oproti tomu kratší, případně menší. Koruny živě růžové až nachové . . . . *f¹*.

f¹) Větve rozložené, tlusté, tmavonachové. Ostny všecky tuhé, roztrousené hákovité. Lístky tlusťounké, obak hustě chlupaté až plstnaté, podlouhle vejčité až elliptické (na neplodných výhoncích velmi veliké, vejčité, hustě plstnaté a načervenalé), všecky špičaté až ostře přišpičatělé (= tomentosa Sm.), ku spodu úzce zaokrouhlené (nikoliv klínovité), velmi stejnoměrně pilovité, zuby otevřené, veskrze krátké a široce vejčité (jako u R. rubiginosa L.), jen vespod bledými, jemnými žlázkami (podobnými žlázkám u R. tomentosa) hustě posázené. Listeny malé, vejčitě kopinaté, jemně a dlouze přišpičatělé, načervenalé, velmi řídce plstnaté, později olysající (nikoliv lupenité). Chocholík často vidličnatě složený, ale zcela krátký a útlý, stopky květní po 3—9, sotva zdéli neb málo delší čišky tmavonachové, ellipsoidické až podlouhle opakvejčité, v stopku zúžené. Ušty kališní ± krátké, velmi úzce a jemně nitkovité, nazpět ohrnuté až zpola odstálé, řídce běloplstnaté, na hřbetu jemně žláznaté. Terč plochý. Čnělky (± slabě) chlupaté až skoro lysé, nečnějící . . . . *Subsp. Formánekiana* J. B. Kell.

f²) Větve ± klikaté, tenčí, s ostny tuhými, prodlouženými, štíhlými, ohnutými (méně křivými), namnoze též s nemnohými 1—3 jehlicemi, avšak s ojedinělými květy. Palisty velmi rozšířené, hustě draslavě žláznaté. Lístky opakvejčité, skoro klínovité, ku spodu úzce zaokrouhlené, se zuby tupounce podlouhlými, často velmi hlubokými, bohatě 2krát pilovitými, posléz jen vespod chlupaté a velmi hustě ostře žláznaté. též jednotlivé, sem a tam též více žlázek, zřetelně znalých na líci lístkův. Stopky květní krátce a hustě žláznaté. Čišky kulovité, malé, ušty kališní krátké, zpeřené. Koruny velmi malé, nachové . . . . *Subsp. Budwitzensis* J. B. Kell.

g) Keře volně větevnaté s obloukovitými letorosty a zprohýbanými větvemi. Lístky lysé (neb chlupaté), v obrysu široce vejčité, se spodem jen trochu zúženým, na líci nikdy žláznaté (a kratší než u předešlých 2 odrůd). Ostny silnější a kratší, ze širokého spodu hákovité (nikdy se vtroušenými jehlicemi). Stopky květní hustěji, leč jemněji stopkatě žláznaté, listeny nikdy obak plstnatými podepřené, namnoze jen $1^1/_2$—2krát delší plodův. Koruny skoro malé, bledě růžové. Ušty kališní nitkovitě neprodloužené, velmi záhy opadavé . . . . *R. micrantha* Sm.

g¹) Žlázy vespod na ploše listové méně hustě, avšak na všech lístcích všech větví a každého stadia ještě bohaté, lístky malé, v obrysu široce el-

liptické, na obou koncích krátce přišpičatělé (± typicky), stopky květní však 2krát kratší (namnoze jen zdéli čišky), s nemnohými, velmi roztroušenými, někdy jen na spodu hladké opakvejčitě ellipsoidické čišky se vyskytujícími stopkatými žlázkami. Kališní ušty nazpět ohrnuté až odstálé, všecky úzké, s přívěsky skoro nitkovitými, na hřbetu s nemnohými, ojedinělými stopkatými žlázkami. Plody vejčitě podlouhlé. Větve krátké, s ostny hustými, veskrze silnými hákovitými = ... *Subsp. micranthoides* J. B. Kell.

*g*²) Žlázy vespod na ploše listové (již za kvetení), jen na jednotlivých, nemnohých lístcích slabě znatelné, za plodu se ztrácející. Lístky větší až zcela veliké, zřetelně opakvejčité atd. Mladé výhonky nasivělé. Řapíky skrovně žláznaté, zato i se středními nervy častěji ostnité. Větve s ostny ± rovnými neb slaběji ohnutými, často velikými. = *Subsp. Gizellae* Borb. . . . . (vide: sub 11*b*).

*h*¹) Čnělka krátká, hlavatá, zřetelně zcela srstnatá (nikoliv však vlnatá). Lístky široce vejčito-elliptické, ku spodu jen málo neb nezřetelně zúžené, vespod jen podél středního nervu chlupaté, ostatně lysé (a jen hustě žláznaté), na líci někdy jemnými chloupky řídce posázené, posléz olysající. Řapíky bez chlupův, neb jen velmi slabě chlupaté, hustě žláznaté. Stopky květní krátké. Čišky ellipsoidické. Ušty kališní sotva odstálé, záhy opadavé, s přívěsky úzce čárkovitými, velmi prodlouženými. Terč plochý. Koruny bílé (neb bledě růžové). Plody širocevejčité. = ... *Subsp. inodora* Fr.

*h*²) Čnělky tenké, málo četné, namnoze v podzdvižený sloupek spojené (avšak nesrostlé), zcela lysé neb trochu pýřité. Lístky na obou koncích špičaté, v obrysu úzce elipticky klínovitě kopinaté, nechlupaté. Ostny ve větších vzdálenostech, všecky hákovité. Stopky květní dlouhé (delší než čišky). Ušty kališní a čnělky lysé. Plody typicky velmi úzce vejčitě podlouhlé (v odrůdách kratší). Koruny bílé (neb bledě růžové) = ... *R. sepium* Thuill.

β) Hustě chlupaté, šedozelené, chudě ostnité = var. *vinodora* Kern., a jiné odrůdy.

8. Všecky lístky květních neb zelených plodonosných větévek vespod na středním nervu a na postranních nervech vonnými žlázkami hustě neb bohatě posázené . . . . 9.*a*+*b*.

Lístky vespod jen na středním nervu žláznaté neb zcela bezžlázné, neb jen některé lístky dolejších listů na postranních nervech žláznaté, zde jsou žlázy však draslavé a nevonné, lístky nejsou kožovitě tuhé ani vynikle síťnatě žilnaté, ušty kališní nejsou četné, ani ostny sbíhavě (jako u R. rubiginosa) rozšířené = Subsect. Scabratae Crép. olim; nunc sub: = Specie . . . . **R. canina** (L) Crép. 12.*A*+*B*.

9*a*. Síťnatina nervů (nervy i se žilkami) zcela a zřetelně ostře vyniklá, lístky veliké, po (5-) 7, trochu tuhé bez chlupů neb vespod měkce chlupaté, 3krát složeně-, ostře a bohatožláznatě pilovité; zuby ± rozestálé. Koruny veliké, živě růžové, trochu delší uštů kališních ze širokého spodu úzce zpeřených, bohatě zastřihované 2krát pilovitých, na hřbetu zcela stopkatými žlázkami

posázených, po odkvětu rozložených, pak opadavých. Stopky květní žláznatě měkkoostnité. Hlavička čnělek větší, ufatě kuželovitá, vlnatě huňatá. Plody větší chruplavkovité, šarlátově červené. Kře přímé až 1 m. v., s větvemi ± silnými, ostnitostí nestejnotvárnou až dvojtvarnou, ostny tuhé, dosti úzké a skoro rovné u větším počtu = **Subsect. Jundzilliae** Crep. l. c. = ... **R. Jundzilli** Besser.

α) Všecky lístky vespod na postranních nervech neb přec na středním nervu hustě neb trvale chlupaté, nasivělé, veliké. Větévky květní bez tuhých ostnův, pouze jehlicemi posázené. Plody kulovité, srstnaté = . . *f) typica.*

Lístky rovněž na nervech chlupaté, avšak menší, více elliptické. Větévky květní též s tuhými ostny. Plody kulovité, ± srstnaté = ... *var.) Ruthenica* H. Br.

β) Lístky bez chlupův. Keř vyšší, často statný. Větévky květní s tuhými ostny, většinou též se vtroušenými jehlicemi. Plody kulovité, srstnaté . . . . *var.) reticulata* Kern.

Lístky bez chlupův, větévky květní skrovně ostnité neb beztrné . . . γ)

γ) Nejhořejší lístky z podlouhle vejčitého spodu ± zřetelně kopinaté. Keř vyšší. Plody široce vejčité až vejčitě kulovité (zvící třešně) ± srstnaté = ... *subsp. trachyphylla* Rau.

Nejhořejší lístky nejsou vejčitě kopinaté. Kře nízké a slabší = . δ)

δ^1) Plody vejčitě podlouhlé neb zralé široce vejčité. Lístky až prostřední velikosti široce vejčité až široce elliptické, žlázy vespod na nervech často málo bohaté = ... *var.) Schmidtii* H. Br.

δ^2) Plody ellipsoidické v krček zúžené. Větve často bledě zbarvené, modrošedé, lístky menší, elliptické = ... *var.) livescens* Besser.

9^b. Síťnatina nervů nevyniklá. Květy a listy menší, listy nejsou tuhé, se zuby jednoduchými neb méně složitými, chuději žláznatými. Stopky květní lysé neb stejnotvarnými (nikoliv ostnitě tuhými), jemnými, stopkatými žlázkami posázené = **Subsect. Eucaniae** Crép. l. c. = **R. canina** (L) Crép. . . . . 10.

10. Stopky květní lysé. Části listů hustě, ± obak chlupaté, vespod u všech lístků jen postranní nervy ± vyniklé a žláznaté. Lístky malé, okrouhle elliptické, na konci krátce zúžené zašpičatělé. Zuby krátké a otevřené, dvojité a žláznaté. Ušty kališní krátké, vnější mnohojařmě peřenodílné, vnitřní zpravidla lupenitě rozšířené a hluboce zastřihovaně pilovité. Ostny krátké silně zkřivené, skoro srpovité, ze široce 3hranného často dlouze dolů staženého spodu, žlutohnědé. Čísky a květy namnoze malé, koruny bledě růžové, až skoro bílé. Čnělky ± chlupaté Trib. Adenoneurae (= Subsec. Tomontellae Déségl. olim) = ... **R. tomentella** Lem.

Stopky květní stopkatě žláznaté = ... 11.$^{a+b}$

11.[a]) Části listů na líci lysé. Lístky vejčitě podlouhlé až široce klinovité, malé a přisedlé, vespod jen na postranních nervech zřetelně chlupaté a všecky na nervech bohatě žláznaté. Zuby hlubší, příkřejší. Palisty na hřbetu chlupaté a bohatě žláznaté. Čišky krátce vejčitě okrouhlé. Ušty kališní delší, s přívěsky bohatě žláznatě pilovitými, přívěsky mnohem zřetelnější, často lupenité a namnoze delší malé, namnoze bílé (řidčeji růžové) koruny. Čnělky lysé. Plody (až prostřední velikosti) vejčitě kulovité = ... *Subsp. Obornyana* Christ.

11.[b]) Části listů jako u předešlé. Lístky široce elliptické neb opakvejčité, na konci krátce ošpičatěné, všecky krátce řapíkaté, trochu oddálené, vespod na postranních nervech žláznaté a chlupaté (často veliké Trachyphyllae [= Jundzilliae] připomínající), hořejší a lístky větévek plodonosných často zcela bezžlázné. Střední nerv a řapíky často bohatě ostnité. Palisty vespod zcela lysé a bezžlázné (neb jen podél řapíkového nervu žláznatě pýřité). Stopky květní zdélí neb kratší plodu, tento vejčitě kulovitý neb vejčitý, s úzkým, vyvýšeným terčem a nemnohými zcela lysými čnělkami. Koruny prostřední velikosti, bílé. Větve často ojíněné, ostny tuhé, často veliké a skoro rovné = ... *Subspec. Gizellae* Borb.

12.[A]) Ušty kališní po odkvětu vzpřímeny neb odstálé věnčí čišku za doby pozvolného zrání (až do zčervenání). Hlavička čnělek široká, velmi hustě až vlnatě chlupatá. Květenství stěsnané. Stopky květní velmi krátké (střední často scházejí), ve velikých listenech skryté. Koruna živě růžová do nachova. Plody záhy zrající = Trib. Coronatae Crép. . . . . 13.

12.[B]) Ušty kališní po odkvětu nazpět ohrnuté neb odstálé, avšak nevzpřímené, ± záhy před uzráním plodu (namnoze již za částečného zčervenání tohoto, v rovině ještě dříve) všecky opadávající. Čnělky namnoze s méně širokou hlavičkou, obyčejně méně husté chlupaté. Stopky květní delší. Koruna světlejší. Plody vždy pozdě měknoucí, též později červenající = ... **R. canina** (L) Crép.

Jen nejdolejší lístky (v květenství též některé z hořejších listů) vespod na postranních nervech žláznaté, leč žlázy velmi roztroušené, nevonné a draslavé *a)*

Lístky na postranních nervech bezžlázné . . . . *b)*

a[1]) Stopky květní skrovně stopkatě žláznaté, jen málo delší než dlouhé, kopinaté, hustě dvakrát žláznatě vroubkované a brvité listeny. Lístky dosti veliké až prostřední velikosti, tenké, vejčité, ostře přišpičatělé až zašpičatělé, na líci tmavozelené, často lesklé. Řapíky lysé neb pýřité, trochu (nikdy hustě a tuhounce) žláznaté. Větévky květní zcela beztrné. Ušty kališní trochu podlouhlé, vně na hřbetu žláznaté. Čišky vejčitě podlouhlé, sem a tam na spodu skrovně žláznaté. Koruny veliké, bledě růžové. Čnělky hustě chlupaté. Plody veliké, široce ellipsoidické neb též vejčitě kulovité = ... *Subsp. Blondeana* Rip.

a[2]) Stopky květní lysé, namnoze po 2—3. Lístky menší (velikosti lístků u R. canina bisserata), všecky zřetelně řapíkaté, vejčitě široce elliptické, jen liché krátce přišpičatělé, postranní všecky silně zaokrouhlené (výjimkou však též opakvejčité, s nemnohými, tuhými, draslavými, leč nevonnými žlázkami na postran-

ních nervech), obak bez chlupův, nikdy lesklé. Řapíky a rub úzkých podlouhlých palistů měkkochlupaté, draslavými stopkatými žlázkami, často též ostenky posázené. Větévky květní ostnité, číšky kulovité. Ušty kališní (jako u R. canina biserrata), jen po kraji trochu žláznaté, na hřbetu lysé, Koruny neveliké, růžové. Čnělky chlupaté. Plody prostřední velikosti vejčité neb též vejčitě okrouhlé = ... *Subsp. R. scabrata* Crép.

b) Lístky na ploše, neb aspoň na středním nervu hustě chlupaté . . *c)*

Lístky zcela bez chlupův . . . . *g)*

c) Stopky květní lysé (nikoliv žláznaté) (Subsect. Pubescentes. Crép. olim) . . . . *f)*

Stopky květní žláznaté. Ušty kališní na hřbetu žláznaté, nazpět ohrnuté, řidčeji ± vzpřímeny a pak delší než otevřená koruna. Ostnitost jednoduchá neb dvojitá t. j. na větévkách květních se vtroušenými, tuhými žláznatými štětinkami neb jehlicemi = Subsect. Collinae Crép olim = nunc Hybridae (mezi Gallicae × Caninae Pubescentes) Crép l. c. Sem náležejí následující hlavní zástupci:

Ostnitost dvojitá . . . . $c^{1.2.3}$

Ostnitost jednoduchá . . . . *d*

c^1) Lístky obak šedozelené, skoro popelavé, obak hustě a jemně chlupaté, jednoduše pilovité. Koruny veliké, živě růžové, ojedněle, s krátkými listeny. Číšky vejčité, lysé. Ušty kališní lysé neb po kraji a na hřbetu chudě žláznaté. Čnělky ve velikou hlavičku shloučené, ± srstnaté. Plody vejčité = . .
var.) Boreykiana Bess.

c^2) Lístky rovněž jednoduše pilovité, avšak jen vespod na postranních nervech chlupaté, na líci zelené. Stopky květní velmi krátké, po 2—5, velmi velikými listeny pokryty. Ušty kališní na hřbetu *a* po kraji roztroušeně žláznaté. Čnělky hustě vlnaté, přísedlou hlavičku tvořící. Plody kulaté, ušty kališní pozdě opadavé = ... *var.) Zoyseana* Oborny.

c^3) Lístky nestejnoměrně pilovité, zuby užší, menší, méně otevřené, na dolejších a prostředních lístcích se žláznatým vedlejším zoubkem, vespod zcela chlupaté, elliptické, namnoze prostředně veliké, jehličky mezi ostny chuději zastoupeny. Číšky ellipsoidické, lysé. Ušty kališní po kraji a na hřbetu bohatě žláznaté = ... *var.) Ratomskiana* Besser.

Lístky jen na líci lysé. Květy ojedněle neb po 2—3 . . . . . . *e*.

Lístky obak skoro zcela lysé, vejčité, špičaté. Číšky vejčité. Stopky květní bezžlázné (neb u zdejších tvarů s 1—2 stopkatými žlázkami). Květy po 3 až mnoho, na prodloužených často vidličnatě rozeklaných stopkách. Listeny veliké, široce kopinaté, lysé. Ušty kališní dlouhé, na hřbetu bezžlázné. Čnělky hustě srstnaté. Plody veliké, vejčité = subvar.) pseudocorymbifera Kell.

e) Koruny světle růžové. Listeny vejčitě kopinaté, lysé, namnoze načervenalé, mnohem delší než tlusté, krátké, stopkatě žláznaté stopky květní. Čnělky bělovlnaté, velikou hlavičku činící. Lístky po 5—7 široce vejčitě okrouhlé, skoro přísedlé = ... *Subsp. collina* Jacqu.

Koruna bílá. Listeny vejčitě kopinaté, zdélí neb trochu kratší prodloužených, žláznatě štětinatých stopek květních. Čnělky chlupaté = ...
R. alba L.

f) Lístky o b a k neb vespod z c e l a a vždy chlupaté = Odrůdy *Subsp. dumetorum* Thuill.

Lístky jen na nervech neb jen na středním nervu vespod trvale chlupaté = Odrůdy *Subsp. urbica* Lém.

g) Stopky květní jakož i hřbet uštů kališních bezžlázné (Subsect: Caninae Nudae Déségl) . . . . *m.*

Stopky květní vždy, hřbet uštů kališních často žláznatý = (Subsect: Caninae Hispidae Déségl) . . . . *h.*

h) V ě t é v k y k v ě t n í zřetelně tuhými s t o p k a t ý m i ž l á z k a m i neb krátkými jehlicemi posázené = Caninae Hispidae pro parte olim, nunc = *Hybridae* (Gallicae × Eucaninae Nudae Déségl). *Crép. l. c.* . . . . . . *i.* $^{1+2}$

V ě t é v k y k v ě t n í b e z stopkatých žlázek . . . . *k.* $^{1-3}$

i^{1}*)* Lístky namnoze r o z e k l a n ě p i l o v i t é (jen nejdolejší zuby lístků trochu složené), zřetelně delší než širší, vejčitě široce elliptické neb elliptické, t u h é, trochu n a m o d r a l e š e d é, s vyniklými (sem tam ojedněle, celkem tudíž nemnohé stopkaté žlázy nesoucími) vedlejšími nervy. Řapíky žláznaté, nahoře chlupaté. Stopky květní po 1—3, nanejvýš zdélí palistu. Ušty kališní na hřbetu namnoze bezžlázné (Borbás „Vasvár" 1887—S. p, 280) neb jen chudě žláznaté, nazpět ohrnuté, zdélí plátkův. Koruna barvy pleťové neb též růžové. Čnělky trochu čnějící, chlupaté. Plody vejčité = R. canina × Jundzilli Borb. = . .
var.) Moravica Borb. *vera!*

i^{2}*)* V š e c k y lístky v e s k r z e d v a k r á t až složeně o s t ř e p i l o v i t é, ± o k r o u h l é, až skoro kruhovité. Stopky květní d e l š í listenův. Řapík žláznatý, leč bez chlupův. Číšky a plody vejčité až podlouhlé, lysé. Ušty kališní na hřbetu lysé (bezžlázné), skoro zdélí v e l i k é živě neb sytě růžové koruny. Čnělky chlupaté = ... *var.) Chaberti* Déségl.

β) Lístky malé špičatě opakvejčitě až vejčitě okrouhlé, řapíky i se středním nervem palistův a listenův, jakož i namnoze ušty kališní h u s t ě žlaznaté. Plody menší, jen vejčité — . . . . *var.) occulta* Crép,

k^{1}) V š e c k y lístky j e d n o d u š e p i l o v i t é, špičatě vejčité (široce vejčité, avšak na obou koncích špičaté), zelené, namnoze více než prostřední velikosti. Zuby široké, jednoduché, někdy ze širokého spodu skrojené, po kraji bez stopkatých žlázek. Řapík mnohými a silnými ostenky posázený, jinak lysý neb chudě žláznatý. Stopky květní (2krát delší plodů) jako vejčitě podlouhlé neb vejčité plody a hřbet uštů kališních roztroušeně žlaznaté. Stopkaté žlázky stopek květních tuhé, obyčejně nemnohé, později žláznatým ostencům podobné, leč krátké . . . .
Subsp. Andegavensis Rap (et Bastard essai fl. d. M. et Loir 1809 p. 189).

J e n n ě k t e r é lístky j e d n o d u š e —, většina jich z p o l a 2krát p i l o v i t é (dolejší na větévkách květních), na spodu částečně s 2—3krát žláznatě pilovitými zuby (lístky ku spodu ± špičaté) . . . . *k*$^{2-3}$

Všecky lístky veskrze 2—3krát ostře žláznatě pilovité, ku spodu často ± zaokrouhlené . . . . *l.*

k^{2}) Č n ě l k y z c e l a c h l u p a t é (až hustě srstnatohuňaté). U š t y k a l i š n í na hřbetu b e z ž l á z n é. Větévky květní s oddálenými, velikými a tuhými ostny. Lístky vejčitě podlouhlé, špičaté, prostřední velikosti, na nejhořejších a nejdo-

lejších listech všecky jednoduše pilovité (jen dolejší lístky středních listů větévek květních částečně rozeklaně pilovité neb s nemnohými 2krát až složeně žláznatopilovitými zuby). Jen stopky květní žláznaté, vejčitá číška, jakož i široce ellipsoidicky podlouhlý, dosti veliký plod bezžlázné. Koruny větší, barvy krásně bledě růžové = *var.) vinealis* Rip.

k^3) Čnělky skoro lysé (Rip.). Ušty kališní na hřbetu žlázkami posázené. Stopky květní kratší, často nasivělé, zcela neb skoro bezlrné. Lístky kratší jen liché podoby Andegavensis, postranní opakvejčité, ku spodu všecky silně zúžené, ostatně krátce přišpičatělé neb skoro tupounké, vespod nasivělé, jen dolejší lístky prostředních listů větevek květních 1—2 krát dvojitě bezžlázně pilovité (= zdánlivě nestejnoměrně dvojitě rozeklaně pilovité), ostatní jednoduše pilovité (Rip. orig.!). Řapíky roztroušeně žláznaté, chudě ostnité, mezi palisty nikoliv štětinatě drsné. Palisty lysé, některé vespod na ploše chudě žláznaté. Stopky květní roztroušeně srstnaté. Čísky úzké, podlouhlé, bezžlázné. Plody podlouhle vejčité, lysé. Koruny bledopletově načervenalé, prostřední velikosti = *var.) Suberti* Rip.

l^1) Lístky ku spodu úzce zaokrouhlené až špičaté (avšak nikoliv zúženě zašpičatělé) prostřední velikosti, špičatě vejčitoelliptické až podlouhlé. Řapíky lysé, neb nanejvýš při vkloubení lístků pýřité. Ostny krátce hákovité, roztroušeně-, závitkovitě- až přeslenatě postavené. Čnělky slabě chlupaté až zcela srstnaté. Ušty kališní na hřbetu lysé, bezžlázné neb roztroušeně žláznaté. Stopky květní nejsou delší neb kratší než často veliké listeny. Koruny světle růžové, sotva větší než u R. canina L. Plody (různé podoby Crép.) brzy opakvejčité skoro hruškovité, brzy vejčité až vejčitě okrouhlé, lysé neb na spodku srstnaté = *Subsp. verticillacantha* Crép.*) 1892 in litt. ad Kell.

β) Lístky úzce podlouhle elliptické, na obou koncích špičaté až zúžené (v obrysu dřívější tvary Andegavensis připomínající, leč) se zoubky stejnotvárnými, veskrze složenými, 3—5 žláznými, malými, sbíhavými; zuby hluboce kopinaté. Chocholíky 3—5 květé, stopky květní bezžlázné neb jen s 1—2 stopkatými žlázkami. Čísky, malé, ellipsoidické neb vejčitě podlouhlé plody a ušty kališní vně bezžlázné, tyto jen po kraji dlouze žláznaté. Hlavička čnělek slabá, krátká, a vlnatá = ... vaz.) *vix-hispida* Christ.

γ) Lístky skoro malé, široce vejčité, vejčitě okrouhlé až elipticky vejčitě okrouhlé, tupounké, v řapíčky krátce zúžené, vespod nasivěle šedozelené, zuby široké, všecky bohatožlaznatě zoubkované, se zuby prvního řádu často velmi velikými, málo špičatými, skloněnými, střední nerv žláznatý, řapíky načervenalé, velmi žláznaté. Čísky vejčité, lysé, ušty kališní jen po kraji dlouze žláznaté, hlavička čnělek hustě chlupatá. Stopky květní jedné a téže větvičky dílem zcela bezžlázné, dílem 2—4 stopkatými žlázkami posázené (jako *β* = přechodní tvary k R. dumalis Bechst, jejíž ostnitostí se vyznačují) = ... var.) *glaucorubens* Kell. et Form.

l^2) Lístky se spodem velmi široce uťatým, skoro srdčitým, často skoro kruhovité s krátkou, leč ostrou špicí, všecky složitě velmi špičatě a ostře (podobně jako u Jundzilliae) pilovité, prostřední na větévkách květních namnoze jen po 5. Řapíky kolkolem trvale zcela měkkochlupaté, v části mezipalistní hustě stopkatě žláznaté. Stopky květní tlusťounké a jako spodina vejčitých číšek

*) Viz poznámku v textu.

a hřbet uštů kališních bohatě žláznaté. Koruny veliké, živě růžové. Čnělky širokou, hustě vlnatou hlavičku tvořící. Plod veliký, ellipsoidický (= f. Acharii Déségl. non Billb) neb (dle originalů Chabertových) vejčitě okrouhlé. (Patří k míšencům R. Chaberti ad : i^{2}·, někdy bez vtroušených jehliček mezi málo křivými, tuhými ostny a bohatěji složitě pilovitá, za tou příčinou též zde uvedena) = subvar.) Timéroyi Chabert.

m) Odrůdy . . . . *R. canina* (L) Crép.

Lístky buď všecky jednoduše pilovité, neb jen některé lístky s částečně rozeklanými neb 2krát pilovitými zuby. Řapíky jen s nemnohými (1—3) žlázkami neb namnoze bezžlázné . . . . *n.*

Všecky lístky (plodných větví) veskrze dvojitě- až 3krát žláznatě pilovité. Řapíky a kraj uštů kališních bohatěji žláznaté . . . . *s.*

n) Ušty kališní po odkvětu na čiškách již vyrostlých, ale ještě zcela zelených (u nás as prostřed srpna) přímo-odstálé, leč velmi brzy potom ještě před počínajícím zčervenáním čišek opadavé. Plody kulaté. Zuby častěji rozeklané neb některé lístky dvojitě pilovité . . . . *o.*

Ušty kališní nazpět ohrnuté, trvalé . . . . *p.*

o) Keříčky nízké a hustě rozvětvené s lístky vejčitými málo zašpičatělými a hlavičkami čnělek velmi řídce chlupatými. = *var.) globularis* Franchet.

Keře vysoké, volně větvité. Větve, řapíky, palisty a listeny tmavonachové neb jak víno načervenalé. Lístky větší, prostřední velikosti (někdy veliké) vejčitě podlouhlé neb postranní okrouhlé, tmavozelené, s červeným středním nervem. Čnělky skoro hustě vlnaté = . . var.) *montivaga* Déségl.

p) Plody kulovité . . . . *q.*

Plody nejsou kulovité . . . . *r.*

q) Listy zelené, lístky jednoduše pilovité, špičaté, prostřední velikosti. Keř vysoký. Čnělky mrtnatohuňaté ve svazeček velmi krátký spojené = . . *var.) sphaerica* Gren.

Keře nízké, štíhlé, s malými, zelenými, ± kopinatými, v jemnou dlouhou špičku povytaženými lístky, malou bílou korunou, vlnatými čnělkami a malými (kulovitými) plody = ... var.) *aciphylla* Rau.

r) Čnělky hustě chlupaté. Plody vejčitě podlouhlé, dlouze stopkaté. Lístky veliké (namnoze prostřední velikosti), jednoduše pilovité. Keře vysoké = *R. canina* L.

Čnělky lysé. Plody krátce vejčité. Stopky květní kratší. Lístky malé, vejčité elliptické, se zuby ostrými, jednoduchými, sbíhavými, nejhořejší zub v zelenou měkkou špici trochu povytažený. Keře stěsnané s ostny skoro rovnými = ... *var.) mucronulata* Déségl.

s) Dvojitě pilovité Caninae: Plody kulovité = *subsp.) biserrata* Merat.

Plody vejčité až vejčitě podlouhlé . . . . *t.*

t) Keře vysoké a silné, s oddálenými hákovitými ostny a prostředně velikými stejnoměrně 2krát pilovitými lístky a trochu žláznatými, nemnohými roztroušenými, křivými ostny posázenými neb beztrnými řapíky = *subsp.) dumalis* Bechst.

Keře nízké, stěsnaně mnohověťevnaté, s načervenalou korou a hustě pospolu stojícími skoro neb zcela rovnými, často trochu delšími bělošedými ostny; hustě stěsnanými, často trochu v řasy složenými, tuhounkými, špičatě vejčitými lístky, se zuby (uprostřed kraje listu) otevřenými, často velikými, řapíky hustě tuhožláznatými a ostnitými, načervenalými a plody prostřední velikosti až malými, vejčitě podlouhlými = ... var.) *squarrosa* Rau.

13.) Lístky po celé ploše neb aspoň vespod podél středního nervu hustě chlupaté. (Řapíky typicky velmi hustě chlupaté až skoro plsťnaté, zuby typicky bezžlázné) . . . . u.

Lístky obak bez chlupův. Řapíky, střední nerv a zuby ± žláznaté = ... v.

u[1]) Keře štěsnané, velmi větevnaté, ostny tuhými bohatě posázené. Lístky prostřední velikosti, pevné, skoro kožovité, často svraskalé, silně sblížené, postranní ku spodu vždy zúžené a zde skoro neb zcela bez zubův, na líci světlozelené, vespod šedozelené, ± obak hustě chlupaté, jednoduše pilovité. Stopky květní velmi často v chocholících, střední jen s polovici tak dlouhé neb obyčejně kratší než poloviční délka plodu, velmi širokými, přes tyto často čnějícími listeny zakryty. Čišky kulovité. Ušty kališní bohatě peřenodílné, odstálé až zcela vzpřímeny, ± pozdě opadavé. Korunу živě růžové, terč plochý. Čnělky široce hlavaté, hustě vlnaté. Plody kulovité, veliké a záhy zralé = ... *R. coriifolia* Fries.

β) Ušty kališní nazpět ohrnuté, aneb, jsou-li jen odstálé, dříve opadavé. Lístky více lysé, namnoze jen vespod ± slabě, podél nervů hustěji chlupaté, v čas plodu mezi nervy obyčejně bez chlupův. Zuby jednoduché až dvojité. Čnělky často olysající = ... var.) *subcolina* Chr.

γ) Směr uštů kališních a jich trvání typické. Zuby sem a tam namnoze s jednotlivými vedlejšími, bezžláznými zoubky neb částečně rozeklané. Lístky rovněž namnoze jen vespod na nervech chlupaté, zelené. Řapíky hustě pýřité a žláznaté. Stopky květní prodloužené. Čnělky velmi hustě chlupaté. Keře často přeslenatě ostnité = ... var.) *saxetana* H. Br.

u[2]) Keře volné s větvemi chudě ostnitými neb skoro beztrnými. Postranní lístky více vejčité neb elliptické, dosti veliké a ku spodu méně zúžené neb nezúžené, měkčí, nesvraskalé, na líci šedozelené, jemně pýřité, vespod šedoplsťnaté, na řapících vždy plsťnatých více oddálené. Květy na koncích větévek častěji ojedinělé, celými listy s méně širokými palisty přerostlé. Stopky květní delší neb zdélí plodův. Čišky ellipsoidické, malé a jako stopky ojíněné. Ušty kališní skoro nedělené, mnohem užší (než u předešlého druhu), zdélí neb delší než červené (Kitaib.) neb růžové, vykrojené (Kitaib.) plátky. Čnělky hustě chlupatou hlavičku tvořící. Plody neveliké, vejčité = ... *subsp. incana* Kitb.

Hlavní odrůdy jsou následující:

Zuby jednoduché neb jen výjimkou (a jen na nemnohých lístcích) několik nepravidelně rozeklaných neb jednou (avšak bezžlázně) dvojitě pilovitých . . . . *β*

Zuby všecky dvojitě až žláznatosložitě pilovité. Keře stěsnané, ostnité, neplodné výhonky a prýty hustými, rovnými a žlutavými ostny a vtrouše-

nými skoro štětinatými ostenci hojně posázené. Řapíky hustě žláznaté a bohatě ostnité, ± hustě chlupaté. Palisty úzké, červené, s oušky kopinatými, ku předu namířenými a jako vejčitě kopinaté, veliké listeny bez chlupův. Lístky krátce vejčité, obyčejně skoro okrouhlé, obak zvláště ale vespod sivozelené, méně hustě chlupaté, za to na vedlejších nervech s roztroušenými přisedlými žlázkami, se síťnatinou nervů silně vyniklou (fol. eximie reticulata). Stopky květní po 3(—5) svazečnaté, chudě srstnaté, kratší čišek vejčitých až vejčitě podlouhlých lysých. Ušty kališní (prostřed července) přímo odstálé, zcela bezžlázné, vnější jen s 1 párem trochu rozšířených, kopinatých pérovitých úkrojkův. Hlavička čnělek trochu vyzdvižena, srstnatá. Terč úzký. Plody vejčité = ... *subsp. Weeberi.* Kell.

β) Ušty kališní typické (skoro nedělené), leč na hřbetu žláznaté. Stopky květní stopkatě žláznaté = ... *var. Kmetiana* Borb.

Ušty kališní ± peřenodílné . . . . *γ*

γ) Ušty kališní s 1—2 páry pérovitých úkrojkův, tyto namnoze větší než u R. incana. — Řapíky plstnaté, palisty úzké atd. = t. j. v ostatním s R. incana se shodující = ... *var. tmetosepala* Borb.

Ušty kališní ještě hruběji zpeřené, po odkvětu jen odstálé = zpola vzpřímeny. Řapíky ostnité a měkkochlupaté (nikoliv plstnaté). Lístky užší, špičatější, jednoduché a až ku spodu pilovité, v tom R. corriifolia podobné; — leč keř volný, lístky tenčí, stopky květní delší a i s vejčitě podlouhle okrouhlými (nikoliv malými) čiškami ojíněné. Plody vejčité jako u R. incana Kitb. Tvar střední mezi coriifolia a incana, více R. coriifolia podobný = ... *var.) intermedia* Kitb.

v) Skupinu tvarů . . . . *R. glauca Vill* takto lze rozlišiti:

Ušty kališní typicky dlouhé a úzké — leč nazpět ohrnuté, neb jen částečně odstálé a ranněji opadavé (jako u R. canina), lístky obyčejně velikými, plody velikými, záhy zralými, krátce stopkatými, listeny širokými, vyvinutými, plátky živě růžovými, hlavičkou čnělek velikou, bělovlnatou s R. glauca se shodující = ... *subsp. subcanina* Chr.

Odrůda hromadná, jež tvary s listy jednoduše až 3krát pilovitými atd. v sobě zahrnuje!

Ušty kališní vždy vzpřímeny:
Zuby všech lístků jednoduché . . . . *x*
Zuby všech neb většiny lístků s jedním přídatným zoubkem . . . . *y*
Zuby všech lístků žláznatě 2krát, 3krát až ostře složitě pilovité . . . *z*

x) Stopky květní jakož i zpravidla hřbet uštů kališních bezžlázné. Plod ± kulatý, jen střední neb ojediněle stojící často opakvejčitý = ... *f) typica.*

β) Lístky vejčitě kopinaté, palisty úzké, plody okrouhle opakvejčité = ... *f) Graveti* Crép.

Stopky květní tuhožláznaté, čišky na spodu namnoze též, jakož i hřbet uštů kališních s několika stopkatými žlázkami. Plody veliké, široce kulovité. Řapíky a střední nervy pýřité = ... *var.) Mayeri* H. Br.

γ) Stopky květní lysé, řidčeji jedna s 1—2 ojedinělými stopkatými žlázkami. Čísky krátce vejčité až okrouhlé, na spodu lysé neb štětinaté. Ušty kališní na hřbetu bezžlázné, široce zpeřené, opadavé. Čnělky srstnaté. Plody okrouhle vejčité, krátce stopkaté. Větévky květní tenké, s rovnými ostny. Všecky lístky jednou dvojitě pilovité = . *subvar.) discreta* Rip.

Stopky květní i s vejčitými číškami ± srstnaté. Ušty kališní dlouhé, úzce zpeřené, na hřbetu žláznaté. Plody veliké, opakvejčité, se širokým terčem a velikými, vlnatými čnělkami. Koruny veliké, živě růžové. Lístky nestejnoměrně pilovité. Zuby veliké, skloněné, brzy zcela jednoduché, brzy s přídatnými pilovitými zoubky = . . *var.) Caballicensis* Pug.

β) Plody veliké, kulovité. Vyjímaje Serrat. = Mayeri = *f)* setipes Gdgr. Tab. 993!

ε) Lístky vespod jen na středním nervu žláznaté . . . . *α*
Lístky vespod též na postranních nervech žláznaté . . . . *β*.

α) Lístky brzy veskrze jednou dvojitě žláznatě pilovité, brzy vyskytují se vtroušené 3krát pilovité zuby zároveň mezi rozeklaně a dvojitě pilovitými zuby, zoubky přísedlými žlázkami posázené. Ostny více rovné, neb jen ohnuté (nikoliv hákovité). Čísky okrouhlé, lysé. Ušty kališní na hřbetu (typicky) bezžlázné. Plody kulovité = ... *var.) complicata* Gren.

α[1]) Plody dlouhé, láhvovité, stopky květní dlouhé, větve prodloužené i s listy sivě ojíněné. Tento tvar poukazuje k R. dumalis Bechst = ...
. . . . *subv.)* macroclona H. Brn.

α[2]) Plody krátce opakvejčité a vejčitě ellipsoidické; ušty kališní na hřbetu žláznaté. Květy veliké silně načervenalé = ...
. . . . subv.) imponens Rip.

α[3]) Lístky 3krát složitě pilovité, typicky trochu menší, zoubky ostré, stopkatě žláznaté, nerv střední žláznatý, ušty kališní po kraji hustě žláznaté, na hřbetu lysé, plody malé, kulovité = . . . subv.) myriodonta Christ.

α[4]) Stopky květní ± srstnaté, jinak není od *α)* a *α*[3]) rozdílná = . .
. . . . *f)* hispida M. Schulze.

β) Listy na líci tmavozelené, namodrale sytě zelené, vespod jen na postranních nervech žláznaté, žlázy u hořejších listů často scházejí. Řapíky zpravidla bez chlupův (jen žláznaté). Čísky ± podlouhlé. Ostny roztroušené, anebo scházejí . . . . *γ*

Listy obak šedozelené až sivé, lístky menší, opakvejčité, všecky ku spodu zúžené až klínovité, hořejších listů na obou koncích špičaté, dolejších listů tupounké až zaokrouhlené, vynikle žilnaté, všecky vespod na postranních nervech jemně stopkatě žláznaté, dolejší a prostřední vespod též mezi nervy žlázkami posázené (t. j. roztroušeně na ploše žláznaté), po kraji až ku spodu žláznatě 2krát až 3krát pilovité, avšak s mělkými, málo dlouhými, leč zpředu a na zad žlazami posázenými, ku spodu v pouhé žlázky se zmenšujícími pilovitými zuby. Řapíky tenké, jednostranně chlupaté (žlutavé, jako střední nervy), stopkatými žlázkami a krátkými štětinkami bohatě až velmi hustě posázené, namnoze jen v květenství stojící ostnité. Palisty široké, některé i s řapíky slabě načervenalé neb krásně nachové, dolejších a prostředních listů vespod na ploše žláznaté. Květy ve svazcích po 3(—5),

střední stopky květní kratší, vnější zdéli neb trochu delší čišek krátce vejčitých skoro okrouhlých, ojíněných a jako tyto lysé, listeny typickými, lysými, bledě sivými se stopkami květními stejně dlouhými podepřené. Ušty kališní podobné oněm u R. glauca, po kraji bohatě žláznatě pilovité, na hřbetu částečně žláznatě tečkované, odstálé až vzpřímené. Terč plochý. Čnělky hustě huňaté, tvořící hlavičku malou, trochu vyzdviženou, na terč ne zcela přílehlou. Plody střední široce opakvejčité, postranní vejčitě okrouhlé, již koncem srpna zrající. Stopky květní šedě ojíněné velmi sblíženými až skoro přeslenitými, krátkými, tenkými, křivými a žlutavými ostny bohatě posázené (an R. granensis Kmet. *f)* atricha; neb R. Ilseana × R. granensis ?) = ... *var.) slávodolica* Kmet et Kell.

γ) Stopky květní krátké i s opakvejčitě podlouhlými číškami lysé. Ušty kališní vzpřímeny, s pérovitými úkrojky bohatožláznatě zastřihovaně pilovitými. Koruny méně veliké, nachové. Čnělky tvoří širokou, hustě chlupatou hlavičku. Palisty vespod a zároveň střední nervy zcela žláznaté. Řapíky hustě žláznaté, ostnité a pýřité. Lístky veliké, široce špičatě vejčité, tuhé, vespod vynikle žilnaté a na postranních nervech několika žlázkami posázené. Stopky květní bezostenné = ... var.) Delasoii Lagg. et Pug.

Stopky květní dlouhé, 1—3krát delší čišek i s číškami podlouhle ellipsoidickými lysé. Ušty kališní kratší (než u předešlé), úzké, též na hřbetu žláznaté, odstálé. Řapíky a střední nervy bez chlupův, ale velmi hustě draslavě žláznaté a ostnité. Palisty užší, s oušky ku předu namířenými, vespod namnoze na ploše žláznaté. Lístky více namodrale zelené, vespod bledší skoro sivozelené, na postranních nervech žláznaté, oddálené, opakvejčité až vejčité, se zuby složitě bohatěji žláznatě pilovitými. Větévky květní štíhlé, roztroušenými tenkými ostenci posázené = ... var.) *juniperina* Kell.

Sect. I. Synstylae DC. cat. hort. Monsp. p. 137.

1241. R. arvensis Huds. (R. polní). Keř s dlouhými poléhavými neb vystoupavými štíhlými kmeny a větvemi. Větve nízké, přímé. Ostny stejnotvarné, všecky tuhé, často krátké. Palisty úzké, všecky stejnotvarné, s oušky málo prodlouženými, ku předu namířenými. Lístky prostřední velikosti, z pravidla po 7, tenké, nelesklé, namnoze dosti krátké, vejčitě okrouhlé neb elliptické, tupé až špičaté, na konci nezkroucené, jednoduše pilovité, lysé, jen na nervech bledšího rubu ± pýřité. Stopky květní ojedněle neb chocholičnaté, dlouhé, s listeny malými, kopinatými, na stopkách květních dlouhou dobu přimopřipjatě ostávajícími. Poupata krátce vejčitě okrouhlá, náhle v krátkou špici zúžená. Číšky lysé. Ušty kališní kratší plátkův, vejčité, zašpičatělé, nedělené neb jen málo peřenoklané, nazpět ohrnuté, opadavé. Koruny bílé. Sloupek čnělkový vždy lysý. Plody kulovité, přímé, skoro malé, šarlátově červené. Holénky přísedlé. Odrůdy:

a) **typica** (R. arvensis Huds. Fl. Angl. (1762) p. 192; Linné

Mant. p. 245 (1767). Stopky květní lysé, bezžlázné; plody kulovité.

Posud v našem území nenalezena.

b) **silvestris Herm,** diss. 1762 p. 10 Nr. 5. Stopky květní žláznaté, plátky namnoze malé, plody krátce vejčité až okrouhlé, lístky široce vejčité, řapíky slabě chlupaté až lysé, bezžlázné až chudě žláznaté = R. repens Autor, non Scopoli.

U Brna a Mikulova (Holzer teste H. Braun), u Uh. Hradiště (Schlögl).

β) Rothii Seidl. Plody vejčitě podlouhlé, na stopkách trochu delších, skoro ostře žláznatých, ušty kališní vejčité, ostře špičaté, plátky typicky prostředně veliké až malé, řapíky a lístky namnoze zcela lysé, větve více přímé. — S R. ovata Lejeune Fl. d. Spa (1811) II. p. 312 shoduje se jen tvarem plodův, jest však menšími květy, lístky nikdy zpola dvojitopilovitě zubatými, řapíky mnohem chuději žláznatými a více lysými, ostnitostí méně bohatou a méně silnou od této rozdílná. Seidlem již 1825 v Tobiaše Seitsa: Rosen nach ihren Früchten" Praha p. 148. popsána. (Srovnej J. B. Keller ve Wiesbaura a Haselbergera „Beiträge zur Rosenflora Ob. Oester. Linec 1891 p. 2). Syn. R. arvensis *β)* ovata Kell. v Ob. Fl. p. 880 non Lejeune.

Posud jen v lese u Cinzendorfa blíž Brna, nejsevernější stanovisko této odrůdy v mocnářství rakousko-uherském. — Výjimkou sem řadíme též vynikající tvar míšený:

c) **rubifrons J. B. Keller** (= R. superarvensis × austriaca J. B. Kel. *f)* rubifrons J. B. Kell.) nov. hybrida. Keř prostřední v., větve prodloužené a rozhozené, jednoduchými tuhými ostny posázené, Větévky květní rozložené, zelené, namnoze trochu bledé s ostny tuhými, hákovitými, v dolejší části sblíženými, v hořejší části větévek velmi oddálenými a jen v nejhořejší části krátkými, tuhými stopkatými žlázkami a nemnohými štětinkami posázené. Listy velmi oddálené. Řapíky dle celé délky krátkými, jemnými, pýřitými chloupky pokryty, roztroušenými žlazami, a v celé délce malými, hákovitými oddálenými (namnoze jen 4) ostenci posázeny, z nichž 2 na samém řapíku konečného lístku se vyskytují. Palisty velmi úzké a zcela lysé, s úzkými, kopinatě čárkovitými, po kraji zastřihovaně žlaznatě pilovitými, dlouhými trochu odstálými oušky. Lístky jen po (3—) 5, tvarem, velikostí a tuhostí zcela lístkům u Rubů podobné, v květenství stojící velmi široce okrouhle vejčité, ku spodu široce zaokrouhleně vejčité, ku konci krátce zúžené, nejhořejší 3 lístky sblížené, částečně se kryjící, nápadně veliké, konečný při dl. 60 mm, as 45 mm š., proti tomu nejdolejší pár (téhož listu) 3krát menší a užší, též dloužeji přišpičatělý, na líci lysé a tmavozelené, vespod bleději zelené, a po celé ploše velmi krátkými, sotva znalými, roztroušenými chloupky posázené, po kraji hrubě a jednoduše pilovité. Zuby skoro vroubkovaně zaokrouhlené a jemně přišpičatělé, řídčeji

některé rozeklané, skoro veskrze bezžlázné. Stopky květní ojedinělé, as 30 mm dl. (4—5krát delší číšek), a jako číšky a hřbet uštů kališních hojnými, tlusťounkými, krátce stopkatými, tmavofialovými stopkatými žlázkami narezavělé (rubiginosae). Ušty kališní jako u R. arvensis, jen jemněji přišpičatělé a nejvnější s 1 (—2) čárkovitými, pérovitými úkrojky. Číšky malé ellipsoidické. Terč úzký, málo vyzdvižený, ve svém otvoru žlutavě huňatou hlavičku chloupků nesoucí, z jejížto středu lysý útlý sloupek čnělek (zdélí onoho u R. arvensis, jen nepatrně uvolněný) vyniká. Plátky dosti malé (bledě zbarvené). Plody? (bezpochyby široce ellipsoidické a zaprtající).

Ve vinohradech a při krajích lesních u Cacovic blíž Brna.

Pozn. Z důvodů čistě praktických vřadili jsme tuto zvláštní růži k vůli rychlému orientování k R. arvensis, jejímž velmi velkolistým tvarům jest vzrůstem, tuhými ostny, tenkostí a ozubením listův, zvláště však ušty kališními a dlouhým, lysým sloupkem čnělek systematicky více příbuzna, což zdá se nám býti mnohem jednodušší a kratší, než vřadili ji k následující sect. Gallicae, kde by teprve subsect. Hybridae Crép. olim a její zástupce R. hybrida Schl. popsány a k těmto tak nápadně rozdílný tvar, jako R. rubifrons jest, připočtena býti musela. Lístky větévek květních jen 5četnými jest f.) rubifrons i od R. arvensis i od R. sempervirens Borb. (a jejího synon. R. stylophora Gdgr. Tab. 292) atd. nápadně rozdílná, mimo to vyznačuje se poslední, jako všecky ostatní míšenci: superarvensis × Gallica často volnými čnělkami, ne tak hustě rubiginosními ušty kališními a číškami, jiným ozubením a listy Rubu nepodobnými, čímž naše růže nade všechny ostatní vyniká.

Sect. II. Gallicae Crép. Nouvelle classification des Roses. Melun 1891, p. 13.

1242. R. Austriaca Crantz[1]) Stirp. Austr. II. p. 36 (1736) (R. rakouská). Polokeř, jehožto krátké výhonky, jakož i tenké větve namnoze četnými, štětinovitými, červenými, krátce jehlicovitými a vtroušenými, většími, rovnými neb křivými ostny, větévky květní, mimo to též jemnými, žláznatými štětinkami posázeny jsou. Řapíky žláznaté pýřité a ostnité. Palisty všecky úzké, hořejší nerozšířené, s oušky krátkými, špičatými, namnoze rozbíhavými. Lístky prostřední velikosti, obyčejně okrouhle elliptické neb vejčitě okrouhlé, špičaté neb tupé, na větévkách květních jen po 5, se zuby žláznatě (dvojitě) až chudožláznatě (jednoduše) pilovitými, vespod bledozelené, vynikle žilnaté a ± chlupaté. Stopky květní dlouhé, zpravidla jedno-

---

[1]) Poněvadž v herbáři Linnéově R. Gallica L. od něho samého označena není a Crépin l. c. jakož i jiní spisovatelé též R. centifolia a muscosa jako soujména sem řadí, musel by specielní popis R. Galica s charakteristikou sekce Gallicae Crép. býti totožným. Za tou příčinou podrželi jsme R. Austriaca Crantz (= chamerodon Clus.).

tlivé, hustě stopkatě žláznaté až štětinatě ostnité. Ušty kališní s četnými pérovitými úkrojky, zdélí neb kratší veliké koruny, vespod a po krajích hustě žláznaté, nazpět ohrnuté a od žláznaté čišky ještě před dobou zralosti opadavé. Čnělky volné, kratší tyčinek, hustě chlupaté. Plody skoro kulovité až hruškovité, prostřední velikosti, dlouho ostávající a vzpřímeny. Holénky všecky přísedlé. — Tvar typický, vyznačuje se ostny velmi hustými, červenými, štětinovitými, lístky prostředně velikými až malými, okrouhle vejčitými a špičatě vejčitými, svraskalými, vespod zcela chlupatými, zuby veskrze žláznato dvojitě pilovitými, špičatými, leč typicky malými hlavičkami čnělek velmi hustě chlupatými, vlnatohuňatými, plody hruškovitými, též vejčitě podlouhlými, pomerančově červenými. Syn. R. Gallica Aut. pl., v novější době též Crépin l. c., R. pumila Clusius et R. chamaerhodon Clus. stirp. pann. 113, R. Austriaca Crantz, stirp. austr. I, p. 86, (1768).

♄ Konec června. Mýtiny, nízké křoviny a travnatá místa, proto místy po senoseči již se nevyskytuje, v střední a jižní části rozšířena. V brněnském kraji: v Písárkách, na Červeném kopci, u Soběšic, Ivančic, Nosislavi a na Hádech u Brna (Oborny) a sice na vrcholu Hádův a u Klajdovky. — U Bílovic (Makovský), u Tuřan, Popůvek, hojná na mezích u Rosic (Niessl), u Dědic blíže Vyškova (Spitzner), u Klobouk (Steiger), přechodní tvar k R. silvatica Tausch u Hustopeče. — V Prostějovsku: za Držovicemi, u Smržic, na vinohradech košířských u Zešova, u Vranovského háje, u Vinčencova, u Domamyslického háje, u Křenůvek, Prostějoviček a na Zámčisku u Mysliovic, u Drysic a Přemyslovic, (Spitzner). Ve Znojemsku: Kuroslepy a Kralice u Náměště (Roemer), u Podmole, na Saxenberku u Našetic, návrší kolem Znojma a Popovic, v lese Hoji u Hrušovan, u Mikulova, Polavy, Vistonic, Jaroslavic a Hrádku. (Oborny). V uh. hradišťském kraji: na kopci Sv. Rocha u Uh. Hradiště (Schlögl), kraje lesní Plechovce u Bzence (Bubela), u Banova (Makowsky). Ve východní části: v křoví lesním nad Žopy u Rusavy (Sloboda), Vesník a Bobrky (Bubela), u Stařiče (Gogela). Ve Slezsku: Úvalno, Sádek, Brumovice, Loděnice, Stěbrovice (R. a M.), Krňov (W. Fl.).

β) **haplodonta Borb.** Lístky vespod řídce chlupaté, na větévkách květních a plodních jednoduše pilovité a zuby bezžlázné, výjimkou vyskytují se zuby s 1 (—2) žlázkami na větévkách květních. Plody kulovité. Koruny častěji též živě růžové (nikoliv tmavonachové).

Písárky a Hády u Brna, u Soběšic (Oborny), Čertův žmol v Písárkách a u Střelic a dojista že ještě na jiných místech. — V údolí Dyje u Trouznického mlýna blíž Znojma, Mločí žleb u Velk. Mašovic, při cestě z Lančova do Vranova (Oborny), u Přerova (Jelínek.)

γ) **pumila Jacq** Fl. Aust., II. 59, tab. 198. Zuby všecky dvojité, zuby druhého řádu malé až velmi malé. (na listech větévek plodních často jen v podobě 3—7 malých žlázek naznačené, tak

že málo špičaté zuby okraje listového zdánlivě jednoduše — avšak mnohožláznatě pilovitým zubům se podobají). Lístky okrouhle elliptické, hladší (t, j. méně svraskalé) prostřední velikosti až m a l é. Plody hruškovité (= typické), ostnitost dvojitá, méně hustá.

Na Hádech u Klajdovky a bezpochyby i na jiných nahoře uvedených místech.

δ) **umbrosa Ob. et Brn.** Zuby (též na plodonosných větévkách) veskrze o s t ř e 2k r á t p i l o v i t é a ž l á z n a t é. Lístky zřetelněji řapíkaté, k u s p o d u k l í n o v i t ě sbíhavé, t u p é a ž u ť a t é. Květy b l e d ě růžové, ušty kališni skoro n e dělené. Čnělka vlnatá.

Pořídku. Posud jen v Purkrábce u Znojma (Oborny).

Pozn. Zmínky zasluhují některé odrůdy, které, ačkoliv v sousedním území rostou, u nás posud nalezeny nebyly, jako: *var.) fulgens* Adamovský v Opiz. Výměn. přírod. str. 449—450. Keříček útlý sotva zvýší píďě, s plody p o d l o u h l ý m i, lysými, lístky vejčitě okrouhlými, krátce přišpičatělými, l y s ý m i, zuby žláznatě 2krát pilovitými, větévkami bezostennými, žláznatě srstnatými, korunami nachovými. Tento tvar roste v Čechách; pak oba m a l o k v ě t é slezské tvary: *R. arvina* Schwenkfeld a R. rubiformis Junger v Oest. b. Z. 1863 p. 192. Oba tyto tvary nepřináležejí vzdor svým malým květům k R. hybrida, nýbrž ku Gallicanis veris, a sice jest arvina (v herb. Krockerově teste Junger) R. austriaca f) anacantha J. B. Keller, proti tomu jest R. rubiformis Junger, dle originálů od Mal. Silstervic u Zöbtavy, které jsem viděl, jednoduchá R. austriaca hispidissima globosocarpa parviflora atrichophylla biserrata t. j. = var.) *pannonica* Wsb. f) foliolis latioribus, na které se pojmenování rubiformis, i když povšimneme sobě trochu menších květův, naprosto nehodí; za tou příčinou pojmenoval jsem naši moravskou, tvar pravého Rubu mající růži rubifrons. Keller.

ε) **silvatica Tausch.** Tvar vyšší (až skoro 1 m v.). Peň s roztroušenými hákovitými ostny, a větévky plodonosné s četnými tenkými ostny, též ± hojnými štětinkami posázené. Lístky veliké, až v e l m i v e l i k é se spodem skoro srdčitým, špičatě vejčitě elliptické, na líci lysé, vespod krátce chlupaté, a na hlavních a postranních nervech n e m n o h ý m i žlázkami posázené. Kraj listů 2krát až 3krát žláznatě pilovitý, s velmi širokými, od sebe částečně nápadně odstálými, n e s t e j n o t v a r n ý m i zuby prvního řádu, jen zuby druhého řádu žlázonosné. Palisty jsou více úzké, a mají podobný tvar jako Gallicae. Řapíky h u s t ě chlupaté, žláznaté, jemnými, žlutavými ostny posázené. Listeny krátké, stopky květní d l o u z e žláznatě štětinaté a jehlicovité. Čišky e l l i p s o i d i c k é, žláznatě štětinaté. Ušty kališní jako u Gallicae. Čnělky zcela chlupaté, n i k o l i v však vlnaté, s bliznou skoro lysou. Koruny veliké, světle nachové. Plody vejčitě podlouhlé.

Posud jen v přibližném tvaru u Hustopeče mnou objevena, do jista že i typicky u nás se ještě nalezne.

ζ) **magnifica Borb.** Lístky namnoze vejčitě podlouhlé, zašpičatělé, olysající, ušty kališní dlouhé, na konci ± listovité, koruny velmi veliké.

Posud jen u Klajdovky na Hádech u Brna.

K nejrozšířenějším zahradním odrůdám přináležejí:

η) **plena Regel.** Květy polo- (namnoze 5—10 plátků nesoucí) až zcela plné, jinak shoduje se s R. Austriaca Cr. (zvláště též nízkým vzrůstem). Sem náležejí: R. holosericea Rössig a R, cuprea Jacq., R. cardinalis hort. s květy černonachovými, jak měď červenými a nachovými; R. varians Pohl, variegata Seringe a versicolor L, s květy růžovými, bíle pruhovanými, neb bílými a červeně pruhovanými; R. caryophyllea Poir, s květy skoro chocholičnatými, malými, poloplnými a plátky malými, úzkými, nehetnatými, plátkům u hvozdíků podobnými atd., pak R. gallica var. officinalis Seringe, s lístky většími, podlouhle vejčitými, a květy velikými růžovými, poloplnými.

ϑ) **centifolia Regel.** (R. centifolia L. spec. ed. II. p. 704). Královna květin, která poprvé De Candollem (1818), posléz Déséglisem (1877) jakožto zástupkyně zvláštní sekce VI. Centifoliae D. C. vzata byla, ale následkem nedostatečných rozdílův od té doby poprvé Regelem (1878), a nyní též Crépinem (1891), jakožto odrůda k R. Gallica (= seu Gallicanae) připočtena jest, od které se vskutku jen vyšším vzrůstem, prodlouženými větvemi a stopkami květními, hustou srstnatostí všech částí os a uštů kališních, většími velmi hustě plnými korunami, s velmi pronikavou slaďounkou vůní atd. rozeznává. U její odrůdy: R. muscosa Mill jsou vlastnosti tyto mnohem více vyvinuty, a stopkaté žlázky, jimiž ušty kališní jsou bohatě posázeny, jsou na hřbetu uštů kališních rozvětveny a prodlouženy.

Pozn. Crépin vyloučil l. c. Glandulosae Crép. (= Trachyphyllae Christ) z této sekce, za to však vřadil sem růže (např. R. Chaberti et R. Timeroi), které (pouze dle jména) zde snadno vypočísti jest, leč žádný laik nebude jich v tomto oddělení hledati, poněvadž mají rozhodně více vzhled nějaké R. canina; mimo to nelze připojení těchto domnělých míšencův, jež mají velkosť a vzhled nějaké mnohovětvité Caniny, k jednotvarné Austriacae provésti — proto jsme je částečně ještě ve smyslu Crépinově, jako míšence u Caninis Hispidis uvedli.

Sect. III. Caninae Crép. „Tableau analyt. des Roses Européennes“ Extrait, 1892, pp. 6, 26.

Subsect. Eucaninae Crép. l. c. p. 26. Trib. A. Retrocalycinae Kell (= Legitimae.)

1243. R. canina Crép. l. c. (R. planá, šípek). Keře namnoze veliké a silné, s přímým pněm a větvemi obyčejně obloukovitě převislými, — velmi zřídka poléhavými. Ostnitost jednoduchá, ostny na

větvích často menší, ale veskrze tuhé, z vejčitého, namnoze ploše smáčknutého, leč nesbíhavého spodu ± křivé, řídčeji rovné, neb na větévkách květních objevením se nemnohých jednotlivých štětinovitých neb jehlicovitých ostenců dvojité.*) Lístky prostředních listů 7četné (řídčeji 5četné**), vespod bezžlázné neb jen na středním nervu žláznaté, řídčeji na postranních nervech trochu žláznaté. mezi postranními nervy vždy jen na nemnohých lístcích s velmi roztroušenými žlázkami, leč nikdy na ploše žláznaté. Stopky květní ± dlouhé, zdélí neb delší číšek, namnoze v chocholících, krátkými, zřídka listy nesoucími, a jako úzké palisty málo širokými listeny podepřené, jen vyjímkou těmito zcela zastřené. Vnější ušty kališní peřenoklané, zpravidla s nečetnými krátkými, kopinatými pérovitými úkrojky, po odkvětu všecky nazpět ohrnuté neb odstálé, avšak nevzpřímené, a ± ranně před zbarvením plodův opadavé Koruny prostřední velikosti, namnoze světle zbarvené. Hlavička čnělek nerozšířena, po odkvětu přes široký terč namnoze trochu čnějící. Plody pozdě měknoucí, a též obyčejně červenající.

♃ Kvete počátkem června — zraje v říjnu. Křoví, kraje lesův a polí, od roviny až k pahorkatině, kde je nejhojnější, a až do předhoří, kde řídčeji roste a částečně neb zcela R. glauca zastoupena bývá. Svrchu vytčený popis nestanoví jednotlivého typu, nýbrž uvádí jen všeobecné znaky následující dlouhé řady tvarův oné Rosa canina. kterou Crépin l. c. v jediný druh v přísnějším slova smyslu spojil. Poněvadž však Linné svou R. canina přec poněkud a sice tou měrou omezil, že ji ve Spec. Plant. ed. II. 704 (1762) s: „geminibus ovatis pedunculisque glabris caule petiolisque aculeatis (aut petiolis inermibus)“ popsal, — není tato Crépinova R. canina totožnou s Linnéovou, proto jsme též v následující řadě tvarů nemohli uvésti „f) typica neb genuina,“ nýbrž přímo subsp. canina L. spec. pl. ed. II. p. 704 (1762), ku kterež pak důsledně též subsp. hispida, collina, dumetorum atd. tím více třeba připojiti, poněvadž sám Linné ve svém herbáři tak význačné růže, jako napr. R. collina Jacq od své Canina odloučeně choval a ani na lístku jejich totožnosti neoznačil; je tedy v přísné důslednosti se svou svrchu vytčenou diagnosou za svou R. canina neměl ani míti mohl. (Srovnej „Backer's Revision der Linne'schen Rosen v Déséglisově Catalogue raisonné des espèces du genre Rosier. Genéve 1877 p. 21).

A.) Lístky obak zcela bez chlupův.

I. Stopky květní lysé.

1. Zuby jednoduché.

† Plody krátce vejčité až podlouhlé.

○) Lístky a plody nejsou malé.

*) Čnělky hustě chlupaté, ozubení stejnotvarné.

---

*) Např. u Subsp. Waitziana.

**) Např. u Subsp. collina.

Subsp. Linneana J. B. Keller (= R. canina L. sp. pl. ed. II., 1762 p. 704 et herb. teste Baker). Ostnitost jednoduchá, ostny tuhé a hákovité. Řapíky beztrné a bezžlazné, řídčeji ostnité a chudě zláznaté. Lístky ellipticky vejčitě okrouhlé, pérovité úkrojky vnějších uštů kališních často vícejařmé, po celém kraji bohatě žláznaté. Plody vejčité až podlouhlé. Čnělky hustě vlňatě plsťnaté.

Význačný tvar vyskytuje se v území, jak se zdá, velmi zřídka a byl posud ve tvaru trochu odchylném u Borovné blíž Telče mnou nalezen. Odrůda této subsp. jest:

f) Lutetiana Leman. Řapíky ostnité, ostatně lysé a bezžlázné neb slabě žláznaté, lístky podlouhleji vejčitě okrouhlé, ušty kališní s bezžláznými, celokrajnými pérovitými úkrojky. Plody podlouhle vejčité, čnělky huňatě srstnaté.

U Prostějova, Držovic, na Kosíři, na Zlechově, u Plumlova, Ptení (Spitzner). Kolem Znojma, na Kraví hoře u Sedlešovic, v údolí Dyje, na Pelcberku u Nesechleba, při cestě od Milfrouna do Našetic (Oborny). U Stráni. Sem patří podřízené odrůdy:

β¹) nitens Desvaux s řapíky trochu žláznatými a lístky zelenými, lesklými (často velikými, jak fermež se zrcadlícími), špičatě vejčitými.

Posud jen na Hádech poblíž Klajdovky u Brna a u Strážnice.

β²) glaucescens Desvaux. Ve všech částech sivě ojíněná, s lístky elliptickými, méně velikými, často malými, tlusťounkými a světlozelenými, zuby ležatými, méně hojnými, krátkými a skloněnými, plody často opakvejčitými.

Na stráni před stichovským rybníkem u Prostějova (Spitzner), u Hostětic blíž Telče s velmi bledými květy.

β³) brevipes Borb. s velmi krátkými stopkami květními, ve vinohradech u Strážnice ostatně ne zcela význačně. Jako další odrůdy R. Linneana Kell. přináležejí sem:

**) Čnělky slabě chlupaté až zcela lysé, ozubení částečně nepravidelné:

α) **fallax Puget.** Ostnitá. Lístky ellipticky podlouhlé až kopinaté, ku spodu často klínovitě zúžené, zcela jednoduše pilovité. Řapíky ostnité, jako palisty a listeny načervenalé. Stopky květní (případně plodní) 19—25 mm dl. Ušty kališní velmi dlouhé (až 22 mm), po kraji bezžlázné. Číšky podlouhlé, k hořejšku zúžené. Terč kuželovitý až 2·5 mm zvýší. Čnělky trochu čnějící, málo srstnaté, neb též skoro (nikdy však zcela) lysé. Plody ellipsoidicky podlouhlé.

Ve tvaru odchylném s lístky a uštý kališními širšími a kratšími s terčem méně vysokým jakožto přechodní tvar ku R. Lutetiana Lem: u Nov. vsi v sev. Moravě (Form. Ros. d. Hochg. 1887, p. 6), pak na Kuchli u Nov. Říše.

β) **Wettsteinii H. Braun.** Ostnitá. Větve krátké. Lístky prostřední velikosti, až malé, elliptické neb kopinaté, na konci špičaté neb tupounké, ku spodu namnoze v řapík krátce zúžené, často v řasy složené, hořejší jednoduše —, jen nejdolejší nepravidelně

pilovité, a jen tyto s nemnohými vtroušenými žláznatými zoubky, zuby velmi skloněné. Řapíky bezžlázné až k prvnímu páru listů chlupaté, ostnité neb beztrné, zelené. Stopky květní, případně plodní jen 6—10 mm dl. Ušty kališní 8—10 mm dl. Čišky podlouhlé, v stopku zúžené. Čnělky slabě chlupaté neb skoro lysé, málo četné, na terč položené neb nad něj málo čnějící. Plody opakvejčito-ellipsoidické až podlouhlé, v stopku znenáhla zúžené. Terč plochý, neb trochu kuželovitý.

S řapíky bez chlupův u Sv. Antoníčka blíž Brna; blízké tvary, které se skoro míšenci z R. mucronulata × spuria podobají a odr. $\alpha + \beta$ spojují, lístky obrácené podoby, často zašpičatělými, ostny více rovnými, hlavičkou čnělek zřetelnou, málo chlupatou, nad polokuželovitý terč čnějící, korou jak víno červenou a mladými výhonky; avšak zelenými, kratšími větévkami květními a řapíky odchylné, rostou na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům.

⁰⁰) Lístky a plody malé až velmi malé.

* Čnělky krátce chlupaté:

γ) **ramosissima Rau.** Stopky květní beztrné, krátké. Lístky vejčitě okrouhlé, na obou koncích špičaté, často však též tupounké široce vejčité, ostře pilovité. Řapíky beztrné, trochu pýřité. Palisty s kopinatými oušky. Stopky květní po 1—4, s listeny trochu širšími. Čišky krátce vejčité. Ušty kališní s bezžláznými pérovitými úkrojky. Čnělky méně hustě- (avšak zcela) chlupaté, namnoze krátce chlupaté. Koruny velmi bledě růžové, často veliké. Plochy vejčité.

Posud jen na Červeném kopci u Brna a méně význačně míšence glauca aprica × canina neb firmula připomínající v Písárkách u Brna.

δ) **oxyphylla Rip.** Větévky květní ostnité, delší a zprohýbané. Lístky úzce kopinaté, na obou koncích, zvláště ale ku spodu dlouze zúžené. Řapíky s malými ostenci. Stopky květní namnoze jednotlivé. Koruny malé (často velmi malé), též krátké, úzké ušty kališní. Plody vejčitě podlouhlé, obyčejně malé, s terčem $\pm$ kuželovitě vyzdviženým, a čnělkami slaběji chlupatými.

Posud jen u Znojma (Oborny).

**) Čnělky zcela lysé.

ε) **mucronulata Déségl.** Stopky květní často málo dlouhé a zprohýbané, ostnité, jich ostny namnoze slabší a rovnější. Lístky malé, elipticky vejčité, až vejčitě okrouhlé, všecky však špičaté, neb v ostrou, zelenou, měkkou špici zakončené. Zuby skloněné. Stopky po 1—2, kratší listenů vejčitých, zašpičatělých. Řapíky na líci velmi chlupaté. Terč skoro plochý. Koruny růžové. Plody vejčité.

V lese za Kartouzy. — U Místku (Gogela), na obou místech dosti význačně.

††) Plody kulovité (ušty kališní nazpět ohrnuté).

ζ) **sphaerica Gren.** Silný keř, s ostny tuhými, hákovitými na tenkých větévkách květních. Řapíky tenké, lysé. Palisty zelené s oušky kopinatými, lístky špičatě vejčité neb opakvejčitě okrouhlé, na obou koncích špičaté, zelené, řapíkaté. Květy svazečnaté na dosti krátkých, lysých neb též pýřitých (leč bezžlázných), listeny zastřených stopkách. Koruny skoro malé, bledě růžové, čišky a plody kulovité, s ušty kališními nazpět ohrnutými, až skoro vodorovně odstálými, a čnělkami srstnatě huňatými.

V Švýcarském údolí u Vranova, u Liliendorfu, Čížova, Podmole, Kounic, Bohutic a Vedrovic (Oborny), ve *f) minor* na kamenitých březích Ostravice u Místku (Gogela). Této příbuzná, leč vzhledem od ní zcela rozdílná jest:

Subvar.) Bautschensis Kell et Form. (Form. Ros. d. Hochg. Vídeň 1887, p. 6). Keř vyšší, volný, světlozelený až skoro sivozelený, význačný tenčími větvemi, řapíky delšími, lístky oddálenými, 2krát většími až velikými, opakvejčitě podlouhlými a tupounkými, palisty úzkými, stopkami květními tenkými, velmi dlouhými, zelenými, plody malými, okrouhlými, zcela kulovitými a tím R. arvensis macrophylla poněkud podobná; ušty kališní jsou krátké, úzké, zcela chlupaté, leč zpeřené, čnělky rovněž v malou, zcela chlupatou hlavičku spojené a jako u nějaké Caniny málo čnějící.

U Budišova v sev. Moravě a pak na Červeném kopci u Brna, zde ve tvaru tmavozeleném, se složeným chocholíkem, stopkami květními ještě delšími, řapíky beztrnými a větvemi méně ostnitými.

η) **aciphylla Rau** (Enum. p. 69, Wimmer et Grabowski Fl. Siles II., p. 81). Keř nízký, štíhlý, ve všech částech slabší, s lístky velmi malými, špičatě vejčitookrouhlými až vejčitě kopinatými, zašpičatělými, nestejnoměrně jednoduše pilovitými, řapíky nahoře chlupatými, květy svazečnatými, malými, velmi krátce stopkatými, ve velikých listenech skrytými, ušty kališní úzké, skoro nitkovité, nad květy čnějící. Čnělky vlnaté, plody kulovité, malé.

Jen ve tvarech blízkých (z nichž některé za příčinou nepatrných rozdílů dole u odr. subglabra Borb. uvádíme) u Rečkovic, Telče a Velk. Meziříčí.

2. Zuby rozeklané, na dolejších lístcích částečně žláznatě dvojitě pilovité.

† Plody vejčité.

○ Čnělky hustě bělovlnaté.

ϑ) **semibiserrata Borb.** Lístky podlouhlé, často veliké, na obou koncích ± zaokrouhlené, se zuby bohatě rozeklanými, na dolejších listech zřetelně 2krát pilovitými.

Pořídku, posud jen na vrcholu Hádův u Obřan a ve tvaru s lístky vejčitě okrouhlými, zašpičatělými: na stráni „Mordovna" blíž Klajdovky.

○○) Čnělky méně hustě vlnaté neb však nikoliv bělovlnaté.

*) Lístky namnoze veliké a ne všecky malé.

§) Osy a části listů nápadně nachově načervenalé, červené řapíky nahoře chlupaté:

ι) **spuria Puget.** Ostny skoro rovné. Lístků 5—7, všecky zašpičatělé, špičatě vejčitě okrouhlé až vejčité, s podlouhlou špicí a zaokrouhleným spodem, jen liché ku spodu zúžené, namnoze jen dolejší se zuby nepravidelně jednoduše — až žláznatě slabě složeně. (= dvojitě) pilovitými, všecky řapíkaté. Palisty se špičatými, ku předu namířenými oušky. Ušty kališní nachové, málo zpeřené a kratší než veliké, světle růžové koruny. Čnělky slabě chlupaté. Plody dosti veliké, vejčitě ellipsoidické neb opak vejčitopodlouhlé, na obou koncích trochu zúžené.

± význačná: u Sv. Antoníčka, u Červeného rybníka a v Kostelním zmolu u Kartouz, meze u Obřan, zmoly u Židenic, Slatinské skály, v Holedné při Svratce u Jundrova, v Písárkách a na Červeném kopci u Brna. — Kolem Znojma: při výstupu na Kraví horu v údolí Dyje (Oborny), kolem Vsetína (Bubela). Kopce u Židlochovic, v česko-moravském pohoří: u Želetavy, u Olší blíž Telče a u Bišovce. Ve tvaru více ostnitém: na stráni „Mordovně" u Klajdovky. V odchylkách, jež nelze blíže stanoviti: na Červeném kopci u Brna a u Jimramova. V tuhém středním tvaru mezi oenophora a canina subfirmula, s lístky ku spodu zúženými a na konci zaokrouhlenými: u Komína blíž Brna: s lístky okrouhlými a čnělkami skoro lysými (zdánlivě montivaga skoro podobná) u Ratkova v česko-moravském pohoří; ve *f) vixrubens Keller* s listy jednoduše pilovitými, všemi částmi rostlinnými slaběji červenými, leč chocholíky tmavočervenými a čnělkami skoro lysými: na úpatí Červeného kopce směrem ku Kohoutovicům. V tmavočerveném, částečně přechodním tvaru k firmula: význačném větévkami květními často tenkými, beztrnými, větvemi zprohýbanými, chudě ostnitými, lístky ku spodu zúženými: u Místku (Gogela). Sem přináleží podřízená odrůda:

subvar.) *nigrescens Keller* (Ros. NÖ. p. 305). Rostlina celá černonachová. Větévky květní chudě ostnité, s ostny silnými, málo zkřivenými, řídčeji hákovitými, řapíky chudě ostnité, řídčeji i s větévkami květními beztrné. Lístky zelené, vespod na nervech tmavočervené, často na obou koncích ± zaokrouhlené, se zuby ostrými, typicky nestejnotvarně (jen částečně chudě dvojitě. skoro bezžlázně) pilovitými. Listeny rozšířené, tmavonachové. Poupata veliká a špičatá. Ušty kališní přitiskle nazpět ohrnuté, namnoze podlouhle kopinaté a úzké. Terč méně kuželovitý, červený. Čnělky silně chlupaté. Plody vejčité.*) *f)* aprica H. Br. V lese u Hluboček za Komínem blíž Brna. — Při výstupu na Kraví horu a v údolí Dyje u Znojma (Oborny). K této podřízené odrůdě přísluší následující místní tvary:

f) brachyclada H. Braun. Větévky květní a řapíky namnoze beztrné, větve jen jednostranně neb slabě načervenalé, lístky namnoze trochu přišpičatělé, terč kuželovitý, plody podlouhle ellipsoidické (tento tvar byl z původního popisu subv. nigrescens Kell. l. c. za příčinou bledšího zbarvení u Dr. Szyszylowycze Pl. Cernagorae et Dalmatiae 1888 p. 100 vyloučen).

*) *f)* aprica H. Br., která se dle popisu jen drobností všech částí od subvar.) nigrescens Kell. rozeznává, patří dle vyobrazení u Dr. Beck a Dr. Szyszylowicze Pl. Cernag. Albaniae jako pouhé soujméno sem.

Posud jen na západním úklonu Červeného Kopce u Brna. Sem dále patří:

f) subcruenta Form. et Kell. Význačná delšími větvemi, ostny velmi oddálenými, řapíky tenkými, velmi dlouhými, skoro lysými a beztrnými, lístky oddálenými, podlouhle opakvejčitými až podlouhlými, ku spodu zúženými, na konci zaokrouhlenými neb málo přišpičatělými, vespod bledými, většinou nasivěle zelenými, stopkami květními krátkými, plody podlouhle ellipsoidickými a čnělkami silně chlupatými (jako u odr. nigrescens).

Červený mlýn u Kartouz, kraj Holedné u Jundrova a Červený kopec u Brna. Jako střední tvary neb částečně domněle míšence sluší sem řaditi: micropetala-spuria: Červený mlýn blíž Kartouz; spuria-lanceolata, ozubení přechodní, řapíky a střední nervy lístků též sem a tam pýřité: v Čertově zmolu v Písárkách u Brna; mucronulata-spuria (viz též u mucronulata) na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům.

f) Pseudo-complicata Keller (Fr. Gogela Ros v. Mistek und Friedek ve Verhandl. des naturf. Ver. Brünn, XXX. svaz. 1892, extr. p. 3.). Připomíná vzrůstem nějakou R. glauca, význačná větvemi tenčími, ostny méně tuhými, kratšími, silně hákovitými, lístky více okrouhlými, často skoro kruhovitými, špičatými, vespod nasivělými, se zuby srpovitými, skloněnými, hlouběji pilovitými, s bohatěji vtroušenými dvojitými zoubky, ušty kališními delšími, hlavičkami čnělek širšími, slaběji chlupatými, korunami živě růžovými a plody podlouhle ellipsoidickými. Přechází jako *f)* brachycarpa Kell. l. c. v R. montivaga var.) subvirens!

Posud jen na slezské hranici u Místku zároveň s *f)* brachycarpa Kell. Gogelou pro území objevena. — *f)* brachycarpa Kell. roste též v Písárkách u Brna.

§§, Osy a části listů zelené, květy normální velikosti.

x) **fissidens Borb.** Ostny křivé až široce hákovité. Řapíky tenké, trochu ostnité, bezžlázné neb jen s 1—2 žlázkami, někdy trochu pýřité. Lístky zcela nelesklé neb nikoliv obak lesklé, oddálené, úzce vejčitě podlouhlé, ostře pilovité, zuby jednoduché a obyčejně na všech listech se vtroušenými, žláznatými, rozeklanými zoubky. Plody vejčitopodlouhlé. Čnělky hustě srstnatohuňaté. Koruny často živěji růžové. Zahrnuje (též ve shodě s Borbásem, jehož krátký popis zde dle uherských originálů doplněn byl) některé přechodní tvary, jež nejenom v Uhrách, ale i u nás rostou a sice ku spuria, oenophora a lanceolata, o nichž se ve výpočtu stanovisek krátce zmiňujeme.

V údolí Dyje u Znojma, lomy žulové poblíž městské plovárny (Oborny). V rozličných tvarech, namnoze význačně: u 1. tunelu blíž Obřan, v Čertově zmolu v Písárkách a u Telče; s lístky a plody trochu kratšími: na Červeném kopci u Brna; v zajímavém štíhlém, stinném tvaru: v Čertově zmolu v Písárkách; ve tvaru, který nelze blíže označiti: u Hostětic v česko-moravském pohoří a u Post. Žibřidovic v sev. Moravě. Ve tvaru se stopkami květními 6—8 mm. dl. = f mitis Gdgr: u 1. rybníka u Kartouz: ve tvaru odchylném s čnělkami slaběji chlupatými neb s čnělkami méně hojnými, svazečnatými.

zřetelně zcela neb trochu slaběji chlupatými; tím jakož i palisty a mladými výhonky slabě načervenalými shoduje se s R. fallax Puget a řapíky slabě chlupatými též s odr. *Wettsteinii* H. Brn., leč pro skoro plochý terč a širší, opak-vejčité plody, větší zelenosť a hořejší lístky zpola dvojitě pilovité třeba ji ku fissidens připočísti: tento tvar roste u Vídně blíž Velk. Meziřící.

λ) **subcalophylla Keller** (= calophylla Oborny). Větévky květní tenké, beztrné neb s ostny velmi sblíženými, dosti rovnými, často skoro přeslenatými. Lístky trochu oddálené, elliptický kopinaté, šedo elené, jen některé slabě obak lesklé. Ozubení jednoduché až ch ıě dvojité, zuby černými žlázkami zakončené. Ušty kališní ve (velmi) dlouhé, zelené, kopinaté přívěsky vybíhající. Plody vejčitě kulaté až ellipsoidické.

Za střelnicí v Pisárkách u Brna. — V údolí Dyje blíž žulových lomův u Znojma (Oborny).

μ) **pratincola H. Braun.** Ostnitá. Řapíky při vetknutí trochu pýřité a roztroušeně žláznaté. Lístky opak vejčito-okrouhlé, všecky namnoze tupounké neb krátce přišpičatělé, postranní ku spodu zaokrouhlené, liché špičaté neb skoro zúžené, zelené až žlutavozelené, nepravidelně pilovité, avšak se vtroušenými žláznatými vedlejšími pilovitými zoubky. Stopky květní 7—12 mm. dl. Číšky krátce vejčité. Ušty kališní zpeřené, s pérovitými úkrojky bohatě žláznatě vroubenými. Čnělky lehce chlupaté neb řídce pýřité. Terč trochu vyzdvižený. Koruny bledě růžové. Plody krátce vejčité, někdy skoro kulovité, krvavě červené. (Tvoří přechod ku kulovitoplodým Biserratům).

Posud jen na Červeném kopci u Brna ve 2 odchylkách a sice v přechodním tvaru k R. spuria, leč živě růžovými korunami, tmavočervenými větvemi a řapíky od této rozdílném a pak v přechodním tvaru k R. spuria vix-rubens, význačném lístky více podlouhlými, více kopinatými, barvou tmavozelenou, čnělkami čnějícími v prodloužený, volně huňatý svazeček spojenými.

** Lístky malé.

§ Ostny tenké, ± rovné, krátké, skoro stříčné.

ν) **firmula Godet.** Větve tenké, silně rozvětvené, šedé, často skoro beztrné. Řapíky obyčejně trochu žláznaté. Lístky opak-vejčito-okrouhlé, ku spodu zúženě krátce přišpičatělé, postranní široce otupené, tuhé a lesklé. Zuby kopinaté, hluboké, veliké, jednoduché až nestejnoměrně dvojitě pilovité, trochu žláznaté. Koruny jednotlivé, malé, růžové. Ušty kališní s čárkovitými, bezžláznými přívěsky. Čnělky slabě neb lehce chlupaté Plody krátce vejčité neb ellipsoidické, dlouze stopkaté.

Dosti význačně, avšak s méně ostrým ozubením: na Červeném kopci u Brna, nejisto, zdaž na kopci u Obřan; ve tvaru stinném od typického tvaru

firmula tenkými (nikoliv pevnými a tuhými) listy, sem a tam krátce přišpičatělými, bledšími korunami rozdílném: u Komína a na Horce u Bystrce. — Pak v příbuzném tvaru s R. spuria (= spuria v částečnému přechodu k firmula) u Místku (Gogela).

§§. Ostny tuhé, ± neb částečně hákovité.

ξ) **oenophora Keller.** Keř přímý. Osy a části os nachově načervenalé jako u spuria Pug. s mnohými sblíženými, na krátkých plodonosných větévkách často s rovnými a krátkými ostny, s převládajícím, ačkoliv skoro bezžlázným, dvojitým ozubením, lístky obyčejně zúženými, nestejnobarevnými, podél středního nervu řasnatě složenými, čnělkami čnějícími (často skoro vlnatými), plody vejčitými až ellipsoidickými. — Tento tvar spojuje typickou spuria s drobnolistými Biserraty.

Kraj Holedny blíž Svratky u Jundrova, ve tvaru bujném na Červeném kopci u Brna, na Kalvarské hoře u Nov. Říše; s větvemi tmavonachovými v. nigrescens připomínajícími: na Horce u Bystrce. — Ve tvaru odchylném, význačném tmavším zbarvením a krátkými ostny: při březích Ostravice blíž Místku již ve Slezsku, zde též ve tvaru přechodním k var. fissidens (Gogela), s bílými květy var. oenophora Kell. *f)* albiflora Kell. (Linec, Jahr. d. Museums Franc.-Carol. 1891 p. 9) na Horce u Bystrce.

ο) **myrtilloides Tratt.** Pníčky nízké s větvemi polehavými, daleko rozloženými, zelenými až načervenalými. Větve s ostny četnými, silnými, srpovitými až slabě zahnutými. Palisty načervenalé, žláznatě brvité, s oušky kopinatými. Řapíky lysé, sem a tam žlázy nesoucí, ostnité. Lístky vejčitookrouhle elliptické, tupounké neb špičatě elliptické, na líci lesklé, vespod matné a bledší (12—17 mm. dl., 8—12 mm. š.), ku spodu všecky zaokrouhlené, na některých větvích jednoduše až nestejnoměrně ostře, na jiných žláznatě 2krát pilovité. Stopky květní krátké (jen 5—7 mm.). Ušty kališní po kraji skoro bezžlázné. Čišky ellipsoidické. Čnělky srstnaté. Terč přikuželovitý. Koruny bledopletně načervenalé. Plody vejčitoellipsoidické.

Kostelní zmole u Kartouz a na Kamenném kopci u Stranné blíž Telče.

π) **tenuispina Opiz.** Keř volný. Ostny lehce zahnuté až skoro rovné. Lístky ostřeji přišpičatělé, naspodu úzce zaokrouhlené neb špičaté, matné. Plody vejčitě podlouhlé. Čnělky hustě chlupaté. (Předešlé blízko příbuzná).

Posud jen v Čechách.

$_0{}^0{}_0$) Čnělky lysé.

ϱ) **albolutescens Rip.** Keř vysoký i s řapíky ostnitý. Listy ± žlutozelené, lístky vejčito-elliptické, naspodu zaokrouhlené, špičaté jednoduše neb skoro jednoduše nestejnoměrně hluboce pilovité, zuby

na nemnohých lístcích též dvojité. Hořejší palisty širší. Květy v 3—víceekvětých kytkách, stejně dlouhými listeny podepřené. Čišky vejčité. Ušty kališní kratší než rozkvětlé, veliké, **čistě bílé**, na nehtu žluté **koruny**. Terč vyzdvižen. Plody vejčité.

Kopce a vinice u Židenic, u Dvořiště v česko-moravském pohoří. Ve *f)* Jacquiniana Gdgr. Tab. 1333. od typického tvaru plody podlouhlými, stopkami plodními ojedinělými, tenkými, 9—10 mm. dl., ušty kališními úzkými, řapíky beztrnými rozdílná; od odr. Wettsteinii čnělkami zcela lysými a plody ku spodu nezúženými snadno jest ji rozeznati: u Telče a Velk. Meziříčí.

††) Plody kulovité.

) Ušty kališní na zeleném plodu vodorovně odstálé,) řidčeji trochu vpřímeny, avšak před počínajícím červenáním plodu opadavé.

§) Čnělky slabě chlupaté. Kře nízké.

σ) **globularis Franchet.** Ostnité. Řapíky žláznaté a slabě pýřité. **Palisty rozšířené.** Lístky špičatě vejčité, prostřední velikosti, tuhé, šedozelené. Zuby špičaté, se ± vtroušenými žláznatými, vedlejšími zoubky. Stopky květní krátké. Čišky kulovité. Ušty kališní vně plsťnaté, zpeřené. Koruny růžové.

Na Popické výšině, na Altenberku u Kounic, Obora a lomy u Krumlova, při stezce od nádraží Kounice-Ivančice do Ivančic a na Leskouně u Vedrovic (Oborny).

§§) Čnělky hustě chlupaté, kře vysoké.

τ) **montivaga Déségl.** Větve **nachové** až tmavočervené. **Ostny** namnoze bohaté a nestejnotvárné, dílem ± křivé, **dílem skoro rovné.** Řapíky namnoze **beztrné** a chudě žláznaté. **Lístky** všecky řapíkaté, lístek konečný vejčitý, krátce přišpičatělý, postranní tupé, široce vejčité, nejdolejší páry **okrouhlé**, na líci **tmavozelené, vespod** však **s nachovými** žebry. Zuby špičaté, trochu skloněné, dolejších lístků ± dvojité. **Palisty** dosti **veliké** a široké, namnoze **načervenalé.** Stopky květní zcela krátké, velikými, namnoze tmavě načervenalými neb červenofialovými listeny zcela zastřené. Čišky okrouhle vejčité a jako ušty kališní nachově hnědé, tyto **úzce a dlouze zpeřené.** Čnělky hustě mrtnato-huňaté (skoro vlnaté), avšak na skoro plochý terč nezcela přílehlé, nýbrž nad tento trochu vyzdvižené. Koruny růžové. Plody kulovité neb okrouhlé (nevelké).

Mezi Podmoklí a Velk. Mašovicemi (leč dle originalů?!), v údolí Dyje u Znojma, na Leskouně u Olbramovic a při silnici do Střelic (Oborny), tvar typický mnou nepozorován, za to *f)* s řapíky, řapíčky a stopkami květními lehce chlupatými, palisty po kraji chlupatými s oušky kopinatými, zašpičatělými, ostny nemnohými, krátkými: u Maloměřic blíže Brna; a v tvaru zajímavém **novém** s plody velmi malými (kulovitými): na vinohradech u Strážnice.

---

*) Crépin Excours rhodol. dans les Alpes en 1890. Gand 1891 p. 155 (60).

Podřízené odrůdy: větším dílem neb docela bez nachové barvitosti, těla, s lístky více jednoduše pilovitými, listeny kratšími, zelenými, stopkami květními delšími, korunami menšími a hlavičkami čnělek rovněž menšími a slaběji chlupatými, jsou: zelená *f) virens Kell. et Wiesb.* a tmavozelená *f) subvirens Kell. et Wiesb.* Oest. bot. Z. 1886 p. 330. Konečně jakožto přechod k spuria nigrescens et glauca vyznačuje se lístky více nasivělé šedozelenými, řapíky ostnitými, ušty kališními krátkými, nazpět ohrnutými až odstálými, čnělkami slaběji chlupatými, korunami živě růžovými a plody dílem vejčitě okrouhlými, krátkými, dílem okrouhlými, kde tento přechodní tvar z příbuzenstva *f)* subvirens u R. spuria subvar.) nigrescens jako *f)* brachycarpa (Keller v Gogel. Ros. von Friedek u Místek Verh. d. naturf. Ver. Brünn XXX. sv. str. 36, extr. str. 2) uveden jest.

f) virens: u Žďáru v česko-moravském pohoří a u Strážnice; v zakrslé malých jedincích v Černém lese u Zámku Žďáru; *f) subvirens.* na Červeném kopci u Brna. — Ve tvaru odchylném: s ostny krátkými, ušty kališními krátkými, nazpět ohrnutými neb částečně rovnovážně odstálými, nikoliv úzkými, řapíky ostnitými a trochu žláznatými, lístky malými, květy živě růžovými a čnělkami jen chlupatými (nikoliv hustě vlnatě huňatými), jako *f) brachycarpa* (od spuria): na břehu Ostravice u Místku (Gogela), méně význačně: u Velk. Meziříčí a na Hádech u Brna; ve tvaru zakrslém (= pycnophylla Gdgr. Tab. 1433) s lístky a plody okrouhlými: u Mostiště blíž Velk. Meziříčí.

3. Zuby všech lístků na větvích a větévkách plodních dokonale 2krát až vícekrát žláznatě pilovité.

† Plody kulovité.

Subsp. biserrata Merat. Keř vysoký, na pni se silnými, srpovitými ostny a větévkami květními beztrnými až málo ostnitými (řídčeji bohatě ostnitými). Palisty namnoze úzce kopinaté, po kraji červenými žlázkami brvité. Lístky elliptické až vejčitě okrouhlé, namnoze tupounké, řídčeji špičaté, v řapíček úzce zaokrouhlené, vespod bledší až sivozelené, na líci matné, vespod s vyniklými postranními nervy a červenými žlazami posázeným středním nervem, po kraji bohatě 2 krát až složeně žláznatě pilovité, s 3—4 neb na spodu nejméně s 2 v krátkou stopkatou žlázku vybíhající pilovité zoubky. Čišky jakož i plody kulovité, v chocholících až jednotlivé. Ušty kališní po kraji bohatě žláznatě brvité. Čnělky hustě chlupaté neb hustě srstnaté. Terč kuželovitý. Koruny světle růžové.

± význačně: u Maloměřic, Obřan, Židenic, pod Slatinskými skalami, u sv. Antoníčka a na Červeném kopci u Brna a na Horce u Bystrce. — U Místku (Gogela). Ve *f)* ramis petiolisque inermibus, stylis subporrectis dense villosis: u Hané blíž Herotic, ve *f)* stipularis Merat: na Červeném kopci u Brna; ve *f)* rubronotata Gdgr. s lístky podlouhlými v řapíčky zúženými, číškami široce ellipsoidicky okrouhlými: u 1. rybníka u Kartouz; pak ve 2 malolistých: na Červeném kopci u Brna, z nichž jedna jest viridata Déségl (non Pug.), druhá nová, význačná velmi bohatou žláznatosti pilovitých zubů (jako u R. sepium), krátkými stopkami květními, tenkými větvemi, hustě žláznatými řapíky, hustě žláznatobrvitými ušty kališními a na ploše žláznatými palisty. V exemplářích zá-

hadných: na Žlutém kopci a u Židenic blíž Brna. K této subsp. náležejí následující odrůdy:

◯ S čnělkami hustě chlupatými, v krátké hlavičky spojenými.

*) S lístky velikými až prostředně velikými.

a) **sphaeroidea Ripart.** Vysoký tlustými, často srpovitými ostny posázený keř, s větévkami květními většinou bezostennými. Palisty širší žláznatě vroubené, lístky vejčitě okrouhlé až vejčitě podlouhlé, špičaté až zašpičatělé, ku spodu široce zaokrouhlené až skoro srdčité, na středním nervu bezžlázné neb jen s 1—2 žlázkami, obak zelené, vespod často trochu bledší, na líci často lesklé. Plody a čišky kulovité neb široce vejčitě kulovité, pérovité úkrojky uštů kališních bezžlázné neb jen 1—3 žlázkami vroubené. Koruny světle růžové. Terč skoro plochý. Plody zralé kulovité až ploše kulovité.

Význačně: na mezích u Židenic, u Maloměřic, u Obřan, Sv. Antoníčka, v Písárkách u Brna, zde též ve tvaru zakrslém, háje a kopce u Židlochovic. — U Místku (Gogela). Dle Oborného rozšířena na Moravě: kolem Znojma, Sedlešovic, na Kraví hoře, u Popic, Kounic, Mal. Tasovic, Krumlova a Ivančic (Oborny). V sev. Moravě u Sobotína a Roudna (Oborny). U Bzence a Lásek blíž Vsetína (Bubela). Ve tvarech odchylných, a sice: f) microcarpa: Holedna u Jundrova; ve tvaru s palisty, řapíky a středním nervem tmavočerveným: na Červeném kopci u Brna, zde též ve středním, beztrném tvaru, na středním nervu a řapíkách bezžlázném (= sphaeroidea), význačném lístky vejčitě okrouhlými a ušty kališními žláznatě brvitými (= biserrata). Ve tvaru zvláště pěkném, hustě rozvětveném s krátkými a ostnitými větévkami květními, palisty na líci a ušty kališními obak nachově načervenalými, větvemi letošními zelenými, lístky kruhovitými neb hořejšími opakvejčitookrouhlými a skoro krátkými a malými, plody velmi široce okrouhlými, skoro kulovitými, jenž zjevně zastupuje víceostnitý tvar f) latistipulae Gdgr, Tab. 1779: na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům. Ve tvaru f) Luxemburgiana Crép., dle listů velmi blízkém: u Velk. Meziříčí; ve tvaru větším var. podolica Tratt. blízkém: na Nov. hoře u Filipova, na hranici moravsko-uherské; ve tvaru přechodním k R. dumalis na Hádech u Klajdovky; pak ještě v záhadných exemplářích: v Stromořadním gruntu u Maloměřic.

b) **subtomentella Kell.** (ve Wiesb. Travniks Ros Oest. bot. Z. 1884 pp. 96). Ostnitá. Ostny větévek květních kratší, často zcela rovné a někdy přeslenaté. Řapíky lehce pýřité, při vetknutí i s řapíčky huňatosrstnaté, žláznaté a ostnité. Palisty na hřbetu žláznaté a chlupaté, s oušky krátkými, úzkými, ostře zašpičatělými, odstálými, všecky stejnotvarné. Lístky po 7, prostřední velikosti až malé, trochu oddálené, postranní ze široce elliptického spodu špičaté neb na obou koncích špičaté, liché ku spodu zaokrouhlené, na středním nervu žláznaté a (někdy) též porůznými chloupky posázené, vespod nápadně bledší do sivozelena zbarvené, s velmi malými

(1—2) vedlejšími pilovitými zoubky (= tomentella). Stopky květní namnoze po 3, 10—20 mm. dl. Kališní ušty krátké, obak tence chlupaté s pérovitými úkrojky velmi úzkými, lysými, jen chudě žláznatě pilovitými. Čnělky zcela chlupaté, obyčejně hustě a měkce chlupaté neb skoro vlnaté, podobně jako u v.) sphaeroidea R. = ku spodu sloupovitě stěsnané, avšak plody menší, nikoliv ploše kulovité, nýbrž ellipsoidicky okrouhlé až kulovité. Terč polokuželovitý.

Ve tvaru poněkud ku complicata Gren se blížícím: na kopcích u Cacovic blíž Brna.

e) **podolica Trattinick.** (Ros monogr. II. p. 71, 1823 = R. glaucescens Besser non Aliorum). Keř silný, bujný, dosti vysoký. Peň ostny křivými, srpovitě rozšířenými, smáčknutými posázen. Větve a větévky květní načervenale hnědé, často ojiněné (jako u R. glauca Vill.), málo četnými, často řídkými ostny posázené. Řapíky dole trochu pýřité, ± ostnité. Lístky prostřední velikosti až veliké (při délce 24 mm., 14 mm. š.), elliptické až široce podlouhlovejčité, na líci sytě zelené, vespod sivozelené a jako palisty často načervenalé, po kraji se zuby skloněnými, velikými do čepele zastřiženými, se zoubky II. řádu často málo vyvinutými. Stopky plodní (2 krát kratší plodu) červené a ojíněné, širokými listeny zastřené. Ušty kališní vnitř plsťnaté, vně lysé, as 15 mm. dl., s pérovitými úkrojky po kraji chudě žláznatými neb skoro bezžláznými. Čišky kulovité. Plody kulovité až vejčitě kulovité až 14 mm dl. a š.

Pořídku, skoro význačně: na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům a na Horce u Bystrce; ostalně jen ve tvarech přechodních, zvláště lístky vespod nikoliv sivozelenými rozdílných a nahoře u sphaeroidea uvedených: na Hádech u Klajdovky a na úklonech k Maloměřicům, ve vinohradech u Karlouz, též na Kamenném kopci u Stranné blíž Telče; konečně ve tvaru středním s ostřeji pilovitými zuby, podvojných stopkách květních a korou ne zcela červenou: u Nov. města v česko-moravském pohoří.

d) **Ressmanni Pacher.** (Fl. v. Kärnth. III. Abth. 1887, p. 419—420). Keř prostřední výšky, ostnitý. Ostny krátké a malé. Řapíky bez chlupův, hustě žláznaté, ostnité neb hořejší beztrné a jako palisty a listeny přinachovělé, listeny krátké a neširoké. Lístky skoro malé, široce vejčité, obak, zvláště vespod bledě modrozelené, špičato-žláznatě dvojitě pilovité. Stopky květní krátké. Čišky široce vejčité neb kulovité. Ušty kališní skoro 2krát zpeřené, dlouhé, pérovité úkrojky po kraji s 3—5 žláznatými zoubky. Terč skoro plochý. Čnělky huňaté (nikoliv hustě vlnaté), neb slabě chlupaté. Koruny radostně růžové a živě růžové. Plody kulovité.

Význačně na Červeném kopci u Brna, skoro význačně na Hádech u Klajdovky a dojista ještě více rozšířena a jen s odr. rubescens zaměněna.

e) **rubescens Ripart.** Keř vysoký a silný, s málo zkřivenými, často trochu dlouhými a na červených větvích rovnými ostny. Listy tmavozelené, na líci lesklé, vespod často modravě zelené, na mladých výhoncích živě červeně zbarvené, veliké se spodem zaokrouhleným, vejčité, všecky špičaté, liché ostře přišpičatělé. Řapíky tenké, ostnité, žlabovité, pýřité, trochu žláznaté, namnoze červené neb načervenalé. Palisty veliké, trochu načervenalé, v dlouhá, úzká, jemně přišpičatělá ouška vybíhající. Stopky květní namnoze trochu kratší než červené listeny. Číšky krátce širokovejčitě kulovité. Ušty kališní úzké, kratší plátků sytě růžových (v poupěti nachových). Plody kulovité (nikdy ploše kulovité) s terčem kuželovitým a hlavičkou čnělek krátkou, hustě měkkochlupatě huňatou.

Při cestě od Prostějova do Ohrozimi (Spitzner). Knížecí cesta mezi Adamovem a Bilovicemi (K. Hanáček). Meze u Stromořadního gruntu u Maloměřic, na Červeném kopci u Brna, u Evanovic, u Nov. města, u Klepáčova při silnici do Nové vsi v Jeseníku. — V okolí Znojma: na Pelcberku u žulových lomů a u plovárny (Oborny). Méně význačně, a sice (v subvar.): valdepubescens Gdgr. Tab. 1791, trochu s Decalvatis biserratis a pro odstálé ušty kališní s Montanis se shodující poblíž střelnice u Sv. Antoníčka blíž Brna; ve tvaru menším s listy nelesklými, s ušty kališními bohatožláznatě brvitými, někdy slabě na hřbetu žláznatými a za tou příčinou naší poloviční Hispida: glaucorubens blízkém: u Kartouz; v středním tvaru: glaucifolia × rubescens: na Hádech: a v jiném středním tvaru lanceolata Op. et rubescens s ozubením hlubokým, nikoliv žláznatě dvojitým, nýbrž bohatě rozeklaným; barva, ostny a řapíky jsou podobné jako u rubescens; od lanceolata Op. zvláště ozubením, barvou a trochu širším obrysem lístků rozdílném: na Hádech u Klajdovky; ve tvaru přechodním k var. Malmundariensis: u Raděnic blíž Velkého Meziříčí; konečně ve tvaru středním mezi leiostyla a rubescens, s lístky velikými opakvejčitými, na neplodných výhoncích podlouhle vejčitými, velmi bohatě pilovitými, palisty úzkými, červenými, čnělkami nemnohými a jen mírně chlupatými, plody skoro kulovitými, ušty kališními bohatožláznatě brvitými: u Vápenných lomů blíž Žďáru v česko-moravském pohoří.

f) **Malmundariensis Lejeune.** (Flora de Spa. I. p. 231, 1811 et ejus Revue de la Flore de Spa. II., p. 314). Vysoký keř se silně červenými namodrale ojíněnými mladými výhonky. Ostny silné, velmi rozšířené, ⊦ křivé až srpovité. Řapíky trochu pýřité, žláznaté a ostnité, červené. Palisty podlouhlé, stejnoměrně rozšířené, nechlupaté, namnoze na hřbetu načervenale pruhované a až k nejdolejšímu páru lístků sahající, žláznatě brvité a pilované. Lístky vejčitě okrouhlé neb vejčité, špičaté neb zaokrouhlené, veliké až prostřední velikosti (při délce 32 mm., as 20 mm. š.) často i větší, vespod (řídčeji obak) všecky namodrale ojíněné neb skoro sivozelené, se středními i postranními nervy

bledonachově načervenalými, 2krát žlaznatopilovité, se zuby dosti velikými, špičatými, nesbíhavými. Stopky květní po 2—3 v chocholících i s vejčitými číškami červené, listeny špičatě vejčitými, načervenalými přerostlé a v čas květu zastřené, v čas zralosti plodu prostřední kratší, vnější delší než plody. Ušty kališní po kraji plsťnaté, s úzkými, pilovitými, chudožlaznatě vroubenými pérovitými úkrojky, vně zcela červené. Koruny růžové. Terč slabě kuželovitý. Hlavička čnělek hustě měkkochlupatě huňatá. Plody dosti veliké, okrouhle ellipsoidické, skoro kulovité.

Význačně: na kopcích u Obřan, na kopcích: Pergl, Stanovisko a Markrabství u Medlánek, v bujných a typických jedincích u Doubravníka, na Kamenném kopci u Stranné blíž Telče, u Raděnic blíže Velk. Meziříčí (s plody ploše kulovitými a ušty kališními žláznatě brvitými, zde též v přechodním tvaru k rubescens). Méně význačně: na Hádech u Klajdovky a na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům, při cestě do Soběšic, u Evanovic, zde též v slabém přechodu k var.) subvinacea Kell. V subvar.) rougeonensis Crép. s pravidelně beztrnými větévkami květními a bohatě pýřitými řapíky roste na 4 místech: u Sv. Antoníčka u Brna, v lese u Cinzendorfu (zde po 3 letech v nezměněném tvaru nalezena), na Perglu u Medlánek a na Slatinských skalách u Brna, zde s řapíky jednostranně pýřitými. Ve tvaru ve všech částech menším a stěsnanějším u 2. rybníka u Řečkovic. Ve tvarech středních, a sice: glauca a Malmundariensis u 1. rybníka u Kartouz, zde též ve středním tvaru mezi sphaeroidea a Malmundariensis. V subvar.) od typického tvaru čnělkami hustěji chlupatými, vlnatými rozdílném a tím R. dumalis blízkém, avšak okrouhlými, na spodu široce zaokrouhlenými lístky a vyniklou síťnatinou žil s medioxima Rip. se shodujícím (srovnej Crép. Prim. I.): u. 1. rybníka u Kartouz.

**) S lístky veskrze neb většinou malými.

g) **silvularum Déségl.** (non Ripart!) Malý, zcela zelený polokeř, s krátkými, tenkými větvemi, s ostny roztroušenými, krátkými, namnoze zcela rovnými, lístky zcela malými, vejčitými neb tupě vejčitými, palisty malými, s oušky rovně ku předu namířenými, stopkami květními velmi krátkými, ojedinělými neb po 2—3 stojícími, listeny mnohem delšími, zašpičatěle vejčitými podepřenými, číškami vejčitými, ušty kališními peřenodílnými, vespod lysými, s zúženými přívěsky mnohem kratšími korun, čnělkami slabě avšak zcela chlupatými a plody malými kulovitými s terčem kuželovitě povýšeným (srovnej poznámku sub*)) a subvar. Hampelii dole.

Význačně v lese za Kartouzy a na Rybníčkách u Kartouz již roku 1881 mnou objevena, vinice u Židenic. Ve tvaru jen čnělkami hustěji huňatě vlnatými rozdílném: v Kostelním zmolu u Kartouz, na Hádech u Klajdovky, u Uhři-

---

*) Poněvadž R. silvularum Ripart (jak to Gandoger poprvé zcela správně dovodil) nyní i dle Riparta (Classif. p. 110) tvar od R. urbica Lem. a nikoliv od R. biserrata Mérat jest, který však nebyl uveřejněn, třeba Riparta jakož coautora škrtnouti a jen Déséglisea, který svrchu vytčený popis uveřejnil, jakožto autora samojediného uvésti.

nova bliž Velk. Meziříčí. V odrůdách, a sice: ve tvaru malé, okrouhlolisté, bezžlázné Rubiginosae podobném a *f)* pycnophylla Gdgr. blízkém: na Červeném kopci u Brna: ve *f)* majuscula, disco subplano: na mezích u Židenic a Husovic: ve *f)* s čnělkami velmi širokohlavými, terč zcela kryjícími a lístky trochu většími glauca aprica Christ bližším, avšak s ušty kališními nějaké Caniny: u Jundrova blíž Brna; konečně ve středním tvaru mezi silvularum a glaucifolia Op., t. j. malá Biserrata s krátkými rovnými ostny na větévkách květních a prostředně velikými ellipticky okrouhlými lístky (viz Oest. bot. Z. 1886 č. 3.): na Hádech směrem ku Klajdovce blíž Brna.

§) S čnělkami hustě vlnatými.

§) Čnělky nečnějící.

h) **brevipedunculata Opiz.** Ostnitá. Lístky prostřední velikosti až malé, vejčitě okrouhlé až vejčité, na obou koncích zúžené neb na obou koncích špičaté, 2krát pilovité, zuby úzce povytažené s velmi malými v přísedlých žlázách končícími zoubky 2. řádu (zuby proto, jak se zdá, jednoduché, zvláště na starých exemplarech). Řapíky a střední nerv bohatě žláznaté. Stopky květní zdélí neb delší číšek. Zralé plody vejčitě kulovité. Terč plochý. Čnělky hustě chlupaté, skoro vlnaté, krátké.

U Mal. Dyjice poblíž Telče a bezpochyby též v lese za Kartouzy.

§§) Čnělky ve svazečku trochu nad terč čnějícím neb v krátkém, tlustém sloupku stěsnané (leč nesrostlé).

i) **eriostyla Ripart.** Keř prostřední výše, ± ostnitý. Ostny dolů skloněné neb rovné. Řapíky skoro beztrné, trochu žláznaté. Lístky vejčité až elliptické (dolejší páry skoro otupělé), ku spodu namnoze zaokrouhlené a ostře přišpičatělé. Stopky květní kratší listenů vejčitě zašpičatělých. Číšky vejčité. Ušty kališní zdélí plátkův, s čárkovitými, často hojnožláznatě obroubenými přívěsky. Čnělky velmi vlnaté, krátký sloupeček tvořící. Terč slabě kuželovitý. Koruny světle růžové. Plody kulovité, často v hustou kytku, ve které střední plod opakvejčitý jest, spojené.

Hojná kolem Znojma, kolem Krumlova a Ivančic, na Sv. Florianku u Bzence, v odrůdě s červeně zbarvenými palisty, listeny a číškami: na Kraví Hoře u Znojma (Oborny), Kraví hora nad Kamenným mlýnem u Brna (K. Hanáček). Význačně hojná u Židenic, a sice: ve zmolech, v lese a ve vinohradech, v Stromořadním gruntu u Maloměřic; s trochu červenou barvitostí a ještě 27/VI. 84 kvetoucí: v Holedné u Jundrova; s řapíky a palisty jen chudě žláznatými: ve zmolech u Židenic; ve tvaru malolistém s řapíky osnitými, větvemi štíhlými, velmi krátkými, skoro rovnými ostny bohatě posázenými a ušty kališními po kraji skoro bezžláznými: na Červeném kopci u Brna. S lístky trochu menšími, více špičatými, často více vejčitokopinatými, středními nervy sem a tam slabě pýřitými, květy ojedinělými: u Místku, zde též v témže leč beztrném tvaru (Gogela). Konečně v záhadných exemplárech: na mezích u Stromořadního gruntu za Maloměřicemi, u Židenic, u prachárен u Brna a u Strážnice.

subvar.) subpisifera Keller. Malý keř s korou tmavě šedozelenou; lístků 7, prostředně velikých až malých, na hořejších listech špičatě vejčitých, na dolejších elipticky podlouhlých, tupých, jen ku spodu špičatých, vespod namodrale sivozelených, se zuby malými, ostrými, krátkými, skloněnými, řapíky skoro beztrnými, jednostranně jemně chlupatými, posléz olysajícími, stopkami květními (případně plodními) velmi krátkými, ojedinělými, číškami velmi malými opakvejčito-kulovitými, hladkými, ušty kališními zcela nazpět ohnutými a čnělkami vlnatými.

Hojná kolem Židenic a dojista že i jinde, leč dosud přehlednuta.

k) **subvinacea Keller** (Syn. R. sphaeroid. ζ) viniacea (Bak?) Keller Ros. NÖ. p 300) Keř volný, prostřední výšky. Větve, větévky, mladé výhonky, řapíky, stopky květní, palisty a listeny i se středním nervem hnědonachové, skoro černavé. Větve štíhlé. Řapíky dlouhé a tenké, chudožláznaté i s větvemi bohatě ostny silně dolů skloněnými, hákovitými posázené. Palisty krátké. Lístky na obou koncích zúžené, špičaté, elliptické, neb dolejší postranní opakvejčité, dlouhé, ku spodu zúžené neb klínovité (jako u R. sepium), konečný veliký, široce opakvejčitý, na obou koncích špičatý, na líci tmavo-, vespod velmi bledo zeleně namodralý. Stopky květní velmi dlouhé 20—28 mm., tenké, lysé, kratšími listeny podepřené. Čísky ellipsoidické až kulovité, poměrně malé, hnědonachové. Ušty kališní úzké, kratší plátkův opaksrdčitě-klínovitých, živě růžových, po okraji často s jednotlivými, velmi dlouhými, stopkatými žlázkami. Terč načervenalý, silně kuželovitý. Čnělky trochu prodloužené, kyjovité, hustě bělohuňaté. Plody dosti malé, okrouhlé a tmavonachové.

Háje a kopce u Židlochovic, ještě hojnější ve vinohradech u Obřan; trochu menší, avšak význačně: u pracháren blíž Brna a zde též ve tvaru malolistém s dlouhými řapíčky, červeným zbarvením a četnými, hustě bělochlupatými, avšak sloupkovitě nečnějícími čnělkami (s eriostyla příbuzná). Konečně ve tvaru štíhlém, beztrném, s tělem nachovým, ostny a číškami krátkými: na Červeném kopci u Brna.

††) Plody vejčité neb většinou vejčité až podlouhlé, vejčitokulovité jen v skrovném počtu neb žádné.

Subsp. dumalis Bechst. Keř silný 1·5—2 m. v., s korou jednostranně rzivěhnědou, ostny široce hákovitými, dosti oddálenými, na větévkách tenčími. Řapíky lysé, nahoře s ojedinělými až skrovnými žlázkami, v dolejší třetině nahé, zde velmi zřídka s 1—2 malými ostenci posázené Lístky po 5—7, vejčité, špičaté, řídčeji tupé, nejhořejší pár a konečný lístek největší, poslední okrouhle vejčitý vždy ostře přišpičatělý neb krátce zašpičatělý (při délce 25—41 mm., 14—20 mm. dl.) stejnoměrně hluboce a ostře dvojitě pilovitý, se zuby

jemnými, kopinatými, 1—2krát dvojitě pilovitými, na líci tmavozelené, vespod bledši až bledozelené a trochu namodrale ojíněné. Palisty nápadně široké, s oušky ostře zašpičatělými, rozbíhavými, po kraji červeně žláznatě pilovité. Listeny vejčitěkopinaté, po kraji žláznaté, trochu kratší stopek květních. Květy po 1—3, stopky květní 1·5krát delší vejčitých číšek, lysé a zelené. Ušty kališní s pérovitými úkrojky kopinatými, neprodlouženými, po kraji hustě zláznatobrvité, namnoze trochu kratší plátkův, někdy odstálé, avšak velmi brzy dolů ohrnuté. Koruny prostřední velikosti, živě růžové až skoro nachové, vonné. Terč plochý a široký. Čnělky hustě chlupaté až huňaté. Plody krátce vejčitě břichaté, dolů zaokrouhlené nahoře málo zúžené, velmi veliké.

Skupina tvarů této velmi rozšířené subsp. jest velmi značná, o čemž následující hlavnější odrůdy a jich ve výpočtu stanovisek uvedené podřízené odrůdy, případně tvary svědectví dávají:

○ Čnělky hustě chlupaté až vlnaté.

* Lístky + veliké.

∾ Stopky květní nezkrácené.

§ Řapíky bez chlupův.

a) **typica** (jako nahoře).

V Prostějovsku: při cestě do Ohrozimi u Seloutek, v seči nad Bukem, u stichovského rybníka na Kutěřově (Spitzner), břehy Ostravice u Místku (Gogela). Na více místech kolem Brna: zmoly u Židenic, u 1. rybníka u Kartouz, u 2. rybníka u Řečkovic, na Kozí hoře u Mal. Kyniček, u prachároen blíž Brna, ve vinohradech u Obřan, na Červeném kopci u Brna, u Liskovce, v nepatrné odchylce na Karlové výšině blíž Velk. Losína a u Nov. vsi v sev. Moravě. S čnělkami mírně chlupatými: na Červeném kopci u Brna, zde též s mírně chlupatými a trochu vyzdviženými čnělkami; ve tvaru přechodním k sphaeroidea: na Hádech u Klajdovky; ve tvaru přechodním k glaucorubens Keller (glaucorubens psilopoda srov. Oest. bot. Z. 1886, čís. 3): na Hádech u Obřan. Ve f) laeviramea Borb. ap. Pacher Fl. Carinthiae p. 323 na Červeném kopci u Brna; ve f) phalacrostema Gdgr., s palisty po kraji hluboce a hrubě pilovitými, s oušky velmi prodlouženými, špičatě kopinatými, ušty kališními žláznatě obroubenými, čnělkami + vlnatými: na Červeném kopci u Brna; ve tvaru přechodním k Malmundariensis a squarrosa: v Kostelním zmolu u Kartouz; ve tvaru s R. medioxima příbuzném. u Jundrova blíže Brna; v přechodním tvaru k brachypoda, s krátkými stopkami květními a částečně skoro kulovitými plody: u studánky blíž Stromořadního gruntu u Maloměřic; v subv.) calostephana Gdgr. T. 1900 f) minor (poloviční scabrata): ve zmolech u Židenic; ve f) eduensis H. Braun (non Déséglе)· na mezích u Židenic; v subv.) pseudoscabrata Wiesb. Oest. bot. Z. 1886 čís. 10 od které se nanejvýš jako f) minor neb paulo minor odchyluje: na Slatinských skalách u Brna a u Nov. města v českomoravském pohoří, jež se cladoleia × scabrata podobá; konečně v přechodním tvaru k fissidens Borb. se zuby chudě dvojitě pilovitými. Dosti všeobecně rozšířena a nejobecnější mezi růžemi našeho území.

b) **innocua Rip. et Crép.** Vzrůst volný, štíhlý, s větvemi tenkými, často prodlouženými neb chvějícími se, zelenými. Ostnitost skoro žádná, řapíky zcela pýřité, beztrné, chudožláznaté, lístky široce elliptické, palisty veliké, široké, čí̌šky podlouhlé, ušty kališní málo dlouhé s pérovitými úkrojky hojnožláznatě pilovitými. Čnělky hustě chlupaté, skoro vlnaté, terč skoro plochý, koruny bledě růžové, plody podlouhle opakvejčité.

Význačně kolem Znojma na více místech (Oborny).

β) recognita Rouy. Větévky květní bezostenné, lístky více vejčitě-kopinaté, řapíky žláznaté, ostnité, bez chlupův, stopky plodní kratší, ušty kališní nikoliv žláznatě hojně pilovité, čnělky vlnaté, terč kuželovitý, koruny bílé, plody prodloužené, na obou koncích zúžené.

V údolí Dyje u Znojma a ve starých lomech u Krumlova (Oborny), v Písárkách u Brna.

c) **rubelliflora Rip.** Keř prostředně vysoký, s korou červenohnědou až tmavočervenou a hákovitými, krátkými a tuhými ostny, s hojnými, krátkými neb málo prodlouženými větévkami květními, tyto méně ostnité, často též trochu načervenalé, mladé výhonky zelené. Řapíky ojedinělými, červenými stopkatými žlázkami posázené, chudě ostnité neb častěji hladké. Lístky prostřední velikosti až malé, postranní elliptické, konečný vejčitý, špičatý, ku spodu namnoze krátce zúžený, s vyniklými, postranními nervy, skoro přísedlé, pravidelně dvojitě pilovité, zuby často načervenale obroubené, otevřené. Palisty prodloužené, dosti široké, často trochu načervenalé. Stopky květní v čas květu krátké 1—3. Čišky vejčitě podlouhlé. Koruny živě růžové. Terč vyvýšen. Čnělky hustě chlupaté, skoro vlnaté. Plody vejčité, výjimkou též vejčitě podlouhlé až ellipsoidické.

V jižní Moravě hojná: kolem Znojma, Hradiště, Lukova, Velk. Mašovic, na Kraví hoře mezi Znojmem a Sedlešovicemi, v Popickém žlebu, u Nov. mlýnův, Hnanice v údolí Dyje, na Peleberku u Milfrona a u Tasovic (Oborny). V Prostějovsku: u Studence, při cestě do Ohrozimi, u Mostkovic, na St. Plumlově, u Hradiska, s čnělkami více lysými u Držovic (Spitzner). Ve východní části: na Čupu u Vsetína (Bubela). V okolí Brna: na mezích u Maloměřic a na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům, u Červeného mlýna blíž Kartouz, u cihelen blíž prachāren, Holedná u Jundrova, na mezích u Bystrce, v hájích a na kopcích u Židlochovic. S květy bledšími a slaběji chlupatými čnělkami: u Žabovřesk a při kraji lesním na Holedné u Jundrova: s krátkými, ostnitými větvemi: za Židenicemi u Brna, jako subvar.) suborbiculata Kell: ve vinohradech u Židenic; s beztrnými větévkami květními a bledšími květy: na Červeném kopci u Brna, zde též tvar se zelenými větvemi a listy, jakož i tvar střední mezi squarrosa a rubelliflora (R. lanceolata β) microphylla velmi podobný); poslední tvar roste též u Mostkovic (Spitzner) a na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům.

d) **jucunda H. Braun.** Keř prostřední výšky, s korou částečně načervenalou, na štíhlých větvích se silnými, křivými, na plodných větvích s roztroušenými ostny. Palisty úzce kopinaté s oušky odstálými, zašpičatělými, po kraji žláznatě brvitými, namnoze nachově načervenalé. Řapíky červenými žlázkami + posázené, ostnité, jen při vetknutí lístků trochu pýřité. Lístky prostřední velikosti, špičatě elliptické, jen liché opakvejčitě elliptické, ku spodu úzce zaokrouhlené, nejdolejší též tupounké. Listeny široké a špičatě vejčité. Stopky květní as 10 mm. dl. Čišky hnědočervené, vejčité. Ušty kališní červené, nikoliv dlouhé, červenými žlázkami namnoze bohatě brvité. Čnělky hustě chlupaté. Koruny krásně sytě růžové. Plody krátce vejčité.

Posud jen na Slatinských skalách u Brna.

e) **laxifolia Borbás.** Štíhlý keř s roztroušenými, méně tuhými, na větévkách květních často scházejícími ostny. Lístky na slabě žlánatých a ostnitých řapíkách velmi oddálené, kopinaté, neb opakvejčitě kopinaté, zvláště liché, ku spodu nápadně klinovitě zúžené, s ostrými, prodlouženými, R. sepium připomínajícími pilovitými zuby. Čišky vejčité, silně růžové (neb jako u R. alpina skoro bledě nachové). Koruny s plátky opak srdčitými, ušty kališními prodlouženými, velmi úzce zpeřenými, s pérovitými úkrojky po kraji bezžláznými, čnělky zcela chlupaté. Plody krátce vejčité, s terčem kuželovitě vyvýšeným. (Vyskytuje se též s krátkými a širšími lístky, ellipsoidickými a vejčitě kulatými plody.)

Háje a kopce u Židlochovic, u Doubravníka; ve tvaru odchylném f) rubens Gdgr T. 1765 blízkém: při Odře u Nov. vsi blíž Oder (Form. Ros. d. Hochg. 1887, p. 7.), pak u Místku (Gogela).

§§. Řapíky chlupaté.

f) **glaucifolia Opiz.** Keř prostřední velikosti a ostnitý, větve + prodloužené i s větévkami květními, hákovitými ostny posázené. Řapíky + chlupaté a nemnohými žlázkami posázené. Lístky široce vejčitě okrouhlé, špičaté, ostře dvojitě pilovité, na líci namodralé, vespod sivozelené. Listeny a palisty světlonachově zbarvené. Ušty kališní prodloužené s pérovitými úkrojky žláznatě pilovitými. Stopky květní prostřední délky (trochu delší vejčitých čišek). Plátky bledě růžové. Terč trochu kuželovitý. Plody vejčité.

Velmi pořídku: na mezích mezi Seloutky a domamyslickým hájem (Spitzner), u Znojma: při pravé straně údolí Dyje a nedaleko místa povoleného ku koupání (Oborny), na Hádech u Brna, zde též v středním tvaru glaucifolia × silvularum s menšími lístky (Form. Oest. bot. Z. 1886 čís. 3.)

g) **hirtescens H. Braun.** Lístky menší než u typu. Zuby méně špičaté a složené (než u v. rubelliflora). Řapíky zvláště na kloubech

silně pýřité, a jako větve palisty a listeny nachově zbarvené. Chlupatosť řapíka často až na střední nerv přecházející (jako R. lanceolata Op.)

V okolí Znojma hojná (Oborny), u vinohradů na Žlutém kopci u Brna (K. Hanáček), u Židenic a význačně blíž pohodnice na prachárnách u Brna; ve zmolech u Židenic ve tvaru tlustšími větvemi a méně vyvinutými zuby od typu rozdílném.

⁓ Stopky květní (případně stopky zcela zelených plodů) zkrácené, namnoze jen 3—7 mm (řídčeji až 13 mm) dl.

h) **insignis Gren.** Veliký, silný keř s větévkami květními beztrnými, lístky podlouhlými, na obou koncích zúženými až špičatými, zelenými, namnoze velikými lístky, vespod s bezžlázným středním nervem, řapíky ostnitými, ale jinak skoro lysými, palisty dosti širokými, s oušky rovně ku předu namířenými. Stopky květní po 2—3, namnoze kratší číšek prodloužených (jen 9—13 mm dl.). Ušty kališní s pérovitými úkrojky krátkými, rozšířenými, chudožláznatě pilovitými. Čnělky skoro vlnaté. Terč poloplochý. Koruny bledě růžové. Plody veliké, podlouhlé neb podlouhle opakvejčité.

Na Hoře u Mor. Budějovic a u Hostětic blíž Telče, ve vinohradech u Strážnice; ve tvaru odchylném s lístky krátce opakvejčitě okrouhlými na konci zaokrouhlenými, čímž se od insignis a fraxinoides odchyluje; od laeviramea Borb. jest týmiž znaky a stopkami květními 2krát kratšími rozdílna a *f)* amoeniflora Gdgr T. 1885 blízká: na Červeném kopci u Brna, ve tvaru ostnitém s bohatě přeměňující se pilovitostí zubů, jenž připomíná glauca × canina: u Kartouz.

subvar.) fraxinoides Gdgr. et H. Braun. Též větve namnoze beztrné. Lístky obyčejně po 5, oddálené, elipticky kopinaté, též podlouhlé a na obou koncích krátce přišpičatělé, s otevřenou (neskloněnou) ostrou pilovitostí zubů. Palisty úzké a dlouhé, ve špičatá, rozbíhavá ouška přecházející. Řapíky namnoze trochu ostnité, sem a tam slabě žláznaté neb slabě pýřité. Stopky květní 2—3, jen (6)—9 mm dl. Číšky podlouhle ellipsoidické, malé a úzké. Ušty kališní s pérovitými úkrojky často širokými, chudě žlaznatopilovitými a přívěsky často lupenovitě rozšířenými. Čnělky hustě krátkochlupaté, skoro vlnaté. Terč plochý. Květy růžové. Plody podlouhlé, nahoře v krátký krček stažené.

Posud jen v Popickém žlebu u Znojma (Oborny). Knížecí cesta mezi Adamovem a Bílovicemi (K. Hanáček).

subvar.) inops Keller et Gogela (Syn. R. dumalis subsp. insignis var. consociatae Gdgr. T. 1889 proxima, Keller ap. Gogela „Eing. Ros von Fried. u. Mist. ve Verhdl. des naturf. Ver. Brünn XXX. sv. p. 39). Ostnitá, též na větévkách plodonosných, ostny méně široce hákovité. Lístky většinou opakvejčité, neb podlouhle opakvejčité, dvojtvarné, nejhořejší 7četné, opakvejčitě elliptické, na obou koncích špičaté, neb ze spodu úzce zaokrouhleného k hořejšku skoro přišpičatělé, prostřední často široce elliptické na obou koncích zaokrouhlené, dolejší 5četné naproti tomu široce opakvejčito-okrouhlé,

na konci široce zaokrouhlené, ku spodu zúžené (nikoliv kopinaté!). Palisty zelené, s oušky rozbíhavými. Řapíky s nemnohými, tenkými ostny, namnoze žláznaté, dolejší častěji tuhými stopkatými žlázkami draslavé. Stopky plodní 2krát kratší, jen 4—7 mm dl. a ojedněle. Čišky ellipsoidicky podlouhlé, 2krát kratší uštů kališních nazpět ohrnutých, velmi úzce zpeřených, v čárkovité neb skoro čárkovité, celokrajné neb jen s 1 párem žláznatých zoubkův opatřené přívěsky vybíhajících. Terč trochu kuželovitě vyzdvižený. Čnělky brzy hustě, brzy mírně měkkochlupaté, skoro bělovlnaté, pozdviženou hlavičku tvořící. Koruny větší a živě sytě růžové. Plody ellipsoidicky podlouhlé, na obou koncích (nikoliv jen na spodu) trochu zúžené.

Posud jen u Frýdku a Místku Gogelou pro území objevena.

subvar.) succensa Kell. et Form. (Syn. Crepinia succensa Gdgr. Monogr. Ros. Tom. II. 1892, p. 108). Ostny krátké, široké, skoro srpovité, na větévkách květních žádné. Lístky prostřední velikosti, opakvejčitě podlouhlé, špičaté, ku spodu zúžené, intensivně zelené, tlustounké, veliké, vynikle žilnaté. Zuby 3hranné, skoro skloněné. Palisty zelené, prostřední velikosti s oušky rozbíhavými. Květy po 1—3, jen 7—8 mm dl. Čišky vejčité. Ušty kališní s pérovitými úkrojky málo širokými, trochu pilovitými, s koncem celokrajným. Čnělky chlupaté až mírně chlupaté. Terč kuželovitý. Plody z vejčitého spodu trochu kuželovitě povytažené, na spodu zaokrouhlené, k hořejšku zúžené, jen střední též ve stopku stažené.

U Bzence (Bubela teste Gdgr.) a v příbuzném tvaru u Místku (Gogela).

i) **brachypoda Déségl. et Rip.** Keř vysoký a ostnitý. Ostny široké, na spodu smáčknuté, ± zahnuté neb rovné (nikoliv hákovité), na větévkách květních menší. Kora větví a mladých výhonků jako víno červená. Řapíky lysé, slabě žláznaté, beztrné neb jen některé trochu ostnité. Lístky po 5—7, špičatě vejčité, vejčité neb tupě vejčito elliptické, na líci světlozelené, vespod bledozelené, na středním nervu sem a tam s jednotlivými tuhými žlazami. Palisty s oušky ku předu namířenými. Květy po 2—5, na velmi krátkých, jen 3—4 mm dl. stopkách, listeny delšími, špičatovejčitými, často listovým výběžkem se končícími zahalené. Čišky vejčito podlouhlé. Ušty kališní kratší plátkův, nazpět ohrnuté neb částečně přímo odstálé, s pérovitými úkrojky úzkými, skoro celokrajnými, všecky ještě před zbarvením plodu opadavé. Čnělky mírně srstnaté. Terč trochu kuželovitě pozdvižený. Květy bledě růžové. Plody veliké, krátce opakvejčité, skoro hruškovité.

Cihelny blíže prachároen u Brna; trochu odchylně jako *f)* dolata Gdgr. T. 1737: na kopci Perglu u Medlánek, v odchylce záhadné: u 1. rybníka u Kartouz.

⁑) Lístky malé.

†) Ostnitost dvojitá a hustá.

k) **armatissima Déségl.** M e z i š t ě t i n a t ý m i leč bezžláznými o s t n y vyskytují se též tuhé a rovné. Lístky vejčitookrouhlé, tupě vejčité, též uťaté, namodrale šedé, se srpovitě zastřihovanými zuby. Řapíky žláznatoostnité. Palisty dlouhé, s oušky rozbíhavými. Stopky květní po 1—3, lysé, jen 2—5 mm dl. Koruny veliké, bleděrůžové, Ušty kališní kratší, s nemnohými, úzkými pérovitými úkrojky. Čišky širokovejčité. Čnělky vlnaté, trochu čnějící. Plody veliké, š i r o c e e l l i p s o i d i c k é, často na obou koncích zúžené, pomorančově červené, vzpřímenými ušty kališními před zbarvením věnčené (odrůda tato připomíná sect. Montanae a Pimpinellifoliae).

V neplodných kusech na vrcholu Hádův odpovídá Baenitzem pod. č. 1079 vydané R. pimpinellifolia × canina Christ, má však ještě o $^1/_2$ menší, krátkovejčité, jen klínovitě ku spodu zúžené lístky; úplně t. j. i s plodonosnými větévkami sbíral jsem rostlinu tuto na úpatí Hadův a sice ve tvaru spíše podobném krátko- a hustovětevnaté, silně ostnité, přínachovělé sphaeroideae a *f)* latistipula Gdgr. T. 1779, s malými, kruhovitými až opakvejčitookrouhlými lístky a široce kulatými plody obdobnými, srovn. Oest. bot. Z. 1886 čís. 3.

ff) Ostnitost jednoduchá, hustá neb roztroušená.

α) Květy růžové.

l) **squarrosa Rau.** Keř většinou nízký a stěsnaný. Ostny též na větévkách květních bohaté, namnoze m á l o z a h n u t é, šedé, s vtroušenými rovnými a krátkými. Lístky špičatě vejčité až vejčité, se zuby otevřenými, ostrými, k prostředku okraje listu velikými. Palisty podlouhlé, úzké, namnoze načervenalé. Řapíky nachové, tuhými stopkami, žlázkami a ostny dosti hustě posázené. Čišky vejčitopodlouhlé, nachové. Ušty kališní s čárkovitými přívěsky, kratší plátků červených, prostředně velikých. Čnělky chlupaté až mírně pýřité. Terč kuželovitý. Plody prostřední velikosti až m a l é, vejčité.

Význačně pořídku: na Kraví hoře u Znojma (Oborny). Na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům, u Červeného mlýna blíž Kartouz, u Doubravníka a u Klepačova v sev. Moravě. Hojněji ve tvarech přechodních, jako: ve tvaru ostře zubatém, jenž k dumalis přechod tvoří: u Balína blíž Velk. Meziříčí; ve tvaru středním mezi squarrosa a rubelliflora, jenž bezpochyby míšence představuje a R. lanceolata *β)* microphylla Opiz velmi podobný jest: na úpatí Hádův; v odchylce *f)* E u c h a r i s Gdgr blízké (viz též u squarrosula), jejíž malé větévky květní beztrné, plody více podlouhlé a terče polokuželovité jsou: na Hoře u Mor. Budějovic: v přechodním tvaru k attenuata Rip, jehož čnělky slabě chlupaté, osy však h u s t ě + krátkohákovitě ostnité jsou: u 1. rybníka u Kartouz, zde a pak u Červeného mlýna u Kartouz též v kombinaci squarrosa — Carioti. Pak ještě ve více typických, leč neúplných exemplárech: ve vinohradech u Obřan, na kopci Perglu u Medlánek, při Ponavce u Řečkovic, u Bohunic a Lískovce, v česko-morav. pohoří: u Ratkova blíž Telče a na Zubštýnu u Bystřice n. P.

subvar. s q u a r r o s u l a Keller (Ros. v NÖ. 1882, p. 292.). Ostny na pni a hlavních větvích hustě a rovné, avšak: kratší lístkův a nikoliv běloseďé.

Větve krátké a hustě stojící, krátkými ostny posázené. Lístky malé neb skoro malé a široké, široce vejčitookrouhlé, náhle ostře přišpičatělé. Zuby veliké!, zuby 1. řádu dlouze přišpičatělé, ostré a daleko otevřené, namnoze nepravidelně dvojité, jen s 1 (neb 1—2) žláznatými, pilovitými zoubky. Řapíky skoro beztrné, nestejně žláznaté, střední nerv chudožláznatý neb zcela bezžláznatý. Čišky širší, často kratší a někdy menší než u tvaru typického. Ušty kališní zdélí plátkův aneb jen málo kratší.

Na kopci Perglu u Medlánek a ve *f)* Eucharis (viz nahoře u squarrosa): na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům, na kopcích u Židlochovic.

subvar.) Hampelii Wiesb. (Oest. b. Z. 1886 čís. 10). Keř ostnitý s větvemi hustě stojícími, zprohýbanými, korou červenou. Ostny velmi bohaté, dolejší křivé, hořejší kratší a skoro rovné, všecky ± červené. Řapíky všecky krátké, jen 2 mm dl., červenými stopkatými žlázkami a ostny posázené, nahoře slabě pýřité. Lístky nestejnobarevné, tuhounké, vespod na středním nervu žláznaté, postranní krátkoelipticky široce vejčité neb opakvejčité, na konci zaokrouhlené, ku spodu slabě zúžené, liché široce elliptickovejčité, namnoze v ostrou, měkkou špici zakončené, nestejnoměrně zastřihovaně jednou žláznatodvojitě pilovité Palisty i s řapíky trochu načervenalé. Ušty kališní úzce zpeřené, pérovité úkrojky čárkovité, po kraji se 4—6 žlázkami. Plátky světle růžové, dosti široké, skoro delší uštů kališních. Terč nachový, polokuželovitý. Čnělky podobného tvaru, jako u v. sphaeroidea, na zúženém spodu zcela chlupaté, na hlavičce však lysé, trochu čnějící. Plody široce opakvejčitookrouhlé, neb často vejčitookrouhlé, prostřední velikosti (proto patří částečně též k R. sphaeroidea).

Na vinohradech u Židenic, zde ve tvaru odchylném, jehož čnělky nejsou lysé; ve tvaru blízkém na Hádech u Klajdovky a na Holedné u Jundrova blíž Brna.

subvar.) stipitata Gdgr. (Monogr. Ros. Parisiis 1892, Tom. II., 477). Tvoří přechod od růžokvětých k následující var.) viridicata. Má kratší, tuhé, hákovité ostny, větévky květní často beztrné, lístky malé, ellipticko-vejčité neb úzce vejčitopodlouhlé, tuhounké, veskrze ostře přišpičatělé, na spodu zaokrouhlené, řapíky červené, lysé, ostnité a žláznaté; palisty prodloužené, užší, načervenalé, stopky květní prostřední délky, čišky podlouhlé, s pérovitými úkrojky úzkými, žláznato-pilovitými a ušty kališními méně dlouhými. Čnělky vlnaté často od terče pozdvižené a často nikoliv hlavaté, nýbrž klínovité, koruny živě růžové, plody prostřední velikosti, podlouhlé, na konci trochu zaškrcené (často však též jen vejčité). Tělem v.) micropetala, čnělkami v.) viridicata podobná, svými malými ze zaokrouhlého spodu v ostrou špici povytaženými lístky pro Moravu význačná růže.

Hojná za myslivnou u Obřan blíže Brna.

β) Květy bílé neb skoro bílé.

m) **adscida Déségl.** Keř štíhlého vzrůstu, s ostny skoro rovnými, tuhými, též na větévkách květních. Řapíky ostnité, jemně stopkatožláznaté. Lístky všecky řapíkaté, dle Riparta okrouhlé, ze zaokrouhleného spodu jemně, leč krátce přišpičatělé, s ozubením ostrým, špičatým, většinou dvojitým, se zoubky 2. řádu, rozeklanými, ostře přišpičatělými. Palisty široké, s oušky ku předu

namířenými, žláznatobrvitými. Stopky květní krátké, po 1 neb po 2—4, listeny kopinatými, přesně čnějícími zastřené. Čišky podlouhle opakvejčité. Ušty kališní vnitř plstnaté, vně lysé, široce zpeřené, s pérovitými úkrojky kopinatými, po kraji jen chudě žláznatými, kratší koruny. Čnělky volně srstnaté neb tence chlupaté. Terč kuželovitý. Koruny bílé. Plody veliké, podlouhle vejčité neb ellipsoidické (delší než u subsp. dumalis).

Pořídku: posud jen na kopci Čupku u Metylovic blíž Frýdlandu (Oborny).

n) **viridicata Puget.** Ostny velmi roztroušené, křivohákovité, na větévkách květních žádné. Lístky vejčité, k hořejšku krátce úzkošpičaté, ku spodu zaokrouhlené, obak živě zelené, na středním nervu bezžlázné. Zuby ostré, řapíky jednostranně hustochlupaté, ostnité, trochu žláznaté. Palisty široké, s oušky rozbíhavými Stopky květní po 1 (—4), málo dlouhé, čišky podlouhovejčité. Ušty kališní s bohatými, po kraji skoro celokrajnými, na konci lupenovitě rozšířenými pérovitými úkrojky. Čnělky skoro sloupovitě stěsnané a hustě bělovlnaté. Terč kuželovitý. Koruny bílé neb skoro bílé; plody podlouhovejčité, s koncem zúženým.

Význačně u Sv. Antoníčka blíže Brna a u 2. rybníka u Řečkovic; ve ± silných přechodech, případně středních tvarech a sice: k subaffinis Keller (apud Dürrnb.) a clypeolaria Gdgr. herb: v háji u Cacovic; k rhodantha Pacher od subsp. dumalis: u Vostopovic blíže Brna; ve větším tvaru viridicata Crép. exs!: v lese za Kartouzy.

8) Čnělky lehce chlupaté, roztroušeně chlupaté neb skoro lysé.

§) Řapíky vždy bohatě neb kolkolem lehce chlupaté:

o) **medioxima Déségl.** Keř až 1·5 m. v., ostnitý, ostny větévek květních trochu menší, namnoze srpovitě rozšířené. Řapíky vespod dle celé délky bohatě pýřité neb hustě krátkochlupaté, ostnité a žláznaté. Palisty ± červené, podlouhlé s oušky rozbíhavými. Lístky všecky řapíkaté, velmi širokovejčité až kruhovité, vespod bledší, namodrale zelené neb sivozelené, na středním nervu roztroušeně žláznaté, stejnoměrně bohatě dvojitě žláznato-pilovité, s ostrými, často velmi ostrými zuby 1. řádu. Stopky květní krátké (as 9 (—13) mm dl.), delšími listeny zahalené. Čišky podlouhlo-opakvejčité až vejčito podlouhlé, ušty kališní bohatě zpeřené, s pérovitými úkrojky krátkými, méně širokými, po kraji namnoze bezžláznými, a přívěsky kopinatými, v celku kratší plátkův. Čnělky krátké, dle popisu Déségl. skoro lysé, dle původních exemplářů jeho však zcela tence chlupaté. Terč kuželovitě pozdvižený Koruny dosti veliké, živě růžové. Plody vejčité neb podlouhlo-opakvejčité, na konci trochu zúžené.

Posud jen ve tvaru blízkém, u R. dumalis uvedeném: u Jundrova blíže Brna.

p) **villosiuscula Rip.** Keř zelený s větévkami květními beztrnými. Řapíky kolkolem zcela a dosti hustě měkkochlupaté, též žláznaté. Palisty úzké, někdy načervenalé, s oušky ku předu namířenými. Lístky vejčitopodlouhlé, postranní zaokrouhlené, ku spodu trochu zúžené, liché, na obou koncích neb jen nahoře krátce přišpičatělé, často skoro elliptické, vespod nasivělé, s vyniklými postranními nervy, ostře pilovité. Stopky květní 1—4, kratší neb jen málo delší listenův. Čišky vejčito-podlouhlé. Ušty kališní úzce zpeřené, s pérovitými úkrojky chudo-zubatými. Čnělky skoro lysé. Terč kuželovitě pozdvižen. Koruny bledě růžové. Plody podlouhlo-vejčité, na obou koncích zaokrouhlené, k hořejšku trochu zúžené.

Význačně u nás posud nenalezena, ve tvaru přibližném a sice: jako rubescens × leiostyla u R. rubescens uvedeném: u Vápenných lomů blíže Žďáru.

§§) Řapíky bez chlupův, neb jednotlivými roztroušenými chloupky posázené, v stáří olysající.

q) **Medlankyensis Kell. et Form.** Vysoký keř s dlouhými, tenkými, beztrnými neb jen velmi skrovně pod palisty ostnitými větvemi, ostny smáčknutě hákovité. Řapíky i se středním nervem lístků hnědonachové, skoro zcela beztrné a bezžlázné. Palisty po kraji žláznato-pilovité s oušky vejčito-kopinatými, krátko-přišpičatělými neb zašpičatělými. Lístky veliké, elliptické až vejčité, na spodu široce zaokrouhlené, na konci krátko-přišpičatělé až špičaté, hrubě pilovité, se zuby namnoze velikými, ostrými, všecky řapíkaté, sblížené (v obrysu listům R. silvatica Tauch podobny). Květy po 2—3. Stopky květní as 15 mm dl., stejně dlouhými, vejčito-podlouhlými, žláznato-dvojitě pilovitými listeny podepřené. Čišky vejčité až opakvejčito-podlouhlé, trochu kratší stopek květních. Ušty kališní as 18 mm dl., s celokrajnými pérovitými úkrojky, po kraji bezžlázné s prodlouženými, málo širokými přívěsky. Terč skoro plochý. Čnělky dole mírně srstnaté, nahoře na hlavičce zcela, velmi krátkohuňaté měkkochlupaté. Koruny krásně růžové. Plody vejčité.

Význačně při plotu zámeckého parku v Medlánkách, v přechodním tvaru k Malmundariensis na kopcích Perglu a Markrabství u Medlánek.

r) **cladoleia** (Rip.) Crép. Keř se slabými, velmi prodlouženými, skoro bezostnými neb nemnohými hákovitými ostny posázenými, na sousedních křovinách se popínajícími větvemi a vždy bezostnými větévkami květními. Řapíky lysé neb nemnohými chloupky ažlázkami

posázené, vždy bezostenné. Lístků 5-7, lichý, opakvejčitý neb elliptický, na obou koncích stažený, postranní vejčité neb vejčito-elliptické, nejdolejší otupělé. Hořejší palisty širší, s oušky špičatými, přímo ku předu namířenými, po kraji žláznatými, ku konci trochu pilovitými. Stopky květní obyčejně ojednělé, skoro krátké, mnohem delšími listeny podepřené. Číšky vejčité až vejčito-podlouhlé. Ušty kališni s pérovitými úkrojky dosti dlouhými, po kraji (dle Crépinova Bull. VIII, 265 žláznato-brvitými) neb bezžláznými, v kopisťovitý přívěsek vybíhající. Čnělky krátké, lysé neb většinou skoro lysé. Terč kuželovitý. Koruny velmi bledě růžové neb narůžovělé bílé. Plody vejčito-podlouhlé a zúžené.

Velmi rozšířena v území. V okolí Znojma: v údolí Dyje, při výstupu na Kraví horu, při cestě do Kounice, u Podmole (Oborny). Význačně: na kopcích u Obřan, u Červeného mlýna u Kartouz, v Čertově zmolu v Písárkách, na Červeném kopci u Brna, u Střelic, Zastávky a Židlochovic. — Ve tvarech odchylných: tvar větší s lístky brzy ku spodu zaokrouhlenými, brzy zúženými a ušty kališními častěji žláznatými; pak s lístky častěji široce zaokrouhlenými a květy živě růžovými: na Červeném kopci u Brna; ve tvaru s velmi malými, ojedinělými, krátkovejčitými plody a lístky často skoro kosníkovými, tmavozelenými: při kraji lesa Holedné u Jundrova; ve *f)* minor, s lístky ku spodu zúženými a větvemi stěsnanými, krátkými (vzhledem částečně rubelliflorae podobná); na Červeném kopci u Brna, zde též s plody zaokrouhlenými, nikoliv podlouhlými; konečně ve tvaru menším (Crépinem popsaném a v originalech v našich herbářích se nalézajícím), s lístky krátkými, nasivělými, jakousi rubiginosa rotundifolia připomínajícími, se zuby velikými, otevřenými: na Červeném kopci u Brna.

subvar.) attenuata Rip. Ostnitost jako u cladoleia. Lístky více opakvejčité až podlouhle opakvejčité, jen ku spodu zúžené, vynikle žilnaté a na středním nervu trochu žláznaté. Stopky květní jednotlivé, 8—10 mm. dl. Čnělky čnějící, lysé. Terč slabě kuželovitě vyzdvižen. Koruny skoro bílé. Plody malé, úzké, prodloužené a na obou koncích dlouze zúžené. (Čnělkami lysými tvoří přechod k následující skupině).

V okolí Brna: kraj Holedné u Jundrova, mnou pro území objevena a poprvé uveřejněna. Kolem Znojma, Podmole, Čížova, Vranova, Bohutic a Vedrovic (Oborny).

s) **oblonga Déségl.** Keř prostředně vysoký, s větvemi ± zelenými, klikatě sem a tam zprohýbanými, hákovitými neb s mladými výhonky skoro rovnými ostny posázenými Řapíky ostnité, skrovně žláznaté a trochu pýřité. Palisty úzké, s oušky rovně ku předu namířenými, žláznatě obroubenými; lístky skoro malé, konečný špičatě vejčitý, postranní vejčito-elliptické, tuhounké, na líci leskle světlozelené. Listeny široce vejčito-podlouhlé, malé. Stopky květní ojednělé neb po 2—4, skoro krátké, as $1^1/_2$krát číšek opakvejčitých neb prodloužené vejčitých, lysých. Ušty kališní na konci kopisťovitě rozšířené, s pérovitými úkrojky úzkými, skoro krátkými, mnohem kratší koruny otevřené. Čnělky slabě chlu-

paté, později skoro lysé, krátké. Koruny dosti veliké, růžové. Terč kuželovitý. Plody podlouhle ellipsoidické, (často až 3 cm. dl.) Ve:

f) hirtistylis H. Braun, s čnělkami chlupatými, trochu vyzdviženými a plody kratšími.

Rozšířena, leč nejisto, zda-li všude význačná. V Prostějovsku: na kosířských vinohradech, u vchodu do Kumberek u Určic, na břehu Hloučely u Mostkovic, u Ohrozimi, u stichovského rybníka (Spitzner). Hojná kolem Znojma: jako v údolí Dyje, v Popickém žlebu, na Hradišti, na Kraví hoře, u Kounic, Popic, Čížova, Lukova, Vranova, kolem Brna na kopcích u Židlochovic (Oborny). Význačně: na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům, u Jundrova blíže Brna, lomy na Hoře u Mor. Budějovic, kolem Obědného v sev. Moravě. — Kraje lesní u Nov. zámků v sev. Moravě (Schilberszky jun.), u Místku (Gogela). Ve tvaru s R. Chaboissei Gren. v lístech a obrysu lístků se shodujícím, leč s čnělkami ne zcela bez chlupův a číškami podlouhlými až opakvejčitopodlouhlými, který proto ve shodě s Déségl. mezi tvary R. oblonga řadíme; na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům. *f) hirtististylis* jest dle exsic. kolem Znojma hojnější a zastupuje, jak se zdá, zde typ. oblonga: jako v údolí Dyje, u plovárny, mezi Velk. Mašovicemi a Podmolí (Oborny). Na Červeném kopci u Brna ve tvaru s lístky úzkými, opakvejčito-podlouhlými neb elipticky podlouhlými, ku spodu dlouze zúženými, řapíky velmi tenkými, beztrnými, číškami vejčitými až trochu podlouhlo-opakvejčitými, větvemi vnadnými, bohatě ostnitými.

Subvar.) rhipidodendron Wiesb. et Haselberger. (Ros. Oberöst. 1891, p. 11. = Syn. R. rhipidod. Gdgr. herb. Ros. čís. 332! — Crepinia rhipidod. Gdgr. Mon. Ros. 1892, II, 357 p. par.) Krátkovětevnatá, hustě listnatá, bohatě ostnitá, s lístky krátkými, širokými, často tupými neb ze zaokrouhleného konce ku spodu zúženými, špičatě opakvejčitými (jako u Carioti); leč palisty širšími, číškami opakvejčitými, ušty kališními širšími, terčem více plochým a číškami vejčitými odchylná.

Hojně a význačně: na Červeném kopci u Brna, zde též ve *f) minima* nějaké rubiginosa eglandulosa trochu podobném.

Subvar.) Sabranszkyi H. Braun. (v Beck Fl. NO. II. Vídeň 1892). Čnělkami namnoze lysými a podobou plodů tvoří částečně přechod k následující skupině ০°০. Význačná větévkami květními brzy ostnitými, brzy beztrnými, řapíky namnoze chlupatými, lístky hořejšími široce eliptickými a dolejšími skoro kruhovitými, které vespod bledozelené a po kraji nápadně hluboko a ostře pilovité jsou, stopkami květními krátkými, namnoze chlupatými, plody malými, vejčitookrouhlými neb též krátko-ellipsoidicky vejčitými, čnělkami jen dole slabě chlupatými neb lysými a květy růžovými. Syn. *f) minima* u subv. rhipidodendron, viz nahoře.

Velmi krásně na Červeném kopci u Brna, u Obřan, zde též ve tvaru *v) glaberrima* Dumort příbuzném, přechází v subv. thermophila.

=) Čnělky vždy zcela lysé.

§) Květy bílé.

t) **Carioti Chab.** Keř vysoký, hustě listnatý, s ostny křivými, načervenalými, na větvích srpovitými. Řapíky lysé, žláznaté, ostnité (jakož i někdy střední nerv lístkův). Palisty podlouhlé, s oušky

kopinatými, dlouhými, namnoze v jemnou, štětinovitou měkkou špici zakončenými, hustožláznatě obroubené. Lístky po 5 (—7), všecky řapíkaté, vejčité, dílem zaokrouhlené, dílem tupé, na líci tmavozelené, vespod bledší. Zuby otevřené, vejčité, dlouze přišpičatělé s měkkými špicemi ± odstálými. Stopky květní lysé, krátké, s listeny vejčitými, dlouze zašpičatělými, stopky květní daleko přerůstajícími. Číšky vejčité, na spodu zaokrouhlené, na konci stažené. Ušty kališní kopisťovitě zakončené, často s hřebenitě pilovitými, po kraji žláznatými úkrojky, kratší otevřené koruny. Čnělky krátké, zcela lysé. Terč úzce kuželovitý. Koruny prostřední velikosti, zcela bílé. Plody vejčité.

Význačně pořídku: v Písárkách a na Červeném kopci u Brna, zde též někdy s lístky přišpičatělými; v zajímavém přechodním tvaru k serrulata Chabert! (non Déségl.) s větvemi hustě ostnitými, s terčem nikoliv úzce kuželovitým, avšak s význačnými ušty kališními a palisty pravé Carioti, leč s pérovitými úkrojky po kraji žláznatě nebrvitými: na Červeném kopci u Brna. Zmínky zasluhuje též tvar střední (bezpochyby míšenec) R. lanceolata Op. × Carioti, se zuby 1. řádu dlouhými, silně skloněnými, řapíky neplodných výhonků silně chlupatými, stopkami květními pýřitými, palisty, listeny a žebry červenonahnědlými: na Červeném kopci u Brna.

§§) Květy růžově zbarvené.

*) Plody okrouhlovejčité až kulovité.

u) **isophylla J. B. Keller.** Keř statný, hustě listnatý, leskle tmavozelený, s větévkami květními a řapíky beztrnými. Řapíky krátké, bezžlázné, lysé neb skrovně pýřité. Palisty na spodu načervenalé, ostatně zelené, zcelavynikle žilnaté, s oušky dlouze zašpičatělými, ± žláznato zastřihovaně pilovitými. Lístky podlouhlé neb podlouhle elliptické, sblížené a většinou všecky stejně dlouhé neb nejdolejší páry jen málo kratší než nejhořejší, namnoze po 7, nejhořejší lichému konečnému lístku přibližené, ku spodu zúžené, ku konci krátce přišpičatělé neb namnoze špičaté; nejdolejší lístky na konci zaokrouhlené, ku spodu však již od prostředka klínovitě zúžené neb jen zúžené, obak skoro stejnobarevné neb vespod trochu bledší, se žlutavým neb nahnědlým středním nervem a 11—13 vyniklými, vlnovitě sem a tam zprohýbanými (nerovnými) postranními nervy, nestejnoměrně 2—3krát pilovité; zuby lichých lístků mnohem kratší, rozkladitě otevřené, dolejších lístků však podlouhlé (jako u R. sepium Th.). Konečné stopky květní (po 2—3), kratší než podlouhlo-kopinaté, načervenalé listeny. Číšky v čas květu vejčité, pak vejčito-kulovité. Ušty kališní úzce zpeřené, na líci nachové, vespod jakož i po kraji tence chlupaté, s pérovitými úkrojky celokrajnými až po kraji 2—6 žláznými. Terč plochý a široký. Tyčinky četné s nachově

červenými prašníky. Č n ě l k y l y s é. Koruny růžové. Plody? (vejčito-kulovité?).

Nejkrásnější a nejvýznačnější novotina našeho území z oddělení Biserrat-Nezřídka kolem Brna: v Písárkách, na Červeném kopci, na Kozí hoře u Komína, u Mal. Kyniček, všude trvale význačná, od attenuata Rip. a calophyton Chab. et Gdgr. již zdáli rozeznatelná. V příbuzném tvaru míšeném: isophylla × lanceolata Op. v Čertově zmolu v Písárkách.

v) **polyodon Gdgr.** (Decas pl. nov. I. 33., Tab. 1610, herb. r. Nr. 261!) O s t n y velmi skrovné, srpovitě rozšířené, n a v ě t é v k á c h k v ě t n í c h ž á d n é. Řapíky žláznaté, částečně ostnité, vespod pýřité. P a l i s t y p r o d l o u ž e n é. L í s t k y ú z k é podlouhlo opakvejčité, špičaté, k u s p o d u s i l n ě z ú ž e n é, na středním nervu žláznaté. Zuby špičaté, o s t r é a o t e v ř e n é. Stopky květní 2-4, as 9-10 mm dl. Čišky opakvejčité. Ušty kališní zpeřené, po kraji pérovitých úkrojků s 1—3 žláznatými, pilovitými zoubky. H l a v i č k a čnělek m a l á a lysá, t e r č však s i l n ě k u ž e l o v i t ě p o z d v i ž e n. Koruny dosti veliké, bledě růžové. P l o d y s k o r o k u l o v i t é.

Význačně při cestě ku kopci Štaudlu u Místku Gogelou pro území objevena. Ve tvarech blízkých též kolem Brna.

subvar.) subeffusa Kell. et Form. Od předešlé lístky na obou koncích špičatými neb velmi krátce z ú ž e n ý m i, opakvejčitými, s 3hrannými zuby, řapíky ostnitými, stopkami květními trochu kratšími, číškami vejčitými, u š t y k a-l i š n í m i šíře zpeřenými, p o k r a j i b o h a t ě ž l á z n a t o - p i l o v i t ý m i, terčem slabě vyzdviženým rozdílná (Syn. Crepinia subeffusa Gdgr. Monog. Ros. 1892, II, 346 herb. Ros. Nr. 303!). Lázenský grunt u Velk. Losína (Form. Ros. d. Hochg. 1887, p. 6).

**) Plody vejčité až vejčito-podlouhlé.

w) **leiostyla Rip.** Vysoký keř s p r o d l o u ž e n ý m i namnoze r o v n ý m i k hořejšku hustě listnatými větévkami květními. Ostny skrovně r o z t r o u š e n é, často veliké, červenožluté, z rozšířeného spodu smáčknuté, křivé, na větévkách květních menší, v počtu ještě skrovnějším, namnoze žádné. Ř a p í k y d l o u h é a t e n k é, skoro beztrné, sem a tam trochu žláznaté neb pýřité. P a l i s t y p o d l o u h l é, s oušky kopinatými, prodlouženými, ostře přišpičatělými, po kraji žláznato-zoubkovanými, často též vespod chudě žláznatými. Lístky namnoze po 7, na líci tmavozelené, v š e c k y z ř e t e l n ě ř a p í k a t é, liché špičatovejčité, postranní zaokrouhlené, vejčité až širokoelliptické, a v řapíčky náhle skrojené, vynikle žilnaté, velmi pravidelně dvojitě pilovité, se zuby o s t r ý m i, č a s t o h l u b š í m i, málo sbíhavými. Stopky květní po 1—2, vrcholové též po 5, as 10 (—20) mm dl. i s listeny hnědočervené. Čišky vejčité až podlouhlo-vejčité. Ušty kališní červené, s přívěsky dílem úzce-, dílem široce čárkovitými, často kopisťovitými a pérovitými úkrojky čárkovitými, po kraji trochu žláznato-p i l o v i t ý m i, kratší (namnoze velikých, as 25 mm. dl.) světle rů-

žových plátkův. Terč trochu kuželovitý. Krátká hlavička čnělek lysá, nanejvýš s několika chloupky mezi bliznami. Plody vejčité až vejčitopodlouhlé.

Hojná kolem Brna: v Písárkách v jednom příkopu nedaleko myslivny (Czižek). Význačně: hojná u Černovic, na stráni Mordovně blíž Klajdovky, na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům, v hájích u Cacovic, u Sv. Antoníčka a v lese „Rybníčky" u Kartouz, na Kraví hoře, na Žlutém kopci, zde též s květy velmi bledorůžovými, na Horce u Bystřice. — Ve tvarech odchylných a sice: s ostnitostí velmi skrovnou, řapíky zcela beztrnými a čiškami podlouhlými, k hořejšku neslaženými: při cestě na Karlovu výšinu u Velk. Losína v sev. Moravě; ve *f)* lepidiflora Gdgr. Tab. 1613 u Černovic; s vejčitě kulovitými číškami, ostnitými větévkami květními, lístky veskrze špičatými až zašpičatělými, ku spodu široce zaokrouhlenými, velikými, bledozelenými, vespod sivě nazelenalými s nervy postranními silně vyniklými a plody skoro malými: v lese za Kartouzy; s ozubením chudě dvojitým až skoro jednou žláznatě dvojitým; na Červeném kopci u Brna; zde týž tvar s krátkými lístky a ostnitými větévkami květními; zde též v přechodním tvaru ku cladoleia. Pak v zdánlivých míšencích a) s myriodonta: na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům *b)* s lanceolata Opiz (Oest. b. Z. 1886 čís. 3) v Čertově žlebu u Brna. — Tvar tento čítá četné dole vypočtené odrůdy a více přechodních mezi nalezišti uvedených tvarův a sice:

α) s plody podlouhlými a ellipsoidickými:

subvar.) oblongata Opiz (v Lotos 1854, 69. vide Keller apud Form. Ros. d. Hochg. 1887. p. 6. et Keller ve Wiesb. a Haselb. Ros. Ob. Ö. 1891, p. 15), s lístky trochu většími, tlustounkými, přišpičatěle vejčitými až vejčitokopinatými, ostřeji pilovitými; větévkami štíhlými, terčem trochu vyzdviženým až polokuželovitým. Čnělky ve zralém plodu zcela lysé a krátké (částečně širolistý tvar nějaké Trachyphylly připomínající).

Na Červeném kopci u Brna a při Odře u Nov. vsi blíž Oder.

Subvar.) Pernteri Wiesb. et Keller (Kell. Ros. N. Ö. 1882, 289). Úplně bez chlupův. Lístky častěji přišpičatělé až zašpičatělé. Ozubení vynikající, větší tvary Carioti a alpina připomínající. Zuby vejčité v úzkou, dlouhou, ku předu skloněnou, měkkou špici prodloužené. Stopky květní nápadně (30 mm.) dlouhé a tenké, po 2—3, každá dlouhým listenem podepřená. Plátky menší než u leiostyla. Ušty kališní s přívěsky velmi prodlouženými na konci kopisťovitě rozšířenými a pilovitými. Čnělky lysé.

Pořídku. V lese za Kartouzy, v lese u Kohoutovic v Písárkách u Brna, méně význačně na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům.

Subvar.) subcordata Kell. et Form. (Syn. R. nervosa Pug. non Crép. = Crepinia subcordata Gdgr. Tab. 1620 et Monog. Ros. 1892, II Nr. 665.). Ostnitá, též na větévkách květních bohatě ostnitá. Ostny srpovité a rozšířené. Lístky srdčitovejčitě okrouhlé, krátce přišpičatělé, na středním nervu žláznaté, po kraji s malými, skloněnými, pilovitými zuby. Řapíky ostnité, lysé, chudožláznaté. Palisty jasně neb světločervené, široké, s oušky rovně ku předu namířenými. Stopky květní po 1—3, jen 6—11 mm. dl. Čišky opakvejčité, neprodloužené. Ušty kališní po kraji bezžlázné. Čnělky krátké a lysé. Terč kuželovitý. Plod veliký, vejčitý (střední opakvejčitý), na konci zúžený.

Posud jen na Červeném kopci u Brna.

subvar.) stenocarpa Déségl. (Syn. R. tenuicarpa Déségl. olim = Crepinia leptocarpa Gdgr. Tab. Nr. 1639; Essai p. 27 et Monog. Ros. 1892, II. p. 363). Keříček štíhlý s poléhavými větvemi, vzrůstem připomíná R. arvensis Huds. Větve krátkými, srpovitými ostny posázené, krátké větve však namnoze zcela neb částečně beztrné. Lístky prostřední velikosti, postranní elipticky vejčité, liché (neb hořejší) široce vejčité, špičaté, často bledozelené, s otevřenými často chudodvojitě pilovitými zuby. Řapíky ostnité, chudožláznaté, ostatně lysé. Palisty nikoliv malé s rovnými oušky. Stopky květní krátké, listeny přerostlé. Čísky malé, podlouhlo-ellipsoidické. Ušty kališní s krátkými pérovitými úkrojky. Čnělky lysé, terč kuželovitý. Koruny růžové. Plody malé, nápadně úzké, prodloužené ellipsoidické, pomerančově červené.

Pochybná, poněvadž směr větví neznámý: u Červeného mlýna blíže Kartouz (ve tvaru míšenci micropetala × spuria podobném).

subvar.) micropetala Keller. (l. c. p. 289). Keř přímý. Větve načervenalé, štíhlé, + zprohýbané, ostnité. Lístky úzkoelipticky kopinaté, na obou koncích špičaté, namnoze malé až prostředně veliké, ± lesklé, tuhounké, ostře pilovité. Zuby ku konci otevřené, všecky bohatožláznatě pilovitými zoubky posázené. Řapíky žláznaté, ostnité, slabě pýřité, krátké. Palisty nachové, rozšířené, se špičatými, na hořejších listech rozbíhavými oušky. Stopky květní dosti krátké a nejsou většinou delší než čísky nachové, prostředně veliké až malé, podlouhloellipsoidické. Ušty kališní (as 13 mm. dl.) s pérovitými úkrojky slabě žláznatopýřitými. Čnělky vždy zcela lysé, nemnohé, nachové, na způsob tenkého, trochu prodlouženého, zdánlivého sloupku nad nachový kuželovitý terč vyzdvižené. Koruny živě růžové přinachovělé, vždy (často mnohem) kratší uštů kališních. Plody malé, ellipsoidické, šarlátově červené.

Hojná kolem Brna, význačná: mezi Černovicemi a Nenovicemi, na vrcholu Hadův, za Klajdovkou a na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům, u Obřan, u Sv. Antoníčka, v lese za Kartouzy, u cihelen blíž pracháren, zde též podřízený tvar s řapíky jednostranně pýřitými a lístky postranními na konci zaokrouhlenými, na Žlutém kopci, u Žabovřesk, při Svratce v Písárkách, na Červeném kopci, rázovitá na Horce u Bystřice, zde též s bledými korunami, u Židlochovic, u Hostětic blíž Telče. Ve tvarech míšených: microp. × spuria, s větévkami květními zcela beztrnými avšak s větvemi červenými, korunami malými, skoro nachovými, čnělkami skoro zcela lysými a lístky nikoliv veskrze dvojitě pilovitými: u Červeného mlýna u Kartouz; v jiné odchylce s krátkými čnělkami: na Červeném kopci u Brna; ve tvaru přechodním k jucunda: na Židenických kopcích blíž Brna: konečně ve f.) Najas (Gdgr. Decas Pl. II. 39, Tab. 1616, Monog. Ros. p. 354 = serrulata Déségl. Cat. non Chabert herb.) t. j. s ostny delšími, větévkami květními velmi krátkými, lístky podlouhlo-eliptickými, zašpičatělými, palisty velmi úzkými; nemnohými, namnoze s 1. květem, plátky nikoliv malými, čnělkami nemnohými a plody vejčitými: v lese za Kartouzy a na mezích za Stromořadním gruntem u Maloměřic.

β) S plody krátko- neb široce vejčitými.

Subvar.) thermophila Gdgr. (po 4násobném uveřejnění, Syn. = R. Carioti *f)* thermophila Wiesb. et Haselb. Ros. Ob. Ö. 1891, p. 21). Větve krátké, husté, namnoze beztrné, ostny krátké. Lístky menší široce opakvejčitookrouhlé, liché skoro vejčité, skoro zaokrouhlené neb jen trochu na obou koncích krátce zúžené, s ozubením obyčejně též kratším. Řapíky ostnité, ± žláz-

naté a pýřité. Palisty užší. Stopky květní 6—9 mm. dl. Čišky krátkovejčité. Kališní ušty s pérovitými úkrojky úzkými a jen 2—8žláznatými zoubky posázenými. Terč slabě kuželovitý. Čnělky lysé. Koruny růžové. Plody krátkovejčité až opakvejčito-kulovité, namnoze malé.

Význačně: na Červeném kopci u Brna. V odchylce: s lístky okrouhlými, čnělkami pýřitými a chlupatostí stopek květních často až do prostřed čišek vystupující: u Sv. Antoníčka blíže Brna; s větévkami květními ostnitými, vzrůstu nižšího, více rozvětveného: při březích Ostravice u Místku (Gogela). Tvar, jak se zdá, daleko rozšířený, J. B. Kellerem pro Hor. Rakousy (Wiesb. Haselb. v Mus. Franc. Carol., Linec 1891 p. 12) a Čechy stanovený.

subvar.) tortiramea Gdgr. (Tab. 1617, Monogr. Ros. 1892, II., p. 355, Syn. R. squarrosa Cariot Etude des fl., 5 ed., II. p. 186, e loco classico Carioti, non Rau.). Keř málo vysoký, s větévkami květními sem a tam zprohýbanými a ohnutými, krátkými, bohatě ostnitými; lístky dosti malými, elipticko-vejčitými, na obou koncích málo špičatými, tlustounkými, na středním nervu žláznatými, zuby velmi ostrými, jemně špičatými, řapíky žláznatými a ostnitými, palisty krátkými, stopkami květními krátkými, namnoze ojedinělými (5—7 mm. dl.), číškami krátkovejčitými, ušty kališní s pérovitými úkrojky celokrajnými, bezžlázně pilovitými, čnělkami lysými, terčem skoro plochým.

Posud jen na Červeném kopci u Brna.

II. Stopky květní vždy, hřbet uštů kališních často žláznatý.

†) Ostnitost na všech větvích jednoduchá a tuhá.

1.) Lístky jednoduše pilovité, (jen u odrůd jednotlivé lístky ± dvojitě pilovité).

Subsp.) Andegavensis Bast. essai fl. d. M. et Loir (1809) p. 189. (Popis vis v klíči str. 940)

var.) vinealis Rip. Dolejší lístky se zuby rozeklaně pilovitými neb též s nemnohými dvojitými, v obrysu vejčitopodlouhlé. Vejčitopodlouhlé plody, jakož i ušty kališní na hřbetu bezžlázné. (Viz popiz v klíči str. 941.)

subvar.) phalacrostema Gdgr. (Ros. novae II., p. 17 ex Fl. Ratisb. 1887, Tab. 1976 et herb. ros. Nr. 207!) Vzhled jako u vinealis Rip., jen větve bohatěji ostnité; lístky podlouhlejší, ku spodu vždy zřetelně zúžené, některé neb všecky nestejnoměrně zpola dvojito-pilovité. Koruny menší. Plody neprodloužené, namnoze krátkovejčité. Čnělky + hustě chlupaté. Terč plochý. — Tvoří zřejmý přechod k Suberti, od poslední hlavně lysými (na hřbetu bezžláznými) ušty kališními, větvemi ostnitými a čnělkami zcela chlupatými až srstnatě huňatými rozdílná.

Kolem Brna: hojná na Červeném kopci, s francouzskými originály úplně shodná, zde též s listy více načervenalými.

f) sublciopoda. Se zuby rovněž částečně dvojitými, avšak větévkami květními bezostennými a řapíky zřetelněji jednostranně chlupatými. Palisty prodloužené, s oušky delšími, v chocholíku většími, stopky květní lysé, jenom střední tuhožláznaté, ostatně shoduje se s předešlou.

Na Červeném kopci u Brna a ve vinohradech u Strážnice.

var.) Suberti Rip. Skoro všecky lístky chudě (- zdánlivě nestejnoměrně dvojitě) rozeklaně pilovité, vespod i s větvemi namodrale šedé; větve a silně ku spodu zúžené lístky krátké. Ušty kališní na hřbetu trochu žláznaté. Větévky květní namnoze bezostenné. Stopky květní chudě srstnaté. Čnělky skoro lysé (Rip!) Čišky úzce podlouhlé, lysé. (Viz popis v klíči str. 941.)

U Adamova blíže Brna, 6. VI. 1866 leg. Theimer „jako R. canina L. v. collina Jacq." (Theimer, v herb. Kellerově), kterou Déséglise Kellerovi v „R. Suberti", foliis bidentatis, pedunculis parce glandulosis opravil, což se sice shoduje s popisem Déséglisovým v Cat. Ros. p. 183, nikoliv však s náhledem Crépinovým (za příčinou dvojité pilovitosti), poněvadž rostlina naše beztrná jest, nemohli jsme ji ku verticillac. řaditi. V háji nad Cacovicemi.

2.) Všecky lístky ostře a bohatě dvojitožláznatě pilovité.

Subsp.) verticillacantha (Autor.) Crép.*) Ostnitá. Řapíky a střední nerv lístků žláznaté. Lístky po 7, širokovejčité, krátce přišpičatělé, často též od prostředka k oběma koncům, leč velmi málo zúžené, s ± hlubokým, otevřeným, bohatě složeným ozubením. Květů více v chocholíku, listeny namnoze trochu většími podepřených. Stopky květní dosti krátké i s vejčitými neb široce opakvejčitými číškami tuhými, žláznatými štětinkami bohatě posázené. Ušty kališní na hřbetu bezžlázné, neb jen skrovně žláznaté. Koruny jasně růžové. Čnělky chlupaté, řidčeji skoro lysé. Plody dosti veliké, opakvejčité až hruškovité. (Viz klíč str. 941.)

Posud jen na Červeném kopci u Brna, teste Crépin in litt. ad Keller; a dojista že i jinde.

var.) glaucorubens Kell. et Form. Lístky malé, širokovejčité až elliptické, v řapíčky krátce zúžené. Střední nerv a řapíky velmi bohatě žláznaté, červené. Hlavička čnělek hustě chlupatá. Čišky vejčité, lysé. Ušty kališní jen po kraji žláznaté. Stopky květní dílem bezžlázné, dílem 2—4 stopkatými žlázkami posázené. (Ostatní popis viz klíč str. 941.)

---

*) Crépin určil rozličné jemu p. Kellerem z Hor. Rakous a Moravy předložené: Hispidae-Biserratae = Compositae Homoacanthae „Sepalis glandulosis et eglandulosis, fructibus heteromorphis" v r. 1892 veskrze jako: „Variationes e grege R. verticillacanthae Mérat". On shrnuje tudíž pod tímto jménem četné odrůdy veskrze dvojitě pilovitých, stejnoostných Hispidarum; proto jsme tento tvar ve shodě s Crépinem jako subspecii správně označili. Podotknouti nutno, že se Crépin tímto svým nejnovějším náhledem od svých Primitií a všech až posud uveřejněných prací odchyluje. Crépin jakož i Déséglise neuvedli posud Mératovu „verticillacantha" z té příčiny ani z jediného stanoviska, poněvadž růže tato nejenom v herbářích scházela, nýbrž i z diagnosy Mératovy: „folioles à dents non glanduleuses", tudíž případně jednoduše pilovitá, pak: „folioles du calyce presque simples" a porovnáním s R. pyrenaica Gouan, stanoviti se nedala. Též jsou R. aspernata Déség. (= aspratilis Crép.) a R. inconspicua Déségl dvě růže, jež ani vzhledem spolu naprosto se porovnati nedají, k oběma ale bývá R. verticillacantha Backer et Autorum připojována a obě dnes Crépin ku R. verticillacantha Mérat počítá. Za tou příčinou jsme u „R. verticillacantha Mérat jako Subsp." jen Crépina jmenovati mohli.

Význačně: na kopcích u Židlochovic, na Červeném kopci u Brna a na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům, zde též: *f)* psilopoda Kell. (Oest. b. Z. 1886, p. 114) stopky květní bezžlázné, lístky jednotlivých větví z význačné spodiny (jako u naší glaucorubens) častěji prodloužené neb podlouhle kopinaté, ostatně shoduje se s glaucorubens.

var.) vix-hispida Chr. et Kell. R. N. Ö. p. 272.) Lístky úzké, podlouhle elliptické, na obou koncích špičaté. Řapíky bledozelené. Stopky květní a úzce vejčité číšky bezžlázné, neb jen stopky květní s jednotlivými slabými žlázkami. Ušty kališní obak plsťnaté, bezžlázné. Hlavička čnělek slabá, krátká a vlnatá. Plody dosti malé, ellipsoidické. (Viz klíč str. 941.)

V odchylce nepatrně ku Collinis přecházející, s řapíky jednostranně chlupatými, též na mladých výhoncích a slabě pýřitým středním nervem, později olysající, u Mokré hory; s číškami úzce podlouhlými, v bohatých chocholících, avšak s většími zuby a beztrnými větvemi: v háji nad Cacovickým mlýnem.

††) O s t n i t o s t větévek květních dvojitá, mezi tuhými ostny vyskytují se též tuhé stopkaté žlázy neb jehličky = Caninae Hispidae pro parte olim; nunc = Hybridae Crép. l. c.

Subsp.) Waitziana Tratt. Keř vysoký. Ostny větví stejnotvarné, ze slabého spodu málo zkřivené, na větvích a větévkách květních bledší, silněji skloněné a více smáčknuté, pod stopkami květními žláznatoštětinaté (stopkatě žláznaté dle Trattinnika.) Ř a p í k y v mládí p l s ť n a t é, později lysé, vždy stopkatě žláznaté, vespod též ostnité, Lístky po 7—9 (Tratt!) vejčitookrouhlé, neb hořejší ze široce vejčitookrouhlého spodu s k o r o o k r o u h l é, vespod na středním nervu částečně žláznaté, ostatně lysé, dle Tratt. „ostře jednoduše" pilovité. leč zuby n e s t e j n é, prostřední menší, otevřené a k a ž d ý v 1 s t o p k a t o u ž l á z k u z a k o n č e n. P a l i s t y š i r o k é, lysé, podlouhlé, s oušky špičatými, vejčitými, rozbíhavými, p o k r a j i drobně p i l o v i t é a tmavonachovými, velikými ž l á z k a m i p o s á z e n é, v květech stojící často velmi rozšířené. Stopky květní po 2 - 3, as 20 mm dl., žláznatě tuhochlupaté. Číšky vejčité, lysé, neb na spodu tuhé, stopkaté žlázy nesoucí. Ušty kališní s přívěsky lupenitě rozšířenými, 3 vnější peřenoklanné, na spodu namnoze rzivě nahnědlé, na hřbetu žláznato-štětinaté Koruny v e l i k é, b a r v y p l e t n í, trochu narůžovělé. Terč pozdvižen. Čnělky krátce chlupaté, skoro prodloužené, blizny hlavaté. Plody vejčité, ku konci zúžené, šarlátově červené (Tratt).

var.) Moravica Borb. vera! L í s t k y n á p a d n ě d e l š í n e ž š i r š í, vejčitě širokoelliptické neb elliptické, n a m n o z e r o z e k l a n ě p i l o v i t ě z u b a t é, jen dolejší zuby trochu složené. Ušty kališni na hřbetu namnoze b e z ž l á z n é. Koruny, čnělky a plody jako u předešlé (Borbás „Vasvár" 1887/8 p. 290!) Syn. R. canina × Jundzilli?

Borb. l. c. p. 404 = R. Gallico × Reuteri Oborny Oest. b. Z. 1887, p. 137 et R. Waitziana Ob. l. c. non Tratt. (Viz popis v klíči str. 940.)

V údolí Dyje a na Kraví hoře u Znojma (Oborny teste Borbás Monogr. Ros. Hung. p. 104 et ejusd. Vasvár 1887, p. 280!).

var.) Chaberti Déségl. L í s t k y ± o k r o u h l é až skoro kruhovité, v š e c k y v e s k r z e d v o j i t ě a ž s l o ž e n ě o s t ř e p i l o v i t é namnoze po 5, síťnatina žil nevyniká. Ř a p í k y b e z c h l u p ů v, bohatě žláznaté a ostnité. Stopky květní patrně k r a t š í než široce vejčité listeny, tuhožláznatoštětinaté. K o r u n y v e l i k é a ž i v ě r ů ž o v é, skoro zdélí uštů kališních, na hřbetu b e z ž l á z n ý c h neb jen chudožláznatých, po kraji však bohatě žláznatých. Plody vejčito-podlouhlé, lysé. Čnělky z c e l a k r á t k é a srstnaté.

Posud jen u Znojma: při cestě od Kraví hory do Sedlešovic, zde ve skupinách a několik keřů při vozové cestě mezi oběma místy (Oborny).

subvar.) occulta Crép. Keř stěsnaný. Řapíky a střední nerv lístkův, jakož i palistův a listenů hustými, tuhounkými, stopkatými žlázkami bohatě posázené! Palisty užší, l í s t k y m a l é, vejčito-okrouhlé, špičaté neb široce elliptické, na obou koncích špičaté. Zuby bohatě úzkými, žláznatými zoubky posázené. Stopky květní a hřbet uštů kališních bohatě žláznaté. Plody menší, vejčité.

Ve tvaru odchylném: u Mor. Budějovic a Čížova (Oborny).

subvar.) Timeroyi Chab. Lístky ze s p o d u velmi široce uťatého s k o r o s r d č i t é h o okrouhlé, hořejší však a lichý (častěji než u Chaberti) š p i č a t é až ostře přišpičatělé, s o z u b e n í m v e s k r z e s l o ž e n ý m, bohatožlaznatě dvojitě pilovitým (na francouzských originálech velmi špičatým, ostrým a dlouhým, R. Jundzilli připomínajícím). Řapíky kolkolem z c e l a c h l u p a t é, namnoze bohatými, též mezi palisty až ku vetknutí sahajícími žlazami posázené. Číšky krátkovejčité. Koruny veliké, růžové, ušty kališní a čnělky jako u R. Chaberti. P l o d y však v í c e o k r o u h l é, často veliké a e l l i p s o i d i c k é (též ostnitost častěji jednoduchá, se scházejícími žláznatými štětinkami, odr. Chaberti blízko příbuzná).

Dle udání Oborného kolem Znojma.

B) Lístky rovněž obak nechlupaté a veskrze dvojitopilovité, avšak ne všecky s bezžláznými postranními nervy. N e j d o l e j š í l í s t k y listů uprostřed větévek květních stojících vespod n a p o s t r a n n í c h n e r v e c h ž l á z n a t é, žlázy však velmi roztroušené, b e z z á p a c h u a draslavé. Ostny jako u R. canina (= Subsect. Scabratae Crép. olim).

Subsp.) scabrata Crép. Keř prostřední výšky, s hákovitými, tuhými o s t n y n a v ě t é v k á c h k v ě t n í c h. Řapíky řídce chlupaté, žláznaté a ostnité. Palisty úzké, podlouhlé, o b a k l y s é, jen na hřbetu podél řapíku pýřitě žláznaté a často též bohatoostnité, s oušky dlouze zašpičatělými, rozbíhavými, po kraji žláznatobrvitými. Lístky po 5—7 (často trochu více než prostředně veliké), všecky z ř e t e l n ě ř a p í k a t é, řapíčky as 2 *mm* dlouhé, lichý vejčitookrouhle elliptický, krátce přišpičatělý neb krátce zašpičatělý, prostranní širokoelliptické, méně

špičaté neb na obou koncích zaokrouhlené, na líci tmavozelené, n e l e s k l é, vespod bledší, na středním nervu a na v y n i k l ý c h p o s t r a n n í c h n e r v e c h, sem a tam na některých nervech síťnatiny v e l m i r o z t r o u š e n ě ž l á z n a t é; na středním nervu, jakož i na řapíku tužší, často sekaně draslavé stopkaté žlázy neb krátké štětiny, často též křivé ostenky nesoucí, všecky dvojitě pilovité, zuby krátké a otevřené, s v e l m i malými žláznato-brvitými vedlejšími zoubky. S t o p k y k v ě t n í m á l o dlouhé až krátké a s v a z e č n a t é, po několika neb po 2 stojící i s kulatými číškami l y s é, zdélí listenův. Vnější u š t y k a l i š n í zpeřené, s pérovitými úkrojky po kraji žláznatými, v š e c k y n a h ř b e t u l y s é a b e z ž l á z n é, po kraji plsťnaté. Koruny bledorůžové. Terč plochý, čnělky roztroušeně chlupaté. Plody okrouhlé neb kulovité.

Tvar význačný nebyl u nás posud nalezen, v odrůdách blíže neurčitelných: na kopci u Medlánek, na kopci nad Čertovým zmolem v Pisárkách; ve tvaru malolistém, stojícím mezi dumalis *f)* pseudoscabrata Wiesb. Oest. b. Z. 1886, čís. 10 a eriostyla Rip. neb mezi *f)* minor od dumalis *v)* calostephana Gdgr. Tab. 1900 (Silesia, Buchberg, leg. Strähler) s počínající žláznatostí nervů listních: ve zmolech u Židenic.

var.) Pilisensis Borb. V ě t é v k y k v ě t n í b e z t r n é. Lístky lesklé, mnohem dloužeji zašpičatělé a ostřeji pilovité, podobné listům u R. sepium. Palisty hluboce a ostropilovité, s oušky 10 *mm* dlouhými, zúženě zašpičatělými. Ušty kališní trochu delší, po kraji pérovitých úkrojků žláznaté. Koruny as 4 cm. š. Č n ě l k y h u s t ě b ě l o v l n a t é.

Posud jen na Červeném kopci u Brna.

f) Thajana H. Braun et Oborny. (Ob. Fl. p. 920.) O s t n y hustých větévek květních namnoze jehlicovito-šídlovité. Lístky hustě postavené, m a l é ± o k r o u h l é, vespod namodrale zelené a na postranních nervech jen nemnohých lístků velmi skrovně žláznaté. Palisty široce kopinaté. Květy namnoze jednotlivé, stopky květní sotva zdéli kulovitých, prostředně velikých, šarlátově červených plodův. Ušty kališní k r á t k é, as zdélí malých, bělavých korun. Čnělky hustě huňaté.

Na Červeném kopci u Brna. — Při výstupu na Kraví horu u Znojma (Oborny).

var.) ovifera Borb. Keř silný s načervenalými, namodrale šedými neplodnými výhonky, špičatovejčitými až zašpičatělými prostředně velikými, vespod namodralými lístky a r o z k l a d i t ě rozloženými otevřenými pilovitými z u b y. Řapíky žláznaté, ostnité, částečně též slabě pýřité. Palisty menší a čárkovité. P l o d y d l o u ž e j i stopkaté, krátko v e j č i t é.

Význačně: ve vinohradech u Strážnice, zde též s plochým terčem. V odchylce s chudožláznatými postranními nervy, zuby skloněnými, nikoliv odstálými, lístky vždy 3jařmými, palisty dlouhými a širokými, číškami kratšími, dílem

krátkovejčitými, dílem vejčitokulovitými, ostny z velmi dlouhého spodu velmi krátce hákovitými, silně dolů ohnutými: na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům.

f) subrotunda Borb. Jako *f)* Thajana, jen plody ± vejčité a ušty kališní neobyčejně bohatožláznatě obroubené, rovněž i palisty, které částečně též vespod často na ploše žláznaté a na hřbetu ostnité jsou. (Srovnej Oest. b. Z. 1885, čís. 4, p. 120).

Význačně posud nenalezena, mnohonásobná kombinace odr. subrot. a Pilisensis (Srovnej Oest. b. Z. 1885, čís. 4): na kopci nad Čertovým zmolem v Písárkách u Brna.

var.) oblongior J. B. Keller. S lístky opakvejčito-podlouhlými neb elliptickými, vždy tupounkými, řídčeji přišpičatělými a plody dvojího druhu, plody vrcholové širokovejčité až ellipsoidické, na postranních větévkách skoro kulovité! Hlavičky čnělek velmi veliké a hustě vlnaté; ušty kališní velmi hustožláznatě obroubené, řapíky hustožláznaté. Palisty kopinaté, vespod na ploše žláznaté. Větve, řapíky, palisty a listeny, jakož i stopky květní tmavokarmínově červeně zbarvené, často též i oddálené ostny. Lístky s načervenalými, mnohými (až 11), rovnoběžnými vyniklými postranními nervy, tlusťounké a tuhounké. Stopky květní hladké, zdélí neb trochu kratší číšek. Tvarem listův a plodův, zbarvením, hustovlnatými čnělkami a ozubením neotevřeným od ovifera Borb. rozdílná; od v.) Pilisensis rozeznává se však ostnitými větvemi, tupounkými lístky atd.

Ve zmolech u Židenic blíže Brna a dojista že i jinde.

Subsp.) Blondaeana Rip. v Déségl.: essai 1861, extr. p. 93, J. B. Kell. Ros. N.-Ö. 1882, p. 231. Keř silný a vysoký s jednoduchou ostnitostí. Ostny všecky tuhé a ± křivé. Větévky květní beztrné. Řapíky chudoostnité neb skoro beztrné, velmi bohatožláznaté, ostatně lysé, řídčeji slabě pýřité. Palisty široké s oušky ku předu namířenými, ± krátko přišpičatělými, vespod roztroušeně neb velmi slabě na ploše žláznaté, po kraji žláznatobrvité. Lístky veliké, všecky řapíkaté, vejčité, zašpičatělé až špičaté neb postranní otupělé až opakvejčité, na líci leskle tmavozelené, vespod matné, se silně vyniklým, vždy bohatě žláznatodraslavým středním nervem a sblíženými, nevyniklými, v mládí nemnohé stopkaté žlázy nesoucími, později bezžláznými postranními nervy. Žlázy bez zápachu. Zuby dvojitě pilovité, ± krátké, často široké a otevřené, s malými a drobně žláznatými vedlejšími zoubky. Listeny široce kopinaté neb zašpičatěle vejčité, lysé, jen žláznatobrvité, namnoze delší než ojedněle neb po 2—5 v malých chocholících stojící, dílem lysé, dílem nemnohými stopkatými žlázkami posázené stopky květní. Číšky vejčité, namnoze jen na spodu žláznatoštětinaté. Ka-

lišní ušty po odkvětu nazpět ohrnuté, později často rozložené odstálé, opadavé, kopinaté, na hřbetu žláznatoštětinaté, vnější peřenodílné, s dlouhými, čárkovitě kopinatými přívěsky, tyto i s pérovitými lalůčky stopkatě žláznatopilovité. Koruny veliké, bledorůžové. Terč kuželovitý. Čnělky zcela chlupaté. Plody veliké, širokoellipsoidické neb vejčité, před zbarvením sem a tam ještě některé odstálé ušty kališní nesoucí. (Syn. R. trachyphylla Boreau, non Rau.)

Roste, jakž ze sousedních nalezišť: a) nedaleko mor.-uherských, pohraničních Karpat a b) na výšinách Wachberku u Kremže se mohlo předpokládati, též u nás, ačkoliv zřídka a ojediněle, a sice: u Lískovce a u Sv. Antoníčka blíže Brna, pak teprvé: na severním úklonu v trenčínské stolici (v červnu 1877 Holubým sbírána a vídeňským výměnným spolkem jako „R. rubrifolia Vill.?“ vydána, Kellerem ve „Flora 1878, čís. 13, Řežno“ dle pouhých květonosných exemplářů jako tvar z příbuzenstva R. Reuteri mylně uvedena, později však Déséglisem in litt. ad Keller, jako R. Blondaeana Rip. určena), nová pro Moravu a Uhry.

C) Lístky na ploše chlupaté neb aspoň vespod na středním nervu + hustě chlupaté.

I.) Stopky květní bezžlázné. (Subs. Pubescentes Crép. olim.)

§) Lístky obak chlupaté, na rubu neolysající, na postranních nervech nikdy žláznaté.

Subsp. dumetorum Thuill. Keř veliký, silný, 1—2 *m* v., jehož větve a větévky květní tuhými, + hákovitými ostny ± posázeny jsou. Řapíky hustě pýřité, bezžlázné, namnoze beztrné. Listy v mládí šedoplsťnaté. Lístky prostřední velikosti, po 5 - 7, v květenství stojící špičaté neb krátce zašpičatělé, ostatní okrouhlovejčité neb širokoelliptické, zaokrouhlené, na líci přitiskle řídce chlupaté, vespod na celé ploše pýřitě měkkochlupaté, po kraji hustě brvité. Ozubení jednoduché, se zuby širokými, bezžláznými, obloukovitě skloněnými. Palisty podlouhlé až úzce čárkovité, v krátká ouška přecházející, po kraji s několika žlázkami, na hřbetu zcela chlupaté. Stopky květní po 1—3, as 2krát delší plodu, bezžlázné. Číšky vejčité, lysé. Ušty kališní obak chlupaté, po kraji hustě brvité, 3 vnější peřenoklané, s pérovitými úkrojky celokrajnými, po odkvětu nazpět ohrnuté, brzo opadavé. Koruny bledorůžové. Čnělky po odkvětu trochu nad terč čnějící lehkochlupaté až skoro lysé. Terč úzký a plochý. Plody skoro kulovité.

Jest v území daleko rozšířena a dělí se v následující odrůdy:

†) Lístky jednoduše pilovité.

○) Čnělky mírně chlupaté, roztroušeně srstnaté neb skoro lysé, namnoze málo nad terč vyzdvižené.

§) Koruny růžové neb bledopletně načervenalé.

a) **genuina** t. j. ± typický tvar (Thuillierův ve Fl. Paris p. 250, 1799) s větévkami květními a řapíky ± ostnitými, s lístky 5—7, okrouhlovejčitými, obak zcela chlupatými a plody kulovitými. Čnělky velmi roztroušeně chlupaté.

V Prostějovsku, jak se zdá, dosti rozšířena: u Seloutek, pod Ohrozimí, v Kumberkách a sečích u Určic, u Mysliovic, na Buchtelce, u Hrubé jedle u Krumsína, v Žárovském lese, v Repešském žlebu, při silnici do Drahan, na Jahodové, na Kutěřově, u Bousína, Protivanova, Tovačova a na Sálvízu (Spitzner). Nezřídka u Obřan, Brna a na Kamenném kopci u Stranné blíž Telče; s menšími lístky ve vinohradech u Obřan.

b) **Thuillieri Christ.** l. c. p. 185. Ostnitosť, odění a čnělky jako u odr. *a*), lístky nejhořejší však častěji vejčitopodlouhlé a špičatější. Plody hruškovité neb v e j č i t é.*)

V brněnském kraji: u Brna, Kartouz, Obřan, Adamova; Ivančic (Oborny), u Drysic blíže Vyškova, Drahan a Seloutek (Spitzner), na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům. — Ve Znojemsku: u Star. Hobzí, Budkova, Mor. Budějovic, Vranova, Znojma, Popic, Sedlešovic a Milfrouna (Oborny). V Jihlavsku: u Slavonic, Cizkrajova a Dačic (Oborny). Při cestě od Vilémova dvora do Domanína blíže Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby).

α) *Holubyi Gdgr.* (Tab. 2503). Vzrůstu štíhlého, podobná míšenci coriifolia × collina, s větévkami květními skoro beztrnými, s lístky na neplodných větévkách v e l i k ý m i, vejčitokopinatými až v e j č i t o p o d l o u h l ý m i, o d d á l e n ý m i, na větévkách květních s lístky kratšími opakvejčitými neb též vejčitokosníkovými, na obou koncích zúženými, ř í d c e chlupatými, ozubením nestejnoměrně jednoduchým, nikoliv hlubokým, na konci lístků silně skloněným, na spodu však se ztrácejícím, s ř a p í k y na neplodných výhoncích v e l m i d l o u h ý m i, beztrnými, na ostatních n e m n o h ý m i, malými ostenci posázenými. Palisty ú z k é, pýřité, s oušky zašpičatělými, žláznatě obroubenými, listeny kopinaté, na líci lysé, někdy v podlouhlokopinaté lístky vybíhající. Stopky květní namnoze po 2 stojící, 7—10 mm. dlouhé, c h l u p a t é, č í š k y v e j č i t o- e l l i p s o i d i c k é, ušty kališní ú z c e z p e ř e n é, srstnatoluňaté, bezžlázné, s přívěsky skoro nitkovitými neb čárkovitými, po odkvětu odstálé až nazpět ohrnuté. Terč plochý; čnělky l y s é.

Posud jen v lese za Kartouzy.

β) *lunata Gdgr.* (Fl. Ratisb, 1878 et extr. p. 29, Tab. 2572, Herb. ros. gener. Nr. 12 !) Větve rozkladité, šedozelené, ostnité; ostny krátké, ostře, přišpičatělé. Lístky š i r o c e p o d l o u h l é, na spodu široce zaokrouhlené, ku konci zúžené, obak (vespod na nervech v e l m i hustě a měkce) chlupaté, lichý na s p o d u s r d č i t ý. Řapíky plstnaté, chudoostnité, sem a tam s jedním žláznatým chloupkem. Palisty k ouškům rozšířené, veliké, s oušky rozbíhavými. Stopky květní po 1—2, prostřední délky, lysé. Ušty kališní opadavé, š i r o c e

*) Zmínky zasluhuje též R. g l a u c o p u b e s c e n s O p i z., kterouž Keller v herb. českého musea čís. 61 označil, tvar řídký a velmi kritický, s lístky dvojtvarnými, terčem v e l m i kuželovitým, čnělkami nemnohými, skoro lysými, stopkami květními chlupatými, plody ojedinělými, ellip. podlouhlými atd., jež podobá se míšenci z R. arvensis × obtusifolia Déségl., má však ušty kališní zpeřené.

peřenodílné, po kraji bezžlázné. Čnělky srstnalé. Terč plochý. Plody krátkovejčité, často malé.

V Jeseníku: les Grunt u Rymařova.

c) **submitis Gernier.** (v Schultz Archiv de la Fl. de Fr. et d'Allem. p. 332, 1854). Keř prostřední výšky, s ostny na starých větvích a větévkách květních namnoze zcela žádnými; mladé větve silnými, silně ohnutými ostny posázené. Řapíky namnoze beztrné. Lístky vejčité, na spodu zaokrouhlené, na líci přitisklými chloupky velmi řídce oděné, koncem leta olysající, vespod hustěji pýřité. Stopky květní prostřední délky. Čišky vejčitopodlouhlé; ušty kališní slaběji chlupaté. Terč plochý. Čnělky bohatěji srstnatě, často hustě chlupaté. Plody vejčitopodlouhlé neb podlouhlé. Květy bledorůžové. (R. dumetorum *f.*) capitata Christ jest příbuzná, nikoliv však totožná, poněvadž dle originálů v herb Kellerově z různých míst, jiným vzhledem, jinými lístky a ještě kratšími stopkami květními a živě růžovými korunami se vyznačuje a jako R. subcollina Christ příbuznější odrůda se osvědčuje.)

Při Ponavce za Lužánkami v Brně, zde též v odr. vers.) *f)* Vapillonii Gdgr. Řežno, Fl. 1877 extr. 13 et herb. Nr. 70.

d) **solstitialis Besser.** Ostnitá, též na větévkách květních. Řapíky hustě plsťnaté, rovněž i nervy rubu listův, tyto obak hustě měkkochlupaté. Lístky po 7 (—9), liché vejčitookrouhlé, postranní špičaté neb zašpičatěle elliptické; se spodem úzce zaokrouhleným, často veliké. Zuby užší, často rozeklané. Palisty pilovité, červenými žlazami hustěji obroubené než listy, obak chlupaté. Listeny široké, lupeny nesoucí. Květy ojedněle, řidčeji po 2—3. Stopky květní velmi krátké (ani aneb jen výjimkou až 13 *mm* dl.) často namodrale ojiněné, jako vejčité, listeny zahalené čišky. Ušty kališní krátké, nikoliv chlupatě, nýbrž plsťnatě obroubené. Plody vejčité (řidčeji vejčitokulovité a pak v čas zralosti nikdy se nezvětšující). Čnělky mírně chlupaté neb roztroušeně srstnaté.

Ve tvaru s užšími lístky a hustěji chlupatými čnělkami: u Rymařova, zde též s plody více vejčitookrouhlými (srovnej též *β*) cymiflora, jež se podobá řidčeji chlupaté solstit. s čnělkami hustě chlupatými a květy po 3 stojícími). Na Mont. Serratu u Cizkrajova (Oborny).

β) *Petasites Gdgr.* (Tab. 2570, Her. ros. eur. Nr. 161 ! non Denicé). Lístky opakvejčitopodlouhlé, se zuby mnohem podlouhlejšími. Řapíky rovněž plsťnaté a namnoze beztrné, avšak bezžlázné. Květy po 3 v chocholících. Stopky květní namodrale neojiněné. Plody krátkovejčité, často na obou koncích široce zaokrouhlené, skoro uťaté neb vejčité. Čnělky zcela lehce pýřité neb řídce chlupaté (srov. J. B. Keller v Oest. b. Z. 1886 čís. 1, extr., p. 5).

Na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům, u Telče (roste též v severních Čechách).

§§) Koruny zcela bílé.

c) **obtusifolia Déségl.** (non Desvaux), teste Crépin. I s větévkami květními ostnitá. Ostny srpovité. Řapíky velmi hustochlupaté, skoro plsťnaté, namnoze trochu třpytivé jako hustoplsťnaté nervy rubu listu, ostnité. Lístky po 5—7, prostřední velikosti, často skoro malé, tlusťounké, vespod s vyniklými nervy, vejčité neb vejčitoelliptické, tupé neb nejhořejší na konci zúžené, zvláště na neplodných výhoncích ostře přišpičatělé, ku spodu úzce zaokrouhlené, zelené, na líci slabě chlupaté, konečně olysající, vespod velmi hustě chlupaté. Palisty podlouhlé, po kraji žláznaté a hustobrvité, s oušky rozbíhavými, na listech mezi květy stojících rozšířené. Stopky květní dosti krátké, as zdélí číšek neb trochu delší. Číšky vejčité neb podlouhlé. Ušty kališní peřenoklané, uvnitř velmi plsťnaté, po kraji vždy žláznatopilovité, opadavé. Čnělky namnoze slabě vlnaté. Plody široce ellipsoidické, hruškovité až (namnoze) kulovité.

Na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům, u Stranné blíž Telče.

δ) Čnělky bělovlnaté neb v širší velmi hustě měkkochlupaté hlavičce skoro neb zcela na terč přisedlé.

§) Plody ± kulovité podoby.

f) **incanescens H. Braun** (pro sp v Kerner Sched. ad Fl. exs. austr. hung. V. 1888, p. 15. Nr. 1649). Keř vysoký, velmi rozvětvený, ostnitý; řídčeji též větévky květní. Ostny (+) křivé. Palisty kopinaté (sic!), obak chlupaté, po kraji žláznatobrvité, s krátkými (!) přišpičatělými oušky. Řapíky hustě měkkochlupatě huňaté, namnoze beztrné a bezžlázné. Lístky po 5—7, vejčitookrouhle elliptické až elliptické, ku spodu zaokrouhlené, dolejší páry na konci tupounké, hořejší páry a lístek konečný špičaté, obak hustě chlupaté, na líci světlopopelavě zelené, někdy skoro žlutavé, vespod huňatohustě měkkochlupaté a skoro hedbávité, po kraji jednoduše, dílem nestejnoměrně pilovité, řídčeji se žláznatými vedlejšími zoubky. Zuby otevřené a krátké. Listeny rozšířené, namnoze lupenité, obak chlupaté. Stopky květní lysé, krátké, jen 5—6 *mm*. Číšky vejčité, ojíněné. Ušty kališní krátké, na hřbetu lysé, po kraji namnoze zcela bezžlázné, zpeřené, nazpět ohrnuté a opadavé. Čnělky vlnaté, hustě chlupaté. Terč plochý. Koruny prostřední velikosti, bledorůžové. Plody kulovité neb skoro kulovité, prostřední velikosti neb malé.*)

---

*) *β*) **conglobata H. Braun.** z okolí Znojma v Ob. Fl. p. 908 jest blízko příbuzná neb pouhé soujméno, nebyla však Jind. Braunem na obou dotyčných místech blíže označena.

Mezi strání a Novou horou u Filipova blíže Javorníka v odchylce: „stylis glabrescentibus", tvar střední mezi solstitialis a subcollina sem přináležející. — U Místku vyskytuje se ve tvaru incana blízkém (Gogela).

g) **opaca Grenier** (non Fries). Keř prostřední výšky, s větvemi a větévkami květními šedozelenými, ostnitými. Řapíky hustě chlupaté, beztrné. Palisty v květenství stojící rozšířené, vespod chlupaté. Lístků 5—7, vejčitookrouhlých až skoro kruhovitých, na spodu široce zaokrouhlených, postranní lístky tupé (lichý krátce přišpičatělý), tlusťounké, na líci po celé ploše nemnohými a roztroušenými, přitisklými chloupky posázené, později olysající, vespod podél postranních nervů bohatě, na ploše však mírně až velmi řídce chlupaté a namodrale bledozelené neb skoro sivozelené. Zuby jednoduše brvité. Stopky květní prostřední délky. Ušty kališní vně lysé Koruny více než prostřední velikosti, světlorůžové. Čnělky velmi hustě chlupaté. Terč plochý. Plody namnoze kulovité. — K vůli rozpoznání od R. opaca Fries pojmenoval ji Gdgr. v „Essai p. 31 Nr. 483 R. pithyophyla" a J. Braun v Bericht. bot. Ver. Landhut 1889 p. 107 „var.) peropaca".

Slatinské skály u Brna, Hora Kalvárská u Nov. Říše, u Vanova a Telče. Ve *f)* s plody hruškovitými a lístky malými, namodrale světlošedými: u Strání blíž uherské hranice; ve *f)* stylis tenuiter pilosis, foliolis subrotundis (= platyphylla), leč s kulovitými plody: u 1. tunelu u Obřan; pak ve tvaru pochybném: na stráni Mordovně blíž Klajdovky u Brna.

h) **leptotricha Borb.** l. c. p. 425 et 430. Ostnitá, rovněž i štíhlé větévky květní. Lístky vejčité až elliptické, obrysu namnoze úzce zaokrouhleného, trochu podlouhlého, zašpičatělé, zelené, na líci velmi řídce chlupaté, vespod zcela pýřité; hořejší palisty širší neb v listeny přecházející. Stopky květní velmi nestejné, vnější prodloužené, střední krátké, ojedněle stojící ještě kratší. Čišky ellipsoidické, vejčité neb též málo prodloužené.

Hojná na kopcích u Obřan, zcela význačně: v lese za Kartouzy; ve tvaru *f)* obscura Pug. blízkém: v lese za Kartouzy; jako leptotricha silvestris, ve vnadném spojeném tvaru! na kopcích u Obřan.

β) cymigera Kell. et Form. Ostny krátké (skoro jako u pycnantha Borb.). Lístků 7, často malých špičatoelliptických, zuby pilovité úzké a ostré. Palisty dlouhé, s oušky kopinatými. Řapíky slabě huňaté až slaběji chlupaté. Stopky květní po 3, slabě pýřité, jen 5—10 mm. dl. Čišky vejčité, často veliké. Ušty kališní úzké, dlouhé, běloplsťnaté. Čnělky v hlavičce široké, hustě chlupaté, terč skoro kryjící. Připomíná nám R. solstitialis a subcollina.

Vinice u Židenic blíže Brna, vzhledem jakési solstitialis mnohem podobnější: s mírněji (méně hustě) chlupatými čnělkami, silnými větvemi, avšak malými, oddálenými, na obou koncích špičatými (velmi řídko chlupatými), šedými, elliptickými lístky, ve tvaru přechodním k v.) hypotricha H. Braun a brachytricha: na Hádech u Maloměřic.

i) **brachytricha J. B. Keller.** (Syn. R. urb. β.) puberula Kell. Ros. N. Ö. 1882, p. 280. haud Desvaux nec aliorum.) Keř statný a ostnitý. Lístky okrouhle vejčitokopinaté, skoro malé, k oběma koncům zúžené, na líci s roztroušenými, krátkými chloupky, vespod však na středních a postranních nervech skoro plsťnaté, na ploše roztroušeně neb řídkochlupaté, chlupatosť rubu plochy listové ještě v čas zralosti plodu znalá. Stopky plodní trochu prodloužené. Ušty kališní zpeřené s lalůčky celokrajnými. Plody prostřední velikosti, slabě opakvejčité až vejčitopodlouhlé, na užším spodu ploše smáčknuté, k hořejšku náhle stažené. Čnělky hustěji huňatochlupaté. — Odrůda mnohonásobně Urbicae (zvláště v.) trichoneura Rip.) připomínající.

Na kopci „Stanovisko u Medlánek a u Bosonoh blíže Brna.

k) **silvestris Rchb.** (J. B. Keller Ros. N. Ö. 1882, p. 275). Větve tenke, ku spodu bezlisté a beztrné. Ostny rovné. Lístky tenké, prostřední velikosti až malé, dílem úzké, podlouhlé, špičaté neb elliptické, kratčeji přišpičatělé, obak stejnobarevně popelavé, vespod hustěji, na líci řídčeji dlouhochlupaté, jednoduše skloněnopilovité. Palisty poměrně široké, s oušky odstálými. Stopky květní ojedinělé, řídčeji po 2—4, pýřité. Číšky podlouhlé lysé. Ušty kališní bohatě peřenodílné. Terč pozdvižen. Čnělky ± vlnaté Koruny dosti malé. Plody veliké, ellipsoidické, široce zaokrouhlené.

Hojná kolem Znojma, v hluboké cestě mezi Znojmem a Mal. Tasovicemi, Kuketaj u Nesechleba, Pelcberk a Frauenholc u Milfrouna, Tvořihrázký les, Purkrábka, kopce mezi Znojmem a Hnanicemi, Hradiště, Lukov, od Velk. Mašovic až do Čížova, Vranov (Oborny), u Bzence (Bubela). Nejisto, zdaž na kopcích u Obřan (jako leptotricha-silvestris, vnadný tvar střední).

††) Lístky nestejnoměrně rozeklaně pilovitozubaté neb dílem jednoduše —, dílem zpola dvojitopilovité, na líci olysající.

l) **uncinelloides Pug.** Keř prostřední výšky, s větvemi tmavonachovými, ostnitými a namnoze též trochu ostnitými, slaběji načervenalými, krátkými větévkami květními. Palisty na líci vždy (často též vespod) nechlupaté, as 17 *mm* dl. a 7 *mm* š., s oušky ku předu namířenými, po kraji načernalými žlázkami posázenými. Řapíky velmi hustě chlupaté, někdy 1—2 ostenky a žlázy nesoucí neb bez nich. Lístky po 7 (—5) prostřední velikosti (postranní při délce 20 *mm*, as 15 *mm* š, lichý as 27 *mm* dl., 17 *mm* š.), elliptické, často s kraji trochu rovnoběžnými, lichý širokovejčitý, na líci sytě zelené a lysé, vespod na středním nervu hustochlupaté, na postranních nervech a na spodní ploše roztroušenými přitisklými chlupy slabě posázené, jednoduché neb dolejší lístky nepravidelně pilovité, na spodině něko-

lika žláznatými zoubky opatřené. Listeny kopinaté a jako palisty trochu načervenalé, delší ojednělých as 10—12 *mm* dl. stopek květních. Čišky vejčité. Ušty kališní úzce zpeřené, s pérovitými úkrojky po kraji bezžláznými, vnitř a po kraji běloplsťnaté, vně namnoze tmavě načervenalé, 15—22 *mm* dl., nazpět ohrnuté a opadavé. Hlavička čnělek brzy mírně, brzy hustochlupatá, na terč přísedlá. Plody krátkovejčité až skoro okrouhlé. Koruny velmi bledorůžové.

Rostliny moravské jsou namnoze jen tvary blízké a většinou nepravidelně jednoduše pilovité (ačkoliv tato odr. jinde též s listy zpola dvojitě pilovitými se vyskytuje). V Písárkách u Brna, na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům. — Jako *f)* plusuniserrata, subinermis, floribus vivide roseis, ramis atrorubris (= an *f)* syngenes Gdgr. Tab. 2386?): na kopci Štaudli u Místku (Gogela). Význačně posud jen u Uhřinova u Velk. Meziříčí.

m) **ciliata Borb.** Větévky květní ostnité neb beztrné, rovněž i řapíky, šedozelené neb nahnědlé, řapíky hustě chlupaté, namnoze bezžlázné. Palisty široké, s oušky vejčitými, málo přišpičatělými, na líci velmi řídce pýřité, vespod hustěji chlupaté. Lístky v obrysu velmi širokovejčité až kruhovité, veskrze širokozaokrouhleně otupělé, menší na starých větvích vejčitookrouhlé, špičaté, větší na letošních výhoncích širokoelliptické (tyto při délce 4 *cm* as 3 *cm* š.), na obou koncích zaokrouhlené, vždy zřetelně hrubopilovité se zuby sbíhavými dílem 2 velmi malé, dílem velmi veliké rozeklané zoubenky nesoucími Květy v chocholících po 4 (—3), s listeny velikými, četnými, vejčitookrouhlými, zašpičatělými, obak chlupatými a po kraji oddáleně žláznatozoubkovanými, listeny z délí neb delší stopek květních. Čišky širokovejčité až vejčité. Ušty kališní jen plsťnaté (nikoliv též žláznatě) obroubené, na hřbetu červeně pruhované, trochu delší koruny růžové. Čnělky slabě krátkochlupaté. Terč plochý. Plody vejčité až ellipsoidicky podlouhlé.*)

Význačný tvar u nás posud nenalezen, vyskytuje se však častěji jako přechodní tvar odr. ciliata (se zuby četnějšími, hojněji rozeklanými, úzkými) a lístky elipticky podlouhlými, vespod po celé ploše, leč velmi řídce chlupatými ve *f) Forsteri Sm.* s lístky na líci skoro zcela lysými, vespod jen na nervech chlupatými, konečně skoro lysými = *f)* Forsteri foliis magis subbiserratis: u Obřan a na Červeném kopci u Brna. Tvar podřízený:

β) Ostraviccnsis J. B. Keller. (ve Fr. Gogelových Ros. v. Fried. u. Mistek ve Verh. d. naturf. Ver., Brno sv. XXX. p. 41, extr. p. 7.) Vět-

*) Jako třetí odrůdu této skupiny třeba zde uvésti *m*[1]) **subbiserrata Borb.**, Syn. = R. subbiserrata Borb. pro sp. ve »Vasvar« 1888, 282 = R. coriifol. *f)* subbiserrata Borb. olim, kterou J. Braun ve Woloszczak l. c. 11 jako odrůdu u své R. coriifolia »subsp. frutetorum« uvádí, kdežto ji Borbás l. c. ku Caninis Pubesc. připojuje a jako střední tvar mezi R. solstitialis a coriifolia s neplodnými výhonky bělavě ojíněnými, čnělkami vlnatými a lístky kožovitými, jen vespod (šedo-) chlupatými, na líci řídce pýřitými jako u coriifolia — avšak stopkami plodními dlouhými a ušty kališními nazpět ohrnutými a opadavými jako u Caninae popisuje; — a kterou J. Braun l. c. »z Moravy« bez bližšího označení místa uvádí.

velmi více rozloženými, černonachovými, palisty velmi úzkými, nachovými, s oušky čárkovitými, ve + dlouhou špici vybíhajícími, řapíky namnoze tmavě načervenalými, jemně plstnatými, lístky vejčitokopinatými, příšpičatělými, tmavozelenými, lesklými, s často chudší skoro dvojitou pilovitostí; stopkami květními delšími, čnělkami + hustěji chlupatými, číškami v čas květu ellipsoidickými, malými, později velikými, vejčitými až okrouhlými; ušty kališními užšími a kratšími, plátky většími silněji růžovými od ciliata Borb rozdílná. (Tvar, jenž spojuje R. incana a R. dumet. lanceolata Op. a z té příčiny i R. intermedia Kilb. trochu příbuzný).

Velmi rozšířena kolem Frýdku ve Slezsku a Místku na Moravě Gogelou pro květenu vůbec objevena. Význačně t. j. s listy ± velikými, obak zcela (leč velmi řídko-) chlupatými, později na líci zcela olysajícími: na Štaudli a při březích Ostravice u Místku; ještě roztroušeněji chlupatá: pod hřbitovem u Frýdku již v Slezsku; ve tvaru prostředně velikém, později kvetoucím: na Štaudli a v přechodním tvaru k ciliata Borb. s menšími listy: na březích Ostravice u Místku (Gogela). Zajímavo jest, že v zahradě hořejšího Belvederu ve Vídni jedna růže již od delší doby se pěstuje, která s R. Ostraviecensis skoro totožnou jest, o jejímž původu však p. Malý svého času p. Kellerovi žádné zprávy podati nemohl.

†††) Všecky lístky dvojitě pilovité, hořejší 2—3, nejdolejší jen 1 žlázkou posázeným vedlejším zoubkem.

n) **Hutbergensis Kell. et Form.** (ve Form. Ros. d. Hochg. 1887, p. 7—8). Keř silný, ostny tuhými, ostnům R. canina podobnými na větvích a větévkách květních ± posázen. Řapíky hustě chlupaté, v dolejší polovici hustěji žlázkami posázené, v květenství a na neplodných výhoncích stojící ostnité. Palisty neplodných výhonků úzké a jako zvláště nejdolejší na větévkách květních v ouška kopinatopodlouhlá, ku předu namířená zastřihovaně dvojitě pilovitá, po kraji tlustými žlázkami posázená, zakončené, palisty středních a hořejších listů na větévkách květních stojících, v ouška kratší vejčitá, zašpičatělá, též v chobotech žláznatopilovitá, odstálá vybíhající, všecky jen vespod slabě chlupaté, nejdolejší často až k 1. páru listů sahající. Lístky po 7, na neplodných výhoncích všecky špičaté až ostře přišpičatělé, skoro na obou koncích špičaté, t j. spodem velmi zúženým přísedlé, vejčité, jen hořejší páry špičatoopakvejčité, drobně dvojito pilovité, dolejší a prostřední na větévkách květních širší a větší se širokovejčitým konečným lístečkem a okrouhlo opakvejčitými, široce otupělými až široce zaokrouhlenými, skoro přísedlými neb krátkořapíkatými, postranními lístky, na líci tmavozelené a lysé, vespod bleději zelené, na silně vyniklých postranních a trochu vyniklých síťovitých nervech hustě chlupaté, vespod zcela, avšak mírně pýřité. Pilovité zuby hořejších listů větší, vejčité až širokovejčité, přišpičatělé a sbíhavé, na hřbetu (vně) s 2 (—3) žláznatými vedlejšími zoubky, v předu (neb uvnitř) namnoze bez-

žlázné a nezoubkované, k dolejšku menší a otevřené, na spodu žláznatotečkované. Stopky květní v chocholících po 3, střední 8 *mm* dl., zdélí neb kratší plodu, postranní delší (až 16 *mm*), lysé, tlusté a rýhované, listy přerostlé. Čišky vejčité. Ušty kališní dlouhé, bohatozpeřené, s pérovitými úkrojky kopinatými, zastřihovaně pilovitými, v delší, ± lupenitě rozšířený, zastřihovaně dvojitopilovitý přívěsek (neb konečný lalůček) vybíhající, po kraji brzy bohatě žláznatobrvité, brzy skoro bezžlázné, vnitř načervenale plsťnaté, vně chlupaté a zelené. Terč plochý a červený, čnělky ve volné hlavičce nad terč trochu vyzdvižené, mírně srstnatohuňaté. Koruny? (prostřední velikosti a růžové?) Plody ellipsoidické neb krátkovejčité, řídčeji střední opakvejčito-kulovité.

Posud jen na Hutberku u Velk. Losína VIII, 1886 (Form. Ros. d. Hochg. 1887, p. 7) a bezpochyby i na jiných místech Jeseníka.

§§) Lístky na líci lysé, vespod jen na středním nervu neb též na vždy bezžlázných postranních nervech ± chlupaté, chlupatosť na ploše rubu listu v čas zralosti plodu zpravidla se ztrácející.

Subsp.) urbica Leman.*) Vysoký, na větvích a větévkách ostnitý keř. Ostny tuhé, ± křivé. Řapíky zcela chlupaté, chlupatosť namnoze nestejnoměrně hustá, dole ostnité, bezžlázné. Lístky po 5—7, prostřední velikosti, postranní elliptické, liché špičatovejčité neb podlouhlovejčité, jednoduše pilovité, nevyvinuté, vrcholových výhonků ještě obak slabě hedbávitochlupaté, větévek květních jen toliko na nervech klubu lístků zřetelně chlupaté, v čas úplné zralosti plodu, vyjímaje nerv střední, lysé neb jen se stopami ostatní chlupatosti. Zuby pilovité nezřídka nestejnoměrné. Palisty namnoze obak lysé, na větévkách květních jen trochu rozšířené, podlouhlé, s oušky vejčitými, trochu prodlouženými, zašpičatělými, ku předu namířenými, po kraji nemnohými žlázkami posázenými. Listeny posléz obak lysé, vejčité, zašpičatělé, zdélí neb málo kratší stopek květních; tyto

*) Nové pojmenování této růže považuji (se všemi rhodology západní Evropy) za zbytečné, neb jak jsem to již v prof. Dr. Kanitze uher. bot. časopisu: »Növénytani Lapok« XII. roč. 1888 poprvé dovodil, — rozeslal 1. M. Leman pod jménem R. urbica skutečně růži k hořejšímu popisu se hodící (německy mnou poprvé v Ros. N.-Ö. 1882 popsanou) v exsiccatech se stopkami květními bezžláznými, jak jeho original mnou před lety v herb. c. k. české university v Praze objevený dovozuje, a 2. řadí ve své „Note sur plus espéc. de Rosier des environs de Paris“ (Extrait du Journal de Physique, Novembre 1818) na obecně citované „str. 9“ t. j. ve svém I. Tableau synoptique růži kolem Paříže divoce rostoucích, svou R. urbica též jen k růžím s: »pedunculis nudis glabrisve, petiolis villosis«. — Teprve ve svém II. Tableau: »v pařížských zahradách pěstovaných a částečně v tomto městě původně jako divoce se vyskytujících růží« uvádí svou R. urbica, ale též svou R. Lutetiana (!) mezi růžemi s: »pedunculis subhispidis«, které patrně jen pěstované odrůdy býti mohly, poněvadž by jinak též R. Lutetiana Lem. nově pojmenována a nikoliv za zástupkyni celé leiopodní subsekce (Lutetianae Crép. etc.) považována býti mohla (o čemž západoevropští rhodologové nikdy nepochybovali); z té příčiny dokonce netřeba dbáti opačných vývodů tak zvaných „autorit“ (Bericht d. bot. Ver. Landshu 1889, p. 120 nahoře!) ani nového pojmenování „R. hirta.“ Kell.

ojedněle neb v chudokvětých kytkách. Čí š k y i se s t o p k a m i k v ě t- n í m i l y s é, v e j č i t é neb podlouhlé. U š t y k a l i š n í v e s p o d l y s é, 3 vnější s pérovitými úkrojky ú z c e k o p i n a t ý m i neb čárkovitými, celokrajnými, bezžláznými, nazpět ohrnuté, záhy opadavé, málo kratší neb zdéli plátkův. K o r u n y b l e d o r ů ž o v é, velmi zřídka čistě bílé. H l a v i č k a č n ě l e k v l n a t o h u ň a t á, nečnějící, nýbrž na skoro plochém terči p ř í s e d l á. P l o d y v e j č i t é až podlouhlé (Grenier Fl. jurassique 1864, 246).

Vyskytuje se v nesčíselném množství odrůd, jichž přesné určení nikoliv jen dle úplných (nikdy však dle pouhých starých větévek plodních), nýbrž též dle svědomitě sbíraných k sobě patřících větévek květních a plodních jediné možná jest. Ona zastupuje zcela přirozeně skupinu tvarů mezi lysou R. canina L. (typica) a po celé ploše chlupatou R. dumetorum Thuill v posloupných odrůdách; a ku snazšímu orientování b u d i ž z d e, i pro zkušenější přátele růží, p o p r v é podotknuto, že se v čas květu na ploše chlupaté tvary R. urbica, od podobných jen vespod na ploše chlupatých tvarů R. dumetorum tím rozlišují, že listy u tvarů R. urbica v čas zralosti plodů „zpravidla" až na nervy olysají.

†) Plody opakvejčité, vejčité až podlouhlé.

⊙) Zuby jednoduše pilovité.

§) Koruny růžové.

*) Plody vejčitopodlouhlé, postranní nervy lístků hustěji chlupaté.

f) Čnělky vlnatohuňaté.

a) **typica Gren.** Tvar nahoře popsaný, s obyčejnými, dosti velikými, namnoze hákovitými ostny, řapíky ostnitými, lístky prostředně velikými, vejčitopodlouhlými.

Kolem Brna na více místech: u Nov. sadů v Brně (Czižek), na Žlutém kopci u Drnoholce (Hanáček), na vinohradech u Rosic, u Drysic a Protivanova (Spitzner), ve zmolích a na vinohradech u Židenic, skoro typická na Stalinských skalách, u Maloměřic u Kartouz, v lese za Kartouzy, u Adamova, Čertův zmol v Písárkách a na Červeném kopci u Brna. — V Prostějovsku: na vinohradech na Kosíři, u domamyslického háje, na stráních u Mostkovic a Stichovic, v Repešském žlebu, u Hluboček (Spitzner). Kolem Znojma hojná: kolem Nov. mlýnů, Hnanic, Kuketaje, Milfrouna, Nesechleba, Bohumělic, Popic, u Čertova mlýna a Velk. Mašovic (Oborny). U Ratkova v česko-moravském pohoří a Velk. Losína v sev. Moravě.

f) brachyacantha s ostny krátkými, lístky na spodu více zaokrouhlenými a řapíky častěji b e z t r n ý m i.

Na Červeném kopci u Brna.

ff) Čnělky skoro neb zcela lysé.

f) Autoris Keller. (i. e. exemplaris authentici Lemani in herb. musei univ. boh. Pragensis!) s l í s t k y trochu v ě t š í m i, v e j č i t o podlouhlými, ku spodu vždy ±, na dolejších lístcích ú z c e a dlouze, někdy trochu klínovitě zúženými, vespod též mezi nervy o j e d i n ě l ý m i chloupky posázenými, veskrze špičatými, větévkami květními rozloženými, tenčími, jen 1—2 k r á t k ý m i,

hákovitými ostny posázenými, řapíky hořejších listů s 1 (— 2) ostny, hustěji chlupatými, palisty hořejšími rozšířenými, vespod zcela ale řídce chlupatými, po kraji skoro jen chlupatě-, nikoliv však též žláznatobrvitými a jako vejčitozašpičatělé listeny trochu načervenalými, číškami trochu krátkými, vejčitými, terčem plochým, nachovým a hlavičkou čnělek volnou, lysou. (Blízko příbuzná neb skoro totožná jest R. Zabelii Gdgr. Tab. 2338, v kteréžto úpravě tento tvar od Německa přes Čechy a Moravu až do Dol. Rakous rozšířen jest.)

Na mezích a na Hoře u Mor. Budějovic, se čnělkou mírněji chlupatou u Strání blíže uherské hranice.

*) Plody vejčité, postranní nervy lístků velmi slabě chlupaté.

f) semiglabra Rip. Čnělky vlnatohuňaté, velmi hustě chlupaté. Stopky květní a dolejší řapíky beztrné; lístky častěji trochu zaokrouhlené. Jsou-li lístky veliké, jsou řapíky chuději chlupaté a plody vejčité = *f)* umbrina Pug.

Význačně při silnici u Kartouz *f)* umbrina: na Červeném kopci u Brna; pak v novém R. uncinella Besser blízkém, přechodním tvaru, jehož lístky menší až zcela malé a všecky nedokonale dvojitě pilovité, jichž žebra (střední nerv) a řapík lehce, avšak zcela chlupaté a 1—3 žlázkami posázeny jsou, řapíky ostnité, větévky květní krátké bez ostnův, ušty kališní bohatozpeřené, koruny živě růžové, prašníky tmavonachové, čnělky skoro vlnaté, terč skoro kuželovitý, lístky malé, tmavozelené, palisty načervenalé, letošní větévky přeslenitě ostnité, v celku tudíž ozdobná, velmi malolistá semiglabra, která silně připomíná onen tvar R. uncinellae, jejž Crépin v Bullet. belg. II. p. 281 popsal a od tohoto jen velikostí ozubení rozdílná jest: u Lískovce blíže Brna mnou 14. VI. 1884 sbírána.

***) Plody krátkovejčité též vejčitokulovité. Čnělky chuději chlupaté.

b) **trichoneura Rip.** Větve kratší, vždy ostnité, keř stěsnanější. Lístky menší, vejčité, ostře přišpičatělé, vespod jako u tvaru typického (častěji též na líci částečně slabě) chlupaté. Řapíky namnoze bez ostnův. Plody vejčitokulovité. Koruny živě růžové.

Význačně u Obřan, Kartouž a v lese u Kohoutovic; ve tvaru přechodním ku forma. Forsteri Sm. s čnělkami méně chlupatými, ozubením velmi nepravidelným, s plody brzy krátkovejčitými, brzy opakvejčitokulovitými = Steiniana H. Br., s lístky elipticky podlouhlými jako u Steiniana: u Obřan a Cacovic. S čnělkami olysajícími: hojná po kraji Holedné u Jundrova; s plody vejčitými až kulovitými a přitlustlým, na spodu zaokrouhleným konečným lístkem: na mezích u Židenic; s růžovými květy: na vrcholu Hádův a u Žabovřesk blíže Brna; všecka stanoviska nová pro Moravu.

c) **platyphylloides Dés. et Rip.** Keř vyšší, větve delší, ostnité. Řapíky hustě chlupaté ojedněle žlázy nesoucí, řidčeji ostnité. Lístky rozličné podoby, nejhořejší na větévkách květních špičatovejčité, prostřední široce vejčitozaokrouhlené, dolejší často skoro kruhovité, prostřední velikosti, v čas květu též na postranních nervech ± chlupaté, posléz ale jen na středním nervu trvale zřetelně chlupaté, listeny lysé, špičatovejčité, namnoze zašpičatělé, as zdélí neb trochu

delší stopek květních. Ušty kališní krátké a lysé. Čišky a plody krátkovejčité neb vejčité. Koruny světlorůžové.

V údolí Svitavy u Obřan, hojněji ve Znojemsku: u Bohumělic, Kukelaje, Milfrouna, Hardeku, Čížova a j. (Oborny), na Sv. Florianku u Bzence (Bubela). Velmi proměnlivá: s lístky z mládí velmi bohatě chlupatými, posléz až na střední nerv olysajícími a plody skoro kulovitými neb okrouhlými: v lese u Kartouz, v Písárkách u Brna a v křovinách při Hané u Herotic; ve *f)* atrichogina Borb. l. c. p. 429: na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům (Form. Oest. b. Z. 1886, čís. 4) a u Strání blíž uherské hranice; v témž tvaru s počínajícím slabě dvojitým ozubením: na Kuchli u Nové Říše.

⁑ ⁑) Plody opakvejčitopodlouhlé neb opakvejčité.

d) **ramealis Pug.** Větve dlouhé, větévky květní, jakož i řapíky bez ostnův. Palisty dosti lysé. Lístky na líci lysé, vespod na nervech jen chudochlupaté. Stopky květní ± dlouhé, leč nikoliv delší listenův tyto obak lysé, vejčitozašpičatělé. Čišky vejčitopodlouhlé. Čnělky krátké, mírně srstnaté neb roztroušeně krátce tuhochlupaté. Terč namnoze skoro plochý. Koruny skoro bílé neb velmi bledorůžové. Plody opakvejčité, uzrálé krvorudé.

Posud jen u Bzence (Bubela).

e) **saxicola H. Braun.** Větve načervenalé, krátké, s ostny slabými, tenkými, málo ohnutými. Lístky žlutavozelené, malé, elliptické, jen vespod na středním nervu zřetelně chlupaté. Palisty úzké. Řapíky lehce chlupaté neb jen pýřité, ostnité. Stopky květní krátké, často trochu chlupaté. Ušty kališní skoro lysé, krátké. Čnělky nemnohé, trochu čnějící, skoro lysé neb trochu pýřité. Terč slabě vyniklý neb vyzdvižený. Plody opakvejčité.

Dle zdání tvar řídký neb jen individuelní: v pískovcových lomech u Krumlova (Oborny) a na Červeném kopci u Brna.

f) **obscura Pug.** Keř vyšší s větvemi zprohýbanými, tmavozelenými i s větévkami květními ± ostnitý. Ostny tužší. Řapíky pýřité, několika žlázkami posázené, nejhořejší ostnité. Lístky elliptický vejčité, špičaté a jako palisty vespod na postranních nervech hustěji chlupaté. Stopky květní krátké zdélí neb kratší listenů vejčitých, vespod chlupatých. Ušty kališní znatelně kratší plátkův, tyto skoro bílé, veliké. Plody vejčitopodlouhlé neb velmi prodloužené opakvejčité. Terč kuželovitý. Čnělky volně pýřité neb velmi mírně krátce tuhochlupaté.

Význačně: hojná u Ždenic, v českomoravském pohoří u Dvořiště blíže Telče a u Žďáru; ve tvaru s lístky podlouhlými, široce zaokrouhlenými: pod ořechy u Cacovic blíže Brna.

§§) Koruny zcela bílé.

g) **Reussii H. Braun** (Verh. d. zool. bot. Ges. 1885, p. 107). Keř vysoký s větvemi hustě listnatými a ostnitými, větévky květní sbli-

ženými, v párech stojícími ostny bohatě posázené. Palisty dosti lysé. Řapíky pýřité, odstále měkkochlupaté, v květenství stojící trochu ostnité, bezžlázné. Lístky namnoze po 7, elipticky zaokrouhlené, nejdolejší páry tupé, jednoduše pilovité, se zuby skloněnými, na líci zcela lysé, vespod na středním nervu zřetelně chlupaté, na postranních nervech skrovněji chlupaté, posléz jen na středním nervu pýřité. Listeny krátké a lysé, namnoze listonosné. Stopky květní bez chlupův, 10—12 *mm* dl. Čišky krátkovejčité. Ušty kališní hluboce přenosečné, as 19 *mm* dl. s pérovitými úkrojky po kraji chudožláznatě pilovitými, vně lysé, uvnitř a po kraji plsťnaté. Terč kuželovitý. Čnělky lysé neb též skrovně chlupaté. Koruny malé, zcela bílé, též v poupěli. Plody „malé“, vejčité.

Na Červeném kopci u Brna ve tvaru částečně středním mezi uncinella a implexa „s foliis acuminatis argute subbiserratis“ od R. Reussii H Br. lístky ostře zašpičatělými, ani zaokrouhleně, ani skloněně pilovitými, mnohem častěji skoro 2krát pilovitými, na neplodných výhoncích se zuby ostrými, otevřenými, číškami a plody malými, ušty kališními bohatě zpeřenými, řapíky a nervy slaběji chlupatými rozdílná; zde též s ušty kališnlmi po kraji bezžláznými, nová pro území.

h) **implexa** (Gren) **H. Braun** (Verh. d. zool. bot. Ges. 1885, 105). Keř statný. Ostny roztroušené. Řapíky velmi hustě chlupaté, skoro plsťnaté. Lístky vejčité, dosti veliké, namnoze po 5, vespod jen na středním nervu chlupaté, jen lístky mladších prýtů též na postranních nervech pýřité. Stopky prostřední délky až velmi krátké, širokými a lysými listeny přerostlé. Čnělky tvoří dosti širokou, zcela chlupatou hlavičku. Plody vejčité.

Na Červeném kopci u Brna, nová pro území.

§ Zuby dílem rozeklané, dílem zpola dvojité.

§) Lístky vespod jen na středním nervu chlupaté.

i) **lanceolata Opiz** (ve Flora V, 1822, p. 268). Větévky květní dlouhé, bez ostnův, jako kopinatopodlouhlé palisty a často též řapíky ± kalně nachové. Řapíky a střední nerv roztroušeně, často nezřetelně chlupaté, později často olysající. Lístky neplodných výhonků kopinaté, větévek květních podlouhloeliptické. Ozubení nápadně hrubé a hluboké, velmi nepravidelné, sem a tam se vtroušenými žláznatými a bezžláznými vedlejšími zoubky. Čišky ± dlouze stopkaté, vejčité až krátkovejčité. Ušty kališní krátké, úžeji zpeřené. Koruny bílé, trochu narůžovělé neb též pletně růžové. Terč plochý, čnělky dosti hustochlupaté. Plody vejčité až vejčitopodlouhlé.

J. B. Kellerem pro Moravu a Dol. Rakousy poprvé zjištěna. Význačně: nezřídka v lese u Maloměřic a na úpatí Hádů blíž Maloměřic, na Hádech, u Klajdovky, na Žlutém a Červeném kopci a v Písárkách u Brna, ve Smrčkách blíž Pernštýna, zde též v odrůdách. — Při cestě do Ohrozimi blíž Prostějova

(Spitzner), v údolí Dyje u Znojma 1886 a snad i u Černovic (Oborny) *f) semiglauca* Borb.: při silnici u Kartouz; v hájích u Židlochovic roste střední tvar mezi semibiserrata Borb. *f)* odontosticta Gdgr. Tab. 2121 a semiglauca. — Místní a individuelní tvary této odrůdy jsou: *α) plusvirens:* s lístky podlouhlo-elliptickými, na konci zaokrouhlenými (nikoliv kopinatými), stopkami květními bohatě chlupatými, číškami malými, krátkými, ušty kališními krátkými a čnělkami hustě bělovlnatými, canina semibiserrata Borb. poněkud podobná: při Svratce a na Holedné u Jundrova blíže Brna. *β) calvior:* s řapíky olysajícími a středním nervem listu ještě chlupatým: vinice u Obřan, u Cacovic, na Červeném kopci u Brna, při Hané u Herotic, na kopcích a v hájích u Židlochovic. *γ) umbrosa:* střední nerv lístků často krátkých, za plodu olysající, zuby veliké, hluboké, bezžlázné, dvojité, plody kratší, čnělky hustěji chlupaté, větévky často ostnité: v Orlovském lese u Vyškova a při Hané u Herotic. *δ) parvifolia:* v lese nad Jundrovem. — Konečně ve středních tvarech míšencům následujících sdružení obdobných: *ε) lanc.-rubescens:* ozubením h l u b o k ý m, nikoliv však žláznatodvojitým, nýbrž bohatě rozeklaným, barvou, ostny a řapíky podobá se R. rubescens Rip.; od R. lanceolata Op. jest jen ozubením, barvou a trochu širším obrysem lístků rozdílná: na Hádech u Klajdovky a u Židlochovic. — *ς) lanc.-leiostyla:* lístky, ozubení a slabá též na střední nerv se vztahující, později se ztrácející chlupatosť jako u lanceolata Op., leč větévky květní ostnité, stopky květní pýřité, čišky menší, úžeji vejčité, čnělky lysé, řídčeji s 1—2 chloupky, tudíž ani lanc. typická, ani decalvata, nýbrž střední tvar, případně i míšenec, srovnej Oest. b. Z., 1886 číslo 3: na Hádech u Obřan. *η) lanc.-Malmundariensis:* žebra a řapíky pýřité, lístky 2krát pilovité, čnělky na spodu bohatě chlupaté, blizny lysé, tělo (= osy) červené, ostny hákovité, užší lístky častěji přišpičatělé = míšenec odrůd ?, jenž ku Caninis Decalvatis Biserratis přináleží a s R. Gennari Huet příbuzným jest: nezřídka na Perglu u Medlánek a na Židlochovských kopcích.

β) decalvata Crépin. Větve o s t n i t é. Keř zelený. Lístky šíře vejčité (nikoliv kopinaté) zřetelněji neb stejnoměrněji zpola 2krát pilovité. Čnělky mírněji chlupaté. — N o v o u o k r o u h l o malolistou „Decalvata subbiserrata Rosae uncinellae Besser proxima" hledej mezi stanovisky od semiglabra (ad interim).

Na Slatinských skalách, na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům, u Sv. Antoníčka, zde s čnělkami slabě chlupatými, na Červeném kopci u Brna, u Světlé a Řasné blíž Telče. Vyskytuje se též v místních odrůdách: *α) calvior.* se stopkami nervů na středním nervu: na Červeném kopci u Brna. *β) parvifolia,* tvar útlý s čnělkami + chlupatými, větvemi, květenstvím, listeny a květy + červenými: na Červeném kopci u Brna; pak *γ)* ve tvaru *f) odontosticta* Gdgr. Tab. 2121 proxima, s lístky skoro malými, na obou koncích špičatými, jichž hořejší zuby po 2 žláznatých zoubcích nesou, s větévkami trochu ostnitými, čnělkami slabě chlupatými a číškami malými, vejčitými: u Židlochovic *δ)* sdružení *spuriae- pumilae* podobná, avšak červeným tělem, palisty a kališními ušty, o d d á l e n ý m i, jen 5četnými, tupounkými lístky; krátkými, chocholičnatými stopkami květními a hustěji chlupatými čnělkami v e l m i rozdílná (a poněvadž u Caninis veskrze 5četné lístky zřídka se vyskytují a rostliny sem přináležející velmi útlými, nestejně seřaděnými ostny se vyznačují, zdá se, že jsou míšenci pod *δ)* uvedených druhů): Na Červeném kopci u Brna v mém herbáři č. 464, a v méně zajímavých odchylkách: u Líškovce, Bosonoh, v Čertově žlebu v Pí-

sárkách, zde též jako parvifolia submucronulata, malými lístky R. firmula podobná, zelená, rovně ostnitá; pak ještě u Strážnice a Velké blíže uherské hranice.

j) **uncinella Besser.** l. c. p. 20 et 62 (1822). Větévky květní bez ostnův. Lístky veliké neb prostřední velikosti, širokoelliptické, liché okrouhlé, zpola 2krát pilovité. Zuby husté, rozeklané a skloněné, sem a tam se vtroušenými, žláznatými, vedlejšími zoubky. Řapíky a střední nerv ± měkkochlupaté neb jen pýřité, rovněž jako blizny dole hustěji chlupatých čnělek. Plody ± vejčité. Koruny barvy bledě pleťní.

Již Uechtritzem 1875 a Christem ve Floře 1877 ze Slezska uvedena, byla v novější době ve více kusech jen ve velmi blízkém tvaru Kellerovi jako corymbifera Borkhausen z Kosíře u Prostějova prof. Spitznerem zaslána, kde dojista poblíž collina v) typica a v) Pseudocorymbifera roste. Vyskytuje se též na Kuchli u Nové Říše.

§§) Lístky vespod též na postranních nervech chlupaté.

∧) Lístky elliptické, špičaté.

k) **Annoniana Pug.** (Keller v Pacher. Fl. v. Kärnt. 1887, p. 316 Větévky květní s ojedinělými ostny neb též bez ostnův i s palisty načervenalé. Lístky z úzce zaokrouhlené spodiny elliptické, dolejší tupé, hořejší špičaté, liché vejčitokopinaté, namnoze oddálené a jen, některé zpola 2krát pilovité, postranní nervy slabě chlupaté. Řapíky ostnité. Květy bledorůžové, ± dlouze stopkaté. Plody vejčitopodlouhlé. Hlavička čnělek hustochlupatá. — Střední zpola 2krát pilovitý tvar mezi *k)* a *l)* jest:

β) trichoneuroides Pug. s chudochlupatými čnělkami, elliptickými lístky a vejčitými plody.

Na Červeném kopci u Brna v místní var.: ramis flor. omnino inermibus, floribus purpurascentibus, červenou barvou os, karmínově červenými květy a ± nasivělými listy připomíná glauca subcanina (Chr.) Crép. Vzhledem, chlupatými řapíky a nervy, palisty úzkými, lístky zpola 2krát pilovitými, čnělkami skoro lysými řadí se přirozeně k R. Annoniana Pug. *β)* tvar blízký (který nechceme nově pojmenovati) u Mácové kapličky a na j. místech u Velk. Meziříčí.

l) **pilosa Opiz.** Větévky květní ostnité, ostny jejich často tenké a četné. Palisty, listeny a ušty kališní načervenalé. Řapíky trochu měkkochlupaté, nejhořejší ostnité, ostatní bez ostnův. Lístky namnoze po 5, sblížené vejčitoelliptické, postranní na obou koncích špičaté neb k dolejšku dlouze zúžené, liché k dolejšku více zaokrouhlené, při délce 22 *mm* as 14—15 *mm* š. dosti zelené, na líci lysé, vespod jen podél středního nervu a postranních nervů řídce chlupaté (mezi nervy jen na nejmladších listech několik chloupkův), za plodu až na chlupatý střední nerv olysající, po kraji chlupatě nebrvité, 2krát až nepravidelně ostře pilovité, zuby úzké, často husté, v hořejší třetině ostře ku předu namířené. Stopky květní as 8 *mm* dl.

kratší než lysé, namnoze lupenité listeny. Číšky vejčito-ellipsoidické zdéli svých stopek. Ušty kališní skoro nitkovitě zakončené, trochu dlouhé. Terč plochý. Květy růžové. Čnělky hustě bělochlupaté.

Význačná pořídku: v Čertově žlebu, v Písárkách zcela význačná, méně význačná u rybníka blíž Kartouz a v lese u Cinzendorfu, ve tvarech chudších, s přechodním ozubením: na vrcholu Hádů 1884 mnou nalezena (Oest. b. Z. čís. 3.) pak u Zvoleňovic blíž Telče. — U Místku (Gogela). Vyskytuje se ještě ve 2 hojných odr. *α*) subinermis in R. uncinellam Bess. transiens: u Židenic, Lískovce a Bohunic. *β*) simplicidens od submitis zvláště též krátkými, širokovejčitými plody rozdílná: v Písárkách u Brna; pak v různých přechodních tvarech k submitis Gren., trichoneura, urbica typica et puberula Keller, jež mají lístky ± nestejnoměrně jednoduše pilovité, které by sám Opiz za příčinou listů vespod jen skrovně chlupatých ke své pilosa řadil a které jsme stejným právem při posledních 5 Uniserrat uvésti mohli: při plotech jedné zahrady na Černých polích u Brna, při trati a na mezích u Obřan, na vrcholu Hádů (trichoneurae proxima), kopce u Cacovic, na hrázi Řečkovického rybníka a v Písárkách u Brna.

△△ Lístky široce vejčito zaokrouhlené.

m) **platyphylla Rau.** Keř vysoký. Větévky květní, zvláště řapíky bohatě ostnité. Lístky široké často veliké a skoro kruhovité, s velikými chlupatě brvitými zuby. Květy po 3—7. Číšky vejčitokulovité. Ušty kališní se zastřihovaně pilovitým, lupenitým konečným úkrojkem. Čnělky hustochlupaté.

Na Červeném kopci u Brna.

°°) Zuby veskrze 2krát pilovité.

§. Čnělky hustochlupaté až bělovlnaté.

n) **pilosiuscula Opiz.** Jako *l*), jen lístky jsou většinou úžeji eliptické a veskrze 2krát pilovité, tlusťounké, skoro kožovité; řapíky hustěji chlupaté. Počínající chlupatosť mezi nervy a krajem listu zřetelnější.

Posud jen v Písárkách u Brna 5, VII. 83 mnou sbírána.

o) **hemitricha Rip.** Ostnitá, ostny oddálenější. Řapíky hustě chlupaté, skoro plsťnaté, namnoze bohatožláznaté, též ostnité. Lístky vejčito-elliptické, k dolejšku zaokrouhlené, se zuby nápadně žláznatě 2krát pilovitými. Zuby méně špičaté, rub lístků jen na postranních nervech (jako u urbica) ± hustě chlupatý. Stopky květní as 10 *mm* dl., zdéli neb delší než skoro lysé palisty. Plody vejčité až ellipsoidické. Čnělky hustě bělovlnaté.

Posud jen v sečích u Určic prof. Vác. Spitznerem pro území objevena.

§§. Čnělky skoro lysé neb skrovně pýřité.

p) **subatrichostylis Borb.** Všecky větve bohatě ostnité, ostny skoro neb zcela přeslenité. Řapíky ostnité a jako nervy listů

řidčeji chlupaté neb skoro lysé. Lístky malé, špičatě neb zašpičatěle vejčité neb špičatě elliptické. Plody ellipsoidické, krátkostopkaté.

Pořídku a posud jen v zajímavém tvaru od subastrichostylis Borb. skrovnější ostnitostí, nikoliv krátkými, nýbrž již 10—12 mm dl. stopkami květními, velmi skrovně chlupatými neb též lysými postranními nervy a lysými čnělkami rozdílném: při kraji lesa a v lese u Kartouz.

††) Plody ± kulovité.

O) Koruny růžové.

§) Lístky jen vespod na středním nervu zřetelně (namnoze řídce) chlupaté.

△ Lístky jednoduše pilovité.

q) **globata Déség.** Větve s tuhými ostny. Řapíky měkkochlupaté, chudoostnité neb zcela bez ostnův. Lístky špičatovejčité, na líci lysé, vespod podél středního nervu hustě chlupaté, ostatně i s palisty lysé. Stopky květní krátké a lysé, po 1—3, kratší než vejčitozašpičatělé, vespod chlupaté listeny. Čišky vejčité. Ušty kališní kratší než plátky. Čnělky hustovlnaté. Terč málo vyniklý. Koruna světlorůžová. Plody veliké, okrouhlé. (Syn. *f)* laxula Gdgr. Tab. 2145.)

U Lískovce a v Písárkách u Brna, při silnici z Kartouz do Řečkovic (Oest. b. Z. 1885 p. 120), v Lázeňském Gruntu u Velk. Losina a s nepravidelnými, sem a tam 2krát pilovitými zuby: při silnici u Kartouz. — Ve Znojemsku: u Slavonic, Budkova, u Trouznického mlýna blíž Popovic, u Krumlova, na Leskouně u Vedrovic a kolem Bzence (Oborny).

△△ Lístky nestejnoměrně, též zpola 2krát pilovité.

r) **subglabra Borb.** Jako předešlá, leč řapíky a střední nerv často mnohem slaběji chlupaté. Kulovité plody zdélí svých stopek, dlouhé listeny zcela lysé, větve namnoze bez ostnův a jako dolejší řapíky a čnělky lysé neb z počátku s několika chloupky. Lístky elliptický vejčité, krátce zašpičatělé, na líci lesklé. Větve, řapíky a palisty nezřídka načervenalé. (Vyskytuje se též s lístky zce a jednoduše pilovitými.)

U Ivančic (Oborny). Na mezích u Židenic, na úpatí Hádů při Svitavě a na kopcích u Obřan; s částečně vejčitokulovitými plody a více chlupatými čnělkami. u Sv. Antoníčka a na Červeném kopci u Brna; význačně a v odrůdách u břehu Odry u Nov. vsi v Slezsku (Form., Bos. d. Hochg. 1887, p. 7); v tvarech přechodních a to *α*) v útlém novém tvaru s plody malými, vejčitými a lístky oddálenými: ve vinohradech u Židenic *β*) ve tvaru přechodním k R. aciphylla: u Místku a při Ostravici již v Slezsku (Gogela) *γ*) v kritickém míšenci sdružení: subglabra — Malmundariensis neb snad jen zvláštním místním tvaru nestejnoměrně 2krát pilovité Decalvatae, s lístky skoro okrouhlými až okrouhlými: v Čertově zmolu v Písárkách u Brna. Form. herb. čís. 218.

§§ Též postranní nervy lístků ± chlupaté.

ζ) Lístky dílem jednoduše, dílem nestejnoměrně jednoduše pilovité. Plody dílem kulovité, dílem vejčito-kulovité.

s) **semiglabra Rip.** Popis viz svrchu str. 999. Čnělky velmi hustě měkkochlupaté; větve ostnité. Lístky na spodu ± zaokrouhlené.

Stanoviska viz svrchu. str. 999.

t) **rivularis H. Braun et Borb.** (v Kerner Fl. exs. aust. hung. Nr. 1645 et sch. V, 1888 p. 13). Větévky květní někdy bez ostnův, ostny krátké. Řapiky a střední nerv elliptických neb též opakvejčitých, ku spodu krátce súžených, prostředně velikých lístků hustě chlupaté, postranní nervy však velmi skrovně chlupaté, skoro lysé. Zuby namnoze jen nepravidelně jednoduché. Stopky květní 8—10 *mm* dlouhé. Čišky vejčité. Čnělky ± hustochlupaté neb mírně avšak zcela krátkochlupaté.

V příbuzných tvarech a to *α*) ve tvaru silněji chlupatými postranními nervy, slaběji chlupatými čnělkami a méně hustými větvemi rozdílném: na Červeném kopci u Brna a *β*) ve tvaru středním urbica a subcollina Chr. blízkém tamtéž.

u) **juncta Pug.** in sched. (J. B. Kellerem v Pacher Fl. v. Kärnt., 1887, p. 315 poprvé popsána). Větve ostnité; ostny na větévkách květních často velmi oddálené a někdy v párech. Řapíky hustě chlupaté, chudožláznaté a ostnité. Lístky vejčité až vejčitoelliptické, špičaté, ku spodu ± úzce zaokrouhlené, skoro malé, v čas květu na postranních nervech chlupaté, s velmi roztroušenými chloupky na rubu listu, za plodu většinou olysalé (jako u v.) platyphylloides) a jen střední nervy (slaběji též postranní nervy) chlupaté. Stopky plodní prostřední délky, lysé. Ušty kališní často s bohatými, užšími, skoro 2krát zastřihovaně pilovitými pérovitými úkrojky. Čnělky slaběji chlupaté. Plody okrouhlokulovité neb též vejčitokulovité, řídčeji vejčité, krátké. Květy živě růžové.

β) plus-pilosula Keller, s lístky více podlouhlovejčitými, špičatými, na chudě neb oddáleně ostnitých větévkách květních veskrze 2krát pilovitými, vespod též mezi nervy bohatěji chlupatými (zde později též olysajícími), stopkami květními po 2—3 stojícími, pýřitými, prodlouženými (15—21 mm dl.), fialově červenými; číškami malými, vejčitými, čnělkami roztroušeně dlouze chlupatými, plody dosti malými, vejčito-kulovitými až kulovitými a uštý kališními úzce zpeřenými.

U nás jen ve tvaru *β*): na Červeném kopci u Brna.

⊙⊙) Koruny zcela bílé.

v) **sphaerocarpa Pug.** Keř statný. Větve s tuhými ostny. Větévky květní krátké často bez ostnův. Lístky vejčité neb okrouhlovejčité, jednoduše pilovité, vespod na postranních nervech chlupaté, na plochách lysé. Řapíky zcela chlupaté. Stopky květní krátké; palisty a listeny ši-

roké. Čnělky lehce chlupaté. Plody veliké, kulovité (kvete též bledorůžově).

V údolí Dyje u Znojma (Oborny). U Brna, ve vinohradech u Obřan, v lese u Kartouz a u 2. rybníka u Řečkovic.

II. Stopky květní vždy + žláznaté. Ostnitosť měnivá (t. j. ostny jen většinou neb skoro jednoduché, neb na všech větévkách květních většinou dvojité); skoro nikdy „stále“ jednoduché. Viz klíč str. 939, = Subsect Collinae Crép. olim = nunc **Hybridae** (mezi Gallicae ✕ Caninae Pubescentes) Crép. l. c. p. 8 (73) 1892.

\+ Květy čistě bílé. Lístky na spodu vždy zaokrouhlené a skoro kruhovité (často více než prostřední velikosti) a vespod zcela chlupaté, matně plesnivě zelené. Čnělky hustě bělovlnaté.

1244. R. alba L. Spec. plant. (1753) p. 492, J. B. Keller Ros. N.-Ö., 1882, l. c. p. 259. (R. bílá.) Keř prostřední velikosti, bohatě rozvětvený, se zelenou korou a veskrze jednoduchou ostnitostí. Ostny všecky tuhé a zahnuté neb též krátce hákovité. Řapíky husto chlupaté, trochu stopkatě žláznaté a chudoostnité. Palisty vespod šedopýřité, po kraji žláznatopilovité. Lístky po 5—7, veliké až prostřední velikosti, ± okrouhlé, jednoduše pilovité, na středním nervu roztroušené žlázy nesoucí. Stopky květní často trochu delší než vejčitokopinaté listeny a jako vejčité ku konci trochu zúžené čísky. Ušty kališní kratší plátkův, po odkvětu odstálé, záhy opadavé, na hřbetu trochu žláznaté, 3 vnější peřenoklané, s kopinatými pérovitými lalůčky. Čnělky ve velikou hlavičku spojené, ± hustovlnatě měkkochlupaté. Plody vejčité, šarlátově červené.

α) **typica.** Tvar nahoře popsaný, s jednoduchou ostnitostí, jednoduchou korunou a krátkými ušty kališními. (Syn.: R. alba eriophylla pentapetala Wallroth Rosae plant. gen. historia succincta 1828, p. 295.)

β) **decapetala Wallr.** l. c. (= semiplena Bauh. hist. II, 44.) s poloplnými korunami. Sem též patří v Dol. Rakousích zdivočilá a v Kell. Ros. N. Ö. l. c. p. 259 zevrubně*) popsaná subvar. neb

f[1]) s dlouhými, úzkými plátky přesahujícími ušty kališními, vespod posléz jen na postranních nervech hustě chlupatými, okrouhlými lístky, s 8—10 vyniklými, rovnoběžnými, postranními nervy; v dlouhá, kopinatá ouška vybíhajícími palisty, tuhými, ojedinělými, krátce hákovitými ostny na (častěji zcela bezostnitých) tenkých větévkách květních a podlouhloellipsoidickými čfškami.

γ) **polypetala Wallr.** l. c. (= plena Bauh. l. c. = sativa Dodon pemptades VI, 1583, p. 186) se zcela plnými korunami, ve kterých

*) Na kterémžto základu tvar tento v nejnovější době od jiných rakouských spisovatelů znova pojmenován, aniž tento první důkladný popis jeho spolu citován byl.

též nejvnitřnější plátky úplně vyvinuty jsou. Tato krásná v zahradách všeobecně pěstovaná růže vyskytuje se hlavně ve dvou (opět četné podřízené odrůdy v sobě zahrnujících) odrůdách, z nichž vyskytuje se:

f²) flore carneo-variegato pod rozličnými jmény (jako R. Maidenblush a R. unica hort. atd.) s poupaty pletně narůžovělými neb též růžovými a platky na líci zcela bílými neb plátky též na líci růžově pruhovanými, což náhled zkušených rhodologův, že následující subsp. collina Jacq. specificky od R. alba L. nesmí se oddělovati, ztvrzuje! — Pak ve:

f³) dimorphacantha se žláznatými štětinkami na větevkách květních (srovnej Kell. Ros. N. Ö. l. c., p. 259 Pozn.), ku kteréž však R. cymbaefolia Redouté, Res. II., p. 47 cum tab. (foliolis lanceolatis!) rozhodně nepatří!

V zahradách pěstována v odrůdách u γ) vypočtených a i jiných, sem a tam zdivočilá: jako na Kraví hoře a v údolí Hradnice u Znojma, u Liliendorfu (Oborny) a v lese u Cinzendorfu na všech místech v odr. β) s poloplnými korunami.

††) Květy (obak) růžové.

Subsp.) collina Jacq. (Fl. Austr. 1774. II, 58 tab. 197.) Prostředně vysoký, často četné výhonky nesoucí keř. Ostnitosť jednoduchá. Ostny na větévkách květních nikoliv hákovité, nýbrž z oblého spodu úzké, málo až lehce zkřivené a načervenalé. Listky po 5 (—7) skoro přisedlé, kraji se dotýkající, široce vejčitookrouhlé, liché okrouhlé, prostřední velikosti neb často větší, všecky jednoduše pilovité, se širokými k hořejšku skloněnými, jen velmi zřídka ku spodu s jednotlivými rozeklanými zoubky opatřenými zuby, na líci lysé, vespod jen na středním nervu a postranních nervech hustěji chlupaté, mezi nervy ± roztroušeně chlupaté, po kraji chlupatě brvité. Řapíky zcela krátkopýřité, žláznaté a ostnité. Čišky vejčité, na spodu stopkatě žláznaté. Ušty kališní kratší než trochu veliká, světlorůžová koruna. Plody vejčité, lesklé červené. U nás ve více odrůdách, a to:

§ Ostnitost namnoze jednoduchá, velmi zřídka (jen na nemnohých větévkách květních počínajíc) dvojitá.

α) **typica.** Lístky okrouhlé a širokoelliptické, čnělky vlnaté atd. jako nahoře a v klíči str. 939.

β) **Christii Wiesb.** (Oest. b. Z. 1879, 146 et Keller l. c. 1882, 261.) Lístky v obrysu opak vejčité, 7četné, tenké s vyniklými postranními nervy, slabší chlupatosti, nestejnoměrnou pilovitostí, se širokými červeně pruhovanými palisty. (Syn. R. canina × trachyphylla Christ in litt. ad Wiesb.)

γ) **Mygindi H. Braun** p. sp. (v Kerner Fl. exs. austr. hung. Nr. 1656, 1888, na základě Kellerových pozorování jako subvar. Ros N.-Ö., 1882 p. 261) s lístky vespod zcela (též mezi nervy) chlu-

patými, široce opakvejčitými až vejčitými, větévky květní se vtroušenými velmi řídkými neb scházejícími žláznatými štětinkami, čnělky trochu volněji chlupaté. Též tato od typ. Jacquina [již ve smyslu Jacquinovy od J. Brauna neporozuměné diagnosy „tum etiam ad oras villosa", což dle zkušenosti jen přec při (byť i velmi řídké) chlupatosti plochy možná jest] nepatrně rozdílná, Mygindem sbírána a nepojmenována „collina Jacq." vykazuje další tvary, mimo jiné tvar:

f) který má palisty vespod i s řapíky a středními nervy bohatěji žláznaté, okrouhlovejčité lístky nestejnoměrněji pilovité; z těchto jsou jen některé veskrze, zcela jiné jen na nervech chlupaté. Čnělky dole hustě (na bliznách však velmi slabo-) chlupaté. *)

a) typica. Velmi pořídku: ve vinohradech a po kraji cest na Kraví hoře u Znojma, v levo při cestě k Sedlešovicům, zde pospolitá (Oborny) β) a γ) nebyly u nás význačně nalezeny, za to však střední tvary mezi a) typica a těmito odrůdami, podobající se listím a skoro na všech větévkách (ačkoliv často velmi skrovně) se vyskytujícími štětinatými ostny odr. Myggindi, čnělkami a vejčitookrouhlým obrysem listů přibližují se α) typica; pak v přechodním tvaru od tohoto středního tvaru k b) catarractarum, u kteréhož jest spodina nejhořejších okrouhlošpičatě vejčitých lístků rovněž špičatá, až náhle krátce zúžená a chlupy více na nervy obmezeny (tudíž nestálosť v nejnovější době pojmenovaných subvar. Myggindi, Clusiana atd. dokázána). Všechny tyto střední tvary objevil prof. Spitzner v četných jedincích na Kosíři u Prostějova.

b) **catarractarum Borb.** l. c. 386 et 394. Lichý (neb konečný) lístek nejhořejších listů na větévkách květních, jakož i na neplodných prýtech ± kopinatý, neb na obou špičatě úzkoelliptický, jen ostatní širokovejčité až kruhovité, všecky jednoduše pilovité a jen vespod velmi řídce chlupaté, za plodu silně olysající. Plody v chocholících (po 3) vejčité, krátkostopkaté. Ušty kališní neprodloužené, na hřbetu trochu žláznaté. Koruny prostřední velikosti, krásně růžové. Čnělky srstnaté.

Ve tvaru příbuzném prof. V. Spitznerem na Kosíři u Prostějova objevena.

c) **megalantha Borb.** et Wiesb. Lístky nápadně delší než širší, elliptické, trochu neb nepřišpičatělé, vespod většinou jen na postranních nervech chlupaté. Palisty prodloužené s oušky 3hrannými, dlouze zakončitými. Květy mnohé až po 3, větší, skoro tak veliké jako u R. Austriaca Crantz. Ušty kališní na hřbetu chudožláznaté, skoro zdélí plátků (25 *mm*), jich úkrojky prodloužené. Listeny kopinaté, zdélí neb málo kratší stopek květních. Čnělky krátkochlupaté; plody kulovité. (Syn. R. corymbifera

*) V Dr. Becka Fl. N.-Ö., Vídeň 1890 p. 802, vyskytuje se tento podřízený tvar pod jménem Clusiana H. Braun, ačkoliv tento název již pouhé prioritě příčí, poněvadž již jedna růže v Tratt. Rosac. monogr. I., 119 (1823) a v De Cand. Prodr. II., 624 (1824) pod jménem R. Clusiana Waitz popsána jest.

Déseg. vix Borkh. *f)* megalantha Borb. et Wiesb. v Borb. ungar. Ros. Monogr. pag. 387 et 394 = R. gallico × Lutetiana Oborny in sch.)

δ) **Pseudo-corymbifera J. B. Keller.** (Syn. R. corymbifera H. Braun v Ob. Fl. p. 913 non Borkh., srovnej: poslední u J. B, Keller v Deutsch. b. Mtsch 1886, čís. 11.) Lístky po 5—7, prostřední velikosti až veliké, vejčité, špičaté, krátkořapíkaté, jednoduše pilovité, jen velmi zřídka s jedním vtroušeným, žláznatým vedlejším zoubkem, zuby zašpičatělé, jen na dolejším kraji listu roztroušeně chlupatobrvité. Listy již v čas květu obak lysé, jen střední nerv roztroušeně chlupatý (jen lístky nejmladších prýtů mají chlupaté postranní nervy). Řapíky trochu delší (neb rozložené), namnoze odstále roztroušeně chlupaté, chudožláznaté, se 7—10 křivými a žlutými ostny, někdy jen chudožláznaté. Palisty široce kopinaté, v odstálá, úzce kopinatá ouška přecházející, lysé, jen na hořejším kraji brvité. Listeny veliké, široce kopinaté, načervenalé, zašpičatělé, zdéli neb kratší než prodloužené stopky květní, vnější stopky květní někdy vidličnatě rozeklané, trochu chlupaté a sivě ojíněné. Číšky vejčité, na spodu trochu stopkatě žláznaté. Ušty kališní dlouhé, na hřbetu skoro neb zcela bezžlázné, v dlouhé úzkokopinaté výběžky vybíhající, vnější s pérovitými úkrojky pilovitými, kratší než velmi veliké bledorůžové plátky. Čnělky hustě nahloučené, srstnaté. Plody veliké, vejčité, šarlátově červené. Od odr. *b)* vejčitými plody, více zašpičatělými, mnohem lysejšími lístky a často trochu delšími, hojnějšími a lysejšími stopkami květními rozdílná a s ní středními tvary spojena.

c) Pořídku. Jeden keř na Kraví hoře u Znojma, zde též v přechodních tvarech (Oborny, teste Keller), v bezbranném přechodním tvaru u Cinzendorfu mnou nalezena. — V přechodním tvaru ku *δ)*: na polní cestě na Kraví hoře (Oborny) a po kraji rolí na Kosíři u Prostějova (Spitzner!), dle rostlin, které Keller viděl bezpochyby ve společnosti svrchu vytčených přechodních tvarův.

§§) Ostnitost většinou (až bohatě) dvojitá.

△) Lístky zcela chlupaté, skoro popelavě šedé, jednoduše pilovité.

d) **Borcykiana Besser.** (cat. hort. Crem. 1820 et enum. Pod. et Volhyn p. 65, J. B. Keller l. c. p. 257). Peň hustě větvitý, se šedozelenou, mladé prýty a výhonky s nazelenale modravou korou. Ostny kmene a větévek velmi roztroušené, slabě ohnuté, tuhé, větévek květních více rovné až šídlovité, s ± zřetelně vtroušenými, tuhými, žláznatými štětinkami. Řapíky hustě chlupaté, bohatými, stopkatými žlázkami a několika tuhými namnoze hákovitými ostenci posázené. Lístky po 7, na větévkách květních po 5—3, veliké a šedozelené vespod bledší, obak (na líci slaběji) chlupaté, liché špičatě vejčitookrouhlé, na spodu srdčité, postranní elliptické, zašpičatělé, vespod na středním nervu trochu žláznaté, všecky jedno-

duše pilovité, skoro přísedlé a kraji se dotýkající. Zuby veliké a často velmi nestejné. Palisty žláznatopilovité, vespod všecky hustě chlupaté. Listeny široce kopinaté, trochu kratší než prodloužené (1·5—3 cm. dl.), chocholičnaté, žláznatými štětinkami dle celé délky posázené stopky květní. Čìšky vejčité, lysé. Ušty kališní uvnitř běloplsťnaté, vnější (zpeřené) na hřbetu vždy žláznatě krátkoštětinaté, pérovité úkrojky kopinaté, zastřihovaně pilovité. Plátky delší než ušty kališní, krásně růžové. Plody širokovejčité, zralé leskle červené, nezralé často ještě odstálé ušty kališní nesoucí. Čnělky v hustou hlavičku spojené, mírně srstnaté, v čas květu často jen pýřité (nikoliv hustovlnaté).

δ) **corylifolia Tausch.** Ostnité štětinky na větévkách květních velmi roztroušené; chlupatosť lístků jako u typu, lístky často trochu menší; řapíky hustě běloplsťnaté (nikoliv měkkochlupaté Besser); stopky květní namnoze ojedněl é, číšky častěji i ušty kališní žláznatoštětinaté (Syn. = R. corylifolia Tausch, Praha čís. 476 v herb. Kellera, r. 1883 Crepinovi z herb. Wolfnera se všemi Opiz-Tauschovými originály předložena s lysými číškami; a = R. collina hispida čís. 12 c v herb. kláštera Oseku v Čechách s číškami zcela štětinatými).

Jako další odr. patří sem J. B. Kellerem v jeho Ros. N. Ö. l. c. p. 257 popsána, leč nepojmenována f) Kuchařovicensis s větévkami květními velmi chudoštětinatými, stopkami květními skoro lysými, ušty kališními kratšími, často zcela bezžláznými a hlavičkami čnělek skoro hustě vlnatými. (Sem patří též R. Boreykiana H. Braun v Ob. Fl. p. 914 non Besser v enum. Pod. et Volh. 1822, p. 65.)

Posud jen v několika keřích za Býčí skalou, u Trouznického mlýna, blíže Znojma v odr. d) corylifolia Tausch (Oborny). f) Kuchařovicensis pospolitě v Kuchařovických Nov. horách mezi Znojmem a Kuchařovicemi (Oborny).

△△ Listy zelené, jen vespod a sice buď na celém rubu neb jen na postranních nervech ± chlupaté. Ušty kališní vždy žláznaté.

◯ Kališní ušty po odkvětu dolů ohrnuté a opadavé. Listeny úzké. Plody vejčité.

ε) **Ratomskiana*) Besser.** (l. c. p. 65). Keř prostřední výšky. Větve hnědozelené, tuhými, hákovitými, na větvích často hustě stojícími, červenými ostny posázené. Větévky květní namnoze krátké a tenké, s ostny tuhými, na dolejší části velmi oddálenými, na hořejší hustěji postavenými, málo zahnutými až zcela rovnými a tenkými, jakož i s vtroušenými jehlicemi (t. j. tuhými a žlázkami za-

*) Dle orig. popisu Besserova l. c. p. 65 (et 20 = R. humilis olim) a dle doplňujících poznámek Crépinových v Bullet. belg. V., 205 a jednoho sušeného (kromě lístků trochu srdčitých zcela shodného) exempláře v herb. kláštera Oseku »e horto Friedersdorf s etiq. »R. Radomskiana culta M. Bess.«

končenými krátkými štětinkami) ± posázené. Řapíky hustě-, ale velmi krátkochlupaté a bohatě žláznaté, s 2—3 velmi jemnými, krátkými, v štětinky přecházejícími ostenky. Palisty úzké a dlouhé nahoře v úzká ouška náhle rozestálé, jen vespod slabě chlupaté. Lístky sblížené, nejhořejší 3 vespolek částečně se kryjící, na větévkách květních často 5četné, velmi krátkořapíkaté; (též elliptické neplodných prýtů na obou koncích ± zaokrouhlené) namnoze elliptické, jen liché trochu šíře vejčité (nikoliv vejčité), velmi krátce přišpičatělé, všecky prostřední velikosti a jen vespod po celé ploše měkkochlupaté (při délce 10—20 *mm*, 15—25 *mm* š.), po kraji nestejnoměrně pilovité, zuby užší a menší, méně otevřené, na spodu lístku s 2, k prostředku jen s 1 žláznatým vedlejším zoubkem, v hořejší třetině nestejnoměrně jednoduché a bezžlázné. Květy namnoze po 1 (—2) (nikoliv v chocholících). Stopky květní tlusté 4—5krát delší číšek, žlutavočervenými stopkatými žlázkami po celé délce posázené. Číšky ellipsoidické, lysé (Crépin V. 502) neb častěji štětinaté (Besser!). Ušty kališní úzce zpeřené, vespod též pérovité úkrojky hustě krátkoštětinatě žláznaté, po kraji roztroušenými žlázkami ± posázené, kratší než plátky, po odkvětu dolů ohrnuté a opadavé. Hlavička čnělek dosti veliká, bělovlnatá. Prašníky červené, na prodloužených nitkách. Plody vejčité, šarlátově červené.

ε) **Eduardi J. B. Keller.** (Syn. R. canina × galica Crép. in litt. an Keller), s lístky velmi různé velikosti, o $^1/_2$ menšími, namnoze však prostřední velikosti, z nichž jsou liché (t. j. lístky konečné) špičato-opakvejčité až elliptické, postranní elliptické, často vyskytují se ojeděle na téže větévce květní některé 2—3krát větší širokovejčité až vejčitopodlouhlé lístky; lístky neplodných výhonků jsou však všecky krátkovejčité a široce zaokrouhlené, t. j. prostřední velikosti až malé a veskrze vejčitookrouhlé (nikoliv kopinatopodlouhlé), vespod velmi řídce na plochách pýřité, chloupky velmi krátké a bělavé, za plodu jen na postranních nervech patrné. Lístky neplodných výhonků veskrze a nápadně žláznatě-, zpola 2krát pilovité, řapíky a řapíčky bohatě žláznatoštětinaté. Stopky květní mnohem kratší (zdélí neb $1^1/_2$ delší číšek), číšky opakvejčité, jen kolem spodu dlouhoštětinaté; hlavička čnělek huňatosrstnatá, trochu pozdvižená a plody opakvejčito-okrouhlé. — Střední tvar mezi Christii a Ratomskiana, od collina Jacq. dolejšími a prostředními lístky (na větévkách květních) nikoliv okrouhlými, nikoliv jednoduše pilovitými, zřetelnější, hojnější neb přec u většiny větévek se skrovně vyskytující dvojitou ostnitostí a čnělkami nevlnatými rozdílná. Od β) **Christii** rozeznává se dvojitou ostnitostí, srstnatými, nikoliv vlnatými čnělkami, na obou koncích

± špičatými, menšími zřetelněji (v dolejší třetině bohatě) zpola 2krát pilovitými, částečně i na plochách chlupatými lístky; od *c*) **megalantha** rozeznává se dvojitou ostnitostí, zpola 2krát pilovitými, menšími, zvláště kratšími, více opakvejčitými lístky a nikoliv kulovitými plody; od Lloydii Déségl. Fl. Aust. inf. zřejmě se liší bezplsťnatými řapíky, nevlnatými čnělkami a útlou chlupatostí ploch.

Význačně u nás posud nenalezena, v odr. *ε*) Eduardi; v lese u Cinzendorfu 13, VII. 1881 a 4, VII. 1884 a pak u Medlánek 15, VI. 1882 mnou pro květenu vůbec objevena.

○○) Ušty kališní po odkvětu ještě plody věnčící, plody kulovité, listeny velmi široké.

f) **Zoisaeana Obor. et H. Braun.** (Ob. Fl., p. 914, p. sp.) Keř dosti vysoký s hustým rozvětvením, šedou až nahnědlou korou. Větévky květní s dvojitou ostnitostí, mezi tuhými, šidlovitými ostny vyskytují se též vtroušené žlaznaté jehlice, ostny starších větví slabě zahnuté. Listy hustě stěsnané, lístky zelené, vejčitoelliptické, tupounké neb nejhořejší zašpičatělé, na líci lysé, vespod na hlavním a postranních nervech chlupaté, veskrze jednoduše pilovité. Řapíky pýřité, ostnité, přisedlými a stopkatými žlázkami posázené. Palisty široce vejčitokopinaté. Listeny velmi veliké, stopky květní nakloněné, velmi krátké, hustě stopkato-žláznaté zcela kryjící. Čišky kulovité neb též krátce vejčitokulovité, brzy trochu žláznaté, brzy lysé. Ušty kališní na hřbetu a po kraji žláznaté, v dlouhé, úzce kopinaté přívěsky přecházející. Koruny krásně růžové. Čnělky hustě vlnatou přisedlou hlavičku tvořící. Plody kulovité, šarlátově červené. Ušty kališní odstálé, pozdě opadavé. (Odr. tato připomíná nám poněkud pyrenejský horský tvar R. cerasifera Timbal)

Velmi pořídku: posud jen na Mlýnském vrchu u Čížova při cestě do Ledového údolí, Oborným pro květenu vůbec objevená.

Pozn. Spíše než u ostatních růží jest „u Collinis“ nezbytně potřebí úplných exemplářů, zvláště s neplodnými výhonky a větévkami zelené a zpola načervenalé plody nesoucími, jakož i poznámek o čnělkách, o barvě květův a dvojtvarné ostnitosti, má-li určení bez velmi značné ztráty času poněkud správně vykonáno býti.

Subsect. Eucaninae.

Subtrib. Adenoneurae (viz klíč str. 937).

1245. R. tomentella Lem. (J. B. Keller l. c. p. 231—232). Keř prostřední výšky až 2 *m* v. Větve krátké. Mladé výhonky načervenalé a skoro plsťnaté. Ostny velmi široce trojhranné, smáčknuté, na větvích hákovité, dlouze dolů zahnuté, na větévkách květonosných menší. Řapíky plsťnaté, s krátkými často bohatými žlazami a slamožlutými ostenky posázené. Lístky po 5—7, tlusťounké,

malé až skoro prostřední velikosti, s nervy postranními, na líci vtisklými, vespod vyniklými a průsvitavými žilkami (3. řádu = anastomosae), okrouhlé až široce opakvejčitookrouhlé, se spodinou zaokrouhlenou až skoro srdčitou a koncem krátce zašpičatělým, obak chlupaté, vespod hustěji měkkochlupaté a od kraje do vnitř směrem k spodině několika velmi malými snadno opadavými žlázkami posázené, které na hořejších listech namnoze scházejí. Zuby skoro pod pravým úhlem otevřené, krátké jen k hořejšku trochu skloněné, s nemnohými, velmi malými, často jen stopkatými žlázkami naznačenými vedlejšími zoubky. Palisty všecky úzké, slabě chlupaté, po kraji žláznaté, rovněž jako málo rozšířené, vejčitokopinaté listeny. Stopky květní v chocholících po 3—4, neb ojedinělé, lysé as $1^1/_2$ delší než lysé, krátkovejčité čišky. Ušty kališní bohato-zpeřenodílné, široké, po odkvětu nazpět ohrnuté a brzy opadavé, na hřbetu lysé, s úkrojky zelenými, široce kopinatými, po kraji plsťnatými a žláznato-pilovitými. Koruny dosti malé, bílé neb při rozkvětu slabě narůžovělé. Čnělky vlnaté, trochu prodloužené. Plody malé, krátce a široce ellipsoidické až kulovité, s trochu pozdviženým (ne zcela plochým), dosti širokým terčem, šarlátově červené až pomorančové, pozdě zralé.

§ Stopky květní a hřbet uštů kališních bezžlázné.

a) **typica.** (= R. tomentella Leman Bullet. soc. philom. 1814, 94; J. B. Keller l. c. 1882, 231). Tvar nahoře popsaný, s lístky okrouhle vejčitými, vespod hustě měkkochlupatými, avšak jen nemnohými, nepatrnými a na hořejších listech často scházejícími jen od kraje do vnitř v stopách se vyskytujícími žlázkami posázenými, čnělkami vlnatými, korunami malými bledými. Sem patři podřízené odrůdy:

α) obtusifolio — tomentella Pug. (J. B. Keller v Form. Ros. d. Hochg. 1887, p. 10, čís. 36). Lístky na líci velmi slabě chlupaté, vespod hustě chlupaté a chlupy zde na malých hrbolcích sedící, žláznaté chlupy na středním nervu mírné, ostatně až na velmi řídké stopy na rubu listu scházející. Zuby rozeklané a jako rub palistův ojedinělými žlázkami posázené. Stopky květní chlupaté, ušty kališní krátké bohatě žláznatozpeřené; koruny velmi bledorůžové neb bílé. Čnělky velmi slabě chlupaté; plody vejčitopodlouhlé

β) intersita J. B. Keller (Oest. b. Z. 1886 Nr. 4 = Syn. Crepinia intersita Gdgr. Tab. 2799, herb. Ros. europ. Nr. 72! „Flora" Ratisb. 1879 et extr. p. 32). Větve prodloužené. bohatě tuhými, hákovitými ostny posázené. Lístky dosti malé, postranní páry úžeji elliptické a tupounké, lístek konečný široce okrouhlý neb též širocevejčitý, na líci roztroušeně chlupaté, vespod mírně chlupaté, s vyniklými postranními nervy. podél středního nervu žláznaté, ostře 2krát pilovité, řapíky jako u typu, ouška úzkých palistů ku předu namířená (nikoliv rozbíhavá). Stopky květní po 1—3, pýřité; čišky vejčité, lysé. Ušty kališní krátké, chlupaté, opadavé,

široce a dlouze zpeřené; čnělky krátké, chudě chlupaté, jen nemnohé; terč plochý. Barva koruny po kraji nebrvité jako u tvaru základního. Plody malé, širokoelliptické až kulovité, lesklé červené.

γ) affinis Rau. (Enum. Ros. 1816, p. 79, Wimm. et Grab. Fl. Siles. II., p. 82) s lístky vejčitými, na obou koncích špičatými, vespod lysými, číškami a plody podlouhlými. — Zmínky zasluhují ještě tvary této odrůdy: γ^1) subaffinis J. B. Keller Beitr. zur Rosf. O. Ö. 1891 a 1893, Syn. R. tomentella v. affinis J. B. Keller, Ros. N. Ö. 1882, 232 a tvar od této 2) tectiglanda J. B. Keller l. c., jež tvoří přechod k R. dumalis.

a) Typický tvar velmi pořídku. Na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům. — Mezi Hradiskem a Šellenburkem u Krňova (Sintenis) subvar. α) u Budišova (Form. Ros. d. Hoehg. 1887, p. 11). β) na úpatí Hádů směrem k Maloměřicum (Oest. b. Z. 1886, čís. 4). γ) tamtéž s předešlými. — Ve tvarech, jež nelze blíže určiti, roste R. tomentella: na kopci Stanovisku u Medlánek, na Židlochovických kopcích a u Hostětic blíž Telče.

§§ Stopky květní a hřbet ušťů kališních ± žláznato-štětinaté. Lístky vespod na nervech zřetelněji žláznaté.

b) **Subsp. Obornyana Christ.** (ve Flora 1877, 402; J. B. Keller l. c. 233, Ob. Fl. 921.) Keř hustě chomáčovitě rozvětvený, s větvemi zelenými a vrcholovými prýty načervenalými. Větve a neplodné výhonky, z elliptického spodu 3hrannými, hákovitými, krátce kuželovitými, nepatrně smáčknutými ostny velmi bohatě posázené. Větévky květní namnoze bez ostnův. Lístky malé, vejčitopodlouhlé až širokoklínovité, přisedlé, po 5—7, vespod na nervech chlupaté, všecky na nervech zřetelně žláznaté, jen dolejší lístky neplodných výhonků s počínající žláznatostí na plochách. Zuby hlouběji a srázněji 2krát až nestejnoměrně 3krát pilovité, bohatožláznaté, úzké, trochu zprohýbané. Řapíky mírněji chlupaté neb pýřité, žláznaté, žlutými, silně ohnutými ostenky posázené. Palisty úzce kopinaté, na hřbetu chlupaté a bohatožláznaté. Květy svazečnaté; stopky květní krátké, chudě stopkatožláznaté. Číšky krátké vejčitookrouhlé až kulovité, lysé. Ušty kališní delší (než u typické tomentella), s bohatě žláznato-pilovitými, často lupenitými přívěsky, celkem než malá, namnoze bílá koruna. Čnělky lysé, terč plochý. Plody vejčitokulovité bledošarlátově červené, mdlé chuti.

Pozn. Od této po celé Moravě daleko rozšířené Subsp. lze jen místní tvary rozeznati, nikoliv dle srstnatosti stopek květních (poněvadž tyto obyčejně na témž keři lysé a zároveň žláznatoštětinaté jsou), nýbrž dle následujících čelnějších vlastností: α^1) albiflora se stopkami květními většinou lysými, ušty kališními chudě na hřbetu žláznatými, odstálými neb vodorovně rozloženými, řapíky hustěji chlupatými, lístky na obou koncích zúženě špičatými, krátce řapíkaými (nikoliv přisedlými). β^1) rosea s plátky většinou načervenalými. γ) calvior má lístky jen vespod na středním nervu chlupaté, řidčeji též na postranních slabě roztroušeně pýřité, řapíky velmi slabě pýřité neb též lysé,

zuby ještě mnohem užší a bohatěji žláznatodrobně zoubkované, stopky květní bohatěji žláznatoštětinaté, zřejmě přechodní tvar k Subsp. Gizellae Borb. δ^1) Brunnoniana J. B. Keller (Oest. b. Z. 1886 čis. 4), s číškami dokonale kulovitými a plody kulovitými, krátkostopkatými, ušty kališními zcela vzpřímenými, na hřbetu žláznatými věnčenými.

Dle Oborného ve střední a jižní části rozšířena a ve tvaru odchylném v sev. Moravě. Význačně: u Drysic, Lulče, Výškova, Přemyslovic a na stráni stíchovského splavu jediný keř (Spitzner). Kolem Náměště (Schwoeder), u střelnice a v lomech u Krumlova, na Leskouně u Olbramovic, při polní cestě od Vedrovic do Maršovic, hojná kolem Znojma, na úklonech v údolí Hradnice, Čertův mlýn u Velk. Mašovic, u Bohuněic a Milfrouna a j., kolem Brna na Hádech! u Obřan (Oborny), na Červeném kopci v Písárkách (Czížek), v údolí Svitavy až do Adamova, zde Theimrem 1869 pro květenu objevena a jím jako jako R. canina $\times$ rubiginosa albiflora, později jako R. sepium Thuill. určena. — Stromořadní grunt a na mezích za ním i na jiných místech u Maloměřic, na stráni „Mordovně“ blíže Klajdovky, na mezích u Židenic a na Slatinských skalách. Ve tvaru (s květy bledorůžovými), se stopkami květními lysými, číškami malými a skoro kulovitými, lístky vejčitými, malými až většími a široce vejčitými, krátce přišpičatělými, ku spodu $\pm$ široce zaokrouhlenými: jen lístky nejposlednějších párů jsou namnoze zřetelně řapíkaté a v řapíčky špičatě neb slabě klínovitě sbíhavé: na kopcích u Židenic a u Obřan. Místní tvary: α^1) na mezích u Maloměřic a za Stromořadním gruntem tamtéž; β^1) se živě růžovými květy: na Červeném kopci, zde též jako rosea f) majuscula; γ^1) na Červeném kopci; δ^1) na Hádech u Maloměřic, všechny od 13. června až do 10. července ještě kvetoucí. Tvary význačné od R. Obornyana jsou naší var.) tomentellaeformis se tvary R. micranthoides spojeny.

c) **Subspec. Gizellae Borb.** (l. c. 479 et 486 p. sp. Sepiacearum.) Dosti vysoký keř, mnohem volněji větevnatý a listnatý. Starší větve se zcela rovnými neb málo ohnutými, dosti dlouhými, smáčknutými, tuhými, větévky květní kratšími srpovitými ostny bohatě posázené, jako roztroušeně krátkochlupaté, olysající, žláznaté řapíky. Mladé větévky namodralé ojíněné. Lístky po 5—7, trochu oddálené, prostřední velikosti (často veliké a širokým tvarům R. trachyphylla trochu podobné) široce elliptické, na spodu krátkoklínovité neb opakvejčito-okrouhlé, krátce a náhle zašpičatělé, na líci matné a lysé (řídčeji se stopami ojednělých žlaz), vespod na středním nervu a postranních nervech chlupaté, na středním nervu a postranních nervech zřetelně (řídčeji na nervech 3. řádu) krátkými stopkatými žlázkami posázené, hořejší lístky větévek často až na štětinatoostnitý střední nerv zcela bezžlázné!, po kraji ostře 3krát pilovité, zuby úzké, hluboké, kolem prostředka rozestálé, na konci listu skloněné. Palisty úzké s oušky 3hranně zašpičatělými, vespod (vyjímaje střední nerv) bezžlázné. Stopky květní $\pm$ stopkatožláznaté, jen po 1—3, jen zdélí kopinatých listenův. Čišky krátkovejčité až vejčito-ellipsoidické, namnoze lysé. Ušty kališní nazpět ohrnuté, na hřbetu žláznaté, 3 vnější zpeřené, s kopinatými, žláznatobrvitými úkrojky

a dlouhými, úzce kopinatými, žláznatě hluboce pilovitými konečnými přívěsky, zdélí prostředně velikých (as 2 *cm* dl., 14 *mm* š.), zcela bílých plátkův. Čnělky nemnohé, velmi úzký, krátký sloupeček tvořící, skoro neb zcela lysé. Terč kuželovitý. Plody ± kulovité.

δ) plumosa H. Braun (Ob. Fl. p. 921). Ostny na větévkách květních často ve dví rozeklané. Lístky široce vejčito-elliptické, na spodu široce zaokrouhlené, 2—1krát hrubě- a otevřeně pilovité, špičaté. Řapíky více chlupaté. Stopky květní chudožláznaté až zcela bezžlázné, rozličné délky. Čišky širokoellipsoidické. Ušty kališní mnohem delší než bílé koruny, bohatě zpeřenoklané, s pérovitými úkrojky ztuha odstálými, zubatými, lupenitými. Čnělky lysé. Terč kuželovitý. Plody krátkovejčité.

ε) polycarpa Opiz*) (dle orig. v herb. Pražské, české univ. J. B. Keller). Ostny větévek květních dosti rovné. Lístky menší, širokoelliptické neb vejčité, s kraji trochu rovnoběžnými, též vejčitoelliptické, přišpičatělé, ku spodu nezúžené, skoro stejnobarevně zelené, na líci lysé, vespod na středním nervu hustěji, na postranních nervech chuději chlupaté, s vyniklými středními a postranními nervy, na postranních nervech velmi skrovně krátkými, malými, načervenale hnědými, snadno opadavými a na hořejších listech skoro zcela scházejícími žlázkami posázené, ozubení skoro jako u typ. tomentella, zuby 3hranné otevřené, veskrze krátké, jen trochu méně široké, hlavně jen žlázy, řídčeji též malé vedlejší zoubky nesoucí. Řapíky jen vespod (unifariam) chlupaté, chuději žláznaté, bohatoostnité. Palisty kratší, lysé. Květy po (1-)3, střední stopka zdélí, postranní o polovici delší než vejčitokulovité až okrouhlé, malé, na spodu štětinaté čišky. Stopky květní namnoze jen v hořejší třetině (pod číškami) žláznatoštětinaté. Ušty kališní po odkvětu vzpřímeny (jako u R. graveolens a glauca), na hřbetu nemnohými, tuhounkými, stopkatými žlázkami pokryty, s úzkými, po kraji žláznatými pérovitými úkrojky. Čnělky hlavaté, krátké a lysé.

Tvar význačný posud jen poblíž staré střelnice u Velk. Losína (Oborny). δ) na Červeném kopci u Brna (Cziżek), u Rosic (Niessl), mezi Adamovem a Bílovicemi (K. Hanáček jako R. Obor. γ) plumosa H. Br.) na Leskouně u Vedrovic, v údolí Dyje u Znojma! a v odchylném tvaru se stopkami květními bohatěji stopkatožláznatými u Náměště (Oborny), ε) posud jen z Čech známá, roste, soudě dle neúplných jedincův, u Uhřinova blíž Velk. Meziříčí.

Subsect. Eucaninae Crép. l. c. viz nahoře str. 951.

Trib. *B)* **Coronatae Crép. Primit.** monogr. Ros. fasc. VI, 710 až 723 (50—63) 1882 (non Grenier).

1246. R. glauca Vill. (R. sivá.) (J. B. Keller l. c. 1882, p. 225 až 226, H. Braun v Dr. Beck. Fl. N.-Ö. 1892, p. 781.) Keř silný, až 2 *m* v., s větvemi trochu ojíněnými, prodlouženými a koncem nepřevislými, s lysými řapíky hákovitými až skoro rovnými ostny pokrytými. Listy 5—7četné, lístky široce vejčito-okrouhlé, krátce při-

*) s původní etiqu.: „R. polycarpa Opiz, Generálka. 35; VII., 53 leg. Opiz" kterou J. B. Keller kdysi čís. 24 označil.

špičatělé, konečný (neb lichý) dlouze řapíkatý, všecky vespod bledší neb namodrale zelené, namnoze též slabě ojíněné. Zuby jednoduché, hluboké, skloněné, bezžlázné. Palisty podlouhlé, na větévkách květních značně rozšířené, často + nachové, s oušky vejčitými, špičatými, ku předu namířenými. Listeny veliké, vejčitokopinaté a jako palisty obak lysé, namodrale zelené neb též trochu načervenalé. Květy svazečnaté (též ojednělé). Stopky květní velmi krátké, lysé i s ellipsoidickými číškami nasivěle ojíněné a velikými listeny obklopené. Ušty kališní zdélí živě růžových plátkův, v čas květu nazpět ohrnuté až odstálé, později vzpřímeny a plody jimi až do zbarvení ověnčeny, před uzráním plodu opadávající, na hřbetu bezžlázné, 3 vnější vždy zpeřené. Terč plochý. Čnělky tvoří hustě chlupatou až vlnatou, krátkou, často širokou hlavičku. Plody širokovejčité, skoro kulovité neb okrouhlé, na konci neb uprostřed svazečku, jakož i ojeděle stojící opakvejčité, skoro hruškovité až podlouhloopakvejčité, veliké až velmi veliké, lysé, červené, záhy uzrávající.

Skupina tvarů tohoto druhu, horské krajiny zdobícího, byla od Crépina v nejnovější době vzhledem ku zpola chlupatým spojovacím tvarům: subcollina Chr., subcanina Chr. a pilosula Chr. ne bez příčiny též na skupinu R. coriifolia Fr. rozšířena — z té příčiny nabývá následující podoby:

A.) **Glabrae Crép. Prim. VI, 1882, pag. 711 (51)** [= Sect. Montanae Crép. Prim. I, 1869, p. 236—237 olim.].

†) Lístky obak lysé a bezžlázné, neb jen vespod na středním nervu zřetelně chlupaté neb žláznaté.

§ Stopky květní krátké a bezžlázné.

○ Lístky jednoduše pilovité.

α) **typica** (R. glauca Villars apud Loisel. Notes in Desvaux Journ. bot. II. (1809) 336) Tvar nahoře popsaný s roztroušenými ostny, ku spodu zaokrouhlenými, jednoduše neb nepravidelně, leč bezžlázně pilovitými, + sivozelenými, špičatými lístky, ± okrouhlými plody, avšak vejčitými číškami.

β) Reuteri Godet. (Fl Jura 1853, 218 = pro var. R. rubrifoliae Vill. et in Reuter Catal. Geneve, 1861, 68) srov. též Sering. Mus. helvet. I. p. 11, Tab. 2, Fig. 2! — Ostny rozšířeny, na nachových větvích často velmi skrovné. Lístky větší opakvejčité, tupé, liché vejčité až špičatovejčité (dolejší častěji ku spodu skoro klínovité), mnohem tužší a pevnější, vespod bledší a s vyniklými, načervenalými postranními nervy, po kraji ostře-, jednoduše- (často se zuby velikými, hruběji- a hlouběji-, nepravidelně-, leč bezžlázně) pilovité. Řapíky častěji bez ostnův. Palisty širší, hořejší často velmi veliké. Stopky květní velmi krátké. Čísky kratší, ± kulovité. Ušty kališní zřetelně zpeřené, velmi dlouho trvající. Čnělky pokrývají

v podobě veliké bělovlnaté hlavičky široký, plochý terč. Plody zpravidla kulovité a veliké.

Tvar význačný a) dle Oborného roztroušen v území a mnohonásobně v subsp. complicata přecházející, což shoduje se i s mojí sbírkou, leč s dodatkem též v subsp. subcanina (Chr.) Crép., která v Ob. Fl. schází. Kolem Prostějova: u Račic, Protivanova, na Kosíři, na Džbelu, u Seloutek, ve vinohradech u Domamyslic, při cestě do Ohrozimi, v Kumberkách nad Určicemi, u Dlouhé seči za Mysliovicemi, na St. Plumlově, v Repešském žlebu (Spitzner), u Drnoholce (K. Hanáček). Poskrovnu na Kraví hoře a v údolí Dyje u Znojma, v Švýcarském údolí u Vranova, skoro význačně u Obřan a Adamova, v sev. Moravě u Wiesenberka a při výstupu na Karlovu výšinu u Velk. Losina, Skřivánkov u Šumberka a ve východní části: u Frýdlandu (Oborny), u Místku (Gogela). Kolem Žďáru (F. Kovář), u Bratraňovic u Maršovic blíž Nov. města (Havelka). Na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům. u 1. rybníka blíže Kartouz, na Žlutém kopci u Brna, na Kuchli u Nov. Říše a u Mal. Moravy (Form., Ros. d. Hochg. 1887, p. 5). Ve tvarech blízkých, jež nelze blíže určiti: na Mordovně blíže Klajdovky a na kopci Stanovisko u Medlánek. β) na Červeném kopci u Brna a na mezích za Stromořadním gruntem u Maloměřic (s nepravidelnou až částečně dvojitou pilovitostí).

a[1]) **subcanina** (Chr.) **Crép.** Jako předešlé, jen lístky jsou nepravidelněji pilovité, často též více zelené, široce vejčité; řapíky ostnité (dle Christa i se středním nervem chlupaté, tento tvar přináleží však ku R. coriifolia). Stopky květní krátké a čnělky vlnaté, kališní ušty však nevzpřímeny, nýbrž na zelených plodech vodorovně odstálé až dolů skloněné a ranněji opadavé. Velmi proměnlivá subvar.

γ) Graveti Crép. Ostny křivé, hořejší po 2. Lístky prostřední velikosti skoro malé, dolejší elliptické, užší, špičaté; hořejší z úžeji zaokrouhleného spodu vejčitokopinaté, obak (vespod též na středním nervu) zcela lysé a méně sivozelené. Řapíky sem a tam ostnité, bezžlázné, dolejší často jednostranně pýřité. Palisty méně široké. Stopky květní po 1—3, velmi krátké. Čišky vejčité, lysé. Ušty kališní typicky úzké a chudozpeřené, leč nevzpřímené, nýbrž jen vodorovně rozložené až zpola nazpět ohrnuté a ranněji opadavé. Čnělky vlnaté. Terč polokuželovitý. Koruny jako u tvaru základního. Plody vejčitokuželovité neb střední opakvejčito-kulovité. — Crép. Excursions rhodologiques dans les Alpes en 1890, et Gand 1891, p. (61) 156, jako var. od R. subcanina! — Original v herb. Kellerově!, Borb. l. c. jako tvar od R. glauca Vill.

a[1]) subcanina unicerrata: na Červeném kopci u Brna, ve vinohradech u Obřan, u Evanovic blíže Brna; s lístky nepravidelně pilovitými a řapíky trochu pýřitými (an glauca Vill. × lanceolata Op.?): na stráni „Mordovně“ blíž Klajdovky; u Zvoleňovic blíž Telče jako Reuteri × sphaerica? γ) na stráni „Mordovně“ u Klajdovky a při silnici z Velk. Losina do Nov vsi (Form. Ros. d. Hochg. 1887, p. 5), na obou místech více míšenci glauca × lanceolata než typ. Graveti podobná, této však vlnatými čnělkami a krátkými stopkami blízko příbuzná.

○○ Lístky 2krát- neb též žláznato-složitě pilovité.

b) **complicata Gren.** (Fl. Jura 1864, 239 jako var. R. glauca, Keller l. c. 226 = R. Reuteri c. biserrata Cariot. Etude des fl. ed. 5, II, 1872 p. 183, Déségl. herb. ros. Nr. 64!). Jako typica od glauca, jen lístky jsou všecky 1krát až vícekrát žláznato-dvojitě pilovité, v obrysu často šíře elliptickovejčité, sem a tam tupé, lysé, vespod vždy sivozelené a vynikle žilnaté, na středním nervu trochu žláznaté. Ostny větévek květních více rovné, řapíky často bez ostnův a žláznaté. Palisty s oušky kopinatými skoro rovně ku předu namířenými. Stopky květní krátké, leč trochu delší než u glauca typica (t. j. o polovic kratší neb zdélí nezralého plodu), čĭšky a nezralé plody okrouhlé až kulovité (jen prostřední vejčité neb též skoro hruškovité), vzpřímenými ušty kališními k počínajícímu zrání plodu věnčené.

δ) imponens Crép. v Prim. VI. (55) 715, non Rip. Classif. (1890) 105. Lístky prostřední velikosti, dolejší a postranní opakvejčité, ku spodu zřetelně krátkoklínovitě zúžené, hořejší vejčité, ne všecky 2krát žláznato-pilovité, na líci intensivně zelené. Ušty kališní velmi úzké, po kraji žláznatobrvité. Květy v chocholících po 3—5, prostřední plody skoro kulovité až opakvejčité, delší svých stopek, vnější plody ellipsoidické a dlouze stopkaté, všecky namodrale ojíněné. Koruny větší, skoro nachové. Podřízené odrůdy:

δ[1]) sessilis Gdgr. (Tab. 1054 et Monogr. Ros. 1892, Tom. II., p. 128 = Baenitz herb. eur. Nr. 1273). Stopky květní bohatěji ostnité. Řapíky bezžlázné. Nejhořejší postranní a konečné lístky na spodu skoro srdčité. Zuby malé, žláznatě 2krát pilovité. Palisty úzké s oušky rozbíhavými. Čĭšky ellipsoidické. Ušty kališní krátké, bezžlázné, chudozpeřené. Plody jen po 1—2, krátko-stopkaté, ellipsoidicky vejčité.

δ[2]) Moraviae J. B. Keller. (Syn. moravica Gdgr. Tab. 1064, 1882, Monogr. Ros. 1892, II. 132 exclus. Syn. melanophylloidei J. B. Kell., falso relato; non R. moravica Borb.) Stopky květní roztroušeně ostnité; lístky podlouhlokopinaté, ku spodu trochu zúžené, na středním nervu žláznaté, zuby kopinaté. Řapíky ostnité, trochu žláznaté a slabě pýřité. Palisty načervenalé, ouška rozbíhavá. Stopky květní po 1—2, 6—8 mm dl. Čĭšky prodloužené. Ušty kališní s čárkovitými přívěsky a úzkými, celokrajnými, pérovitými úkrojky bohatě zdobeny. Čnělky srstnaté (nikoliv vlnaté). Terč plochý. Koruny silně růžové. Plody prodlouženě ellipsoidické, na obou koncích silně zúžené, delší svých stopek.

ε) Sandbergeri Christ. (l. c. p. 166, Ob. Fl. 889). Keř stěsnaný, větévky kratší. Lístky menší, sblížené, skoro se dotýkající, elliptické až podlouhloelliptické, na obou koncích špičaté, tuhé a pevné (jako u Reuteri). Zuby 2krát žláznatopilovité, sem a tam též jednoduché. Střední nerv jakož i řapíky chlupaté a ostnité, bezžlázné. Listeny velmi veliké, načervenalé, krátké stopky květní zcela kryjící. Čnělky vlnaté. Koruny malé, sytě růžové. Ušty kališní po odkvětu rozloženy, nevzpřímeny (proto v.) subcanina Crép. blíže příbuzná). Plody malé, kulovité.

ζ) myriodonta Christ. (l. c. p. 167, J. B. Keller l. c. p. 227 etc.). Lístky vícekrát složeně žláznatopilovité, zuby ostré a špičaté, stopkatými (nikoliv přisedlými) žlázkami hojněji vroubeny, v obrysu jako u R. glauca, jen

trochu menší. Řapíky a střední nerv hojněji žláznaté. Ušty kališní vždy vzpřímeny, po kraji hustožláznatě vroubeny, na hřbetu lysé (jen výjimkou s ojedinělými žlázkami). Plody malé, kulovité, jak třešně červené. Vykazuje některé zajímavé místní tvary, viz níže mezi stanovisky.

Hojnější než předešlé. b) U Brna, Ivančic, Krumlova, Židlochovic a při Oslavě u Oslavan (Oborny), v Stromořadním gruntu a na mezích za ním u Maloměřic, v Kostelním zmolu u Kartouz, na hrázi u I. rybníka u Řečkovic, na Žlutém — a Červeném kopci u Brna. — V Prostějovsku: u Drysic, za Ješovem u Cik. kuchyně, v Kumberkách u Vranovského háje, na Žakovci, na Kosíři, u vinohradů blíž Domamyslic, při cestě do Ohrozimi, na stráni za Mostkovicemi a Stichovicemi, pod Zlechovem, u Hamer, ve Ptenském žlebu, na Oklukách u Hradiska, u Bousína, na Horkách u Drahan, na Babce u Hartmanic (Spitzner). V okolí Znojma: velmi hojná v údolí Dyje, u Hradiště, v údolí Hradnice a Leskavy, na Kraví hoře, u Popic, Kounic, Nesechleba a Tasovic, kolem Slavonic, Budkova, Mor. Budějovic, Star. Hobzí, Náměště, u Chrášťan blíž Bítova, u Vranova, Hardeku, Nov. mlýnův, Hnanic, Podmole, Lukova, Čížova, Liliendorfa, Vračovic a Citonic (Oborny). V česko-moravském pohoří: u Ptačova blíž Třebíče (Zavřel), u Mácové kapličky a Uhřinova blíž Velk. Meziříčí, u hradu Pernštýna. — V Olomoucku a sev. Moravě: u Štěpánova, Olomouce, Plumlova, Hluboček, Želec, Džbelu, Konice a u Star. města v Jeseníku (Spitzner), kolem Šumberka, Velk. Losina a sice při cestě ku Karlově výšině a jinde, u Wiesenberka, Roudna, Berouna a jiných místech v Jeseníku roztroušena (Oborny), na Hutberku u Velk. Losina. — Ve východní části: v údolí Ostravice od Frýdlandu dolů (Oborny), ve Frauenwaldu u Příbora (Czížek), u Místku (Gogela!). Ve Slezsku: u Malenovic na úpatí Lysé hory, na Hradisku u Krňova a mnohých j. m. (Oborny). — S lístky klínovitými, oddálenými, tlustounkými a tuhými; při silnici u Malé Klajdovky blíž Židenic; ve tvaru, který ozubením v subvar. myriodonta přechází: na hoře Kalvarii u Nov. Říše; ve tvaru R. Wiesbauriana Kell neb míšence scabrata × glauca připomínajícím: kolem Bosonoh blíže Brna; ve forma subsenticosa: malolistá, bohatě pilovitá, krátkovětevnatá; ušty kališní skoro zcela bezžlázné, řapíky mírně žláznaté, tenké a nachově načervenalé, plody opakvejčité, ku spodu zúžené, skoro přisedlé, pomorančově načervenalé, řapíky, skoro z jednoho bodu po 3 vybíhající, připomínají R. senticosa, tato f) subsenticosa od R. complicata: u Krahulčí blíž Telče; ve tvaru stinném: při cestě od Maršíkova k Mottenkopfu, zde též přechodní tvar k myriodonta Chr. a inclinata Kern.

δ) *imponens:* na Červeném kopci u Brna ve více odchylkách: s lístky chuději 2krát pilovitými a čiškami vejčitými; zde též tvar přechodní ku δ[1]) *sessilis;* δ[2]) *Moraviae:* u Znojma (Oborny teste Gandoger l. c. 1892) pro Moravu mnou poprvé: u Obory blíž Stříteže pod Pernštýnem a u Ratkova blíž Velk. Meziříčí 29. VII. 84 objevena, rostliny z posledního stanoviska odchylují se poněkud: větévkami a větvemi rovnými a tenkými ostny posázenými, lístky kratšími, širšími, skoro okrouhle špičatovejčitými = R. complicata v.) oblongituba Kell. olim ε) *Sandbergeri,* pořídku: posud jen při jednom kraji polním v údolí Leskavy u Znojma ζ) *myriodonta:* při mlýnské strouze Svratky za papírnou u Brna (Czížek), údolí Dyje mezi Hardekem a Lukovem, u Nov. mlýna, u Trouznického mlýna v údolí Dyje, na Kraví Hoře u Znojma (Oborny), u Místku (Gogela). Význačně: na Červeném kopci u Brna, na Hoře u Mor. Budějovic, hojná u Velk. Meziříčí; u Mácové kaple, Uhřinova a j., u Bystřice p. P.,

u Ždánice. V sev. Moravě: u Rymařova a na Hutberku u Velk. Losína. (Form. Ros. d. Hochg., 1887, p. 5). V odchylkách a sice jako *myriod. f)* r a m i s i n e r m i b u s (a nekulovitými plody) připomíná R. glaucina Rip., od této však lístky v řapíčky zúženými a terčem kuželovitým rozdílná, naše rostlina jest blízká caninae rubelliflorae: ve zmolích u Židenic; — pak jako *f) pilosula Chr. grandidentata* s číškami vejčito-okrouhlými, skoro n e s t o p k a t ý m i, překrásná růže našeho území: ve zmolích u Židenic blíže Brna; pak jako *f) obtusc-orbiculata grandifrons* (Syn. Ozanonia cyclophora Gdgr. Tab. Nr. 1048 = Monogr. Ros. 1892, II. p. 126, Nr. 389 pro parte), s lístky velikými, širokými, namnoze k r u h o v i t ý m i, tupými, zuby ozdobnými, úzkými, v čárkovité, skloněné špice povytaženými, s květy po (3) — 5 svazečnatými a vnějšími stopkami květními v i d l i č n a t ě rozeklanými (= květenství krátký svazečnatý vrcholík), číškami v čas květu vejčito-okrouhlými, ušty kališními velmi mnohojařmě — (leč úzce —) zpeřenými, běloplstnatě obroubenými a čnělkami vlnatými. Širokými lístky imponens, zuby veskrze 2krát pilovitými myriodonta blízká; od obou kruhovitými lístky a zvláštním ozubením nápadně rozdílná, nejkrásnější tvar: na Červeném kopci u Brna (Form. herb. sub. Nr. 468): konečně jako domnělá albiflora, kterou jsme v Oest. b. Z. 1886, čís. 3 uvedli: s čnělkami slabě chlupatými, vyniklými, ve volný svazeček spojenými, zuby hojněji 2krát pilovitými, stopkami květními krátkými a ušty kališními vzpřímenými, leč číškami m a l ý m i, vejčitokulovitými, jak se zdá, míšenec neplodný ?, nemnohé plody ne zcela uzrálé: na Hádech u Klajdovky blíže Brna, 9. července právě rozkvetlá.

§§) Stopky květní prodloužené (skoro zdélí, až mnohem delší než plody) bezžlázné.

○) Lístky j e d n o d u š e pilovité.

c) **melanophylloides*) J. B. Keller et Hanausek** v Deutsch-b. Mtsch. IV, 1886, p. 147. Větve větší a štíhlejší, zelené. O s t n y p ř e s l e n i t é, s úzkým spodem, velmi ostře zašpičatělé a dolů namířené (jako kočičí drápy); dva vstřícné ostny na způsob gotického oblouku. Mladé větévky silně namodrale ojíněné. Řapíky ostnité. L í s t k y namnoze po 7, v e l i k é (6·5 *cm* dl., 4—4·5 *cm* š.), špičatovejčité neb v e j č i t o p o d l o u h l é až elliptické, krátce přišpičatělé, tenké, lesklé, řapíkaté, o b a k skoro stejnobarevné, t m a v o z e l e n é, s hrubými jednoduchými zuby. S t o p k y k v ě t n í d l o u h é. Květy jednotlivé neb po 3. Plátky tmavorůžové. U š t y k a l i š n í po odkvětu n a z p ě t o h r n u t é. Plody vejčito-okrouhlé.

U nás posud nenalezena.

d) **acutiformis H. Braun.** (Ob. Fl. p. 887.) Větve ostnité. L í s t k y p o d l o u h l o - elliptické, k o b ě m a k o n c ů m š p i č a t é, nepravidelně pilovité, vespod sivozelené, na líci tmavozelené. Stopky květní dlouhé. Č í š k y p o d l o u h l o - e l l i p s o i d i c k é. Ušty kališní zdélí

*) Že R. glauca Vill. var. melanophylloides J. B. Keller l. c. s hrubými, j e d n o d u c h ý m i zuby, Gandogrem l. c., jako skoro všechny rakouské růže nesprávně posuzována a mylně u subvar. Moraviae uvedena byla, vysvítá z hořejšího popisu obou odrůd.

krásně růžových plátkův, odstálé, záhy opadavé. Čnělky hustochlupaté. Terč skoro plochý. Plody podlouhlé, nahoře v dlouhý krček zúžené. Přechodní tvar ku R. canina /.) oxyphylla Rip. a ve smyslu Crépina k R. subcanina Chr. příslušná odr.

Několik keřů na pravé straně údolí Dyje naproti městské plovárně, na Kraví hoře a hořejší kraj vinohradův u Znojma (Oborny), nezřídka na Červeném kopci u Brna.

○○) Lístky jednoduše-, nepravidelně- a 2krát pilovité.

e) **subcanina** (Chr.) **Crép.** Sem náleží ona řada tvarů této odrůdy, která mimo nevzpřímené, nýbrž nanejvýš vodorovně rozložené a mnohem ranněji opadavé ušty kališní též ještě trochu delšími až prodlouženými stopkami květními R. canina příbuzná jest. Zahrnuje dle určování obou autorů: *a*) jednoduše dvojitě a vícekrát pilovité, lysé a *b*) podobně pilovité, na středním nervu a řapících slabě (jen jednořadě) chlupaté tvary (*γ*) pilosula Chr.).

Nová pro území. + *biserrata, pedunculis longioribus*: nezřídka v území a částečně R. canina příbuzná, jako na př. *f*) subbiserrata ad lanceolatam Op. recedens: při Svratce u Jundrova; šedozelenou barvou, kratšími stopkami květními, hustě vlnatými čnělkami, tupějšími, okrouhlými lístky od tvarů lanceolata na týchž místech rostoucích rozdílná: u Dačic blíž Telče, částečně R. glauca complicata příbuzná jako *f*) *biserrata* z Purkrábky ze Znojemska mi přinesena, též u Studánky blíže Stromořadního gruntu u Maloměřic; — konečně jako *f*) *complicata* (R. subcaninae), s odstálými a nazpět ohrnutými ušty kališními a užšími palisty: na Hutberku u Velk. Losina (Form. Ros. d. Hochg., 1887, p. 5, jako *β*); s odstálými ranněji opadavými ušty kališními, ostnitými řapíky, velmi širokými palisty, též vlnatými, leč trochu čnějícími čnělkami (an complicata × rubescens?): u Raděnic blíž Velk. Meziříčí a v Obecném lese u Žďáru a mnohých j. m. Ve tvaru míšenci mezi lanceolata Op. × myriodonta Ch. podobném: v lese Stočku u Petrovic blíže Velk. Meziříčí.

○○○) Lístky vždy 2krát pilovité.

f) **macroclona H. Braun.** (Ob. Fl. p. 889.) Větve velmi rozložené. Rostlina silně modře ojíněná. Plody láhvovité, dlouhé. Stopky květní dlouhé. (Tato odr. zdá se oněm tvarům var. complicata Gren. z Rešické krajiny nejbliže příbuznou býti, kterou J. Braun v Beck. Fl. N.-Ö., p. 182, jako R. sarmentacea Woods určil a podlouhlými číškami a po kraji stopkato-žláznatými ušty kališními rozlišil. Srovnej tuto odr. zde: str. 1027.

Posud jen v údolí Dyje u Znojma a Milfronu (Oborny).

§§§) Stopky květní + žláznaté.

⊙) Zuby veskrze jednoduché.

g) **Mayeri H. Braun.** (Ob. Fl. p. 889 p. sp., Fl. exs. austr. hung. 1888, Nr. 1621.) Pníčky úzké a stěsnané, s větévkami ojíněnými, svazčitě hustolistnatými. Ostny tenké a skoro rovné až šidlovité,

na větévkách květních hustší, stěsnané. L í s t k y sblížené, š i r o c e v e j č i t o o k r o u h l é, krátce přišpičatělé neb zašpičatělé, zřetelně avšak krátkořapíkaté, od spodu jednoduše pilovité, zuby ostré, hluboké a skloněné. Řapíky pýřité, na hřbetu ostnité a žláznaté. Hořejší palisty velmi rozšířené, s oušky ku předu namířenými, ostře přišpičatělými, často načervenalé, žláznatobrvité. Květy namnoze svazečnaté. Krátké stopky květní, jakož i spodina (okrouhlých?) čišek vždy tuhými stopkatými žlázkami posázena, obě velikými vejčitokopinatými listeny přikryty a namodrale ojíněny. U š t y k a l i š n í po odkvětu vzpřímeny a až k úplnému zbarvení š i r o c e k u l o v i t o o k r o u h l ý c h, velikých plodů vytrvající, n a h ř b e t u roztroušeně k r á t k o ž l á z n a t ě š t ě t i n a t é. Terč plochý a široký. Hlavička č n ě l e k hustovlnatá.

Posud jen u Znojma a sice při hořejším kraji vinohradů na Kraví hoře a pobliž Sedlešovického lesíka Obornym pro květenu vůbec objevena.

○○) Zuby dílem jednoduché, dílem s nestejnoměrně vtroušenými vedlejšími zoubky na téže větévce květní.

h) **Caballicensis Puget.** (v Billotia 1866, p. 35—36, Déségl. herb. ros. Nr. 16). Vysoký keř, jehož kmen a větve širokými, křivými, větévky však tenkými a načervenalými ostny pokryty jsou. Řapíky nahoře slabě chlupaté, s roztroušenými, jemnými stopkatými žlázkami a skoro bez ostnův. Lístky š i r o c e opakvejčité, neb dolejší elliptické, o d d á l e n é, všecky řapíkaté, s ozubením nahoře vytčeným, trochu skloněným, nestejnoměrným, bezžlázným. Palisty prodloužené se širokými, rozbíhavými oušky, často načervenalé. Květy v chudých krátkých svazcích, po 2—4, na k r á t k ý c h d í l e m c h u d o š t ě t i n a t ý c h, d í l e m l y s ý c h s t o p k á c h k v ě t n í c h. Č í š k y v e j č i t é, l y s é. U š t y k a l i š n í n a h ř b e t u ž l á z n a t é, úzce zpeřené, s prodlouženým, trochu kopisťovitým přívěskem, po odkvětu zcela vzpřímeny, před uzráním plodu o p a d a v é. K o r u n y v e l i k é, t m a v o r ů ž o v é. Čnělky vlnaté. Terč skoro plochý. Plody dosti veliké, š i r o c e o p a k v e j č i t é neb vnější v svazečku krátkovejčité.

η) *setipes Gdgr.* (Tab., 1882 Nr. 993, Monogr. ros, 1892 pag. 105), více sivozelená, hustěji listnatá. Ostny tužší, rozšířené. Lístky jako u předešlé, jen ku spodu náhle klínovité, ku konci zaokrouhlené. Řapíky bez ostnův, bezžlázné, jen vespod trochu pýřité. Stopky květní 2—3, krátké, chudoštětinaté. Č í š k y o k r o u h l é na spodu často trochu stopkatě žláznaté. Úšty kališní na hřbetu od spodu až ku konci ž l á z n a t é. Čnělky bělovlnaté. Terč plochý. Koruny růžové. P l o d y dosti veliké, k u l o v i t é, přímé. — S odr. Mayeri velmi blízko příbuzná.

○○○) V š e c k y lístky jednou dvojitě pilovité.

ι) *discreta Rip.* (v Crép. Prim. VI. 1882, 713 (53) et Ripart. Classif. 1890 p. 105). O s t n y větévek květních r o v n é a tenké. Lístky opakvejčité, ku spodu zúžené, na konci tupounké, zelené, všecky řapíkaté. Řapíky většinou

bez ostnův, chudožláznaté a trochu pýřité. Palisty veliké, hořejší s velmi širokými, načervenalými, odstálými oušky. Stopky květní po 2—3, zcela krátké, chudě „tuhožláznaté Rip." (též bezžlázné Crép.). Čišky okrouhlé, sem a tam na spodu s několika stopkatými žlázkami. Ušty kališní šíře zpeřené, na hřbetu vždy bezžlázné, s pérovitými úkrojky chudě žláznato-pilovitými. Čnělky srstnaté (nikoliv vlnaté). Terč plochý. Koruny prostřední velikosti, růžové. Plody okrouhlé.

≡) Všecky lístky vícekrát dvojitě pilovité.

Z tohoto — skupinu tvarů (ostatně mnohotvárné a málo omezené) *R. fugax Grenier* — obsahujícího oddělení jest v mém herbáři jen přibližný tvar:

i) myriodonta f. hispida Christ et Max Schulze etc. zastoupen, t. j. R. glauca, která odpovídá zcela myriodonta Chr. (viz tuto nahoře str. 1020), zvláště též zuby stopkatými žlázkami hojně (na obou krajích) posázenými a plody kulovitými obyčejně menšími; rozeznává se však chudě štětinatými (stopkatě žláznatými) stopkami květními, často též ušty kališními na hřbetu žláznatými.

Tvar význačný odr. Caballicensis posud na Moravě nenalezen, původní exempláře prof. Spitznera jsou neúplné a bez uštů kališních a představují glauca biserrata s kulovitými plody, jejížto stopky květní, přesněji: plodní, nemají žádných (vyjmouc jednu nepatrnou) stopkatých žlázek, těmito 3 vlastnostmi jsou zmíněné rostliny od Caballicensis rozdílné a s *r) discreta* mnohem příbuznější, ku kteréž je hodláme prozatím řaditi; rostou v křovinách u Seloutek a na Kosíři u Prostějova (Spitzner). i) myriodonta hispida: u rybníka v Schenkhofu u Šumberka (Paul) a u Mor. Budějovic s ? (Oborny). U Místku (Gogela!), se žlázkami na hřbetu uštů kališních, rubu palistův a na středním nervu listův, s plody vejčitookrouhlými, s ušty kališními, však skoro nazpět ohrnutými (= Sagorski Naumburger Ros. p. 41): na Hutberku u Velk. Losína (Form. Ros. d. Hochg. p. 5), konečně v krásném tvaru s počínající žláznatostí postranních nervův a hustě žláznatým středním nervem: na Červeném kopci u Brna.

††) Lístky obak lysé, avšak vespod na postranních nervech žláznaté. Stopky květní bezžlázné.

§) Lístky obak světlozelené až sivozelené, všecky vespod na postranních nervech žláznaté.

i) **slavodolica Kell. et Kmet.** (srov. klíč str. 945 a 946). Větévky květní velmi sblíženými až skoro přeslenatými, krátkými, tenkými, křivými, žlutavými ostny bohatě posázené. Lístky menší, opakvejčité, všecky ku spodu zúžené, dolejší a prostřední též mezi nervy s roztroušenými žlázkami, po celém kraji (též na spodině) žláznatě 2—3krát pilovité. Řapíky tenké, jednostranně chlupaté a bohatě až velmi hustě stopkatožláznatě krátkoštětinaté, v květenství stojící řapíky též ostnité. Palisty široké, dolejší a prostřední vespod na ploše žláznaté, často i se řapíkem světlonachově načervenalé. Květy po 3—5, svazečnaté, prostřední stopky květní kratší, vnější zdélí (neb trochu delší), ojíněné, krátkovejčité neb skoro okrouhlé čišky. Ušty kališní hojnožláznatě pilovité,

na hřbetu částečně žláznatě tečkované, odstálé až přímé. Terč plochý: Čnělky hustohuňaté, malou, trochu vyzdviženou (na terč ne zcela přílehlou) hlavičku tvořící. Střední plody široce opakvejčité, postranní vejčitookrouhlé.

Posud u nás nenalezena.

§§) Lístky jen vespod světle- neb sivozelené a jen dolejší a prostřední se žláznatými nervy.

◯) Všecky lístky s veskrze dvojitým, stopkatožláznatým až složitě pilovitým ozubením. Ušty kališní jakož i palisty ± na plochách žláznaté.

k) **Delasoii Lagg. et Pug.** [v Cottet enum. in Bull. de la Soc. Murith (1869 et 1874) non Déségl., Crépin v Prim. VI. (1882), p. 715 (55), Gdgr. Mon. ros. II. (1892), p. 130, J. B. Keller Ros. N. Ö. p. 227, dle exemplářů z původního stanoviska]. Větve s velmi oddálenými, nemnohými, skoro srpovitými ostny. Větévky květní namnoze bez ostnův. Lístky prostředně veliké až veliké, široce vejčité, též vejčité, špičaté, tuhé (skoro kožovité) jako u v.) Reuteri, vespod na vyniklých dolejších postranních nervech s nemnohými bledými žlázkami, které na nejhořejších listech často scházejí, a tuhožláznatě krátkoštětinatými středními nervy. Řapíky hojnožláznaté, ostnité, na dolejší části často trochu pýřité. Palisty typicky široké, vespod na ploše žláznaté, s oušky špičatými ku předu namířenými, po kraji dlouze žláznatohustě brvitými. Stopky květní často ojedinělé, též po 2—3, krátké, nikoliv žláznaté. Čišky opakvejčité, lysé. Ušty kališní s pérovitými úkrojky žláznatopilovitými, na hřbetu též žláznaté. Čnělky velmi hustě měkkohuňaté (skoro vlnaté). Koruny malé, silně nachové. Terč skoro kuželovitý. Plody široceopakvejčité neb též klínovitě vejčité, v stopku dlouze zúžené, lysé.

Bezpochyby u Prostějova (Oborny). Na Hutberku u Velk. Losína.

l) **juniperina J. B. Keller.** (Oest. b. Ztsch. 1886 p. 196 odst. 3, srovnej zde str. 946.) Větévky květní štíhlé, roztroušenými, tenkými, skoro rovnými ostny posázené. Lístky opak vejčité až vejčité, více namodrale zelené, vespod bledší, skoro sivozelené, na postranních nervech ± žláznaté, oddálené, s ozubením složitě bohatožláznatým, leč kratším a otevřenějším. Řapíky a střední nerv bez chlupův, ale velmi hustě draslavě žláznaté a ostnité. Palisty mnohem užší, s oušky ku předu namířenými, vespod namnoze na ploše žláznaté. Stopky květní dlouhé, 1—3krát (!), delší než čišky, i s podlouhloellipsoidickými čiškami, lysé a slabě namodrale ojíněné. Ušty kališní kratší (než u předešlé), úzké, na hřbetu žláznaté, jen odstále až částečně vzpřímené. Hlavičky čnělek dosti široké, hustochlupaté, trochu nad terč dosti úzký,

skoro plochý vyzdvižené. Koruny (růžové?). Plody vejčité, v dlouhou stopku zúžené neb též opakvejčité.

Význačná: u Borovičky blíž Nov. Říše; srov. J. B. Keller Oest. b. Ztsch. 1886, p. 196; ve tvaru blízkém s lístky vespod skrovněji žláznatými a ušty kališními na hřbetu bezžláznými: u Sušného mlýna blíž Velk. Meziříčí.

OO) Lístky nestejnoměrně pilovité. Vedlejší zoubky dílem nepravidelné podoby a rozbíhavé, dílem pravidelné.

m) **sarmentacea Woods.** [v Transact. of Linnean Society V., 2. (1816) 213; doslovně též v Tratt. Ros. Monogr. II., 39, a sice:] **Diag.** R. s oddělenými (t. j. volnými) čnělkami, vejčitými číškami, hákovitými ostny, 2krát pilovitými, skoro lysými (!) lístky Woods.

Descriptio: 8—10 stop. v. keř. Ostny hákovité, brzy roztroušené a řídké, brzy ojedněle neb po 2 pod palisty. Řapíky lysé, trochu žláznaté, ostny ze širokého spodu srpovitými posázené. Palisty kopisťovité, lysé a pilovité, hořejší ve vejčité, zašpičatělé listeny přecházející, konečně v listeny rozšířené, na spodu však zúžené. Lístky po 5—7, elliptické, na líci lesklé, vespod na nervech skoro ostnité (= tuhožláznatě krátkoštětinaté!) (pročež v diag. skoro lysé). Zuby nestejnoměrné, namnoze s rozbíhavými, vedlejšími zoubky. Stopky květní po 1—8, lysé, kratší listenův. Čišky vejčitopodlouhlé, hnědé a lysé. Ušty kališní lysé, trojhranně elliptické, zašpičatělé, s čárkovitě kopinatými, zastřihovaně pilovitými pérovitými úkrojky. Čnělky nečnějící (uzavřené?), se skoro plochou hlavičkou blizen. Plody ellipsoidické, šarlátově červené a lesklé. Woods!

Snad velmi příbuzná R. canina, od které se skoro jen 2krát pilovitými lístky a ellipsoidickými plody rozlišuje. Od sarmentacea rozeznává Woods sám 5 různých odrůd Tratt.*)

Pravá u nás posud nenalezena, domnělá (= sarm. H. Braun = macrodona?): Na Kraví hoře u Znojma.

B) **Pubescentes** Crép. Prim. VI. (1882), p. 717 (56), srovnej zde str. 939.

Subsp. coriifolia Fries. (Novit. fl. suaec., ed. I. (1814), 33; Summa veget. Scand. p. 173.) Veliký keř se silnými, bohatě až přeslenitě ostnitými větvemi. Ostny všecky tuhé, ze širokého spodu křivé, na větévkách květních méně křivé až rovné neb skoro

*) Tato původní descripce jest pro objasnění R. sarmentacea rozhodnou. Poněvadž však v ní lístky, jako: na líci lesklé, vespod však na nervech „skoro ostnité“ popsány byly a v diagnose za příčinou větši určitosti ještě jednou řečeno: že lístky skoro (= tudiž = nezcela) lysé, nýbrž skoro ostnité (t. j. tuhožláznatě drslavé = tudiž též nechlupaté) jsou, jest patrno, že se zde o (tuhožláznatém) odění a nikoliv jen o ostnitosti hlavního nervu mluví — tak že tato růže Scabrata jest, kterou v 2. řadě (Borb. Monogr. Ros. Hung. p. 463) vedle: scabrata *f)* Istrica Borb. řaditi jest. Z té příčiny nemůže růže od Rešic a Pulkova, poněvadž J. Braun v Oest. b. Ztsch. 1889, p. 442 řádek 12—13 o „hojně žláznatých stopkách květních a lysých lístcích“ mluví, býti R. sarmentacea Woods, nýbrž jiná Canina orthosepala neb případně glauca. Keller.

šidlovité, nestejné. Řapíky plsťnaté s nemnohými ostenci a jako všechny části listu bezžlázné. Listy 5—7četné, lístky skoro kožovité, sblížené, elliptické až vejčitopodlouhlé, ku spodu zúžené a nepilované, postranní nahoře ± otupělé, liché (neb koneční) krátkopřišpičatělé až ostře zašpičatělé a při spodu zaokrouhlené, na líci přitiskle chlupaté (za plodu často olysající), vespod hustě šedoplsťnaté, často svraskalé, všecky jednoduše pilovité. Zuby bezžlázné. Palisty s oušky špičatovejčitými, ku předu namířenými, podlouhloklínovité, na větévkách květních širší. Stopky květní ojedinělé neb v svazcích po 2—3, vždy velmi krátké, lysé, velikými, vejčitokopinatými, žláznatě pilovitými i s palisty šedochlupatými listeny obalené. Čísky kulovité, lysé. Ušty kališní bohatě zpeřené, úkrojky a prodloužený trochu kopisťovitý přívěsek nepilované, obak šedochlupaté, po odkvětu rozložené, později vzpřímené a až do zčervenání plodu vytrvající, při uzrání jeho opadavé, namnoze delší než živě růžové plátky. Hlavička čnělek veliká, hustě vlnatá. Plody veliké, ojedněle stojící a vnější kulovité, červené, záhy zralé. Terč široký a plochý. Tvar velice proměnlivý, odrůdy:

§) Ušty kališní bohatě zpeřené. Plody namnoze kulovité a dosti veliké. Keř stěsnaný. Ostny hojné, tuhé a křivé.

O) Lístky jednoduše pilovité.

*) Všecky lístky obak chlupaté.

a) **typica.** Tvar svrchu popsaný, srovnej též zde str. 943. Tvary místní této odrůdy jsou:

1. *subadenopoda.* Jako typická Coriifolia, jen stopky květní jsou 3—8 tuhými, stopkatými žlázkami posázeny. Od pycnacantha listy obak hustě měkkochlupatými a ušty kališními bezžláznými rozdílná.

2. *subsenticosa.* Ve všech částech menší. Větévky květní krátké, hustěji listnaté. Lístky menší; [sem a tam vynikají 2—3 listy z jednoho bodu, tak že vznikne dokonalá f. senticosa Chr. (non Achar.)] Od subvar. pseudovenosa kulovitými plody a menšími lístky; od subvar. minutiflora listy na líci hustě chlupatými atd. rozdílná. Místy velmi hojná.*) Z podřízených odrůd coriifolii rostou u nás:

α) *pseudovenosa H. Braun* (v J. B. Keller. Ros. N. Ö. (1882) p. 229). Větve a listy načervenalé. Ostny větévek květních (často nápadně-) krátké, skoro rovné. Lístky menší, silně sblížené a obak hustě přilehle chlupaté, s velmi silně vyniklou, bělavou, stříbroleskle chlupatou síťnatinou žilek. Plody vejčité, na obou koncích zúžené.

3. *lancifolia J. B. Keller.* l. c. Stopky květní trochu delší. Hlavička čnělek slabě vlnatá. Lístky vejčitokopinaté, ostřeji přišpičatělé, více různobarevné,

*) Též tvar Halicensis budiž zde uveden, který J. Braun jakožto odrůdu své subsp. frutetorum ve Woloszczak Ros. in agr. Leopolitano lectae (1886), 36 (extr. 10) z „Moravia“ bez bližšího udání místa uvádí, která však ničím jiným není, než lusus „adenosepala“ typické coriifolii.

koruny prostřední velikosti. Sem též patří: R. Ortmanni Fieber (a sice v pražském herb. bohem. se nalézající, Kellerem čís. 62 označený original s etiqu. R. Ortmanni mihi, kolem Prahy. Legit Fieber Fran. Xav. m./p.''), lístky elipticky kopinatými až opak kopinatoklínovitými, jen na vyniklém, středním nervu běloplsťnatými, kraji se kryjícími, palisty dlouhými, širokými, načervenalými, obak chlupatými, korunami velikými a terčem kuželovitým rozdílná a již roku 1882 naznačené další rozšíření Kellerovy *f)* lancifolia potvrzuje.

β) pycnacantha Borb. l. c. 448. Keř stěsnaný. Ostny hustě, tuhé, smáčknutě srpovité, na větvích velmi sblížené, sem a tam přeslenaté, na konci náhle hákovitě ohnuté a velmi špičaté. Řapíky hustě chlupaté (nikoliv plsťnaté), žláznaté, ± ostnité. Lístky v obrysu lístkům u »incana« podobny, koneční eliptické, postranní šíře vejčité až opakvejčito-okrouhlé, na obou koncích ± špičaté, jednoduše až nepravidelně jednoduše pilovité, v mládí obak zcela chlupaté, později na líci zcela roztroušeně chlupaté a lesklé, skoro olysající, vespod s vyniklými, bílými, siťovitými nervy. Hořejší palisty skoro lysé. Květy svazečnaté, též ojedinělé, namnoze (vnitřní) krátkostopkaté, vnější často 2—3krát delší než kulovitá číška, tato i s větévkami namodrale ojíněná. Ušty kališní dlouhé (zdélí plátkův), zpeřené, plody často velmi veliké, ploše kulovité, ještě, když zčervenají, věnčící, zcela vzpříměny.

Tvar význačný a dosti rozšířen. V brněnském kraji: kolem Kartouz (Oborny) u Žabovřesk skoro význačně, v lese u Kohoutovic. — V Prostějovsku: před Držovicemi, na Kosíři, před a za Ohrozimí, na Záhoří, u Vranovského háje, na Višnovci u Krumsína, na Osině, v Pruklesu, v Dlouhé seči, u Hamer, u Plení, Hradiska, Bousína, na Spálené, u Studánky pod Andělem Str., na Horkách u Drahan, u Hartmanic, u Baldovce Pistovic a Protivanova (Spitzner). Ve Znojemsku: u Mor. Budějovic, Budkova, Star. Hobzí, Jemnic, Čížova, Hardeku, Vranova, Lančova, Chrašťan, Bítova, v údolí Dyje u Znojma a na Kuchařovických Nov. horách (Oborny). V Jihlavsku: Plačov u Třebíče (Zavřel), kolem Slavonic, Holešic, Nov. vsi, u Rudolce, Dačic a Telče (Oborny), u Nov. města (Havelka). V sev. Moravě a Jeseníku: v Hlubokém žlebu u Náměstě, u Hluboček, Přerova (Spitzner), u Šumberka, Velk. a Nov. Losína, Wiesenberka, Sobotína, Pust. Žibřidovic, Koldšlýna a dolů až k pramenům Odry (Oborny), u Rymařova. — Po kraji lesním u Nov. zámku (Schilberszky). Ve východní části: u Kroměříže (Zahradník), kolem Hranic (Ripper) hojná v údolí Ostravice a na sousedních horách kolem Frýdlandu a Místku, jako na Ondřejníku na Horce u Metylovic (Oborny), při cestě ve vesnici Bašce, při Ostravici u Místku (Gogela), kolem Ustroně (Fick), u Těšína, na Chelmu u Goleszówa (Kotula). Mnohem hojnější (než typica) zdá se býti dle mé sbírky malý tvar s krátkými až malými, tlustounkými a hustě běloplsťnatými lístky a často též s krátkými větvemi jako: u Rymařova v Jeseníku, u Mor. Budějovic ve společnosti γ) Weeberi, u Strání blíž uher. hranice, na posledních dvou místech s nestejnoměrně jednoduše pilovitými zuby. Místní tvary: 1. *subadenopoda:* u Žďáru 2. *subsenticosa:* na mezích za prachárnami a na Žlutém kopci u Brna. Subvar. *α) pseudovenosa*: v údolí Dyje za Trouznickým mlýnem, na Býčí skále u Znojma, na vinohradech u Čížova, kraj lesní směrem k Ledovému údolí (Oborny). Místní tvary: 3. *lancifolia:* na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům a u Telče, dvě od sebe velmi vzdálená o rozšíření tohoto tvaru svědčící stanoviska 4. Ortmanni posud jen v Čechách, snad též v českomoravském pohoří? — *β)* pycnacantha: posud jen

u Falkenberku v prusk. Slezsku, teste Borbás a bezpochyby též v Reichenštýnských horách.

**) Lístky na líci lysé.

b) **subcanina Christ.** (Syn. R. Reuteri *f.*) subcanina Christ l. c. 169.) Ušty kališní po odkvětu dílem nazpět ohrnuté, dílem vodorovně odstálé. Plody veliké, kulovité. Stopky květní často trochu delší neb zdélí číšek. Lístky rozšířené, trochu oddálené, rub lístků na středním nervu, často též na postranních nervech i s řapíkem trochu pýřitý. Spojovací člen mezi R. glauca a coriifolia.

γ) *minutiflora J. B. Keller* l. c., 229. Lístky menší, na nervech v čas květu hustěji chlupaté — později olysající. Ušty kališní krátké (z polovice uštů kališních u coriifolia). Koruny nápadně malé, živě růžové.

δ) *Braueckeri J. B. Keller.* (v „Magy. Növénytani Lapok“ uher. b. čas. prof. Dr. A. Kanitze, Kološ, 1888, 138; Syn. R. coriifol. *f)* lucida Braeucker v Deutsch. wil. Ros. Berlin, 1882, 69, non Hasse). Velmi větevnatá, hustě listnatá. Osiny roztroušenější, kratší. Řapíky hustě chlupaté, málo ostnité. Listy 7četné, lístky hustě při sobě, dotýkající se, podlouhlovejčité, v dolejší polovici nejširší, na líci velmi živě tmavozeleně zrcadlící, jako lakované, vespod světlozelené, bělavé, jen na nervech chlupaté, zponenáhla dlouze zašpičatělé. Palisty význačně široké, vespod chlupaté. Listeny silněji chlupaté, stopky květní zabalující. Květy namnoze ojedněle, prostřední velikosti, živěji růžové, skoro nachové. Ušty kališní krátké, málo dělené, odstálé, se silně bílým krajem. Plody okrouhlé. Terč trochu vyklenutý. Čnělky krátké a široce hlavaté, bělochlupaté.*)

ε) *trichostylis Borb.* l. c. 452. Ostnitost typická. Řapíky hustě chlupaté, s několika žlázkami a ostny. Lístky větévek květních vejčité, nevelké, neplodných výhonků větší, širší, na spodu často skoro srdčité, tyto nestejnoměrně pilovité, jen na postranních nervech chlupaté, později až na střední nerv olysající. Ušty kališní jen odstálé. Čnělky lehce chlupaté, někdy skoro lysé. Plody vejčitokulovité. Připomíná částečně R. Vagiana Crép.

Stanoviska od b) subcan. hledej mezi stanovisky R. glauca *γ*) *minutiflora:* posud jen v Čechách. *δ*) *Braeuckeri:* v Lázenském gruntu a na Černém kameni u Velk. Losína a u Pust. Žibřidovic (Form. Ros. d. Hochg. 1887, p. 8—9), štíhlejší tvar nalezl jsem v Obecném lese u Žďáru. *ε*) *trichostylis:* na mezích za Star. Brnem.

ꝗ) Lístky ± zpola neb zcela dvojitě pilovité.

*) Ušty kališní dolů ohrnuté až odstálé.

c) **subcollina Christ.** l. c. 191. Listy dosti zelené a lysé, 2krát pilovité, nikoliv (neb méně) kožovité, matné, vespod na nervech chlupaté, v obrysu vejčitokopinaté. Palisty kratší a užší. Ušty kališní často

*) Že tato pěkná, zřejmě ráz Coriifolii ukazující růže, s růží, kterou Hasse jako »lucida« rozeznal (která, jak již J. B. Keller před lety s Hassem sdělil, jen pouhá »canina decalvata vers. f) sub-Lutetianam Dürrnb. et Kell.« jest) nikterak shodná není, jest samozřejmo a v herb. Braeuckrově pospolu se vyskytující Caninae jen omylem tam vloženy byly.

nazpět ohrnuté. Čnělky skoro lysé. — Dle určení autora v rozličných herbářích mnohotvarná, hromadná odrůda, což též nejnovější výzkumy Crépinovy ve Švýcarsku dokazují; odrůda tato zahrnuje 1. uniserratní, 2. subbiserratní, 3. biserratní tvary, pak 4. glabrae, 5. subglabrae, 6. pubescentní tvary (souběžná řada tvarů vyskytuje se též přirozeně ve trochu zpeřenokališní skupině: ∠△ následující odrůdy incana!).

Ve smyslu Crépinově nejrozšířenější tvar našeho území, který, jak nahoře naznačeno, též v souběžných tvarech odr. incana se vyskytuje. Při cestě z Prostějova do Ohrozimi, v lese „nad Šváby" v Otaslavicích u studánky (Spitzner). Kolem Dačic, Lančova, v údolí Dyje u Hardeku, u Nov. a Velk. Losína (Oborny), Stromořadní grunt u Maloměřic.

**) Kališní ušty vzpřímeny neb odstálé a vzpřímeny.

△) Lístky větévek květních na líci lysé a zelené.

d) **saxetana H. Braun.** (apud E. Woloszcak Ros. Poloniae 1886, 37, Syn. R. coriifolia *δ)* frutetorum Kell. l. c., 229 et R. coriif. *β)* frutetorum H. Braun v Ob. Fl., 905 et H. Br. v Beitr. 1885, p. 35, non Besser). Ostny bohaté, na větvích často přeslenaté a skoro rovné (zcela jako u frutetorum Besser). L í s t k y prostřední velikosti neb veliké o p a k v e j č i t o o k r o u h l é, špičaté, neb dolejší elliptické, tuhounké, namnoze trochu l e s k l é, na líci zcela (neb skoro zcela) lysé, zelené, vespod bledší a na vyniklých nervech hustě chlupaté. Zuby rozeklané, jen z č á s t i trochu d v o j i t é, celkem nepravidelně pilovité. Řapíky hustě pýřité a ž l á z n a t é, namnoze bohatě ostnité. Palisty skoro lysé, v odstálá, vejčitě trojhranná ouška přecházejíci. Listeny velmi rozšířené, často listy nesoucí. Ušty kališní po kraji, řídčeji též na hřbetu červenými, stopkatými žlázkami posázeny. Stopky květní krátké. Koruny krásně růžové, nehty bledší. Číšky i s plody skoro k u l o v i t é, plody červené a uzrálé veliké.

U Chrašťan blíž Bílova, v údolí Dyje u Hardeku a Čížova a u Velk. Losína v sev. Moravě (Oborny). Ve tvaru odr. *c)* poněkud blízkém: u Macové kapličky blíž Velk. Meziříčí 1881 mnou sbírána; pak ve tvaru s ušty kališními namnoze nazpět ohrnutými (jako u subcollina), lístky jen na postranních nervech plstnatými, palisty čárkovitokopinatými, řapíky běloplstnatými a čnělkami vlnatými: v hájích u Židlochovic; blízko příbuzná tvaru, který Keller v Ros. NÖ. p. 230 „od Hardeku leg. Oborny" uvádí; ostatní formae glabriores této odr. viz u *θ*. —

∠∠) Lístky větévek květních obak chlupaté, jen za plodu na líci olysající.

e) **frutetorum Besser.** (H. Braun Ros. Polon. Woloszcak 1886, 35, a ve Fl. N.-Ö. Dr. Beck II, 795) Jako předešlá, jen lístky jsou (obak chlupaté) více elliptícky vejčité (nikoliv opakvejčité) prostřední velikosti, dolejší tupounké, hořejší krátce přišpičatělé, n e p r a v i d e l n ě d í l e m jednoduše, dílem trochu dvojitě žláznato- p i l o v i t é,

sem a tam dosti široké a vejčitokopinaté. Ušty kališní zpeřené, sem a tam na hřbetu několika nemnohými žlázkami posázené, za to pérovité úkrojky často po kraji žláznatě brvité. Palisty a listeny obak chlupaté. Stopky květní krátké, většinou lysé, řídčeji s 1—2 žláznatými chloupky. Plátky vykrojené a jako u odr. a. zbarvené. Keř někdy velmi vysoký.

ζ) *sambucifolia H. Braun* (v Ros. Pol. 1886, 37 = var. Silesiaca H. Braun v Beitr. 1885, 33 non Christ). Listeny nad plody daleko čnějící. Lístky větší, při délce 30 mm., as 25 mm. š., na líci přitiskle řídčeji-, vespod hustě chlupaté, ostře žláznatě 2krát pilovité, zuby s 1—2 žláznatými vedlejšími zoubky. Stopky květní delší! 10—15 mm. (zdéli neb delši než plody). Plody vejčitookrouhlé, vejčitokulovité a kulovité na téže větévce! Syn. R. frutetorum Christ in Flora 1876, p 373 non Besser. — Od předešlé zuby veskrze žláznatými, stopkami plodními delšími atd. rozdílná.

Tvar význačný u nás posud nenalezen, zdá se však, že na slezsko-haličské hranici i s ζ) roste; subvar.) ζ) byla Straehlerem v prusk. Slezsku: na Bochberku u Görbersdorfu nalezena.

f) **Mannagettae H. Braun** (v Dr. Beck. Fl. N.-Ö., 1892, 795 Syn. R. coriifolia v. cinerea Christ. Ros. d. Schw. 1873, 192 part.). Ostny útlé, malé. Řapíky bez ostnův. Lístky hustě chlupaté ostře žláznatě 2krát pilovité, po kraji rubu listu sem a tam žláznaté, na spodu skoro sblížené neb úzce zaokrouhlené, elliptické (liché a na neplodných výhoncích vejčito-elliptické) prostřední velikosti. Číšky útlé. Ušty kališní na hřbetu sem a tam žláznaté. Plody vejčité neb vejčitokulovité.

Posud nenalezena, možná však, že mezi Slavonicemi a Koenigseckem roste.

g) **pseudoflorida J. B. Keller** (Syn. R. varia Seidl γ) florida Seidl apud T. Seits: „Ros. n. ihr. Früchten etc.“ Praha 1825, p. 145, non R. florida Donn. cat. cantabr. ed. 8, 1796. Původní exemplář v herb. česk. musea s etiq.: „R. varia Seidl. var. florida Seidl. Ad Pragam Seidl,“ již Keller čís. 70 označil). Ostny v počtu skrovném až skoro bohaté, křivé. Lístky více oddálené, elipticky vejčité, též vejčitopodlouhlé, všecky krátce přišpičatělé, liché (konečné) při délce 40 *mm*, 26 *mm* š., dolejší postranní při délce 26 *mm*, 15 *mm* š., též trochu menší, celkem veliké, na líci roztroušeně přitiskle chlupaté, později olysající, vespod bledší, na ploše mírněji a řídčeji, na nervech více a huňatěji měkkochlupaté, leč podél středního nervu i s řapíky běloplstnaté, hrubě a dokonale 2krát pilovité, větší zuby otevřené, s 3—4 žláznatými vedlejšími zoubky. Listeny vespod lysé, jen na středním nervu huňaté měkkochlupaté a žláznaté. Stopky květní (6) v chocholíčkách, sem a tam s 1 (—2) žláznatými chloupky, prostřední krátká, vnější as 15—20 *mm* dl., 3—4krát delší než malé, kulovité až skoro vejčitokulovité číšky i s těmito

bledě a namodrale ojiněné. Ušty kališni vně částečně žláznaté, po kraji běloplsťnaté, as 18 *mm* dl., méně (než u R. dumet.) zpeřené, vnější s 1—2 pérovitými úkrojky. Hlavička čnělek hustě chlupatá. Plody (teste Seidl) kulovité (až skoro vejčitokulovité, leč nikoliv ploše kulovité).

Posud jen v Čechách.

§§) Ušty kališní skoro nedělené, neb s nemnohými užšími lalůčky. Čišky malé a ellipsoidické. Plody vejčité (neveliké). Barva listů světlejší, namodrale šedá. Ostny roztroušenější.

h) **incana Kitaibel** [v Schultes Oest. Fl. ed. 2, II. (1814) 70 et in Addit. ed. Kanitz in Linnaea XXXII. (1863) 591—592]. Větve delší, chudě ostnité, větévky květní namnoze bez ostnův a jako stopky květní a čišky namodrale ojiněné. Řapíky roztroušeně ostnité, hustě běloplsťnaté, bezžlázné. Palisty podlouhlé, vespod zcela chlupaté, se špičatými, rozestálými oušky. Lístky dosti veliké (při délce 25—50 *mm*, as 20—30 *mm* š.), liché vejčité, často slabě srdčité, postranní vejčité až ellipticky podlouhlé, tupounké, tenčí a měkčí (nikoliv řasnatě svraskalé), na líci namnoze bleději zelené a zcela řídce chlupaté, vespod hustě šedochlupaté neb šedobíle plsťnaté a na vyniklých postranních nervech hustě chlupaté, zcela bezžlázné a jednoduše pilovité, krátce řapíkaté (nikoliv přísedlé). Stopky květní nedlouhé a i s malými, ellipsoidickými čiškami lysé, často však též 10—15 *mm* dl. a namnoze neděleným velmi daleko je přesahujícím lupenem podepřené, častěji ojedněle, řidčeji v chocholících, též tupými avšak krátkými šedobíle chlupatými listeny opatřených! Ušty kališní prostředni délky, úzké a skoro nedělené neb často nejvnější samojediný s jedním neb nanejvýš s 2 malými pérovitými úkrojky, na hřbetu namodrale šedé, trochu chlupaté, po krajích plsťnaté, as zdélí skoro nachových a vykrojených plátkův, po odkvětu skloněně vzpřímeny, za zčervenání (nepřisedlého, nýbrž prostředně dlouze stopkatého) menšího až prostředně velikého plodu opadavé. Hlavička čnělek prostředně veliká, zcela (avšak nikoliv bělovlnatě) chlupatá.

Dle Oborného jen: u Vsetína (Bubela), avšak již r. 1883 a později mnou též v západní Moravě sbírána a J. B. Kellerem již před udajem Oborného v Öst. b. Ztsch. 1886, p. 196 uveřejněná. Roste též: u Místku a při kraji cest u Basky v Slezsku (Gogela), V českomoravském pohoří: u Nov. Říše a Žďáru. V Jeseníku: na Louce za Lázenským parkem u Velk. Losína, při cestě na Karlovu výšinu, u Krumberka, Vojtíškova, Obědné a kolem Jamrtic a konečně jako parvifolia uniserrata: u Žabovřesk blíže Brna: zástupcové těchto moravských rostlin jsou: 2tvarnými plody a stálou (ač typicky roztroušenou) ostnitostí větví a řapíkův, méně stálým, rozeklaným ozubením a na vrcholku větví scházejícím jíním od rostlin v Horn. Uhrách rostoucích jen nepatrně rozdílni, rovněž i rostliny: od Mor. Budějovic, jež shodují se s rostlinami od Štávnice na Sytnu (za filagorion) rostoucími až na menší, hustěji rozeklané zuby (srovnej Form. Ros. d. Hochg. p. 10).

○) Zuby jednoduché neb jen na některých lístcích rozeklané až bezžlázně dvojité.

△) Ušty kališní skoro nedělené.

η) *Kmetiana Borbás.* (l. c. 454 pro. sp.) Vzhled a chudá ostnitosť jako u předešlé, palisty však lysejší. Řapíky jen hustě chlupaté (nikoliv plstnaté). Listy jen 5četné, lístky širokovejčité, špičaté, obak bledě zbarvené, na líci olysající a vespod jen na postranních nervech hustě chlupaté, skoro přísedlé. Stopky květní (as 8 mm. dl.), namnoze jednotlivé, roztroušenými žláznatými chloupky posázené. Čísky vejčité, na konci v krátký krček stažené. Ušty kališní as 15 mm. dl., ve špici trochu rozšířenou prodloužené, na hřbetu zcela žláznaté (tyto jakož i palisty připomínají R. alpina) Čnělky hustě chlupaté.

Pořídku u Vsetína (Bubela), jak se zdá, schází v západní části a jest zde subadenopodou zastoupena.

△△) Ušty kališní ± zpeřené (namnoze jen nejvnější).

*) Lístky jen vespod chlupaté.

θ) *Jundrovensis J. B. Keller.* (R. incana f) subcollina J. B. Keller olim in sched.) Ostnitostí připomíná var.) pycnacantha, — avšak tmavým načervenale modrozeleným listím, malými ellipsoidickými čískami a skoro nachovými květy druží se přirozeně k incana. Řapíky slabě chlupatými, lístky vejčitokopinatými, na obou koncích zúženými, více přitlustlými vespod více šedými o jen na nervech chlupatými, později vyjímaje střední nerv zcela olysalými a po kraji nestejnoměrně skoro jednoduše pilovitými (t. j. brzy rozeklaně pilovitými, brzy jednoduše pilovitými, sem a tam se vtroušenými, malými, ojedinělými žláznatými zoubky), palisty 3hranně kopinatými, prodlouženými, ušty kališními úzkými, zpeřenými, čnělkami mírně chlupatými (na jednom keři hustě bělochlupatými, na druhém skoro lysými) stává se spojovacím tvarem mezi δ) Braeuckeri a ι) Mistekensis.

Nezřídka při Svratce u Jundrova blíže Brna mnou pro květenu objevena, zde též s čnělkami zcela hustě bělochlupatými. Odr. tato jest delšími 3hranně kopinatě povytaženými palisty a jednodušším ozubením saxetana blízká; od této však kratšími stopkami květními, lysejšími čnělkami, lysejšími lístky a řapíky rozdílná.

**) Lístky obak ± na plochách chlupaté.

†) Čísky a plody okrouhlé, oboje malé.

ι) *Mistekensis Kell. et Gog.* (v Gogelových: „Einig. Ros. aus d. Umgeb. v. Fried u. Mist." Verh. d. naturf. Ver. Brünn, XXX sv., 1892 p. 40, extr. p. 6) Větve útlé, tenčí a kratší. Kůra tmavočervená. Ostny větví malé. Lístky v obrysu užší, často elipticky podlouhlé, tupounké, na líci více tmavozelené, velmi řídce (t. j. tence) chlupaté, vespod našedivělé neb trochu namodralé, méně měkkochlupaté, na nervech sotva vyniklých trochu špinavě hedbávito-chlupaté. Listeny menší. Čísky malé, více vejčitookrouhlé. Kališní ušty kratší, méně plstnaté, užší, nejvnější s 1—2 úzkými, celokrajnými, pérovitými úkrojky (po odkvětu nazpět ohrnuté až odstálé). Čnělky nemnohé, trochu vyzdvižené, na spodu stěsnané a slaběji neb roztroušeně chlupaté, na bliznách lysé. Květy ojedinělé. Plátky menší, krásně růžové. Plody malé, okrouhlé.

Spojovací tvar mezi dumetorum a incana, bez namodralého jíní na tmavých osách, jenž naznačuje řadu tvarů subcollina podobných u R. incana). Zde potřebí uvésti ony individuelní odchylky (lusus), které rovněž jako u coriifolia pojmenujeme a sice:

4. *subadenopoda*, tyto odchylky mohou u všech zde uvedených odr. incany se vyskytovati. Tvar, o kterém zde pojednáváme, jest středním tvarem mezi incana a coriifolia a vyznačuje se ± okrouhlými číškami. Vzhledem a světlošedou barvou listův, s aksamitově jemně plstnatými žebry a řapíky a hustě (nikoliv však vlnatě) chlupatými hlavičkami čnělek podobá se R. incana; za to jsou větve kratší a jak víno červené, s velmi roztroušenými, krátkými a skoro rovnými ostny, palisty všecky úzké, obak (jako listy) hustě plstnaté, lístky skoro malé, podlouhloelliptické, na spodu zaokrouhlené, velmi krátkořapíkaté, skoro jednoduše pilovité, s krátkými, otevřenými, jen sem a tam rozeklanými, bezžláznými zuby. Stopky květní namnoze ojedinělé, 2krát delší než vejčitokulovité, namnoze neojíněné čísky, s 5—8 krátkými stopkatými žlázkami. Ušty kališní vzpřímeny, vně červené, uvnitř a po kraji hustě plstnaté, s 2—3 krátkými úkrojky, zcela bezžlázné. Tato *f) Žďárensis* Keller, zdá se býti přechodem k R. coriifolia a R. frutetorum.

Již velmi silně zelená odr. od R. incana, význačná pro slezsko-moravské pohraniční území: hojná na Štaudli u Místku Gogelou pro květenu vůbec objevena. 4. incana subadenopoda: posud jen ve *f) Žďarensis:* v Obecném lese u Žďáru namnoze ve středních R. incana blíže stojících tvarech mnou objevena.

††) Čísky a plody vejčité, typické neb trochu větší.

x) *intermedia Kitb.* [in Additam. ad fl. Hung. edid. Aug. Kanitz in Linnaea XXXII (1863) 591]. Větévky květní skrovně ostnité. Ostny tuhé jako u R. incana. Řapíky ostnité, hustě chlupaté (nikoliv plstnaté), bezžlázné. Lístky prostřední velikosti, liché vejčité, trochu zašpičatělé, sem a tam skoro opakvejčitokopinaté, postranní opakvejčité až ellipticky podlouhlé, všecky krátce přišpičatělé a ku spodu ± špičaté, na líci zcela pýřité, vespod šedoplstnaté a zcela jednoduše pilovité. Stopky květní po 1, častěji však též po 3, delší (než u incana), prostřední a ojedinělé as 8, vnější as 12 mm. dl. Vnější dva ušty kališní se zřetelnými, často většími pérovitými úkrojky namnoze o dvou párech. Větve, stopky květní a čísky sotva namodrale ojíněné. Čísky ellipsoidické. Plody vejčité neb okrouhlovejčité (větší a dloužeji stopkaté než u incana). Přechodním tvarem: *tmetoscpala* Borbás (apud Ságorski v Deutsch. b. Mtsch., 1889, p. 144) jest její souvislost s R. incana dokázána a jest tato tmetosepala teste aut. l. c. ještě dokonalá incana s ušty kališními jen zpeřenými neb trochu více zpeřenými.

Typická (= *f)* descriptionis) schází a jest v Jeseníku jen tvary přibližnými k incana zastoupena (srovnej: Form. Ros. d. Hochg. 1887, 10), jež jsou od intermedia, úzkými, jemnými, zcela vzpřímenými ušty kališními (jako u incana) rozdílné (namnoze ku *f)* tmetosepala přináležejí). Dle Oborného roste *x*) v údolí Dyje a na kopcích u Znojma, kdežto *f)* subadenopoda od tmetosepala při cestě na Hutberk u Velk. Losína roste (Oborny). *f)* tmetosepala: u Nov. vsi v Jeseníku a na úklonech Červeného kopce směrem ku Kohoutovicům.

Jediné ku intermedia lze jako podřízenou odrůdu připočísti krásnou růži z Jeseníka, jejížto:

2) Zuby u všech lístků dokonale dvojité jsou:

λ) *bidentigera Kell. et Form.* (Syn R. coriifol. var. intermedia Kitb. f) biserrata Kell. apud Form. Ros. d. Hochg. 1887 p. 9.) Od intermedia Kitb.; hlavně lístky na líci řidčeji chlupatými, zcela 2krát pilovitými, na obou koncích široce zaokrouhlenými neb jen krátce přišpičatělými, řapíky bezbrannými, číškami a plody dílem okrouhlými, dílem okrouhlovejčitými rozdílná. Mimo to shledáváme též v užších uštech kališních, v délce stopek květních a ve zbarvení listů přibližné tvary k incana (nikoliv však ku coriifolia).

U Javorníka v Beskydách a při Podélském potoku u Jamrtic v Jeseníku a dojista že i jinde, leč posud přehlédnuta. — Bezpochyby též u Litobratřic (Zimmermann), dle poznámky v Ob. Fl. p. 906. Pak:

μ) *Weeberi J. B. Keller.* (Oest. b. Ztsch., p. 196.) Keř stěsnaný, s tenčími namnoze kratšími, namodrale ojíněnými větvemi, na všech částech bohatě ostnitý. Ostny jen na starších větvích trochu zahnuté, na mladších větvích zcela rovné a tenké, na nejmladších a neplodných výhoncích v podobě bezžlázných, velmi hustě stojících, žlutavých a krátkých jehlic. Řapíky hustě žláznaté, velmi bohatě ostnité, a hustě chlupaté. Palisty úzké, načervenalé, s kopinatými, ku předu namířenými oušky a jako vejčitokopinaté, veliké palisty nechlupaté (a vespod bezžlázné). Lístky (prostřední velikosti až) malé, krátkovejčité, častěji skoro okrouhlé, obak zvláště ale vespod sivozelené, méně hustě chlupaté, za to však na postranních nervech sem a tam přisedlými žlázkami posázené a vynikle síťovitě žilnaté. Zuby všecky 2krát až žláznatosložitě pilovité. Svazečnaté stopky květní chudosrstnaté, kratší než vejčité až vejčitopodlouhlé, lysé (i se stopkami namodrale ojíněné) čišky. Kališní ušty vzpřímeny až odstálé, zcela bezžlázné, vnější jen s 1 párem malých široce kopinatých pérovitých úkrojkův. Hlavička čnělek nad úzký terč trochu vyzdvižena, zcela srstnatá. Plody vejčité. (Připomíná míšence coriifolia × scabrata neb densiflora, není však původu hybridního!).

Na dvou místech u Mor. Budějovic, mnou 1884 pro květenu vůbec objevena.

Sect. III.: Caninae Crép.

Subsect. Rubiginosae Crép. Tabl. anal. (1892), p. 91 (26).

1247. R. rubiginosa (L.) **Crép.** (R. rezavá, vinná.) Přímé, silné keře, prostřední velikosti, stěsnaného vzrůstu, hustých větví, a rovných (nezprohýbaných) neplodných výhonkův. Ostnitosť namnoze bohatá, velmi zřídka žádná. Ostny silné a velmi silně ohnuté, tuhé, smáčknuté, častěji na dolejší a střední části pně a větévek květních se vtroušenými štětinatými ostenky. Řapíky bohatě žláznaté, namnoze ± chlupaté a ostnité. Listy (5—) 7četné, lístky prostřední velikosti, okrouhlovejčité až širokoelliptické, ku spodu nezúžené, na celém rubu hustě žláznatolepkavé, řídce chlupaté neb nechlupaté, žláznatě 2krát pilovité. Žlázky vonné. Zuby otevřené, skoro pravoúhelné, krátké a široké, s ± složenými, žláznatými vedlejšími zoubky. Palisty podlouhlé, málo široké, vespod jako i po kraji bohatě žláznaté, s oušky špičatě vejči-

tými, krátkými, rozbíhavými. Listeny špičatovejčité, delší stopek květních, tyto as zdélí vyvinutých číšek hustě tuhožláznaté a žláznatoštětinaté. Číšky vejčité, lysé neb ± žláznatoštětinaté. Úšty kališní po úplném odkvětu ± vzpřímené neb odstálé, číšky až do počátku zčervenění věnčící, později opadavé, vně (na hřbetu) hustožláznaté, ku konci rozšířené, 3 vnější zpeřenoklané, s krátkými, kopinatými úkrojky. Čnělky hustochlupaté, ve zřetelnou hlavičku, na plochý terč přísedlou, spojené. Plody okrouhlé (neb u odrůd různého tvaru), chruplavkovité, později dužnaté a červené.

Pozn. Pro všechny případy rozhodné systematické seřadění tvarů tohoto druhu není méně obtížné, než u jiných druhů, poněvadž ± vzpřímenosť úštů kališních (jak již dávno známo a v novější době Crépinem opět pozorováno bylo), nejenom měnivým, nýbrž i dosti všeobecně se vyskytujícím a za tou příčinou málo význačným znakem býti se jeví, rovněž i způsob odění hlavičky čnělek, která brzy řídce-, brzy hustě huňato-měkkochlupatá, brzy hustě vlnato-plsťnatá jest, jako na př. u subvar: echinocarpa, umbellata, rotundifolia, Gremlii atd. Totéž platí i na jiném místě o dvojité ostnitosti — která však u četných Rubiginosis mých moravských rostlin mnohem řidčeji se objevuje.

+) Plody prostřední velikosti až malé, namnoze jen po 2—5 neb ojedinělé. Hlavička čnělek neveliká a nikoliv „velmi hustě bělovlnato-plsťnatá", často jen krátce tuhoštětinatá a na terč ne zcela přísedlá*). Lístky prostřední velikosti až malé, vespod na ploše jen zřídka neb nikdy trvale chlupaté.

△) Úšty kališní nazpět ohrnuté neb jen některé trochu odstálé, namnoze s kratšími neb ku konci rozšířenými přívěsky, záhy opadavé.

§) Koruny růžové, neb červené.

O) Ostnitosť jednoduchá, tuhá.

∾) Plody namnoze kulovité, řidčeji jednotlivé krátce vejčitokulovité.

a) typica (Syn. = R. rubiginosa L. Mantissa II. (1771) 564 teste Déségl. cat. rais (1876) sub· Nr. 324 et 325. Kerner Schedae III. (1883) p. 58—59). Větve dosti stěsnaného keře namnoze krátké, jen zřídka třepetavé. Ostnitost na větévkách květních skrovná, veskrze jednoduchá a ± hákovitě zahnutá. Řapíky lehce chlupaté neb jen pýřité, ostatně žláznaté a ostnité. Lístky prostřední velikosti (as 1 *cm* široké) okrouhlo elliptické, v čas květu vespod zcela chlupaté, na líci roztroušenými, přílehlými chloupky pokryty, později často olysající. Stopky květní dosti krátké, as zdélí plodu. Číšky skoro kulovité, lysé neb na spodu s nemnohými žláznatými štětinkami. Čnělky krátce tuhochlupaté neb též zcela měkkochlupaté. Plody prostřední velikosti, ± okrouhlé neb zcela kulovité.

---

*) Poněvadž v těchto případech, kdy mimo květy jen silně zralé anebo dokonce loňské plody s čnělkami docela porušenými sbírány byly, nebylo by možná správně určiti tvar, bylo nejen k vlnaté a srstnaté chlupatosti čnělek, ale i k jiným znakům (sub +. a + +. přihlíženo).

Tvar význačný roste hojně na nižších kopcích střední a jižní části, jinde řídčeji. Kolem Brna hojná: na mezích u Židenic, krásné a význačné exempláře na Slatinských skalácŕ, u Studánky v Stromořadním gruntu, v lese a na mezích za Stromořadním gruntem blíž Maloměřic, na stráni „Mordovně“ blíž Klajdovky a na úpatí Hádů směrem ku Svitavě, v hájích nad Cacovickým mlýnem, na mezích u Kartouz a v lesích za Kartouzy, při kraji Holedné u Jundrova a v Čertově zmolu v Písárkách u Brna. — Ve Znojemsku: u Podmole v okr. vranovském, v Purkrábce u Suchohrdlí, na Peleberku u Milfrounu, Čertův mlýn u Velk. Mašovic, u Ivančic při cestě k nádraží, na Červeném kopci u Brna (Oborny), bez udání tvaru na Barbořině u Kroměříže (Zahradník), u Nov. města a Račic (Havelka). V sev. východní části: kolem Místku v slabém přechodu ku comosa (Gogela); v přechodním tvaru k parvifolia Rau ve vinohradech „Klky“ u Cacovic blíž Brna. Většina těchto typických tvarů má na nervech chlupaté a též nepatrnými přitisklými chloupky pokryté listy a řapíky. V čas květu s lístky vespod zcela chlupatými: na mezích za Stromořadním gruntem u Maloměřic; s lístky zcela lysými, zelenými: na Mordovně blíž Klajdovky u Brna. — Tvar velice proměnlivý, hlavní odchylky:

α) **leptopoda J. B. Keller.** (Ros. N. Ö. p. 244) s lístky prostřední velikosti, stopkami květními trochu delšími, po 2—3 chocholičnatými a stejnoměrně jemně stopkatožláznatými, úšty kališními na hřbetu lysejšími, polozralé čišky ještě zdobícími a hlavičkami čnělek velikými, širokými, avšak krátce tuhochlupatými, později skoro olysajícími.

Pořídku: v lese za Kartouzy, zde též v přechodním tvaru *κ)* scleroxylon.

Pak s malými lístky, ojedinělými květy a velmi malými čiškami:

β) **parvifolia Rau.** (Enumer. Ros. (1816) 135—136.) Ostny větví tuhé, hákovité. Lístky o polovic menší, krátce- neb široce vejčitookrouhlé, většinou neb všecky špičaté, vespod jako u typického tvaru hustě žláznaté (dle Raua l. c. „pryskyřičnato-žláznaté“). Čišky „skoro kulovité“ (Rau), lysé a malé. Stopky květní po 1 (až po 2).

Na Hádech u Klajdovky a na Červeném kopci u Brna. Méně význačné, ve tvarech většinou Rauovým odrůdám příbuzných i na jiných u *γ)* částečně uvedených místech.

γ) **rotundifolia Rau.** l. c. 136—137. Keř as 0·60—0·90 m. v., nemnohé třepetavé větve, s krátkými větévkami květními ženoucí. Ostny větévek květních v párech, tenké, skoro rovné. Lístky okrouhlé (též liché), nanejvýš 1 cm. dl. (sotva delší než jeden z ostnův). Čišky skoro kulovité, malé, lysé, na ojedněle stojících, bohatě tuhoštětinatých, skoro krátkých stopkách květních. Úšty kališní žláznaté. Koruny malé, sytě růžové. Plody malé, kulovité neb skoro kulovité.

V dosti dokonalých tvarech posud jen: u břehův Ostravice u Místku (Gogela), pak již jen ve tvarech příbuzných neb přechodních ku *f)* decidens, s lístky velmi malými a vyjímaje střední nerv nechlupatými, z nichž postranní jsou všecky kruhovité, konečný (lichý) však vejčito-elliptický, jako: u Žabovřesk; konečně ve tvaru přechodním k *f)* subrufescens, s lístky tupounkými, opakvejčitými, ku spodu mírně zúženými až úzce zaokrouhlenými, s čiškami trochu většími, skoro vejčitokulovitými: na Červeném kopci u Brna.

$\sim\sim$) Plody většinou vejčité, řidčeji některé krátce vejčitokulovité.

δ) **isacantha Borb.** (Syn. R. rubiginosa isacantha Borb. l. c. p. 493). Jako typica (a), jen větve jsou hojněji tuhými, hákovitými ostny posázeny, lístky prostřední velikosti, více vejčité, čí š k y v e j č i t é, též krátkovejčité, ušty kališní na nezralých, krátkovejčitých, vejčitě břichatých též vejčitě kulovitých plodech namnoze ještě vodorovně odstálé a č n ě l k y posléz v o l n ě chlupaté. — Počátek slabého přechodu této isacanthy k odr. comosa jest v četných mezi stanovisky uvedených tvarech naznačen, z kterých zde jen následující malolisté místní (?) tvary uvádíme:

δ[1]) **acanthophora J. B. Keller.** (Ros. N. Ö. (1882) 244). Větve veskrze jednokvěté. Koruny malé, sytě růžové až nachové, bledě nehetnaté. O s t n y v párech, d l o u h é, dosti rovné a s t e j n o t v á r n é, nikoliv hákovitě ohnuté.

δ[2]) **subrufescens J, B. Keller.** msc. Nr. 181, V ě t v e t ř e p e t a v é, klikatě zprohýbané i s krátkými větévkami květními načervenalé a zcela ostnité. O s t n y r o z t r o u š e n é, řidčeji v párech, d l o u h é, podobného tvaru jako u acanthoph. L i s t y, zvláště ř a p í k y v e l m i h u s t ě ž l á z n a t é a h u s t ě c h l u p a t é. L í s t k y malé, opakvejčito-okrouhlé, obak řídce chlupaté, častěji též na líci t r o c h u ž l á z n a t é. Stopky květní jednotlivé, as 10—12 mm. dl. Č í š k y š i r o c e v e j č i t o o k r o u h l é, na dolejší části trochu stopkatožláznaté. U š t y k a l i š n í rozložené až přímoodstálé, n i k o l i v d l o u h é, na hřbetu žláznaté. Koruny malé, růžové až nachové. Č n ě l k y dole hustě chlupaté, k hořejšku však na b l i z n á c h velmi k r á t c e p ý ř i t é.

δ[3]) **decidens J. B. Keller.** msc. Nr. 302. Volně větvitá. O s t n y stejnotvárné, tenké, skoro rovné (na kořenových výhoncích dlouhé), s k r o v n é. Ř a p í k y všechny h u s t ě j i m ě k c e c h l u p a t o h u ň a t é (neplstnaté). Lístky malé, krátko- neb širokovejčité, vespod na středních nervech chlupaté, na postranních nervech pýřité až lysé. Stopky květní krátké, ojedinělé (až po 2), jemně stopkatožláznaté (nikoliv štětinaté). Čišky vejčité (t. j. široce ellipsoidické) později vejčitookrouhlé a vnadné, skrovně stopkatožláznaté. Ušty kališní odstálé, vespod roztroušeně žláznaté (nikoliv štětinaté). Čnělky krátké, srstnaté. Koruny malé, živě růžové.

δ[4]) **comosellaeformis J. B. Keller** (d e n s a Timb. a m i n u s c u l a Crép. exs. et Prim. VI, 807 nejblíže příbuzná). Vzrůstu stěsnaného, s hojnými, krátkými a hustými větévkami. Ostnitost stejnotvárná. O s t n y č e t n é, namnoze ± přeslenaté, na konci trochu ohnuté, as 8 mm. dl., žluté neb též rovné a na neplodných výhoncích skoro štětinatě ztenčené. L í s t k y malé, brzy všecky o p a k v e j č i t é, na spodu špičaté, brzy elliptické až podlouhle opakvejčité, leč nikoliv neb řidčeji okrouhlé, vespod na s t ř e d n í m n e r v u i s ř a p í k y p ý ř i t é neb chlupaté (nikoliv měkkochlupaté), na plochách však, jakož i na dolejších řapících skoro b e z c h l u p ů v. Palisty malé, vespod žláznaté. S t o p k y k v ě t n í o j e d n ě l é, krátké, srstnaté. Č í š k y malé, l y s é, e l l i p s o i d i c k é, namnoze na obou koncích zúžené. Ušty kališní ± žláznaté, nazpět ohnuté až rozložené, záhy opadavé. Plátky malé, as 12—14 mm. dl. Čnělky hustě chlupaté. Terč úzký, ± zpola kuželovitý.

Tvar význačný: u Obřan (skoro bez chlupův), u Sv. Antoníčka, Kartouz, v lese u Řečkovic, v lese u Cinzendorfu a s lístky vespod zcela chlupatými: u Mor. Budějovic; ve tvaru větším (v a l i d u l a), vzhledu nějaké umbellaty, avšak s číškami zcela hladkými, plody velikými, vejčitými, řapíky zcela lysými, lístky

širokovejčitými, na nervech chlupatými, palisty širokými: ve vinohradech u Obřan, v lese za Kartouzy a u vojenské střelnice u Žabovřesk: pak receptaculis subhispidis, jako u f) decidens: na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům (Form. Oest. b. Ztsch. 1886, čís. 1): ± malolistá, avšak tuhoostnitá a s velikými plody: Stromořadní grunt u Maloměřic, Form. herb. čís. 359 a 365b. δ^1) **acanthophora**: u Židenic, na mezích u Kartouz, u Žabovřesk a jinde kolem Brna hojná; ve tvaru parvifolia Rau blízkém: na kopcích u Kartouz: ve tvaru s květy svazečnatými: na Židenických kopcích; ve tvaru středním mezi acanthophora a apricorum, s ostny velmi sblíženými, hustými, často skoro (jako u comosellaeformis) přeslenatými a k hořejšku velmi tenkými, znenáhla skoro jehlicovitými, leč číškami široce vejčitými: na Červeném kopci u Brna. δ^2) **subrufescens**: na mezích u Kartouz δ^3) **decidens** (isacantha minor), od parvifolia Rau vnadnými, vejčitookrouhlými číškami a řidší chlupatostí řapíkův a čnělek rozdílná: hojná u vojenské střelnice u Žabovřesk, ve tvaru přibližném: na Červeném kopci u Brna a u Doubravníka, zde s květy nachovými. δ^4) **comoselaeformis**: hojná a pěkná v lese za Kartouzy a na Červeném kopci u Brna Form. herb. čís. 227; s lístky velmi malými, vejčitookrouhlými až opakvejčitookrouhlými, na obou koncích velmi široce zaokrouhlenými, stopkami květními as 8 mm. dl. a ostny nikoliv přeselnatými: na mezích u Židenic; týž tvar avšak krátkovětevnatý: na kopcích u Bosonoh: jako střední tvar mezi densa Timb. a rotundifolia Rau, R. densa bližší proto v Oest. b. Ztsch., 1885, p. 75 jako densa uveřejněný: na Slatinských skalách a na kopcích u Bosonoh: s lístky elliptickými, malými, densa Timb. blízko příbuznými: na mezích u Židenic.

$\genfrac{}{}{0pt}{}{\circ}{\circ}$) Ostnitost zcela (neb aspoň na všech větévkách květních) s c h á z e j í c í.

ε) **pura J. B. Keller et Form.** (Oest. b. Ztsch. 1886, čís. 1, extr. p. 9). Keř statný, ve všech částech namnoze z e l e n ý. V ě t é v k y n e p l o d n é a k v ě t n í z c e l a b e z o s t n ů v! L í s t k y v e j č i t é, p r o s t ř e d n í v e l i k o s t i až skoro malé, postranní (neb v párech stojící) n a s p o d u š i r o c e z a o k r o u h l e n é, na konci skoro tupé, liché špičaté, vespod na silně vyniklých postranních nervech slaběji krátkopýřité, podél středního nervu a řapíků hustěji krátkochlupaté, stejnobarevné. Hořejší řapíky ostnité, dolejší bez ostnův. Palisty trochu rozšířené. S t o p k y k v ě t n í p o 3—1, k r á t k é až 2krát delší než čišky, jemně stopkatožláznaté (nikoliv štětinaté). Čišky velmi š i r o c e v e j č i t é, sem a tam skoro vejčitě okrouhlé, p r o s t ř e d n í v e l i k o s t i, ojíněné. U š t y k a l i š n í vespod r o z t r o u š e n ě ž l á z n a t é. Čnělky huňatosrstnaté, terč polokuželovitý. — Odrůda pro Moravu význačná, částečně následující tvar připomínající.

Na více místech u Maloměřic a sice: na úpatí Hadů směrem k Maloměřicům, v Stromořadním gruntu, v lese a na mezích za Stromořadním gruntem u Maloměřic.

$_{0}{}^{0}{}_{0}$) Ostnitost ± dvojitá. Plody skoro kulovité.

ζ) **apricorum Ripart** (v Déségl. Cat. rais Nr. 324, 1876, srovnej první německý překlad tohoto tvaru v Kell. Ros. N. Ö,, 1882, p. 242—246). Větve tuhými ostny posázené, na větévkách květních neb též na neplodných s nemnohými žlutavými, žláznatými štětinkami a vtroušenými jehlicovitými ostenci, často i bez nich. Lístky prostřední velikosti, vejčito-okrouhlé až vejčitoelliptické (někdy skoro kruhovité), na líci přitisklými chloupky pýřité, vespod ± na nervech chlupaté. Palisty úzké a na ploše žláznaté. Řapíky měkkochlupaté, žláznaté a ost-

nité. Stopky květní ojedinělé neb v chudých chocholících, krátké, dlouhými listeny podepřené. Čísky malé, vejčitookrouhlé, lysé neb chudožláznaté. Ušty kališní nedlouhé, na hřbetu žláznaté, ku konci rozšířené, po odkvětu přímo odstálé, potom brzy opadavé. Čnělky zcela srstnaté. Koruny růžové. Plody prostřední velikosti, okrouhlé.

Adamov a Červený kopec u Brna (Oborny), kolem Náměště (Roemer), v údolí Hradnice u Citonic, údolí Dyje u Znojma, Kraví hora, u Sedlešovic a Popic. Hradiště u Znojma (Oborny), více význačná v severovýchodní Moravě a v Beskydách a i zde se stále dvojtvarnými ostny zřídka: jako u Místku (Gogela čís. S.). Kolem Brna v přibližných tvarech, jako: s vejčitými čiškami a živěji zbarvenými, světlonachovými korunami: u rybníku blíž Řečkovic; ve tvaru isacantha příbuzném: při kraji lesa u Jundrova a na kopcích blíž vojenské střelnice u Žabovřesk; pak ve tvaru středním mezi acanthophora a apricorum, s hustou, k hořejšku skoro jehlicovitě ztenčenou ostnitostí: na Červeném kopci u Brna (Form. herb. čís. 509.)

§§) Koruny bílé neb jen po kraji růžové.

b) **Gremlii Chr.** l. c. 107. Keř dosti vysoký, s velmi dlouhými, žlutými, hákovitými ostny, bez štětinovitých ostenců na kmeni a žlutavou barvou listí. Lístky a zuby skoro jako u v. umbellata, nervy vespod listův a řapíky jemně měkkochlupaté, stopky květní dlouhé (1—2krát delší plodův), s roztroušenými, malými žlázkami a ojedinělými žlutými, dlouhými, jehlicovitými ostenky. Ušty kališní dlouhé, úzké, nazpět ohrnuté, na hřbetu velmi skrovně žláznaté, čnělky řídce chlupaté, jich hlavička nad terčem (trochu více než u rubiginosa L. a méně než u micrantha Sm.) na způsob stopky vyzdvižena, t. j. čnějící, posléz skoro olysalá. Číška vejčitá, lysá. Koruny malé a jako mléko bílé. Plody vejčité a vejčitopodlouhlé.

Dle Oborného velmi pořídku a jen v několika jedincích na Sexenberku u Milfrouna. Dle exs. v Kernerově Fl. austr. hung. Nr. 476, 1882, které nepředstavují R. Gremlii, nýbrž rubig. var. reducta; zdá se, že tato pěkná růže na tomto jediném stanovisku již neroste. Mně nepodařilo se posud tvar tento nalézti.

c) **reducta J. B. Keller** (R. N. Ö., 1882, p. 245, Syn. R. Gremlii H. Braun v Kern. Fl. exs. austr. hung. Nr. 476, 1882, non Christ.). Větve tenčí i s úzkými, vespod bezžláznými palisty ±, jak víno červené. Lístky menši až prostřední velikosti, vejčitookrouhlé až eliptické, špičaté, avšak též opakvejčité a zaokrouhlené, vespod na středním nervu chlupaté. Řapíky slabě chlupaté. Stopky plodní nejsou delší plodův. Koruny malé, bílé, po kraji a uvnitř narůžovělé. Čísky krátkovejčité až ellipsoidické. Čnělky chlupaté, jich hlavičky terči více sblížené neb na něm přisedlé. Plody kratší, okrouhlovejčité, krátce vejčitobřichaté, řídčeji ellipsoidické.

Na Sexenberku u Milfrouna (Oborny jako R. Gremlii) a dojista že na celém Šibeničníku a Sexenberku u Milfrouna a v celém údolí Dyje u Znojma

rozšířena. V tvaru přibližném, jehož prostředně veliké až skoro malé a okrouhlé plody apricorum, jehož veliké opak vejčitookrouhlé, na spodu (jako u micrantha) zúžené lístky, částečně (obrysu) reducta, jehož žlutavá barva však Gremlii připomíná: v stromořadním gruntu u Maloměřic.

△△ Ušty kališní přímo odstálé, plody skoro až k zralosti ještě věnčící, nápadně dlouhé, úzce zpeřenodílné.

d) **comosa Ripart.** (v Schultz Archiv de la Fl. de France et d'Allem. (1852) 254, srov. první pravé objasnění její Kellerem v Ros. N. Ö., p. 245 vzhledem ku tvaru číšek). Větve štíhlejší, často prodloužené, tenké, sem a tam zprohýbané, ostny hákovité, trochu užší, na větévkách květních a na dolejší části větví vtroušené jehlicovité ostence chuději zastoupeny neb též scházející. Řapíky hustěji chlupaté, často plsťnaté, ostatně žláznaté a ± ostnité. Lístky vejčito elliptické, na spodu dosti široce zaokrouhlené, prostřední velikosti, v čas květu vespod zřetelně — (často hustě) chlupaté a jako kraj listův a hřbet uštů kališních třpytivými (u nás ne vždy též bělavými) žlázkami hustě pokryty. Zuby ostré, hluboké a úžeji 2krát pilovité. Palisty vespod ± chlupaté a žláznaté. Stopky květní po 1—2, velmi tenkými a delšími, jemnými, žláznatými štětinkami posázené. Číšky vejčité, lysé. Ušty kališní jako sub △△. Terč plochý. Čnělky hustochlupaté. Koruny živě růžové. Plody krátko- neb podlouhlovejčité (nikoliv však kulovité). Vyskytuje se někdy ve tvaru:

forma. senticosa J. B. Keller l. c. 246. s větévkami květními velmi zkrácenými, jen as 1—2 cm. dl., listy z jich spodu vyniklé (t. j. listy po 2-několika z 1. bodu vyniklé, stojí svazečnatě pospolu) zakrývají ± hustě rozložené jediným krátkostopkatým květem, případně plodem zakončené větve. Lístky prostřední velikosti. Ušty kališní kratší než u typické comosa, číšky až do úplného uzrání věnčící, podobná velikost číšek jako u comosa neb jen málo menší, případně užší. Ostnitost bohatá, avšak na větévkách květních krátká, slabá a skoro jehlicovitě tenká. — Tvar, který velmi zhusta též u odr. comosella se vyskytuje.

Tvar význačný: na Červeném kopci (Czižek), na Žlutém kopci, na Hádech u Obřan, u Ivančic (Oborny), u Blanska (Theimer), u Čížova, Podmokle, Břečkova v okr. vranovském, v údolí Dyje a Hradnice u Znojma, u Bihařovic, Jevišovic a Mor. Budějovic (Oborny). Sem patří: s ± 2tvarnou ostnitostí velmi pořídku, jako: tvar malolistý: na mezích u Židenic (Form. herb. Nr. 133) a u Místku (Gogela), s 2tvarnými ostny, avšak s více kulovitovejčitými, nahoře silně zaškrcenými a lysými plody: u břehův Ostravice u Místku (Gogela), s ostny 2tvarnými a plody srstnatými: nezřídka na slezské straně břehův Ostravice u Místku (Gogela), pak u Sv. Antoníčka, zde s čnělkami skoro lysými, ostny zpola 2tvarnými a listy na nervech chlupatými; též v Čertově zmolu a na Červeném kopci u Brna (Form. herb. čís. 536); jako dimorphacantha senticosa: u Místku (Gogela čís. 13 f). f) **comosa homoacantha,** dosti hojný tvar: na mezích u Kartouz, na kopci nad Čertovým zmolem v Pisárkách a na Červeném kopci u Brna, zde též jako f) major s velmi krátkochlupatými, skoro lysými

ušty kališními, ostny kratšími a lístky slabě chlupatými; pak s dlouhými ostny: na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům (Form., Oest. b. Z. 1886, čís. 4.) a na Hádech u Klajdovky; ve tvaru přechodním k rubiginosa isacantha: na mezích u Karlouz Oest. b. Z., 1885 p. 120, zde též f) subrufescens: jako homoacantha, foliis supra glandulosis flavoviridibus, tvar zvláštní, jižní tvary odr. comosa připomínající: v Písárkách u Brna poblíž Jundrova (Form. herb. čís. 105); se srstnatými číškami: na mezích u Karlouz (Form. herb. čís. 173, b); jako více chlupatý přechodní tvar k rubig. acanthophora, s listy malými, ostny hustšími, častěji skoro štětinatými a číškami úzkými a srstnatými: na Červeném kopci, zde též jako lusus longe pedunculatus, receptaculis nudis. Ve tvaru (vyjímaje plod) úplně k rotundifolia Rau přechodním: na slezské straně obecné strážnice u Místku (Gogela herb. čís. 13, II.); jako f) homoacantha senticosa: u Místku (Gogela herb. čís. I., 5.); jako f) homoacantha submicrophylla: na Červeném kopci u Brna; pak jako f) verticillacantha: foliolis fere parvis ellipticis, ut in R. comosella et subrotundoovalis, ut in R. comosa! aculeis brevibus: na Červeném kopci u Brna (Form. herb. čís. 553).

η) **comosella Déségl. et Ozanon** (in Bull. Soc. Dauph. (1881), čís. VIII., p. 327 a dle orig. v herb. Kell.). Vzhled jako u předešlé. Pníčky a dolejší části větví s úzkými, dlouhými, rovnými neb skoro rovnými, velmi špičatými, tuhými ostny velmi bohatě posázené. Ostny prostředních a květních větévek ze širokého, smáčknutého spodu ± prodloužené a jen málo ohnuté, jednoduché, bez vtroušených štětinatých neb jehlicovitých ostenců. Lístky prostředně veliké až malé, vejčité až vejčitoelliptické, vespod hustě hnědožláznaté i s řapíky ± chlupaté. Palisty s krátkými, vespod žláznatými až lysými oušky. Typické (= krátké, po 2—4 stojící) stopky květní jsou hustě stopkatožláznaté (nikoliv delšími, jemnými štětinkami posázené). Číšky malé, vejčitookrouhlé (též však podlouhloellipsoidické), lysé neb jen na spodu s nemnohými stopkatými žlázkami. Čnělky krátké, zcela srstnaté. Terč plochý. Plody prostřední velikosti, vejčitopodlouhlé neb vejčitoellipsoidické, ušty kališními na hřbetu žláznatými věnčené.

Vyskytuje se brzy s menšími, avšak širšími lístky, jako: u vojenské střelnice u Žabovřesk a u Sv. Antoníčka u Brna; jinak zas ve tvarech s ušty kališními a stopkami květními jen útle žláznatými, nikoliv však štětinatými (jako v orig. leg. Ozanon v herb. Kell.), které se skupině acanthophor, zvláště comosellaeformis značně přibližují, jako: kolem Žabovřesk, Form. herb čís. 304 a 307 a které se též ještě od comosellaeformis listy vespod zcela (ač jen řídce-)chlupatými a ostny dlouhými, oddálenými, v párech stojícími rozeznávají, podobně též: na Židenických kopcích u Brna, Form. herb. čís. 418; konečně jako střední tvar mezi comosella a rubiginosa f) subrufescens s listy zcela chlupatými, větvemi zprohýbanými, čnělkami slabě chlupatými (jako u micrantha), ostny dlouhými, tuhými, jako u comosa, od této však krátkými ušty kališními a kratšími číškami a jen krátkožláznatými stopkami květními rozdílný: na mezích za Karlouzy, Form. herb. čís. 184.

ϑ) **Beskidarum J. B. Keller.** S velmi malými plody a malými listy, skoro zakrslá. Vzezřením středozemním druhům Suavifoliarum podobná; pníčky stěsnané, velmi rozvětvené. Větve černohnědé, sem a tam zprohýbané a jako hojné, velmi krátké, jednokvěté větévky květní málo zahnutými, velmi ostře zašpičatělými, namnoze v párech naproti sobě stojícími, avšak 2—3krát kratšími ostny posázené; podobné ostny vyskytují se též na

neplodných, postranních větévkách a na jednotlivých velmi krátkých větévkách květních; mezi nimi jsou žluté, jehlicovité ostenky vtroušeny neb s nimi v polopřesleny spojeny. Částí listů velmi malé. Listy pravidelně rozestaveny (nikoliv jako u f) senticosa). Celý list i se společným řapíkem sotva 30 mm. dl., lístky namnoze jen po 5, lichý elliptický podlouhlý, krátce přišpičatělý a na spodu zaokrouhlený, v párech stojící postranní krátkovejčité až okrouhlé, as 5 mm. dl. a 1 mm. š., na líci jako řapíky velmi malými, hedbávitě třpytivými chloupky zcela řídce pokryty, vespod namnoze jen na středním nervu zřetelněji chlupaté, ostatně malými žlázkami velmi hustě posázené. Zuby méně otevřené, po kraji velmi hojně žláznaté. Palisty nanejvýš malé, sotva znalé, hořejší lysé. Stopky květní kratší než plody, nemnohými, tlustounkými, štětinovitými ostenky posázené. Směr, trvání a žláznatosť ušťů kališních, jako u comosa. Plody ojedinělé (obrácené podoby, totiž =) hruškovité až široce opakvejčité, v stopky zúžené, menší než hrášek neb vyzrálé nanejvýš tak veliké (as 1 mm. š., 5 mm. dl.) pomorančově červené a roztroušenými, tlustounkými, načervenalými, štětinatými ostenky posázené. Čnělky od terče zřetelně povyzdvižené, čnějící a jen volně chlupaté (trochu srstnatě huňaté). Koruny velmi malé. *)

forma. odocantha Tausch. Syn. R. rubiginosa Jacqu. δ) odocantha Tausch herb. Nr. 193, z místa „Šárky" orig. v herb. J. B. Kell! pak R. rubiginosa δ) orthocantha „kopce v Šárce", v herb. čes. nár. musea s čís. 193 na jediné větévce květní) senticosní, od předešlých velmi odchylný tvar. Větve tenké, krátké, v dolejší části bezlisté, nápadně dlouhými, zcela rovnými, skoro šídlovitými, bělošedými, v párech až polopřeslenatě stojícími, tuhými ostny bohatě posázeny, spodina ostnů nesbíhavá. Větévky květní sotva 8—15 mm. dl., k dolejšku často bezlisté, rovnými, skoro šídlovitě ostrými, často vzpříměně odstálými kratšími, tuhými, na mladých větvích velmi bohatými a skoro štětinovitými ostny posázené. Listy na konci krátkých větévek květních svazečnaté, po několika jako u f) senticosa. Řapíky krátké, lehce chlupaté, žláznaté, bez ostnův (exempl. Kell.), neb jemně ostnité (exempl. pražsk.). Palisty skoro lysé, chudě žláznaté. Lístky malé až velmi malé, po 7, kruhovité, též okrouhlé (expl. pražsk.) neb okrouhlo-opakvejčité, v posledním případu (expl. Kell.) postranní zcela tupé a více vejčitý konečný lístek krátko přišpičatělý neb nepřišpičatělý, na líci skoro lysé, vespod na hustožláznaté ploše krátkopýřité, na nervech zřetelněji chlupaté, všecky velmi drobně pilovité. Stopky květní ojedinělé, krátké, žlutavými štětinkami posázené. Čísky stále malé a lysé, v čas květu ellipsoidicky podlouhlé, po odkvětu vejčité neb široce vejčité. Ušty kališní vně ± krátce tuhožláznaté neb chudě krátkoštětinaté, na líci bělo-plstnaté. Čnělky v přisedlé, huňato-vlnaté hlavičce. Koruny malé, růžové až nachové. Plody? (bezpochyby krátké a široce vejčité.) Od comosella okrouhlejšími a malými lístky, kratšími čískami, senticosním vzhledem, od senticosa drobnými lístky a čískami atd., ode všech + šídlovitými, delšími ostny rozdílná.

V severovýchodním území u Místku podle břehu Ostravice na straně slezské Gogelou pro květenu vůbec objevena, vzhledem připomíná jihovýchodo-evropské

*) Rozdíl této subvar. od comosa Rip. je velmi značný a mimo drobnosť a svrchu uvedené znaky rozeznává se zvláště ojedinělými, ostnitými plody obrácené podoby, kratšími, ostnitými stopkami plodními, více čnějícími a slabě chlupatými čnělkami a vzhledem velmi podstatně; totéž platí i o f) senticosa, která mimo velmi zkrácené větévky ničeho s ní společného nemá. Keller.

zakrslé tvary Rubiginosarum: čnějícími, nemnohými čnělkami připomíná Mesostyloideas et Micranthas; význačná hruškovitými, velmi malými, ostnitými plody. f) **odocantha**: posud jen v Čechách.

++ Plody veliké ve svazcích neb chocholících. Čnělky v širší, na terč přisedlou, hustěji chlupatou hlavičku spojené. Lístky namnoze 2krát větší (a často též na větévkách plodních po celé ploše chlupaté). Ostnitost 2tvarná neplodné výhonky často hustými štětinatými ostny neb z tlusťounké spodiny, krátce šidlovitými, tenčími ostenci posázené, rovněž jako hořejší část větévek květních.

§) Plody kulovité neb též vejčitokulovité, veliké, vrcholové po 4— mnohých nahloučené, vnější stopky jejich nepravidelně vidličnatě rozeklané.

e) **umbellata Leers** (Flora herbar. 1775, p. 117, Nr. 380 et p. 286 Nr. „ad 380“ pro sp.) Keř vysoký, dvojitě ostnitý. Větve se silnými, křivými ostny, větévky květní bohatěji ostnité a mimo to pod květenstvím (jakož i na nejmladších výhoncích) s načervenalými namnoze mnohými a tuhými stopkatými žlázkami a rovnými ostenci. Řapíky ostnité, chlupaté a různě dlouhými stopkatými žlázkami hustě posázené. Palisty jako části listů chlupaté a zcela žláznaté. Lístky dosti veliké, vejčité, špičatovejčité až skoro vejčitokopinaté, na líci ± řídce chlupaté, vespod (též na větévkách plodních ještě ±) na celé ploše měkkochlupaté (zelené a jemně dlouhochlupatohuňaté dle Leersa, který ji původně s plsťnatou R. villosa Leers = tomentosa Smith srovnával!) a tlustými, červenými žlázkami hustě posázené; po 5—7, po kraji hlouběji pilovité. Stopky květní na vrcholu větévek po 3, z nichž střední 1květá, 2 postranní však namnoze nepravidelně trojklanné, květenství pak 7květé (často skoro vidličnatě kytkovité), na postranních větévkách chudokvěté, všechny červenými stopkatými žlázkami a dlouhými štětinatými ostenky hustě posázené. Listeny kopinaté, na vnějších stopkách květních po 2. Čišky vejčitokulovité, štětinatoostnité (Leers) neb lysé. (Vnější) ušty kališní nedlouhé, s pilovitými pérovitými úkrojky, na hřbetu s přisedlými a tuhounkými stopkatými žlázkami, po odkvětu nazpět ohrnuté až částečně odstálé, řídčeji krátkou dobu zpola vzpřímeny, ostatně skoro až k zralosti plodu vytrvající. Koruny skoro malé, krásně růžové, často silněji červené. Hlavička čnělek dosti široká, namnoze hustě vlnatá. Plody kulovité brzy veliké a hladké (Leers l. c. 117), brzy krátce štětinatoostnité (Leers l. c. 286!), na podzim zčernající.

forma. echinocarpa Déségl. et Rip. Vzrůst stěsnanější, ostny na kratších větévkách květních bohaté, avšak méně 2tvarné (namnoze jen jemnější a rovné, leč s chudými až scházejícími vtroušenými žláznatými štětinkami). Lístky méně spičaté, často širší a kratčeji vejčitozaokrouhlené až tupé, na líci skoro bez chlupův, avšak skrovně žláznaté, vespod jako u e). Čišky vejčito-

kulovité, hustě žláznato-štětinaté.*) Stopky květní v počtu menším, avšak též štětinaté a žláznaté. Odění uštů kališních jako u c. Koruny méně syté růžové a na nehtech bílé. Plody veliké, vejčitookrouhlé neb široce vejčitookrouhlé, dlouhými štětinatými ostny velmi bohatě posázené a trvale červené. — Dle Crépina připomíná (tvarem listů, květenstvím a tvarem plodů) R. comosa a tvoří bohatší (často též na listeny se vztahující) žláznatostí vynikající skupinu tvarů přechodních ku comosa Rip.

Zcela význačně: v Popickém žlebu u Znojma a u Trouznického mlýnu při cestě do Popic (Oborny). V mém herbáři vyskytuje se tento dosti řídký tvar jen 3kráte a sice: na mezích u Kartouz a v lese za Kartouzy (Form. herb. čís. 174 a 198) a pak ve vinohradech u Kartouz ve f) subaseticlados. Čís. 198: „v lese za Kartouzy" zdá se býti jedním a týmž tvarem, kterýž Christ Obornému jako umbellata určil, a který později Oborny rozeslal; dle našeho mínění představuje však tento tvar spíše jeden z četných přechodních tvarů mezi menšími odrůdami umbellaty (ve smyslu Crepinových Prim. VI.) a sice mezi echinocarpa a comosa: s větévkami květními méně bohatě ostnitými, lístky více zaokrouhleným, chuději chlupatými, chocholíky chudšími a plody ne zcela kulovitými. f) **echinocarpa** ještě řídčeji než předešlá, v přibližném tvaru: v lese za Kartouzy (Oest. b. Ztsch. 1885, p. 120), zde pouze ve středním tvaru drobnolistém mezi R. resinosa Lejeune f) oxyodon Gdgr. Nová monogr. IV., čís. 331, kteréž vzrůstem, tupými opakvejčitými listy a vyzdviženými, hustochlupatými čnělkami se podobá a mezi echinocarpa var.) spinourceolata Crép. — Pak tvar (leč ještě pochybný) střední mezi echinocarpa a comosa kolem Star. města u Místku (Gogela).

§§) Plody vejčité až vejčitěpodlouhlé, veliké. Stopky květní vícečetné ve svazečky nahloučené.

i) **setocarpa Borb.** l. c. 498. Větve s křivými ostny. Neplodné výhonky tlustými štětinatými ostny a z tlusťounkého spodu šidlovitými ostenky hustě posázené, rovněž i hořejší část větévek květních. Řapíky velmi řídce chlupaté, žláznaté a ostnité. Lístky veliké neb dosti veliké, více elliptické, postranní elliptické, liché vejčitoelliptické, jen vespod na středním nervu chlupaté. Hořejší palisty a kopinaté listeny lysé a bezžlázné. Květů více v hustě nakloněných chocholících na vrcholu větévek, stopky květní i s číškami žlutavými, tuhými štětinkami a stopkatými žlázkami hustě posázené. Vnější číšky úzce vejčitopodlouhlé, vnitřní opakvejčitá. Čnělky hustě chlupaté a vlnatohuňaté. Koruny živě růžové. Plody veliké, vejčité neb (střední) opakvejčitokulovité, zcela štětinatými ostny posázené (ježaté).

Vyskytuje se snad dle Oborného: na Červeném kopci u Brna (leg. Cizžek); rostliny tyto představují bezpochyby předešlou resinosu, poněvadž má setocarpa 2tvarné ostny.

*) Dle zevrubného popisu Leersensova l. c. zvláště v jeho Addenda p. 286, kde nejenom čišky (= germen Leers), nýbrž i plody (= fructus) kulovitými a ostnitými se nazývají, jsou názvy: „vejčité a vejčitě kulovité, hladké čišky a plody" i v nejnovějších prácech se vyskytující tím nesprávnější, čím méně jsou odůvodněny, neb žádný z nich neměl (ani Wallroth) Leersenovy orig. z Hörre a Beilsteinu v Nasavsku po ruce. Wallrothův synonym = R. rubig. d) ferocior v Historia (1828) 218 jest velmi případný. Keller.

ϰ) **scleroxylon J. B. Keller.** (Ros. N. Ö. (1882) 244). Keř více stěsnaný, s tužšími větvemi. Ostny nestejnotvárné, ale veskrze tuhé, bohaté, na větévkách květních skoro přeslenaté, žluté, rovné neb nahoru namířené, se vtroušenými, hákovitě ohnutými, červenými, v párech stojícími ostny, výjimkou na jednotlivých větvích jen s hákovitými ostny. Řapíky hustě ostnité a hustě chlupaté, žláznaté. Lístky prostřední velikosti, liché širokovejčité, vespod ± chlupaté a hustě žláznaté, též palisty; tyto často přinachovělé, s oušky často široce kopinatými. Stopky květní po 3—4, často více než prostřední délky, na mnoze jen tuhými stopkatými žlázkami posázené. Číšky vejčitookrouhlé, lysé neb krátkovejčité. Úšty kališní dlouhé, ve ± lupenitě rozšířené výběžky zakončené, na hřbetu skoro bezžlázné, neb jen s nemnohými, přisedlými (nikoliv krátkoštětinatými) žlázkami, před zčervenáním plodů již opadavé. Koruny světle nachové, dosti malé. Hlavička čnělek bělovlnatá. Plody vejčitokulovité až vejčitopodlouhlé, lysé.

Na Hádech u Klajdovky (Form. Oest. b. Z. 1886, čís. 3), na Červeném kopci.

1248. R. micrantha (Smith) **Crép.** (R. malokvětá.) Keře prostředně vysoké, volně větvité, s větvemi obloukovitě ± převislými a větévkami i letorosty namnoze klikatě zprohýbanými. Ostny všechny stejnotvárné, silné, ze širokého spodu hákovitě ohnuty, pod palisty často dvojité. Větévky květní někdy bez ostnův. Listí mladých prýtů načervenalé. Řapíky ± chlupaté, často plsťnaté, hustě žláznaté a ostnité. Lístky po 5—7, široce vejčité se spodinou trochu zúženou, řídčeji široce vejčité až okrouhlé, lysé neb na líci namnoze roztroušeně chlupaté, vespod zcela hustě pýřité a načervenalými (často jemnějšími) žlázkami hustě posázené. Zuby 2krát až vícekrát pilovité, dosti hluboké a úzké, žláznaté a častěji ostré. Palisty čárkovité až čárkovitě kopinaté, s odstálými neb trochu rozbíhavými špičatými oušky, všechny neb jen dolejší vespod hustě červenavě žláznaté, často též chlupaté. Listeny kopinaté, po kraji žláznaté, namnoze kratší než stopky květní, zhusta vyvinutými listy nahrazeny. Květy svazečnaté neb častěji jednotlivé. Stopky květní vždy delší než plody, stejnotvárnými, měkkými stopkatými žlázkami posázené. Číšky ellipsoidické, lysé neb jen na spodu slabě stopkatě žláznaté. Úšty kališní na hřbetu slabě (t. j. roztroušeně) žláznaté, vnější peřenoklanné s kopinatými po kraji žláznatými pérovitými úkrojky, po odkvětu vždy nazpět ohrnuté a před zbarvením plodů opadavé. Koruny malé neb dosti malé, namnoze bledopletně narůžovělé. Čnělky zpravidla zcela lysé, řídčeji skoro lysé neb chlupaté, od terče vždy nápadně pozdvižené, namnoze zdánlivý, avšak krátký a nitkami tyčinek uzavřený sloupek tvořící a pak s malou plochou hlavičkou čnělek. Plody nevelické, význačně krátkovejčité (v odrůdách různotvárné), se širokým plochým (neb ± kuželovitě vyzdviženým) terčem, šarlátově červené a nakyslé. Skupina její tvarů jest následující:

§) Lysé čnělky tvoří krátký, zdánlivý, dole skoro nitkovitě zúžený sloupeček s malými, lysými hlavičkami čnělek.

*) Stopky květní namnoze delší než plody, všechny bohatě stopkatě žláznaté, lísty vespod na ploše hustě, až velmi hustě žláznaté.

A) Chlupatost řapíků ± hustá, až velmi hustá.

△ Plody ± vejčité.

○ Listy vespod na nervech chlupaté neb nepatrně na ploše chlupaté, později olysající. Lístky ku spodu ± zúžené.

a) **iconica** J. B. Keller (Syn. R. micrantha Smith Engl. bot. tab. 2490 — R. micrantha var. typica H. Braun v Kern Sched. ad fl. exs. austr. hung. II, 1882, p. 37, nr. 477 = R. micrantha J. B. Keller v Ros. N. Ö. 1882, p. 240). Tvar svrchu popsaný, leč s větvemi třepetavými, lístky prostředně velikými, elliptickými, ku spodu trochu zúženými, květy ojedinělými neb v chudých svazcích stojícími; ušty kališními chuději zpeřenými (t. j. namnoze jen s 1—2 páry pérovitých úkrojků opatřenými), číškami krátkovejčitými, buď lysými neb namnoze jen v dolejší polovici žláznatotuhochlupatými (neb jemně žláznatoštětinatými) a plody krátkovejčitými až vejčitými (nahoře často ve velmi krátký krček zúženými = báňkovitě vejčitými) as 14 mm. dl., 10 mm. š.

Posud jen v blízkém tvaru na Hádech u Obřan.

○○ Listy vespod (řapíky a palisty) zřetelně řídce chlupaté, chlupatost plochy neb hustě chlupatých řapíků ještě na větvích plodonosných znatelná. Lístky ku spodu namnoze široce zaokrouhlené.

Subvar. permixta Déségl. (Essai 1861, 147 et exs. nr. 72; J. B. Keller l. c. 241; Christ. l. c. 111), jako předešlá, jen často silnější; lístky (skoro obrácené podoby) široce vejčité, též vejčité, leč ku spodu zaokrouhlené. Větévky květní nezřídka s hojnějšími květy. Ostnitost jako u předešlé, leč někdy na větévkách květních v tenké, krátké skoro štětinaté ostny přetvořena, koruny krásně růžové neb méně bledé — všemi těmito znaky R. rubiginosa blízká (a za tou příčinou Bakrem v Mon. brit. Ros. 1869, 220 k R. rubiginosa jako tvar s lysými čnělkami řaděna), od této vejčitými, dlouželji stopkatými plody, lysými čnělkami a trochu dříve opadavými ušty kališními ihned rozeznatelná.

α) **nemorosa** Libert (in Lejeune Fl. de Spa. II. 1813, 311; Tratt. Mon. Ros. II. 80 jako R. Libertiana Tratt.; Crépin Prim. VI. (159)819). Vzrůstem vysokým, třepetavě větvitým a chudší, sem a tam, leč zřídka započínající různou ostnitostí jest tvarem zvratným ku a) iconica. Větévky květní namnoze zcela bez ostnův. Řapíky hustě chlupaté a ostnité. Lístky brzy velmi veliké, brzy prostřední velikosti, na líci velmi řídce, vespod hustěji chlupaté (Thorym a Redutém uvedený tvar této Libertovy růže měl malé vejčitě okrouhlé a jen 5 četné lístky, jež byly krátce přišpičatělé a obak ± chlupaté, ellipsoidické, zcela srstnaté čìšky, velmi krátké stopky květní a malé červené květy). Plody jsou vejčité až vejčitě podlouhlé a na původních exemp. v herb. Lejeuneově

brzy jako stopky plodní velmi roztroušeně žláznaté, brzy bohatěji štětinaté (Crépinovy Prim. I. 287—290).

Subvar. **permixta**: na Červeném kopci u Brna a v údolí Hradnice u Znojma (Oborny), mnou ve f) **blepharidea** (Gdg. Tab. 3391 et mon. nova IV. p. 261, 1893) t. j. s vejčitě okrouhlými a široce vejčitými (nikoliv vejčitě podlouhlými), na líci velmi roztroušeně pýřitými, vespod na nervech silněji neb hustě srstnatými lístky, s řidší neb roztroušenou žláznatostí na plochách, často též s chudším ozubením a okrouhlejšími neb kratšími a širšími plody, tvar přechodní k pleiotricha a septicola: hojná v Písárkách u Brna a se špičatými lístky: na Červeném kopci u Brna nalezena. α) **nemorosa**: na Červeném kopci a v lese za Kartouzy.

Subvar. **diminuta** Boreau (v Déségl. cat. 1876, 314; Syn. R. micrantha Déségl. Essai. 1861, 115 — R. micrantha Boreau fl. cent. de la France ed 2, II. p. 182 non Smith!). Keř menší, nízký a stěsnaný, někdy skoro trsnatě hustý. Ostny krátké až malé, namnoze hustě při sobě stojící, křivé též na větévkách květních. Řapíky ostnité, krátce chlupaté. Lístky velmi malé, vejčité až vejčitě okrouhlé, jemně pilovité s malými trojhranými zoubky, vespod zcela chlupaté. Stopky květní po 1—3 i s vejčitými číškami zcela srstnaté. Terč plochý. Květy malé, živě růžové; plody malé krátkovejčité neb vejčité, dole zaokrouhlené a zcela hladké.

Velmi krásně u I. tunelu poblíž Obřan, zde též s foliis trichoneuris.

○○○ Listy vespod na ploše i s řapíky a palisty vždy hustě měkkochlupaté.

Subvar. **pleiotricha** Borb. (Vasvár 1888, p. 285; Syn. R. permixta f. densius pubescens sensu Borb., co však vzhledem k mnohým svrchu vytčeným k rubiginosa přechodním vlastnostem R. permixtae sotva správno bude). Ostnitosť a rozvětvení jako u a) iconica. Lístky prostřední velikosti široce elliptické až více vejčité, špičaté a i s listeny a v chudém počtu svazečnatých stopek květních hustě chlupaté. Čišky vejčité. Koruny růžové. Tento tvar však se širokou hlavičkou čnělek, která několik chloupků nese, byl Gandogrem již dříve v) Krauseana v Tab. 3512, (1828) pojmenován.

V Písárkách u Brna a jako f) Krauseana Gdgr. s lístky na obou koncích zaokrouhlenými, obak chlupatými, elliptickými, řapíky ± ostnitými, stopkami květními tuhoštětinatými a několika chloupky na čnělkách: na mezích u Kartouz. — Též u Landshutu (Heger) v prus. Slezsku poblíž hranic a dojista že i jinde mezi těmito dvěma místy.

△△ Plody kulaté neb vejčitě kulaté.

Subvar. septicola Déségl. (Essai mon. 1861, 149; Cottet et Castella Bullet de La Société Fribourg 1891, 156.) Keř stěsnaný, s četnými silnými křivými, tuhými ostny. Větévky květní často bez ostnův. Řapíky hustě měkkochlupaté, žláznaté a ostnité. Lístky prostřední velikosti, vejčitě elliptické, často se skoro okrouhlým konečným lístkem, na líci skoro neb zcela lysé, vespod zcela měkkochlupaté a bledožláznaté, na nervech hustěji chlupaté. Palisty namnoze úzké, na líci lysé, vespod jako listy oděné. Stopky květní hustě chlupatými a žláznatými listeny podepřené neb přerostlé, po 1 (— 3), bez chlupův, jen bohatě stopkatě žláznaté jako dolejší polovice vejčitě okrouhlých čížek. Úšty kališní na hřbetu zcela žláznaté, nazpět ohrnuté až odstálé. Terč

± kuželovitý. Koruny dosti malé, jemně růžové. Plody okrouhlé, krvavě červené.

β) **sphaerophora** Rip. [v Déségl. Cat., 285; Crépin Prim. VI. 1882, 820 (160)]. Větévky květní s tenčími ostny. Lístky opakvejčité, špičaté, vespod řídčeji chlupaté, později (již v poloviční době plodu) jen na postranních nervech chlupaté a mírněji žláznaté, rovněž i palisty. Stopky květní po 3—4, čišky okrouhle vejčité a jako hřbet ušlů kališních zcela srstnaté. Koruny zcela malé, růžové. Terč něco kuželovitý. Plody kulaté.

γ) septicoloides Crép. l. c. 821—822 (161—162) (et in Gdgr. mon. nov. Ros. Tom. IV., 1893, p. 267). Větévky květní často bez ostnův. Lístky tuhé, vynikle žilnaté, opakvejčité, v čas květu vespod zcela chlupaté, později vespod namnoze jen na postranních nervech chlupaté. Palisty vespod hustě žláznaté a chlupaté. Řapíky plsťnaté, sotva ostnité. Stopky květní po 1—3, dlouhé. Čišky podlouhlé, lysé. Ušty kališní na hřbetu žláznaté. Terč plochý. Plody široce opakvejčité a opak vejčitokulaté.

Z okrouhloplodých sv.) **septicola** vyskytuje se u nás jen blízký tvar f) blepharidea: V Pisárkách a u Obřan blíž Brna. f) **sphaerocarpa**: v Pískovcovém lomu u Krumlova (Oborny).

B.) Chlupatost řapíků velmi řídká, častěji žádná, též listy vespod jen na nervech chlupaté, později lysé,

◯) Větévky květní ± ostnité, nepříliš dlouhé.

+) Plody krátkovejčité, častěji malé.

Subvar. **Lemanii** Boreau (Fl. centr. ed. 3. 1857, nr. 875; Crépin Prim. VI. 1882, p. 823 (163).) Význačná delšími metlovitými větvemi, krátkými postranními větévkami, namnoze po 2 na spodu listů stojícími, velikými (často dlouhými), tuhými ostny, ± nechlupatými řapíky, malými, elliptickými až kopinatými, namnoze na obou koncích špičatými lístky, ku spodu zúženými konečnými lístky, které vespod namnoze jen na středním nervu chlupaté jsou (jen dolejší lístky kvetoucích větví jsou na spodu zaokrouhlené ± vejčité); menším a užším ozubením, namnoze bezžláznými, vejčitě podlouhlými čiškami, úzce zpeřenými kališními ušty; živě růžovými korunami a zpravidla vejčitými až vejčitě podlouhlými, prostředně velikými (avšak též krátkovejčitými neb vejčitě okrouhlými, menšími, jako na původním exempl. čís. 71 v „Herb. Ros. Déséglisé“), namnoze hladkými t. j. bezžláznými plody a význačně lysými čnělkami.

Této jsou následující růže blízko příbuzné, které sem prozatím jako tvary vřadíme:

a) Větévky květní skoro bez ostnův, plody větší neb podlouhlé, ± štětinaté.

δ) **cyanescens** Gdgr. (Decad. pl. nov. II., p. 23. 18. Tab. 3459, mon. nov. 1893, T. IV. p. 282 jako Chabertia Cyanescens). Namodrale světlozelená, hořejší příbuzná, leč ostny větví kratší, na větévkách květních velmi roztroušené, namnoze žádné, užší malé lístky namodralé: řapíky častěji bez ostnův, stopky květní delší, 12—16 mm, podlouhlé čišky zcela jemnými krátkými žláznatými štětinkami posázené, plody úzce podlouhlé, na spodu zaokrouhlené, na konci silně zúžené.

ε) **Karthusiana** J. B. Kell. et Form. (Oest. b. Z. 1885 nr. 4, p. 120). Listy ± krvavě načervenalé a vzrůst často stěsnaný. Větévky krátké i s větvemi tuhými, křivými, typickými ostny + posázené; větévky, řapíky, palisty, listeny, mladé prýty a nervy lístů červené neb krvavě červené, lístky malé až prostřední velikosti, opakvejčité, ku spodu zúžené, vespod velmi jemně žláznaté (nikoliv mazlavé), na středním nervu dosti hustě chlupaté, na postranních nervech však jen velmi chudě pýřité, ozubení skoro sbíhavé; řapíky ostnité a žláznaté, jen skromně chlupaté; palisty vespod (vyjímaje řapík) bezžlázné, krátké; květy v chocholících, stopky květní tenké a dosti dlouhé (13—15 mm), tmavočervenými, žláznatými chloupky hustě posázené; útlé čížky úzce ellipsoidické, ku spodu zúžené, brzy zcela, brzy od dolejší třetiny až ku spodu stopkatě žláznaté; ušty kališní úzce zpeřené, krátké; koruny malé; krátké plátky široce opaksrdčité (od výkrojku až ku spodu 12 mm dl. a 16 mm š.), hluboko vykrojené, sytě růžové, až skoro nachové; čnělky lysé, ± čnějící; terč plochý; plody? (nezralé opakvejčitě podlouhlé a ellipsoidické).

b) Lístky ku spodu zaokrouhlené; plody lysé.

ξ) **subhebegynia** Borb. (Pacher Fl. v. Kärnten III., 1877, 299; Syn. R. Lemanii Boreau v) pseudoremotior Gdgr. Tab., 3469, mon. nov. IV. 1893, p. 285, starší, leč vzhledem k umělé mluvě dosti špatné pojmenování!) Borbasův popis „in litt. ad Pacher“ zněl: „Rosa subhebegynia“ a typo foliis duplo minoribus, ramis florif. fere inermibus et fructo praecipue ellipsoideo colli instar non attenuato; — a f) operta Pug praeterea ramis abbreviatis differt Borb“. Doplňujeme popis tento dle původních exemplářů: části listů zelené; větve velmi prodloužené, dlouhé, bledé, s ostny velmi oddálenými po dvou vstřícenými, prostředně dlouhé větévky květní sem a tam bez ostnův. Lístky malé, vejčitě elliptické, na spodu (dolejší listy někdy na obou koncích) zaokrouhlené, vespod na středním nervu zcela chlupaté; řapíky jemně chlupaté, až chudě chlupaté, s ojedinělými ostny; palisty lysé. Stopky květní prostředně dlouhé, čížky podlouhlé, lysé; ušty kališní na hřbetu žláznaté; terč úzký namnoze plochý. Plody ellipsoidicky podlouhlé, brzy na obou koncích stejnoměrně zúženě špičaté, brzy pod ušty kališními široce stažené, lysé. Koruny velmi bledě růžové.

Subv. **Lemanii;** význačně pořídku: na Hádech u Klajdovky (Form. Oest. b. Z. 1886 čís. 3) a u sv. Antoníčka blíže Brna f) **cyanescens** nejřidčejší ze všech, posud jen ve tvaru blízkém na Hádech u Klajdovky a na úpatí Hadů směrem k Maloměřicům f) **Karthusiana,** v lese za Kartouzy; ve tvaru s lístky ještě menšími na Mordovně blíž Klajdovky, od f) cyanescens již krvavě červenou barvou řapíkův, palistův, stopek květních a listy nikoliv namodralými a na nervech mimo to pýřitými rozdílném. Toto ± krvavě červené zbarvení os a částí listův, pak stěsnaný vzrůst, krátké větve a foliola subtrichoneura parva aut minima jsou u všech na rozdílných místech stráně „Mordovny“ sbíraných jedinců stále; sem a tam, leč řidčeji vyskytují se na př.: u Cacovic a na Hádech u Obřan vedle typické f) Karthusiana s čížkami úzce ellipsoidickými, též tvary se široce podlouhlými a jiné s krátkovejčitými čížkami (tvary přechodní k Lemanii) f) subhebegynia rostliny se křem vyšším, větvemi delšími, čížkami něco většími, delšími, na obou koncích zúženými, též korunami něco většími a bledými: na stráni Mordovně blíž Klajdovky herb. čís. 375 a s listy ještě drobnějšími na Hádech.

8 Větévky květní bez ostnův, velmi prodloužené. Palisty širší.

+) Plody vejčitě podlouhlé.

Subvar. **operta** Puget (v Déségl. Cat., p. 285; Crép. Prim. VI. 1882, 161; Gdgr. mon. nov. IV. 1895, p. 287, dle četných jemu Pugetem zaslaných originálův atd.) Větévky a mladé prýty načervenalé. Ostny stejnotvárné, tuhé, ze širokého spodu srpovité. Větévky květní rozložené, namnoze zcela bez ostnův. Lístky veliké, hořejší opakvejčitě okrouhlé, dolejší často vejčité, na líci lysé, vespod hlavně na nervech slabě chlupaté, ozubení typické, leč hluboké a veliké. Řapíky bohatě ostnité, chudě chlupaté, žláznaté; palisty široké, namnoze jen u dolejších listů vespod na ploše žláznaté. Stopky květní po 1—4, srstnaté, krátkými listeny podepřené: čísky veliké prodlouženě vejčité, lysé. Ušty kališní na hřbetu žláznaté, pérovité úkrojky pilovité a žláznatě vroubené. Čnělky krátké, úzký, lysý sloupeček tvořící: terč namnoze zcela plochý. Koruny růžové, často bledší: plody podlouhle vejčité. (Někdy vyskytuje se v odchylce: s nemnohými, krátkými, jehlicovitými ostenci na větévkách květních neb s trochu štětinatými plody).

η) **lagenoides** Gdgr. Tab. 3466, mon. nov. IV., 284, (J. B. Keller apud Form. Oest. b. Z. 1886 nr. 4 et extr. p. 8). Prodloužené bezostné větévky květní a široké lístky jako u operta, ale poslední též vespod zcela lysé; řapíky skoro bez ostnův: palisty široké, leč lysé. Koruny bělavé. Stopky květní srstnaté 2—5, as 15 mm dl., čísky prodloužené, veliké, lysé. Terč ± kuželovitý. Plody větší a delší, sem a tam (u nás řidčeji) skoro láhvovité a až 2 cm. dl. (Lysejší tvar opertae s plody delšími).

Posud jen ve f) **lagenoides** na úpatí Hádův u Obřan a zde též směrem k Maloměřicům s bílými květy, srovn. Oest. b. Z. 1886, čís. 4 a extr. p. 8.

++) Plody ± kulaté (u nás posud nepozorovány).

Subvar. **serrata** Christ (Ros. d. Schw. 1873, 113 a časop. „Flora“ 1874, 465). Statná, silně žláznatá rostlina s lístky široce vejčitými, ku spodu zúženými, skoro nechlupatými, význačná hlubokými, velikými, rozbíhavými (Sepium připomínajícími) zuby, chocholíky vícekvětými, ušty kališními žláznatými s pérovitými úkrojky kopinatými, čnělkami dosti krátkými, lysými a plody okrouhle vejčitými, až vejčitými, lysými, prostředně velikými (širokými listy a zuby připomíná opertu) a co do vlastností úplně opáčná malá:

Subvar. **subspoliata** Déségl. et Ozan (v Bull. Dauph. IX., 1882, 377 atd.) s větévkami květními chudě ostnitými neb častěji bezostennými, dosti malými, okrouhle špičato-elliptickými, skoro lysými, trochu sivozelenými lístky: malými kulatými až vejčitokulatými plody, s lysými neb chudě pýřitými čnělkami.

o^0_0 Všechny větve neb aspoň větévky květní žláznato-štětinaté.

\+ Větévky květní bez tuhých ostnův.

Subvar. **vratislavensis** Gdgr. (Tab. 1882, nr. 3497: mon. nov. T. IV. 1893, p. 292, jako Chabertia vratislavensis). Větve tlusté, všechny žláznatoštětinaté; větévky květní bez tuhých, srpovitých ostnův. Lístky široce opakvejčito-podlouhlé, špičaté, na spodu srdčité, vespod na středním nervu hustě huňaté. Zuby trojhranné, odstálé; řapíky ostnité, všechny roztroušeně chlupaté; palisty zelené, široké, lysé a bezžlázné. Stopky květní po 2—5, hustě žláznato-štětinaté, 10—12 mm dl. Čísky podlouhlé, v dolejší polovici ostnitě štětinaté: ušty kališní na hřbetu dlouze žláznaté, s pérovitými úkrojky

veskrze lupenitými, žláznatě pilovitými a celokrajným přívěskem (neb konečným úkrojkem). Čnělky lysé, na počet chudé a krátce sloupkovité. Terč trochu kuželovitý. Koruny růžové. Plody ± podlouhlé, na spodu zúžené, pod špicí dosti dlouze zaškrcené. — Nejvýznačnější, tvarem lístův a ostnitou, velmi hustou srstnatostí, jakož i veskrze žláznatými větvemi R. Jundzilli připomínající, od Micranthis velmi odchylná odrůda, snad je posud nezjištěným míšencem mezi: **R. micrantha** × **gallica** neb **micrantha** × **Jundzilli** (k následující nelze ji přirovnati), který však vzhledem k jeho na počet chudým a v úzký, krátký sloupek spojeným čnělkám, přec jen k Micranthis řaditi se musí.

Posud jen v prus. Slezsku; u Vratislavi Kneblem sbíraná, pro její částečnou podobnost k míšenci dosud nepozorovanému R. micrantha × gallica, jehož rodiče u nás rostou a pro její stanovisko v pohraničním Slezsku zasluhuje jako již v Rakousko-Uhersku pozorované subv. silvicola a anisantha Borb. zmínky.

++ Větévky květní s tuhými ostny.

Subvar. **silvicola** Déségl. et Rip. v Mém. acad. de Maine et Loir 1873, XXVIII., p. 122, extr. p. 26). Vzrůst a rozvětvení rovněž nevýznačné. Větve tenké, dolů sehnuté, s dlouhými, nestejnými, ± rovnými, tuhými ostny, zprohýbané větévky květní žlutavými, rovnými, dlouhými ostny a několika žláznatými štětinkami posázené, lístky vejčité, namnoze vejčito-okrouhlé, prostřední velikosti neb větší, všecky řapíkaté, na líci zpočátku velmi řídce chlupaté, pak olysající, vespod sivozelené, zcela chlupaté a velmi jemně žláznaté, se zuby otevřenými. Palisty úzké a jako lístky oděné. Řapíky ostnité, na líci trochu chlupaté. Stopky květní žláznatě štětinaté, namnoze ojedněle, listenem lysým, delším, je přerůstajícím, namnoze lupenitým podepřené. Čísky vejčité až vejčitě podlouhlé, na spodu srstnaté. Ušty kališní na hřbetu žláznaté, dosti široce přenosečné, s přívěskem kopisťovitým, žláznatě pilovitým, zdélí koruny. Čnělky krátké a lysé. Terč skoro plochý. Koruny malé, růžové. Plody vejčitě podlouhlé.

δ) **anisacantha** Borb. l. c. 199. s ostny více srpovitými, tuhými a lístky méně chlupatými, více vejčitými, terčem kuželovitým a plody častěji zcela srstnatými.

⁑ Stopky květní namnoze zdélí plodův a všechny chudě srstnaté, lístky všecky na ploše žláznaté, leč žlázy roztroušenější.

b) **micranthoides** J. B. Kell. (Verh. d k. k. z. b. Ges. Vídeň 1882, p. 189 et 239.) Již v klíči str. 935 a 936. podrobněji popsána; mimo zde uvedené znaky rozeznává se ještě celou řadou nápadných znakův od adenopodních Tomentell a Scabiat (jako R. Gizellae a její ještě vzdálenějších již Déséglisem k R. aeduensis a R. controversa Rip. řaděných tvarův); svým Micranthis (nikoliv svrchu vytčeným neb Trachyphyllis) podobným vzrůstem; veskrze hákovitými (nikoliv rovnými a různě dlouhými) ostny, zelenými neb nahnědlými (nikoliv šedě ojíněnými) větvemi, namnoze malými, zelenými, na obou koncích špičatými (nikoliv velikými, tuhými, šedými, skoro kožovitými a v čas zralosti plodu skoro bezžláznými) lístky, širšími, zelenými palisty, delšími užšími plody a na počet chudými, v tenký, krátký slou-

pek spojenými, zcela lysými čnělkami; konečně uvážiti sluší, že autor R. Gizellae neměl, aniž na zřeteli míti mohl nekonečné řady různých růží ze všech míst a zemí korunních, nýbrž jen jeden, a sice na původním stanovisku nalezený a zde popsaný tvar. — Jako Micranthae Heteropodae nutno — správněji — sem řaditi.

i) **tomentellaeformis** J. B. Kell. et Form. (Oest. b. Z. 1886, p. 116). Odění a žláznatost na rubu plochy listové u všech lístů vyvinuty, terč a čnělky jako u typické micranthoides, dolejší páry lístů však tupounké, neb nanejvýš ku předu úzce zaokrouhlené — ani klínovité, ani ostře přišpičatělé: čišky krátkovejčité.*)

k) **similata** Puget (v Déségl. Descript. quelqu. esp. in Billotia 1864, p. 38, nepatří k Tomentellis, nýbrž, jak Christ dovodil, k Micranthis). Bohatě ostnitá. Lístky vejčité, až vejčitě podlouhlé, krátce přišpičatělé, ku spodu zaokrouhlené, tmavozelené, na líci skoro lysé, vespod mírně, až hustě chlupaté a stejnoměrně roztroušeně žláznaté, po kraji široce a otevřeně pilovité. Řapíky chlupaté, ± žláznaté a ostnité. Palisty úzké. Stopky květní krátké, chudě žláznaté; ušty kališní trochu delší než bílé, trochu narůžovělé plátky, na hřbetu žláznaté. Čnělky lysé. Plody vejčitě podlouhlé (neb též ellipsoidické!) bleději červené.

λ) **Wirtgeni** H. Braun (v Kern. Fl. exs. aus. hung. 1888 nr. 1661; Syn. R. similiata β) Reichenbachiana H. Braun v Ob. Fl. 1885, 923). Ostnitá. Lístky oddálené, na obou koncích ostře zašpičatělé (větší než u R. Obornyana), s otevřenými, 2—3krát (nepravidelněji), v hořejší třetině však hlouběji a skloněně pilovitými zuby, vespod méně hustě chlupaté, avšak velmi bohatě žlazami posázené (nejhořejší ovšem „méně oděné“, ale jen proto, že jsou ještě málo vyvinuty Kr.) Řapíky dlouhé a skoro plstnaté (Kr.) Čišky a plody vejčitě podlouhlé, až ellipsoidické. Ušty kališní delší a užší s četnými velmi dlouhými úzkými, pérovitými úkrojky, lupenitě rozšířeným, bohatě a žláznatě pilovitým přívěskem, na hřbetu často srstnaté. Květy skoro bílé, větší. Čnělky lysé, nad slabě kuželovitý terč trochu pozdvižené.

b) Hojná kolem Brna, jako: na Hádech u Klajdovky a na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům. Oest. b. Z. 1886 čís. 3 a 4, na Rybníčkách blíž Kartouz l. c. 1885 str. 120: v odchylce s okrouhlými až vejčitě kulatými čiškami; ostatně význačně: u Liskovce; s řídce neb slaběji (nikoliv hustě-) chlupatými nervy na rubu lístův a krátkými čiškami: na Rybníčkách u Kartouz; v poslední odchylce jako lusus umbrosus calvescens, s malými, elliptickými lístky a skoro bílými (?) květy! na Červeném kopci u Brna. f) **tomentellaeformis**: na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům. f) **similiata**: na východním úklonu Ondřejníka u Frýdlandu, v údolí Ostravice, zde však hojná (Oborny). Růže, kterou horlivý sběratel, důst. p. Gogela, v této části území a sice: na kopci Čupku u Frýdlandu se zralými plody sbíral a Kellerovi zaslal, jest od původních exemplárů Pugetových (z herb. Crépinova) zcela odchylná a R. quercetifolia Kern. více podobna — snad zcela nová — Keller píše: „růži tuto nutno doplniti, a jest-li se osvědčí, chci ji **R. Gogelana** pojmenovati“. f) **Wirt-**

*) Tato růže jest přibližným tvarem v Ob. Fl. (odchylně od schedis IV., 1886, p. 24—25) opět a zcela správně k R. Obornyana řaděné var.) Gizellae. Kdybychom ji chtěli ve smyslu schedis ku Gizellae řaditi, museli bychom ji **R. tomentella** (var. Obornyana, subv. Gizellae) f) rubiginosissima pojmenovati, což by bylo nesmyslem.

geni: v údolí Dyje u Znojma (Oborny), velmi krásně na mezích Židenického kopce u Brna můj herb. čís. 422.

§§ Č n ě l k y c h l u p a t é, — a jsou-li slabě chlupaté neb lysé, vždy hlavaté a krátké.**)

*) Stopky květní dlouhé, v chocholíku, nestejně dlouhé, 1—4krát delší než trubka kališní. L í s t k y j e n vespod (na středním nervu) hustě-, ostatně řídce c h l u p a t é.

c) **Lexnitzensis** J. B. Kell. (l. c. p. 237 jako var. R. anisopoda Christ; Syn. R. Lexnitzens s v Ob. Fl. p. 929—30). Popis viz v klíči str. 934 a 935, k tomu ještě připoj: keř veliký, letorosty chabé, obloukovité. Ostny stejnotvárné, silné, na pních šedé, dolů skloněné, na větvích kratší a méně skloněné, všecky hákovité. Řapíky i s nervy lístkův a ostenky žlutavě bledozelené. Ušty kališní po odkvětu dílem nazpět ohrnuté, dílem rovnovážně odstálé, zvláště dlouhé, úzce zpeřené, přívěsky velmi prodloužené, úzce čárkovité, leč ku konci nikoliv nitkovité, nýbrž š rocе čárkovité, na hřbetu jakož i po kraji roztroušenými d l o u z e stopkatými žlázkami a roztroušenými drsnými chlupy posázené. Velikými, vícekrát pilovitými listy, velmi dlouhými, namnoze chocholičnatými stopkami květními, tuhými štětinami, ušty kališními a čnělkami připomíná Glandulosae; hustě žláznatými listy, úzkým terčem, nevyniklými nervy atd. Sepiaceae a Micranthae; ostnitostí a srstnatými čnělkami Rubiginosae a jest spojovacím členem mezi těmito; od R. anisopoda rozeznává se ostnitostí, chlupatostí, nelysými číškami, v nitku nezakončenými, částečně rovnovážně odstálými ušty kališními a pozdější dobou květní.

V křovinách, plotech, po kraji rolí a lesů velmi roztroušena: v lomech a pobliž střelnice u Krumlova, při cestě od Vedrovic do Marešovic, na Leskouně u Olbramovic, pak u Lexnice a Waldkirchenu blíže Dobersbergu v Dolních Rakousích blízko moravské hranice (Oborny) a bezpochyby i na sever odtud při Slavonickém potoku.

*) Stopky květní, ušty kališní, koruny a čnělky kratší, případně malé; lístky obak (neb vespod trvale) hustě chlupaté, namnoze veliké, až prostředně veliké; plátky živě růžové, až nachové.

) Pozn. K. Micranthis se chlupatými čnělkami (§§) patří ještě více v nedokonalých jedincích nikdy přesně určitelných odrůd, poněvadž často jen svými vespod bezžláznými palisty, jemnějšími, zprohýbanými větvemi, jemnější srstnatostí stopek, dílem jen svými nad terčem stopkovitě pozdviženými čnělkami poznatelny jsou. Z těchto zasluhují za příčinou svého zeměpisného rozšíření zmínky: 1) s malými krátkovejčitými zcela srstnatými plody; malými, elipticky okrouhlými, jen na středním nervu chlupatými lístky a bledými květy = v. **pallidiflora H. Braun, Verh. z. b. Ges. 1888, 524 (Syn. R. micrantha v) decipiens Gdgr. T. 3568 f) decalvata); 2) od této lístky vespod zcela chlupatými a lysými plody odchylná v) **modesta** Gdgr. T. 3572: u Vratislavi; 3) s plody podlouhlými, většími, lysými, větvemi bohatě tuhoostnitými, palisty širokými, ušty kališními přímými, květy živě růžovými = v) **sarcostephana** Gdgr. T. 3566 v Chorvatsku a Slezsku. Všechny s r ů z n o t v á r n o u o s t n i t o s t í. Kell.

d) **Formánekiana** J. B. Kell. (Oest. b. Z., 1885, čís. 4). Keře prostřední výšky s větvemi tmavočervenými, neplodnými prýty i s listy načervenalými; načervenalé mladé výhonky jsou však bělavě jemnoplsťnaté. Ostny všecky tuhé, roztroušené a ± hákovité. Lístky tlusťounké, obak ± jemnoplsťnaté, podlouhle vejčité, až podlouhle elliptické, veliké, až prostřední velikosti, všecky špičaté, ku spodu úzce zaokrouhlené, nikoliv klínovité, po kraji velmi stejnoměrně pilovité. Zuby otevřené, veskrze krátce a široce vejčité (= jako u R. rubiginosa L.), vespod bledými, jemnými (Tomentosae připomínajícími) žlázkami hustě posázené. Listeny malé, vejčitě kopinaté, v jemnou dlouhou špici vybíhající, načervenale hnědé, vně jako tlusté řapíky velmi krátkou, skoro aksamítnatě modravě šedou plstí řídce pokryty, posléze olysající, nikoliv lupenité a namnoze kratší než stopky květní. Chocholík bohatokvětý, často vidličnatě složený, leč útlý a zcela krátký. Stopky květní nachově hnědé, velmi tenké, krátkými, jemnými, červenými stopkatými žlázkami a útlými žlutavými, krátkými štětinami nestejnoměrně hustě posázené (připomíná částečně R. anthracitica Christ), po 3—9, sotva zdélí neb málo delší číšek. Číšky černonachové, nemnohými, žlutavými, velmi krátkými žláznatými štětinami posázené, neb lysé, v poupěti velmi drobně ellipsoidické, později podlouhle opakvejčité (v stopky zúžené). Stopky kališní skoro krátké, velmi úzké, z úzkého spodu skoro v jemné nitky vybíhající, s velmi úzkými, skoro nitkovitými pérovitými úkrojky, nazpět ohrnuté, až zpola odstálé, na hřbetu velmi jemně a hustě žláznaté, obak krátkoplsťnaté. Terč plochý. Čnělky slabě chlupaté, též skoro lysé, malou nečnějící hlavičku tvořící. Koruny skoro neb zcela malé, nachové, plody vejčité. Zajímavý a krásný R. tomentosa a rubiginosa připomínající tvar našeho území.

Význačně (statná) na Červeném kopci u Brna vícekráte sbírána; pak jako f) **subrobusta** Suavifoliis (v. puberae DC. modo) proxima: na Červeném kopci sub. nr. 575; zde též s čnělkami skoro lysými (= tvary střední mezi permixta Déségl. a pubera DC. = Micranthis i. e. pleiotrychae Borb. Vasvár, 285 modo proxima), ušty kališní však odstálé a spod listu široce zaokrouhleny = rubiginosa L. s čnělkami dosti lysými: můj herb. čís. 576. — Pak rovněž f) subrobusta Suavifoliis (v. puberae DC) s chlupatými čnělkami a spodem listu modo proxima jako lusus: receptaculis pedunculis ramisque (!) setis flavicantibus longiusculis, eglandulosis-hispida, foliis tenuiter pubescentibus: na Červeném kopci sub. nr. 589; — pak jako f) **minor dimorphacantha** ad Suavifoliis (pubera DC.) magis, quam ad Micranthis (pleiotricha B) vergens = čís. 578, sed receptaculis setosis; čís 577 z téhož kopce; již z těchto základních tvarův, které jsem všechny u Brna sbíral, vysvítá jich zvláštní systematicky obtížné střední postavení, které dle staré školy jménem označiti se musí. — S jen tuhými, avšak skoro šídlovitými ostny a skoro lysými čnělkami nalezl jsem ji:

u Mor. Budějovic 16, VII, 1884 a v česko-mor. pohoří: u Balína blíž Velk. Meziříčí 26, VII. t. r., jak se zdá, tvar dobrý a pro Moravu význačný.

e) **Budwitzensis** J. B. Kell. (Oest. b. Z. 1886, p. 195 jako R. caryophyllacea f. Budwitzensis.) Silný, prostředně vysoký, dosti hustě listnatý keř, jehož prodloužené větévky květní úzkými, lehce zahnutými ostny, někdy též několika málo tuhými štětinkami posázeny jsou. Lístky opakvejčité, skoro klínovité, často více než prostředně veliké, jen vespod velmi hustě chlupaté a velmi hustě draslavožláznatě rzivohnědé, často zvraskalé, na líci skoro neb zcela lysé, trochu lesklé a sem a tam žláznatě tečkované, po kraji dosti hluboce a úzce zastřihovaně pilovité. Palisty namnoze velmi rozšířené, hustě draslavožláznaté. Květy nejsou svazečnaté. Stopky květní jednotlivé, zcela krátké, měkkými stopkatými žlázkami hustě posázené. Čišky velmi malé, kulaté (až vejčitokulaté), lysé. Ušty kališní malé, s krátkými, úzkými, pérovitými úkrojky, rovnovážně odstálé, na hřbetu žláznaté. Čnělky lysé neb lehce chlupaté, v krátkém, volném svazečku, nikoliv hlavaté. Terč ± kuželovitý. Koruny zcela malé, nachové. — Od R. septicola započínající dvoutvárnou ostnitostí, nápadnou krátkostí ojedinělých stopek květních, drobností čišek a plátkův, čnělkami brzy mírně chlupatými, brzy lysými, hustou, hnědou draslavou žláznatostí a týmiž znaky od každé Micranthy (kamž Crépinem řaděna byla) rozeznatelná! Pro Moravu rovněž význačná růže, která vlastnosti tří specií: R caryophyllacea Bess., R. rubiginosa L. a R. micrantha Sm. spojuje a protivou svých velko- a hustolistnatých větví a ojednělých velmi krátkostopkatých drobných číšek pozoruhodna jest.

Posud jen na Hoře u Mor. Budějovic, zvláštní 3 různé specie připomínající tvar našeho území, jehož velmi krátké, útlé, zcela malými stopkatými žlázkami chudě posázené stopky květní, proti větším listům a výminečně na líci listův a na větvích se vyskytujícím žlázkám a mimo to odstálým uštům kališním zcela paradoxní jest a dolnorakouskou adenopodní caryophyllacea Autor (non Besser) a R. graveolens atd. více než nějakou Micranthu připomíná a zastupuje na Moravě snad jako blízký tvar Crépinem za species uznanou R. Zalana Wiesb. neb as graveolens × micrantha.

1249. R. graveolens Gren. (R. silněvonná, v God. Fl. de France 1848, 568 excl. syn. var. β) et γ) = Subsect. Sepiaceae skupina Graveolentes Crép. olim; nunc = species nr. 9) Dosti stěsnaný, 1—2 m. v. keř, s kratšími často načervenalými větvemi. Ostnitost často něco nestejná; ostny sice všecky tuhé, avšak mezi křivé někdy menší zahnuté vtroušené. Řapíky, jakož i většinou rub dolejších palistů hustě žláznaté, nejhořejší palisty namnoze široké a lysé

Lístky zpravidla široce opakvejčité, avšak též elliptické a ku spodu často velmi zúžené, až klínovité, vespod krátkými balzámem zapáchajícími stopkatými žlázkami hustě až velmi hustě posázené, 3krát žláznatě pilovité, zuby ku spodině listové nepatrné, teprvé od prostředka kraje listového silně vyvinuty, špičaté a jemně 2krát pilovité, širší než u R. sepium. Stopky květní svazečnaté, též jednotlivé, lysé a namnoze krátké. Čišky lysé v listenech ukryté. Ušty kališní po odkvětu vzpřímeny, na hřbetu bezžlázné, úzce zpeřenoklanné a často v skoro nitkovité přívěsky prodloužené, plod až do úplného uzrání zdobící. Čnělky krátké, hustě chlupatou hlavičku tvořící. Koruny trochu větší než u R. sepium. Plody šarlátově červené. Odrůdy*):

§) Řapíky skoro bez chlupův. Lístky jen vespod na nervech chlupaté; kraj listů proto nebrvitý neb jen místy chlupatě brvitý.

a) **typica.** Zahrnuje více podřízených odrůd, které mimo pod § uvedené vlastnosti ještě opakvejčitě podlouhlými neb elliptickými, avšak k řapíku klínovitě zúženými lístky atd. se vyznačují. Sem přináležejí:

+ S větévkami květními bez ostnův.

α) **Wimmeriana** Gdg. (Tab. 3239, mon. nov. T. IV. 1893, p. 203). Větve tenké; ostny málo skřivené, široce podlouhlé, tmavozelené; palisty červené, velmi široké; stopky květní ojedněle, jen 4—5 mm dl. Plody kulaté, čnělky hustě měkkochlupatě huňaté.

β) **Cheriensis** Déségl et Rip. (v Billotia, 1866 p. 46.) Větve tlustší, ostny větví silnější, srpovité; lístky opakvejčitě podlouhlé, posléz jen na středním nervu chlupaté. Řapíky řídce chlupaté, ostnité. Palisty načervenalé, lysé. Stopky květní po 2—4, čišky opakvejčité; čnělky hustě srstnaté, terč plochý. Koruna bílá, s krajem pletně načervenalým. Plody dle Déséglisa veliké, ellipsoidické. (Sem patří též f) **silesiaca** Gdgr. Tab. 3249 s delšími stopkami atd.)

++ S větévkami květními ostnitými, řapíky často velmi řídce chlupatými.

γ) **Jordani** Déségl. (Essai p. 106; Syn. R. graveol. *α*) nuda Grenier fl. jur., p. 249 sensu lat.) Hlavní zástupkyně a) typica, význačná dlouhými ploše nesmáčknutými, málo křivými, tuhými ostny, které jsou na větévkách květních často v párech střičné; opakvejčitě podlouhlými, na líci leskle zelenými, vespod přisedlými žlázkami pokrytými neb dle Crépina zcela lysými a žláznatými, na hlavním nervu zřetelně, na postranních nervech nezřetelně chlu-

*) Pozn. Některé (na štěstí ne všechny) z bezostných odrůd vykazují sem a a tam jednotlivé ostnité větévky květní a naopak; — rovněž vyskytují se často vedle lysejších řapíků hustěji chlupaté lístky a naopak. Pročež nutno jest, by sběratel větší počet větévek sbíral neb převládající okolnosti na místě samém poznamenal — neb odrůdy od Graveolentes nemohou ani dle jediné plodné — a jediné květní větévky, ani z více kusů jednoho a téhož stadia s jistotou neb bez značné ztráty času určeny býti Kell.

patými lístky; skoro bezostennými a skoro lysými řapíky, nechlupatými a bezžláznými palisty; bělovlnatými čnělkami, vejčitě okrouhlými číškami, světle růžovými korunami, trochu šířeji zpeřenými ušty kališními a velikými, vejčitě kulatými plody.

δ) **Boullui** Gdgr. (v Bullet. soc. dauphin, 1873, p. 14. Soc. dauph. exs. nr. 110.) Větve načervenalé, bohatě ostnité. Lístky podlouhlé, ku spodu zúžené. Palisty krátké, široké, vespod žláznaté. Stopky květní po 2—4, trochu prodloužené. Číšky podlouhlé; ušty kališní úzce peřenoklané, dlouho trvalé; čnělky skoro vlnaté, koruny bílé, něco pletně narůžovělé, prostřední velikosti. Plody velmi veliké, opak vejčitopodlouhlé, kuželovité se špicí zúženou, uvnitř jen s nemnohými nažkami. (Sem patří též f) carpathica Gdgr. mon. nov. IV., 1893, 209.)

ε) calcarea Christ (Ros. d. Schweiz, 1873, p. 120) zde čteme doslovně: sem (t. j. k Jordani) patří též (Sanbergrem u Würzburga sbíraná) f) calcarea, která se nechlupatými (sic!), malými, světle šedozelenými a tuhými lístky, živě načervenalými květy a velmi stěsnaným vzrůstem vyznačuje, avšak hlavatým květenstvím a vlnatými, krátkými hlavičkami čnělek zřetelně tvarem od graveolens se osvědčuje. Větévky květní ostnité, ostny často vstřícné. Řapíky často řídce chlupaté neb nezřetelně chlupaté, rovněž i střední nerv, proti tomu líc i rub neb jen rub listů „zdánlivě“ bez chlupův, aneb nezřetelně velmi jemnými chloupky trochu posázeny; kraj listů namnoze nebrvitý. Plody široce vejčité, též vejčitě kulaté, ještě v čas zralosti ušty kališními věnčené. Čnělky hustě vlnaté. Koruny as 3 cm š. (Christem původně jako „calcarea“ určené a z Durinska rozeslané rostliny přináležejí vyjímaje ty, které Duffl a Lutze rozeslali, k různým odchylkám následující odrůdy b., což i Christ pozdějším rozpoznáním dosvědčuje). V rakouském Slezsku rostoucí odchylka této odrůdy jest:

f) **Friedekensis** J. B. Kell. význačná ostny v párech stříčnými, tenkými, málo zahnutými, hořejšími lístky elliptickými, dolejšími opakvejčitě klínovitými, stopkami květními velmi krátkými, často ojednělými, hlavičkami čnělek mírně až chudě vlnatohuňatými, korunami bledými, plody široce vejitými až kulatými. Svými skoro nechlupatými, na líci lesklými lístky a vejčitými plody (s typicky vzpřímenými ušty kališními) zastupuje samostatný a stálý tvar (který za příčinou svých vzpřímených uštů kališních nikdy s R. inodora f) osmoidea směňován býti může).

α) **Wimmeriana:** na Moravě: u Místku (Gogela) v Čechách u Prahy (herb. kl. Oseku čís. 36, c.) v prus. Slezsku: u Landškrona a Zhořelic (Schultz), bezpochyby též v Reichenštýnském pohoří v rak. Slezsku, β) **Cheriensis**, f) **silesiaca** dle Gandogra v prus. Slezsku; zde též v Gorayských horách (Hülsen) γ) **Jordani** posud jen ve tvaru přechodním k f) calcarea Chr. u Místku (Gogela), δ) **Boullui** vyskytuje se jen ve f) carpatica: u Lipló-Ujvár v pohraničních uherských Karpatech (Lud. Richter) a dojista i na moravské straně těchto hor. ε) **calcarea**. Význačně na břehách Moravky a Ostravice u Místku na Slezské straně hojná (Gogela), dle Oborného všude kde R. elliptica roste f) Friedekensis: u Frýdku (Gogela).

§§) Řapíky chlupaté. Lístky již na ploše chlupaté, namnoze obak, leč velmi roztroušeně, velmi skrovně, zvláště

na větévkách plodních chlupaté. Kraj listů (jak žlazami) tak i chloupky kolkolem roztroušeně brvitý.

b) **elliptica** Tausch (v čas. Flora II, 1819, 465 a dle původních exempl. v herb. J. B. Kellerově a dle Crépinova písemného sdělení o orginálech Opizovo-Tauschových z r. 1883). Ostny tuhé, ± hákovitě ohnuté, pod palisty často po 2. Prýty (silného keře) rovné, se světlohnědou korou a listím často nažloutle zeleným. Lístky malé, až prostřední velikosti, elliptické, až opakvejčitě podlouhlé, k hořejšku tupounké, ku spodu klínovitě sbíhavé, na líci velmi roztroušeně po ploše chlupaté, skoro lysé, vespod na postranních nervech hustě, na ploše méně chlupaté, lístky větévek plodních po kraji ± chlupatě brvité. Ušty kališní po kraji ± žláznaté. Čnělky hustě huňaté až ± hustě vlnaté. Plody široce vejčité, též vejčitě kulaté.

+ Plody ± kulaté, malé.

ζ) *cymboides* Gdgr (Tab. 3264, 1882; mon. nov. IV, 1893 p. 210 nr. 267 jako Chabertia cymboides; Baenitz. herb. europ. nr. 1274). Ostny větší roztroušené, ze širokého spodu srpovité, ostré, na větévkách květních žádné. Lístky s dlouhými postranními nervy, opakvejčito-podlouhlé, na konci skoro tupé (tupounké), ku spodu zúženě uťaté, na líci roztroušeně chlupaté, vespod na nervech hustěji krátkochlupaté, na ploše roztroušeně chlupaté. Řapíky ostnité, mírně chlupaté, hořejší někdy jen pýřité. Palisty vespod žláznaté, s oušky něco odstálými. Stopky květní po 1—3, as 8—10 mm. dl. Čísky malé, skoro kulaté; ušty kališní načervenalé s pérovitými úkrojky úzce čárkovitými, pilovitými. Čnělky vlnaté; terč kuželovitý; koruny bledé, bělavě narůžovělé. Plody malé, skoro kulaté (řídčeji velmi široce vejčitě kulaté s uťatou špicí).

++ Plody vejčitě kulaté, vejčitě okrouhlé, až široce vejčité.

ε) *aspera* Schleicher (exs. in herb. Hegetschw. teste J. B. Keller v Deuts. b. Monatss. 1886, čís. 11, p. 172, Schleich. Cat. 1821 p. 29, non R. aspera Hegetschw. nec autor). Větve hnědé, ostnité. Větévky květní bez ostnův. Lístky po 5 — (7), v párech stojící postranní široce opaktrojhranné, poměrně krátké, ze široce otupělé, skoro uťaté špice ku spodu dílem úzce zaokrouhlené, dílem značně zúžené, lihé (t. j. konečné) kosníkově opaktrojhranné, na líci zcela, ale skoro nezřetelně slabě jemnými chloupky pokryté, bezžlázné, vespod na hlavních nervech mírně — (na ploše však roztroušeně —) huňatě krátkosrstnaté a hrubšími rovněž méně hustými žlázkami posázené. Řapíky kolkolem pýřité, trochu ostnité. Palisty prostřední velikosti, hořejší vespod bez chlupův, jen žláznaté. Stopky květní trochu prodloužené, po 3, tenké, lysé. Čísky kulaté, malé. Ušty kališní ze široce vejčitého, vně běloplsťnatého spodu (na jehož hřbetu jen úzký, nachový, lysý pruh se nalézá) v dlouhé úzce čárkovité, trochu kopisťovité, nachové (v hořejší třetině též vespod nemnohými, dlouhými žlázkami posázené), jemně žláznatopilovité laloky a ještě jemnější čárkovité úkrojky rozdělené. Čnělky v žlutavou hustě chlupatou hlavičku spojené. Plody okrouhlé. — Od R. Lugdunensis microcarpa: povšechnou slabší chlupatostí, široce opaktrojhrannými lístky, trochu širšími, lysejšími palisty a listeny, většími plody rozdílná; k statnější, ztuha ostnité atd. R. elliptica nelze ji přirovnati. Nejstarší pojmenování pro R. graveolens. —

f) **colorata** Spenner (Flor. Friburg. III, p. 771; Syn. R. (Chabertia) aspera Schleich. teste Gdgr. mon. nov. IV, 1893, p. 211.) Schleichrem a Thomasem u Bexu sbíraná; — rozeznává se ± červenou barvou celé rostliny, podlouhlými na líci lysými lístky a bohatou ostnitostí všech větví a vejčitě okrouhlými plody.

ϑ) **legitima** J. B. Kell. (Syn. R. elliptica Tausch exs. autoris in herb. J. B. Keller et ejus diagn. in „Flora“ Ratisbon. 1819, II p. 465 = R. rubig. var. laevis et var.) glaucescens Autor. Pragens. et in herb. Osek). Keř silný s tlustšími větvemi, ostny silnými, ze širokého spodu srpovitými; tyto jsou na větévkách květních pod palisty všecky stejnotvárné, roztroušené, často nápadně veliké. Lístky všecky elliptické, na obou koncích stejnoměrně úzce přiokrouhlené neb též špičaté, na líci matné, nezřetelně roztroušeně chlupaté, později olysající; vespod více bledošedé, na hlavních nervech, zvláště neplodných prýtů hustěji, na ploše však roztroušeně (později mezi nervy sotva zřetelně) chlupaté; širší (než u R. sepium), leč drobně a zvláště mělce- (nikoliv ostře a hluboce) pilovité, v dolejší třetině často skoro nepilovité. Palisty jako listy chlupaté neb častěji olysající, všecky však i s listeny vespod roztroušeně žláznaté. Řapíky prv hustěji kolkol chlupaté, často nezřetelně jemně plsťnaté, bohatě žlaznaté, sem a tam ojedinělé štětiny a ostenky nesoucí. Stopky květní krátké a lysé, namnoze ojedinělé (neb — 2) listeny listy nesoucími přerostlé. Ušty kališní ± úzce čárkovité, zpeřené (nikoliv nitkovitě zakončené!), žláznatě pilovité, as jako u ostatních Graveolentes, jen jich dolejší (poupě kryjící) část jest mnohem podlouhleji elliptická. Čišky ellipsoidické (nikoliv malé!), později krátce vejčité, široce vejčité neb vejčité. Čnělky v hustě chlupatou (skoro vlnatě huňatou) hlavičku spojené. Koruny bledě růžové trochu více než prostřední velikosti. — Z příčiny, že též Trattinick měl právě tak jako Keller autentické originály stejné (ve všech částech ± elliptické) podoby po ruce, jest tato R. elliptica Trattin. et J. B. Kell., která mimo to s původním popisem Tauschovým se úplně shoduje *f)* legitima a zásluha Trattinickova mnohem méně pochybná než nového, od vlastního vyobrazení (ohledně palistův, uštů kališních, čišek a plodův!) odchylného popisu ve Verh. d. k. k. z. b. Ges. 1885, str. 81—84 Kell. Tento typický tvar *v)* legitima vyskytuje se též jako:

f) **subhispida J. B. Kell.** (dle původ. exs. Tauschových v herb. J. B. Kellerově a jinde) od předešlé jen 1—2 tuhými štětinkami na některých nemnohých stopkách květních rozdílná.

+++ Plody vejčitě ellipsoidické, vejčité (se zřetelně zúženým krčkem) neb podlouhlé.

i) **Tasovicensis J. B. Kell.** (Syn. Chabertia moravica Gdgr. Tab. 3268; mon. nov. IV. 1893, p. 211—211; non R. moravica Borb.) Keř statnější; větve dlouhé s krátkými, tlustými, hustě listnatými větévkami. Ostny málo zakřivené, na větévkách květních četné. Lístky podlouhlé, na obou koncích málo zúžené, obak jako u *η* chlupaté, vespod velmi hustě žláznaté. Řapíky ostnité, všechny plsťnaté. Palisty velmi široké, zelené. Stopky květní po 1—2, 9—10 mm. dl. Čišky ellipsoidické. Ušty kališní zluha přímo skloněné, trvalé, s pérovitými úkrojky veskrze jen málo rozšířenými a pilovitými. Čnělky huňatě vlnaté; terč plochý. Plody veliké, vejčitě ellipsoidické.

k) **thuringiaca Christ.** (v »Flora“ LX. 1877, p. 403; Gdgr. Tab. 3272 et mon. nov. IV, 1893, p. 213; orig. leg. Dufft et Schulze in herb. J.

B. Keller). Větve prostředně vysokého kře namnoze tlusté, se silnými srpovitě zakřivenými ostny. Větévky květní většinou (t. j. skoro všechny na kři) bez ostnův. Lístky často prostředně veliké (ale též malé), postranní ellipticky podlouhlé, jen nejhořejší pár neb lichý konečný lístek trochu opak vejčitopodlouhlé, špičaté, ku spodu úzce zaokrouhlené, krásně zelené, na líci velmi chudě pýřité neb nezřetelně roztroušeně chlupaté, vespod na nervech hustě chlupaté až skoro plsťnaté, na ploše jen sem a tam neb stejnoměrně slabě chlupaté, hustě bledými, draslavými, krátkými žlázkami posázené. Zuby trojhranné, dosti otevřené. Řapíky bez ostnův, zcela plsťnatě chlupaté (ostatně jako u všech odrůd bohatě žláznaté). Palisty méně široké (avšak širší než u var. cymboides), často načervenalé. Stopky květní ojedinělé (řídčeji po 3), zcela krátké (jen 7—8 mm. dl.). Čišky vejčité. Ušty kališní rozložené, as jako u *v)* aspera, jen výjimkou trochu listovitě rozšířené. Čnělky hustě vlnaté. Terč plochý. Koruny světle růžové (nikoliv bledé). Plody vejčité, trochu v krček zúžené, leč též velmi veliké, široce vejčité, se spodem skoro plochým a špicí zúženou. (Sem bezpochyby patří též *f)* **magyarica** Gdgr. l. c., p. 213 s řapíky ostnitými, palisty většími, delšími, načervenalými, lístky na líci lysejšími, široce kopinatými, ušty kališními velmi dlouhým výběžkem zakončenými a plody velmi velikými, vejčitými s dlouhým krčkem).

ζ) **cymboides**. Jak se zdá, dosti hojná: kolem Vsetína (Bubela), na Štaudli u Místku (Gogela), v Čechách dosti hojná a odtud až do Perné v saském Švýcarsku (E. Hippe). *η)* **aspera**: na Hádech u Klajdovky, zde též ve *f)* **colorata** *ϑ)* **legitima**: na Slatinské skále. — U Adamova a Blanska (Theimer), u Dětkovic (Spitzner), dosti hojná kolem Krumlova (Zimmermann), na Leskouně a při cestě od Vedrovic do Marešovic, u Dukovan, Ivančic a při cestě odtud do Tečic (Oborny). Kolem Znojma: na Pelcberku, Frauenholz u Tasovic, mezi Milfrounem a nádražím, u Tasovic, při cestě od Milfrouna do Mal. Tasovic a Našetic, mezi Mal. Tasovicemi a Znojmem, v údolí Leskavy a u Hardeku Oborny). V sev. Moravě: u Velk. Losina (Oborny). Ve východní části: hojná kolem Vsetína (Bubela), na úpatí Ondřejníka u Frýdlandu, zde 1881 ještě 25. července kvetoucí (Oborny); jisto, že některé z těchto udajů patří k různým tvarům naší subsp. elliptica a nikoliv jen ku f) legitima. V Čechách: u Karlova Týna a Bubenče blíž Prahy (Opiz a Tausch) *ι)* **Tasovicensis**: u Znojma (Oborny, teste Gandoger) a v Purkrábce u Tasovic (Oborny, teste J. B. Keller), námi v Oest. b. Z. 1886, v čís. 3 uvedena f) moravica zdá se býti středním tvarem mezi aspera a f) Etterbergensis. *k)* **thuringiaca**: u Znojma (Oborny), též v Čechách.

§§§) Řapíky, jakož i rub listů též na větévkách plodních hustě měkkochlupaté až skoro plsťnaté. Lístky namnoze obak chlupaté, po kraji hustě brvité.

c) **obovata** Bechstein (Forstbot. ed IV 1821, p. 703—704 pro sp.). Kře prostřední výšky s lístky často široce opakvejčitými, až vejčitě okrouhlými, prostředně velikými, čnělkami častěji bělovlnatými, ušty kališními jemnými, čárkovitými, až často v nitky vybíhajícími, úzkými, dlouhými, vzpřímeně zůstávajícími. Ačkoliv řapíky výjimkou též chuději chlupaté jsou, vytrvá přec hustější až (často na nerv) plsťnaté odění déle na rubu listů než u odr. a + b.

△ Větévky květní namnoze zcela bez ostnův. Kře slabého vzrůstu a tenčích větví.

+ Plody kulaté neb okrouhlé.

λ) **Jordanoides** Crép. (v Gdgr. Tab. 3280 et ej. mon. nov. IV, 1893, p. 216.) Ostny široce srpovité, na větévkách květních namnoze žádné. Lístky malé, podlouhlé, na obou koncích zúžené, bledě zelené, vespod zcela hustě měkkochlupaté (villosa). Řapíky hustě pýřité, ostnité; palisty široké, vespod namnoze všechny žláznaté a jako listy chlupaté, s oušky odstálými. Stopky květní ojedinělé, krátké; čišky vejčitě okrouhlé, ušty kališní úzce zpeřené, chudě pilovité. Čnělky velikou širokou hustě vlnatou hlavičku tvořící, terč plochý. Plody veliké, okrouhlé, dlouho ušty kališními zdobené. Této růži blízké jsou tvary: *f*) **globosa** Gdgr. (mon. nov. IV, 1893. p. 216), s větvemi skoro článkovanými, hořejšími řapíky jakož i líci hořejších listů lysou, palisty mnohem většími a na spodu načervenalými, stopkami květními po 1—2, as 0·5 cm. dl., čnělkami hustě měkkochlupatě krátkohuňatými, plody velikými, okrouhlými, však náhle nezřetelně krátce zaškrcenými. Pak též:

f) **Etterbergensis** J. B. Kell. (Syn. Chabertia tomentella Gdgr. l. c. 217), jejíž staré větve malé, úzké, jemně zakřivené ostny nesou, lístky jsou více ku spodu zúžené, obak krátko- neb řídkoplstnaté, řapíky ostnité, hustě plstnaté; palisty dosti veliké, vespod chlupaté a žláznaté, s oušky ku předu namířenými, stopky květní 1—2, as 8 mm. dl., čnělky jako f) globosa; plody okrouhlé.

++ Plody podlouhle okrouhlé, zřetelně (ačkoliv jen krátko-) vejčitě zúžené. Keř jako u △.

u **hercynica** Gdgr. (Tab. 3312; mon. nov. IV, 1893, p. 228). Větve chudě srpovitě ostnité. Větévky květní bez ostnův. Lístky skoro špičaté, elipticky podlouhlé, ku spodu ± krátce zúžené, obak řídce měkkochlupaté, nejdolejší někdy též na líci chudě žláznaté; zuby široce trojhranné, otevřené. Řapíky ostnité, nezřetelně krátkopýřité. Palisty načervenalé, vespod zcela žláznaté. Stopky květní po 2—3, 9—11 mm. dl. Čišky podlouhle okrouhlé; ušty kališní s úkrojky trochu rozšířenými, všecky pilovité. Čnělky hustě měkkochlupatě krátkohuňaté; terč plochý. Plody podlouhle okrouhlé, na obou koncích, zvláště nahoře zúžené.

△△ Větévky květní chudě ostnité, až ± ostnité.

+ Plody okrouhlé, až kulaté.

v) **hirsutula** Gdgr. (Tab. 3295, mon. nov. IV, 1893, p. 221; Syn. R. Lugdunensis f) majuscula J. B. Kell. in sched. olim.). Ostny větévek květních srpovité; lístky eliptické, obak pýřité. Řapíky pýřité, ± ostnité; palisty (jako listy chlupaté) vespod hustě žláznaté. Stopky květní tenké, po 1—2, krátké. Čišky skoro kulaté; ušty kališní vzpřímené, velmi dlouho trvalé, s pérovitými úkrojky žláznatě pilovitými, na konci ± rozšířenými. Čnělky vlnaté; terč plochý. Koruny růžové. Plody malé, kulaté. — Od R. Lugdunensis tvarem a velikostí lístků rozdílná. — Srovnej též f) semiinermis var. o.

++ Plody okrouhle vejčité.

ζ) **meiningensis** J. B. Kell. (Syn. R. obovata Bechst. l. c. f) descriptionis; confere Sagorski in Deutsch. bot. Monatsch. 1886, nr. 10, p. 159 et

J. B. Keller tamtéž 1886, nr. 11.; „Opakvejčitá růže," kalná a šedozelená vinařka" Bechst. l. c) Keř silný, prostřední výšky až vysoký, bohatě rozvětvený; větve černohnědé s křivými, větévky hnědé až žlutozelené s málo zahnutými až křivými, avšak tenčími, tuhými ostny roztroušeně posázené. Lístky namnoze po 7 (řidčeji po 9 neb 5) prostředně veliké, až malé, v prostřední velikosti až 21 mm dl. a 14 mm. š., tlustounké a temněji šedozelené, postranní v párech stojící široce — neb krátce vejčité, trochu opakvejčitookrouhlé, liché (konečné) neb též 3 nejhořejší větší, opakvejčito-okrouhlé, všecky obak měkkochlupaté, vespod zcela (na žilách však dokonale-) žláznaté, s něco slabším (příjemným) zápachem vinným, po kraji rozestálé, ostře červenožláznatě 2krát pilovité, na líci namnoze trochu žlábkovitě zahnuté. Řapíky hustě měkkochlupaté, hnědožláznaté a ojediněle ostnité. Palisty s trojhranně zašpičatělými, žláznatě třásnitými oušky. Stopky květní namnoze ojedinělé (řídčeji po 2), s listeny kopinatými žláznatě třásnitými. Čišky vejčitě okrouhlé, na spodu zaokrouhlené; ušty kališní s pérovitými úkrojky žláznatě třásnitými, vespod měkkochlupaté. Plátky malé, opakvejčito-okrouhlé, růžové, zápachu silného, kořenného. Nitky žlutavé, prašníky ledvinité, sírožluté. Plody malé. (Přibližuje se částečně k R. inodora Fries).

△△△.) Keře namnoze vyšší, tuho- a dlouze ostnité.

+) Plody okrouhlé neb zcela kulaté.

o) **Opizii** J. B. Kell. (v Garck. bot. Zeits. Syn. R. glanduloso — punctata Opiz dle orig. exs. v herb. J. B. Kellerově (olim Dris. Wolfner) s původním lístkem čís. 494b a stanoviskem „Zabělice 29, VI. 1853 l. Opiz m/p" a později r. 1885 v herb. česk. musea v Praze z téhož stanoviska, ve 2 větévkách květních, které Keller svého času čís. 87 a ve větévce plodonosné Opizem u Podhor 15, VIII, 1854 sbírané, již čís. 106 označil). Větve rozložené klikaté (často krátkými, sblíženými, hustěji listnatými větévkami květními skoro válcovité), ± jak víno červené, mírně zakřivenými, velmi silnými, šedými ostny posázené. Ostny na větévkách květních brzy hustě stěsnané, žluté, brzy (na některých tenčích větévkách) jen nemnohé a roztroušené. Řapíky hustě šedoplstnatě bohatožláznaté, ojedinělými ostenky posázené. Palisty pod oušky 4—5 mm. š., lysé, jen v čas květu chlupatě brvité, ostatně jen žláznato-hustě pilovité. Lístky po 7, krátce řapíkaté, malé, při 0·5 — 1 cm. š., 1—2 cm. dl., široce klínovitě-opakvejčitookrouhlé (jen střední na větévkách květních někdy skoro kosníkové a špičaté), zpředu namnoze velmi tupé (!), leč ozubení rozestálé, bohatě žláznaté jako u typické Cheriensis, až k řapíku, nikoliv však až k dolejší třetině jako u v. elliptica sahající, tmavo-, často něco nahnědle zelené, obak ± chlupaté, vespod trochu hustěji měkkochlupaté a na postranních nervech stejnobarevně hustě plstnaté, stopkaté žlázy na rubu listu velmi jemné, někdy nestejně hustě rozdělené, na podzim místy zaniklé. Listeny nad trubku kališní a poupata čnějící, kopinaté, často lupenité, obak (jako palisty) lysé, po kraji žláznatě brvité. Stopky květní po 3, nestejné délky, zpočátku kratší, později zdélí zcela malých okrouhlých neb vejčitě okrouhlých a jak víno načervenalých čišek; ušty kališní ± tmavě načervenalé, na celé vnitřní straně a vnějším kraji běloplstnaté, s malými, kopinatými, žláznatě hluboce třásnitými, sblíženými pérovitými úkrojky a čárkovitými, jen na konci trochu rozšířenými a třásnitými (nikoliv celokrajnými jako u typ. Cheriensis) přívěsky neb konečnými lalůčky. Plátky malé, kalně tmavorůžové při d. 8—10 mm., as 6—8 mm. š., mělce vykrojené. Čnělky

hustou bělovlnatou hlavičku tvořící. Plody vejčité okrouhlé přímo odstálými, jemně nitkovitě zpeřenými ušty kališními zdobené. (Palisty obak lysými, bledými, lístky skoro uťatými, široce a krátce opakvejčitými, až ku spodu žláznatě pilovitými, stopkami květními velmi krátkými a ušty kališními jemně nitkovitými velmi význačná.) Vyskytuje se též jako:

f) **semiinermis** J. B. Kell., jejíž větévky květní dílem zcela bez ostnův, dílem jen chudě a slabě ostnité jsou.

++ Plody vejčitě podlouhlé.

π) **subteres** Gdgr. (mon. nov. IV, 1893, p. 224). Ostny dlouhé, jen málo srpovité, ze širokého spodu oblé (nikoliv smáčknuté), na větévkách květních po 2, lístky špičatě podlouhlé, v 1/3 pod špicí rozšířené a odtud až ku spodu dlouze zúženě klínovité, obak řídce měkkochlupaté neb krátce plstnaté. Zuby široce trojhranné, odstálé. Řapíky hustě měkkochlupatě krátkohuňaté, dolejší bez ostnův; palisty zelené, široké, vespod chlupaté. Stopky květní po 1—3, as 11—13 mm. dl.; čišky vejčité; ušty kališní všecky s úzkými, žláznatě pilovitými pérovitými úkrojky. Čnělky hustě měkkochlupatě huňaté, terč plochý. Plody vejčité, na spodu zaokrouhlené, na konci silně zúžené.

ϱ) **Dresleri** Gdgr. (l. c. p. 224—225). Ostny z rozšířeného spodu silně srpovité, na větévkách květních častěji též žádné. Lístky široce podlouhlé, krátce přišpičatělé, ku spodu zúžené, obak zcela měkkochlupaté a krátce plstnaté. Zuby široké, trojhranně kopinaté, otevřené. Řapíky plstnaté, dolejší bez ostnův. Palisty velmi veliké, světle načervenalé, vespod krátkými stopkatými žlázkami zcela pokryté. Stopky květní po 1—4, as 10—12 mm. dl. Čišky opakvejčito-podlouhlé; ušty kališní prodloužené se širokými, ± žláznatě pilovitými pérovitými úkrojky, na konci trochu lupenitě rozšířené. Čnělky hustě měkkochlupatě huňaté; terč plochý. Plody opakvejčito-podlouhlé, se zaokrouhleným spodem a dlouze zúženým koncem.

Z příbuzenstva *λ*) **Jordanoides** roste *f*) **globosa** v uher. pohraničních Karpatech hojně na horách: Rózsahegy a Baráthegy u Rosenberka v stolici Liptavské (Richter teste Gandoger), dojista že i na mor.-slezs. straně *f*) **Ettergensis**: na Hádech u Klajdovky, ve tvarech přechodních ku aspera. — Ve tvaru velkolistém: v lomech u Krumlova (Oborny 1883 s inodora Fr. smíšena). *μ*) **hercynica**: kolem Bohosudova v Čechách (Wiesbaur), snad i na Moravě. *ν*) **hirsutata**: ve Vídenském lese (Skofitz, teste Gandoger). *ξ*) **Meinigensis**: posud u nás nenalezena, vyskytuje se bezpochyby v slezském území. *ο*) **Opizii**: v Čechách u Zábělic a Podhory (Opiz), bezpochyby že i kolem Znojma *π*) **subteres**: kolem Znojma: na Pelebergu u Milfrouna (Oborny teste Gandoger). *ϱ*) **Dresleri**: v Slezsku: u Löwenberka (Dresler teste Gandoger).

1250. R. sepium Thuill. Fl. Par. 1799, II, 251 (R. plotní). Keř štíhlý, 1—2 m. v, přímý s větvemi a větévkami často tenkými, prodlouženými, ± ostnitými. Ostny velmi silné, široce hákovité. Řapíky bohatě žláznaté. Lístky po (5)—7, oddálené, zpravidla úzce elliptické a na obou koncích špičaté, též klínovitě kopinaté, vespod přisedlými žlázkami nestejnoměrně hustě, leč zcela posázené. Palisty podlouhlé, namnoze skoro stejně široké, vespod a po kraji zcela žláznaté, jakož i špičatá ouška a kopinaté, namnoze krátké

listeny. Stopky květní jako čišky a rub uštů kališních bez chlupův a bez žlaz, dosti dlouhé (as 2krát delši než čišky), namnoze po 1—3 (velmi zřídka po několika). Ušty kališní po odkvětu nazpět ohnuté, namnoze již před zbarvením plodův opadavé, vnější peřenodílné s velmi prodlouženými pérovitými úkrojky a přívěsky. Koruny prostřední velikosti s plátky klínovitě zúženými, ploše rozloženými, namnoze bledě zbarvenými. Čnělky na počet chudší, zpravidla v tenký, lysý, vyzdvižený, avšak krátký sloupek spojené (nikoliv však srostlé). Plody namnoze užší, pozdě zrající (srov. klíč str. 936). — K jejímu příbuzenstvu patří následující 2 skupiny tvarův:

§. Čnělky na počet velmi chudé, namnoze tenký, na zrájícím plodu nad terč zřetelně pozdvižený (lysý) zdánlivý sloupeček tvořící.

+ Řapíky bez chlupův, neb jen chudě pýřité.

a) **typica.** Lístky vejčitě podlouhlé, liché opakvejčitě podlouhlé, ku spodu klínovitě zúžené, špičaté, až zašpičatělé, na mladých prýtech kopinaté, obak bez chlupův, prostřední velikosti až skoro malé. Řapíky bez chlupův. Větévky květní („très épineux Thuill.") s ostny ± oddálenými, široce hákovitými, někdy vstříčnými, tuhými. Palisty bez chlupův. Čišky podlouhlé. Plody vejčitě podlouhlé neb ellipsoidické.

α) **robusta** Christ. (R. d. Schw. 1873, 117). Lístky prostřední velikosti (trochu větší než u a.), opakvejčitě okrouhlé, až okrouhle elliptické, krátce přišpičatělé neb tupounké, na spodu ± zaokrouhlené (nikoliv klínovité), vespod na nervech ± pýřité. Přívěsky uštů kališních užší, až nitkovité. Čnělky lysé neb několika chloupky nezřetelně pýřité. Plátky bílé. Plody vejčité, často po 3—4.

β) **arvatica** Puget (v Baker brit. Ros. 1864, 33). Větve třepetavé, větévky ještě štíhlejší než u a. Lístky elliptické, podlouhlé, od prostředka k oběma koncům stejnoměrně zúžené, na líci lysé, vespod ± na nervech chlupaté. Ušty kališní jako u *α*. Plody jako u a) (typické).

++ Řapíky ± hustě chlupaté.

△ Plody vejčitě podlouhlé neb opakvejčité.

γ) **agrestis** Savi (Fl. Pis. 1798, I, 475). Keř stěsnanější, větve dlouhými, mírně ohnutými (nikoliv hákovitými) ostny posázené; větévky květní kratší s ostny stejnými v párech stojícími. Řapíky řídce chlupaté, ostnité. Lístky prostřední velikosti, vejčité, na obou koncích špičaté, mladší elipticky kopinaté, na líci lysé, vespod na nervech též v čas plodu zřetelně chlupaté a velmi hustými přisedlými žlázkami zcela rzivě červené, zuby menší. Květy v chocholících po 3—4. Čišky podlouhlé; ušty kališní úzce zpeřené. Koruny menší a bledší neb bílé. Čnělky typické, tenké a lysé neb nezřetelně krátkochlupaté, terč kuželovitý. Plody vejčitě podlouhlé (Srovn. též Déségl. „Essai" mon. 1861, 104; Savi bot. etrusc. IV, 109 et H. Braun ve Verh. z. b. Ges. 1885, 102). Této nejblíže příbuzná jest:

f[1]) **albiflora** Opiz (v Ephemer. bot. Ratisbon. V, 1822, p. 268, nikoliv však ve „Flora 1882“ jak ve Verh. b. z. Ges. 1885, 102 a v Beck. Fl. N. Ö. 1893, 808 mylně čteme), která má štíhlejší vzrůst, užší srpovitě zakřivené nemnohé a oddálené ostny, prostředně veliké, velmi úzké, podlouhle kopinaté hořejší (a mladé) lístky, které jsou na líci přitiskle chudě chlupaté, později skoro lysé (často lesklé), vespod na celé ploše pýřité, řapíky jejich jsou kolkolem měkkochlupaté a chudě ostnité, přisedlými a stopkatými žlázkami posázené. Stopky květní dosti krátké, ušty kališní typické; květy namnoze ojedinělé, bílé, terč skoro plochý, čnělky málo četné, skoro lysou, až zřetelně a zcela, leč řídce pýřitou, malou hlavičku tvořící, jež jen málo nad terč pozdvižena jest. Čišky a plody vejčité podlouhlé.

f[2]) **robustior** J. B. Kell. et Form. Keř statnější, s lístky většími, širšími, větvemi tlustšími neb kratšími, řapíky jemnoplstnatými a stopkami květními namnoze trochu kratšími. Zde jsou: buď jen střední nervy chlupaté a pozdvižené hlavičky čnělek veliké (= *f* **Ludovici** Gdgr. et recedens Gdgr. mon. nov. VI, 1893, 151) neb: ostny kratší a postranní nervy též chlupaté, plody na obou koncích ± zúžené = *f*) **Liptensis** Gdgr. et *f*) **dubia** Gdgr. l. c., 163.

δ) **vinodora** Kern. (Oest. b. Z. XIX, 329). Větve a větévky zelené, velmi prodloužené, obloukovitě převislé, skrovně ostnité. Lístky elliptické na obou koncích špičaté neb od prostředka zúženě špičaté, neleskle šedozelené, na líci přilehle chlupaté, vespod hustě chlupaté. Řapíky hustě šedoplstnaté, sem a tam slamožlutými ostenci posázené. Palisty a listeny vespod šedopýřité. Květy jednotlivé neb svazečnaté. Čišky podlouhlé; ušty kališní dosti úzce zpeřené, zcela chlupaté, po kraji četnými (na hřbetu nemnohými) přisedlými žlázkami posázené, nazpět ohrnuté a opadavé. Koruny bílé (as 3—3·5 cm. v průměru). Terč utatě kuželovitý; čnělky ve velmi krátký sloupek spojené, lysé. Plody jen prostřední velikosti (při tloušce 1 cm., 1·5 cm. dl.), vejčité, koralově červené.

f[3]) **pubescens** Rapin, většími, opakvejčitými, vespod méně hustě chlupatými lístky, hrubším, více kopinatým, skloněným ozubením, mimo to namnoze též růžovými korunami a častěji plochým terčem odchylná.

f[4]) **Dichtliana** Wiesb. et Kell. (Oest. b. Z. 1886, p. 327; Syn. R. pubescens Rap. f) appendiculata olim in Schulz herb. norm. nov. ser. 1885) bezostennými větvemi a větévkami květními; širšími jako (u pubescens) opakvejčitými, jen vespod zcela hustě chlupatými lístky, které na líci tmavozelené (nikoliv šedé) a velmi nepravidelně pilovité (jen ku namnoze zaokrouhlené špici hluboce pilovité, ku spodu však skoro celokrajné, v celku chuději pilovité jsou než u R. sepium), tmavočerveně hnědými až jak víno červenými větvemi, o $1/_2$ kratšími stopkami plodními, delšími, na hřbetu zcela lysými ušty kališními a kratšími plátky od f[3] zřetelně rozdílná; od vinodora však rozeznává se nápadně plody více podlouhle vejčitými, stopkami často pýřitými, vedlejšími zuby nepatrnými, často mizejícími, terčem plochým a úplnou bezbranností.

f[5]) **monotrichopoda** Borb. (in Sched. ad fl. exs. aust. hung. V, 1888, p. 22, jež jest odrůdou jeho jen krátce popsané R. (sep.) peracutifolia v Oest. b. Z. 1883, p. 151), rozeznává se mimo Borbásem l. c. jediné uvedenými „na obou koncích špičatými lístky“ ještě ostnitými větvemi; podlouhlými,

až ku spodu hluboce a dlouze jemnopilovitými lístky, které uprostřed nejširší a proto často podlouhle kopinaté jsou, dlouhými stopkami květními, jež jsou ± bohatě pýřité, bílými korunami a podlouhlými plody (a jakožto zvratný tvar k R. albiflora Opiz velmi by stížil vlastní vysvětlení skupiny tvarů R. Gizellae, která by z tak různých členů složena býti měla).

△ △ Plody krátce vejčitookrouhlé až kulaté.

◯ Lístky vespod zcela chlupaté.

ε) **pseudomentita** Ozanon (v Crép. Prim. mon. Ros., VI, 1882, suppl. (839), 179; Syn. R. seposita Crép in herb. et in Gdgr. T. 1882, 3133, mon. nov. ej. 1893, IV, 167). Keře statné, větve tmavohnědé, hákovitými ostny roztroušeně neb chudě posázené, rozložené větévky květní skoro vždy bez ostnův. Lístky veliké neb dosti veliké, tlusťounké, trochu kožovité, široce vejčito-elliptické (oněm u R. inodora podobné), k oběma koncům krátce zúžené, úzce zaokrouhlené neb špičaté, obak zcela chlupaté, odění na líci plochy listové až k uzrání plodu zůstávající. Řapíky a střední nerv plsťnaté. Palisty široké, hořejší vespod trvale chlupaté a žláznaté s oušky odstálými. Stopky květní po 1—3, as 9 mm. dl. číšky vejčité neb opakvejčitookrouhlé; čnělky na počet chudé, lysé, řídčeji s několika chloupky; ušty kališní nazpět ohrnuté s lalůčky trochu širšími, chudě pilovitými. Plody dosti dlouhé, zpravidla veliké velmi široce vejčitookrouhlé, někdy (na témž keři) okrouhlé.

f[6]) **seposita** Crép. l. c. rozeznává se od ε) jen trochu více opakvejčitě podlouhlými a na obou koncích zřetelněji zúženými, na líci méně trvale chlupatými, avšak několika roztroušenými žlázkami pokrytými lístky a prostředně velikými, různotvarnými, leč krátkými (± okrouhlými) plody. — Sem patří dojista též jako další střední tvar: **R. mentita** H. Braun v Ob. Fl., 926, nikoliv však Déségliseova (ani R. mentita Ozanon, která jest jen odr. pseudomentitae s užšími listy), poněvadž Déségliseova růže patří k lysolistým Sepiaceím s vejčitě podlouhlými plody. Tato slezská růže, která obrysem lístků f) seposita a dle udání „kulatými" plody ζ) belnensis odpovídá, ale za příčinou nemnohých úzký sloupeček tvořících čnělek zajisté jen ku spec. sepium Th. přináleží, rozeznává se od pseudomentita a seposita jen bohatě ostnitými řapíky, bohatěji pilovitými ušty kališními a skrovněji pýřitými čnělkami. — Mimo tuto zde poprvé uveřejněnou soujmennost R. pseudomentita, seposita a R. mentita H. Braun budiž též připomenuto, že Dr. A. Schultzem kolem Landškrona u Hořelic (jehož růže se Sintenisovou prý totožnou jest) sbíraná růže zjevně ze dvou různých snad mezi sebou prorostlých Sepiacei pochází, z nichž jedna lysé řapíky, široce hlavaté a chlupaté čnělky atd. měla a jakousi graveolens (f. Wimmeriana) představovala; druhá však J. Braunem stotožnovaná, nemnohými, lysými, sloupkovitými čnělkami, nazpět ohrnutými, široce zpeřenými ušty kališními a hustější chlupatostí listů vyznačena, dojista pravou Sepiacei t. j. svrchu popsaným tvarem byla.

ζ) **Belnensis** Ozanon (v Bull. soc. Dauph. fasc. VIII, 1881, 326) od předešlé méně neb zcela nevelikými, na mnoze elliptickými, jen na spodu neb na obou koncích špičatými, zpočátku obak (později na líci jen málo) chlupatými lístky; ostnitými, plsťnatými řapíky, as 7—9 mm. dl. stopkami květními, které stejně dlouhými neb namnoze delšími listeny podepřeny jsou, po kraji plsťnatými, na konci rozšířenými ušty kališními, vejčitě elliptickými

čiškami, plochým terčem, krátkými lysými neb skrovně pýřitými, malými hlavičkami čnělek, bílými korunami a namnoze vejčitě kulatými (dle Ozanona „krátkovejčitými, okrouhlými a kulatými"), na spodu vždy zaokrouhlenými, prostředně velikými plody — rozdílná.

○ ○ Lístky vespod jen na nervech chlupaté neb zcela bez chlupův.

η) **Liburnica** Borb. (Prim. mon. Ros. Hung. 1880, 181—2; Syn R. agrestis Savi var. myrtella H. Braun. ve Verh. z. b. Ges. 1885, 128 = R. agrestis H. Braun v Ob. Fl. 924—5, non Savi). Ostny často po 2, z vejčitě okrouhlého spodu dosti rovné neb mírně zahnuté (nikoliv křivé). Lístky velmi malé (10—16 mm. dl., 6—8 mm. š.) elliptické až elliptickykopinaté, vespod zcela (J. Br. v z. b. G.) neb jen na nervech? (J. Br. v Ob. Fl.) žláznaté, na středním nervu a postranních nervech chlupaté; řapíky ± chlupaté, žláznaté a ostnité. Palisty krátce a úzce kopinaté, vespod chudě žláznaté, bez chlupův. Stopky květní krátké, 8 mm. dl. Čišky vejčitě kulaté; ušty kališní s čárkovitě kopinatými přívěsky, trochu žláznatě pilovité. Koruny malé bílé; čnělky skrovně pýřité v pozdvižený úzký sloupek spojené (nikoliv srostlé), s malou hlavičkou čnělek; terč dosti plochý. Plody as jako hrách veliké (7 mm. v průměru), okrouhlé, až kulaté.

δ) **virgultorum** Déségl. [v Billotia 1864, p. 44, non Ripart exs. teste Crép. in Prim. in Supl. ad VI, 1882, 183 (845)]. Ostnitá, na větévkách květních chuději. Lístky opakvejčité až vejčitě elliptické (Crép.), na obou koncích zaokrouhlené (nikoliv špičaté), tmavozelené, vespod ± slabě na postranních nervech chlupaté, jinak lysé. Řapíky skrovně chlupaté (později olysající), ostnité. Palisty typicky úzké, vespod žláznaté. Stopky květní po 2—5, často dosti krátké. Čišky okrouhlé; ušty kališní široce zpeřené, často s listovitě rozšířenými přívěsky, po kraji trochu pilovité a žláznaté. Hlavička čnělek často prostředně veliká, avšak něco nad plochý terč vyzdvižená, skrovně srstnatá. Koruny bílé. Plody kulaté. [Též zde (jako u mentita a pseudomentita) označuje se soujmennost a budiž tuto zvláště připomenuto, že exs. Ripartovy neshodují se s popisem Déséglisovým l. c., poněvadž představují tvar zcela chlupatý s lístky jiné podoby a čnělkami lysými, který patří k var. ε], V Ob. Fl. nesprávně k R. inodora Fr. řaděna.

a) **typica**. Posud u nás nenalezena. *α*) **robusta**, zřídka, ne zcela význačně: na úpatí Hádův u Obřan. — V Čechách: u Karlova Týna blíže Prahy (v herb. mus. čes. Kellerem čís. 122 označena). *β*) **arvatica** nenalezá se v mé sbírce; za to budiž zde zcela nové odrůdy skupiny typica zpomenuto, kterou důst. p. F. Gogela při Ostravici u Místku objevil a nyní v zahradě pěstuje, jež se nechlupatými, na obou koncích zúženými a špičatými, prostředně velikými lístky, rozloženými, statnými větvemi s oddálenými, silnými hákovitými ostny, lysými neb skoro lysými a malými hlavičkami čnělek, růžovými korunami, prodlouženými, nikoliv nazpět ohnutými, nýbrž odstálými ušty kališními a dvoutvarnými vejčitě okrouhlými až skoro kulatými plody rozeznává a jako lysá R. sepium novou jest pro naše území. *γ*) **agrestis**, jako f) inermis posud jen v Čechách u Karlova Týna, l. c. sběratel nejmenován. *f*[1]) **albiflora**: význačně jen v Čechách u Bubenče blíže Prahy (Opiz a Ditrich), dle Oborného l. c. 926 též u nás ve tvaru velmi malolistém Oborným jako albiflora Opiz popsaném: sice jen při stezce od Milfronna k Purkrabce u Tasovic. — Ve velmi nápadném Sepiaceae již. Francie připomínajícím tvaru s lístky 2krát

delšími, úzce podlouhlými: v Čechách u Mnichova Hradiště (Sekera v herb. čes. mus. Kellerem čís. 118 označena) *f*[2]) **robustior** v pohraničních uhersk. Karpatech a sice tvary **Ludovici** a **recedens** u Rajče ve stolici Trenčínské, *f)* **Liptensis** u Růžové ve stol. Liptavské a *f)* **dubia** u Stankovan ve stol. Liptavské, dojista že i na mor. slezs. straně těchto hor. *δ*) **vinodora**. Hlavně v jižní části, ve střední části ráda na kamenité půdě, kvete později než ostatní. Na Kosíři u Prostějova, u Drysic, Vyškova, Zelče, Náměště, ve Plenském žlebu, na Mal. Hradisku (Spitzner), u Milkova (Slavíček), v Suchém údolí (Schott v herb. Haynaldovu teste Borbás l. c. 482). Hojná kolem Znojma: v údolí Hradnice mezi Znojmem a Citonicemi, nejhojněji u studánky Sv. Antonína a před Citonickým lesíkem, Čertův mlýn u Velk. Mašovic, u Trouznického mlýna, u Popic, v údolí Dyje od Hardeku až do Znojma, Hradisko u Znojma a v okolí Krumlova (Oborny), kolem Brna, jak se zdá, schází neb jest zde zelenou a širolistou *f*[3]) **pubescens** zastoupena, která posud jen z rakouského a pruského Slezska (Výměnný herb. Kuglerův) od Cibulky v Čechách (Opiz 1854, herb. čes. mus. Kellerem čís. 115 označena) známa jest *f*[4]) **Dichtliana** s nestejnotvárnými, často zcela nevyvinutými, jen nemnohými, přisedlými žlázkami naznačenými zoubky třetího řádu a nestejnoměrně hustou, na dolejších lístech často žláznatost Tomentell připomínající žláznatostí rubu listův; v českomoravském pohoří: na Kamenném kopci u Stranné blíž Telče 22, VII 1884, a pak s vejčitě okrouhlými číškami u Dvořiště blíž Telče 30, VII 1884, a odtud bezpochyby v celé hornaté části sev. Čech až do Saska (kolem Bohosudova rozšířena leg. Dichtel a Wiesbaur). *f*[5]) **monotrichopoda** velmi význačná na Kalvárské hoře u Nov. Říše 17, VII 1884, mnou nalezena, pak opět v uher. Karpatech, dojista že tedy také v hornatých polohách střední Moravy, načež příští badatele upozorňuji; *ε*) **pseudomentita** jen v odr. *f*[6]) seposita, nejblíže příbuzné = mentita H. Braun v Ob. Fl. 926 a Beck. Fl. N. Ö. 1892, 808 (nikoliv však Déségl. v Bill. 1864, 43—44): kolem Velk. Losína, Sobotína, Teplic, Maršíkova a na úklonech Baudenberku u Raškova (Oborny). V Slezsku: na Burgberku u Krňova (Sintenis) a dle této soujmennosti u Eibenštýnu při Dyji v Dol. Rakousích Beck. l. c. *ζ*) **Belnensis** posud jen v sousedních Dol. Rakousích, dle rozšíření *η*. Liburnica mohla by tato východofrancouzská odr. i v již. Moravě růsti, *η*) **Liburnica** v sotva rozdílné *f)* **myrtella**: kolem Oslavan (Roemer), v lomech na levém úklonu údolí Rokytné u Krumlova, u Tečic blíž Ivančic a u Neslojovic blíž Brna (Oborny), která však od normální rostliny (t. j. agrestis Savi) nejenom trochu zahnutými „ostny“, nýbrž též velmi malými a „kulatými“ plody a chudou žláznatostí na ploše listů se rozeznává, *δ*) **virgultorum**: v Purkrábce u Znojma, na Leskouně u Vedrovic, v lomech u Krumlova, u Velk. Losína a na břehách Ostravice u Frýdlandu.

§§. Čnělky četné, širokou nad terčem trochu rozloženou, skoro přisedlou neb sotva zřetelně pozdviženou hlavičku tvořící, ± chlupaté (nikoliv však vlnaté).

b) **inodora Fries** [Novit. Fl. Suec. I., 1814, 9; Borb. l. c. 483—4. Crép. l. c. p. 184 (844), J. B. Kell. Ros. N. Ö.] Keř statnější než u a. Větve ostnité, větévky květní často skoro bez ostnův. Lístky větší, široce vejčitě elliptické, široce skoro podlouhlé, krátce přišpičatělé, ku spodu méně zúžené než u a, často jen úžeji zaokrouhlené neb na obou koncích krátce a široce přišpičatělé, vespod jen

na středním nervu trochu chlupaté, ostatně bez chlupův, na líci jen v čas květu někdy krátce chlupaté, později rovněž bez chlupův; řapíky jen v čas květu chlupaté, později zcela bez chlupův, bohatě žláznaté, trochu ostnité. Palisty ve-pod bez chlupův, namnoze též bez žlaz, po kraji žláznatě drobně pilovité. Stopky květní po 1—(3), poměrně krátké as zdéli plodů (vnější delší), Čišky veliké, široce vejčité, až vejčitě okrouhlé. Ušty kališní s přívěsky úzce čárkovitými, velmi prodlouženými, po kraji žláznaté, po odkvětu nazpět ohrnuté, pak trochu odstálé až skoro vodorovně rozložené a déle, nikoliv však až do zčervenání všech plodů zůstávající. Koruny bledě růžové, prostředně veliké; čnělky (jako u §§) vždy zřetelně chlupaté, terč plochý. Plody veliké ellipsoidické (Fr.) t. j. vejčité až vejčitě podlouhlé. — Její odrůdy a nejbližší příbuzné jsou:

+ Čišky vejčité.

i) **typica**. Tvar svrchu popsaný, s velikými, vejčitě podlouhlými plody, široce podlouhle vejčitými, nezúženými, nýbrž na obou koncích málo zašpičatělými, skoro lysými lístky a skoro nechlupatými řapíky a bílými korunami. — Sem patří:

f[7]) **oblita** Gdgr. (mon. nov. IV 1893, 183) s řapíky veskrze chlupatými, plody vejčitými, na obou koncích krátce zúženými.

f[8]) **brunescens** Gdgr. l. c. 187., s větévkami načervenalými, tenkými, ostny nemnohými, dlouhými, lístky hnědě žláznatými, plody opak vejčitě podlouhlými.

f[9]) **inermis** Gdgr. l. c. 188., s řapíky ostnitými, nestejnoměrně chlupatými, čiškami podlouhlými, hlavičkami čnělek velikými, plody široce podlouhlými k oběma koncům zúženými (= R. inodora Fr. culta in horto bot. Lundae 1872—77).

++ Čišky okrouhlé, kulaté, střední opak vejčito-kulaté, až široce vejčité.

⊙ Řapíky a čnělky chudě chlupaté neb též zřetelně krátkochlupaté.

κ) Makovskyana J. B. Kell. (Zde spojuje obě v Oest. b. Z. 1886, p. 111—116 popsané Sepiaceae), které statným vzrůstem, ztuha ostnitými větévkami květními, velikými opakvejčitě okrouhlými, prostředními a vejčitě kopinatými hořejšími, jen na postranních nervech silněji chlupatými, vespod jakož i na trochu ostnitých, tlustými žlazami posázených řapících jen řídce a málo pýřitými (tudíž skoro typicky lysejšími) lístky, ostřejším, velmi bohatožláznatě mnohokráte pilovitým, dosti otevřeným ozubením, širšími, lysými palisty, krátkými na postranních větévkách ojedněle, na vrcholových prýtech v hustých svazcích stojícími stopkami květními, namodralými čiškami a většími (nikoliv bílými) as 15 mm. dl., růžovými plátky se vyznačují. Její l. c popsané tvary jsou:

f[10]) **recedens ad R. (sep.) robustam** Chr. (Syn. R. inodora f) osmoidea J. B. Kell. v Beck. Fl. N. Ö., II, 1892, 808 et R. sep. f. osmoidea J. B. Kell. in herb. H. Braun, non Gandoger) s bezostennými větévkami květními, špičatějšími, velmi velikými (as 30 mm. dl., 20 mm. š.) lístky, skoro nachovými, velikými korunami s as 15 mm. dl. plátky, velmi chudě tuho-

štětinatými, širokými hlavičkami čnělek na málo pozdviženém terči a nazpět ohnutými ušty kališními.

f[11]) **recedens ad R.** (inod.) **typicam** (Syn. R. spec f) graveolentem inter et virgultorum J. B. Kell. v Oest. b. Z. 1886, p. 116) s ostnitými a bezostennými větvemi, dosti velikými, podlouhle opakvejčito-okrouhlými, z předu často krátce přišpičatělými, ku spodu zúženými, ostatně oněm u předešlé podobnými lístky a ozubením; bílými neb velmi bledě narůžovělými, stejně velikými korunami, po odkvětu odstálými až zpřímenými, vespod často skrovně žláznatými ušty kališními a širokými slabě však zřetelně chlupatými hlavičkami čnělek.

◯ ◯ Řapíky hustě chlupaté, skoro plstnaté, rub listů trvale hustě chlupatý.

λ) **Briacensis** H. Braun et Kmet [v Kern. Fl. exs. aust. hung. 1888, nr. 1668; Crépin l. c. p. 185 (845) et Gdgr. mon. nov. IV, 1893, 193]. Větve tuhými, srpovitými ostny posázené; lístky prostřední velikosti, podlouhlé, ku předu náhle špičaté, ku spodu sotva zúžené, často něco hustěji pilovité, na líci trochu lesklé a roztroušeně krátkosrstnaté; palisty veliké, zelené, vespod zcela žláznaté a chlupaté, stopky květní as 9 mm. dl.; ušty kališní s pilovitými laločky, dosti dlouhé, koruny růžové a plody skoro kulaté.

b) **inodora**. V celém území roztroušena: u Ivančic (Oborny), u Ohrozimi, na Jahodové u Prostějova a na Hloučele pod Ohrozimi (Spitzner), u Waldkirchenu blíž Slavonic (již v dol. Rakousích), v údolí Dyje u Hardeku, Frauenhole u Tasovic, Hradisko u Znojma a sice při lesní stezce od Červeného kříže k Čertovu mlýnu (Oborny), u Třebiče (Zavřel), blíže hradu u Buchlova (Bubela), u Velk. Losina vícekráte, ve východní části na břehách Ostravice severně a jižně od Frýdlandu (Oborny). Ve Slezsku: Skalice proti Dobravě (Kotula) mezi Burg- a Šellenberkem u Krňova (Sintenis), u Velk. Heraltic blíž Opavy (Mayer). *ι*) **typica**: při Ponavce u Kartouz, na Karlově výšině u Velk. Losína. — Ve Frauenholeu u Tasovic (Oborny v herb. Špitznerově), pak dle Kotuly u Frýdku a Skalici proti Dobré (Oest. b. Z., 1891, 289), zde bezpochyby v následující kolem Místku rostoucí odrůdě s okrouhlými plody. — Též v Čechách: Syn. R. albidoglandulosa Opiz u Malte (Opiz v herb. čes. mus. Kellerem čís. 86 označena), tato na větévkách květních s ostny v párech stojícími, skoro rovnými, krátkými, ostře zašpičatělými, řapíky velmi krátce ostnitými, hořejšími lístky většinou kopinatými, úzkými, vespod velmi hustě bělavě drobnožláznatými a jen na středním nervu ještě pýřitými, plody velikými, vejčitě podlouhlými, s ušty kališními dolů skloněnými. — *f*[7]) **oblita** et *f*[8]) **brunescens**: u Rajče v Trenčínské stolici na uher. hranici (Lud. Richter). Od *κ*) **Makowskyana** (ku kteréž skoro všecky inodorae našeho území přináležejí) byla *f*[10]) **adrobustam** (f. osmoidea Kell. in sched.) mnou poprvé 1883 a 1884 na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům a za myslivnou u Obřan nalezena. Ve tvaru? na břehách Hloučely u Prostějova (Spitzner 1885) a u Waldkirchenu při hranici zemské (Oborny), u Místku s ? směrem uštů kališních (Gogela), pak u Hluboček v Čechách (Opiz). *f*[11]) **reced. ad inod.** ve tvaru R. graveol. připomínajícím na úpatí Hádů směrem k Maloměřicům. Ve tvaru: R. rubiginosa var.) **exaltata Seidl** s vyšším vzrůstem, nevelikými, nýbrž namnoze prostředně velikými slabě na nervech chlupatými lístky, trochu více, leč nestejnoměrně hustě krátkochlupatými řapíky, vejčitým ozubením, krátkovejčitě skoro podlouhlými na obou koncích široce otupělými

čiškami: u Karlova Týna (Seidl v herb. čes. mus. Kell. čís. 91 označena) λ) **Briacensis** pouze ve tvaru blízkém t. j. inodora s větvemi ostnitými a růžovými korunami: u Určic, 10, VI. a 22, VIII. 1886 (Spitzner), ve f) breviuspenduneulata: u Nuslí v Čechách (Opiz).

Subsect. Tomentosae Crép. Tabl. anal. 1892, 77 et 91 viz klíč str. 931.

1251. R. tomentosa (Smith.) **Crép.** (R. plsťnatá). Keře namnoze vysoké s rozloženými, dosti prodlouženými třepetavými až převislými větvemi a ± klikatými větévkami, se silnými, lehce zahnutými až skoro rovnými (nikoliv hákovitě zakřivenými) ostny. Lístky světle šedozelené neb bledozelené, na líci jemně chlupaté, vespod hustě šedo-měkkochlupaté a výjimkou též roztroušenými žlázkami posázené, jednoduše neb 2krát žláznatě hrubopilovité, většinou s plsťnatými středními a postranními nervy. Hořejší palisty málo rozšířené, s trojhrannými dosti krátkými, trochu rozbíhavými oušky. Řapíky zpravidla plsťnaté, rovněž i listeny. Stopky květní namnoze prodloužené, skoro vždy žláznatoštětinaté. Ušty kališní hned po odkvětu nazpět ohrnuté, později ± odstálé (neb též vzpřímené, leč plody po nastalém hniličení již nezdobící). Koruny namnoze bledě růžové a terč úzký, (Pozn. Skupina tvarů tohoto druhu jest zde dle nejnovějšího stanoviska jednotlivých výsledků bádání poprvé znova sestavena a rozšířena a od dosavádního podání zařaděním nepravých a pravých Coronat (R. cuspidatoides, umbelliflora, pseudovenusta, venusta a omissa) zcela odchylná).

§. Ušty kališní po odkvětu buď nazpět ohrnuté neb rozloženě přímo-odstálé, avšak delší dobu již před nastalým zráním plodů se oddělující a opadávající. Stopky květní namnoze dlouhé a koruny namnoze bledě zbarvené. Ostny z vejčitého spodu tuhé, se zřetelně dolů zahnutou (nikoliv zkřivenou) špicí. [= Eutomentosae Crép. Prim. VI. 1882, 744 (84)].

+) Lístky vespod zcela bezžlázné (jen u var. β částečně s počínající chudou žláznatostí nervův).

△ Lístky veskrze jednoduše pilovité.

α) **cinerascens** Du Mort. (Mon. des Ros. de la Fl. Belge 1867. 50 etc. pro sp.) Keř 1·2—1·6 m. v. Větve bez chlupův, jemnou moučkou šedé neb namodrale šedé. Ostny větví z málo širokého spodu dlouhé, úzké a skoro rovné. Řapíky hustě běloplsťnaté, bez žlaz a ostnův. Lísty po 5—7, dolejší a postranní vejčitě elliptické, krátce řapíkaté, liché dlouze řapíkaté a jako nejhořejší špičatě vejčitookrouhlé neb špičatě vejčité, popelavé, na líci plsťnaté, vespod aksamitové, s vyniklými postranními nervy. Palisty kopinaté, vespod plsťnaté. Stopky květní ojedinělé, málo četné, sem a tam po 2—3, žláznatoštětinaté; listeny široce vejčité, ostře

zašpičatělé, na líci skoro lysé, vespod zcela pýřité, kratší stopek květních. Čišky široce vejčité, skoro kulaté, namnoze zcela žláznatoštětinaté, ušty kališní s málo rozšířeným koncem, zcela plsťnaté a na hřbetu zcela žláznaté, po odkvětu rozloženě přímo odstálé a až k úplnému zčervenání plodů vytrvalé, čnělky zcela srstnaté. Koruny růžové, plátky vykrojené, trochu delší než ušty kališní. Plody červeně zůstávající, kulaté neb okrouhlé, štětinaté neb lysé. — Sem patří tvary se chlupatými větvemi.

f[1]) **Richteri** Gdgr. (l. c. IV 1893, p. 117) s krátkými ostny, chlupatými větévkami květními, ku spodu zúženými, špičatými lístky, trochu žláznatými a trochu ostnitými řapíky, velikými bělavě plsťnatými palisty, kulatými, velikými plody.

f[2]) **Szulyóensis** Kell. et Form. (Syn. Chabertia trencséuensis Gdgr. l. c. 121). Ostny tenké, lehce zahnuté, na zcela chlupatých větévkách květních velice oddálené, lístky široce podlouhlé, na spodu zaokrouhlené, ku konci solva zúžené, na středním nervu bezžlázné, jasně zelené; zuby široce vejčité; řapíky sem a tam trochu žláznaté, dolejší trochu ostnité; palisty zelené, dlouhé, trochu široké, plsťnaté, dolejší vespod trochu žláznaté, s oušky rozbíhavými. Stopky květní ojedněle, as 10—12 mm. dl., žláznato-štětinaté. Čišky vejčité, skoro zcela štětinaté, ušty kališní na hřbetu hustě tuhožláznaté, s něco listovitě rozšířenými, velikými přívěsky a trochu pilovitými pérovitými úkrojky; čnělky huňatě měkkochlupaté, terč trochu kuželovitý; koruny bílé neb skoro bílé, po kraji nechlupaté. Plody vejčitě elliptické, k oběma koncům zúžené. — Velmi blízko příbuzná, ne-li totožná, jest: **R. Skalnikiana** Seidl ve F. Seits: „Die Ros. nach ihr. Früchten“ Praha, 1825, p. 147—148., která se jen zřetelněji žláznatými a ostnitými řapíky od předešlé rozeznává a přechod k následující odr. tvoří.

α) **cinerascens**. Velmi pořídku: v okolí Kladek u Milkova, v lese nad Sruby u Otaslavic (Spitzner), u Nov. Města, mezi Devíti skalami a Malinskými skalami u Vršan (Havelka), mezi Čeladenskými hutěmi a nádražím Velko-kunčickým v okr. Frenštátském (Gogela). *f*[1]) **Richteri** v pohraničních Horních Uhrách: u Stankovan ve stol. Liptavské (L. Richter) pak u Králova Hradce (Reichel v herb. kláštera Oseku, s několika žlazami mezi zuby kolem spodu lístkův), bezpochyby i na Moravě. *f*[2]) **Szulyóensis** u Sulyó ve stol. Trenčínské v pohraničních Karpatech (L. Richter), subforma **R. Skalnikiana**: u Borovičky blíž Nov. Říše (ve společnosti jedné odr. **R. farinosa** Bechst. IV ed. 706, jež se lístky a řapíky mnohem méně hustě chlupatými, lístky krátce řapíkatými, z nichž liché nejsou větší než postranní, a plody po odkvětu menšími zůstávajícími odchyluje, která by pro mocnářství naše novou byla, třeba ji však ještě jednou sbírati), též v Čechách (Seidl).

△ △ Lístky nepravidelně pilovité (hořejší lístky rozeklaně pilovité, ostatní skoro 2krát pilovité), vespod na středním nervu zřetelně žláznaté (sem a tam na postranních nervech ojedněl ými žlázkami posázené). Větve tuhoostnité.

β) **subadenophylla** Borb. l. c. 510, Kellerem pro země korunní před Litavou ležící poprvé zjištěna a uveřejněna viz jeho Beitr. zur

Rosenfl. O. Ö. v Mus. Franc. Carol., Linec, 1893, p. 57—59, Syn. R. villosa β) Kitaibel in herb. fasc. XV. nr. 14). Výška a vzhled jako u R. cinerascens, leč lístky elliptické, až vejčitě kopinaté, na líci často více zelené, nepravidelně (jak nahoře vytknuto) pilovité. Plody a číšky vejčité, žláznaté, neb plody kulaté. Ušty kališní na hřbetu bohatě žláznaté (neb i s číškami lysé = f) leiocarpa Borb. l. c.) Čnělky zcela chlupaté (Borb. l. c. 515). — Další tvary s bezžláznými postranními nervy, avšak s týmž nepravidelným ozubením jsou:

f^3) **Lubochnensis** Kell. et Form. (Syn. Pugetia carpathica Gdgr. mon. nov. IV, 1893, p. 435 nr. 94), jež se dlouhými ostny, chlupatými větvemi, vejčitými zcela štětinatými číškami, vlnatými čnělkami, okrouhlými, krátko-kuželovitě povytaženými plody vyznačuje a f^4) **setosa** Gdgr. (l. c. 442 nr. 120 non alior.), jež se kuželovitými dolejšími a rovnými, nikoliv smáčknutými hořejšími ostny, lysými větvemi, na obou koncích špičatými lístky, velikými, žilnatými palisty, velmi hustě štětinatými 12—13 mm. dl. stopkami květními, vejčitými, silně štětinatými číškami, velmi žláznatými chudě zpeřenými ušty kališními, srstnatými čnělkami a malými korunami od odr. β odchyluje.

β) **subadenophylla**. Kamenitá a keřnatá místa, zvláště na vápně: na severním hřebenu Šembery, na mezi blíž kostela u Adamova, před Červeným křížem při stezce od Hardeku do Felligu (Oborny), kolem Bohosudova v Čechách (Wiesbaur) f^3) **Lubochnensis leiocarpa**: u Žďáru v česk. mor. pohoří. Pak u Felsö-Lubochny ve stol. Liptavské (L. Richter), dojista že též ve střední Moravě; jako i posud jen v německém pohraničném území pozorována f^4) **setosa**.

△ △ △ Všecky lístky žláznatě 2krát až složeně pilovité.

γ) **typica** (R. tomentosa Sm. Engl. bot. tab. 990; R. tomentosa var. Smithiana Seringe in DC. Prodr. II., p. 618). Všecky ostny nechlupatých větévek květních tuhé, mírně zahnuté s málo rozšířeným spodem. Lístky dosti široce elliptické, konečné lístky ellipticky vejčité, ± šedozelené; pilovité zuby vejčitě špičaté, dosti velké, zpředu bez, na hřbetu s 1—2 žláznatě špičatými vedlejšími zoubky, všecky neb aspoň hořejší listy větévek květních, jakož i hořejší palisty vespod bezžlázné, nejdolejší malé lístky někdy směrem ku kraji s nemnohými žlázkami. Řapíky ostnité, chudě žláznaté. Stopky květní dlouhé i s vejčitými číškami žláznatě štětinaté; ušty kališní nazpět ohrnuté, na hřbetu žláznaté, záhy opadavé, s koncem trochu rozšířeným. Koruny růžové; čnělky krátce- až slabě chlupaté. Plody vejčité (až skoro podlouhlevejčité).

f^5) **Borkhausenii** Tratt. (Ros. mon. I. 114; Syn. = R. hispida Borkh. Forstb. 1803, II, 1332, W. Gr. II, 87., J. B. Kell. Deuts. b. Monatschr. 1886, čís. 11). Ostny štíhlého, volného kře trochu hákovitě skřivené a se širším spodem. Řapíky hustě bělovlnaté, ojedinělými ostenky posázené. Palisty podlouhlé, zašpičatělé, nahoře jemně chlupaté, vespod však všecky na ploše žláznaté, po kraji žláznatě třásnité. Lístky po 7, vejčité, nejhořejší největší zašpičatělý, na spodu zaokrouhlený, při délce 27—45 mm. as 19—27 mm. š., ostře 2krát pilovité, obak hustě jemnými chloupky pokryté (aksamitnatě měkko-

chlupaté Tratt.). Květy po 1—2, stopky květní dosti dlouhé i s vejčitými číškami hustě štětinami a stopkatými žlázkami posázené a lepkavé, každá s 2 vejčitě kopinatými, málo dlouhými, jemně chlupatými listeny, řídčeji v chocholících, ve kterých každá stopka zvláštním listenem podepřena jest. Ušty kališní namnoze v listovitě rozšířené konečné laloky vybíhající, na hřbetu štětinkami a stopkatými žlázkami draslavé a lepkavé. Koruny růžové s bílými nehty, též zcela bílé a narůžovělé. Plody vejčité, posléz černé a hladké. — Nižším a volnějším vzrůstem, bělovlnatými řapíky a středními nervy, ± vyniklou sítnatinou žil, veskrze na plochách žláznatými palisty, bohatší ostnitostí, aksamitovými, zašpičatělými lístky od typica odchylná.

Neroste v našem území ani v Horn. Uhrách ani v prusk. Slezsku. (R. tomentosa α) genuina F. Fl. 1886, 278 patří dle popisu ke skupině α) cinerascens D. M.; bezpochyby též f) Borkhausenii, jež ve W. Gr. II, 87 z prusk. Slezska se uvádí, ale do F. Fl. l. c. přijata nebyla). Dvakráte pilovité Tomentosae s bezžláznými plochami listovými jsou k východu vždy řidšími.

++ Dolejší lístky vespod roztroušeně na ploše žláznaté, žlázky v plsťnatém odění skryté.

○ Větévky květní namnoze bezbranné (bez tuhých ostnův), leč žláznatými štětinami skrovně posázené.

δ) **terebenthinacea** Besser (Enum. Pod. et Volh. 1822, p. 21 et 61 pro sp.; Crép, Prim. V. 1880, 515 (269) et ejusd. Ros. hybrid. 1894, 113 (109); dle originalů, které jsem v bot. dvorn. mus. ve Vídni v herb. Besserově viděl, domnívám se, že není míšencem Kr.) Keř vysoký a statný, větve načervenalé. Ostny větví roztroušené, malé (Crép.), skoro rovné, ostny větévek květních načervenalé, malé a skoro rovné, dolejší část vrcholových prýtů sem a tam tuhými žláznatými štětinami, hořejší část chloupky posázena (často jsou větévky květní zcela bez ostnův a žlaz Kell.). Lístky veliké [(Besser) neb prostředně veliké Kell.] 2krát pilovité (zuby nejsou bohatě složené Kell.), prodlouženě vejčité (Crép.), elliptické (Borb.) neb krátce vejčitě okrouhlé! (Kell.), dolejší na spodu prodloužené a tupé (na obou koncích zaokrouhlené), prostřední a hořejších větví trochu zašpičatělé (celkem širší a tupější než u R. tomentosa γ) Besser!), často sblížené, obak zcela avšak více huňatě měkkochlupaté, rovněž i řapíky, tyto ostnité a několika tlustými žlázkami posázené. Palisty dlouhé (20—25 mm.), nejdolejší a prostřední vespod žláznaté a ve veliká, velmi rozbíhavá ouška (∾ jako u R. frutetorum) vybíhající. Stopky květní 1—9, trochu delší než listen, nechlupaté a často fialově zbarvené, leč hojnými, dlouhými, žláznatými štětinkami posázené; číšky úzce ellipsoidické k oběma koncům zúžené (Besser l. c. 21) až vejčité, prostřední velikosti, ± nafialovělé a zcela žláznatoštětinaté i se stopkami květními velmi nasivělé; ušty kališní veliké, vnější zpeřené, pérovité úkrojky četné, kopinaté, na hřbetu žláznaté a často též fialové (proto celkém R. gallica připomínající), po

odkvětu odstálé, až nazpět ohrnuté. Koruny veliké, živě růžové, raně (v květnu?) se otvírající; čnělky volně vlnatohuňaté. Plody vejčitě ellipsoidické (Bess.) až okrouhle vejčité (Kell.). (Pozn. R. terebinthinacea Reichbl. exs. Nr. 2568 et Gdgr. patří ku R. rubiginosa v. comosa!)

Kraj lesní u Nov. zámku v sev. Moravě (Schilberszky jun. teste Borbás).

○ ○ Větévky květní ostnité, bez štětin. Ušty kališní typické (nikoliv mnohojařmě zpeřené).

ε) **Seringeana** Godron (Fl. de Lorraine, 2 ed. vol. I., 1857, p. 255 = R. tom. var. η) Seringeana Du Mort. mon. Ros. Belg. 1867, 51; Gdgr. Essai 1876, p. 42 Nr. 731 = R. cuspidatoides H. Braun v. Ob. Fl. 935, nikoliv však Crépin, všude k částečně na ploše žláznatým, nikoliv však ku veskrze na ploše žláznatým řaděna). Ostny dosti rovné, široké a tuhé, na nechlupatých větévkách květních skrovné. Lístky vejčitě špičaté, ku spodu zaokrouhlené, jen dolejší roztroušeně žláznaté, na líci slabě chlupaté; zuby dvojité, žláznaté, dosti otevřené; řapíky ± plsťnaté, ostnité a žláznaté. Palisty široké a jako lístky chlupaté, vespod bezžlázné, se špičatými, žláznatě pilovitými oušky. Stopky květní po 1—3, jako vejčité čišky žláznatě jemnoštětinaté. Ušty kališní úzce zpeřené, v úzké přívěsky zakončené, na hřbetu zcela žláznaté, nazpět ohrnuté a záhy opadavé, ještě v čas zelenosti plodů se oddělující. Čnělky lysé, koruny dosti veliké, živě růžové. Plody vejčité s (krátce) zúženou špicí. Sem nutno řaditi četné odrůdy se: srtnatými, až vlnatými čnělkami, obak zvláště na líci hustěji chlupatými lístky, rovnými až šidlovitými ostny posázenými neb jen chlupatými větévkami květními, jichž pouhá jména zde uvádíme a které přechodní tvary k jiným odrůdám zvláště též ku v. venusta et Geisingensis atd. představují, a sice: *f)* **pragensis**, *f)* **gracilispina**, *f)* **bohemica**, *f)* **leptacantha** (všecky v Gdgr. mon. nov. IV., 1893, p. 409—70), pak *f)* **insidiosa** Grenier (non Ripart), *f)* **acutifolia** Gdgr. l. c. 474, *f)* **densiuscula** Gdgr. l. c. 475, které se v sousedních krajích našeho území vyskytují.

ε) Seringeana schází v mých sbírkách. Dle Oborného l. c. 935 v hornaté části sev. Moravy, ve vyšších polohách ještě v červnu kvetoucí; v Jeseníku: v údolí Brané u Nov. Losina, u Františkova údolí blíž Koldštýna, při cestě od Maršíkova do Terezova, při krajích polních na Bílém Kamenu mezi Sobotínem a Velk. Losínem, u Rudoltic, při lesní stezce k Berggeistu, nejjistěji poblíž uhelen (Oborny). V Beskydách: na úklonech Ostré v údolí Ostravice u Frýdlandu a na úpatí Lysé hory u Malenovic (Oborny).

+++ Všecky (neb většina) lístků vespod ± bohatě a zřetelně na ploše žláznatých (Cuspidatae).

△ Ušty kališní záhy opadavé. Čnělky krátce chlupaté (neb často chudě chlupaté).

ζ) **Pseudocuspidata** Crép. (Prim. II., 205 et VI. 753, Syn. R tomentosa ϑ glandulosa Du Mort. l. c. 51 et Wirtgen in sched. = R. cuspidata Aut. Helv. non M. B. = R. cuspidatoides Déségl. Catal. rais. 1877, 311 non Crép., srov. J. B. Kell. b. Centralbl. 1881, V., čís. 7.). Ostny tuhé, smáčknuté, mírně zahnuté neb hořejší skoro rovné. Větévky květní bez chlupův. Lístky zašpičatělé, vejčité, dosti veliké, ku spodu úzce zaokrouhlené, na mladších větévkách vejčitě kopinaté, obak mírně měkkochlupaté, vespod často hustěji chlupaté a ± hustě žláznaté, zuby vejčitě kopinaté, na hřbetu s 3 (zpředu bez neb s 1) žláznatými vedlejšími zoubky. Palisty jako u ε., jen vespod namnoze žláznaté; řapíky plsťnaté, bohatě žláznaté, ostnité. Stopky květní po 1—3, dlouhé i s malými číškami jemnými, tuhými stopkatými žlázkami zcela posázené a stejně dlouhými až trochu delšími žláznatě plsťnatými listeny podepřené. Číšky vejčité; ušty kališní s čárkovitě kopinatými, pérovitými úkrojky, na líci plsťnaté, vespod žláznaté, po kraji skvostnými stopkatými žlázkami vroubené, zdélí růžových korun, po odkvětu nazpět ohrnuté, později přímo odstálé, před zčervenáním plodu opadavé. Čnělky zcela krátkochlupaté a srstnaté, terč plochý. Plody vejčité.

f[6]) **floccida** Déségl. Větévky květní skoro bez ostnův, leč pýřité, lístky obak hustě bělavě šedochlupaté, silně třpytivé.

Čnělky skoro lysé.*)

V tvarech blízkých mezi stanovisky předešlé odr. ε., poněvadž v Ob. Fl. R. Seringeana s krátkochlupatými hlavičkami čnělek atd. popsána jest; poněvadž růže tato v pohraničních horách uherských (od Břetislavi na sever) a v Čechách roste, vyskytuje se dojista též i v meziležících teplejších horách střední Moravy.

△ △ Ušty kališní rozložené, až přímo odstálé, a často přes počínající zbarvení plodů vytrvalé. Ozubení hustěji a bohatěji složené, namnoze též zpředu již ojedinělé vedlejší zoubky neb namnoze jen stopkaté žlázky nesoucí. Hlavičky čnělek hustě chlupaté. Plody namnoze vejčité.

◯ Lístky ± kopinaté (až vejčitě kopinaté, avšak se zúženým špičatým spodem), obak velmi hustou chlupatostí šedé.

η) **umbelliflora** Swartz (dle Fries. Nov. Fl. Suec. Mantissa III., 1842, 197—198, Scheutz skandin. rosa 1873, p. 43.; an = R. tom v.) scabriuscula Fries, non Sm., srovn. J. B. Keller v b. Centralblattu 1871, V. čís. 7.; Crép. v Prim. VI., 1882, 753). Keř prostředně vysoký, se šedozelenými, trochu prodlouženými, štíhlými, často dosti tenkými větévkami květními. Ostny větví ze široce zaokrouhleného spodu mírně

*) R. cetica H. Braun (v Beck. Fl. NÖ. 1892, 815), která se zakládá na mém v Ros. NÖ. 1882, 251 zevrubně popsaném, leč nepojmenovaném středním tvaru f) Anthracitica Chr. et f) Pseudocuspidata Crép. pro sp.; poněvadž svými listy, ozbrojením a ozubením k naší skupině △, svým trváním uštů kališních ke skupině △△ patří, měla by se zde zařaditi Keller.

zahnuté, (nikdy křivé), větévek květních na konci ± krátkohuňatých velmi roztroušené, na počet chudé neb zcela žádné. Lístky podlouhlé, sotva přišpičatělé, hořejší kopinatě podlouhlé, úzké, obak velmi hustě šedochlupaté, měkkoplsťnaté, tlusťounké, vespod) hustě žláznaté, s otevřenými, podlouhle trojhrannými, bohatě žláznatě dvojnásobnými (viz △△) zuby pilovitými. Řapíky dosti dlouhé, s oddálenými nemnohými ostenky. Palisty starších větví často zelené, vespod zcela žláznaté a měkkochlupaté s rozbíhavými oušky. Stopky květní po 2—4 jemnoostnitě štětinaté, 13—15 mm. dl.; číšky vejčité, zcela hladké neb trochu štětinaté; ušty kališní malé, na hřbetu silně žláznaté, chudě a úzce zpeřené, s pilovitými pérovitými úkrojky a nitkovitými úzkými přívěsky. Čnělky vlnaté, terč plochý. Koruny bledě růžové; plody nevelíké, vejčitě okrouhlé neb okrouhlé s krátkým zúžením, na spodu zaokrouhlené, na konci krátce stažené.

f⁷) **longifrons** Borb. et Richt. (Magyar Növenytani Lapok 1888, 122 etc. Neplodné prýty rovné. Ostny jemné, tenké a rovné; neplodné prýty hustě zcela rovnými (dílem skoro štětinatými, dílem trochu smáčknutými) ostny posázené. Lístky skoro podlouhle opakvejčité, na spodu nešpičaté, často na obou koncích tupounké, vespod na ploše žláznaté a aksamitnatě plsťnaté. Ušty kališní prostředně jemně zpeřené. Plody vejčitě okrouhlé, vejčité až vejčitě podlouhlé, hustě srstnaté. — Sem patří méně srstnaté: *f⁸)* **psammophylla**, Gdgr. mon. nov. IV 1883, 485, se široce podlouhlými, vespod draslavě žláznatými lístky, chudě srstnatými stopkami květními listovitě rozšířenými přívěsky uštů kališních, vejčitými, lysými plody; a *f⁹)* **Stuttgartiae**, Gdgr. l. c. 486, s opakvejčitými, na obou koncích špičatými lístky, úzkými jemnými ostny, úzkými palisty, úzce laločnatými ušty kališními, vejčitými, lysými plody.

η) **umbelliflora**. V našem území velmi zřídka, zkoumáním většiny Oborným sem počítaných růží a sice: z jižní (Hardek), střední (Prostějov), severní (Velk. Losín) a východní Moravy (Vsetín) bylo zjištěno, že k následující odr. cuspidatoides přináležejí. Zbývají jen následující stanoviska, odkud jsme rostliny neviděli: v lese při cestě od Lančova ku zřícenině Chrašťany, Bílé kameny při stezce od zámku ve Velk. Losíně do Sobotína, Rudoltice, Karolinino údolí u Velk. Losína (Oborny), Zábřeh (K. Hanáček), luka u Nov. Vsi blíž Berouna (Gans), Protivanov, Litovel, Staré město v Jeseníku (Spitzner), Milkov (Slavíček), Žďár (F. Kovář). *f⁷)* **longifrons** Borb., s číškami ellipsoidicky podlouhlými: u Otaslavic blíž Prostějova (Spitzner, teste Keller), *f⁸)* **psammophylla**, bohatě a krásně: při kraji lesním u Holedné blíž Brna ve společnosti štětinatě prýtovité a srstnatě dlouhoplodé longifrons. Nejblíže příbuzná *ν)* **sudetica** H. Braun v Dr. Woloszczak. Ros. Leopolitanae 1886, 20 (46) neosvědčuje se ani svým soustavným zařaděním, ani svým pojmenováním, poněvadž bezpochyby ku cuspidatoides patří, a R. sudetica Uechtr. mnohem dříve známa byla, opominuli jsme v. sudetica H. Br.

○○ Lístky vejčité (až vejčitě kopinaté, leč se zaokrouhleným spodem), zpravidla jen vespod velmi hustě, na líci řidčeji chlupaté (proto zelenější, avšak často též na líci žláznaté). Číšky namnoze kulaté.

ϑ) **cuspidatoides** Crép. (in Scheutz studier ofver de skandinaviska arterna af slagtet Rosa. Wexio, 1872, p 37 et Prim. mon. Ros. II., 127.; Cariot Etude des Fl. VI., ed. fasc. II., p. 257.; J. B. Kell. ve Form. R. d. Hochg. 1887, II.; Syn. R. cuspidatoides *α.* elatior Crép. l. c.). O s t n y nechlupatých, často zprohýbaných větévek květních r o v n é, sotva rozšířené. L í s t k y š i r o c e podlouhlé, vejčitě kopinaté, špičaté neb tupé, n a s p o d u v š a k z a o k r o u h l e n é, vespod zcela žláznaté, hustě plsťnaté, n a l í c i ř í d č e j i c h l u p a t é, proto nejsou tlusťounké, prostředně veliké, až v e l i k é. O z u b e n í š i r o k é, o t e v ř e n é (viz △△) Řapíky plsťnaté, stopkatě žláznaté a ostnité. P a l i s t y úzké, vespod p l s ť n a t é, s oušky rozbíhavými. Stopky květní v chocholících, srstnaté; č í š k y o k r o u h l é, z c e l a jemně ostnitě š t ě t i n a t é; ušty kališní po odkvětu rozložené pak opadavé, na hřbetu rubiginosní (= přísedle žláznaté), dosti úzce zpeřené. Čnělky krátce huňato-měkkochlupaté; terč plochý; k o r u n y ž i v ě r ů ž o v é, na spodu skoro brvité. P l o d y k u l a t é.

f[10]) **silesiaca** Gdgr. (Tab. 4041 et mon. nov. IV, 1893, p. 488; J. B. Kell. ve Form. R. d. Hochg. 1887, p. 12). Ostny nechlupatých větévek květních rovné, sotva rozšířené. Lístky tlusťounké, malé, podlouhle kopinaté, na spodu zaokrouhlené, jako *ζ*. chlupaté, vespod zcela přísedle žláznaté (= rubiginosní); palisty vespod zcela žláznaté a chlupaté. Řapíky ostnité, bohatě přísedle žláznaté. Stopky květní častěji jen ojedinělé, srstnaté, 6—8 mm. dl., číšky vejčité a štětinaté; ušty kališní krátké, vně žláznaté, chudě zpeřené s úzkými pérovitými úkrojky; čnělky hustě srstnaté, terč plochý; koruny živě růžové, nebrvité. Plody kulaté.

ϑ) **cuspidatoides.** Dosti rozšířena: při kraji lesním na Holedné u Jundrova. — Kraj lesní a Hraničné údolí u Otaslavic, údolí Okluky u Mal. Hradiska blíž Plumlova, u Milkova (Spitzner!), u Růžového mlýna v údolí Fugničky u Hardeku již v Dol. Rakousích, u Nov. a Velk. Losína (Oborny!), význačně jako v. elatior Scheutz: u Nov. vsi a Pustých Žibřidovic v sev. Moravě. — Bobrky a Vesník u Vsetína (Bubela!), na březích Ostravice u Star. města u Sviadnova, Hodonovic a Místku (Gogela!); *f*[10]) **silesiaca**: kraj lesní u Adloizova blíž Prostějova (Spitzner jako R. umbellifera), u Mal. Moravy a Krondörflu v Jeseníku. — U Brombergu v prusk. Slezsku (Köhler), jest zástupkyní umbelliflora Sw., s kterouž od neznalců i jinde bývá zaměněna.

§§) U š t y k a l i š n í chudě zpeřené, p o o d k v ě t u p ř í m o o d s t á l é až zcela vzpřímené a až k p o č í n a j í c í úplné zralosti (z h n i l i č e n í) plodů v y t r v a l é. Ostny velmi úzké a jemné, rovnovážné, aneb: velmi prodloužené, rovné, též slabě zahnuté (nikoliv křivé), velmi oddálené [= Coronatae Crép. Prim. VI. 1882, 744 (84) et 756 (96) et in Bulletin de la Soc. royale de bot. de Belgique, Tom. XXVII. 188, extr. p. 3.]

\+ S t o p k y k v ě t n í d l o u h é (vnější v chocholících, 2—3 krát delší než plody) i u tvarů zakrslých namnoze d e l š í, až zdéli l i s t e n u. Všecky zuby též v předu 2—3 zoubky opatřeny.

△ Čí š k y a plody vejčitě o k r o u h l é. Koruny živé růžové. Lístky světle zbarvené, řapíky krátké.

○ Lístky vespod jen na nervech žláznaté, často ± kosníkové a oddálené, n a m o d r a l é, h l u b o c e zastřihované úzkopilovité; ouška palistů částečně srpovitě sbíhavá.

ι) **venusta** Scheutz (l. c. 1872, p. 36 pro sp, non Waitz in Wallr. hist., 143, která patří k Alpinis!, nec. autor. Germ., srov. též Crép. Prim. p. 243 et Prim VI, 1882, 111, 771 et in Bullet. Soc. royale de bot. de Belg. Tom. XXVII. 1888, extr. p. 3., Syn. Pugetia Scheutzii Gdg. Tab. 3942 et mon. nov. 1893, IV., 455 nr. 158 non R. Scheutzii Christ.) vyznačuje se štíhlými, tenkými větvemi, z vejčitého spodu náhle silně zúženými, skoro rovnými, jemnými, dlouhými (na konci n e zahnutými), na větévkách květních chuději se vyskytujícími ostny, obak ± n a m o d r a l e b l e d o z e l e n ý m i, tenkými vejčitě podlouhlými až široce kopinatými, špičatými, n a s p o d u kosníkově z ú ž e n ý m i, přílehle řídce huňatými, jako hedbáv lesklými lístky, o s t r ý m i, sbíhavými, n a v š e c h lístcích h l u b o c e z a s t ř i h o v a n ý m i, úzkokopinatě podlouhlými pilovitými zuby, s bohatými, o s t r ý m i vedlejšími zoubky; řídkohuňatými, na ploše žláznatými palisty, s málo rozbihavými oušky; máloostnitými, žláznatými, k r á t k ý m i ř a p í k y; d l o u h ý m i srstnatými, namnoze o j e d n ě l ý m i (řidčeji po 3) v paždí listů stojícími stopkami květními; velmi š i r o c e v e j č i t ý m i palisty s e s r p o v i t ě s b í h a v ý m i oušky při vetknutí úžlabních stopek květních, řidčeji (jen v chocholících) se vyskytujícími listeny; chudě štětinatými číškami, vně zcela žláznatými. často c h u d ě z p e ř e n ý m i, v prodloužené úzké špice vybíhajícími, přímo odstálými, dlouho vytrvalými, avšak v pozdním podzimku přec opadavými ušty kališními; „sytě červenými“ růžovými plátky (něco kratšími než ušty kališní), vlnatými čnělkami, plochým terčem a vejčitě okrouhlými a okrouhle opakvejčitými plody; dle tohoto dokladu nebyla růže tato v Slezsku posud nalezena.

Posud nebyla ani u nás, ani v Rakousko-Uhersku, ani v Prusku nalezena. —

○○ Lístky sblíženější, vespod n a p l o c h á c h ž l á z n a t é, s ozubením veskrze š i r o c e vejčitým, bohatě žláznatým; ouška srpovitě nesbíhavá.

κ) **Pseudo-Andrzeiowskii** Dufft et J. B. Kell [ve Wiesbauer et Haselberger Beitr. z. Rosfl. O. Ö. Solnohrad a Čechy v Mus. Franc. Carol., Linec, 1890, p. 29; Syn. R. Andrzeiowskii Christ. ve „Flora“ 1875, 279 et 1877, 403 (non Steven in Besser Enum, 1822, 19 et ff, nec M. B) = R. Adrzeiowskii Dufft a R. venusta f. Christii Dufft v Oest. b. Z. 1880 čís. 12 = R. venusta f. aprica Uechtr. v Breueker „Deutsch. wild. Ros. 1882, 24, non alior!]. Keř 1–2·5 m. v., volný. Větve přímé, nikdy visuté, dosti štíhlé, ostnité; ostny (též na

větévkách květních) silné, rovné, + šidlovité, na větévkách květních často s menšími, tuhými vtroušenými ostny. Řapíky málo dlouhé na dolejších listech často až k nejdolejšímu páru lístkův, úzkými silně žláznato-brvitými palisty zaujaty, plsťnaté a žláznaté, bez ostnů neb trochu ostnité. Lístky po 7, řídčeji po 5, vždy široce elliptické, s otevřeným, dílem nestejnostranně široce trojhranným, dílem široce vejčitým, často velikým, nikoliv však hlubokým [f.) Pseudo-Andrzeiowskii Dufft olim] neb mělčejším a malým [f. Christii. Dufft] skvostným ozubením; zuby bohatě složené, s 2—3 předními a 3—7 na hřbetě stojícími, žláznatými, otevřenými vedlejšími zoubky; lístky brzy velmi veliké [(při délce 55 mm., as 37 mm. š.) = R. Andrzeiowskii Christ et Autor Thuringiae], brzy menší (35 mm. dl., 23 mm. š. = v. Christii Dufft 1880; non Wiesb. 1879.), tenké, dosti zelené, se dotýkající a částečně se kryjící, na líci řídčeji, vespod hustěji chlupaté s dosti bohatou trochu nestejnoměrně hustou žláznatostí na rubu; listeny as 7 mm. š. a jako listy chlupaté a žláznaté. Stopky květní dosti dlouhé 20—35 mm. i s číškami žláznatě štětinaté. Koruny prostředně veliké, růžové (= R. Andrzeiowskii Aut. cit.) neb živější červené (= Christii Aut.). Hlavička čnělek krátká a vlnatá. Ušty kališní na hřbetu hustě žláznatodraslavé, buď krátké a úzké s nemnohými pérovitými úkrojky (= R. Andrz.) neb skoro listovitě prodloužené a bohatěji peřenodílné (= Christii), po odkvětu vzpřímené (jako u §§). Plody malé, kulaté (7—10 mm. = R. Andrz. Aut. cit.) neb větší, kulaté, až okrouhle hruškovité (= Christii Aut. cit. et = aprica Uechtr!), skrovně žláznatě štětinaté. *)

V celé hornaté části sev. Čech od Litoměřic až k západním výběžkům Jeseníka, proto též bezpochyby v severozápadní části Moravy. *f) Andrzeiowskii* Chr. et Dufft: nad Stražíkem u Litoměřic (Čelakovský v herb. mus. česk., Kellerem čís. 45 označena), u Chebu (Wiesbaur), jako *f) aprica:* u Žacléře v Krkonoších (Pax teste Bräucker) a v Krkonoších bez udání místa (Pax v herb. mus. česk., Kellerem čís. 40 označena), u Rokytnice blíže Žamberka poblíž hranice moravské (Häusler v herb. mus. česk., jako R. toment. v. asperrima, Kellerem čís. 42 označena).

λ) **Pseudovenusta** J. B. Kell. [Syn. R. venusta Christ in sched. herb, silesiac. et thuring. = R. venusta f.) typica Dufft l. c. = R. venusta var. typica Sagorski l. c., p. 20 = R. venusta Bräucker l. c., p. 23—24 = R. venusta f.) in R. tomentosam transiens Hasse in sched. herb. Siles. etc.) Keře prostředně vysoké, často skoro volné, s ostnitostí

*) Poněvadž již Wiesbaur v Oest, b. Z. 1879, 146, jednu růži R. Christii pojmenoval a též Max. Schulze o R. trachyph. v. R. Christii 1886 v bot. Ver. für Gesammt-Thüringen, V. pojednává a R. Christii Dufft = R. venusta v. aprica Uechtr. = R. Pseudo-Andrzeiowski Dufft et J. B. Kell. jest; zůstal jsem prozatím při tomto svém spojení a upozorňuji na mnohé odrůdy této krásné růže v Max. Schulzově práci l. c. extr. p. 6—9. Kr.

silnou (t. j. jen tuhou) vyskytující se též na ztuha přímoodstálých (nikoliv převislých) větvích a větévkách květních. Ostny rovné, skoro šidlovité, na větvích často velmi dlouhé, na větévkách květních kratší a tenčí, na letošních z kořene vybíhajících výhoncích ploše smáčknuté. Řapíky poměrně krátké, plsťnaté a žláznaté, namnoze jen dolejší (slabými nemnohými ostenky) posázené. Lístky elliptické, prostředně veliké až podlouhle elliptické, velmi chudě na ploše žláznaté, hustě plsťnaté, 3násobně složeně pilovité; pilovité zuby trochu široké neb úzké, ale ani vroubkovaně okrouhlé, ani hluboce do čepele zastřihované, též zpředu veskrze s 1—3 malými, žláznatě špičatými zoubky třetího řádu, zoubky prvního a druhého řádu vždy zašpičatělé (t. j. ve špičku povytažené). Stopky květní dlouhé, v choholících po 3—5, (též ojedněle), střední (a ojedněle stojící) 2 delšími (často listy nesoucími) trvalými, postranní stopky chocholíku mimo to, každá 1 (—4 pošvovitě nad sebou stojícími) kratšími, záhy opadavými, proto na větévkách plodních často scházejícími hustoplstnatě hedbávitými listenky podepřené. Stopky květní ± bohatě až roztroušeně srstnaté; koruny živě růžové; ušty kališní skoro jednoduché, s krátkými, nitkovitými, nepatrnými pérovitými úkrojky, často nitkovitě prodloužené, ostatně jako u §§; čnělky ploskohlavaté, vlnaté a hustě huňaté.

f^{11}) *typica* (Syn. R. venusta Autor. Germ. et praecipue Silesiae, R. venusta E. T. Dresler in sched., et R. venusta *f)* trans. ad tomentosam Zuscke, non Scheutz). Větévky květní tenké, bledozelené, často trochu namodralé, dole nemnohými ze smáčknutého spodu skoro rovnými neb slabě zahnutými (nikoliv křivými), málo dlouhými až krátkými ostny posázené, k hořejšku skoro bez ostnův. Řapíky a střední nerv běloplsťnaté, roztroušeně žláznaté, ± (často bohatě) ostnité. Lístky řídkoplsťnaté, vespod s vyniklými bílými hlavními a vedlejšími nervy, chudě a nepatrně na ploše žláznaté, s ostřejším ozubením (=*f*) od Löwenberka) neb hustě běloplsťnaté, sotva vynikle žilnaté, a nikoliv ostře zašpičatělé, avšak rovněž velmi chudě a nepatrně práškovitojemně na ploše žláznaté (=*f*) od Rosenberka). Palisty prostředně dlouhé až krátké, málo ouškaté, s krátkými rozestálými oušky (srov. venusta typ. Scheutz). Čišky dosti malé, široce vejčité i s 12—15 mm. dlouhými stopkami květními a jemnými ušty kališními, hustě žláznatoštětinaté (=*f*) od Löwenb.) neb roztroušeně žláznatoštětinaté. Plody okrouhle vejčité, zcela srstnaté, záhy zrající (=*f*) od Löwenb.) neb krátkovejčité, skoro lysé, pozdě zrající (=*f*) od Rosenb.), ještě v čas úplné zralosti ušty kališní částečně nesoucí.

f^{12}) *Geisingensis* Kell. et Wiesb. (ve Wiesb. Ros. d. Erzg. Oest. b. Z. 1886, čís. 10, kde jako střední tvar mezi R. venusta Sch. a R. omissa Déségl. uvedena jest, kteréžto označení i podnes platí; Syn. R. venusta f. ovalis et elliptica p. part. W. Hasse v Ros. Westfalens 1891, 25). Keře (dosti stěsnané), prostředně vysoké, s větvemi zprohýbanými, zcela ostnité. Ostny větví lehce zahnuté, dlouhé neb skoro rovné a velmi dlouhé (až 11 mm.), v párech střičné, ostny kratších větévek květních často velmi sblížené, po 2—3,

rovnovážné, namnoze zcela rovné, avšak tenké a krátké, ze zaokrouhleného spodu skoro štětinaté. Lístky po 7 (— 5), prostředně veliké (nejdolejší pár často jen s $^1/_3$ zdélí nejhořejšího), částečně malé, na postranních, neplodných větvích opakvejčitě elliptické, na obou koncích široce zaokrouhlené, s konečným lístkem často krátkovejčitě okrouhlým, všecky skoro přísedlé, na vrcholových prýtech vejčitě elliptické (opačné podoby) a v úzké ellipticky podlouhé, až ellipticky kopinaté lístky květenství přecházející, všecky obak hustě chlupaté. tlusťounké, trochu nestejnobarevné, trochu světleji namodrale šedý rub se silně vyniklými postranními nervy a jako řapíky hustou, bělavou, aksamitovou plstí posázen, do které na dolejších lístcích velice jemné, nahnědlé, skoro nezřetelné stopkaté žlázky vtroušeny jsou, zuby pilovité dosti úzké, namnoze ku předu namířené, zpředu s 2—3, na hřbetu s 5—7 žláznatými vedlejšími zoubky; líc lístků z mládí velmi hustě přílehle chlupatá, hedbávitě lesklá, později zelenější než rub lístkův a podél nervů svraskalá. Řapíky krátké (často jen zdélí konečného lístku), hustě plstnaté, roztroušeně žláznaté, namnoze jen dolejší chudě ostnité. Květy namnoze po 3—5 (na postranních větvích sem a tam ojedněle); listeny po 3—5, ellipticky podlouhlé, namnoze úzké, běloplstnaté, řidčeji na ploše žláznaté. Palisty na líci nechlupaté, nahnědlé. Koruny krásně „světle růžové" (až živě růžové); čišky okrouhlé (nikoliv malé), ± hustě, ale namnoze zcela srstnaté. Ušty kališní úzké (často dosti krátké jako u f^{1}), jen nejvnější s 1—2 páry nitkovitých, malých, tlustými, červenohnědými, stopkatými žlázkami zcela brvitých, pěrovitých úkrojkův, uvnitř a na vnějším kraji plstnaté, na hřbetu velmi tuhými, krátkými, načervenalými, stopkatými žlázkami hnědočervené a draslavé, po odkvětu ztuha přímé a (jako u f^{11}) přes zralost plodův až (z počátku října) k počínajícímu zhniličení plody zdobící. Čnělky tvoří hustě srstnatě huňatou na terč ne zcela přílehlou hlavičku. Plody prostřední velikosti, postranní sphaeroidické, ku kalichu trochu stažené, střední široce opak vejčito-okrouhlé neb sphaeroidické a k oběma koncům krátce zúžené (skoro hruškovitě okrouhlé), všecky jako as 5—15 mm. dlouhé stopky roztroušenými stopkatými žlázkami a krátkými zahnutými ostnitými štětinkami posázené.

f^{13}) *Lusekiana* Opiz (Syn. R. Lusekiana Opiz in sched. herb. mus. reg. Bohem. secundum exempl. et descriptionem origin., poprvé Kellerem ve Form. R. d. Hochg. 1887, 12 a v prof. Dr. Kanitze uh. b. čas. Magyar növénytani lapok 1888, 134 i se skoro totožnou R. tomentella Opiz ibidem, non Leman, jako tomentosní tvar uveřejněna). Vnadné, malo- a úzkolisté růže, jež zdají se býti na první pohled specificky rozdílnými subvar. (?), vyznačují se: stěsnanějším, trochu nižším vzrůstem, tenkými červenými větvemi a větévkami květními, s dlouhými, ± šidlovitými (na starých větvích též jen málo zahnutými, nikoliv křivými), tuhými, na větévkách květních po 2 stříčnými (= tomentella Op.) neb velmi roztroušenými (Lusekian.) ostny; plstnatě žláznatými, malými rovnými ostny skrovně posázenými řapíky; vejčitě kopinatými, až úzce ellipticky podlouhlými, 7—5 (tomentella) neb z vejčitého spodu podlouhlými a veskrze ostrokopinatě zašpičatělými 7—9! (Lusek.) lístky, které silně sblížené, až přesahující (se kryjící) jsou, obak velmi hustou, brzy žlutavě šedou (tomentella), brzy stříbřitě šedou lesklou plstí na celé ploše pokryty, vespod však brzy zcela nestejnoměrně bohatě žláznaté (tomentella), brzy jen roztroušeně chudě, až nezřetelně na ploše žláznaté (Lusek.) jsou. Stopky květní srstnaté a brzy jen ojedněl é a $1^1/_2$ zdélí malých vejčitých, trochu srstnatých čišek (tomentella), brzy po 3 a kratší! než široce vejčité, až vejčitě okrouhlé, malé, lysé (Op. praví

srstnaté:) čišky (Lusek.); listeny po 2 : na každé stopce květní, běloplstnaté a na ploše žláznaté, zdéli neb trochu delší než stopky květní, ušty kališní jsou úzké skoro zdélí plátků (tomentella) neb delší (Lusek.), na hřbetě zcela a bohatě žláznaté (Lusek.), vnější s úzkými, krátkými, namnoze 2 páry, pérovitými úkrojky (toment.), neb jen jeden ušet kališní, s jediným nepatrným pérovitým úkrojkem (Lusek.), po odkvětu zcela vzpřímené. Koruny dosti malé, růžové. Terč plochý!, čnělky vlňatohuňaté.*)

λ) *Pseudovenusta f*[1]) *typica:* na mezích u Wenig-Kackwitz nedaleko Löwenberka v prusk. Slezsku (E. F. Dresler, jako R. venusta), u Schreiberhauu v záp. prusk. Slezsku (Baenitz, jako R. venusta), u Rischdorfa a Jasztozygovic nedaleko Rosenberka v prusk. Slezsku (Zuschke jako R. venusta f. „trans. ad tomentosam"), dojista též i v horách severních Čech a v západních výběžcích Jeseníka. *f*[2]) *Geisingensis:* u Geisingu a Altenberku v saskočeských Krušných horách (Wiesbaur). *f*[3]) *Luseckiana:* u Rychmburka a v mlází u Chrudimi, nad Cikánkou poblíž zámku Karlova Týna (Lusek.), *f*) *tomentella Op.* na panství Poděbradském (6, VIII, 1836 Opiz), pak na výměškové peci u Lychenu v Braniborsku ve tvaru skoro totožném (Heiland jako „R. venusta longifolia"), snad i ve Slezsku.

△△ Čišky vejčitě podlouhlé, plody na konci v krček stažené. Koruny bledě růžové. Lístky kalně šedozelené. Řapíky dlouhé.

μ) **velutella** J. B. Kell. [Syn. R. vestita H. Braun v Ob. Fl. 936 non Godet, nec Christ, dle J. B. Kellerova listu Crépinovi zaslaného a dle Crépinova písemného stvrzení a pozdější poznámky v jeho „Rosae Hybridae" 1894, p. (12) 15 = R. tom. v. pseudovestita J. B. Kell. in schedis; non R. pseudovestita Boulu in Cariot Etudes des fleurs 6. ed. 1879: II. 258] Keř prostředně vysokého, dosti volného vzrůstu, ostnitý. Ostny na větévkách květních oddálené, většinou skoro v paždí listů po 2, též roztroušené ojedněle, řídčeji skoro žádné, skoro rovné neb slabě zahnuté, často dosti tuhé a široké, prostřední délky. Lístky po 7 (—5), dosti veliké, všecky ku spodu zaokrouhlené, liché skoro srdčité, lístek konečný ze zaokrouhleného spodu vejčitě podlouhlý, až prodlouženě opakvejčitý, nejhořejší pár částečně kryjící něb s ním se dotýkající, špičatý, nejdolejší

*) Opiz shledával — dle jeho obou z r. 1836 pocházejících, zde pro nedostatek místa vynechaných původních popisů rozdíl R. Lusekiana v: „sepala integra, foliola omnia lanceolata, tenuissime duplicato-serrata, pedunculi breves, aculei sparsi" R. Lusekianae, — naopak odchylných vlastnostech jeho tomentelly. Další domnělé rozdíly nesrovnávají se s původními rostlinami. Toliko jest jisto, že oba blízko příbuzné zvláštní střední tvary R. pseudovenustae a skupiny mollissima Aut. Helv. non Fries jsou, a že tomentella Op. více ku skupině následující slezské odr. R. omissa; R. Lusekiana však za příčinou svých ne zcela na způsob nějaké tomentosy utvářených, kopinatě zúžených lístkův, velmi krátkých stopek květních, celokrajných a dlouhých uštů kališních a plochého terče, ku skupině villosa lanceolata Seringe (kterou též Opiz obdivuhodným způsobem u obou uvedl) se přibližuje, a poněvadž ze 3 nalezišť českých známy jsou, k nejzajímavějším a nejvýznačnějším růžím patří, které znova pozorovati nutno; od R. cuspid. f. silesiaca rozeznávají se delšími ostny, velmi hustě plstnatými, lesklými, chudě na ploše žláznatými, velmi bohatě též z předu pilovitými zuby lístkův, krátkými stopkami květními, dlouhými listeny, úzkým terčem, delšími, skoro nezpeřenými ušty kališními atd. Kell. —

páry oddálené, skoro s rovnoběžnými kraji, podlouhlé, až vejčitě podlouhlé, často sotva přišpičatělé, až tupounké, jemně 2krát pilovité; zuby nikoliv hluboké, vejčitě přišpičatělé, namnoze též zpředu s 1—3, na hřbetu s 5—7 částečně rovněž přišpičatělými a žláznatými vedlejšími zoubky, dosti otevřené, na mladých listech velmi mělké, skoro vroubkovaně okrouhlé s rozpraženými špicemi. Lístky na líci přílehle šedě hedbávitochlupaté, vespod hustě šedě měkko plsťnaté, s ± vyniklými nervy, nezřetelně na ploše žláznaté, dolejší na větvích i s palisty vespod práškovitě jemnými žlázkami nestejnoměrně bohatě posázené, hořejší (hustěji plsťnaté) velmi roztroušeně na ploše žláznaté. Palisty (jako u R. tomentosa Sm.) s rozbíhavými trojhrannými neb trochu kopinatými, avšak dosti krátkými oušky, jako lístky (aneb více hedbávitě) chlupaté, po kraji žláznatě tečkované. Listeny široce kopinaté, zašpičatělé, jako palisty hedbávitě- neb na líci ještě řídčeji chlupaté a pak zelené, zdélí (středních) neb kratší (postranních) stopek květních, tyto po 2—3, řídčeji ojedinělé, 15—25 mm. dl., as $1^2/_3$krát tak dlouhé jako plody. Plody dosti veliké, střední široce opakvejčité neb též vejčité k oběma koncům zúžené, postranní ze zaokrouhleného spodu vejčitě podlouhlé, nahoře v krček stažené. Ušty kališní po odkvětu vzpřímené, vnější jen s 1 (—2) páry úzkých (ut Oborny širokých) pérovitých úkrojků, v úzce čárkovité (řídčeji lupenitě rozšířené) přívěsky vybíhajících, vespod (též pérovité úkrojky) hustě žláznatoštětinaté. Koruny nevelikė, světle růžové; čnělky hustě srstnato-huňaté (dle Oborného bělovlnaté). Plody dosti veliké, též (nějaký čas) po zčervenání dlouhými trvalými (nikoliv však skloněnými) uštý kališními zdobené, pomorančové, málo dužnaté. (Pozn. Poněvadž ostny bohatší, tužší a zahnutější; (lichý) konečný lístek nikoliv dlouze řapíkatý; palisty jako u obyčejné tomentosy, plody uzrávající atd. jsou, nemá s vestita God. vera! mimo tvar plodův a třpytivou plsť ničeho společného; též by bylo u pravé vestity God. rozeznávání v. solitaria H. Br. v Ob. Fl. jakýsi nonsens, poněvadž typus vestity ojedinělé květy má.)

Kraje polí a lesův, na půdě vápenité a písčité roztroušena: Adamov (Theimer jako R. tomentosa), úklony Dúbravy a kraje lesa Bzinku u Bzence (Bubela), mezi Františkovým údolím a Nov. Losínem, u Koldštýna a jako v. solitaria H. Braun s ojedinělými, hladkými plody na Hutberku u Velk. Losína (Oborny).

++ Stopky květní krátké, listenem zcela zastřené. Ušty kališní namnoze kratší než koruny. Keř stěsnaný, na starších větvích se slabě zahnutými, velmi dlouhými, až dlouhými, na větévkách s rovnými a hustšími ostny, na obou koncích zaokrouhlenými, trochu namodralými lístky.

r) **resinoides** Crép. [apud Cottet „Roses du Valais“ in bullet.

soc. Murith. 1874, p. 44; R. resinoides Déségl l. c. p. 326 pro part. = R. resinoides Déségl. „Revis. de la section Tomentosae" 1866 p. 38—46 pro part., non Sternberg et Cottet in „Guide du botaniste dans le canton du Fribourg", 1891, 168—9, srovn. též literaturu v Dr. Gillot. Observ. sur quelques Plantes, crit. du Centre de la France v Extrait de la Revue de Botanique 1892, p. 3—5 (655) et Crépinovy Excursions rhod. dans les Alpes en 1890, p. 73—76]. Keř stěsnaný, větve tuhé, trochu sem a tam zprohýbané, červené, letorosty zpříma rovné, nikoliv klikaté neb převislé, větévky květní krátké, ostnité. Ostny rovné neb trochu zahnuté, avšak ze širokého spodu tuhé (silnější a dřevnatější než u R. pomifera) namnoze dlouhé,*) na větévkách květních tenčí a kratší. Řapíky plsťnaté, žláznaté, s malými ostenky. Palisty na líci skoro lysé, vespod chlupaté a zcela žláznaté, na hřbetu často bohatě krátkoostnité, s oušky skoro otupělými, na hořejších listech trochu širšími. Lístky po 7 (—5) řapíkaté, prostředně veliké až skoro krátké, postranní široce elliptické, na obou koncích-zaokrouhlené, nejhořejší 3 opakvejčitě podlouhlé, tupé neb lichý krátce přišpičatělý, na líci tmavozelené, jemně hedbávitoleskle chlupaté, vespod jemně huňaté neb šedoplsťnaté, s vyniklými sblíženými nervy a malými, silně pryskyřicí páchnoucími žlázkami po celé ploše posázené (které na hořejších listech větévek plodních se ztrácejí). Stopky květní prostředně dlouhé, 10—12 *mm* (něco delší než u R. omissa), po 1—2, řídkými, trochu delšími žláznatými chloupky hustě posázené, stejně dlouhými neb trochu delšími listeny podepřené; čišky vejčité, srstnaté, se zaokrouhleným spodem tmavozeleně namodralé; ušty kališní kratší plátkův, vnější s krátkými pérovitými úkrojky v kopinatý, úzký přívěsek zakončené, na hřbetu (též pérovitých úkrojků) velmi hustě rubiginosní, po odkvětu vzpřímené. Čnělky krátké, vlnatě huňaté; koruny malé, krásně růžové, se žlutavými nehty, často živěji růžové; terč plochý. Plody okrouhlé (jen střední opakvejčitý), jemně štětinaté, červené, až k úplnému uzrání (počínajícímu hniličení) skloněnými ušty kališními zdobené, prostředně veliké (často skoro malé).

Jediné sem — a nikoliv k jiné odrůdě — přináleží posud všeobecně zne uznávaná, od Durinska po severovýchodním Německu, Braniborsku, prusk. Slezsku až k Sudetám ojedněle se vyskytující, též Crépinem (teste Excursion rhod. dans les Alpes en 1890 p. 173) tušená, avšak in suspenso ponechana:

f[14]) *Heilandi* J. B. Kell. (Syn. R. venusta v. brevifolia Heil. od Lychenu v Braniborsku), která často ku typ. resinoides až k zaměnění podobna

*) Poněvadž její vlastnosti namnoze jen na starších větvích znalé jsou, nemohou samojediné zkrátka uříznuté větévky květní a plodní určeny býti, rovněž i tyto bez přezrálých plodův.

jest a jen kratšími ostny, krátkými namodrale bledozelenými, vespod veskrze velmi bohatě rubiginosními lístky, mezi palisty chuději ostnitými řapíky, užšími, méně skloněnými ušty kališními a často zcela kulatými plody se rozeznává.

f[14]) *Heilandi:* Na Moravě: kraj lesní na Holedné u Jundrova, mnou 1884 pod čís. 321 ve více jedincích sbírána, dílem typicky s malými ušty kališními a plátky, dílem ve tvarech přechodních k v. Pseudovenusta typica s trochu špičatějšími lístky, trojhranně povytaženým ozubením a opakvejčitými, až vejčitě okrouhlými, dloužeji stopkatými plody čís. 317—19; tamtéž ve tvarech s letorosty, rovnými ostny a zcela rovnými jehlicemi velmi hustě posázenými, listeny na ploše žláznatými, vyvinutými předními zoubky druhého řádu a pevnými hustě štětinatými ušty kališními, jež jsou patrně tvary střední mezi R. pseudovenusta a Heilandi; R. Heilandi jest novou pro Rakousko-Uhersko. — Význačně: při vyměšovací peci u Lychenu v Braniborsku, jako R. venusta v. brevifolia Heilandem sbíraná v jedincích s nejenom ± kulatými, nýbrž i ± opakvejčitými plody (k omissa Déségl. se blížících); pak u Karlovic, kolem Vratislavi (Syn. Pug. Vratislavensis Gdgr. Tab. 4181, mon. nov. IV, p. 538) ve tvaru s bezostennými větévkami květními, veskrze žláznatými listy, kulatými a lysými číškami (Ansorge), dosti význačně u Landshutu v prusk. Slezsku (Höger jako Pugetia sudetica Gdgr. Tab. 4136, mon. nov. IV. 523), se žláznatostí jen na ploše dolejších listů zřetelnou (= resinoides), bledšími a trochu většími korunami.

Subsect. **Villosae Crép.** Tab. anal. 1892, 77 et 92 viz klíč str. 930 a 931.

1252. R. villosa (L) Crép. et J. B. Kell. (R. huňatá). Keř stěsnaný, hustý, často veliký, s přímým rozvětvením, často četnými větévkami květními. Ostnitost jednoduchá a sice všechny ostny úplně rovné a namnoze též dlouhé, ostny starších větví silné, světlošedé, šidlovité a dlouhé, ostny větévek květních tenčí. Listy šedozelené, namodralé, lístky prostředně veliké, obak zcela chlupaté (chlupy měkké a jemné), namnoze po 7 (—5), hustě žláznatopilovité; zuby namnoze široce trojhranné (často v obrysu skoro vroubkované), též zpředu s četnými zřetelně vyvinutými (žláznato-špičatými) vedlejšími zoubky, na dolejších lístcích otevřené, na hořejších a lichých ± skloněné. Hořejší palisty rozšířené, s oušky srpovitě k řapíku do vnitř zahnutými. Stopky květní namnoze krátké, listeny namnoze zastřené, tuhými, stopkatými žlázkami srstnaté. Ušty kališní namnoze chudě zpeřené, v úzké prodloužené přívěsky vybíhající, na hřbetu žláznaté, po odkvětu vzpřímeně k sobě skloněné a nikdy opadavé; plátky skoro malé, po kraji často jemně zoubkované. Čnělky tvoří bělavě vlnatou hlavičku; terč málo vyvinut. Plody ± ostnitě žláznaté, přímými ušty kališními stále zdobené. — Tento druh (který Crépinem l. c., 92 jen naznačen a zde poprvé popsán jest) zahrnuje v sobě dvě subspec. (v širším toho slova smyslu) a sice:

a) **pomifera** Herrm. diss. 1762, 16. Ostny nestejně silné, dolejší

často velmi dlouhé, tuhé, hořejší někdy skoro přeslenaté, nestejně veliké, často skoro štětinaté. Lístky namnoze veliké a elipticky prodloužené, s okraji skoro rovnoběžnými, na spodu zaokrouhlené, k hořejšku tupounké neb krátce přišpičatělé, vespod namodrale zelenavé, bledší, měkkochlupaté a na ploše žláznaté. Stopky květní jako v čas zralosti veliké plody žláznato-měkkoostnité, konce větví tíží plodů dolů sehnuté, plody kulaté, červenofialové, kašovité.

a) v našem území jen zdivočelá: jako na Knížecí stezce v Oboře u Krumlova (Zimmermann!), pak ve tvaru (Wimmeriana Gdgr. Tab. 1135), s bezostennými a chlupatými větévkami květními, ve špici zúženými lístky, jichž jen nejdolejší páry žláznaté jsou, krátkými, ku spodu náhle zúženými, velikými, ježkovitými plody: u Landškronu blíž Hořelic v prusk. Slezsku (Schultz).

b) **mollis** Schmith. (engl. bot. XXXV, 1812, Nr. 2459, II, p. 281). Keř s ± prodlouženými, štíhlejšími větévkami květními, oddálenějšími často stříčnými rovněž zcela rovnými ostny; vejčitými neb široce eliptickými, na obou koncích úzce zaokrouhlenými, na špici namnoze zaokrouhlenými, obak hustě měkkochlupatými, vespod bezžláznými lístky; chudě žláznatými, plsťnatými řapíky; menšími neb prostředně velikými, zcela lysými neb jako stopky květní řídkými, jemnými, dlouhými štětinami posázenými číškami a podobnými kulatými neb okrouhlými plody.

v. *mollissima* Fries (Novit. fl. suec. ed. II, 1828, p. 151.) Větve kratší; ostny větévek květních skoro přeslenaté; lístky eliptické, až zaokrouhlené, nezřídka na spodu špičaté, měkkochlupaté s vyniklými nervy, vespod jako palisty žláznaté. Koruny nachové, plátky jemně zoubkované, kratší než skoro nedělené neb chudě zpeřené úzké ušty kališní; čnělky hustě měkkochlupatě huňaté. Plody ploše kulaté (neb střední opakvejčito-okrouhle hruškovité a velmi krátce stopkaté), kašovité, záhy zrající, ± srstnaté.

b) u nás nenalezena; od v. *mollissima* vyskytuje se bohatě ostnitý, malolistý tvar (se špatně voleným označením brachysepala Gdgr. mon. nov. IV. p. 552), s vejčitými, zcela štětinatými číškami, nezoubkovanými plátky a opakvejčitě okrouhlými 12—13 mm. dlouzestopkatými, skoro malými plody, částečně s R. Zabelii Crép. příbuzný: u Landshutu v prusk. Slezsku (Höger). (Déséglisem od Teplic v Čechách uvedená R. mollis, jest bezpochyby s R. tomentosa v. Pseudo-Andrzeiowskii Čelakovským tamtéž sbíranou totožna.)

Subsect. Jundzilliae Crép. Tabl. anal. 1892, 80 et 92 (viz klíč str. 936. a 937.) = Gandulosae Crép. olim in Primit. I, 1869, 242 = Trachypyllae Christ. Ros. d. Schw. 1873, 33.

1253. R. Jundzilli (Besser) Crép. (R. drsnolistá). Přímý až 1 *m.* v. keř, s ± silnými větvemi, nestejnotvárnou, namnoze rovnou, na větévkách květních často dvojnásobnou (dvojtvarnou) ostnitostí, ve které tuhé, dosti úzké, často skoro rovné ostny převládají. Lístky namnoze veliké, po (5)—7, trochu tuhé, jich síťnatina žil zcela a zřetelně ostře vyniklá a z pravidla krátkými roz-

troušenými stopkatými žlázkami draslavé, bez chlupův, neb vespod (řídčeji obak) trochu pýřité, 3—4 krát složeně ostře a bohatožláznatě pilovité; zuby ± otevřené až rozestálé. Řapíky z pravidla žláznaté a ostnité. Palisty hořejší a v květenství stojící širší, se špičatými, namnoze rozestálými, často síťnatě žilnatými oušky, po celém kraji hustě žláznaté. Koruny veliké, namnoze živě růžové a trochu delší než z krátce rozšířeného spodu úzce zpeřené, bohatě žláznato-zastřihovaně 2krát pilovité, veliké, na hřbetu zcela stopkatě žláznaté ušty kališní, tyto jsou po odkvětu rozložené, pak opadavé; stopky květní žláznatě měkkoostnité. Hlavičky čnělek větší, namnoze uťatě kuželovité a od terče něco pozdvižené, vlnatě huňaté. Plody větší, chruplavkovité, šarlátově červené.

§. Plody ± kulaté.

+. Řapíky (též v čas zralosti plodu) zcela chlupaté. Lístky vespod podél středního nervu, neb též na postranních nervech chlupaté. Ostnitost větévek květních se žláznatými štětinkami a štětinatými ostenci smišena (= dvojtvarná).

a) **typica** (R. Jundzilli Besser cat. horti Crem. 1815, Suppl. I,V 18, Enumer. Pod. et Volhyn. 1822, 46, 61 et 67, J. B. Keller R. N. Ö. 1882, 211; Syn. R. glandulosa Besser Cat. Crem. Suppl. III, 1814, 20, non Bellardi nec alior.) Větévky květní bez tuhých ostnů jen roztroušenými žláznatými štětinami neb štětinami ± (často velmi chudě) posázené. Lístky veliké, široce elipticky vejčité s ponenáhlu prodlouženou špicí, vejčitě okrouhlé, vespod bledé, sivozelené, jen na středním nervu trvale chlupaté, bohatě na nervech žláznaté s rozestálým ozubením [jehož špičky často skoro do zadu obráceny jsou f. recurvidentata Crép. Prim. V, 1880, 613 (367)]. Ouška palistův ostře zašpičatělá, vespod roztroušeně žláznatá a síťnatě žilnatá. Čišky ellipsoidické i s prostředně dlouhými stopkami květními ± žláznatě štětinaté a ojíněné; ušty kališní na hřbetu a po kraji hustě- a dlouze stopkatě žláznaté, s úzkými, velmi prodlouženými přívěsky. Koruny veliké, bledě pletní neb též jemně růžové, s plátky na konci velmi mělce vykrojenými; terč plochý a široký; čnělky vlnatou velikou hlavičku tvořící. Plody prostředně veliké, až nad prostřední velikost, skoro kulaté, řídčeji vejčitě kulaté, šarlátově červené.

Ačkoliv Oborny l. c. p. 919 o tom pochybuje, že růže tato u nás roste, sbíral jsem ji u Brna, a Crépin uvádí ji od Kroměříže jako f. recurvidentata v Prim. V, p. 613 (367) z r. 1880.

b) **ruthenica** H. Braun (ve Verh. z. b. Ges. 1885, 76; Syn. R flexuosa Déségl., Chabert, in sched herb. J. B. Keller, teste J. B. Keller in litt. ad H. Braun, Déségl. et Crép. non Rau.) Vzrůst často vyšší; větve štíhlejší a ohebné, ztuha ostnité, se vtroušenými stopkatými

žlázkami a štětinkami. L í s t k y m e n š í (až prostředně veliké), špičaté, více e l l i p t i c k y p o d l o u h l é, lichý vejčitě elliptický, na spodu zaokrouhlené, na líci velmi slabě pýřité, později sotva zřetelně chlupaté, v e s p o d z c e l a m ě k k o p ý ř i t é (později též na postranních nervech ještě zřetelně chlupaté), zuby ostré. Žlázy na nervech a více chlupatých řapících husté. Ušty kališní v j e m n o u špici povytažené; trubka kališní žláznatě štětinatá. Plody více vejčitě kulaté. — Jí oděním blízko příbuzná — jen 2krát větší — jest:

f) *Cremsensis* J. Kern. et H. Braun (v Beck. Fl. N.-Ö. 1893, 805 non Déségl. cat. rais 1876, nr. 392, která ku R. pomifera přináleží); jejíž lístky v e l i k é, různotvárné, na líci roztroušeně, vespod na ploše h u s t ě (a trvale?) chlupaté, ostře leč k r á t c e pilovité; stopky květní (odpovídající velikosti) delší; číšky hustě žláznato-štětinaté a plody zcela kulaté jsou.

b) s plody krátkými, skoro okrouhlými, listy však vespod chlupatými: na Spálené u Drahan (Spitzner, 7, VIII 1884 jako v. minor), pak ve Slezsku (J. Braun ve Verh. z. b. G. 1885, 76, 18), *f*) *Cremsensis* posud jen v sousedních Dol. Rakousích.

++ Řapíky bez chlupův, neb posléz j e n n ě k t e r é skrovně pýřité. L í s t k y ú p l n ě b e z c h l u p ů v (jen v čas květu v ý j i m k o u trochu na nervech chlupaté).

⊙ Větve bez žláznatých štětin neb jehlicovitých, tuhých štětin.

c) **trachyphylla** Rau. Enum. Ros. Wirceb, 1816, 124—126 pro sp, srovn. Crépinovo udání v »Les Roses de l'Herbier de Rau« Bullet de la Soc. royale de bot. de Belg. tom. XXI. séance du 14 avril 1883, extr. p. 4—5). Větve a větévky květní roztroušené a s k r o v n ě o s t n i t é. O s t n y s t e j n o t v á r n é, v š e c k y t u h é, z ± rozšířeného spodu křivé. Řapíky lehce chlupaté, nestejnoměrně skrovně pýřité, vespod ostnité, stopkatými žlázkami posázené. Palisty s kopinatými oušky, tuhé, obak bez chlupův, vespod roztroušeně, po kraji však hustě žláznaté, hořejší širší. L í s t k y p o 5(—7), nejhořejší po 3, tuhé, nejrůznějšího tvaru,*) mnohé vejčité ze zaokrouhleného spodu prodlouženě špičaté, dolejší vejčité, na obou koncích zaokrouhlené neb opakvejčité, o b a k b e z c h l u p ů v, na líci často leskle zelené, vespod s j e m n o u vyniklou bílou žilnatinou listův, na středním nervu a na postranních nervech krátkými, č a s t o s k o r o s c h á z e j í c í m i s t o p k a t ý m i ž l á z k a m i posázené. P i l o v i t é z u b y špičaté a ostré, často hluboké, z p r a v i d l a k u p ř e d u n a m í ř e n é a úzké. Stopky květní po 1—3, žláznatě srstnaté, vnější každá s 1 kopinatým listenem, mimo to chocholík 1 listenem podepřen.

*) Crépin praví l. c. extr. p. 5: »že Rauovy exsicc. trachyphylly mají nejenom vejčitě podlouhlé, nýbrž skoro kruhovitě okrouhlé lístky«, — dojista, avšak totéž pravil již Rau l. c., 125: „foliola . . . . d i v e r s i s s i m a e formae." J. Brauna poznámka v Beck. l. c., 805: „avšak nikoliv široce vejčitookrouhlé", jest těmito dvojnásobnými doklady zvrácena. Kell.

Čišky vejčité, na spodu ztuha žláznaté, ušty kališní typické, nazpět ohrnuté, kratší plátkův, z vejčitě kopinatého spodu v úzký, na konci však ± rozšířený přívěsek povytažené, vnější s čárkovitými, pilovitými a žláznatě brvitými pérovitými úkrojky, na hřbetu žláznaté. Koruny veliké, bledě růžové, s opak srdčitými, na nehtech žlutavými plátky. Plody skoro kulaté (zpravidla z kulatého spodu v krátký krček náhle stažené) trochu srstnaté, zvící třešně.

f) *reticulata* A. Kern. pro sp. Oest. b. Z. 1869, 332. Větévky květní ojíněné jen tuhé ostny nesoucí. Lístky veliké neb prostředně veliké, zaokrouhleným spodem přísedlé, vždy tuhé a kožovité, vejčitě elliptické, na neplodných prýtech ostře a krátce zašpičatělé; ozubení krátké, otevřené; řapíky bez chlupův neb jen trochu pýřité. Poupata nahoře zaokrouhlená. Květy nachové neb bledě nachové. Plody sphaeroidické neb kulaté.

f) *Godeti* Gren. jest bez ostnův a má méně špičaté, krátkovejčité, trochu na nervech chlupaté, později olysající lístky.

⊙ ○ Větve též žláznatými štětinami a jehlicovitými tuhými štěnami posázené.

f) *saxigena* H. Braun (v Bericht. naturw. Ver. tech. Hochsch., Vídeň, 1882, 25). Řapíky namnoze (lehce) pýřité. Lístky široce vejčité, opakvejčité neb vejčitě podlouhlé, až skoro kopinaté; palisty široké, často až k 1. páru lístků sahající. Plody kulaté. (Jest dimorphacanthním tvarem R. reticulatae).

§§. Plody vejčité až vejčitě podlouhlé.

+ Plody krátce vejčité. V květenství stojící lístky nechlupaté, nikoliv kopinaté, nikoliv zúženě ellipticky podlouhlé. Zuby typické, ostré, však často nestejnoměrně hluboce zastřihované. Květy po 1—3.

f) *minor* Borb. (l. c. 1880, 375 et 381; Syn. R. Schmidtii H. Braun v Ob. Fl. 916—17 et R. humilis H. Braun tamtéž, nikoliv Tausch, následkem popisu l. c. 916. krátké stopky květní, krátké ušty kališní atd.). Keř nízký; větévky květní krátké, brzy jen tuhoostnité, se stopami nemnohých vtroušených tuhých štětin, brzy bohatěji žláznatými štětinami posázené, brzy zcela bez ostnův. Lístky dosti malé, ze široce zaokrouhleného spodu elliptické, až ellipticky podlouhlé, avšak též okrouhle elliptické, často načervenalé, vespod více zelené (nikoliv neb řidčeji sivozelené), namnoze méně vynikle síťnatě žilnaté, méně ostře pilovité i se řapíkem nechlupaté (řidčeji na středním nervu a řapících pýřité = Chavinia Obornyi Gdgr. mon. nov. IV. p. 103). Ušty kališní kratší; čišky vejčitě podlouhlé, až podlouhle ellipsoidické; stopky květní krátké, as zdélí dorostlého, šarlátově červeného, široce vejčitého, na spodu trochu srstnatého plodu. Čnělky zcela hustě vlnatohuňaté.

f) *Schmidtii* H. Braun (ve Verh. z. b. Gesl. 1885, 72, extr. 14; Syn. R. humilis Tausch ve „Flora“ II. 1819, 465; = R. trachyphylla var. humilis Tausch in sched. sec. exempl. orig. in herb. J. B. Keller, non R. humilis Marshall, 1785). Keř nízký, méně hustě rozvětvený, s přímým pníčkem chudě posázeným málo zahnutými, slabými ostny, větévky květní tenké bez ostnův a bez štětin. Palisty namnoze jen žláznatě brvité, ostatně lysé; řapíky dlouhé, žláznaté a chudě ostnité. Lístky (jako řapíky) bez chlupův, liché krátce vejčito-okrouhlé, přišpičatělé, postranní široce elliptické, nestejnoměrně

hluboce a ostře pilovité, sytozelené, vespod bledší a zvláště na nervech žlázkami posázené. Stopky květní prodloužené, 2—3 krát delší než vejčité, na konci krátce stažené, namnoze zcela štětinaté čišky, po 1—3. Ušty kališní typické (2krát delší než čišky!), čnělky vlnatohuňaté, v čas květu často ještě s bliznami, jak se zdá, lysými; terč dosti plochý, plátky sytě růžové.

c) trachyphylla. Bezpochyby ve střední a jižní Moravě, poněvadž od Břetislavi (v Uhr.) Poisbrunnu a Dürnschletzu u Asparnu při Zaye poblíž morav. hranice nalezena byla, a domnělý statnější tvar R. livescens od horské chýše u Adamova (Oborny) sem snad přináleží. *f) reticulata:* Horky u Drahan, u Hamilton (Spitzner), ve Znojemsku: na Kraví hoře, Kounice, Popice, Havraníky, Hranice, Nov. mlýny, v údolí Dyje u Sedlešovic, na úklonech údolí Dyje u Hradiště, za Býčí skalou, v okresu vranovském: u Podmole, Nov. Hrádku, Lukova, Čížova, na vinohradech proti Hardeku (Oborny), *f) Godeti* posud jen u Dürnschletzu v Dol. Rakousích, dojista že i v sousední jižní Moravě, *f) saxigena* řídčeji, posud jen při cestě od Lančova do Chrašťan, městský les u Hardeku, při cestě od Hardeku do Čížova v pravo za mostem (Oborny), *f) minor:* ve zmolách u Židenic poblíž Brna, u Krumlova a Hustopeče. — Při silnici do Drahan vedoucí (Spitzner), u Adamova, vinice u Čžova blíž Hardeku, údolí Ledové u Vranova, na Kozí stezce u Lukova (Oborny jako R. Schmidtii); pochybné jsou následující údaje Oborného: u Nov. mlýnů, Sedlešovic, Kounic, Hradiště a Znojma, poněvadž jest *β)* minor Oborny = *f)* reticulata a nikoliv = minor Borb, neb poslední má podlouhle ellipsoidické čišky a dvojtvarnou ostnitost, *f) Schmidtii* (H. Br. l. c., nikoliv v Ob. Fl., která jest = minor Borb.) posud jen na vinohradech a ve zmolách u Židenic.

++. Plody vejčité až podlouhle ellipsoidické. Zuby menší.

○ Listy nechlupaté. Květy namnoze ojedněle stojící.

d) **livescens** Besser (Enum. Pod. et Volh. 1822, 20 et 67). Kříček slabého a nízkého vzrůstu, s vystoupavými, štíhlými neplodnými prýty; tyto roztroušeně ostnité. Větévky květní zcela bezbranné (bez ostnův a bez žlaz), namodralé. Lístky malé, špičatě elliptické, obak lysé, vespod nasivělé, po kraji drobně a krátce pilovité. Řapíky řídkými ostny posázené neb bez ostnův, tenké, žláznaté, avšak bez chlupův. Stopky květní namnoze ojednělé, často prodloužené, štětinatě stopkato-žláznaté; čišky úzce ellipsoidické, v krček povytažené, na spodu stopkatě žláznaté; ušty kališní ve skoro nepilované, úzce kopinaté přívěsky vybíhající, na hřbetu roztroušeně žláznaté, kratší plátkův. Koruny prostředně veliké, sytě růžové s mělce vykrojenými plátky; čnělky hustě bělovlnatě huňaté. Plody prostředně veliké, ellipsoidické, v krček zúžené, šarlátově červené.

Dle udání Oborného na kamenitých, něco keřnatých místech a výslunných kopcích střední a jižní části našeho území: na Kozí stezce u Lukova, na úklonech vinohradův u Čížova proti Hardeku a u Vranova, všude na šedé rule.

○○ Listy vespod trvale na plochách chlupaté.

e) **flexuosa** Rau (Enum. 1816, 127, non Rafinisque nec aliorum). Keř zvýší R. caninae, ostnitý. Větve i větévky klikaté, ostny jako u R. canina tuhé a křivé, na větévkách květních se vtroušenými, tuhými

štětinami (Crép.). Lístky zelené, vespod bledší, po 7, vejčitě elliptické, k oběma koncům trochu zúžené, na líci velmi řídce pýřité, vespod však po celé ploše dosti hustě a trvale chlupaté a na nervech žláznaté, po kraji žláznatě ostře 2krát pilovité. Řapíky hustě odstále huňaté, žláznaté a ostnité (kratší než u předešlé). Palisty v dlouhá ku předu namířená ouška přecházející, chlupaté a žláznaté. Stopky květní častěji ojedněle a prodloužené, štětinatě stopkato-žláznaté; čišky vejčitě podlouhlé, štíhlé, ± žláznatě štětinaté; ušty kališní s dlouhými, čárkovitě kopinatými, nedělenými přívěsky, na hřbetu hustě žláznaté. Čnělky silně chlupaté; koruny živě růžové. Plody vejčité, šarlátově červené.

Sem nutno řaditi tvary **var. ruthenicae** s vejčitými čiškami a plody a na celé ploše chlupatými lístky atd., které byly Kellerem v Ros. N. Ö. 1882, 213 jako v. flexuosa (Aut. Gall. non Rau) již původně popsány. Jeden keř při polní stezce od Čižova k lesu na Studánkové hoře (Oborny).

Sect. IV. **Cinnamomeae DC.** in Seringe Mus. Helv. 1818, I, p. 2 (exclus. R. rubrifolia); Crépin Tabl. anal. 1892, extr. p. 4 et 9. srovn. zevrubný povahopis zde str. 930.

Ser. Diacanthae C, A. Meyer Zimmetrosen 1847, 17.

1254. R. cinnamomea L. Syst. nat. ed. X, 1759, p. 1062 (R. skořicová). Keř přímý s dlouhými červenohnědými větvemi a dvojitou ostnitostí. Ostny na výhoncích jakož i na spodu větví štětinaté, na výhoncích, jakož i na kmenu často s hustě vtroušenými, přímými, šidlovitými ostenci, na větvích pod palisty jen tuhé, ± zakřivené, po dvou. Palisty nestejné, na nekvetoucích větvích úzké, s krajem zavinutým, bez oušek, na větévkách květonosných klínovité, rozšířené, ploché. Řapíky chlupaté, sem a tam ostnité neb bez ostnův. Lístky po 5, (—7 na mladých prýtech) elliptické neb vejčitě podlouhlé, trochu klínovité, tupé neb špičaté, šedozelené, na líci lysé neb slabě pýřité, vespod hustě hedbávitě chlupaté namodrale šedé až nasivěle šedé, po kraji jednoduše pilovité, na spodu celokrajné. Stopky květní ojedněle (neb po 2—3), krátké (skoro až zdélí plodův) i s ploše kulatými čiškami lysé, špičatě vejčitými listeny obalené, přímé; ušty kališní nedělené, řidčeji vnější s 2—3 nitkovitě úzkými, pérovitými úkrojky, po kraji a uvnitř běloplsťnaté, na hřbetu lysé, zdélí neb delší než malé živě růžové koruny. Čnělky vlnaté. Plody namnoze malé kulaté, zcela přímými, vespolek sevřenými, trvalými ušty kališními zdobené, šarlátově červené, záhy zralé, dřeňovitě měkké.

a) **typica.** Květy jednoduché, čišky malé kulaté, tvar svrchu popsaný. —

β) **Krockeri** Tratt. (Ros, II, 231; Syn. R. pygmaea Krock. non alior.) dojista správněji sem a nikoliv, jak Tratt. a jiní se domnívají, k R. alpina řa-

děna. — Tvar zakrslý s bezostennými větvemi, elliptickými, jen vespod chlupatými a jen na konci pilovitými lístky.

b) **foecundissima** Münch. hausv. V. = R. turbinella Sw. in Spreng. Syst. veg. II, 544, srovn. J. B. Keller Ros. N. Ö. 1882, 219). Koruny plné neb poloplné; čišky nahoře pohárovito-zvonkovitě rozšířené.

Na dvou různých místech v lese u Cinzendorfa blíž Brna. — Mezi Dědicemi a Olomoucí při Hané u Dědic a u Kláštera Hradiska, zdivočelá v parku lednickém (Spitzner). Zpola zdivočelá kolem parku u Budkova, u Jemnice a zdivočelá při Tisé u Rapotína v sev. Moravě (Oborny), zdivočelá poblíž vesnic kolem Uh. Hradiště (Schlögl), u Místku a Příbora (Reissek); skoro veškeré rostliny ze svrchu vytčených míst přináležejí k odr. foecundissima. — Typická jednoduše kvetoucí cinnamomea vyskytuje se roztroušeně v celém sev. horském pásmu Čech, a sice v odr. ovalifolia Wallr. (incl. grandiflora a acuminata Sw.): u Šluknova, Milešova a Liberce (Keller), *β)* **Krockeri:** ve Slezsku (Krocker). Pozn. **R. Baltica** Roth (Syn. R. lucida Koch non Ehrh. R. baltická) vyznačuje se bezžlázně ostnitoštětinatou a šidlovitou ostnitostí letorostův a bezostennými větévkami květními, podlouhle kopinatými, jednoduše pilovitými, velmi silně lesklými, lysými lístky, jichž jest na počet 7—9!, plochými, skoro stejnotvárnými palisty a plošě kulatými plody. V Čechách a pruském Slezsku zdivočelá.

Jakožto míšenec (teste Crépin et Christ) bezpochyby kombinaci R. cinnamomea × R. gallica odpovídající, pročež ne zcela k. Scr. Diacanthae přináležející připojuje se zde krásná:

1255. R. turbinata Ait. (J. B. Kell. Ros. N. O. 1882, 220—221, R. čihovitá). Keř přímý, se zelenými, trochu namodrale ojíněnými větvemi, dvojitou (s ostnitosti u R. cinnamomea se shodující), na větévkách květních často zcela scházející ostnitostí. Palisty podlouhle klínovité, všecky ouškaté, na větévkách květních mnohem větší, širší, někdy elliptické, na neplodných větvích užší a svými okraji často trubkovitě sevřené, avšak s oušky plošě rozloženými; řapíky chlupaté, bez ostnův. Lístky po 5 (—7), veliké, ploché, vejčité až vejčitěokrouhlé, tupé neb špičaté, jednoduše hrubě pilovité, na líci skoro lysé a tmavozelené, vespod šedozeleně pýřitě neb hedbávitě chlupaté. Stopky květní ojednělé, neb po 2—4, listeny opatřené, as 2krát delší než vejčité, krátce zašpičatělé, pýřité, po kraji bezžlázné listeny. Stopky květní jako v poupěti úzce ellipsoidické, později širší, namodrale ojíněné čišky jemnoostnitě žláznato-štětinaté, řídčeji lysé, přímé. Poupata dosti malá. Ušty kališní nedělené, dílem s úzce-, dílem se široce kopinatou špicí, aneb s jednotlivými pérovitými úkrojky, na hřbetní plošě zcela žláznaté (řídčeji bezžlázné), po kraji a uvnitř plsťnaté, kratší než veliké, namodrale nachové, vonné plátky. Hlavička čnělek veliká, bělovlnatá. Plody různotvárné, na-

mnoze skoro hruškovité, přímé, zpočátku odstálými neb vzpřímenými, později však opadavými ušty kališními zdobené.

a) **typica** (Syn. R. turbinata Ait. hort. Kew. II, 1788, 206, J. B. Keller l. c. první podrobný německý popis; = R. gallica var. Willdenowii et R. turbinata v. simplex v herb. c. k. bot. dvorn. musea). Rostlina svrchu popsaná s jednoduchými květy.

b) **francofurtana** (O. z Mühlhausenů v „Hausvater" V. 1769?, p. 24 = R. francofurtana Borkhausen „Beschreibung der in Hessen-Darmstadt im Freien wachs. Holzarten" 1790, p. 312: R. francofurtensis Desf. histoir natur. II, 1804, 163; R campanulata Ehrh. Beitr. VI, 1791, 97; R. turb. v). *β.* plena Koch, = v. multiplex Seringe decad. Nr. 30 Frankfurter Tapeten- und kreiselförmige Rose). Jen střední části pníčků s několika tuhými ostny, větévky květní tuhoštětinaté a zelené (neb skoro zcela bezbranné = campan. Ehr.). Koruny ± plné, čísky čihovité neb zvonkovité; od typ. (*a*) dojista velmi odchylná, avšak ku R. centifolia nepřináležející.

a) Posud v území nenalezena. b) Pěstovaná a zdivočelá: na hořejším kraji levého úklonu údolí Hradnice za rolnickou školou u Znojma, v údolí Leskavy, při kraji jednoho pole na pravé údolní stěně, při cestě od Frauenholcu u Milfrouna do Našetic, zde na jedné mezi daleko od lidských příbytků plochu více čtverečních sáhů zabírající. (Oborny.)

Ser. Subinermes C. A. Mey. l. c. 10.

1256. R. pendulina L. (R. převislá). Pníčky a větve namnoze bez ostnův, řídčeji ostnité, štíhlé, přímé, s krátkými, volnými větvetmi. Jen výhonky kořenové (neb letorosty) jsou stále šidlovitou a štětinatou ± hustou ostnitostí opatřeny. Lístky četné (7—9, neb 7—11), podlouhle elliptické, až vejčitě podlouhlé, špičaté neb tupé, 2krát až 3krát (až ku spodu) pilovité. Palisty žláznatě brvité, čárkovitě klínovité, od spodu ve vejčitě trojhranná větší ouška rozestálé. Řapíky zpravidla bez ostnův. Stopky květní namnoze ojednělé a vícekrát delší než čísky, bez listenův. Ušty kališní nedělené, z ouzké špice často opět kopinaté rozšířené, zdélí neb delší než plátky; tyto hluboce vykrojené, krásně nachové, slabě vonné. Čnělky hustě chlupaté neb též vlnaté. Plody vzpřímenými, až skloněnými trvalými ušty kališními zdobené, posléz červené a převislé.

Tato velice proměnlivá růže vyskytuje se na severních úklonech a výběžcích pohraničních hor našeho území nejenom v kritických, nýbrž i krásných míšencích, tak že nutno bylo skupinu tvarů její v následujícím, rovněž rozšířeném, zcela novém přehledu, leč ve smyslu Crépinově, zdělati.

§. Všecky větve bez ostnův. Ušty kališní zpravidla celokrajné.

+ Lístky obak nechlupaté neb vespod na větévkách květních jen střední nerv chlupatý.

⊙ Plody podlouhlé.

a) **typica** (Syn. R. pendulina L. Spec. pl. Ed. I. 1753, 492 et Ed. II 1762, 705, non Aiton;*) R. pendulina H. Braun ve Verh. d. z. b. Ges. 1885, 112;**) R alpina v. atrichophylla Borb. l, c., 527 pro part.). Pníčky někdy ostnitě štětinaté nebo jako všechny větve vždy bez ostnův. Řapíky namnoze lysé a bez ostnův. Lístky elliptické neb elliptický podlouhlé, 2krát pilovité. S t o p k y k v ě t n í j a k o ellipsoidicky podlouhlé p l o d y ± hustě avšak z c e l a s t o p k a t ě ž l á z n a t é. Ušty kališní lysé neb na hřbetu žláznaté. Čnělky bělovlnaté.

f) **longicalyx** Gdgr. Tab. 852 mon. nov. II, 1892, p. 51; excl. Syn. R. pendulina f) longilagenaria Kell. et Form. Větve tenké, lístky sem a tam na postranních nervech žláznaté; široce tupé palisty vespod žláznaté; zuby hluboké; ušty kališní jen na hřbetu kopisťovité špice žláznaté, plody velmi úzké až 2 cm. dl.

f) **rupestris** Crantz (Stirp. Aust. II, 1763, 32 p. sp. non Tausch). Pníčky a kořenové prýty často trochu ostnité. Větve bez ostnův. Části listů nechlupaté neb jen střední nerv jako bezostenné řapíky trochu chlupatý a žláznatý. Lístky tuhé, kožovité, elliptické, 2krát pilovité, zuby hrubší; ouška palistů špičatější, užší. Stopky květní stopkatě žláznaté, rovněž i úzké špičaté ušty kališní; opakvejčité až podlouhle opakvejčité č í š k y v š a k b e z ž l á z n é, čnělky často srstnatohuňaté. — Sem přináleží též f) **cylindrocarpa** Gdgr. (Tab. 719; mon. nov. II, 1892, p. 5 et 16; Syn. R. lagenaria Aut. Austr. non Villars, teste J. B. Keller ve Form. R. d. Hochg. 1887, p. 2, která opět soujmenná jest s R. alpina D. bicollis + leiophylla Wallr. Ros. pl. hist., 1828, p. 2), která má brzy ojedinělé, řídké ostny, brzy a namnoze zcela bezostenné větve, chudě ostnité až bezostenné, žláznaté řapíky, na obou koncích špičaté neb ku spodu klínovitě zúžené lístky, často j e n n a h o ř e, neb zcela, leč skrovněji žláznaté stopky květní, prodloužené, zcela bezžlázné, na konci často lupenité ušty kališní a v e l m i d l o u h é na obou koncích zúžené, z c e l a l y s é p l o d y. — Rovněž příbuzná jest:

f) **atrichophylla** Borb. l. c. 527. Keř volněji rozvětvený, větve a větévky bez ostnův, části listův úplně bez chlupův, jen ojedinělé stopky květní stop-

*) R. pendulina L. byla (ačkoliv starší, jak J. Braun zcela správně dovodil) od vrstevníkův a žáků Linnéových, dojista že na jeho pokyn, dílem jako soujméno, dílem jako odrůda k R. alpina řaděna a poslední jméno zůstalo obvyklým. Za tou příčinou není správné jako dva zvláštní druhy (jako v Ob. Fl. str. 882.) je popisovati, což již Ehrhart ve svých „Beiträgen" sv. 2., r. 1788 dovodil, kde na str. 170 pochybnou R. odoratissima Scop. Carn. ed. 2. čís. 608 jako soujména = R. alpina L. = R. pendulina L. uvádí. Týž uvádí R. pendulina L. ve svých jím sbíraných Decades divoce rostoucích dřevnatých rostlin v „Beiträgen" V, 1790, 162 pod čís. 105 ze Švýcarska. Později (r. 1825) zmiňuje se též Seits ve svých: „Rosen nach ihren Früchten" p. 82 o tomto spojení pend. s alp. Ehrhartem, aniž by toto místo citoval. A již Sauter sbíral na Oetschru a rozpoznal tuto růži teste Seits; týž sběratel objevil u Štýrs. Hradce a rozpoznal poprvé R. livescens Besser. Kell.

**) Americká R. pendulina Ait. = R. stricta Mühl. Lindley již dávno rozpoznána jest nikoliv 7—9, nýbrž 9—13 lístky, s r s t n a t ý m i větvemi, velmi tlustými, krátkými stopkami květními a často číhovitými plody; avšak málo známa.

katě žláznaté; krátce vejčitě okrouhlé až vejčité čišky i s typickými, často ku špici rozšířenými ušty kališními, zcela bezžlázné.

f) **lagenaria** Villars (Hist. pl. Dauph. III, 1789, 553 p. sp. non Aut. Germ.; srovn. J. B. Keller ve Form. R. d. Hochg. 1887, p. 2). Větve bez ostnův. Řapíky ostnité, žláznaté, leč bez chlupův, jako menší ze zaokrouhleného spodu podlouhlé a tupé lístky, které živě zelené a sem a tam na nervech trochu žláznaté jsou; zuby složeně bohatodvojité; květy často po 3, neb přec po 1—2, čišky podlouhlé, slabě žláznaté neb lysé, rovněž i úzké, dlouhé, sem a tam v trochu kopisťovitou špici rozšířené ušty kališní; plody prodloužené láhvovité (v dlouhý krček zúžené), nicí. Čnělky bělovlnaté.

a) **typica.** V lesích a po krajích lesních hornatých krajin rozšířena, v pahorkatině velmi pořídku. Poněvadž v Ob. Fl. p. 883 a v J. Brauna „Beiträge“ rub listův u R. pendulina L. brzy zcela lysý, brzy pýřitý jest, zdá se pravděpodobno, že všechna dole uvedená stanoviska zároveň se týkají odr. infrapubescens, praealpina a subcalva. Úklony Babího lomu kolem Babic, v údolí Svitavy mezi Obřany, Adamovem a Blanskem (Makowsky), před vchodem do Kateřinského údolí u Adamova (Theimer), kolem Kunštátu a Olešnice (Člupek), u Boskovic. — Na Kněží hoře u Baldovce (Spitzner). Ve Znojemsku: v údolí Oslavy od Oslavan až k Náměšti (Roemer), při cestě od Nov. Hrádku do Kaje (Oborny). V Jihlavsku hojná kolem Jihlavy: v údolí Jihlavy u Koskova mlýna a v údolí za Hibralcem (Pokorny), v údolí Dyje mezi Černicemi a Velk. Pičínem, nad Dačicemi a od Star. Hobzí až k Rakousům nezřídka (Oborny), u Líšlí a Ptačova poblíž Třebíče (Zavřel), u Nov. města (Havelka), kolem Žďáru (F. Kovář), u Jimramova. — U Pernštýna, Maršovic, Ochoz a Pohledec u Nového města (K. Hanáček). Mezi Svitavou a Kuklí (Niessner). V Olomoucku: na Boří u Hartmanic, na Žákovci u Kobelniček, u Baldovce blíže Drahan, v údolí Nečtavy u Konice (Spitzner); u Milkova (Slavíček). Hojná v sev. Moravě, hlavně v údolí Sudet: hojná u Berouna (Gans) a Roudna (Rieger), u Goldštýna, Annaberku, Nov. a Velk. Losína, Wiesenberka až k hřebenům Jeseníka, jako na Fuhrmannštýnu, Studénkové holi, ve Velk. a Mal. kotlině (Oborny), na Salvízu (Spitzner). Ve východní části: v Polůčkn u Rusavy (Sloboda), hojná ve Vesnickém údolí u Vsetína (Bubela), v Horní Bečvě u Bečvy (Gogela), u Rožnova (Jelinek), na úklonech Kněhyně u Trojanovic a na Smrku u Čeladné (Oborny). Ve Slezsku: Mnichi u Těšína (Zlík), na Čantorym (Wimmer), na Skalitě (Kolbenheyer), u Karlovy studénky, na Jeleních lukách u Bobřího rybníka (W. Gr.), při vodopádu Opavy (Vierhapper). f) **longicalyx:** u Rymařova a Jamrtic. — Též jinde na Moravě (Gandoger). f) **rupestris** — Syn. R. alpina pedunculo solum hispido, fructu oblongo glabro Krocker: na Klads. Sněžníku a při potocích v Sudetách (Krocker l. c.), u Mal Moravy a dojista že i na nejvyšších místech Jeseníka. f) **cylindrocarpa** (lagenaria Aut. non. Vill.): v Slezsku (Günther, teste Wallr.), v Sudetách (herb. v Oseku), bezpochyby že i na Sněžníku. f) **atrichophylla**: na Javorníku blíž Nov. města 7, IX, 1884. f) **lagenaria** posud u nás nenalezena.

○○ Plody (nikoliv čišky) kulaté.

b) **alpina** L. (Spec. pl. ed II, 1763, 703 p. sp. srovn. J. Braun l. c.; Syn. Ozanonia globosa Gdgr. Tab. 793 in mon. nov. 1892, II, p. 30). Všecky větve bez ostnův. Větévky květní často dlouhé (jako u ř. a.). Části listův i s řapíky bez chlupův aneb jen poslední a střední

nerv lístků trochu pýřitý a žláznatý. Lístky úzce elliptické až široce vejčité, často kratší než u předešlé odr., též tužší, prostředně veliké, rovněž ostře 2krát pilovité s chudožláznatými, až bezžláznými vedlejšími zoubky. Stopky květní namnoze ojedinělé a namnoze jen 1—2krát delší než široce vejčitookrouhlé až zcela kulaté číšky, i s posledními ± hustě, avšak zcela stopkatě žláznaté. Ušty kališní namnoze bezžlázné. Čnělky vlnaté. Plody kulaté, často jen málo nicí. — Sem patří dojista též R. alpina **var. globosa** Desvaux Journ. bot. III, 2, 1813, 119 s hladkými stopkami květními a četné další patrně individuelní variace dle lysosti a srstnatosti stopek květních, číšek a uštů kališních, které Déséglise ve svém Catalogue raisonné 1877. p. 116 uvádí, na štěstí bez pojmenování, poněvadž vesměs odr. *b*) alpina L. sensu strictiori zastupují.

f) **hispida** Krocker (in Fl. siles. II 1790, p. 152 p. sp., non Borkhausen, nec Tausch et al.). Peň prostředně vysoký (až dosti vysoký, dle Krockera 1 — několik loktů [tak!] dl.) s načervenalou korou zcela bez ostnů neb v hořejší části, tudíž pod rozvětvením, s velmi malými, hlavičkou opatřenými nepatrnými ostenci (= žláznatoostnité štětinky dle nynějšího pojmenování), bohatě rozvětvený. Stopky květní krátké, řapíky roztroušeně huňaté. Listy svazečnaté, nikoliv jednotlivé, jako u hořejší odr., nýbrž dílem po 3—4 z jednoho bodu, dílem kolkolem velmi krátkých členů stojící, z té příčiny též květy nikoliv jednotlivě na vrcholu stojící, nýbrž po celé větvi roztroušené, s listy z jednoho bodu vynikající. Lístky po 9, lichý největší, nejdolejší pár mnohem menší, obak lysé, podlouhlé, tuhounké; zuby nestejnotvárné (částečně jednoduché). Palisty bledé, skoro širší než u všech ostatních odr. Stopky květní ve svazcích as 22 mm. dl., nesčíslnými bělavými as 2 mm. dl. velmi jemnými ostenci i s kulatými číškami posázené, tak že oboje hustě štětinatoostnité jsou. Ušty kališní vně zcela lysé a hladké, nahnědle načervenalé, uvnitř a po krajích běloplstnaté, zdélí neb něco delší než plátky, jemně zašpičatělé (nikoliv v lupen vybíhající a zcela bez postranních přívěskův). Plátky sytě nachové. Tyčinek přes 60, se žlutými prašníky. Hlavička čnělek k terči přísedlá (vlnatá?). Plody? (bezpochyby kulaté, hustě ostnitoštětinaté).*)

b) Na kamenitých a keřnatých místech v horách pořídku. Na Katerberku a Steinberku u Berouna (Gans) a sice s listy vespod na nervech trochu chlupatými (Oborny), v tvarech blízkých sbíral jsem ji též u Mal. Moravy. f) **hispida** v Slezsku (Krocker).

++ Lístky (větévek květních) vespod na postranních nervech neb na celé ploše řídce chlupaté. Chlupatost na líci žádná, neb pouhým okem sotva znalá (roztroušeně pýřitá).

○ Stopky květní bez žlaz.

---

*) Ačkoliv tato růže svou bezbranností, 9 četnými lístky jednoduchými (nedělenými) ušty kališními a kratšími plátky tvaru R. alpina L. nejblíže příbuzná jest (a sice R. alpina senticosa leiosepala hispidocarpa býti musí), připomíná nám svými velikými konečnými lístky, někdy štětinatými větvemi, svazečnatými listy, kulatými, ježatými plody atd. sect. Montanae a patří k zajímavým až posud málo povšimnutým růžím Kr.

c) **pubescens** Koch. (Syn. 2, I, 1846, 263; poněvadž R. pubescens Lém. et alior. záhadné jsou a povšechného uznání nedošly, srovn. J. B. Keller ve Form. R. d. Hochg. str. 1—2, non var. pubescens Borb. Syn. = f. levipes Borb. l. c. teste Keller l. c.) Zcela jako typická var. pendulina, jen lístky a stopky květní jsou jak svrchu vytčeno. Tvar odchylný jest:

f) **paucipilis** Borb. (ve Vasvármegye, 1888, 325) s bezostennými větvemi a pníčky, malými až prostředně velikými, vespod ± sivozelenými a skrovně chlupatými lístky, bezžláznými stopkami květními, číškami a ušty kališními zkrácenými, s vejčitě podlouhlými číškami, stejně dlouhými stopkami květními.

c) Jak se zdá, velmi pořídku a s jinými (± srstnatými) tvary zaměněna. U Mělkovic poblíž Žďáru v (?) jedinci, u Mal. Moravy Form. herb. čís. 69 a 70. — V Sudetách (herb. Koch teste Crépin) f) **paucipilis**, u nás posud nenalezena.

○○ Stopky květní žláznaté.
∾ Plody kulaté neb okrouhlé.

d) **biflora** Krocker (in Fl. sil. I, 151. p. sp; Wallr. Ros. pl. hist. 1828, 136). Keř vyšší, statnější; kmen řídkými, tenkými ostny posázený, rozvětvený; větve lysé a bez ostnův, namnoze 2 konečné květy nesoucí. Lístky po 7—9, kalně zelené, vespod bledší a zcela měkkoplsťnaté, kopinaté, delší než u R. alpina, 2krát pilovité. Palisty bledozelené s většími oušky; řapíky srstnaté. Stopky květní po 2, 11—22 *mm* dl. i s číškami, velmi nemnohými tenkými ostenci posázené Čišky kulaté, dosti veliké (sušené hnědé). Ušty kališní vně zelené, uvnitř běloplstnaté, jemně zašpičatělé (široce nezakončené), celokrajné (neb výjimkou zpeřené). Koruny růžové.

V Slezsku (Krocker a Löwe).

∾∾ Plody vejčitě okrouhlé až vejčitě kulaté.

e) **infrapubescens** J. B. Keller. Zcela jako v.) a. pendulina, jen lístky jsou vespod jako řapíky zcela (namnoze velmi řídce) chlupaté. Stopky květní prostředně dlouhé, ± hustě stopkatě žláznaté, čišky a plody vejčitě okrouhlé (krátce vejčité, na obou koncích zaokrouhlené neb ze široce okrouhlého spodu vejčité) i s ušty kališními bezžlázné (v jedné odrůdě vzpřímené). Tvary přechodní k var. subcalva jsou:

f) **subleioneura** J. B. Kell. (ve Form. R. d. Hochg. p. 2.) se skrovněji žláznatými stopkami květními, něco delšími, též ellipsoidickými (ne zcela lysými, nýbrž) nemnohými stopkatými žlázkami chudě posázenými číškami a ušty kališními, vespod skoro jen na nervech chlupatými lístky.

f) **subuniserrata** J. B. Kell. ibidem, s polodvojitým ozubením a dílem lysými, dílem velmi chudě žláznatými číškami a ušty kališními (pníčky bez ostnův).

f) **acanthodermis** Borb. (ve „Vasvár“ 1888, 326 et Oest. b. Z. 1892, 288). Keř 5—10 dm. v., v dolejší části dolů namířenými, tuhými štětinkami posázen. Lístky prostředně veliké, až malé, na obou koncích zaokrouhlené, s pravidelným (nikoliv hlubokým) dvojitým ozubením, na postranních nervech s několika (velmi nemnohými) žlázkami. Stopky květní zcela stopkatě žláznaté. Plody široce vejčité (jako u e) i s krátkými ušty kališními zcela lysé.

f) **subleioneura:** v Raškovském lese v sev. Moravě. f) **subuniserrata:** u Janrlic v sev. Moravě. f. **acanthodermis** nebyla u nás posud nalezena.

∾∾ Plody vejčitě podlouhlé až podlouhle láhvovitě válcovité.

f) **longilagenaria** J. B. Kell. et Form. (v Ros. d. Hochg. p. 2.) Větve a větévky bez ostnův, lysé. Řapíky bez ostnův, leč bohatě žláznaté a dle celé délky velmi jemně krátkochlupaté; lístky vespod na ploše s velmi řídkou chlupatostí, skoro přisedlé, nestejnoměrně (skoro jednoduše) pilovité. Palisty široké, vespod bezžlázné, po kraji však bohatě žláznatobrvité. Stopky květní dolů sehnuté, zdélí neb kratší plodův; plody velmi dlouhé (28—34 *mm*) válcovité, na spodu úzce zaokrouhlené, až trochu zúžené, od $^2/_3$ délky až ku konci v (8—10 *mm* dl.) krček zúžené, velmi dlouze prodloužené láhvovité, namnoze trochu křivé, zcela (avšak skrovně) stopkatě žláznatoštětinaté, bezžláznými (neb sem a tam velmi skrovně žláznatými) as 20 *mm* dl. v jemnou čárkovitou špici vybíhajícími ušty kališními zdobené.

V Sudetách (herb. v Oseku): na Perschlu u Rymařova a i jinde v Jeseníku, můj herb. čís. 9.

g) **praealpina** H. Braun (v. Beck. Fl. N. Ö. 1892, p. 775 excl. Syn. = R. alpina v. pubescens Koch, které jsou zde a též u *f*) pubescens Borb., jak v R. d. Hochg. str. 4. dokázáno, mylně uvedeny), zcela jako u var. pendulina L., jen lístky jsou na líci zcela bez chlupův, vespod však po celé ploše ± hustě chlupaté. Čišky podlouhle vejčité neb podlouhle ellipsoidické i se stopkami květními J. Br. (z poslední příčiny není s odr. pubescens Koch. soujmenná Kr.). Zde připojují se: již v čas květu na líci listů skoro nechlupaté (v čas plodu na líci listů zcela olysalé, za tou příčinou od var. praealpina těžko rozeznatelné) přechodní tvary k v. subcalva J. B. Kell. et Form. a sice f^1) **pseudorupestris** H. Braun v. Dr. Beck. et Szyszylowicz Plant. Černag. et Alban. 1888, p. 89, s jen chudě žláznatými, až bezžláznými (na konci krátce zaškrcenými) číškami a ušty kališními a f^2) **balsamica** Willd. (Syn. R. adenophora v. adenosepala Borb. l. c. 527 p. par. maj.) s hustě žláznatě štětinatými, vejčitoellipsoidickými číškami, hustě žláznatými ušty kališními a vespod řídce chlu-

patými, avšak též na nervech (teste Crép. Prim. II, 76) něco žláznatými lístky.

g) **praealpina.** Vyskytuje se, jak se zdá, v různých přechodných tvarech ku infrapub. a subcalva v česk.-morav. pohoří, na Klad. Sněžníku a v Krkonoších: jako u Josefova v Čechách (Boller), v Jeseníku: u Janovic, Jamrtic a Mal. Moravy.

+++ Lístky obak (± hustě) na ploše chlupaté. Stopky květní žláznaté (jen u tvarů *β*) a *δ*) též bezžlázné).

○ Plody jen na konci ± zúžené.

h) **balsamea** Kitb. (v Kanitzov. Addit. XVI, 1863, 590 čís. 1204; J. B. Keller v R. d. Hochg. 1857 p. 3 et 5). Pníčky dolů namířenými, jemnými ostnitými štětinami namnoze hustě posázené. Větévky květní bez ostnův, často načervenalé. Řapíky bez ostnů ± hustě měkkochlupaté, skrovně až mírně žláznaté. Palisty chlupaté se širokými, krátce přišpičatělými, často široce otupělými, vespod mírně na ploše žláznatými, po kraji hustě žláznatě brvitými, ± rozestálými oušky. Lístky širší, namnoze opakvejčitě podlouhlé, postranní často na konci široce otupělé, liché, krátce přišpičatělé, všechny na spodu namnoze zaokrouhlené, obak mírně hustě na ploše chlupaté, chlupy na rubu listu delší (skoro huňaté, Kitb. Reliqu. 553), na líci kratší, namnoze též řidčí, všecky 2krát pilovité, zuby jemně přišpičatělé (saepe fere mucronatae Kitb.), se žláznatě špičatými vedlejšími zoubky. Stopky květní po 1, i s vejčitými číškami velmi hustě žláznato štětinaté, pryskyřicí balzámem páchnoucí lepkavé. Ušty kališní zcela celokrajné, typické, jen chlupaté a vně ± stopkatými žlázkami zcela, avšak namnoze roztroušeně posázené. Koruny růžové, čnělky vlnatohuňaté. Plody prostředně veliké (podlouhlé Kitb.), ± prodlouženě vejčité, často však ellipsoidické a v hořejší třetině v křivý krček zúžené, vždy hustě žláznatě štětinato-lepkavé, světle nachové a nicí (= recurva Kitb.).

β) **Preslii** J. B. Kell. (Syn. R. pyrenaica Presl. Fl. čechica, 1819, p. 103; Syn. Ozanonia Preslii Gdgr. mon. nov. II, p. 64, p. par.; non R. Presliana Opiz.) Pníčky ostnité, větévky květní bez ostnův. Řapíky sem a tam s ojednělými ostnitými štětinami, zcela chlupaté a žlázkami ± bohatě posázené. Palisty široké, bez chlupův neb řídčeji na plochách žláznatě chlupaté. Lístky užší a špičatější než u odr. h., dle Presla jen „ellipticky špičaté“, namnoze však též podlouhlé, na obou koncích špičaté, žláznatě 2krát pilovité; řapíky a stopky květní červené, poslední bohatě krátkými, tuhými stopkatými žlázkami posázené, číšky vejčité, až široce vejčité, lysé neb jako chlupaté ušty kališní roztroušeně žláznaté. Plody vejčité.

γ) **Seidlii** Opiz p. sp. (v Tob. Seits. „Ros. nach ihren Früchten“ Praha, 1825, p. 118, Keller v R. d. Hochg. 1887, 5; Syn. R. recurva var. *β*)

Kitaibel v Kanitz. Addit., 1863, 590.) Větve bez ostnův, bradavkami posázené. Řapíky zcela chlupaté, tuhými stopkatými žlazami posázené (= hackerig Seidl). Lístky podlouhle elliptické, na obou koncích špičaté, až zúžené (vejčitě kopinaté u Kitb. l. c.), vespod hustě měkkochlupaté (na líci velmi řídce chlupaté), s dlouze zúženě zašpičatělými, úzkými (hrotitými Seidl), bohato žláznatě 2krát pilovitými zuby, bohatě krátkými, tuhými stopkatými žlázkami posázenými stopkami květními a vejčitě kulatými, až podlouhle vejčitými, lysými, až zcela srstnatými plody a podobně proměnlivě žláznatými ušty kališními. (Po podrobném studiu musí se ze záhadné soujmennosti: R. spinulifolia pro bezžláznou čepel listovou; R. vestita a var. Hampeliana pro bohatě žláznaté, hrotité ozubení vyloučiti Kr.)

δ) **subcalva** J. B. Kell. et Form. (v R. d. Hochg. 1887, p. 2—4, Syn. R. alpina v. adenophorae Kitb. f) adenosepala Borb. l. c. 531 = R. balsamica Willd, non Besser, l. c. p. par. = R. Pyrenaica Aut. plur., non Gouan; srovn. pozn. k odr. g) nahoře). Výhonky jen slabě pryskyřicí páchnoucí, zpravidla jako někdy i dolejší části pníčku ostnitě štětinaté; větévky květní bez ostnův. Lístky (rozličného tvaru a velikosti), na větévkách květních obak řídce na ploše chlupaté, na líci přílehlými chloupky velmi řídce posázené, později po celé ploše olysající, vespod po celé ploše mírně krátce měkkochlupaté neb též přílehlými, až odstálými chlupy řídce posázené, v čas plodu i u této odr. skoro olysající, avšak ojedinělými chloupky vždy roztroušeně posázené, chloupky často z malých hrboulků vyniklé, postranní nervy řídkými žlázkami posázené neb namnoze bezžlázné. Řapíky bohatě žláznaté, řídce chlupaté, až bez chlupův, namnoze bez ostnův. Palisty jako u odr. h), jen méně chlupaté, vespod brzy bohatě, brzy chudě žláznaté. Čísky podlouhlé i se stopkami květními ± roztroušeně, avšak zcela stopkatě žláznaté. Ušty kališní na hřbetu žláznaté. Plody vejčité, až podlouhlé. Mnohonásobné odchylky této odr. zahrnují velmi těžko vysvětlitelné, kritické kombinace, jež v následujícím přehledu podáváme:

f) **subleioneura** s lístky vespod posléze skoro jen ještě na nervech chlupatými, od v. infrapubescens žlazami (ačkoliv jen roztroušeně, avšak) zcela posázenými, podlouhlejšími plody a ušty kališními rozdílná.

f) **uniserrata** J. B. Kell. (R. d. Hochg. p. 4) s jednoduše pilovitými lístky: další místní odchylka této růže s ostnitými neplodnými prýty a staršími větvemi zdá se býti přechodním tvarem ku v. semisimplex Borb. l. c. 527, rozeznává se však od poslední krátkými, tuhými ostny a méně srstnatými kratšími čískami a připomíná částečně též R. odoratissima Scopoli.

f) **subbiserrata** J. B. Kell. ibidem, s nepravidelným, namnoze zpola dvojitým ozubením různé přibližné tvary k odr. c. g. h. vykazující.

f) **exadenoneura** J. B. Kell. ibidem, s bezžláznými vedlejšími nervy, dvojitým ozubením, někdy též s zpola jednoduchým ozubením, též se stopkami květními v párech stojícími; konečně při scházející žláznatosti postranních nervů s palisty na ploše žláznatými; konečně jako:

f) **versus submonspeliaceam** Borb. l. c. 530; J. B. Kell. ibidem, s velikými lístky, hluboce do čepele zastřihovaným dvojitým ozubením atd.

h) **balsamea.** Nezřídka na čediči v Čechách, na Moravě posud nenalezena. β) **Preslii:** u Mal. Moravy. γ) **Seidlii:** u Velk. Losína (Form. R. d.

Hochg. p. 5), na Radhošti, u Frýdku, na Lysé hoře (Gogela v pojed. přírodozk. Spol. v Brně XXX. sv. str. 43). δ) **subcalva:** typická v lese Gruntu poblíž myslivny u Rymařova, ve Vysokém lese u Janovic a u Mal. Moravy (můj herb. čís. 3, 11, 66, Form. R. d. Hochg. p. 2—3); bujnější tvar s hustě žláznatými velmi velikými palisty: u Žacléře v Krkonoších (Pax, červen 1881, 600 m.), pak u Goerbersdorfu ve Slezsku (Borb. l. c. 530), f) **subleioneura:** v lese u Raškova. f) **uniserrata:** u Zlatého potoka, Pust. Žibřidovic a Jamrtic. f) **subbiserrata:** u Zlatého Potoka a u Raškovského lesa. — Ve tvaru: s malými listy pyrenaica Déségl., v podobném: v Kollinovém gruntu v Krkonoších (herb. klášt. Oseku). f) **exadenoneura:** u Jamrtic a pak u Janovic, zde též s pola jednoduchým ozubením a pedunculis binis. — Jako exadenon. subbiserr. též v Sudetách (herb. v Oseku čís. 33b.). f. **vers. submonspeliacam:** při Podělském potoku u Jamrtic, krásněji však v Müllerově zahradě ve Velk. Losinu. — Ve tvarech skoro zcela v. submonsp. Borb. odpovídajících: na Lysé hoře a v již. Slezsku (Gogela l. c.)

○○ Plody na obou koncích stejnoměrně zúžené.

i) **bicollis** Wallr. (Ros. pl. gen. historia 1828, 140, p. par.*) Vzezření a bezbrannost jako u odr. pendulina; řapíky zcela chlupaté, bezžlázné neb ± bohatě žláznaté, zpravidla bez ostnův. Lístky (měnivého tvaru a velikosti) namnoze podlouhlé, na líci řídčeji, vespod hustěji chlupaté, dvojitě pilovité (neb v odchyl. nestejnoměrně, řídčeji zcela jednoduše pilovité). Palisty typické se zúženě špičatými (ve žláznatých odr. tupými, širokými) oušky, vespod zcela chlupaté, po kraji žláznatě brvité, stopky květní ± bohatě srstnaté. Čísky podlouhle ellipsoidické, k oběma koncům zúžené. Ušty kališní vně chlupaté, typické (dlouhé) často v kopisťovitě rozšířené špice vybíhající, na hřbetu žláznaté neb bezžlázné. Plody z válcovitého prostředka k oběma koncům z n e n á h l a a stejnoměrně zúžené, lysé neb ± žláznatoštětinaté, nicí: Sem patří:

ε) **Bubelae** Gdgr. (mon. nov. II, 1892, p. 70 nr. 215, která dojista = Ozanonia tomentella Gdgr. l. c. čís. 216 s méně dvojitým ozubením jest), vyznačuje se velmi široce podlouhlými, na spodu zaokrouhlenými lístky, žláznatými, chlupatými řapíky, širokým, dvojitým ozubením, na čepeli žláznatými palisty hustě štětinatými, 24—26 mm. dl. stopkami květními, p o d l o u h l ý m i, k oběma koncům, n a h o ř e však d l o u ž e j i z ú ž e n ý m i, velmi hustě srstnatými, p ř í m ý m i p l o d y, na hřbetu žláznatými ušty kališními, vlnatými čnělkami, a jest odrůdě longilagenaria J. B. Kell. et Form. 1887 blízko příbuzná, jí jest též blízko příbuzná: Ozanonia Silesiae Gdgr. l. c. p. 68.

i) ve Slezsku (Günther), f) **Bubelae:** u Třebíče (Bubela, teste Gdgr. l. c. 70), f) **Silesiae:** u Goerbersdorfu v prusk. Slezsku (Strachler, teste Gdgr. l. c. 68).

---

*) Wallroth čítal ku své R. alpina D. bicollis též R. alp. β) lagenaria D. C. gall. IV., 446 jako f) leiophylla; poněvadž tato na str. 1097. sub a) jako f) cylindrocarpa nutně ku lysé pendulina řaděna býti musela, omezujeme skupinu tvarů jeho bicollis jediné na jeho var. eriophylla.

§§. Všecky větve neb aspoň větévky květní, tenkými, nemnohými ostenci neb tuhými štětinami posázené, neb ušty kališní ± zpeřené.

\+ Lístky zcela lysé. Číšky kulaté.

k) **hispida** Krock **f. aculeolata.** Sem přináležejí trochu ostnité tvary této odr. (viz popis str. 1099. sub *b*) *f*) s velmi dlouze štětinatým květenstvím atd.

k) f) **aculeolata:** ve Slezsku (Krocker), sem bezpochyby patří alpina v. adjecta Aut. Siles.

++ Lístky lysé, až na nervech chlupaté. Číšky vejčité.

l) **intercalaris** Déségl. (Descr. in Mém. soc. acad. de Maine et Loire, 1873, 104, Extr. p. 8—9; Syn. = R. alpestris Déségl olim et in Herb. Ros. Nr. 59; J. B. Keller in Ros. N. Ö. 1882, 216). Nízký keříček, jehož větévky květní brzy nemnohými, brzy četnými, krátkými, ostnitými štětinami posázeny jsou. Řapíky žláznaté, avšak bez ostnův. Lístky široce vejčité, namnoze tupé, jen prostřední velikosti a jen vespod na středním nervu chlupaté a žláznaté, různobarevné, dvojitě pilovité. Palisty široké, lysé. Stopky květní ojedinělé, jen s nemnohými stopkatými žlázkami, často lysé, s 1—2 listeny. Číšky vejčité, lysé; ušty kališní na hřbetu chudě žláznaté, až lysé, delší než tmavočervená koruna, v kopisťovité špice vybihající; čnělky hustě vlnatohuňaté. Plody vejčitopodlouhlé v krček zúžené, lysé.

V lese mezi Pacovem a Jindřichovem (Roemer teste Oborny l. c. 883), u Velk. Losína (Oborny).

+++ Lístky (aspoň vespod) na ploše chlupaté.

m) **semisimplex** Borb. l. c. 531. Pníčky bohatě dlouhými, tuhými, rovnými (často až 11 *mm* dl.) ostny posázené. Ostny při vetknutí větví skoro přeslenaté, až žádné. Lístky elliptické, až skoro okrouhlé, skoro přísedlé, dolejší ± dvojitě pilovité, hořejší se skoro jednoduchými, až zcela jednoduchými, bezžláznými, pilovitými zuby, po kraji chlupatě brvité, vespod zcela krátce chlupaté, chlupy z hrboulků vyniklé. Řapíky chlupaté. Stopky květní zpravidla dlouhé, (někdy jen 8—18 *mm*).

U Smrček blíž Jamrtic ve tvaru subcalvae uniserratae blízkém Form. R. d. Hochg. p. 4.

Míšenci.*)

Tvary míšené mezi R. pendulina L. a různými odrůdami Eucaniae Crép. (= R. canina L., R. glauca Vill. et R. coriifolia Fr.) a subsect. Tomentosae Crép. (R. tomentosa Sm., zvláště též její subsp.

*) Stať tato ukončena dne 7. listopadu 1894.

případně var. Pseudovestita a Heulandii), které se vyznačují vyšším, neb bohatěji rozvětveným křem, jehož vzezření jest podobné jako u nahoře vytčených růžích, jich tužšími, kratšími neb namnoze více zkřivenými, též na řapících a větévkách květních se vyskytujícími ostny, namnoze 7—9 jařmými (ani po 5—7, ani po 9—13 stojícími) lístky atd. přibližují se ku Caninám; avšak svými částmi květními připomínají R. pendulina, které jednoduššími neb skoro nezpeřenými, dlouhými ušty kališními, často 7—9 jařmými lístky, ± nazpět sehnutými neb chabými stopkami květními, hluboce ouškatými palisty atd. nápadnými jsou, neb v obráceném jiném pořádku míšené vlastnosti nahoře vytčených růží a R. pendulina ukazují; které od obyčejných středních tvarů většinou prázdnými pytlíčky prašníkův a skrovnějším uzráním plodů často snadno rozeznati jest, jichž povšechnou povahu však těžko stanoviti jest (srovn. Crépin „Rosae Hybridae" v Bullet. soc. bot. Belg. XXXIII, 1894, p. 7, kde však tato povšechná povaha skoro zcela schází).

\+ S lístky nechlupatými.

a[1]) **R. pendulina × glauca** J. B. Kell. f) **sudetica** (Straehler jako: R. Salaevensis Rap. f) sudetica in sched. svého r. 1889 J. B. Kellerovi zaslaného originálu: z Hofberku u Langwaltersdorfu, 1879, s dodatkem: R. alpina — Reuteri — complicata Christ in litt. leg. A. Straehler, Verh. d. bot. Ver. d. Prov. Brandenburg, 1879 et in litt. ad Kell. Crépin: „Ros. Hybridae" sine descr. Po sepsání tohoto rukopisu též v Dr. Leimbachově „Deuts. b. Monatschr. 1894 p. 46—47 Adolphem Straehlerem popsána, kteréhož popisu zde spolu použito). Keř as 2 m. v. Peň a větve načervenalé, modře ojíněné. Ostny na pníčkách a starých větvích hojné, dvojité, silné ze širokého spodu dlouhé se vtroušenými kratšími jehlicovitými (jako u pendulina), první slabě zahnuté, poslední rovné, letorosti s ojedinělými, nemnohými, dlouze šídlovitými slabě zahnutými ostny. Větévky květní dlouhé, dosti rovné, často skoro metlovité, jen v nejdolejší části trochu ostnité (Kell.) neb namnoze zcela bez ostnů (Straehler). Řapíky dlouhé, vždy (někdy i střední nerv nejdolejších lístků) krátce pýřité a bohatě žláznaté Kell. (bez chlupův a hustě žláznaté Str.), bledozelené, na neplodných větvích trochu fialové, na plodných větvích s ojedinělými, krátkými, žlutavými ostenci. Palisty prodloužené, ve velmi široká, vejčitě kopinatá, neodstálá, často trochu fialově načervenalá ouška vybíhající, lístky velmi oddálené, 7—9 (namnoze po 7 Kell.), z nichž nejdolejší devátý pár nápadně malý jest, lístky dolejších listů na větévkách květních velmi veliké, podlouhle vejčité, zřetelně leč krátce přišpičatělé, ku spodu zaokrouhlené, lístky hořejších listův opakvejčitě podlouhlé až podlouhle široce elliptické, na obou koncích špičaté Kell. (vejčitě kopinaté, částečně klínovitě ku spodu zúžené Str.), často obak ojíněné, vespod jen na (namnoze slabě pýřitém) středním nervu trochu žláznaté. Oznbení (na větévkách květních) dvojité, úzce kopinaté, málo dlouhé, skloněné, bezžlázné, na starých větvích otevřeně přišpičatělé, se špicí namnoze rozevřenou a rozeklanou neb též jednou dvojité, stupňovité, bezžlázné. Stopky květní ojedinělé (řídčeji po 2—3, 15—18 mm.) zdélí, až delší než číšky, lysé neb ojedinělými stopkatými žlázkami posázené. Číšky podlouhlé, lysé; ušty kališní úzké a dlouhé, vnější jen s ojedinělými nitkovitými, až úzce kopinatými péro-

vitými úkrojky, v kopinatou špici dlouze povytažené, na hřbetu lysé, po odkvětu zcela nazpět ohrnuté, teprvé při počínajícím se červenání plodů se rozkládající, až přímé, zdélí, až trochu delší než krásné, veliké, živě červené plátky. Čnělky hustě vlnaté, terč plochý. Plody veliké, často převislé, podlouhlé se zaokrouhleným spodem a zúženým koncem, lysé, trvalými ušty kališními zdobené, jen málo (namnoze 2—3) nažek uzavírající.

Na Hofberku u Langwaltersdorfu v prusk. Slezsku (Straehler, 1879).

b[1]) **R. pendulina** × **canina** J. B. Kell. f) **Uechtritzii** (Christ v bot. čas. „Flora“ 1876, p. 372; Borbás mon. Ros. Hung. 443; Crépin „Ros. Hybr.“ 28; Syn = R. alpina × canina Neil. f) parvifolia Uechtr. olim = Ozanonia Neilreichiana Gdgr. Tab. 773, který ji ku R. alpina řadí). Pravý opak předešlé. Keř nízký, ve všech částech (2krát menší než typická R. Salaevensis, tudíž) 3krát menší než předešlá. Větve sem a tam zprohýbané, tlusťounké, s nemnohými, krátkými, rovnými ostny, neb skoro bez ostnův. Řapíky skoro bez ostnův, žláznaté; palisty zcela jako u R. pendulina. Lístků 5—7, kopinatovejčitých, též podlouhlých s krátkou špicí a zúženým spodem, tenkých jako u R. canina a ozubením f) firmula připomínajícím, na dolejších listech rozeklaným, na hořejších však jednoduchým, dlouze zašpičatělým a dosti sblíženým. Stopky květní ojedinělé, jen zdélí báňkovitých plodův, hustě žláznato-srstnaté (jako u pendulina), namnoze jedním listem podepřené. Čišky malé, podlouhlé, lysé neb v dolejší třetině stopkatě žláznaté; ušty kališní na hřbetu žláznaté, všecky úzké a v dlouhou skoro nitkovitou, čárkovitě kopinatou špici vybíhající, skoro bez postranních pérovitých úkrojkův, zdélí neb delší než živě růžové plátky. Čnělky vlnaté. Plody nicí, žlutočervené, baňkovité, až skoro láhvovitě podlouhlé, ± srstnaté, odstálými, až zcela vzpřímenými ušty kališními trvale zdobené, málo kašovité a jen nemnohé veliké nažky uzavírající.

U Landshutu v prus. Slezsku (Höger).

++ S lístky obak ± chlupatými, z nichž žádný neb jen dolejší slabě na ploše žláznatý jest.

c[1]) **R. pendulina** × **tomentosa** *α* **et** *γ*. (Syn. R. vestita God. Fl. jur., 216; non H. Braun v Ob. Fl. p. 936; srovn. Christ Ros. d. Schw. 91 et Crépin Prim. VI., 743 = R. alpina × tomentosa Christ). Keř slabý jen 1 m v. Peň a větve nemnohými, rovnými, tuhými, šidlovitými ostny posázené; větévky květní namnoze bez ostnův. Řapíky plstnaté; palisty se širokými rozbíhavými oušky, obak ± hustě chlupaté. Lístky prostředně veliké až veliké, po 5—7, prodlouženě vejčité až opakvejčité, skoro se dotýkající, obak zcela chlupaté, na líci šedozelené, vespod hustě a měkce běloplstnaté, leč bez třpytu, matné, bez vyniklých nervův a bez žlaz, 2krát pilovité, leč vedlejší zoubky bezžlázné, zuby dlouhé, vejčitě kopinaté, v úzké špice vybíhající. Stopky květní prostředně dlouhé, ojedinělé (řidčeji po 2—3) trochu delší než široké listeny, ještě jednou tak dlouhé jako plody i se stopkami a ušty kališními, roztroušenými stopkatými žlázkami draslavé. 2 vnější ušty kališní peřenoklané, s trochu lupenitě rozšířenými přívěsky, trochu kratší než plátky, po odkvětu rozložené, pak vzpřímené. Koruny nevelikné a světleji růžové; čnělky bělovlnaté. Plody vejčitě podlouhlé, nahoře v krček zúžené, uzrálé vzpřímenými, trvalými ušty kališními zdobené, pomorančové, vzpřímené neb též trochu skloněné. Sem (a nikoliv k R. spinulifolia Dem.) přináležejí všecky 3 krásné, poprvé Ad. Straehlerem objevené a Kellerovi 1889 zaslané slezské

tvary (rovněž i česká R. Hampeliana Kell. et Wiesb.), které dole krátce popisujem:

f) **Straehleri** Uechtr (ve Verh. schl. Ges. vaterl. Cult. 1875 et Straehler ve Verh. b. Ver. Brandb. 1874—75, III. seš., str. 38—40 jako alpina tomentosa et Christ ve Flora, 1876 čís. 24, str. 371). Větve a větévky krvavě červené neb hnědé; větévky květní jako řapíky bez ostnův. Lístky větší prodlouženě vejčité, se široce zaokrouhleným spodem, avšak též menší a na obou koncích špičaté, na líci řidčeji krátkými hedbávitými chloupky přitiskle chlupaté, vespod našedivěle řídce plstnaté s bělavými postranními nervy (ne zcela běloplstnaté) a ve stadiích ± roztroušeně na ploše žláznaté (Kell.). Ozubení vždy dvojité a žláznaté, leč dosti krátké. Koruny trochu větší (avšak typicky bledě růžové) a nikoliv po 1, nýbrž po 2—5. Ušty kališní více odstálé s velmi ouzkými pérovitými úkrojky; plody větší podlouhle ellipsoidické. — Sem patří dojista též *f*[1]) **Patzii** Gdgr. (mon. nov. IV., 192, p. 529) s listovitě rozšířenými, trochu zpeřenými ušty kališními, a kratšími plody a *f*[2]) **ozanonioides** Gdgr. l. c. s krátkými skoro srpovitými ostny na pni, podlouhle kopinatými lístky a velikými korunami. — S f) Straehleri svými obak více šedochlupatými listy nejblíže příbuzná jest:

f) **Hampeliana** Wiesb. (Oest b. Z. 1886, p. 328) s korou více nahnědle šedou, zcela rovnými ze zaokrouhleného spodu skoro šídlovitými, na pních často až 15 mm. dl. ostny, tenkými, namnoze šedými neb též světlohnědými, stejnými rovnými avšak jen 5—10 mm. dl. tenkými ostny posázenými větévkami květními, hustě měkkohuňatě plstnatými, jen stopkatými žlázkami mírně posázenými, ostatně bezostennými řapíky, obak mnohem hustěji a měkčeji chlupatými, vespod často hustě huňatými, avšak z pravidla na ploše bezžláznými (jen zřídka mimo na dolejších listech, na středním nervu žlázy nesoucími, ostatně) stejnotvarnými jen 7 lístky, trochu delším, leč jednodušším ozubením, ani zuby zpředu vždy bez zoubků, na hřbetu však namnoze jen nestejnoměrně hrubě rozeklané neb částečně bezžlázné, hrubě 2krát pilovité jsou (jen kolem spodu nesou namnoze jednoduché zuby krátké žlázy). Palisty jako u c[1], dolejší na větévkách květních vespod trochu žláznaté. Květy namnoze ojedinělé; stopky květní zdéli neb trochu delší než plody, oboje i s ušty kališními tuhými stopkatými žlázkami posázené. Koruny nevelikė (často kratší než ušty kališní), avšak živě růžové do syta nachova; čnělky hustě huňatou širokou hlavičku tvořící. Plody veliké, nezralé láhvovitě podlouhlé, uzrálé (již zpočátku srpna) černočervené, z 15 mm. širokého, okrouhle vejčitého spodu v hořejší třetině náhle v krček zúžené, trvalými, úzkými, skoro nezpeřenými, na spodu skloněnými, na konci odstálými ušty kališními zdobené. Jemnou rovnovážnou ostnitostí větévek květních (které u vestita vždy bez ostnů jsou), chudým ozubením a ranní dobou květní připomíná R. involuta (Sabiniae); podobnost jest naprostá, k záměnění *) u:

f[3]) receptaculis subrotundis, piriformibusque, foliolis minoribus i. e. brevioribus.

Nyní připojujeme oba tvary slezské květeny, které Straehler vůči jejich nápadně tenkým, zeleným lístkům ku R. spinulifolia Dem. s povšechným ozna-

*) Jako k záměně podnět zavdávající: srovn. též Pugetia oxyodon Gdgr. mon. nova IV. 553 a zvláště mně Dr. Mayerem právě zaslanou „R. Sabini Woods" leg. 16. VI.; 20 VIII. 1893 Cornaz u Neuchatelu, které se velice f) Hampeliana podobají. Kell.

čením „R. alpina × R. venusta umbrosa“ řadil, a kterých i Christ mylně v tomto označení ponechal; srovn. Flora 1876, 371.

f) **Uechtritziana** Straehler (avšak jako R. spinulifolia f) Uechtritziana ve Verh. b. Ver. Brandb. 1877; Syn. Pugetia jugularis Gdgr. Tab. 4214 et in mon. nov. IV., p. 547). Pně úzkými, prostředně dlouhými, mírně zahnutými, šídlovitými, krátkými ostny bohatě posázeny. Větévky květní světle hnědé, bez ostnův. Řapíky plstnaté, bohatě stopkatožláznaté, namnoze bez ostnův. Lístky obak zcela chlupaté, na neplodných výhoncích prodlouženě elliptické, špičaté, na větévkách květních často opakvejčité, na obou koncích zaokrouhlené, vespod (namnoze jen na dolejších listech) roztroušenými, nazelenalými, krátkými žlázkami posázené. Pilovité zuby ze široce vejčitého spodu náhle přišpičatělé, na hřbetu s 2 většími a 5 menšími, zpředu však s 2 drobně žláznatými vedlejšími zoubky. Palisty vespod plstnaté a žláznaté. Plody široce opakvejčité, veliké, též podlouhlé se zúženě zaokrouhleným spodem a dlouzezobanitě zaškrcenou špicí i s 1½krát delšími stopkami, krátkými, žláznatými štětinami zcela srstnaté, dlouhými, úzkými, na hřbetu žláznatými a odstálými ušty kališními stále věnčené. Čnělky mírněji vlnaté.

f) **praecellens** J. B. Kell. (Syn. R. spinulifolia f. speciosa Uechtr. v schl. Ges. vat. Cult. 1875, p. 134—135 et Verh. b. Ver. Brandb. 1877, p. 33—37; non R. spinulifolia Dematra, nec R. speciosa Déségl. 1864). Velikost a vzezření jako u předešlé, jen ostny z často ploše smáčknutého spodu trochu delší, skoro rovné; větévky květní bez ostnův. Lístky ku spodu ještě úžeji zaokrouhlené, ještě zelenější do namodrala, dlouhá jemná chlupatost obou stran, zvláště na líci ještě řidší. Ozubení ještě užší; zoubky druhého řádu mezi sebou stejnotvárnější a více stejně dlouhé. Ušty kališní jako u předešlých, leč kratší. Čišky vnadnější (užší a kratší), vejčité, k hořejšku silněji zúžené, zcela srstnaté. Čnělky vlnatější. Plody opakvejčitě podlouhlé, k oběma koncům znenáhla dlouze zúžené, srstnaté a též uzrálé odstálými ušty kališními zdobené.

c[1]) **pend. × tom.** *α* **et** *γ* **f) Straehleri:** na Storchberku u Goerbersdorfu v prus. Slezsku (Straehler), její *f*[1]) **Patzii:** u Zacléře v Sudetách (Patze, Pax) a *f*[2]) **ozanonoides:** u Waldenburku v prus. Slezsku (M. Firbe); *f)* **Hampeliana:** na čediči Rabné u Trmic v teplickém Středohoří v Čechách ve společnosti s R. pend. v. balsamea (Wiesbaur), zde též *f*[3]) recept. subrotundis *f)* **Uechtritziana:** u Goerbersdorfu v prus. Slezsku (Straehler) *f)* **praecellens:** na Storchberku u Goebersdorfu (Straehler jako „f. speciosa“).

+++ Všecky lístky vespod žláznaté a chlupaté, na líci však lysé.

d[1]) **R. pendulina × (tomentosa) resinosoides** J. B. Kell. (= R. spinulifolia Dematra = R. alpina × omissa Crép. p. par.) Vzezření jako u předešlé, jen méně vysoká. Lístky tak veliké jako u R. glauca, vejčitě okrouhlé, zašpičatělé, 3krát pilovité, zuby zašpičatělé, velmi úzkými, jemnými, prodlouženými špicemi ± skloněné, též v předu pilovitě žláznaté, na líci již v květenství nechlupaté, vespod ± na ploše chlupaté a tuhými na bílých as 0·5—1 mm. dl. stopkách sedícími, fialovými žlázkami po celé ploše ± roztroušeně posázené. Koruny veliké, krásně růžové, zdélí vnějších skoro nezpeřených uštů kališních. Plody prostředně veliké (až malé), nicí neb přímé, vejčité, ku konci méně zúžené, zcela bledě fialovými, červené žlázy nesoucími štětinami jako i stopky květní a hřbet ještě uzrálé plody zdobících, přímých uštů kališních pokryté. — Sem patří:

f) **pendulina × (resinos.) Heilandi** J. B. Kell. (Syn. R. spinulifolia Aut. Germ. et Silesiae, non Dematra), krátkými a nefialovými stopkatými žlázkami na ploše listové a na květenství atd. odchylná.

f) **pend. × (resinos.) Heild.** Posud u nás nenalezena, ale možná předpokládati, že se i u nás vyskytuje.

Dodatek. Dvou v našem soustavném výpočtu dosud neuvedených udajů budiž tuto vzpomenuto:

R. alpina v. adenophora Kitb. f) acutifolia J. B. Kell. v „Dr. Kanitze magyar növénytani lapok, 1888, 152 proxima z české strany Sudet, nalezá se v herb. kláštera Oseku: a **R. alpina v. simplicidens** Schmidley (= R. alpinoides Déségl. teste Burnat et Gremli l. c.) roste prý dle Burnata a Gremliho v prus. Slezsku leg. Uechtritz (bezpochyby že na základě Christova udání ve „Flora“ 1875, p. 275).

Sect. V. Pimpinellifoliae Crépin. Prim. 1869, 235 et in Tabl. analyt. 1892, 73 et Extr. 4. (viz klíč str. 929.)

1257. R. spinosissima L. Sp. pl. 491, 1753. (R. nejtrnitější). Pníčky z plazivého kořene přímé i s větvemi a větévkami ostnité. Ostny šidlovité a štětinaté. Větve stěsnané; lístků 7—11 prostředně velikých, až malých, okrouhlevejčitých, až podlouhlých, tupých, jednoduše pilovitých, lysých; zuby pravoúhelné, krátké. Palisty též u hořejších listův úzké, v rozbíhavá (odstálá) ouška náhle rozšířené; řapíky skoro nechlupaté, namnoze bezžlázné, jen ± ostnité. Stopky květní ojednělé, bez listenův, vždy rovně vzpřímené. Číšky namnoze okrouhlé; ušty kališní celokrajné (t. j. nezpeřené) a namnoze kratší než otevřené koruny, kopinaté a špičaté, na hřbetu zpravidla lysé, hned po odkvětu vzpřímené a až přes uzrání plodu vytrvalé. Koruny bílé neb bledě růžové. Čnělky vlnaté. Plody uzrálé černé a přímé, namnoze kulaté. — Posud v následujících odrůdách sbíraná:

§. Větve a větévky ostnité.

+ Lístky jednoduše neb skoro jednoduše pilovité; zuby krátké a jako ušty kališní bezžlázné.

○ Koruny též v poupěti bílé neb skoro bílé.

a) **typica** (Syn. R. pimpinellifolia var. subspinosa H. Braun ve Verh. z. b. Ges. 1888, 514). Tvar nahoře popsaný, avšak s velmi bohatou, až hustou, šidlovitou a štětinatou ostnitostí na pni a větévkách květních a vždy bohatě stopkato-žláznatými, až žláznatě měkkoostnitými stopkami květními. Řapíky jsou namnoze ± ostnité, bez chlupův a bez žláz; lístky vejčitě okrouhlé až tupé, malé.

Na kamenitých a keřnatých, výslunných kopcích, při kraji cest a vinic, v střední a jižní části rozšířena, sem a tam ve tvarech s dlouhými, žláznatými stopkami květními, lysými číškami a pak s krátkými stopkami květními i s čiš-

kami a ušty kališními hustě žláznatými. V brněnském kraji: v lese u Tuřan a u Nikolčic (Makowsky), na Hádech u Obřan a Maloměřic a s var. c. na Polavských a Mikulovských kopcích, jako na úpatí Turoldu (Oborny), u Ivančic, u Sokolnic, Slavkova, na kopcích u Šlapanic, u Němčan směrem k Bučovicům (Niessl), u Lomnice (Pluskal), kolem Žďáru (F. Kovář), na Křížové hoře u Krumlova (Zimmermann), hojná i na jiných místech u Krumlova, Hustopeče, Vranovic, Židlochovic a Nosislavi. — V Prostějovsku: na Kosíři u Kostelce (Spitzner). Ve Znojemsku: v údolí Dyje od Znojma dolů, zde někdy s červenými plody, tak pod Trouznickým mlýnem proti plovárně, pod Dyjiným viaduktem, u Sedlešovic, Milfrouna atd., u Tešatic, Suchohrdlí, Popic, Kounic a Jaroslavic (Oborny), u Tasovic a Hnanic (Zimmermann), na Růžové hoře u Nov. sídla a na Dlouhé stráži u Nov. Přerova (Ripper). V Jihlavsku velmi pořídku: u Marýšova a při velikém rybníku Vostec u Nové vsi blíž Slavonic (Oborny). Ve východní části: při kraji polí nad Hájem a v lese Plechovci u Bzence hojná (Bubela), při plotech u Frýdlandu pěstována? (Oborny).

b) **poteriifolia** Besser p. sp. (in Enum. pl. Pod. Volhyn. 1822, 62 et in Trudi komissii dła opisania Kiewskago uczebnago okruga IV., 1860, 39, místo posud nepovšimnuté, kde živý exemplář Besserův r. 1848 et 1853 „circa Jampol in collibus ad Tyram" následovně popsán jest:) Keř někdy (3') skoro 1 m. v., velmi štětinatě a šidlovitě ostnitý. Lístky malé, elliptické, tupé, (jednoduše) pilovité; vespod (namodrale bledozelené neb) skoro sivozelené; stopky květní ojedněle (i s číškami) zcela bezžlázné a bez ostnův; koruny malé, bílé, jen vně trochu načervenalé; ušty kališní (v čas rozkvětu a brzy potom) nazpět ohrnuté; čnělky lehce huňato-vlnaté neb mírně krátko-huňaté; plody všecky velmi malé, sphaeroidické, lysé, uzralé černé. Její:

α) místní modifikace*), jako *f)* **subinermis** dílem s bezostennými, dílem s ostnitými větvemi (když při tom květy nejsou nápadně malými a lístky rovněž širšími = v. spinosa Neilr.) a *f)* **inermis** s zcela hladkými bezostennými a neštětinatými větvemi rostou někdy na témž místě; za to zdá se: *β)* **mitior** Gdgr. (mon. ros. Eur. et Orient. I., 1892, p. 259 jako „Cottetia mitior" z Moravy) odrůdou býti: s trochu řidšími, veskrze šidlovitými ostny, opakvejčitými na spodu kopisťovitě zúženými lístky typické velikosti, zelenými palisty s velmi dlouhými rozestálými oušky; 20—22 mm. dl. lysými stopkami květními; lysými, avšak vejčitě ellipsoidickými číškami, na špici nitkovitě zúženými ušty kališními; vejčitě ellipsoidickými, uprostřed břichatě rozšířenými, na obou koncích uťatými plody, zcela vlnatými čnělkami a bílými květy.

Na Hádech směrem k Maloměřicům a poblíž Klajdovky u Brna (Oest. b. Z. 1886, čís. 6, jako v. spinosa Neilr.). V typických ostnitých a malokvětých jedincích ve společnosti s f) subinermis a f) inermis: na čediči na Zlaté hoře u Teplic v Čechách (Wiesbaur) *β)* **mitior:** u Bzence (Bubela teste Gdgr. l. c.)

○○ Koruny růžové.

---

*) Dle náhledu Kellerova jest příčinou vyskytování se bezostenných a ostnitých exemplářů v téže společnosti a téže odrůdě R. spinosissimae pouze rozdílné stáří, tak že nejmladší pně (2–8 leté) zcela ostnité bývají, starší však během času vždy více bezostennými se stávají.

c) **pimpinellifolia** L. (Syst. nat. ed. X. 1759, 1062 p. sp; J. B. Kell. R. N. Ö. 1882, 214). Ostny bohaté, rovné, lístky malé, okrouhle vejčité, bezžlázné, zuby krátké, skoro zaokrouhlené; řapíky lysé, bezžlázné, zcela bez ostnův, často trochu delší. Palisty lysé, velmi úzké, na hořejším konci náhle v srpovitá ouška rozšířené. Stopky květní tenké, často delší, lysé neb žláznatoštětinaté Číšky kulaté, lysé. Ušty kališní typické v nitkovité špice vybíhající, bezžlázné. Čnělky vlnaté, terč plochý. Koruny prostředně veliké, krásně růžové. Plody kulaté.

γ) **subdiminuta** H. Braun (Syn. R. pimp. *β)* diminuta J. B. Kell l. c., non Boreau). Lístky a koruny 2krát menší. Stopky květní žláznatoštětinaté. Větve a výhonky bohatě ostnité. Čnělky skoro lysé.

Na stráni Mordovně u Klajdovky blíže Brna. — U Brna a Sokolnic (Oborny). V bývalých vinohradech na Kosíři u Kostelce přehojně (Spitzner), v údolí Dyje pod a nad Znojmem, u Chrášťan, Kounic, Sedlešovic, na kopcích kolem Mikulova, jako na horním kraji vinohradu na Turoldu (Oborny), s plnými květy a trochu rozeklaným ozubením pěstována u Místku (Gogela). *γ)* **subdiminuta,** posud jen v Čechách: na znělci na Zámecké hoře u Teplic ve společnosti s R. lutea (Wiesbaur) a u Liberce (Sigmund v herb. klášt. Oseku).

†† Lístky jednoduše — neb skoro jednoduše pilovité. Pilovité zuby, hluboce zastřihované, srpovitě sbíhavé. Ušty kališní na hřbetu žláznatě srstnaté.

d) **Bzenecensis** JB. Kell. (Syn. Cottetia moravica Gdgr. mon. nov. Ros. Eur. et Or. Tom I, 1892, p. 279). Ostny velmi četné, nezřídka na spodu trochu rozšířené. Lístky trochu široce podlouhlé, s tupou špicí a uťatým spodem, podél hojně žláznatého středního nervu chlupaté. Pilovité zuby hluboké, široce vejčité, sbíhavé. Řapíky lysé, skoro bez ostnův, avšak mnohé žlázy nesoucí. Palisty zelené s oušky rozbíhavými. Stopky květní všecky dosti srstnaté, 16—17 *mm* dl. Číšky kulaté, nahoře i dole s ostenci nazpět namířenými, kolem prostředka lysé. Ušty kališní na hřbetu zcela žláznaté, na spodu však dolů namířenými ostny hustě posázené, na konci skoro listovitě rozšířené, celokrajné. Čnělky vlnaté, terč plochý. Koruny veliké a bílé. Plody kulaté.

Význačně u Bzence (Bubela teste Gdgr. l. c.); v zajímavé odchylce: s palisty na dolejších a prostředních listech velikými, podobnými palistům u R. alpina a číškami zřetelně srstnatými, nikoliv však ostnitě štětinatými (skupině R. Wulfenii v. dolosa Wendl. nápadně podobné): na Slatinských skalách blíž Julianova u Brna; zajímavý a vzhledem k oběma od sebe vzdáleným nalezištím velmi význačný tvar a žádná místní odchylka. V tvaru poněkud blízkém též: na Zlaté hoře u Teplic v Čechách (Wiesbaur).

e) **macropetala** Borb. l. c. p. 552. Ostnitost jako u a) typica, avšak lístky větší zastřihovaně pilovité; zuby skoro

s r p o v i t ě skloněné, sem a tam s ojedněl ými ř i d k ý m i vedlejšími zoubky, v obrysu elliptické, kopinaté, liché též vejčitě podlouhlé, trochu oddálené, nejdolejší na větvích mnohem menší, na spodu klinovité, obak lysé; ř a p í k y o s t n i t é, chudě žláznaté, až bezžlázné; palisty typicky úzké, avšak jich ouška nejenom na vnějším, nýbrž i na vnitřním kraji pi'ovitá. Stopky květní prodloužené, roztroušenými (nikoliv hustými) štětinami posázené. Plátky veliké, 25 *mm* dl. a na srdčitém konci stejně široké, o třetinu delší než vespod žláznaté ušty kališní. Čnělky hustě vlnato-krátkohuňaté. Čišky kulaté, lysé.

Sem a tam na svrchu vytčených nalezištích odrůd typica a pimpinellifolia.

††† Lístky nedokonale dvakrát pilovité nebo zpola dvakrát pilovité.

f) **schizodonta** Borb. (ined. ve zprávě Oest b. Z. 1890, p. 243). Ostnitost ± bohatá. Palisty a řapíky lysé, první typického obrysu jen něco větší. L í s t k y n á p a d n ě v ě t š í než u typ. tvaru, podlouhle elliptické, n e d o k o n a l e 2 k r á t p i l o v i t é, zuby rozeklané a přídatný vedlejší z o u b e k ve žláznatou špici končící. — Většími nepravidelně pilovitými lístky jeví příbuznost s R. alpina et pendulina; — od R. spinosissima odchyluje se právě těmito většími, nepravidelně pilovitými lístky. V mých Prim. mon. Ros. 1880 nutno ji ku R. dolosa na str. 540 řaditi. Borbás.

Posud u nás nenalezena, pro její podobnost k odr. d. možno s pravděpodobností předpokládati, že se na příhodných místech (na polostinných mýtinách) i u nás vyskytuje.

§§ Větve i větévky (též z mládí) bez ostnův.

† Lístky jednoduše pilovité.

g) **inermis** DC. (Fl. Franc. t. IV, 1805, p. 483 = R. mitissima Gmel. Fl. Bad. 1826). Kmen, jakož i všecky větve, řapíky a namnoze i stopky květní zcela bez ostnův, hladké. Lístky malé; hořejší palisty s úzkými oušky; ušty kališní zřetelně kratší než bí'é plátky korunní; čnělky chudě krátkohuňaté.

Sem a tam na svrchu vytčených místech odrůdy typica a pimpinellifolia. K této odrůdě nesmí se však R. pimp. v.) rosea Koch čítati, poněvadž Koch tuto svou v.) rosea (teste Crépin) k míšenci R. pimpinellifolia × alpina od Saléve družil.

†† Lístky částečně zpola dvakrát pilovité.

h) **dimorphophylla** Borb. l. c. p. 538. Bez ostnů neb chudě ostnitá; ostny tuhé, rovné vyskytují se jen na starých větvích. Lístky většinou podlouhle elliptické, větší než u odr. a., na středním nervu řídce chlupaté, některé z nejdolejších lístků skoro okrouhlé a skoro dvakrát pilovité. S t o p k y k v ě t n í i s ellipsoidickými číškami a na

špici trochu rozšířenými a s plátky stejně dlouhými ušty kališními lysé a hladké, avšak sem a tam též chudě žláznaté. Čnělky roztroušeně chlupaté.

Posud u nás nenalezena, pro svou podobnost k odr. d.) roste bezpochyby právě jako odr. f.) na přiměřených místech.

Z domnělých míšenců: R. spinosissimae budiž zde jen R. armatissima Déségl. uvedena; správněji růže míšenci: R. canina sphaeroidea × R. spinosissima nejvíce odpovídající, kterou jsem na Hádech u Brna sbíral a o kteréž se zde jen s výhradou zmiňuji.

Sect. VI. Eglanteriae DC.

1258. R. lutea (Daléchamp 1587) **Mill.** Gard. dict. ed. 8, 1768. nr. 11 (R. žlutá). Keř prostřední výšky s červenými štíhlými větvemi a rovnou ostnitostí. Ostny výhonků nestejné, dílem delší a šídlovité, dílem kratší a štětinaté, na větvích roztroušené, často trochu křivé. Lístky po 5—9, malé, vejčitě okrouhlé až elliptické, na líci lysé, vespod dosti stejnobarevné, na nervech často slabě pýřité, na ploše nestejnoměrně (často jen částečně) jemnými, malými přísedlými žlázkami posázené, 2krát pilovité. Palisty stejnotvarné, čárkovitě klínovité, s kopinatými zašpičatělými, odstálými po kraji žláznatě pilovitými oušky. Řapíky jemně chlupaté, drobně žláznaté, bez ostnův. Stopky květní dlouhé, bezžlázné. Čišky kulaté, lysé; ušty kališní nepravidelně peřenodílné neb skoro celokrajné, na hřbetu trochu žláznaté a krátce štětinaté, kratší než koruny, dlouho trvalé, avšak skoro neb zcela nazpět ohrnuté. Plátky citronově žluté, prašníky střelovité; hlavička čnělek veliká, vlnatá na spodu ze širokého otvoru čišky čnějícím věncem bílých huňatých chlupů kolkolem vroubená; terč plochý. Plody ploše kulaté, přímé, žlutavě šarlátově červené.

β) **punicea** Mill (Dict. ed. 8, VII. Nr. 11 p. sp.) častěji peřenoklanými ušty kališními a vně citronově žlutými, uvnitř však pomorančovými, až šarlátově červenými plátky od typu rozdílná; — s touto skorem soujmenná γ) **bicolor** Jacq. (Hort. vindob. I., p. 1 Tab. I. et III. p. 1) rozeznává se méně dělenými ušty kališními, srstnatými čiškami a vně citronově žlutými, uvnitř však sytě růžovými korunami.

Místy zdivočelá a zdomácnělá ve tvaru základním: o jednom keři na nádraží u Ivančic (Schwoeder), u Nosislavi (Wiesner), v zámecké zahradě u Pozořic (Oborny), v Sokolí u Sentic. — U Mikulova zcela zdivočelá (Makowsky), v údolí Leskavy u Znojma a v Bratovském hájemství u Vranova (Niessl), kolem kostela v Nov. městě sázena (Havelka). V Čechách: jako samorostlá na znělci Zámecké hory u Teplic (Wiesbaur) β) **punicea**, sem a tam pěstovaná a někdy zdivočelá: jako u Pozořic, při kraji polním mezi předměstím Nov. sady a Znojmem a v údolí Leskavy u Znojma (Oborny) γ) **bicolor** (Syn. Laggeria bohemica Gdgr.) ve tvaru s bezostennými větvemi, opakvejčitými, tupými lístky, vejčitými, lysými čiškami: jako samorostlá u Hlinska blíž Holešova (Bubela).

76. Řád. Amygdaleae Juss. Mandloňovité.

Rody:

A) Rubina (vnější vrstva) peckovice suchá, na zralém plodu nepravidelně se trhající.

1. Kalich 5klaný. Plátků 5. Pecka hladká neb slabě rýhovaná a někdy děrami opatřená. **Amygdalus.*

B) Rubina peckovice šťavnatá, nepukající.

2. Kalich 5klaný. Plátků 5. Pecka hluboce rýhovaná, rýhy v dírky prohloubené. Listy v pupenu ve dví složené. * *Persica.*

3. Pecka hladká neb rýhovaná, zřídka děrkovatá. 385. *Prunus.*

*Amygdalus L. Mandloň.

* **A. communis L.** (M. obecná). Malý strom. Listy kopinaté neb podlouhle kopinaté, pilovité, špičaté neb zašpičatělé, v řapíky stejně dlouhé neb delší než největší šířka listů stažené, z mládí vespod měkce chlupaté, jinak lysé. Květy jednotlivé neb po 2, před listím se rozvíjející, veliké, světle růžové. Kalich zvonkovitý. Plody podlouhlé neb vejčité, smáčknuté, zprvu šedozelené, huňatě plsťnaté, s hladkou jemnými dirkami propíchanou peckou.

V. 3·00—5·00 m.

♄ Březen, duben. Původem z Orientu, pěstuje se v zahradách a na vinicích jižní Morovy a ještě u Brna, Tišnova. — U Prostějova (Spitzner), u Ivančic, Bučovic, kolem Znojma, Jaroslavic, Mikulova a j. (Oborny).

* **A. nana L.** (M. nízká). Keř s větvemi prutovými. Listy klinovitě kopinaté, bezžlázně pilovité, kratičce řapíkaté, lysé. Květy před listím, plátky tmavě růžové. Kalich trubkovitý. Plody okrouhlé, smáčknuté, huňaté. Pecka slabě rýhovaná, bez dírek.

V. 0·50—1·25 *m.*

♄ Duben, květen. Pochází z východní Evropy a sází se někdy v zahradách pro ozdobu, zdivočelý v hluboké cestě mezi Popicemi a Mal. Starvičkami poblíž Hustopeče, 1887 (Schierl).

* Persica Tourn. Broskev.

* **P. vulgaris Mill.** (B. obecná). Strom. Listy kopinaté neb podlouhle kopinaté, špičaté neb jemně přišpičatělé, žláznatě hrotito-pilovité, skoro lysé, krátce řapíkaté, řapík kratší největší šířky listu, nahoře s 3—6 velikými, červenohnědými žlázkami. Květy jednotlivé, zřídka po 2, před listím, plátky kalně růžové. Kalich zvonkovitý. Plod kulatý, namnoze aksamitově plsťnatý.

V 3·00—5·00.

♄ Duben, květen. Původem z Orientu, ve střední a jižní části zhusta sázena; též u Místku (Gogela), na Kosíři u Prostějova několik stromků jakožto zbytky dřívější kultury (Spitzner), u Jihlavy uzrává plod jen na chráněných místech a v teplých letech (Pokorny), u Vidnavy.

385. Prunus L. Slíva.

A) Armeniaca Tourn. Peckovice aksamitově plstnatá, kulatá na jedné straně s rýhou. Květy namnoze ojedinělé, skoro přísedlé, před listím, v pupenu svinutým se rozvíjející. Pecka hladká, smáčknutá, bez rýh a direk.

* **P. armeniaca L.** (Meruňka). Strom s listy řapíkatými, kožovitými, okrouhle vejčitými až vejčitými, na spodu srdčitými, zakončitými, nestejně neb 2krát drobně vroubkovaně pilovitými, lysými, jen v úžlabích žil na rubu vousatými; řapík nahoře s 2—3 páry žlázek. Plátky okrouhle bílé. Peckovice kulaté, matně pomerančové. V. 3·00—5·00 m. Armeniaca vulgaris Lmk.

♄ Březen duben. Pochází z Kavkazu, sází se v zahradách a vinicích jižní a střední části.

B) Prunophora Nlr. Peckovice hladká, lysá, modravě ojíněná. Květy jednotlivé, řidčeji po 2—3, stopkaté, před neb po listí se rozvíjející.

1259. P. spinosa L. (Trnka). Keř rozkladitě větevnatý, s ± hojnými trnovitými větévkami. Větévky z mládí jemně pýřité nebo lysé, v stáří lysé. Listy kopinaté, elliptické neb opakvejčité, řapíkaté, tupé, příostře pilovité, pýřité, posléze lysé, v užlabíčkách žil vespod vousaté, řapíky bezžlázné. Palisty úzce čarkovité, zlázňatě pilovité a brvité. Květy jednotlivé neb po 2—3, jejich stopky lysé, nanejvýš 2krát delší trubky kališní. Plátky vejčité, ku krátkému nehtu dole zaokrouhlené, tupé nebo vykrojené. Plod kulatý, přímý, trpký.

V. 1·00—2·00 *m*. Plátky čistě bílé, před listím.

♄ Duben, květen. Kraje cest, ploty, křoví, kopce a úklony kamenité, v celém území až na předhoří k 500 m. obecná.

β) coaetanea W. Gr. Květy současně s listy, méně četné. Listy užší, plody malé. P. fruticosus Whe.

Řidčeji. Kolem Brna; Znojma (Oborny) atd.

* **P. insititia L.** (S. obecná, trnoslivka, prcavka). Keř neb malý strom bezbranný nebo mírně trnitý. Větévky v mládí aksamitově krátce plsťnaté, později olysalé. Listy podlouhle opakvejčité neb elliptické, špičaté, řapíkaté, pilovité. Palisty úzce čárkovité, žláznatě pilovité a brvité. Květy namnoze po 2, jich stopky trochu pýřité nebo lysé, 3—5krát delší trubky kališní. Plátky podlouhlé, vyduté, v nehet skrojené. Plod kulatý, převislý, tmavě fialový, dužnatá rubina s peckou pevně spojená, sladká.

V. 2·00—5·00 *m*. Plátky čistě bílé.

♄ Duben, květen. Pochází z jihovýchodní Evropy a z Kavkazu, u nás zhusta pěstovaná a někdy i zdivočelá. Písárky u Brna (Makowsky), Adamův stan u Krumlova (Zimmermann), u Dětkovic, Ždětína a Vícova poblíž Prostějova (Spitzner), kolem Vicenic u Náměště (Roemer), v údolí Dyje u Znojma, na několika místech zdivočelá (Oborny), meze u Jihlavy (Reichardt), u Nov. města (Havelka), ploty u Luhačovic (Schlögl), u Vsetína, leč pořídku (Bubela.)

* **P. domestica L.** (Švestka.) Strom beztrný, s větvemi vždy lysými. Listy řapíkaté, elliptické neb podlouhle opakvejčité, spičaté neb zašpičatělé, vroubkovaně pilovité, vespod tak jako řapíky pýřité, na líci namnoze lysé; řapíky pod čepelí s 1—2 žlázkami. Palisty čárkovitě podlouhlé, po kraji žláznaté a pýřité. Květy obyčejně po 2, jejich stopky několikrát delší kalicha, pýřité. Plátky podlouhé. Plod ellipsoidní neb podlouhlý, převislý, namnoze černý, modře ojíněný, rubina dužnatá, snadno od pecky se odděluje.

V. 3·00—6·00 *m*. Plátky zelenavě bílé.

♄ Duben, květen. Pochází z přední Asie a jihovýchodní Evropy, u nás všude sázena; a u Znojma též zdivočelá (Oborny).

C) Cerasus Tourn. Plod lysý a neojíněný. Listy v pupenu ve dví řasně složené. Květy dlouzestopkaté, nahloučené neb v okolících.

1260. P. avium L. (Třešně.) Strom s větvemi dosti tlustými, málo ohebnými a krátkými na nich stejněji rozestavenými pavětvičkami. Listy podlouhle opakvejčité, zašpičatělé, ostře pilovité, později přisvraskalé a nelesklé, vespod více pýřité, na hořejším konci řapíku s velikými, červenými žlazami, též 1—2 nejdoleji na krajích čepele. Pupeny květonosné bez lupenův, zřídka s malými začátky lupenův, zelené šupiny jejich rozložené. Plátky podlouhlé, velmi útlé, tenké, Plody kulaté, sladké.

V. 3·00—10·00 *m*. Plátky bílé.

♄ Duben, květen. Světlé, lupenaté háje, žleby, keřnaté pahorky, v pahorkatině a nižším předhoří rozšířená, buď divoce neb jen pouze zdivočelá. V kraji brněnském, znojemském, uh. hradišťském, u Vsetína, Nov. Jičína, Těšína atd. u Doubravic s plnými květy.

* **P. cerasus L.** (Višně). Malý strom neb přímý keř, s větvemi tenkými, ohebnými a dlouhými, toliko na konci letorostů se skrácenými pavětvičkami, Listy přituhé, lesklé, elliptické, podlouhle opakvejčité neb opakvejčitě kopinaté, nestejně neb skoro 2krát drobně vroubkovaně pilovité, lysé neb jen na žilách rubu roztroušeně pýřité; řapíky bezžlázné neb jen některé s malinkými, často na kraj čepele pošinutými žlázkami. Pupeny květonosné s několika menšími lupeny, šupiny přitisklé. Okolíky přístopkaté. Plátky

vejčité neb podlouhlé. Plody smáčknutě kulaté, světle — neb tmavočervené, neojiněné, kyselé.

V. 2·00—5·00 *m.* Plátky sněhobílé.

♄ Duben, květen. Pochází z Kavkazu, u nás zhusta sázená a nezřídka zdivočelá: jako u Šlapanic, Boskovic (Niessl), kolem Ivančic (Schwoeder), kolem Krumlova, Vyškova. — U Ohrozimi a Zdětína (Spitzner) úklony v údolí Dyje u Znojma, kolem Kounic, Popic, Sedlešovic, Havraníkův, při kraji rolí často celé křoviny skládající (Oborny), přehojná při kraji lesa Plechovce u Bzence (Bubela).

1261. P. chamaecerasus Jacq. (Višně nízká). Keř nízký, často položený s přímými větvemi a listy řapíkatými, kožovitými, lesklými, pilovitými, na líci lysými. Listy krátkých pavětviček a první listy prodloužených větví opakvejčité, zaokrouhlené, ostatní špičaté, podlouhle elliptické neb opak kopinaté, mnohem menší než u předešlé. Květy svazečnatě až okoličnatě nahloučené, stopkaté, jich pupeny s malými lupeny. Květy menší, plátky menší než u předešlé. Plody zvící hrachu smáčknutě kulaté, temně červené.

V. 0·50—1·00 *m.* Plátky útlé, čistě bílé. P. cerasus d) pumila L., Cerasus-chamaecerasus Loisl.

♄ Květen, červen. Výslunné, keřnaté pahorky, kraje lesův, ve střední a jižní části porůzná. V brněnském kraji: hojná od Nosislavi až k Brnu a Sokolnicům, u Ivančic (Makowsky), u Lomnice a Čebína (Pluskal), Hády u Obřan, Popůvky, Bystrc, Ostrovačice, Rosice, Tuřany (Niessl)!, u Kounice a Střelic (Oborny)!, Slatinské skály (Reissek), Nikolčice a Hustopeč (Šebesta)!, hlinité úvozy kolem Krumlova (Zimmermann)!, u Čejče (Bubela)!, Mordovna, Židenické kopce, Klajdovka, Borky u Židenic, Písárky, Kohoutovice, Červený kopec, Vostopovice, Kurdějov, Stráň u Morkůvek, vinice pod Katovnou a j. u Kobylí, Velk. Pavlovice. — V Prostějovsku: u Václavovic (Uličny), u Dobrochova, na Predině, u Hradčan, Snihotic, Smržic, na Kosíři, u Obrozimi, Krumsína, Vícova, Plení (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště a Oslavan (Roemer), u Polavy a Mikulova (Makowsky), Drnoholec (Ripper) u Znojma, Vranova, Lukova, Jevišovic, Pleče, Radišovic, Mor. Budějovic, Jaroslavic, Hnanic, Havraníkův a m. j. m. (Oborny). V Jihlavsku: přehojný u Plačova a Kracovic (Zavřel), pospolitě při kraji Gilgenbergského lesa u Slavonic (Oborny). V Olomoucku: lomy u Hněvotína (Vogl), jižní úklon Grygovského lesa severně od Velk. Bystřice a na návrších u Slavonína (Makowsky), Ivaň u Tovačova (Spitzner).

4. Padus Nlr. Plod lysý, neojíněný. Květy na konci listnatých větví v hroznech neb chocholících, po vyvinutí listů se otevírající.

1262. P. padus L. (Střemcha). Strom nebo keř. Listy podlouhle opakvejčité neb elliptické, zašpičatělé, ostře a drobně nestejně nebo 2krát pilovité, světlezelené, vespod nasivělé, lysé, toliko na rubu v úžlabí žil trochu chlupaté; řapíky s 2 sploštělými žlazami. Palisty brzy opadavé, čárkovité, brvité. Květy v prodloužených hroznech, vzpřímené neb šikmo

převislé. Plátky opakvejčité. Plody příkulaté, zvící hrachu, černé neb načervenalé, zpočátku trpké, pecka rýhovaně svraskalá.

V 2·00—10·00 *m*. Plátky bílé, zapáchají hořkými mandlemi.

♄ Duben, květen. Lesy, háje, břehy potoků a řek, křoviště, v celém území hojná a zhusta sázená.

1263. P. mahaleb L. (Mahalebka, višně skalní, turecká). Keř, řidčeji nízký strom. Listy řapíkaté, vejčité neb okrouhlé, někdy též srdčité, zašpičatělé, pilovité, lysé. Květy v chocholíku dosti krátkém, přímém. Plátky opakvejčité až podlouhle opakvejčité. Plody ellipsoidní, černé, trpké, zvící hrachu.

V. 1·00—2·50 *m*. Plátky bílé, vonné.

♄ Duben, květen. Kamenitá a keřnatá místa, stěny skalní, kraje vinic a rolí, při plotech v střední a jižní části porůzná. V brněnském kraji: v údolí Josefském a u Oslavan (Makowsky), kolem Ivančic, (Schwoeder)!, u Blanska (Schlosser), u Boskovic (Niessl), nezřídka v dolním údolí Oslavy (Oborny), u Krumlova, Klentic, Milovic. — V prostějovských sadech (Spitzner). Ve Znojemsku: na hadci u Mohelna a u Kuroslep (Roemer), na Polavských a Mikulovských kopcích (Makowsky)!, hojná v údolí Dyje u Znojma, Devíti mlýnův a Vranova, kolem Milfrouna a Tasovic (Oborny), pěstovaná u Místku (Gogela) a Kroměříže (Zahradník).

77. Řád. Papilionaceae L. Motýlokvětě.

Rody:

A) **Phyllolobeae** Čelak. Dělohy za klíčení nad zem vycházející a zezelenající, lupenovité, s průduchy. Listy jednoduché, 3četné neb lichozpeřené bez hrotu a úponkův.

I. Loteae DC. Lusk 1 pouzdrý neb nedokonale 2 pouzdrý, namnoze vícesemenný, zřídka nepukavý 1—2 semenný, pak s tenkou blánitou neb papírovitou stěnou.

1. Genistae DC. Kalich 2pyský. Křídla na hořením kraji k dolejšku řasnatě svraskalá. Tyčinky jednobratré. Listy prstnatě 3 — více četné neb jednoduché, lístky celokrajné.

a) Lusk malý jen trochu z kalicha čnějící.

α) Kalich až na dno 2dílný a tím 2pyský, hoření pysk 2 zubý, dolení 3 zubý. Koruna sotva delší kalicha; člunek tupý. Lusk naduřelý, chudosemenný, málo delší než kalich. * *Ulex*.

b) Lusk daleko z kalicha čnějící.

β) Pysky kalicha krátké, vejčité, od sebe odstálé, hoření uťatý neb 2zubý, dolení 3zubý. Čepel pavézy okrouhlá, nazpět ohnutá. Čnělka dlouhá, obloukovitá neb hlemýžďovitě stočená, blizna malá hlavičkovitá. 386. *Sarothamnus*.

γ) Pysky kalicha krátké, vejčité, od sebe odstálé, hoření uťatý neb 2zubý, dolení 3zubý. Čepel pavézy vejčitá, nazpět ohrnutá. Čnělka koncem k ose květní ohrnutá, šídlovitá, se šikmou bliznou. 387. *Cytisus*.

δ) Pysky kalicha ku předu namířené, hoření až k dolejšku 2dílný, dolení 3zubý. Pavézka úzce vejčitá, nazpět neohrnutá. Čnělka k ose květní ohnutá, šídlovitá, se šikmou bliznou. 388. *Genista.*

ε) Kalich nezcela rozdělený, dole krátce neb dlouze trubkovitý, 2pyský. Člunek zobanitý. Lusk kožovitý, naduřelý, daleko z kalicha čnějící, mezi semeny s houbovitými, příčnými přihrádkami. Listy prstnaté. * *Lupinus.*

2. Anthyllideae Koch. Kalich 5zubý neb 2pyský. Křídla na hořením kraji plochá, rovná, bez vrásek. Tyčinky 1bratré. Listy 3 četné neb lichozpeřené.

α) Kalich zvonkovitý, 5klaný, trvalý, za plodu otevřený. Člunek šídlovitě zobanitý. Lusk vejčitý neb podlouhlý, naduřelý, jen málo z kalicha vynikající. 389. *Ononis.*

β) Kalich trubkovitý, 5zubý, na plodu usýchající, nad luskem sevřený. Člunek nad nehtem obak s jamkou vtisknutou. Lusk malý, vejčitý neb podlouhlý, 1—2semenný, v kalichu zavřený. 390. *Anthyllis.*

3. Trifolieae DC. Tyčinky 2 bratré, 1 prostá. Lusk 1 pouzdrý. Kalich stejnoměrně 5zubý neb 5klaný, velmi zřídka skoro 2pyský.

a) Listy 3četné; palisty s nimi nestejnotvárné.

*) Koruna opadávající, s trubkou tyčinek nesrostlá. Lusk z kalicha docela povyrostlý.

α) Lusk 1 — mnohosemenný, nepukavý neb na vnějším kraji pukající, ledvinkovitý neb srpovitě ohnutý neb spirálně stočený. Dělohy přisedlé neb v řapík bez kloubu zúžené. 391. *Medicago.*

β) Lusk 1 — mnohosemenný, trochu obloukovitě ohnutý, čárkovitý, podlouhlý neb podlouhle vejčitý, potom v zobánek a posléze ve čnělku znenáhla zúžený. Dělohy na řapíku kloubem sedící. 392. *Trigonella.*

γ) Lusk 1—2 semenný, rovný, vejčitý neb podlouhlý, nepukavý neb nedokonale pukavý, bezzobaný, v tenkou čnělku náhle ztenčený. Dělohy kloubem na řapíku sedící. 393. *Melilotus.*

**) Nitky tyčinek ku konci jen málo rozšířené, jejich trubka do člunku koruny vrostlá. Koruny vytrvalé, lusk v kalichu zavřený zaobalující neb jen částečně z něho čnějící.

δ) Kalich krátce zvonkovitý až trubkovitý, 5zubý neb 5klaný. Lusk vejčitý neb podlouhlý, 1—4 semenný, nepukající neb víčkem se otvírající neb nedokonale 2chlopný. 394. *Trifolium.*

b) Listy krátce řapíkaté, 3četné, lupenitými listeny zdánlivě 5četné.

*) Kalich 5zubý, skoro 2pyský.

α) Koruna opadávající. Křídla koncem souvislá, uprostřed napříč nadmutě vypouklá. Člunek tupý. Lusk krátký, vejčitý neb kulatý nepřihrádkovaný, 1 až málosemenný. Okolík strboulovitý. 395. *Dorycnium.*

**) Kalich 5klaný neb 5zubý, nikoliv 2pyský.

β) Lusk příoblý, na obou švech nekřídlatý. Čnělka ku konci ztenčená. Okolík vícekvětý. Nejdolejší 2 lístky krátce řapíkaté, ostatním lístkům podobné. 396. *Lotus.*

γ) Kalich 5klaný. Lusk 4hranný, na každém švu 2křídlý. Čnělka na konci ztlustlá. Květy na konci úžlabní stopky 1—2. Nejdolejší 2 lístky širokým spodem na lodyze přisedlé, palistovité. 397. *Tetragonolobus.*

4. Galegeae Bronn. Nitky tyčinek nitkovité, 2bratré neb neúplně 1bratré. Lusk 1pouzdrý, 2chlopný, po stranách se otvírající neb nepukající. Listy lichozpeřené, lístky celokrajné. Palisty bylinné, blánovité neb v trny zdřevnatělé. Květy v úžlabních, bezobalných hroznech.

a) Člunek na kýlu nesrostlý. Palisty žádné.

α) Pavézka úzká, ku předu namířená, podél složená, křídla a člunek objímající. Lusk smáčknutý, vejčitý neb podlouhlý, 2—4 semenný. Kalich 2pyský, hoření pysk 2klaný. * *Glycyrrhiza*.

b) Člunek na kýlu srostlý. Palisty vyvinuté.

α) Pavézka ku předu namířená, úzká. Kalich zvonkovitý, 5zubý. Člunek krátký a tupozobaný. Čnělka nitkovitá, lysá, s tečkovitou konečnou bliznou. Lusk přísedlý, čárkovitý, přioblý, hrbolatý, hustě a trochu šikmo podél žilnatý, vícesemenný, 2chlopný. 398. *Galega*.

β) Kalich zvonkovitý, krátce 5zubý. Pavézka dole uvnitř s 2 hrbouly. Člunek s krátkým, uťatým zobánkem. Čnělka na vnitřní straně sploštělá a hustě chlupatá, na konci hákovitá, blizna v ohbí hákovém. Lusk stopkatý, naduřelý, posléz blánovitý, nepukavý neb ku konci štěrbinou ševní zející. * *Colutea*.

γ) Kalich zvonkovitý, skoro 2pyský, hoření pysk 2zubý, dolení 3klaný. Pavézka okrouhlá, bez hrboulkův. Člunek s krátkým a tupým zobánkem. Čnělka vnitř jemně pýřitá, blizna konečná. Lusk stopkatý, čárkovitě podlouhlý, smáčknutý, vícesemenný, posléz na hořením švu pukající. * *Robinia*.

5. Astragaleae Adans. Tyčinky 2bratré. Semenník mladý nepravou, často velmi úzkou, podélnou přihrádkou 2pouzdrý. Lusk dokonale 2pouzdrý neb časným odtržením se úzké přihrádky toliko neúplně 2pouzdrý.

α) Člunek v zobánek přikrojený. Hořejší semennicový šev lusku silně vtisklý neb na způsob přihrádky vehnutý, záhy od dolejšího švu se odtrhující, lusk tudíž jen nedokonale 2pouzdrý. 399. *Oxytropis*.

β) Člunek bezzobanný. Dolejší šev lusku porozšířen v přehrádku srostlou s hořením švem, posléz se odtrhující, a ve 2 listy se rozpolťující, pročež lusk až hnedle do uzrání 2pouzdrý.
400. *Astragalus*.

II. Hedysareae DC. Lusk napříč přehrádkovaný, často v pouzdra se rozpadávající, neb 1pouzdrý, 1semenný, nepukající.

6. Coronilleae DC. Květy v stopkatých, úžlabních okolících. Lusk přioblý. Tyčinky střídavě ku konci rozšířené.

α) Kalich krátce zvonkovitý, 2 hořejšími, výše srostlými ušty skoro 2pyský. Člunek zobanitý. Lusk přioblý až 4—6 hranný, růžencovitě zaškrcovaný.
401. *Coronilla*.

7. Hedysareae DC. Květy v stopkatých úžlabních hroznech. Nitky neztlustlé, šidlovité.

*) Lusk vícesemenný, článkovaný.

α) Kalich 5klaný. Člunek tupý. Lusk smáčknutý, článkovaný na přihrádkách zaškrcovaný, v články 1semenné se rozpadávající. 402. *Hedysarum*.

**) Lusk jednosemenný.

β) Kalich 5klaný. Člunek tupý. Lusk přiokrouhlý, nepukavý, hořejší kraj jeho ztlustlý, dolejší hřebenitě zubatý neb ostnatý, tenký. 403. *Onobrychis*.

B) Sarcolobeae Čelak. Dělohy tlusté, dužnaté, při klíčení namnoze v osemení pod zemí zůstávající, zřídka ze země vycházející, posléz se scvrkající a opadávající. Listy sudozpeřené, hrotem nebo úponkou ukončené jen u Phaseolus 3 četné.

III. Phaseoleae Bronn. Lusk 1pouzdrý, 2chlopný. Tyčinky 2bratré neb neúplně 1bratré. Listy 3četné, lístky na dolejšku řapíčku namnoze s palisty.

α) Kalich 2 pyský. Pavézka s 2 mozouly. Tyčinky s čnělkou i s člunkem spirálně stočené. Lusk houbovitými přihradkami mezi semeny neúplně napříč přehrádkovaný, 2chlopný. * *Phaseolus.*

IV. Viciae Bronn. Lusk 1pouzdrý, 2chlopný. Tyčinky 2bratré. Listy namnoze sudozpeřené, špičkou neb rozvilinou ukončené.

8. Cicereae. Listy všecky lichozpeřené.

α) Květy jednotlivé, úžlabní. Lusk měchýřkovitě nadmutý, 1— málosemenný, * *Cicer.*

9. Ervoideae Gr. Godr. Listy sudozpeřené, úponkou ukončené. Trubka nitek velmi šikmo dolů uťatá t. j. dolejší nitky znenáhla delší a výše srostlé.

α) Kalich 5zubý až 5klaný, kratší než koruna. Čnělka přioblá, kolkolem dosti stejně pýřitá, neb na dolejší straně mnohem dloužeji vousatá, řidčeji přilysá. 404. *Vicia.*

β) Kalich hluboce 5dílný, skoro pravidelný, ušty jeho čárkovitě šídlovité, zdélí neb delší koruny. Čnělka úzká, zřetelně se hřbetu sploštělá, na hořejší straně jemně podél pýřitá, na dolejší lysá. Lusk se stran smáčknutý, 1pouzdrý, 1—2semenný. * 405. *Lens.*

10. Lathyroideae Gr. Godr. Trubka nitek kolmo neb toliko nepatrně úkosně uťatá, t. j. všecky nitky skoro stejně vysoko spolu srostlé.

α) Kalich hluboce 5klaný. Čnělka s obou stran smáčknutá, na dolejší straně s hlubokou brázdou, nahoře podél vousatá, na dolejšku kolínkovitě odčlánkovaná. Mladé lístky uprostřed složené. * 406. *Pisum.*

β) Kalich krátce 5zubý až hluboce 5klaný. Čnělka ku konci se hřbetu sploštělá a často porozšířená, na hořejší straně chlupatá, dole nekolínkatá, leč častěji i s člunkem o pravý úhel skroucená. Lusk smáčknutý, podlouhlý, řidčeji čárkovitý, 2—mnohosemenný. Mladé lístky kornoutovitě stočené. 407. *Lathyrus.*

* Ulex L. Hlodáš.

* **U. europaeus L.** (H. evropský). Keř trnitý, větevnatý, s větvemi brázděnými, hustě listnatý. Listy čárkovitě šídlovité, trnitě přišpičatělé, s krátkými trny úžlabními, nejdolejší často 3četné. Květy jednotlivě úžlabní, s krátkými a jako kalich a lusk huňatými stopkami. Plátky žlutavé.

V. 0·90—1·00 *m.*

♃ Červen, červenec. Původem ze severozápadní Evropy, u nás jen sázený neb cizím semenem zavlečený. Na návrší „Jeleňova" 1 hod. od Vsetína v 13 keřích a četných mladistvých rostlinách 1879 Bubelou objeven Oest. b. Ztsch. 1880 str. 137. U Ustroně při úpatí Skalice (Kotula).

386. Sarothamnus Wimm. Janovec.

1264. S. vulgaris Wimm. (J. obecný, vítečník). Keřík s větvemi prutovitými, zpříma odstálými, silně hranatými a s větévkami z mládí huňatými. Listy řapíkaté, 3četné, nejhořejší skoro přísedlé, jednoduché, lístky opakvejčité až podlouhlé, přitiskle hedbávité. Květy po 1 zřídka 2 v úžlabích hořejších, stopkaté. Pavézka lysá. Čnělka

hlemýžďovitě svinutá, nahoře ztlustlá a rýhovaná. Lusk podlouhlý, plochý, černohnědý, na švech odstále huňatý.

V. 0·50—1·00 m. Koruny špinavě žluté, uvnitř posléze zlatožluté. Spartium scoparium L., Sarothamnus scoparius Koch.

♄ Květen, červen. Suché písčité bory, křoví, vřesoviště, meze, cesty, v celém území roztroušen. V brněnském kraji: Hády u Obřan, Bílovice, Biskupice poblíž Jevíčka, náspy tratě poblíž Lulče u Vyškova, kolem Mikulova a Lednice (Makowsky), na Crhové a Netichové u Lomnice (Pluskal), Burgstátlské hory u M. Třebové (Domas), Písárky u Brna (Oborny), kopce u Drnovic a Račic (Spitzner), Divacký les u Klobouk (Steiger), na Kačence a nad Vrabčím lesem u Krumlova (Zimmermann), Líšeň, Ochoz, Kartouzy, Řečkovice, Bejkovice, Černá hora, Vanovice, Holedná u Jundrova, Kohoutovice, Vostopovice, Troubsko, Pavlovice, Kobylí, Velk. Pavlovice, Nov. ves u Břeclavi. — V Prostějovsku: na Skalici; na skále u Sniholic, na Kosíři, na Záhoří, v plumlovské oboře, ve Žbánovském žlebu, u Hamer, v lesích na Okluce, v Kořelenách u Hradiska (Spitzner). Ve Žnojemsku: zámecká hora u Náměstě (Roemer), návrší mezi Kounicemi a Popicemi, u Havraníkův, na Pelcberku u Milfrouna, mezi M. Budějovicemi a Jaroměřicemi, v Blátech a v Budkovském lese, u Jemnice, Vranova, Hardeku a j. roztroušen (Oborny). V česko-moravském pohoří: Vysoký kámen a jinde mnoho v okolí Jihlavy (Reichardt), nezřídka v okolí Slavonic (Oborny), Ochoza u Nového města, u Radňovic a Petrovic (Havelka), Hora u Moravských Budějovic, Nová říše, Telč, Dobrá voda, Velké Meziříčí, Moštiště, Vídeň, Horní a Dolní Bobrová, Žďár, Černý les u Zámku Žďáru, Mělkovice, Nový Jimramov, Obora u Borovnic. — V Olomoucku: u Olomouce (Vogl), Bystrovany u Velk. Bystřice poblíž Olomouce (Makowsky), Konice, Přemyslovice a Naměšť u Olomouce (Spitzner), kolem Berouna a Nov. Střelné (Gans), v Rávince u Zábřeha (Pánek), u Střemečku a u horské hospody poblíž Šumberka (Paul), kraj lesní u Janovic poblíž Rymařova (Schierl). V uh. hradišťském kraji: v Ratajském a Popovickém lese a v Oboře u Kroměříže (Palla), u Kostelan, Napajedel a Hodonína (Theimer), při silnici od Nov. vsi do Zdounek (Schlosser), na Dúbravě (Uechtritz), řídčeji v lese Plechovci a ojediněle v lese Háji u Bzence (Bubela). Ve východní části: Kostelecký les u Tučap (Červinka), na hoře Klenov u Vsetína (Úlehla), v Lázském hájemství a na Jelenové (Bubela), háje u Krásné a u Val. Meziříčí (Klanic), Rožnov a Černý les u Michalova. — Na Štolové u Trojanovic a zámecké hoře u Fulneku (Sapetza), zřídka na Palkovských hůrkách (Gogela). Ve Slezku: Chlem u Goleszówa a j. u Těšína (Kotula), na Godule, v Tošonovickém lese a u Kocobendze (Hetsckko), u Vilémova dvora a v městském lese u Bělska, u Wapienice a na Kamienické výšině poblíž dvora u Ludvíkova (Kolbenheyer), na Seniorberku, u Kamienice na Hanslíku, Josefské hoře a v údolí Soly u Bělska (Baier), u Třence, Ziegenhalsu a Frývaldova (Uechtritz), u Leskovce (Rieger), u Zuckmantlu a Osoblahy (Uechtritz sen.), u Albrechtic, Krňova a Opavy! (R. a M.), kopce u Mal. Kraši a Vidnavy. — Hukovice, Zighartice (Vierhapper) i Kaltenstein (Latzel).

387. Cytisus L. Čilimník.

A) Tubocytisus DC. Kalich válcovitě trubkovitý. Blizna šikmá, od osy květní odvrácená. Květy svazečnaté, po 2 — více neb jednotlivé, na konci lodyh neb postranních větvičkách. Šnůra semenní na semenu kruhovitě rozšířená.

1. Květy letní na konci letošních lodyh a větví ponejvíce strboulovitě nahloučené.

1265. C. supinus L. (Č. nízký). Starší pníčky položené, vystou-

pavé neb přímé, lodyhy letošní vyhánějící, tyto dosti hustě listnaté, jednoduché nebo nahoře s přímo odstálými větvičkami, tak jako řapíky odstále srstnaté neb huňaté, s konečným svazečkem květův, pod tímto vynikají často nadvrcholové, pozdě kvetoucí větévky. Listy 3četné, lístky podlouhle opak vejčité, na obou stranách s řídkými, poodstálými chlupy, na líci olysající. Kalichy bledé, tak jako lusky odstále huňaté. Pavézka jen nahoře nebo úplně lysá.

V. 0·30—0·75 *m.* Koruny špinavě žluté, uvnitř potom zlatožluté. C. capitatus Scop, Jacq., C. supinus *α*) L.

♃ Červen, červenec, po druhé květe postranními výhonky v srpnu, září. Keřnaté kopce, světlé lesy, bory, luka, porůzný, neroste, jak se zdá, v česk. mor. pohoří. V brněnském kraji: porůzný v jižní části až do Brna a Adamova (Makowsky), Hády u Obřan a Bílovice (Oborny)!, u Tišnova, Čebína a Rašova (Pluskal)!, Boskovice (Člupek), zde ve Vinohrádkách (Svěrák), u Křenové (Ripper), u Lulče a Drnovic (Spitzner), u Klobouk (Steiger), Líšeň, Horákov, Ochoz, Kanice, Klajdovka, Václavské údolí u Obřan, Soběšice, Outěchov, Babí lom u Lelekovic, Kuřím, Bejkovice, Žerovník, Vanovice, Blansko, Mlatkov, Sokolnice, Oujezd, Val a les Ryšavá u Pavlovic, Židlochovice, Nosislav, Ždánice, Dražůvky, Břeclav, Star. Břeclav, Poštorna, Nov. ves. — V Prostějovsku: za Držovicemi, na Kosíři, na Charpovci, u Určic, u Vičencova, v Hátích u Brodku, u Sniholic, v lesích za Mysliovicemi, na Záhoří, u hrubé jedle nad Krůmsínem, na Osině, na Kluči, u Plumlova, v Repešském žlebu, u Holubice, na Horkách u Drahan (Spitzner). Ve Znojemsku: křoví a lesy u Vranova, Šumvald, Liliendorf, Čížov, Podmole, kolem Lančova, Olbramova kostela, Velk. Mašovic, Hardeku a jinde roztroušen (Oborny), Mor. Budějovice. — V Olomoucku: Olomouc (Vogl)!, Sv. kopeček u Olomouce a u Střelné (Burghauser), u Litovle (Spitzner), u Roudna a Berouna (Rieger a Gans) jako C. hirsutus uveden (Oborny), Klužínek poblíž Litovle, Budišov. — V uh. hradišťském kraji: v Ratajském, Popickém lese a v Oboře u Kroměříže (Palla), u Velehradu a na kopci Sv. Rocha u Uh. Hradiště (Schlögl), nezřídka kolem Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), Radějov, Knězdub, Vojšice a Podorlí u Mal. Vrbky, les Kobela u Kuželové, Velká, Strmečník, Dlouhá a Máchová luka a Věličký les a j. m. u Javorníka hojný, Filipov, Nov. Lhota, na Cholarech, Chrástka, Lysá hora a les u Bohaté lípy u Uh. Brodu, Prakšice, vinice u Havřic, Volenov, Suchá Loza. — Ve východní části: Kruhy u Tučap, lomy nad Dobroticemi (Červinka), Hostýn. — Kolem Rusavy (Sloboda), u Hranic (Vogl), u Fulneku (Sapetza). Ve Slezsku: Těšín (Uechtritz)!, Opava (Mayer), Slavkovský háj poblíž Opavy (Svěrák), Vítkov, Mal. Heřmanice, Loučky, Hirních u Nov. vsi, Odry, Vítberk, Pohoř, Hradisko, zmoly u cihelen, Řeznický les a Mösnig u Krňova, Eichberk u Kostelce. — Klumpenov, Vojtovice a kopce u Kraši (Vierhapper).

* **C. virens Kovács.** (Č. zelenavý). Pníčky přímé, hustě zpřima odstále huňaté a dosti hustě listnaté, s přímými úžlabními větévkami, Listy dlouze řapíkaté, řapíky hustě chlupaté, skoro zdélí lístkův, lístky podlouhle klínovité, obak hustě přílehle chlupaté, třpytivé, krátce zašpičatělé, zelené. Květy v konečném svazečku. Kalich hustě huňatý,

hořeni zuby pod pravým úhlem skrojené, uťaté. Koruny sytě žluté. Pavézka nahoře hustě aksamítově chlupatá. V 0·25—0·40.

♄ Červen, červenec. Kamenité a výslunné kopce, zvláště na vápně pořídku a pro území pochybný. Polavské kopce (Theimer), dle Schierla v hluboké cestě mezi Klentickou branou a těsninou na Polavských kopcích; dle Oborného v hájích a na kopcích u Židlochovic a na Žerotínu u Strážnice.

1266. C. Tommasinii Vis. (Č. Tommasiniho). Letošní lodyhy i s řapíky hustě odstále, krátce šedozeleně huňaté, větvité, dosti hustě listnaté, svazečkem květův, 5—10květým zakončené, těsně pod ním vyrůstají často později kvetoucí, nadvrcholové, přímé větévky. Listy 3četné, hustě přilehle chlupaté, netřpytivé, lístky široce kopinaté až klínovité, skoro 2krát širší než u C. austriacus. Lusk hustě šedozeleně huňatý,

V. 0·20—0·50 m. Koruny citronově žluté. C. austriaco × capitatus Neil. Fl. p. 29.

♄ Červenec, srpen. Keřnaté a kamenité stráně, písčiny, kraje cest a vinic, pořídku. U Bzence (Bubela).

1267. C. austriacus L. (Č. rakouský). Položené pníčky vyhánějí vystoupavé, prutovité lodyhy letošní, tyto dosti hustě listnaté, jednoduché neb nahoře s větvičkami ztuha přímými, tak jako řapíky poodstále dlouze huňaté, s konečným květním svazečkem. Listy 3četné, lístky opakvejčitě kopinaté, ponejvíce špičaté, v krátký řapík klínovitě zúžené, dlouhými, přítisklými hedvábitými chlupy mdle třpytivé. Pavézka podél hřbetní čáry přitiskle chlupatá. Kalichy a čárkovitě podlouhlé lusky hustě huňaté.

V. 0·30—0·50 m. Koruny citronově žluté. Od C. supinus L. přiléhajícími hedbávitými chlupy, užšími listy a pavézkou chlupatou rozdílný. C. supinus γ) L. Sp. pl. ed I, C. canescens Maly.

♄ Červenec, srpen. Na suchých pahorcích, mezích, v hlubokých cestách, v střední a jižní části porůzný. V brněnském kraji: v jižní části až k Brnu porůzný, jako u Nosislavi, Otnic, Sokolnic, Moravan (Makowsky), u Oslavan a Žilošic (Niessl), na Židlochovických a Dunajovských kopcích (Reissek), u Čejče (Wiesner), Oujezd, Mal. Hostihrádky, Šaratice, Hustopeč, Krumvíř, Brumovice, Kobylí, Velk. Pavlovice, Milovice, Klentice. — Ve Znojemsku: hojný kolem Mikulova, Vistonic a Polavy až k Feldsberku (Schlosser a Makowsky), u Drnoholce (Reissek), mezi Nov. sídlem a Hrušovany (Ripper), hojný kolem Mařetic a na stezce od Mařetic do Vedrovic, na náspu trati mezi Božicemi a Hodonicemi (Oborny), v hluboké cestě nad Čejkovicemi a na mezích nad Star. Poddvorovem u Hodonína hojný (Schierl), u Bzence často s C. supinus pospolu (Bubela).

β) **albus Hacquet.** Listy opakvejčité, čárkovitě chlupaté, poněkud lysejší než tvar základní. Větve plsťnaté, delší chlupy štětinovité, nad

kratší plstí zpříma odstálé. Kalich hustě bělohuňatý. Květy bělavé. C. leucanthus W. Kit.

Pořídku. V jednom žlebu lesním mezi Nikolčicemi a Hustopečí přehojný (Ansorge, Uechtritz in litt. ad Oborny), u Čejkovic, Vel. Starvic a stráň lesní nad Kurdějovem (Schierl), u Hustopeče a s tvarem základním u Kobylí.

2. Květy toliko jarní na loňských zdřevnatělých větvích postranní, letní na konci letošních lodyh žádné.

1268. C. ratisbonensis Schaeffer (Č. dvoukvětý). Letošní lodyhy neplodné, vystoupavé, dosti přilehle srstnaté, loňské zdřevnatělé, namnoze položené, přitiskle krátce mrtnaté, s krátkými, 1—4květými, hroznovitými, pobočními větvičkami. Listy 3četné, řapíkaté, na líci lysé, sytě zelené, vespod přitisklými hedvábitými chlupy stříbrošedě neb naryšavěle třpytivé, lístky podlouhle opakvejčité neb podlouhle elliptické. Kalich s přitisklými plavými chlupy. Lusky hustě huňaté.

V. 0·15—0·50 m. Koruny sytě citronové, zároveň s listím neb trochu dříve se rozvíjející. C. biflorus L'. Herit. et. aut. pl.

♄ Květen, červen. Výslunné a keřnaté kopce, travnaté úklony, meze v střední a jižní části porůzný. V brněnském kraji: u Bystrce, Střelic, Rosic a Ostrovačic (Niessl)!, u Tišnova (Pluskal)!, u Ivančic (Schwoeder)!, stráň lesní nad Kurdějovem (Schierl)!, u Klobouk a Hustopeče (Steiger)!, Křížová hora u Krumlova (Zimmermann), Židenické kopce, Líšeň, Horakov, Obřany, Sv. Antoníček, Kartouzy, Řečkovice, Medlánky, Mokrá hora, Jehnice, Soběšice, Mor. Kynice, Kuřím, Malostovice, Vanovice, Doubravice, Sloup, Boskovice, Štěpánov, Mal. Lovčičky, Slavkov, Bučovice, Mouřinov, Sivice, Drnovice, Vyškov, Ždánice, Kyjov, Dubňany, Morkůvky, Kobylí, Velk. Pavlovice, obecný v celém okresu krumlovském. V Prostějovsku: za Zešovem, na Chlumu, na Obrově noze, na Kosíři, Zlechově, na Boří u Plumlova, na Višnovci, Kněží hora u Krumsína, u Prostějovíček, na Horkách u Hamer (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), u Polavy a Mikulova (Makowsky), na Růžové hoře u Nov. sídla (Ripper), u Devíti mlýnův, Znojma, Milfrouna, Tasovic, Banlic, ve Smoze u Citonic, u Hnanic, údolí Ledové u Vranova, u Vedrovic, na Leskouně, u Miroslavi a j. roztroušen (Oborny). V Jihlavsku pořídku: kraj lesní při cestě mezi Hostákovem a Plačovem u Třebíče (Zavřel), u Sazomína (Havelka), Pernštýn, Netín. V Olomoucku: hojný v Hněvotínských lomech (Mik). V uh. hradišťském kraji: ve Velehradském háji (Schlögl), u Napajedel a Kostelan, Hustěnovice u Uh. Hradiště (Theimer), v Hodonínském lese a obecný v lese Háji u Bzence (Bubela), u Banova (Makowsky), u Strážnice a Uh. Brodu. Ve Slezsku: u Wedryna u Těšína (Uechtritz), kolem Opavy (Meyer).

1269. C. hirsutus L. (Č. chlupatý). Lodyhy vystoupavé neb položené, rozvětvené, olysající, větve odstále srstnatě huňaté. Listy dlouze řapíkaté, řapíky i listy srstnaté, tyto trochu proužkované. Květy na krátkých postranních větévkách loňských, dřevnatých lodyh po 2—4 svazečnaté. Kalich od-

stále srstnatý. Lusk po stranách dlouhými chlupy huňatý.

V. 0·20—0·40 m. Koruny sytě žluté.

♄ Květen, červen. Kamenité a výslunné pahorky, posud jen na vápně, leč pořídku: u Adamova poblíž Brna, 1867 Theimrem pro území objeven. Ostatní udání nejistá: jako skály a úklony u Olomouce (Vogl) a uhersko-moravské Karpaty (Schlosser)

B) Laburnum DC. Kalich krátce zvonkovitý. Blizna od osy květní odvracená. Květy v konečných, dlouhých bezlistených hroznech. Šňůra semenná hořeji neztlustlá.

1270. C. nigricans L. (Č. černající). Polokeř s větvemi vystoupavými, prutovitými i se stopkami a řapíky přílehle chlupatými. Listy 3četné, temně zelené, na líci skoro lysé, vespod bledší a jako kalichy přílehle chlupaté; lístky opakvejčito-kopinaté neb elliptické, tupé neb též špičaté, celokrajné. Hrozny přímé, na konci prodloužených letošních prutovitých hlavních větví. Lusk čárkovitě podlouhlý, přítiskle chlupatý.

V. 0·50 – 1·50 m. Koruny zlatožluté, sušením zčernají.

♄ Červen—srpen. Podrost, suché světlé lesy, keřnaté a skalnaté kopce, výslunné stráně, ve střední a jižní Moravě obecný, jinak porůzný, v českomoravském pohoří, jak se zdá, neroste neb velmi pořídku. V brněnském kraji na sever: ještě u Boskovic (Oborny), zde u 4 jezírek a u Udištky (Svěrák), u Letovic, v lese Křibu u Kochova a u Tasova. — V Prostějovském kraji dosti rozšířen (Spitzner). V Olomoucku: u Olomouce (Mik), Přemyslovice a Marianské údolí u Olomouce (Spitzner), u Mohelna (Uechtritz), u Hrubé vody, Domášova, les Klužinek a Konice u Litovle, u Unčova. — V uh. hradištském kraji: v Ratajském a Popovickém lese a v Oboře u Kroměříže (Palla), u Luhačovic (Schlögl), u Velehradu (Schlosser), kolem Bzence jen pořídku, zde na keřnatých úklonech Dúbravy k Moravě (Bubela), Val. Klobouky (Sapetza)!, na Javořině (Holuby), Žerotín u Strážnice, Radějov, Velká, Kuželova, les Strnečník a j. m. u Javorníka, Chrástka a les u Bohaté lípy u Uh. Brodu, Prakšice, Bojkovice. — Ve východní části: Kruhy u Tučap, lomy nad Dobroticemi (Červinka), zde onde u Rusavy (Sloboda), Hranice (Vogl) a sice v Šafranici a u Sv. Jana, u Podstátu. — Ve Slezsku: u Hradce (Mayer a Sapetza), Heraltice u Opavy (Mayer), Bruntál (Fiek), Hradisko u Krňova (Uechtritz sen.)!, Mösnig a Eichberk u Kostelce.

* **C. laburnum L.** (Č. odvislý, kozí jetel, štědřenec). Strom se zelenými větvemi. Lístky elliptické, na líci lysé, vespod jako větve a kalichy přitiskle chlupaté. Hrozny visuté, na krátkých, postranních větvičkách z úžlabí loňských listnatých větví konečné. Koruny veliké, zlatožluté. Lusk podlouhlý.

♄ Květen, červen. Původem z jižní Evropy, u nás v sadech a zahradách zhusta pěstovaný a někdy, jako na Purkrábce u Znojma zdivočelý (Oborny).

388. Genista L. Kručinka.

A) Květy v hroznech listenatých; hoření 2 ušty kalicha nedělené, dolení širší, delší, ± hluboce 3klaný.

1271. G. germanica L. (K. německá). Polokeř. Větve vystoupavé neb přímé, roztroušeně srstnaté, loňské od dolejší třetiny s trny úžlabními, hroznovitě rozvětvenými, na dolejšku též s trny jednoduchými, často hroznem ukončené, nahoře z týchž úžlabí spolu s trnem listenaté a větve namnoze listenatý hrozen nesoucí vyháněje. Listy kopinaté neb podlouhle kopinaté, příšpičaté, bez palistův, po kraji i s větévkami, stopkami, kalichy a luskami hustě huňaté. Listeny šídlovité. Kalich krátce zvonkovitý do $^3/_4$ 3klaný, ušty hořeního pysku kopinaté, pysk dolení do polovice 3klaný. Lusk podlouhle kosníkový, zakončitý, huňatý.

V. 0·25—0·50 m. Koruny zlatožluté.

♄ Květen, červen. Lesy, křoví, světlé suché háje, stráně, od roviny až do nízkého předhoří rozšířen. V brněnském kraji i v severní části obecný, zde ještě u Boskovic, Štěpánova, Doubravníka a Stříteže, obecný v okresu vyškovském, hustopečském, krumlovském a břeclavském. — Obecný v Prostějovsku (Spitzner), hojný v uh. hradišťském kraji, ve znojemském kraji místy obecný (Oborny). V Jihlavsku pořídku: lesy na Spieberku (Reichart) a i jinde kolem Jihlavy roztroušen (Pokorny), les Dařikovec za Petrovicemi (Havelka), Řečice, Bobrová, Brodek (týž), Nov. město, Mělkovice, Žďár. — V Olomoucku: Sv. kopeček u Olomouce (Vogl), Beroun a Roudno (Rieger a Gans), poskrovnu u Zábřeha (Panek) a ještě u Rohle (Bittner), Obědné, Něm. Libiny, Guntramovice, Budišov. — Ve východní části: na Javořině (Holuby), Stráni, hojný kolem Uh. Brodu, Val. Klobouk a v Hájku u Příkazu. — Lysina a Vranov u Prusenovic (Červinka), u Rusavy (Sloboda), na Hostýně, neroste však kolem Vsetína (Bubela), u Jasené (Ig. Pouč), Nov. Jičín (Sapetza), Hranice (Vogl), Bělotín (Ripper). Ve Slezsku: podél Sudet až 460 m. (Fiek), u Opavy (Urban), u Štěbořic a Slavkova (Svěrák), u Hradce (Sapetza) a sice směrem k Žimrovicům (Svěrák), Vítkov, Loučky, Vítberk, Odry, Pohoř, Hradisko, zmoly u cihelen, Mösnig a na jiných místech kolem Krňova hojný, Eichberk u Kostelce. — Liebentál u Pitárné poblíž Vidnavy (Latzel).

1272. G. tinctoria L. (K. barvířská). Polokeř s větvemi vystoupavými neb přímými, zřídka položenými, beztrnými, letošní prodloužené, prutovité, nahoře nejvíce větevnaté. Listy čárkovitě kopinaté až elliptické, špičaté, na řapíku s palisty kopinatě šídlovitými, tak jako lodyha roztroušeně chlupaté, zřídka skoro lysé, na kraji hustě brvité. Hrozny konečné listnaté t. j. květy v úžlabí malých kopinatých lupenův. Kalich zvonkovitý jen málo přes prostředek 3klaný, ušty pysku hořeního 3hranně šídlovité, pysk dolení skoro až ke spodu 3dílný. Lusk příčárkovitý, něco ohnutý i s korunou lysý.

V. 0·30—0·60 m. Koruny sytě zlatožluté, zřídka bledě citronové (v. pallida).

♄ Červenec—srpen. Lesy, lesní luka, křoviště, někdy i na polích; jako u Slavonic a Dačic (Oborny), od roviny až na předhoří obecný.

B) Květy po 1—5 v úžlabí lupenův, často v hrozen sebrané.

1273. G. pilosa L. (K. chlupatá). Polokeř položený, větevnatý, beztrný, větví položených neb vystoupavých. Listy podlouhlé neb opakvejčité, krátce zakončité, vespod tak jako větve a kalichy přitiskle hedvábitě srstnaté. Květy po 1—2 v úžlabích hořejších, často pospolu s kratičkou, listnatou větvičkou, hořeji v hrozen listnatý sebrané. Kalich zvonkovitý do prostřed 3klaný, ušty hořeního pysku vejčitě kopinaté, pysk dolení krátce 3klaný. Vnější strana pavézky a člunku jakož i lusk čárkovitě podlouhlý, na švech vlnovitě zprohýbaný přitiskle chlupaté.

D. 0·10—0·30 m. Koruny zlatožluté. Listy malé, tmavozelené, špičkou často dolů sehnuté.

♄ Květen, červen. Keřnaté kopce, kamenité a výslunné stráně, světlé lesy, v střední a jižní části rozšířen. V brněnském kraji: v údolí Obravy u Nebovid až k Žilošicům a Hajanům u Brna (Makowsky)!, u Kuřima, Rosic, kopce kolem Krumlova, Kounic, Miroslavi, Vedrovce a Bohutic (Oborny), Malostovice, Jamolice, Hrubčice, Řeznovice, Budkovice, Račice, Leskoun u Vedrovic, Olbramovice, Rybník, Tulešice, Výmyslice. — Ve Znojemsku: obecný u Náměstě, v údolí Oslavy směrem k Ivančicům (Roemer), v okolí Znojma v údolí Dyje, Leskavy a Hradnice, jakož i na sousedních návrších a v údolí Jevišovského potoka obecný (Oborny). V Jihlavsku pořídku: v lesích na Vysokém kameni u Jihlavy (Pokorny). V ostatní části: stráň Buně u Kroměříže (Zahradník), u Velehradu a Jalubů (Schlögl), kolem Hranic (Vogl) a u Wedryna poblíž Těšína (Kotschy).

1274. G. procumbens W. Kit. (K. položená). Polokeř. Lodyhy položené neb vystoupavé, větvité, beztrné, hořeji jako stopky, kalichy, lusky a rub listu přitiskle hedvábité. Listy podlouhle kopinaté, špičaté, na líci lysé, sivozelené. Květy po 1—5 spolu s kratičkou listnatou větévkou na hlavních větvích postranní, hořeji v hrozen sebrané. Stopky 2—3krát delší než kalich krátce zvonkovitý, 2pyský, hoření pysk kališní kratičce 2—, dolení 3zubý. Lusk čárkovitě podlouhlý.

D. 0·25—0·40 m. Koruny zlatožluté, veliké, lysé. Cytisus procumb. Boiss., Cyt. Kitaibelii Vis.

♄ Květen, červen. Keřnaté a kamenité stráně, výslunné kopce, meze, v teplejší pahorkatině porůzná. V brněnském kraji: kolem Brna velmi hojná, jako na Hádech u Obřan, u Horakova, v Tuřanském lese, u Nebovid, Němčany u Slavkova, u Nikolčic (Makowsky)!, u Šlapanic (Niessl)!, u Ivančic (Schwoeder)!, stráň lesní nad Kurdějovem (Schierl), u Klobouk (Steiger)!, mezi Slatinou

a Líšni, u Líšně, při cestě od Klajdovky do Ochoza, Sv. Antoníček, u Malo-slovic. — V Prostějovsku pouze na východním a západním svahu Kosíře (Spitzner). Ve Znojemsku: na žule u Mohelna (Roemer), údolí Ledové u Vranova (Niessl), Klentice (Reissek), v údolí Dyje u Hardeku, od Devíti mlýnů dolů až ke Znojmu nikoliv zřídka, u Sedlešovic, Milfronna a Hodonic, též na sousedních návrších (Oborny). Mimo to: lomy u Hněvotína (Mik) a horní luka u Jalubů (Schlögl).

* Lupinus L. Vlčí bob.

* **L. albus L.** (V. bílý). Lístky opakvejčitě podlouhlé. Květy v konečném hroznu střídavé, stopkaté, bez listenův. Hoření pysk kalicha nedělený, dolení 3zubý. Koruny bílé.

⊙ Červen—srpen. Pořídku v zahradách pěstovaný a zřídka zdivočelý, jako v botanické zahradě učitelského ústavu mužs. na Star. Brně a r. 1881, na Hádech pod Šemberovými skalami. Zdivočelý v Oboře u Kotojed blíž Kroměříže (Klanic).

* **L. angustifolius L.** (V. úzkolistý). Lístky čárkovité, přitiskle chlupaté. Hoření pysk kalicha 2klaný, dolení skoro 3klaný. Koruny modré, ostatně jako předešlý.

⊙ Červen, červenec. Pořídku na polích sázený a zřídka zdivočelý, jako na jednom úhoru u Boškova poblíž Podstátu.

* **L. luteus L.** (V. žlutý). Lístky podlouhlé. Hoření pysk kalicha 2dílný, dolení 3zubý. Květy v konečném klasu přeslenaté, přisedlé, listenaté. Koruny žluté.

⊙ Červen—srpen. Zdivočelý a, jak se zdá, zdomácnělý na Špicberku u Teplice, zdivočelý na polích u Vidnavy a Štachlovic.

389. Ononis L. Jehlice.

A) Lusk zdélí neb delší než kalich.

1275. O. spinosa L. (J. obecná, babí hněv). L o d y h a přímá neb vystoupavá, s četnými trnitými větévkami, n a s t o p á c h l i s t o v ý c h h u ň a t á, j i n a k toliko ž l á z n a t ě c h l u p a t á neb přilysá. L i s t y 3č e t n é, hoření jednoduché, krátce řapíkaté, lístky podlouhlé, až vejčité, špičaté neb tupé, zubatě pilovité, ž l á z n a t ě c h l u p a t é. Palisty polovejčité, srostlé, zubaté. Květy namnoze jednotlivé, úžlabní, v řídké, listnaté hrozny sestavené. Kalich žláznatě chlupatý, s řídkými, delšími chlupy, j e h o d o l e n í z u b n a m n o z e k r a t š í n e ž d o l e n í d í l č l u n k u a ž k o h b í. Pavézka vejčitá, přitupá, křídla o $^1/_3$ kratší než pavézka, jich zoubek od nehtu odstálý. L u s k š i k m ě v e j č i t ý, z d é l í n e b d e l š í z v ě t š e n é h o k a l i c h a.

V. 0·30—0·50 m. Koruny fialově růžové, řidčeji bílé, velikosti měnivé.

♃ Červen—září. Suché a výslunné kopce, kraje cest, pustá, nevzdělaná místa, průhony, pastviny, v střední a jižní Moravě obecná, v hornatějších kra-

jinách řidčejší neb schází. Zde onde kolem Jihlavy (Pokorny), u Bobrové (Havelka), u Řečice (Kovář), v údolí Nedvědického potoka, u Pernštýna. — Méně hojná na Drahansku (Spitzner). U Kadeřína (Slavíček), u Vitošova a po březích Sazavy u Zábřeha (Panek) ,a ještě u Star. města, nejsevernější posud známé stanovisko na Moravě (Spitzner)!, u Unčova. — Ve východní části: od Rohatce až k Javorníku a Uh. Brodu a ještě u Bojkovic. — Hojná v okolí Tučap (Červinka), u Rusavy (Sloboda), velmi obecná u Vsetína (Bubela), obecná u Rožnova (Kotek), u Nov. Jičína (Sapetza), kolem Hranic; u Frýdlandu a Fulneku (Oborny), hojná v kamenci Ostravice u Místku (Gogela). Ve Slezsku: u Malenovic, na úpatí Lysé hory (Oborny), hojná na vápně u Těšína (Uechtritz), u Skočova (Kotschy), u Ustroně (Milde), Bělsko (Kolbenheyer), Baier ji zde nenašel; Opava a Hradec (R. a M.), Vítberk, Odry, Kobylá a Hor. Heřmanice. — f. albiflora Neil., u Važan a Slavkova. — Při vchodu do Žbánovského žlebu a u Kostelce (Spitzner), v údolí Dyje u Znojma, v údolí Hradnice u Citonic, hojná u Mařetic a Jezeřan (Oborny), u Bzence, mezi Kyjovem a Šardicemi a u Hustopeče (Uechtritz), Svinec u Nov. Jičína.

β) umbrosa Bubela. Bylina štíhlá, útlá, skoro bezbranná. V příkopech trati u Bzence (Bubela).

B) Lusk kratší kalicha.

1276. O. procurrens Wallr. (J. plazivá). Lodyha položená neb vystoupavá, na dolejšku posléz kořenující, kolkolem huňatá a žláznatě chlupatá, beztrná neb některé dolejší větve její trnité. Listy namnoze jednoduché, dolejší 3četné, lístky vejčité až vejčitě podlouhlé, uťaté neb vykrojené, žláznatě chlupaté. Palisty malé. Květy namnoze jednotlivé, úžlabní, v řídké listnaté hrozny složené. Kalich žláznatě chlupatý a huňatý, zuby jeho kopinaté, dolejší až k ostroúhelnému ohbí člunku sahající. Pavézka okrouhle vejčitá, zašpičatělá, o $^1/_3$ delší než křídla. Lusk vejčitý kratší zveličelého kalicha.

V. 0·30—0·60 m. Koruny růžové, nachově pruhované, pořídku bílé, větší než u předešlé. O. arvensis L. part. et Presl Fl. čech., O. repens Aut.

♃ Konec června—září. Písčitá luka, cesty, pastviny, pořídku. Kobylí. — U Luhačovic (Schlögl), u Jasenky. — Čertův mlýn u Nov. Jičína a u Star. Jičína (Sapetza), velmi hojný při cestě od Hranic do Jindřichova (Schlosser).

1277. O. hircina, Jacq. (J. smrdutá). Lodyha přímá neb vystoupavá, nekořenující, větevnatá, beztrná, kolkolem huňatá a žláznatě chlupatá. Listy dolení 3četné, hoření podkvětní jednoduché, lístky vejčité neb podlouhlé, drobně zoubkovaně pilovité, tupé neb příšpičaté, roztroušeně žláznatě chlupaté, namnoze světle zelené. Palisty veliké. Květy po 2 neb hoření jednotlivé v úžlabích, hořejší v listnaté, klasovité hrozny směstnané, dolení oddálené. Kalich žlaznatě chlupatý a dlouze huňatý, zuby

jeho kopinaté, zakončité, dolejší až k tupoúhelnému ohbí člunku sahající. Pavézka okrouhle vejčitá, tupá, mnohem delší člunku, křídla $^2/_3$ zdélí pavézky, jejich zoubek od nehtu odstálý. Lusk vejčitý, kratší kalicha zvětšeného.

V. 0·30—0·60 m. Koruny růžové, nachově pruhované. Zapáchá silně kozlovinou. O. arvensis L. part., O. foetens All.

♃ Červenec, srpen. Vlhká luka, travnaté úklony, meze, v jižní a východní části porůzná a na svém stanovišti nestálá. U Čejče (Thaler), u Drnoholce (Simony), u Mikulova (Reissek a Simony), u Morkovic poblíž Kroměříže (Jelínek), a trať železn. u Zámečku (Zahradník), při cestách u Frankštátu (Schierl). Ve východní části: u Zubří (Kotek), na kopcích kolem Štramberka hojná (Schlosser), u Nov. Jičína a Věřovic (Sapetza), u Příbora (Simony a Czížek), u Frenštátu (Ripper), Teplice u Hranic, u Zelinkova a Místku, jakož i v přerovských Karpatech (Reissek), Metylovice v okresu místeckém (Oborny)!, v okolí Starčice, Mal. Kunčic, Brušperka a Hodoňovic dosti hojná (Gogela). Ve Slezsku: kolem Těšína (Wimmer)!, a Bělska hojná (Kolbenheyer), u Lubna (Makowsky)!, u Ustroně (Milde), úklony Ostré hory v údolí Ostravice (Oborny), u Krňova a Opavy (W. Fl.), Sádek (R. a M.), u Olmachova a Bittendorfu poblíž Vidnavy (Gr. Fl.).

β) **spinescens Ledb.** Lodyha namnoze položená a jako větve ± trnitá, květy často menší. O. procurrens W. Gr. non Wallr., O. pseudohircina Schur., O. intermedia Kolbenheyer.

Velmi pořídku, posud jen u Blogotic poblíž Těšína (Kolbenheyer).

390. Anthyllis L. Úročník.

1278. **A. vulneraria L.** (Ú. lékařský, bolhoj). Lodyha přímá neb vystoupavá, jednoduchá neb větevnatá, oddáleně listnatá, přítiskle, na dolejšku často odstále chlupatá, nahoře skoro plsťnatá. Listy vespod přítiskle pýřité, lichozpeřené, 1—5jařmé, lístky celokrajné, postranní čárkovitě kopinaté, konečný větší elliptický až podlouhlý. Palisty štětinkovité neb žádné. Strbouly po 2—3 na konci lodyhy a větví, listenem bylinným, prstnatě rozeklaným podepřené. Kalichy nadmuté, bledé, hedvábitě plsťnaté, zuby jejich nestejné, kratší trubky. Pavézka mnohem kratší než její nitkovitý nehet. Oddenek přímo větevnatý, s kořenem vytrvalým.

V. 0·15—0·40 m. Odrůdy: *α*) aurea Neil. Koruny světle zlatožluté, posléze zčervenající, kalich nahoře do nachova zbarven. *β*) ochroleuca Neil. = A. polyphylla W. Kit. = A. pallida Opiz. Koruny bledě žluté, hoření díl člunku načervenalý.

♃ Květen—červenec. Suché louky, trávníky, meze, keřnaté a výslunné stráně, v střední a jižní části rozšířen, zejména v odrůdě *α*., v předhoří velmi porůzný v Beskydách až k 600 m. sahající. Pěstuje se dle K. Hanáčka kolem Zábřeha, Šilperka, Rožnova a Pernštýna jako pícní bylina. V brněnském kraji

hojný: Žlutý kopec a Písárky u Brna, u Modřic, Kartouz, Bílovic a Chrastové, u Krumlova, mezi Vedrovicemi a Mařeticemi, jakož i nezřídka na Leskounč u Olbramovic (Oborny)!, kolem Řepky a Čebína (Pluskal)!, u Kunštátu! a Olešnice (Člupek), Kamenná hora poblíž Svitavy (Niessner), u Protivanova (Spitzner), Hofberk u M. Třebové, u Útěchova (Czerny), u Ivančic (Schwoeder)!, u Nosislavi a Ostrovačic (Niessl)!, u Oslavan (Roemer), Židlochovické kopce (Reissek)!, u Klobouk (Steiger)!, u Dobřinska (Zimmermann), u Čejče (Uechtritz), Židenické kopce, Líšeň, Obřany, u Klajdovky, Husovice, Maloměřice, Sv. Antoníček, Kartouzy, Mal. Bukovina, Sokolí u Sentic, Mor. Kynice, Tišnov, Doubravice, Lískovec, Bosonohy, Nebovidy, Střelice, Neslovice, Syrovice, Oujezd, Mal. Hostěhrádky, Milešovice, Bučovice, Rychlářov, Mor. Prusy, Hustopeč, Nikolčice, Kurdějov, Morkůvky, Kobylí. Dubňany, Dambořice, Břeclav. — V Prostějovsku: ve Vlčích dolech u Smržic, na Kosíři, u Kostelce, v dalším okolí u Slatenic a Drahanovic (Spitzner). Ve Znojemsku hojný: Náměšť (Roemer), u Ratišovic a Jevišovic, v údolí Jevišovského potoka až k Hrušovanům roztroušen, v okolí Znojma: v Popickém žlebu, v Sedlešovickém lesíku a na Kraví hoře, písečná role u Derflic, u Milfrouna, Kozí stezka u Lukova, vinice u Čížova, u Vranova, Hardeku a Mor. Budějovic (Oborny), roztroušen podél jižní hranice zemské, jako kolem Mikulova a na Arbesu u Nov. Přerova (Ripper). V česko-moravském pohoří: kopce u Kracovic poblíž Třebíče (Zavřel), Mělkovice, Nov. město, Žďár, Jimramov, Borovnice. — V Olomoucku: u Olomouce (Vogl), lomy u Hněvotína (Mik), v Průchodici u Ludomíra (Slavíček), kopce před Českým lesem u Heneberku (Reissek), meze jetelišť při sklenné huti u Velk. Losína (Oborny) a na Karlshöhe. V uh. hradištském kraji hojný: u Kroměříže (Palla), u Uh. Hradiště (Schlögl), Sv. Florianek u Bzence, v Hodonínském lese, u Kyjova atd. (Uechtritz), na Javořině (Makowsky)!, u Val. Klobouk (Sapetza), zde hojný, Žerotín u Strážnice, Radějov, Knězdub, luka Vojšice u Mal. Vrbky, Kobela u Kuželové, Velká, hojný u Javorníka, Filipov, Jelenová u Strání, Uh. Brod, Havřice, Ordějov, Příkaz. — Ve východní části: Kruhy u Tučap, Baraní debře u Hrádku poblíž Prusenovic (Červinka), hojný u Vsetína, jako kolem Lásek (Bubela), Hluboký, u Jasenky, Zděchova, Halenkova, hřebenem Javorníkův až k Javorníku nad Minaříkem. — Porůzný u Val. Meziříčí (Klanic), u Místku (Gogela), u Všeminy, Horečka u Kojetína a ve Vlčnově u St. Jičína (Ig. Pouč), u Hranic a Příbora (Schlosser). Ve Slezsku: v zahradě u pensijního domu u P. Marie (Gogela) a jinde u Frýdku (Kotschy), u Těšína, v Grabině a na Tulu (Kolbenheyer), Ogrodzonská hora (Kotula), při cestě za Vilémovým dvorem a u Straczonky (Baier), u Tomašova. — Na mezích při židovském hřbitově poblíž Vidnavy hojný (Vierhapper). *β*) Mnohem řídčejší: u Modřic a ve Ždánickém lese směrem ku Kobeřicům (Oborny), s tvarem základním u Čejče a Krumlova. — Lomy u Těšan a na Barbořínu u Kroměříže (Palla). Kraje rolí u bzeneckého cukrovaru, leč pořídku (Bubela).

391. Medicago L. Tolice.

A) Spirocarpus DC. Lusk hlemýžďovitě svinutý, závitky v středním bodu zavřené. Byliny u nás rostoucí jednoleté.

1. Lusk ostnitý.

1279. M. minima Desrouss. (T. nejmenší). Hustě huňatá až chlupatá. Lodyha položená neb vystoupavá, větvitá. Listy 3četné, lístky opakvejčité, tupé neb hluboce vykrojené, zpředu zubaté, postranní kratičce řapíkaté, skoro

přísedlé. Palisty vejčitě kopinaté, zoubkaté. Hrozny 1—5květé. Lusk nežilnatý, s 3—5 závitky, po kraji s 2 řadami ostnův, na dolejšku smáčknutých, na konci hákovitých, obak brázděných a tím na spodu ve 2 ramena se rozbíhajících.

V. 0·10—0·30 m. Koruny malé, žluté. M. polymorpha γ) minima L. Odrůda β) brachyodon Rchb. s menšími lusky a krátkými ostny sotva ½ délky průměru plodu, u nás posud nepozorovaná.

⊙ Květen, červen. Suché, travnaté kopce, meze, na vápně i písečné půdě v střední a jižní části porůzná. V brněnském kraji: na Špilberku a Františkově (Makowsky), zámecký kopec u Lomnice (Pluskal), u Křtin, Šlapanic!, Pindulky a Podolí (Niessl), u Ivančic (Schwoeder), Klášterní hora u Krumlova (Zimmermann), u Kurdějova a Hustopeče (Schierl), u Čejče (Uechtritz), kopce mezi Bedřichovicemi a Šlapanicemi, pořídku na Sokolnických kopcích, u Morkůvek, Klentic a Milovic. — Ve znojemském kraji: kolem Náměště (Roemer), u Mikulova a Polavy (Makowsky), kolem Znojma, Hradiště, Mal. Tasovic, Milfrouna, Strachotic, Derflic, Jaroslavic, hojná kolem Popic a Kounic a j. (Oborny), mezi Goldenfurtem a Nov. sídlem (Ripper). V záhonech Bylinné stezky u Jihlavy (Reichardt), u Třebíče (Schlosser). V uh. hradišťském kraji: lomy na kopci Barbořínu u Kroměříže (Palla), u Star. města a Uh. Hradiště (Schlögl), na Sv. Florianku u Bzence (Uechtritz), náspy trati u Písku (Bubela), u Strážnice. — Zřídka na Javořině (Holuby), porůzná v jižní části (Reissek).

γ) **viscida Koch.** Lodyha nahoře, tak jako kalichy; lusky a hoření listy s jednoduchými — a vtroušenými žláznatými chlupy.

Pořídku: Hradistě u Znojma a kolem Náměště (Oborny), kolem Bzence Bubela) u Morkůvek.

*) **M. maculata Willd** (T. skvrnitá). Roztroušeně chlupatá až lysá. Lístky široce opakvejčité, krátce zubaté, palisty vejčité, stříhaně zubaté skoro trnité. Hrozny 1—3květé. Lusk okrouhlý, ploský, lysý, žilnatý, s 5 závitky a ostny šídlovitými, na konci nazpět ohnutými. K nám jen cizím semenem někdy zavlečená, jako v Lužánkách a na Černých polích (Niessl 1880); v Růžové ulici v Nov. Jičíně (Sapetza 1863).

2. Lusk bezbranný.

1280. M. lupulina L. (T. dětelová). Mírně neb roztroušeně chlupatá. Lodyha položená neb vystoupavá, větvitá. Lístky skoro kosníkově opakvejčité, tupé neb uťaté, zpředu zubaté, postranní krátce řapíkaté. Hrozny hojnokvěté, kulatě strboulovité, posléze prodloužené. Lusky ledvinkovité, naduřelé podélně žilnaté, na konci jedním obvodem vinuté, lysé, neb přitiskle chlupaté (α. glabrescens Neilr). neb odstále žláznatě chlupaté (β. Willdenowii Boenn β. glandulosa Neilr.), bezostenné.

D. 0·10—0·40 m. Koruny velmi malé, žluté.

⊙ Květen—podzim. Louky, pastviny, u cest, na polích, v křoví, v celém území až na předhoří obecná.

B) Falcago Rchb. Lusk srpovitě ohnutý neb hlemýžďovitě točený, s otevřeným průchodem mezi závitky, byliny vytrvalé.

1281. **M. prostrata Jacq.** (T. rozprostřená). Lodyha položena neb vystoupavá, jednoduchá neb rozkladitě větevnatá, jako rub listů pýřitá neb skoro lysá. Lístky čárkovitě klínovité až úzce opakvejčité, tupé neb vykrojené, s hrotíčkem ve výkrojku. Palisty kopinaté, žilnaté. Hrozen chudokvětý, namnoze jen 2—5květý, konečný. Stopky květní namnoze značně delší kalicha, po odkvětu sehnuté. Lusk hlemýžďovitě točený, bezbranný, lysý.

V. 0·10—0·40 m. Koruny malé, citronově žluté.

♃ Červen, červenec. Skály, travnatá a kamenitá místa, zvláště na vápně, pořídku. Polavské a Mikulovské kopce (Schlosser a Makowsky), Sv. Florianek u Krumlova (Zimmermann).

1282. **M. falcata L.** (T. srpovitá). Bylina vícelodyžná, položená neb vystoupavá, větvitá a jako rub listu přilehle pýřitá neb lysá. Listy podlouhlé až čárkovitě klínovité, zpředu velmi drobně zubaté aneb celokrajné, tupé neb vykrojené, s hrotíčkem ve výkrojku. Palisty ze širokého spodku dlouze zakončité. Hrozen krátký téměř okolíkovitý, až 20květý. Stopky květní trochu delší než kalich i po odkvětu přímé. Lusk mírně srpovitě neb poloměsíčitě prohnutý, se hřbetním švem odděleným dosti mělkou rýhou.

V. 0·25—0·30 m. Koruny citronové neb žloutkově žluté.

♃ Červen—podzim. Meze, suché travnaté pahorky, luka, cesty, od roviny až do nízkého předhoří obecná.

β) **glandulosa Koch.** Lusk odstále žláznatě chlupatý.

Řidčeji zvlášť na kamenitých, pustých místech, jako v údolí Dyje u Fugničky u Hardeku, Třebiče a j. (Oborny).

1282 × 1283. **M. falcata × sativa Rchb.** (Vojtěška zvrhlá). Lodyha přímá neb vystoupavá. Lístky podlouhle opakvejčité až klínovité, drobně zubaté, zpředu skoro celokrajné, uťaté, s hrotíčkem. Koruny špinavě žluté, později zelenavé, posléze špinavě fialové. Lusk polokruhovitý, srpovitý až i v $1\frac{1}{2}$ závitku točený. Ostatně jak následující. V. 0·30—0·50 m. M. varia Perd., M. falcata v. versicolor Wallr., M. sat. v. versicolor Ser., M. media Pers.

♃ Červen—podzim. Luka, pole, travnaté meze, často s M. sativa pospolu a brzy této neb M. falcata podobná. V brněnském kraji: kolem Brna, Kartouz (Oborny), u Ivančic (Schwoeder), kolem Hustopeče (Schierl), u Klobouk (Steiger), mezi Podivínem a Břeclaví (Ripper), kolem Krumlova (Zimmermann), kolem Slavkova a Vranovic. — Ve Znojemsku: kolem Hrušovan, Znojma, Mal. Tasovic,

Tasovic, Vranova, Devíti mlýnův, Lančova, Lukova, Podmokle, Konice (Oborny), nad Bánkou u Třebíče s lusky žláznatě chlupatými (Zavřel). U hradišlského kláštera u Olomouce (Spitzner), nezřídka u Kroměříže (Palla), na lukách u semělínského mostu poblíž Vsetína (Bubela).

* 1283. **M. sativa L.** (Vojtěška, lucinka). Bylina vícelodyžná, přímá neb vystoupavá, lodyha jednoduchá neb větvitá, velmi porůznu chlupatá neb skoro lysá. Lístky podlouhle opakvejčité neb klínovité, zpředu ostře vyhlodaně zubaté, tupé neb vykrojené. Palisty kopinaté, dlouze zakončité. Hrozny vejčité neb podlouhlé, as 20-květé, stopky květní kratší kalicha i po odkvětu přímé. Lusk s 2—3 závitky, přitiskle pýřitý, se hřbetním švem odděleným ostřejší rýhou.

V. 0·30—0·60 m. Koruny fialové, modré neb namodrale bílé.

♃ Červen—září. Původem z jižní Evropy, v rovině a teplejší pahorkatině jako píce zhusta se pěstuje a zdivočuje.

392. Trigonella L. Pískavice.

1284. T. monspeliaca L. (P. francouská). Bylina položená neb vystoupavá, vícelodyžná. Lodyha jednoduchá neb rozkladitě větvitá a jako listy, kalichy a lusky pýřitá. Listy 3četné, řapíkaté, lístky klínovitě opakvejčité, na konci špičaté a vyhlodaně zoubkované. Hrozny úžlabní, skrácené, skoro přísedlé a skoro okolíkovité, chudokvěté, jejich osa hrotem ukončená. Květy velmi krátce stopkaté. Lusky čárkovité, smáčknutě přioblé, s vyniklými šikmými žebry, krátkým ohnutým hrotem ukončěné, sehnuté, jemným obloukem vystoupající, v okolíku hvězdovitě rozestálé. Semena válcovitá, bradavičnatá.

V. 0·05—0·20 m. Korunky velmi malinké, žluté, rychle vadnoucí, páchne silně kumarinem.

⊙ Květen, červen. Krátko-travnaté kopce, pořídku. Posud jen v okolí Znojma a to na Šibeničníku a Sexenberku u Bohuměilc, hlavně v plochém sedle mezi oběma kopci s Trifolium strictum a Medicago minima, pak na pastvisku na Kamenném kopci u Tasovic na několika místech (Oborny), u Bedihoště jen setá (Spitzner).

* **T. foenum graecum L.** (Řecké seno). Lodyha přímá, jednoduchá neb nahoře větvitá, pýřitá až olysající. Listy 3četné, řapíkaté, oddálené, lístky široce opakvejčité, tupé, celokrajné až zoubkaté. Palisty kopinaté, zakončité. Květy po 1—2 v úžlabí listův. Lusky veliké, čárkovitě podlouhlé, trochu srpovité, sehnuté, podél žilnaté. Koruny žlutavo-bílé.

V. 0·20—0·60 m.

⊙ Květen, červen. Bylina jižní, zde onde jako píce sázená a někdy zdivočelá, leč nestálá. V brněnském kraji: hojně kolem Měnína a Blučiny pěstovaná a zdivočelá (Makowsky), druhdy na Černých polích u Brna, u Ivančic pěstovaná (Schwoeder), jednou v osení u Klobouk (Steiger), pěstovaná u Krumlova (Zimmermann), sázená v jaroslavickém okresu a jižní části znojemského okresu (Oborny), pěstovaná u Lásek u Vsetína (Bubela).

* **T. coerulea Ser.** (P. modrá). Lodyha přímá, větevnatá, oddálenė listnatá. Listy 3četné, řapíkaté, lístky podlouhle vejčité, nejhořejší podlouhlé, drobně pilovité. Palisty ze širokého, zubatého dolejška kopinaté. Hrozny úžlabní, dlouze stopkaté, shloučeně strboulovité. Květy přímé, krátce stopkaté. Lusk vejčitě podlouhlý, v zoban štětinovitý zakončený, podél žebernatý, přímý, na zevnějšek ohnutý.

V. 0·40—1·00 *m*. Koruny lilákově modré a fialově pruhované. Bylina lysá, jen nahoře roztroušeně chlupatá.

⊙ Červen, červenec. Původem z jižní Evropy, u nás se pořídku seje. Zdivočelá: jednou mezi obilím u Klobouk (Steiger), na rumišti v zámeckých sadech u Bzence (Bubela), v zahradách v údolí Merty a Tisé, v severní Moravě nezřídka sázena a někdy zdivočelá (Oborny), jako u Velk. Losína a u Pust. Žibřidovic.

393. Melilotus Haller. Komonice.

A) Palisty ze spodu mírně širokého šídlovité, celokrajné neb 1—2zubé. Postraní žebra lístků jednoduchá, každé v 1 zub vnikající, tudíž kraj listův oddálenė pilovitý.

1. Lusk zakončitý, přitiskle chlupatý. Pavézka, člunek a křídla skoro stejně dlouhé.

1285. M. altissimus Thuill. (K. vysoká). Lodyha přímá, větvitá a jako listy lysá. Lístky podlouhlé, dolejších listův opakvejčité, oddáleně pilovité neb skoro celokrajné. Palisty kopinato-šídlovité. Květy v stopkatých, hojnokvětých úžlabních hroznech visuté. Lusk vejčitý, s dlouhou šídlovitou čnělkou, síťovitě svraskalý, na hřbetě v ostrý vynikající kýl smáčknutý, chlupatý, zralý načernalý.

V. 0·50—1·50 *m*. Koruny zlatožluté, pavézka často hnědě žíhaná; křídla kratší pavézky, delší člunku. M. macrorrhizus Koch., M. officinalis Willd,, Tausch, Trifolium palustre W. K. et T. macrorrhizum W, Kit. part.

⊙ Červenec—září. Vlhká luka a křoví, příkopy, břehy, trávníky, velmi porůzná. Mlýnský příkop mezi Řečkovicemi a Královým polem, u Měnína, Nov. dvůr u Nikolčic pořídku (Makowsky), při trati Nov. Sídlo-Hrušovany (Ripper), u Břeclavi. — Bedihošť u Prostějova (Uličný), porůzná v okolí Olomouce (Makowsky), nezřídka u Kroměříže (Palla), břehy Bečvy u Vsetína (Bubela), u Lutoniny a Jasené (Ig. Pouč). Ve Slezsku: u Olšavy nad Těšínem (Uechtritz), Wietka

72

łąka a mlýnský potok u Těšína (Fiek), u Otic, Hradce a Doln. Životic u Opavy (Meyer), u Vidnavy.

2. Lusk tupý, hrotitý, lysý. Člunek vždy kratší pavézky.

1286. **M. officinalis Desrouss.** (K. lékařská). Bylina přímá neb vystoupavá, jedno neb vícelodyžná, větvitá, lysá neb skoro lysá. Lístky ostře pilovité, vejčité neb hoření podlouhlé, dolejších listův opakvejčité. Palisty celokrajné neb nejdolejší 1—2zubé. Křídla zdélí pavézky, delší než člunek. Lusk vejčitý, malý, na hřbetě zoblený, s tupým kýlem, příčně svraskalý, málo síťnatý.

V. 0·40—0·80 *m*. Koruny světle zlatožluté. Trif. melilot. offic. *α*. L., M. arvensis Wallr., M. Petitpierreanus Koch.

⊙ Červen—září. Na nevzdělaných místech, rumištích, mezích, suchých úklonech, polích, v rovině a pahorkatině hojná až obecná.

1287. **M. albus Desrouss.** (K. bílá). Lístky ostře pilovité, nejdolejších listův opakvejčité, ostatní vejčitě podlouhlé až podlouhlé. Hrozny prodloužené. Křídla kratší pavézky a málo delší článku. Lusk elipticky vejčitý, síťovitě svraskalý, na hřbetě oblý s tupým kýlem.

V. 0·30—0·75 *m*. Koruny bílé. Trif. mel. *β*. L., M. vulgaris Willd. M leucanthus Koch.

⊙ Červen—září. Keřnatá a výslunná místa, pastvy, role, cesty, břehy, v některých krajinách hojná, jinde pořídku neb docela schází. Hojná v brněnském kraji, v Hustopečsku a v jižní Moravě. — U Prostějova a blíže mlýna u Plení, u Napajadel, Přerova, Chvalkovic a Nemilan poblíž Olomouce (Spitzner), u nového mostu u Jihlavy (Reichardt), u Třebiče (Zavřel), u Šumberka (Paul), u Zábřeha a Star. města (Oborny), hojná u Kroměříže (Palla), u Vsetína (Bubela), Pacetlucké lomy pořídku (Červinka), u Val. Meziříčí (Klanic), v poříčí Ostravice u Místku hojná (Gogela), při Bečvě u Rožnova (Kotek), u Teplice, Hranic, Frýdlandu, Mor. Ostravy, Hrušova, Pržna, Těšína a Bogušovic.

B) Palisty z dolejška rozšířeného, stříhaně zubatého šidlovité. Postranní žebra lístků 1—2krát vidličnatě dělené, větévky žeberní vyniklé, vesměs v pichlavé zuby vybíhající, pročež kraj listu hustě ostnitě pilovitý.

1288. **M. dentatus Pers.** (K. zubatá). Lodyha přímá neb vystoupavá, větvitá, lysá, nahoře často pýřitá. Lístky podlouhlé, obak stejně zúžené, hustě hrotitě pilovité. Křídla kratší pavézky, zdélí článku. Lusk vejčitý, příšpičatý, síťovitě svraskalý, nahoře ostře kýlnatý, namnoze 2semenný, lysý.

V. 0·25—0·80 *m*. Koruny malé, bílé. Trifol. dentatum W. Kit., M. Kochianus Willd.

⊙ Červenec—září. Cesty, meze, příkopy, bařinné louky, toliko na slané půdě, v střední a jižní nížině pořídku. V brněnském kraji: mezi Měnínem a Moutnicemi, hojná v příkopech mezi Otmarovem a Chyrlicemi poblíž Brna

a u Čejče (Makowsky), u Oujezda a Začan (Oborny), u Zaječí a Nosislavi hojná (Uechtritz), u Šakvic a Polavy. — Ve Znojemsku: u Frelešdorfu, Gutenfeldu, Nov. Přerova a Hevlína (Ripper), u Drnoholce, Nov. sídla, Bratibrunu a i jinde v těchto nížinách až k Mikulovu hojná, při potoku Jevišovském od Hrušovan až k Prostoměřicům roztroušena (Oborny).

394. Trifolium Tourn. Jetel.

A) Květy stopkaté, v stopkatých, úžlabních, strboulkovitých hroznech, po odkvětu sehnuté. Listeny květů vyvinuté, nejdolejší prosté. Kalich nenadmutý. Pavézka volná neb jen nejdoleji s ostatními plátky srostlá.

I. Chronosemium Ser. Listeny kratičké, s jednoduchou špičkou, na krajích barevnými brvami štětičkovitě obrostlé. Kalichy malé, 5žilné. Koruna žlutá. Lusk stopkatý, 1semenný, z kalicha vyčnívající.

1. Hrozny 5—15květé, řídké. Pavézka skoro hladká, řasně složená. Křídla přímo namířená. Lusk málo kratší pavézky. Listy střídavé, hroznův úžlabních několik.

1289. T. minus Relhan. (J. nejmenši). Lodyha položená neb vystoupavá, nejčastěji větevnatá, roztroušené chlupatá. Lístky klínovitě opakvejčité, namnoze vykrojené, zpředu vyhlodaně zoubkované. Palisty vejčité. Stopky hroznové tenké, delší než list podporovací. Kalich zvonkovitý, lysý, zuby jeho čárkovitě kopinaté, hoření 2krát kratší než ostatní. Čnělka opadavá, kratší lusku,

V. 0·10—0·30 *m.* Koruna citronově žlutá, odkvětlá nahnědlá. T. procumbens L., Pollich, T. filiforme Presl, Koch et. Aut. plur.

⨀ Červen-podzim. Luka, pastvy, vlhká role a úhory, písčiny. od roviny až do předhoří rozšířený.

2. Hrozny mnoho-, 20—40květé, střechovité. Pavézka rýhovaná, zpředu vypouklá, rozložitá. Lusk o polovic kratší pavézky.

a) Listy všecky střídavé. Hroznův úžlabních obyčejně několik oddálených. Pavézka na dolejšku smáčknutá, zpředu lžicovitě rozšířená a vypouklá. Křídla stranou široce odstálá.

1290. T. agrarium L. part., Pollich (J. polní). Lodyha položená, vystoupavá neb přímá, přitiskle chlupatá neb dole olysalá. Lístky opakvejčité, obyčejně vykrojené, žebernaté, zpředu vyhlodaně zoubkované, prostřední lístek s řapíkem mnohem delším než oba postranní. Palisty vejčité, na spodu nestejné. Hrozny vejčité neb kulaté. Kalichy lysé, hoření 2 zuby 3—4krát kratší než dolení 3hranně kopinaté. Čnělka kratší lusku, brzy opadávající.

V. 0·10—0·30 *m.* Koruny zlatožluté, potom nahnědlé. U nás odrůdy:

α) campestre Schreb. sp., větší. Lodyha přímější, často jednoduchá neb větevnatá, s větvemi vystoupajícími. Stopky hroznu

namnoze zdélí svého podporovacího listu. Hrozny a květy větší zlatožluté, pak nahnědlé.

β) minus Koch. menší. Lodyha nižší, nejvíce položená, Stopky hroznů namnoze 2krát delší podporovacího listu. Hrozny a květy menší, koruny citronové, odkvětlé světle hnědé. T. procumbens Schreb.,

⊙ a ⊙ Červen—podzim. α) role, úhory, strniště, meze; β) luka, průhony, pastvy, lesní místa, u cest. V obou odrůdách od roviny až k hranicím polní kultury rozšířený až obecný.

1291. T. aureum Pollich. (J. zlatý). Lodyha přímá neb vystoupavá, jednoduchá neb větevnatá, dosti hustě listnatá, přitiskle chlupatá. Lístky podlouhle opakvejčité, hustě žebernaté, zpředu útle zoubkované, všecky 3 stejně a krátce řapíkaté, žlutozelené. Palisty podlouhle kopinaté, dolení pošvovitě prodloužené. Hrozny vejčité, stopkaté, úžlabní. Kališní zuby čárkovité, skoro lysé, jen na špičce poskrovnu chlupaté, 2 hoření 3krát kratší. Čnělka zdélí velmi malého lusku.

V. 0·15—0·35 *m.* Koruny zlatožluté, odkvětlé žlutohnědé, v té skupině největší, plody malé. T. agrarium L. part., Koch etc., T. strepens Crantz.

⊙ a ⊙ Červen, červenec, v horách i v srpnu. Suchá lesni luka, světlé háje od roviny až do předhoří hojný až obecný. U Prostějova (Spitzner), u Milkova (Slavíček), u Kroměříže (Zahradník), u Jihlavy (Pokorny) a v celém česko-moravském pohoří obecný. Rusava (Sloboda), Vsetín (Bubela), Liptál a Zavrať u Jasené (Ig. Pouč), Rožnov (Kolek), Nov. Jičín (Sapetza), les u Propasti u Hranic (Dr. Hanáček), pokraj lesa na Staudli u Místku obecný (Gogela), ve Stezsku hojný.

b) Hoření listy skoro vstřícné, hrozny úžlabní toliko 1—3, na konci lodyhy sblížené. Křídla ku předu namířená. Pavézka od dolejška vypouklá.

1292. T. spadiceum L. (J. kaštanový). Lodyhy namnoze četné, z oddenku větevnatého přímé neb vystoupavé, jednoduché neb nahoře trochu větevnaté, přitiskle chlupaté. Lístky světle zelené, všecky 3 velmi krátce řapíkaté, podlouhle opakvejčité, často trochu povykrojené, zpředu útle zoubkované. Palisty podlouhle kopinaté, dlouze zakončité. Hrozny vejčité neb podlouhlé, dlouze stopkaté. Kalich krátce mističkovitý, 2 hoření zuby jeho velmi krátké, 3hranné, 3 dolení chlupaté. Čnělka několikrát kratší lusku.

V. 0·25—0·40 *m.* Koruny při rozkvetání zlatožluté, brzy kaštanově hnědé.

⊙ a ⊙ Červen—srpen. Bařinná luka, vlhké lesní mýtiny, pramenitá a rašelinná místa, v studenější pahorkatině a předhoří až k 1100 m. rozšířen,

zřídka výše. V brněnském kraji: u Křtin (Theimer), u Blanska, Jedovnic a Svitavy (Makowsky), u Vochoze a Brusného u Lomnice (Pluskal), kolem Kunštátu a Olešnice (Člupek), u Štěpánova blíže Boskovic (Spitzner), pastviny u Evanovic, Olší u Velk. Meziříčí. Ve Znojemsku: Jenešov u Náměště (Roemer). V českomoravském pohoří: na lukách za velkým rybníkem u Jihlavy, u Leskovic a Panských Dubenek (Pokorny), u Čes. Rudolce, Matějovic, Nov. vsi, Slavětína, Marýše, Stalkova, Růžené, a obecný na lukách kolem Slavonic, řídčeji na hraničních lukách pod Kohlberkem u Kadolce poblíž Slavonic (Oborny), Rosičky a Hradisko (Krejč), Mal. Lhota, Borovná, Olší, Světlá, Raděnice, Bystřice n. P., Ždánice, Věchnov, Písečný, Netín, Měřín, hojný u Nov. města, Rokytná, Vršany, Kadov, Pohledec, hojný u Žďáru, Zámek Žďár, Šlakhamry, Neudek, Přední Hamry, Radomín, Mělkovice, Jimramov, Nov. Jimramov, Javůrek, Borovnice. — V Olomoucku: na Fichtlichu u Střelné (Burghauser), u Roudna a Berouna (Rieger a Gans), u Teplice (Panek)!, luka u Karlova a Janovic (Schierl)!, v Jeseníku ještě kolem Švýcarny a ve Velk. Kotlině (Oborny). Ve východní části: louky na Javornících u Halenkova (Bubela), louky u Kavalčanky v Beskydách (Gogela), u Podstátu, Boškova a Domašova. Ve Slezsku: kolem Těšína (Wimmer), Końska a Dziegiclow (Koibenheyer), kraje rolí u Waldenburku (Theimer), rašeliniště u Reivízu (Vierhapper)!

II. Trifoliastrum Ser. Listeny s jednoduchou neb často 2klanou špičkou, jednoduše brvité. Kalich namnoze 10žebrý, zřídka 5žebrý. Koruna bílá neb červená, v čas květu bylinná, posléze suchomázdřitá. Lusk delší než kalich, 1—6semenný, přísedlý.

1. Bylina jednoletá. Květy malé, velmi krátce stopkaté; koruna kratší kalicha, zuby kalicha za plodu nazpět ohnuté. Lusk 2semenný.

1293. T. parviflorum Ehrh. (J. malokvětý). Lodyhy přímé, namnoze větvité, žlutozelené, i s listy lysé, z oddenku 1 neb více. Lístky skoro přísedlé, opakvejčité neb opakvejčitě podlouhlé, silně žebernaté, nestejně ostře pilovité. Palisty suchomázdřité s koncem kopinatě šídlovitým. Hrozny strboulovité, kulaté, husté, krátce stopkaté, stopky kratší listu podporovacího. Listeny šidlovité. Trubka kališní vynikle žebernatá, nažloutlá, trochu pýřitá, kratší než zuby kopinatě šidlovité, tuhé, nazpět ohnuté, 3žilné, plodem uzralým jednostranně rozčísnutá.

V. 0·05—0·15 *m.* Plátky bílé, usvadlé červenohnědé. T. strictum Schreb.

⊙ Květen, červen. Výslunné a suché kopce, pastvy, kraje rolí, hráze, posud jen ve znojemském kraji porůzný. Kopce kolem Znojma a Jaroslavic úklony údolí Hradnice, nejkrásněji pod klášterní zahradou u Hradiště a odtud až k Sv. Antoníčku roztroušen, na Kraví hoře, úklon k Sedlešovicům, zde s T. striatum L. pospolu, na Šibeničníku a Sexenberku mezi Našeticemi a Bohumělicemi, u Derflic, na Kamenném kopci u Tasovic, roztroušen u Strachotic (Oborny).

2. Bylina vytrvalá. Květy na delších stopkách, koruna delší kalicha. Lusk podlouhlý, 2—4semenný, z kalicha plodního se zuby přímými vyčnívající.

1294. T. hybridum L. (J. zvrhlý, bílý). Lodyha vystoupavá neb přímá, jednoduchá neb větvitá a jakož i listy a kalichy

lysá neb velmi roztroušeně chlupatá. Lístky opakvejčité neb hořeních listův elliptické, často vykrojené, hustě a ostře pilovité. Palisty blánovité, s koncem kopinatým, znenáhla štětinkovitým. Hrozny kulaté, jejich stopka delší listu. Vnitřní stopky květní 2—3krát delší trubky kališní. Kalich s žebry, lysý neb roztroušeně chlupatý, zuby kališní kopinatě šidlovité, trochu nestejné, zdélí neb trochu delší než trubka kališní.

V. 0·30— 0·50 *m*. Plátky nejprv bílé, potom růžové.

♃ Květen—září. Vlhká luka, pastvy, meze, trávníky, od roviny až na předhoří rozšířen, často též pěstován.

β) parviflorum Čelak. Lodyha nestlačitelná, uvnitř celistvá, lístky menší. Koruna menší, od počátku růžová. T. elegans Aut. non. Savi, T. hyb. *β* prostratum Sonder.

Pořídku. Častovice u Náměště (Roemer), luka při Jihlavě u Třebíče Zavřel).

1295. **T. repens L.** (J. plazivý). Lodyha plazivá, větevnatá, jako listy lysá. Lístky opakvejčité, nejčastěji vykrojené, ostře a drobně pilovité, zpředu celokrajné. Palisty blánovité, náhle v útlou osinu zašpičatělé. Hrozny sploštěle kulaté, z lodyhy položené vystoupající, jejich stopky delší listu podporného. Vnitřní stopky květní zdélí neb delší trubky kališní. Kalich přílysý, 10žebrý, zuby kališní kopinaté, trochu nestejné, as zdélí trubky.

D. 0·10—0·30 *m*. Koruny špinavě bílé neb načervenalé, někdy zezelenalé.

♃ Květen—podzim. Luka, pastvy, průhony, cesty, meze, od roviny až na vysoké pohoří obecný.

3. Byliny vytrvalé. Květy kratičce stopkaté. Koruna bílá, delší kalicha. Lusk 1semenný, okrouhle vejčitý, as zdélí trubky kališní.

1296. **T. montanum L.** (J. chlumní). Lodyha přímá nebo vystoupavá, k střední rozetce listů postranní, nejdolejší s šupinovitou pošvou, nahoře chudolistá a jako řapíky a rub listův odstále chlupatá až huňatá. Listy přízemní dlouze —, lodyžné krátkořapičné, lístky elliptické neb podlouhle kopinaté, kolkolem drobně hrotitě pilovité, na líci lysé. Palisty pošvaté, skoro bylinné, dlouze a úzce zakončité. Hrozny kulaté neb vejčité, při rozkvětu krátce kuželovité, dlouze stopkaté. Stopky květní 3krát kratší než 10žilná, roztroušeně pýřitá trubka kališní, zuby kalicha kopinatě šidlovité, skoro stejně dlouhé, zdélí trubky.

V. 0·20 — 0·50 *m*. Koruny bílé.

♃ Květen—září. Keřnaté, výslunné kopce, suchá zvláště lesní luka. Od roviny až na nižší předhoří k 600 m. hojný až obecný. Ve vyšších polohách:

u Místku (Gogela), u Sobotína, Hanušovic, Velk. Karlovic, na Miloňovu; u Frýdlandu, Krňova atd.

B. Květy skoro přisedlé, přímé, v strboulech stopkatých, úžlabních. Nejvnější listeny v zákrovek strboulka srostlé. Kalich nestejnostranně 2pyský, nahoře mázdřitý, chlupatý, po odkvětu puchýřovitě nadmutý a síťnatě žilnatý, vespod bylinný, hoření pysk 2zubý, dolení 3zubý. Koruna odkvětlá usvadlá.

III. Galearia Presl. Pavézka s ostatními plátky trubkovitě srostlá (Fragifera Koch.)

1297. T. fragiferum L. (J. jahodnatý). Lodyha plazivá, v zadní části kořenující, větevnatá a jako listy roztroušeně chlupatá neb přílysá. Listy dlouze řapíkaté, lístky vejčité neb opak vejčité, kratičce řapíkaté, hrotité, chruplavičně zubaté až skoro celokrajné. Palisty blánovité, kopinaté, šidlovitě zakončité. Strboulek kulatý, jeho stopka delší podporovacího listu. Lístky zákrovu kopinaté, zdélí kalicha. Kalich chlupatý, zubů šidlovitých, hoření strana jeho v čas plodu zveličelá a pak hoření pysk kališní a uschlá koruna dolů sehnuté.

D. 0·10—0·30 *m.* Koruny světle růžové. Úbory posléze silně zveličelé. Vzezřením T. repens velmi podobný.

♃ Červenec—září. Vlhká luka, pastvy, zaplavovaná místa, příkopy, cesty, nejraději na půdě slané, s Triglochin pal., v celém území roztroušen. V brněnském kraji: v jižní části až k Brnu hojný, u Nikolčic a Hustopeče (Makowsky) a ještě u Tišnova a Lomnice (Pluskal), u Klobouk (Steiger), u Čejče (Oborny), na Slatině a Rokytné u Rakšic a u Litobratřic (Zimmermann), luka u Troubského rybníka (Dr. Hanáček), Černovice, Nenovice, Žabovřesky, Hodějice, Slavkov, Krumvíř, Terezov, Brumovice, Kobylí. — V Prostějovsku: u Smržic, na Romži, u Duban, Hrubčic, Bedihoště (Uličný), u Břesovic, Dobrochova, na Brodince, u Mostkovic, na Okluce (Spitzner). Ve Znojemsku: v okolí Náměště jen u Kralic (Roemer), při Dyji od Znojma dolů všude hojný, též na sousedních návrších, jako kolem Vrbovce, Šatova, Podmole, Velk. Mašovic, hojný kolem Hrušovan a odtud při Jevišovském potoku až do Jevišovic, u Budkova a Mor. Budějovic, u Vítonic, Hostěhradic a Miroslavi, u Vedrovic a Marešovic, v nížinách od Hrušovan až k Frelešdorfu a Břeclavi (Oborny), u Bílovic a Podivína (Havelka). V česko-moravském pohoří: u Žďáru. V Olomoucku: pastvy u Olomouce (Makowsky), poblíž studénky u kláštera Hradiska (Mik), u Grýgova (Spitzner), v Černovírském lese (Reissek). V uh. hradišťském kraji: hojný u Kroměříže (Palla), u Napajedel (Schlosser), obecný na lukách u Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), u Strážnice, Velké, Javorníku, Suché Lozy, Ordějova a Bystřice. — Ve východní části: pod Lysinou u Tučap (Červinka), zde onde u Rusavy (Sloboda), pořídku u Vsetína, zde na jedné písčině při Bečvě a u Lásek (Bubela), u Vyzovic a Jasené (Ig. Pouč), u Nov. Jičína (Sapetza), u Místku pod Štaudlem vzácný, hojněji v okolí Stařice na vlhkých travnatých místech a u Palkovic (Gogela). Ve Slezsku: v Těšínsku (Kolbenheyer).

IV. Stenosemium Čelak. Pavézka prostá, úzká. Kalich za plodu mezi žebry blánovitý, trochu nadmutý a zveličelý.

1298. T. striatum L. (J. žíhaný). Lodyha vystoupavá až přímá, namnoze od spodu větevnatá a jako listy řapíky a kalichy odstále chlupatá až huňatá, skoro šedozelená. Hoření listy skoro pošvatě přísedlé, lístky opakvejčité, z předu slabě zoubkované. Palisty vejčité, žilnaté, mázdřité, šidlovitě zakončené. Strboulky vejčité nebo podlouhlé, jednotlivé nebo po 2, zdánlivě konečné, 1—2 žlutavými, hnědě pruhovanými, obalnými listy obdané, přísedlé. Kalich 10žilný, bledý, zelený, neb červenavě pruhovaný, trochu nadmutý, chlupatý, zuby jeho kopinatě šidlovité, kratší trubky, málo nestejné, za plodu odstálé.

V. 0·20—0·45 *m*. Koruna malá, růžová, řidčeji bílá, uschlá hnědá.

⨀ a ⨀ Květen, červen. Suché a travnaté kopce a úklony, meze u cest, zhusta s T. parviflorum, posud s jistotou jen ve znojemském kraji. Na Šibeničníku a Sexenberku u Bohumělic, na Kraví hoře u Znojma, úklony v údolí Hradnice poblíž hradišťské zahrady, úklony v údolí Dyje mezi Kounicemi a Znojmem, u Milfrouna, pastvy na Kamenném kopci u Tasovic, Oborným pro území objeven.

V. Lagopus Koch. Pavézka s ostatními plátky v trubku srostlá. Kalich dosti bylinný, za plodu nezměněný.

1. Strboulků na lodyze a větvích několik, od sebe oddálených, všecky zřetelně úžlabní, toliko nejhořejší zdánlivě konečný. Koruna kratší zubů kališních.

1299. T. arvense L. (J rolní, kočičí). Lodyha přímá, namnoze větevnatá, jako listy přitiskle neb odstále huňatá, šedozelená. Lístky čárkovitě podlouhlé neb klínovité, zpředu slabě zoubkované a namnoze hrotíčkem ukončené. Palisty blánovité, dolení podlouhle kopinaté, hoření vejčité, všecky šidlovitě zakončité. Strboulek vejčitý, posléz prodlouženě válcovitý, dlouze stopkatý. Kalich 10žebrý, huňatý zuby jeho šidlovitě štětinovité, dlouze huňaté, stejně dlouhé 2—3krát delší trubky, malou korunu daleko přesahující, za plodu odstálé, ústí s kroužkem chlupatým.

V. 0·10—0·30 *m*. Koruny růžové.

○ Červenec—září. Písčitá role, úhory, křoví, kraje rolí a lesův, stráně, od roviny až na předhoří k 700 m. obecný. Odrůdy s malými strboulky a krátkými zoubky T. arenivagum Jord. blízké kolem Znojma, Hradiště a Slavonic (Oborny).

2. Klas 1 neb 2 sblížené na konci lodyhy, z nichž jeden zdánlivě konečný, nad dvěma velmi sblíženými listy, řidčeji nad jediným listem. Koruna delší kalicha.

a) Klas jednotlivý, dlouze stopkatý, nejhořejším listem neb 2 sblíženým neobalený. Bylina 1letá.

* **T. incarnatum L.** (J. nachový). Lodyha přímá jednoduchá neb od spodu větevnatá, tak jako listy huňatá. Lístky opakvejčité, zpředu zoubkované, často mělce vykrojené. Palisty vejčité, příšpičaté, mázdřité, žilnaté. Klas vejčitý neb podlouhlý, posléz válcovitý. Kalich 10žebrý, přilehle běložlutý, zuby jeho kopinatě šidlovité, dosti stejné, dlouze brvité.

V. 0·20—0·30 *m*. Koruna krvavě červená, zřídka růžová neb bílá.

⊙ Červen, červenec. Původem z jižní Evropy, u nás někdy pěstovaný a místy zdivočelý. V brněnském kraji: na některých místech u Brna, jako na Černých polích (Haslinger), druhdy zdivočelý na Špilberku (Niessl a Czížek), zdivočelý u M. Třebové (Czerny), zdivočelý u Lísně, Lelekovic a Ivančic. — V Prostějovsku: zdivočelý na Blatné za Hrdibořicemi a na Horkách u Drahan, kdež dříve se pěstoval, u Krasického rybníka, zavlečen podél nové trati od Prostějova do Třeboviček a od Prostějova až do Džbelu (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Hrušovan (Ripper) a kolem Budkova pěstovaný; mezi jetelem u Jaroslavic, zde bezpochyby jen zavlečený (Oborny), u Nov. města zřídka pěst. (Havelka), Telč, Velk. Meziříčí, Balín, Žďár. — Kolem Prostějova setý (Zahradník), u Šumberka (Paul), v lese u Janovic (Schierl), náspy trati u Konic (Dr. Hanáček). Pořídku pěstován u Prusenovic (Červinka), zřídka zdivočelý u Litopecen (Palla), na polích u Propasti u Mor. Teplice a na polích poblíž Skalky u Hranic, pole u Podstátu. — Porůznu pěstován u Místku (Gogela). Zdivočelý u Kylešovic ve Slezsku (Svěrák).

b) Klas krátce stopkatý, jednotlivý neb druhý menší vedle něho, dvěma nejhořejšími listy částečně obalený. Bylina mnoholetá, bez střední rozetky lístův, s lodyhami konečnými.

α) Kališní trubka 20žebrá, dolení její zub více než 2krát delší ostatních. Lístky chruplavičně zoubkované.

1300. T. alpestre L. (J. podhorní.) Lodyha přímá, namnoze jednoduchá, tak jako řapíky dosti přílehle neb nahoře často odstále chlupatá. Lístky kopinaté neb čárkovitě kopinaté, tupé neb špičaté, vyhlodaně zoubkované, poslední větvičky žeber rovnovážně ku kraji odbíhající, na líci lysé, vespod přílehle roztroušeně chlupaté až huňaté. Palisty čárkovitě kopinaté, se špičkou dlouhou, čárkovitě šidlovitou, podél žebernaté, mázdřité, celokrajné. Klasy kulaté neb vejčité, namnoze po 2, dolení menší, obalené a kratičce stopkaté. Kalich huňatý, zuby jeho kopinatě šidlovité, přímé, dlouze brvité, nejdolejší silnější a více než 2krát delší ostatních. Trubka korunní znenáhla zúžená. Pavézka podlouhlá, vzhůru ohrnutá. Lusk 2chlopně pukající. Oddenek větevnatý, vícelodyžný.

V. 0·20—0·40 *m*. Koruna sytě až temně nachová. Listy dosti tuhé.

♃ Červen, červenec. Výslunné a keřnaté kopce, světlé háje, lesní luka, křoví. V střední a jižní části hojný jinde porůzný. V brněnském kraji: v jižní a střední části obecný (Makowsky), kopce v okolí Brna, u Obřan, Bílovic, Nov. hradu, Adamova, u Měnína a j. nikoliv řídký (Oborny)!, u Drásova a Lomničky

Pluskal), hojný u Šlapanic a Ostrovačic (Niessl), Drysice a Drnovice u Vyškova (Spitzner), u Ivančic (Schwoeder), u Krumlova (Zimmermann)!, u Klobouk (Steiger)!, Líšeň, Mordovna, Kanice, Řičmanice, Maloměřice, Kartouzy, Řečkovice, Medlánky, Ořešín, Kuřím, Žernůvka, Sentice, Černá hora, Bejkovice, Boskovice, Vanovice, Komín, Bystrc, Písárky, Kohoutovice, Červený kopec, Žebětín, Bohonice, Bosonohy, Střelice, Oslavany, Modřice, Syrovice, Slavkov, Bučovice, Nesovice, Dražovice, Drnovice, Ždánice, Židlochovice, Hustopeč, Morkůvky, Kobylí, Velk. Pavlovice, Budkovice, Vedrovice, Olbramovice. — V Prostějovsku: na Obrově noze, v Hatích u Brodku, na Záhoří, u Křenůvek, na Kněží hoře u Krumsína, na Okluce u Hradiska (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), Jevišovice, Vranov, Čížov, Hardek, Devět mlýnův, Šatov, v Frauenholce u Tasovic, v Purkrábce a Tvořihrázkém lese u Znojma, u Hodonic, Podmole, Velk. Mašovic, na Polavských a Mikulovských kopcích dosti obecný (Oborny). V Jihlavsku: u Panského a Koskova mlýna u Jihlavy (Pokorny), údolí Dyje u Star. Hobzí (Oborny), Mor. Budějovice, Nová Říše, Zvolcňovice, Borovná, Velk. Meziříčí, Křenička u Balína, Bystřice n. P., Žďár. — V Olomoucku: ojediněle v lomech u Hněvotína (Mik), Hofberk u Domašova. — V uh. hradištském kraji: v Oboře u Kroměříže (Palla), les Plechovec a na úklonech Dúbravy k Moravě u Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), Rohatec, Strážnice, Radějov, Velká, Filipov, Straní, Uh. Brod, Prakšice, Havřice, Suchá Loza. Ve východní části: Kostelecký les, Ochoza, háj nad Jankovicemi, Lysina u Tučap (Červinka), u Nov. Jičína (Sapetza), Chrastešov, Dešna, Pozděchov (Ig. Pouč), Hranice, luka v Kyslířovských selských lesích. V Těšínsku. — U Opavy (Svěrák).

β) **bicolor Rchb.** Bylina nižší, lodyha též nahoře přitiskle chlupatá. Plátky bílé neb světle růžové, pavézka nachová

Řídčeji: úklony v údolí Dyje u Znojma a Popic (Oborny).

1301. T. rubens L. (J. válcovitý). L o d y h a z t u h a p ř í m á, namnoze jednoduchá i s l i s t y l y s á. L í s t k y p ř í t u h é, k o p i n a t é n e b č á r k o v i t ě k o p i n a t é, tupé, hrotité a útle hrotitě pilovité, hustě a v y n i k l e ž i l n a t é, p o s l e d n í v ě t é v k y ž e b e r k u k r a j i r o v n o v á ž n ě o d b í h a j í c í. P a l i s t y b y l i n n é, kopinaté, k u k o n c i d r o b n ě p i l o v i t é, dlouze zakončité, podél žebernaté. K l a s y p o d l o u h l é, v á l c o v i t é, jednotlivé neb po 2, namnoze dloužeji stopkaté, p r o č e ž s o t v a o b a l e n é. K a l i š n í t r u b k a l y s á, z u b y j e j í š i d l o v i t é, h u ň a t ě b r v i t é, z u b d o l e n í silnější, n ě k o l i k r á t d e l š í n e ž o s t a t n í. Trubka korunní k dolejšku znenáhla zúžená. Pavézka vejčitě podlouhlá, vzhůru ohnutá.

V. 0·40—0·60 *m*. Koruny nachové. Klas nejprv huňatými osinami kališních zubů nahoře čuprynatý.

♃ Červen, červenec. Keřnaté a kamenité kopce a stráně, světlé, suché lesy, v střední a jižní části rozšířen, jinde porůzný. V brněnském kraji: Písárky, Hády u Obřan, u Adamova a Mor. Třebové (Makowsky), u Šerkovic a Čebína (Pluskal), v Tuřanském lese (Czížek), u Ivančic (Schwoeder), les u Kurdějova (Schierl), u Klobouk (Steiger), obecný les a na kopcích kolem Krumlova (Zimmermann), vinice a Paňáčkův les u Obřan, Doubravník, Kraví hora, západní svah

Žlutého kopce, Holedná a les nad Jundrovem, Bosonohy, Lískovec, Střelice, Hodějice, Marianská studénka a údolí Rokytné u Krumlova, Budkovice. — Ve Znojemsku: u Náměště (Roemer), kolem Mikulova a Polavy (Makowsky), mezi Vedrovicemi a Marešovicemi, u Jevišovic, Bítova, Vranova, Liliendorfu, Lukova, Hardeku, Znojma, Devíti mlýnův, Hnanic, Kounic, Milfrouna a j. (Oborny). V Olomoucku: kolem Olomouce (prof. Tkaný)!, ojediněle u Zábřeha (Pánek). V uh. hradišťském kraji: Lysina u Kroměříže (Zahradník), Mikovice a Star. město (Schlögl), na Javořině (Holuby)!, u Val. Klobouk (Sapetza), zde zvláště hojný na Horce, Knězdub, luka Vojšice u Mal. Vrbky, Velká, Kuželová, Dlouhá a Machova luka a Věličký les u Javorníka, luka Jamy u Nov. Lhoty. — Ve východní části: Kruhy u Tučap (Červinka), luka Jestřábí u Rusavy a na hranici okresu vsetínského u Tří kamenů (Sloboda). Poschlá u Vsetína. — U Hranic (Vogl). Ve Slezsku: na Tulu (W. Fl.), u Herallie a Hradce poblíž Opavy (W. a Gr.), u Krňova (Gr. Fl.).

β) Kališní trubka 10žebrá; nejdolejší zub její nanejvýš 2krát delší ostatních. Lístky nezřetelně zoubkované neb celokrajné.

1302. **T. medium L.** (J. prostřední). Lodyha vystoupavá neb položená, často větevnatá, tak jako listy dosti přítiskle chlupatá. Lístky vejčité neb podlouhlé, dolení vykrojené, hoření špičaté, dosti hustě vynikle žilnaté, poslední větvičky žeber skoro rovnovážně ku kraji odbíhající. Palisty žebernaté, mázdřité, s koncem bylinným, kopinatým, celokrajným, brvitým. Klasy kulaté neb vejčité, jednotlivé neb po 2, krátce stopkaté, obalené. Trubka kališní lysá, jak sláma žlutá, zuby její niťovité, brvité, nejdolejší z nich málem delší ostatních. Trubka korunní skoro stejně široká, pavézka vejčitě podlouhlá. Lusk podle předního švu chlopnovitě pukající. Oddenek daleko plazivý, větvitý, vícehlavý. V. 0·20—0·50 *m*. Koruny světle nachové. Lodyha často sem a tam zprohýbaná.

♃ Červen—srpen. Suché, zvláště hornaté lesy, kraje lesní a rolní, lesní luka, keřnaté kopce, v pahorkatině a předhoří až přes 700 m. rozšířený a hojný.

1303. **T. ochroleucum Huds.** (J. bledožlutý). Lodyha vystoupavá, jednoduchá neb větevnatá, doleji tak jako řapíky odstále měkce chlupatá a bohatě nahoře chudolistá a skoro přítiskle chlupatá. Lístky podlouhle elliptické až kopinaté, tupé, vykrojené neb špičaté, všecky nezřetelně vroubkovaně zoubkaté, poslední větévky žeber šikmo ku kraji odbíhající, všecky pýřité. Palisty mázdřité, celokrajné, podél žebernaté, s koncem kopinatě šidlovitým bylinným. Klasy vejčité neb kulaté, dlouze stopkaté, jednotlivé, často neobalené. Kalich odstále srstnatý, zuby jeho zelené, kopinatě šidlovité, nejdolejší 2krát delší ostatních. Koruna s úzkou trubkou,

pavézka vejčitě kopinatá, prodloužená. Lusk víčkem kolkolem obříznutým pukající. Oddenek větevnatý, vícehlavý, vícelodyžný.

V. 0·20—0·40 *m.* Koruny žlutavě bílé s pavézkou někdy ku konci do nachova zbarvenou, po odkvětu ryšavé.

♃ Červen, červenec. Světlé, suché lesy, kraje lesův, křoví, lesní luka, v teplejší pahorkatině a Beskydách rozšířen, jinde porůzný. V brněnském kraji: v Písárkách u Brna až k Žebětínu, v údolí Svratky od Veveří až k hradu Pernštýnu (Makowsky)!, Květnice u Tišnova (Reissek)!, Kohoutovice a Bosonohy u Brna a u Rosic směrem ku Kratochvílu (Niessl)!, Nikolčice (Šebesta), kraj lesa u Kurdějova (Schierl), les Hložek u Klobouk (Steiger)!, u Ivančic (Schwoeder)!, kolem Oslavan (Roemer), Lískovec, Střelice, Ždánice. — Ve Znojemsku: na Pelcberku u Milfrouna, Kuketaj u Nesechleba, Kraví hora a údolí Leskavy u Znojma (Oborny), neroste, jak se zdá, v česko-moravském pohoří. V Olomoucku: v městské dřevové zahradě a j. u Olomouce (Mik), u Milkova (Slavíček). V uh. hradišťském kraji: v Oboře (Zahradník) a za chmelnici u Kroměříže (Palla), v Hodonínském lese, na místě trochu vlhkém v levo při cestě od Čejče do Hodonína (Uechtritz), mýtiny nad lesem Hájem u Bzence (Bubela), na Javořině a Lopeníku (Holuby), Val. Klobouky (Sapetza), les Kralovec u Potčče, Rozsoší u Příkazu, Zdčchov. — Ve východní části: kraje lesní pod Lysinou u Holešova (Červinka), u Rusavy (Sloboda), zde hojný jako u Bořeův atd., u Hošťálkova. — U Vsetína (Bubela), jako Hluboký, Nivky atd., u Halenkova, hřebenem Javorníkův, Velk. Karlovice, Rožnov. — Štramberk a Helfenštýn (Schlosser)!, hojný u Jasené a St. Jičína (Ig. Pouč), u Příbora, Lhotky, Polomi, Kotzendorfu, Něm. Jasenic a Nov. Jičína (Sapetza), na několika místech u Frýdlandu (Oborny), na mezích a travnatých místech, v celém okolí Místku až k Brušperku (Gogela). Ve Slezsku: luka na úklonu Lysé hory, u Lubna a u Malenovic (Oborny), u Ustroně (Wichura), hřbitov bystrzický a u Karpentny (Kotschy), u Jaktaře blíž Opavy (Svěrák).

c) Klasy jednotlivé neb po 2, krátce stopkaté, obalené. Stopka klasu konečného s článkem lodyžním mezi oběma obalnými listy ± srostlá, zřídka prostá. Bylina mnoholetá, se střední rozetkou a postranními lodyhami.

1304. T. pratense L. (J. luční). Lodyha položená neb vystoupavá a tak jako celá bylina ± přítiskle chlupatá, pěstováním olysající. Lístky celokrajné neb nezřetelně zoubkované, vejčité, dolejší též okrouhle vejčité, vykrojené. Palisty mázdřité, žebernaté, v osinu štětičkovitě chlupatou vybíhající. Klasy kulaté neb vejčité, namnoze přísedlé, obalené. Kalich 10žebrý, chlupatý, zuby jeho osinaté. Lusk víčkem obříznutým pukající. Oddenek trsnatý.

V. 0·15—0·40 *m.* Koruny nachové, zřídka bílé.

♃ Červen—podzim. Luka, pastvy, travnaté porostlé stráně, meze, od roviny až k vysokým horám obecný, často pěstovaný.

395. Dorycnium Tourn. Bílojetel.

1305. D. suffruticosum Vill. (B. pětilistý). Polokeř s větvemi rozloženými. Letošní lodyhy vystoupavé neb přímé, větvité a jako

kalichy a listy přitiskle hedbávitě chlupaté, trochu lesklé. Listy přisedlé 3četné a lupenitými palisty zdánlivě 5četné, lístky klínovitě podlouhlé, až čárkovité, hrotité. Okolíky asi 12květé, stopky skoro zdélí kalicha a jako tento hustě srstnaté. Pavézka po stranách stažená, nahoru ohnutá, trochu přišpičatá, až přitupá. Zuby kališní 3hranné, skoro o $^1/_2$ kratší trubky. Tobolky kulaté, přišpičatělé.

V. 0·15—0·30 *m.* Koruny malé, bílé, pavézka někdy trochu načervenalá, člunek na konci tmavofialový.

♃ Květen—červenec. Suché a výslunné kopce, trávníky, křoví, meze. V střední a jižní části roztroušen. V brněnském kraji: u Ivančic (Schwoeder)!, u Nikolčic, Nosislavi, Otnic, Sokolnic a Julianova u Brna, zde pořídku (Makowsky)!, kopec u Židlochovic (Oborny)!, hojný u Popůvek směrem k Vomickému lesu, kolem Němčan a Slavkova (Niessl)!, přehojný u Kounic (Zavřel), u Krumlova poblíž Dukovan a sice v lese směrem ku Tkanýho mlýnu (Zimmermann), u Klobouk (Steiger), u Čejče (Wiesner), Oujezd, Mal. Hostihrádky, Šaratice, Čerčín, Hustopeč, Kurdějov, Krumvíř, Wiesgrunt u Bošovic, Borkovany, Kobylí, Velk. Pavlovice, Milovice, Klentice. — Ve Znojemsku: kolem Mikulova, na Polavských kopcích až k Feldsberku obecný (Makowsky), na Kamenné holi mezi Nov. sídlem a Guldenfurtem, na Šibeničníku u Drnoholce, na Arbesu a Dlouhé stráži u Nov. Přerova (Ripper), u Mohelna a Oslavan (Roemer), v okolí Znojma na několika místech v údolí Leskavy, mezi Suchohrdlím a Mal. Tasovicemi, v Tvořihrázském lese a v Purkrábce, u Milfrouna, Vedrovic a sice při stezce k Marešovicům po kraji obory přehojný, mezi Milfrounem a Tasovicemi, Kraví hora u Znojma a sice mezi Kounicemi a Sedlešovicemi (Oborny). V ostatní části: u Luhačovic (Makowsky), náspy trati a poskrovnu na jednom místě na Dúbravě u Bzence (Bubela), u Bilovic blíž Uh. Hradiště u Zahnašovic blíž Holešova (Gogela), na Javorině (Holuby)!, u Banova (Makowsky)!, u Syrakova (Ig. Pouč), Žerotín u Strážnice, Radějov, Knězdub, Louka, Velká, Vojšice a Podorlí u Mal. Vrbky, Kobela u Kuželové, Strmečník u Javorníka, Filipov, Nov. Lhota, Jelenová a Stránsko u Strání, Lysá hora a les u Bohaté lípy u Uh. Brodu, Prakšice, Havřice, Volenov, Suchá Loza, Ordějov, Bystřice, Chrasť a Obora u Bojkovic, neroste však již u Val. Klobouk.

396. Lotus L. Štírovník.

1306. L. corniculatus L. (Š. obecný, ledenec). Lodyha zřetelně hranatá, dření vyplněná neb úzce rourkatá, pevná, větvitá. Listy zpeřeně 5četné; lístky 2 nejdolejší na spodu řapíka o něco menší, palistovité, šikmě vejčité neb vejčitě podlouhlé, 3 hoření na konci řapíka sblížené, opakvejčité neb podlouhlé až čárkovitě kopinaté, prostřední z nich kloubem na řapíku mezi oběma postranními přisedlý. Vlastní palisty štětinovité. Okolík 3—6květý, stopky velmi krátké. Kalich trubkovitě zvonkovitý, nahoře rozšířený, zuby jeho z 3hranné spodiny šidlovité, v poupěti přímé neb skloněné. Pavézka okrouhle vejčitá, tupá. Člunek na spodu hořeních krajů křídlovitě rozšířený, dole pravým

úhlem v zobánek vzhůru ohnutý. Lusk válcovitý, naduřelý. Oddenek vystoupavě větevnatý, bez plazivých výběžkův.

V. 0·10—0·30 m. Plátky žluté, sušením často modrozelené, pavézka zhusta barvy nákrvavé. Odění velmi měnivé. L. arvensis Schk. U nás v odrůdách:

a) latifolius Čelak. Lístky opakvejčité až podlouhlé, špičaté, přitloustlé.

b) tenuifolius L. Bylina mnohovětevná, tenkolodyžná a drobnolistá. Lístky úzce podlouhlé neb podlouhle kopinaté, k dolejšku klínovité, dužnatější, více sivozelené. Křídla podlouhle opakvejčitá. L. tenuifolius Rchb., L. tenuis K.

♃ Květen—podzim. Luka, pastviny, meze, cesty. a) od roviny až na vyšší předhoří obecný b) příkopy, zaplavovaná místa, zvláště na slané půdě, v nižinách jižní a střední Moravy pořídku. U Začan, Měnína, Oujezda a Nov. dvora u Nikolčic (Makowsky), luka u Ivana, Žabčic a Žitbořic (Schierl), mezi Podivínem a Lednicí všude rozšířen (Uechtritz), při Dyji pod Hrušovany, u Čejče, Čejkovic, u Blučiny a v nižinách až k Podivínu, v poříčí Moravy, u Břeclavi, u Bělotína (Ripper), podél Moravy u Kroměříže (Zahradník), dle Červinky u Hustopeče za Bečvou.

1307. L. uliginosus Schkuhr. (Š. bařinný). Lodyha oblá s čárkovitými stopami listů málo zřetelnými, uvnitř široce rournatá. Listy zelené, vespod silně nasivělé, 5četné, namnoze brvité, lístky 2 příspodní šikmě vejčité, palistovité, hoření opakvejčitě podlouhlý, na dolejších listech také opak srdčitý; konečný pod kloubem řapičným ještě zřetelně řapíkatý. Palisty zakrnělé, štětinkovité, vně vedle nejdolejších 2 lístkův. Okolík namnoze 10květý. Kalich trubkovitý, nerozšířený, dlouze chlupatý, zuby jeho dlouhé, kopinatě šidlovité, před kvetením obloukem odstálé neb zpět ohnuté. Pavézka podlouhle opakvejčitá, příšpičatá. Člunek s kraji hořeními sotva křídlovitě porozšířenými, znenáhla obloukem v zoban vzhůru ohnutý. Lusky tenké, trochu růžencovitě zaškrcované. Oddenek vyhání četné podzemní, šupinaté, načervenalé výběžky.

V. 0·20—0·40 *m.* Koruny větší, sytě žluté. Mrcásky hlavního kořene s kořínkovými bambulkami. L. major Sm.

♃ Červen—září. Mokrá, bařinná luka, příkopy vodní, rašelinné tůně, vlhká lesní místa, u potokův, v chladnějších a hornatějších polohách a v předhoří rozšířen. Neroste v brněnském, znojemském (Oborny) a prostějovském kraji (Spitzner). V Jihlavsku: u Dlouhé stěny poblíž Jihlavy (Neumann). V Olomoucku: rašelinná luka na levém břehu Moravy u Olomouce, jako u Kláštera Hradiska hojný (Makowsky), v příkopech vodních při trati u Zábřeha (Panek), u Velk. Losína (Oborny). Mimo to: u Luhačovic (Schlögl), vlhká luka u Jindřichova (Schlosser), luka u Frýdlandu a v údolí Ostravice až k Hutím (Oborny), u Bělotína (Ripper), u Příbora (Czížek), bařina pod Černou kaplí a pod Štaudlem u Místku (Gogela).

Ve Slezsku: rozšířen v Těšínsku (Kolbenheyer), v nižinách kolem Vidnavy až k horám nad Latzdorfem a kolem Reivízu velmi hojný (Vierhapper).

397. Tetragonolobus Rivin. Ledenec.

1308. T. siliquosus Roth. (L. luštinatý). Lodyhy položené neb vystoupavé, na dolejšku větevnaté a jako listy roztroušeně přitiskle chlupaté neb lysé. Listy zpeřeně 5četné, nejdolejší 2 listy palistovité, menší, šikmě vejčité, širokou spodinou k řapíku a k objemu lodyhy přirostlé, objímavé, 3 lístky na konci řapíka klínovitě opakvejčité neb vejčitě podlouhlé, celokrajné, postranní šikmé. Okolíky úžlabní, dlouze stopkaté, namnoze 1-, zřídka 2květé, květy krátkostopečné, listovitým, 2—3dílným listenem podepřené. Křídla lusku rovná, asi s $1/4$ šířky postranní stěny lusku. Oddenek dílem přímo větvitý, dílem plazivé šupinaté výběžky vyhánějící.

D. 0·15—0·30 *m*. Koruny světle žluté, veliké; listy přitlouslé. Lotus siliquosus L.

♃ Květen—červenec. Vlhká luka, příkopy, meze, háje, zvláště na půdě slané, v nižinách porůzný. V brněnském kraji: u Brna, Měnína, Tuřan, Nov. dvoru u Nikolčic a Čejče (Makowsky)!, u Blučiny (Niessl)!, kraje cest u Hustopeče (Schierl)!, u Klobouk (Steiger)!, u Zaječí a Podivína (Uechtritz)!, u Lednice (Reissek)!, Židenice, hojný u Vostopovic, Střelice, Mal. Hostihrádky, Hodějice, Slavkov, Židlochovice, Moutnice, Terezov, Brumovice, Kobylí, Velk. Pavlovice, Star. Břeclav, Lanžhot, Břeclav, Poštorna, Nov. ves. — Ve Znojemsku: hojný kolem Mikulova a odtud až k Nov. mlýnu (Makowský), u Doln. Dunajovic, Nov. sídla, Nov. Přerova, mezi Frelešdorfem a Drnoholcem, u Gutenfeldu a Bratibrunu (Ripper), u Litobratřic (Zimmermann), mezi Milfrounem a Našeticemi, kolem Jaroslavic, Hrádku a Hrušovan (Oborny). V uh. hradišťském kraji: příkopy silniční u Bzence směrem k Vračovu (Bubela), u Hodonína (Uechtritz), Strážnice, Dlouhá luka a při potoku pod stanoviskem u Javorníka. Ve Slezsku: u 1. jezu u Těšína a druhdy na Grabině (Kolbenheyer).

* Glycyrrhiza L. Lekořice.

* **G. glabra L.** (L. hladkoplodá). Lodyhy přímé, jednoduché neb větvité, skoro lysé. Listy 5—6 jařmé, lístky vejčité neb podlouhle vejčité, vykrojené, krátkořapičné, žláznatě tečkované, vespod lepkavé, řapíky mrtnaté. Palisty opadavé. Klas stopkatý, úžlabní, kratší listu mateřského, z květů pooddálených, řídkých. Koruny modré s křídly fialovými. Lusk lysý, hrotitý, 3—4 semenný.

V. 0·30—1·00 *m*.

♃ Červen, červenec. V jižní části někdy pěstovaná a porůznu zdivočelá. U Vistonic a Pardorfu druhdy pěstovaná a zdivočelá (Schlosser), u Popic a Vel. Starvic pěstovaná a zdivočelá (Schierl), u Hustopeče (Reissek), u Výmyslic a j. (Oborny), při plotech, na mezích a rolích zdivočelá kolem Mikulova, Strachotína a Pouzdřan (Makowsky), velmi hojná v některých vinicích u Bzence a na Sv. Florianku zdivočelá, jako zbytek dřívější kultury (Bubela), u Místku a Metylovic zřídka pěstovaná (Gogela).

398. Galega Tourn. Jestřabina.

1309. G. officinalis L. (J. lékařská.) Lodyha přímá, dole větvitá, namnoze lysá. Listy lichozpeřené, 5—8jařmé, lístky krátkořapičné, podlouhle kopinaté, hoření kopinaté, s dlouhým vláskovitým hrotem. Palisty šikmo-střelovité, kopinatě zakončité, na lodyze trochu šikmo sbíhající. Hrozny úžlabní, přímé, řídké, hojnokvěté, dlouze stopkaté. Listeny šidlovité. Kalich vzadu na dolejšku vakovitě prohlubený, zuby jeho dlouhé, vlá-kovité. Oddenek přímo vetevnatý.

V. 0·50—1 00 *m*. Pavézka lilákově modrá, křídla a člunek světlejší, bělavé, zřídka celá koruna bílá.

♃ Červen—srpen. U potokův a příkopův, v hájích, v křoví, kraje lesní, v nížinách jižní části roztroušena, jinde pořídku. V brněnském kraji: Rajský lesík u Černovic, Blučina (Makowsky), háje mezi Vranovicemi a Němčicemi, u Rajhradu, jakož i v hájích při Svratce od Brna až k jejímu ústí jako u Komárova, Židlochovic a Mušova (Reissek), u Podivína (Schlosser)!, u Břeclavi a Příklud (Uechtritz)!, při Dyji u Strachotína a v lese u Ivana (Schierl), Šakvice, Polava, St. Břeclav, Selee. — U Lanštorfa, v háji mezi Frelešdorfem a Trabinským dvorem (Ripper), u Vistonic, Nov. Přerova, v okolí Jaroslavic a Hrušovan (Oborny), u Mikulova (Domas), při Dyji od Drnoholce až k Lednici (Makowsky), u Jenešova v náměstském okresu (Roemer). V uh. hradištském kraji: Záhlenice u Kroměříže (Zahradník), po březích Moravy u Uh. Hradiště pořídku, u Luhačovic (Schlögl), luka při Moravě u Bzence, luka a křoví u Písku a v příkopech lučních mezi Olšovicemi a bzeneckým nádražím (Bubela). Ve východní části: hrad Lúkov (Červinka), kraje cest u Střebetic směrem k Zahlenicům (Sloboda), při Bečvě u Jablunky (Sapetza), v příkopu u cesty pod Kamennou u Stařice poblíž Místku nehojně (Gogela). Ve Slezsku při Moravici u Melče (Mükusch).

* Colutea L. Žanovec.

*** C. arborescens L.** (Ž. obecný, šocovice ovčí, měchýrník). Keř s listy 3—5jarmě lichozpeřenými, lístky opakvejčité neb elliptické, na konci vykrojené. Palisty 3hranně kopinaté, krátké, polomázdřité, chlupaté. Hrozen úžlabní, 3—6květý, přímý, kratší neb zdélí listu podporného. Hrbolky pavézky uťaté. Lusk podlouhle elliptický, obak zašpičatělý, nadmutý, nepukavý.

V. 1·50—4·00 *m*. Koruny zlatožluté, pavézka s červenohnědou skvrnou.

♃ Květen, červen. Původem z jižní Evropy, u nás v sadech a na keřnatých stráních často sázený a někdy zdivočelý, jako u Cacovic, na Kraví hoře, Žlutém kopci, v Písárkách, na Holedně u Jundrova atd. — Za nádražím u Bedihoště 2 keře jako zdivočelé (Spitzner), v Oboře u Kroměříže (Palla), v Háji u Bzence úplně zdomácnělý (Kotek), malý keř na kopcích mezi Čejčem a Kobylí jako samorostlý (Spitzner).

* Robinia L. Trnovník.

*** R. pseudacacia L.** (Akát.) Listy lichozpeřené, 5—8jařmé, lístky vejčité až vejčitě podlouhlé, zpředu často vykrojené, hrotité, na

delším kloubnatém řapíčku, postranní s 1, konečný s 2 šidlovitými palisty. Palisty lístu zakrnělé, na loňských větvích namnoze v krátké trny přetvořené. Hrozny úžlabní, převislé, řídké, leč hojnokvěté. Lusky na švu semenném šidlovitě rozšířené, lysé.

V. 15—20 *m*. Koruny veliké, bílé, vonné.

♃ Květen, červen. Původem ze sev. Ameriky, u nás v sadech, plotech, na stráních a v lesích zhusta sázený a někde, zvláště v jižní části, zdivočelý.

Caragana arborescens L. (Čimišník obecný), s listy 4—5jařmými, sudozpeřenými a řapíkem ve špičku vybíhajícím sází se zhusta v libosadech.

399. Oxytropis DC. Vlnice.

1310. O. pilosa DC. (V. obecná.) Huňatá. Listy šedozelené, 5—13jařmé; lístky podlouhle kopinaté, špičaté, dolejších listů podlouhle vejčité. Palisty bylinné kopinaté, při spodu řapíka vetknuté, jinak prosté. Hrozny vejčité, posléz podlouhlé, dosti husté, dlouze stopkaté, se stopkou delší než list podporný. Listeny čárkovité, huňaté. Kalich trubkovitý, zuby čárkovitě šidlovité, zdélí neb delší trubky. Lusky čárkovitě válcovité, přímé, v kalichu skoro přísedlé, huňaté, s semenicí přihrádkovitě vetknutou.

V. 0·20—0·35 *m*. Plátky světle žluté. Listy sivozelené. Astragalus pilosus L.

♄ Květen, červen. Suché trávníky, skalnaté a kamenité stráně, chlumní pastviny, v teplejší pahorkatině porůzná. U Pouzdřan (Niessl)!, ve vinicích u Nosislavi, u Otnic, Sokolnic a Čejče (Makowsky),! u Klobouk a Krumvíře (Steiger)!, Polavské kopce (Uechtritz sen.)!, vápenité kopce u Mikulova, jako u Sv. Šebestiana a na Turoldu (Oborny)!, Kolby u Uherčic, Židlochovice, Hustopeč, Kurdějov, Morkůvky, luční úklony u Krumvíře, pod Katovnou a na j. m. u Kobylí, Velk. Pavlovice, Větrník u Dražovic.

400. Astragalus L. Kozince.

A) Lodyha velmi skrácená, hustě listnatá. Palisty mázdřité, mezi sebou volné neb hořejší na opáčné straně řapíku srostlé a ke ztlustlé spodině řapíku trochu přirostlé.

1311. A. exscapus L. (K. bezlodyžný). Odstále huňatý. Listy přízemní řapíkaté, hustě nahloučené, 10—15 jařmé, lístky krátkořapičné, vejčité neb vejčitě podlouhlé neb okrouhlé, špičaté neb též vykrojené. Palisty široce kopinaté. Hrozny skoro přísedlé, úžlabní, strboulovité, chudo-, namnoze jen 5—9květé, mnohem kratší než list podporný. Stopky as zdélí trubky kališní. Listeny blánovité, čárkovité neb čárkovitě kopinaté, šidlovitě zakončené. Kalich trubkovitý, zubů kopinatých, skoro zdélí trubky. Lusky vejčité, nafouklé, přímé, huňaté. Oddenek přímo větevnatý, namnoze vícehlavý, vícelodyžný.

V. 0·05—0·15 *m*. Kalichy bledé, koruny veliké, zlatožluté, s pavézkou dlouhou.

♃ Květen, červen. Skalnaté a travnaté kopce, suché louky, meze, v jižní části pořídku. Kopce u Čejče (Wiesner a Makowský)!, kopec u Hovoran (Makowsky), kopec u Čejkovic (Schierl), kopec u Kobylí. — Na některých mezích mezi náspem trati a dědinou Milfrounem (Richter).

B) Lodyha prodloužená, oddáleně listnatá. Palisty k řapíku nepřirostlé neb toliko nejdoleji zcela nepatrně přirostlé.

1. Koruny žluté neb žlutavě bílé.

1312. A. cicer. L. (K. cízrnovitý, cizrna planá). Přitiskle chlupatý. Lodyha položená, koncem vystoupavá, rozkladitě větevnatá. Listy 8—13jařmé, lístky dolejších listův okrouhlé, hořejších podlouhlé až podlouhle kopinaté, tupé neb krátce špičaté, brvité. Palisty bylinné, kopinaté, k dolejšku rozšířené a mázdřité, dolejší naproti listu kraji svými se dotýkající, hoření srostlé. Hrozny klasovité, podlouhlé, zdélí neb kratší listu mateřského. Květy přímé, skoro přísedlé. Kalichy trubkovité, přitiskle černě chlupaté, zubů 3hrannně šidlovitých mnohem kratších trubky. Lusk nafouklý, kulatě vejčitý, černě srstnatý, v kalichu přísedlý, posléz jej protrhávající. Oddenek oblý, plazivý, větvitý.

D. 0·30 - 0·80 *m.* Koruny světle žluté.

♃ Červen, červenec. Luka, trávníky, keřnaté úklony, křoviny, kraje lesův, v střední a jižní části rozšířen, jinde porůzný neb schází. V brněnském kraji: od Brna dolů rozšířen, v severní části schází (Makowsky), u Brna, Kartouz, hojný kolem Ivančic (Oborny)!, u Klobouk (Steiger)!, u Čejče (Uechtritz)!, mezi Podivínem a Břeclaví (Ripper)!, Vejhon u Židlochovic (Schierl)!, Černá pole, Husovice, u cihelen na cestě ku prachárnám, Žlutý kopec, u Hodějic, od Hustopeče až ke Kobylí, Velk. Pavlovice, Star. Břeclav. — Na Zlechově u Seloutek v okolí prostějovském (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Znojma, Milfrouna, Tasovic, Jaroslavic, Hrušovan, Drnoholec, jako též podél zemské hranice obecný, neroste v severní části jako kolem Náměště (Oborny). V Olomoucku: u Olomouce jen pořídku, jako u Slavonína (Mik). V uh. hradištském kraji: u Velehradu (Sapetza), u Uh. Hradiště (Schlögl), u Kyjova a Mutěnic (Uechtritz), při Syrovinském potoku v předměstí Olšovice u Bzence (Bubela), Strážnice, Radějov, Knězdub, Velká, luka Vojšice u Mal. Vrbky, Kuželová, Machova luka a luka Doliny u Javorníka, Uh. Brod, Havřice. — Květná zahrada u Kroměříže (Palla), na Javořině (Holuby). V ostatní části: Kruhy u Tučap (Červinka), u Rusavy na kopcích kolem Chomýže a v bažantnici u Holešova (Sloboda). Ve Slezsku: při Mlýnském potoku u Těšína (Kolbenheyer).

1313. A. asper Jacq. (K. drsný,) Lodyha přímá, tuhá neb vystoupavá, jednoduchá neb větvitá a jako listy a kalichy přitiskle chlupatá. Listy 10—15 jařmé, lístky podlouhlé, čárkovitě podlouhlé až čárkovité, tupé neb špičaté. Palisty kopinaté, volné, ku spodině řapíka přísedlé. Hrozny ztuha přímé, husté, prodlouženě čárkovité, se stopkou svou 2—3krát delší listu mateřského. Květy přímé,

kratičce stopkaté. Kalich trubkovitý, zubů šidlovitých kratších trubky. Lusk podlouhle čárkovitý, slabě 3hranný, 2pouzdrý, pýřitý, k ose hroznu přitisklý. Oddenek vícehlavý.

V. 0·30—0·70 *m*. Koruny bledožluté, pavézka temnější.

♃ Květen, červen. Luka, trávníky, cesty, velmi pořídku. Luka u Čejče, 1856 Makowským objeven; pak na cestě z Bohumělic do Klobouk (Steiger).

1314. A. glycyphyllus L. (K. sladkolistý.) Lysý neb velmi roztroušeně chlupatý. Lodyha položená neb popínavá. Listy 4 až 7jařmé. Lístky oddálené, vejčité, vejčitě okrouhlé neb vejčitě podlouhlé, tupé neb vykrojené. Palisty vejčité až vejčitě podlouhlé, hoření volné, dolení jakož i palisty na neplodných lodyhách naproti řapíku srostlé. Hrozny podlouhlé, dlouze řapíkaté, kratší svého listu mateřského. Květy krátce stopkaté, rovnovážně odstálé. Kalichy lysé, krátce zvonkovité, zuby jejich šidlovité, kratší trubky. Lusky čárkovité, vzhůru ohnuté, zašpičatělé, čnělkami hákovitými k sobě skloněné, vespod hluboko rýhované, stopkaté. Oddenek oblý, plazivý větevnatý.

D. 0·50—1·00 *m*. Koruny nazelenale běložlutavé.

♃ Červen, červenec. Světlé suché lesy, keřnaté kopce, křoví, kraje lesní, v celém území od roviny až na předhoří rozšířen a hojný.

2. Koruny fialově modré neb lilákové.

a) Palisty vespolek v poloviční protilistou pošvu srostlé.

1315. A. danicus Retz. (K. dánský.) Lodyhy z položeného dolejška vystoupavé, jednoduché neb větvité i s listy chlupaté. Listy 8—11jařmé; lístky podlouhlé, dolejších listů vejčité, hořeních čárkovitě podlouhlé, tupé neb vykrojené. Klasy strboulovité, vejčité, neprodloužené, dlouze stopkaté, delší než list mateřský. Listeny vejčité až vejčitě kopinaté, blánovité. Kalichy trubkovité, zuby jejich kopinaté, 2—2½krát kratší trubky i s touto přilehle černě chlupaté. Čepel pavézky podlouhle vejčitá, hluboce vykrojená, 1½krát delší než čepel křídel. Semenník na stopce o ½kratší. Lusky okrouhle vejčité, přímé, bělohuňaté. Oddenek větvitý, často mnoholodyžný.

V. 0·10—0·25 *m*. Plátky fialově modré, na spodu žlutavě bílé. A. hypoglottis Smith. et. Aut.

♃ Květen, červen. Suchá luka, trávníky, meze, travnatá návrší, v střední a jižní části porůzný. V brněnském kraji: u Moutnic, Měnína, Nikolčic a Hovoran (Makowsky), kopce mezi Šardicemi a Prací a u Začan (Oborny), u hodonínské cihelny, luka u Hustopeče (Schierl), polní cesty na Staré hoře u Klobouk (Steiger), u Čejče (Wiesner), u Břeclavi. — Karlov (Schlosser). Ve Znojemsku: u Mikulova (Domas) a na některých místech podél hranice zemské (Uechtritz

sen.). V uh. hradišťském kraji: u Velké (Schlosser)!, Mal. Vrbka, Kuželova. — Filipov u Javorníka (Makowsky), Strání, Horn. Němčí, hojně hřebenem průsmyku Stránského mezi Javořinou a Lopeníkem, tato stanoviska ještě na Moravě (Holuby).

1316. **A. onobrychis L.** (K. vičencový) Lodyhy položené neb vystoupavé, tak jako listy šedozelené, přitiskle chlupaté. Listy 8—14 jařmé, lístky podlouhlé až čárkovitě kopinaté. Klasy vejčité, úžlabní, dlouze stopkaté, později prodloužené a volné. Listeny blánovité vejčitě kopinaté. Kalich trubkovitý, zuby jeho ze širokého spodu šidlovité, 3—4krát kratší trubky a i s touto bělochlupaté aneb se vtroušenými černými chlupy. Čepel pavézky čarkovitě podlouhlá, na konci zaokrouhlená, 3krát delší křídel. Lusk vejčitě podlouhlý, tupě 3hranný, bělohuňatý, přímý, přísedlý. Oddenek přímovětevnatý, trstnatý, mnohohlavý, namnoze mnoholodyžný.

V. 0·20—0·40 *m*. Koruny světle fialově modré.

♃ Červen, červenec. Suché travnaté kopce, luka, meze, kraje cest, zvláště na půdě hlinité, ve střední a jižní části rozšířen, jinde schází. V brněnském kraji: od Brna na jih hojný, na sever neroste (Makowsky), Nebovidy, Sokolnice, Němčice, Střelice na náspech trati od Břeclavi až po Brno, u Vranovic, mezi Kounicemi a Pravlovem, u Krumlova, Vedrovic a Miroslavi (Oborny), hojný u Ivančic (Schwoeder)!, nezřídka u Klobouk (Steiger), kopce u Terezova (Spitzner), Židenické kopce, Slatinské skály, Líšeň, Mordovna, Hády u Obřan, u cihelen za Vídeňkou, Písárky, Čertův zmol a j. m. u Kohoutovic; Bohonice, Leskovec, Vostopovice, Bosonohy, Vážany, Větrník u Dražovic, Ždánice, Hustopeč, Kurdějov. Morkůvky, Krumvíř, Čejč, Kobylí, Velk. Pavlovice, Kounice, Němčice a odtud až po Budkovice, Zábrdovice poblíž Vedrovic, Olbramovice, Tulešice a jinde v okresu krumlovském obecný. — Ve Znojemsku: u Višňové, Znojma, Hodonic, Tasovic, Hrušovan a v celé jižní části hojný, řídčejší neb schází v severní pahorkatině, neroste již u Jevišovic a odtud až k Náměšti (Oborny). V uh. hradišťském kraji: u Uh. Hradiště dosti pořídku (Schlögl), u Kyjova (Uechtritz), na Sv. Florianku u Bzence a na kopcích mezi Vlkošem a Kyjovem hojný (Bubela).

b) Palisty volné, toliko nejdolejší srostlé. Hrozny řídké, prodloužené.

1317. **A. austriacus Jacq.** (K. rakouský). Lodyhy položené neb vystoupavé, větvité a jako listy přitiskle útle pýřité. Listy velmi útlé, 7—10jařmé, lístky čárkovité, toliko nejdolejších listů vejčité podlouhlé, tupé neb vykrojené. Hrozny 10 až 16květé, řídké, později prodloužené. Stopky květní skoro tak dlouhé jako kalich šikmě zvonkovitý, krátce zubatý, černě chlupatý. Pavézka opakvejčitá jen málo delší než křídla 2klaná. Lusk čárkovitě podlouhlý, skoro 3hranný, v kalichu přísedlý, visutý, pýřitý. Oddenek přímý, mnohovětevný, trsnatý.

V. 0·15—0·30 *m*. Koruny lilákové, k dolejšku žlutavě bílé, zřídka zcela bílé (β albiflorus), nejmenší ze všech v tom rodu, listy nejužší, nejhořejší skoro niťovité.

♃ Květen, červen. Výslunné kopce, suché trávníky, kraje lesův, u cest a na mezích, v teplejší pahorkatině jižní a střední Moravy roztroušen. V brněnském kraji: hojný mezi Sokolnicemi a Oujezdem, mezi Moutnicí a Telnicemi, u Pavlovic a Nikolčic (Makowsky), Němčany u Slavkova a kopce u Nosislavi, u Kobelnic (Niessl), u Ivančic (Schwoeder), u Klobouk (Steiger), u Čejče, na Polavských kopcích (Schlosser), Mal. Hostihrádky, Šaratice, Větrník u Dražovic, Hustopeč, Kurdějov, Krumvíř. — Ve Znojemsku: nezřídka na Sv. kopečku u Mikulova a v hlubokých cestách v okolí Jaroslavic mezi Milfrounem a Tasovicemi (Oborny), na Spáleném kopci (Domas), na Turoldu a Šibeničníku u Mikulova, u Drnoholec, mezi Nov. sídlem a Gutenfeldem (Ripper). V uh. hradišťském kraji: mezi Čejčem a Hodonínem (Makowsky), u Hovoran a Čejkovic (Uechtritz.)

401. Coronilla L. Cičorka, čičorečka.

1318. C. varia L. (Č. pestrá). Lodyhy hranaté, položené neb vystoupavé, bylinné. Listy 6—10jařmé, travozelené, lístky podlouhle vejčité až čárkovitě podlouhlé, tupé neb vykrojené, hrotité, nejdolejší jařmo blízko dolejška řapíka. Palisty čárkovitě kopinaté, prosté, bylinné. Okolíky 12—20květé, úžlabní, dlouhostopečné, stopky květní 2–3krát delší kalicha. Kalich mističkovitý, trochu nestejný, zubů přišpičatělých. Nehty plátků trochu delší než kalich. Lusk bezkřídle 4hranný, růžencovitý, 3—12členný, obloukem odstálý až přímý. Oddenek větevnatý, namnoze vícelodyžný.

D. 0·40—1·00 *m*. Křídla a člunek bílé, tento na konci černonachový, pavézka růžová.

♃ Červen—srpen. Luka, pastviny, meze, cesty, kraje lesův, v celém území obecná.

* **Hippocrepis comosa L.** (Podkovka). Podobná Coronille s květy žlutými, lístky četnější, 11—15, menší, užší, palisty více bylinné, prosté, trubka kališní zvonkovitá, zuby její málo kratší trubky, lusk ze článků podkovitě prohnutých, plochými, blánovitými klouby souvisících, černavými hrboulky posetých. U Popovic a Derflův u Uh. Hradiště poskrovnu (Schlögl), nejisto, zdali zde úplně samorostlá a teď ještě se vyskytuje.

* **Ornithopus sativus Brotezo** (Ptačí noha, serradella portugalská). Lodyha vystoupavá neb položená. Listy mnohočetné, bezpalisté, lístky vejčitě podlouhlé, hrotité. Květy po 5—10 pospolu, koruny růžové; kalich trubkovitý, zuby jeho šídlovité, skoro zdélí trubky. Lusky čárkovité, smáčknuté, růžencovitě zaškrcované. U nás pouze zavlečená při západní dráze u Prostějova (Spitzner).

402. Hedysarum L. Kopyšník.

1319. H. obscurum L. (K. tmavý). Lodyha přímá neb vystoupavá, na dolejšku tak jak oddenek suchomázdřitými šupinami palistovými posázená, jednoduchá neb chudě větvitá i s listy roztroušeně chlupatá,

Listy 5—9jařmé, lístky vejčitě podlouhlé nebo elliptické, celokrajné, špičaté. Palisty suchomázdřité, pošvovité. Hrozny 1—2, úžlabní, delší listu mateřského. Listeny delší stopek květních. Květy veliké, později rovnovážné, posléz jako lusky visuté. Kalichy trubkovitě zvonkovité, srstnaté, často načervenalé, zuby jejich zdélí trubky. Lusk 1—5členný, lupenkovitě smáčknutý, stopkatý, útle pýřitý, články okrouhlé, síťovitě žilnaté, na švech tenkomázdřitě křídlaté. Oddenek dlouhočlenný, plazivý.

V. 0·15—0·30 *m*. Koruny nachové. Listy hnědě tečkované.

♃ Červen, červenec. Příkré, vlhké skalní úklony, valouny, velmi pořídku. Posud jen ve Velk. kotlině na několika místech na břidlici (Grabowski), nejjistěji na úklonech Janovických od pramenů Moravice v pravo ležících (Oborny).

403. Onobrychis Tourn. Vičenec.

1320. O. viciaefolia Scop. (V. obecný). Lodyha položená, vystoupavá neb přímá, jednoduchá neb větvitá a jako listy roztroušeně přitiskle srstnatá. Listy 8—13 jařmé, lístky elliptické, podlouhlé až čárkovitě podlouhlé, tupé neb vykrojené, útle hrotité. Palisty suchomázdřité, u předu se dotýkající neb v 2klanou poloviční pošvu srostlé. Hrozny velmi dlouze stopkaté, úzké, později prodloužené. Kalich zvonkovitý, huňatý, zubů šidlovitých, zdéli trubky. Křídla velmi malá, kratší kalicha, člunek asi zdélí pavézky. Lusk okrouhle opakvejčitý, na hořením kraji plochý, na hřebenu a na žilách vynikle síťovitého středu ploch ostnitě zubatý, chlupatý. Oddenek přímo-větvitý, se silným, hlubokým kořenem.

V. 0·30—0·60 *m*. Koruny tmavorůžové, nachově žíhané. Bylina samorostlá více položená, slabší. Hedysarum onob. L., O. sativa Lamk.

♃ Květen—červenec. Výslunné, travnaté stráně, kopce, meze, luka, pastviny, cesty, v střední a jižní části všude samorostlý, jinak v celém území zhusta pěstovaný a často zdivočelý. V jižní části brněnského, ve znojemském a uh. hradišťském kraji obecný, neroste v nejsevernější části kraje brněnského (Oborny), u Rožinky zdivočelý (Havelka), hojný ve Vyškovsku a Hustopečsku. V kraji prostějovském porůzný (Spitzner), kopce u borovského mlýna poblíž Třebíče (Zavřel), neroste u Jihlavy (Pokorny), hojný v Olomoucku a na sever ještě u Šumberka (Paul a Oborny), u Kroměříže pouze zavlečený: na kopci Barbořínu, na náspech trati a u Ratajе (Palla), na Javořině (Holuby), u Vsetína na v. m. zdivočelý (Bubela), v kamenci u Ostravice porůznu, hojněji na Kamenné u Stařice (Gogela). Ve Slezsku: na stráních u Skalice při Frýdku (Gogela), u Těšína a Bělska (Kolbenheyer), u Lišné (Schube), v Opavsku a u Vidnavy.

* Phaseolus L. Fazol.

* **P. vulgaris L.** ampl. (Fazol obecný, ledvinkový hrách, bob). Lodyha přímá neb otáčivá. Listy 3četné, lístky vejčité, dlouze zakončité, postranní šikmé. Palisty malé, kopinaté. H r o z n y úžlabní, c h u d o k v ě t é, k r a t š í n e ž l i s t m a t e ř s k ý. L u s k po-

dlouhlý, dosti rovný, hladký, visutý. Dělohy nad zem vycházející.

V. 2·00—3·00 *m*. Koruny bílé nebo nažloutlé, lilákové neb načervenalé. Semena bílá nebo barevná, též strakatá. *β*) nanus L. sp. Lodyha nízká, 0·30—0.50 *m*. v., sotva otáčivá, s květy namnoze bílými.

⊙ Červen—srpen. Původem z Asie v střední a jižní části i s odr. *β*. na polích neohražených zhusta pěstovaný, jinde jen v zahradách.

* **P. multiflorus Lamk.** (F. mnohokvětý, turecký). Lodyha prodloužená, vždy otáčivá. Listy 3četné, lístky vejčité, krátce přišpičatělé. Palisty kopinaté. Hrozny bohato-květé, delší než list mateřský. Lusk trochu ohnutý, draslavý, visutý. Dělohy namnoze pod zemí zůstávající.

V. 3·00—4·00 *m*. Koruny šarlátové nebo dvojbarevně červené a bílé.

⊙ Červen—srpen. Původem z jižní Ameriky, u nás zvláště ve studenějších krajinách zhusta v zahradách pěstovaný.

* Cicer L. Cizrník.

* **C. arietinum L.** (C. obecný). Lodyha přímá, větvitá a jako celá bylina bohatě žláznatě chlupatá. Listy lichozpeřené, lístky vejčitě podlouhlé, tupé, ostře pilovité. Hrozny úžlabní, zakrněním namnoze 1květé, kratší než list mateřský. Kalich trochu šikmě zvonkovitý, zubů delších trubky. Lusky silně nadmuté, podlouhle vejčité, skoro kosníkové, namnoze 2semenné, žláznatě chlupaté.

V. 0·30—0·40 *m*. Koruny lilákové.

♃ Červen, červenec. Původem z východu, v jižní části zhusta pro semeno na polích neohražených pěstovaný. Kolem Milfrouna, Tasovic, Našetic a dolů až k Stracholicům a Jaroslavicům (Oborny).

404. Vicia L. Vikev.

A) Euvicia. Květy v hroznech ± zkrácených a zcela krátce stopkatých chudo- (1—5) květých, často zdánlivě po 1—2 úžlabní. Čnělka tlustá od hřbetu smáčknutá a na zadní straně silně vousatá. Palisty na vnější straně s medovou jamkou.

1. Lusk nadmutý, s houbovitými branicemi mezi podlouhlými, na jednom konci pupkatými semeny.

* **V. faba L.** (Bob obecný, sviňský). Lodyha silná, přímá, lysá. Listy 1—3jařmé, šedozelené, lístky veliké, přítlustlé, elliptické neb podlouhlé. Palisty široce střelovité, zubaté. Hrozny 2—5květé. Kalich trubkovitý, se zuby kopinatými, nestejnými. Pavézka lysá. Lusk podlouhlý, přímý, kožovitý, útle pýřitý.

V. 0·50—1·00 *m*. Koruny veliké, bílé, pavézka fialově žilnatá, křídla s černou skvrnou. Bylina statná, tučná.

⊙ Červen, červenec. Dle domnění z východu, seje se v celém území, zvláště v teplejších rovinách jakožto píce.

* V. narbonnensis L. (V. narbonská). Roztroušeně mrtnatá. Listy hoření 2—3jařmé, dolení 1—2jařmé, často jen hrotem ukončené. Palisty poloměsíčité, nestejně zastřihovaně zubaté. Kalich s kopinatými doleními, 3hrannými hořeními zuby. Pavézka lysá. Lusk lysý neb roztroušeně chlupatý, štětinatě brvitý šikmo neb rovnovážně odstálý.

D. 0·30—0·60 *m.* Koruny značné, kalně nachové. Lístky přítlustlé, veliké, šedozelené.

⊙ Květen, červen. Původem z jižní Evropy, u Bedihoště setá (Spitzner).

2. Lusky bez houbovitých branic mezi semeny.

a) Osa hroznu velmi skrácená, 1—2květá, nejřídčeji až 3květá. Zuby kališní dosti stejné, kopinaté, prodloužené.

α) Květy velmi malé, skoro přísedlé. Listy 2—3jařmé, na konci hrotem neb jednoduchou rozvilinou ukončené.

1321. V. lathyroides L. (V. hrachorovitá). Lodyha položená neb vystoupavá, na dolejšku dosti silně větvitá a jako listy útlá a odstále pýřitá. Listy namnoze 3jařmé, hrotem nebo jednoduchou rozvilinou ukončené, lístky pýřité, dolení opakvejčité, přísrdčité, hořeních lístů čárkovité až kopinaté, zašpičatělé. Palisty polostřelovité, celokrajné. Květy zdánlivě jednotlivé, úžlabní, skoro přísedlé. Trubka kališní chlupatá. Čnělka kratičká. Lusk čárkovitý, lysý. Semena tupohranně kostkovitá, jemně bradavičnatá.

V. 0·08—0·20 *m.* Koruny malé, fialové neb lilákové.

⊙ Duben, květen. Suché, travnaté pahorky, kraje lesův, trávníky, u cest, v střední a jižní části roztroušená, jinde porůznu. V brněnském kraji: u Ivančic (Niessl). V Prostějovsku: u Drahan (Spitzner). Ve Znojemsku: u Jemnic a Podolí (R. a M.), u Šumwaldu, v údolí Hradnice u Znojma, na Eliášových skalách u Hradiště, suchá místa na lukách při Dyji mezi trouznickým mlýnem a plovárnou u Znojma, na úklonech Pelcberku u Nesechleba a Bohumělic, nejhojněji poblíž Kukelaje, v Mločím žlebu u Velk. Mašovic (Oborny). V uh. hradištském kraji: v Hodonínském lese a u Mutenic (Niessl), u Velehradu (Schlögl), u Uh. Hradiště (Bubela a Schlögl), na trávnících a náspech trati u Bzence hojná (Bubela). Ve východní části u Skalky poblíž Hranic. — Ve štěrku Ostravice u Místku (Gogela). Ve Slezsku u Blogotic a Koňské (Kolbenheyer), při sev. dráze u Opavy (Svěrák).

β) Květy menší. Listy 3—8jařmé, s úponkou rozvětvenou.

* Květy skoro přísedlé, jednotlivé.

***1322. V. sativa L.** (V. setá). Lodyha jednoduchá neb větvitá, přímá neb otáčivá a jako listy odstále pýřitá. Listy 6—8jařmé, s úponkou 3dílnou, lístky opakvejčité nebo klínovitě po-

dlouhlé, na konci vykrojené neb uťaté, hrotité. Palisty polo-měsíčité, stříhaně ostře zubaté. Květy úžlabní krátce stopkaté. Lusk široce čárkovitý, šikmě zašpičatělý, nejprv smáčknutý, uzrálý méně naduřelý, roztroušeně mrtnatý, kožově hnědý, kalich protrhující, přímý. Semena hladká, matně aksamitově třpytivá, větší, smáčknutější, s boky plochými neb trochu vtisklými.

V. 0·30—0·80 *m*. Koruny značné, pavézka modrá, křídla nachová, člunek bělavý.

⊙ také ozimá. Květen—červenec. Na polích v celém území setá, na úhorech a mezích často zdivočelá.

1323. V. segetalis Thuill. (V. obilní). Lodyha jednoduchá neb větvitá a jako celá bylina roztroušeně pýřitá, dole až skoro lysá. Listy 5—7jařmé, lístky dolení klínovitě podlouhlé, hořeních listů čárkovitě podlouhlé, uťaté a hrotité. Lusk úžeji čárkovitý, zralý naduřelý, načernale hnědý, velmi roztroušeně mrtnatý neb olysalý, kalich protrhující, odstálý.

V. 0·30—0·80 *m*. Koruny menší než u předešlé, dosti stejnobarevné, nachově fialové, V. sativa *β*. variifolia Neil.

⊙ též ozimá. Květen, červen. Role, úhory, meze, mezi obilím, kraje lesní, od roviny až do předhoří hojná.

* * Květy namnoze zřetelně stopkaté, často po 2.

1324. V. angustifolia Roth. (V. úzkolistá). Lodyha jednoduchá neb větvitá, jako listy roztroušeně chlupatá neb skoro lysá. Listy namnoze 5—, řídčeji vícejařmé, lístky hořeních listů čárkovité, tupé neb přišpičatělé. Palisty malé, ledvinkovité, hluboce ostře zubaté, odstálé. Květy jednotlivé neb po 2, úžlabní. Trubka kališní 2krát delší zubů kopinatých, ku předu namířených. Koruny dosti malé, pavézka lysá, 2krát delší křídel. Lusk úzký, čárkovitý, naduřelý, posléze černý, lich v čas uzrávání neprotrhávající, roztroušeně chlupatý až skoro lysý, odstálý.

V. 0·10— 0·50 *m*. Koruny dosti stejnobarevné, nachově fialové.

⊙ též ozimá. Květen, červen. Luka, pastviny, trávníky, kraje lesův, mezi obilím porůzná. V brněnském kraji dosti hojná (Makowsky), Hády u Obřan, Mokrá hora, Dražovice. — V Prostějovsku: na Kosíři, u Určic, Krumsína (Spitzner). Kolem Jihlavy roztroušen (Pokorny), hojněji kolem Slavonic, jako u Nov. vsi, Rudolce, Slavonic, Bolíkova atd. (Oborny), u Nov. Města (Havelka), Mor. Budějovice, Nov. Říše, Zvoleňovice, Telč, Pernštýn, Bystřice n. P., Žďár. — V sev. Moravě dosti hojná: jako kolem Berouna a Roudna (Rieger a Gans), hojná kolem Šumwaldu a ještě u Zábřeha, v údolí Tisé, Moravy a Brané na několika místech, kolem Wiesenberka, Maršíkova, Teplic a Velk. Losína atd. (Oborny). Ve východní části: nezřídka u Kroměříže (Palla), na Javořině (Holuby), u Vsetína

(Bubela in litt.), kolem Bělotína (Ripper), na mezích a rolích u Místku porůzná (Gogela). Ve Slezsku: v Těšínsku rozšířená (Kolbenheyer), hojná na polích a mezi obilím kolem Vidnavy 1872 viz můj Beitr. z. Fl. v. W. str. 42. β) nana. Byliny zakrslé, V. lathyroides L. podobné, na rašelinných lukách u Slavětína a Chvalic poblíž Slavonína (Oborny).

1325. **V. sordida W. K.** (V. špinavá.) L o d y h a jednoduchá neb na dolejšku dlouze větvitá, r o z t r o u š e n ě m r t n a t á a ž l y s á. Listy 5—7 jařmé, l í s t k y s k o r o v š e c k y p o d l o u h l e k y j o v i t é, h r o t i t é. Palisty ledvinkovité, malé, zubaté, pod květy stojících listů skoro vejčité, špičaté, nedělené. K v ě t y z ř e t e l n ě s t o p k a t é, j e d n o t l i v é n e b p o 2. K a l i c h t r u b k o v i t ý, chlupatý, z u b ů š i d l o v i t ý c h, k u p ř e d u n a m í ř e n ý c h, kratších trubky. P a v é z k a m n o h e m d e l š í k ř í d e l. L u s k čárkovitý, nečlánkovaný, uzrálý černý, lysý neb skrovně chlupatý, o d s t á l ý n e b n a z p ě t o h n u t ý.

V. 0·40—0·80 *m*. Koruny žluté, zřídka fialové.

⊙ neb ozimá. Květen, červen. Role, kraje lesní, háje, trávníky, v jižní části roztroušená. Hojná v hájích kolem Sefeldu a Kadolce v Doln. Rakousích poblíž zemské hranice, bezpochyby též kolem Jaroslavic a v jednom jetelišti mezi Podmolí a Velk. Mašovicemi 1879 hojná (Oborny), Morkovice u Kroměříže (Zahradník), luka severně Milovic (Fiek a Wetschky).

b) Osa hroznu trochu prodloužená, namnoze více než 2květá. Lístky v pupenu řasně složené, řapík s jednoduchou neb rozvětvenou úponkou, nanejvýš na dolejších listech pouhým hrotem ukončený. Lusk s branicemi příčnými, málo naznačenými. Semena zakulaceně hranatá, s pupkem postranním.

α) Bylina jednoletá.

1326. **V. pannonica Crantz.** (V. pannonská.) P ý ř i t á a ž s k o r o h u ň a t á. Lodyha jednoduchá neb od dolejška větvitá. Listy 5—8-jařmé, všecky s úponkou, l í s t k y č á r k o v i t ě p o d l o u h l é a ž p o d l o u h l e k l í n o v i t é, p ř i t u p é, h r o t i t é. P a l i s t y m a l é, k o p i n a t é, celokrajné. H r o z n y k r á t k é, ú ž l a b n í, 2—5 k v ě t é. Z u b y k a l i š n í k o p i n a t ě š i d l o v i t é, s k o r o z d é l í t r u b k y. P a v é z k a tak jako kalichy a p ř í m é l u s k y p ř í l e h l e h u ň a t á.

V. 0·30—0·60 *m*. Koruny žlutavé neb ponachovělé. Lístky měkké, kalně zelené.

⊙ neb ozimá. Květen-červenec. Luka, meze, trávníky, keřnaté kopce, samorostlá neb jen zdivočelá, neb nahodilá, v střední a jižní části roztroušená. V brněnském kraji: kolem Brna na Žlutém kopci, při cestě k Písárkám, u Komárova, hojná na mezích při levém břehu Svratky pod Uherčicemi r. 1880, hojná na travnatých úklonech u Nikolčic (Makowsky), mezi osením u Polavy (Oborny), u Hustopeče (Schlosser), na lukách v parku u Lednice, snad jen pomíjivě (Niessl), u Černovic, poskrovnu u Nenovic, poskrovnu na mezích při Olomoucké silnici u Brna 1879 a 1881, u Komína a Morkůvek. — Ve Znojemsku pořídku: údolí Dyje u Znojma a sice poblíž plovárny 1880 a jednou u Suchohrdlí ve tvaru purpurascens (Oborny). Zavlečená na polích u Lásek u Vsetína (Bubela).

β) Bylina vytrvalá, s oddenkem větevnatým, plazivým.

1327. V. sepium L. (V. plotní.) Lodyha popínavá neb položená, lysá neb roztroušeně pýřitá. Listy 4—8jařmé, s rozvilinou větevnatou, lístky vejčitě podlouhlé až vejčitě kopinaté, nejcelejší, jemně brvité. Palisty ledvinkovité, ostře a hrubě zubaté, žilnaté. Hrozen krátký, úžlabní, 2—5květý. Kališní zuby velmi krátké, 3hraně šidlovité, sotva $^1/_4$—$^1/_3$ zdélí trubky načervenalé. Pavézka lysá. Lusk podlouhlý, z mládí mrtnatý, uzrálý lysý, visutý. Semena šedá, černě kropenatá. Oddenek větvitý, plazivý.

D. 0·25—0·60 *m.* Koruny kalně bledofialové, řídčeji bledožluté neb bělavé.

♃ Květen-červenec. Luka, lesy, světlé háje, křoví, ploty, v celém území až na předhoří obecná a ještě ve Velk. kotlině (Uechtritz a Oborny).

B) Hrozny prodloužené, bohato- neb chudokvěté, někdy i 1květé Palisty bez jamek medových. Listy zpeřené, řapíky obyčejně všecky v úponky rozvětvené neb jednoduché se končící.

1. Pseudocracca Čelak. Lístky široké, vejčité až podlouhlé, s četnými, rovnými, souběžnými, šikmo ku předu do kraje sbíhajícími, postranními žebry. Květy značné. Čnělka od hřbetu smáčknutá, kolkolem pýřitá. Hrozny 4—mnohokvěté.

α) Čnělka na hřbetní straně silněji vousatá. Palisty poloměsíčité, stříhaně, zubaté, se zuby vláskovitě zašpičatělými.

1328. V. dumetorum L. (V. houštní.) Lodyha popínavá, ostře 4hranná, větvitá a jako listy roztroušeně mrtnatá až přílysá. Listy 3—5jařmé, v úponky dělené se končící, lístky oddálené, nikoliv 2 proti sobě, vejčité neb vejčitě podlouhlé, s krátkou vláskovitou špicí, celokrajné, po kraji s brvami tuhými, nejdolejší namnoze od palistů trochu oddálené. Palisty poloměsíčité, odstále, po kraji se zuby vláskovitě špičatými. Hrozny dlouze stopkaté, volné, 4—12květé, zdélí neb delší listu mateřského. Kalich šikmo uťatý, s krátkými, suchomázdřitě vroubenými zuby. Čepel pavézky trochu kratší nehtu svého. Lusk podlouhlý, lysý, visutý.

V. 0·50—1·50 *m.* Koruny špinavě červenofialové, nejdoleji bělavé.

♃ Červen-srpen. Lupenaté háje, mýtiny, křoví, keřnatá návrší, v teplejší pahorkatině velmi roztroušená a nehojná. V brněnském kraji: Brno, v křovinách a lesích mezi Hády u Obřan až k Adamovu roztroušená, v Písárkách a u Veveří (Makowsky), Adamov (Theimer), u Rosic (Niessl), u Ivančic (Schwoeder), les pod Klentickou zříceninou (Schierl), Líšeň, Řečkovice, Bystrc, Krumlov. — V Prostějovsku: na kopcích za Držovicemi, na Kosíři, na Kostelecké hoře, na Žákovci, na Kluči u Křenůvek, na St. Plumlově u Ptení (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Kralic a Vlčího kopce u Náměště (Roemer), u Jemnic (Schlosser), na Kozí stezce u Lukova, v lesích kolem Hardeku a Vranova (Oborny). U Olomouce (Vogl), Hlubočky u Olomouce (Spitzner), vápenné lomy u Kadeřína,

v seči u Ospilova (Slavíček). V uher. hradišťském kraji: les u Bilan a Plešovce (Palla), na Javořině (Holuby), Mal. Vrbka, Velká, Kuželova, Javorník, Uh. Brod, Ordějov, Bystřice. — Ve východní části: Zelkovská děbř u Tučap, Lysina (Červinka), nad Žopy u Rusavy (Sloboda), křoviny na Nivce u Vsetína (Bubela), u Rožnova (Kolek), Nov. Jičín (Sapetza), porůznu u St. Jičína (Ignác Pouč), v křoví u studénky na jihovýchodním svahu Štaudle u Místku (Gogela). Ve Slezsku: u Těšína (Wetschky), Końska. — Krňov (Spatzier), při lesním kraji u Sörgsdorfu (Vierhapper).

b) Čnělka kolkolem stejně pýřitá. Palisty pološípovité, laločnatě neb hřebenitě stříhané. Bylina lysá neb přilysá.

α) Lístky veliké, nečetné.

1329. V. pisiformis L. (V. hrachovitá.) Úplně lysá, žlutozelená. Lodyha popínavá, mnohohranně rýhovaná, málo větvitá. Listy namnoze 4-, řidčeji 3—5jařmé, lístky veliké, široce vejčité, někdy přísrdčité, tupé neb vykrojené, krátce hrotité, často po 2 sblížené, 2 nejdolejší větší, k lodyze přítisklé a palisty laločnatě zubaté, nazpět ohnuté přikrývající. Hrozny dlouze stopkaté, husté, 10—30květé, pravým úhlem odkloněné, samotné v úžlabí, namnoze trochu kratší mateřského listu. Květy dolů sehnuté. Kalich šikmo uťatý, krátkozubý. Lusky úzce podlouhle kosnikovité, odstálé. Oddenek plazivý, větvitý.

D. 1·00—2·00 *m*. Koruny zazelenale žlutavo-bílé. Ervum pisif. Peterm.

♃. Červen, červenec. Lesy, křoví, háje, mýtiny, keřnaté a kamenité úklony, v teplejší pahorkatině rozšířená, ač ojeděle. V brněnském kraji: u Brna a Židlochovic hojná, u Adamova a Mor. Třebové (Makowsky), u Lomnice (Pluskal), u Blanska (Uechtritz), u Šlapanic, Ivančic, Ostrovačic směrem k Veveří (Niessl), u Lulče (Spitzner), Židlochovické a Nosislavské kopce (Reissek), les pod Polavskou zříceninou, Popický háj u Hustopeče, u Kurdějova (Schierl), u Klobouk (Steiger), v Oboře a v Obecném lese u Krumlova (Zimmerman), mezi Lednicí a Lanštorfem (Ripper), Ochoz, Kanice, Obřany, Soběšice, Suchá hora, les pod Boudou a j. m. u Bílovic, Josefské údolí, Doubravník, Holedná a les nad Jundrovem, Písárky, Kohoutovice, Lískovec, Žebětín, Střelice, Bučín u Tečic, Němčice, Břeclav, Poštorna, Nov. Ves. — V Prostějovsku: v Domamyslickém háji, na Skalici, v Repešském žlebu (Spitzner). Ve Znojemsku: v okolí Náměště (Roemer), kolem Mikulova a Polavy (Makowsky), lesy u Milovic (Fiek). u Mor. Budějovic, Bítova, Vranova, Hardeku, Lukova, Znojma a Milfrouna, hojna v údolí Jevišovského potoka (Oborny). V českomoravském pohoří: u Nov. Říše, Telče, Vel. Meziříčí. — V Olomoucku: Vítošov u Zábřeha (Pánek), odtud výše na sever neroste, má stanoviska v Oest. bot. Zeits. 1884, str. 327. přináleží k V. sepium L. Na kopcích v uh. hradišťském kraji nezřídka (Reissek), v lese Plechovci a v mýtinách nad Hájem u Bzence (Bubela), zřídka na Javořině (Holuby), Uh. Brod, Bojkovice, Val. Klobouky, Poteč, Rozsoší u Příkazu. Ve Slezsku: v Těšínsku rozšířená (Kolbenheyer), u Hradce (Hochstetter), Nov. a St. Purkartice u Krňova (Spatzier).

β) Listy malé, četné.

1330. V. silvatica L (V. lesní) Lysá neb roztroušeně mrtnalá. Lodyha položená neb popínavá, mnohostranně rýhovaná, větevnatá. Listy 6—9jařmé, lístky malé, vejčité neb podlouhlé, tupé, jemně hrotité, nikoliv po 2 střičné, nejdolejší 2 od lodyhy a palistů pooddálené. Palisty poloměsičité, hřebenitě stříhané, šidlovitě zubaté. Hrozny dlouze stopkaté, dosti volné, 10—20květé, jednostranné, přímo odstálé, s větvičkou listnatou v témže úžlabí, namnoze trochu delší listu mateřského. Květy visuté. Kalich šikmě uťatý, zubů krátkých kopinatě šidlovitých. Lusky podlouhlé lysé.

V. 1·00—2·00 *m.* Koruny lilákově bílé, fialově žilnaté, velmi jemné.

♃. Červen, červenec. Vlhké lesy, žleby, lesní luka, mýtiny, v celém území porůzná. V brněnském kraji: hojná mezi Brnem a Veveřím (Makowsky), u Adamova a Mal. Bukoviny (Oborny), mýtiny u Račic, v lesích u Lelekovic, Letovic, Lhotky, u Žilošic, Nebovid, Střelic a Ostrovačic (Niessl)!, u Lomnice (Pluskal), u Boskovic (Svěrák), u Ivančic (Schwoeder), Kamenný kopec u. Mor. Třebové (Czerny), pořídku na Polavských kopcích (Uechtritz), u Klobouk (M. Odstrčil), Ochoz, Hády u Obřan, Bílovice, Josefské údolí, Cinzendorf, les Maruška u Kuřími, Blansko, Sloup, Ostrov, Jedovnice, Doubravník, Štěpánov, Zlatkov, Rozdrojovice, Písárky, Kohoutovice, Bučín u Tečic, Mal. Lovčičky, Panský a Pruský les u Pavlovic, u Osvětiman a Ostrovánek. — V Prostějovsku: na Skalici, ve žlebu za Křenůvkami, na Kuteřově, na Kromežské u Drahan, na Brněnce (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště obecná (Roemer), hojná v lesích u Jevišovic a Vranova, ve Smoze u Čitonic poblíž Znojma, u Bítova, Šumvaldu, u Unavského potoka, v Purkrabce u Znojma (Oborny). V Jihlavsku pořídku: na Zaječím skoku (Neumann), Bílém kamenu (Pokorny), hojná u Křetína (Weselý), Gilgenbergský les u Slavonic, Jemnický les u St. Hobzí a Václavova (Oborny). V Olomoucku: u Olomouce (Vogl), u Domašova, v údolí Štolové, u Hrubé vody. — U Vítošova poblíž Zábřeha (Panek), u Úsova a Moravičan (Wallauschek), u Koldštýna a j. (Oborny). V uh. hradišťském kraji: Obora u Kroměříže (Palla), v Hodonínském lese (Uechtritz), Morkovice u Zdounek (Jelínek), Uh. Brod, Bojkovice, Jelenovská u Val. Klobouk a dle rostlin méně znalých snad též v lese Posušiska u Zděchova. Ve východní části: Kostelecký les a Vranov u Prusenovic (Červinka), Obora u Hlínska (Sloboda), u Nov. Jičína a sice při cestě od Jičiny k lomům na Pečavské guře (Sapetza), Obora a j. m. u Hranice. — Ve Slezsku: Mestenbusch u Bruntálu. — Bischofskoppe u Zuckmantlu (Richter), u Karlsdorfu a na stěnách skalních ve Velk. Kotlině (Oborny).

c) Čnělka kolkolem stejně pýřitá. Palisty nejcelejší, úzké, pološípovité neb polohrálovité, nejhořejší kopinaté. Bylina chlupatá až huňatá.

1331. V. cassubica L. (V. kašubská.) Odstálc pýřitá až huňatá. Lodyha přímá neb popínavá, hranatá, větvitá. Listy 8—12jařmé, lístky vejčité neb podlouhlé, tupé, hrotité, namnoze střičné, nejdolejší lodyze a palistům velmi přiblížené. Palisty úzké, pološípovité. Hrozny úžla-

bní, stopkaté, dosti husté, 10—15květé, zdélí neb trochu kratší listu mateřského. Kalich zvonkovitý, trochu šikmý, 2 hoření zuby jeho 3hranné, dolení mnohem delší, šidlovité. Čepel pavézky, zdélí nehtu. Lusky vejčitě kosníkové, krátké, 1—2semenné, lysé. Oddenek daleko plazivý.

V. 0·40—0·60 *m*. Koruny nachově fialové, člunek bělavý. Ervum. cassub. Peterm.

♃. Červen, červenec. Suché lesy, křoví, kraje lesní, keřnaté stráně, v střední a jižní části velmi porůzná. Les Ochůzky u Klobouk a u Nikolčic (Steiger), Spálená hora u Lukova, Nov. hrádek a při cestě odtud do Podmole, na jednom lesním kraji před Oborou ve velkém množství (Oborny), les Plechovec u Bzence, pořídku (týž). Lysina u Kroměříže (Zahradník), lesní luka Planisko u Rusavy (Sloboda). Ve Slezsku: les Hůrka u Vel. Heraltic (Mayer).

2. Lístky úzké, čárkovité až podlouhlé s nemnohými, ku konci lístku obloukovitě probíhajícími, postrannými nervy. Čnělka niťovitá neb se stran přismáčknutá, kolkolem pýřitá neb skoro lysá.

α) Cracca Riv. Čnělka se stran smáčknutá, kolkolem pýřitá, na hřbetní hraně slabě vousatá. Hrozny stopkaté, hojno- a velkokvěté.

α) Bylina vytrvalá, s větevnatým, plazivým oddenkem. Čepel pavézky zdélí neb delší nehtu svého.

1332. V. tenuifolia Roth. (V. tenkolistá). Lodyha přímá neb popínavá, tuhá, hranatě rýhovaná, roztroušeně přílehle chlupatá. Listy 10—12jařmé, lístky tuhounké, čárkovitě podlouhlé až čárkovité, prostředních listů tupé, hrotité, hořeních v hrot zašpičatělé, přitiskle chlupaté. Palisty úzké, polostřelovité neb polohrálovité, nejhořejší též čárkovitě šidlovité. Hrozny dlouze stopkaté, volnokvěté, se stopkou namnoze 2krát delší listu mateřského. Kalich ohnutý, nestejně trubkovitě zvonkovitý, hoření zuby 3hranné, přitupé, dolení kopinatě šidlovité. Čepel pavézky namnoze 2krát tak dlouhá jako nehet, zřídka stejně dlouhá. Lusk krátký, podlouhle kosníkový, 3—4semenný, ve svou stopku znenáhla ztenčený. Pupek sotva $^1/_4$ celého objemu semena objímající.

V. 0·50—1·20 *m*. Koruny světle modrofialové, křídla často bělavá, slabě hliovitě páchnoucí. V. cracca *γ*. tenuifolia Tausch, Cracca tenuif. Gr. Godr.

♃. Červen, červenec. Keřnatá a lesnatá návrší, ploty, lesy, lesní luka, trávníky, hlinitá role, od roviny až do nízkého předhoří roztroušená. V brněnském kraji: u Brna, Kartouz, Obřan a j. nezřídka (Oborny), v jižní části zvlášť na vápně (Makowsky), Nosálovice u Vyškova, Pístovice, Protivanov (Spitzner), u Klobouk (Steiger), Hády, Bílovice, Mokrá Hora, Dražovice. — V Prostějovsku: na Kosíři, u Určic, Krumsína (Spitzner). Ve Znojemsku: hojná u Náměště (Roemer), u Mor. Budějovic, Star. Hobzí, Vranova, Lukova, Znojma, Milfronna, v Purkrábce atd. (Oborny). V česko-moravském pohoří: Nov. Říše, Zvoleňovice,

Telč, Pernštýn, Bystřice n. P., Žďár. V Olomoucku dle Ganse u Berouna a dle Reiska v Jeseníku u Karlsdorfského vodopádu, dle Oborného též v předhoří Jeseníka. Obora u Kroměříže (Palla), odjinud z uher. hradišťského kraje posud neuvedená. Kolem Vsetína (Bubela).

1333. V. cracca L. (V. ptačí). Lodyha hranatá, chabá, popínavá, tak jako listy přítiskle, roztroušeně chlupatá. Listy 10—12 jařmé, lístky podlouhlé až čárkovitě podlouhlé, zaokrouhlené, hrotité. Palisty úzké, polostřelovité, nejcelejší. Hrozny dlouze stopkaté, dosti husté, se svou stopkou asi zdélí listu mateřského neb trochu delší. Kalich široce zvonkovitě miskovitý, šikmo uťatý, hoření zuby jeho velmi krátké, 3hranné, tupé, dolení krátce kopinaté. Čepel pavézky asi zdélí jejího nehtu. Lusk krátký, podlouhle kosníkový, ve svou stopku náhle stažený. Pupek $1/3$ zralého semena objímající.

D. 0·40—1·00 *m.* Koruny modrofialové. Cracca major Gr. Godr.

♃. Červen—srpen. Luka, role, cesty, křoví, v celém území obecná a ještě ve Velk. kotlině (Grabowski a Oborny), ve vyšších polohách: na Vysoké, u Karlovské studénky a u Císařské boudy.

β) Bylina po uzrání plodu hynoucí. Čepel pavézky aspoň 2krát kratší nehtu prodlouženého.

1334. V. villosa Roth, (V. huňatá). Lodyha položená neb popínavá, tak jako listy, stopky a kalichy odstále měkce chlupatá až huňatá. Listy mnohojařmé, s úponkou vícekráte dělenou, lístky podlouhle elliptické až podlouhle kopinaté, tupé a ošpičatělé neb přišpičatělé. Palisty polostřelovité, podlouhle kopinaté. Hrozny dlouze stopkaté, volnokvěté, namnoze prodloužené a delší mateřského listu, před rozvitím chlupatými zuby kališními pérovitě čuprynaté. Květy odstálé neb visuté. Kalich trubkovitě zvonkovitý, velmi šikmo uťatý, na dolejšku silně vakovitě prohlubený, 3 dolení zuby šídlovitě niťovité, zdéli trubky, hoření mnohem kratší kopinatě šídlovité. Pavézka vejčitá, 2laločná. Lusk široce elliptický, v dlouhou stopečku náhle stažený. Pupek semenný $1/8$ objemu semenného objímající.

D. 0·30—1·00 *m.* Koruna v trubkovité části znenáhla k dolejšku zúžená, modrofialová, křídla namnoze bledší neb bílá.

⊙ a ⊙⊙ Červen—září. Kamenitá a výslunná místa, trávníky, křoví, v osení, v střední a jižní části rozšířena, jinde jen obilím zavlečená. V brněnském kraji: v střední a jižní části roztroušená, nikoli však řídká (Makowsky), Nosálovice u Vyškova (Spitzner), mezi Strachotínem a Pouzdřany (Czížek), kolem Hustopeče obecná (Schierl), u Klobouk (Steiger) a Čejče (Jelínek), Židenice Kartouzy, Řečkovice, Medlánky, Černovice, Mal. Hostihrádky, Oujezd, Slavkov, Šakvice,

Polava, Milovice, hojná u Staré Břeclavi, Břeclavi, Poštorny a Nové vsi. — Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), u Mor. Budějovic. — V údolí Dyje od Znojma dolů hojná, hojná kolem Hrušovan a v nížinách při Dyji, kolem Hnanic, Havraníkův a Devíti mlýnův atd. (Oborny), kolem Frelešdorfa, Nov. sídla, Nov. Přerova, zvláště na úhorech hojná (Ripper). V Jihlavsku: u Stříbrného dvora poblíž Jihlavy (Reichardt), u Dačic! a roztroušená u Slavonic, (Oborny), u Želetavy. — V Olomoucku: u Šternberka. — U Zábřeha (Panek), na lukách a polích kolem Šumberka hojná (Paul), nezřídka mezi osením u Velk. Losina (Oborny). V uher. hradištském kraji: nezřídka od Kroměříže na jih (Palla), u Mutenic (Uechtritz), u Uh. Hradiště (Schlögl), hojná kolem Bzence (Bubela), Rohatce, Petrov, Volenov, Strážnice, Radějov. — Ve východní části: hojná na Trávníkách a mezi osením u Vsetína (Bubela), u Všeminy (Pouč), u Rožnova (Jelínek), u Příbora (Czížek). Ve Slezsku: v Těšínsku (Kolbenheyer), u Slavkova a Opavy (Svěrák), kolem Červené vody a u Stachlovic poblíž Vidnavy (Vierhapper). U nás v odrůdě:

β) **varia Host. sp.** Bylina poskrovnu chlupatá. Lodyha skoro lysá. Hrozny směstnané, krátké a kratčeji stopkaté. Zuby kališní skoro lysé, 3 dolení ze širokého dolejška kopinaté a kratší trubky, jinak jako tvar základní. V. polyphylla Koch., Cracca varia Godr.

Pořídku: kolem M. Třebové (Domas), u Jindřichova (Schlosser).

b) Ervum L. ex max. p. Čnělka nitovitá, kolkolem jemně pýřitá neb skoro lysá. Hrozny chudo-, namnoze jen 1—6květé.

α) Palisty polostřelovité neb hoření kopinaté, oba stejnotvárné, nejcelejší. Listy hoření s úponkou vidličnatě rozvětvenou. Květy velmi malé.

1335. **V. hirsuta Koch.** (V. srstnatá). Lysá neb roztroušeně chlupatá. Lodyha útlá, položená neb popínavá, jednoduchá neb na dolejšku s četnými lodyhovitými větvemi. Listy 4—8jařmé, lístky čárkovité neb čárkovitě podlouhlé, uťaté neb vykrojené, hrotité. Hrozen dlouze stopkatý, úžlabní, 2—6květý, kratší listu mateřského. Kalich zvonkovitý, se zuby skoro stejnými, čárkovitě šidlovitými delšími trubky a málem jen kratšími koruny. Lusky trapezoidické, zobanitě přišpičatělé, velmi krátké, 2semenné, pýřité.

D. 0·25—0·60 *m*. Koruny velmi malé, namodrale bílé. Ervum hirs. L.

⊙ Květen, červen. Role, pustá místa, křoví, mýtiny, kraje lesní, v hornatějších krajinách i mezi obilím, v celém území až na předhoří obecná.

1336. **V. tetrasperma Mönch.** (V. čtyrsemenná). Lodyha útlá, popinavá neb položená, jednoduchá neb od dolejška s četnými lodyhovitými větvemi, dosti lysá. Listy 3—4jařmé, lístky čárkovité neb podlouhle čárkovité, tupé neb příšpičaté. Květy po 1 neb po 2 na tenké, vláskovité stopce hroznové, zdélí neb delší listu mateřského. Zuby zvonkovitého kalicha 3hranně kopinaté, kratší trubky a mnohem kratší

Květena

Moravy a rakouského Slezska.

Sepsal

Dr. Edvard Formánek,
c. k. professor při vyšším českém gymnasiu v Brně.

Druhý díl.

2. svazek.

V Praze, 1897.

Tiskem Jos. R. Vilímka. — Nákladem spisovatelovým.

než koruna. Lusk podlouhle válcovitý, na konci zaokrouhlený, čnělkou špičatý, leč nezobanitý, namnoze 4- neb 3—5semenný, lysý.

D. 0·15—0·60 m. Koruny namodralé, větší než u předešlé. Ervum tetrasp. L.

⊙ Červen, srpen. Role, meze, nevzdělaná místa, křoví, mýtiny, travnaté pahorky, v celém území rozšířená. V brněnském kraji: na písečnatých rolích v pahorkatině obecná (Makowsky), hojná u Ivančic (Schwoeder), u Klobouk (Steiger), Křížová hora u Krumlova (Zimmermann), Adamov, Bilovice, Brno, Bosonohy, Nebovidy a na j. m. hojná (Oborny), Lomnice (Pluskal), Obřany, Soběšice, Špilberk, Holedná u Jundrova, hojná v Písárkách a odtud až ku Střelicům. — V Prostějovsku: na Kosíři, u Slatinek, na pasekách lesních nad Krumsínem, na Židovce, u Hrubé jedle u Mysliovic, Hradiska (Spitner). Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), u Bítova, u zříceniny Chrašťan, v lesích kolem Jevišovic a Bojanovic, v údolí Dyje od Znojma dolu, v Popickém žlebu u Popic, u Hradiště, Citonic, Kravské a Milfrouna a i jinde v nížinách při Dyji (Oborny), u Frelešdorfu, u Trabinského dvora poblíž Hrušovan (Ripper). V Jihlavsku: na náspu nov. mostu u Jihlavy (Reichardt), luka u Dačic, mezi Slavonicemi a Slavětínem a j. roztroušena (Oborny), u Nov. města a Slavkovic (Havelka), u Telče, Bystřice n. P., Žďáru a Jimramova. — V Olomoucku: ojeděle v okolí Olomouce (Vogl), u Zábřeha (Panek), kraje lesní u Rohle (Bittner), u Velk. Losína (Oborny). V uh. hradišťském kraji: hojná u Kroměříže (Palla), v Kunovickém háji u Uh. Hradiště (Schlögl), u Strážnice. — Na Javořině (Holuby). Ve východní části: u Rusavy (Sloboda), hojná v lese Poschlá u Vsetína (Bubela), u Rožnova (Kolek), u Nov. Jičína (Sapetza), Příbor (Czížek), v údolí Ostravice u Frýdlandu porůzná (Oborny), v okolí Místku (Gogela). Ve Slezsku: Malenovice a Lukšinec v údolí Ostravice (Oborny), u Opavy a Slavkova (Svěrák), hojná v okolí Vidnavy (Vierhapper).

β) Palisty každého listu nestejné, jeden čárkovitě šidlovitý, malý, druhý mnohem větší, poloměsíčitý, jemně štětinkovitě rozstříhaný, řapíčkatý. Listy hoření s úponkou opětně vidličnatou.

* **V. monantha Desfont.** (V. jednokvětá). Lodyha přímá, větvitá, lysá neb skoro lysá. Listy 4—8jařmé, lístky čárkovité, uťaté a hrotité neb vykrojené, nejdolejších listů skoro opakvejčité. Stopka hroznová 1květá, kratší mateřského listu. Kališní zuby kopinatě šidlovité, delší trubky, sotva zpolovice tak dlouhé jako koruna. Lusk široce podlouhlý, zašpičatělý, 2—4semenný, lysý. Pavézka bledolilákova, fialově žilkovaná, člunek bílý s načervenalým koncem.

V. 0·20—0·40 m. Ervum. monanth. L.

⊙ Červen, červenec. Původem z jižní Evropy, seje se jakožto pícní bylina a někdy zdivočuje. Jako kolem Protivanova (Spitzner), u Valče (dr. Hanáček), kolem Julianova, Kartouz, Evanovic, Bosonoh, Kobylí, Brumovic a j. V okolí prostějovském jednou u Domamyslického háje, u Bernovského mlýna, u Hradiska jak se zdá stále, setá v horách okr. plumlovského (Spitzner), kolem Znojma, Milfrouna, Jaroslavic, Litobratřic a t. d. (Oborny), v obilí u Rožnova (Kotek), u Milkova (Slavíček).

* 405. Lens Haller. Čočka.

* **L. esculenta Mönch.** (Č. obecná). Lodyha přímá, větvitá. Listy hoření 6jařmé s jednoduchou úponkou, dolení 1—5jařmé s hrotem konečným, lístky vejčité až kopinaté, tupé neb vykrojené a jako řapíky a lodyha odstále chlupaté. Palisty kopinaté, namnoze celokrajné. Hrozny 1—3květé i se svou stopkou skoro zdélí listu mateřského. Koruna malá, bílá s lilákovými žilkami. Lusk krátký podlouhle kosníkový, 1—3semenný, visutý, lysý. Semena kruhovitá, smáčknutá. V. 0·20—0·30 *m*. Ervum lens L., Lathyrus lens Petrm.

⊙ Červen, červenec. Seje se všeobecně na polích a někdy pomíjivě zdivočuje.

* 406. Pisum Tourn. Hrách.

* **P. sativum L.** (H. domácí). Lysý. Lodyha položená neb popinavá, chabá a jako šedě ojíněná Listy 1—3jařmé, s úponkou vícekrát dělenou; lístky vejčité, celokrajné. Palisty velmi veliké, polosrdčité, na spodu zubaté. Hrozny stopkaté, 1—2květé. Koruny veliké, bílé neb pavézka a křídla narůžovělá. Lusky podlouhlé. Semena kulatá, světle hnědožlutá. D. 0·40—1·00 *m*.

⊙ Květen—červenec. Seje se v celém území na polích.

* **P. arvense L.** (H. polní, ledenec). Lodyha namnoze přímá. Listy 2—3jařmé; lístky vejčité, někdy trochu zubaté. Palisty červeně skvrnité. Hrozen namnoze 1květý. Koruny pestrobarevné s pavézkou fialovou, křídly tmavě nachovými. Semena hranatá, vtisklá, šedozelená a hnědě skvrnitá, ostatně jako předešlý. V. 0·30—0·80 *m*.

⊙ Květen—červenec. Původem snad z jižní Evropy, u nás zřídka setý, často v osení, na úhorech a mezi obilím vtroušen neb zdivočelý, jako v Brněnsku, Prostějovsku (Spitzner), Znojemsku (Oborny), u Uherského Hradiště (Schlögl) atd.

407. Lathyrus Bernh. Hrachor.

A) Diplophaca Kittel. Kalich hluboce 5klaný, s krátkou trubkou a mnohem delšími lupenovitými cípy. Lusk na zprohýbaném semenonosném švu s dvojí křídlovitou obrubou. Čnělka o pravý úhel stočená.

* **L. sativus L.** (H. setý). Lysý. Lodyha položená neb popínavá, tak jako řapíky křídlatá, Listy 1jařmé, s úponkou jednoduchou neb dělenou, lístky čárkovitě kopinaté, sivé. Palisty polostřelovité, celokrajné neb nad dolejškem 1zubé. Stopka hroznová 1květá. Koruny bílé, namodralé neb načervenalé. D. 0·15 až 0·30 *m*.

⊙ Květen, červen. Pochází z jižní Evropy, v střední a jižní části někdy setý a časem na mezích, úhorech a mezi osením zdivočelý. Zdivočelý kolem Brna, Adamova, Černovic, Šlapanic, Žilošic, Rosic, Pouzdřan a j. (Oborny), u Udištky a Boskovic (Svěrák), u Klobouk (Steiger). Židenice, Obřany, Maloměřice, Husovice, Kartouzy, Ořešín, Komín, Písárky, Kohoutovice, Červený kopec, Čejč, Kobylí a j. m. — Jednou u Čelechovic a Slatinek poblíž Prostějova (Spitzner), v střední a jižní části znojemského kraje zhusta setý a nezřídka zdivočelý (Oborny), kolem Velehradu (Bubela), u Dobrotic (Červinka).

B) Kalich zvonkovitý, 5zubý, zuby kališní kratší neb zdélí trubky. Lusk na švu semenničném nekřídlatý.

I. Eulathyrus Ser. Lodyha popínavá neb poléhavá. Listy sudozpeřené s úponkou dělenou. Čnělka o 90° otočená, dřevnatá, k dolejšku žlabovitá, na vnitřní straně huňatá. Lusk čárkovitě podlouhlý.

1. Lodyha široce křídlatá. Listy 1—3jařmé, řapíky křídlaté.

a) Hrozny vícekvěté, lusk lysý.

α) Semena bradavičnatě svraskalá. Listy 1jařmé.

1337. L. silvestris L. (H. lesní). Lodyha větvitá, křídla její 2krát širší křídel řapíkův. Listy 1jařmé, travozelené, s dlouhou dělenou úponkou, lístky čárkovitě kopinaté, dlouze zakončité, s 3 vynikajícími nervy. Palisty užší než lodyha, polostřelovité, čárkovité nebo čárkovitě kopinaté, 1—3žilné. Hrozny dlouze stopkaté, chudokvěté. 4 dolení zuby kališní z 3hranného spodu šidlovité, širokými okrouhlými choboty oddělené. Lusk čárkovitě podlouhlý, se stran smáčknutý, lysý. Semena kulatá, smáčknutá, velmi povrchně svraskalá, čárkovitým pupkem z polovice obklíčená.

D. 1·00—2·00 *m.* Koruny veliké, bledě žlutavozelenavé, pavézka vnitř nejdoleji nachová, dále znenáhla pletně růžobarvá. Tvary s listy skoro čárkovitými var. ensifolius Badar.=L. silvestris *α.* angustifolius Čelak., Neilr. etc.

♃. Červenec, srpen. Suché lesy, křoví, kraje lesův, lesnaté stráně a skály, v celém území až na předhoří rozšířen. V brněnském kraji: Písárky u Brna, Vranov (Makowsky)!, Lomnice (Pluskal), M. Třebová (Domas), Veveří, Adamov, Mal. Bukovina (Oborny), u Ivančic (Schwoeder), stráň nad Kurdějovem (Schierl), seče u Martinic poblíž Klobouk (Steiger), Valchovský les u Žďarné, Sloup, západní úklony Žlutého kopce, Jundrov, paseky na Bučíně u Tečic. — V Prostějovsku: v sečích na Kuteřově, u Bousína a na louce pod hartmanským hajemstvím u Mollenburku (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Mikulova a na Polavských kopcích (Makowsky), u Budkova, Jemnic, údolí Ledové u Vranova, u Jevišovic (Oborny). V česko-moravském pohoří: u Koskova mlýna poblíž Jihlavy (Reichardt), mezi Stonařovem a Třeští (Pokorny), v Krokovickém lese u Písečného a v Gilgenbergském lese u Slavonic, údolí Dyje pod St. Hobzím, v lese jámy u Chvalic, u Rudolce a v okolí Dačic (Oborny), Vápenice a Peperek u Žďáru (Kovář), u Řečice, v Zátokách za Nov. vsí v Panském lese,

u Slavkovic, ve Zvoláku za Olešnou u Branšova, u Lhotky, Sklenného u Vysoké studánky za Devíti skalami (Havelka), Nov. říše, Zvoleňovice, Rosičky, Panské nivy a j. m. u Telče, Dol. Dvorce, křoviny u Ořechova, Velk. Meziříčí, Balín, v údolí Nedvědičky, jako u Spáleného mlýna a j., Pernštýn, Bystřice n. P., Černý les u Zámku Žďáru, Jimramov, Nov. Jimramov. V Olomoucku a v sev. Moravě: u Olomouce (Vogl), starý lom u Kadeřína, u Ludomíra (Slavíček), u Roudna a Berouna (Rieger a Gans), Talenice poblíž Zábřeha (Panek), měšťanský les u Šumberka, kostelní les u Bludova (Paul), na lukách při Odře u Střelné, u Velk. Losina, Hanušovic, Holby, Wiesenberka, Annaberka a ještě v lesích kolem Fuhrmannštýnu (Oborny)!, kopce u Janovic (Schierl)!, Bradla u Něm. Libin, Petrovice, Hraběžice, Ludvíkov, Štolnhava, Rejhartice, Dreištýn poblíž Koldštýna, Guntramovice, Dobytčí les u Budišova. — V uh. hradištském kraji: Obora u Kroměříže a les u Popovic (Palla), u Velehradu (Schlögl), Stráni, Bojkovice, Doubrava a Vápenky u Val. Klobouk. — Ve východní části: Lysina a pod Lysinou u Holešova (Červinka), u Rusavy (Sloboda), hojný u Vsetína (Bubela), Val. Meziříčí (Klanic), u Rožnova (Kotek), Johanovské kopce u Karolův a u Jasenky poblíž Vsetína, luka pod Kozincem u Rožnova, Horečky u Frenštátu. — U domoracké myslivny a u Zubří (Sapetza), u Paskova (Jackl), Chrastešov, Liptál (Ig. Ponč), mýtiny u Šafranice u Hranic, Paršovické a Týnské hájemství poblíž Týna, hojný na Arthurově stráni a v Kohlvaldu u Michalova, Metylovská hůrka u Metylovic. — V údolí Ostravice u Frýdlandu na více místech (Oborny), na Štaudli u Místku a v křovištích mezi Malými Kunčicemi a Palkovicemi dosti hojný (Gogela). Ve Slezsku: u Těšína (Wimmer), luhy u Opavy (Svěrák), křoviny u Alzeny (Baier), Vítkov, Mal. Heřmanice, Stodolní grunt a křoviny u Oder. — Gräfenberk, u studánky poblíž Vidnavy, u Supíkovic a Sörgsdorfa (Vierhapper), Rotterwäldchen, Jauersberk, Vilémovice a Javorník (Latzel). Sem též přináleží:

b) b r a c h y p h y l l u s S c h u r. (H. krátkolistý). Lístky kratší, čárkovitě podlouhlé až podlouhle kopinaté, přitupé, hrotité. Palisty menší a užší. Křídla řapíku skoro s polovici křídel lodyhy. Hrozny až 8květé. Květy větší.

Pořídku: Julianov u Brna, nad Sv. Antoníčkem u Kartouz (Schur), podobné tvary na lukách při Odře u Střelné, u Adamova a v Krokovickém lese u Písečného, snad L. intermedius Wallr.? (Oborny). Oborny řadí sem též byliny Roemrem od Náměště a Makowským od Banova, jako L. platyphyllus Retz. uvedené, což těžko rozhodnouti, poněvadž dokladů není.

1338. **L. latifolius L.** (H. širolistý) Lysý. L o d y h a 4 h r a n n á, popínavá neb položená, jednoduchá neb větevnatá i s ř a p í k y š i r o c e k ř í d l a t á a nasivělá. K ř í d l a l o d y h y s t e j n ě š i r o k á n e b t r o c h u u ž š í n e ž k ř í d l a ř a p í k ů v. Listy 1jařmé, s úponkou vícekráte dělenou, l í s t k y tuhé, v e j č i t é neb široce kopinaté, t u p é neb špičaté, celokrajné. P a l i s t y polostřelovité, kopinaté neb vejčitě kopinaté, jemně zakončité, 3—5žilné, s t e j n ě š i r o k é n e b š i r š í n e ž l o d y h a. Hrozny 5—12květé, 2—3krát delší listu mateřského. K a l i c h š i r o c e z v o n k o v i t ý, z u b ů n e s t e j n ý c h, 3 dolení čárkovitě kopinaté, 2krát delší zubů hořeních 3hranných. L u s k č á r k o v i t ě p o d l o u h l ý, s m á č k n u t ý, n a š v e c h 3 k ý l n a t ý.

Semena válcovitě kostkovitá, bradavičnaté svraskalá. Pupek asi $^1/_3$ celého objemu semena objímající. Oddenek plazivý, větevnatý.

D. 0·40—1·20 m. Koruny veliké, sytě růžové, pavézka namodralé třpytivá. — Byliny s lístky široce kopinatými, špičatými, jež v jihovýchodní části rostou, podobají se L. grandiflorus Láng.

♃ Červenec—září. Kraje polní, keřnaté a výslunné kopce, v střední a jižní části dosti porůzný. V brněnském kraji: za Písárkami u Kohoutovic (Tkany), u Bosonoh (Makowsky)!, u Popůvek směrem k Vomicům a kolem Ostrovačic (Niessl)!, Císařská skála u Drysic blíže Vyškova a kopce u Čejče (Spitzner), u Židlochovic a Nosislavi, u Hovoran a kolem Morkovic (Reissek)! Výhon u Židlochovic, stráň nad Kurdějovem (Schierl), u Nikolčic (Šebesta)!, u Klobouk (Steiger)!, zmoly za Troubskem. — V Prostějovsku: pouze na Obrově noze u Olšavic a v křovinách u Březka (Spitzner). U Mikulova (Domas), příkopy silniční mezi Hrušovany a Drnoholcem (Ripper), Hoštice u Zdounek (Jelínek), na mezích za nádražím u Bzence a na jednom místě u náspu trati na Doubravě u Bzence přehojný (Bubela), v Hodonínském lese (Wetschky), na Javořině (Holuby)!, vinice u Strážnice, Radějov, Velká, luka Vojšice u Mal. Vrbky, Kobela a j. m. u Kuželové, Filipov, Dlouhá a Machová luka, Vělišský les, na Machových a j. poblíž Javorníka, Jelenová u Blumentálu, Strani, Kralov a j. m. u Uh. Brodu, Suchá Loza. — Ve východní části: na jedné louce v Jasenickém údolí a na Skalníku u Vsetína (Bubela).

β) Semena hladká. Listy až 4jařmé.

1339. L. paluster L. (H. bahenní). Poskrovnu chlupatý nebo skoro lysý. Lodyha přímá, křídlatá. Listy 2—4jařmé, s úponkami, lístky čárkovitě kopinaté až podlouhlé, špičaté neb přitupé, travozelené, řapíky nekřídlaté, toliko úzce obroubené. Palisty velmi malé, úzké, čárkovitě kopinaté, polostřelovité, celokrajné. Hrozny 3—5květé, zdéli neb delší listu mateřského. Kalich trubkovitě zvonkovitý, zubů nestejných Lusk podlouhle čárkovitý, smáčknutý, lysý, uzralý načernalý. Oddenek dlouhočlenný, plazivý, větevnatý.

V. 0·40—0·80 *m.* Koruna bledě nachově fialová, potom modrá.

♃ Červen, červenec. Vlhké louky, rašeliny, zvláště na slatinné půdě nížin velmi roztroušen. U Vranovic (Tkany), Čejče (Makowsky), luka u Šakvic (Schierl), v nížinách kolem Podivína (Schlosser a Uechtritz), při Dyji od Nov. mlýna až k Lednici (Schlosser a Makowsky), v příkopech trati mezi Hrušovany a Nov. sídlem, bařinná luka mezi Trabinským dvorem a Grafendorf-Hevlínskou silnicí (Ripper), na rašelinných lukách při pravém břehu Moravy u Olomouce roztroušen, jako mezi Klášterem Hradiskem a Pavlovicemi (Makowsky), u Jindřichova (Schlosser). Ve Slezsku: u Těšína (Kolbenheyer), u Táborského lesa u Heraltic poblíž Opavy (Mayer).

b) Hrozny 1—2květé. Lusky bulvatými chlupy srstnaté. Listy 1jařmé.

1340. L. hirsutus L. (H. srstnatý). Sivozelený, lysý neb trochu pýřitý. Lodyha položená neb trochu popínavá, větevnatá neb jedno-

duchá, křídlatá. Listy 1jařmé, s úponkou dělenou, lístky kopinaté až čárkovité, tupé neb hrotité. Palisty malé, polostřelovité, čárkovité neb kopinaté, pýřité. Hrozny 2—3květé, dlouze stopkaté, delší listu mateřského. Kalich zvonkovitý, zubů vejčitých, přišpičatělých. Lusk podlouhlý, široce smáčknutý, bulvatými chlupy srstnatý. Semena bradavičnatě svraskalá, drsná. Kořen vřetenovitý.

D. 0·40—0·80 *m.* Koruny nachově fialové, člunek kalně modrý.

⊙ a ⊙ Červen, červenec. Role, meze, trávníky, kraje lesní, velmi pořídku. U Hojova poblíž Příbora (Czížek), dle Rippra též u Lednice, při plotu blíže bahna stojícím za parkem vedle cesty k Haselburku 1882, možná že jen nahodile, nejbližší stanovisko u Stromovky na Moravském poli v Doln. Rakousích (A. Metz v Neilr. Fl.) Ve Slezsku hlavně u Těšína: Mnichi (Fick), Toszonowice (W. a Gr.), Blogotice (Kolbenheyer)!, západně od Bogušovic, Punców, Bobrek (Kotula), Cisownica (Pax).

2. Lodyha hranatá, tak jako řapíky bezkřídlá. Listy 1jařmé.

1341. L. pratensis L (H. luční). Pýřitý. Lodyha smáčknutě hranatá, položená aneb popínavá. Listy 1jařmé, s úponkou dělenou, lístky kopinaté, špičaté. Palisty dolení veliké, široce kopinaté, polostřelovité, hoření po obou stranách střelovité. Hrozen 3—12květý, mnohem delší listu mateřského. Kalich zvonkovitý, hoření jeho zuby 3hranně neb kopinatě šidlovité. Lusky smáčknuté, čárkovitě podlouhlé, lysé.

D. 0·40—1·00 *m.* Koruny citronové.

♃ Červen—srpen. Luka, křoví, paseky, kraje lesní, v celém území až na předhoří hojný až obecný a ještě u Star. města. — Ve Velk. kotlině (Bachmann a Oborny)!

1342. L. tuberosus L. (Ořeší, oříška, halucha). Lodyha hranatá, nekřídlatá, položená nebo popínavá, lysá. Listy 1jařmé, s úponkou dělenou, lístky opakvejčité, přitupé, ošpičatělé. Palisty úzké, čárkovitě kopinaté, polostřelovitě. Hrozny 3-5květé, mnohem kratší listu mateřského. Kalich zvonkovitý, hoření zuby jeho 3hranné. Lusk podlouhlý, naduřelý, hrbolatý, lysý. Oddenek tenký, plazivý, s kořeny místy v hlízky napuchlými.

D. 0·30 – 0·80 *m.* Koruny pěkně růžově nachové, vonné.

♃ Červen—srpen. Role, úhory, mezi osením, v střední a jižní části obecný, jinak pořídku neb schází. U Boskovic (Svěrák), Žernovník, Štěpánov, Pernštýn — V Prostějovsku (Spitzner), u Třebíče (Zavřel), na jednom poli u Krenišova poblíž Šumberka pořídku, bezpochyby jen zavlečený (Paul). V uh. hradišťském kraji ještě u Velké a na Javořině. — V okolí Tučap hojný (Červinka), u Rusavy (Sloboda), u Vsetína (Bubela), u Rožnova (Kotek), u Nov. Jičína (Sapetza), u St. Jičína (Ig. Pouč), na rolích stařických poblíž Místku místy hojný u Brušperka a Palkovic (Gogela), u Těšína (Kotschy), u Vidnavy.

II. Nissolia Tourn. Lodyha přímá. Listy jednoduché, bez úponek.

1343. L. nissolia L. (H. úzkolistý). Lodyha přímá, hranatá, jednoduchá, řídčeji již od dolejška vidličnatá, lysá. Listy jednoduché, čárkovitě kopinaté, dlouze zakončité. Palisty polostřelovité, šidlovité. Hrozen 1—2květý, dlouze a nitkovitě stopkatý, kratší listu mateřského. Lusky úzké, čárkovité, chlupaté.

V. 0·30—0·50 *m*. Koruny dosti malé. Nissolia uniflora Mönch.

⊙ Červen, červenec. Pole, luka, travnaté stráně, velmi pořídku. U Hodonína (dle ústní zprávy M. Winklerovy k Uechtritzovi), mezi Bogušovicemi a Pohvízdovem (prof. Bartelmus), Pohvízdov (Kocchel a Zlík).

***L. aphaca L.** (H. bezlistý). Bylina chabá, lysá až 0·30 m. v. Řapíky nitkovité, úponkou zakončené s 2 velikými, široce srdčitými neb ouškatě střelovitými palisty. Stopky květní dlouhé, tenké, s 1 zřídka 2 malými, žlutými květy. Lusky ploché, lysé, s 1—8semeny. ⊙ Červen, červenec. Dle Sapetzy na kopci Sv. Rocha u Uh. Hradiště, bezpochyby jen pomíjivě zavlečen.

III. Orobus Tourn. Řapíky bez úponek, hrotem ukončené. Lodyha vždy přímá, nepopínavá.

1. Lodyha a řapíky úzkokřídlé. Oddenek dlouhý, tenký, plazivý, místy uzlinatě stlustlý.

1344. L. montanus Bernh. (H. chlumní). Lysý. Listy 2 až 3jařmé; lístky vejčité, podlouhlé neb podlouhlo-kopinaté až i úzce čárkovito-kopinaté, vespod sivozelené, nelesklé; palisty kopinaté neb špičaté vejčité, polostřelovité. Hrozny dosti krátce stopkaté, volno- a chudokvěté. Kalich na dolejšku silně hrbolatý, často namodralý, přední (dolejší) zuby jeho podlouhlo-kopinaté, zadní ohnutě 3hranné. Lusk naduřelý, příoblý, šikmo přišpičatělý. Semena kulatá, pupek $^1/_3$ semena objímající.

V. 0·15—0·30 *m*. Koruna světle nachová, na dolejšku zelenavá, při odkvětu špinavě modré barvy nabývající, pavézka tmavěji proužkovaná, člunek dvakrát v pravém úhlu zlomený, křídla k němu mozoulkem přirostlá. L. macrorrhizus Wimm. Orobus tuberosus L. O. prostratus Host. sec K.

♃ Duben—červen. V Horních lesích u Rataje blíže Kroměříže řed. Zahradníkem objeven.

2. Lodyha zprohýbaná, hranatá, nekřídlatá, řapíky obroubené, žlabovité ale nekřídlaté. Oddenek krátký, tlustý, s mrcasy stejně tlustými.

1345 L vernus Bernh. (H. jarní). Lysý. Lodyha přímá. Listy 2—4jařmé, hrotem ukončené, lístky vejčité až kopinaté, dlouze zakončené, brvité, lesklé, travozelené. Palisty vejčitě kopinaté, polostřelovité. Hrozny 3—9květé, dosti volné a prodloužené, as zdéli listu mateřského. Květy značné; rozvíjejí se, když lístky ještě nejsou zúplna vyvinuty. Semenník a lusk čárkovitě podlouhlý, lysý.

V. 0·20—0·30 *m*. Koruny nejprv nachové, potom modré, velmi zřídka bílé. (β albiflora) Orobus vernus L.

♃ Duben, květen. Stinné lesy, lesnaté chlumy, háje, křoviště, mýtiny, od roviny až na předhoří obecný. β) jednou na Skalici u Prostějova (Spitzner).

1346. L. niger Wimm. (H. černý.) Lodyha přímá a jako celá bylina poskrovnu pýřitá až skoro lysá. Listy 4—6jařmé, krátkým, vláskovitým hrotem ukončené, lístky vejčité neb podlouhle vejčité, tupé, zašpičatělé, nebrvité, na líci nelesklé, matně zelené, vespod sivozelené. Palisty malé, polostřelovité, úzce kopinaté, špičaté. Hrozny dlouze stopkaté, 3—mnohokvěté. Kalich šikmě zvonkovitý, nestejně krátce a široce zubatý. Semenník s červenými, přitisklými chlupovými špičkami, lusk posléz dosti lysý.

V. 0·40—1·00 *m*. Koruna nachově fialová, posléze špinavě modrá. Vnať sušením snadno zčerná. Orobus niger L.

♃ Červen, červenec. Světlé, suché lesy, keřnaté a výslunné kopce, křoviště, v hlinité půdě od roviny až do nízkého předhoří k 400 m. rozšířen. V brněnském kraji: v střední a jižní části obecný, v severní řidčeji (Makowsky). Lomnice (Pluskal)!, Adamov, Tuřany, Němčany, u Krumlova a Vedrovic (Oborny)!, u Šlapanic a Ostrovačic směrem k Veveří (Niessl)!, u Dědic (Spitzner)!, u Ivančic (Schwoeder)!, u Hustopeče (Reissek)!, u Klobouk (Steiger)!, Borky u Ždenic, Líšeň, Ochoz, Kanice, hojný u Obřan, Soběšice, Kartouzy, Řečkovice, Evanovice, Ořešín, Bílovice, Jilmoví, Černá hora, Štěpánov, Bystrc, Jundrov, Písárky, Kohoutovice, Žebětín, Troubsko, Tečice, Važany, Slavkov, Nížkovice, Nesovice, Vyškov, Pavlovice, Kobylí, Velk. Pavlovice, Leskoun, Olbramovice. — V Prostějovsku: na Kosíři, u Otaslavic, Brodku, ve Hraněném žlebu, za Mysliovicemi, u Plení (Spitzner). Ve Znojemsku: u Náměště (Roemer), u Znojma, Devíti mlýnův, Milfrouna, Hranic, Lukova, Hardeku atd. (Oborny). V Jihlavsku: u Jihlavy (Pokorny), u Dačic a Star. Hobzí (Oborny), u Telče. — V Olomoucku: u Olomouce (Vogl), v Chomoutovském a Grygovském lese (Makowsky), na Sv. kopečku (Oborny), na vápně u Leštiny u Zábřeha (Panek), pod Hvozdem blíže myslivny u Milkova o 1 kuse (Slavíček), u Šumberka (Paul), Studená Loučka (Novotný). V uh. hradišťském kraji: Obora u Kroměříže (Palla), u Velehradu a Uher. Hradiště (Schlögl), u Napajedel (Theimer), v lese Plechovci a Háji u Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), u Banova (Makowsky), Strážnice, Hroz. Lhota, Javorník, Velká, Lysá hora a j. m. u Uh. Brodu, Prakšice, Chrasť u Bojkovic, Horka u Val. Klobouk. — Ve východní části: v okolí Tučap hojný (Červinka), u Rusavy (Sloboda), horní luka Bobrky u Vsetína (Bubela), Nov. Jičín (Sapetza), Pozděchov a Jasená (Ig. Pouč), Slavkov a Hukvaldy (Jackl). Ve Slezsku: kolem Těšína, a Bělska ojediněle (Kolbenheyer), Konska, Bogušovice. — U Opavy a Krňova (Spatzier), zde na Hradisku.

3. Lodyha nahoře trochu smáčknutá, leč nekřídlatá, ztuha přímá. Řapíky sploštělé s tenčí obrubou listovou, avšak nekřídlaté. Oddenek krátký, tlustý, se svazčitými, mrkvovitě ztlustlými kořeny.

1347. L. albus Kittel. 1844. (H. bílý). Lysý. Lodyha ztuha přímá hranatá, nahoře smáčknutá, nekřídlatá, jednoduchá neb větevnatá.

Listy 2—3jařmé, krátkou štětinkou ukončené, lístky tuhé, úzké, čárkovité neb čárkovitě kopinaté, zašpičatělé, vynikle rovnoběžně žilnaté, travozelené. Řapíky trochu široké, leč nekřídlaté. Palisty kopinaté, polostřelovité. Hrozny dlouhostopečné, 3—vícekvěté. Kalich šikmozvonkovitý, nestejně zubatý. Lusky čárkovité, lysé. Oddenek krátký, tlustý se svazčitými, mrkvovitě stlustlými kořeny.

V. 0·20—0·30 *m*. Koruny bílé neb žlutavě bílé, koruna vně často narůžovělá. L. asphodeloides Godr., L. pannonicus Garck., Orobus pann. Jacq., O. albus L fil.

♃ Duben, květen. Výslunná a travnatá návrší, suché lesy a trávníky, velmi pořídku. U Klobouk jen na lesní cestě poblíž Martinic (Steiger), u Čejče a Hovoran (Schlosser), dle téhož též u Měnína a Šlapanic?; Drnoholec, Mušov (Reissek), kolem Mikulova (Domas), na Purkrábce u Těšatic (Oborny), tvar s listy čárkovitými a černými mrcasy kořenovými u Hodonína a Čejče, zde s tvarem základním (Schlosser jako Orobus lacteus M. B).

78. Řád. Grossularieae DC. Meruzalkovité.

408. Ribes L. Meruzalka.

Vajíčka mnohá, na nástěnných semenicích víceřadá.

A) Grossularia DC. Listy prodloužených letorostů na kloubu listním s jednoduchým neb 3klaným ostnem. Hrozny 1—3květé.

1348. R. grossularia L. em. (Srstka, angrešt). Listy okrouhlé, dlanitě 3—5laločné, 2krát stříhaně vroubkované a jako řapíky zvláště vespod pýřité neb posléze olysalé, na mladých letorostech jednotlivé, střídavé, na starších větvích ve svazečku na větvičkách postranních, krátkých, jednoduchým neb 3dílným ostnem podepřených. Květy na krátkých, postranních větvičkách konečné, převislé. Kalich zvonkovitý, s ušty podlouhlými, tupými brzy dolů ohnutými. Plátky malé, opakvejčité. Bobule kulaté neb široce elliptické, zelené, žlutavé neb špinavě nachové.

V. 0·50—1·00 *m*. Plátky bělavé, malé. Chlupatost rozdílná *α*) glanduloso-setosa Koch. Kalichy chlupaté, semenníky a bobule se štětinkami žlázonosnými, *β*) villosum Čelak. (R. uva crispa L.) Semenníky mrtnaté, kalichy chlupaté až i huňaté a jako plody bezžlázné.

♄ Duben, květen. Křoví, lesy, stráně, skály až na předhoří rozšířená a samorostlá, někdy i v horách; při plotech a pokraj rolí pouze zdivočelá. V brněnském kraji: v severní a západní části nikoliv řídká (Makowsky), Brno, Adamov, Obřany atd. (Oborny), Lomnice (Pluskal), Ivančice (Schwoeder), les u Rokytné poblíž Krumlova (Zimmermann), Blansko, Tišnov, Boskovice, Bystrc, atd. V Prostějovsku: v odr. *α*. ve žlebech lesních, na vysočině drahanské, zejména na Plumlovsku, Ptensku a Drahansku (Spitzner). Ve Znojemsku: v údolí Dyje od Bítova dolů až k Znojmu hojná, též v údolí Jizery u Lukova, v údolí

Fugnice u Hardeku, v údolí Hradnice, Leskavy a Jevišovského potoka (Oborny). V Jihlavsku: zde onde kolem Jihlavy, jako na skalách u Panského mlýna a Šatzberku (Reichardt), v údolí Dyje pod Dačicemi nezřídka (Oborny), les u Spáleného mlýna poblíž Pernštýna a na j. m. v údolí Nedvědického potoka. — V Olomoucku: lesy u Olomouce (Vogl), vesnický grunt u Střelné (Burghauser) Domašov, Hrubá voda, v údolí Štolové, Šternberk. — V okolí Šumberka na Měšťanském kamenu (Paul), v údolích Jeseníka, jako kolem Starého města, Koldštýna a Františkova (Oborny), Rudoltice, Sobotín, Maršíkov, Filipov, Černé kameny a u Tisé u Velk. Losína, Ohrenberk a j. u Bukovic, Pekařov, studénka u Něm. Bohdíkova, Velvice, Čes. Bohdíkov, Rašovský les, Mal. Morava, údolí Merty u Teplic, les Grunt u Rymařova, Budišov. — V uh. hradišťském kraji: Horní a knížecí les u Kroměříže (Palla), u Luhačovic a Uher. Hradiště (Schlögl), kolem Bzence (Bubela), na Javořině a Lopeníku (Holuby), Javorník, Nov. Lhota, na Cholarech. Ve východní části: zdivočelá při krajích polních u Želkova blíže Tučap (Červinka), porůzná u Vsetína (Bubela), obecná v lesích u Val. Meziříčí (Klanic), Kněhyně u Trojanovic, na Javorníku a v Morkovských lesích (Sapetza). Ve Slezsku: Velk. Čantory u Ustroně (Uechtritz), Krňov, Hošťálkov (Fick a Oborny), nezřídka v Jeseníku, na Raudenberku u Bruntálu (R. a M.), Mal. Morava, Leierberk, Karlovská studénka, Amištein u Frývaldova (Grabowski), na Bílém Seifenu směrem k Jelením lukám a Waldenburku, Petrštýn (Bachmann), Friedberk, Kraš, Mikulovice, Tomašov, Doln. Forst, ve Vlčickém lese (Vierhapper).

B) Euribes. Listy na spodu bez oslnův. Hrozny namnoze hojnokvěté.

1. Květy neúplně 2domé. Hrozny visuté. Listeny kopinaté, delší stopek květních. Řapík namnoze jen s polovici čepele listové dlouhý.

1349. R. alpinum L. (M. horská). Listy malé, z dolejška skrojeně uťatého neb přisrdčitého, hluboce 3-, řídčeji 5laločné, na líci roztroušeně chlupaté, na rubu namnoze olysalé, laloků střihaně vroubkovaných neb zubatých, tupých neb špičatých. Hrozen na dolejšku listnatého, dole šupinatého letorostu, ♂ mnohokvětý, ♀ toliko 2—10květý. Osa hroznu, kraje listenův, stopky a řapíky žláznaté. Číška kališní ploše mískovitá, lysá, nebrvitá, ušty vejčité, tupé. Plátky kopisťovité. Bobule šarlátově červené, chuti matné.

V. 0·50—2·00 *m*. Plátky malinké, žlutavé neb načervenalé.

♄ Duben, květen. Lesy, žleby, kamenité, skalnaté a lesnaté stráně v pahorkatině a předhoří roztroušená. V brněnském kraji: v údolí Svitavy od Bílovic až k Blansku, mezi Křtinami a Adamovem, v údolí Sloupském a v údolí Punkvy u Blanska (Makowsky)!, u Adamova (Theimer), u Lomnice (Pluskal), v Lipníkách u Boskovic (Svěrák), u Olešnice a Kunštátu (Člupek), Hády u Obřan, Mal. Bukovina, Suché údolí a j. m. u Ostrova, Holštýn. V Prostějovsku: zdivočelý u zlechovského rybníka a v plumlovské oboře, samorostlý na Kněží hoře u Krumsína, u Křenůvek, ve hraničném žlebu, na Nosku u Baldovce (Spitzner). Ve Znojemsku pořídku: v údolí Dyje mezi Vranovem a Hardekem, nejjistěji při dolením kraji městského lesa u Hardeku (Oborny). V Jihlavsku: u Koněšína, na střebenické straně přehojná (Zavřel). V sev. Moravě a Jeseníku: kolem Zkamenělého zámku u Milkova (Slavíček), u Roudna (Rieger), Berouna (Gans),

v horním údolí Tisé (Schweinfurth), zdivočelá na Studénkově holi (W. Hans), ve Velk. kotlině (Uechtritz). Ve východní části: úklony Kněhyně u Trojanovic, zde od lidu pro mdlou chuť bobule „neslánky“, nazvané (Oborny). Ve Slezsku. Mal. Morava, Waldenburk (Grabowski).

2. Květy obojaké. Hrozny aspoň po odkvětu převislé. Listeny vejčité, kratší stopek. Řapík zdéli neb delší čepele listní.

a) Listy a kalichy bezžlázné.

1350. R. petraeum Wolf. (M. skalní). Listy ze srdčitého dolejška hluboce 3—5laločné, brvité, ostatně lysé neb na rubu tak jako řapíky roztroušeně pýřité, laloky podlouhlé, 2krát pilovité, špičaté neb zašpičatělé. Řapíky s dlouhými, bezžláznými třásněmi. Hrozny zprvu dosti přímé, posléze visuté, dosti hustokvěté, osa hroznu a stopky pýřité, tyto nanejvýš 2krát delší vejčitého listenu. Kraj kalicha zvonkovitý, lysý, toliko podlouhlé, tupé ušty brvité. Šupiny pupenů lysé, útlé, brvité. Bobule krvavě červené, velmi kyselé.

V. 0·80—1·50 *m*. Plátky nazelenale žluté, červeně kropenaté.

♄ Květen, červen. Na skalnatých stráních, keřnaté a kamenité úklony, u potoků, v Sudetách rozšířená. Pod hřebenem Klads. Sněžníka (W. Fl.) V Jeseníku: Amištein pod Hockšarem (Spatzier), Urlich u Mal. Moravy, Svinský hřbet na Pradědu (Gr. Fl.), údolí horní Tisé a v Česněkovém a Křemenném příkopu (Uechtritz)!, západní úklony Vys. hole (Bachmann), Velk. kotlina (Grabowski)!, Vysoký pád u Waldenburku a na Hungerberku až dolů k Einsiedlu a Karlstálu (R. a M.), vodorovná stezka mezi Petrštýnem a Frant. myslivnou (Oborny), přehojný na úklonech Dědu a Medvědího hřebene, ve Svinském a Medvědím příkopu.

1351. R. rubrum L. (M. červená, rybíz). Listy z dolejška ± srdčitého dlanitě 3—5laločné, na rubu jakož i řapíky nejprvé hustě šedopýřité; laloky široké, krátké, přitupé, 2krát vroubkovaně pilovité. Řapíky žláznatě brvité. Hrozny řídké, brzy převislé, přílysé. Šupiny pupenů jemně pýřité. Stopky $2^1/_2$ až 4krát delší vejčitého listenu. Číška kališní plošemístkovitá i s ušty kalicha okrouhle kopisťovitými, tupými, nazpět neohrnutými lysá. Plátky přemalé, klínovité, ke kalichu přitisklé. Bobule šarlátově červené, u pěstované odrůdy též nažloutle bílé.

V. 1·00—1·50 *m*. Kalich žlutozelený neb na dolejšku nahnědlý, plátky žlutavé.

♄ Duben, květen. Samorostlá v hájích při řece Moravě a v jihovýchodní Moravě. Zdivočelá v okolí Vyškova. — V Seloutckém háji, u Zlechovského rybníka poblíž Prostějova (Spitzner), kolem Brna, Znojma atd. (Oborny). Samorostlá: v plotech a při krajích lesních u Luhačovic (Schlögl), v lese Bzinku u Bzence, daleká každé kultury (Bubela), les u Černovíra poblíž Olomouce (Makowsky).

b) Šupiny, pupeny, kalichy, spodní strana listův, řapíky a poskrovnu i osa hroznů žlutými, lesklými pryskyřičnými žlázkami posety. Listeny ze širokého dolejška šídlovité.

1352. R. nigrum L. (M. černá). Listy 3—5laločné, na dolejšku uťaté neb srdčité, na rubu, na hlavních žilách a na řapíku velmi jemně pýřité, laloky 2krát hrubě vroubkovano-pilovité, rozestálé, špičaté, řídčeji tupé. Hrozny řídké, jejich osa pýřitá. Stopky květní mnohem delší listenů vejčitě šídlovitých. Kalichy jako široké šupiny pupenů pýřité, číška kališní baňato-zvonkovitá, s ušty podlouhlými, tupými, nazpět ohrnutými. Plátky přímé, čárkovitě podlouhlé, jen o polovic kratší uštů kališních. Bobule černé.

V. 1·00—2·00 m. Květy žlutavé, plátky namnoze načervenalé. Zápach nepříjemný, stinkovitý.

♄ Duben, květen. Vlhké křoví, háje, u potokův, v mokrých olšinách, zde onde pěstovaná, zřídka samorostlá. Samorostlá v lese u Černovíra (Makowsky), u Olomouce (Vogl a Oborny), samorostlá při Moravě u Věrovan blíže Tovačova (Spitzner), v Chomoutovském lese (Sapetza), samorostlá v lese Bzinku u Bzence (Bubela), pěstovaná u Místku a Sviadnova (Gogela). Na hradbách u Těšína (Kolbenheyer), nezřídka u Vidnavy: jako při Vidné, u hřbitova (Vierhapper), u Mal. Moravy (Gr. Fl.).

*R. aureum Pursch. (M. žlutá). Listy vejčité, 3laločné, lysé, laloky chudě zubaté. Trubka kališní dlouhá, zlatožlutá, plátky malé bílé, posléz červené. Bobule podlouhlé, černé, lysé, jedlé. V 1·00—2·00 *m.* ♄ Květen, červen. Původem ze severní Ameriky, u nás zhusta pro ozdobu pěstovaná; při Moravě u Kroměříže poblíž železničního mostu zdivočelá (Palla).

* Řád. Philadelpheae Don. Pustorylovité.

* Philadelphus L. Pustoryl.

Kraj kalicha 4—5dílný. Tyčinky mnohé. Čnělky 4—5, doleji srostlé. Tobolka 4—5pouzdrá, přípeckovitá, pouzdrosečně pukající.

*** Ph. coronarius L.** (Jasmín český). Keř s listy stříčnými a pýřitými mladšími větvičkami. Listy krátkořapičné, elliptické neb ellipticky kopinaté, zašpičatělé, oddáleně drobně pilovité, 3žilné, na rubu vedle žil i s řapíky dosti hustě pýřité. Květy v hroznu ukončeném, namnoze 5—7květém. Ušty kališní krátce zašpičatělé. Plátky přítupé, jednotlivé též trochu vykrojené. Čnělky až skoro ke spodu ve 4 díly od sebe oddělené, kratší tyčinek.

V. 1·25—2·50 *m.* Květy veliké, bílé, příjemně omámivé vůně jasmínové.

♄ Květen, červen. Původem z jižní Evropy, u nás v celém území v zahradách a sadech pěstován.

79. Řád. Oenothereae Endl. Pupalkovité.

Rody:

A) Kraj kališní 2klaný. Plátky 2, 2 klané. Tyčinky 2. Čnělka s bliznou jednoduchou,

1. Kališní trubka nad semenníkem stopečkovitě zúžená, nahoře v krátkou trubku s 2klaným okrajem rozšířená. Plod nažka kyjovitá neb hruškovitá 2pouzdrá neb zaprtáním 1pouzdrá, nepukavá. Pouzdra 1semenná, semena bez čupryny. 409. *Circaea.*

B) Kraj kališní 4klaný. Plátky 4, v pupenu stočené. Tyčinek 8. Čnělka nitkovitá s bliznou 4laločnou.

1. Semenník zdélí neb kratší než volná trubka kališní. Tobolka prismaticky 4hranná, stejně tlustá, šešulovitá, 4pouzdrá, pouzdrosečně 4chlopná, mnohosemenná. Semena bílou čuprynou věnčená. 410. *Epilobium.*

2. Semenník kratší než volná trubka kališní. Tobolka jehlancovitě 4hranná, 4pouzdrá, pouzdrosečně 4chlopná, mnohosemenná. Semena bez čupryny. 411. *Oenothera.*

409. Circaea L. Čarovník.

A) Listeny hroznu zcela zakrnělé.

1353. C. lutetiana L. (Č. obecný, černokvět). Lodyha přímá, jednoduchá neb slabě větvitá, pýřitá neb dole lysá, nahoře i na ose hroznové žláznatě pýřitá. Listy z dolejška uťatého neb slabě srdčitého vejčité, zakončité, vykrajovaně zoubkované, kalně zelené; řapíky dosti dlouhé, nekřídlaté, na líci žlabovité. Květy v jednoduchém, z mládí nahloučeném, posléze prodlouženém hroznu. Stopečkovitý díl trubky kališní delší než semenník. Plátky sotva nehetnaté, s laloky tupými, rozestálými. Blizna 2laločná. Plod hruškovitý stejnostranný, s 2 stejnými, 1semennými pouzdry, s tuhými, na konci hákovitě ohnutými, dosti řídkými měkkoostny, tyto zdélí neb delší nejširšího průměru pouzdra. Oddenek dřevnatý, pod lodyhou sotva ztlustlý, hrubý, bez stopy šupin záhy setlívajících, s výběžky šňůrovitými.

V. 0·25—0·60 m. Plátky bílé neb načervenalé.

♃ Červenec, srpen. Vlhké, stinné lesy, háje, kraje lesův a potoků, křoviště, od roviny až na nižší předhoří k 400 m. rozšířen. V brněnském kraji: v hájích nížin obecný (Makowsky), v lese u Lomnice a Sinalova (Pluskal), údolí Sloupské u Sloupa (Svěrák), kolem Kunštátu a Olešnice (Člupek), kolem Brna u Černovic, Josefské údolí u Adamova, od Vranova a Rajhradu dolů až k Lanštorfu (Ripper), lesy při Moravě, Knížecí les a les u Ivana (Schierl), Lednice a Břeclav (Oborny), Měnín, Adamov, Křtiny, Blansko, Šakvice, Polava, Str. Břeclav, Poštorna. — V Prostějovsku: pouze na vysočině drahanské na př. ve Žbánovském, Šebestově a v Orlicím žlebu, na Str. Plumlově (Spitzner). Ve Znojemsku: od Znojma dolů, v údolí při Dyji nezřídka, hojný kolem Hrušovan, u Božic atd., neroste u Náměště (Oborny). V Jihlavsku dle zdání pořídku: na Špitzberku u Jihlavy a u Jihlavky (Pokorny). V Olomoucku: Chomoutovský, Černovírský les a u Kláštera Hradiska u Olomouce (Mik), Litovel (Spitzner),

u Roudna a Berouna (Rieger a Gans), Měšťanský a Frankštátský les u Šumberka (Paul), křoviny u Domašova, Dětřichovský les a Unčova a při potoku u Šternberka. — V uh. hradištském kraji: les u Bilan, Horní les a Obora u Kroměříže (Palla), Obětovská hora u Luhačovic, háje při Moravě u Uher. Hradiště a Mikovic (Schlögl), ve vlhkých lesích mezi Pískem, Ostrohem a Veselím (Bubela), na Javořině (Holuby), hojný u Strážnice, Kobela u Kuželové, Javorník, Strání. — Ve východní části: Hostýn (Spitzner)!, Říčky u Bystřice, Javorník Kelský. — Hojný u Rusavy (Sloboda), Vsetín (Bubela), u Lutoniny (Ig. Pouč), Nov. Jičín (Sapetza), Rybníčky poblíž Vsetína, Úvěz, Stroulia a j. m. u Rožnova, Černý les u Štramberka, Paseky poblíž Hranic. — Hranice (Vogl), Bělotín (Ripper), na poříčí Ostravice u Mal. Kunčic porůznu, poříčí Olešné v Palkovicích poblíž Místku (Gogela). Ve Slezsku: kolem Těšína u Końské, kolem Bělska u Bystré, na Kamienické výšině, na Skrzyczné (Kolbenheyer), u Červené vody, v lesích směrem ku Kopřivné, kolem Mikulovic, Zuckmantlu, Reivízu, na Bělé u Adolfovic (Vierhapper), v Račím žlebu a v Majfritzdorfském hájemství (Latzel). U nás odrůdy:

α) g l a b e r r i m a L a s c h. Lodyha nahoře přítiskle jemně pýřitá, dole zcela lysá. Plátky načervenalé, ušty kališní temně nachové. Listy menší a nažloutle zelené.

Řidčeji. U Adamova. — Trouznický mlýn u Znojma (Oborny), podél příkopů v zahradách v Tučapech (Červinka).

β) d e c i p i e n s A s c h e r s. Lodyha též dole odstále měkce chlupatá. Plátky čistě bílé, ušty kališní nazelenalé. Listy větší a kalně zelené.

Tvar rozšířenější. V okolí Brna, Adamova atd. (Oborny), u Břeclavi, Strážnice, Javorníka atd. — Na Hrádku u Prusenovic, Pacetlucký les (Červinka).

B) Stopky květní ve volném hroznu podepřené s štětinkovitými listeny.

1354. C. intermedia Ehrh. (Č. prostřední). L o d y h a vystoupavá, jednoduchá neb větevnatá, l y s á, nahoře a v květenství žláznatě pýřitá. L i s t y trochu lesklé, c h a b é, z e s r d č i t é h o n e b u ťa t é h o d o l e j š k a v e j č i t é, z a k o n č i t é; v y k r a j o v a n ě z u b a t é, ř a p í k y k ř í d l a t é. S t o p e č k o v i t ý d í l t r u b k y k a l i š n í t r o c h u k r a t š í s e m e n n í k a. Plátky zdélí kraje kališního, s laloky okrouhlými, tupými. B l i z n a 2 l a l o č n á. P l o d hruškovitý, skoro stejnostranný, 2 p o u z d r ý, j e d n o p o u z d r o v y v i n u t é, 1 s e m e n n é, d r u h é m e n š í, smáčknuté s v a j í č k e m + z a k r n ě l ý m, m ě k k o o s t n y j e m n é, v e l m i m ě k k é, husté, m í r n ě o h n u t é, z d é l í a d e l š í p r ů m ě r u p o u z d r a v ě t š í h o. O d d e n e k dužnatý, n i t k o v i t ý, p a k z t l u s t l ý, prodloužený, d l o u h o č l e n n ý, tak jako dolejšek lodyhy nitkovité výběžky ženoucí, s š u p i n k a m i t r v a l ý m i.

V. 0·15—0·40 *m*. Plátky bílé neb načervenalé. C. alpina *β*. intermedia Pohl., Tausch, C. alpino-lutetiana Rchb.

♃ Červenec, srpen. Vlhké stinné lesy, u potoků, pramenitá místa, žleby,

v hornatějších krajinách a v předhoří rozšířen. V brněnském kraji: u Adamova a v údolí Punkvy u Blanska nikoliv řídký (Makowský)!, lesy na Šenhengstu u Svitavy (Czerny), Rajský lesík u Černovic (Oborny), Křtiny, Mal. Bukovina, Sloup, Holštýn, Boskovice. — V česko-moravském pohoří: lesní údolí Jihlavy před Horn. vsí (Reichardt), v Zátokách za Nov. vsí a v Kozákově lese za Pohledcem (Havelka), údolí pod Javořicí, Řasná, Střítež, u Spáleného a Pernštýnského mlýna, v údolí Nedvědičky, Nov. město, Bratraňovská u Lhotky, Tři studně, les Kozlovka u Vršan, Žáková hora, Kadov, Jimramov, Nov. Jimramov. — V sev. Moravě: u Hlubočku a Plumlova (Spitzner), u Berouna (Gans), les Grunt u Rymařova (Schierl), Široká křoviště u Domašova, v údolí Štolové. — U Milkova (Slavíček), stinná místa na břehu Sázavy u Zábřeha (Panek), Střelná, Velk. Losín, Teplice (Oborny), Velvice, Čes. Bohdikov, Raškov, Pradědův les, Hrázová bouda pod Ovčírnou, Kriech, Křemenný příkop, Vysoký les u Janovic, Rymařov. — Ve východní části: za Slaměnou boudou u Luhačovic (Schlögl), u Přerova (Reissek), Nov. Lhota, Javořina, Blumentál, Hostýn, Javorník Kelský, Bečková studenka a Holý vrch na cestě z Rusavy do Ratiboře. — V lese u Zahlenických rybníkův u Tučap (Červinka), na Ondřejníku u Frýdlandu a na Kněhyni u Čeladné (Oborny), v jediném potůčku na Štaudli u Místku (Gogela), Velk. Karlovice, Salajské hájemství, les Studenčany u Star. Hamer. — Ve Slezsku: Lysá hora, úklony k Lukšinci (Oborny), v Lipinském háji u Frýdku (Gogela), Moravka, les Kalužné u Slaviči, Popilarský les u Lomné, Odry, Pohoř. — Dziegielów u Těšína (Zlík), Blogotice (Kotula), Kozubová (Ascherson), Ustroň (Uechtritz), hojný u Bělska (Baier), Mladecko u Opavy (Svěrák), při Bělé u Tomašova (W. Fl.), Leiterberk (Uechtritz), Červený vrch (Bachmann), Hošťálkov, Vrbno, Bruntál, Johannistál (R. a M.), Zighartice (Vierhapper), Račí žleb, Červený grunt, Šlakové údolí, Suchý grunt u Vlčic a rašeliniště u Reivízu (Latzel).

1355. C. alpina L. (Č. horský). Lodyha přímá, namnoze jednoduchá, lomivá, nahoře a v květenství žláznatá. L i s t y s r d č i t é, vykrajovaně zubaté, bledě sytozelené, jemné a tenké, tučně lesklé, s žilami prosvítajícími. Plátky kratší kraje kališního, s delším nehtem a laloky přišpičatělými. S t o p e č k o v i t ý d í l t r u b k y k a l i š n í o p o l o v i c k r a t š í s e m e n n í k a, kališní lístky rovnovážně odstálé. Blizna vykrojená. S e m e n n í k a p l o d ú p l n ě 1 p o u z d r é, n e s t e j n o s t r a n n ě k y j o v i t é, s m ě k o o s t n y dosti řídkými, na konci jen krátce ohnutými, m n o h e m k r a t š í m i n e ž p ř í č n í p r ů m ě r p o u z d r a. O d d e n e k dužnatý, h l í z o v i t ě z t l u s t l ý, dosti krátký a k r á t k o č l e n n ý, se šupinami trvalými, niťovité výběžky ženoucí, vnější blána místy puchýřovitě vyzdvižená.

V. 0·05—0·15 *m.* Plátky bílé nebo načervenalé. Menší a útlejší než předešlý.

♃ Červenec, srpen. Stinné horní lesy, místa bařinná, u potokův, na vyhnilých pařezích a v zemi ztrouchnělé v hornatých krajinách a předhoří až k hranici lesní rozšířen. V brněnském kraji: u Adamova (Theimer)!, Lhotka (Niessl), u Letovic a hojný v údolí Punkvy (Makowsky)!, Protivanov (Spitzner), Boskovice, Štěpánov. — V Prostějovsku: pouze na vysočině drahanské, ve Žbánovském, Krkavčím, Orličím, Vícovském, Repešském žlebu, na Brněnce, na Kozích hřbetech a v Kořelenách u Hradiska, na Babce u Hartmanic (Spitzner). V česko-

moravském pohoří: u Popic a na Špicberku poblíž Jihlavy (Reichardt), u Růžené poblíž Dačic, přehojný u Marýše, u Slavonic a sice poblíž trojnásobné hranice zemské (Oborny), u zříceniny Rockštýnu u Chlumu v okresu třebíčském (Zavřel), Černý les u Žďáru (Kovář), v Kaňaskách nad Maršovicemi, pod Studnicemi, pod Brožovou skalou u Sklenného (Havelka), bařiny u rybníka Velk. Pařezitého u Řasné, les nad Dol. Dvorci, Špitálský les u Bystřice p. P., Vršava u Křivého javoru, Žáková hora, Cikhaj, Heralec. — V sev. Moravě: u Milkova (Slavíček), u Roudna (Rieger), vesnický grunt u Střelné (Burghauser), v předhoří moravského Jeseníka hojný, jako u Teplic, mezi Koldštýnem a Kleinovými hutěmi, Annaberk, vstup k Studenkové holi a j. (Oborny), les Grunt u Rymařova (Schierl), Křemenný příkop. — Ve východní části: na Javořině a Lopeníku (Holuby)!, Hostýn (Zahradník), stinné lesy na Obřanech u Hostýna (Červinka), na ztrouchnivělých kmenech v lesích kolem Vsetína hojný (Bubela), Zavrať u Jasené a Liptál (Ig. Pouč), na Javorníku a na Pečavské gúře (Sapetza), na Smrku u Čeladné (Sapetza a Oborny), na Radhošti, Kněhyni a na Ondřejníku u Frýdlandu (Oborny), Hluboká poblíž Hor. Bečvy, Vysoká, les Studenčany u Star. Hamer, Ostrá, Černá hora u Rožnova, les u Arturovy stráně u Michalova. Ve Slezsku: Moravka, Slaviča, Lomna. — Lysá hora, Barania a Čantory (Kolbenheyer), hojný u Bělska (Baier), u Karlovské studénky (Niessl)!, Kopřivná u Gräfenberku (Bubela)!, Leiterberk, Kaltseifen, lesy kolem Reivízu, na Hockšáru, v Červeném a Račím žlebu u Sörgsdorfa a j. poblíž Vidnavy (Vierhapper).

410. Epilobium L. Vrbka, vrbovka.

A) Chamaenerium Tausch. Listy všecky střídavé. Plátky do plochy rozevřené, na konci toliko vykrojené. Čnělka a tyčinky dolů sehnuté. Oddenek vytrvalý, bez výběžkův.

1356. E. angustifolium L. (V. úzkolistá). Lodyha přímá, oblá, hojně listnatá i s listy skoro lysá. Listy kopinaté neb podlouhle kopinaté, kratičce řapíkaté, vykrajované, někdy vlnovité, předrobně žláznatě zoubkované, na rubu nasivělé a síťnatě žilnaté. Květy v prodloužených hroznech, hořeji s listeny čárkovitě šidlovitými. Plátky nehetnaté. Stopky květní a semenníky velmi hustě jemně bělavopýřité.

V. 0·50—1·50 *m*. Plátky dosti veliké, nachově fialové, pořídku bílé. E. spicatum Lamk., Chamaenerium ang Scop.

♃ Červenec—září. Mýtiny, světlá křoví, výslunné a kamenité stráně, vřesoviště, od roviny až na vysoké hory rozšířená a hojná. V Sudetách na všech hřebenech. jako na Kladsk. Sněžníku, Fuhrmannštýnu. — Červeném vrchu, Pradědu (Spitzner), Medvědím hřebenu, Velk. Jelením hřebenu atd., též v Beskydách, jako na Vysoké atd. S bílými květy: u Karlovské studénky, při vegetační stezce na Vys. holi, na Kriechu, řidčeji v nížinách: S. Antoníček u Brna, v údolí Dyje u Znojma (Oborny). U nás v odrůdě:

β) alpestre Form. Listy tuhé, široce kopinaté, namnoze 2krát tak široké jako u tvaru základního; vespod sivě ojíněné. Květenství ± skrácené.

Nezřídka v Jeseníku s tvarem základním. Mezi Pradědem a Ovčírnou s tvarem základním, na Petrštýnu. —

1357. E. Dodonei Vill. (V. rosmarinolistá). Lodyha oblá, přímá, větevnatá, nahoře pýřitá. Listy úzce čárkovité, přítupé nebo krátce zašpičatělé, vespod nežilnaté, lysé neb z mládí trochu pýřité. Květy v krátkém, konečném, nahoře uťatém hroznu, všecky v paždí listenův. Plátky podlouhle elliptické, beznehetné. Ušty kališní jako stopky a tobolky bílé, leč méně hustě pýřité.

V. 0·50—1·50 *m*. Plátky lilákově nachové. E. angustissimum Ait. E. rosmarinifolium Haenke.

♃ Červenec—září. Skalnaté a kamenité stráně, štěrky poříčí a potokův, ve východní části a ve Slezsku porůzná, leč místy již zašla. Vyjímkou v kraji brněnském: v údolí Obravy u Žilošic 1885 (Fr. Juda). Pospolitě u Strážnice (Makowsky), u Rusavy (Sloboda), přehojná u Vsetína (Bubela), u Zubří a Frenštátu. — V štěrku Bečvy u Hustopeče u Krasné a Rožnova, při Ostravici u Paskova na hoře Sv. Hynka u Nov. Jičína (Sapetza), za pivovarem u St. Jičína (Ig. Pouč), břehy Bečvy u Hranice (Tkany), při Ostravici u Frýdlandu, Frýdku, Fulneku a j. m. nezřídka (Oborny), porůznu v kamenci Morávky a Ostravice u Místku (Gogela). Ve Slezsku: při Olšavě nad a pod Těšínem, při Visle u Ustroně a poskrovnu u Jablunkova (W. Fl.), při Visle a Biale u Kamienice a při Žilce u Bučkovic (Kolbenheyer), u Fryštátu a při Visle u Horn. Visly (W. Gr.), při Strance u Kameralné Ligotky (Hetschko), lomy u Lipníku (Baier), přítoky Opavy mezi Karlstálem a Vrbnem (Schramm), při Opavě u Vrbna a Einsiedlu (W. Fl.), Brumovice a Hošťálkov u Opavy (R. a M.), Buchbergstál (Dr. Scholtz), Ludvíkov (Hausknecht Mon.). V pruském Slezsku: při Nise mezi Woitzem a Briesenem a při silnici od Vidnavy do Ziegenhalsu (Gr. Fl.).

B) Lysimachium Tausch. Listy dolení stříčné, řídčeji po 3 v přeslenu. Květy v úžlabí lupenů znenáhla se zmenšující. Plátky 2klané, nálevkovitě odstávající. Čnělka a tyčinky přímé. Oddenek vyhání na konec doby květní neb po ní dlouhé dužnaté, podzemní výběžky neb z dužnatých šupin složené, cibulkovité, posléze rozetkou lupenů zakončené výhonky.

I. Schizostigma Hausk. Mon. p. 35. Blizna 4klaná, laloků rozložených.

a) Eriophora Hausk. Lodyha oblá, bez stop listových. Listy přisedlé, trochu sbíhavé neb velmi krátce řapíkaté.

1358. E. hirsutum L. (V. chlupatá). Lodyha přímá, větevnatá, odstálými kratšími, namnoze i žláznatými chlupy pýřitá a obyčejně i dlouhými chlupy huňatá. Listy podlouhle kopinaté, trochu objímavě přisedlé, ostře a drobně pilovité, se zoubky ku předu ohnutými, hrotité, ± pýřité. Květy veliké, kališní ušty s osinovitými špičkami, v poupěti od sebe odstálými. Tobolky odstále srsnaté. Oddenek vyhání za doby květní dlouhé dužnaté, podzemní výběžky.

V. 0·50—1·20 *m*. Plátky tmavě nachové, největší v tom rodu. E. grandiflorum Web. Odění rozdílné:

α) vulgare Hausk. l. c. p. 45. Lodyha hustě a krátce chlu-

patá, s roztroušenými, krátkými, odstálými, žláznatými a vtroušenými delšími, jednoduchými chlupy.

β) villosum Hausk. Lodyha delšími, jednoduchými chlupy ± hustě posetá a někdy s kratšími, odstálými žláznatými chlupy.

♃ Červen—září. U příkopův a potokův, kraje rybníkův, v pahorkatině a nízkém předhoří rozšířená, v česko-moravském pohoří a v sev. Moravě velmi pořídku. Na Drahansku prof. Spitznerem nepozorována. — Obě odrůdy pospolu kolem Brna, Blučiny a v. jižní Moravě (Oborny), obě odrůdy pospolu kolem Slavkova, Krumlova a Břeclavi. — Kolem Tučap od Prusenovic až k Domaželicům (Červinka), kolem Rychaltic a Místku porůznu (Gogela), u Černého rybníka u Ochozy (Havelka).

1359. E. parviflorum Schreb. (V. malokvětá). Lodyha přímá, oblá, jednoduchá neb větvitá, odstálými, bezžláznými chlupy huňatá neb pýřitá. Listy kratičce řapíkaté neb přísedlé, špičaté, na dolejšku zaokrouhlené nebo zúžené, vykrajovaně drobně zoubkované, obak, zvláště na rubu šedopýřité. Koruny dosti malé, lalůčky plátků přišpičatělé. Tobolka s hladkými, lesklými hranami, mezi nimi odstále roztroušeně chlupatá, někdy i roztroušeně krátce žláznatá, namnoze lesklá a trochu nachová.

V. 0·20—0·60 *m*. Koruny nachové. E. villosum Curt., E. molle Lamk, E. pubescens Roth., E. palustre Vis., u nás v odrůdách:

α) aprica Hausk. l. c. p. 66. Lodyha jednoduchá, přímá, hustě listnatá, měkce huňatá. Listy úzce kopinaté, přísedlé, na konci znenáhla zašpičatělé, šedě až tence plsťnaté. Koruny malé. Tobolky namnoze přinachovělé. Na suchých místech rozšířená.

β) tomentosa Hausk. Lodyha i listy hustě měkko-huňaté.

Na suchých a výslunných místech. U Bílovic a Znojma (Oborny) u Sokolnic, Židlochovic, Kobylí a j.

γ) umbrosa Hausk. Lodyha silná, vysoká, často již od dolejška až ku konci větevnatá. Listy chabé, širší a delší než u před., světle zelené, slabě chlupaté až lysé, k dolejšku zúžené. E. hybridum Schur. Stinná a bařinná místa.

♃ Červen—září. Příkopy, u potokův a řek, v křoví, od roviny až na předhoří hojná.

1358. × 1359. E. hirsutum × parviflorum Wimm. Lodyha nahoře krátce větevnatá, huňatá až pýřitá, v květenství žláznatá a huňatá. Listy vejčitě — až úzce kopinaté, špičaté neb přitupé, nepravidelně zoubkované, dolejškem náhle zaokrouhleným přísedlé, ± hustě chlupaté až plsťnaté. Květy menší než u. E. hirsutum. Pupeny trochu zašpičatělé, s ušty přímo odstalými, trochu staženými. Blizny jen slabě ohnuté.

Tobolky buď žláznatě chlupaté neb delšími jednoduchými a vtroušenými žláznatými chlupy poseté. Oddenek málo prodloužený s výhonky podzemními často nad zem vystupujícími a rozetku listů vyvinujícími.

V. 0·50—1·00 *m.* Plátky nachově fialové. E. intermedium Rchb., E. rivulare Kirschl. U nás *α*) pubescens Hausk. l. c. p. 64. Chlupy řídké, dlouhé, jednoduché, tudíž lodyhy a listy zelené. *β*) villosum Hausk. Bylina hustě huňatá a běloplsťnatá.

♃ Červen-září. Mezi rodiči velmi pořídku. V údolí Dyje a v Popickém žlebu u Znojma 1880 o jednom kuse, zde též v odrůdě *β*. (Oborny), pod Břehy u Vsetína (Bubela).

b) Montanae Hausk. p. 74. Lodyha oblá, beze stop listův, jen u míšenců s nepravidelnými, chlupatými stopami. Listy namnoze zřetelně řapíkaté. Výhonky po době květní se vyvinující.

α) Turioniferae. Výhonky krátké podzemní, brzy nad zem vystupující, tlustými, načervenalými střechovitými, dužnatými šupinami posete. Listy lodyžní krátce řapíkaté, prostřední často skoro přísedlé.

1360. E. montanum L. (V. chlumní). Lodyha oblá, přímá neb vystoupavá, namnoze jednoduchá, stejnoměrně listnatá, přítiskle jemně pýřitá. Listy až pod květenství střížné, namnoze krátce řapíkaté, prostřední častěji přísedlé, vejčité až vejčitě kopinaté, na dolejšku zaokrouhlené neb v řapík skrojené, roztroušeně jemně pýřité. Květy v úžlabích hořejších listův. Lalůčky plátků zaokrouhlené, tupé. Úšty kališní vejčitě kopinaté, špičaté, žilnaté. Tobolky s hranami zoblenými, plochami přemělce vyhlubenými, skoro úplně plochými, přítiskle-, na hranách nejhustěji někdy pýřité, též žláznaté.

V. 0·25—0·60 *m.* Koruny růžově nachové, zpočátku často bělavé, zřídka zcela bílé. Odrůdy:

α) minor. Hausk. p. 74. Lodyha přímá, jednoduchá, chudokvětá. Listy malé, zřetelně řapíkaté 2 cm. dl., 1$^1/_2$ cm. š., v prvním roce E. collinum Gm. trochu podobná.

β) subcordatum Hausk. p. 75. Listy bledozelené, tuhounké, prostřední 4—6 cm. dl., 2—3 cm. š., na dolejšku slabě srdčité a skoro přísedlé. Květy velmi veliké 10—15 mm. dl.

γ) latifolium Hausk. Listy živě zelené, chabé, řapíkaté, 9 cm. dl., 4$^1/_2$ cm. š., na dolejšku široce zaokrouhlené. Koruny až 15 mm. dl.

♃ Červen—září. Lesy, světlá křoviště, mlází, stráně, kamenité úklony, lesní cesty, v celém území rozšířená, ještě na hřebenech Sudet a Beskyd. Tvar základní: ještě kolem Ovčírny a na Lysé hoře (Oborny)!, Černá hora, Radhošť, Javorník. — *α*) Suché jehličnaté lesy. Kolem Blanska, Tišnova, nezřídka kolem Slavonie, Znojma (Oborny), u Vsetína (Bubela), u Krumlova, Hustopeče, Kyjova, Strážnice, Uh. Brodu atd. V Prostějovsku: na Skalici, u Křenůvek, za Myslio-

viecmi, na Židovce, na Holém příhoně, v Kočičím žlíbku, v Šebestově a Repešském žlebu (Spitzner). β) tvar v pahorkalině obecný; též u Ovčírny a Švýcarny, na Pradědu a na Lysé hoře, zde s lodyhami a tobolkami temně nachovými (Oborny), v Krumberkách pod Bukem, na Kostelecké hoře u Prostějova (Spitzner), Trausnic u Petrovic, Červený vrch u Jeseníku. — γ) tvar stinný od β., lesy, lesní potoky, břehy, v údolích hor, zde též s bílými květy, jako u Annaberku pobliž Wiesenberka (Oborny), tvar s růžově nachovými květy u Brna a Adamova! (Oborny), u Bílovic, Blanska a Boskovic. — U Znojma, na Purkrábce u Suchohrdlí, stráně u Milfrouna, v údolí Dyje u Star. Hobzí, v údolích Jeseníka, na úpatí Lysé hory, zde s tobolkami žláznatými (Oborny), Sobotín, Velk. Losín, Rejhartice, Kriech, Rýmařov.

1360 × 1359. E. montanum × parviflorum Michal. Bull. soc. bot. Fr. Hausk. Mon. p. 79. L o d y h a o b l á, o h n u t ý m i k r a t š í m i a o d s t á l ý m i d e l š í m i c h l u p y m ě k c e c h l u p a t á. L i s t y t u h é, krátce ř a p í k a t é, š p i č a t é, p o d l o u h l e- a ž v e j č i t ě k o p i n a t é, nestejně drobně zoubkované, jemně pýřité, prostřední se zaokrouhleným, hoření se zúženým dolejškem. K v ě t y z n a č n é až 12 mm. dl. P u p e n y okrouhle vejčité, t u p ě z a š p i č a t ě l é. Lístky kališni kopinaté, přítupé, as s polovici plátků korunních. B l i z n a 4 k l a n á, s l a l o k y n a z p ě t s v i n u t ý m i. Tobolky slabě chlupaté, z mládí s odstálými, žláznatými chloupky. Semena na spodku tupá, namnoze nevyvinutá. Oddenek krátký, svazčitý, s přisedlými neb málo prodlouženými rozetkami, listy jejich sotva zoubkované, brzy ven ohnuté, na líci tmavozelené, vespod tmavočerveně hnědé, silně žilnaté.

V. 0·50—0·65 *m.* Plátky růžové až bledě lilakové. E. limosum Schur., E. intermedium Hegetschw., E. crassicaule Gremli. E. parviflorum × montanum Focke.

♃ Červenec, srpen. Mezi rodiči, pořídku. Mokrá hora u Brna (herb. Schur.), Popický žleb u Znojma (Oborny).

1360 × 1365. E. montanum × obscurum F. Schultz. Roč. zprávy Pollich. 1857. L o d y h a přímá, nahoře s obloukovitě přitisklými chlupy, u p r o s t ř e d s n e p r a v i d e l n ý m i, ± s b í h a v ý m i c h l u p a t ý m i s t o p a m i l i s t ů v. L i s t y v e j č i t ě k o p i n a t é a ž p o d l o u h l e v e j č i t é, na dolejšku nejširší, d o l e n í v ř a p í k z ř e t e l n ě r o z š í ř e n ý z ú ž e n é, zašpičatělé, nepravidelně hustě zoubkované. Květy trochu menší než u E. montanum, leč skoro 2krát tak veliké jako u E. obscurum. B l i z n a k r á t k á, 4 d í l n á, s laloky slabě odstálými. Tobolky jen z části vyvinuté, odstálými a přitisklými chlupy popelavé. Semena na dolejšku zúžená, často nevyvinutá. Oddenek krátký, šikmý, svazčitý, na podzim šikmo vystoupavý, výhonky ženoucí, lístky jejich tučně lesklé, na líci tmavě zelené, vespod nahnědle červené.

V. 0·20—0·25 *m.* Koruny bledě růžové. E. aggregatum Čelak. Zpráv. o zased. k. česk. společ. nauk 1873.

♃ Červenec—srpen. Mezi rodiči. Pořídku. Senní cesta nad Karlovskou studénkou (Wimmer, Hausk. mon. p. 78).

1360 × 1369. E. montanum × trigonum. Hausk. ve Fock mišencích str. 161. Lodyha silná, jednoduchá neb nahoře slabě větvitá, s 2—3 nezřetelnými sbíhavými, chlupatými stopami, ostatně slabě chlupatá. Listy vejčité, zašpičatělé, střičné neb po 3, krátkými, tlustými řapíky skoro přisedlé, na dolejšku znenáhla zaokrouhlené, nepravidelně drobně zoubkované. Květy menší než u E. trigonum, s kratšími bliznami, jich laloky přímo odstálé neb trochu skloněné. Tobolky dloužeji stopkaté a kratší než u E. trigonum, často nevyvinuté, jemně pýřité a žláznatě chlupaté. Ušty kališní užší a špičatější než u E. montanum. Semena krátká, na konci zaokrouhlená neb s výběžkem sotva znatelným. Oddenek krátký, namnoze s četnými jizvami po odpadlých šupinách.

V. 0·30—1·00 *m.* Koruny nachové. E. pallidum Tausch, E. Freynii Čelak.

♃ Červenec, srpen. Mezi rodiči pořídku. Kladsk. Sněžník (E. Weiss), Kotlina v Jeseníku (Reichardt herb. vind.), vodorovná stezka mezi Frant. myslivnou a Petršlýnem 1879 (Oborny).

1361. E. collinum Gmel. (V. kopečná.) Lodyha tenká, tvrdá, nízká, přímá, nahoře často sem a tam zprohýbaná, namnoze větvitá neb jednoduchá, na dolejšku po odkvětu krátké, skoro přisedlé výhonky ženoucí, hustě listnatá, v květenství nicí, ± hustě pýřitá až hustě šedo-vločkatá. Listy malé, přituhé, dole střičné, nahoře střídavé, 1—4 cm. dl., 5—15 mm. š., zřetelně řapíkaté, skoro lysé, málo lesklé, šedozelené, na nervech a po kraji pýřité, v řapík zúžené, na konci zaokrouhlené, tupé, vejčitě podlouhlé, hořeni vejčitě elliptické, nejhořejší elliptický kopinaté, zřetelněji zoubkované než dolení. Pupeny květní skoro vejčitě kulovité, tupé. Květy malé, 4—6 mm. dl. Plátky 2laločné, tupé, skoro 2krát delší než kalich. Ušty kališní kopinaté, tupé, skoro lysé, trubka chlupatá. Blizna 4dílná, laloky krátké, zprvu tuhé, pak ohnuté. Tobolky přitiskle chlupaté, bezžlázné 4—6 cm. dl. Kořen jednoduchý neb svazčitý.

V. 0·05—0·40 *m.* Koruny bledě růžové. E. montanum *β*) collinum Aut., E. nitidum Host., E. perramosum Schur. Lodyha tuhá přes 30 cm. v. *α*) elatior Hausk. neb nízká 0·05—0·10 m. v., hustě listnatá *β*) minor Hausk.

♃ Červen—srpen. Světlé křoviny, lesy, keřnaté a výslunné stráně, mýtiny, kamenitá místa, v pahorkatině a předhoří namnoze v odrůdě *α*) rozšířená,

výminečně též ve Velk. kotlině (Uechtritz a Oborny). V brněnském kraji: kolem Brna, Obřan, Adamova, Ivančic, Krumlova, na Leskouně (Oborny)!, Protivanov, u Boskovic a u Pistovic (Spitzner), u Klobouk (Steiger)!, u Dukovan (Zimmermann), Evanovice, Bilovice, Kuřim, Tišnov, Blansko, Boskovice, Doubravník, Střelice, Rosice, Mouřinov. — V Chrtánu blíže Repech u Prostějova (Spitzner). Ve Znojemsku rozšířená: Náměšť (Roemer), v údolí Dyje u Znojma, Devět mlýnův, Hardek, Vranov, Bítov, Lukov a j. hojná (Oborny). V česko-moravském pohoří: kolem Jihlavy, Slavonic, Marýše (Oborny), Peperek u Žďáru (Havelka), Nov. říše, Krahulčí, Velk. Vanov, Hostětice, Světlá, Mrakotín, Kamenný kopec u Strany, Urbanov, Velk. Meziříčí, Balín, Uhřinov, Petrovice, Mostiště, Vídeň, Raděnice, Střítež, údolí Nedvědičky, Pernštýn, Bišovec, Bystřice n. P., Ždánice, Chudobín, Zvole, Nov. město, Lhota, Vršany, Neudek, Jimramov, Javorek, Borovnice. — V sev. Moravě hojná: Přemyslovice u Konice a Hlubočky u Olomouce (Spitzner), Šternberk, Hrubá voda, údolí Štolové, Domašov, Kohlvald u Michalova, Boškov, Petrovice, Sobotín, Maršíkov, Velk. Losín, Bukovice, Nov. ves, N. Bohdíkov, Pust. Žibřidovice, Štolnhava, Rejhartice, Vsíkov, Velvice, Bludov, Č. Bohdíkov, Krumperk, Mal. Morava, Krondörfl, Dreištýn, údolí horní Tisé, Teplice, Klepačov, Kriech, Křemenný příkop, Janovice, Rymařov, Guntramovice, Budišov. — V uh.-hradišťském kraji: Javorník, Val. Klobouky, Hradišov u Pulčína, Zděchov a j. Ve východní části: Lysina (Červinka), Hostýn (Spitzner)!, Vsetín (Bubela)!, Frýdland, rašelinná luka u Star. Hamer, Klin a j. v údolí Ostravice roztroušená (Oborny)!, Velk. Karlovice, Kubiška, Dušná, Rožnov, Star. Zubří, Horečky u Frenštátu, Horečková luka u Trojanovic, mýtiny v Týnském hájemství. Ve Slezsku: Malenovice na úpatí Lysé hory v Těšínsku (Oborny)!, Waldenburk v Jeseníku (W. Fl.), Moravka, Urbaška u Slavičí, Odry, Bruntál, Hradisko a Mösnig u Krňova, Urbanův les a Zámecká hora u Vrbna, Karlovská studénka, Adolfovice, Frývaldov, Zlá stráň u Lipové. β) v pahorkatině a zvláště v horách. V Prostějovsku: na Kosíři, na Obrově noze, u Stichovic, Křenůvek, ve Žbánovském, Krkavčím, Ptenském žlebu, na Okluce, Hradisku, na St. Plumlově, na Kuteřově (Spitzner), Kohlberk u Slavonic, Ondřejník u Frýdlandu, temeno Radhoště (Oborny), Borovna, Zubštýn u Bystřice n. P., Červený vrch, Zámeček a j. rozšířena. Sem též patří:

γ) l a t i f o l i a H a u s k. l. c. p. 84. Dolení listy vejčitě podlouhlé, velmi tupé, sotva zoubkované, prostřední vejčité, k dolejšku rozšířené, zaokrouhlené, $2^1/_2$ cm. dl., 10—15 mm. š. a jako podlouhle kopinaté hoření mělce zoubkované.

Sem řadí Oborny rostliny z Velk. kotliny, s listy 1 cm. dl. a skoro stejně širokými, lesklými, lysými a živě zelenými.

β) S t o l o n i f e r a e. Rozetky listův otevřené, nadzemní, úžlabní jich část pokrytá. Listy lodyhy podlouhle kopinaté, k dolejšku v dosti dlouhý řapík zúžené, nerozšířené dolů sehnuté.

1362. E. lanceolatum Seb. et Maur. (V. kopinatá.) L o d y h a o b l á, přímá neb vystoupavá, j e d n o d u c h á n e b v ě t v i t á, h u s t ě l i s t n a t á, roztroušeně mrtnatá, nahoře trochu hustěji pýřitá, často načervenalá, v ě t v e z t u h a p ř í m é, š t í h l é, v květenství n i k o l i v n i c í, červeně přínachovělé, hustě šedochlupaté, krátce a drobně žláznaté. L i s t y c h a b é, trochu nasivělé, dolení namnoze načervenalé,

málo lesklé, dolů sehnuté, oddáleně zoubkovano-pilovité, podlouhlé, tupé, k dolejšku klínovité a celokrajné, na nervech a po kraji pýřité, prostřední a hoření odstálé až přímé, k dolejšku trochu zaokrouhlené. Pupeny vejčitě podlouhlé, krátce špičkaté, šedozelené. Koruny as o $^{1}/_{4}$ delší kalicha, ušty kališní vejčitě kopinaté, zašpičatělé. Tobolky hustě šedomrtnaté s vtroušenými malými žláznatými chloupky, jich stopky až 1 mm. dl.

V. 0·20—0·40 *m*. Koruny z počátku bílé, pak růžové.

♃ Červen, červenec. Keřnaté stráně, světlé lesy pořídku a jen ve Znojemsku. Na Býčí skále a Kralové stolici u Znojma a u hradu Nov. Hrádku blíže Podmole Obornym pro území objevena.

B) Synstigma Hausk. p. 97. Blizny kyjovitě spojené.

1. Semena vejčitá, na konci zaokrouhlená, bradavkatá.

c) Tetragonae Hausk. Lodyha s ± zřetelnými stopami listův.

α) Listy přisedlé neb na dolejšku zaokrouhlené, velmi krátce řapíkaté. Výhonky za doby květu nevyvinuté.

1363. E. adnatum Grisb. (V. čtyrhranná.) Lodyha přímá neb vystoupavá, větvitá, řídčeji jednoduchá, lysá a lesklá, jen nejhořeji jemně pýřitá. Větve prutovitě vystupující a jako lodyha s vyniklými stopami listními, dolejší sousední stopy spojené, hoření od polovice lodyhy začínajíc oddělené, tudíž lodyha nahoře 4hranná. Lísty namnoze světle zelené, kopinaté, všecky znenáhla ku konci zúžené, přísedlé, prostřední listovým spodem ve stopu listní obak krátce sbíhající, všecky ostře a hustě pilkovitě zoubkované, se zoubky nejvíce ohnutými, ku předu namířenými, zcela lysé, řídčeji na kraji a střední žíle slabě pýřité. Poupata podlouhle vejčitá, dlouze ošpičatělá. Koruny málo delši než kalich. Tobolky zelené, roztroušeně jemně pýřité.

V. 0·40—0·80 *m*. Koruny růžové.

♃ Červenec, srpen. Příkopy luční, potoky, v nížinách a teplejší pahorkatině střední a jižní části, neroste v česko-moravském pohoří a v sev. Moravě. V brněnském kraji: Písárky u Brna, Adamov (Theimer), poskrovnu při horním kraji Kozího žlebu u Obřan uprostřed E. Lamyi (Oborny), hojná v příkopech jižní roviny (Makowsky), mýtiny u Častkovce u Klobouk (Steiger), toto stanovisko snad týká se E. Lamyi (Oborny), Terezov, Čejč, Kobylí, Velk. Pavlovice, Břeclav. — V Prostějovsku: u prostějovského nádraží směrem k Vrahovicům, na Romži u Držovic, u strouhy za Čechůvkami, v příkopech lučních na Blatné blíže Biskupic (Spitzner). Ve Znojemsku velmi roztroušená: Kozí stezka u Lukova, údolí Leskavy a Dyje u Znojma, u Milfrouna, přehojná v příkopech u pastvin ve Frelešdorfu a odtud roztroušená v celé dolní nížině při Dyji a Svratce, u Nov. Přerova a Hrušovan (Oborny), Hlusovice a Grýgov u Olomouce (Makow-

sky), Štěpánov a Litovel (Spitzner), hojná u Kroměříže (Palla), v horách Hřibech (Reissek). Ve Slezsku: v nížině kolem Vidnavy obecná (Vierhapper). Ostatní udání nejistá a namnoze k E. obscurum Schreb příslušná.

1364. E. Lamyi F. Schultz. (V. Lamyová.) Lodyha namnoze ztuha přímá neb vystoupavá, tvrdá, jednoduchá neb prutovitě větvitá, dole lesklá a jen na stopách listových nahoře přítiskle jemně pýřitá. Stopy listní vyniklé, oddělené, toliko nejdolejší sousední spojené, čímž lodyha nahoře 4hranná. Listy tmavěji zelené než u předešlé, často načervenalé, vespod přísivé, čárkovitě podlouhlé, tupounké, oddáleně jemně zoubkované, všecky kratičce řapíkaté, žádné nesbíhavé, namnoze přímo odstálé, na krajích a střední žíle jemně pýřité. Koruny malé, delší kalicha. Tobolky velmi dlouhé, dlouze zakončité, přítiskle jemně pýřité, z mládí šedé. Poupata vejčitá, nahoře krátce ošpičatělá. Blizna úzce kyjovitá. Trubka kališní až do prostřed uštů hustě mrtnatá.

V. 0·20—0·60 *m.* Koruny sytě nachové. E. tetragonum Griesb., E. canescens Lamy, E. obscurum Fries. exs. Čel. Prodr. p. 539, E. biforme Schur.

♃ Červenec—září. Mýtiny, lesní příkopy, světlé lesy, výslunné a keřnaté kopce, v pahorkatině střední a jižní části velmi roztroušená. V brněnském kraji: Veveří (Schur), Kozí žleb u Obřan a odtud až k Šemberovým skalám roztroušena, Adamov (Oborny), u Bilovic. — V Prostějovsku: v lesích za Mysliovicemi na Nivkách a v Srdečníku, při cestě z Křenůvek do Mysliovic pod Klučem a u Mysliovic (Spitzner). Hojněji ve Znojemsku: kolem M. Budějovic, Dědic, Třebelovic, u Čížova, Hardeku, Vranova, u Trouznického mlýna a na Býčí skále u Znojma, u Náměště, Olbramova kostela, na Kopanině u Velk. Mašovic, u Lukova a bezpochyby že ještě častěji v pahorkatině jižní a jihovýchodní Moravy (Oborny), Roštýn u Kroměříže (Zahradník). Rybník a Lásky u Vsetína (Bubela). Na půdě bařinné a vlhké, jako v Kozím žlebu u Obřan nalezl Oborny byliny velmi bujné, leč nízké s větvemi obloukovitě vystoupavými a listy tmavě šedozelenými s přechody ku tvaru základnímu. Ob. Fl. str. 838. — Ve Slezsku: u stanice Chybi u Těšína (Kotula).

1364 × 1360. E. Lamyi × montanum Hausk. ve Fock. míšenc. 1881. Lodyha v době květu namnoze ještě s uschlými znovutvornými listy posetá, od dolejška dlouze a štíhle větvitá, kolkolem přítiskle jemně pýřitá. Stopy listní málo vyniklé. Listy dolení podlouhle vejčité, krátce řapíkaté, prostřední podlouhle kopinaté, na dolejšku zaokrouhlené, dolení a hoření znenáhla v řapík zúžené, všecky nepravidelně oddáleně, mělce zoubkované, obak jemně pýřité. Blizny skoro kulaté, na dolejšku zaokrouhlené, nahoře s 4 krátkými laloky. Tobolky tenké a štíhlé, často nevyvinuté, k tu-

pému dolejšku zúžené, přitiskle bělošedě chlupaté. Oddenek krátký, na podzim rozetky málo se prodlužující ženoucí.

V. 0·20—0·35 *m*. Květy větší než u E. Lamyi, růžové.

♃ Červenec, srpen. Mezi rodiči pořídku. V údolí Dyje u Znojma ve 2 tvarech, z nichž jeden E. montanum bližší, s listy žlutozelenými střičnými, přitupými a slabě zoubkovanými, vejčitě podlouhlými, na spodu skoro celokrajnými, leč od E. motanum listy zřetelně sbíhavými rozdílný, druhý tvar má listy podobné listům E. Lamyi, lodyhou však připomíná nám E. collinum; podobný tvar vyskytuje se též v Kozím žlebu u Obřan; květy v obou případech málo větší než květy E. Lamyi (Oborny).

β) Hoření listy lodyžní širokým dolejškem přísedlé, výhonky nadzemní, později kořenující.

1365. E. obscurum Schreb. (V. tmavá.) L o d y h a v y s t o u p a v á, namnoze větvitá, v ě t v í o b l o u k e m o d s t á l ý c h, řídčeji vzpřímených, doleji na stopách listních, nahoře kolkolem řídce a jemně pýřitá. S t o p y l i s t n í v y n i k l é, n a m n o z e s p o j e n é, toliko nejhořejší, řídčeji též prostřední zcela neb trochu oddělené. L i s t y kalně zelené, málo lesklé, s t ř í č n é, o d d á l e n é, nahoře často střídavé, p o d l o u h l e k o p i n a t é a ž k o p i n a t é, v y k r a j o v a n ě o d d á l e n ě ž l á z n a t o - z o u b k o v a n é, brvité, spodem o k r o u h l ý m p ř í s e d l é neb v kratičký, široký řapíček stažené, p r o s t ř e d n í t é ž n ě k d y listovitým spodem t r o c h u s b í h a j í c í, nejdolejší v krátký řapík zúžené. P o u p a t a e l l i p t i c k á, tupounká, n e z ř e j m ě z a š p i č a t ě l á, přilehle šedochlupatá. T o b o l k y jemně pýřité, s h r a n a m i o b l e t u p ý m i, na plochách s hlubokou rýhou, mnohem menší a kratčeji zašpičatělé než u předešlých. Výběžky silné, dosti tlusté, provazovité, s listy oddálenými, hořeji vždy většími.

V. 0·30—0·80 *m*. Plátky světle nachové, malé, jen tak jako u E. Lamyi. E. chordorrhizum Fries, E. virgatum Fries, E. tetragonum Tausch., E. obscurum Rchb.

♃ Červenec, srpen. Pramenitá a bařinná místa, luční příkopy, rašeliny, lesní a horní potůčky v hornatějších polohách a v předhoří hojná až obecná, v pahorkatině řídčeji, v nížinách jižní Moravy neroste. V brněnském kraji: Čertův zmol u Brna (Schur), pochybno zda-li teď ještě? Ve Žbánovském a Ptenském žlebu poblíž Prostějova (Spitzner). Popický žleb u Znojma (Oborny), u Přerova (Zahradník jako E. tetragonum L). V česko-moravském pohoří hojná: při Vopavce u Dačic, u Čes. Rudolec, Nov. vsi, Růžené a v celém okolí Slavonic skoro na všech lukách, u Valtinova, Maryše a Matějovic (Oborny), Nová Říše, Telč, Mal. Dyjice, Krahulčí, Olší, Borovná, Mal. Lhota, Ratkov, Strachoňovice, Urbanov, Velk. Meziříčí, Balín, Raděnice, Pikarec, údolí Nedvědičky, Věchnov, Bystřice, Vítochov, Chudobín, Nov. město, Vlachovice, Rokytná, Vršany, Pohledec, Žďár, Zámek Žďár, Jimramov, Javorek. — V severní Moravě a Jeseníku dosti hojná: u Wiesenberka, výstup ku Mravenčímu vrchu a ve Vlčí jámě (Oborny), Velk. Losín, Bukovice, Nov. ves, Pekařov, N. Bohdíkov, Vsikov, Krumperk, Mal. Morava, Star. město, Chrastice, Rymařov, Budišov. —

Hojná na Berggeistu a rašeliništi Fichtlingu (Oborny). V Karpatech: Javorník, Vsetín, Halenkov, Velk. Karlovice, Mlohov, Rožnov, St. Zubří, Frenštát. — U Žiliny a na Zámecké hoře u Fulneku (Sapetza), lesy u Helfenštýna poblíž Hranic (Tkany), na Ondřejníku u Frýdlandu (Oborny), v Hrbuni u Místku (Gogela), rybník u Wielk. łąky poblíž Těšína (Kotula), u Ustroně, na Baranii (Uechtritz), u Bělska (Schur). V Opavsku: u Louček. Nov. vsi a Oder. — V Jeseníku: u Einsiedlu (Krause), blízko koupelí u Karlovské studénky (Gr. Fl.), při cestě pro seno (W. Fl.) a na Donnerlanu, u Bruntálu, Buchelsdorfu a Frývaldova.

1365 × 1367. E. obscurum × palustre Hausk. Lodyha větvitá, dolejškem položená a kořenující, s ± zřetelně sbíhajícími, chlupatými stopami listními, dole lysá, nahoře přitiskle kadeřavě chlupatá. Listy kopinaté, znenáhla tupě zašpičatělé, v přísedlou spodinu krátce zúžené, u stinných tvarů v krátký řapík klínovitě sbíhající, skoro celokrajné, se zuby jen naznačenými, oddálenými, s krajem ohrnutým, skoro lysé až jemně pýřité. Blizny kyjovité. Tobolky z mládí hustě bělošedě chlupaté, později šedozelené, chlopně jen málo ohrnuté. Oddenek dlouze plazivý, prodloužený, nitkovité nadzemní, jen někdy podzemní výhonky ženoucí, tyto s malými, nazelenalými, vespod načervenalými a žilnatými páry listův, na konci v rozetku sestavenými.

V. 0·25—0·40 *m.* Koruny lilákové, větší než u E. obscurum. E. Schmidtianum Rostkov., E. virgatum × palustre Krause, E. Wimmeri F. Schultz, E. chordorrhizum Griesb., E. obscurum Schur.

Červenec, srpen. Mezi rodiči pořídku. Čertův zmol u Brna (Schur dle Hausk. mon. str. 121), luka na úpatí Kohlberku u Slavonic (Oborny).

d) Petiolatae Hausk. Listy dosti dlouze řapíkaté, v řapík zúžené. Listy rozetky namnoze trochu dužnaté, malé, směstnané.

1366. E. roseum Schreb. (V. růžová). Lodyha vystoupavá, namnoze největevnatější neb jednoduchá, dole dosti lysá, nahoře jemně pýřitá. Sousední stopy listní namnoze spojené, v podobě jemných čárek, toliko nejhořejší oddělené. Listy kalně zelené, podlouhlé neb podlouhle kopinaté, řapíkaté, na obou koncích zúžené, toliko dolejší střičné, hustě nestejně drobně pilovité. Květy velmi malé, před rozvitím nicí, málo delší ouštů kališních. Tobolky s hranami zoblenými, na plochách se širokou plochou rýhou, odstále jemně —, dílem i žláznatě pýřité. Výhonky pupenovité z oddenku méně dužnaté než u E. montanum, nažloutlé, nachové neb zelené.

V. 0.40 – 0 80 *m.* Plátky bledě růžové, pořídku bílé. E. tetragonum Herb. L. Kern in sch. Fl. exs. 1881. p. 7.

♃ Červen, srpen. U potokův, mlýnských stok, v příkopech, na pořičí od roviny až na předhoří rozšířena a hojná, místy obecná. V Prostějovsku (Spitz-

ner), v okolí Jihlavy (Pokorny a Reichardt), Dačic, Slavonic atd. (Oborny), u Nov. města; Šumberka a Velk. Losína (Oborny), u Bukovic, Koldštýna a Rymařova. — U Kroměříže (Palla), na Javořině (Holuby), Val. Klobouky. — Kolem Tučap a Prusenovic (Červinka), u Rusavy (Sloboda), u Vsetína (Bubela), Nov. Jičína (Sapetza). V Těšínsku (Kolbenheyer), u Karlovské studénky a t. d.

2. Semena na obou koncích zúžená, bradavkatá.

e) Palustriformes Hausk. Stopy listní nevyniklé, toliko 2 řadami chloupkův naznačené. Lodyha na dolejšku s prodlouženými, nitkovitými výběžky s přemalinkými lístky.

1367. E. palustre L. (V. bahenní). Lodyha přímá neb vystoupavá, jednoduchá neb větvitá, oblá, pýřitá neb doleji lysá. Listy mdle zelené, nelesklé, kopinaté až čárkovitě kopinaté, ku konci znenáhla zúžené, spodem klínovitě zúženým přísedlé neb krátce řapíkaté, po krajích ohrnuté, nejcelejší neb slabounce zoubkované, hoření střídavé, skoro lysé neb obak zvláště na střední žíle a po kraji pýřité, postranní žíly pod úhly špičatými odcházející a podél rovně probíhající. Květy před rozvitím nicí. Poupata vejčitá, tupě zašpičatělá. Blizna podlouhle kyjovitá. Tobolky hustě, jemně šedopýřité. Výběžky niťovité, s přemalinkými, často šupinovitými lístečky, na podzim tvoří na svém konci vejčitý, trochu dužnatý pupen.

V. 0·15—0·50 *m*. Plátky malé, růžové, pořídku bílé.

♃ Červenec, srpen. Bařinná luka, pramenitá a bařinná lesní místa, rašeliny, příkopy, ve vyšší pahorkatině a v předhoří až k temenům Sudet rozšířena, v střední a jižní části porůzná. V brněnském kraji: u Kartouz, Adamova, Jedovnic, Lomnice, M. Třebové, Černovic, Měnína, Otmarova, Linhartic a Čejče (Makowsky), u Brusného (Pluskal), u Boskovic (Svěrák), Kunštát a Olešnice (Čupek), Čertův zmol u Brna (Schur), pořídku v Kozím žlebu u Obřan (Oborny), Kynice, Usobrno, Štěpánov, Doubravník, Nedvědice. — V Prostějovsku: v odr. confertum Hausk. na louce v Braniskách, u Plumlova a na lučních bařinách u Krumsína pod Selouteckým lesem (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer) a u Mikulova (Makowsky). V česko-moravském pohoří skoro obecná: všude kolem Jihlavy, u písečného dvora též s bílými květy (Neumann), v okolí Třebíče a u Ptačova, zde hojná s bílými květy (Zavřel), hojná kolem Dačic, Matějovic, Rudolce, Nov. vsi, Valtinova, Markvartic, Radíkova, Růžené a na bařinných lukách v celém okolí Slavonic často přehojná, kolem Sicherských rybníků též s bílými květy (Oborny), obecná: v okolí Nov. Říše, Telče, Velk. Vanova, Raděnic, Moravce, Věchnova, Bystřice, Vítochova, Hor. Rožinky, všude kolem Nov. města a v dalším okolí jako: u Vlachovic, Maršovic, na Kaiseršlýnu atd. obecná, obecná v okolí Žďáru a Jimramova. — V Olomoucku a v sev. Moravě: kolem Olomouce (Vogl)!, u Roudna a Berouna (Rieger a Gans), Černovír, Grýgov a Hlusovice (Makowsky), Střelná (Burghauser), rašelinná luka za lázněmi u Velk. Losína (Oborny)!, Dětřichov u Unčova, Něm. Libiny, Šumberk, Bludov, Hraběžice, Rudoltice, Sobotín, Maršíkov, Bukovice, Rejhotice, Pekařov, Nov. ves, N. Bohdíkov, Ludvíkov, Štolnhava, Rejhartice, Velvice, Raškov, Počátky u Křivé vody, Krumperk, Mal. Morava, Krondörfl, Chrástice, Star. město, Janovice, Rymařov, Budišov, Mor. Ostrava, Heřmanice. — V uh. hradištském

kraji: hojná u Chropína (Palla), u Kroměříže (Zahradník), pořídku na lukách za bzeneckým nádražím (Bubela), Nov. Lhota, Javořina, Val. Klobouky. Ve východní části: kolem Rožnova (Bubela in litt.), Vsetín, Salajské hájemství a údolí pod ním, Frenštát, Boškov u Podstátu. — Luka poblíž Čertova mlýna u Nov. Jičína a u Příbora (Sapetza), u Vísky a na rašeliništi Huti u Starých Hamer (Oborny), u Místku (Gogela). Ve Slezsku: kolem Těšína (Kolbenheyer), u Gor. Olszyn (Baier), Vítkov, Odry, Vrbno, Wolfsseifen, hojná u Karlovské studénky a v okolí Vidnavy. — Odtud až na Jeseník rozšířena (Vierhapper) a ještě na úklonech Praděda. Nejdůležitější odrůdy:

α) monticolum Hausk. mon. p. 131. Lodyha tenká, ztuha přímá, jednoduchá, 1- neb málokvětá, dole lysá, nahoře 2řadě chlupatá. Listy krátce čárkovitě kopinaté až čárkovité, na konci tupé, 2 cm. dl., 4 mm. š., přitlusté, tuhé, obak lysé neb na střední žíle chlupaté. Květy fialové až 7 mm. dl., stopky krátké. Tvary úzkolisté přísluší E. lineare Krause 1851 = E. pal. γ. lineare Wimm. Fl. sil.

Tvary horské. Podobné tvary ve Velk. kotlině (Oborny) a byliny s dlouhými, úzkými listy E. lineare Krause blízké na Donnerlanu u Karlovské studénky a v Česněkovém příkopu.

β) confertum Hausk. Lodyha nízká, jednoduchá, chudokvětá, skoro lysá, pod prostředkem namnoze velmi hustě listnatá. Listy malé, vejčitě podlouhlé až čárkovitě kopinaté, lysé, až trochu přitiskle chlupaté; as 2 cm. dl., 3—4 mm. š.

Bylina luk rašelinných a sice hojná na rašeliništích v česko-moravském pohoří (Oborny), jako kolem Telče, Nov. města, Žďáru atd. — V Prostějovsku viz nahoře (Spitzner), v údolí Ostravice a j. (Oborny).

γ) scaturiginum Wimm. sp. Lodyha namnoze jednoduchá, s 2 sbíhajícími stopami listními. Listy podlouhle kopinaté neb kopinaté, tupé, slabě lesklé, trochu dužnaté. Květy nicí. E. Krausei Uechtr., E. Kerneri Borb., E. palustre β. W. Fl.

Pramenitá místa a potoky vysokých hor. Úklony Klads. Sněžníka (Fiek), Hockšár (Wimmer).

δ) adenophorum Hausk. Lodyha ztuha přímá, namnoze jednoduchá, 0·15—0·30 m. v., směstnaná, kolkolem chlupatá, nahoře žláznatá, dole hustě a tuho-listnatá. Listy po kraji ohrnuté, kalně zelené, 4 cm. dl., 5 mm. š. obak krátce pýřité. Tobolky přitlusté, 7 cm. dl., stopky jejich krátké 1—1½ cm. dl., jako listeny a tobolky žláznaté a chlupaté. Byliny nízké, jednoduché, nerozvětvené tohoto tvaru přináležejí k. E. simplex Trattin. Observ. bot. II.

Lesy, suchá místa. Sem patří rostliny z okolí Brna a Třebíče (Oborny) jakož i od Nov. města a Val. Klobouk.

1367 × 1359. E. palustre × parviflorum Hausk. Lodyha oblá, krátkými přitisklými a delšími odstálými chlupy pýřitá, v květenství mimo to žláznatá. Listy kopi-

naté, znenáhla zašpičatělé, oddáleně jemně zoubkované, na dolejšku ve velmi krátký a široký řapík stažené, po kraji slabě ohrnuté, vespod žilnaté, obak jemně pýřité. Blizny kulaté, s 4 krátkými, přímými, shloučenými laloky. Tobolky s hranami odstále chlupatými a plochami namnoze žláznatými. Výhonky až 8 cm. dl., nitkovité, hnědočervené, z krátkého, položeného dolejška vystoupavé, s nemnohými oddálenými a žilnatými páry lístův, lístky skoro o polovic menší než lístky E. obscurum, na konci v rozetku spojené.

Plátky bledě růžové až fialové, větší než u E. palustre. Poupata přitupá neb sotva ošpičatělá, žláznatá. E. rivulare Wahlb. Fl. Ups. 1820.

♃ Červenec, srpen, Mezi rodiči, velmi pořídku, posud jen na Klads. Sněžníku (Hb. Petrop, dle Hausk. mon. str. 139).

1359 × 1366. E. **parviflorum × roseum Krause**. Lodyha oblá a odstále krátce huňatá jako u E. parviflorum, květy též jako u tohoto druhu tmavěji zbarvené. Listy podlouhlé neb podlouhle kopinaté, krátce, leč zřetelně řapíkaté jako u E. roseum.

V. 0·40–0·70 *m.*

Bažinná místa. U Wiel. łąky u Těšína (Fiek).

1368. E. **nutans Schmidt.** (V. nicí.) Lodyha jednotlivá, vystoupavá, jednoduchá, koncem nicí, nahoře kolkolem tak jako i stopky květní a kalichy jemně pýřitá, s hranami hustěji chlupatými. Listy nestejné, málo lesklé, přisedlé neb krátce řapíkaté, na dolejšku zúžené, tupé, skoro celokrajné, po kraji neohrnuté, dolení střičné, okrouhle opakvejčité, prostřední vejčitě kopinaté až podlouhlé, nejdolejší velmi malé, husté, dužnaté a lysé. Plátky as 5 mm. dl., málo delší kalicha, Blizny kyjovité. Lístky kališní kopinaté, špičaté, lysé. $2\frac{1}{2}$ mm. dl., 1 mm. š. a jako tobolky nachově barevné, trubka sotva chlupatá. Tobolky z mládí přitiskle šedopýřité, posléz skoro lysé, $3\frac{1}{2}$—4 cm. dl., jich stopky sotva $\frac{1}{3}$ tak dlouhé. Oddenek tenký, plazivý, výběžky nadzemní, položené, koncem obloukovitě vystupující, jich listy bledozelené, okrouhlé, v zřetelný řapík stažené, hoření podlouhlé, na konci v rozetku shloučené.

V. 0·05–0·20 *m.* Plátky malé, bledě lilákové. Poupata vejčitě podlouhlá, tupá a lysá. E. alpinum Wimm. non L., E. alpinum L *β.* nutans Čelak. et Aut. pl., E. heterophyllum Hegetschw., E. sudeticum Beurl., E. Hornemanni Schur.

♃ Červenec, srpen. Pramenitá, bařinná a rašelinná místa jen v Sudetách. Jižní úklon a hřeben Klads. Sněžníka (Uechtritz a Rybička). V Jeseníku: Hockšár (Wimmer), kolem Švýcarny na Pradědu a ve Velk. kotlině (Fiek), Červený

vrch a Křemenný příkop (Uechtritz), Hladová stráň (Wimmer), úklony Velkého Jezerníka. V Slezsku: jen na Baranii 1891 Dr. Schubem objevena.

1368 × 1367. E. nutans × palustre Hausk. ve Fock. míšenc 1881. Lodyha na konci sotva nicí, nahoře ± hustě kadeřavě chlupatá, s 2 chlupatými stopami listními, dole lysá. Listy jako u E. nutans, květy skoro tak veliké jako u E. palustre. Oddenek velmi tenký, prodloužený, s oddálenými výběžky a podlouhle kopinatými znovutvornými listy.

♃ Červenec, srpen. Mezi rodiči velmi pořídku. Na dně Velk. kotliny v Jeseníku (Garcke), zde též tvar silnější s hojnějšími květy a lodyhou 2řadě chlupatou, nahoře chudě a krátce větvitou, s výběžky oddáleně listnatými, z nichž dolení v květonosné větévky se přeměňují (Hausk. mon. p. 144).

1369. E. trigonum Schrank. (V. tříhranná.) Lodyha silná, rourkatá, vystoupavá neb přímá, namnoze jednoduchá, s 3 jemnými, útle kadeřavo-pýřitými čarami, ostatně dole dosti lysá a lesklá. Listy namnoze po 3 v přeslenu, řidčeji po 4 neb stříčné, v kratičký široký řapíček skrojené neb přísedlé, vejčitě podlouhlé neb podlouhle kopinaté, na dolejšku zaokrouhlené, nestejně zoubkaté, na krajích a žilách pýřité, jinak lysé. Koruny značné 8—14 mm. dl., plátky hluboce vykrojené as 2krát delší kalicha. Ušty kališní vejčitě kopinaté, špičaté, roztroušeně chlupaté, trubka chlupatá. Tobolky všude jemně pýřité, namnoze načervenalé.

V. 0·30—1·00 *m*. Koruny světle nachové. E. alpestre Krocker, Hoppe, E. montanum *β*. trigonum Presl a *β*. trifoliatum Kit.

♃ Červenec, srpen. Žleby, pramenitá a bařinná místa, příkopy, u potoků v Sudetách a Beskydách. Na Klads. Sněžníku a sice v údolí Moravy mezi Švýcarnou a Mal. Sněžníkem (Uechtritz), ve Vlčím a Kotlinovém gruntu (W. Fl.), les u Císařské boudy. — Fuhrmannštýn (Uechtritz)!, Leiterberk, Praděd, Velká kotlina (Gr. Fl. a Oborny)!, Studénková hole, vodorovná stezka od Petrštýnu k Frant. myslivně, na Kriechu (Oborny)!, Velk. Jezerník, Opava pod Ovčírnou, Hrázová Bouda (Spitzner), Medvědí hřeben, pod Švýcarnou, Česněkový příkop, Děd, Mechová stráň, kolem Ovčírny, Petrštýn, Vysoká hole, Svinský — a Medvědí příkop, u Frant. Myslivny a ještě u Otcovy boudy v údolí horní Tisé. V Beskydách: na Javořině (Holuby), na Smrku u Čeladné (Sapetza)! a na Ondřejníku u Frýdlandu při jednom pramenitém potůčku četná (Oborny).

β) oppositifolium Hausk. Skoro všecky listy stříčné, jen nejhořejší v květenství střídavé. Lodyha 2řadě chlupatá.

Jednotlivě mezi tvarem základním, jako na Leiterberku, vodorovné stezce, ve Velk. kotlině! a na Ondřejníku u Frýdlandu 1881 (Oborny), Česněkový příkop a pod Švýcarnou.

γ) alternifolium Hausk. Jen nejdolejší listy stříčné, ostatní střídavé.

V podobném tvaru na vodorovné stezce (Oborny).

3. Semena obak zúžená.

f) alpinae Hausk. Lodyha vystoupavá, s četnými nadzemními, listnatými neb podzemními výběžky, s listy přitlustlými. Listy lodyžní krátce řapíkaté neb zúženým spodkem skoro přísedlé. Oddenek plazivý.

α) Byliny velmi útlé, četné, nadzemní výhonky ženoucí. Listy řapíkaté.

1370. E. anagallidifolium Lamk. (V. drchničkolistá.) Lodyha útlá, nitkovitá, drobná, oblá, 1—2květá, pořídku až 4květá, dole sblížeuě-, nahoře oddáleně listnatá, toliko na stopách listních jemně pýřitá, jinak i s kalichy a stopkami květními lysá. Listy lysé, trochu lesklé, skoro všecky střičné, opakvejčitě podlouhlé, kopisťovitě v řapík dosti dlouhý skrojené, tupé, celokrajné až nezřetelně zoubkaté. Květy malé, koruny as o $1/3$ větší než kalich, plátky tupě vykrojené. Ušty kališní vejčitě podlouhlé, tupé a jako tobolky lysé a přinachovělé. Blizny úzce kyjovité. Tobolky z mládí nicí a slabě chlupaté, trochu lesklé. Oddenek nitkovitý, větevnatý, četné lodyhovité prv položené a pak obloukovité, dlouho s lodyhou mateřskou souvislé výběžky ženoucí. Listy výběžků vejčitě okrouhlé, v zřetelný řapíček stažené, střičné, oddálené, posléze sblížené, hoření stále větší.

V. 0·03—0·10 *m.* Koruny růžové. E. alpinum L. part., E. alp. L. *α.* annag. Čelak. Prod. str. 541.

♃ Červenec, srpen. Vlhká pramenitá místa, štěrbiny skalní, jen v Jeseníků, pořídku. Na Pradědu při pramenech kolem Švýcarny (Fritze)!, na cestě k Vidlici (Bachmann), při cestě od Pradědu k Valdenburku a Ovčírna pod Petrštýnem (Oborny). V Karpatech teprvé na Pilsku v Haliči (Stein).

β) Bylina silnější. Výběžky podzemní dužnaté, žluté s přitlustlými, vejčitými, přísedlými, šupinovitými lístky.

1371. E. alsinefolium. Vill. (V. ptačincolistá.) Lodyha oblá, vystoupavá neb přímá, jednoduchá, lysá, toliko na stopách listních, často jen slabě naznačených obyčejně trochu pýřitá. Listy žlutozelené, přitlustlé, trochu tučně lesklé, lysé, vejčité neb vejčitě kopinaté, vykrajovaně zoubkované, kratičce řapíkaté, střičné, nahoře střídavé, květy značné, 8—12 mm. dl. Koruny hluboce chobotnatě laločnaté. Ušty kališní a trubka skoro zcela lysé, přinachovělé, kopinaté, přišpičaté neb tupé. Tobolky přitlustlé, slabě lesklé, nachové, lysé, toliko velmi roztroušenými, odstálými, žláznatými chloupky posázené. Výběžky žluté neb nahnědlé.

V. 0·15—0·25 *m.* Koruny světle nachové, zvící korun E. montanum. Poupata vejčitá, tupá. E. alpinum Huds., E. origanifolium Lamk., Fries, E. alatum Hegetschw., E. nitidum Sauter.

♃ Červenec, srpen. Pramenité potůčky, vlhké, travnaté hole, v údolích

a na hřebenech Sudet a Beskyd. Klads. Sněžník (Uechtritz)! V Jeseníku: Fuhrmannštýn, Hladová stráň (Uechtritz), Česněkova luka na Pradědu, Petrštýn, Velk. a Malá kotlina, příkop Tisé, Švýcarna, vodopády Opavy, Ovčírna pod Petrštýnem, vodorovná stezka od Petrštýnu k Frant. myslivně, Jelení hřeben a Břidlicová hole (Oborny), při Opavě blíže Hrázové boudy pod Ovčírnou (Spitzner), Koperník, Leiterberk, Medvědí hřeben, Česněkový příkop, vkleslina mezi Pradědem a Ovčírnou, Vysoká hole, Svinský — a Medvědí příkop, Jelení studénka. Prameny Bialy u Bělska (Wichura).

1371 × 1368. E. alsinefolium × nutans Hausk. ve Fock. míšen. 1881. Lodyha z položeného dolejška vystoupavá a dole s výběžky vystoupavými, ve větve proměněnými, z nichž některé květonosné. Lodyha s 2 vyniklými, sbíhajícími, chlupatými čarami, nahoře roztroušeně chlupatá, na konci nicí. Listy dosti oddálené, krátce oddáleně zoubkované, vejčitě kopinaté, k dolejšku krátce zúžené, 2·5 cm. dl., 1 cm. š, lysé. Poupata roztroušeně chlupatá až lysá, hnědočervená. Tobolka z mládí odstálými žláznatými chlupy a krátkými kadeřavými chloupky posázená, posléze skoro lysá, hnědočervená. Semena nebradavkatá.

♃ Červenec, srpen. Mezi rodiči, velmi pořídku. Posud jen na Klads. Sněžníku (Hieronymus dle Hausk. mon. str. 169).

411. Oenothera L. Pupalka.

1372. O. biennis L. (P. obecná, řepka.) Lodyha ztuha přímá, hojnolistá. Chlupatost na lodyze, semenníku a kalichu dvojí: z kratších žláznatých chlupův a dlouhých tuhých chlupů smíšených. Listy neplodných rozetek podlouhle opakvejčité, tupé přišpičatělé, chobotnatě neb vykrajovaně zubaté neb skoro nejcelejší, v dlouhý řapík zúžené, mrtnaté, lodyžní podlouhle kopinaté, zoubkaté, krátce řapíkaté. Kališní ušty kopinaté, dlouze zakončité, chlupaté, sehnuté. Plátky delší tyčinek. Semena nepravidelně kostkovitá, ostrohranná, hnědá.

V. 0·30—1·00 *m*. Koruna veliká, sírožlutá, vonná, toliko v noci otevřená.

⊙ Červen, září. Na pořičích, mezi vrbovím, v štěrku potočním, mýtiny, křoví, hráze, od roviny až na nižší předhoří rozšířená. Původem ze severní Ameriky, od počátku 17 století do Evropy přistěhovalá a úplně zdomácnělá. V brněnském kraji: hojná při Svitavě, Svratce a Jihlavě (Makowsky), u Brna, Obřan, Bilovic, Adamova a Židenic atd. (Oborny)! u Lomnice (Pluskal) ve Křtinském údolí (Spitzner), u Ivančic (Schwoeder), Klobouk (Steiger), hojná na náspech trati sev. dráhy, jako kolem Lanštorfa, Břeclavi a Rohatce (Ripper), břehy Rokytné u Krumlova, v Oboře, star. lomech a u Dobřinska u Krumlova (Zimmermann), náspy trati u Zábrdovic, Medlánky, v údolí Josefském, Blansko, Rozdrojovice, Střelice, Komárov, Černovice, Rajhrad, Tulešice atd. — V Prostě-

jovsku jednou r. 1882 v potočním vrboví u Krasic a r. 1886 v brambořišti u Stařechovic, jinde se nevyskytuje (Spitzner). Ve Znojemsku: u Náměště (Roemer), v údolí Oslavy, Jihlavy a Dyje u Znojma, Hrušovan, Nov. Sídla atd., ojeđněle kolem Bílova, Vranova a Hardeku (Oborny), obecná v okolí Křtěnic a Skalice (Zavřel). V Jihlavsku pořídku: u Popické myslivny (Reichardt) a pořídku u Třebíče (Zavřel), u Nov. města zdivočela (Havelka), v sadech dačických. — V Olomoucku a sev. Moravě: u Olomouce (Vogl), Ivanovice, při trati před Nezamyslicemi, Ludeřovice u Hradiště, Litovel, Hlubočky a v údolí Bystřičky u Olomouce (Spitzner), Hrubá voda a v údolí Štolové. — Zdi a lomy u Loštic (Červinka), Beroun (Gans), Roudno (Rieger), Piňovice (Klanic)!, Šumberk (Paul)! přehojná v údolí Sázavy u Zábřeha (Panek), u Wiesenberka (Oborny)!, Petrovice, hojná u Sobotína, Maršíkov, údolí Tisé, Hutberk a j. m. u Velk. Losína, Filipov, Rejhotice, Winkelsdorf. — V uh. hradišťském kraji: hojná u Kroměříže (Palla), kolem Hodonína a odtud podél náspů trati dolů (Oborny), mezi Hodonínem a Mutěnicemi (Schierl), u Uher. Hradiště (Schlögl), u Bzence (Bubela), u Strážnice. — Ve východní části: při Bečvě u Vsetína, leč nikoliv hojná (Bubela), u Rožnova (Kolek), u Nov. Jičína, u Bečvy u Hustopeče a Krásné, při Ostravici u Paskova (Sapetza), Paseky u Hranic. — V kamenci Ostravice u Místku (Gogela). Ve Slezsku: při Olšavě u Těšína, u Bělska a Bučkovic (Kolbenheyer), v Kateřinkách u Opavy a při Moravici u Kylešovic (Svěrák). Kostelní vrch u Krňova, u Tomašova, Frývaldova a Lipové, hojná na březích Vidné, zvláště na levém břehu u Vidnavy, u Vojtíškovy Kraši a u Kalkavy. — Při Nisé, v údolí Jüplovém u Grunova, při Bielé u Mikulovic, Waldenburk, Zighartice, Friedberk, Sörgsdorf (Vierhapper).

80. Řád. Trapaceae E. Meyer. Kotvicovité.

412. Trapa. L. Kotvice.

1373. T natans L. (K. vzplývavá). Lodyha oblá, dlouhočlenná, po dně vodním se plazící, potom ku hladině vystupující, na konci rozetku listů nesoucí. Listy vzplývající, kožovité, kosníkovité, v přední polovici nestejně hrubě chobotnatě zubaté, na líci lysé, vespod nepravidelnými, hnědočervenými skvrnami zdobené, na žilách huňaté; řapíky nestejně dlouhé, poloobiblé, nad prostředkem ± břichatě nadmuté, posléz duté, roztroušeně huňaté. Květy úžlabní, krátce stopkaté, stopky huňaté, za plodu prodloužené a stlouslé. Plody veliké, namnoze 4rohé, s rohy odstálými, stříčnými, po 2 v nestejné výšce postavenými, jich špičky pozpátku 2řadě ostenaté, šípovité.

D. 0·50—1·50 *m*. Plátky malé, bílé. Jádro semena srdčité, moučnaté, jedlé.

♃ Červen, srpen. Mělké bahnité vody, tůně, rybníky a potoky, pořídku. V červeném rybníku u Brna již více neroste (Makowsky), při Dyji u Nov. vsi u Mušova. V Panském rybníku u Pistovic mezi Lulčem a Račicemi (Niessl a Spitzner), u Chropína (prof. Čech a Palla). Ve Slezsku: u Oder, Drogomyšle, Roztropic a Čechovic (Kolbenheyer), ve star. rameně Nisy při pravém břehu Nisy mezi Nisou a Glumpenau hojná, leč již na pruském území (Vierhapper).

81. Řád. Halorrhagideae R. Brown. Zrnulovité.

413. Myriophyllum L. Stolístek.

1374. M. verticillatum L. (S. přeslenatý.) Lodyha oblá, dužnatá, křehká, trubkovitá, členitá, vystoupavá, ve vodě stojaté přímá, v tekoucí vzplývající, jednoduchá neb vidličnatě větvitá. Listy po 5 až 6 v přeslenech, hřebenitě peřenodílné, s úkrojky stříčnými, vláskovitými, u hořeních listů širšími a tužšími. Přesleny květů na konci vynořených větví v přímé klasy sestavené, jejich listeny lupenovité, všecky peřenodílné neb peřenoklané delší neb zdélí květův. Plod ze 4 tvrdek.

D. až 0·50 *m*. Klasy načervenalé, plátky nazelenale bílé, brzy opadávající. Listeny peřenoklané neb nejhořejší toliko zubaté *β*. pectinatum Wallr. aneb peřenodílné, listům lodyžním zcela podobné, vícekrát delší květův *γ*. pinnatifidum Wallr.

♃ Červen, srpen. Vodní tůně, příkopy, stojaté a mírně tekoucí vody, porůzný. V brněnském kraji: od Měnína a Nenovic u Brna na jih hojný, v Jihlavě a Dyji u Mušova, Strachotína a dolů až k Lednici a Břeclavi (Makowsky), u Adamova (Theimer), u Kunštátu a Olešnice (Čĺupek), u Holásek (Oborny), u Ivančic (Schwoeder), kaluže u Příklud (Schierl), Vyškov, Telnice, Vranovice, Nosislav, Selce, Star. Břeclav, Poštorna, Nov. ves. — Ve Znojemsku: v příkopech kolem Náměště (Roemer), tůně u Dyje a Mal. Tasovic blíže Znojma (Oborny), bařiny mezi Frelešdorfem a Trabinským dvorem (Ripper). V českomoravském pohoří: Telč, Černice, Slejboř. V Olomoucku: u Olomouce (Tkany), v tůních u Hajčínských lomů (Mik), příkopy při trati poblíž Kláštera Hradiska a jinde nezřídka (Makowsky), příkopy při trati u Zábřeha (Panek). V uh. hradišťském kraji: u Bilan (Palla), u Uh. Hradiště (Schlögl), hojný u Uh. Ostroha, Veselí a na rašelinné louce za nádražím u Bzence (Bubela), rybník v městských sadech a j. m. u Strážnice. — Ve východní části: u Nov. Jičína a Hustopeče (Sapetza), v tůních při Olešné u Místku (Gogela), kolem Nisé poblíž Vidnavy na pruském území (Vierhapper).

1375. M. spicatum L. (S. klasnatý.) Listy všecky v přeslenech, namnoze po 4, řidčeji po 5—6, hřebenitě peřenodílné, s úkrojky stříčnými, vláskovitými, tyto měkčí, jemnější a hebčejší než u předešlého. Přesleny květní v přímých, vynořených klasech. Listeny kratší květův, dolejších ♀ přeslenů peřenodílné a peřenoklané, hořejších ♀ a všech ♂ květů veskrze nejcelejší, vejčité. Plod ze 4 tvrdek.

D. 0·40—1·50 *m*. Plátky načervenalé.

♃ Červenec, srpen. Bařiny, stojaté, mírně tekoucí vody, tůně, ve střední a jižní části hojný, jinde porůzný. V brněnském kraji: ve Svratce u Brna!, v údolí Svitavy u Adamova (Oborny), v Třebárovském potoka mezi Rozstáním a Radkovem (Czerny), u Ivančic (Schwoeder)!, Oslavan (Roemer)!, Krumlova (Zimmermann), v tůních u Příklud (Schierl), u Podivína (Uechtritz), u Černovic, Nenovic, Rajhradu, Měnína, Vranovic, Slavkova, Bučovic, Kartouz, hojný v krajině břeclavské. — V Prostějovsku: v otaslavském rybníku, na Brodince ve

Hraničném žlebu, v plumlovském Bidelníku (Spitzner). Ve Znojemsku: u Náměště (Roemer), Mlýnský rybník u Okříška (Dr. Hanáček), u Hrušovan, v Dyji u Vranova, Hardeku, Znojma, Milfrouna a odtud dále dolů hojný, a skoro nejobecnější vodní bylina, též v nížině při Dyji kolem Frelešdorfa a Drnoholce (Oborny). V česko-moravském pohoří: kolem Popic a Waldhausen u Jihlavy (Reichardt), v údolí Dyje od Černic dolů, jako u Dačic a Starého Hobzí a j. (Oborny), u Telče, Slejboře, Krahulčí, Řasné, Nov. města, Žďáru, Nov. Jimramova. — V Olomoucku: u Olomouce (Vogl), tůně v Hajčinských lomech a jinde v okolí Olomouce nezřídka (Makowsky), u Štěpánova a Litovle (Spitner), u Zábřeha (Pánek). V uh. hradišťském kraji: nezřídka u Kroměříže (Palla), u Bilan (Zahradník), nezřídka u Uh. Hradiště (Schlögl), místy kolem Bzence obecný (Bubela). Ve východní části: porůzný kolem Vsetína (Bubela), kalužiny při Bečvě u Rožnova (Červinka a Kotek), v okolí Nov. Jičína (Sapetza), tůně při Ostravici pod St. městem poblíž Místku (Gogela). Ve Slezsku: Szybice v Těšínsku (Kolbenheyer), od Briesenu až k Nisé poblíž Vidnavy již na pruském území (Vierhapper).

82. Řád. Corneae DC. Dřínovité.

414. Cornus Tourn. Dřín.

Kraj kalicha kratičký, 4zubý. Čnělka s hlavatou bliznou. Peckovice namnoze s peckou 2pouzdrou.

A) Tanycrania Endl. (Cornus Opiz). Květy žluté v okolíčkách skoro kulovatých, obalem ze 4 šupin obdaných, na kostrbatých, krátkočlenných, postranních větévkách konečných, před listím se vyvinující.

1376. C. mas L. (Dřín). Listy elliptické neb vejčité, v tupounkou špičku povytáhlé, nejcelejší neb vykrajované, obak roztroušeně pýřité, vespod bledší. Lístky obalu okolíkovitého kožovité, zdélí okolíka, vejčité, vně přítiskle pýřité, silně vypouklé. Stopky květní a kalichy hustě srstnaté. Plody podlouhlé třešňově červené barvy, lesklé, převislé, jedlé, pecka uvnitř houbovitě děrnatá. Zárodek v semeni kolmý, s kořínkem nahoru obráceným.

V. 2·50—6·00 *m.* Keř neb stromek s květy žlutými, větvemi 4hrannými nášedě kožově žlutými, z mládí přítiskle chlupatými.

♃ Březen, duben. Lésy, výslunné a kamenité stráně a pahorky, stěny skalní, v střední a jižní části rozšířený a samorostlý, jinde porůzný, v krajinách hornatých jen pěstovaný. V brněnském kraji: Písárky u Brna, Hády u Obřan, u Adamova, Nosislavi a Pouzdřan (Makowsky), Květnice u Tišnova (Pluskal), na Hušáku u Chornic (Czerny), u Rudic a Slapanic (Niessl)!, u Račic a Vyškova (Spitzner)!, u Slatiny! a Boskovic (Schlosser), u Ivančic (Schwoeder)!, v okolí Krumlova zvláště v údolí Rokytné (Zimmermann)!, u Kurdějova a Divák (Schierl), u Klobouk (Steiger)!, u Líšně, Horákova, Svat. Antoníčka u Brna, u Kartouz, Řečkovic, Medlánek, Evanovic, Bilovic, Jedovnic, Bejkovic, Malostovic, Štěpánova, Bystrce, Holedná u Jundrova, Kohoutovice, Černovice, Modřice, Kobeřice, Slavkov, Vyškov, Pavlovice, Hustopeč, Kobylí, Velk. Pavlovice, Dražůvky, Budkovice, Vedrovice. — V okolí Prostějova nikde samorostlý, pouze v zahradách pěstovaný, hojněji již na Vyškovsku, sázený u potoka u Nosálovic

poblíž Vyškova (Spitzner). Ve Znojemsku: Kuroslepy u Náměště (Roemer), Polavské a Mikulovské kopce!, Vevčice v okresu hrotovickém, u Hardeku, Vranova a v okolí Znojma (Oborny), u Mor. Budějovic. — V Jihlavsku: v plotech u Kostelce poblíž Jihlavy (Reichardt). V uh. hradišťském kraji: pořídku v Oboře u Kroměříže (Palla), Luhačovice a při plotech u Uh. Hradiště nezřídka (Schlögl), u Mutěnic (Schierl), hojný v lese Plechovci, řídčeji v háji u Bzence, v plotech a křovinách u Domanína (Bubela), na Javořině (Holuby), jinde pouze pěstovaný: jako u Nov. města (Havelka), u Šumberka. V okolí Tučap (Červinka), u Bystřice p. H. (Sloboda), u Hukvald (Jackl), u Krásné (Klanic), u Rožnova (Kolek), Nov. Jičína (Sapetza), u Místku zřídka pěstovaný (Gogela), u Opavy (Urbánek), Raduň a Podochov poblíž Opavy (Svěrák), u Krňova (Spatzier), u Benešova, Holčic a Kobylé (Vierhapper).

b) Thelycrania Endl. Květy bílé ve vrcholících konečných, stopkatých, latnatě větevnatých, stejnovrcholových, po listech teprva se vyvinujících.

1377. C. sanguinea L. (Svída obecná). Keř s větvemi přímými, na podzim krvavými. Listy vejčité, zakončité, celokrajné, roztroušeně pýřité, vespod bleději zelené, se slabými, nevynikajícími žilami 2. řádu. Plátky podlouhle kopinaté. Peckovice kulatá, černá, bledě tečkovaná, nechutná, s peckou celistvou. Zárodek šikmý, skoro pod pravým úhlem k ose plodu položený, s děloхami vejčitými.

V. 2·00—4·00 *m.* Plátky bílé

♄ Květen, červen. Lesy, křoví, meze, poříčí, od roviny až na nižší předhoří rozšířen a hojný.

83. Řád. Araliaceae Juss. Aralkovité.

415. Hedera L. Břečtan.

Kraj kalicha kratičký, nedělený neb drobně 5zubý. Plátků rozložených, jakož i tyčinek a čnělek 5—10. Čnělky na velikém, polokulatém terči. Bobule 5pouzdrá, s tenkoblánnými přehrádkami.

1378. H. helix L. (B. obecný). Kmen větevnatý, plazivý neb opínavý, s hojnými přissavnými kořínky. Listy vždy zelené, kožovité, srdčité, hranato 3—5laločné, na větvích kvetoucích kosníkově vejčité neb kopinaté, vykrajované, zakončité. Okolíky na konečném, bezlupenném výhonku konečné a postranní, hroznovitě sestavené, z úžlabí opadavých šupinovitých listenův. Stopky i semenníky plstnaté. Květy 5četné. Čnělky srostlé, krátké, trvalé. Plod kulatá, černá bobule.

D. až 12 *m.* Plátky nazelenale žluté.

♄ Září, říjen. Lesy, křoví, štěrk, na stromech, zdech a skalách se popínající, jen na výslunných místech, když dosáhl větší tloušťky kmene kvetoucí, v celém území rozšířen. V brněnském kraji hojný: kvetoucí v musejní zahradě v Brně (Oborny) a v zámecké zahradě u Lomnice (Pluskal), bez květu u Obřan, Babic, Bílovic (Oborny), na Hradech pod Čerchovem u Račic statný exemplář (Spitzner), u Kunštátu a Olešnice (Člupek), kvete pod zříceninou na Polavských kopcích a na městských zdech u Hustopeče (Schierl), Babí lom u Vranova, Sloup

Rozdrojovice, Bystrc, Holedná u Jundrova, Písárky, Kohoutovice a odtud až k Žebětínu, Břeclav, Poštorna. — V Prostějovsku ve žlebech vysočiny drahanské jako na Kutěrově, na Šindeláku, v Repešském žlebu (Spitzner). Ve Znojemsku: kvete v klášterní zahradě u Mikulova, na úklonech u Znojma, na Hradišti a v některých soukromných zahradách u Znojma, bez květu skoro ve všech lesích a křovinách (Oborny). V česko-moravském pohoří velmi roztroušen: kolem Jihlavy, jako u Koskova mlýna, u Louky, v údolí Jihlavy, v lese mezi Šatzberkem a Vys. kamenem (Pokorny), u Žďáru (F. Kovář), Bystřice, Zubštýn. — V Olomoucku a v sev. Moravě: u Olomouce (Vogl), kvete v sadech tovačovských (Spitzner), u Roudna (Rieger), Šternberka. — U Zábřeha (Panek), Šumberka (Paul), Rešov u Rymařova (Schierl), u mlýnské stoky v Maršíkově, u Raškova, v Pradědově lese a u Hanušovic. — V uher. hradišťském kraji: Obora (Zahradník) a Knížecí les u Kroměříže (Palla), u Luhačovic a Uh. Hradiště (Schlögl), na Javořině (Holuby), Kobela u Kuželové, les Klokočník a Stružné u Javorníka, Filipov, les Hůrka a Králov u Uh. Brodu, Vapenky u Val. Klobouk. — Ve východní části: Hrádek, Ochoza u Prusenovic a háj nad Jankovicemi (Červinka), u Holešova, Rusavy a na j. m. hojný (Sloboda), u Vsetína (Bubela), u Val. Meziříčí (Klanic), Stráň a Rysova u Rožňova (Kolek), u Nov. Jičína (Sapetza), na Javornících u Halenkova přes 800 m., Karlsberk u Rožnova, Černý les a propasť u Hranice. — V lese na Šaudlí u Místku hojný (Gogela). Ve Slezsku: rozšířen v Těšínsku (Kolbenheyer), jako les Zabřeg u Těšína, u Koňské atd. Hradec u Opavy (Svěrák), ve Velk. Lůži a v lesích kolem Vidnavy hojný 1872 a u Červené vody.

84. Řád. Umbelliferae Juss. Okoličnaté.

Rody:

A) **Orthospermae Koch,** Bílek na vnitřní straně plochý aneb dosti plochý, někdy povypouklý, zřídka něco povydutý.

I. Okolík jednoduchý neb několik někdy strboulovitých okolíků sestavených v nedokonalý, lupeny podepřený a nepravidelně rozvětvený okolík neb vrcholík, se stopkatým středním čili konečným okolíkem

1. Hydrocotyleae Spr. Okolík chudokvětý, trochu hroznovitý. Plod silně se stran smáčknutý.

α) Kraj kališní nezřetelný. Plátky na konci málo neb nijak dovnitř vehnuté. Nažky nešupinaté, s 5 nitovitými žebry, hřbetní a 2 postranní žebra často nezřetelná. * *Hydrocotyle.*

2. Saniculeae Koch. Okolíky pravidelné neb strboulovitě stažené, v nedokonalé okolíky 2. stupně sestavené. Plod příoblý, z nažek 5žebrých neb bezžebrých, ostny neb dutými šupinkami pokrytých.

a) Květy obojaké, v strboulovitých okolících. Kališní zuby listovité, trnitě zakončené.

α) Okolíky strboulovité, na krátkém, válcovitém, plevnatém ježli. Plod opakvejčitý, nažky bez zřetelných žeber, plevovitými šupinkami neb uzlinkami hustě posázené. 416. *Eryngium.*

b) Květy obojaké a ♂, na ježli krátkém bezplevném, v okolících sestavených opět do okolíku neb vrcholíku. Zuby kališní listovité.

α) Okolíky strboulovité, květy krajní ♂. Plod příkulatý. Nažky bez žeber s hojnými proužky a hákovitými ostenci, bez plodonoše od sebe se oddělující. 417. *Sanicula.*

β) Okolík jednoduchý, strboulovitý, pokryvkou 3krát tak velkou jako okolík podepřený. Plod se stran smáčknutý, nažky hrboulkaté, bezostenné, s 5 nitkovitými žebry a 5 proužky. 418. *Hacquetia.*

γ) Okolík jednoduchý, se stejně dlouhou, barevnou pokryvkou. Plod se hřbetu smáčknutý, podlouhlý. Nažky s 5 vyniklými, tupými, řasnatě vyzubenými, nadmutě dutými žebry, bez proužkův, bez zřetelného plodonoše od sebe se oddělující. 419. *Astrantia.*

II. Okolík z okolíčků složený, bez středního okolíčku, okolíčky někdy se středním květem.

a) Nažky 5žebré, bez žeber vedlejších,

1. Ammineae Koch. Plod se stran zřetelně smáčknutý, na krajích nikdy křídlatý.

α) Kraj kališní 5zubý. Plátky opakvejčité. Obalíčky vyvinuty.

*) Obal žádný neb pouze 1—2lístečný.

1. Květy obojaké a ♂. Plod smáčknutý, příkulatý, skoro 2kokusný. Žebra tupá, tlustounká, nejvnější jsou spolu krajem nažek, brazdy s 1, plocha styčná s 2 proužky. Plodonoš 2dílný, prostý. 420. *Cicuta.*

**) Obal více — až mnoholistý.

2. Květy obojaké. Plod vejčitý, skoro 2kokusý. Nadplodní terč poduškovitý. Žebra nitovitá, vyniklá, nejvnější jsou spolu krajem nažek. Brázdy s 3—2 povrchními proužky. Plodonoš 2dílný, se styčnou plochou srostlý neb prostý. Bílek na styčné ploše rovný. 421. *Sium.*

3. Květy obojaké. Plod vejčitý, skoro 2kokusný. Nadplodní terč krátce kuželovitý. Žebra nitovitá vtisklá, nejvnější vedle kraje nažek. Brázdy s několika oplodím pokrytými proužky. Plodonoš 2dílný, se styčnou plochou srostlý. Bílek na styčné ploše vypouklý. 422. *Berula.*

4. Květy obojaké. Plod vejčitý neb podlouhlý, se stran smáčknutý. Žeber 5 nitovitých, stejných, postranní jsou na krajinažek. Brázda s 1, plocha styčná s 2 proužky. Plodonoš nedělený neb 2dílný, prostý. * *Helosciadium.*

5. Květy obojaké a ♂. Plod dosti úzký, podlouhle válcovitý. Žebra nitovitá, nejvnější na kraji nažek. Brázdy s 1 proužkem. Plodonoš 2dílný, prostý. 423. *Falcaria.*

β) Kraj kališní nezřejmý.

*) Květy obojaké a ♂. Obal a obalíčky žádné neb toliko z 1—3 štětinovitých lístků sestávající. Listy peřenosečné neb peřenoklané.

O. Plátky opaksrdčité, s lalůčkem vehnutým, bílé neb růžové.

1. Plod podlouhle vejčitý, s tenkými nitovitými žebry. Nažky úzkým středním pruhem styčné plochy spojené. Brázdy a styčná plocha bez proužku. Terč náplodní 2dílný, každý díl znenáhla v čnělku ztenčený. Plodonoš na konci 2klaný. Bílek oblý, osemením obalený. 424. *Aegopodium.*

2. Plod podlouhle vejčitý s přítlustlými žebry. Nažky úzkým středním pruhem styčné plochy spojené. Brázdy jediným velikým proužkem skoro celé vyplněné. Styčná plocha s 2 proužky. Bílek tupě 5hranný s boky povykrojenými, nahý. Obal žádný, obalíčky žádné neb chudolisté. 425. *Carum.*

3, Plod široce vejčitý, s žebry niťovitými. Nažky širokou elliptičnou plochou dohromady souvislé, postranní žebra tudíž na kraji této plochy položená. Brázdy s 2—4 velmi jemnými proužky. Terč náplodní široký, toliko mělkou rýhou rozkrojený, s čnělkami těsně vedle sebe stojícími. Plodonoš až ke spodu 2dílný. 426. *Pimpinella.*

○○) Plátky vejčité, s vehnutou špičkou neb úzkým laločkem, bílé neb nazelenale bílé.

4. Plod přiokrouhlý, 2uzlý, s žebry niťovitými. Terč náplodní plochý, poduškovitý. Brázda s 3—1 proužkem. Plodonoš 2dílný. Obal a obalíčky žádné. Květy namnoze jen obojaké. 427. *Apium.*

5. Plod vejčitý, skoro 2uzlý, s žebry niťovitými. Terč náplodní krátce kuželovitý. Brázda s 1 proužkem. Plodonoš 2dílný. Obaly žádné, obalíčky mnoholistečné. Květy dílem ♂. 428. *Petroselinum.*

**) Květy 2domé. Listy peřenodílné.

1. Plátky stejné, koncem ohrnuté, u ♂ bylin kopinaté u ♀ vejčité. Plod vejčitý se stran smáčknutý. Nažky s 5 niťovitými žebry, postranní na kraji nažek. Brázdy bez proužku neb s proužkem nezřetelným, avšak pod každým niťovitým žebrem olejný kanálek. Plocha styčná s 2 proužky. Plodonoš 2dílný. 429. *Trinia.*

***) Květy jen obojaké. Listy nedělené, celokrajné.

1. Plátky okrouhlé, uťaté se širokým, vehnutým laločkem, žluté. Obalíčky 3—vícelistečné. Listy nedělené, celokrajné. Plod vejčitý neb podlouhlý s žebry křídlatými, niťovitými neb nezřetelnými. Terč náplodní plochý. Plodonoš hlubce 2klaný. Brázda bez proužku neb s 1—3 proužky. 430. *Bupleurum.*

4. Seselineae Koch. Plod příoblý, v průřezu skoro okrouhlý, nažky s 5 hlavními žebry, po kraji nekřídlaté.

α) Kraj kališní 5zubý.

1. Plátky nestejné, s laločkem vehnutým, opaksrdčité. Plod podlouhle válcovitý neb vrtlíkovitý, dlouhými čnělkami věnčený. Žebra tupá, postranní na kraji nažky širší, brázda s 1 proužkem. Ramena rozeklaného plodonoše se styčnou plochou nažek srostlá. Bílek uvnitř vypouklý. 431. *Oenanthe.*

2. Plátky vehnutým laločkem namnoze malounko vykrojené, opakvejčité. Plod vejčitý neb podlouhlý, žebra tlustá, vyniklá, kýlnatá neb s tlustým křídlem, postranní často širší. Brázdy s 1—3 proužky. Plodonoš 2dílný, prostý. Bílek uvnitř plochý. 432. *Seseli.*

β) Kraj kališní nezřejmý.

*) Obalíčky 3—mnoholistečné. Plátky namnoze bílé, řídčeji žluté. Bílek vnitř plochý.

1. Plátky opaksrdčité s vehnutým laločkem, nestejné, vnější na okolíčku větší paprskující. Plod kulovatovejčitý, žebra tlustá, ostrokýlná, krajní trochu širší. Brázda s 1 proužkem, plocha styčná s 2 proužky, Plodonoš 2dílný, volný. 433. *Aethusa.*

2. Plátky stejné, opaksrdčité, s vehnutým laločkem. Plod vejčitý, se stejnými, skoro blánovitě úzce křídlatými žebry. Brázda s 1 proužkem, plocha styčná s 2 proužky. Plodonoš 2dílný od nažek neoddělený. 434. *Cnidium.*

3. Plátky opaksrdčité, s vehnutým lalůčkem, nestejné, vnější paprskující. Plod vejčitě podlouhlý, žebra blánovitě křídlatá, na žebrech krajních 2krát širší. Brázda s 2—3 proužky. Plocha styčná s 4—6 proužky. Plodonoš volný. 435. *Conioselinum.*

4. Plátky podlouhle opakvejčité, úzkým vehnutým lalůčkem někdy povykrojené, žlutavé. Plod podlouhle vejčitý, s žebry stejnými, vyniklými, přiostřenými neb křídlatými. Brázda i plocha styčná s několika proužky. Bílek na vnitřní straně plochý. 436. *Silaus.*

**) Obal a obalíčky žádné. Plátky žluté.

1. Plátky okrouhlé, uťaté, lalůčkem skoro 4hranným vehnuté. Plod podlouhle vejčitý. Žebra vyniklá, tupě kýlnatá, krajní širší. Brázda s 1—3 proužky. 437. *Foeniculum.*

5. Peucedaneae DC. Plod se hřbetu obou nažek smáčknutý, okrouhlý neb vejčitý, často zcela sploštělý. Nažky s celou širokou plochou spolu spojené, kraj plodu neodstálý, stlustlý neb jednoduše křídlatý. Plodonoš 2dílný, volný.

α) Plod obdaný sploštělým, hladkým okrajem.

*) Plátky stejné, okrouhlé, uťaté, s lalůčkem skoro 4hranným, vehnutým, žluté. Kraj kališní nezřejmý neb slabě 5zubý.

1. Žebra stejně daleko od sebe vzdálená, 3 prostřední přiostřeně kýlnatá, postranní slabší, s krajem rozšířeným splývající. Brázda s proužkem, proužek nitovitý zdélí brázdy. 438. *Anethum.*

2. Žebra velmi tenounká, nestejně od sebe vzdálená, 2 postranní oddálená a od kraje rozšířeného rýhou oddělená. Brázda s 1 proužkem, proužek nitovitý, zdélí brázdy. 439. *Pastinaca.*

**) Plátky nestejné neb stejné, lalůčkem vehnutým opaksrdčité. Kraj kališní namnoze zřetelně 5zubý.

1. Kraj kališní 5zubý. Plátky nestejné, vnější v okolíčku větší, hluboce 2klané. Žebra na úplně vyschlém plodu 5 jemnými vyniklými svazky cévními nahražená, 2 postranní oddálenější, od rozšířeného kraje jemnou rýhou oddělená. Brázda s 1 proužkem, jenž nedosahuje kyjovitě stlustlým dolením koncem dolejšího konce brázdy. Nažky před rozpoltěním kraje plodního uvnitř na ploše styčné od sebe oddělené. 440. *Heracleum.*

2. Kraj kališní 5zubý. Plátky stejné. Žebra od začátku vyzdvižená, leč nízká, tupá, široká, obyčejně rýhou podélnou rozdělená, 2 postranní ještě plošťejší, ku kraji rozšířenému přiléhající neb s ním splývající. Brázda s 1—3 nitovitými, celou brázdou probíhajícími proužky. Nažky plochami styčnými až do úplné zralosti spojené. 441. *Peucedanum.*

3. Kraj kališní nezřetelný, ostatně jako Peucedanum. 442. *Imperatoria.*

β) Plod stlustlým, svraskale chrupplavičným okrajem obdaný.

1. Kalich 5zubý. Plátky opaksrdčité, s lalůčkem vehnutým, nestejné, vnější v okolíku větší, hluboce 2klané. Žebra velmi jemná, postranní ke stlustlému kraji přiléhající aneb jím přikrytá. Brázda s 1—3 proužky. 443. *Tordylium.*

6. Angelicae Koch. Nažky toliko úzkým, středním pruhem styčné plochy mezi sebou spojené. Žebra postranní křídlatá, křídla obou nažek na sobě ležící, krajem od sebe odstávající.

α) Plátky stejné, bílé, opaksrdčité, s lalůčkem vehnutým.

1. Kraj kalicha nezřejmý. Plod vejčitý. Žebra mázdřitě křídlatá, krajní s křídlem 2krát širším. Brázdy s 1 proužkem, vnější často s 2— a styčná plocha s 2—4 proužky. 444. *Selinum.*

β) Plátky stejné, bílé, elliptické neb kopinaté, zakončité, se špičkou rovnou neb do vnitř vehnutou.

1. Kraj kalicha nezřetelně 5zubý. Plátky elliptické, zašpičatělé. Žebra hřbetní přitloustlé kýlnatá, krajní úzce křídlatá, křídlo sotva s polovici šířky jedné nažky. Brázdy a plocha styčná bez proužkův. Semeno s hojnými proužky, od vnější slupky oplodí zcela oddělené. 445. *Archangelica.*

2. Kraj kalicha nezřetelný. Plátky kopinaté. Žebra hřbetní niťovitá, vyniklá, krajní široce křídlatá, křídlo skoro zšíří nažky. Semena s oplodím zcela srostlá. Brázda s 1 proužkem. 446. *Angelica.*

γ) Plátky žluté, okrouhlé, nevykrojené, do vnitř stočené, se širokým krátkým do vnitř vehnutým lalůčkem.

1. Kraj kalicha nezřejmý. Žebra všecka křídlatá, krajní s křídlem 2krát širším. Brázda s 1 proužkem. * *Levisticum.*

b) Nažky s 5 hlavními a 4 vedlejšími žebry.

7. Thapsineae Koch. Plod se hřbetu smáčknutý. Hlavní žebra niťovitá, krajní z nich na plochu styčnou pošinutá, žebra vedlejší křídlatá, bez ostnův.

1. Kraj kalicha 5zubý. Plátky stejné, opaksrdčité, s lalůčkem vehnutým. Žebra vedlejší všecka křídlatá. Brázdy pod nimi s 1 proužkem.
447. *Laserpitium.*

8. Daucineae Koch. Plod se hřbetu smáčknutý. Hlavní žebra niťovitá, štětinami posázená, postranní na plochu styčnou pošinutá, žebra vedlejší více vyniklá, ostenci posázená.

1. Kraj kalicha 5zubý. Plátky opaksrdčité, s lalůčkem vehnutým, vnější v okolíku trochu větší, na polo 2klané. Žebra vedlejší s 1—3 řadami ostnův, brázdy pod nimi s 1 proužkem. Květy jen obojaké. 448. *Daucus.*

2. Kraj kalicha 5zubý. Plátky opaksrdčité, s lalůčkem vehnutým, nestejné, vnější v okolíku značně větší, na polo 2klané, často paprskující. Žebra hřbetní nitkovitá, štětinovitá, 2 postranní na ploše styčné. Žebra vedlejší mnohem vyšší s 2—3 řadami ostencův, brázdy pod vedlejšími žebry ležící s 1 proužkem, plocha styčná s 2 proužky. Květy obojaké a ♂. 449. *Orlaya.*

9. Silerineae Koch. Plod se hřbetu smáčknutý. Nažky s 5 vyniklými hlavními a 4 méně vyniklými, vedlejšími, nekřídlatými a bezostnatými žebry. Okolík složený.

1. Květy mnohomanželné t. j. obojaké a prašné. Kalich 5zubý. Plátky opaksrdčité, stejné. Plod vejčitý, se hřbetem čočkovitě smáčknutý. Nažky s 9 nitkovitými, hladkými, tupými žebry, 5 hlavních, z nichž postranní na kraji a 4 vedlejší, méně vyniklé. Brázdy pod vedlejšími žebry vždy s 1 proužkem, plochy styčné se 4 proužky. Plodonoš volný, 2dílný. Bílek z předu plochý.
450. *Siler.*

B) **Campylospermae Koch.** Bílek semenný na vnitřní ploše hluboce rýhovaný neb kraji jako do vnitř svinutý, v průřezu příčném

silně vyhlubený, v podélném vnitř rovný. Okolík vždy pravidelně složený.

10. Caucalineae Koch. Plod se stran trochu smáčknutý. Žebra hlavní niťovitá, štětinkami neb ostny posázená, 2 krajní na kraji plochy styčné. Žebra vedlejší ostnitá neb ostnitě štětinatá. Květy obojaké a ♂.

1. Kraj kalicha 5zubý. Plátky nestejné, vnější v okolíku větší, na polo 2klané, ostatní opaksrdčité s lalůčkem vehnutým. Žebra vedlejší vyniklá s 1—3 řadami ostnův, hlubšími rýhami od hlavních žeber oddělená, brázdy pod hlavními žebry s 1 proužkem. 451. *Caucalis.*

2. 4 žebra vedlejší a 3 silnější hřbetní nepravidelně 2—3řadě ostnatá, 2 postranní podle styčné plochy ukrytá, velmi nízká, žebra s krátkými, malými štětincovitými ostenci. Bílek do vnitř stočený. Ostatně jako předešlý. * *Turgenia.*

3. Žebra vedlejší plochá, nízká, skoro celou brázdu vyplňující s několika řadami ostnův, od hlavních žeber velmi mělkými a úzkými rýhami oddělená, tudíž plody na celém povrchu ostnaté. Bílek do vnitř točený, ostatně jako Caucalis. 452. *Torilis.*

11. Scandicineae Koch. Plody se stran trochu smáčknuté. Žebra hlavní nitkovitá, vyniklá, nízká neb žádná, vedlejší žebra žádná.

α) Plod zobánkatý neb bezzobaný, původně bezžebrý neb se žebry málo patrnými, velmi nízkými, tupými, plochými. Kraj kališní nezřejmý. Květy mnohomanželné.

*) Plod zobánkatý.

1. Plod čárkovitě podlouhlý, od počátku nezřetelně tupě žebernatý, se zobánkem bezžebrým, delším než oplodí. Brázdy bez proužků neb s 1 málo zřetelným proužkem. 453. *Scandix.*

2. Plod vejčitý, podlouhlý neb čárkovitě podlouhlý, bezžebrý, ostenci ohnutými posázený, se zobánkem 5žebrým, mnohem kratším než oplodí. Brázda bez proužku. Čnělky kratičké zdéli neb trochu delší než terč náplodní. 454. *Anthriscus.*

**) Plod bezzobaný.

1. Plod podlouhlý neb čárkovitě podlouhlý, původně bezžebrý, leč po vyschnutí splasknutím a vyhloubením brázdek mezi pruhy žebrovými nevlastně žebernatý, žebra velmi tupá, plochá. Brázda s 1 proužkem. Čnělky prodloužené. 455. *Chaerophyllum.*

β) Plod bezzobaný, s žebry původně vyniklými, kýlnatými neb i přiostřenými. Květy mnohomanželné.

* Žebra dutá.

1. Kraj kalicha nezřejmý. Plátky opaksrdčité, s lalůčkem vehnutým. Plod podlouhlý. Žebra přiostřená, v dutině své bez vnitřního žebra. Proužky žádné. 456. *Myrrhis.*

2. Kraj kalicha 5zubý. Plátky opakvejčité, nevykrojené. Plod vejčitý, křídlovitě žebernatý. Každé žebro uzavírá ve své dutině menší vnitřní žebro na vnitřním oplodí k semeni přirostlém. Brázdy ve vnitřní vrstvě oplodní s 1—2 proužky. 457. *Pleurospermum.*

**) Žebra celistvá.

1. Kraj kalicha nezřejmý. Plátky elliptické neb vejčité, špičaté, špičkou dovnitř vehnuté. Plod podlouhle vejčitý s žebry přiostřenými. Brázdy s 3—4 proužky. Bílek často jen slabě vydutý a uprostřed opět do vnitř vniklý.
458. *Meum.*

12 Smyrneae Koch. Plod bezzobaný. Žebra vyniklá, celistvá, řeťabatě vroubkovaná, 2 postranní na kraji nažek. Vedlejší žebra žádná. Květy všecky obojaké.

1. Kraj kalicha nezřejmý Plátky opak srdčité. Plod vejčitý. Brázdy velmi jemně čárkované, bez proužkův. 459. *Conium.*

C) **Coelospermae Koch.** Bílek na vnitřní straně vydutý a to v průřezu příčném i podélném. Okolíky pravidelně složené.

1. Kraj kališní 5zubý. Plátky opaksrdčité, vnější v okolíku hluboce 2klané, větší. Plod kulatý. Hlavní žebra plochá, hadovitě zprohýbaná, 2 postranní před kraj nažek postavená, žebra vedlejší silněji vyniklá, kýlnatá Brázdy bez proužkův. Plodonoš na polo 2klaný, s plochou styčnou 2proužkovou srostlý.
460 *Coriandrum.*

*** Hydrocotyle Tourn. Pupečník.**

* **H. vulgaris L.** (P. obecný) Lodyha plazivá niťovitá, dlouhočlenná, listnatá, na kloubech kořenující. Listy řapíkaté, okrouhlé, štítkovité, laločnatě vroubkované, řapíky na dolejšku s 2 blánovitými okrouhlými palisty. Okolíky chudokvěté, strboulovité Plátky malinké, bělavé neb načervenalé. D. 0·10—0·25 m.

♃ Červenec—září. Rašelinná a slatinná luka, tůně, kraje rybníkův. Druhdy v stojatých vodách u Osoblahy (Mükusch), v sousedním pruském území hojněji již u Nisy (Winkler a Polek).

416. Eryngium L. Máčka.

1379. E. campestre L. (M. polní). Lysá. L o d y h a ploše rýhovaná, r o z k l a d i t ě v ě t e v n a t á. L i s t y t u h é, v y n i k l e s í ť n a t o - ž i l n a t é, 3 č e t n ě 2k r á t p e ř e n o k l a n é, s ušty podlouhlými až kopinatými, trnitě zubatými, d o l e j š í ř a p í k a t é, hoření oušky trnitě zubatými objímavé, nejhořejší jen 3—5klané, v listeny přecházející. L i s t y z á k r o v n í d l o u h é, č á r k o v i t ě k o p i n a t é, c e l o k r a j n é, s trnitou špičkou, d e l š í o k r o u h l ý c h s t r b o u l ů jednotlivých neb vrcholíkovitě na konci větví seřaděných. Plevy šidlovitě čárkovité, nejcelejší. Kalich delší než koruna. Oddenek válcovitě vřetenovitý, čuprynatý.

V. 0·20—0·50 *m.* Plátky bílé do olověna našedivé. Okrouhlý keříček tak jako strbouly jablečně zelený.

♃ Červenec—podzim. Suché trávníky a kopce, meze, cesty, v teplejších nížinách a pahorkatině jižní a střední části obecná, v studenější pahorkatině pořídku, v horách neroste. V brněnském kraji obecná a ještě u Letovic, obecná v ostatní části až k hranici dol. rakouské a uherské. V okresu prostějovském zejména kolem Prostě-

jeva hojná, v horách schází (Spitzner). Ve Znojemsku obecná a ještě u Jemnice, leč pořídku (Oborny). Neroste kolem Jihlavy, vyskytuje se však již při znojemsko-jihlavské silnici u Želetavy (Pokorny), u Rožinky (Havelka), u Mor. Budějovic, u Ratkova poblíž Telče, odtud až po Jimravov schází neb velmi pořídku a jen nahodile se vyskytá. Hojná u Olomouce (Vogl), Tovačov, Charvaty u Olomouce, Drahanovice u Náměště, Hluchov (Spitzner), ojedněle u Mohelnice (Uechtritz), neroste kolem Zábřeha, Šumberka a v údolích Jeseníka (Oborny), prof. Spitzner ji však nalezl u Star. města. V uh. hradišlském kraji ještě u Bojkovic a při cestách na Javořině. — Ve východní části: u Tučap a Prusenovic dosti hojně, u Dobrotic porůznu (Červinka), porůznu u Vyzovic a při cestě pod Jablunkou u Vsetína (Bubela), u větrného mlýna mezi Star. Jičínem a Hustopečí a na Gimpelberku u Bludovic (Sapetza), neroste u St. Jičína, hojná u Jasené (J. Pouč). Ve Slezsku: hory u Ogrozdony (Kolbenheyer), Červená voda (Kotschy).

1380. E. planum L. (M. plochá.) L o d y h a přímá, ploše rýhovaná, n a h o ř e v ě t v i t á, lysá, v ě t v e p ř í m o o d s t á l é a jako plátky a líc lístků zákrovních amethystově namodralé, lesklé. L i s t y t m a v o z e l e n é, k o ž o v i t é, p ř í z e m n í a dolení řapíkaté, n e d ě l e n é n e b t r o c h u l a l o č n a t é, s r d č i t ě v e j č i t é, t u p é, vroubkovaně pilovité, hoření přisedlé, 3—5dílné, ostnitě zubaté, v listeny přecházející. S t r b o u l y v e j č i t é, na dolejšku k o p i n a t ý m i až čárkovitě kopinatými, v trnitou špičku vybíhajícími, n e s t e j n ý m i l i s t y z á k r o v n í m i z a s t ř e n é. Oddenek válcovitě vřetenovitý, čuprynatý.

V. 0·25—0·50 *m.* Plátky modré.

♃ Červenec—podzim. Pastvy, suchá luka písčiny, meze, v jižní části pořídku. Kolem Podivína, Příklud, Lednice (Makowsky a Niessl), u Lanštorfa (Ripper), Břeclav, Hodonínský les až k uherské hranici (Wiesner), u Bilovic (Havelka), Star. Břeclav, Poštorna, Nov. ves, Kostice, Lanžhot, Rohatec a velmi pořídku u Strážnice, zde bezpochyby jen zdivočelá. Zdivočelá též: na hřbitovech v Bělotíně (Ripper) a od r. 1882—1886 na trávníku v zahradě školní u Místku, nyní již zmizela (Gogela).

417. Sanicula Tourn. Žindava.

1381. S. europaea L. (Ž. evropská, žanykl). Bylina lysá, jednoduchá neb nahoře trochu rozvětvená. Listy přízemní řapíkaté, okrouhlé, dlanitě 5dílné, úkrojky zaokrouhleně klínovité, 2—3laločné, nestejně 2krát pilovité. Listy lodyžní 1—2, malé, 3klané, přisedlé neb žádné. Okoličky strboulovité z květů obojakých přisedlých a z krátkostopkatých ♂ květů, vrcholíkovitě sestavené. Dolení listeny vrcholíka 3—2klané. Listy obalíčků malinké, kopinaté, kratší než okolík. Oddenek tlustý, šikmý, mrcasatý.

V. 0·20—0·40 *m.* Plátky malé, bílé neb načervenalé.

♃ Květen, červen. Vlhké, stinné lesy, křoví, v pahorkatině až na vysoké předhoří rozšířen, v rovině neroste neb velmi pořídku. V severní části

kraje brněnského rozšířen: Hády u Obřan, Adamov, údolí Punkvy u Blanska, Jevíčko, Mor. Třebová (Makowsky), Netichová a Jahodná poblíž Lomnice (Pluskal), u Kunštátu a Olešnice (Člupek), u Bílého vlka poblíž Slavkova (Oborny), les Hložek u Klobouk (Steiger), Líšeň, Ochoz, Kanice, Říčmanice, Bílovice, Josefské údolí, Babice, Křtiny, Mal. Bukovina, Vranov, Žernůvka, Kraderoby, les Postřílky u Pejškova, Veselka, Tečice, Rosice, Zastávka, les Lůže a Hájek u Lovčiček, Čerčnín, Radlovec u Bučovic, Mouřinov, Nesovice, Břeclav. — V Prostějovsku: na Záhoří, ve Hraničném a Krkavčím žlebu, na Brněnce, jednou 2 exempláře u krasické strouhy za Prostějovem (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), u Jevišovic, v Bláteeh a Budkovském lese, u M. Budějovic, Šumvaldu, Paulic, Bítova, Hardeku, Liliendorfu, Lukova, poskrovnu v lesích kolem Znojma (Oborny). V česko-moravském pohoří dosti roztroušená: kolem Jihlavy (Pokorny), v Kaňáskach za Maršovicemi, v Tatíčkovém lese za Pohledcem, v Zátokách za Nov. vsí (Havelka), Vápenice, Černý les a j. u Žďáru (Kovář), Rosičky a Kozinec u Telče, pořídku u Vlachovic, u Vršan, hojná na Žákově hoře a u Skelného. V Olomoucku a na sev. Moravě: horní lesy u Olomouce (Vogl), u Střelné (Burghauser), Roudno a Beroun (Rieger a Gans), údolí Bučiny, rákosové křoví a u Tatenic poblíž Zábřeha všude hojná (Panek), Kostelní les u Šumberka (Paul) a v lesích Jeseníka (Oborny), u Milkova (Slavíček), Raškov, Pradědův les, Krumperk, Špieberk a j. m. u Teplic, Kriech. — V uh. hradišlském kraji: Komínky (Zahradník) a jinde rozšířen u Kroměříže (Palla), lesy u Mikovic (Schlögl), pořídku v lese Plechovci u Bzence (Bubela), Nečický les u Zdounek a Laškovský les u Navojné (Dr. Hanáček), Kobela u Kuželové, obecná u Javorníka, Filipov, Nov. Lhota, Javořina, Chrasť u Bojkovic, Val. Klobouky, Hradišov u Pulčína. — Hojná ve východní části: Hrádek, Vranov u Prusenovic, Pacetlucký a Kostelecký les poblíž Tučap (Červinka), u rybníka v Říčkách, Javorník Kelský, Hostýn, les u Střešenek a mýtina nad Planou při cestě z Rusavy do Hošťálkova. — U Rusavy (Sloboda)!, Domoracké lesy u Hodslavic a u Vsetína (Bubela), zde hojná, v údolí Jasenky, Rybníčky, Cáb, Úvěz a Kamenárky u Rožnova. — U Jasené (Ig. Pouč), též v Rysové a Okružku (Kotek), Val. Meziříčí (Klanic), Nov. Jičín (Sapetza), Halenkov, Javorníky, hojná u Velk. Karlovic, Vysoká, Salajské hájemství, Kičera a Horečky u Frenštátu, Černý les u Štramberka. — Hranice (Vogl), zde hojná, jako v Doubravě, Šafranici a Propasti. — Teplice (Ripper), Frýdland (Oborny), v okolí Místku: v roklích na Štandli a v Lipinském háji hojná. (Gogela), Moravka, Slavica, Lomná. — Těšín, Koňská a Dziegielów (Kolbenheyer), v Hrabínském lese poblíž Opavy (Svěrák), les Prutek a Kopec u Bogušovic, Stodolový grunt u Oder, Loučky, Vrbno, Karlovská studénka, Mal. hole pod Petrštýnem!, Velká kotlina!, Kraš, Zighartice, Friedberk. — Farní les u Vidnavy, Reiviz, Javorník, Sörgsdorf, Vlčice, Vilémovice a v Reichenštýnských horách (Vierhapper).

418. Hacquetia Necker. Zubatec.

1382. H. epipactis DC. (Z. hvězdnatý.) Lodyhy stvolovité. Listy všecky přízemní, dlouhořapičné, dlanitožilné, 3—5dílné, úkrojky opakvejčitě klínovité, 2—3klané, ušty nestejně pilovité. Okolík jednoduchý strboulovitý, na bezlistém stvolu konečný, s obalem více než 3krát tak velikým, z 5—8 lístkův opakvejčitých, zpředu pilovitých nažloutlých. Oddenek plazivý, tlustě mrcasatý.

V. 0·10—0·25 *m.* Koruny malé, zlatožluté. Astrantia epip. L. f. Dondia epip. Spr.

♃ Duben, květen. Vlhké lupenaté lesy, háje, mýtiny, v střední a východní části rozšířen, jinde neroste. U Klobouk (M. Odstrčil), v okolí Vyškova, na jedné mýtině u Pavlovic, Větrník u Orlovic, Čerčín, Ždánice poblíž Dražůvek u Kyjova. — V Prostějovsku: pouze ve Vranovském háji, v Brodeckém lese a na Žakovci (Spitzner). V Olomoucku: v Grýgovském lese mezi mlýnem a lomem u Olomouce nezřídka (Mik), v témž lese u Charvat hojně (Spitzner), v náměšťském údolí u Olomouce hojný, v křovinách u Bystřice a v údolí Moravy, jižně od Olomouce hojný (Makowsky). V uh. hradišťském kraji: Obora u Kroměříže (Palla), Kostelany (Zahradník), ve Velk. Kamenné u Luhačovic, u Mikovic a Velehradu (Schlögl), kolem Strážnice (Makowsky), na Javořině a Lopeníku (Holuby in litt.). Kuželovský les a Kobela u Kuželové, Klokočník, Hrádek, les na Machových a Stružné u Javorníka, Filipov, Králov u Uh. Brodu. — Ve východní části: Hrádek u Prusenovic (Červinka), lesy u Žop, Chomýše, Bystřice a na j. m. (Sloboda), hojný kolem Vsetína, místy přečetný (Bubela), u Jasené (Ig. Pouč), u Nov. Jičína, Příbora, Ženklavy (Sapetza), v údolí Bečvy dolů až k Hranicím (Vogl), les u Propasti u Hranic (Dr. Hanáček), Teplice (Zavadský), Černý les u Štramberka a Šafranice u Hranic. — V křovišti při potůčku pod Štaudlem, hojněji v Lipinském háji u Místku (Gogela). Ve Slezsku: Vysoký břeh nad městem Těšínem (Uechtritz)! a v údolích těšínského okresu obecný a ještě u Jablunkova (Kolbenheyer)!, les Zabřeg u Těšína, Blogotice, Koňská (Grabowski a Fick), Ustroň (Milde), Čantory (Grabowski). V Opavsku: Hrabinská hora u Střebovic (Mükusch).

419. Astrantia Tourn. Jarmatka.

1383. A. major L. (J. větší.) Lysá. Listy přízemní dlouze řapíkaté, dlanitě 5dílné, úkrojky podlouhlé neb podlouhle opakvejčité, špičaté, nedělené neb na konci 3—5laločné, nestejně 2krát pilovité. Lodyha s několika kratčeji řapíkatými a přísedlými listy. Listy obalu všecky stejné, kopinaté, celokrajné neb na konci obak 1—2zubé, kratší neb delší okolíčku, bělavé, zeleně žilnaté neb i narůžovělé (var. rosea M. et K.) Kališní zuby vejčitě kopinaté, hrotité.

V. 0·45—0·80 *m.* Plátky bílé neb načervenalé.

♃ Červen—srpen. Světlé, lupenaté lesy, kraje lesův, lesní luka, křoví, od roviny až na nižší předhoří rozšířena. V brněnském kraji: v západní a severní části, Písárky u Brna až k Žebětínu, severní úklon Hádů v údolí Svratky kolem Veveří, v údolí Sloupském a v údolí Punkvy až k Blansku, v údolí Svitavy od Bájce až k Adamovu a ve vedlejších žlebech až k Bílovicům (Makowsky), u Kunštátu a Olešnice (Člupek), luka u Kamenné hory (Czerny), Sklenné u Svitavy (Niessner), Knihnice před Jevíčkem (Uechtritz), lesy mezi Rosicemi a Bytiškou, jako též u Ostrovačic (Niessl), Ivančice (Schwoeder), Ochoz, Kanice, u Eviny skály a poblíž Býčí skály až ke Křtinám, Mal. Bukovina, Boskovice, Usobrno. — V Prostějovsku: na Kosíři, Obrově noze, na Záhoří, na Buchtelce u Hrubé jedle, na Okluce, v Repešském žlebě, na Nosku, Brněnce a j. (Spitzner). V Jihlavsku pořídku: v lese poblíž Koněšína směrem ku Střebenickému mlýnu přehojná (Zavřel). V Olomoucku: v Grýgovském lese u Olomouce (Vogl), Štěpánov (Spitzner), u Roudna a Berouna (Rieger a Gans), Filipov u Wiesenberka

(Bittner). V uh. hradištském kraji: lesy u Popovic (Palla), na Velk. Kamenné u Luhačovic a v hájích při Dyji u Uh. Hradiště (Schlögl), les mezi Litenčicemi a Morkovicemi u Zdounek (Reissek), na Javořině a Lopeníku (Holuby), Bažantnice u Strážnice, Bukovina u Vrbovce již v Uhrách, Kuželovský les a Kobela u Kuželové, Stanovisko, Klokočník, Stružné, Hrádek a v lese na Machových a j. u Javorníka hojná, Filipov, Nov. Lhota, Javořina, Strání, Lipinský háj, Dubovec, Kralovec a j. u Val. Klobouk hojná, Poleč, Rozsoší u Příkazu. — Ve východní části: Hrádek a Ochoza u Prusenovic (Červinka), úpatí Hostýna a při Bystřičce u Bystřice p. H. — U Žop, Říčky a na Černavě u Rusavy a j. nezřídka (Sloboda), nade Mžiky u Vsetína a v zámecké zahradě v Liptálu (Bubela), Val. Meziříčí (Klanic), Rysová a Okružko u Rožnova (Kotek), luka mezi Rybím a Štramberkem (Ripper), na Smrku u Čeladné, na Bílé hoře u Štramberka, na Svinci u Nov. Jičína, u Fulneku, na jednom úklonu mezi Příborem a Dreigiblem (Sapetza), Jasená, Lutonina, Lhotsko, ve Vlčnově a Hůrce u St. Jičína (Ignác Pouč), při Bečvě a na Černé hoře u Rožnova, luka u Trojanovic, Paseky, Rybář a Obora u Hranic, mýtiny v Týnském hájemství, Skalka u Ostravic. — Rovenky u Malenovic a j. m. v údolí Ostravice u Frýdlandu (Oborny), v parku Místecké střelnice, při Ostravici a Olešné pod Štaudlem u Místku hojná (Gogela). Ve Slezsku: Pržno, úpatí Lysé hory. — Selské zahrady u Kramolína (Zlík), u Frývaldova. — Doln. Sörgsdorf (Latzel a Vierhapper), horní les u Otmachova a doln. les u Briesenu, leč již na prusk. území (Gr. Fl.).

420. Cicuta L. Rozpuk.

1384. C. virosa L. (R. jizlivý.) Lysý. Lodyha rournatá, jemně rýhovaná, nahoře větevnatá. Listy 2—3krát zpeřené, lístky celé neb 2—3dílné, s ušty čárkovitě kopinatými až čárkovitými, ostře 2krát pilovitými, špičatými, jednostranně sbíhavými. Okolík konečný větší než postranní, od těchto přerostlý. Obal žádný neb 1—2listý, obalíčky mnoholisté, dolů sehnuté. Oddenek vejčitý, tlustý, vnitř přehrádkovaný, vně kroužkovaný.

V. 0·50—1·20 *m.* Koruny bílé. Prudce jedovatý, zápach nepříjemný.

♃ Červenec, srpen. Bařiny, příkopy vodní, u rybníků, porůzný. V brněnském kraji velmi pořídku: bařiny při Dyji u Stracholína (Domas), u Star. města a Linhartic u M. Třebové (Makowsky), v okolí Brna neroste. — V Braniskách u Plumlova v okolí Prostějova (Spitzner). V česko-moravském pohoří: u Jihlavky poblíž Jihlavy, velmi hojný od Waldhausenu až k Rancířovu podél malé Jihlavky a Jihlavy u Koskova mlýna (Pokorny), přehojný při vtoku potůčku Mysle do Černického rybníka pod Telčem, řídčeji v údolí Vopovky mezi Dobrohoštem a Dačicemi (Oborny), v okolí Telče. — V Olomoucku: v bařinách a po březích Moravy u Olomouce nezřídka, zvláště v pobřežním křoví, jako mezi Hajčínem a Řepčínem (Makowsky), u Hajčína (Mik), rybník Příčinek u Nákla (Spitzner), Zábřeh (Pánek), Piňovice (Klanic), Unčov. — V ostatní části: u Chropina (Palla), u Uh. Hradiště (Schlögl), u Val. Meziříčí a Rožnova (Klanic). Ve Slezsku: břehy Visly a v příkopech trati u Bělska (Kolbenheyer), kolem Vidnavy, v příkopech na městských rašelinných lukách za Šubrtovou Kraší, ve vyschlém rameni Nisy u Briesenu a odtud až k Nise, v oboře u Otmachova (Vierhapper).

421. Sium L. Sevlák.

1385. S. latifolium L. (S. šírolistý, požír.) Lodyha přímá, hranato-rýhovaná, rournatá, větevnatá. Listy jednoduše zpeřené, lístky dolejších, ponořených listů hřebenitě stříhané neb 2—3krát peřenoklané, s ušty čárkovitými, skoro štětinovitými, lístky vynořených listů podlouhle až čárkovitě kopinaté, na dolejšku šikmé, skoro jednoduše ostrými, jemnohrotitými zuby pilovité. Lístky obalíčku čárkovitě kopinaté, jednoduché neb 2klané, pořídku stříhaně zubaté, na dolejším okraji namnoze suchomázdřité. Vidle plodonoše s nažkami srostlé. Oddenek s kořinky niťovitými, svazčitými a výběžky oblými, podzemními.

V. 0·50—1·20 *m*. Plátky bílé. Okolíky dosti veliké. Žebra nažek žlutavá, brázdy hnědé.

♃ Červenec, srpen. Stojaté a mírně tekoucí vody, tůně, mokřady, příkopy, porůzný. Mezi Blučinou a Měnínem, kolem Mikulova a Mušova (Makowsky), u Lanštorfa a Kojetína (Ripper), příkopy na lukách při Dyji(Schierl), bařiny při Dyji u Drnoholce (Dr. Hanáček), Telnice, Star. Břeclav, Selce, Poštorna, Nov. Ves. — V Prostějovsku: u Bedihoště, Kelčic, Otaslavic, Smržic, za Zlechovem (Spitzner). Ve Znojemsku: Hrušovany, Božice, Frelešdorf, Jaroslavice a odtud hojný podél hranice zemské až k Lednici (Oborny). U Olomouce (Vogl), Štěpánov (Spitzner), hojný u Kroměříže (Palla) a Uh. Hradiště (Schlögl) při Moravě od Hodonína až k Břeclavi (Makowsky), u Bzence (Bubela), Rohatec, Petrov, Zvolenov, Strážnice. — Příkopy na Prusenovských rybnících (Červinka). V okolí Místku pouze v bařině Hrbuni a jejím potůčku, zde dosti hojný (Gogela). V Těšínsku všeobecný (R. a M. a Kolbenheyer).

422. Berula L. Berla.

1386. B. angustifolia Koch. (B. úzkolistá.) Lysá. Lodyha oblá, rournatá, jemně a hojně rýhovaná, větevnatá. Listy jednoduše zpeřené, lístky vejčitě kopinaté neb kopinaté, 2krát vroubkovaně pilovité, se zuby přiokrouhlenými, hrotitými, na dolejšku často zastřihované až laločnaté. Okolíky krátce stopkaté, zdánlivě postranní. Obal i obalíčky mnoholisté, lístky klínovitě kopinaté, často zastřihované, zcela bylinné, zelené.

V. 0·30—0·60 *m*. Plátky bílé. Plody jednobarevné, šedohnědé, nelesklé. Lístky někdy širší než u Sium latifol., kteréž se liší nejlépe lodyhou hranatou. Sium angustifolium Huds. S. latifol. *β*. L.

♃ Červenec, srpen. Bahna, příkopy, potoky, břehy, ve střední a jižní části rozšířena, v hornatých krajinách neroste. V brněnském kraji v jižní části rozšířena: hojná v Rajském lesíku, u Králova mlýna u Brna, u Hustopeče a Klobouk (Steiger), u Valče (Dr. Hanáček), u Lanštorfa (Ripper), u Čejče (Uechtritz), Nenovice, Morkůvky, Krumvíř, Terezov, Brumovice, Šardice, Star. Břeclav, Břeclav, Nov, ves, Selce. V Prostějovsku: u Bedihoště, Břesovic, Biskupic, na Blatné, Brodince, u Slatinek, Lutotína, Bílovic, Plumlova, Krumsína, neroste na Drahansku (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Mikulova! Hrušovan! Nov. Přerova,

Nov. Sídla, Znojma, Citonic, Podmole, Jevišovic, na návrších kolem Bihařovic, u Grešlového mýta, Olbramova kostela, Hostěhrádek, v Blátech a v Budkovském lese kolem M. Budějovic (Oborny). Kolem Olomouce (Vogl), Tovačov (Spitzner). V uh.-hradištském kraji: nezřídka u Kroměříže (Palla), u Uh. Hradiště (Schlögl), kolem Hodonína (Uechtritz), na lukách a příkopech kolem Bzence obecná (Bubela), na Javořině (Holuby), u Rohatce a odtud až k Strážnici dosti hojná, u Velké. — V okolí Tučap rozšířena (Červinka), v Hrbuni u Místku (Gogela). Ve Slezsku: u Těšína (W. Fl.), Bobrek (Kolbenheyer), v příkopech a bařinách při Vidné kolem Jihlavy hojná. — Na městském rašeliništi tamtéž a za Šubrtovou Kraší (Vierhapper).

*Helosciadum repens Koch, Schlossrem pro Bělotín u Hranic uvedena, nebyla zde v novější době více nalezena. H. nodiflorum Koch, Schlöglem pro bařinné louky u Kunovic a Nov. vsi u Uh. Hradiště uvedena, zde bezpochyby se jen pomíjivě objevila.

423. Falcaria Host. Srpek.

1387. F. Rivini Host. (S. polní.) Lodyha přímá, jemně rýhovaná, rozkladitě větevnatá, namnoze lysá. Listy tuhé, 3četné, lístky 2—3klané, nejdolejší též jednoduché, úkrojky čárkovitě kopinaté, špičaté, stejně a ostře chruplakovitě pilovité. Okolíky opak kuželovité. Lístky obalu a obalíčků četné, čárkovitě štětinovité. Čnělky na konci stlustlé, rovnovážně odstálé, zdélí šířky terče náplodního. Kořen vřetenovitý.

V. 0·30—0·50 *m.* Plátky bílé, bylina nasivělá. Sium falcaria L., F. vulgaris Bernh., Critamus agrestis Bess.

⊙ a ♃ Červenec, srpen. Výslunné a kamenité úklony, úhory, skály, meze, cesty, v hlinité a vápenité půdě, v nížinách a teplejší pahorkatině porůzný. V brněnském kraji: v střední a jižní části obecný (Makowsky), Dědice, Pistovice (Spitzner), pod Svitavským kopcem u Boskovic (Svěrák), u Bilovic a Podivína (Havelka), Lysice, Mal. Hostihrádky, Vážany, Slavkov, Kobeřice, Čerčín, Vyškov, Kyjov, Židlochovice, Nosislav, Hustopeč, Kurdějov, Krumvíř, Čejč, Kobylí, Krumlov, Vedrovice, Olbramovice. — Na rovině u Prostějova, Smržic, Vrahovic, Vrbátek, Žešova, Otaslavic, Křenůvek, Vícova, na Kosteckých vinohradech, na Drahansku neroste (Spitzner). Ve Znojemsku dosti obecný, kolem M. Budějovic a Jemnic již řídčeji (Oborny). V česko-moravském pohoří pořídku: mezi obilím kolem Jihlavy nehojný, jako u Širokého dvora (Pokorny), M. Serat u Cizkrajova, v údolí Dyje mezi Star. Hobzím a Dačicemi (Oborny), hojný na polích u Třebíče (Zavřel), Mor. Budějovice, Velk. Meziříčí, Mitrov, Střítež, Pernštýn. — Skály a stráně u Olomouce (Vogl), u Chudobína (Slavíček), Ivaň u Tovačova, Předmostí u Přerova a ještě u Star. města (Spitzner). V uh.-hradištském kraji dosti hojný: od Kroměříže na jih hojný (Palla), jako u Star. města a u Kostelan u Uh. Hradiště (Schlögl), Vážany (Zahradník), na náspech trati, ve vinicích a na polích nad Domanínem u Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), Rohatec, Zvolenov, Strážnice, Radějov, Knězdub, Tvarož. Lhota, Uh. Brod, Prakšice, Havřice, Bojkovice. — Ve východní části: v okolí Tučap obecný (Červinka), Bystřice p. H. a jinde roztroušen (Sloboda). Ve Slezsku posud jen: u Mnichů v Těšíně (Kotula).

*Ammi majus L. Lysý. Lodyha přímá, oblá, tvrdá, kostěná, rýhovaná, větvitá. Listy 1—2krát 3sečné neb 3sečně zpeřené, úkrojky hrotitě pilovité neb

peřenoklané, doleních lístův opak vejčitě okrouhlé, klínovité neb podlouhlé, tupé neb špičaté, hořeních kopinaté neb čárkovitě kopinaté, špičaté neb zašpičatělé. Obaly a obalíčky mnoholisté, lístky obalů 3dílné, s lalůčky jemně čárkovitými, obalíčků kopinatě šídlovité nedělené. Jednou mezi brambory u Bobreku zavlečen (Kotula), bezpochyby že jen nahodile.

424. Aegopodium L. Jarus.

1388. **A. podagraria L.** (Kozí noha, bršlice.) Lodyha přímá, hranatě brázdovaná jen nahoře přímo větevnatá. Listy přízemní a prostřední namnoze 2krát 3četné, s listy jednou 3četnými a nedělenými se střídající, nejhořejší jednou 3četné, lístky vejčité neb vejčitě podlouhlé, na dolejšku velmi šikmé, konečný často 3laločný, všecky ostře nestejně až 2krát pilovité. Obal i obalíčky žádné. Terč náplodní krátce jehlancovitý, čnělky na konci stlustlé, dolů sehnuté.

V. 0·60—1·00 *m.* Plátky bílé. Sison podag. Spreng.

♃ Květen—srpen. Vlhká křoví, ploty, háje, lesy, u řek a potokův od roviny až na předhoří obecný a ještě u Karlovské studénky (Oborny).

425. Carum L. Kmín.

1389. **C. carvi L.** (K. luční.) Lysý. Lodyha přímá, slabě hranatá, oddáleně listnatá. Listy s pošvami široce mázdřitými, 2krát peřenosečné, lístky peřenodílné s úšty čárkovitými, špičatými, nejdolejší pár na hlavním řapíku přes kříž postavený. Okolík 3—5paprsečný. Obal i obalíčky žádné neb z 1—3štětinovitých lístkův. Kořen dužnatý, tlustě vřetenovitý.

V. 0·30—0·60 *m.* Plátky bílé neb někdy narůžovělé. Bunium carvi M. Bieb.

⊙ Květen, červen. Louky, meze, křoví, příkopy, ploty, od roviny až na předhoří obecný a ještě na Klads. Sněžníku (Uechtritz)!

* **C. bulbocastanum Koch.** (K. bulvatý). Lodyha přímá, oblá, rýhovaně slabě hranatá. Listy přízemní 2krát peřenosečné, úkrojků čárkovitých, špičatých, lodyžní nemnohé, oddálené, hoření dlouze pošvaté, namnoze jednoduše peřenoklané. Okolík mnohopaprsečný. Obal i obalíčky ze mnohých čárkovitých, jemně zakončitých lístkův. Plátky bílé. Čnělky sehnuté. Kořen kulatá hlízka.

V. 0·30—0·60 *m.* Bunium bulbocas. L.

♃ Červen, červenec. Pole a luka. U Wiesenberka 1880 Bittnerem objeven, bezpochyby jen cizím semenem zavlečen.

426. Pimpinella L. Bedrník.

A. Druhy mnoholeté; plod lysý.

1390. **P. saxifraga L.** (B. menší, obecný.) L o d y h a přímá, oblá, j e m n ě r ý h o v a n á, odstále větevnatá, oddáleně chudolistnatá, namnoze m r t n a t o-p ý ř i t á. Listy jednoduše zpeřené, lístky pří-

zemních listů namnoze přísedlé, příokrouhlé, stříhaně vroubkovaně pilovité až peřenodílné, lístky listů lodyžních peřenoklané neb 2—3klané, nejhořejší nedělené, uštů čárkovitých neb kopinatých, nejhořejší pošvy listové s čepelí zakrnělou neb žádnou. Obal i obalíčky žádné. Plod kulato-vejčitý, terč náplodní o polovic užší. Oddenek vřetenovitý.

V. 0·25—0·60 *m*. Plátky bílé, řídčeji růžové.

♃ Červenec—podzim. Suchá výslunná místa, louky, pastvy, meze, cesty, v celém území obecný a ještě ve Velk. kotlině (Ficinus), u Karlovské studénky (Oborny), u Star. města, při vstupu na Fuhrmannštýn, hřebenem Javořiny na Milonově a poblíž salaše na Lysé hoře. Tvar listův a odění rozdílné.

α) integrifolia Wallr. Lístky přízemních listů jednoduché, přísedlé, vejčitě okrouhlé, nestejně stříhaně vroubkovano-pilovité až jednoduše zubaté. Lodyha i listy lysé neb skoro lysé.

β) dissecta Presl. Lístky přízemních listů 1—2krát peřenosečné s ušty kopinatými.

γ) nigrescens mihi. Bylina ± hustě pýřitá, stopky lysé neb přílysé, kořen nalomený na vzduchu modrá. Listy přízemní jako u *α*. P. nigra Willd p. part.

α) Obecný. *β*) Řídčeji: na Boří u Hartmanic (Spitzner), Hardek a j. m. (Oborny), Třebíč (Zavřel), kolem Wiesenberka (Bittner), Velk. Losín, Pekařov. *γ*) v jižní části brněnského kraje (Makowsky), kopce u Sokolnic, kolem Znojma, Hrušovan atd. (Oborny), kolem Náměště (Roemer), kolem Šternberka (Uechtritz), Něm. Libiny, Odry.

1391. P. magna L. (B. větší.) Lysý. Lodyha přímá, hranatě brázdovaná, oddáleně listnatá, nahoře větevnatá. Listy jednoduše zpeřené, dolejší lístky přízemních listů namnoze řapíkaté, vejčité neb podlouhlé, na dolejšku klínovité neb uťaté, nestejně stříhaně pilovité až 2krát peřenoklané, konečný lístek často 3klaný neb 3dílný, lístky hořejších lodyžních listů kopinaté. Nejhořejší pošvy listní s čepelí namnoze vyvinutou neb zakrnělou. Obal i obalíčky žádné. Plod vejčitý, terč náplodní 3—4krát užší. Oddenek vřetenovitý.

V. 0·40—1·00 *m*. Plátky bílé neb růžové.

♃ Červen—září. Keřnaté kopce, horní luka, světlé háje, kraje lesův od roviny až na předhoří a hřebeny hor, rozšířen. V brněnském kraji roztroušen (Makowsky), v okolí Brna, Vranova, Krumlova, Miroslavi a Sloupu (Oborny), Vyškov, Račice (Spitzner), Líšeň, Ochoz, Písárky, Kohoutovice, Hády u Obřan, Soběšice, Bilovice, Adamov, Střelice, Sokolnice, Oujezd, Mal. Hostihrádky, Šaratice, Hustopeč, Kobylí, Velk. Pavlovice, Vedrovice, Kyjov. — V Prostějovsku: u Prostějova, Držovic, Žešova, Václavovic, Biskupic, u Brodku, Plumlova, ve Ptenském žlebu u a na Drahansku, na lukách na Zlechově, s listy 2krát peřeno-

klanými (Spitzner). Ve Znojemsku: u Náměště (Roemer), Znojma, Milfronna, Hrušovan, Hardeku, Vranova, M. Budějovic, Jevišovic, Jemnic, v nížinách při Dyji u Vistonic a j. (Oborny). V česko-moravském pohoří: meze kolem Wetterhofu u Jihlavy (Reichardt), u Zámku Žďáru (Havelka), u Telče, Velkého Vanova, Řasné, Velk. Meziříčí, Bystřice, Rokytné, Žďáru. — V Olomoucku a Jeseníku: u Olomouce (Vogl), v Průchodici u Milkova (Slavíček), u Roudna a Berouna (Rieger a Gans), u Šumberka (Paul), Hrubá voda, Domašov. — Na Koperníku (Grabowski), v Křemenném příkopu, na Studénkové holi a ve Velké kotlině (Uechtritz). V uh.-hradišťském kraji: hojný u Kroměříže (Palla), háje při Moravě a lesy u Uh. Hradiště a Velehradu, u Luhačovic (Schlögl). u Hodonína (Wiesner), v lese Háji a na Moravinných lukách u Bzence (Bubela), les u převozu a Žerotín u Strážnice, Filipov, Nov. Lhota, Javořina, les Húrka u Uh. Brodu, Zděchov. — Ve východní části: u Tučap, Prusenovic a Pacetluk dosti hojný (Červinka), Bystřice p. H., Hošťálkov. — Hojný u Rusavy (Sloboda), řidčeji u Vsetína: luka Bobrky, břehy Bečvy, Jasenice (Bubela). u Rožnova (Kolek), u Jasené a Vyzovic (Ig. Pouč), u Tamovického dvora, sady a luka na úpatí Svince u Nov. Jičína (Sapetza), Darebný a údolí Provazné u Halenkova, Velk. Karlovice, Miloňov, Star. Hamry, les Grunt u Podstátu. — Frýdland (Oborny), dosti hojný v okolí Místku (Gogela). Ve Slezsku: Moravka, les Urbaška u Slaviči, Popilá.ský les a j. m. u Lomné, u Bruntálu. — Nezřídka v Těšínsku (Kolbenheyer), u Ustroně (Milde), u Pauke, Friedberku, Tomašova, Waldenburku a Lipové (Vierhapper), Račí žleb u Javorníka, na Jauerberku a v údolí Šlakovém (Latzel).

B) Bylina jednoletá, plod přitiskle pýřitý.

* **P. anisum L.** (Anýz.) Lodyha přímá, oblá, rýhovaná, přitiskle pýřitá, nahoře větevnatá. Dolejší listy okrouhle ledvinkovité, hluboce stříhaně pilovité, prostřední 3četně peřenosečné, lístků klínovitých, namnoze 3klaných. Plátky bílé. Plody větší než u předešlých, šedochlupaté. Obaly a ostatní jako u před.

V. 0·30—0·50 *m.*

⊙ Červenec, srpen. Původem z orientu v střední a jižní Moravě zhusta pod širým nebem se pěstuje. Jako u Lulče atd. (Spitzner).

427. Apium L. Miřík.

* **A. graveolens L.** (Celer, apich.) Lysý. Lodyha přímá, hranatě brázdovaná, největevnatější. Listy tmavozelené, lesklé, dolení zpeřené. lístky jejich 3laločné neb 3sečné, úkrojků široce kosníkových, 2–3klaných, stříhaně pilovitých, hoření listy 3sečné. Okolíky kratičce stopkaté, pod nimi malé lupeny, z jejichž úžlabí prodloužené, okoličnatě sestavené větve okolík valně přerůstají. Obal i obalíčky žádné. Plátky bílé do žlutava a jako plody velmi malé. Kořen tlustý, dužnatý.

V. 0·30—0·50 *m.*

⊙ Červenec, srpen. Na pobřežích evropských domácí, u nás se zhusta v zahradách pěstuje a někdy zdivočuje, jako u Troubského rybníka poblíž Brna (Makowsky), u Mikulova (Domas).

428. Petroselinum Hoffm. Petržel.

* **P. sativum Hoffm** (P. kuchyňská.) Lysá. Lodyha přímá, oblá, pruhovaná, větvitá. Listy světle zelené, na líci lesklé, dolejší 2—3krát peřenosečné, úkrojků klínovitých, peřenoklaných, s ušty kopinatými, nedělenými neb zastřihovanými, hoření 3četné, s krátkými po kraji bělomazdřitými pošvami. Okolík konečný, dlouze stopkatý, postranními větvemi nepřerostlý. Obal chudolistý neb žádný, obalíčky mnoholisté z lístků niťovitých, mnohem kratších okolíčkův. Plátky žlutavě bílé, vně nazelenalé. Kořen vřetenovitý, dužnatý.

V. 0·40—1·00 *m.* Apium petrosel. L.

⊙ Červen, červenec. V jižní Evropě domácí, u nás často v zahradách a pod širým nebem na polích pěstovaná, jako kolem Znojma, Mikulova, Brna atd. (Oborny) a někdy též zdivočelá.

429. Trinia Hoffm. Bezobalka.

1392. **T. vulgaris DC.** (B. obecná.) Lysá. Lodyha přímá, ostře 3hranná, hlouběji rýhovaná, od dolejška jehlancovitě větvitá, větví kratších, silnějších, s okolíky četnými, malými, na spodu s čuprynou z vláken. Listy sivé, 2—3krát peřenosečné, úkrojky čárkovité, špičaté. Obalíček jako obal žádný neb 1—3lístečný, opadavý. Čnělka nachová. Plody vejčité, se stran smáčknuté, se žebry tlustými, tupými, na stopkách 3—5krát delších. Kořen vřetenovitý, krátký, hlízovitě napuchlý.

V. 0·08—0·25 *m.* Plátky žlutavě bílé, vespod načervenalé, ♀ bílé velmi malé, prchavé. T. glauca Dumort, Pimpinella glauca L.

⊙ Duben, květen. Luka, výslunné kopce, zvláště na vápně, v jižní části roztroušena. Sokolnické kopce u Oujezda pořídku (Makowsky), u Němčan a kraje polní u Slavkova (Niessl), Polavské kopce, na Šibeničníku (Schlosser) a na Turoldu u Mikulova (Oborny), lomy u Hustopeče (Schierl), hojná na Čejčských kopcích (Rohrer a Makowsky), Klentice, Morkůvky a Kobylí.

1393. **T. Kitaibelii M. et B.** (B. Kitaiblová). Lysá. Lodyha přímá, tupohranná, mělčeji rýhovaná, rozkladitě dlouhověteveá, na spodu s čuprynou z vláken, často náfialová. Listy 3 až 4krát peřenosečné, úkrojky čárkovité, špičaté. Obal žádný, obalíčky 3—6lístečné, s lístky kopinatě šídlovitými. Květy velmi malé, leč větší než u před. Plody vejčité, se žebry méně vyniklými, menší, na stopce jen 1—2krát delší. Kořen vřetenovitě větvitý, krátký a hlízovitě napuchlý. Koruny a ost. jak u před.

V. 0·30—0·50 *m.* Pimpinella glauca W. et K.

⊙ a ♃ Květen, červen. Keřnaté kopce, háje, v jižní části. Posud jen v Bojanovickém háji mezi Mutěnicemi a Hodonínem (Thaler).

430. Bupleurum. Tourn. Prorostlík.

A) Annua DC. Bylina jednoletá. Kořen vřetenovitý.

1394. B. rotundifolium L. (P. okrouhlolistý, pupovník.) Lysý. Lodyha přímá, oblá jemně proužkovaná, větevnatá neb jednoduchá. Listy od dolejška paprskovitě mnohožebré, celokrajné, tupé, dolejší vejčité, zúženou spodinou přísedlé, ostatní prorostlé, vejčité, hoření příokrouhlé, s útlou špičkou. Okolíky 4—8 paprsečné, bez obalu, obalíčky ze 3-5 velikých, okrouhle vejčitých, útle špičkatých lístkův, větších než okolíčky. Plody niťovitě žebernaté.
V. 0·20—0·40 *m*. Plátky sytožluté. Bylina sivozelená.

☉ Červen, červenec. Role, úhory, meze, křoviště, v půdě vápenité a hlinité, v teplejší pahorkatině střední a jižní části, a ve Slezsku rozšířen, jinde pořídku. V brněnském kraji: v střední a jižní části hojný, v severní pořídku, neb schází, porůzný u M. Třebové (Makowsky), kolem Brna, Černovic, Obřan, Kartouz, Vyškova (Oborny), u Drásova (Pluskal), u Drysic (Spitzner), u Ivančic (Schwoeder), hojněji u Klobouk (Steiger), Písárky, Kohoutovice, Vostopovice, Moravany, Sokolnice, Oujezd, Mal. Hostihrádky, Šaratice, Slavkov, Židlochovice, Nosislav, Blučina, Hustopeč, Kurdějov. — U Žešova, pod Kosířskými vinohrady poblíž Prostějova (Spitzner). Ve Znojemsku: na náspech trati mezi Fryšavou a Krumlovem, v nížinách od Jaroslavic dolů, kolem Mikulova atd., kolem Znojma jen velmi pořídku, neroste u Náměště (Oborny). V Olomoucku: velmi pořídku u Olomouce (Vogl), kolem lomův u Hněvotína (Mik), pole mezi Ludomírem a Džbelem (Slavíček). V uh.-hradišťském kraji: lomy na kopci Barbořínu u Těšan (Palla), při cestě mezi Uher. Hradištěm a Uher. Brodem (Sapetza), zde onde ve viničích a na rolích u Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), Velká, Mal. Vrbka, Kuželová, Králov poblíž Uher. Brodu, Havřice, Volenov, Suchá Loza, Ordějov, Bystřice, Banov. — Ve východní části: na rolích u Tučap a Jankovic roztroušený (Červinka), u Dobrotic (Gogela), u Prusenovic poblíž Lipníku (Sloboda), u Všeminy (Pouč), na stezce od Nov. Jičína k Čertovu mlýnu (Sapetza). Ve Slezsku: kolem Těšína dosti hojný (zde Grabowskim pro území objeven), při silnici od Těšína k Ustroni (W. a Gr.), u Kaldova (Kotschy) a Bogušovic (Kolbenheyer), Mnichi, Dziegielów a na Tulu (Wetschky), mezi Blogoticemi a Końskou (Uechtritz), u Kolnovic ve Vidnavsku (Rupprecht).

1395. B. Gerardi Jacq. (P. Gerardův.) Lysý. Lodyha přímá, oblá, jemně proužkovaná, rozkladitě větevnatá. Listy tmavozelené, 3—7žilné, celokrajné, úzce čárkovitě kopinaté, dlouze zakončité, objímavě přísedlé. Okolíky na lodyze a větvích konečné, 5—7paprsečné, postranní toliko 1—3paprsečné, paprsky nestejné. Obal 3—5listečný, lístků v obalíčku namnoze 5, čárkovitě kopinatých, jemně zakončitých, o $^1/_2$ delších než okolíčky. Plody vejčité, neb podlouhle vejčité žebra nažek niťovitá a jako brázdy hladká.
V. 0·20—0·45 *m*. Plátky malinké, žlutavé neb načervenalé. B. patens Rchb.

☉ Červenec, srpen. Travnaté a keřnaté stráně, meze, kraje vinic, velmi pořídku. Pod Desátkovou studénkou v údolí Dyje a Znojma, prof. Osteraurem

1884 pro území objeveu, pak na cestě od Hradištského pivovaru ku prachárně (Osterauer), v údolí Hradnice u Znojma (Oborny), nejbližší stanovisko v Doln. Rakousích na Štatské hoře (Münke).

1396. B. tenuissimum L. (P. nejtenší.) Lysý. Lodyha vystoupavá neb přímá, oblá, jemně proužkovaná, od dolejška rozkladitě větevnatá. Listy přísedlé, 3žilné, celokrajné, úzce čárkovitě kopinaté až čárkovité. Okolík konečný 3—5paprsečný, postranní úžlabní krátce stopkaté, 1—3paprsečné. Okoličky v témže okolíku velmi nestejně stopkaté. Obal a obaličky 1—5listečné, lístky čárkovitě kopinaté, jemně zakončité, lístky okoličků delší než přísedlé nažky. Květy skoro přísedlé. Plody na žebrech a v neproužkatých brázdách zrnitě bradavkaté.

V. 0·10—0·20 *m.* Koruny velmi malé, žlutavé neb načervenalé.

⊙ Červenec—září. Suché, slané pastviny, trávníky a příkopy, ve střední a jižní části porůzný. V brněnském kraji: Rajský lesík u Černovic a u Králova mlýna u Brna, u Začan, Otmarova, poblíž nádraží u Zaječí a hojný u Čejče, mezi Příkludy a Lednicí (Makowsky), mezi Moutnicí a Měnínem (Schlosser), u Hustopeče (Steiger), Terezov, Čejkovice a Kobylí. — Mezi Frelešdorfem a Nov. Přerovem, kolem Nov. a Star. Přerova u Bratibrunu a Gutenfeldu (Oborny), Trabinský dvůr poblíž Grafendorfa, u Hevlína a přehojný mezi Frelešdorfem a Hrušovany (Ripper).

B) Perennia D.C. Byliny vytrvalé. Oddenek dřevnatý.

1397. B. longifolium L. (P. dlouholistý.) Lysý. Lodyha přímá, oblá, jemně proužkovaná, jednoduchá, nahoře trochu větevnatá, sivě ojíněná. Listy jednoduché, celokrajné, od středního žebra vybíhavě peřenožebré, síťnato-žilnaté, dolejší dlouze řapíkaté, opakvejčité neb elliptické, hořejší srdčitě objímavým spodkem přísedlé, podlouhlé neb vejčité, prostřední nad dolejškem namnoze houslovitě stažené. Okolíky 5—8paprsečné, paprsky dlouhé, křivolaké. Obaličky 5—7listečné, jich lístky vejčité, krátce přišpičatělé, delší než okoličky. Plody vejčitě podlouhlé, žebra niťovitá, brázdy hladké s 3 proužky. Oddenek válcovitý, rovnovážně plazivý, dosti dlouhočlenný, větvitý.

V. 0·40—1·00 *m.* Plátky žluté. Obaličky někdy nachově nafialové.

♃ Červen—srpen. Světlé, lupenaté lesy, lesní luka, keřnaté stráně, v jižní a střední části a v Jeseníku porůzný, jinde neroste. V brněnském kraji: v křovinách kolem Střelic, jako v hluboké cestě od Střelic k údolí Obravy, u Žilošic (Niessl). Ve Znojemsku hojný: na Spálené hoře a na Šimberku u Vranovské vsi, v Bojanovickém lese u Jevišovic, v Purkrábce u Těšatic, a sice při Unanovském potoku mezi Hojkovým a Unanovským mlýnem, zde hojný, při stezce od Hardeku k Nov. Hrádku, na úklonech Soudného vrchu, velmi osaměle též v lesích při Dyji mezi Lukovem, Novým Hrádkem a Čížovem a roztroušen v Breitauském lese u Vranova (Oborny). V Jeseníku: Studénková hole, Velk. kotlina (Engler), zde hojný (Oborny), Zámeček a na Kriechu (Engler), úklony Pradědu (Kolenatý).

1398. B. falcatum L. (P. srpovitý.) Lysý. Lodyha přímá, oblá, jemně proužkovaná, větvitá, listnatá. L i s t y 5—7 ž i l n é, d o l e n í k d o l e j š k u d l o u z e ř a p í k o v i t ě z ú ž e n é, někdy s r p o v i t ě o h n u t é, celokrajné, h o ř e n í k o p i n a t é, úzkým spodkem přísedlé O k o l í k y 6—9 p a p r s e č n é. Obal 1—4lístečný, obaličky 5lístečné, l í s t k y k o p i n a t é. P l o d y p o d l o u h l é, ž e b r a ú z c e k ř í d l a t á. Oddenek vřetenovitě větvitý, vícehlavý.

V. 0·40—0·80 *m*. Plátky sytě žluté. Bylina šedozelená.

♃ Červenec—podzim. Výslunné a keřnaté kopce, skály, hráze, meze, hluboké cesty, v střední části porůzný, v jižní obecný, ve Slezsku pořídku. V brněnském kraji: v jižní části obecný, v severní pořídku (Makowsky), ještě u Boskovic (Svěrák)! a u Jaroměřic blíže Jevíčka (Slavíček), hojný kolem Brna, Bilovic, Ivančic, Klobouk atd. (Oborny), při Dyji u Lednice (Spitzner), Bílovice u Podivína (Havelka), Líšeň, Obřany, Kanice, Adamov, Josefské údolí, Blansko, Ostrov, obecný v okresu krumlovském, vyškovském a kyjovském, u Hustopeče, Kurdějova, Krumvíře, Morkůvek, Čejče, Kobylí, Velk. Pavlovic. — V okolí prostějovském: na Záhoří, u Držovic, pod Kosířskými vinohrady, u Slatinek (Spitzner). Ve znojemském kraji skoro všude obecný (Oborny). V údolí Jihlavy za breitenhofskou myslivnou (Pokorny), v údolí Dyje u Star. Hobzí a Václavovic (Oborny). V Olomoucku: v křoví u Hněvotína a Slavonína (Mik). V uh.-hradišťském kraji: Obora u Kroměříže (Palla), obecný kolem Banova a Strážnice (Makowsky), velmi obecný v okolí Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), Rohatec, Petrov, Velká, Mal. Vrbka, Javorník, Uh. Brod, Havřice, Prakšice. — Ve východní části: v okolí Tučap a Prusenovic obecný (Červinka), a i jinde u Holešova (Gogela), při silnici za Jasenou u Vyzovic (Bubela), svah pod evang. hřbitovem u Jasené (Ig. Pouč). Ve Slezsku: při trati od Krňova do Petrovic, již na pruském území (Sintenis), mezi Hošťálkovem a Chomýšem (Spatzier), Štěbovice u Opavy (Mükusch).

431. Oenanthe L. Halucha.

A. Euoenanthe Neilr. Květy mnohosnubné, krajní paprskující. Kořen svazčitý, mrcásky dílem řepovitě ztlustlé, s mléčnými jedovatými šťavami.

1399. O. silaifolia M. Bieb. (H. koromáčovitá.) Lysá. Lodyha přímá, rournatá, brázditá, přímo větvitá a jako listy sivozelená. Dolení listy 3krát-, hoření 2krát- a nejhořejší jednoduše zpeřené, lístky kopinaté, hořeních listů čárkovitě kopinaté až čárkovité, řapíky dolejších listů rournaté, hořejších zdélí neb kratší než listy. Okolíky 5—10paprsečné, o k o l í č k y n a h l o u č e n é, p l o d o n o s n é p o l o k u l a t é, obyčejně j e n k o n e č n ý, nejprv kvetoucí o k o l í k s p l o d n ý m i o k o l í č k y, postranní vůbec neb částečně neplodné. Krajní květy paprskující. Obal žádný neb 1 lístečný, obalíčky mnoholistečné, lístky kopinaté. P l o d y v n ě j š í h r a n a t ě k r á t c e v á l c o v i t é, vnitřní ± brtlíkovité. M r c á s k y k o ř e n e s v a z č i t é h o n i ť o v i t é, p o d l o u h l e v á l c o v i t é a ř e p o v i t ě z t l u s t l é, b e z v ý b ě ž k ů v.

V. 0·20—0·45 *m*. Plátky bílé. Oe. prolifera Host. fl.

♃ Červen, červenec. Bařinná luka, vlhké pastvy, stojaté vody v nížinách při Moravě. Dle Makowského v hájích vyschlého ramene Moravy u Rohatce, dle Zahradníka u Tlumačova a dle Reisska pod písečným rybníkem při Moravě u Hodonína, jako O. pimpinelloides L., a proto ještě pro naše území nezjištěná, pod týmž názvem dle R. a M. u Hulína a Kvasic.

1400. O. fistulosa L. (H. trubkovitá.) Lysá. Lodyha přímá, oblá, rournatá, rýhovaná, namnoze větevnatá, na dolejšku s prodlouženými, listnatými, na kloubech kořenujícími výběžky. Listy dlouze řapíkaté, 2krát-, hořeni jednoduše peřenosečné, čepel trochu kratší rournatého, trochu nafouklého řapíka; lístky čárkovitě klínovité až čárkovité, často 2—3klané, ponořených listů v četné štětinovité ušty dělené. Okolík konečný plodný, 1—4paprsečný, bezobalný neb obal 1lístečný, okoličky plodonosné kulaté, postranní neplodné, 3—7paprsečné, lístky obalíčků četné, kopinaté, kratší okolíčka. Plod hranatě obrtlíkovitý. Mrcásky kořenové svazčité, dílem niťovité, dílem řepovitě stlustlé.

V. 0·20—0·45 *m.* Plátky bílé neb načervenalé. Bylina bledě sivozelená.

♃ Červen, červenec. Bařiny, příkopy, vlhká luka, jen v nížinách pořídku a pro území pochybná, pročež nutno níže uvedená stanoviska znova ohledati. Dle Schlossera u Kunovic u Uh. Hradiště, u Velké a Olšovce poblíž Podstátu.

B. Phellandrium L. Květy obojaké, krajní nepaprskující. Oddenek beze stlustlých mrcásků.

1401. O. phellandrium Lamk. (Kmín vodní.) Lysý. Lodyha na dolejšku často plazivá, na kloubech kořenující a často výběžky vyhánějící neb přímá, oblá, rournatá, rýhovaná, rozkladitě větevnatá. Listy rozkladitě 2—3krát zpeřené, dolení dlouze řapíkaté, lístky vejčité, hluboce peřenoklané, s ušty kopinatými, listů ve vodě ponořených mnohodílné, s ušty niťovitými. Okolíky mnohopaprsečné, všecky plodné. Obal namnoze žádný, obalíčky vícelístečné, lístků šidlovitých. Plod vejčitě podlouhlý. Mrcásky kořenové niťovité, na uzlinách oddenka svazčitě přeslenaté.

V. 0·50—1·20 *m.* Květy bílé. Lodyha dole velmi tlustá. Phellandrium aquaticum L.

♃ Červen—srpen. Stojaté a mírně tekoucí vody, břehy, příkopy, v rovině a pahorkatině rozšířen, v předhoří pořídku. V brněnském kraji dosti hojný: kolem Brna, Černovic, Rajhradu (Oborny), Boskovice (Svěrák), Pístovice (Spitzner), Lanštorf (Ripper), Kartouzy, Řečkovice, Nenovice, Telnice, Měnín, Nosislav, Vranovice, Vyškov, Bohonice, Bosonohy, Troubsko, Star. Břeclav, hojný u Břeclavi a Nov. vsi. — V Prostějovsku: u Smržic, Čelechovic, na Blatné, Brodince, Mal. Hané, v lučném údolí mezi Žešovem a Určicemi, u Křenůvek, na Osině u Plumlova (Spitzner). Ve Znojemsku: obecný kolem Náměště (Roemer), hojný u M. Budějovic, Jaroměřic, Novolucký rybník u Jevišovic, u Hrušovan

a všude v nížinách při Dyji, řidčeji v okolí Božic, Hodonic, Star. Kaje (Oborny), přehojný v příkopech trati u Frelešdorfa (Ripper). Kolem Jihlavy obecný, často přehojný, jako za Rancířovským rybníkem, mezi Stonařovem a Třeští, kolem Jihlavky (Pokorny), Černice, Telč, Žďár, Nov. Jimramov. — V Olomoucku: bařiny a příkopy při trati u Olomouce a v tůních u bajčínských lomů (Vogl), Litovel (Spitzner), u Zábřeha (Paul), Renoty poblíž Unčova. — V uh.-hradišťském kraji: nezřídka u Kroměříže (Palla), nezřídka kolem Uh. Hradiště (Schlögl), hojný v bahnech a příkopech při silnici od Bzence do Veselí (Bubela), Rohatec, Strážnice, — Ve východní části: Prusenovské rybníky u Tučap (Červinka), Bystřice p. H. a j. (Sloboda), Hustopeč a Kněží díra u Suchodola (Sapetza), Bělotín (Ripper), Mor. Ostrava, Hrušov, Hermanice. — Bařiny pod Štaudlem, mokřady u císařské silnice u Místku (Gogela). Ve Slezsku: v Těšínsku dosti rozšířen (Kolbenheyer), kolem Sörgsdorfa, Javorníka, Heřmanic, bařinná luka na Butterberku a j. m. kolem Vidnavy (Vierhapper).

432. Seseli L. Sesel.

A. Hippomarathrum DC. Zuby kališní krátce 3hranné, malinké, na plodu často ostávající. Plody lysé neb jemně plstnaté, jako moučkou poprášené. Obal žádný neb 1listečný, opadavý. Lístky obalíčku v terč misličkovitý, po kraji zubatý srostlé.

1402. S. hippomarathrum L. (S. fenyklovitý). Lysý, sivozelený. L o d y h a přímá, o b l á, j e m n ě r ý h o v a n á, t v r d á, nahoře rozvětvená a chudolistá. L i s t y 2—3k r á t z p e ř e n é, lístků čárkovitých, špičatých, h o ř e n í p o š v a t é, s č e p e l í z a k r n ě l o u. O k o l í k 5—10p a p r s e č n ý. Obal namnoze žádný, l í s t k y o b a l í č k u v terč m i s t i č k o v i t ý, po kraji zubatý s r o s t l é. Obalíčky a plody velmi jemně plsťnaté, jako moučkou poprášené. Oddenek vřetenovitý, přímo větvitý, nahoře čuprynatý, vícehlavý.

V. 0·15 - 0·50 *m*. Plátky bílé neb načervenalé. Okolíčky velmi stažené, polokulaté.

♃ Červenec, srpen. Skály, suché a výslunné kopce a stráně, v hlinité a štěrkovité půdě, zvláště na vápně, v střední a jižní části porůzný. V brněnském kraji: kopce u Nosislavi, Olnice, Oujezd, Tuřany, Slatina, mezi Ivančicemi a Oslavany (Makowsky)! u Němčan poblíž Slavkova, Židlochovice a Šlapanice (Niessl)! návrší východně od Pravlova (Reissek), Kolby u Uherčic a kopce nad Polehradicemi (Schierl), Klobouky (Steiger)! u Čejče (Wiesner)! u Šardic a Čejkovic (Uechtritz)! stráně nad Rakšicemi, Adamův stan, a směrem k nádraží u Krumlova (Zimmermann), mezi Vedrovicemi a Maršovicemi (Oborny), Bedřichovice, Mal. Hostihrádky, Kurdějov, Kronvíř, Hustopeč, Morkůvky, Kobylí, Velk. Pavlovice, Klentice. Ve Znojemsku: Mikulov, Příklady a Polava (Makowsky), Dlouhá stráž a na Arbesu u Nov. Přerova (Ripper), Mohelno (Roemer), Frauenholc a Kamenný kopec u Tasovic, při cestě od Milfrouna k Našeticům, na návrších mezi Havraníky a Šatovem, u Devíti mlýnův a u Velk. Mašovic poblíž Znojma (Oborny). — Ve Slezsku: jen na jedné vlhké loučce u Krausdorfa poblíž Königsberka na úpatí mor.-slezs. Jeseníka, zde v četném množství (Reichardt).

B. Euseseli DC. Lístky obalíčku prosté, ostatně jak A.

a) Byliny zcela lysé, ± ojíněné.

1403. S. glaucum Jacq. (S. sivý). Lodyha přímá, oblá, jemně rýhovaná, tvrdá, rozkladitě větevnatá, dole oddáleně, nahoře skoro bezlistá, jako listy lysá a sivě ojíněná. Listy na dolejšku nahloučené, 2—3krát zpeřené, lístky čárkovité neb čárkovitě kopinaté, špičaté, řapíky oblé, neb smáčknuté, na hoření straně bez rýhy, hoření pošvy listů po kraji bělomázdřité, s jednoduchou čárkovitou neb 2—3dílnou čepelí. Okolík 5—15paprsečný, paprsky lysé. Obal žádný neb 1listečný. Obaličky z několika šídlovitých lístečkův, 2krát kratších okolíčka. Plody vejčité, moučnatě poprášené. Oddenek vřetenovitý, tlustý, čuprynatý.

V. 0·30—1·20 *m*. Plátky velmi malé, bílé. Lodyha jak kosť bělavá, dlouhovětevná. Listy přítuhé, hoření více travozelené. S. glauc, L. part., S. osseum Crantz., S. elatum L., S. Gouani Koch.

⊙ a ♃ Červenec, srpen. Suchá a keřnatá návrší, skalnaté a kamenité stráně, v střední a jižní části rozšířen, jinde pořídku. — V brněnském kraji: v okolí Brna, u Slavkova, Ivančič a Zaječí (Makowsky), u Němčan, Šlapanic, Pindulky a Ostrovačic (Niessl)! Drysice, Račice (Spitzner), Židlochovické a Nosislavské kopce (Reisseck)! u Soběšic, Adamova (Oborny)! mezi Blanskem a Sloupem (Uechtritz)! u Boskovic (Svěrák), u Krumlova (Zimmermann), a sice na Sv. Florianku a Babě v údolí Rokytné a u Mariánské studénky; Kartouzy, Cacovice, Obřany, Písárky, Červený kopec, Kohoutovice, Slatina, Líšeň, Bílovice, Josefské údolí, Čebinka u Čebína, Vyškov, Sobůlky, Stražovice, Hustopeč, Kobylí, Velk. Pavlovice, Klentice. — V Prostějovsku: na Kosíři, u Držovic, Brodku, Kobelniček, Mysliovic, Křenůvek, Krumsína, na Zlechově, u Plumlova, Stínavy, na Kosteleckých vinohradech, u Přemyslovic (Spitzner). — Ve Znojemsku: kolem Náměště až k Oslavanům obecný (Roemer), hojný na Polavských a Mikulovských kopcích, u Jevišovic, v údolí Dyje od (Rakous) Vranova dolů velmi hojný, kolem Jaroslavic, u Hrušovan atd. (Oborny), Mor. Budějovice. V českomoravském pohoří pořídku: výslunné kopce u Třebíče (Zavřel), Velk. Meziříčí. — V uh.-hradišťském kraji: Sv. Roch u Uh. Hradiště (Sapetza), Kyjov (Uechtritz), les Háj, Bzinek a na mezích u cukrovaru poblíž Bzence (Bubela), u Hodonína (Wiesner), na Javořině (Holuby); udání Schlosserova: „u Sv. Antoníčka u Hranic a na Helfenštýně“ jsou dojista nesprávná a bezpochyby k S. annuum příslušná.

1404. S. varium Trevir. (S. pestrý). Lodyha přímá, oblá, tvrdá, jemně rýhovaná a jako listy lysá, málo neb neojíněná, nahoře skoro bezlistá. Listy 2—vícekrát zpeřené, lístky čárkovité neb čárkovitě kopinaté. Řapíky zvláště doleních listů na hoření straně žlábovité. Okolíky 15—25paprsečné, paprsky lysé. Obal žádný neb 1listečný. Okolíčky hojnokvěté, mnohem delší než vícelistečné, z kopinatých lístků složené obaličky. Plody podlouhle vejčité, lysé, hladké, zuby kališní na něm velmi nepatrné. Oddenek vřetenovitě větvitý.

V. 0·50—1·20 *m*. Plátky bílé. S. montanum Saut.

⊙ Červenec, srpen. Suché a kamenité trávníky, písčité pastvy, meze, cesty, křoviště, v střední a jižní části porůzný. Mezi Sokolnicemi a Oujezdem poblíž Brna (Makowsky), ve velikém množství po kraji cest u Zaječí (Uechtritz), polní cesty u Hustopeče a Velk. Starvic (Schierl), lesy Líchy poblíž Hostěhrádek u Klobouk (Steiger), mezi Lednicí a Břeclaví až k Feldsberku v Doln. Rakousích (Münke), Šakvice, Klentice, Selce. — U Mikulova, Polavy a Příklud (Makowsky)!, v Hodonínském lese (Theimer).

b) Byliny ± jemně pýřité, neojíněné.

1405. S. annuum L. (S. roční, zbarvený). L o d y h a tvrdá, přímá, přioblá, hranatě rýhovaná, jednoduchá neb nahoře větevnatá, d o s t i p r a v i d e l n ě l i s t n a t á a j a k o l i s t y a p a p r s k y o k o l í k u j e m n ě p ý ř i t á, často jako špinavo-znachovělá. Listy 2—3krát zpeřené, lístky namnoze 3klané, uštů rozestálých, krátkých, čárkovitých, špičatých. Ř a p í k y n a h o ř e n í s t r a n ě ž l a b o v i t é. O k o l í k y 15—30p a p r s e č n é, p a p r s k y zvláště u v n i t ř h u s t ě p ý ř i t é. Obal žádný neb 1lístečný, o b a l í č k y mnoholisté, lístky jejich čárkovitě kopinaté, šídlovitě zakončené, po kraji široce bělomázdřité, z d é l í n e b t r o c h u d e l š í o k o l í č k a. Plody vejčité z mládí trochu pýřité, pak dosti lysé. Kořen vřetenovitý, nahoře čuprynatý.

V. 0·20—0·75 *m*. Plátky bílé neb načervenalé. Plody hnědé, žebra světlejší. S coloratum Ehrh., S. bienne Crantz.

⊙ a ♃ Červenec—září. Suchá, travnatá návrší, pastviny, kraje lesův a vinic, meze, v rovině a teplejší pahorkatině rozšířen. V brněnském kraji: kolem Brna a v údolí Svítavy obecný, jinde porůzný (Makowsky), u Klobouk (Steiger), u Šardic (Oborny), kraje lesní a Klášterní hora u Krumlova (Zimmermann), u Valče v okr. hrotovickém (Dr. K. Hanáček), Slatina, Lišeň, Hustopeč, Kurdějov, Břeclav, Star. Břeclav, Pošterna, Nov. ves. — V Prostějovsku: na Kosíři, pod Bukem u Seloutek, na stráni nad Stichovicemi (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), u Jevišovic, M. Budějovic, Jaroměřic, Jemnic, Znojma, Milfrouna, Citonic, Tasovic, v obvodu lesa Hoje a na pastvinách roviny v jedincích zakrslých, jako při kraji rybníka u Nov. Přerova, u Hrušovan (Oborny), na Dlouhé stráži a Arbesu u Nov. Přerova a odtud až k Mikulovu (Ripper). V česko-moravském pohoří: travnaté pahorky u Liští poblíž Třebíče (Zavřel), M. Serat u Cizkrajova a Slavětín u Slavonic (Oborny), na hoře Hradisku u Rožné v Novoměstsku (Havelka). V Olomoucku: lomy u Hněvotína a u Slavonic pořídku (Mik). V uh. hradišťském kraji: Ratajský les a Obora u Kroměříže (Palla), v lese Háji a na Sv. Florianku u Bzence (Bubela), Slavičín (Sapetza), na Javořině (Holuby), Žerotín u Strážnice, Radějov, Velká, Kuželová, Uh. Brod, Havřice, Prakšice. — Ve východní části: Velk. Lukov, Hrabina u Chomýže, Hlínsko a j. (Sloboda), u Tučap a Dobrotic dosti hojný, na pastvinách často jen 0·05 m. v. (Červinka). Ve Slezsku: kolem Těšína (Wimmer), u Vidnavy při silnici do Zuckmantlu, u Taneberku a Červené vody poblíž Vidnavy (Vierhapper). U nás též odrůda:

β) t e n u i f o l i u m F r i t z. Pojed. bot. spol. pro Branibor. XIV. Přízemní a dolejší listy dlouze řapíkaté, prodloužené. Listy namnoze 3krát peřenosečné, úkroj ů oddálených, úzce čárkovitých. Bylina útlejší a štíhlejší.

Řiděeji: údolí Hradnice mezi Citonicemi a Znojmem, zde význačně (Oborny), lesy u Náměště (Roemer), kopec u Lišti poblíž Třebíče mezi tvarem základním (Zavřel), les Háj u Bzence (Bubela), Žerotín u Strážnice.

C) Libanotis Koch. Kališní zuby kopinato-šidlovité, opadavé. Plody mrtnaté. Obal a obalíčky mnoholisté.

1406. S. libanotis Koch. (S. širolistý). Lodyha přímá, hluboce rýhovaně hranatá, listnatá, nahoře namnoze trochu větvitá, mrtnatá až skoro lysá. Listy vespod nasivělé, pýřité až lysé, dolejší řapíkaté, 2krát neb jednou, hoření jednoduše zpeřené, úkrojky vejčité až klínovitě podlouhlé, 1—2krát peřenoklané, s ušty široce kopinatými, dolejší na hlavním řapíku sedící páry křížem postavené. Obal i obalíčky vícelisté, lístky čárkovitě šidlovité, u obalíčku delší než stažené okolíčky. Květy krátce stopkaté. Plody vejčité, šedomrtnaté. Oddenek přímo větvitý, s čuprynou vláken.

V. 0·50—1·20 *m.* Plátky malé, bílé. Brázdy černofialové. Athamanta libanotis L. Libanotis montana Crantz.

⊙ Červenec, srpen. Skály, keřnaté a kamenité stráně, meze, cesty, kraje vinic, na lukách a pastvinách s jílovitou půdou, též na vápně a rule, porůzný. V brněnském kraji: v údolí Punkvy u Blanska, pořídku (Oborny), u Křetína (Diebel), na vápně u Polavy a Mikulova, u Čejkovic a tvar lysý na bařinných lukách u Čejče (Uechtritz), u Klentic. — Ve Znojemsku: údolí Ledové u Vranova, zříceniny Chrašťany, u Nov. Hrádku, Devět mlýnů při Dyji, Kozí stezka u Lukova, u Hardeku, v hlubokých cestách mezi Znojmem a Mal. Tasovicemi, příkré stráně kolem Sedlešovic u Znojma a j. (Oborny), na rule u Mohelna (Roemer). V Olomoucku: ve křoví na jedné stráni za Slavonínem (Mik), Hněvotínské lomy (Vogl). V ostatní části: Žerotín u Strážnice, Radějov. — Zříceniny hradu Lukova (Červinka), u Slavičína, na Kotouči u Štramberka a na zdích hradu u Star. Jičína (Sapetza)!, horní luka u Spalova (Schlosser). Ve Slezsku: Velk. Heraltice u Opavy (Gr. Fl.), Pocheň na Horce u Štemplovic (W. Fl.), Osoblaha (Sintenis), Šelenburk u Krňova (Gr. Fl.), zde zvláště hojný na zdích zříceniny.

433. Aethusa L. Tetlucha.

1407. A. cynapium L. (Kozí pysk, kozí petržel). Lysý. Lodyha přímá, oblá, jemně rýhovaná, větevnatá. Listy na líci lesklé, 2—3krát zpeřené, lístky v obrysu vejčité neb podlouhlé, peřenoklané, s ušty čárkovitě kopinatými, u hořeních listů čárkovitými neb štětinovitými, pošvy listů mírně dlouhé, po kraji široce bělomázdřité. Obal žádný, obalíčky ze 3 jednostranných odstálých neb dolů sehnutých čárkovitých lístkův. Plod široce vejčitý.

V. 0·20—1·25 *m.* Plátky malé, bílé; jedovatý.

⊙ Červen—září. Role, úhory, záhony zahradní, rumiště, křoví, lesy, v celém území až na předhoří obecný. U nás v odrůdách:

β) agrestis Wallr. Bylina 0·05—0·10 *m.* v. Úšty lístků širší,

tupé, vnější paprsky okolíku často jen zdélí dosti velikého plodu. Ae. segetalis Bönningh.

Na polích a úhorech v celém území obecný.

γ) elatior Döll. Bylina až 1·25 *m.* v. a vyšší. Lodyha sivě ojíněná. Lístky jemněji dělené. Obalíčky ± kratší než u tvaru základního, leč nikoliv kratší než okoličky za doby plodu, plody však sotva přerůstající. Plody malé. Ae. cynapioides M. B.

Řidčeji. Vlhké lesy, háje. Kolem Rajhradu, Vranovic, Strachotína, Příklud a Lednice (Makowsky), lesy kolem Břeclavi a Strážnice, na Javořině. — Horní lesy u Senohrad (Roemer), Švýcarské údolí u Vranova, údolí Jizerky mezi Lukovem a Čížovem, údolí Dyje mezi Hardekem a Znojmem na více místech, často zvýší může, jako na Umlauftberku, u Nov. Hrádku atd., byliny z okolí Znojma mají obalíčky delší okoličkův, jinak jako Ae. cynapioides M. B. (Oborny), dle Schlossera v lesích u Slavonic, kde ho Oborny marně hledal. Na zámecké hoře u Frýdku (Gogela).

434. Cnidium Cusson. Jarva.

1408. C. venosum Koch. (J. žilnatá). Lysá. Lodyha přímá, dole oblá, jemně rýhovaná, nahoře hranatě brázditá, jednoduchá neb nahoře rozvětvená, oddáleně listnatá. Listy 2—3krát peřenosečné, vespod sivozelené a žilnaté, nejdolejší v době květní ponejvíce již uschlé, ušty vzpřímené, čárkovité neb čárkovitě kopinaté, na krajích ohrnuté. Pošvy listů dlouhé, trochu nafouklé, široce mázdřitě obroubené a nahoře 2ušetné. Obal žádný neb chudolistý, obalíčky mnoholisté, lístků čárkovitě šidlovitých, asi zdéli okoličkův. Plody skoro kulaté. Kořen vřetenovitý, nahoře s čuprynou vláken.

V. 0·40—1·00 *m.* Plátky bílé. Seseli coloratum trochu podobná. Seseli venosum Hoffm., S. dubium Schkuhr.

⊙ řidčeji ♃ Červenec—podzim. Bařinná luka, průkopy tratí, světlé háje, příkopy, v jižní části velmi porůzný, jinde neroste. V hájích u Strachotína, Nov. mlýna a Lednice hojná (Makowsky), poskrovnu u Podivína a Příklud, zde s Eryngium planum (Uechtritz), při plotech kolem Lanštorfa (Ripper), v hájích a průkopech trati „Hrušovany“. — Nov. sídlo hojný (Oborny), mezi Frelešdorfem a Trabinským dvorem (Ripper), Star. Břeclav, Břeclav, Nov. ves.

435. Conioselinum Fischer. Šabrina.

1409. C. tartaricum Fischer. (Š. horská). Lodyha přímá, oblá, jemně rýhovaná, hořeji hrubě brázditá, nahoře větvitá, ojíněná a jako žlutozelené listy lysá. Listy v obrysu 3hranně kosníkové, 2—3krát zpeřené, lístky vejčité neb podlouhlé, peřenoklané, jich dolejší úkrojky často 2—víceklané, ušťů kopinatých, útle zakončitých, na kraji ohrnutých. Pošvy listů veliké, nadmuté, s krajem málo mázdřitým a čepelí vyvinutou. Obal žádný neb chudolistý, obalíčky mnoholisté, lístků šidlovitých, brvitě drsných, dílem delších okoličkův. Paprsky okolíkův uvnitř

šerpivé. Žebra nažek lysých a lesklých blánitě křídlatá. Oddenek šikmý, dřevnatý, tlustě mrcasatý.

V. 0·50—1·25 *m*. Plátky špinavě bílé. Listy podobné listům Chaerophyllum. C. Fischeri W. G., Angelica chaerophyllea Lottermoser.

♃ Srpen, září. Keřnaté a kamenité hole a stráně horské, jen v Jeseníku, západní hranice svého rozšíření zde dostupující. Klad. Sněžník (Tausch), Velk. kotlina (Grabowski) a sice mezi kapradinami a keříky Sorbus pod Sněžnou Děrou (Oborny) a o 1 kuse na horním kraji kotliny (Vierhapper), Leiterberk (A. C. Meyer), Velk. Keilich a Nessel-Urlich (zde Grabowskim objeven), na Zámečku směrem ku Kriechu (Engler), často i v zahradách horských sázený, jako v Tomašově a Waldenburku (W. Fl.), ve Wiesenberku, Kocianově, Winkelsdorfu a Štětinově (Oborny), v Star. městě a Adolfovicích.

436. Silaus Bess. Koromač.

1410. S. pratensis Bess. (K. luční). Lysý. Lodyha tuhá, přímá, dole dosti oblá, nahoře hranatá, větevnatá. Listy 2—3krát zpeřené, lístky 2klané a peřenoklané, uštů kopinatých a podlouhle kopinatých, jemně zašpičatělých, na plochém kraji velmi jemně pilnikovaně drsných, vespod bleději travozelených, zřetelně žilnatých. Pošvy listů krátké, úzké. Obal žádný neb 1—2lístečný, obalíčky mnoholistečné, lístků čárkovitě kopinatých, po kraji úzounce mázdřitých a lysých, kratších okolíčkův. Plody podlouhlé s přiostřeně vyniklými žebry. Oddenek vřetenovitý, vícehlavý, nahoře čuprynatý.

V. 0·40—0·80 *m*. Květy bledožluté. Peucedanum silaus L., Cnidium silaus Spreng.

♃ Červen—srpen. Úrodná, málo vlhká luka nížin a teplejší pahorkatiny, porůzný. V brněnském kraji: u Adamova a Jedovnic (Theimer 1861), v nížinách u Šardic a hojněji od Nov. mlýna až k Břeclavi (Makowsky), Příkludy (Uechtritz), mezi Hustopečí a Zaječím (Schierl), při dolní Dyji, jako u Nov. Sídla, Lanštorfa (Ripper), Star. Břeclaví a Nov. vsi. — Dle F. Kováře též u Žďáru. V okolí Olomouce (Vogl), jako u Holic a Vsiska (Makowsky). V uh. hradišťském kraji: hojný u Kroměříže (Palla), u Luhačovic, Uh. Hradiště a Star. města (Schlögl), luka u Uh. Ostroha a při Moravě u Bzence (Bubela), od Hodonína až k uherské hranici (Wiesner). Ve východní části: u Jankovic a pod Lysinou u Žop (Červinka), Chomýž, Brusný, Rusava a na j. m. nezřídka (Sloboda), luka Klapínov u Rusavy a u Bystřice p. H. — U Vesníku a při silnici u Bobrk u Vsetína (Bubela), příkopy silniční mezi Nov. Jičínem a Bludovicemi (Sapetza), u Jasenic (Schlosser), Velk. Kunčice a Hranice. — Ve Slezsku: rozšířen v Těšínsku (Kolbenheyer), v nížinách Nisy u Glumpenova a Kohlsdorfu poblíž Vidnavy v prusk. Slezsku (Vierhapper).

437. Foeniculum Tourn. Fenykl.

*** F. capillaceum Gilib.** (F. obecný). Lysý. Lodyha přímá, oblá, jemně rýhovaná, od prostředka větevnatá a jako listy sivě ojíněná. Listy 3—vícekrát peřenosečné, úkrojků čárkovitě šidlovitých až štětinovitých prodloužených. Pošvy listů dlouhé, poloobjímavé, nahoře s 2

široce mázdřitými oušky. Okoliky veliké. Obal i obalíčky žádné. Plátky žluté. Zápach celé rostliny fenyklový. V. 1·00—2·00 *m*. Anethum Foeniculum L., F. offic. Allion., F. vulgare Gärtn.

⨀ Červenec—podzim. Původem z jižní Evropy, pěstuje se obyčejně v zahradách, zřídka na polích. Kolem Znojma, Jaroslavic, Mikulova a j. (Oborny), u Prostějova (Spitzner), zdivočilý u Znojma (Oborny). Na polích pěstovaný u Hustopeče, Kurdějova, zdivočelý na jedné louce u Krumvíře.

438. Anethum L. em. Kopr.

* **A. graveolens L.** (K. zahradní). Lodyha přímá, oblá, jemně rýhovaná, od prostředka bohatě větvitá i s listy lysá a sivě ojíněná. Listy 2—vícekrát přenosečné, úkrojků čárkovitě šidlovitých, štětinovitých. Hoření pošvy listů krátké, široce bělomázdřité, trochu ouškaté. Obal a obalíčky žádné. Koruny žluté. Zápach zakyslý, koprový. V. 0·30 až 1·00 *m*.

⨀ Červen—podzim. Původem z jižní Evropy, u nás se zhusta seje v zahradách a někdy i zdivočuje.

439. Pastinaca L. Pastinak.

1411. P. sativa L. (P. obecný). Lodyha přímá, hranatě brázditá neb přioblá a toliko proužkovaná, od prostředka rozvětvená, chlupatá. Listy jednoduše zpeřené, na líci lysé, vespod i s řapíky ± pýřité, lístky vejčité až podlouhlé, tupé, na dolejšku často srdčité, přísedlé, nestejně vroubkovaně pilovité, na spodu často zastřihané, konečný 3laločný. Obal i obalíčky namnoze žádné. Plody vejčité se stran smáčknuté, žebra málo vyniklá.

V. 0·40—1·00 *m*. Koruny sytě žluté.

⨀ Červenec— podzim. Luka, meze, kopce, kraje cest, od roviny až na předhoří obecný. Ještě u Lípové (Uechtritz) a u Waldenburka na úpatí Praděda (Oborny 1877).

440. Heracleum L. Bolševník.

1412 H. sphondylium L. (B. obecný, bršť). Lodyha dutá, přímá, hranatě brázditá, nahoře větevnatá i s listy srstnatá. Listy 1—3jařmě zpeřené, řidčeji peřenodílné, lístky laločnaté neb peřenoklané, konečný 3laločný, nestejně hrubě pilovité. Pošvy břichatě nadmuté. Obal žádný neb 1—vícelistý. Obalíčky mnoholistečné, lístků kopinatě šidlovitých. Krajní květy obyčejně paprskující. Plody opakvejčité, nejprvé mrtnaté, posléze zcela lysé, proužky plochy styčné 2, kyjovitým koncem až do prostřed nažky sahající.

V. 0·50—1·50 *m*. Plátky bílé, zelenavé, nažloutlé neb načervenalé, krajní někdy málo větší ostatních neb stejně veliké, pak obyčejně nazelenalé *β*) conforme Mönch = H. flavescens Besser, Tausch. *γ*) angustifolium Wimm. et Grab. lístky peřenoklané, úkrojků kopinatých prodloužených, poslední lístek 3sečný, 7dílný. H. angustifolium Jacq.

⊙ Červen—podzim. Kraje lesův, křoviště, luka, háje, mýtiny, v celém území obecný a ještě ve Velk. kotlině (Oborny)!, u Císařské boudy, na Pradědu u Švýcarny, Velk. Jelení hřeben, β) u Šumberka, Wiesenberka a ve Velk. kotlině (Oborny), γ) v území posud nepozorován.

441. Peucedanum L. ampl. Smldník.

A) *Cervaria Gärtn.* Kraj plodu úzký, nanejvýš tak široký, jako polovice plodu. Proužky na styčné ploše 2—6, v tenkém oplodí povrchní. Lodyha dření vyplněná.

a) Plátky světle-žluté.

1413. P. alsaticum L. (S. alsatský). Lysý. Lodyha přímá, hranatě brázditá, latnato-větvitá, větví prutovitých, často po 2—3 sblížených. Listy 2—3krát zpeřené, lístky v obrysu široce vejčité, vespod sivozelené, vynikle žilnaté, peřenoklané neb peřenodílné, úkrojky čárkovitě kopinaté, hrotité, po kraji jemně pilkovaně draslavé, hoření listy lodyžní malé, trojené, s lístky 1—2krát peřenoklanými, na pošvách mírně velikých, jen na polo objímavých. Obal 5—8listečný, lístky jeho kopinaté, na kraji bělomázdřité. Paprsky okolíka lysé. Čnělky na plodu nazpět ohnuté, málo delší terče náplodního. Oddenek válcovitě vřetenovitý, čuprynatý. V. 0.50—2·00 *m.* Plátky světle žluté. Rozvětvení nepravidelně kandelabrovité. Cnidium alsaticum Spreng., P. silaus Jacq.

♃ Červenec, srpen. Suché, výslunné kopce, keřnaté úklony, kraje polí, v střední a jižní části porůzný, jinde neroste. V brněnském kraji: v jižní části až k Brnu, u Julianova, Cacovic, na Žlutém kopci, v Písárkách, u Žilošic, Židlochovic, Nosislavi (Makowsky)!, Polavské a Mikulovské kopce (Schlosser)!, Mordovna, Obřany, Červený kopec u Brna, Hustopeč, Vistonice, Šakvice, Milovice, Klentice. — Na vinohradech Kosířských poblíž Prostějova (Spitzner). Ve Znojemsku: od Hrušovan až ku Znojmu u Šatova, Hnanic, Tasovic, Sedlešovic, Hradiště, Tvořihrázi a j., kolem Znojma nezřídka (Oborny), u Hrušovan, Nov. Přerova a Nov. Sídla (Ripper). V Olomoucku: za Slavonínem (Vogl), řídčeji v hněvotínských lomech (Mik), Mutěnický les u Hodonína (Schierl), na Ljeskovském (Holuby), na Suchých lukách pod Lysinou pořídku (Červinka).

b) Plátky bílé, neb nejprvé červenavé.

1414 P. cervaria Cuss. (S. jelení, srník). Lysý. Lodyha přímá oblá, rýhovaná, nahoře slabě větvitá a chudolistá. Listy namnoze 2krát, řídčeji jednoduše zpeřené, lístky většinou přísedlé, podlouhle vejčité, toliko na dolejšku zastřihované, ostatně ostře pichlavě pilovité, špičatým úhlem od řapíčkův odstálé, všecky skoro v jedné ploše rozložené. Pochvy veliké, nadmuté, hoření skoro bezčepelné. Obal i obalíčky mnoholisté, s lístky čárkovitě šidlovitými, po kraji bělomázdřitými, dolů ohnutými. Proužky 2 na ploše styčné, k střední čáře její velmi přiblížené. Oddenek válcovitě vřetenovitý, tlustý, čuprynatý.

V. 0·40—1·00 *m*. Plátky bílé, nejprvé červenavé. Široká žebra jsou podélnou rýhou rozdělená. Čnělky na plodu sehnuté. Athamanta cervaria L., Selinum cer. L., Ligusticum cer. Sprengl.

♃ Červenec, srpen. Keřnatá návrší, suché lupenaté lesy, lesní luka, v pahorkatině střední, jižní, a východní části rozšířen, jinde pořídku. V brněnském kraji: v údolí Svitavy od Brna až k Adamovu, v údolí Oslavy u Oslavan (Makowsky)!, Hády u Obřan, mezi Jehnicemi a Vranovem, u Šardic a Velk. Vistonic (Oborny), u Židlochovic a Nosislavi (Niessl)!, v okolí Klobouk (Steiger)!, kopce u Polehradic (Schierl), Židenické kopce, při cestě od Bílovic k Soběšicům, Střelice, Šaratice, Hustopeč, Kurdějov, Kobylí. — V Prostějovsku: u lomu nad Seloutky, na Kosíři, u Žárovic (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), Vranov, Popice, Hardek, Čížov, Kozí stezka u Lukova, Kraví hora u Znojma, zde též exempláře s jednoduše zpeřenými listy, Pelcberk u Milfrouna (Oborny), Polavské kopce, Nov. Přerov, Nov. Sídlo (Rohrer), zde na Růžových kopcích a Staré holi (Ripper). V uh.-hradišťském kraji: Obora u Kroměříže a lesy u Rataje a Popovic (Palla), v lese Plechovci u Bzence (Bubela), u Slavičína (Sapetza), Javořina (Holuby), Bažantnice a Žerotín u Strážnice, Kněždub, luka Vojšice u Mal. Vrbky, Kuželová, Dlouhá a Machová Luka u Javorníka, Lysá hora a les u Bohaté lípy u Uh. Brodu, Prakšice, Vápenky a j. m. u Val. Klobouk, Horní návrší u Navojné. Ve východní části: mýtiny na Lysině, keřnatá stráň v Kruhách u Tučap (Červinka), luka u Brusného a Slavkova (Sloboda), Kotouč u Štramberka, na zdích hradu u Star. Jičína (Sapetza), u Všeminy (Pouč). Ve Slezsku: u Krňova! Horka u Štemplovic a u Heraltic v Opavsku (Gr. Fl.)

1415. **P. oreoselinum Mönch.** (S. olešníkový). Lysý. L o d y h a přímá, o b l á, jemně rýhovaná, nahoře hlouběji brázditá a skoro bezlistá, m á l o v ě t v i t á. Listy 2—3k r á t z p e ř e n é, lístky v obrysu vejčité, 1—2krát peřenoklané, uštů podlouhle kopinatých, na kraji nepravidelně pilkovitě draslavých, ř a p í k y p o s t r a n n í c h l í s t k ů v p r a v ý c h n e b t u p ý c h ú h l e c h o d s t á l é, v rozličných plochách položené. Obal a obalíčky mnoholisté, lístky obalu nazpět ohnuté, po kraji bělomázdřité. 2 p r o u ž k y n a p l o š e s t y č n é p o d é l k r a j ů j e j i c h o b l o u k o v i t ě s e t á h n o u c í. Oddenek válcovitě vřetenovitý, tlustý, čuprynatý.

V. 0·40—1·00 *m*. Plátky bílé, nejprvé červenavé. Bylina travozelená, často přinachovělá. Mladé lupení voní jako mrkev. Athamanta oreoselinum L., Selinum oreos. Crantz.

♃ Červenec, srpen. Světlé lesy, luka a houští lesní, zvláště v zemi písčité a křemenité, ve střední a jižní části, a ve Slezsku porůzný. Wiesgrunt u Bošovic, na Leskouně u Vedrovic. — Stráň Hejsák u Hustopeče (Schierl), u Čejče (Haslinger), mezi Karlovem a Šardicemi (Makowsky). Na Kosíři a u Držovic, poblíž Prostějova (Spitzner). Ve Znojemsku: u Senohrad (Roemer), Frauenholc u Tasovic, mezi Našeticemi a Milfrounem, u Jaroslavic a Hrádku, na Býčí skále u Znojma (Oborny), kraje lesní u Velehradu a Jalub (Schlögl), v lese Háji a náspech trati u Bzence (Bubela), u Hodonína (Wiesner), písčitá role mezi Mutěnicemi a Hodonínským lesem (Uechtritz), u Kyjova. — Ve Slezsku: u Koňské, poblíž Těšína (Zlík), na Sandberku a Šafberku u Vidnavy, u Mikulovic a Zuckmantlu (Vierhapper).

B) Thysselinum Hoffm. Kraj plodu úzký, nanejvýš s polovici ostatního plodu široký. Proužky na styčné ploše 2—1, oplodím přikryté, vnitřní stěně pouzdra přiléhající. Obal mnoholistý. Lodyha dutá.

1416. P. palustre Mönch. (S. bahenní, olešník). Lysý. Lodyha přímá, hranatě brázditá, dutá, nahoře trochu větevnatá. L i s t y 2 až v í c e k r a t z p e ř e n é, lístky hluboce peřenoklané, s u š t y č á r k o v i t ě k o p i n a t ý m i, b ě l o š p i č a t ý m i, n a o h r n u t é m k r a j i h l a d k ý m i. Pošvy mírně veliké, nejhořejší trochu nadmuté, s malou čepelí. O b a l a o b a l í č k y m n o h o l i s t é, l í s t k ů kopinatých, dlouze zakončitých, n a b l á n o v i t é m o k r a j i b r v i t ě d r s n ý c h, dolů sehnutých, lístky obalíčku zdélí neb delší okolíčku. P a p r s k y o k o l í k a u v n i t ř h u s t ě p ý ř i t o - d r a s l a v é. Oddenek 2letý, tlustě mrcasatý, bez čupryny.

V. 0·50—1·50 *m.* Plátky bílé. Od podobného Cnidium a Selinum nedostatkem obalů rozdílný. Selinum palustre L., Thysselinum pal. Hoffm., Th. Plinii Spreng.

⊙ Červenec, srpen. Bařinná luka, ve vlhkém křoví a stromoví, u příkopův, rybníkův, v olšinách bařinných, v krajinách močálovitých rozšířen, jinde pořídku. V kraji brněnském a znojemském dle zdání neroste. U zlechovského rybníka, poblíž Prostějova (Spitzner). V Jihlavsku: Mal. Cerekev, poblíž Jihlavy (Reichardt), Růžená u Rudolce v okresu dačickém, u Star. rybníka, při rybnících ve Spáleném gruntu a u Sicherských rybníkův u Slavonic (Oborny), v Ochoze u Nov. města několik jedinců (Havelka). V Olomoucku: bařinná místa a pevnostní příkopy kolem Olomouce (Niessl), u Kláštera Hradiska (Vogl), u Černovíra a j. porůzný (Makowsky). V uh.-hradištském kraji: u Chropína (Zahradník), luka u Kunovic a Nov. vsi, poblíž Uher. Hradiště (Schlögl), mlází u Hodonína (Schierl), bařinná luka mezi bzeneckým nádražím a Pískem, jakož i v lese Bzinku u Bzence (Bubela). Ve východní části: pouze v Bahně u mlýnské strouhy u Místku pořídku (Gogela), u Mor. Ostravy. Ve Slezsku: Těšín: u rybníkův u Wielk. łąky, příkopy luční nad zámkem u Końské (Kotula), rašeliniště Golich u Bronówa, poblíž Rudzic v Těšínsku (Reichardt), městská rašelinná luka u Vidnavy s R. linqua, u Briesenu, Kalkova, Kohlsdorfa, Otmachova, poblíž Vidnavy, leč již na pruském území (Vierhapper).

412. Imperatoria L. Všedobr.

1417. I. ostruthium L. (V. horní). Lodyha přímá, oblá, rournatá, jemně rýhovaná, nahoře větevnatá, řídčeji jednoduchá, lysá. L i s t y j e d n o u n e b přízemní 2 k r á t t r o j e n é, lysé neb vespod pýřité, l í s t k y š i r o c e v e j č i t é, zakončité, nestejně hrubě pilovité, vespod na žilách přídraslavé, konečný často 3laločný, postranní 2laločné, listy lodyžní menší s pošvami nadmutými. Obal žádný neb 1listečný. Obalíčky z nemnohých nitkovitých lístečkův. K r a j p l o d u p o k a ž d é s t r a n ě k ř í d l a t ý, z š í ř í p o u z d e r. O d d e n e k tlustý, vřetenovitý, větevnatý, v á l c o v i t é a kroužkované v ý b ě ž k y ž e n o u c í.

V. 0·50—1·00 *m*. Plátky bílé, zápach aromatický. Peucedanum ostruthium Koch., Wimm.

♃. Červenec—podzim. Horní luka, vlhké žleby u Jihlavy a v Sudetách. O několika kusích na Špicberku u Jihlavy (Pokorny), Sálvíz u Starého města (Grabowski). Pěstovaný v zahradách horských vesnic: jako v jedné zahradě v Kolloredově u Místku (Gogela), u Tomašova, Waldenburku (Vierhapper), Adolfovice u Frývaldova.

443. Tordylium L. part. Zapalička.

1418. T. maximum L. (Z. veliká.) Lodyha přímá, hranatě brázditá i s listy přítiskle srstnatá, hrany, řapíky a pošvy listů s delšími, odstálými chlupy. L i s t y j e d n o d u š e z p e ř e n é, 2—4 j a ř m é, l í s t k y d o l e j š í c h l i s t ů v e j č i t ě p o d l o u h l é, h o ř e n í c h p o d l o u h l e k o p i n a t é, k o n e č n ý p r o d l o u ž e n ý, všecky hrubě vroubkovaně pilovité, na dolejšku někdy zastřihované. Obal i obalíčky mnoholistečné, lístky čárkovitě kopinaté, v obalu stojící kratší paprsků okolíkových. Květy vnější paprskující, se 3 většími plátky, z nichž prostřední stejně, postranní velmi nestejně 2klané. Plody okrouhlé, štětinatě srstnaté, tlustý okraj plodu bělavý. Brázdy s 1 proužkem. Kořen vřetenovitý, větevnatý, jednoletý.

V. 0·20—0·100 *m*. Plátky bílé. Listy velmi drsné, za sucha lámavé. Caucalis major Clus.

☉ Červenec, srpen. Kamenité, keřnaté a výslunné úklony a kopce, kraje lesův a vinic, v střední a jižní Moravě pořídku a na některých místech již zašel. Nad Čertovým zmolem v Písárkách u Brna pořídku a na zámeckém vrchu u Veveří 1860 hojný (Makowsky), zda-li ještě teď? Polavské kopce a u Hustopeče (Schlosser), Šardice (Rohrer), zřícenina Chraštany, v údolí Dyje mezi Devíti mlýny a Trouznickým mlýnem u Znojma, zřícenina Nov. Hrádek a na Kozí stezce u Lukova, Dlouhý Šobes u Podmole, v údolí Dyje a Hradnice u Znojma (Oborny), u Chrastové (Niessner).

444. Selinum. L. Olešník.

1419. S. carvifolia L. (O. kmínolistý). Lysý. L o d y h a přímá, h r a n a t ě b r á z d i t á, s h r a n a m i p ř i o s t ř e n ý m i, b l á n i t ě k ř í d l a t ý m i. Listy dolejší 3krát, hoření jednoduše zpeřené, lístky peřenoklané neb peřenodílné, s úšty úzce kopinatými neb čárkovitými, bělavě hrotnatými, po kraji přídraslavými, plochými. Paprsky okolíka uvnitř pýřité. Obal žádný neb 1—2 listečný, opadavý, obalíčky mnoholistečné, lístky čárkovitě šidlovité. K ř í d l a ž e b e r z š í ř í p l o d u, h ř b e t n í c h t r o c h u u ž š í. Oddenek vřetenitě větvitý, bez čupryny.

V. 0·30—0·80 *m*. Plátky bílé. Křídlatými hranami od všech podobných snadno k rozeznání.

♃ Červenec, srpen. Lesní luka, bařiny, křovím porostlá luka, příkopy, od roviny až na předhoří rozšířen. V brněnském kraji: kolem Brna v Písárkách

a v údolí Svitavy nezřídka (Makowsky), u Jedovnic (Theimer), v Lipníkách u Boskovic (Svěrák), u Pístovic a Račic (Spitzner), Břeclav, Star. Břeclav, Lanžhot. — V Prostějovsku: u Chaloupek, Biskupic, na Kosíři, na Mokři a Kobylí hlavě u Krumsína, u Křenůvek (Spitzner). Ve Znojemsku: okolí Náměště (Roemer), v hájích při trati mezi Hrušovany a Nov. sídlem, u Frelešdorfa (Oborny). V česko-moravském pohoří, jak se zdá neroste neb velmi pořídku. Dle Havelky hojný kolem Žďáru. V Olomoucku a v sev. Moravě: úklony lesní mezi Velk. Bystřicí a Sv. Kopečkem u Olomouce (Mik), lesní luka u Chomoutova (Makowsky), Ivaň u Tovačova, Štěpánov (Spitzner), při cestě k přadelně u Šumberka (Paul), v údolí Ovčáckého potoka u Šternberka, Bradla, Krausovy houštiny u Něm. Libin, Velk. Losin, u uhlířských chýších u Teplice. — V uh. hradištském kraji: hojný u Kroměříže (Palla), u Mikovic a Velehradu (Schlögl), mlází u Hodonína (Schierl), hojný v lupenatých lesích a ve vrboví mezi Pískem, Uh. Ostrohem, Veselím a bzeneckým nádražím a v lese Bzinku u Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), Uh. Brod, Prakšice, Val. Klobouky, Poteč, Příkaz. — Ve východní části: Hrádek a Ochoza u Prusenovic (Červinka), lesy nad Žopem a hora Poschlá u Rusavy (Sloboda), u Nov. Jičína (Sapetza), u Hranic, při stezce do Teplice (Dr. Hanáček), na Štaudli a na lukách a travnatých místech kolem Místku porůzný (Gogela). Ve Slezsku: v Těšínsku rozšířen (Kolbenheyer), jako v údolí Ostravice u Malenovic (Oborny), Lubno, Krásná, Moravka, Lomna, Těšín, Koňská, Bogušovice, Řeznický les a j. m. u Krňova, u Kostelce. — Hojný v Opavsku (Oborny), hojný v okolí Vidnavy 1872.

445. Archangelica Hoffm. Anjelika.

* **A. officinalis Hoffm.** (A. větší, lékařská). L o d y h a přímá, d u t á, oblá, j e m n ě r ý h o v a n á, n a h o ř e v ě t e v n a t á i s l i s t y l y s á, toliko pod okolíkem jako paprsky okolíka hustě a jemně pýřitá. Listy 1 neb 2—3krát trojeno-zpeřené, lístky veliké, vespod nasivěle zelené, vejčité, zašpičatělé, nestejně hrubě hrotnato-pilovité, konečný často 3laločný, postranní na dolejšku šikmé, 2laločné. P o š v y b l á n i t é, břichatě nadmuté. Obal žádný neb 1lístečný, obalíčky mnoholístečné, lístků nitkovitých. Kořen tlustý, skoro řepovitý.

V. 1·00—2·00 *m*. Plátky nazelenale bílé. Plody uzralé a suché bledé.

⊙ Červenec, srpen. V žlebech Jeseníka pouze zdivočelý, pěstuje se v zahradách selských pohorských a někdy zdivočuje: jako u Štachlovic a Tomašova! (Vierhapper), u Waldenburka (Fiek), u Wiesenberka (Oborny), u Frývaldova. — Domácí zahrady u Nov. Jičína (Sapetza), v jedné zahradě u Hustopeče (Šebesta)!.

446. Angelica L. Děhel.

1420. A. silvestris L. (D. obecný, anjelika menší). L o d y h a přímá, d u t á, j e m n ě r ý h o v a n á, nahoře větvitá, v ě t v e p o d o k o l í k y a p a p r s k y o k o l í k o v é h u s t ě a j e m n ě p ý ř i t é, jinak i s listy lysá. Listy 2—3krát zpeřené, listy špičatě vejčité až vejčitě kopinaté, nestejně ostře, bělošpičkatě pilovité, konečný 3dílný. P o š v y b ř i c h a t ě n a d m u t é. Obal žádný neb 1—3 lístečný,

obalíčky vícelístečné, lístků nitkovitých. Oddenek vřetenovitě větvitý. V. 0·40—1·50 *m*. Plátky bílé do zelenava nebo přinachovělé, velmi malé. *β*) montana Schleicher, hořejší lístky na řapíčku klínovitě sbihající, bylina velmi vysoká a statná.

♃ Červenec — září. Vlhká luka, lesy, háje, příkopy, horní žleby, v celém území až na předhoří rozšířena a ještě na Fuhrmannštýnu, Leiterberku a pod Ovčírnou *β*) u Slavonic (Oborny), Telče atd.

* Levisticum Koch. Libeček.

*** L. officinale Koch.** (L. lékařský). L y s ý. L o d y h a silná, o b l á, rýhovaná, větvitá. L i s t y 2 k r á t z p e ř e n é, l í s t k y k o s n í k o v ě v e j č i t é n e b o k l í n o v i t ě p o d l o u h l é, často 2 až 3laločné, stříhaně zubaté, nejhořejší listy 2krát neb jednou 3četné neb jednoduché, na krátkých pošvách. Obal i obalíčky mnoholistečné, l í s t k ů k o p i n a t ý c h, b ě l o m á z d ř i t ě o b r o u b e n ý c h, dolů sehnutých. Plátky bledě žluté. V. 1·00—2·20 *m*. Ligusticum levisticum L.

♃ Červenec, srpen. Původem z jižní Evropy, pěstuje se v selských zahradách horských krajin a někdy zdivočuje. U Adamova (Theimer), u Kunštátu a Olešnice (Člupek), u Vícova, Drahan, Hartmanic, Roztání v Prostějovsku pěstovaný (Spitzner), hojný ve vesnicích u Rudolce poblíž Dačic (Oborny), u Nov. města (Havelka). Pěstovaný u Černic, Bišovce, Bystřice n. P., Nov. Jimramova. — U Roudna a Berouna (Rieger a Gans) u Něm. Libin atd., zdivočelý u Pekařova a pěstuje se všeobecně v celém okolí Velk. Losína. — Ve východní části: kolem Tučap (Červinka), kolem Vsetína (Bubela), u Nov. Jičína (Sapetza), u Jasenky. — V celém okolí místeckém pěstovaný (Gogela). Ve Slezsku: pěstovaný a zdivočelý u Lomné a Jablunkova. — V Jeseníku skoro ve všech vesnicích, kolem Sörgsdorfa a na Pelcberku u Vidnavy též zdivočelý (Latzel).

447. Laserpitium L. Hladýš.

A) Lodyha oblá, jemně rýhovaná, lysá.

1421. L. latifolium L. (H. širolistý). L o d y h a přímá, nahoře větevnatá, l y s á. L i s t y t r o j e n ě 3 k r á t z p e ř e n é n e b 2 k r á t t r o j e n é, na líci lesklé, vespod sivozelené, lysé nebo jako řapíky mrtnaté, nejdolejší pár 1. řádu tak veliký jako celý ostatní list, l í s t k y š i r o c e v e j č i t é, n a d o l e j š k u s r d č i t é, p o s t r a n n í n a m n o z e š i k m é, h r u b ě p i l o v i t é. Řapíky hlavní smáčknuté, s ostrou, žlábkovitou hranou. Pošvy břichatě nadmuté, nejhořejší s čepelí velmi malou neb bezčepelné. L í s t k y o b a l u k o p i n a t ě š i d l o v i t é, o b a l í č k ů š t ě t i n k o v i t é, opadavé. Paprsky okolíka uvnitř draslavé. Křídla plodní často vlnovitě kadeřavá. Oddenek válcovitě vřetenovitý, kolmý, vláknitě čuprynatý.
V. 0·80—1·50 *m*. Plátky bílé. Okolíky veliké.

♃. Červenec, srpen. Kamenité a keřnaté kopce, lesy, pořídku. Písárky u Brna (Tkany), pod Šemberovými skalami na Hádech u Obřan (Makowsky)!, u Luhačovic (Schlögl)!, u Banova (Makowsky)!, zřídka na Javořině (Holuby)!,

u Val. Klobouk (Sapetza)!, dle Kolka též u Rožnova. — Strážnice, Velká, louky Vojšice u Mal. Vrbky, Kuželová, Máchova luka a Věličký les u Javorníka, Nov. Lhota, Halenkov, a na Miloňovu poblíž Velk. Karlovic.

B) Lodyha brázditá, ± srstnatá.

1422. L. pruthenicum L. (H. pruský.) L o d y h a přímá, hranatě brázditá, větevnatá, ± m r t n a t á n e b s r s t n a t á. L i s t y 2 k r á t z p e ř e n é, na líci lysé, vespod na střední žíle a řapíku srstnaté, řídčeji zcela lysé, l í s t k y n e j d o l e j š í p e ř e n o k l a n é, u š t ů š i r o c e k o p i n a t ý c h, p o k r a j i ú t l e p i l o v i t ě d r a s l a v ý c h, hoření listy jednoduše zpeřené, trojené až i nedělené, nejhořejší často bezčepelné. Obal a obalíčky mnoholistečné, lístků kopinatých, široce bělomázdřitě obroubených, dolů sehnutých. Plody na hlavních žebrech roztroušeně mrtnaté. O d d e n e k v ř e t e n o v i t ý, větvitý, n a m n o z e r o v n o v á ž n ý, b e z č u p r y n y.

V. 0·40—1·00 *m.* Plátky žlutavě bílé, sušené sirožluté. Plody dosti malé, s křídly tenkoblánými, žlutavě bílými. Základní tvar srstnatý.

β) g l a b r u m W a l l r. Lodyha a listy lysé, leč namnoze jemnými špičkami drsné, nanejvýš nejdoleji trochu chlupaté.

♃. Červenec — září. Světlé lupenaté háje, suchá křoviště, kraje lesní, slatinná luka v půdě jemnopiščité hlinité porůzný. V brněnském kraji: nad Julianovem (Reissek), mezi Soběšicemi a Vranovem (Makowsky), u Adamova (Theimer), mezi Javonickou hospodou a Galgenbuschem u Svitavy (Niessner). V Prostějovsku: na Kosíři blíže Dvorku, na Boří u Hartmanic (Spitzner). Ve Znojemsku: Senohrady u Náměště (Roemer). V Olomoucku: u Olomouce (Vogl), u Velk. Bystřice a na Sv. Kopečku (Mik), mezi Chomoutovem a Horkou (Makowsky). V uh. hradišťském kraji; u Rataje (Zahradník), mezi Šardicemi a Hodonínem (Makowsky), bařinná luka u Mikovic (Schlögl), mutenická silnice směrem k Hodonínu (Uechtritz), les Hůrka u Uh. Brodu, Prakšice. — Ve východní části: Hrádek u Prusenovic, kraje lesní na Lysině pořídku (Červinka), hojný na lesních lukách nad Žopem (Sloboda). na jedné louce mezi Bobrky a Vesníkem u Vsetína (Bubela), na Jeličné poblíž Nov. Jičína (Sapetza). Ve Slezsku: hojný na vlhkých a rašelinných lukách u Vidnavy a Bernartic a bařinných lukách mezi Kohlsdorfem a Bischofswaldem (Vierhapper), u Javorníka a Frývaldova (Latzel) *β)* dle Pally v Ratajském a Popovickém lese u Kroměříže s tvarem zakladním.

1423. L. archangelica Wulf (H. vysoký.) L o d y h a d u t á větevnatá a jako rub listu, řapíky a paprsky okolíků ± hustě běloplsťnatá, p o d k l o u b y a n a p o š v á c h s k o r o p l s ť n a t á. L i s t y 2—3 k r á t u m á l e n ě z p e ř e n é, l í s t k y v e j č i t é, nestejně ostře pilovité, konečný 3laločný, na spodu klínovitě zúžený, postranní 2–3klané. P o š v y v e l m i v e l i k é, b ř i c h a t ě n a d m u t é. Obal a obalíčky mnoholisté, dolů ohnuté. L í s t k y o b a l u l u p e n i t é, o b a l í č k u č á r k o v i t é, dlouhé, b ě l o m á z d ř i t ě o b r o u b e n é, s r s t n a t é. Plody lysé. Oddenek silný, větvitý, tlustě mrcasatý.

V. 1·00—2·00 *m.* Květy velmi četné, bílé.

♃ Červenec — září. Keřnaté a travnaté stráně, žleby v Jeseníku, zde severozápadní hranice svého rozšíření dostupuje. Studénková hole (Grabowski), Hladová stráň (W. Fl.), Petrštýn a Velk. kotlina (Gr. Fl.), Jelení hřeben, Zámeček na Kriechu (Engler), na stezce od Petršlýna k Winkelsdorfu podél příkopu Tisé (Grabowski), v Koldštýnských horách (Reissek), hojný v Mal. kotlině (Oborny).

448. Daucus Tourn. Mrkev.

1424. D. carota L. (M. obecná, mrkvous.) Lodyha rýhovaná, větvitá a jako celá bylina ± srstnatá. Listy 2—3krát zpeřené, lístky peřenoklané, s ušty čárkovitými neb čárkovitě kopinatými, hrotitými, na kraji pilovitě šerpivými, pošvy velmi malé. Okolík za plodu vydutý mnohopaprsečný, často se středním, načernale nachovým květem. Obal i obalíčky mnoholisté, lístky obalu zdélí okolika, peřenodílné, s ušty čárkovitými, nejdoleji s bělomázdřitým krajem, lístky obalíčku čárkovitě kopinaté, 3klané, neb nedělené. Ostny žeber vedlejších 1 řádé, na dolejšku mázdrovitě spojené, šidlovité, lysé. Kořen vřetenovitý, v odrůdě pěstované dužnatý.

V. 0·25—0·80 *m*. Květy bílé, někdy narůžovělé, sušením často sirožluté, vnější namnoze paprskující.

⊙ Červen—podzim. Meze, cesty, luka, úhory, suché pahorky, od roviny až na předhoří obecná, zhusta pěstovaná.

449. Orlaya. Hoffm.

1425. O. grandiflora Hoffm. (Mrkev velekvětá.) Lodyha přímá, rýhovaná, větvitá, lysá. Listy i s řapíky a pošvami lysé neb mrtnaté, 2—3krát zpeřené, lístky peřenodílné, s ušty čárkovitými, brvitými. pošvy s krajem široce bělomázdřitým. Obal i obalíčky 3—vícelisté, jich lístky podlouhle kopinaté, se širokým bělomázdřitým krajem. Vnější krajní květy paprskující, 2klané, mnohem větší vnitřních. Žebra vedlejší plodů podlouhlých s 3 řadami šidlovitých, hákovitých ostnův. Kořen vřetenovitý.

V. 0·15—0·40 *m*. Plátky bílé, řídčeji trochu načervenalé. Caucalis grandiflora L., Platyspermum grandiflorum M. et K.

⊙ Červen, červenec. Kamenitá a keřnatá místa, kopce, kraje rolí a lesův, též mezi obilím, zvláště na vápně. V okolí Polavy a Mikulova, nejhojněji u polavské zříceniny (Makowsky)! Vistonice, Milovice a Klentice.

450. Siler Scop. Tímoj.

1426. S. trilobum Crantz. (T. orličkolistý, trojlaločný.) Lodyha přímá, oblá, jemně rýhovaná a jako rub listů sivě ojíněná, nahoře větvitá a jako celá bylina lysá. Listy na líci travozelené, 2—3krát trojsečné, nejhořejší jen jednoduše trojsečné; úkrojky okrouhlé, tupé, ne-

dě'ené neb 2—3laločné, hrubě a nestejně vroubkované. Okolíky velmi veliké, volné. Obal a obalíčky žádné, neb z několika šídlovitých opadavých lístkův.

V. 0·70—1·80 *m.* Plátky bílé, před kvetením načervenalé. Zapáchá silně kmínem. Laserpitium aquilegifolium Jacq., S. aquil. Gärtn.

♃ Květen, červen. Kamenité a keřnaté stráně, kraje vinic, pořídku. Posud jen v Diváckém lese poblíž Klobouk Schierlem pro území objeven.

451. Caucalis L. em. Dejvorec.

1427. C. daucoides L. (D. mrkvovitý.) Roztroušeně chlupatý až lysý. Lodyha přímá hranatá, nahoře brázditá, rozkladitě větevnatá. Listy 2—3krát zpeřené, lístky peřenoklané, uštů krátkých, čárkovitých neb úzce kopinatých. Pošvy listů krátké, všecky čepelnaté. Obal žádný neb 1listečný, obalíčky ze 3—5 kopinatých ztuha brvitých lístkův. Okolík namnoze 3paprsečný, okolíčky chudokvěté. Ostny žeber vedlejších 1řadé, na spodu rozšířené a žlabovité, na konci hákovité, od hlavních žeber širší brázdou oddělené. Bílek dovnitř spirálně stočený.

V. 0·10—0·25 *m.* Plátky malé, bílé neb načervenalé.

☉ Květen, červen. Písčitá a výslunná místa, cesty, meze, úhory, kamenité a keřnaté stráně, v hlinité a vápenité půdě, v střední a jižní části hojný, jinde pořídku. V brněnském kraji obecný (Makowsky) a ještě u Šerkovic (Pluskal), u Kunštátu a Olešnice (Člupek), jižní úklon Kikselberku u Útěchova (Czerny), u Drysic (Spitzner) a Čejče (Bubela)! Bílovice u Podivína (Havelka), Mal. Hostihrádky, Slavkov, Dražovice, Vyškov, Hustopeč, Klobouky, Kobylí, Velk. Pavlovice. — V Prostějovsku: u Ješova, na Kosíři a pod ním, na Záhoří, na Star. Plumlově (Spitzner). — Ve Znojemsku až na okolí Náměště dosti obecný (Oborny). Kolem Jihlavy pořídku: zde na pustých místech na Dlouhé Stěně (Pokorny). — V Olomoucku: kopce za Slavonínem, za Hněvotínem a u hněvotínských lomů (Mik), Vitošov poblíž Zábřeha (Pánek), u Ludmírova (Slavíček)! — V uh.-hradištském kraji: pole u Obory a lomy na kopci Barbořínu u Kroměříže (Palla), hojný kolem Uh. Hradiště (Schlögl) a při cestě odtud k Uh. Brodu (Sapetza), na Javořině (Holuby), u Strážnice, Radějova, Hroz. Lhoty, Mal. Vrbky, Uh. Brodu, Bystřice a Ordějova. — Ve východní části: pořídku mezi osením u Chomýše (Sloboda), u Všeminy (Pouč). — Ve Slezsku: kolem Těšína (W. a Gr.)! Bobrek a Mnichi (Kolbenheyer), Dziegielów (Wetschky), mezi Blogoticemi a Końskou (Uechtritz).

* Turgenia Hoffm. Turgenie.

*** T. latifolia Hoffm.** (T. širolistá, Dejvorec širolistý.) Lodyha přímá, brázditá, od prostředka namnoze rozkladitě větvitá, jemně pýřitá a na hranách roztroušeně mrtnatá. Listy jednoduše peřenosečné, roztroušeně mrtnaté a brvité, na líci skoro lysé, úkrojky podlouhle kopinaté, přítupé, hrubě střihaně pilovité až peřenoklané. Okolík 2—4 paprsečný, okolíčky chudokvěté. Obal i obalíčky ze 3—7 podlouhle kopisťovitých, široce bělomazdřitých lístkův. Ostny hlavních žeber 3řadé,

malými nazpět obrácenými špičkami drsné. Plátky bílé neb narůžovělé Plody vejčité, kuželovitě zakončené. Kořen vřetenovitý. V. 0·20—0·40 *m.* Caucalis latifolia L., Tordylium latif. L.

⊙ Červenec, srpen. Role, mezi osením, cizím semenem jen zavlečená. Na úpatí Špilberka u Brna (Makowsky), u mlýna v Bílovicích poblíž Brna 1869 (Niessl), v okolí Znojma o několika kusích na polích poblíž nádraží 1879 (Oborny), na polích u Kunovic a Nov. vsi poblíž Uh. Hradiště velmi porůzná (Schlögl).

452. Torilis Adans. Tořice.

1428. T. anthriscus Gmel. (T. třebulovitá). Lodyha přímá, jemně rýhovaná, větvitá, chlupy nazpět přitisklými, listy pak a řapíky chlupy ku předu přitisklými, tuhými mrtnaté. Listy v obrysu podlouhlé, 2krát-, hoření jednoduše zpeřené, nejdolejší úkrojky 1. řádu krátce řapíkaté; lístky peřenoklané, na spodu peřenodílné, ušty kopinaté, pilovité neb celokrajné, konečný lístek prodloužený, zpředu stříhaně pilovitý. Obal a obalíčky z několika čárkovitě šídlovitých, štětinatých lístkův. Ostny plodu vzhůru ohnuté, na konci šídlovitě ztenčené, bez protiostnův. Plocha styčná kopinatá, 2hnědými proužky znamenaná. Čnělky na plodu dolů sehnuté. Kořen vřetenovitý.

V. 0·40—0·80 *m.* Plátky bílé, vně zazelenalé, chlupaté, často načervenalé. Listy chabé, kalně zelené. Tordylium anth. L.

⊙ Červenec, srpen. Křoviště, kraje lesní, stráně obrostlé, ploty, v celém území až na předhoří obecná.

1429. T. helvetica Gmel. (T. helvetská.) Lodyha přímá, oblá, jemně rýhovaná, větvitá, přitiskle srstnatá a draslavá, větve přímo odstálé neb rozkladité. Listy v obrysu 3hranné neb 3hranně podlouhlé, 2krát-, hoření jednou zpeřené, nejdolejší úkrojky 1. řádu s řapíčkem mnohem delším než ostatní následující, lístky jako u předešlé. Obal žádný neb 1lístečný, opadavý. Obalíčky mnoholisté z lístků šídlovitých srstnatých. Ostny plodu dosti rovné, jemně pýřité, na konci s krátkými protiostenci. Plocha styčná úzce čárkovitá, s proužky málo zřetelnými. Čnělky na plodu přímé neb rozestálé. Kořen vřetenovitý.

V. 0·10—0·30 *m.* Plátky bílé neb načervenalé. T. infesta Hoffm. 1814, Scandix infesta L., Caucalis arvensis Huds., Cauc. helvetica Jacq., C. infesta Curt., T. trichosperma Saut.

⊙ a ⊙ Červenec, srpen. Kamenité a výslunné pahorky a stráně, úhory, cesty, kraje vinic, v střední a jižní části porůzná. V brněnském kraji: vinice u Brna a role u Nikolčic, Polavské a Mikulovské kopce (Makowsky), při stezce

od stanice Kounice-Ivančice k Ivančicům na úklonech Bukoviny (Oborny), Klentice, Krumlov. — Úklony Kosíře a Záhoří u Prostějova (Spitzner). — Ve Znojemsku: Hradisko a Karolinina hora u Znojma, v údolí Hradnice pod Hradištěm, v údolí Dyje a Leskavy u Znojma (Oborny), vinice u Nov. Sídla a Guldenfurtu, na úhorech mezi Nov. Sídlem a Gutenfeldem (Ripper).

453. Scandix Haller. Vochlice.

1430. S. pecten Veneris L. (Venušin hřeben.) Lodyha přímá, oblá, jemně rýhovaná, namnoze od dolejška větevnatá a jako celá bylina roztroušeně odstále chlupatá. L i s t y dlouze řapíkaté, 2—3krát zpeřené, n a ú z k é p o k r a j i b ě l o m á z d ř i t é p o š v ě, lístky peřenoklané, s ušty krátce čárkovitými, špičatými. O k o l í k 2—3-, o k o l í č k y v í c e p a p r s e č n é. O b a l ž á d n ý, o b a l í č k y namnoze z 5 k o p i n a t ý c h, 2—3klaných neb nedělených, brvitých l í s t k ů v. Z o b a n n a ž e k v e l m i d l o u h ý, o d h ř b e t u s m á č k n u t ý, na obou krajích štětinatě brvitý.

V. 0·10—0·20 *m*. Plátky malé, bílé.

⊙ Květen—červenec. Pole, úhory, pustá a vzdělaná místa, v střední a jižní části rozšířen, jinde pořídku, neroste v česko-moravském pohoří a v rak. Slezsku. — V brněnském kraji: u Evanovic, Maxdorfa, Tuřan, Blučiny a Židlochovic (Niessl), Nikolčice, Polava, Sokolnice, Oujezd, Otnice, Moutnice, Pavlovice, Bořetice (Makowsky), Bílovice a Podivín (Uechtritz), Hustopeč (Schierl), Klobouky (Steiger), jako vzácnost u Lysic! Mal. Hostihrádky, Šaratice, Vážany, Slavkov, Nosislav, Borkovany, Bošovice, Morkůvky, Kobylí, Břeclav, Star. Břeclav, Lanžhot, Poštorna, Nov. ves. — V Prostějovsku: mezi obilím u Bedihoště a Otaslavic (Uličný), u Berouna (Gans). — V uh.-hradištském kraji: na kopci Barbořínu s Caucalis, na polích při Oboře u Kroměříže (Palla), v lomech nad Kotojedy (Zahradník), u Buchlovic (Sapetza), vinice u Mařatic, u Uh. Hradiště a Luhačovic (Schlögl), u Čejče (Makowsky), Vrázov, mezi Bzencem a Kyjovem, mezi Kyjovem a Šardicemi, mezi Krumvířem a Čejkovicemi (Uechtritz), porůzný na polích kolem Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), kolem Uh. Brodu, Bejkovic a Val. Klobouk. — Ve východní části: pole u Tučap, zvláště na Baraní nivě (Červinka), u Chomýže a j. m. v okolí Rusavy (Sloboda), v okolí Vsetína (Bubela)! hojně kolem St. Jičína, u Jasené (Ig. Pouč).

454. Anthriscus Hoffm. Třebule, kerblík.

A. Euanthriscus. Plod vejčitý, čnělka velmi krátká. Byliny jednoleté.

1431. A. vulgaris Pers. (T. obecná.) Lodyha přímá, oblá, rýhovaná, větvitá, lysá. Listy na rubu, na krajích a řapíkách roztroušeně chlupaté, 3krát zpeřené, lístky peřenoklané, s ušty krátkými, čárkovitě prodlouženými, tupými, hrotitými. P o š v y d o s t i v e l i k é, š i r o c e b ě l o m á z d ř i t é, na krajích vlnitě huňaté až lysé. O k o l í k y 3—5 p a p r s e č n é, b e z o b a l u, s y m p o d i a l n í m p ř e r ů s t á n í m b r z y p o s t r a n n í, d í l e m s t o p k a t é, d í l e m p ř i s e d l é, p a p r s k y l y s é. Obalíčky ze 2—5kopinatých, brvitých lístkův. O p l o d í 3-4k r á t d e l š í z o b a n u. Kořen vřetenovitý.

V. 0·15—0·40 *m.* Plátky malé, bílé. Bylina velmi útlá, bez zápachu. Scandix anthriscus L. Caucalis scandix Scop., Torilis anthr. Gärtn.

⊙ Květen, červen. Ploty, kamenitá místa, zdi, zvláště ve vsích pořídku, a sotva původně domácí, nýbrž jen zavlečena, ač na svých místech zdomácnělá. Hojně na Františkově v Brně mezi Chaerophyllum aromaticum (Tomaschek), za vsí Doln. Vistonice po pravé straně silnice do Polavy (Niessl), při školní zdi u Hustopeče a u Šakvic (Schierl), na Blatné, u Seloutek, Kralic, Hrubčic a Otaslavic poblíž Prostějova (Spitzner), skalní stěny u Třebíče (Zavřel), Helfenštýn u Lipníka (Schlosser). Ve Slezsku: rozšířen v Těšínsku (Kolbenheyer), u Opavy (Svěrák) a dle udání též u Krňova.

B. Cerefolium. Plody čárkovité, 2krát delší zobanu. Čnělky delší terče náplodního. Byliny vytrvalé.

1432. A. trichosperma Röm. Schult. (K. divoký.) Lodyha přímá, jemně rýhovaná, větvitá, lysá, nanejvýš pod klouby trochu chlupatá Listy 2—3krát zpeřené, nejdolejší úkrojky 1. řádu dlouze řapíkaté, lístky peřenoklané, s ušty podlouhle vejčitými, hrotitými, krátce štětinatě brvitými, řapíky a rub listů roztroušeně srstnaté. Okolíky stopkaté a přisedlé, paprsky okolíků roztroušeně chlupaté. Obal žádný, obalíčky z 2—3 čárkovitě kopinatých brvitých lístkův. Plody štětinatě mrtnaté. Kořen vřetenovitý.

V. 0·25—0·60 *m.* Plátky bílé. Zápach silně anýzovitý. A. cerefolium *β.* trichospermum Endl., Chaerophyllum trichos. Schult., Scandix cerefol. Hayne.

○ Květen, červen. Výslunné, keřnaté kopce, kamenitá, pustá místa, kraje lesní, porůzný. Františkov u Brna a Veveří! (Makowsky), u Ivančic a Mikulova. — Polavské kopce, nejhojněji u Děvína, přehojný na Hradisku a Karolinině hoře u Znojma, hojný v údolí Dyje mezi Trouznickým mlýnem a Znojmem, v údolí Hradnice pod Hradištěm, u Devíti mlýnův, Milfrouna, na dlouhém Šobesu u Podmole, na Umlauflberku u Nov. Hrádku a j. m. při Dyji (Oborny).

* **A. cerefolium Hoffm.** (K. setý.) Listy, paprsky okolíka a stopky plodů namnoze slaběji chlupaté. Plody hladké, lysé a lesklé, ostatně jako předeš. V. 0·30—0·60 *m.* Scandix cerefolium L., Cerefolium sativum Bess., Chaerophyllum sat. Link.

⊙ Květen, červen. Původem z jižní Evropy, u nás všude pěstovaný a místy zdivočelý. Zdivočelý na Žlutém kopci u Brna a u Kobylí. — Křižová hora u Hustopeče (Schierl), u Klobouk (Steiger), v křoví v dolním parku u Krumlova (Zimmermann), v gymnasijní zahradě v Jihlavě (Reichardt, zámecká zahrada v Mikulově (Domas), u Kroměříže (Schlosser), u Vsetína (Úlehla).

C. Cacosciadium Rchb. Plod podlouhle kopinatý, zobánek svraskalý, víckrát kratší plodu. Okolíky mnohopaprsečné, všecky stopkaté, na konci lodyhy a větví. Oddenek vytrvalý.

1433. A. silvestris Hoffm. (K. lesní.) Lodyha přímá, brázditá, větvitá, lysá neb pod klouby chlupatá. Listy umáleně 2—3krát zpeřené

nejdolejší 2 hlavní úkrojky mnohem menší než celý ostatní list, lístky hluboce střihaně pilovité, s lalůčky podlouhle kopinatými, špičatými. Okolíky řapíkaté, postranní a konečné, často nahloučené neb přeslenité. Stopky a paprsky okolíků lysé. Obal žádný neb 1 lístečný, obalíčky z 5—8široce kopinatých až elliptických, jemně zakončitých brvitých lístků v. Květy z největší části plodné. Čnělky přímé neb skloněné, na plodu odstálé. Plody hladké a lesklé neb roztroušeně drobně uzlinkaté, zdélí neb delší svých stopek. Oddenek vřetenovitě větvitý V. 0·60—1·50 *m.* Plátky nazelenale bílé, dlouho vytrvalé. Listy lesklé. Plody hnědé až černohnědé. Chaerophyllum silvestre L., Cerefolium silv. Bess.

♃ Květen, červen, na podzim opětně. Luka, kraje lesní, křoviště, vlhká místa, lesní rokliny, od roviny až na vyšší předhoří přes 800 m. obecný. Ve vyšších polohách: na Studénkové holi, Opava pod Ovčírnou, u Frant. myslivny, v údolí horní Tisé.

1434. A. nitida Garcke. (K. lesklý). Lodyha přímá, hluboce, brázditá, větvitá, na dolejšku mrtnatá. Listy velmi útlé, ± lesklé, trojeně zpeřené, tři hlavní úkrojky stejně veliké, umáleně zpeřené, s lístky peřenoklanými neb 2krát zpeřéné, s lístky vejčitými neb vejčitě podlouhlými, pilovitě vroubkovanými, jich zuby tupounké neb špičkaté, často 2zubé. Květy krajní plodné v okolíku 2—6, namnoze mnohem větší ostatních neplodných, více samčích. Čnělky trochu rozestálé, as zdélí terče náplodního. Plody kratší neb zdélí svých stopek, hladké a lesklé, někdy roztroušeně drobně bradavkaté. Oddenek vřetenovitě větvitý, přítlustlý. V. 0·50—1·20 *m.* Plátky čistě bílé, opadavé. Podobá se Chaerophyllum hirsutum. Cerefolium nitidum Čelak., A. alpestris W. Gr., A. dubius Kabat, Fl. Gleiw., A. abortivus Jord., Chaerophyllum nitidum Wahlgb.

♃ Květen, červen, v Jeseníku též později. Stinné a vlhké lesy, horní žleby, v hornatých krajinách a horách až k jich hřebenům porůzný. Na Höckově louce u Jihlavy (Pokorny), lesy u zříceniny Chrašťan poblíž Bítova u Vranova (Oborny). Ve východní části: na Javořině a na Javornících u Halenkova. — Lesy u Vsetína (Bubela), u Staříčic a v Lipinském háji u Místku (Gogela). V Těšínsku: po březích Olšavy a přehojný v Grabině (Engler), na úpatí Tulu (Fiek). V Jeseníku: Vysoký pád (Finke), vodopád Opavy a na Nessel-Urlichu (Mayer), Studénková hole, Křemenný příkop (Uechtritz), Petrštýn, Praděd (Wimmer), Velk. kotlina (Finke), Star. ves u Rymařova (Schierl), Karlovská studénka (Fiek) a sice při Bílé Opavě, na Donnerlanu, Šafberku a u Ludvíkova. — Výstup k Mravenčímu vrchu od Wiesenberka nahoru, Illínová bouda, Vlčí jáma, Radersberk u Wiesenberka (Oborny), Teplice (Paul), smrkové lesy u Hubertovy boudy a na Jeleních lukách u Waldenburku (Freyn).

455. Chaerophyllum L. Krabilice.

A) Druhy 2leté s kůlovým kořenem, bez oddenku. Čnělky zdélí neb něco delší terče náplodního. Plátky lysé.

1435. **Ch. bulbosum L.** (K. bulvatá, krkoška). Lodyha přímá, oblá, jemně rýhovaná. větvitá, pod uzlinami stlustlá, doleji srstnatá, nahoře lysá, často sivě ojíněná a červeně skvrnatá. Lišty 3—4krát zpeřené, lístky peřenodílné až peře nokláné, s ušty čárkovitě kopinatými, hoření s ušty úzce čárkovitými, na kraji lysými neb roztroušeně dlouze brvitými. Obal žádný neb 1 lístečný. Lístky obalíčků čárkovitě kopinaté, nebrvité neb velmi poskrovnu ztuha brvité. Plody vejčitě kuželovité. Čnělky delší než silně sploštělý, nízký terč plodní. Hořejší část kořene v hlízku kulatou neb vejčitou naduřelá.

V. 0·50—1·50 *m*. Plátky bílé. Listy travozelené. Myrrhis bulbosa All. Spr.

⊙ Červen, srpen. Vlhké háje, křoviště, mýtiny, v teplejší pahorkatině rozšířená, místy, hojná. V brněnském kraji: od Brna dolů v celé jižní části hojná (Makowsky), jako u Šlapanic (Niessl), mlýnský příkop a Adamův stan u Krumlova (Zimmermann), u Hustopeče (Schierl), Kartouzy, Řečkovice, Bedřichovice, Kolby u Uherčic, Šakvice, Klentice, Milovice. — V Prostějovsku: před Hájem, ve vrboví za Hrdibořicemi, na Blatné (Spitzner). Ve Znojemsku: bažantnice u Kralic poblíž Náměště (Roemer), v nížinách Dyje a kolem Polavy (Oborny). V Olomoucku: za Slavonínem a v jedné hluboké cestě (Mik), u Olomouce (Vogl), u Grýgova (Makowsky). V uh. hradišťském kraji: u Kroměříže (Zahradník), v okolí Uh. Hradiště (Schlögl), u Kojetína (Ripper), v lese Háji a v křoví při silnici do Veselí (Bubela), na Javořině (Holuby), Bažantnice, Žerotín, Štamfaty a j. m. u Strážnice, Radějov, Knězdub, Velká, Mal. Vrbka. — Ve východní části: u rybníků v Říčkách poblíž Bystřice p. H. — Ve vrboví pod Vsetínem a ve vsetínském parku (Bubela), u Hustopeče (Sapetza), na rolích u Brušperka (Gogela). Ve Slezsku: rozšířena v Těšínsku (Kolbenheyer), u Briesenu poblíž Vidnavy v pruském Slezsku (Vierhapper).

1436. **Ch. temulum L.** (K. mámivá). Lodyha přímá, oblá, mělce rýhovaná, větvitá, pod uzlinami trochu napuchlá a jako listy mrtnatá a ± špinavě červeně skvrnatá. Listy 2krát zpeřené, lístky vejčité neb vejčitě podlouhlé, laločnatě peřenoklané, ušty tupé, zašpičatělé, částečně vroubkované. Obalíček z několika čárkovitě kopinatých, brvitých lístků. Plody podlouhle kuželovité. Čnělky zdélí cibulkovitého terče plodního. Kořen vřetenovitý, větvitý, nestlustlý.

V. 0·40—1·00 *m*. Plátky bílé. Listy měkké, kalně zelené. Plody zralé žlutavé.

⊙ Červen, červenec. Kraje lesní, křoví, místa pustá, u zdí a plotů rozšířena, místy obecná, někde i schází. V brněnském kraji: v nížinách a pahorkatině obecná, v hornatých krajinách pořídku, jako kolem Adamova a Oslavan (Makowsky), neroste u Kunštátu a Olešnice (Čupek), pořídku u Babic, na Bučině u Tečic, u Rosic a Veveří, hojněji u Židlichovic a Nosislavi, poruznu ve Vyškovsku. — Na střelnici u Prostějova, u Vrahovic, Krasic, na Zlechově (Spitzner). Ve znojemském kraji obecná, neroste však kolem Náměště (Oborny). V česko-mo-

ravském pohoří velmi pořídku, místy i schází; neroste, jak se zdá, u Jihlavy (Oborny), roste však kolem Třebíče (Zavřel), u Nov. města, Pohledce, pod Rokytnem (Havelka). V Olomoucku: kraj Grýgovského lesa a i jinde kolem Olomouce porůzná (Makowsky), Předmostí u Přerova (Spitzner), u Berouna (Gans), u Milkova (Slavíček), v měšťanském lese u Šumberka (Paul). V uh. hradišťském kraji: hojná u Kroměříže (Palla), u Uh. Hradiště (Schlögl), u Bzence, v lese Háji a při silnici do Veselí (Bubela), od Rohatce až ku Strážnici, Hroz. Lhota, Lipov, Velká. — Ve východní části: obecná u Tučap a Prusenovic (Červinka), obecná u Rusavy (Sloboda), Star. Hamry a na vápně na Kotouči u Štramberka. — U Nov. Jičína (Sapetza). Ve Slezsku hojná: v Těšínsku (Kolbenheyer) v Opavsku a obecná v okolí Vidnavy. Odtud až na předhoří rozšířena (Vierhapper).

B) Bylina s vytrvalým oddenkem. Čnělky 2—vícekrát delší terče plodního. Obalíčky dolů sehnuté.

a) Lístky obalíčku brvité. Plátky lysé.

1437. Ch. aromaticum L. (K. zápašná.) Lodyha přímá, oblá rýhovaná, jako i listy řapíky a pošvy srstnatá neb nahoře dosti lysá, pod uzlinami napuchlá. Listy 2—3krát trojsečné, ku konci jednoduše zpeřené, lístky nedělené, vejčitě podlouhlé, na dolejšku často přísrdčité, zakončité, ostře pilovité. Obal žádný, neb 1—vícelistý, opadavý. Obalíček mnoholistý, lístky jeho jemně zakončité, brvité. Plody podlouhle kuželovité. Čnělky ohnuté, 3krát delší sploštělého terče plodního. Oddenek válcovitý, větvitý, vícehlavý.

V. 0·50—1·00 *m.* Plátky bílé. Plody nažloutlé, největší mezi všemi tohoto rodu. Myrrhis aromatica Spreng.

♃ Červen, srpen. Vlhké křoví a luhy, lesní potoky, kraje lesní, žleby horní, v pahorkatině a v hornatějších krajinách rozšířená, v rovině řídčeji. V brněnském kraji porůzná: Písárky u Brna, údolí Oslavy u Nebovid, u Rosic a Veveří, v údolí Josefském poblíž Adamova, v údolí Punkvy u Blanska (Makowsky)!, na Františkově v Brně (Tomaschek), v Lipníkách u Boskovic (Svěrák), u Kunštátu a Olešnice (Člupek). Ve Znojemsku: v údolí Oslavy od Náměště dolů nezřídka (Roemer), v údolí Dyje roztroušená, jako kolem Bítova, Vranova, Hardeku, Znojma a odtud dolů nezřídka, jako u bohumělického mlýna, u Miemanic a Čule (Oborny). V česko-moravském pohoří: nezřídka kolem Jihlavy, při cestě ku Wetterhofu, u Koskova mlýna (Reichardt), u Obergosu (Pokorny), kolem Dačic (Oborny), Hostětice, Světlá, Mrakotín, Ořechov, Střítež, údolí Nedvědičky, porůzná v Háji u Bystřice n. P., Vršany, nad Rumpoldským mlýnem, Černý les u Zámku Žďáru, Šlakhamry, Neudek. — V Olomoucku a v sev. Moravě: u Olomouce (Vogl), v Grýgovském lese a jinde porůzná (Makowsky), v údolích Jeseníku všude hojná, jako kolem Šumberka (Paul), v údolí horní Tisé, Merty, Moravy, Brané a Krupy (Oborny), Šternberk. — U Janovic (Schierl), obecná v okolí Wiesenberka, Sobotína, Velk. Losína a odtud obecná až k Velvicům a Raškovu, obecná v okolí Hanušovic, Star. města a ještě na Štěpánovském vrchu poblíž Stříbrnic, obecná v okolí Koldštýna, na Berggeistu u Rymařova, Jamrtic, Guntramovic, Budišova. — V uh. hradišťském kraji: u Kostelan (Zahradník), u Březníka u Uh. Hradiště (Schlögl), Javořina (Holuby), zde až skoro

k temenu (Makowsky), Machova luka poblíž Javorníka, Uh. Brod, Bojkovice, Val. Klobouky. — Ve východní části: u potoků u Rusavy (Sloboda), u Vsetína (Bubela), u Rožnova (Dr. K. Hanáček), u Vyzovic (Ig. Pouč), u Štramberka, Nov. Jičína a Hranic (Sapetza), hojná v křovištích u Místka (Gogela), Hradišov, Zděchov, Halenkov, Kičera Čerňanská, hřebenem Javorníků, hojná u Velk. Karlovic, na Milonově, Vysoké, luka u Salajky, Star. Hamry, Ostravice, Frýdland, Metylovská Hůrka u Metylovic, Šenov, Žilina, Mor. Ostrava. — Ve Slezsku: Butosonka pod hřebenem Lysé hory, Malenovice, Pržno, Moravka, Lomna. — Těšín (Kolbenheyer), jako v lese Zabřegu atd., Bogušovice, Koňská, Vítkov, Odry, Krňov, Vrbno, Ludvíkov. — Karlovská studénka (Niessl), obecná v okolí Vidnavy (Vierhapper), Tomašov, Adolfovice, Buchelsdorf, Frývaldov, Lípová. —

* **Ch. aureum L.** (K. zlatoplodá.) Lodyha hranatě rýhovaná, na dolejších uzlinách stlustlá, doleji mrtnatá neb delšími odstálými chlupy srstnatá. Listy nelesklé, měkké, 3krát zpeřené, lístky přitiskle hustě brvité, z dolejška vejčitého, peřenoklaného v kopinatou jednoduše pilovitou špičku povytáhlé, jich ušty kopinaté. Plátky bílé Plody podlouhle kuželovité, hnědé se žebry žlutavými. Čnělky nejvýše 2krát delší než cibulkovitý terč plodní. 0·50—1·20 *m.* Myrrhis aurea All.

♃ Červen, červenec. Meze, kamenitá místa, kraje lesní, křoví, pro území pochybná neb udání v údolí Tisé v severní Moravě novějším pozorováním nezjištěno.

b) Lístky obalíčkův a plátky brvité.

1438. Ch. hirsutum L. (K. chlupatá). Lodyha přímá, oblá, rýhovaná, pod uzlinami sotva napuchlá, nahoře větvitá a jako listy srstnatá neb skoro lysá. L i s t y 2 k r á t t r o j e n ě z p e ř e n é, l í s t k y h l u b o c e p e ř e n o k l a n é, n e s t e j n o s t r a n n ě v e j č i t é, ušty vejčité, pilovité, konečný skoro kosníkový. Obal žádný neb 1lístečný. O b a l í č e k m n o h o l i s t e č n ý, l í s t k y j e h o v e l m i n e s t e j n é, b r v i t é. Plody podlouhle kuželovité, ku konci zúžené. Č n ě l k y z t u h a p ř í m é, n ě k o l i k r á t d e l š í n e ž slabě stlustlý t e r č p l o d n í. Oddenek válcovitý, článkovaný, vícehlavý.

V. 0·40—0·80 *m.* Plátky bílé neb růžové. Pošvy listů dosti nadmuté, brvité. Myrrhis hirsuta Scop.

♃ Květen, červen, v horách později. Vlhká bařinná neb pramenitá místa, stinné lesy, lesní potůčky, v hornatých krajinách a předhoří až do žlebů vysokých hor hojná, v rovině a teplejší pahorkatině neroste. V brněnském kraji: kolem Adamova, v údolí Punkvy u Blanska a na Šenhengstu u M. Třebové (Makowsky), u Svitavy (Niessl), u Pístovic a Protivanova (Spitzner), od Býčí skály až do Křtin, Mal. Bukovina, Holštýn. — V Prostějovsku: ve Vícovském, Repešském a Stinavském žlebu, na Okluce, v Šebestově žlebu, u Drahan, v Chrtanu, u Repech a Baldovce (Spitzner). V česko-moravském pohoří hojná: obecná v lesích kolem Jihlavy (Pokorny), Vilímovský les a v lesích u Heraltic poblíž Třebíče (Zavřel), na úpatí Kohlberku u Slavonic, na trojí hranici zemské u Maryše, v údolí Dyje u Star. Hobzí (Oborny), v Ochoze u Nov. města, v Zátokách za Nov. vsí (Havelka), Mal. Dyjice, Dobrá voda, Javořice a při

potůčku pod ní, Řasná, zde zvláště hojná u rybníka Velk. Pařezitý, les Vykazaný u Světlé, Ořechov, Raděrice, Bystřice n. P., Ždánice, Vítochov, les Bratraňovská u Lhotky, Vlachovice, Tři studně, Vršany, ve skupině Žákovy hory, zde zvláště hojná v lese u Křivého javoru a u Stříbrné studénky, les Rovné doly u Kadova, Žďár, Černý les u Zámku Žďáru, Peperek, Šlakhamry. — V Olomoucku: u Berouna (Gans), u Drahlova (Spitzner), u Roudna (Rieger), měšťanský les u Šumberka (Paul), Domašov, Bradla, Krausenbüschel u Něm. Libin, Rudoltice a v celém okolí Velk. Losina odtud až k Jamrticům a ještě u Guntramovic a Budišova a od Bludova až k Mal. Moravě, Štříbrnicům a Koldštýnu a v celé sev. Moravě všude velmi obecná viz Oest. bot. Zeit. 1886 str. 26. a 1888 str. 56. — V Jeseníku velmi hojná a skoro ve všech žlebech výše položených hor (Oborny), zde na moravské i slezské straně a v pohoří Klads. Sněžníka všude obecná i ve značné výši, skoro až vrcholů dostupujíc, jako na Černém honu u Stříbrnic, u Císařské boudy, Červený vrch, Velk. Jezerník, u Švýcarny, u Frant. myslivny, na Kriechu, u Jelení studénky a na Berggeistu. — Zámecký vrch u Vrbna, u Karlovské studénky, při Opavě pod Ovčírnou, na Petršlýnu a v Křemenném příkopu (Spitzner)! Ve východní části: u Rusavy (Sloboda), porůzná v horních lesích u Vsetína (Bubela), u Rožnova (Kotek), Nov. Jičína (Sapetza), hojná při potocích a struhách kolem Místku (Gogela), Rozsoší u Příkazu, údolí Provazný u Halenkova, Velk. Karlovice, Hluboká poblíž Horn. Bečvy, Peretoňky a Polana u Star. Hamer, Smrk, Skalka u Ostravice, Boškov poblíž Podstátu. — Ve Slezsku: les Gruník na úpatí Lysé hory, Moravka, hojná u Slaviči, Lomna, Vítkov, Loučky, Odry. — Na bílé Visle (Kolbenheyer), kolem Vidnavy porůzná, v horách velmi hojná (Vierhapper).

456. Myrrhis Scop. Cechřice.

* **1439. M. odorata Scop.** (Č. vonná.) Lodyha přímá, dutá, rýhovaná, jakož i listy odstále šedochlupatá. Listy 3krát zpeřené, lístky vejčitě podlouhlé neb podlouhle peřenoklané, jejichž nejdolejší úšty podlouhle vejčité, pilovité. Okolík mnohopaprsečný. Obal žádný, obalíčky 5—7lístečné, z lístků kopinatých, blánovitých, za květu přímo odstálých, as zdélí květův. Paprsky a stopky květní hustě pýřité. Plody veliké až 2·5 mm. dl., tmavohnědé, lesklé, na hranách štětinatě srstnaté. Oddenek vřetenovitý, větvitý.

V. 0·50—1·00 *m.* Plátky bílé. Zápach a chuť silně aromatické. Scandix odorata L., Lindera odorata Aschers.

♃ Květen, červen. V travnatých zahradách, kolem a poblíž chatrčí horských, všude jen pěstovaná a místy zdivočelá, Hanušovice (Paul), v údolích Klads. Sněžníka (Opiz), Filipov, Winkelsdorf, Teplice a j. m. v Jeseníku (Oborny), dle Schlossera též kolem Brunseifu a Rymařova. — U Horn. Tomašova, Waldenburku a Krautenwalde hojná (Vierhapper), v několika exemplářích u studně jednoho stavení při vedlejší se silnicí do Böhmischdorfu rovnoběžné stezce zdivočelá a, jak se zdá, zdomácnělá.

457. Pleurospermum Hoffm. Mázdřinec.

1440. P. austriacum Hoffm. (M. rakouský.) Lysý. Lodyha přímá, dutá, brázditá, nahoře hroznovitě větvitá. Listy trojeně 2krát zpeřené,

vnější úkrojky 2. stupně větší než vnitřní, lístky šikmo podlouhlé, na kraji jemně pilkovitě drsné, dolejším krajem po řapíku úkrojkovém až k dolejšímu páru lístků sbíhající, peřenoklané, na spodu též peřenodílné, ušty hrubě pilovité, zašpičatělé, hoření listy lodyžní menší, méně rozdělované, na plochých kadeřavě vlnitých pošvách. Obal mnoholistý, lístků často peřenodílných neb peřenoklaných, lístky obalíčků kopinaté, dolů sehnuté, nebrvité. Paprsky okolíku a stopky květní jako otrubami poprášené. Žebra plodní s kýlem trochu vlnkovitě zprohýbaným. Oddenek čuprynatý.

V. 0·60—1·50 *m*. Plátky bílé. Listy příkožovitě tuhé. Ligusticum austriacum L.

♃ Červen, červenec, v horách též v srpnu. Skalnatá a keřnatá místa, žleby, úklony, lesní potoky, v Jeseníku a studenější pahorkatině pořídku. U Lomnice (Pluskal), při vchodu do Kateřinského údolí u Adamova 1862 (Theimer). V Jeseníku: na Hockšáru (Meyer), Studénkové holi (Uechtritz), Praděd, Kriech, Velk. (Gr. Fl. a Oborny) a Mal. kotlina, Velk. Jelení hřeben (Oborny), v křoví při silnici od Zighartic do Lípové vpravo u skály složené z pravápna s Bromus asper nezřídka, leč zřídka kvetoucí, u Javorníka (Latzel).

458. Meum Haller. Koperník.

1441. M. mutellina Gärtn. (K. úzkolistý.) Lodyha dole oblá, jemně rýhovaná, nahoře hranatě rýhovaná, jednoduchá, lysá a bezlistá neb nahoře 1—2listá, s 1—2 větvemi. Listy přízemní dlouze řapíkaté, 2—3krát peřenosečné, úkrojky peřenoklané, s ušty úzce čárkovitými, jemně zakončitými, lístky 1. řádu řapíkaté. Obal žádný neb 1listý, obalíčky z více kopinatých, bělomázdritě obroubených lístkův. Paprsky okolíka plodonosného dosti stejné, hranatě brázdité, lysé. Plody vejčitě podlouhlé Oddenek vřetenovitý, čuprynatý.

V. 0·15 - 0·45 *m* Plátky bílé, ponejvíce narůžovělé. Phelandrium mutellina L.

♃ Červen, červenec. Horní luka, výslunné stráně Sudet, zde hojný. Klads. Sněžník (Opiz, Tausch)!, Suchá Kupa. — Hockšár, Koperník, Fuhrmannštýn, Studénková hole, Leiterberk, Praděd, Petrštýn, Vysoká hole, Velk. a Mal. kotlina, Velk. Jelení hřeben, Břidlicová hole, Ztracené kameny atd. (Oborny)! Stráň Černého příkopu poblíž Studénkové hole, Keilig, Velk. a Mal. Jezerník, Švýcarna (Spitzner), Drehberk, Děd, Česněkový příkop, Mědvědí hřeben, Heiligenhübel, vodorovná stezka od Ovčírny k Frant. myslivně, Svinský a Medvědí příkop, na Jezeře, Pecové kameny. — Někdy sahá i hluboko do údolí,: jako u Karlovské studénky a u Tomašova (Grabowski), zde v lese pod Drehberkem u Doln. Tomašova, na úpatí Zámeckého vrchu u Vrbna poblíž obydlí.

459. Conium L. Bolehlav.

1442. C. maculatum L. (B. blamatý.) Lysý. Lodyha přímá, hranatá, mělce rýhovaná, větvitá, sivě ojiněná, dole nachově skvrnitá. Listy 2—3krát zpeřené, na dolejšku často peřenodílné, ušty podlou-

hlými, celými neb stříhaně pilovitými. Obal mnoholistý, nazpět ohrnutý, obalíčky jednostranně vyvinuté, 3—6listé, na dolejšku srostlé. Plod kulatě vejčitý, se stran smáčknutý, nažky 5žebré. Kořen vřetenovitý, bez čupryny.

V. 0·50—1·50 *m.* Plátky bílé. Vnať jedovatá, silně a protivně myšinou páchnoucí.

⊙ Červen—srpen. Vlhké křoví, ploty, kraje lesův, vinic a polí, náspy trati, návsí, v rovině a teplejší pahorkatině porůzný, v hornatějších krajích pořídku. V brněnském kraji: v nížinách dosti hojný, jinde nejistý, neroste kolem M. Třebové (Makowsky), u Ivančic porůzný (Schwoeder), Nosálovice u Vyškova (Spitzner), u Hustopeče (Reiss), Klobouky (Steiger), u Polavy (Schierl), Lanštorf (Ripper), Rajský lesík u Černovic a odtud až do Rajhradu, u Kartouz, Židlochovic, Nosislavi, Vranovic. U Čechovic poblíž Prostějova (Spitzner). Ve znojemském kraji dosti hojný, neroste kolem Náměště, hojný kolem Znojma, jako na Hradisku a Karolinině hoře, ve vesnicích při Dyji kolem Znojma, Hrušovan, Božic, Vrbovce a i jinde v nížinách při Dyji hojný (Oborny), u Mikulova (Ripper), kolem Jihlavy pořídku: Obergoss (Pokorny). V Olomoucku: u Olomouce (Vogl), Hajčínský a Jakobský mlýn (Makowsky), Píňovice (Klanic), Renoty, Dětřichov. — V uh. hradištském kraji: nezřídka u Kroměříže zvláště při Moravě (Palla), u Uh. Hradiště (Schlögl), u Bzence, Uh. Ostroha a jinde obecný (Bubela). Ve východní části: vlhké křoviny u Prusenovic a Jankovic (Červinka), pořídku u Rožnova (Kotek), ve vsi Žilině u Šenova a Ženklavy (Sapetza). Ve Slezsku: v Těšínsku (Kolbenheyer), za parkem a v Slavkovském háji u Opavy (Svěrák), v okolí Vidnavy pořídku, jako u Vlčic (Bílek).

460. Coriandrum L. Koriandr.

* **C. sativum L.** (K. setý.) Lysý. Lodyha oblá, jemně rýhovaná, větevnatá. Listy rozdílné, dolejší jednoduše zpeřené neb jen peřenoklané, s úkrojky vejčitými, peřenoklanými a s ušty vejčitými, vroubkovaně zubatými, hořejší 2—3krát zpeřené, s lístky často peřenodílnými a ušty čárkovitými. Obal žádný neb 1lístečný, obalíčky jednostranné ze 3 šidlovitě štětinkovitých lístkův. Plod kulatý.

V. 0·30—0·50 *m.* Plátky bílé neb načervenalé. Smrdí štěnicemi.

⊙ Červen, červenec. Původem z jižní Evropy, pěstuje se zvláště hojně v jižní části pod širým nebem a někdy i zdivočuje. Pěstuje se: ve znojemském, jaroslavickém a mikulovském okresu a kolem Ivančic a Brna (Oborny), porůznu v zahrádkách u Prostějova (Spitzner), zdivočelý kolem Brna (Reissek), kolem Litobratřic (Zimmermann), v botanické zahradě při paedagogiu mužském na St. Brně, u Kartouz, Rousinova atd. — Jednou u nádraží prostějovského zdivočelý (Spitzner), u Drnoholce a Mikulova (Ripper), u Jaroslavic, Strachotic, Znojma a 1884 též u Olbramova kostela (Oborny), pěst. u Nov. města (Havelka).

85. Lythrarieae Juss. Kyprejovité.

Rody:

1. Květy 5—6četné. Kalichovitá číška smáčknutě zvonkovitá, krátká, 12zubá. Plátky nepatrné neb žádné i s 5—6 tyčinkami do spodu číšky vetknuté. Tobolka 2pouzdrá, mnohosemenná, nepravidelně se trhající.

461. *Peplis.*

2. Květy 4—6četné. Kalichovitá číška 8—12zubá. Plátky 4—6 do hořejšího kraje, tyčinky v 1—2 kruzích do prostředka číšky neb hlouběji vetknuté. Tobolka 2pouzdrá, nepravidelně se trhající neb pouzdrosečně pukající.
462. *Lythrum.*

461. Peplis L. Kuřinec.

1443. P. portula L. (K. kalužní.) Lodyha položená neb vystoupavá, někdy i ve vodě plynoucí, větevnatá, větví často na dolejšku kořenujících, obyčejně načervenalá. Listy po 2 sblížené, podlouhle opakvejčité, tupé, celokrajné, řapíkaté, lysé. Květy jednotlivě úžlabní, 6četné, kratičce stopkaté s 2 listenci. Tobolka kulatá, z číšky 12žebré trochu vyčnívající.

D. 0·05—0·20 *m*. Plátky růžové, přemalinké a záhy opadavé neb žádné.

⊙ Červenec—podzim. Příkopy, kaluže, břehy řek a rybníkův, vlhká dříve zaplavená místa, v rovině a pahorkatině rozšířen, někdy i v hornatějších krajinách. V brněnském kraji: porůzný v střední části, v jižní hojnější při Dyji, mezi Nov. mlýnem a Milovicemi a ještě u Božinky (Makowsky), v písku Křetinky u Letovic (Niessl), u Kunštátu a Olešnice (Člupek), břehy Svratky u Pisárek (Oborny), Kobylí, Vistonice, Šakvice, Břeclav, Star. Břeclav, Lanžhot. — V mokřadech za Maršenem u Bousína poblíž Prostějova (Spitzner). Ve Znojemsku porůzný: kraje rybníků kolem Náměště, u Vokarce (Roemer), u Drnoholce, Frelešdorfa a Nov. Přerova (Oborny), u Nov. Sídla (Ripper). V českomoravském pohoří: příkopy mezi Lesním dvorem a Wetterhofem u Jihlavy (Pokorny), hojněji jižně odtud: Sicherské rybníky, lesní rybníky mezi Slavonicemi a Dačicemi, u Mutišova, Nov. vsi, Rudolce, Dačic, zde přehojný u horn předměstí, u Marýše, na lukách pod Kohlberkem u Kadolce poblíž Slavonic, u Lipolce a Valtinova a j. v okolí Dačic a Slavonic hojný (Oborny), u Nov. města, Nov. vsi, Vlachovic, Lhotky, Žďáru a Březí (Havelka), u Černice, Telče a porůzný po břehách rybníka u Včelňova. — V Olomoucku: u Olomouce (Vogl), břehy Moravy u Klášt. Hradiska (Reissek), za Hajčinským mlýnem u Olomouce a na Sv. kopečku (Makowsky), u Berouna (Gans), hojný u Zábřeha (Panek), v příkopech lučních mezi Wiesenberkem a Velk. Losinem, u Filipova (Oborny), u Uh. Hradiště (Sapetza). Ve východní části: kaluže u cihelny na Jelenové u Vsetína (Bubela), ve Vys. lese u Nov. Jičína, u Hustopeče a Frýdku (Sapetza), v údolí Ostravice nad Frýdlandem až k Star. Hamrům (Oborny), u Místku a Mal. Kunčic (Gogela). Ve Slezsku: v Těšínsku (Kolbenheyer), od Vidnavy až k Nise hojný, v jedné tůni nad Hukovicemi, u Červené vody (Vierhapper), u Dětřichovic (Rieger).

462. Lythrum L. Kyprej.

A) Květy namnoze s 6 tyčinkami, v úžlabí listů postavené, hluboko na dolejšku lodyhy začínajíce, jednotlivé neb po 2. Hlavní květ v každém úžlabí s 2 stálými, bělavými listenci. Byliny jednoleté.

1444. L. hyssopifolia L. (K. isopolistý.) Lodyha přímá neb vystoupavá, 4hranná, namnoze od dolejška větevnatá, větví nestejných, prutovitých, obloukovitě vystoupavých. Listy sivozelené, střídavé, dolejší skoro střičné, podlouhlé neb čárkovitě kopinaté, celo-

krajné, špičaté, k dolejšku zúžené. Květy úžlabní kratičce stopkaté. Vnější zuby kališní kopinaté, 2krát delší vnitřních 3hranných. Tobolka válcovitá.

V. 0·10—0·30 *m*. Plátky malé, světle nachově lilákové, opadavé. Tyčinky asi v polovici kališní trubky vynikající.

⊙ Červenec—září. Břehy, příkopy, zaplavovaná místa, v střední a jižní části velmi rozšířen, jinde porůzný neb schází. V brněnském kraji: zvláště v jižní části rozšířen, jako u Měnína, Židlochovic!, Pavlovic! a Čejče! a na sever ještě u Linhartic poblíž M. Třebové (Makowsky), při Třebovce a u Jevišovského potoka (Czerny), u Komárova (Reissek), Lanštorfa (Ripper), Nosislav, Terezov, Brumovice, Šardice, Kobylí, Šakvice, Polava, Břeclav, Nov. ves, Lanžhot. V Prostějovsku: u Vrahovic, na Valové u hráze (Uličný), u Sv. Anny v Drozdovicích, na Hloučele u kostipalny (Spitzner). Ve Znojemsku: podél Dyje od Drnoholce a Příklud dolů až k Břeclavi (Makowsky), u Mušova, Vistonic (Schlosser)!, u Mikulova (Reissek)!, a Hrušovan (Oborny)!, hojněji u Frelešdorfa a Nov. Přerova, jako též u Hevlína a Šanova (Ripper). V Olomoucku: u Černovíra hojný (Makowsky), řidčeji u Nov. sadů poblíž Olomouce (Oborny) a na sever ještě u Leštiny poblíž Zábřeha (Panek). V uh. hradištském kraji: na jednom písčitém poli u Plešovce o 1 kuse (Palla), u Jarošova a Uh. Hradiště (Schlögl), u Hodonína (Hochstetter), při vstupu do Hodonínského lesa, v levo od cesty do Čejče (Uechtritz). Ve východní části: naplavená místa blíže Hradiska u Dobrotic pořídku (Červinka), u Bystřice p. H. (Sloboda), neroste u Vsetína, (Bubela), dle Sapatzy u Hranic. Ve Slezsku: při Opavě u Bransdorfu poblíž Krňova (Fiek, W. Fl.), u Darkova a Fryštátu (Kotula), hojný u Červené vody (Vierhapper), u Vlčic a při Bílém potoku u Sörgsdorfu (Latzel).

B) Květy na konci lodyhy v klase, s 12 tyčinkami ve 2 nestejně vysokých kruzích. Listence květů záhy opadavé, na dolejšku stopky květní. Byliny vytrvalé.

1445. L. virgatum L. (K. prutnatý.) Lysý. Lodyha příma neb vystoupavá, tupě 4hranná, namnoze prutovitě větevnatá. Listy skoro stříčné, v krátký řapík zúžené, neb na dolejšku zaokrouhlené, na kraji pilovitě drsné, v listeny přecházející. Klas volný ze svazečků 2—3květých, nahoře z jednotlivých květův. Stopky květní $1/3$ zdéli kalicha. Kališní zuby obou řad skoro stejně dlouhé, vnější čárkovitě šidlovité, vnitřní 3hranné. Tobolka podlouhle vejčitá. Oddenek dřevnatý, přímo větevnatý.

V. 0·40—1·00 *m*. Koruna světle nachová. Bylina drobnější a květy menší než u L. salic.

♃ Červenec, srpen. Vlhká luka, příkopy, zaplavená místa nížin, v jižní části hojný, jinde velmi pořídku. Druhdy u Julianova u Brna, nyní zašel, u Mikulova, podél Dyje od Nov. mlýna až k Lednici a Břeclavi (Makowsky), u Podivína a Příklud (Uechtritz), Rajský lesík u Černovic, u Ponavky a Červeného mlýna a j. u Kartouz, Hustopeč, Terezov, Čejč, Polava, Selce, St. Břeclav, Obora a j. m. u Poštorny. — U Hodonína (Makowsky). V Těšínsku: u Jablunkova (Kolbenheyer), u Kylešovic na Moravici a u Opavy (Mückusch, v novější době J. N. Bayer).

1446. L. salicaria L. (K. obecný, vrbice, vrbina). P ý ř i t ý neb k r á t c e s r s t n a t ý, na dolejšku někdy i lysý. Lodyha přímá, tupě neb přiostřeně 4hranná, namnoze jednoduchá. L i s t y s k o r o s t ř í č n é n e b p o 3, p ř í s e d l é, ze srdčitého spodu podlouhle kopinaté neb kopinaté, pokraji drsné, na líci namnoze lesklé a lysé, v listeny přecházející. Klas hustokvětý, ze svazečků 2—6květých, sblížených, v lichopřeslen postavených. Stopky květní vícekrát kratší kalicha. Kališní zuby vnitřní 3hranné, lysé, o polovic kratší vnějších, šidlovitých, srstnatých. Tobolky podlouhle vejčité.

V. 0·50—1·00 *m.* Koruna nachová, dosti veliká.

♃ Červenec—září. Vlhká luka, Příkopy, břehy řek a rybníkův, vlhké křoví, obecný od roviny až do nízkého předhoří as k 400 m. U Rožnova (Kotek) a ještě u Trojanovic, Bludova a Frývaldova.

86. Řád. Rhamneae B. Brown. Řešetlákovité.

Rody:

1. Květy mnohomanželně 2domé, namnoze 4četné. Číška trubkovitě zvonkovitá, s kalichem 4dílným. Plátky bez nehtův. Čnělky 2—4klané. Peckovice s 1—5 jednosemennými, tenkými peckami. Hřbetní rýha semena hluboká. Dělohy tenké, souběžně s rýhou ohnuté, za klíčení nad zemi vystupující. 463. *Rhamnus.*

2. Květy obojaké, 5četné. Číška trubkovitě zvonkovitá, s kalichem 5 dílným. Plátky nehetnaté. Čnělka s bliznou hlavatou. Peckovice s 2—5 peckami. Semeno smáčknutě 3hranně čočkovité, s postranním výkrojkem, bez rýhy. Děloby tlusté, při klíčení v osemení pod zemí zůstávající. 464. *Frangula.*

463. Rhamnus Haller. Řešetlák.

1447. R. cathartica L. (R. počistivý.) Keř s v ě t v e m i t r n e m u k o n č e n ý m i. Pupeny se šupinami obalnými. L i s t y řapíkaté, skoro s t ř í č n é, v e j č i t é n e b e l l i p t i c k é, zašpičatělé, 2 k r á t d r o b n ě ž l á z n a t ě p i l o v i t é, s 2—3 obloukovitými, pobočnými žebry, některé listy, zvláště nejdolejší na větvích okrouhlé, tupé na dolejšku často přísrdčité, řapíky několikrát delší než úzké opadavé palisty. Květy na dolejšku mladých listnatých haluzek, v úžlabních, chudokvětých svazcích. Kališní ušty kopinaté, na ♂ květu nazpět ohnuté. Peckovice kulatá. R ý h a s e m e n e s k r a j i k s o b ě p ř i l é h a j í c í m i, v h l o u b c e r o z š í ř e n á.

V. 1·50—3·00 *m.* Květy zazelenalé, vonné. Peckovice černá počišťující.

♄ Květen, červen. Na keřnatých, kamenitých stráních, kraje vinic, světlé háje, křoví, v celém území rozšířen, v předhoří řídčeji, zde až k 500 m. Kolem Brna, Prostějova (Spitzner), Znojma (Oborny), Jihlavy (Pokorny), pod strání v lese Dařikovci za Petrovicemi (Havelka), Olešnice (Čl upek), na Javořině (Holuby), u Rusavy (Sloboda), Vsetína (Bubela), Rožnova a Nov. Jičína (Sapetza).

β) pumila Berdau Fl. Cracov. Keř nižší. Listy malé, v řapík zúžené, po kraji, na nervech a vespod chlupaté, řapíky obyčejně měkce chlupaté. R. saxatilis W. Gr.

Na skalách pořídku. Údolí Dyje u Znojma (Oborny), Víska u Opavy (W. Gr.), údolí Rokytné u Krumlova.

464. **Frangula Haller. Krušina.**

1448. F. alnus Mill. (K. obecná.) Keř s větvemi beztrnými. Pupeny bez šupin obalných. Listy zřetelněji střídavé, z mládí řasnatě složené, lepké, elliptické neb opakvejčité, celokrajné až slabě vykrajované, vespod na nervech přitiskle chlupaté, posléze přílysé, po obou stranách s 8 i více šikmými, rovnoběžnými, podél kraje listového se spojujícími, vyniklými žebry. Květy úžlabní stopkaté, podél letorostu nahoře chlupatého v svazcích 2-vícekvětých. Kalich 5zubý, zuby 3hranně kopinaté, přímé. Peckovice kulatá.

V. 1·50—3·50 *m.* Plátky malinké, bílé. Peckovice nejprv červené, pak černé. Rhamnus frangula L.

♄ Květen—září. Lesy, křoví, keřnaté stráně, mokré olšiny, u potokův, od roviny až na hory do oblasti Sorbus dosahující; jako na Pradědu a ve Velké kotlině (Uechtritz a Oborny).

87. Řád. Ampelideae Kunth. Révovité.

465. **Vitis L. Réva.**

Kalich 5zubý, opadavý. Plátků 5 s konci svými spojených a na dolejšku obříznutě opadávajících. Tyčinek tolikéž. Blizna hlavatě terčovitá. Bobule 2—3pouzdrá.

* **V. vinifera L.** (R. vinná.) Listy srdčitě okrouhlé, 3—5laločné, hrubě špičatě zubaté, z mládí na rubu vlnatě huňaté, posléz olysající až zcela lysé. Palisty příblánovité, úponky vidličnatě větvité, tak jako květenství naproti listům stojící. Květy obojaké, u zdivočelé byliny často mnohomanželně 2domé, drobné, žlutavozelené, v kytkovitých latách. Kmen vyhání ročně popínavé listnaté výhonky.

♄ Červen. Pochází z Kavkazu, v nejnovější době byla prof. Škorpilem též na Balkáně samorostlá nalezena. Pěstuje se v nejrůznějších odrůdách ve velkém: v okresu znojemském, jaroslavickém, mikulovském, krumlovském (Oborny), hustopečském, vyškovském, kyjovském a uher.-hradišťském, zde ještě v okolí Strážnice a 1860 ještě u Velké. Na vinohradech kosířských, u Prostějova, kdež v 15. a 16. století se pěstovala, nyní jen poskrovnu zdivočelá (Spitzner), zřídka na polích u Prusenovic, Bílasku a Domaželic pěstovaná (Červinka). Kolem Brna: u Židenic, Obřan, Husovic, Kartouz, na Žlutém a Červeném kopci, u Černovic atd.

*Ampelopsis quinquefolia Mchx (Réva pětilistá, divoká). Kmen vyhání popínavé až 12 m. v. listnaté výhonky. Listy 3—5četné, lysé, lístky vejčité neb podlouhlé, zašpičatělé, hrotitě pilovité. Květy v latě chocholičnaté oproti

listům neb na konci větví postavené. Bobule černomodré. Pochází ze Severní Ameriky, u nás se zhusta pěstuje a jen zřídka zdivočuje, jako na Hofberku u Mor. Třebové (Czerny).

88. Řád. Celastrineae R. Brown. Brslenovité.

466. Evonymus L. Brslen.

Květy 4—5četné, plátky na kraji terče a tyčinky do samého terče vetknuté. Tobolka 3—5pouzdrá, 3—5hranná, pouzdrosečně 3—5chlopná, pouzder 1semenných.

1449. E. vulgaris Scop. (B. obecný, kněžské čepičky, kvadrátky.) Keř s lysými a hladkými, z mládí 4hrannými, později příoblými větvemi. Listy lysé, podlouhlé, elliptické až široce vejčité, dolejší tupé, hoření zakončité, velmi drobně pilovité. Květy ponejvíce 4četné, v úžlabních 3—7květých vrcholících, stopky vrcholíčků sploštělé, přímé. Plátky podlouhlé, od sebe oddálené. Tobolky tupě 4hranné, nejprvé růžové, posléz karmínové. Semeno miškem oranžovým celé obalené.

V. 0·50—3·00 *m.* Plátky malé, zelenavě bílé. Osemení bělavé, semena způsobují vrhnutí. E. europaeus v. tenuifolius L. Odr. *β)* ovalifolius Tausch. Listy široce vejčité.

♄ Květen, červen. Křoví, háje, keřnatá a výslunná místa, kraje lesní, u cest, v celém území až k 500 m. rozšířen, ve vyšších polohách, kolem Jihlavy (Pokorny), kolem Rožnova (Kotek), kolem Místku (Gogela) a v Těšínsku (Oborny), *β)* u Seloutek a pod Chlumem u Prostějova (Spitzner) u Brna a j.

1450. E. verrucosa Scop. (B. bradavičnatý.) Keř s větvemi oblými, hustě žláznatě bradavkatými. Listy stříčné, lysé, elliptické neb podlouhle elliptické, zašpičatělé, drobně pilovité. Květy velmi ploché, namnoze 4četné, ve vrcholících dlouze stopečných, úžlabních, chudokvětých, jich stopky nitkovité, odstálé, nesploštělé. Plátky široké, okrouhlé, terč květní červenohnědý. Tobolky 4laločné, tupohranné. Semeno černé, miškem pomerančovým až krvavě červeným na polo zaobalené.

V. 1·00—2·50 *m.* Plátky zazelenalé, červeně tečkované.

♄ Květen, červen. Kamenité a keřnaté kopce, křoví, meze, háje, v střední a jižní pahorkatině rozšířen, jinde pořídku, aneb jen zdivočelý. V brněnském kraji porůzný, zvláště na vápně (Makowsky), Písárky u Brna, Jundrov, kolem Bilovic, Adamova, Boskovic, Černovic, v okolí Miroslavi, údolí Rokytné a Marianská studénka u Krumlova, na Leskouně a Polavských kopcích (Oborny), u Lomnice (Pluskal), v Lipníkách u Boskovic (Svěrák), u Šlapanic a Rosic (Niessl), návrší kolem Klobouk (Steiger), Líšeň, Ochoz, Hády a j. m. u Obřan, Cacovice, Sv. Antoníček, Řečkovice, Čebínka u Čebína, Tišnov a ještě u Štěpánova, Bystrc, Veveří, Žlutý a Červený kopec u Brna, Kohoutovice, Střelice, Ivančice, Hustopeč, Kobylí, Velk. Pavlovice, Obecný les u Vedrovic, Břeclav,

Star. Břeclav, Poštorna, Nov. ves. — V Prostějovsku: pouze na Obrově noze u Otaslavic a u Stínavy (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště obecný (Roemer), u Mikulova, hojný v údolí Dyje od Bílova dolů až ku Znojmu, u Milfrouna, Tasovic, v údolí Leskavy a Hradnice u Znojma, v údolí Jevišovského potoka (Oborny). V česko-moravském pohoří: u Jihlavy jen na Heulosu sázen, divoce nikde (Pokorny), křoví u Ptačova, poblíž Třebíče (Zavřel), v údolí Dyje pod Star. Hobzím až k Václavovicům pořídku (Oborny), u Velk. Meziříčí, též na Niváčh u Vosové. — V Olomoucku: ojediněle u Lešťiny, poblíž Zábřeha (Uechtritz). V ostatní části: u Kroměříže (Oborny), v lese u Mutěnic (Schierl), porůzný na Sv. Florianku, v lese Háji a zde onde při krajích polí kolem Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), u Rusavy, Holešova a na j. m. v okolí nezřídka (Sloboda). Ve Slezsku: kolem Jaworze u Bělska (Kolbenheyer).

89. Řád. Staphyleaceae Bartl. Klokočovité.

467. Staphylea L. Klokoč.

1451. S. **pinnata** L. (K. zpeřený.) Keř neb strom. Listy střičné, přílysé, lichozpeřené, 5—7četné, lístky vejčité neb elliptické, zakončité, drobně pilovité, na dolejšku s 2 malými blánovitými palístečky, konečný lístek často 2—3sečný. Květy v konečných, dlouze stopkatých, převislých hroznovitých latách. Plátky zvonkovitě skloněné. Tobolka velká, nadmutá, vejčitě okrouhlá, 2—3laločná, 2—3pouzdrá.

V. 1·50—4·00 m. Plátky bílé, vně trochu narůžovělé. Listy mdle lesklé, vespod nasivělé.

♃ Květen, červen. Světlé háje, křoviny, obrostlé a kamenité stráně, žleby, ve střední a jižní části porůzný, jinde řidčeji, leč ne vždy samorostlý. V brněnském kraji: v Písárkách u Brna, v údolí Svitavy od Brna až k Adamovu, hojný na Polavských kopcích (Makowsky), Hády při cestě k Šemberovým skalám, v Rajském lesíku u Černovic, u Ořechova a Boskovic, zde snad jen pěstován (Oborny), lesy u Polehradic, Nikolčic a Divák (Schierl), v lese nad Martinicemi u Klobouk (Steiger), Sv. Antoníček, Klajdovka, Malostovice, Drásov, Tišnov, Štěpánov, Komín, Bystrc, Veveří, Holedná u Jundrova, Čertův žmol a j. m. u Kohoutovic, Sokolnice, Vyškov, les Hřibecí u Osvětiman, Dražůvky. — U Prostějova poskrovnu zdivočelý, na př. u Seloutek (Spitzner). — Ve Znojemsku: na Mikulovských kopcích, v údolí Dyje od Vranova níže až ku Znojmu, ve Frauenholce u Tasovic, na Pelcberku u Milfrouna, v údolí Fugničky u Hardeku, na Kozí stezce u Lukova, v údolí Jevišovského potoka, též u Hrušovan (Oborny). U Uh. Hradiště velmi porůznu (Schlögl), zřídka na Javořině (Holuby). V ostatní části jen pěstován a pak zdivočelý; jako u Kroměříže (Oborny), u Žiliny (Pat. J. Marek), u Fulneku jen v zahradách (Sapetza), též v okolí Místku jen pěstován (Gogela). — Ve Slezsku: Opava, Životice (Svěrák), v selských zahradách v Těšínsku zhusta pěstován (Kotula).

90 Řád. Hippocastaneae DC. Jirovcovité.

468. Aesculus L. Jirovec.

* **Ae. hippocastanum** L. (Kaštan koňský.) Strom s listy prstnatými, střičnými, namnoze 7četnými, lístky klínovitě opakvejčité, náhle

zakončité, nestejně vroubkovaně pilovité. Palisty žádné. Květenství kytkovitá lata, složená z dvousměrných vrcholíkův. Kalich zvonkovitý, jeho zuby široce vejčité, zaokrouhlené. Plátky 4—5, zvonkovitě rozložené. Tyčinek obyčejně 7, sehnutých. Tobolka kulatá, štětinatá.

V. 18·00—24·00 *m.* Plátky bílé se žlutými a červenými tečkami.

♃ Květen, červen. Původem z Asie a z hor sev. Řecka, kolem vesnic a měst, v sadech a u silnic zhusta sázen. Zdivočelý v bažantnici u Sedlešovic (Oborny). Ae. rubicunda Lois. (J. červenokvětý), též někdy u nás se pěstuje.

91. Řád. Acerineae DC. Javorovité.

469 Acer L. Javor.

Květy jedno- nebo dvoudomě mnohomanželné. Kalich namnoze 5dílný. Plátkův obyčejně 5. Tyčinek 8, s nitkami zřetelnými.

A. Květy v přímých vrcholičnatých latách. Listy s choboty tupě vykrojenými.

1452. A. campestris L. (J. polní, babyka.) Strom neb keř se vstřícnými, srdčitě 5laločnými, n a r u b u a s p o ň v m l á d í p ý ř i t ý m i, v úžlabí žil a na žilách samých vousatými, posléze často lysými l i s t y, l a l o k y t u p o u n k é, chobotnatě 2—3 laločné, s l a l ů č k y t u p ý m i, řídčeji nejcelejšími. Květy v přímých, posléze převislých, vrcholičnatých latách. Plátky zelené a jako kalichy a stopky chlupaté. Křídla plodu skoro rovnovážně odstálá aneb i nazpět ohnutá neb trochu ku předu namířená. Plody buď větší, s křídly 25 mm. dl. a 9—10 mm. š., neb menší, s křídly 12 mm. dl. a 5 mm. š. *β*) microcarpum Tausch. Plody namnoze lysé; řídčeji hustě pýřité *γ*) hebecarpum Tausch. Jiná odrůda *δ*) palmatisectum Ortm. sp. má listy hluboce zastřihávané, s úkrojky úzkými, podlouhlými. *ε*) austriacum Tratt. s přišpičatělými laloky listovými.

V. 10·00—15·00 *m.* Strom neb keř, jako keř někdy s křídly korkovými na větvích, kvete hned, jak listy vyrazí.

♃ Květen. Lupenaté lesy, křoví, meze, cesty, v rovině a teplejší pahorkatině rozšířen, v předhoří pořídku. V střední a jižní části obecný. V severní Moravě ještě u Berouna (Gans), u Zkamenělého zámku u Milkova (Spitzner), u Šumberka (Paul). U Prusenovic (Červinka), u Rusavy (Sloboda), u Rožňova (Kotek), hojný u Nov. Jičína (Sapetza), v křovištích mezi Stařicí a Brušperkem, v Lipinském háji a na Zámecké hoře u Frýdku (Gogela). — Ve Slezsku: nezřídka kolem Těšína (Kolbenheyer) a odtud až na Tul (Fick), u Přezarovic (Uechtritz sen.), u Hradce (Mayer), u Zimrovic (Svěrák), kolem Vidnavy 1872. *ε*) dle Schlossera v jižní části.

1453. A. platanoides L. (J. mléčný, mléč.) Strom. L i s t y srdčité, 5laločné, l y s é, v e s p o d l e s k l é, v úžlabí žil bělovousaté, laloky rozestálé, přední 3 skoro s rovnoběžnými kraji, zpředu chobotnatě laločnaté neb hrubě zubaté, s l a l ů č k y d l o u z e a j e m n ě

zakončitými. Květy v přímých, posléze převislých, vrcholičnatých latách. Koruny a kalichy světle žlutozelené, i se stopkami květními skoro lysé. Křídla plodů skoro rovnovážně odstálá a jako plody lysá.

V. 15·00—20·00 *m*. Květy se otvírají zároveň, když listy raší, aneb ještě trochu dříve. Řapíky chovají mléko.

♃ Duben, květen. Horské lesy, kraje polí, břehy, v studené pahorkatině a předhoří hojný, leč vždy ojedinělý, místy též schází, v rovině zhusta sázen.

B. Květy v převislých, dole trochu složitých hroznech. Listy vespod sivozelené, jejich choboty dosti špičaté.

1454. A. pseudoplatanus L. (Klen.) Strom hladkokorý. Listy ze srdčitého neb uťatého dolejška 5laločné, na rubu podle žil a v jich úžlabí bělohuňaté neb i roztroušeně chlupaté, a v mládí hedbávitě huňaté; úkrojky nestejně hrubě vroubkovaně pilovité, zakončité, s koncem přitupělým. Plátky a ušty kalicha nazelenalé. Tyčinky dole huňaté a u květů ♂ 2krát delší plátků. Křídla dvojnažky ku předu napřažená, často skoro rovnoběžná.

V. 20·00—25·00 *m*. Květy se rozvíjejí po dokonalé vyspělosti listův.

♃ Květen, červen. Kamenitá, skalnatá a keřnatá místa, břehy, v studenější pahorkatině a předhoří až k hranici stromové do 1200 m. rozšířen, v teplejší pahorkatině a rovině jen sázen. Často též ve větších skupinách, jako kolem Jihlavy: zde na nejvyšších kamenitých kopcích v malých skupinách (Pokorny), na Javořině u Javorníka (Oborny), kolem Telče, na Javornících u Halenkova atd. — Na svazích drahanského a bousínského hájemství u Prostějova hojněji, v ostatních jen tu a tam vtroušen (Spitzner), Horní les u Kroměříže (Palla). Neroste kolem Bzence (Bubela), na kopci Sv. Rocha u Javorce a Mikovic, blíže Uh. Hradiště jen poskrovnu (Schlögl), poskrovnu v poříčí Ostravice u Místku (Gogela). * Mimo to pěstují se u nás ještě následující druhy javorů: A. negundo L., A. pensylvanicum L., A. tartaricum L., A. dasicarpum Ehrh., A. monspessulanum L.

92. Řád. Rutaceae Juss. Routovité.

470. Dictamnus L. Třemdava.

Květy poněkud 2stranně souměrné, 5četné. Kalich 5dílný, opadávající. Plátky kopisťovité, nehetnaté, nestejně veliké. Tyčinek 10 dolů sehnutých, koncem vystoupavých. Tobolka krátce stopkatá, 5laločná, chruplavkovitá, vnitřní vrstva stěny plodní 2chlopná, od zevnitřní slupky zpružně se oddělující.

1455. D. albus L. (T. bílá.) Lodyha přímá, namnoze jednoduchá, mrtnatá, nahoře jakož i v květenství lesklými skořicově hnědými olejnými žlázkami posetá. Listy lichozpeřené, 6—3jařmé, lístky průsvitavě tečkované, elliptické neb podlouhlé, špičaté, drobně pilovité, řapíky úzce křídlaté. Květy veliké, v konečné latě. Nitky nahoře žláznaté.

Laloky tobolky tupé, napříč svraskale žilnaté, žláznatě chlupaté. Oddenek větvitý, bělavý.

V. 0·50—1·00 *m.* Koruny světle růžové s nachovými žilkami, pořídku bílé. Semena černá. Zápach silně skořicový. D. fraxinella Pers.

♃ Květen, červen. Kamenité a keřnaté kopce, úklony, skály, křoví, ve střední a jižní části rozšířena, jinde velmi porůzná. V brněnském kraji: nezřídka na Hádech u Obřan, Polavské kopce, u Židlochovic, Nosislavi a Čejče (Makowsky)!, dle prof. Svěráka též u Boskovic; Němčany u Slavkova (Niessl)!, u Ivančic (Schwoeder)!, Sv. Florianek! a skály Křížové hory u Krumlova (Zimmermann), Leskoun u Vedrovic (Oborny)!, velmi hojná v lesích u Hostěhrádek blíže Klobouk (Steiger), Lišeň, Ochoz, hojná na Mordovně, na Kozině u Hořic a Babím lomu u Nebovid, Střelice, Slavkov, Hájek u Mal. Lovčiček, Větrník u Dražovic, Vranovice, Kolby u Uherčic, Hustopeč, Kurdějov, Hrádek u Morkůvek, luční úklony u Krumvíře, Sovinky a j. m. u Kobylí, les Hájek u Velk. Pavlovic, v údolí Rokytné u Krumlova. — Neroste v okolí Prostějova (Spitzner). Ve Znojemsku: ve Frauenholcu u Tasovic, Pelcberk u Milfrouna, Milfrounská stráň u Nesachleba, v údolí Dyje od Devíti mlýnův až ku Znojmu, Purkrábka u Těšatic a Suchohrdlí, Kozí stezka u Lukova, návrší u Rochovan (Oborny). V uh. hradišťském kraji: u Hodonína (Makowsky), les u Mutěnic (Schierl), křoviny na Dúbravě u Bzence (Uechtritz). Ve Slezsku: mezi Koňskou a Star. Lišnou (Kotschy), v křoví u velké louky na Tulu (týž), zde již drahnou dobu nebyla více nalezena (Kolbenheyer).

* **Ruta graveolens L.** (Routa obecná). Listy šedozelené, umaleně 2—3krát zpeřenodílné, úkrojky klínovitě podlouhlé až klínovitě čárkovité, konečný opak vejčitý, tupý, hrotitý. Plátky žluté v nehet náhle zlažené, vyduté, mnohem delší kalicha. Laloky tobolky přítupé. U nás jen v zahradách pěstovaná; hojně v zahradách brněnského kraje (Makowsky), u Nov. města (Havelka), též u Tišnova, u Prostějova (Spitzner), u Bystřice n P. — U Tučap (Červinka), u Rožnova (Kotek), u Místku (Gogela).

93. Řád. Terebinthaceae DC. Škumpovité.

* Rhus L. Škumpa.

Kalich 5dílný. Plátkův a tyčinek 5. Semenník zakrněním 1pouzdrý, s 3 čnělkami. Peckovice suchá, namnoze 1semenná.

* **R. typhina L.** (Š. ocetná.) Malý stromek neb keř, se silnými hustě huňatými letorosty. Listy lichozpeřeně mnohočetné, lístky podlouhle kopinaté, pilovité, na líci tmavozelené, vespod silně nasivělé, lysé, na středni a postranních žilách hustě ostatně jen roztroušeně huňaté. Laty huňaté, hustě nahloučené, palicovité, nejprv nazelenalé, pak hnědonachové. V. 2·00—4·50 *m.* a více.

♄ Červen, červenec. Původem ze sev. Ameriky, u nás v libosadech a zahradách zhusta sázena a někdy úplně zdivočelá; jako v údolí Leskavy u Znojma pod samým viaduktem a na bývalém kraji lesním Purkrábky při znojemsko-hostěhradické silnici (Oborny).

* **R. cotinus L.** (Ruj.) Keř s opakvejčitými neb vejčitými, tupými celokrajnými, lysými a na rubu nasivělými, na podzim zčerve-

najícími listy. Květy velmi malé, ve volných, hojnokvětých kytkovitých latách, nazelenale bílé, s lůžkem žlutým, namnoze neplodné. Stopky posléze prodloužené, odstále huňaté. Peckovice šikmě opaksrdčitá. V. 0·50 - 1·50 *m.*

♄ Květen, červen. Pochází z jižní Evropy, u nás v sadech a zahradách pěstován a někdy i zdivočelý: jako na Štatské hoře v Doln. Rakousích blíže našeho území (Münke).

* **Ailanthus glutinosa Desf.** (Pajasan) z Číny podobný k R. typhina svými lichozpeřenými listy, avšak žláznatými jamkami na každém zubu na spodu lístkův a křídlatými nažkami po 3—5 v každém květu od této rozdílný.

Sází se někdy v sadech a stromořadích; jako u Brna, Znojma, Klobouk, zdivočelý u Purkrábky blíže Suchohrdlí při znojemsko-hostihradické silnici (Oborny), v parku u Nov. města (Havelka), pěstován ve školní zahradě místecké (Gogela).

94. Řád Empetreae Nutt. Šichovité.

471. Empetrum L. Šicha.

1456. E. nigrum L. (Š. černá.) Keříček malý, položený, větevnatý, větví vystoupavých červenohnědých, namnoze lysých, hustě listnatých. Listy vždy zelené, lesklé, kratičce řapíkaté, podlouhle čárkovité, tupounké, celokrajné, na kraji ohrnuté, trochu draslavé, vespod s bílým rýhou rozděleným pruhem, posléze sehnuté. Květy na kratičkých úžlabních, 3 šupinkovitými listeny opatřených větvičkách, blízko konců loňských letorostů jednotlivé neb zřídka po 2—3 postranní, každý s 2 listenci. Plátky podlouhle opakvejčité, kratší tyčinek. Bobule kulaté, černé, lesklé.

D. 0·15—0·45 *m.* Plátky květů ♂ růžové, ♀ nachové. Má vzezření vřesu. Peckovička chuti nakysle mdlé.

♄ Květen, červen. Rašeliny horské, mechaté, vlhké skály a štěrbiny skalní. V Sudetách rozšířena. Klads. Sněžník (W. Gr.)! V Jeseníku nezřídka na temenech a hřebenech: Jezerní pole, Fuhrmannštýn, Koperník, Studénková hole, Deskové kameny na Pradědu atd. (Oborny)!, Mal. Jezerník, Leiterberk, Praděd, Hochšár (Spitzner)!, pořídku na Suché kupě, Červený vrch, Uhuštýn, Velk. Jezerník, Švýcarna, Svinský příkop, Petrštýn, přehojná ve Velk. kotlině, Vys. hole, Heiligenhübl, hřebenem Pecových kamenův. V Beskydách: na Baranii (Kotschy).

95. Řád. Polygaleae Juss. Vítodovité.

472. Polygala L. Vítod.

Kalich stálý, jeho 3 vnější lístky zelinné, vnitřní 2 větší plátkovité, zbarvené, semenník zakrývající. Plátky vespolek a s nitkami tyčinek srostlé, přední člunkovitý s přívěskem hřebenovitě mnohoklaným. Nitky až do polovice neb do konce 2bratré. Pytlíčky prašníkové společnou stěrbinou se otvírající.

A) Majores. Květy a křídla veliká, bez stopečky, 14—16 mm. dl. Semenník dlouze stopkatý, stopky za doby rozvití květů 3—4krát delší semenníka, nejdolejší listy netvoří rozetku.

1457. P. major Jacq. (V. větší.) Lodyha vystoupavá, jednoduchá, namnoze lysá neb roztroušeně jemně pýřitá. Listy čárkovitě kopinaté, špičaté, celokrajné, lysé neb po kraji pýřité, dolejší listy též široce kopinaté, přitupé. Hrozen konečný, dlouhý, hojnokvětý. Koruny delší než křídla, nahoře s přívěskem hřebenitě mnohoklaným. Křídla elliptická až široce kopinatá, třížilná, postranní žíly na konci se středním nervem spojené, vně rozvětvené, větvičky síťovitě spojené. Stopka zprvu značně delší, potom aspoň zdélí semenníka.

V. 0·30—0·50 *m*. Květy růžové, nachové, modrofialové neb zřídka bílé. Listeny nejhořejších květů často delší než poupata, na konci hroznu chocholkou ukončené *β)* comosa Koch.

♃ Květen, červen. Výslunné, keřnaté kopce, kraje lesní, kamenitá místa na vápně, žule, syenitu a hadci, v střední a jižní části rozšířen, jinde velmi pořídku. V brněnském kraji: v jižní části až k Brnu rozšířen, západně až k Oslavanům (Makowsky), Němčany u Slavkova (Niessl), Hády u Obřan, Bílovice, Popůvky, Židlichovice, kopce mezi Židlochovicemi a Nosislavou, Polavské kopce, mezi Lednicí a Feldsberkem, Leskoun u Vedrovic (Oborny), u Ivančic (Schwoeder), Nikolčice, luční úklony u Bošovic, Krumvíř a j. m. u Klobouk (Steiger), Slatinské skály, Líšeň, Mordovna, Borky u Židenic, Alejní grunt u Maloměřic, Řečkovice, Medlánky, Outěchov, Ořešín, Mal. Bukovina, les Maruška a j. m. u Kuřími, Jilmoví, Malostovice, Sloup, Rozdrojovice, Komín, Bystrc, Písárky, Kohoutovice, Moravany, Žebětín, Němčice, Stará hora u Sýrovic, Mal. Hostihrádky, Líchy a les Hájek u Mal. Lovčiček, Obora u Slavkova, Nížkovice, Čerčín, Mouřinov, Radlovec u Bučovic, Větrník u Dražovic, Lulč, Vyškov, Nová hora u Blučiny, Hustopeč, Morkůvky, Dubňany, údolí Rokytné u Krumlova. — Ve Znojemsku: u Mohelna (Roemer), Mikulovské kopce, kopce mezi Maršovicemi a Vedrovicemi, Purkrábka u Těšatic a Suchohrdlí, u Hnanic, Šatova, Velk. Mašovic, Lukova, na vinohradu u Čížova, nejjistěji naproti Hardeku, údolí Dyje a Byčí skála u Znojma, u Jevišovic (Oborny). Na mýtinách u Marientálu blíže Olomouce pořídku (Vogl a Mik). V uh. hradištském kraji: u Kroměříže v pravo od silnice šelešovicko-velkotěšanské (Palla), a za Trňákem (Zahradník), na kopci Sv. Rocha u Uh. Hradiště místy hojný (Schlögl), Filipov u Javorníka a Banov (Makowsky), na Javořině (Holuby), Žerotín u Strážnice, Radějov, Kněždub, Velká, luka Voišice u Mal. Vrbky, Kuželová, luka Dlouhá a Strmečník u Javorníka. — Dle Schlossera též u Lipníka? — S bílými květy posud jediné na Radlovci u Bučovic. *β)* u Znojma, Hustopeče, Obřan a j. (Oborny), u Krumlova, Syrovic.

B) Vulgares. Květy a křídla prostřední, bez stopečky as 6—8 mm. dl. Křídla 3žilná, postranní nervy se středním v předu sem tam příčmo spojené. Stopka zprvu nanejvýš zdélí semenníka, potom značně kratší. Nejdolejší listy v rozetku nesměstnané.

α) Lodyha bez neplodných výběžkův, křídla elliptická až opakvejčitá. Květy modré neb červené, řídčeji bílé.

1458. P. vulgaris L. (V. obecný.) Bylina vícelodyžná, lodyhy přímé neb vystoupavé, větevnaté neb jednoduché, bez neplodných výběžků v. Listy dolejší žádné neb malé, opakvejčité neb elliptické, hořejší větší čárkovitě kopinaté až čárkovité, se zřetelným středním nervem a sotva znatelnými postranními nervy, přitlouslé. Květy v prodloužených, hojnokvětých hroznech, vřeteno pýřité. Křídla elliptická neb opakvejčitá, zdéli tobolky neb málo delší, 3žilná, postranní jich žíly vně síťnatě rozvětvené, zpředu šikmou, sem a tam zprohýbanou žilou se střední žilou spojené. Semenník ku spodu stopkovitě zúžený. Listeny krátké, poupata nepřerůstající.
V. 0·10—0·25 *m*. Květy modrofialové, růžové neb bílé.

♃ Květen, červenec. Suchá, řídčejí rašelinná luka, travnaté úklony, lesy, meze, od roviny až do předhoří obecný. Ve vyšších polohách u Císařské boudy. — S bílými květy na Purkrabce u Suchohrdlí (Oborny). Na bařinných lukách často s hustě nahloučenými, skoro rozetkovitými listy P. amara L. velmi podobný. Na několika místech u Třebíče (Oborny), u Krumlova.

1459. P. comosa Schkuhr. (V. chocholatý.) Bylina vícelodyžná. Lodyha vystoupavá, jednoduchá, nahoře někdy větvitá, neplodné výběžky žádné, nejdoleji bezlistá neb s menšími listy. Listy čárkovitě kopinaté, husté, dolejší kratší, často široce kopinaté. Hrozny husté, hojnokvěté. Křídla elliptická, přitupá, zdéli tobolky neb delší, 3žilná, střední nerv nerozvětvený, postranní dolejší nervy vně volně síťnatě rozvětvené, zpředu nevyniklou, šikmou žilou s hlavním nervem spojené. Listeny dlouhé, na konci hroznu chocholku tvořící.
V. 0·10—0·25 *m*. Květy špinavě růžové, modré neb bílé.

♃ Květen—červenec. Suchá luka, meze, kraje lesní, v celém území roztroušen, místy schází. V brněnském kraji rozšířen: Hády u Obřan, u Kartouz, Řečkovic, Jundrova, v Písárkách u Brna, u Lažánek, Bystrce (Oborny), u Klobouk (Steiger), u Příklud a Čejče (Uechtritz), Židenické kopce, Slatinské skály, Kanice, Cacovice, Medlánky, Ořešín, Adamov, od Býčí skály až ku Křtinám, Kuřim, Malostovice, Blansko, Usobrno, Doubravník, Veveří, Jundrov, Kohoutovice, Munkovský kopec u Nebovid, Ivančice, Krumlov, Bučovice, Mouřinov, Milonice, les Na rybníčkách u Hostěnic, Sivice, Hrádek a j. m. u Rychtářova, Ždánice, Dambořice, Kobylí, Hustopeč. — V okolí prostějovském: na Kosíři u Dobrochova, Brodku, Otaslavic, Kobelníček, ve Žbánovském žlebu, u Ptení (Spitzner). V Jihlavsku: u Třebíče (Zavřel), pod Coufalkou za Petrovicemi (Havelka). V ostatní části: u Střelné (Burghauser), u Zábřeha (Panek), vápenné lomy u Kadeřína (Slavíček), u Napajedel a Kostelan (Theimer), u Kroměříže (Palla), na Javořině (Holuby), hojný u Rusavy (Sloboda), u Nov. Jičína (Sapetza). Ve Slezsku: v Těšínsku (Kolbenheyer), u Heřmanic, Kraši a Vidnavy 1872. — Zde též na městských lukách, u Vilémovic a ještě ve Velk. kotlině (Vierhapper).

b) Byliny s tenkými, neplodnými výběžky. Křídla kosníková až podlouhle kopinatá. Květy namnoze bílé.

1460 P. oxyptera L. (V. ostrokřídlatý) Bylina s několika položenými neb plazivými, nitkovitými lodyhami a tenkými, neplodnými výběžky. Lodyha hranatá, roztroušeně listnatá a jako celá bylina lysá neb poskrovnu pýřitá. Listy kopinaté neb čárkovitě kopinaté, nejdoleji žádné neb malé, opakvejčité neb elliptické a častěji sblížené. Hrozny volné, chudokvěté, prodloužené, posléz jednostranné. Křídla kosníkovitá až podlouhle kopinatá, užší a delší než tobolky, 3žilná, střední nerv uprostřed neb v hořejší třetině rozvětvený, nervy spodiny vně větevnaté a s postranními žilami středního nervu se spojující, zpředu vyniklou síť tvořící, ostatní 3 lístky kališní úzce čárkovité, s bílým blanitým krajem. Listeny kratší stopek květních, šupinovité. Vřeteno lysé.

D. 0·10—0·20 *m*. Květy nazelenale bílé, zřídka modrofialové. P. vulgaris L. var. oxyptera Koch, Čelak. etc.

♃ Červen, červenec. Světlé křoviny, kraje lesní, rašelinná a mechovitá luka, porůzný. V brněnském kraji: u Kitin a Račic (Theimer)!, kolem Letovic (Niessl)!, Bílovice, mezi Adamovem a Babicemi, údolí Punkvy u Blanska, hojný na Chobotu, blíže Macechy, Suché údolí a j. m. u Ostrova, Tišnov, Nelín, Nov. Jimramov. — Ve Znojemsku: údolí Dyje u Znojma, na pravé údolní stěně pořídku, též v Purkrábce u Sucholirdlí, hojněji na Kopanině u Velk. Mašovic, v lese mezi Dlouhým Šobesem a Podmolí, v údolí Jizerky u Lukova, u zámku Nov. Hrádku při Dyji (Oborny). V česko-moravském pohoří: bařinná luka u Ptačova (Zavřel), u Heřmanova (Schwoeder), Nov. říše, Bystřice n. P., Nov. město. V ostatní části: dosti hojný kolem Vsetína (Bubela), Filipov u Javorníka, Nov. Lhota, Javořina, Val. Klobouky, Horní návrší u Navojné, Poteč, Rozsoší u Příkazu, Lidečko. — Roztroušena na Ondřejníku u Frýdlandu a na úklonech v údolí Ostravice mezi Frýdlandem a Čeladnou (Oborny). Ve Slezsku: u Moravky a j. m.

c) Amarae. Květy a křídla prostřední, až velmi malá, křídla 3žilná. Prostřední nervy, z předu šikmými žilami nespojené. Stopka semenníka za kvetení skoro žádná. Listy na dolejšku lodyhy v rozetce.

1461. P. amara L. (V. hořký.) Lodyha z krátce kolenkovitého dolejška vystoupavá. Listy přitloustlé, na spodu lodyhy velmi veliké, ± v rozetku nahloučené, opakvejčitě klínovité, z úžlabí svých často vedlejší lodyhy ženoucí, na lodyze náhle velmi zmenšené, dosti husté, podlouhle klínovité, špičaté. Hrozny mnohokvěté, nejprv hustě nahloučené, pak prodloužené. Křídla podlouhlá, k dolejšku zúžená, tupá, užší, leč delší zralé tobolky, 3žilná, žíly a jejich nečetné vnější větévky nijak mezi sebou spojené. Semenník opakvejčitý, přisedlý.

V. 0·08—0·15 *m*. Květy liláková modré, řídčeji růžové.

♄ Květen, červen. Vlhké, travnaté skalní úklony, světlá lesní luka, trávníky, pořídku. Posud jen v údolí Dyje nad Rumpoldskou Pochní u Hardeku Obornym objeven.

1462. P. austriaca Crantz. (V. rakouský, drobnokvětý.) Lodyha tenká, větevnatá, větví prodloužených, metlovitých, přímo odstálých. Listy lodyžní ellipticky kopinaté. Květy malé, 4—5 mm. dl. s polovici déli široké, v prodloužených, velmi volných hroznech. Křídla podlouhlá, k dolejšku zúžená, máložilnatá, zdélí tobolky neb trochu kratší a užší. Semenník opakvejčitý, k dolejšku zúžený, přísedlý, ostatně jako předešlý.

V. 0·08—1·50 *m.* Květy bílé neb bělavě namodralé.

♃ Květen, červen. Bařinná a rašelinná luka, porůzný. U Šardic a Čejče (Makowsky), u Geranovic (Tkany), Ryçhtářov, na Posedkách u Bohdalce, u Ždánic. — U Mohelna (Roemer), u Křetína v česko-moravském pohoří (Reissek), hojný na lukách u Písku a mezi Olšovcem a bzeneckým nádražím (Bubela), roztroušen v křovinách na Javořině (Holuby), poskrovnu u Wapienice (Uechtritz sen.), u Goleszówa, Dziegielówa, na Tulu a Skalitě u Bělska (Kolbenheyer), u Hradce, poblíž Opavy (Fiek), bařinná luka u Vidnavy (Vierhapper).

1463. P. amarella Crantz. (V. drobnokvětý.) Lodyha z kolenkovitě prohnutého dolejška ztuha přímá, jednoduchá neb větvitá, větve ztuha přímé. Listy na spodu lodyhy v rozetku spojené, veliké, z klínovitého dolejška opakvejčité, lodyžní čárkovitě klínovité. Květy velmi malé, až 4 mm. dl., v hustých, hojnokvětých hroznech. Křídla podlouhlá, k dolejšku zúžená, chudě žilnatá, nanejvýš zdélí opak srdčitých, k dolejšku zúžených tobolek.

V. 0·05—0·10 *m.* Květy bělavé neb namodralé. P. myrtifolia Fries. Nov. non L., P. uliginosa Rchb., Gren etc.

♃ Květen, červen. Vlhká a žirná luka, krátkotravnatá místa, porůzný a s předešlým často zaměněn. Bařinná luka u Náměště (Roemer), u Měřína. — Písčité břehy Bečvy u Vsetína, „Na trávníkách" a Syrachovu u Liptálu, též na vrchu Chotáry a u Jasenic, blíže Vsetína (Bubela), u Jindřichova (Schlosser), u Jasené (Ig. Pouč).

96. Řád. Lineae DC Lnovité.

Rody:

1. Květy 4četné. Kališní lístky nejdoleji trochu srostlé, 2—3klané. 473. *Radiola.*
2. Květy 5četné. Kališní lístky prosté, nedělené. 474. *Linum.*

473. Radiola Gmel. Stozrník.

1464. R. linoides Gmel. (S. lnovitý.) Bylinka útlá, lysá. Lodyha nitkovitá, tenká, od dolejška rozkladitě vidličnato-větevnatá. Listy střičné, přísedlé, vejčité, špičaté. Květy v rozpoře vidlic, na dlouhých nitkovitých stopkách, na konci posledních větví shloučeně vrcholičnaté.

V. 0·03–0·06 *m.* Plátky bílé, zdélí špičatých, kališních lístkův. R. millegrana Smith, Linum radiola L.

⊙ Červen—září. Vlhké písčiny, příkopy, role, písčité trávníky, kraje rybníkův, velmi pořídku. Dle Rohrera mezi Šardicemi a Hodonínem, kdež byl v nejnovější době marně hledán. V Matějovském rybníku za Žďárem u Matějova (Havelka). Ve Slezsku: Bystrizca u Těšína (Kotschy), u Chybův, na předhoří Goduly as při 400 m. u Kameralní Ligotky (Kotula).

474. Linum L. Len.

A) Cathartolinum Rchb. Listy střičné, na dolejšku bezžlázné. Koruny bílé.

1465. L. catharticum L. (L. luční.) Lysý. Lodyha oblá, vystoupavá neb přímá, tenká, skoro nitkovitá. Listy střičné, 3žilné, celokrajné, dolejší podlouhle opakvejčité, tupé, hořejší kopinaté, špičaté. Vrcholík vidličnatý, větví dlouhých, niťovitých, stopky květní převislé, za plodu přímé. Kališní lístky elliptické, zakončité, bělokrajné, žláznatě brvité, trochu delší tobolky.

V. 0·05—0·20 *m.* Plátky malé, bílé, na nehtu žluté. Cathartolinum pratense Rchb.

⊙ Červen—srpen. Vlhká, písčitá luka, travnaté úklony, meze, od roviny až do předhoří obecný. Ještě ve Velk. kotlině v Jeseníku (Oborny).

B) Eulinum Griseb. Listy střídavé, toliko dolejší někdy střičné, na dolejšku bezžlázné. Koruny modré, lilákové neb růžové.

a) Bylina lysá, neb skoro lysá.

* **L. usitatissimum L.** (L. setý.) Lysý. Lodyha přímá, oblá, ponejvíce jednotlivá, rýhovaná. Listy čárkovitě kopinaté až úzce kopinaté, špičaté, 3žilné, po kraji dosti bladké. Kališní lístky vejčité, zašpičatělé, na kraji bělomázdřité, krátce bezžláznè brvité, skoro zdélí tobolky. Stopky plodní ztuha přímé. Plátky veliké, vodnatě modré. Blizny kyjovité. V. 0·30 až 0·80 *m.*

β) crepitans Bönninge = L. humile Mill. Bylina nižší, hojnokvětá, s většími, 5chlopnými tobolkami.

⊙ Červen—srpen. Původu neznámého. V hornatých, chladnějších krajinách, jako v česko-moravském pohoří, na sev. Moravě, v Beskydách a ve Slezsku všeobecně se pěstuje a někdy i pomíjivě zdivočuje. *β)* Pěstuje se kolem Slavonic a Dačic (Oborny).

1466. L. tenuifolium L. (L. úzkolistý.) Lodyhy přímé neb vystoupavé, oblé, rýhované, na dolejšku hustěji listnaté, nahoře vrcholičnatě vidličnaté, dlouhovětevné, lysé, nejdoleji pýřité. Listy tuhé, skoro pichlavé, jednožilné, čárkovité, zakončité, po kraji jemně ostnitě brvité. Kališní lístky vejčitě kopinaté, zakončité, po kraji nikoliv blánovité i s listeny žláznatě brvité, delší tobolky. Stopky plodní ztuha přímé. Blizna hlavatá. Oddenek krátkočlenný, trsnatě větevnatý.

V. 0·25—0·50 *m.* Koruny dosti veliké, světle růžově lilakové.

♃. Červen, červenec. Suché a výslunné kopce, světlé křoviny, meze, cesty, ve střední a jižní části roztroušen, místy hojný. V brněnském kraji: v jižní části až k Brnu nezřídka (Makowsky), Brno, Maloměřice, Kartouzy, náspy trati u Ivančic směrem ke Střelicům, Nosislav, Hustopeč (Oborny), Němčany, Slavkov (Niessl), Oslavany (Roemer), stráň nad Kurdějovem, kolem Selce (Schierl), u Klobouk (Steiger), při cestě od Krumlova do Alexovic (Zimmermann), mezi Krumlovem a Ivančicemi na Polavských kopcích (Oborny), v Kapánsku u Hodonína (Schierl), Slatinské skály, Líšeň, Julianov, Židenické kopce, Mordovna, Hády u Obřan, Alejní grunt u Maloměřic, Kartouzy, Medlánky, Bilovice, Rozdrojovice, Bystrc, Špilberk a Žlutý kopec u Brna, Lískovec, Bosonohy, Sokolnice, Oujezd, Šaratice, Slavkov, Hustopeč, Kurdějov, Čejč, Kobylí, Velk. Pavlovice, Vedrovice, údolí Rokytné a Mariánská studénka u Krumlova. — Ve Znojemsku; na Turoldu u Mikulova (Peter), při lesní cestě mezi Vedrovicemi a Marešovicemi, u Dobřinska, v údolí Leskavy u Znojma, při cestě od Znojma do Kuchařovic a Suchohrdlí, náspy trati u Mal. Tasovic (Oborny), Doln. Dunajovice, vinohrady u Drnoholce, na Kamenné holi mezi Nov. Sídlem a Gutenfeldem (Ripper). V uh.-hradišťském kraji: u Vlkoše a Kyjova (Bubela), meze nad Starým Poddvorovem u Hodonína (Schierl), u Sobúlek a Stražovic.

1467. L. austriacum L. (L. rakouský.) L y s ý. L o d y h a vystoupavá neb přímá, o b l á, nahoře neb od prostředka větvitá, dole namnoze velmi hustě listnatá. L i s t y 1 ž i l n é, č á r k o v i t é a ž č á r k o v i t ě k o p i n a t é, zakončité, na kraji hladké, přímo odstálé. K v ě t y v h r o z n o v i t ý c h, vidličnatě latových vrcholících, o d d á l e n é. S t o p k y m n o h e m d e l š í k a l i c h a, p l o d o n o s n é tenké, j e d n o s t r a n n ě o b l o u k e m p ř e h n u t é n e b p ř e v i s l é. Lístky kališní vejčité, krátce hrotité, na kraji bělomázdřité, 3 vnitřní tupé, zaokrouhlené. Blizna kulatá. Oddenek krátkočlenný, trsnatě větevnatý, vícehlavý, mnoholodyžný.

V. 0·25—0·45 *m.* Plátky světle modré se žlutým nehtem.

♃ Květen, červen. Suché a výslunné kopce, skály, štěrk, meze, ve střední a jižní části porůzný. V brněnském kraji: v jižní části roztroušen, jako na jižním úklonu Špilberku (Makowsky), na Císařské skále u Drysic blíže Vyškova (Spitzner), Žlutý kopec, Stará hora u Syrovic, Klentice, Milovice. — Porůzný na náspech trati mezi Podivínem a Břeclaví (Ripper), mezi Pulgarovem a Selcem (Schierl), kopce u Čejče (Bubela). V Prostějovsku: na hrázi železničné u Bedihoště (Uličný) a naproti Salerovu (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Mikulova a Polavy hojný (Makowsky), mezi Mikulovem a Lednicí (Wetschky), řidčeji kolem Znojma: Hradiště, údolí Leskavy a sice při cestě do Suchohrdlí a při vozové cestě kuchařovické, u Louky a Ratišovic (Oborny).

b) Bylina vlnatě huňatá.

1468. L. hirsutum L. (L. srstnatý.) L o d y h a vystoupavá, o b l á, nahoře vrcholičnatě větvitá, h u ň a t ě p ý ř i t á neb dole olysající. L i s t y 3—5 ž i l n é, ± h u ň a t é, přísedlé, dolejší podlouhle opakvejčité, tupé, hořejší podlouhlé neb kopinaté, ku spodu zaokrouhleně skrojené, na kraji někdy žláznatě brvité. K v ě t y v h r o z n o v i t ý c h v r c h o l í c í c h,

dosti oddálené, krátce stopkaté, stopky kratší kalicha, za plodu přímé. Kališní lístky kopinaté, zakončité, žláznatě brvité, po kraji nikoliv blanovité, mnohem delší tobolky. Plátky velmi veliké, na dolejšku spolu nespojené. Blizna čárkovitě podlouhlá. Oddenek vícehlavý, mnoholodyžný.

V. 0·25 – 0·50 *m*. Plátky sytě modré neb lilákové, na spodu žluté.

♃ Červen, červenec. Suché, výslunné stráně, kraje vinic, meze, v jižní části porůzný. V pustém údolí blíže Macechy (Ripper), u Žilošic a Moravan blíže vinic (Tkany), vinice mezi Hájany a Žilošicemi (Makowsky), přehojný na jednom lučním úklonu mezi Vedrovicemi a Marešovicemi s Rosa lexnitzensis (Oborny), u Polavy (Uechtritz), Katzenstein mezi Klenticemi a Mikulovem (Fiek a Wetschky), Stará hora u Syrovic. — Kolem Mikulova (Rup), jako na Turoldu (Peter). Kolem Velké a Hluku (Schlosser), hojný na horských lukách u Banova (Makowsky).

C) Xantholinum Rchb. Listy střídavé, na dolejšku obak s hnědou žlázou. Koruny žluté.

1469. L. flavum L. (L. žlutý.) Lodyha přímá, přiostřeně hranatá a jako listy lysá. Listy 3žilné, po kraji jemně pilkovitě drsné, dolejší kopisťovité, tupé, hořejší kopinaté, špičaté. Květy dlouze stopkaté, ve vrcholíku vidličnatě latnatém, obráceně jehlancovitém. Kališní lístky kopinaté, špičaté a jako listeny brvkatě pilovité. Plátky nehty svými spojené. Blizny podlouhlé. Oddenek přímovětvitý, mimo lodyhy neplodné listnaté výhonky ženoucí.

V. 0·20—0·40 *m*. Květy značně veliké, žluté. Listy přitloustlé, sivozelené.

♃ Květen, srpen. Výslunné a keřnaté stráně, meze, suchá, travnatá místa, v střední a jižní části porůzný. V brněnském kraji u Karlova, Nosislavi, Měnína, Otnic a Sokolnic až k Brnu (Makowsky), na Císařské skále u Drysic blíže Vyškova a na Záhoří u Prostějova a Seloutek (Spitzner), Blučinské hory (Niessl), u Klobouk (Steiger), Oujezd, Větrník u Dražovic, Židlochovice, Hustopeč, Kurdějov, Wiesgrunt u Bošovic, pod Katovnou u Kobylí, Velk. Pavlovice, Klentice. — Polavské kopce (Reissek), kolem Mikulova (Makowsky), na jedné mezi nad Vranovem pořídku (Dr. Salomon). V Olomoucku: Hněvotínské lomy (Vogl), u Slatěnic (Reissek), zde jistě již neroste (Spitzner). V uh. hradišťském kraji: u Kyjova (Schlosser), meze nad Star. Poddvorovem blíže Hodonína (Schierl), na Javořině (Holuby), u Banova (Makowsky), Žerotín u Strážnice, Radějov, Knězdub, luka Vojšice a Podorlí u Mal. Vrbky, Machova luka a kraj lesa Hrádku blíže Javorníka. — Na Kamenné u Staříce blíže Místku dosti hojný (Gogela).

97. Řád. Geraniaceae DC. Kakostovité.

Rody:

1. Nitky zákorunní neplodné, bez prášníkův. Osiny plůdkův od středního sloupku odloučené, šroubovitě stočené, na vnitřní straně dlouze brvitě chlupaté. 475. *Erodium*.

2. Tyčinek namnoze všech 10 plodných, řidčeji 5 zákorunních bez prášníkův. Osiny plůdkův na zevnitř spirálně stočené, uvnitř lysé neb přitiskle jemně pýřité. 476. *Geranium.*

475. Erodium L'. Hérit. Pumpava.

1470. **E. cicutarium L'. Hérit.** (P. obecná.) Lodyha nejprv zkrácená, s listy přízemními do kola rozloženými, později prodloužená, položená neb vystoupavá. Listy zpeřené, listy v obrysu vejčité neb vejčitě podlouhlé, peřenoklané, úkrojků střihaně zubatých aneb jen střihaně zubaté a jako lodyhy huňaté neb roztroušeně huňaté. Květenství dlouze stopkaté, zdánlivě okolíkovité, 2- vícekvěté, zdánlivě úžlabní, stopky delší listu. Kališní lístky podlouhlé, s krátkou štětičkovitě chlupatou osinou. Plátky nestejné, trochu delší kalicha. Plůdky mrtnaté, osiny přitiskle jemně pýřité neb přílysé. Kořen vřetenovitý, namnoze mnohohlavý.

V. 0·10—0·30 *m.* Plátky růžově nachové neb lilákové, řídčeji bílé.

⊙ a ⊙ Březen—podzim. Trávníky, příkopy, meze, úhory, travnaté kopce, od roviny až do předhoří obecná. S bílými květy. Zastávka blíže Rosic, na Hradisku a j. m. u Štramberka.

476. Geranium L. Kakost.

A) Robertianum Picard. Kalich již za doby květní přímý, sevřený. Bylina 1 neb 2letá, s trvalým kořenem kůlovým.

1471. **G. Robertianum L.** (K. smrdutý, čapí nůsek.) Lodyha přímá neb vystoupavá, větvitá, namnoze krvavě narudlá a jako listy a stopky květní žláznatě chlupatá. Listy 3—5četné, roztroušeně chlupaté až huňaté, lístky řapíkaté, umaleně 2krát neb jednoduše peřenoklané a hrubě vroubkovaně pilovité. Květy dlouze stopkaté, v 2- vícekvětých okolících. Lístky kališní podlouhle vejčité, dlouhoosinné. Plátky nedělené, zaokrouhlené, dlouze nehetnaté, 2krát delší kalicha. Pouzdra síťovitě svraskalá, slabě pýřitá neb skoro lysá. Semena hladká.

V. 0·25—0·50 *m.* Plátky růžové s 3 světlejšími proužky, pořídku bílé. Bylina odporně smrdutá.

⊙ a ⊙ Květen—září. Vlhká, stinná místa, vlhké křoví, zdi, rumiště, ploty, od roviny až do předhoří obecný. V Jeseníku: ještě nad Karlovskou studénkou (Oborny), s bílými květy v Klessengruntu na Klads. Sněžníku (Barber).

B) Eugeranium Godr. Kalich za kvetení rozložený.

1. *Columbina Fries.* Bylina namnoze 1letá, s kůlovým kořenem, řídčeji mnoholetá, s krátkým mnohohlavým oddenkem. Plátky malé, nepatrné, s nehtem mnohem kratším, namnoze o málo, zřídka, jako u G. pyrenaicum, 2krát delší kalicha.

a) Listy dlanitě 5—7 dílné, úkrojky rozestálé, 1—2krát 3klané, s ušty čárkovitými. Kališní lístky dlouze osinaté. Semena buňkatě ďubkovaná.

1472. G. columbinum L. (K. holubičí.) Lodyha rozkladitě větevnatá, jako stopky a kalichy přitiskle chlupatá, nahoře jen skrovně pýřitá, bezžlázná. Stopka 2květého vrcholíčku i s květními stopkami mnohem delší dvou předcházejících lupenův. Kališní lístky podlouhle vejčité, osinatě zakončité, trochu kratší opakvejčitých plátkův. Pouzdra plodní hladká, lysá neb překrátce chlupatá, zoban přitiskle jemně pýřitý.

V. 0·15—0·40 *m.* Plátky světle nachové, větší než u následujících.

⊙ Červen—září. Kamenitá a keřnatá návrší, skály, písčiny, meze, v celém území rozšířen. V brněnském kraji: v jižní části až k Brnu obecný, u Blanska, Sloupa (Makowsky), Husovické kopce (Oborny), kolem Adamova (Theimer), u Březové [již v Čechách] (Niessner), Pistovice u Vyškova (Spitzner), u Kunštátu a Olešnice (Člupek), u Klobouk (Steiger), Bílovice, Josefské údolí, Ostrov, Jedovnice, Žlutý kopec u Brna, Žabovřesky, Nebovidy, Střelice, Morkůvky, Kobylí, Krumlov, Vedrovice. — V Prostějovsku: u Prostějova, Vrbátek, Hrdibořic, Lešan, Plumlova, Drahan, ve Hraničném žlebu (Spitzner). Ve znojemském kraji rozšířen v jižní části (Oborny), též nezřídka u Náměště (Roemer). Zde onde kolem Jihlavy (Pokorny), u Rožinky a Kotlas pořídku (Havelka), skály pod Peperkem a j. u Žďáru (Kovář). V Olomoucku: u Olomouce (Vogl), Vítošov u Zábřeha (Panek), na skále „Průchodicí" u Ludmírova (Slavíček), u Bouzova (Schilberszky jun.), údolí Nectavy za Konicí (Spitzner), Angerský les a Hraběžice u Šumberka (Paul), u Velk. Losína (Oborny). V ostatní části: kolem Kroměříže (Palla), na Javořině (Holuby), u Tučap, Dobrotic, Jankovic a Slavkova (Červinka), u Rusavy (Sloboda), u Vsetína velmi porůzný (Bubela), u Jasené (Ig. Poně), u Nov. Jičína (Sapetza), v kamenci Ostravice u Místku dosti hojný (Gogela). Ve Slezsku: Bažanovice a Ustroň v Těšínsku (Kolbenheyer) a hojný v okolí Vidnavy 1872.

1473. G. dissectum L. (K. rozeklaný.) Lodyha přímá neb položená, větvitá a jako celá bylina nazpět mrtnatá, nahoře někdy též žláznatě chlupatá. Listy v obrysu kruhovité neb ledvinkovité. Stopka 2květého vrcholíčka i s květními stopkami kratší neb nanejvýš zdélí předcházejících lupenův. Kališní lístky podlouhle kopinaté, zašpičatělé, srstnaté neb též žláznatě chlupaté zdélí plátkův opakvejčitých. Pouzdra plodní mrtnatá a jako zoban odstále žláznatě chlupatá.

V. 0·15—0·30 *m.* Plátky tmavonachové.

⊙ Květen—podzim. Role, úhory, rumiště, meze, pustá místa, v rovině a teplejší pahorkatině pořídku, v hornatějších krajinách rozšířen. V brněnském kraji pořídku: v Lužánkách a na Františkově v Brně, u Kartouz (Makowsky), u Lomnice (Pluskal), u Letovic (Niessl), u Kamenné hory (Niessner), u Doubravníka, Jundrova. — Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), v údolí Leskavy u Znojma (Niessl). V česko-moravském pohoří: kolem Jihlavy nezřídka, jako při brněnské silnici, na Švanenberku a kolem Mal. Cerekve (Reichardt), ve Lnu a Cikhaje (Havelka), u Světlé, Ořechova, v údolí Nedvědičky, Nov. město, Vršany, Žďár. — V Olomoucku: u Olomouce (Vogl), u Zábřeha (Panek),

u Roudna a Berouna (Rieger a Gans), u Šumberka (Oborny), Šternberk, Kepertovice, Petrovice, Velk. Losín, Maršíkov, Rejhartice, Stráň u Čes. Bohdíkova. — V uh. hradištském kraji: u Skaštic (Zahradník), u Star. města blíže Uh. Hradiště a u Velehradu (Schlögl), jednotlivě u Plešovce (Palla), Strážnice, Bojkovice, Val. Klobouky. — Ve východní části: hojný u Rusavy (Sloboda), úhory na Vlkovské u Vsetína (Bubela), u Rožnova (Kolek), Nov. Jičín (Sapetza), Johanovské kopce „u Karolů" blíže Vsetína, na Cábu a výběžcích jeho do údolí Červinkova u Jasenky, Hradisko a j. m. u Štramberka, Skalka u Hranic, les Grunt u Podstátu. — U Frýdlandu, Palkovic a j. m. v údolí Ostravice (Oborny). V kamenci Ostravice u Místku dosti hojný (Gogela). Ve Slezsku: Rovenky u Malenovic. — Obecný v Těšínsku (Kolbenheyer), v okolí Vidnavy porůzný: mezi obilím u Kalkovského mlýna, u Kraší, Tanneberku atd. (Vierhapper), role kolem Frývaldova (Latzel).

b) Listy dlanitě 5—7klané, úkrojky kosníkové až podlouhle kosníkové, ku konci prodloužené, stříhaně hrubě pilovité. Osina kališních lístků se štětičkou chlupův.

1474. G. divaricatum Ehrh. (K. rozkladitý.) L o d y h a c h a b á, d l o u h o č l e n n á, s větvemi rovnovážně rozkladitými, ž l á z n a t ě m r t n a t á a r o z t r o u š e n ý m i, d l o u h ý m i, o d s t á l ý m i c h l u p y h u ň a t ě s r s t n a t á. L i s t y s r s t n a t é a ž l á z n a t é, ú k r o j k y j e j i c h n a j e d n é s t r a n ě v ě t š í. Květy dlouhostopkaté, v 2květých vrcholících. L í s t k y k a l i š n í v e j č i t é až podlouhle vejčité, t u p é, s k r á t k o u o s i n o u, m r t n a t é, s k o r o b e z ž l á z n é. Malé p l á t k y a n i t k y t y č i n e k s k o r o l y s é. P o u z d r a p l o d n í n a p ř í č s v r a s k a l á, nahoře i se zobanem mrtnatá. Semena hladká.

D. 0·25—0·50 *m*. Plátky nachové. Po veliké nestejnosti úkrojků listových snadno lze jej poznati.

⊙ Červen—srpen. V kamení, na skalnatých a kamenitých stráních, keřnatá místa, zdi, meze, ve střední a jižní části velmi porůzný. Žlutý kopce u Brna (Makowsky); nyní již bezpochyby zašel. — V parku v Račicích u Vyškova (Spitzner). Na Polavských kopcích a sice při cestě od kříže k zřícenině, pod samým hřebenem jižního úklonu (Niessl), kolem Náměště (Roemer), roztroušen v údolí Dyje a jinde v okolí Znojma (Oborny).

c) Listy v obrysu okrouhlé, dlanitě 5—9dílné, úkrojky klínovitě opakvejčité, tupé, na konci krátce 3—5klané.

α) Bylina 1letá. Plátky velmi malé, zdélí kalicha neb jen málo delší. Vrcholíček 2květý, stopky jeho nanejvýš zdélí předcházejících lupenův.

1475. G. molle L. (K. měkký.) L o d y h a chabá, tenká, položená neb přímá, p ý ř i t á a d l o u h ý m i, m ě k k ý m i o d s t á l ý m i c h l u p y h u ň a t á, n a h o ř e ž l á z n a t ě c h l u p a t á. K a l i š n í l í s t k y vejčité, krátce ošpičatělé, k r á t c e ž l á z n a t é a d l o u z e h u ň a t é, o něco k r a t š í p l á t k ů n a d o l e j š k u b r v i t ý c h. P o u z d r a p l o d n í s í ť o v i t ě n a p ř í č s v r a s k a l á, lysá; zoban pýřitý, roztroušeně žláznatý. Semena hladká.

V. 0·10—0·20 *m.* Plátky růžové neb světle nachové, větší než u následujícího druhu. Zapáchá pížmem.

⊙ Květen—září. Travnaté meze, pustá lada, úhory, křoví, pořídku a často s následujícími zaměněn. Kolem Brna a Lomnice (Makowsky), toliko jednou r. 1874 u Husovic, v údolí Punkvy u Blanska. — U nádržek na ryby a Heulosského mlýna u Jihlavy (Reichardt), Dačice a Mal. Pičín. — U Olomouce (Vogl a prof. Tkany), u Uh. Hradiště (Schlögl), u cukrovaru blíž Kroměříže (Zahradník).

1476. G. pusillum L. (K. nízký.) Lodyha přímá neb položená, rozkladitě větevnatá, tu nízká, drobnolistá, tu vysoká, s velikými listy, hojnokvětá, krátkými, odstálými a z části žláznatými chlupy hustě pýřitá. Úkrojky listů trochu rozestálé, ušty úzké. Kališní lístky krátce ošpičatělé, pýřité, na kraji dlouze chlupaté, zdélí neb trochu kratší plátků na dolejšku lysých. Pouzdra plodní hladká a jako zoban přitiskle jemně pýřitá.

V. 0·15—0·40 *m.* Květy bledě růžové neb lilákové, nejmenší v celém rodě. Osiny plůdkův uvnitř lysé.

⊙ Květen—podzim. Suchá, výslunná a pustá místa, meze, cesty, role, ploty, od roviny až do předhoří obecný.

β) Bylina vytrvalá s oddenkem mnohohlavým. Plátky větší kalicha.

*) Plátky 2krát delší kalicha. Stopka 2květého vrcholíčku mnohem delší lupenů předcházejících.

1477. G. pyrenaicum L. (K. pyrenejský). Lodyha přímá neb položená a jako celá bylina dlouze odstalé huňatá a krátce jemně pýřitá. Listy dosti veliké, v obrysu kruhovité neb ledvinkovité, ušty zpředu tupé, krátce 3klané. Kališní lístky vejčité, krátce ošpičatělé, srstnaté, na kraji brvité. Plátky značné, více než 2krát delší kalicha, na dolejšku brvité. Pouzdra plodní hladká a jako zoban přitiskle jemně pýřitá.

V. 0·20—0·45 *m.* Plátky modrofialové, řídčeji bělavě narůžovělé.

♃. Květen—podzim. Luka, keřnaté kopce, meze, háje, kraje lesní, v střední a jižní části velmi porůzný. V brněnském kraji: u Brna, Rajhradu, Židlochovic a u Mor. Třebové (Makowsky), u Vranova (Niessl), u Ivančic (Schwoeder), na trávníku zámecké zahrady u Lomnice; leč zdá se, že zde již zašel (Pluskal), Slavkov, Nosislav, Vranovice. — Ve znojemském kraji: při zdích u Náměště (Roemer), u Znojma, Vranova, Tasovic, Mal. Tasovic a jinde v nížinách při Dyji, u Hrušovan a níže až k Lednici dosti hojný (Oborny), zde onde v zámecké zahradě u Kroměříže, bezpochyby že jen zavlečen (Palla), dle Schierla na zámeckém dvoře a na školní louce v Janovicích u Rýmařova. Ve Slezsku: u Koňské, při trati Košické u Těšína, při vchodu do panského dvora u Lišné (Kotula), v Kateřinkách u plšťké silnice, blíž Opavy (Svěrák).

**) Květy dosti malé, zdélí kalicha, neb sotva 2krát delší. Stopky vrcholíčka namnoze 1květé.

* **G. sibiricum L.** (K. sibiřský). L o d y h a rozkladitě větvitá n a z p ě t m r t n a t á. Listy v obrysu hranaté, dolejší 5-, hořejší 3klané, úkrojky podlouhle kosníkové S t o p k y 1 k v ě t é, p o o d k v ě t u s e h n u t é. Kališní lístky podlouhle vejčité, srstnaté. P l á t k y opakvejčité, vykrojené, a s i z d é l í k a l i c h a bledorůžové, nachově žilnaté. C h l o p n ě hladké, o d s t á l e a d l o u z e c h l u p a t é. Semena jemně tečkovaná. V. 0·30—0 60 *m.*

♃. Červen—září. Kraje potoků̊v, kopce, velmi pořídku a jen cizím semenem z evropského Ruska zavlečen. Na Žlutém kopci u Brna (Schur); zde již zašel. Při potoku u Bílé vody (Latzel dle Vierhappra).

b) B a t r a c h i u m L. Bylina vytrvalá s oddenkem ukousnutým. Plátky obyčejně 2krát delší kalicha, s nehtem velmi kratičkým.

α) Plátky opakvejčité, zaokrouhlené neb vykrojené. Nitky tyčinek lysé neb jemně pýřité. Semena jemně síťovitě tečkovaná.

*) Stopky dlouhé, 1— výjimkou 2květé, s 2 listeny.

1478. **G. sanguineum L.** (K. krvavý). L o d y h a přímá, větvitá i s řapíky a kalichy odstále dlouze srstnatá a bezžlázná. Listy 5—7dílné, úkrojky hluboce 2—3klané, řídčeji jednoduché, rozestálé, s ušty čárkovitými neb čárkovitě podlouhlými, zašpičatělými. Stopka jednotlivých květů po odkvětu trochu sehnutá. K a l i š n í l í s t k y 3 ž i l n é, v e j č i t é n e b v e j č i t ě p o d l o u h l é, tupé, ošpičatělé. P o u z d r a p l o d n í n a h o ř e š t ě t i n a t ě c h l u p a t á, z o b a n m r t n a t ý, b e z ž l á z n ý.

V. 0·25—0·40 *m.* Koruny nachové. Bylina v stáří často krvavě narudlá.

♃ Květen—červenec. Výslunné, keřnaté a kamenité stráně, suché kopce, kraje lesní, v teplejší pahorkatině rozšířen. V brněnském kraji: Červený kopec a Písárky u Brna, Hády u Obřan, Ivančice, Oslavany, Nikolčice (Makowsky)!, kopce mezi Pindulkou a Šlapanicemi (Niessl)!, u Lomnice (Pluskal), u Drysic a Pustoměře (Spitzner), lesní stráň nad Kurdějovem (Schierl)!, Klobouky (Steiger), Křižová hora a Sv. Florianek u Krumlova (Zimmermann), u Adamova, na Leskouně a u Vedrovic (Oborny). Zmoly u Maloměřic, vinice a Václavské údolí u Obřan, kopce u Cacovic, Kartouzy, Medlánky, Evanovice, Cinzendorf, les Březeň u Lelekovic, Březina, Kuřim, Melatinské údolí u Bílovic a odtud až do Soběšic, Tvarožná, Horákov, Malostovice, skály u Jilmového, Tišnov, Boskovice, Bystrc, Žlutý kopec u Brna, Kohoutovice, Bosonohy, Popůvky, Stará hora u Syrovic, Mal. Hostihrádky, Slavkov, Dražovice, Židlochovice, Nosislav, Kolby u Uherčic, Hustopeč, Morkůvky, Kobylí, Velk. Pavlovice, Olbramovice. — V Prostějovsku: na Kosíři, Skalici, v Helikách u Brodku, ve Hraničném žlebu u Prostějoviček, u Krumsína, Ptení, na Nosku, na Bílé vodě (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště a Senohrad (Roemer), u Jevišovic (Ritschel), v údolí Dyje od Chrašťan a Bítova dolů až k Tasovicům hojný, též na sousedních kopcích až dolů k nížinám, na Polavských a Mikulovských kopcích (Oborny). V Olomoucku: jižní úklon Grýgovského lesa u Olomouce (Makowsky), u Třebarova, Krasíkova a Tatenic blíž Zábřeha (K. Hanáček). V uh.-hradišťském kraji: u Uh. Hradiště,

leč pořídku (Schlögl), Lysina u Kroměříže (Zahradník), místy v lese Háji a Bzinku u Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), u Banova (Makowsky), Žerotín u Strážnice, Radějov, Kněždub, luka Vojšice u Mal. Vrbky, les Hrádek, luka u Krčmy, Strmečník a Machova luka u Javorníku, Uh. Brod, Suchá Loza. — Ve východní části: u Rusavy a na lesní louce Jastřabí (Sloboda), na lukách u Bobrku, blíže Vsetína velmi hojný (Bubela), u Jasené (Ig. Pouč). Ve Slezsku: Sádky a Hradec u Opavy (Gr. Fl.).

**) Vrcholíčky dlouze stopkaté, vždy 2květé, zřídka 1květé.

◯ Lodyha nahoře a v květenství žláznatě chlupatá. Semena jemně tečkovaná.

1479. G. silvaticum L. (K. lesní). L o d y h a přímá, větvitá, pozpátku pýřitá, n a h o ř e i s e s t o p k a m i a k a l i c h y ž l á z n a t ě c h l u p a t á. L i s t y 5—7 d í l n é neb klané, s ú k r o j k y sblíženými, p o d l o u h l e k l í n o v i t ý m i, zakončitými, hrubě až stříhaně zubatými, řidčeji krátce 2klanými. Kalich 3žilný. P l á t k y podlouhle opakvejčité, u v n i t ř n a d n e h t e m v o u s a t é. Pouzdra plodní srstnatá, zoban pýřitý, namnoze též odstále žláznato-chlupatý.
V. 0·25—0·60 *m*. Plátky nachově lazurové. Podobný následujícímu, kališní lístky užší a menší; *β*) p a r v i f l o r u m K n a f. Květy malé as o $^1/_2$ menší než u tvaru základního. Plátky temněji nachově lazurové, nemnoho delší kalicha.

♃ Květen—srpen. Žleby, luka a kraje lesní, na stráních lesních, zvláště v horách a v předhoří, v pahorkatině pořídku: V Jeseníku hojný na hřebenech a místy hluboko do údolí sestupující. Hojný na Studénkové holi, Leiterberku, Vys. holi, kolem Perštýnu, na vodorovné stezce mezi Frant. myslivnou a ve Velk. kotlině (Oborny)!, u Švýcarny, Ovčírny, v Svinském příkopu (Spitzner)!, Koldštýn, Volská luka, u Císařské boudy, údolí Šumné Tisé, Česnekový příkop, Děd, Praděd, Velk. Jelení hřeben, Břidlicová hole, Jezero blíže Frant. myslivny a odtud sestupuje až do údolí horní Tisé, jako u chyží uhlířských, na Kriechu, v Křemenném příkopu. — V nižších polohách u Karlovské studénky (Niessl), a sice při Opavě a na Hin a Wiederštýnu (Spitzner), v okolí Opavy (Svěrák), u Roudna (Rieger), u Berouna (Gans) a v předhoří až do okolí Olomouce sestupující (Vogl). V Beskydách: Filipov u Javorníka (Makowsky), v přerovských Karpatech porůzný (Reissek), na Javořině a Lopeníku (Holuby), lesní luka Planisko u Rusavy (Sloboda), Bukovina v Javornících blíže Halenkova. — Na Radhošti a na Kněhyni (Sapetza), hojný na Čantorym (Wimmer), za Tulem, u Jaworze, blíže Bělska (Kolbenheyer). *β)* Pořídku: posud jen v údolí Dyje mezi Nov. Hrádkem a Hardekem (Oborny).

1480. G. pratense L. (K. luční) Lodyha silná, p ř í m á, pýřitá, nejdoleji nazpět bělavě srstnatá, n a h o ř e v k v ě t e n s t v í i s k a l i c h y ž l á z n a t ě c h l u p a t á. Listy 5—7dílné, dolejší a prostřední dlouze řapíkaté, hořejší krátkořapíčné až skoro přisedlé, úšty 3klané neb skoro zpeřenoklané, hluboce střihaně pilovité. Vrcholíčky 2květé, s t o p k y k v ě t n í p o o d k v ě t u d o l ů s e h n u t é, s kalichy dolů obrácenými. L í s t k y k a l i š n í podlouhle vejčité, tupé, osinaté, n a m n o z e

3 ž i l n é. P l á t k y okrouhle opakvejčité, n a k r a j i n e h t u v o u s a t é. N i t k y n a d o l e j š k u k r u h o v i t ě r o z š í ř e n é. P o u z d r a p l o d n í s r s t n a t á, z o b a n pýřitý a obyčejně též o d s t á l e ž l á z n a t ě c h l u p a t ý.

V. 0·40—0·80 *m*. Plátky fialově modré, řidčeji vodnatě lilákové, velmi pořídku bílé.

♃ Červen, srpen. Vlhká a úrodná luka, příkopy, u potokův, v rovině a pahorkatině hojný, v předhoří pořídku až k 600 m.

◯◯) Lodyha a květenství bezžlázné. Semena jemně síťovitě tečkovaná.

1481. G. palustre L. (K. bahenní). L o d y h a t r o c h u c h a b á, přímá nebo vystoupavá a j a k o s t o p k y k v ě t n í p o z p á t k u s r s t n a t á. Lístky 5—7klané. Vrcholíčky dlouze stopkaté, stopky květní po odkvětu dolů sehnuté, s kalichy vystoupajícími. K a l i š n í l í s t k y p o d l o u h l e v e j č i t é, tupé, osinaté, n a m n o z e 5 ž i l n é n e b n e d o k o n a l e 7 ž i l n é. Plátky podlouhle opakvejčité, nad nehtem brvité, N i t k y tyčinek k o p i n a t é. P o u z d r a p l o d n í s r s t n a t á, z o b a n p ý ř i t ý, b e z ž l a z n ý.

V. 0·40—0·80 *m*. Plátky nachové, trochu menší než u G. pratense. Kořeny mrkvovitě naduřelé.

♃ Červen—srpen. Vlhká luka, křoví, příkopy, u potokův, v rovině a pahorkatině porůzný, v hornatějších polohách hojnější. V brněnském kraji: v Písárkách u Brna, u Veveří, v údolí Svitavy, Kozí žleb u Bilovic, Josefské údolí, Adamov, Blansko, nezřídka kolem Svitavy (Makowsky), u Boskovic (Svěrák), u Třebarova a Dlouhé Loučky hojný (Czerny), u Ivančic (Schwoeder), u Račic (Spitzner), a sice v lesích směrem k Mal. Bukovině (Niessl), u Krumlova (Zimmermann). V Prostějovsku: u Vrahovic, Biskupic, u Brodku, na lukách od Zlechova až k Mysliovicům, na Židovce u Krumsína, v Helikách u Brodku s květy lilákovými, růžově žilkovanými (Spitzner). Ve Znojemsku pořídku: luka u Kralic, blíže Náměště (Roemer). V Jihlavsku: bařinná luka u Jezovitského dvora, blíže Jihlavy (Pokorny), na lukách pod Slavonicemi (Oborny). Hojný v Olomoucku a sever. Moravě: v Grýgovském lese a na rašelinných lukách u Olomouce (Makowsky), údolí Nectavy za Konicí, u Litovle a Březové (Spitzner), u Berouna (Gans), Domašov, N. Bohdíkov, Raškov, Hanušovice, Staré město, Chrástice, Stříbrnice, Hajmrlov, Koldštýn, Janovice, Rymařov. — Nov. ves u Velk. Losína (Oborny). V uher.-hradištském kraji: v lesích u Bilan, Rataje a Popovic a na lukách u Litopecen (Palla), u Luhačovic, Uher. Hradiště a Star. města nehojně (Schlögl), příkopy a křoviny v lese Bzinku u Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), les Hůrka u Uher. Brodu, Bojkovice, hojný u Val. Klobouk. — Ve východní části: u Tučap a Prusenovic (Červinka), u Rusavy (Sloboda), hojný v příkopech a na úpatí Bečevny, směrem k Roketnicům u Vsetína (Bubela), při Lubině mezi Frenštátem a Příborem (Ripper), u Nového Jičína (Sapetza), u Místku, Mal. Kunčic, v Metylovicích a jinde (Gogela). Ve Slezsku: rozšířen v Těšínsku (Kolbenheyer), Dětmarovice mezi Odry a Fryštátem zde s bílými květy (Kotula), Slavkovský háj u Opavy (Svěrák), u Lomné, Těšína, Bogušovic, Koňské, Tomašova, Buchelsdorfu, Adolfovic, Frývaldova, Lipové u Vidnavy 1873.

β Plátky vejčitě okrouhlé, krátce přišpičatělé, za kvetení ploše rozložené, neb i trochu ven ohnuté.

1482. G. phaeum L. (K. hnědočervený). L o d y h a přímá, větvitá i s kalichy, řapíky a stopkami květními o d s t á l e d l o u z e c h l u p a t á, n a h o ř e i s k a l i c h y ž l á z n a t ě p ý ř i t á. Listy roztroušeně chlupaté, v obrysu srdčitě okrouhlé, 5—7klané, dolejší dlouze-, prostřední krátkořapičné, nejhořejší přisedlé, úkrojky vejčitě podlouhlé, střihaně pilovité. Květenství 2květé. P l á t k y p l o š e r o z l o ž e n é n e b i t r o c h u v e n o h n u t é. Nitky tyčinek dlouze chlupaté. Pouzdra plodní nahoře s 3—4 příčnými vráskami, mrtnatá, zoban pýřitý. Semena úplně hladká.

V. 0·30—0·60 *m*. Koruny hnědě fialové, s nehtem bělavým.

♃ Květen—červenec. Lesní luka, vlhké háje, křoví, keřnaté stráně, trávníky, v celém území až na předhoří rozšířen. V brněnském kraji: v Písárkách u Brna, u Veveří, M. Třebové, v údolí Svitavy od Brna přes Blansko (Makowsky) až do Svitavy (Oborny), lesní luka u Osyků (Pluskal), u Holštýna (Svěrák)!, Rajský lesík u Černovic a hojný mezi Ochozem a Lišní (Oborny)!, Knížecí les u Nosislavi (Schierl), údolí Říčky, Doubí a j. u Líšně, Kanice, Kartouzy, Jehnice, Outěchov, Vranov, Kuřim, údolí Josefské, Babice, Křtiny, Mal. Bukovina, Lažánky, Sentice, Malostovice, les Horka u Herotic, les Bačkovec u Březiny, Klucanina u Tišnova, Sloup, Bystrc, Jundrov, Kohoutovice, Bohonice, Popůvky, Střelice, Rajhrad, Bohdalice. — V Prostějovsku: pouze při lesním kraji Bilovského háje a ve křovinách u Lutotína (Spitzner). Ve Znojemsku: v údolí Dyje u Vranova, Hardek, Nov. Hrádek a Devět mlýnův, řídčeji u Znojma, hojný v lese mezi Paulicemi a Šumwaldem (Oborny). V Jihlavsku: u Nov. města, Petrovic, Vlachovic a ve Sklenném (Havelka), u Jihlavy (Pokorny), Slavonic a Dačic (Oborny). V sev. Moravě: v údolí Šumice u Náměště blíž Olomouce (Spitzner), hojný v lupenatých lesích u Zábřeha (Panek), kolem Zkameněl. zámku u Milkova (Slavíček), u Roudna a Berouna (Rieger a Gans), u Šumberka (Paul), u Velk. Losína! a v údolích Jeseníka porůzný (Oborny). Ve východní části: u Kroměříže (Zahradník), v hájemství „Uherska" u Vsetína (Životský), u Rožnova (Kotek), na Radhošti a Kněhyni (Oborny), u Krásné (Klanic), u Nov. Jičína (Sapetza), u Místku pouze v zahradách pořídku (Gogela). Ve Slezsku: Oldřichovice u Jablunkova (Schube), u Bronówa poblíž Bělska, u Blogotic, Koňské a Bogušovic (Kolbenheyer), Dziegielów, Ustroň, Cisownica (Kotschy), Svobodné Heřmanice a Velk. Heraltice blíže Opavy (W. Gr.), v Slavkovském háji, u Otic a Kylešovic (Svěrák), u Waldenburku a Mal. Moravy (Gr. Fl.), Bleischwitz blíže Krňova (Kotschy), Tomašov (Uechtritz), Tillstein (Heuser), přehojný v háji u Kalkovského mlýna, v zahradě u Zotheho a v zahradách u Kraši, Rasův grunt u Vidnavy, Kaltseifen, Česká ves a Supíkovice (Vierhapper).

98. Řád. Balsamineae Rich. Balsaminovité.

477. Impatiens L. Netýkavka.

Kališní lístky namnoze 3, dva vnější postranní a ostružnatý zadní vnitřní, 2 přední scházívají. Blizny srostlé. Tobolka podlouhlá, její chlopně pružně do vnitř se stáčející.

1483. I. noli tangere L. (N. obecná). Lysá, trochu ojíněná. Lodyha přímá, sklovitá, jednoduchá neb větvitá, na uzlích napuchlá, dole bezlistá. Listy dlouzeřapíkaté, vejčité neb vejčitě podlouhlé, špičaté, hrubě hrotnatě zubaté, na dolejšku ostřeji pilovité. Hrozny úžlabní, 1—6 květé, pod list sehnuté, kratší listu; květy dosti veliké, visuté, s ostruhou ohnutou, pozdější malé bezkorunné, s prostými tyčinkami. Tobolka 5 hranně válcovitá, dotčena jsouc pukající. Semena drobnozrně drsná.

V. 0·30—0·60 *m.* Koruny zlatožluté, v ústí červeně tečkované.

♃ Červenec, srpen. Vlhká křoví, lesní žleby, háje, u potoků, od roviny až na předhoří hojná až obecná. Ve vyšších polohách: ve Velk. kotlině (Oborny), na Radhošti, Červeném vrchu, Berggeistu a j. V okolí Brna: Rajský lesík, Obřany, Kozí žleb atd. Var. minutiflora Meinhausen Fl. ingrica 1879, tento kleistogamický tvar hojný na Mal. Čantoryni v Beskydách (Fiek).

99. Řád. Oxalideae DC. Šťavelovité.

478. Oxalis L. Šťavel.

A) Oddenek plazivý, nitkovitý, výběžkovitý posléz zkrácený, krátkočlenný, výběžky vyháněјící, ročně dužnaté šupiny a dlouhořapíčné listy vyvinující, z jejich úžlabí vynikají jednotlivé 1květé, uprostřed 2 listence nesoucí stopky květní. —

1484. O. acetosella L. (Š. kyselý). Bylina velmi útlá, roztroušeně-, rozšířené dolejšky řapíků hustěji pýřité. Listy dlouze řapičné, 3četné, lístky široce opaksrdčité. S t o p k y k v ě t n í d e l š í l i s t ů, s 2 listenci. Květy dvojtvárné, pozdnější letní malé, nikdy se neotvírající, samy se zúrodňující. Plátky podlouhle opakvejčité, až 4krát delší kalicha.

V. 0·06—0·10 *m.* Plátky bílé, s nachovými žilami, na dolejšku se žlutou skvrnou, řídčeji fialové (*β* violacea mihi).

♃ Duben, květen. Vlhké lesy, křoví, háje, žleby, lesní palůčky, od roviny až k temenům hor obecný, neroste v suchých a písčitých krajinách. Neroste kolem Bzence (Bubela) a v okolí Znojma jen poskrovnu (Oborny). V Jeseníku též na hřebenech: jako kolem Petršlýna (Oborny) a na Mal. Jezerníku.

β) na Hostýně.

B) Oddenek plazivý neb hned nad kořenem v prodlouženou, položenou neb přímou, listnatou lodyhu přecházející.

1485. O. stricta L. (Š. tuhý). L o d y h a p ř í m á neb vystoupavá, větevnatá, z d o l e j š k a p o d z e m n í v ý b ě ž k y ž e n o u c í, pýřitá nebo skoro lysá. L i s t y s t ř í d a v é, d l o u z e ř a p í k a t é, 3četné, lístky opaksrdčité, jich dolejší kraje skoro rovnočárné. P a l i s t y, ž á d n é. O k o l í k y d l o u z e s t o p k a t é; po 1—3 v úžlabí listův, květenství zdélí nebo kratší listu mateřského, S t o p k y k v ě t n í za plodu p ř í m é až rovnovážně odstálé. Plátky malé, as 2krát delší kalicha. Semena napříč svraskalá.

V. 0·15—0·40 *m*. Plátky žluté. Lupení světle zelené, vespod sivé.

♃ Červenec—září. Role, záhony, háje, sady, křoví, břehy, v pahorkatině a nižších hornatých krajích rozšířen. V brněnském kraji: místy přehojný, jako kolem Brna, Soběšic, Rajhradu a Vranovic (Makowsky), u Kunštátu a Olešnice (Člupek), u Lanštorfa a v Suchém údolí u Ostrova (Ripper), 1883 na Kolišti v Brně, Sv. Antoníček, údolí Punkvy u Blanska až k rozcestí do Jedovnic vedoucímu, Holštýn, Židlochovice, Nosislav. — Zdivočelý jednou na rumišti za Polní ulicí, odkud již zmizel, a na hřbitově u Prostějova, při silnici od Napajedel do Žlutavy (Spitzner). Ve Znojemsku rozšířen v jižní části a kolem Kralic u Náměště, neroste v okolí Znojma, zde jen v městských sadech, roste však již u Hrušovan (Oborny). Neroste kolem Jihlavy (Pokorny), neroste kolem Dačic a Slavonic (Oborny), roste však u Telče, Bystřice n. P. a Žďáru. — V severní Moravě: podél Ovčáckého potoka u Šternberka, u Mor. Ostravy. — U Roudna (Rieger), u Šumberka (Paul), u Chubína (Slavíček), u Holby a Hanušovic (Oborny), Bedřichov u Rymařova (Schierl). V uh. hradištském kraji: na polích při Moravě u Kroměříže hojný (Palla), u Uh. Hradiště (Schlögl), u Bzence při silnici do Uh. Ostroha a hojný na břehách Moravy (Bubela), u Strážnice. — Ve východní části: v Tučapech a Holešově (Červinka), u Rusavy (Sloboda), Říčky pod Javorníkem Kelským, u Cejšků na cestě z Rusavy do Hošťálkova, zde při plotech a na jednom poli hojný, v křoví při lukách blíže St. Zubří, les Grunt u hostince „Zum dicken Hans“ blíže Podstátu — U Nov. Jičína a Příbora (Sapetza), u Suchodola, Větřkovic (Ripper), u Vyzovic, Neobuzy, Kašavy a Lutoniny (Ig. Pouč), hojný u Frýdlandu, Místku, jakož i nezřídka v údolí Ostravice (Oborny). Ve Slezsku: obecný v Těšínsku (Kolbenheyer), přehojný na polích u Pržna, Moravky, hojný v krajině kolem Jablunkova, hojný u Těšína, Koňské a j. — Rozšířen v Opavsku (Schlosser), kolem Vidnavy.

* **O. corniculata L.** (Š. růžkatý). Lodyha jednoletá, bez výběžkův, od dolejška větevnatá, větve trsovitě rozprostřené, položené, na spodu často kořenující. Listy dlouze řapíkaté, 3četné, lístky opaksrdčité, s vykrojenými dolejšími kraji. Palisty malé, podlouhlé, blánovité, k řapíku přirostlé. Okolíky stopkaté, úžlabní 2—4květé, stopky květní obloukem sehnuté, s tobolkou přímou. Plátky světle žluté, as 2krát větší než kalich značný, vykrojený.

D. 0·10—0·25 *m*. Bylina často špinavě načervenalá.

☉ Červen, září. Původem z jižní Evropy, u nás v zahradách a sadech jen zdivočilý. V městských sadech u Znojma 1879 (Oborny), zahrady u Bohdanovic a Bilovce (Schlosser), u Rožnova (Kotek), Jindřichov ve Slezsku (Peck), u Opavy (Svěrák).

100. Rád. Elatineae Cambess. Úporovité.

479. Elatine L. Úpor.

A) Hidropiper Neil. Lodyha velmi útlá plazivá, větevnatá, na uzlech kořenující. Listy stříčné, řapíkaté.

a) Kolik plátkův, tolik i tyčinek.

1486. E. triandra Schkuhr. (Ú. trojmužný). Listy podlouhle elliptické až čárkovitě podlouhlé, krátkořapičné. Květy jednotlivé, úžlabní, přísedlé, nejdolejší někdy velmi kratičce stopkaté. Kalich 2dílný, plátky a tyčinky 3. Tobolka nahoře vtisknutá. Semena červíčkovitě ohnutá, na koncích zaokrouhlená, velmi útle síťnatá, podél a napříč žebernatá, lesklá, žlutavá.

D. 0·02—0·06 *m.* Plátky růžové. Bylina kalně zelená neb načervenalá. Plody zvící pepřového zrna.

⊙ Červen—srpen. Zaplavená místa, bahnité břehy rybníkův, mělké vody. Druhdy mezi Komárovem a Černovicemi u Brna (Reissek), břehy rybníků Radhana a Pozďatinského rybníka u Náměště (Roemer). V Jihlavsku: bahnité břehy rybníkův u Nov. vsi blíže Rudolee, u Dačic a zde, onde kolem Slavonic (Oborny), rybník Návesník a Velelské rybníky u Žďáru (Havelka). Ve Slezsku: v železničních příkopech v lese u Chybův (Kotula).

b) Tyčinky 2krát delší plátkův.

1487? E. hexandra DC. (Ú. šestimužný). Trávozelený. Listy podlouhle elliptické, v řapík s čepelí stejně dlouhý neb kratší zúžené. Květy jednotlivé, úžlabní stopkaté, hořejší často přísedlé, 3četné. Kalich 3dílný. Plátky 3, načervenale bílé neb tmavě růžové. Tyčinek 6. Tobolka kratší kalicha, pupkatě přišpičatělá. Semena slabě prohnutá, skoro rovná, na jednom konci ztupělá, podél a napříč ostře síťnatožebernatá, hnědá. D. 0·02—0·10 *m.*

⊙ Červen—srpen. Zaplavovaná místa, břehy a v bahně rybníků pořídku a pro území pochybný. Dle Schlossera u Slaviče blíže Hranic a v rybníku u Polouvsi blíže Nov. Jičína, od té doby však zde již nebyl pozorováván.

1488. E. hydropiper L. (Ú. pepřovitý.) Listy podlouhle elliptické, aspoň dolejší v řapík značně delší kopišťovitě zúžené. Květy jednotlivé, úžlabní, přísedlé neb dolejši kratičce stopkaté, 4četné. Kalich 4dílný, plátky 4, tyčinek 8. Semena podkovovitě prohnutá, nestejnoramenná, podél a napříč síťnatě žebernatá, žlutá. D. 0·02—0·10 *m.*

⊙ Červen, září. Zaplavovaná místa, břehy a v bahně rybníkův. Pořídku. Rybníky: Nedusil, Netopil, Nohavec a Radhan u Náměště (Roemer), v bahně rybníku u Ptačova blíže Náměště 1882 přehojný (Zavřel), ve vypuštěném rybníku v Brančově (Havelka), u Slaviče blíže Hranic (Schlosser).

B) Alsinastrum Neil. Lodyha silnější. Listy přeslenovité, přísedlé.

1489. E. alsinastrum L. (Ú. přeslenatý.) Lodyha vystoupavá, dutá, jen dole větvitá. Listy světle zelené, přeslenaté, dolejší ponořené, úzce čárkovité, četné, hořejší květy v úžlabích přechovávající, vejčité neb vejčitě kopinaté po 3. Květy úžlabní,

přeslenaté, přísedlé, 4četné, toliko dolejší někdy stopkaté. Tyčinek 8. Tobolky dosti veliké. Semena slabě prohnutá. Oddenek v bahně plazivý.

V. 0·10—0·30 *m.* Koruna zelenavě bílá. Lodyha často tučná, statná.

♃ Červenec, srpen. Stojaté vody, vyschlé louže, v bahně rybníkův, velmi pořídku. Ve Znojemsku: jen u Naloučan blíže Náměště (Rohrer a Oborny), Hrabová u Mor. Ostravy (Wetschky). Ve Slezsku: Olszynský rybník u Fryštátu (Fiek a Schube).

101. Řád. Hypericineae DC. Třezalkovité.

480. Hypericum L. Třezalka.

Kalich i koruna 5četná. Tyčinky dole ve 3 svazečky srostlé. Prašníky na zadní straně pod koncem se žlázkou. Tobolka 3pouzdrá, 3chlopná.

A) Kališní lístky na kraji bezžlázné, třísnité.

a) Kališní lístky kraji svými se vespolek kryjící. Bylina nízká, lodyha útlá, nitkovitá, větvitá, položená, slabě 2hranná.

1490. H. humifusum L. (T. rozprostřená.) Lysá. Lodyha položená, slabě 2hranná, větvitá, na dolejších kloubech větví koncem vystoupavých často kořenující. Listy vejčité neb podlouhlé, k dolejšku zúžené, tupé, podle krajů černě tečkované, toliko hořejší prosvitavě tečkované. Květy ve volném a chudokvětém vrcholíku, větví přerůstajících. Lístky kališní vejčitě podlouhlé, tupé, jemně hrotité, černě čárkované a po kraji černě tečkované. Tyčinky nečetné 15—21, ve 3 svazcích. Tobolka podél pruhovaná.

D. 0·05—0·15 *m.* Plátky malé, světložluté, toliko za slunečního svitu otevřené.

⊙ a ⨀ Červenec—září. Písečná a vlhká role, úhory, cesty, kraje lesův, luka, porůzný, místy schází. Na lesních cestách na jižním úklonu Babího lomu, kolem Bystřičky u Rožinky (Makowsky), u Kunštátu a Olešnice (Člupek), Sicherské rybníky u Slavonic, zde při jednom lesním kraji hojný (Oborny), v Plačkovci, u městské nemocnice a na břehu Ochozky u Nov. města, u Radňovic, za Petrovicemi (Havelka), úhory u Počítek, Vysokého, Mělkovic a j. u Žďáru (Kovář). V sev. Moravě: u Roudna a Berouna (Rieger a Gans), hojněji ve východní části: debře lesní „Holubice“ u Troubelic (Červinka), u Rožnova (Tkany), při silnici mezi Jasenicemi a Polouvsí, na rolích u Fulneku (Sapetza), Jindřichov a Podstát (Schlosser), u Čeladné, na úpatí Ondřejníka u Frýdlandu a jiných místech v údolí Ostravice (Oborny), na Štaudli, hlinitých místech porůznu a na pobřeží Ostravice u Místku pořídku (Gogela). Ve Slezsku: lesní luka na úpatí Lysé hory (Makowsky). Kameralní Ligotka, Visla, na Čantorym (Kolbenheyer). V okolí Vidnavy od roviny až k horám hojná, na Saľberku, Sandberku a j. m. u Vidnavy (Vierhapper), dle Schlossera rozšířena v Opavsku.

b) Kališní lístky kraji se nekryjící. Lodyha silná, vystoupavá neb přímá.

α) Lodyha stopami od hřbetů listových 2hranná. Pouzdra tobolky na hřbetě s 4 podélnými pruhy. Kališní lístky 2krát delší semenníka.

1491. H. perforatum L. (T. tečkovaná, bylina Sv. Jana.) Lodyha celistvá. Listy vejčité neb podlouhle vejčité až podlouhlé, tupé, dolejškem okrouhlým přisedlé, podle kraje s černými tečkami, průsvitavě tečkované. Vrcholíčky namnoze v latu sestavené. Lístky kališní kopinaté, špičaté, 2krát delší semenníka a z polovice zdélí vyvinuté tobolky, řídčeji široce kopinaté, méně špičaté (*β* latifolium Koch). Kořen silný, dřevnatý.

V. 0·20 — 0·60 *m*. Plátky zlatožluté, řídčeji citronově žluté, černě tečkované a čárkované.

♃ Červenec—září. Suchá luka, kamenité a travnaté kopce a stráně, kraje lesní, křoví, meze, v celém území obecná a ještě hřebenem Radhoště při 1130 m. *β*) u Znojma, zde s citronově žlutými květy a u Star. Hobzí (Oborny), u Šumberka (Paul).

b) **H. veronense Schrk.** Bylina útlejší, nižší, slabě větvitá. Listy čárkovité až čárkovitě podlouhlé, na kraji často ohrnuté. Květy méně četné v latě vrcholičnaté, vejčité. Lístky kališní úzce kopinaté, špičaté, zdélí semenníka neb trochu delší.

Ve střední a jižní části dosti pořídku. Kopce v jižní části brněnského kraje (Makowsky), Polavské a Mikulovské kopce. — Na stráni pod Hátěmi u Otaslavic (Spitzner), v údolí Dyje a Hradnice u Znojma a na sousedních návrších (Oborny), u Hrušovan, mezi Nov. Sídlem a Gutenfeldem na Arbesu u Nov. Přerova (Ripper).

β) Lodyha sbíhavými hřbetními a spojenými krajními stopami 4hranná. Pouzdra tobolky s četnými podélnými pryskyřičními proužky. Semenník a lístky kališní skoro stejně dlouhé.

1492. H. tetrapterum Fr. (T. čtyrkřídlá.) Lodyha dutá, na hranách úzce křídlatá. Listy vejčité, zaokrouhleně tupé, poloobjímavé, se síťkou žil málo vynikající a četnými prosvitavými, černými žláznými tečkami. Lístky kališní kopinaté, špičaté, vně tak jako plátky skoro bez černých teček. Oddenek s plazivými, malými šupinovitými lístky posázenými výběžky.

V. 0·25—0·50 *m*. Plátky světle žluté, malé. H. quadrangulare Murr.

♃ Červenec, srpen. Příkopy, u potokův, háje, bařiny, od roviny až do předhoří k 400 m. porůzná. V brněnském kraji rozšířena. Písárky u Brna, Adamov (Theimer)!, u Protivanova (Spitzner); žmol pod Kraví horou blíže vojenské střelnice u Žabovřesk, Čertův žmol u Kohoutovic, Rajský lesík u Černovic, Suchá hora u Bílovic, u rybníka Dymáku a j. m. u Jedovnic, Krumlov,

Nedrovice. — V Prostějovsku: u Bedihoště (Uličný), Kelčic, Krasic, Čechovic. Mostkovic, ve Hraničném žlebu, u Drahan, Hartmanic, na Bílé vodě (Spitzner). Ve Znojemsku: obecná kolem Náměště (Roemer), hojná v nížinách při Dyji, jako kolem Hrušovan, Nov. Přerova atd., řiděeji u Znojma a Jevišovic, zde onde schází, na lukách u Třebelovic a Budkova (Oborny). V česko-moravském pohoří: zde onde kolem Jihlavy (Pokorny), u Radonic (Havelka), u Telče, Nov. Jimramova a Javorku. — V Olomoucku a sev. Moravě: u Olomouce (Vogl), u Hněvotína (Makowsky), u Náměště a Litovle (Spitzner), pořídku při kraji bařinného rybníka pod Tataláky blíže Zábřeha (Panek), Angerský les u Bludova, na lukách při Moravě od Rudy dolů porůzná, Klepáčov směrem k Sobotínu a u Střelné (Oborny), Mor. Ostrava, Heřmanice. — V uh. hradištském kraji: nezřídka u Kroměříže (Palla), bařiny u Kunovic (Schlögl), porůzná kolem Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), Stanovisko, Klokočník, Poloky a j. m. u Javorníka, Filipov blíže Javorníka, zde byliny široce křídlaté, Nov. Lhota, na Kotarech, při potoku u Blumentálu, les Horka a Lipinský háj u Val. Klobouk, Příkaz, Hradišov u Pulčína. — Ve východní části: u Tučap a Prusenovic porůzná (Červinka), hojná u Rusavy (Sloboda), u St. Jičína, Jasené (Ig. Pouč), při rybnících v Říčkách, Lhotka a podél Bystřičky u Bystřice p. H., mýtiny v Týnském hájemství. — Svinec a Vysoký les u Nov. Jičína (Sapetza)!, Příbor (Czížek), u potůčků v „Bahně“ a ve Štandli u Místku (Gogela). Ve Slezsku: v Těšínsku na Čantorym (Wimmer), Skalita u Bělska (Kolbenheyer), Bruntál, Urbanův les a j. m. u Vrbna, hojná kolem Vidnavy, Wiesavy a Kraši 1872. — Odtud až do vyšších hor (Vierhapper).

1493. H. quadrangulum L. (T. čtyrhranná.) L o d y h a d u t á, h r a n y n e k ř í d l a t é. L i s t y vejčité neb podlouhle vejčité, k d o l e j š k u z ú ž e n é, n e o b j í m a v é, tupé, se síťkou žil drobnookou, silně vynikající, s nečetnými tečkami neb skoro bez žlázných teček. K a l i š n í l í s t k y v e j č i t é n e b e l l i p t i c k é, t u p é a jako plátky s č e t n ý m i č e r n ý m i t e č k a m i a čárkami.

V. 0·30—0·60 *m.* Plátky značné, zlatožluté H. dubium Leers., H. tetragonum Fr.

♃ Červenec, srpen. Lesy, křoví, luka, žleby, kraje lesní, v studenější pahorkatině a v krajinách hornatějších až k vrcholům Sudet a Beskyd. V brněnském kraji: pořídku kolem Brna a Adamova (Makowsky), mýtiny u Podol (Pluskal), u Kunštátu a Olešnice (Člupek), u Bukové a Protivanova (Spitzner), u Ivančic (Schwoeder), u Rakšic (Theimer), u Klobouk (Steiger), Mal. Bukovina, Boskovice, Žďárna, Nedvědice. — V Prostějovsku: pouze v horách na Bílé vodě, za Baldovcem blíže Drahan a na Rozsocháči za Hartmanicemi (Spitzner). Ve Znojemsku: údolí Oslavy od Náměště až do Senohrad (Roemer). V česko-moravském pohoří: Panský mlýn u Jihlavy (Reichardt), u Dačic, v údolí Dyje u Star. Hobzí, na lukách kolem Slavonic nezřídka (Oborny), u Slavkovic a Radňovic (Havelka), Světlá, Borovná, Hradisko, Dobrá voda, Olší, Javořice, Hostětice, Ořechov, Rasná, Horn. a Doln. Bobrová, Raděnice, Bystřice, Ždánice, Vítochov, Chudobín, Holotín, hojná u Zvole a Nového města, Vlachovice, Lhota, Maršovice, Rokytná, Tři studně, Vršany, Kadov, Studnice, Žďár, Zámek Žďár, Šlaghamry, Jimramov, Nov. Jimramov, Javorek. — V Olomoucku: Klášter Hradisko u Olomouce (Makowsky), u Milkova (Slavíček), v údolí Nectavy nad Konicí (Dr. K. Hanáček), Šternberk, Hrubá voda, údolí Štolové u Domašova. —

U Střelné, Zábřeha, Šumberka, Velk. Losina (Oborny). V sev. Moravě všude až k nejvyšším vrcholům Sudet obecná: jako na Koperníku, Fuhrmannštýnu, Červeném vrchu, Leiterberku atd. až na Janovickou holi (Oborny)!, Studénková hole, Uhuštýn, Mal. a Velk. Jezerník, Švýcarna, Praděd, Mechová stráň, Karlovská studénka, Heiligenhübl (Spitzner), Černý vrch, Suchá a Černá kupa, na Klad. Sněžníku, zde zvláště při pramenech Moravy hojná, na Hockšáru, Drehberku, Dědu, Petrštýnu, Velk. Jelením hřebeni, Břidlicové holi, Hörndlštýnu až dolů k Rymařovu, Velk. Štolové, Guntramovicům a Budišovu. — V uh. hradištském kraji: u Luhačovic (Schlögl), Lopeník (Makowsky), Javořina (Makowsky) až na samý vrchol, Velká, Nov. Lhota, Blumentál, Straní, Kralov u Uh. Brodu, Val. Klobouky, Poteč, Příkaz, Pulčín. — Ve východní části: Bystřice p H., Lhotka, Říčky, Hostýn, Rusava a odtud až k Hošťálkovu. — Hojná kolem Vsetína (Bůbela), u Liptálu a Jasené (Ig. Pouč), u Štramberka a Nov. Jičína (Sapetza), u Příbora (Czížek), u Místku (Gogela), Cáb, Zděchov, Halenkov, Javorníky, Velk. Karlovice, Miloňov, Vysoká, u Star. Hamer až na hřeben Smrku, Ostravice. — Ve Slezsku: hřebenem Lysé hory, Pržno, Krasná, Moravka, Slavíča, Lomna, Vítkov, Odry, Bruntál, Vrbno, Tomašov, Frývaldov, Lípová, obecná v okolí Vidnavy, Bernartice, Červená voda, Friedberk, Javorník, a všude v horách obecná.

B) Kališní lístky na kraji žláznatě třísnité neb žláznatě pilovité, vespolek se nekryjící.

a) Kališní lístky vejčité, zaokrouhleně tupé, jemně žláznatě zubaté. Listeny celokrajné. Plátky žláznatě pilovité.

1494. H. pulchrum L. (T. pěkná.) L o d y h a p ř í m á, o b l á, b e z h r a n n á, nahoře s prodlouženými, přímými, vrcholičnatými větvemi úzce jehlancovitě latnatá, od dolejška s neplodnými větvičkami. L i s t y p r o s v i t a v ě t e č k o v a n é, lodyžní v e j č i t é, t u p é neb na konci vykrojené, š i r o k ý m, s r d č i t ě o b j i m a v ý m d o l e j š k e m p ř í s e d l é, ostatní vejčité neb vejčitě podlouhlé, k dolejšku zúžené. S e m e n a d ů b k o v a n ě t e č k o v a n á, lysá. Oddenek velmi větevnatý, mnoholodyžný.

V. 0·25—0·50 *m* Plátky zlatožluté. Listy na rubu bledé.

♃ Červenec, srpen. Suchá luka, pořídku. Posud jen mezi Čejčem a Čejkovicemi (M. a R., pak Bayer).

b) Kališní lístky kopinaté, špičaté, jako listeny žláznatě třásnité. Plátky celokrajné.

α) Lodyha nahoře 2hranná. Žlázka na prašníku černá. Kališní lístky nepravidelně žláznaté.

1495. H. elegans Steph. (T. ozdobná.) L o d y h a t o l i k o n a h o ř e 2 h r a n n á, ostatně oblá, h u s t ě l i s t n a t á, dole s neplodnými větvičkami, nahoře delšími, úžlabními, chudokvětými rozestálými větvičkami hroznitě latnatá, l y s á. L i s t y z d o l e j š k a s l a b ě s r d č i t é h o v e j č i t é n e b v e j č i t ě k o p i n a t é, na kraji často poohrnuté, zcela lysé, na plochách hustě průsvitavě, podle kraje černě

tečkované. Zuby kališní s malými, nečetnými, černými žláznými tečkami. Plátky značné, na konci s černými žláznými tečkami. Semena jemně ďubkovaně tečkovaná.

V. 0·30—0·40 *m*. Plátky světle zlatožluté. H. perforatum trochu podobná.

♃ Červen, červenec. Výslunné, travnaté a keřnaté kopce, ve vinicích pořídku. Kolem Čejče, mezi Otnicemi a Kobeřicemi u Slavkova (Makowsky) a dle Kotka též v lese Bzinku u Bzence.

β) Lodyha oblá, bezhranná. Žlázka na prašníku s ním stejnobarevná, světle žlutá. Lístky kališní pravidelně žláznatě třísnité neb zubaté.

1496. H. montanum L. (T. horská.) Lodyha vystoupavá neb přímá, oblá, namnoze jednoduchá, dole hustě, nahoře řídce listnatá, lysá. Listy vejčité až podlouhlé, srdčitým do'ejškem přísedlé, lysé, jenom vespod na žilách krátkými chloupky draslavé, podle kraje černě tečkované, dolejší na ploše bez teček, hořejší hustě průsvitavě tečkované. Květy v květenství vrcholičnatém, listenatém, shloučeném, skoro klubkovitém, neb dole někdy přetrženém. Plátky bez černých teček. Semena jemně ďubkovaně tečkovaná.

V. 0·40—0·75 *m*. Koruny dosti malé, bledě zlatožluté. Listy vespod šedozelené.

♃ Červen—srpen. Výslunné a keřnaté pahorky, světlé lesy, stráně, křoví, od roviny až na nižší předhoří do 400 m. porůzná. V brněnském kraji: nezřídka v jižní části (Makowsky), u Obřan, Bilovic, Adamova, v Písárkách u Brna (Oborny), u M. Třebové (Domas), u Dědic a Račic (Spitzner), u Ivančic (Schwoeder), Obecný les a údolí Rokytné u Krumlova (Zimmermann), Líšeň, Mordovna, Ochoz, Soběšice, Bystrc, Veveří, Holedná u Jundrova, Bosonohy, Lískovec, Střelice, Bučín u Tečic, Rosice, Zastávka, Rajský lesík u Černovic, les Sovinky a j. m. u Kobylí, Velk. Pavlovice, Kyjov, Mariánská studénka a Bílá voda u Krumlova, Vedrovice. — V Prostějovsku: na Kosíři, na Skalici, v lesích u Brodku, u Krumsína, u Prostějoviček, Ptení, Hradiska, Bousína (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), u Vranova, Bítova, Jevišovic, Plavče, Šumvaldu, Hardeku, Lukova, Znojma, Milfrouna a na j. místech (Oborny). V česko-moravském pohoří: les u Obory blíže Střítež, údolí Nedvědického potoka, Pernštýn. — V Olomoucku (Vogl), zde též na Sv. Kopečku a u Veselí blíže Mohelnice (Uechtritz), u Milkova (Slavíček), u Roudna (Rieger), lesy mezi Skaličkou a Pobučí u Zábřeha a u Holešova blíže Zábřeha (Panek), u Domašova. — V uh. hradišťském kraji: v Oboře u Kroměříže a v lesích u Bataje a Popovic (Palla), v lesích Plechovci a Háji u Bzence pořídku (Bubela), zřídka na Javořině (Holuby), Velká, Stanovisko, Měřičník, Věličský les a j. m. u Javorníka hojná, Filipov, Nov. Lhota, na Chotarech, na Lysé hoře u Uher. Brodu, u Prakšic a v Chrastí u Bojkovic. — Ve východní části: u Tučap velmi pořídku, na mýtině lesní „Lysina“ (Červinka), Hostýn, Javorník Kelský. — Rusava (Sloboda), hojná u Vsetína (Bubela), Halenkov, Sv. Jan u Hranic, Par-

šovické a Týnské hájemství blíže Týna, Podstát. — Ve Slezsku: porůzná v Těšínsku: na Stočku a Beskydu (Wimmer), Šellenburk u Krňova (Sintenis), Odry, Pohoř, Eichberk u Kostelce, Zámecký vrch u Krňova. — Jakartovice, Slez. Hartice, les Hůrka u Herallic blíže Opavy (W. a Gr.), ojediněle též ještě u Karlovské studénky (Niessl).

1497. H. hirsutum L. (T. srstnatá.) Lodyha oblá, stejnoměrně listnatá, s úžlabními krátkými větvičkami, nahoře jehlancovitě volně latnatá, krátce srstnatě huňatá. Listy vejčitě podlouhlé, řidčeji vejčité, tupé, velmi krátce řapíkaté, průsvitavě tečkované, podle kraje bez černých teček, nahoře tmavozelené, vespod bledší, olysající, chlupaté, ve květenství ponenáhlu v listeny žláznatě pilovité přeměněné. Semena aksamitnatě chlupatá, hladká. V. 0·50—1·00 m. Plátky světle zlatožluté.

♃ Červen, červenec. Lesy, křoví, výslunné a keřnaté stráně, kamenité kopce, od roviny až do nižšího předhoří rozšířena. V brněnském kraji: porůzná v pahorkatině západní a severní části (Makowsky), u Brna, Adamova a Krumlova (Oborny), Křtinské údolí, Luleč, Protivanov (Spitzner), Líšeň, Ochoz, Hády a j. m. u Obřan, Bílovice, Písárky, Kohoutovice, Žebětín, Střelice, hojná na Bučíně u Tečic, Rajský lesík u Černovic, Hustopeč, Hrádek u Morkůvek, Kobylí, Velk. Pavlovice, les Bílá u Krumlova, Vedrovice, Star. Břeclav, Poštorna, Nov. ves. — V Prostějovsku: na Skalici, u Křenůvek, ve žlebech a na pasekách horských lesů porůzná (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), u Budkova blíže Jemnic, u Vranova, Bítova, Hardeku, Lukova, Znojma, Devíti mlýnův, Milfrouna atd. (Oborny). V česko-moravském pohoří: na Heulosu a u Panského mlýna blíže Jihlavy (Reichardt), v Dařikovci blíž Řečice (Havelka), Vápenice a Peperek u Žďáru (Kovář), Panské nivy a j. m. u Telče, Doln. Dvorce, Raděnice, les u Obory blíže Střítěže, údolí Nedvědičky u Pernštýna, Špitalský les u Bystřice n. P. — V Olomoucku a v sev. Moravě: Grýgovský a Chomutovský les a u Kláštera Hradiska u Olomouce (Mik), Hlubočky u Olomouce (Spitzner), u Milkova (Slavíček), na Trlině u Lesnice blíže Zábřeha (Panek), u Domašova, údolí Štolové u Hrubé vody, Šternberk, Trausnic u Petrovic, Hraběžice, Velk. Losín, Velvice, Bludov, Raškov, Hanušovice, les Grunt a j. m. u Rýmařova. — V uh. hradišťském kraji: nezřídka u Kroměříže (Palla), u Velehradu (Schlögl), u cihelen u Hodonína (Schierl), u Banova (Makowsky), Lopeník, Javořina (Holuby), les u převozu u Strážnice, Hroz. Lhota, Kobela a Kuželovský les u Kuželové, hojná u Javorníka, Filipov, Blumentál, Straní, Kralov, Hůrka a Lysá hora u Uher. Brodu, Chrasť a Obora u Bojkovic, Jelenovská a j. m. u Val. Klobouk, Rozsoši u Příkazu. — Ve východní části: debře Baraní u Prusenovic, Kostelecký les u Kozrálského mlýna (Červinka), u Rusavy (Sloboda), les Poschlá u Vsetína (Bubela), u Jasené (Ig. Pouč), Hostýn, Ostrá hora u Vsetína, Cáb a úklony jeho, údolí Provazné u Halenkova, Javorníky. — Val. Meziříčí a v pahorkatině Karpat (Reissek), Svinec a Vysoký les u Nov. Jičína (Sapetza), Hranice (Vogl), Hukvaldy (Czížek), Star. Jičín. — U Místku (Gogela). Ve Slezsku: nezřídka kolem Těšína a odtud až do předhoří (Uechtritz), Ligotka (Kolbenheyer), les Prutek u Bogušovic, Loučky, Odry, Pohoř. — V Opavsku: les Hůrka u Opavy (Mayer), nezřídka u Vidnavy. — Kraj lesní u Sörgsdorfa a v Briesenském lese blíže Vidnavy (Vierhapper), v Račím žlebu (Latzel).

102. Řád. Tiliaceae Juss. Lípovité.

481. Tilia L. Lípa.

Květy 5četné. Kališní lístky vnitř na dolejšku s jamkou medovou. Tyčinky četné, prosté neb ve svazcích zákorunních. Semenník 5pouzdrý, pouzdra 2vaječná. Plod nažka pometáním 1pouzdrá, 1—2semenná.

A) Pentapetalae. Korunka uvnitř tyčinek žádná. Koruna kolovitě rozložená. Tyčinek 20—40; pytlíčky prašníka spojené neb nepatrně rozdělené. Čnělka po odkvětu sotva prodloužená. Chlupy jednoduché.

1498. T. platyphylla Scop. (L. širolistá) Mladé větévky a řapíky namnoze silně chlupaté. Listy na dolejšku srdčité až uťaté, zašpičatělé, nepravidelně ostře pilovité, zubův útle hrotitých, vespod bledší, roztroušeně pýřité, v úžlabích žil s bělavým vousem. Vrcholíky visuté, 2—5květé. Tyčinek asi 40. Laloky bliznové přímé. Nažky dřevnaté, tlustoskořepní, vynikle 5žilné.

V. až 25 *m*. a více. Plátky žlutavé. T. europaea L. part., T. grandiflora Ehrh. Listy rozdílné podoby: u jednoho tvaru nepravidelně dřípaté *β)* laciniata Čelak; u druhého částečně kornoutovité *γ)* cuculata Čelak.; u třetího olysalého *δ)* glabrata Čelak. jsou listy skrovně chlupaté, vespod lesklé, květy větší a žlutější.

♄ Prostřed června, červenec. Lupenaté lesy, háje, v celém území rozšířená, leč mnohem řídčejší než následující, zhusta pěstovaná.

1499. T. ulmifolia Scop. (L. jilmolistá.) Mladé větévky a řapíky lysé. Listy šikmo srdčité, pilovité, zubů krátkou a tlustou špičkou ukončených, vespod sivozelené, lysé, toliko na rubu v úžlabích žil s rezavým vousem. Vrcholíčky vzpřímené, 5—10květé. Tyčinek asi 30. Laloky blizny rovnovážně odstálé. Nažky s tenkou skořápkou, slabě žebernaté, s uťatou špičkou, snadno smačkatelné, malé.

V. až 20 *m*. Květy žlutavě bílé, menší a bledší, vonné T. europaea L. part., T. parvifolia Ehrh., T. microphylla Vent.

♄ Červenec, as 14 dní později než předešlá. Lesy, světlá křoví, kraje polí, v celém území rozšířená, zhusta pěstovaná.

* **T. intermedia DC.** (L. prostřední). Listy větší než u předešlé, vespod bledozelené neb slabě nasivělé; vousky v úžlabích bělavé do rezavožluta. Vrcholíky 5—7květé. Květy větší než u předešlé, ostatně málo rozdílné, plody 2—3krát větší, s pevnější skořápkou a zřetelnějšími žebry pod huninou.

V. až 20 m. Květy žlutavě bílé, jest bezpochyby původu hybridního. T. parvifolio-grandifolia Bayer, T. acuminata Opiz.

♃ Červenec. U nás v sadech a stromořadích někdy sázená. Kolem Brna; Prostějova a t. d. (Spitzner), v jednom příkopu při kraji lesním u Nov. Zámku (Schilberszky iun.).

β) Nejvnitřnějších 5 tyčinek s rozšířenými nitkami, neb v korunu přeměněných. Tyčinek 50—70; pytlíčky prašníkové na rozpoltěné nitce oddělené. Chlupy hvězdovité neb svazečkovité.

* **T. americana L.** (L. americká). Listy zelené, veliké, dlouze zakončité, pilovité, lysé, toliko v úžlabích žil vespod s malým vousem. Vrcholíčky 10—20květé. Tyčinky kratší plátkův, 2krát delší semenníka. Původem ze sev. Ameriky, u nás někdy sázená, jako u Brna, Prostějova, Rožnova a t. d. (Spitzner).

* **T. argentea Desf.** (L. stříbrná). Listy úhlatě ostře zubaté, vespod jako mladé větévky a celá bylina hustě běloplstnaté, bez vousů v úžlabích žil. Tyčinky o $1/2$ kratší plátkův a nemnoho delší semenníka. Původem z jižní Evropy, u nás zřídka pěstovaná.

103. Řád. Malvaceae Juss. Slézovité.

Rody:

A) Malveae Endl. Semenník mnohopouzdrý, pouzdra okolo tlustého sloupku do kruhu sestavená, 1vaječná, na plodu od středního sloupku a mezi sebou se oddělující. Čnělka na mnoho ramen rozeklaná.

1. Kalíšek vnější ze 3 oddělených lístkův, kalich 5klaný. Plod kruhovitý smáčknutý. 482. *Malva.*

2. Kalíšek vnější srostlolupenný, 3klaný, kalich 5klaný. 483. *Lavatera.*

3. Kalíšek vnější srostlolupenný, 6—9klaný. 484. *Althaea.*

4. Kalíšek vnější schází; ušty kališní řasnatě kýlnaté, semenník 5—30pouzdrý, pouzdra 3vaječná, stopky květní článkované. * *Abutilon.*

B) Hibisceae Endl. Plod tobolka 3—10pouzdrá, pouzdrosečně pukající. Čnělek 5.

5. Kalíšek vnější 6—mnoholistý, kalich 5klaný. Plod tobolka 5pouzdrá. pouzdrosečně 5chlopná, pouzdra 2—vícevaječná. 485. *Hibiscus.*

482. Malva L. Sléz.

A) Fasciculatae DC. Květy ve svazečcích dvou-, řídčeji vícekvětých v úžlabí listův. Listy lodyžní dlanitě laločnaté.

a) Stopky květní velmi krátké, i za plodu nanejvýš 2krát delší kalicha. Květy malé.

* **M. crispa L.** (S. kadeřavý). Lodyha přímá. Listy na dolejšku srdčité, nestejně laločnaté, laloků tupých, opět mělčeji laločnatých a drobně zubatých, na kraji kadeřavých. Květy malé, kratičce stopkaté, v hustých hojnokvětých svazeččích. Kalichy plodní zveličelé. mázdřité, síťnatě žilnaté. Plátky něco větší než kalich.

V. 0·75—1·50 *m.* Plátky bělavé, liílákové namodralé

☉ Červenec—září. Původem z východu, u nás v selských zahradách, v Jeseníku a v západní části zhusta pěstován (Oborny), někdy i zdivočuje: jako kolem Brna, Veveří, Blanska (Schur), u Prostějova (Spitzner), zdivočelý

hojně na břehu Rusavy u Holešova a u evang. školy v Rusavě (Červinka), u Místku a Mal. Kunčic pěstován (Gogela), zdivočelý u Vyzovic, Lhotska a Lutoniny (Ig. Ponč).

b) Květy velmi malé, stopky květní aspoň za plodu několikrát delší kalicha, v té době rovnovážně odstálé neb dolů sehnuté, s kalichy přímými. Lístky kalicha vnějšího čárkovitě kopinaté neb kopinaté.

1500. M. borealis Wallm. (S. severní, nízounký). Bylina žlutozelená a odstále roztroušeně chlupatá. Lodyha položená, větevnatá. Listy okrouhle srdčité, velmi mělce úhlatě 5—7laločné, vroubkovaně pilovité. Kališní lístky široce vejčité, krátce zakončité, po kraji řeřabaté, s dlouhými od sebe odstálými štětinami. Plátky velmi malé, mělce vykrojené, as zdélí kalicha. Střední osa plodu v průměru mnohem užší než pouzdra, pouzdra síťovitě svraskalá, ostře obroubená, na postranních plochách se silně vyniklými, radiálními žebry a jako kalichy bledozelenavé.

V. 0·10—0·30 *m* Plátky bělavé neb načervenalé. M. rotundifolia L. part., M. pusilla Sm., M. parviflora Huds.

⊙ a ♃ Červen—podzim. Návsí, ploty, zdi, pustá místa, silnice, ve střední a jižní části porůzný. V brněnském kraji: u Měnína, Otmarova, Čejče (Makowsky)!, Mal. Hostihrádky, Oujezd, Slavkov, Terezov, Šaratice, Kobylí. — U Prostějova: v Čelechovicích, Určicích, Mostkovicích (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště u Zahrádky a Krokočína (Roemer), ve vesnicích kolem Znojma hojný, zvláště v nížinách, jako v Tasovicích, Hodonicích, Mal. Tasovicích, Milfronnu atd., hojný u Božic, Hrušovan, Frelešdorfa, kolem Nov. Přerova, jakož i nezřídka v nížinách při Dyji až k Mikulovu a Břeclavi (Oborny). V ostatní části: velmi ojedinělý u Olomouce (Mik 1851 v jediném kuse), na polích u Vilémova dvora blíže Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), dle Schlossera u Hranic a Bělotína; při strouze u Skřídlovy barvírny v Místku a nehojně na jednom roli pod Štaudlem (Gogela). Ve Slezsku: u Těšína (Kolbenheyer).

1500. × 1501. M. hybrida Čelak. (S. zvrhlý). Listy velmi mělce laločnaté. Řapíky i s hoření částí lodyhy nepravidelně roztroušeně chlupaté Svazečky květní chudokvěté, namnoze jen 2—3květé. Kališní lístky vejčité, dosti dlouze zakončité, ploché, s štětinkami volně odstálými. Plátky delší než kalich, mělce vykrojené. Střední osa plodu užší než slabě svraskalá, dosti ostře obroubená, na postranních styčných plochách jemnými radiálními žebry opatřená pouzdra.

V. 0·10—0·30 *m.* Plátky bílé, ku konci namodrale lilákové. M. borealis × rotundifolia Ritschl, M. adulterina Wallr.

⊙ a ♃ Červen—srpen. Mezi rodiči pořídku. U Znojma (Oborny), Grafendorf a Čule (Ripper), Schur uvádí tuto bylinu z Moravy neudávaje blíže místa.

1501. M. rotundifolia Huds. (S. okrouhlolistý, syrečky). Lodyha položená, rozkladitě větvitá, roztroušeně chlupatá až skoro lysá. Listy

okrouhle srdčité, mělce 5—7 laločné, vroubkovaně pilovité, laloky zaokrouhlené. Kališní lístky široce vejčité, dlouze zakončité, na kraji ploché, se štětinkami ku předu namířenými. Plátky hluboce vykrojené, 2 až 3krát delší kalicha. Osa střední skoro stejně široká jako pouzdra plodní, pouzdra hladká, chlupatá, na krajích zoblená, na plochách styčných bez radiálních žeber.

D. 0·40 – 1·00 *m.* Plátky bledě růžové. M. rotundifolia L. part., M. neglecta Wallr., M. vulgaris Fries.

⊙ a ♃ Květen, podzim. Návsí, ploty, zdi, rumiště, kraje lesův, od roviny až do předhoří obecný.

c) Květy prostřední, stopky květní několikrát delší kalicha, za plodu šikmo odstálé neb přímé. Lístky kališka vnějšího vejčité neb podlouhlé.

1502. M. silvestris L. (S. planý). Lodyha položená, vystoupavá neb přímá, větvitá, roztroušeně odstále chlupatá. Listy 5—7laločné, na dolejšku srdčité, laloky vroubkovaně pilovité. Svazečky květů dlouze stopkaté, šikmě odstálé, 2—6květé. Vnější lístky kališkové podlouhlé, kalich odstále štětinatý. Plátky podlouhle klínovité, hluboce vykrojené, 2—4krát delší kalicha. Plůdky síťovitě svraskalé, ostře obroubené, lysé.

V. 0·40—1·00 *m.* Plátky růžově nachové, s tmavějšími proužky, pořídku bílé.

⊙ a ♃ Červen, podzim. Rumní a pustá místa, návsí, ploty, cesty, meze, od roviny až na nižší předhoří porůzný. V brněnském kraji; ve střední a jižní části porůzný (Makowsky), hojný u Blanska, Maloměřic, Brna atd. (Oborny), neroste kolem Kunštátu a Olešnice (Čupek), pořídku při cestách kolem Hustopeče (Schierl), Kanice, Ochoz, Sokolnice, Mal. Hostihrádky, Šaratice, Obora u Slavkova, Bohdalice, Čejč, Kobylí, Dubňany, Leskoun u Vedrovic. — V Prostějovsku: u Prostějova, Bedihoště (Uličný), podél Blatné, Bilovic, Lutotína, Plumlova (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), Znojmo, Jevišovice, Vranov, Hodonice, Hrušovany, Frelešdorf, Nov. Sídlo, Drnoholec atd. (Oborny). Pořídku kolem Jihlavy, zde u Dřevěného mlýna (Reichardt), též u Dačic, neroste u Slavonic (Oborny). V Olomoucku: u Olomouce (Vogl), u Hajčína (Mik), u Raclavic blíž Přerova (Dr. K. Hanáček). V uh. hradišťském kraji: hojný u Kroměříže (Palla), obecný kolem Uh. Hradiště (Schlögl), pořídku u Bzence (Bubela), zřídka na Javořině (Holuby). Ve východní části: Dvůr v Prusenovicích, u Tučap, (Červinka), Rusava (Sloboda), Vsetín (Bubela), zde na Johanovských kopcích podél Červinkova údolí, Dušna, Rožnov, Frenštát, Mor. Ostrava, Hrušov. — Nov. Jičín (Sapetza). Ve Slezsku: v Těšínsku obecný (Kolbenheyer), též ve Vidnavsku 1872.

* **M. Mauritiana L.** (S. brunatný). Lodyha přímá, statnější, slabě větevnatá, dosti lysá Listy roztroušeně chlupaté, 5—7laločné, okrouhlé, tupé, řapíky nahoře hustě chlupaté dole skoro

lysé. Lístky vnějšího kalicha široce vejčité. Plátky široce opak srdčité, mělčeji vykrojené, brunatné, tmavěji proužkované. V. 0·30 až 0·50 *m*. M. mauretánica Spr.

⊙ Červenec—říjen. Původem z jižní Evropy, v sadech a zahradách nezřídka pěstován a někde též, leč jen pomíjivě zdivočelý; jako na Špilberku a Červeném kopci u Brna a u Adamova (Schur). u Znojma a Jackova blíže Znojma (Oborny).

B) Bismalva DC. Květy veliké, jednotlivě úžlabní, nahoře v hroznovitém květenství. Listy lodyžní namnoze až ku spodu dlanitě dělené.

1503. M. alcea L. (S. velkokvětý). Lodyha přímá, větevnatá, odstálými delšími a přitisklými kratšími, svazčitými chlupy srstnatá. Listy nejdolejší srdčitě okrouhlé, laločnaté, následující dlanitě 5dílné, nejhořejší 3dílné, s úkrojky stříhaně vroubkovanými neb peřenoklanými, buď širokými, v obrysu kosníkovými *α)* latisecta Neil.; neb kopinatými až čárkovitě kopinatými, *β)* angustisecta Neil. Lístky vnějšího kalíška vejčité, zakončité a jako uštv kalicha z mládí skoro plsťnaté. Plátky největší v tom rodu, zpředu vykrojené. Plůdky lysé, na hřbetě kylnaté, na stranách ku hřbetu povypouklých silně napříč svraskalé.
V. 0·40—0·80 *m*, Plátky růžové, pořídku bílé.

♃ Červenec—září. Suché, skalnaté a výslunné stráně, kraje vinic, cest a lesův, světlá křoví, v rovině a pahorkatině střední a jižní části rozšířen, jinde velmi porůzný. V brněnském kraji: u Adamova a Nov. Hradu (Theimer), u M. Třebové pořídku (Makowsky), náspy trati od Ivančic směrem k Silůvce, náspy trati mezi Miroslavou a Krumlovem, na Leskouně a při lesní cestě od Vedrovic do Marešovic, na Polavských kopcích (Oborny), Blansko, Mal. Hostihrádky, Olbramovice, Klentice, Mikulov. — U Prostějova pouze na Kosíři (Spitzner). Ve Znojemsku dle Roemra u Jenešova blíže Náměště; v okolí Znojma: v údolí Dyje; na Kamenném kopci u Tasovic, na Pelcberku u Milfrouna, na Kozí stezce u Lukova, Čížovský les u Hardeku, zřícenina Chrašťan u Bítova (Oborny), v háji mezi Frelešdorfem a Trabinským dvorem (Ripper). V Jihlavsku: kolem Jihlavy pořídku, toliko v Langwandském údolí (Pokorny), v údolí Dyje pod Starým Hobzím pořídku (Oborny). V Olomoucku: horské úklony u Olomouce (prof. Tkaný), meze u Holice blíže Olomouce (Mik), v údolí Šumice u Náměště blíže Olomouce v odr. *β*. (Spitzner), na hřbitově a v háji u Roudna (Rieger), u Berouna (Gans), na posledních dvou místech bezpochyby jen zdivočelý. V uher. hradištském kraji: u Kunovic a Mikovic pořídku (Schlögl), při tovární trati za nádražím u Bzence (Bubela). Ve východní části: Lásky a Vesník u Vsetína (Bubela) na jednom úklonu mezi Příborem a Dreigiblem (Sapetza). v křovišti u Ostravice blíže Místka 1 exemplář a porůznu na Kamenné u Staříce (Gogela). Ve Slezsku: porůzný v Těšínsku (Kolbenheyer) a ojediněle u Jablunkova (Uechtritz), Šellenburk u Krňova a u Lipové (Schierl), u Dešťné (Svěrák), u Vidnavy. — U Briesenu, Pauke, Červené vody, Tomašova, Mikulovic (Vierhapper), u Sörgsdorfa (Latzel).

γ) excisa Rchb. sp. Lodyha uprostřed a nahoře srstnatá.

Úkrojky listů s čárkovitými nebo kopinatými, střihaně zubatými ušty. Plátky vykrojené.

Pořídku, posud jen v okolí Bzence (Oborny).

1504. M. moschata L. (S. pížmový). Lodyha jako celá bylina delšími, odstálými, namnoze jednoduchými chlupy srstnatá. Listy dolejší srdčitě okrouhlé, laločnaté, ostatní dlanitě 5—7dílné, s úkrojky jednoduše nebo 2krát peřenoklanými, v obrysu kosníkovými. Vnější lístky kališka čárkovitě podlouhlé. Plůdky hustě srstnaté, na hřbetě hladké, na plochých stranách velmi útle napříč svraskalé.

V. 0·25—0·60 *m.* Plátky růžové, zřídka bílé.

♃ Červenec, srpen. Ploty, kraje lesní, travnaté kopce, velmi pořídku a místy bezpochyby jen zdivočelý. Derfl a Vísky u Uh. Hradiště pořídku (Schlögl), travnaté kopce u Jenešova blíže Náměště (Roemer jako M. alcea L. teste Oborny), na náspech trati u Zábřeha Pankem pozorován.

483. Lavatera L. Lavaterka.

1505. L. thuringiaca L. (L. obecná). Lodyha přímá, větvitá, nahoře tak jako kalichy, stopky květní a řapíky plsťnatá. Listy úhlatě vroubkované, 5laločné, hořejší 3laločné, na spodu srdčité, na líci roztroušeně pýřité, na rubu tence našedivěle plsťnaté. Květy dlouze stopkaté, přímé, jednotlivé v úžlabích, nahoře v hrozen sebrané. Úkrojky vnějšího kalíška okrouhlé, krátce zakončité. Plátky velmi veliké, hluboce vykrojené.

V. 0·60—1·00 *m.* Koruny světle růžové, prašníky světle žluté.

♃ Červenec, srpen. Suchá, keřnatá, též skalnatá návrší, stráně, křoví, kraje lesní, náspy, v střední a jižní části porůzná, jinde pořídku. V brněnském kraji: Hády u Obřan, Bílovice, Slavkov, Měnín (Oborny), u Čelčic a Nezamyslic (Spitzner), v údolí Oslavy od Oslavan až k Ivančicům (Roemer), u Brna, Židlochovic a Nosislavi (Makowsky), u Klobouk (Steiger), u Čejkovic (Uechtritz), u Bílovic a Podivína (Havelka), Břeclav a Lanštorf (Ripper), hojněji u Krumlova: polní cesta v rakšických vinohradech, v údolí Rokytné a u Rybníkového mlýna (Zimmermann), Líšeň, náspy trati a vinice nad Obřany, Maloměřice, Židenice, Važany, Dražovice, Vyškov, Pavlovický les u Pavlovic, Hustopeč, Kurdějov, Hrádek a Stráň u Morkůvek, Čejč, Hovorany, Šardice, Kobylí, Velk. Pavlovice, Bílá voda u Krumlova, Vedrovice. — V Prostějovsku: u Smržic, Slatinek, na Valové (Uličný), u Václavovic, na Skalici, u Žešova a Ohrozimi, v horách schází (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Mikulova a Polavy (Makowsky), kolem Mušova a Drnoholce, v údolí Jevišovského potoka od Jevišovic dolů, v Bojanovickém lese řídčeji na Kamenném kopci u Tasovic a u Božic (Oborny), u Hrušovan, Grafendorfa, Nov. Přerova, Růžové kopce a Star. hole u Nov. sídla, mezi Bratibrunnem a Doln. Dunajovicemi (Ripper). V Olomoucku: u Slavonína a Hněvotína (Vogl), Charváty (Spitzner). V uh. hradištském kraji: u Bilan, Těšan a Litopecen (Palla), u Těšnovic (Zahradník), u Velehradu (Ripper), Sv. Florian

(Uechtritz) a jinde kolem Bzence porůzná (Bubela), zřídka na Javořině (Holuby), Brumov (Sapetza), Bažantnice, Žerotín a j. m. kolem Strážnice hojná, Radějov, Uh. Brod, Havřice, Suchá Loza, Ordějov. — Ve východní části: kraje silnice u Bilavska poblíž Rusavy (Sloboda), u Neobuzy, mezi Jasenou a Lutoninou (Ig. Pouč). Ve Slezsku: Bognšovice, Blogotice, Koňská, Bronów blíže Bělska (Kolbenheyer)!, Těšín. — Landek, Zabrany (Kotschy).

484. Althaea L. Proskurník.

1506. A. officinalis L. (P. lékařský, ibišek neb ajbiš). Bylina aksamitově měkce plsťnatá. Lodyha přímá, jednoduchá neb větevnatá. Listy řapíkalé, vejčité, špičaté, na spodu často srdčité neb skoro zaokrouhlené, slabě laločnaté, nestejně neb 2krát vroubkované. Svazečky květů vícekvěté, kratší listův, nejhořejší též ve hrozen shloučené. Vnější kalíšek namnoze 9klaný, ušty jeho kopinaté, přišpičatělé. Oddenek tlustý, válcovitý, rovnovážný.

V. 0·50—1·00 *m*. Plátky prostřední, bledě růžové neb červenavě bílé. Prašníky tmavě nachové. — f. umbrosa Wiesbaur. Listy větši a širší.

♃ Červenec, srpen. Háje, vlhká, zvláště solná luka, ve střední a jižní části porůzný, jinde jen pěstován. V brněnském kraji: při potoku u Pavlovic, u Měnína a Otmarova pořídku (Makowsky), od Rajhradu až k Vranovicům (Reissek), při potoku u Kurdějova, příkopy mezi Hustopečí a Šakvicemi, u Gutenfeldu (Schierl), velmi ojedněle u dvora Rovinky u Klobouk (Steiger), u Vistonic, Zaječí a Čejkovic (Uechtritz), Terezov, Čejč, Kobylí, Brumovice, bahna u Šardic, Břeclav, zde v Pohansku ve tvaru umbrosa Wiesb., Star. Břeclav, Nov. ves. — Ve Znojemsku: při Dyji u Drnoholce, Strachotína, Pulgarova (Makowsky), Gutenfeld (Reissek), u Starého Přerova a odtud až k Drnoholci, u Nov. Přerova (Oborny), u Hrušovan, Frelešdorfa, mezi Grafendorfem a Hevlínem (Ripper). V uh. hradišťském kraji: travnaté zahrady u Napajedel (Schlosser), u Jarošova (Sapetza), pastvy u Doln. Bojanovic a Hodonína (Schierl), u Bzence a sice při cestě do Uh. Ostroha, vrboví na lukách u Písku (Bubela) V selské zahradě u Tučap pěstován (Červinka), zdivočelý u Lásek blíže Vsetína a u Jablunkova (Bubela), u Místku pouze pěstován (Gogela).

β) **lobata Wiesbaur.** in litt. Listy silněji a hlouběji 1—3laločnaté než u tvaru základního v Rchb. ic. f. 4849. Laloky ostřeji pilovitě zubaté.

Pořídku, posud jen u Šardic s tvarem základním.

1507. A. pallida W. Kit. Lodyha přímá, jednoduchá neb větevnatá a jako celá bylina drsně plsťnatá. Listy řapíkaté, okrouhlé neb vejčité. na spodu obyčejně srdčité, mělce 5—7laločnaté, laloky nestejně vroubkované. Květy jednotlivé nebo nemnohé úžlabní, hořejší krátce stopkaté, v paždí malých listenovitých lístkův, volný klas skládajíce. Stopky květní zdéli kalicha neb kratší. Vnější kalíšek namnoze 6klaný, s ušty vejčitými,

špičatými, skoro zdélí kalicha. Plátky velmi veliké, podlouhle opak srdčité.

V. 0·50—1·50 *m*. Plátky bledě růžové, s nehtem žlutým. Prašníky žluté.

⊙ Červenec, podzim. Kamenitá a výslunná místa, meze, kraje cest, pustá nevzdělaná místa, v jižní části rozšířen, jinde pořídku. V brněnském kraji: úpatí Červeného kopce u Brna (Schur 1874), zde již zašel. — Hojný při Rokytné u Rybníčného mlýna u Krumlova (Zimmermann). Ve Znojemsku rozšířen: podél Unanovského potoka v Tvořihrázském lese u Znojma, u Milfrouna, Sedlešovic, Louky, Tasovic, Mal. Tasovic, Suchohrdlí, Znojma, v lese „Hoja" směrem k Hrušovanům, kolem Hrušovan, mezi Hostěhradicemi a Miroslaví porůzný až k Mikulovu (Oborny).

* A. hirsuta L. Byl jednou na rumišti u Lanžhota a Břeclavi nalezen, od té doby však více nepozorován.

* Abutilon Dill. Mračňák.

* **A. Avicennae Gaert.** (M. plstnatý). Lodyha přímá, rozvětvená, plstnatá. Listy přiokrouhle srdčité, zašpičatělé, zubaté, dlouzeřapíkaté, plstnaté, velmi jemné; palisty malé. Stopky květní článkované, ojedinělé, kratší řapíkův. Koruny sotva čnějící, žluté, plátky vykrojené; kalich 5dílný, ušty kališní kýlnaté, huňaté. Semenník plstnatý, pouzdra semenníka na konci s 2 ufatými zobánky. Sida Abutilon L. A. pubescens Mönch. V. 0·40—1·00 m. V jedné zahradě v Kartouzích zdivočelý (Makowsky).

485. Hibiscus L. Ibišek.

1508. H. trionum L. (J. hodinový). Bylina roztroušeně štětinato-srstnatá. Lodyha vystoupavá, větvitá. Listy řapíkaté přísrdčité, nejdolejší okrouhlé, nedělené neb 5laločné, hořejší 3–5dílné až 3—5klané, úkrojky podlouhlé, hrubě peřenoklané. Květy jednotlivé úžlabní, stopkaté, zdélí listenu neb kratší. Vnější kalíšek bylinný z 12 čárkovitých lístkův. Kalich do $^1/_2$ 5klaný, nadmutý, blánovitý, 20 klikatými pruhy prostoupený.

V. 0·10—0·25 *m*. Plátky značné, barvy bledě sirkové, na spodu a kraji tmavě nachové. Prašníky pomorančové.

⊙ Červenec, srpen. Role, úhory, meze, pustá místa, v střední a jižní části porůzný. Náspy trati u Černovic blíže Brna (Schur 1868). Hojněji v odrůdě:

b) **ternatus Cav.** Všecky listy až k dolejšku 5–3dílné.

Jeteliště u Kartouz blíže Brna (Schur 1874), při Jihlavě u Ivančic (Schwoeder), pole mezi Začany a Měnínem, v bažantnici u Měnína a u Čejče (Makowsky), mezi Začany a Měnínem již Hochstetterem 1825 pozorován; mezi Telnicí a Hustopečem (Schlosser), při nádražní cestě a restauraci u Hustopeče (Šebesta a Schierl).

* **H. syriacus L.** (I. syrský). Keř přímý 1·30—2 m. v. Listy vejčitě kosníkové, lysé, od prostředka až ku konci nestejně stříhaně vroubkovano-pilo-

vité. Plátky bílé neb růžové, na spodu nachové. Původem z Východu, pěstuje se v sadech prostějovských a u nádraží ve Vrbatkách (Spitzner).

104. Řád. Sileneae DC. Silenkovité.

Rody:

I. Diantheae Döll. Kalich bez mezilistních (komissuralních) mezi dvěma zuby kalicha sbíhajících žeber. Blizny namnoze 2. Tobolka 2pouzdrá, 4 zuby pukající.

A) Kalichy bez obalu listencového. Semena ledvinkovitá neb kulatá.

a) Plátky bez podélných křídel na nehtu.

1. Kalich zvonkovitý, se širokými mázdřitými pruhy mezilistními. Plátky ponenáhlu klínovitě v nehet zúžené, bez korunky. Tobolka krátká, často skoro kulatá, s krátkým středním sloupcem. Semena ledvinkovitá. 486. *Gypsophila.*

b) Plátky s podélnými křídly na vnitřní straně nehtu.

2. Kalich jehlancovitý, na dolejšku baňatý, ostře 5hranný, s mázdřitými pruhy mezilistními. Plátky bez korunky, s čepelí nedělenou. Tobolka vejčitá, krátká, s tužší pergamenovou vnější stěnou a hedbávně lesklou, nepravidelně trhající se a oddělující se vnitřní stěnou. Semena kulatá. 487. *Vaccaria.*

3. Kalich trubkovitě válcovitý, mnohožeberný. Plátky namnoze s 2klanou korunkou, s nedělenou neb slabě 2klanou čepelí. Tobolka válcovitá, s prodlouženým středním sloupkem, její stěna nerozdělující se. Semenka ledvinkovitá, smáčknutá. 488. *Saponaria.*

B) Kalichy na spodu jedním neb více páry listenců obalené. Plátky bez koruny. Semena štítkovitá, skoro ploská, s povypouklou plochou hřbetní a vydutou, uprostřed kýlnatou a krajem stloustlým obroubenou plochou břišní.

5. Kalich trubkovitě válcovitý, blánovitý, 5pruhý, 15žebrý, krátce 5zubý, suchomázdřitými listeny zaobalený, za plodu tloustnoucí tobolkou na jedné straně podél rozčísnutě se trhající. Plátky v dlouhý nehet ponenáhlu zúžené, v ústí se dotýkající. 489. *Kohlrauschia.*

6. Kalich trubkovitě válcovitý, bylinný, mnohožebrý, bez blánovitých proužků mezilistních, listeny jen na spodu zaobalený, za plodu se netrhající. Plátky v dlouhý nehet náhle ztažené, v ústí se dotýkající. 490. *Dianthus.*

II. Lychnideae Döll. Kalich s nervy komissuralními. Blizny namnoze 3 neb 5. Semena ledvinkovitá.

A. Plátky skoro vždy s korunkou, na nehtu bez podélných křídel. Plodolisty a blizny 3—5. Blizny na vnitřní straně chlupaté.

a) Tobolka bobulovitá, kulatá, nepukající. Kalich miskovitě zvonkovitý.

1. Plátky s krátkou korunkou a čepelí 2klanou, nazpět ohnutou. Čnělky 3. Semenník 1pouzdrý. 491. *Cucubalus.*

b) Tobolka na konci 5—10 zuby pukající, vejčitá až kulatá. Kalich válcovitě zvonkovitý až kyjovitý.

2. Plátky s korunkou. Blizen 5. Tobolka stopkatá, dole 5pouzdrá, pod bliznami středním rozpoltěním plodolistů 5 zuby pukající. Semena bradavkatá. 492. *Viscaria.*

3. Plátky namnoze s korunkou. Blizny obyčejně 3, řidčeji 5. Tobolka v dolejší části 3-, řidčeji 5pouzdrá, rozpoltěním středu a kraje plodolistů 6—10 zuby pukající. 493. *Silene.*

4. Plátky namnoze s korunkou. Blizny 3 neb 5. Tobolka 1pouzdrá, rozpoltěním středu i kraje plodolistů 6—10 zuby pukající. 494. *Melandryum.*

5. Plátky s korunkou. Blizen 5. Semenník 1pouzdrý, rozpoltěním krajů plodolistových 5 zuby pukající. 495. *Lychnis.*

B. Plátky bez korunky, na dolejšku nehtu s 2 křídly. Blizen 5, všestranně chlupatých.

6. Kalich podlouhlý, nahoře zúžený, s 10 vyniklými žebry a 5 lupenovitými cípy. Tobolka 1pouzdrá, rozpoltěním krajů plodolistových 5 zuby pukající. 496. *Agrostemma.*

486. Gypsophila L. Šater.

A. Dichoglottis Fisch. et Meyer. Bylina jednoletá. Květy na konci větví a ve vidlích celé lodyhy, od dolejška vidličnatě rozvětvené, jednotlivě roztroušené.

1509. G. muralis L (Š. polní.) Lodyha přímá neb položená, vidličnatě větevnatá, lysá neb na dolejšku trochu pýřitá. Listy čárkovité, přišpičatělé. Kalichy zvonkovitě obrtlíkovité, tupě 5zubé. Plátky malé, vroubkované. Tobolka a střední sloupek její prodloužené. Semena 4stěnná, na konci ledvinkovitě vykrojená, jemně svraskalá.

V. 0·05—0·20 *m.* Plátky růžové, tmavěji žilkované, pořídku bílé. Bylina drobná, s tenkou lodyhou a tenkými větvemi.

⊙ Červenec—říjen. Vlhká, písčitě hlinitá role, průhony, břehy, kraje rybníkův, od roviny až do nižšího předhoří rozšířen, leč všude ojediněle.

B. Struthium Ser. Bylina vytrvalá. Květy v konečném vrcholíku neb latě listenaté.

1510. G. fastigiata L. (Š. stejnovrcholný.) Bylina polokřovitá, s mnohými neplodnými svazečky listův. Lodyhy z vystoupavého dolejška přímé, dosti jednoduché, lysé, nahoře jakož i v květenství žláznatě lepkavé. Listy čárkovité, přitloustlé. Květy s blánovitými listenci, na konci větví konečné, v plochých vrcholíkovitých latách nahloučené. Kalich zvonkovitý, s 5 tupými, přímými ušty. Květy velmi malé, tyčinky a čnělky vyčnívající. Tobolka a její střední sloupek krátké. Semena smáčknutě ledvinkovitá, s hrboulky bradavkovitými, na hraně hřeben ostrozubý tvořícími.

V. 0·20—0·45 *m.* Plátky bílé neb načervenalé. G. arenaria W. Kit.

♃ Červen—srpen. Písečné bory a role, pahorky, ve střední a jižní části a v Těšínsku velmi porůzný. V brněnském kraji: kopce u Sokolnic (Niessl)! Pracký kopec (Makowsky), vinice u Oujezda a Mal. Hostihrádek, Šaratice. —

V uh.-hradištském kraji: u Star. Města a Kostelan (Schlögl), v borovém lese při trati mezi Bzencem a Strážnicí s Onosma arenarium (Welschky 1876), v Hodonínském lese (Kržisch, R. a. M.). Ve Slezsku: Rudzice u Bělska (Kotschy).

1511. G. paniculata L. (Š. latnatý.) L o d y h y přímé neb vystoupavé, t u h é, r o z k l a d i t ě v ě t e v n a t é, n a u z l e c h z t l o u s t l é, l y s é. Listy kopinaté neb čárkovitě kopinaté, přišpičatělé. L a t a z v r c h o l í k ů h o j n o- a v o l n o k v ě t ý c h, lysá neb trochu žlaznatě pýřitá. K a l i c h m i s k o v i t ě z v o n k o v i t ý, 5 z u b ý, s u š t y v e j č i t ě o k r o u h l ý m i, 1 ž i l n ý m i, n a k r a j i s u c h o m á z d ř i t ý m i. Plátky velmi malé, zaokrouhlené. Tobolky krátké. Semena ledvinkovitá, svraskalá. Oddenek válcovitý, tlustý, vícelodyžný.

V. 0·50—1·25 *m*. Plátky čistě bílé.

♃. Červen—srpen. Písčiny, písečné a travnaté kopce a náspy, v jižní části porůzný. V brněnském kraji: mezi Měnínem a Rajhradem (Tkany), u Čejče (Makowsky), náspy trati u Břeclavi (Bayer). Ve Znojemsku: mezi Drnoholcem a Dunajovicemi, na Kamenné holi mezi Novým Sídlem a Guldenfurtem (Rohrer), náspy trati hrušovansko-znojemské mezi Božicemi a Hodonínem (Oborny), vinohrady u Nov. Sídla, u Nov. Přerova hojný s Plantago arenaria a na písčinách mezi Mikulovem a Bratibrunnem (Ripper). V uh.-hradištském kraji: kopce u Hodonína (Makowsky) a na Dúbravě u Bzence (Oborny). Zdivočelý na zdích zámku Račiekého (Spitzner).

487. Vaccaria Medik. Kravinec.

1512. V. parviflora Mönch. (K. malokvětý.) Lysý. Lodyha přímá, nahoře vidličnatě větevnatá. L i s t y p o d l o u h l e- a ž v e j č i t ě k o p i n a t é, vynikle 1žilné, na k r a j i h l a d k é. V r c h o l í k o b š í r n ý, listnatý. K a l i c h y bledé, se zelenými k ř í d l a t ý m i h r a n a m i. Plátky na konci zoubkaté. Semena drobně bradavičnatě zrnkovaná.

V. 0·40—0·60 *m*. Plátky světle nachové. Bylina živě ojíněná. Saponaria vaccaria L. V. pyramidata Fl. Wett.

⊙ Červen, červenec. Role, mezi obilím, polní cesty, pustá místa, v střední a jižní části porůzný, jinde pořídku. V brněnském kraji: mezi Židenicemi a Líšní, u Brna někdy hojný (Makowsky), jako u cihelen a na Černých polích, pole na úklonech Hádův u Obřan, u Podivína a Lednice (Oborny), u Ivančic (Schwoeder), u Čejče, Čejkovic, Šardic, Bilovic, Tuřan a ojedinělý ještě u Sloupa (Uechtritz), u Kartouz, Žebětína, Židlochovic, jako vůbec v celé jižní části (Reissek), u Hustopeče (Schierl), u Klobouk (Steiger), Julianov, pole u Klajdovky, Maloměřice, Černovice, Sokolnice, Slavkov, Morkůvky, Kobylí. — V Prostějovsku: u Žešova, Slatinek a Slatenic (Spitzner). — Ve Znojemsku: u Božic, Hrušovan, Tasovic, Milfronna, Našetic, Hradiště a Znojma (Oborny). Kolem Jihlavy jen pořídku mezi obilím (Pokorny). — V uh.-hradištském kraji: u Mutěnic (Uechtritz), u Bzence jen pořídku a ojediněle mezi obilím (Bubela), u Bilan blíže Kroměříže (Palla), na Javořině (Holuby). V ostatní části: velmi pořídku u Vsetína, a sice na Trávníčkách (Bubela), u Bogušovic, Szybic v Těšínsku (Kolbenheyer), Blogotice (prof. Bol. Kotula).

*V. segetalis L. zavlečena na hřbitově u Těšína (Kotula).

488. Saponaria L. Mydlice.

1513. S. officinalis L. (M. lékařská,) Lodyha vystoupavá neb přímá, lysá neb jemně pýřitá. Listy vejčitě podlouhlé neb podlouhle kopinaté, dolejší v krátký řapík zúžené, hořejší přísedlé, 3žilné, na kraji drsné. Květy ve vrcholících konečných a úžlabních, jednou až vícekrát vidličnatých po 3—7 shloučených. Plátky dosti veliké, vykrojené. Oddenek válcovitý, plazivý, větevnatý.

V. 0·30—0·80 *m*. Plátky bílé neb pleťově růžové. Bylina travozelená.

♃. Červen—srpen. Břehy, křoví, háje, ploty, kamenité stráně, v střední a jižní části obecná, jinde porůzná. V Jihlavsku: zde onde, jako u Heulosu a u Rancířova (Reichardt), u Třebíče (Zavřel), u Dačic (Oborny). Hojná v Prostějovsku (Spitzner). V sev. Moravě ještě u Zábřeha (Panek), hojná v uh.-hradišlském kraji (Oborny)! Ve východní části: údolí Rusavy od Dobrotic až k Holešovu (Červinka), hojná kolem Rusavy (Sloboda), Vsetín (Bubela), břehy Bečvy u Rožnova (Kolek), Ratiboř, Frenštát, Štramberg, Ostravice, Mor. Ostrava, Hrušov. — Krásná, Hustopeč, Nov. Jičín (Sapetza), neroste u St. Jičína (Ig. Pouč), hojná v kamenci Ostravice u Místku (Gogela). Ve Slezsku: při Olšavě u Těšína, na Biale u Bělska, u Kamienice, Buczkovic a Brenč (Kolbenheyer), Moravka, Koňská, Bogušovice. — Při Visle u Ustroně (Wimmer), u Opavy (Svěrák), hojná ve Vidnavsku (Vierhapper) a j. rozšířena.

489. Kohlrauschia Kunth. Hvozdíček.

1514. K. prolifera Kunth. (H. prorostlý.) Lodyha přímá, jednoduchá neb vidličnatě větvitá, lysá neb skoro lysá. Listy čárkovité, na kraji drsnatě, krátce pošvaté. Svazečky 3—8květé. 3 páry listenů postupně do vnitř větších, opakvejčitých, suchomázdřitých, nahnědle slamožlutých, šustivých, jež plátky až po vykrojenou čepel docela zaobalují, nejzevnitřnější 2 listence a nejhořejší listeny hrotité, ostatní tupé.

V. 0·25—0·45 *m*. Plátky malé, lilákové, toliko na slunci rozevřené. Dianthus prolifer L.. Tunica prolifera Scop.

☉ Červen—srpen. Suché kamenité a písčité kopce, stráně, hráze, meze, cesty, kraje vinic, v rovině a teplejší pahorkatině rozšířen, jinde pořídku. — V brněnském kraji: kolem Brna na všech kopcích, v Písárkách, u Králova pole, Obřan, Adamova, Polavy, Vistonic (Makowsky)!, u Pravlova, Letovic a Bytišky (Reissek), na kopci u Boskovic (Svěrák)! řidčeji u Mor. Třebové (Domas), u Ivančic (Schwoeder), u hřbitova blíže Medlova (Schierl), horní úklon směrem k Rakšicům a při cestě k Sv. Florianku u Krumlova (Zimmermann), Líšeň, Mordovna, Maloměřice, Řečkovice, Medlánky, Jehnice, hojný u Bilovic, Ořešín, Kuřim, Březina, Tišnov, Žabovřesky, Jundrov, Kohoutovice, Slavkov, Kyjov, Klentice, Milovice, St. Břeclav, Břeclav, Poštorna. — Ve Znojemsku: hojný kolem Náměště (Roemer), u Mikulova (Schlosser)! údolí Dyje od Vranova dolů až ku Znojmu, u Milfrouna, Popic, Šatova, Tasovic, M. Budějovic, Hrušovan

ald., hojný v údolí Leskavy a Hradnice u Znojma (Oborny), mezi Nov. Sídlem a Goldenfurtem, kolem Arbesu u Nov. Přerova (Ripper). V česko-moravském pohoří pořídku: zde onde v okolí Jihlavy, jako u Dřevěného mlýna (Neumann), poskrovnu u plovárny, hojný u Třebíče (Pokorny), u Velk. Meziříčí, Balína a Petrovic. — U Krumpachu a Nemile blíž Zábřeha (K. Hanáček). V uh.-hradišťském kraji: u Napajedel (Theimer), u Hodonína (Uechtritz), hojný na písčinách a kopcích kolem Bzence (Bubela). Ve východní části: Pernavská gura a Perna blíže Nov. Jičína (Sapetza), Frenštát, les Tišová, Rybář u Hranic. Ve Slezsku: posud jen u Tomašova.

490. **Dianthus Lem. Hvozdík.**

A. Armeriastrum Seringe. Květy kratičce stopkaté, v strboulovitém svazku, pořídku na slabých rostlinách jednotlivě konečné. Plátky náhle v dlouhý nehet zlažené, na konci mělčeji neb hlouběji dřípatě zubaté.

a) Listeny obalu bylinné, i s osinou zdélí trubky kališní neb delší. Pochvy listů krátké, nanejvýš zdélí šířky listův.

1515. D. armeria L. (H. svazčitý.) Lodyha ztuha přímá, na dolejšku olysající, nahoře i s listeny a kalichy srstnatá. Listy kalně zelené, čárkovité, hořejší špičaté, dolejší tupounké, + srstnaté. Svazečky 2–10květé. Listeny obalu bylinné a jako trubka kališní, silně podél žebernaté, z dolejška vejčitého, pokraji mázdřitého kopinatě šidlovité, listeny podkvětní přímé. Zuby kališní velmi dlouhé, přímé, kopinatě šidlovité. Plátky malé, podlouhle opakvejčité. Bylina 2letá, namnoze vícelodyžná.

V. 0·30—0·50 *m*. Plátky karmínové.

⊙ Červen—srpen. Světlé, lupenaté háje, křoví, suché, keřnaté kopce, lesní luka, zvláště v křemenité půdě, od roviny až do nižšího předhoří rozšířen. V brněnském kraji: u Brna, Veveří, Nikolčic a Hustopeče (Makowsky), kopce kolem Tišnova (Pluskal), Písárky u Brna, Hády u Obřan, u Bilovic, Tuřan, Leskoun u Vedrovic směrem ke Krumlovu a u Krumlova (Oborny), u Ivančic (Schwoeder), luka u Žabčic, pod Klentickou zříceninou, les u Kurdějova, mlází u Divák (Schierl), Líšeň, Mordovna, Soběšice, Mor. Kynice, Bystrc, Kohoutovice, Bosonohy, Vyškov, Kyjov, Sobůlky, Kobylí, Stráň a les Sýtkovec a j. m. u Morkůvek, Budkovice, Mariánská studénka a údolí Rokytné u Krumlova, Olbramovice, Star. Břeclav, Břeclav, Lanžhot, Poštorna, Nov. ves. — V Prostějovsku: na Skalici, v Helikách u Brodku, na Kosíři nad Stařechovicemi, u Stínavy (Spitzner). — Ve Znojemsku hojný: kolem Náměště (Roemer), u Mikulova a Polavy (Makowsky), u Znojma, Milfrouna, Vranova, Jevišovic, na Purkrábce, u Bítova, Čížova a Hardeku (Oborny), porůznu v háji mezi Frelešdorfem a Trabinským dvorem u Hrušovan (Ripper). — V česko-moravském pohoří: u Želetavy, Nové Říše, Velk. Meziříčí a Pernštýna. — V Olomoucku: Grýgovský les u Olomouce (Vogl), u Zábřeha (Panek), kopce u Štětinova (Bittner). — V uh.-hradišťském kraji: Obora u Kroměříže (Palla), u Luhačovic a ve Velehradském háji (Schlögl), porůznu v lesích kolem Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby)!, u Banova (Makowsky)!, Strážnice, Radějov, Jelenová u Strání, Chrástka, Lysá hora a les u Bohaté lípy u Uh. Brodu, Prakšice, hojný na vinohradech

u Havřic, Suchá Loza, Chrasť u Bojkovic, Val. Klobouky. — Ve východní části: Hrádek a Ochoza u Prusenovic, Pacetlucký les, břeh u Dobrotic, Lysina a j. (Červinka), hojný u Rusavy (Sloboda), kolem Vsetína, Bobrk, Posehlá (Bubela), Jasená a Liptál (Ig. Pouč), Nivky u Vsetína, Frenštát, Lichnov. — Obecný kolem Nov. Jičína a porůznu u Všechovic (Sapetza), u Hranic (Vogl), kopec Čupek u Metylovic blíže Frýdlandu (Oborny)!, též na Metylovské hůrce u Frýdlandu. — Na travnatých místech u Místku velmi zřídka (Gogela). Ve Slezsku: na Tulu, v Blogoticích (Kolbenheyer).

b) Listeny obalu kožovité, suché, hnědé i s osinou o polovic kratší než trubka kališní. Pošvy listů dlouhé, asi 4- neb vícekrát delší šířky listové.

1516. D. Carthusianorum L. (Kartouzek, slzičky.) Listy čárkovité, špičaté, lysé, hladké neb zrnitě draslavé, dolejší tupounké. Květy v konečných nahloučených svazcích po 6—8, řidčeji více, pořídku 1—2 postranní jednotlivé květy. Listeny obalní lysé, podlouhle opakvejčité, osinaté, kožovité, hnědé, na kraji bělavě mázdřité, vnitřní i s osinou zdélí polovice kalichu trochu kuželovitého neb něco delší. Zuby kališní vejčité, zakončité. Plátky klínovité, zpředu široce 3hranně opakvejčité, zubaté. Oddenek přímovětevnatý, trsnatý, výhonky listové ženoucí.

V. 0·25—0·60 *m*. Květy světle nachové, zřídka bílé *β*) nanus Čelak Prodr. p. 497 s květy malými, bledě nachovými.

♃ Červen, červenec—srpen. Suché, travnaté, kamenité a výslunné kopce, stráně, meze, skály, suchá luka, v teplejší pahorkatině rozšířen, jinde porůzný. V brněnském kraji obecný (Makowsky), u Tišnova (Pluskal), jak se zdá, neroste u Kunštátu a Olešnice, roste u Němčan a Křtin (Oborny), *β*) u Bilovic, Oujezda a Slavkova; obecný v okresu krumlovském, hustopečském, vyškovském, kyjovském a břeclavském. — V Prostějovsku: v odrůdě *β*) a ve tvaru základním na Kosíři, na Záhoří, Boří, u Plumlova, u Křenůvek v Občinách, ve Žbánovském žlebu, u Drahan, na Horkách, zde též s bílými květy (Spitzner). — Ve Znojemsku: na hadci u Mohelna (Roemer), u M. Budějovic, Znojma, Mikulova a v jižní části tohoto kraje velmi hojný, u Znojma též s bílými květy (Oborny). — V česko-moravském pohoří pořídku: neroste u Jihlavy (Pokorny), roste u Dačic (Schindler), u Nov. Říše, Želetavy a Pernštýna. — V Olomoucku: u Olomouce (Vogl), u Berouna (Gans), u Loštic (Schilberszky jun.) — V uh.-hradišťském kraji: u Kroměříže (Palla), na kopci Sv. Rocha u Uh. Hradiště (Schlögl), kolem Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), Rohatec, Strážnice, Radějov, Hroz. Lhota, Kuželová, Dlouhá luka a Krčmy u Javorníka, Jelenová u Strání, Uh. Brod, Suchá Loza, meze u Komné. — Ve východní části: kolem Prusenovic, pod Lysinou (Červinka), u Rusavy (Sloboda), pořídku nade Mžíky u Vsetína (Bubela), u Rožnova (Kolek), Jasená a Dešná (Ig. Pouč), na Kotouči u Štramberka a u Jeličné blíže Nov. Jičína (Sapetza), Hukvaldy (Jackl), na Kamenné u Stařice blíže Místku porůznu (Gogela). — Ve Slezsku: na Tulu v Těšínsku (Kolbenheyer), Svobodné Heřmanice a Benešov (Rieger), u Opavy a Stěbořic (Svěrák), Krňov, Eichberk u Kostelce, nezřídka kolem Vidnavy. — Glumpenov v prusk. Slezsku blíže Vidnavy (Vierhapper).

1517. **D. Pontenderae Kern.** (H. temnorudý.) Lodyha přímá, tuhá, tupě 4hranná. Listy neplodných výhonků prodloužené, čárkovité, na květonosné lodyze širší, čárkovité, zašpičatělé, 5žilné, na kraji draslavé, pošva listu více než 4krát delší šířky listové. Listeny obalu nahnědlé, osinaté, as zdélí polovice trubky kališní, vnější opakvejčité, vnitřní vejčité, úžeji suchomázdřité a kopinatě zúžené, v krátkou osinu ponenáhlu, vnější náhle zakončené. Květy malé ve svazečcích hustě nahloučených, 6—20květých. Kalichy 2krát menší než u předešlého, tmavonachové, rýhované, zubů 3hranně šidlovitých. Plátky malé; čepel zdélí polovice svého nehtu, rhombická neb opakvejčitá, drobně a nehojně zoubkatá, lysá.

V. 0·25—0·50 *m.* Plátky nachové, bledě růžové. D. atrorubens Aut. Hung. vix All., D. atrorubens Rchb. icon. fl. Germ. a D. diutinus Rchb. part. non Kit.

♃ Červen, červenec. Suché kopce, travnatá místa, v střední a jižní části porůzný. Kozí hora u Komína, stráně u Vostopovic, squamis membranaceo-marginatis, Marianská studénka u Krumlova, Leskoun u Vedrovic, u Hustopeče, Čejče, pod Katovnou u Kobylí. — U Nikolčic (Šebesta), Sv. Florianek u Bzence (Uechtritz 1855 a Bubela), luka na Dúbravě u Bzence směrem k Hodonínu (Wetschky 1876).

B. Caryophyllus Seringe. Květy s delšími stopkami, ve volném, zřídka trochu ztaženém vrcholíku, aneb jednotlivě konečné. Čepel plátků široká, zpředu ± hluboce zubatá, podél nehtu s 2 vyniklými podélnými řasami. Pošvy listů krátké, zdélí neb kratší, řídčeji až 2krát delší šířky listové.

1518. **D. deltoides L.** (H. kropenatý.) Bylina položenými, větevnatými pníčky volně trsnatá. Lodyha vystoupavá, dlouhovětevná, nahoře latnatá, 3—7květá, řídčeji 1květá, jednoduchá, i s kalichem jemně mrtnatá neb přilysá. Listy čárkovitě kopinaté, špičaté, dolejší tupé, ku spodu klínovitě zúžené, na kraji a kýlu jemně pilovitě draslavé. Listeny obalní 2—4, elliptické, s delší špičkou, bylinné, po kraji mázdřité asi o polovic kratší trubky kališní. Trubka kališní válcovitá, zuby její kopinaté, málo se kryjící. Plátky klínovité, zpředu zaokrouhlené, ostře zubaté.

V. 0·20—0·40 *m.* Plátky karmínové, bíle tečkované, s nachovými klikatými příčnými páskami, velmi zřídka stejně bílé. Listy travozelené, řídčeji nasivělé.

♃ Červen—září. Luka, trávníky, meze, kraje lesní; v půdě křemenité, v studenější pahorkatině a předhoří obecný, v teplé pahorkatině pořídku, v rovině jižní části neroste. V brněnském kraji hojný, v severní části od Hádův u Obřan a Kartouz až k hranici zemské. S bílými květy: Popické návrší

u Znojma a u Budkova (Oborny), *β)* major Form. Květy větší, listy obalní širší a delší. Leskoun u Vedrovic.

1515 × 1518. D. armeria × deltoides Hellwig. Lodyha jako čárkovitě kopinaté špičaté listy srstnatá. Květy dosti krátce řapíkaté. Listeny obalní 4, bylinné, elliptické, s osinou delší polovice trubky kališní. Kalich srstnatý. Oddenek namnoze jen kvetoucí lodyhy ženoucí.

V. 0·40—0·60 *m.* Plátky nachové, s tmavšími proužky. D. Hellwigii Borb.

Pořídku, posud jen na Babie goře u Wedryna, Kotulou 1885 pro území objeven.

1519. D. caesius Smith. (H. sivý.) Pníčky položené, větvitě trsnaté, trsy polštářkovité. Lodyhy přímé, 1řídčeji 2—3květé a jako listy sivé, lysé. Listy tuhé, čárkovitě šidlovité, tupounké, na kraji jemnými ku předu namířenými zoubečky drsné neb trochu ohrnuté, pošva listů lodyžních as zdélí šířky listové. Listeny obalní 2—4, vejčité, tupé, krátce přišpičatělé, slabě žilnaté, bylinné, po kraji mázdřité, 2—3krát kratší lysé, silně nasivěle ojíněné a načervenalé kališní trubky. Zuby kališní vejčité, špičaté, po kraji útle brvité, vnější silně kryjící. Plátky okrouhle klínovité, dřípatě zubaté, při nehtu silně vousaté.

V. 0·08—0·20 *m.* Plátky tmavě růžové, vonné. Listy na dolejšku lodyh a na neplodných výhoncích nahloučené.

♃ Polovic května, červen. Kamenité, skalnaté úklony, pořídku. Posud jen v údolí Rokytné u Krumlova, a sice úklony Baby a u Budkovic. — Na Táboru, Vídeňské — a Křížové hoře u Krumlova (Zimmermann), mezi Budkovicemi a Ivančicemi (Schwoeder).

C. Cryptopteron Döll. Květy dlouze stopkaté, ve volném vrcholíku, zřídka jednotlivě konečné. Plátky až na podlouhlé neb opakvejčité střední pole v prodloužené, čárkovité cípy pérovitě rozeklané, jich nehet toliko v hořejší části s přítisklými podélnými 2 řáskami.

1520. D. plumarius L. (H. pérnatý.) Pníčky položené, větvité, hustě trsnaté. Lodyha přímá, 1—2, řídčeji vícekvětá a jako celá bylina lysá, sivozelená. Listy čárkovitě šidlovité, zašpičatělé, na kraji zrnitě drsné, pošvy listů 1—2krát zdélí šířky listové. Listeny obalní 2—4, okrouhle vejčité, krátce ošpičatělé bylinné, na kraji mázdřité, as 4krát kratší trubky kališní. Zuby kališní vejčité až vejčitě podlouhlé, špičaté, na kraji mázdřité, brvité. Plátky až do polou nestejně šidlovitě neb čárkovitě dlanitě rozeklané, se střední nedělenou opakvejčitou částí.

V. 0·08—0·20 *m.* Plátky bledě růžové neb bílé.

♃ Květen, červen. Keřnaté stráně, vápenité skály pořídku. Polavské a Mikulovské kopce, na oněch dosti rozšířen (Makowsky a Oborny), skály Klentické (Makowsky), u Plumlova? (Zahradník).

1521. D. superbus L. (H. pyšný.) Lodyha přímá neb vystoupavá, nahoře vrcholičnatě větvitá, hojnokvětá, řídčeji 1—2květá i s listy lysá a travozelená. Listy čárkovitě kopinaté, po kraji pilovitě drsné. Pošvy kratší šířky listové. Listeny obalní 4, vejčité, tupé, krátce ošpičatělé, bylinné, po kraji úzce mázdřité, 3—4krát kratší trubky kališní a jako tato lysé. Zuby kališní podlouhlé, skoro suchomázdřité, kraji svými se nekryjící. Plátky peřenoklaně mnohodílné s podlouhlým středním polem. Oddenek větevnatý, dlouhočlenný, nemnoho lodyh a pouze listnatých výhonků ženoucí. V. 0·25 - 0·60 *m.*

a) silvestris Čelak. Prod. p. 499. Lodyha s poněkud odstálými, tenšími větvemi latovými. Kalichy úzce trubkovité. Plátky lilákové neb skoro bílé, na nehtu zelenavé, s červenohnědými chloupky, se středním polem úzce podlouhlým.

♃ Červenec, srpen. Lesní luka, světlá lesní místa, světlé háje, vlhké křoví, v rovině a pahorkatině porůzný. V brněnském kraji: kolem Brna, v Písárkách, u Adamova, Křtin, Sloupu a kolem Rosic (Makowsky), u Jehnic (Oborny), v Lipnikách u Boskovic (Svěrák), u Kunštátu a Olešnice (Člupek), Pistovice u Vyškova (Spitzner), Obecný les u Krumlova (Zimmermann), v lese za mlýnem u Lišně, Horákov, Zlobice u Kuřími. — V Prostějovsku: ve Svodnicích u Bedihoště (Uličný), u Chaloupek, u Hrdibořic, Biskupic, ve Seloutsku u Alojzova, u Křenůvek (Spitzner). — Ve Znojemsku velmi porůzný: kolem Náměště (Roemer), lesy u Jevišovic, Kravská a v lese mezi Liliendorfem a Čížovem velmi poskrovnu (Oborny). U Jihlavy blíže Kyselova, leč již v Čechách (Weiner). V Olomoucku: na Sv. Kopečku a na jedné rašelinné louce u Kláštera Hradiska (Mik), u Černovíra (Makowsky), u Litovle (Spitzner). — V uh.-hradištském kraji: v Mikovickém a Velehradském háji blíže Uh. Hradiště (Schlögl), luka mezi Mutěnicemi a Hodonínem a v Hodonínském lese, zde s bílými květy (Schierl), v lese Bzinku u Bzence s Centaurea stenolepis Kern. (Bubela). Ve východní části: háje a louky pod Lysinou a Ochoza u Prusenovic (Červinka), kraje lesní u Brusného a u Rusavy (Sloboda), dosti hojný v dubových lesích u Vesníku (Bubela), u Chrastešova a Lutoniny (Ig. Poně), u Jeličné blíže Nov. Jičína (Sapetza). — Ve Slezsku: na Tulu (Wimmer), u Dzięgielówa a Bobreku (Kolbenheyer), Star. Heřmanice u Benešova (K. Masse), u Opavy (Urban), u Heraltic a Deštné (Gr. Fl.), u Krňova (Spatzier), Waldenburg mezi Juliansdorfem a Zátorem u Krňova (Felsmann), v okolí Vidnavy. — Na štěrku u Reichenštýnu blíže Vidnavy (Latzel), již mimo území.

b) speciosus Rchb. Bylina statnější a silnější, namnoze sivě ojíněná, větve přímější, 1-málokvěté. Kalichy a listeny obalní často náfialové. Listy široce čárkovité; kalichy tlustší, plátky skoro 2krát větší než u *a)*, tmavěji nachové, se středním polem podlouhle

opakvejčitým, zřídka bílé. D. super. b. alpestr. Kablik exs. D. super. v. grandifl. Tausch et pl. Aut.

V Sudetách rozšířen. Suchá kupa. — Hřebenem a na úklonech Klads. Sněžníka (Oborny)! Petrštýn (W. Fl.)! Velk. kotlina (Grabowski)! Mal. kotlina (Bachmann a Oborny), Leiterberk, Praděd, Vysoká hole, vodorovná stezka, Maják, u Volského chleva, zde v tvaru nahloučeném, hustokvětém, odtud přes Velk. Jelení hřeben a Břidlicovou holi až ku Ztraceným kamenům, u Berggeistu a Mravenčím vrchu, ve Velk. kotlině též s bílými květy (Oborny!), Velk. a Mal. Jezerník, Svinský — a Medvědí příkop, Zámeček, Frant. myslivna, Heiligenhübl.

491. Cucubalus Tourn. Nadmutička.

1522. C. baccifer L. (N. obecná.) Jemně pýřitá. Lodyha chabá, popínavá, velmi rozkladitě větevnatá. Listy vejčité až podlouhle kopinaté, krátce řapíkaté. Květy jednotlivě konečné, na větvích laty posléze vrcholíkovitě rozvětvené, krátce stopkaté. Ušty kalicha za plodu rovnovážně odstálé a nazpět ohnuté. Bobule posléze leskle černé. Oddenek plazivý.

V. 0·75—1·50 *m.* Plátky nazelenale bílé.

♃ Červenec, srpen. Vlhké křoviny, ploty, háje, údolí větších řek, porůzná, v jižní Moravě trochu hojnější. V brněnském kraji: u Brna a Černovic (Makowsky), Popický les blíže Hustopeče a břehy Jihlavy u Ivana (Schierl), v křoví lučním u Komárova a Hustopeče (Reissek), pořídku u Lomnice (Pluskal), u Lanštorfa (Ripper), ve Volešku u Biskupic, les u Šardic, pořídku u Břeclavi. — V Prostějovsku: na rovině „Na Valové" blíže Bedihoště (Uličný), na Cigánkách a v mlází u Biskupic (Spitzner). — Ve Znojemsku: u Velkopolského mlýna blíže Náměště (Roemer), místy přehojná v hájích při Dyji od Drnoholce až k Lednici (Makowsky), řídčeji kolem Mikulova (Oborny), háje kolem Hrušovan, háj mezi Frelešdorfem a Trabinským dvorem (Ripper), a odtud dolů až k Drnoholci (Oborny). — V Olomoucku: porůzná v hájích kolem Olomouce, u Kláštera Hradiska, lesík u Novosadův, křoví u Břesce blíže Olomouce (Mik), les u Černovíra (Makowsky). Piňovice (Klanic), v okolí Unčova. — V uh.-hradištském kraji: Květná zahrada a Zámeček (Zahradník) a břehy Moravy u Kroměříže (Palla), u Jarošova (Sapetza), při Moravě u Napajedel (Ulehla), pořídku na krajích hájů při Moravě blíž Uh. Hradiště (Schlögl), porůzná v lučním a pobřežním křoví kolem Bzence (Bubela), v Hodonínském lese (Makowsky). — Ve východní části: u Holešova (Sloboda), porůzná v houštinách při Ostravici a Olešné u Místku (Gogela), hojná u Mor. Ostravy, Hrušova a Heřmanic. — Ve Slezsku: u Szybic a u 3. jezu blíže Těšína (Kolbenheyer), u Koňské (Uechtritz), v křoví pod Bělskem, u Star. Bělska, Lipníka a Alzenu (Baier), Bleischwitz u Krňova (Spatzier).

492. Viscaria Röhl. Smolnička.

1523. V. vulgaris Röhl. (S. obecná.) Lodyha přímá, nahoře pod uzlinami tmavočervená, lepkavá. Listy lysé, na dolejšku brvité, krátce pošvaté, dolejší opakvejčité kopinaté, hořejší čárkovitě kopinaté, přisedlé. Vrcholíky 1—5 květé, v ko-

nečný hrozen sestavené. Kalich blánovitý, válcovitě kyjovitý, namnoze kalně načervenalý, se zuby vejčitými. Plátky opakvejčité, zpředu vykrojené a drobounce zubaté. Tobolka stopkatá, ohrnutými zuby pukající. Oddenek květonosné lodyhy a svazečky listů ženoucí.

V. 0·25—0·76 *m*. Plátky vodnatě nachové, řidčeji růžové neb bílé. Lychnis viscaria L.

♃ Květen, červen. Luka, suché a keřnaté kopce, porostlé stráně, od roviny až na předhoří rozšířena. Kolem Znojma, Popic, Kounic a Hradiště též s růžovými a bílými květy (Oborny).

493. Silene L. em. Silenka.

A. Eusilene Čelak. Prod. p. 500. Květy obojaké neb mnohomanželně 2domé. Kroužek nesoucí tyčinky a plátky nízký, jen nejdolejší část semenníka a jeho stopečky objímající. Plátky s korunkou ze 2 špičatých zoubků neb plochých málo zřetelných hrboulkův, zpředu rozšířené, opakvejčité, nedělené neb 2klanné.

a) Čepel plátků nedělená, zpředu zoubkatá neb vykrojená, se 2 špičatými zoubky korunky. Kalich 10žebrý, nežilnatý. Bylina 1letá.

1524. S. armeria L. (S. svazčitá.) Lysá sivě ojíněná. Lodyha přímá, na hořejších uzlinách lepkavá. Listy vejčité neb vejčitě podlouhlé, dolejší kopisťovité, špičaté, přisedlé, Květy v konečných, pravidelně vidličnatých svazečkovitě ztažených, hojnokvětých vrcholících. Plátky malé, mělce vykrojené. Tobolky dlouze stopkaté, až blizko do konce 3pouzdré.

V. 0·15—0·50 *m*. Plátky světle nachové, pořídku růžové neb bílé. Kalichy načervenalé, válcovitě kyjovité.

⨀ Červenec, srpen. Původem z jižní a západní Evropy, pěstuje se někdy v zahradách a zdivočuje někdy v plotech, houštích, na zdích atd. Zdivočelá nad Tomašovem u Frývaldova, zde hojná (Bachmann), na klášterní zdi u Vidnavy, u Zighartic, Bílého potoka, Sörgsdorfa a Javorníka (Vierhapper). V zahradě katolické fary v Prusenovicích (Červinka), zdivočelá u Nov. města (Havelka).

1525. S. gallica L. (S. francouzská.) Krátce pýřitá, se vtroušenými delšími chlupy, nahoře žláznatá. Lodyha přímá, jednoduchá neb vrcholičnato-vidličnatě větvitá. Listy dolejší podlouhle opakvejčité, kopisťovité, hořejší čárkovitě kopinaté, zúženým dolejškem přisedlé. Květy v konečném, jednoramenném, hroznovitém vrcholíku, kratičce stopkaté. Kalich válcovitý za plodu zveličelý, vejčitý, na žebrech dlouze huňatý a žláznatý, zubů čárkovitě kopinatých. Plátky malé, zoubkaté nebo vykrojené. Tobolka stopkatá do $^2/_3$ třípouzdrá.

V. 0·25—0·40 m. Plátky světle pletní neb bělavé. Kalich plodonosný bledý, se zelenými žebry.

⊙ Červenec, srpen. Role, úhory, pustá a písečná místa, zvláště mezi lnem, v studenější pahorkatině rozšířena, jinde jen zavlečena neb nestálá. — V Olomoucku a v sev. Moravě: na Tafelberku u Olomouce (Vogl), břehy Sázavy u Zábřeha (Panek), roztroušena kolem Šumberka (Paul), hojněji v údolích Jeseníka, jako kolem Velk. Losína, Sobotína, Teplice, Maršíkova, Wiesenberka, Star. města, Koldštýna atd. (Oborny)!, Petrovice, Ludvíkov, Bukovice, Rejhotice, Winkelsdorf, Nov. ves. — Dle Kotka u Bzence; od Lubiny až po samou Javořinu, role u Vyškovce (Holuby). — Ve východní části: u Brusného pořídku (Červinka), u Velk. Bystřice pod Radhoštem (Spitzner), velmi hojná na poli od hory Chotárů směrem k Rusavě, mezi Vsetínem a Lásky na písčitých březích Bečvy, zde pořídku (Bubela), u Jasené a Vyzovic (lg. Pouč), u Nov. Jičína, Valšovic a Kozlovic (Sapetza), na rolích u Palkovic (Sapetza a Gogela), Hodoňovic a Mal. Kunčic porůznu (Gogela). — Ve Slezsku: u Těšína (Wimmer), u Ustroně (Kolbenheyer), Bystřice (Ascherson), Tomašova (herb. sil.)!, Doln. Lípové (Uechtritz)!, Frývaldova (Fiek)!, a Javorníka (Peck), Buchelsdorf, Adolfovice, Dolní Tomašov při výstupu na Drehberk. — Vidnava, v Červeném gruntu, u Doln. forstu, Vlčic, Sörgsdorfu, Waldecku, Krautenwalde, Friedberku, Zighartic, Sandhüblu, Mikulovic, Zuckmantlu a j. v okolí Vidnavy hojná (Vierhapper).

* S. **conica** L. (S. kuželovitá). L o d y h a přímá, jednoduchá neb nahoře vidličnatá, š e d o p ý ř i t á a z č á s t i l e p k a v á. Listy dolejší klínovitě kopinaté, hořejší čárkovitě kopinaté. V r c h o l í k y 1—3 k v ě t é, řidčeji vícekvěté, k o n e č n é, dosti volné. K a l i c h y valcovitě-, z a p l o d u zvětšením v e j č i t ě k u ž e l o v i t é, na s p o d u b ř i c h a t é, l e p k a v ě p ý ř i t é, 30 ž e b r é, z u b y k a l i š n í k o p i n a t ě š i d l o v i t é. Plátky opaksrdčité, růžové. Tobolka skoro přísedlá. V. 0·15—0·30 *m*.

⊙ Květen, červen. Písečná pole, hráze, trávníky, velmi pořídku a nikde zdomácnělá. Na trávníku v jedné zahradě v Čejči 1883 ve 2 kusech. Náspy trati u Bzence (Sapetza a Uechtritz), zde zašla a nebyla později ani Bubelou ani jinými botaniky více nalezena.

b) Plátky 2dílné neb 2klanné.

α) Kalich trubkovitý, 10žebrý, bez žilek síťkovitě spojených. Plátky v poupěti skroucené. Květy obojaké.

* S. **dichotoma** Ehrh. (S. rozsochatá). L o d y h a přímá, jednoduchá neb větvitá a jako listy k r á t c e p ý ř i t á a r o z t r o u š e n ě d l o u z e c h l u p a t á. Listy elliptičně kopinaté až kopinatě zašpičatělé, přísedlé, k dolejšku zúžené, dolejší kopisťovité. K v ě t y v k o n e č n é m neb častěji na spodu vidličnatě rozděleném, 5—7 k v ě t é m l i c h o h r o z n u, n a m n o z e p o 2. K a l i c h y v á l c o v i t é, na dolejšku trochu břichaté, k r á t k o s t o p e č n é, 10 ž e b r é, s r s t n a t é, n e j p r v e n i c í, z a p l o d u z t u h a p ř í m é, z v e l i č e l é. Z u b y k a l i š n í v e j č i t ě p o d l o u h l é. Plátky 2klané, bílé. 0·30—0·65 *m*.

⊙ Květen—červenec. Původem z východní Evropy, u nás jen zavlečena. Skalnatá místa, kraje vinic. Na Červeném kopci u Brna (Tomaschek)

a mnou zde 1885 a 1887 opětně sbírána. — Vinohrady u Modřic (Czižek), Lhota u Liptálu, Jasená, Lutonina a Vyzovice (Ig. Pouč!), za Petrovicemi, pod Starým Mitrovem za Strážkem (Havelka 1895).

1526. S. nutans L. (S. nicí). Krátce pýřitá, nahoře lepkavě žláznatě chlupatá. Lodyha přímá. Listy měkké, travozelené, kopinaté až elliptický kopinaté, k dolejšku zúžené, nejdolejší elliptické, v řapík zúžené. Hrozen jednostraný, převislý, z vrcholíků 1—7květých, dlouze stopkatých, na spodu často větevnatý. Listeny od květu oddálené, prostřední květ každého vrcholíku obyčejně na delší stopce než květ postranní. Kalich válcovitě-kyjovitý, lepkavě žláznatě pýřitý, za květu nicí, posléze přímý, zuby jeho vejčité, brvité. Tobolka do polou 3pouzdrá, na stopce skrovně chlupatá.

V. 0·25—0·60 *m*. Plátky špinavě bílé, zřídka pletně zbarvené, na konci namnoze do vnitř vtočené.

♃ Červen, červenec, v horách i v srpnu. Kamenité a keřnaté stráně, suché lesy, křoví, mýtiny, od roviny až na nižší předhoří rozšířena. Ve vyšší poloze: hřebenem Javorníkův u Halenkova.

β) glabra Schk. (sp.) Bylina lysá. Listy přízemní podlouhle kopisťovité, obak lysé, jemně bradavkaté, po kraji brvité, tmavozelené S. infracta W. Kit., S. nutans infr. Koch. syn.

Pořídku, v lese u Adamova a u Bosonoh (Schur).

* **S. italica Pers.** (S. hajní). Lodyha jako listy jemně pýřitá, bezžlázná, dole nazpátek přihuňatá, nahoře lepkavá. Listy na spodu vlnatě chlupaté, elliptický kopinaté, k dolejšku zúžené, dolejší okrouhle elliptické až elliptický kopinaté. Hrozen přímý, z vrcholíčků 1—7květých, dlouze stopkatých, na dolejšku často větvitý. Listence blízko pod květem, pročež postranní květy vrcholíku namnoze déle stopkaté nežli květ konečný. Kalichy válcovitě kyjovité, roztroušeně útle pýřité, řídčeji poskrovnu žláznatě chlupaté, vždy přímo odstálé, zubů tupých, po kraji mázdřitých. Tobolka na plodonoši stejně dlouhém neb ještě delším, po zpátku hedvábitě chlupatá, do $^2/_3$ třípouzdrá. Plátky bělavé, vespod často do olověna našedlé nebo slabě pleťové barvy. V. 0·30—0·60 cm. S. nemoralis W. Kit.

♃ Červen, červenec. U nás jen nahodile a pomíjivě zavlečena, posud nikde samorostlá. U Červeného mlýna blíže Brna, a sice na náspech trati tišnovské zavlečena (Tomaschek), pod zříceninami hradu Mitrova (Havelka), nad prameny Svitavy u Svitavy (Niessner). O 1 kuse na hrázi městského rašeliniště u Vidnavy (Vierhapper).

b) Behen Mönch. Kalich vejčitý, nadmutý, 20—30žebrý, síťovitě žil-

natý. Plátky v poupěti střechovité, na spodu čepele s 2 hrboulky. Květy 2domě mnohomanželné, dílem obojaké, dílem samčí neb samičí.

1527. **S. inflata Smith.** (S. nadmutá). L o d y h a z položeného, zdřevnatělého, rozvětveného oddenku vystoupavá, i s l i s t y s i v ě o j í n ě n á a l y s á, řídčeji nejdoleji chlupatá. Listy dolejší elliptické neb kopinaté, hořejší kopinaté až čárkovitě kopinaté. K v ě t y ve vrcholíku konečném, vidličnatě 3- mnohokvětém, zřídka 1květém. Tobolka kulatá do polou 3pouzdrá, na krátkém a tlustém plodonoši.

V. 0·25—0·45 *m.* Plátky bílé, velmi zřídka liláková. Kalichy nazelenale bělavé a v Jeseníku často bledofialově zbarvené. Cucubalus behen L., Behen vulgaris Mönch, Silene nodosa Aschs.

♃ Červen—srpen. Keřnaté kopce, světlé lesy, stráně, suchá luka, travnaté pole, od roviny až k hřebenům nejvyšších hor obecná. Na temeni Salvízu (Spitzner). Hřebenem Radhoště, Lysé hory, Koperníku, Fuhrmannštýnu, Pradědu, Petrštýnu atd.

B. O t i t e s Kittel. = Diplogama Opiz. Květy neúplně 2domé, na rostlině ♀ bez zákrsků tyčinek, na ♂ s neplodným zakrnělým semenníkem. Kroužek nesoucí plátky a tyčinky v květech ♂ vyšší, mističkovitě zvonkovitý, celý neplodný semenník až po čnělky uzavírající, ve květech ♀ nízký. Plátky čárkovité, bez korunky.

1528. **S. otites Smith.** (Ušnice). L o d y h a p ř í m á, d o l e i s listy j e m n ě š e d o p ý ř i t á uprostřed t r o c h u ž l á z n a t ě l e p k a v á, n a h o ř e a v k v ě t e n s t v í z c e l a l y s á a h l a d k á. Listy čárkovitě kopinaté až čárkovité, dolejší kopinatě kopisťovité. K v ě t y v e l m i m a l é, v e v r c h o l i č n a t é m, h r o z n o v i t é m, d o l e o b y č e j n ě l a t n a t ě v ě t v i t é m k v ě t e n s t v í, z t u h a p ř í m é. Vrcholíky 1—7květé, dolejší stopkaté, hořejší přísedlé, okolíkovité, stopky květní tenounké. K a l i c h m a l ý, t r u b k o v i t ě z v o n k o v i t ý, p ř í m ý, zubů tupých. Tobolka do polou 3pouzdrá.

D. 0·20—0·50 *m.* Plátky malé, čárkovité, žlutavě nazelenalé Cucubalus otites L., Diplogama otites Opiz.

♃ Květen—červenec. Suché, výslunné kopce, skály, trávníky, kraje lesův, světlé bory, v střední a jižní části hojná, jinde pořídku neb schází. V brněnském kraji: v jižní části hojná, v severní schází (Makowsky), hojná u Ivančic, kolem Krumlova, Miroslavi, Vedrovic. Brna, Obřan, Bilovic, Černovic, Soběšic, Šlapanic (Oborny)! Drysice u Vyškova (Spitzner), kolem Klobouk (Steiger), kolem Zaječí a Podivína (Schierl), u Čejče (Uechtritz a Spitzner), Židenice, Julianov, Slatinské skály, Líšeň, Cacovice, Maloměřice, Husovice, Kartouzy, Soběšice, Mokrá hora, Žlutý kopec, Žabovřesky, Jundrov, Písárky, Vostopovice, Sokolnice, Mal. Hostihrádky, Šaratice, Hodějice, Slavkov, Lulč, Vyškov, Židlochovice, Hustopeč, Morkůvky, Krumvíř, Kobylí a odtud až k Břeclavi. — V Prostějovsku: pouze na Obrově noze u Otaslavic, na Boří u Zlechova, u Střelnice u Plumlova. (Spitzner). — Ve Znojemsku všude hojná, jako kolem Náměště (Roemer), u Polavy, Mikulova a odtud podél hranice zemské až ku Znojmu,

zde v dalekém okolí obecná (Oborny). — V Jihlavsku: posud jen u Třebíče na mezích a kopcích od Táborského mlýna až ku Vladislavi (Zavřel). Ojediněle u Olomouce (prof. Tkaný). — V uh.-hradišťském kraji: u Alenkovic (Zahradník), u Napajedel (Theimer), u Kyjova, Mutěnic a Hodonína (Uechtritz), v suchých lesích u Bzence a na Dúbravě obecná (Bubela).

494. **Melandryum Röhl. Knotovka.**

A. Elisanthe Fenzl. Čnělky 3. Květy obojaké.

1529. M. viscosum Čelak. v Lotosu 1868 (K. lepkavá). Lepkavě huňatě chlupatá. Lodyha přímá, jednoduchá neb od dolejška 2lodyžná. Listy čeřité, podlouhle kopinaté, hořejší širokou spodinou přísedlé. Květenství hrozen ztuha přímý, z 1—3květých krátce stopkatých vrcholíčkův. Kalich válcovitý, uprostřed trochu nadmutý, žláznatě chlupatý, za plodu přímý, zuby jeho tupé, vejčitě podlouhlé. Tyčinky a čnělky dlouhé, čnějící. Tobolka podlouhlá, zuby rovnými pukající, kratší kalicha.

V. 0·30—0·60 *m.* Plátky bílé. Byiina špinavě zelená, velmi lepkavá. Cucubalus viscosus L., Silene viscosa Pers., Elisanthe viscosa Ruprecht.

⊙ Červen, červenec. Luka, kopce, role písečná, pastvy, v jižní části velmi porůzná. — V brněnském kraji: hojná na lukách v Lednických sadech a při krajích polních mezi Bilovicemi a Podivínem (Uechtritz), velmi ojedně̌lá u Klobouk (Steiger), mezi Bilovicemi a Čejčem (Schierl), kolem Čejče a Šardič (Theimer a Makowsky)!, u Hovoran a Kobylí. — Ve Znojemsku: kolem Mikulova (Domas), na Rosenberku a na Star. holi u Nov. Sídla (Ripper), na světlých místech v lese Hoja u Hrušovan (Reissek). V uh.-hradišťském kraji: u Hodonína (Wiesner), silnice mezi Hodonínem a Lužicemi (Schierl), u Bzence (Schlosser), kolem Kyjova a Strážnice.

1530. M. noctiflorum Fries (K. noční). Lodyha přímá, jednoduchá neb slabě větvitá, huňatá, nahoře lepkavě žláznatě chlupatá s delší huninou. Listy ploché, přitiskle chlupaté, dolejší podlouhle opakvejčité, hořejší podlouhle kopinaté neb kopinaté. Květy namnoze v 3—4květém, konečném, vidličnatém vrcholíku. Kalich z baňatého dolejška válcovitý, za plodu břichatě elliptický, dole zaškrcený, žláznatě chlupatý, zuby jeho kopinatě šidlovité. Plátky 2klané, s korunkou 2dílnou. Tobolka veliká, vejčitá, zuby nazpět ohrnutými pukající, zdélí kalicha.

V. 0·15—0·45 *m.* Plátky špinavě bílé nebo pletní, vonné, na večer se otvírající. Kalich bělavý, zeleně pruhovaný a žilnatý. Silene noctiflora L.

⊙ a ⊙ Červenec—podzim. Role, strniště, meze, příkopy, rumiště, záhony, v rovině a teplejší pahorkatině rozšířena, jinde velmi porůzná. V brněn-

ském kraji: obecná na úhorech u Račic (Niessl), v jižní části až k Brnu nezřídka (Makowsky), u Černovic (Czížek), meze od Hustopeče k Šakvicům (Schierl), strniště u Kašnic blíže Klobouk (Steiger), hojná kolem Čejče (Uechtritz), role směrem k studénce u Krumlova (Zimmermann), kolem Lanštorfa (Ripper), u Slavkova, Hustopeče, Kobylí, Velk. Pavlovic. — V Prostějovsku: u Prostějova, Čhaloupek, u Háje, Kralic, Hrubšic, Biskupic, Salerova, Duban, Žešova (Spitzner). — Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), porůzná kolem Znojma, hojná kolem Hrušovan a odtud v nížinách až k Mikulovu a Břeclavi (Oborny). — V Olomoucku: u „Kláštera Hradiska" a Černovíra blíže Olomouce, leč pořídku (Makowsky), ojedinělá u Berouna (Rieger a Gans). — V uh.-hradišťském kraji: nezřídka u Kroměříže (Palla), u Uh. Brodu a Uh. Hradiště (Schlosser), nehojná u Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), u Strážnice. — Ve východní části: keřnaté břehy u Tučap a Prusenovic (Červinka), hojná u Rusavy (Sloboda), porůzná a řídká na břehách Bečvy a na sousedních polích u Vsetína (Bubela), u Jasené (Ig. Pouč), u Rožnova (Kolek), mezi osením u Nov. Jičína (Sapetza). — Ve Slezsku: u Těšína a v Těšínsku (Kotschy), u Bobreka a Haslachu (Kolbenheyer), osamocená kolem Vidnavy. — Polomec v Opavsku a u Maifritzdorfa (Latzel).

B. Eumelandryum A. Br. Čnělek 5. Květy 2domé.

1531. M. silvestre Röhl. (K. lesní). Lodyha přímá, huňatá bez žláznatých chlupův, pořídku zcela lysá (*β.* glaberrimum Čelak.), nahoře s rozkladitým, vidličnatým vrcholíkem. Listy přitiskle chlupaté, pořídku lysé, dolejší podlouhle opakvejčité, v řapík zvolna zúžené, hořejší elliptické neb vejčitě přísedlé. Kalichy namnoze špinavě červené, na květech ♂ válcovitě podlouhlé, na ♀ za plodu břichatě vejčité. Zuby kališní vejčitě kopinaté neb kopinaté Tobolky vejčité, zuby nazpět ohrnutými, stejně od sebe oddělenými pukající.

V. 0·30—0·60 *m.* Plátky světle nachové, pořídku bílé. Listy hebčejší a širší než u následující. Lychnis dioica L. sp., L. diurna Sibth., M. rubrum Weigel.

♃ Květen—červenec, v horách i v srpnu. Vlhká luka, háje, lesy, kraje lesní, žleby, mýtiny, v studené pahorkatině a v předhoří až ku hřebenům hor rozšířena, v západní části velmi pořídku. — V brněnském kraji: u Adamova (Theimer)!, úklony Šenhengstu u M. Třebové (Czerny), Nový Hrad u Blanska, Zámecká zahrada u Rájce. — Ve Znojemsku: V údolí Dyje u Hardeku a odtud až k Nov. Hrádku, Devíti mlýnům a osamělá ještě u Býčí skály u Znojma (Oborny), Sázava pod Peperkem blíže Žďáru, pod Brožovou skálou u Sklenného (Kovář). — V Olomoucku: osamělá u Olomouce (Vogl), Piňovice (Klanic), u Střelné (Burghauser), u Roudna (Rieger), Berouna (Gans), blíže Zkamenělého zámku u Milkova (Slavíček), Hruba voda, údolí Štolové, Domašov. — Hojná v pohoří Kladsk. Sněžníka a Jeseníka, zde ještě kolem Holby, Hanušovic a při Tisé u Šumberka (Oborny)!, od Star. města až na Klads. Sněžník (Čelakovský)! u Filipova, na Šálvízu (Spitzner), u Velk. Losina, Maršíkova, Teplice, Klepáčova, Ohrenberk u Bukovic, Mal. Morava, Vlaské, Janovice, Rymařov. Podélský potok u Jamrlic. — Ve východní části: Filipov u Javorníka (Makowsky)!, na Javořině a Lopeníku (Holuby), na Hostýně (Spitzner), Říčky u Bystřice p. H.,

Rybnicky blíže Cábu a hřebenem Cábu. — Hojná u Rusavy (Sloboda)!, horské lesy u Vsetína (Bubela)!, horské potoky a Bučiska u Rožnova (Kolek), Domoracké a Mořkovské lesy a na Štolové u Trojanovic (Sapetza), u Hranic (Tkany), u Frýdlandu (Oborny)!, hojná na Štandli u Místku (Gogela). — Ve Slezsku: nezřídka v Těšínských a Bělských horách (Kolbenheyer), Kylešovice, Slavkovský háj u Opavy (Svěrák), u Ludvíkova a všude kolem Karlovské studénky. — Mechová stráň a odtud až ke hřebenům Jeseníka (Spitzner)!, Studénka, Šlipengrunt a j. m. kolem Vidnavy. — Kobylá, Mikulovice, Würben, Zuckmantel, Reiwíz, Frývaldov, Javorník a j. až ku hřebenům Jeseníka (Vierhapper). γ. albiflora mihi. Květy bílé, bylina světleji zbarvená než tvar základní, pořídku. Při Tisé u Velk. Losína.

1532. **M. pratense Röhl.** (K. luční). Lodyha přímá, jednoduchá, hustě a krátce srstnatá, nahoře žláznatě chlupatá. Listy přitiskle mrtnaté, hořejší kopinaté neb podlouhle kopinaté, k dolejšku zúžené, nejhořejší přisedlé, dolejší podlouhle elliptické, řapíkaté. Kalichy bělavé, zeleně pruhované, často načervenalé, ♀ za plodu břichatě vejčité. Tobolka vejčitě kuželovitá, zuby přímými vždy po dvou spojenými pukající.

V. 0·30—0·75 *m.* Plátky bílé nebo trochu nažloutlé, nejřídčeji růžové, slabě vonné, na večer otevřené. M. album Garcke, Lychnis diurna β) L., L. alba Miller, L. vespertina Sibth.

⊙ a ♃. Květen—září. Luka, meze, břehy lesní, mýtiny, v celém území od roviny až do předhoří obecná.

* M. silvestre × pratense nalezl Bubela 1880 při Bečvě pod Poschlou u Vsetína o 2 kusech, leč zde již zašla.

495. Lychnis L. em. Kohoutek.

1533. **L. flos cuculi L.** Lodyha přímá, mrtnatá, pod uzlinami lepkavá. Listy přízemní podlouhle kopisťovité, hořejší lodyžní podlouhlé neb čárkovitě kopinaté. Květenství volné, vidličnatě vrcholičnaté. Kalich válcovitě zvonkovitý, mázdřitý, stejně žebernatý, lysý, zuby jeho vejčité. Plátky dlanitě 4klané, uštů čárkovitých, s korunkou hebkou, 2dílnou, plocho přisedlou. Tobolka vejčitá, přisedlá, zuby nazpět ohnutými pukající.

V. 0·30—0·70 *m.* Plátky růžové, pleťní, řídčeji bílé. Coronaria flos cuculi A. Br.

♃ Květen, červen, v horách později. Luka, trávníky, vlhké křoví, rašeliny, od roviny až ku hřebenům hor obecný. Kolem Švýcarny, na Pradědu, ve Velk. (Uechtritz a Oborny)! a Mal. kotlině, Česneková luka (Oborny).

496. Agrostemma L. part. Koukol.

1534. **A. githago L.** (K. polní). Lodyha přímá, jednoduchá neb nahoře vidličnatě větvitá a jako celá bylina dlouhými přitisklými chlupy šedě huňato-plstnatá. Květy jednotlivé, dlouze stopkaté. Kalich

trubkovitě zvonkovitý, kožovitý, pozlvrdlý, leskle hedvábitě plsťnatý, zuby jeho čárkovitě kopinaté. Plátky opakvejčité, mělce vykrojené, námnoze kratší zubů kališních.

V. 0·40—0·80 *m*. Plátky špinavě nachové. Lichnis githago Scop., Githago segetum Desf.

⨀ Červen, červenec. Pole, úhory, v obilí, zvláště v žitě, od roviny až do předhoří obecný.

105. Řád. Alsíneae DC. Ptačincovité.

Rody:

A. Semenník jednosemenný.

I. Sclerantheae Lk. Číška trubkovitě zvonkovitá, semenník celý uzavírající. Plátky žádné. Tyčinek před ušty kališními 5 neb podvojením 10. Listy bez palistův.

1. Kalich veliký, kraj kališní 5dílný. Čnělky 2.
497. *Scleranthus*.

II. Paronychiae St. Hilaire. Číška jen okolo spodu semenníka. Květy v klubkách vrcholičnatých. Plátků 5, nitkovitých. Tyčinek 5, blizny 2, vajíčko spodní. Listy s blánovitými palisty.

a) Plátky velmi malé, nepatrné. Blizny 2. Listy vstřícné neb hořejší střídavé.

1. Kališní lístky bylinné, povyduté, blizny skoro přisedlé. Plod nažka kulatá, blánovitá, nepukavá. 498. *Herniaria*.

2. Kališní lístky chruplavkovitě zllustlé, barvité, se stran smáčknuté, osinatě přišpičatělé, s úzkou vydutou vnitřní stranou. Čnělka krátká. Plod podlouhlý, podél rýhovaný, v rýhách 5—10 skulinami podélnými v tolikéž nahoře souvisících chlopní pukající. 499. *Illecebrum*.

b) Plátky a ušty kališní skoro stejně veliké, opakvejčitě podlouhlé. Blizny 3. Vajíčko se stropu pouzdra na šnůře zavěšené. Listy střídavé. Květy ve vrcholících hroznovitých, konečných i zdánlivě postranních.

3. Ušty kališní vnitř vyduté, zaokrouhlené, po kraji široce bělomázdřité. Plod nažka tvrdá, nepukavá. * *Corrigiola*.

B. Semenník mnohosemenný. Tobolka chlopněmi neb zuby pukající. Číška nízká, mírně vyvinutá, řídčeji trochu nálevkovitá, toliko spodek semenníka objímající. Tyčinek namnoze 10, řídčeji 5—3.

III. Polycarpeae DC. Tobolka tolikýmiž chlopněmi, kolik čnělek, pukající. Plátky celé neb mělce vykrojené. Listy s blánovitými palisty.

1. Kališní lístky dosti ploché. Tyčinek 10—3. Čnělky obyčejně 3. Tobolka rozpoltěním středů plodolistových ve 3 chlopně pukající. Semena s blánovitým křídlem neb bezkřídlá, hruškovitá neb šikmo vejčitá.
500. *Spergularia*.

2. Kališní lístky skoro ploché. Tyčinek 10—5. Čnělek 5. Tobolka rozpoltěním středním v 5 chlopní pukající. Semena s krajem ostrým neb široce mázdřitým, smáčknutá, příokrouhlá. 501. *Spergula*.

IV. Eualsineae Čelak. Listy bez palistův.

a) Tobolka středním dělením plodolistů tolika chlopněmi, kolik čnělek, pukající. Plátky celé neb mělce vykrojené, někdy žádné. Semena nekřídlatá, ledvinkovitá.

1. Kališní lístky a čnělky 4—5. Tyčinky 4—5 neb 10. 502. *Sagina.*
2. Kališních lístkův obyčejně 5. Tyčinek namnoze 10, čnělky 3—4. 503. *Alsine.*

b) Tobolka v 2krát tolik zubů neb chlopní, kolik blizen, pukající.

α) Plátky celé, na konci vyhlodaně zubaté. Semena podlouhle štítkovitá, na jedné straně povypouklá s vyniklým kýlem, na druhé straně rýhou vydutá.

1. Kalich 5dílný. Tyčinky 3, řídčeji 4—5. Čnělky namnoze 3. Tobolka vejčitě válcovitá, obyčejně 6 koncem na zevnitř ohrnutými zuby pukající. 504. *Holosteum.*

β) Plátky celé, nezubaté, někdy zpředu mělce vykrojené. Semena ledvinkovitá neb příkulatá.

1. Kalich 4—5dílný. Tyčinek 8—10. Čnělky 2—3, řídčeji v jednotlivých květech 4—5. Tobolka namnoze 4—6 stejnými, krátkými chlopněmi neb zuby pukající. Semena na pupku s bílým přívěskem. 505. Moehringia.
2. Kalich 5dílný, tyčinek 10, čnělky 3—2. Tobolka vejčitá, nejprvé 6—4 zuby, pak 3—2 dvouklanými chlopněmi pukající. Semena bez přívěskův. 506. *Arenaria.*

γ) Plátky 2klané až hluboce 2dílné. Semena ledvinkovitá neb příkulatá, bez přívěskův.

1. Kalich 5dílný. Plátky krátce neb do polou 2klané. Tyčinek obyčejně 10, čnělek 5, zřídka 3. Tobolka válcovitá, 10 neb 5 krátkými zuby pukající. 507. *Cerastium.*
2. Kalich 5dílný. Plátky hluboce 2dílné. Tyčinek 10, čnělek 5, zřídka 4—6. Tobolka vejčitě 5hranná, obyčejně 5, až přes polovici sahajícími, nahoře 2klanými chlopněmi pukající. 508. *Malachium.*
3. Kalich 5dílný. Plátky 2klané až hluboce 2dílné. Tyčinek 10, čnělky 3, řídčeji 4—5. Tobolka kulatá neb vejčitě podlouhlá, 6 přes polovici sahajícími, nedělenými chlopněmi pukající. 509. *Stellaria.*

497. Scleranthus L. Chmerek.

A. Ušty kališní ku konci zúžené, zašpičatělé, za plodu otevřené.

1535. S. annuus L. (Ch. roční.) Lodyha od dolejška rozvětvená, řídčeji jednoduchá, pýřitá, podél jednoho pruhu lysá, jednoletá neb vytrvalá. Listy čárkovitě šídlovité, stříčné, na dolejšku blánovité a spolu srostlé a jako celá bylina travozelené. Květy ve vidličnatých vrcholících sblížené neb oddálené. Kalichy lysé, řídčeji roztroušeně pýřité, ušty jejich špičaté, za květu a za plodu přímé neb šikmo odstálé, s úzounkou bílou

obrubou, zdéli trubky kališní neb delší. Plodné tyčinky krátké, 2—5, 3—4krát kratší uštův, prašníky malé.

⊙ neb ⊙̇ Květen—říjen Pole, úhory, cesty, písčité a travnaté kopce, v celém území obecný. V. 0.05—0·15 m. Ještě na Švabu u Stříbrnic. U nás v odrůdách:

α) laxus Neil. Lodyha přímá neb vystoupavá, nahoře vrcholičnatě větvitá. Květenství volné, větve vrcholíku prodloužené, pročež květy jednotlivé neb po 2—3, jen hořejší skrácené a nahloučené. Listy delší, hořejší květy přerůstající. Var. fastigiatus. Čelak., S. secalinus Rchb.

β) caespitosus Neil. Lodyha položená, rozkladitě větvitá, trsnatá, nahloučená, od dolejška klubky květními hustě posetá, ve všech částech silnější než *α*), ušty kališní se širší bílou obrubou, as zdélí trubky kališní. Var. polycarpus Čelak. part., S. suprafastigiatus Rchb.

γ) congestus K. Knaf. Lodyha od dolejška větvitá dvou- neb víceletá, hustě listnatá. Květy malé, dole jednotlivé, nahoře nahloučené.

α) Zvláště mezi obilím, *β)* na úhorech, *α)* i *β)* v celém území rozšířeny, *γ)* na suchých travnatých úklonech pořídku. Na Ondřejníku u Frýdlandu (Oborny).

1536. S. collinus Hornung. (Ch. chlumní.) Lodyha vystoupavá, jednoduchá neb od dolejška rozkladitě větevnatá, dole načervenalá, nahoře žlutozelená, hustě listnatá, pýřitá, chloupky v řady seřaděné. Listy dolejší uschlé, delší než členy, všecky na spodu blánovité, na způsob pošvy spolu srostlé, na kraji brvité, namnoze trochu obloukovitě nazpět ohnuté. Květy v klubkách skoro přísedlých, v úžlabí listů na konci lodyhy sblížených, od prostředka lodyhy k jejímu konci v počtu přibývavě větším, nahoře v zdánlivém přeslenu. Kalichy lysé, ušty kalicha zašpičatělé, přímo odstálé, s úzkou bílou obrubou, zdélí trubky kališní. Plodní tyčinky 3—5, malé, zdélí as polovice uštů kališních.

V. 0·03—0·10 *m.* S. Durandoi Rchb. a snad též S. Holubyi Rchb., S. verticillatus Tausch.

⊙, ⊙̇ a víceletý. Květen, červen. Suché a kamenité stráně, krátkotravnatá místa, v střední a jižní části porůzný. — V brněnském kraji: na Hádech u Obřan, a sice při cestě k Maloměřicům (Reissek), kolem Kobylí a Krumlova. — U Prostějova a Prostějoviček (Spitzner). — Ve Znojemsku: hojný v okolí Znojma, jako na Kraví hoře mezi Kounicemi a Sedlešovicemi, na Šibeničníku, Sezenberku a Pelcberku mezi Bohumělicemi, Našeticemi a Milfrounem, u Tasovic, v údolí Dyje u Znojma, u Havraníkův, Hnanic a skoro na všech neúrodných návrších v této krajině (Oborny), dle Schierla na vesnické cestě v Rešově u Rymařova.

B. Ušty kališní zaokrouhleně tupé, kápovité, se širokým mlékobílým okrajem, na plodu skloněné, u S. intermedius otevřené, přímé.

1537. S. perennis L. (Ch. ozimý.) Bylina vytrvalá, šedozelená, na dolejšku rozvětvená, vystoupavé, tuhé lodyhy a přezimující svazečky listů ženoucí. Lodyha lysá, na jedné čáře pýřitá, pod uzly aneb na celém spodku načervenalá a zde hustě listnatá. Listy čárkovité, tuhounké, na dolejšku slabě neb sotva pošvatě srostlé, zdélí článků neb kratší, dole uschlé, slamožluté. Květy ve ± hustých klubkách, úžlabních neb konečných. Kalich lysý, řídčeji pýřitý, ušty jeho široké, za květu hvězdovitě rozevřené. Tyčinek namnoze všech 10 plodných, skoro zdélí kalicha, prašníky dosti veliké.

V. 0·05—0·20 *m.* Odrůdy Reichenbachovy zakládající se na rozdílnosti vzrůstu, na barvě květův a délce listů jsou příliš nepatrné, a z té příčiny jich zde nedbáno.

♃. Květen—červenec, v horách i v srpnu. Suché vršky, skály, pole, meze, vřesoviny, v rovině i pahorkatině hojný, řídčeji v předhoří. — V brněnském kraji: v údolí Oslavy od Náměště až k Ivančicům, v údolí Obravy u Nebovid (Makowsky), u Drasova blíže Tišnova (Pluskal), u Račic a Drnovic (Spitzner), Červený kopec u Brna, u Sokolnic, Geranovic, Střelic, Popůvek, Ostrovačic, Kohoutovic atd. (Oborny), u Chroustova blíže Krumlova (Dr. Hanáček), Tečice, Rosice, Rapotice, Břeclav atd. — V Prostějovsku: na Záhoří, u Krumsína, na Holém přihoně (Spitzner). — Ve Znojemsku: u Náměště (Roemer), Krumlov, M. Budějovice, Budkov, Jaroměřice, Jevišovice, Vranov, Čížov, Znojmo, Havraníky, Milfroun, Tasovice atd., v nížinách při Dyji toliko pořídku (Oborny). — V česko-moravském pohoří: ve větších údolích kolem Jihlavy obecný (Pokorny), u Třebíče (Zavřel), u Dačic, Lideřovic, Černic a v celém okolí Slavonic hojný (Oborny), u Maršovic (Havelka), Mal. Dyjice, Strachoňovice, Velk. Meziříčí, Balin, Uhřinov, les „Na nivách" u Vosové, Mostiště, Černý les u Zámku Žďáru. — V Olomoucku: v kamenci Bystřice a na pastvinách u Olomouce (Makowsky), v údolí Bučiny u Zábřeha (Panek), u Roudna a Berouna (Rieger a Gans). — V uh.-hradištském kraji: mezi Šardicemi a Hodonínem hojný (Makowsky), hojný na písčitých polích a v borových lesích kolem Bzence (Bubela). — Ve východní části: u Krásné a Hustopeče (Sapetza), na jedné písčině u Ostravice (Gogela). — Ve Slezsku rozšířen v Těšínsku (Kolbenheyer), na Hradisku u Krňova.

1535 × 1537. S. annuus × perennis Lasch. Lodyha od dolejška trsnatě větevnatá, s přezimujícími svazečky listů neb bez nich, v dolejší části zdřevnatělá, s listy uschlými. Ušty kališní vejčitě kopinaté, na konci zúžené, tupounké a trochu kápovité, s mírně širokou bílou obrubou, za plodu zpříma odstálé. Tyčinky s malými, často zakrnělými prašníky, zdéli as polovice uštu kališních.

V. 0·05—0·10 *m* S. intermedius Kit.

⊙ — ♃. Květen—srpen. Mezi domnělými rodiči pořídku. U Popůvek

blíže Brna (Niessl), nad Kamenným mlýnem a na Červeném kopci u Brna (Ripper), Mutišov a Kadolec u Slavonic, leč pořídku, osaměle na Kraví hoře u Znojma (Oborny).

498. Herniaria L. Průtržník.

1538. H. glabra L. (P. lysý, husí mýdlo.) Bylina od dolejška mnohovětevná, rozložená, světle neb nažloutle zelená, jemně mrtnatě pýřitá. Listy střičné, v každém páru jeden menší, v květenství obyčejně 1 zakrnělý, vejčité neb vejčitě podlouhlé, krátce řapíkaté, zcela lysé, neb jen na dolejšku brvité. Palisty suchomázdřité, bílé, po 2 srostlé. Klubka květní na konci lodyhy a větví sblížená, listy kratšími neb málo delšími podepřená. Kalichy zvonkovité, lysé neb jen na dolejšku poskrovnu chlupaté. Ušty kališní tupounké, bezosinné, kratší zralého plodu.

D. 0.05—0 20 *m*. Květy nazelenale žlutavé. Klubka s listenci blánovitými.

♃ Červen—podzim. Luka, pastviště, role, vlhké písčiny, návrší, v celém území až do předhoří obecný.

1539. H. hirsuta L. (P. chlupatý.) Lodyha a větve odstálé, srstnaté. Listy krátce řapíkaté, podlouhlé neb elliptické, srstnaté a brvité. Klubka oddálená, většími listy podepřená. Kalichy válcovitě vejčité, delší plodu, ztuha srstnaté, ušty delší štětinou osinaté.

D. 0·05—0·25 *m*. Bylina tmavěji zelená, hojnou chlupatostí našedivělá.

♃ Července—září. Písčitá role, pořídku a velmi osaměle. Posud jen u Břeclavi mnou pro území objeven a odtud až k Poštorné a Nov. vsi v Doln. Rakousích.

*H. incana Lamk. nalezl evang. farář Šebesta jednou u Nikolčic v 1 kuse, od té doby nikdy více.

499. Illecebrum Rupp. Nehtovec.

1540. J. verticillatum L. (N. přeslénkatý.) Bylina lysá, namnoze načervenalá. Lodyha jako větve tenká, niťkovitá, položená, na dolejšku kořenující, rozkladitě větevnatá. Listy střičné, krátce řapíkaté, přitloustlé, opakvejčité, tupé. Palisty malé. Klubka 4—5květá, úžlabní po 2, lichopřeslený napodobující, na konci větví klasovitě nahloučené, květy s 2 suchomázdřitými listenci. Kalichy čistě bílé toliko vnitř zelené, suché sevřené. D. 0.05 -0 20 *m*.

⊙ Července—září. Vlhké a písečné břehy rybníkův, rašeliny, velmi pořídku. Druhdy u Těšína (Wimmer a Kolbenheyer), Piersna severně od stanice Petrovic blíž Těšína, Kotulou pro území znova zjištěn. Oborny se domnívá, že

tato bylina v rybničné telecké a dačické krajině nalezena býti může, já jsem ji zde marně hledal.

* Corrigiola L. Drobnokvět.

* **1541. C. litoralis L.** (D. pobřežní.) Bylina lysá, sivá. Lodyha položená, rozkladitá, větevnatá. Listy střídavé, čárkovitě klínovité až kopinaté, zpředu širší, v řapík zúžené. Palisty po ostřelovité, zakončitě zoubkaté. Vrcholičky hojnokvěté, zdánlivě postranní a konečné. Kališní ušty vejčité, tupé, široce bělomázdřit , obroubené. Plátky bílé, malinké D. 0·15 - 0·30 *m.*

⊙ Červenec, srpen. Křemenité břehy řek a potoků. Schlosserem 1834 na březích jednoho potoka u Horn. Bečvy blíže Rožnova nalezen, leč od té doby již nikdy.

500. Spergularia Presl. Kuřinka.

1542. S. rubra Presl. fl. čech. (K. červená.) Lodyha položená neb vystoupavá, na dolejšku silně větvitá, mrtnatá, nahoře i se stopkami a kalichy žláznatě chlupatá neb dosti lysá. Listy čárkovitě nitkovité, namnoze po obou stranách dosti ploché, hrotnaté, pýřité neb též lysé. Palisty vejčité neb vejčitě kopinaté, stříbrobělé lesklé. Vrcholíky dvousměrné, jednostranné, listnaté. Stopky květní zdélí kalicha neb delší, za plodu rovnovážně odstálé. Tobolka 3bočně vejčitá, asi zdélí kalicha. Semena velmi malá, 3hranně hruškovitá, na 2 stranách s krajem odulým, všecka bezkřídlá, šedozelená. D. 0·08—0·20 *m.* Květy růžové, toliko za slunce otevřené. Kališní lístky bylinné, po kraji bělomázdřité. Arenaria rubra α) campestris L, Alsine rubra Wahlbg., Lepigonum rubrum Whlbg., S. campestris Aschers.

⊙, ⊙ řídčeji ♃. Písečná role, úhory, cesty, příkopy, poříčí, od roviny až na předhoří k 550 m. rozšířena, leč ojedinělá.

β) glabra Kabath. Kalich, stopky květní a někdy i celá bylina lysá.

Řídčeji: u Náměště (Roemer), Oujezd ve znojemském kraji (Oborny).

1543. S. salina Presl. l. c. (K. solná.) Lodyha rozložená neb vystoupavá, nahoře a v květenství hustě žláznaté chlupatá až lysá Listy poloobl é, čárkovitě nitkovité, krátce hrotité. Palisty bělavé, málo lesklé, široce vejčité, krátké. Vrcholíky dvousměrné, jednostranně listnaté, s listy podkvětními často krátkými neb zcela zakrnělými. Kalich kratší než tobolka. Tyčinky někdy jen 3—5. Tobolka 3bočně vejčitá. Semena okrouhle 3hranná, na jednom rohu přišpičatělá, smáčknutá, jemně ostnitě bradavkatá, řídčeji zcela hladká, všecka

bezkřídlá, řídčeji několik nejdolejších v tobolce křídlatých. Kořen vřetenovitý, tenký.

D. 0·08—0·20 *m*. Plátky růžové, řídčeji bělavé, S rubra velmi podobná. S. salina Presl 1819, S. marina Bess., Arenaria marina Roth, Ar. rubra *β*) marina L., Lepigonum salinum Fr., L. medium Wahlb.

⚇ a ⊙. Červen—srpen. Pastviny, luka, příkopy, zvláště na slané půdě, ve střední a jižní části roztroušena. — V brněnském kraji: Bořetice u Hustopeče, u Příklud, Začan, Měnína, Otmarova a Čejče (Makowsky), u Nov. dvora, Nikolčic a Hustopeče (Schierl), pastviny u Polehradic (Steiger), Nosislav a Podivín (Uechtritz), Kobylské jezero (Tkany), Terezov, Brunovice, Čejkovice, Selce. — Ve Znojemsku: u Gutenfeldu a Mikulova (Makowsky), u Hrušovan, Bratibrunu, Nov. Přerova, u Trabinského dvora pod Grafendorfem, u Hevlína (Ripper), u Damnice (Zimmermann).

1544. S. marginata Kittel. (K. obroubená.) Lodyhy četné, rozloženě položené, koncem vystoupavým, nahoře a v květenství hustě žláznaté. Listy tužší a tlustší než u předešlé. Květy větší. Listeny malé, zakrnělé. Tyčinek namnoze 10. Tobolka 1½—2krát delší kalicha. Semena hnědá, po kraji hladká, všecka křídlatá neb řídčeji některá bezkřídlá. Bylina vytrvalá, s tlustým, mrkvovitým, hnědočerným kořenem. Ostatně jako předešlá.

D. 0·08—0·20 *m*. S. media Pers., Arenaria media L., A. marginata DC, Lepigonum marinum Wahlb., S. marina Lebel.

♃ Červen—září. Slunná, vlhká místa, v jižní části pořídku. — U Čejče (Kržisch), Kobylské jezero (Makowsky), pastviny u Hustopeče a nádraží u Zaječí (Schierl). — Ve Znojemsku: Bratibrun, Gutenfeld, Trabinský dvůr pod Grafendorfem, u Hevlína (Ripper), v těch místech zpravidla hojnější než předešlá, přehojná na lukách u Nov. Přerova (Oborny).

501. Spergula L. Kolenec.

1545. S. pentandra L. (K. křídlosemenný.) Bylina z položeného dolejška vystoupavá neb přímá, jednoduchá neb na spodu ve více lodyh rozdělená, lysá neb nahoře žláznatě pýřitá. Listy čárkovitě šídlovité, tupounké, příoblé, bez rýhy, v úžlabích se svazečky lstův. Vrcholíčky opětně vidličnaté, posléz jednostranné, stopky květní nitkovité. Plátky kopinaté, špičaté, nekryjící se, kratší než kalich. Tyčinek namnoze 5. Semena smáčknutě čočkovitá, hladká, toliko podle kraje jemně zrnitá a tečkovaná, na prostředku hladká, s obrubou širokou, křídlovitou, bílou, někdy slabě náhnědlou, ledvinkovitě vykrojenou, zšíří ostatního průměru semena.

V. 0·06—0·20 *m*. Plátky bílé, kratší kalicha. Bylina nasivělá. Semena černohnědá.

⊙ Duben, květen. Písčiny, role, cesty, velmi pořídku. Posud jen při pěšince od Jihlavy do Popic vedoucí (Reichardt).

1546. S. vernalis Willd. (K. jarní) Bylina nasivělá, přímá neb vystoupavá, skoro lysá. Listy čárkovitě šidlovité, tupounké, oblé, se svazečky listů v dolejších úžlabích. Plátky vejčité, tupé, kraji kryjící se. Tyčinek namnoze 10. Blánovité okřídlí ± lehce náhnědlé, namnoze užší ostatního průměru semena, jehož kraj bělavými bradavkami pokrytý. Semeno úplně zralé jest žluté a okřídlí jeho bílé, ostatně jako předešlá. D. 0·08—0·20 *m*. S. Morisonii Boreau., S. pentandra Aut. non L.

⊙ Duben, květen. Písčiny, strniště, břehy, velmi pořídku. — V štěrku Hloučely a na polích u dráhy u Prostějova, prof. Spitznerem pro území objeven. Na úhorech u Bischofswalde a Nassdorfu blíže Vidnavy (Vierhapper).

1547. S. arvensis L. (K. rolní.) Lodyha položená neb vystoupavá, chlupatá, pýřitá neb skoro lysá, nahoře ± žláznatě chlupatá Listy zelené, čárkovitě šidlovité, na líci vypouklé, vespod s podélnou rýhou. Vrcholíčky konečné a úžlabní, opětně vidličnaté, stopky květní dlouhé, nitkovité, posléz často dolů sehnuté. Plátky tupounké, bílé Tyčinek namnoze 10. Semena vypoukle čočkovitá, jemně tečkovaná, s obrubou velmi úzounkou, přiostřeně hladkou. V. 0·15—0·40 *m*. U nás:

a) **vulgaris Bönningh.** (sp.) Semena malá černá, s kyjovitými, bílými, posléz nahnědlými bradavkami. Větší tvar této odrůdy se semeny 2—3krát většími jest *β)* S. maxima Bönningh.

b) **sativa Bönningh.** Semena černá, malá, hladká, toliko tečkovaná.

⊙ Červen—září. Role, úhory, meze, pustá a vzdělaná místa *α)* v celém území až do předhoří rozšířen až obecný a ještě na Trojačce a Berggeistu *β)* mezi lnem u Tannenberku a Tomašova (Vierhapper). *b)* Zde onde jej sejí, jako na jednom poli pod Kozincem u Rožnova. — Pořídku kolem Vidnavy (Vierhapper).

502. Sagina L. Úrazník.

A) Spergella Rchb. Květy 5četné, tyčinek namnoze 10. Tobolky 5 chlopněmi pukající.

α) Plátky 2krát delší lístků kališních.

1548. S. nodosa Meyer. (Ú uzlitý.) Bylina od dolejška trsnatě větvitá, mnoholodyžná. Lodyhy postranní, dílem vystoupavé, dílem položené, na konci vrcholičnaté, chudokvěté, tak jako stopky květní, kalichy a kraje listů jemně žláznatě pýřité neb dosti lysé. Listy čárkovitě nitkovité, krátce hrotité, hořejší velmi krátké, s malými svazečky listními v úžlabích. Stopky květní přímé, 2-mnohokrát delší kalicha. Kališní lístky vejčité, pokraji úzce mázdřité, tupé, 2krát kratší

plátkův, posléze k tobolce přitisklé. Tobolka vejčitě kuželovitá, delší kalicha.

V. 0·10—0·20 *m*. Plátky bílé. Spergula nodosa L.

♃ Červenec, srpen. Vlhké písčiny a slatiny, průhony, rašelinná luka, kraje rybníkův, pořídku. Pastviny v Rajském lesíku u Černovic pořídku 1855, rašelinná luka u Svitavy (Makowsky), u Olešnice (Člupek). Na lukách u Stětovic blíže Prostějova (Spitzner), u Náměště (Roemer), o několika kusích u rybníka Židlochu, u Ptačova blíže Třebíče (Zavřel), cesty a rašelinná luka u „Kláštera Hradiska" u Olomouce (Mik), u Hlusovic (Makowsky), u Tlumačova (Zahradník). Ve Slezsku: v Těšínsku (Kolbenheyer), městské rašeliniště u Vidnavy (Vierhapper) a bařinná luka u Doln. Forštu (Latzel).

b) Plátky zdélí lístků kališních neb něco kratší.

1549. S. Linnaei Presl. Relig. Haenk 1835 (Ú. Linnéův.) Bylina položenými, nitkovitými, větevnatými pníčky trsnatá, lysá neb skoro lysá. Lodyhy postranní, vystoupavé neb přímé, namnoze 1květé, někdy pod květem žláznatě pýřité. Listy travozelené, úzce čárkovité, krátce hrotité. Stopky květní nitkovité, mnohem delší kalicha, po odkvětu hákovitě nazpět ohnnté, posléze zase přímé. Kališní lístky vejčitě okrouhlé, po kraji úzce mázdřité, trochu delší plátkův, posléze k tobolce vejčitě kuželovité přitisklé, tato skoro 2krát delší kalicha.

V. 0·03—0·10 *m*. Plátky bílé, opadavé. Listy delší než u následující. S. saxatilis Wim., Spergula saginoides L.

♃ Červen—srpen. Horské pastvy, skály, vlhká, prameniitá místa v Sudetách na úklonech jejich. Waldenburg (zde Grabowskym a Wimmrem pro území objeven), Dětřichov u Frývaldova (Fritze), Vidlice (W. a Gr.), Karlovská studénka (Uechtritz sen.), Ulmštýn u Einsiedlu (Treviranus 1818), Grätzberk (Vierhapper), kolem Švýcarny na Pradědu, na a pod Petrštýnem (Mayer), kolem Ovčírny, vodorovná stezka mezi Petrštýnem a Frant. myslivnou (Oborny), při silnici u Star. vsi a kolem Rymařova (Schierl).

β) macrocarpa Rchb. Plátky zdélí kalicha. Tobolky tlustši.

Pořídku: kolem Švýcarny na Pradědu (Uechtritz) a kolem Ovčírny (Oborny 1879).

1550. S. subulata Torrey a Gray. (Ú. šidlovitý.) Bylina položenými, nitkovitými, větevnatými pníčky hustě trsnatá. Lodyhy postranní, vystoupavé, nahoře i se stopkami květův a kalichy jemně žláznatě pýřité, hned nad dolejškem vrcholičnatě 2—3květé, řídčeji 1květé. Listy krátké, čárkovitě šídlovité, osinatě hrotité, žláznatě brvité. Stopky květní niťovité, mnohem delší kalicha, po odkvětu hákovitě nazpět ohnuté, posléze zase přímé. Kališní lístky vejčité, zaokrou-

hlené, po kraji úzce mázdřité, zdéli plátkův a málo kratší tobolky vejčitě kuželovité a posléz k této přitisklé.

V. 0·03—0·80 *m.* Plátky bílé. Spergula subulata Swartz.

♃ Červen, červenec. Písečné, krátkotravnaté pastviny, břehy řek, velmi pořídku. Posud jen u Nýdku blíže Bystrzice v Těšínsku (O. Žlík).

B) Saginella Fenzl. Květy 4četné, tyčinky 4, tobolky 4 chlopněmi pukající.

1551. S. apetala L. (Ú. bezplátečný.) Lodyha tenká, nitkovitá, často prodloužená, přímá neb položená, větevnatá, nahoře někdy žláznatě chlupatá. Listy čárkovitě nitkovité, osinaté, na spodu brvité. Stopky květní vláskovité, přímé. Lístky kališní vejčitě podlouhlé, 2 vnější krátce hrotité. Plátky mnohem kratší než lístky kališní, opadavé. Tobolky delší než kalich.

V. 0·03—0·10 *m.* Plátky bílé.

⊙ Květen—srpen. Role, úhory, vlhké pastviny, velmi pořídku. Posud jen v nížinách u Velk. Heraltic blíže Opavy (Mayer a Fiek) a dle Kotka na Kozáku u Rožnova.

1552. S. procumbens L. (Ú. položený.) Bylina žlutozelená, pníčky položenými neb plazivými, často kořenujícími, rozetky listů nesoucími trsnatě větevnatá. Lodyhy postranní vystoupavé, lysé. Listy úzce čárkovité, hrotité. Květy jednotlivé, konečné a postranní. Stopky květní dlouhé, nitkovité, po odkvětu hákovitě dolů ohnuté, posléz opět vzpřímené. Lístky kališní okrouhle vejčité, tupé, kratší kulovatě vejčité tobolky, posléz od této rovnovážně odstálé. Plátky 2—3krát kratší kalicha neb žádné.

V. 0·02—0·08 *m.* Plátky bílé, nepatrné.

♃ Květen—září. Vlhké píščiny, role, úhory, pastviny, lesní cesty, žleby, od roviny až ku hřebenům Sudet obecný a ještě na Červeném vrchu. Uhuštýnu a u Frant. myslivny atd.

1553. S. bryoides Fröhl. (Ú. prutníkovitý.) Bylina travozelená, položená, hojně rozvětvená, trsovitá. Lodyha lysá, v květenství někdy žláznatě pýřitá. Listy čárkovité, širší a kratší než u předešlého, trochu chabé, štětinatě hrotité, na kraji jemně zoubkaté, draslavé neb též brvité, některé též nebrvité. Květy jednotlivé, konečné neb postranní, větší než u předešlého. Lístky kališní široce vejčité, tupé, 2 vnější trochu hrotité. Plátky mnohem menší kalicha. Stopky květní po odkvětu hákovitě nazpět ohnuté, pak přímé a jako kalichy někdy jemně žláznatě chlupaté. Tobolka vejčitě kuželovitá, delší kalicha, chlopně její vejčitě podlouhlé.

V. 0·05—0·10 *m.* Plátky bílé.

♃ Červen—září. Krátkotravnaté pastviny, světlá lesní místa, pořídku. Posud jen v Gilgenbergském lese u Slavonic a na hřebeni Radhoště Obornym pro území objeven.

503. Alsine Wahlb. Kuříčka.

A) Bylina jednoletá, s kořenem vřetenovitým. Lístky kališní kopinatě šidlovité. Plátky mnohem kratší kalicha.

1554. A. viscosa Schrb. (K. lepkavá.) Lodyha velmi útlá, přímá, namnoze od dolejška vidličnatě větvitá a jako celá bylina lepkavě žláznatě chlupatá, někdy jen stopky květní a kalichy s roztroušenými žláznatými chloupky. Listy čárkovitě štětinovité, zřetelně 3žilné. Květy dlouze stopkaté, oddálené, ve vrcholíku opětovaně vidličnatém, stopky květní vícekrát delší než kalich. Lístky kališní zelené, kopinaté neb vejčitě kopinaté, šidlovitě špičaté, pokraji mázdřité, 3žilné, delší plátků a tobolky.

V. 0·03—0·10 *m.* Plátky malé, bílé. Sabulina viscosa Rchb., A. tenuifolia var. viscosa Koch, Wim., Čelak. etc.

⊙ Červen, červenec. Výslunné kopce, krátkotravnaté pastviny, kamenité stráně, v střední a jižní části porůzná, místy hojná. V brněnském kraji: mezi Jehnicemi a Lelekovicemi 1859 hojná (Makowsky), u Žebětína (Oborny); kolem Znojma hojná: Peleberk, Sexenberk a Šibeničník mezi Milfrounem, Bohumělicemi a Našeticemi, Kraví hora směrem k Sedlešovicům, návrší mezi Kounicemi a Hnanicemi, v údolí Hradnice mezi Citonicemi a Znojmem, v Popickém žlebu, na Býčí skále a j. m. (Oborny).

1555. A. Jacquini Koch. (K. Jacquinova.) Lysá. Lodyha přímá neb vystoupavá, tuhá, větvitá. Listy polooblé, šidlovitě štětinovité, vynikle 3žilné, na spodním kraji mázdřité. Květy v 3-vícekvětých, vidličnatě dělených, svazčitých, vrcholících. Stopky květní ztuha přímo odstálé, zdélí kalicha neb 2krát delší. Lístky kališní nestejné, kopinatě šidlovité, jemně zakončité, bělochruplavičné, se zeleným 1žilným pruhem hřbetním. Plátky malinké, podlouhlé, tupé, 3krát kratší než kalich. Tobolka podlouhlá kratší než kalich.

V. 0·08—0·20 *m.* Plátky bílé. A. fasciculata M. et K., Arenaria fasciculata Jacq.

⊙ Červenec—srpen. Výslunné a keřnaté kopce, skály, zvláště na vápně. Kopec u Julianova blíže Brna (Reissek a Schlosser), Líšenský kopec (Haslinger), Polavské kopce (Rohrer a Makowsky)!, velmi pořídku a osaměle na Slatinské skále od r. 1874—90 vždy o několika jedincích, Klentice, Milovice a odtud až na Mikulovské kopce. — Na Arbesu u Nov. Přerova, nádraží sev. dráhy u Hrušovan (Ripper), na Javořině (Holuby).

B) Bylina mnoholetá, pníčky položené, dřevnaté. Stopky květní 2—4krát delší kalicha. Plátky zdélí kalicha neb trochu delší.

1556. **A. setacea Mert. et. Koch.** (K. štětinatá.) Bylina na dolejšku rozloženě větvitá, trsovitá, četné, štíhlé, vystoupavé, nahoře lysé, na spodu trochu mrlnaté lodyhy ženoucí. Listy šídlovitě štětinaté, 3žilné. Vrcholíčky 1-vícekrát vidličnaté. Kališní lístky trochu nestejné, 3žilné, vejčitě kopinaté, bělochruplavkovité, se zeleným pruhem na hřbetě. Plátky vejčité zdélí kalicha neb delší. Tobolky vejčitě podlouhlé kratší kalicha. Semena ledvinkovitá, zobánkatá, špičatě zrnkatá.

V. 0·06—0·12 *m.* Květy bílé, na plocho otevřené. Stopky květní štětinkovité.

♃ Květen—červenec. Výslunné, krátkotravnaté kopce, skály, kamenitá místa, na vápně, žule i rule v střední a jižní části roztroušená. V brněnském kraji: u Ivančic (Reissek)!, zde spolu se Saxifraga aizoon (Oborny) a odtud až do Budkovic. — U Krumlova hojná: na Sv. Florianku, na Křížové hoře, na Táboru, u Mariánské studénky a na úklonech v údolí Rokytné (Zimmermann a Form.), kolem Mikulova a na Polavských kopcích (Schlosser a Makowsky), u Klentic a Milovic. — Ve Znojemsku: úklony Šibeničníku, Sexenberku a Pelcberku mezi Bohumělicemi a Našeticemi blíže Znojma, úklony Kamenného kopce u Tasovic (Oborny). V ostatní části: na kamenité půdě u Popovic (Schlögl).

* 1557. **A. verna Bartl.** (K. jarní.) Bylina na dolejšku hustě větvitá, trsnatá, květonosné a neplodné lodyhy ženoucí. Lodyha vystoupavá, dole lysá, nahoře žláznatě pýřitá. Listy čárkovitě šidlovitě, 3žilné. Vrcholíčky konečné, jednoduché neb opětně 2vidličné. Lístky kališní bylinné, vejčitě kopinaté, 3žilné, zelené, po kraji úzce mázdřité, zdélí plátků vejčitých neb trochu kratší. Semena ledvinkovitá, sotva zobánkatá, podle kraje špičatě zrnkatá.

V. 0·05—0·12 *m.* Plátky bílé, k předešlé podobná leč slabší a nižší. Arenaria verna L., Sabulina caespitosa Reichb.

♃ Červen, červenec. Skály a štěrbiny skalní, velmi pořídku. Ve Velké kotlině (prof. Schauer a Dr. Scholz), leč v novější době zde více nenalezena. Udání Schlosserovo „na skalách u Jaroslavic“ jest dojista nesprávné, neb Oborny ji zde marně hledal.

504. Holosteum L. Plevel.

1558. **H. umbellatum L.** (P. okoličnatý.) Sivě ojíněný. Lodyha jednoduchá neb na dolejšku ve více větví rozdělená, hned buď uprostřed aneb od spodu až nahoru žláznato-pýřitě lepkavá neb lysá. Dolejší listy v rozetku směstnané, opakvejčitě podlouhlé, řapíkaté, lodyžní vejčité, přišpičatělé, přisedlé, něco dužnaté. Vrcholík konečný, okolíkovitě stažený, stopky jeho po odkvětu sehnuté, posléz opět přímé. Lístky kališní kopinaté.

V. 0·05—0·20 *m.* Plátky bílé, často narůžovělé, delší kalicha.

⊙ Březen—květen. Písečná role, úhory, kamenitá a pustá místa, trávníky,

meze, cesty, v rovině a pahorkatině obecný, v předhoří až k 400 m. řidčeji. Pořídku kolem Záhřeba a Šumberka (Oborny), v Průchodici u Ludmírova (Slavíček), u Tučap obecný (Červinka), porůzný u Vidnavy.

β) Heufleri Wierzb. Bylina až na čepel listů často velmi hustě žláznatě chlupatá, lepkavá.

Řídčeji: kolem Brna a Znojma (Oborny), kolem Krumlova a j.

505. Möhringia L. Mateřka.

1559. M. trinervia Clairv. (M. trojžilná.) Bylina rozloženě větvitá, položená neb vystoupavá, mrtnatě pýřitá. Listy vejčité neb vejčitě podlouhlé, špičaté, 3žilné, krátce řapíkaté. Vrcholík jednou neb vícekrát vidličnatý, listnatý. Stopky květní velmi dlouhé, posléze rovnovážné. Květy 5četné, čnělky 3. Lístky kališní kopinaté, zašpičatělé, zelené, po kraji bělomázdřité. Plátky kratší kalicha.

V. 0·15—0·30 *m.* Květy bílé. Arenaria trinervia L.

⊙ a ⊙ Květen—červenec. Stinné háje, křoví, žleby, lesy, mýtiny, ploty, na zetlívajícím lupení, od roviny až do předhoří rozšířena až hojná.

506. Arenaria L. Písečnice.

1560. A. serpyllifolia L. (P. douškolistá.) Jemně pýřitá, někdy žláznatě lepkavá. Lodyha dole položená, mnohovětevná. Listy vejčité, zakončité, 3—5žilné, tuhé, průsvitavě tečkované, přisedlé, nejdolejší kratičce řapíkaté. Vrcholíky volné, opětovaně 2vidličné, listnaté. Lístky kališní vejčitě kopinaté, špičaté, 3žilné, 2—3krát delší plátků v. Tobolka tuhá, na spodu břichatá, delší kalicha.

V. 0·05—0·15 *m.* Plátky nepatrné, bílé. *β)* glutinosa Koch bohatě žláznatě lepkavá.

⊙ Květen—podzim. Role, úhory, meze, cesty, zdi, pustá místa, od roviny až do předhoří obecná a ještě u Karlovské studénky při 870 m. (Oborny) *β)* řídčeji.

b) **leptoclados Guss.** Bylina štíhlejší a útlejší. Květy o $1/2$ menší. Tobolka tenkostěnná, na spodu méně břichatá, válcovitě kuželovitá.

Řídčeji: úhory kolem Nikolčic u Hustopeče (Ansorge), u Čejče. — U Bzence a Vsetína (Bubela).

1561. A. grandiflora Allione. (P. velekvětá.) Bylina dřevnatými, trsnatými pníčky vytrvalá, mnoholodyžná. Lodyhy vystoupavé, větevnaté a jako stopky květní a kalichy odstále žláznatě pýřité. Listy čárkovitě šidlovité, hrotem zakončité, s krajem ztlustlým, vespod 1žilné, na dřevnatých pníčcích hustě nahloučené. Vrcholíky 1—3květé, stopky květní dlouhé, ztuha přímé. Kališní

lístky vejčitě kopinaté, jemně zakončité, 1žilné. Plátky veliké. 2krát delší než kalich.

V. 0·10—0·15 *m.* Květy bílé. A. juniperina Vill.

♃ Červen, červenec. Skály vápenné, velmi pořídku. Hojná na Polavských a Mikulovských kopcích (Makowsky a Oborny).

507. Cerastium L. Rožec.

A) Dichodon Bartl. Čnělky 3. Tobolka podlouhle válcovitá, 6 plochými, na krajích neohrnutými zuby pukající.

1562. C. anomalum W. Kitt. (R. nepravidelný.) Lodyha přímá, oblá, jednoduchá neb od dolejška rozvětvená, vícelodyžná, tmavozelená a jako celá bylina žláznatě pýřitá, lepkavá. Listy nejcelejší čárkovité, tupé, přísedlé, dolejší klínovité, v řapík zúžené. Květy ve vrcholíku konečném, vidličnatém, nejprvé směstnaném, potom volném. Stopky květní a plodonosné vždy přímé, dolejší 3krát delší, hořejší též jen zdéli kalicha Listeny bylinné. Kališní lístky po kraji mázdřité, kratší plátkův. Tobolky dolejší 2krát delší kalicha.

V. 0·10—0·20 *m.* Plátky bílé, útlé. Listy kalně zelené. Stellaria viscida M. B.

⨀ Květen, červen. Pustá a nevzdělaná místa, travnaté pastviny, písečná pole, pořídku a velmi poruzný. U Měnína (Hochstetter), mezi Polavou a Nov. mlýnem velmi hojný, u Moutnice (Makowsky), kolem Mikulova (Domas), dle Schlossera též u Vyškova.

B) Orthodon Ser. Čnělek 5. Tobolka válcovitá, ± prohnutá, 10 přímými, na kraji ohrnutými zuby pukající.

a) Bylina 1letá, bez neplodných svazečků listových. Plátky zdéli kalicha neb kratší.

α) Listeny bylinné, bez mázdřitého kraje a jako lístky kališní veskrze chlupaté.

1563. C. brachypetalum Desp. (R. krátkoplátečný.) Bylina dlouhými, odstálými, měkkými chlupy šedopýřitá. Lodyha dlouhočlennná. štíhlá, přímá neb vystoupavá, jednoduchá neb na spodu ve více větví rozdělená. Listy vejčité neb podlouhlé. Listeny bylinné a jako dílem úzce, dílem šířeji mázdřité lístky kališní daleko nad špičku huňaté. Plátky velmi malé, kratší kalicha, jich nehet a nitky tyčinek brvité. Stopky květní s vtroušenými chlupy žláznatými neb bez nich, za plodu 2—5krát delší kalicha. Tobolka namnoze málo delší kalicha. Semena s vyvstávajícími špičatými bradavkami.

V. 0·10 - 0·25 *m.* Plátky bílé.

⊙ Duben, květen. Keřnatá a kamenitá místa, stráně, meze, suchá luka, v střední a jižní části porůzný. V brněnském kraji: mezi Jehnicemi a Lelekovicemi u Brna, Adamov (Makowsky), u Jundrova (Rohrer), Písárky a od Brna v celé jižní části (Reissek), Bílá hora u Julianova, Slatinské skály, Líšeň, Obřany, Cacovice, Medlánky, Josefské údolí, pod Nov. hradem a v údolí Punkvy u Blanska, Ostrov, Jedovnice, Letovice, Usobrno, Kraví hora u Brna, Žabovřesky, Bystrc, Slavkov, Krumlov, Leskoun, Star. Břeclav. — Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), Hardek, Milfroun, Nesechleb, v údolí Dyje a Hradnice u Znojma, Hradiště, v údolí Leskavy a na jiných místech kolem Znojma nezřídka (Oborny). V ostatní části: v Hodonínském lese (Makowsky), u Napajedel (Theimer), v Lejskovských kopanicích (Holuby). U nás též v odrůdě:

β) tauricum Sprengel (sp.) Syst. veget. II. 1825. Bylina útlejší, lodyha jako stopky květní, kalichy a listeny hned od prostředka s hustými, vtroušenými, žláznatými chlupy. Listy podlouhlé. Květenství méně rozkladitě. Plátky přišpičaté. C. brachypetalum β) glandulosum Koch Syn. 1838.

Řidčeji: v okolí Brna, Krumlova atd. — Kolem Znojma, Hradiště, Nesechleba a Hardeku porůzný, často s tvarem základním (Oborny).

1564. C. glomeratum. Thuill. (R. klubkatý.) Bylina žlutavozelená, kratšími odstálými chlupy a nahoře namnoze vtroušenými, žláznatými chloupky krátce huňatá, na dolejšku silně větvitá, řidčeji jednoduchá. Listy vejčité neb okrouhlé, dlouze brvité. Listeny všecky bylinné a jako lístky kališní až ku špičce srstnaté a namnoze též žláznaté. Stopky květní za plodu jen zdélí kalicha neb kratší. Kališní lístky vnější velmi úzce, vnitřní široce po kraji bělomázdřité. Plátky zdélí kalicha neb kratší, na nehtu brvité, někdy žádné. Nitky lysé. Tobolky 2krát delší kalicha. Semena jemně zrnitá, světlohnědá.

V. 0·10—0·20 *m.* Plátky bílé.

⊙ Květen, červen, v horách též v srpnu. Lesní místa a cesty, paseky, role, úhory, v studenější pahorkatině a předhoří porůzný. Na lesních cestách zvláště mezi Račicemi a Teškovicemi nezřídka (Niessl), u Uh. Hradiště pořídku (Schlögl), luka u Nov. mlýna blíže Hustopeče (Schierl), meze u Krumpachu blíže Zábřeha (Panek). Ve východní části: u Vyškovce (Holuby), zahrady a trávníky u Rusavy (Sloboda), při potoku tekoucím s kopce Nivky do lesa „Hlubokého“ v Semětínském hájemství u Vsetína a jinde kolem Vsetína porůzný (Bubela), Hustopeč a Rožnov (Sapetza), Hranice a Jindřichov (Schlosser). Ve Slezsku: Velk. Herallice (Svěrák), Karlovská studénka (Niessl), u Tomašova, Adolfovic, Lipové. — V okolí Vidnavy hojný: jako kolem Vidnavy, hojný kolem Mikulovic, Zuckmantlu, Horn. gruntu, Širokého brodu, Kaltseifenu, Supíkovic, Červené vody, Friedberku, Frývaldova atd. (Vierhapper).

β) Listeny všecky, neb aspoň nejhořejší jako lístky kališní po kraji široce suchomázdřité, na konci lysé.

1565. C. semidecandrum L. (R. pětimužný.) Bylina žlutá až travozelená, krátce mrtnatá s vtroušenými žláznatými

chlupy. Listy vejčité neb podlouhlé, přišpičaté, dolejší tupé. Listeny namnoze malé, všecky neb aspoň hořejší s delší neb kratší suchomázdřitou lysou špičkou, lístky kališní po krajích suchomázdřité, lysé. Nehty plátkův a nitky lysé. Stopky květní žláznatě chlupaté, za plodu nazpět ohnuté, $1^1/_2$—3krát delší kalicha. Tobolka kratší až málo delší kalicha. Semena malá, nezřetelně zrnkovaná.

V. 0·05—0·15 m. Plátky bílé.

⊙ Duben, květen. Pastviny, kraje cest a rolí, krátkotravnaté kopce, úhory, v rovině a pahorkatině hojný, jinde porůzný. V brněnském kraji všude obecný (Makowsky) a ještě u Kunštátu a Olešnice (Člupek), u Olomoučan a Jehnic (Oborny), u Slavkova, Šakvic, Krumlova, na Leskouně u Vedrovic. — Ve Znojemsku: u Náměště (Roemer), Polava, Vistonice, na Šibeničníku, Sexenberku a Peleberku mezi Bohumělicemi, Našeticemi a Milfrounem hojný, v Popovickém žlebu a v údolí Dyje u Znojma, u Hnanic atd. (Oborny). V Olomoucku: u Olomouce (Vogl), v Chomoutovském lese u Olomouce (Makowsky). V uh. hradišťském kraji: u Morkovic (Zahradník), obecný na náspech trati a suchých místech kolem Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), u Místku (Gogela). Ve Slezsku: v Těšínsku (Kolbenheyer), u Vidnavy, Pauke, Bischofswalde, Mikulovic a Zuckmantlu (Vierhapper) a dle Fieka též ve Velk. kotlině v Jeseníku.

1566. C. glutinosum Fr. (R. lepkavý.) Bylina ± travozelená, hojně žláznatě chlupatá a odstále krátce mrtnatá. Listy vejčitě podlouhlé, hořejší podlouhlé, přišpičatělé. Listeny větší než u předešlého, až na kratičkou, málo zoubkatou, mázdřitou špičku bylinné a až k této chlupaté, neb i celé bylinné. Lístky kališní široce bělomázdřité, na konci nechlupaté. Plátky zdélí lístků kališních neb trochu kratší. Stopky květní skoro rovnovážně obloukem odstálé, s tobolkou sehnutou až 2krát delší kalicha.

V. 0·05—0·25 *m*. Plátky bílé a jako ostatní květní části větší než u předeš. C. obscurum Chaub., C. pumilum Aut., C. Opizii Seidl.

⊙, ⊙. Duben, květen. Suché úklony, meze, pastviny, kraje cest a polí, v celém území porůzný. V brněnském kraji: hojnější než předešlý (Makowsky), Brno (Oborny), u Ostrovačic (Niessl), u Sokolnic, Slavkova, Vyškova, Hustopeče, Klentic a Krumlova. — V Prostějovsku: na Kosíři, Záhoří, u Plumlova, Hamer, v Žárovském hájemství (Spitzner). Ve Znojemsku: u Polavy, Vistonic, Mikulova, Znojma, Milfrouna, Nesechleba, Hradiště, Havraníkuv, Tasovic, Bohumětic, v Popickém žlebu (Oborny). Kolem Jihlavy porůzný: jako u Altenberku a u Nov. lesního dvora (Reichardt). V severní Moravě: Drahlov u Olomouce (Spitzner), u Krumpachu blíže Zábřeha (Panek), u Velk. Losína (Oborny). V ostatní části u Hustěnovic blíže Uh. Hradiště, u Napajedel a mezi Hodonínem a Bzencem (Theimer), Trávníky a Bystřičky u Vsetína (Bubella in litt.).

b) Bylina vytrvalá, kromě kvetoucích lodyh také listnaté, bezkvětné výhonky na příští rok ženoucí, na dolejšku kořenující.

α) Plátky zdélí kalicha neb trochu delší.

1567. C. triviale Link. (R. obecný.) Lodyha na dolejšku rozkladitě větevnatá, trsnatá, odstálými, krátkými a delšími chlupy srstnatá, řidčeji dole lysá; kvetoucí lodyhy vystoupavé, v úžlabích bez svazečků listův. Listy přitloustlé, podlouhlé neb vejčité, dolejší v řapík klinovitě zúžené, hořejší přísedlé, přitiskle mrtnaté neb přilysé. Listeny a kališní lístky na krajích suchomázdřité a lysé, na hřbetě dlouze srstnaté. Plátky zdélí kalicha neb trochu delší. Tobolky až 2krát delší kalicha. Semena s bradavkami tupými, zrnkovitými.

D. 0·10—0·30 *m*. Plátky bílé. C. viscosum L. spec. pl. et herb., C. vulgatum Wim., Wahl, Presl, non L.

♃ Květen—podzim. Louky, pastviny, trávníky, role, meze, cesty, kraje lesní, žleby, od roviny až do předhoří obecný. U nás v odrůdě:

β) nemorale Uechtr. Bylina ve všech částech větší. Lodyha chabá, roztroušeněji chlupatá, ač namnoze žláznatá. Listy podlouhle vejčité, měkké, skoro průsvitavé, dolejší a na výhoncích listnatých náhle v řapík zúžené. Stopky plodní 3—4krát delší kalicha a jako hořejší část lodyhy žláznaté. C. silvaticum Opiz, C. umbrosum Kit. dle Kern.

Řidčeji: Rajský lesík u Černovic, v údolí Svitavy, u Adamova, studénka u Sv. Jana v Písárkách (Schur, jako C. lucorum a C. pseudosilvaticum Schur), ve žlebu mezi Kartouzy a Soběšicemi (Makowsky), u Adamova (Theimer), Hájek u Mal. Lovčiček. — Žleby v údolí Fugničky a Dyje u Hardeku (Oborny), les u Heraltic blíže Třebíče (Zavřel), u Kunovic v Přerovsku (Rohrer), u Strážnice. Ve Slezsku: na Olšavě u Těšína (Engler).

1568. C. macrocarpum Schur 1851. (R. dlouhoplodý.) Bylina hustě trsnatá, četné bezkvětné výhonky ženoucí, srstnatá, bezžlázná. Lodyha vystoupavá, nahoře vrcholičnatá, namnoze jen 3 až 7květá. Dolejší listy v řapík zúžené a jako ostatní podlouhlé, dolejší listeny na krajích suchomázdřité. Stopky plodní přímé, až 2krát delší kalicha. Plátky namnoze delší kalicha. Tobolka větší, širší až skoro 3krát delší kalicha. Semena 2krát větší než u předešlého, ostatně jako předeš.

V. a D. 0·25—0·40 *m*. Plátky bílé. C. triviale var. alpestre Lindl., C. longirostre Wich. 1854., C. alpigenum Schur. 1876.

♃. Červenec, srpen. Trávníky, horské úklony, štěrbiny skalní, v Sudetách rozšířen. Jižní a jihovýchodní úklony Klads. Sněžníka (Uechtritz), Studénková hole (Latzel), Mal. Vaterberk, Vys. hole (Fiek), Praděd (Wimmer), pod Petrštýnem! (zde Wichurou pro území objeven), Velk. kotlina (Fritze)!, kolem Švýcarny, kolem Ovčírny (Oborny)!, Velk. a Mal. Jezerník (Spitzner)!, Suchá kupa, Medvědí hřeben, Hrázová Bouda, vodorovná stezka od Ovčírny k Frant. myslivně, Svinský příkop, Heiligenhübl.

β) Plátky veliké, 2krát delší kalicha.

1569. C. arvense L. (R. polní.) Pníčky položené, rozvětvené, trsovité, četné vystoupavé lodyhy ženoucí, v úžlabích s bezkvětnými svazečky listův. Lodyha odstále měkce chlupatá, nahoře často s vtroušenými, žláznatými chlupy, dole též lysá. Listy čárkovité, kopinaté neb elliptické, obak chlupaté neb lysé, toliko brvité, ve svazcích úžlabních mnohem užší. Lístky kališní a listeny, aspoň hořejší, po kraji suchomázdřité, první pýřité neb žláznatě chlupaté. Koruna nálevkovitě zvonkovitá, 2krát delší kalicha. Semena s bradavkami vynikajícími, špičatými neb žebrovitými.
V. 0·08—0·25 *m.* Plátky bílé, dosti veliké.

♃ Květen, červen. Suché meze, hráze, role, cesty, trávníky, suché úklony, od roviny až na vyšší předhoří obecný.

508. Malachium Fries. Křehkejš.

1570. M. aquaticum Fries. (K. vodní.) Bylina chabá, položená neb popínavá, velmi křehká. Lodyha dole i s listy dosti lysá, nahoře žláznatě chlupatá, lepkavá. Listy z dolejška srdčitě vejčitého dlouze zakončité, po kraji vlnovité, nejdolejší řapíkaté. Květy v listnatém, vícekrát vidličnatém vrcholíku. Stopky květní posléz rovnovážně odstálé neb sehnuté. Lístky kališní bylinné, mdle zelené, vejčitě podlouhlé, sotva po kraji mázdřité, 2krát kratší plátkův, žláznatě chlupaté.
D. 0·30—1·00 *m.* Plátky bílé. Od Stellaria nemorum, jíž se velmi podobá, rozeznává se svou chlupatostí, nelesklými lístky kališními a 5 čnělkami. Cerastium aquaticum L.

♃ Červen—září. Bařiny, příkopy, břehy, vlhká křoví, od roviny až do nižšího předhoří hojný až obecný.

509. Stellaria L. Ptačinec.

A) Lodyha oblá, prostřední a dolejší listy řapíkaté.

a) Plátky hluboce 2dílné, až 2krát delší kalicha.

1571. S. nemorum L. (P. hajní.) Lodyha vystoupavá, zvláště nahoře kolkolem neb 2—1řadě pýřitá a žláznatě chlupatá, v dolejších úžlabích někdy s tenkými a malolistými výhonky. Listy tenké, žlutozelené, brvité neb dolejší nebrvité, podlouhle vejčité, zakončité, dolejší přísrdčité, dlouze řapíkaté. Květy ve vrcholíku listnatém, vícekrát vidličnatém. Stopky plodní rovnovážně odstálé, tenké, hojně žláznaté. Lístky kališní lesklé, podlouhle kopinaté, po kraji široce mázdřité, slabě chlupaté neb lysé, o ½ kratší plátkův. Tobolka podlouhlá, střední sloupek její prodloužený. Oddenek tenký, plazivý, větvitý, lamavý.
V. 0·30—0·60 *m.* Plátky bílé.

♃ Červen, červenec. Stinné lesy, žleby, háje, v pahorkatině a předhoří až do hor rozšířen. V brněnském kraji hojný: v Rajském lesíku u Černovic hojný (Makowsky)!, u Adamova (Theimer)!, u Lomnice (Pluskal), u Kunštátu! a Olešnice (Člupek), Mokrá hora, Ochoz, Bílovice, Josefské údolí, Vranov, Křtiny, Blansko, Sloup, Holštýn, Ostrov, Jedovnice, Boskovice, Letovice, Herotice, Tišnov, Doubravník, Veveří, Písárky, Střelice, Tetčice, Krumlov. — Bezpochyby že též v lesích před Molenburkem (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), údolí Dyje u Hardeku, Vranova a Znojma atd. (Oborny). V česko-moravském pohoří: Paňáčkův lesík a Zaječí skok u Jihlavy (Reichardt), v lesích u Herallic (Zavřel) u Dačic a Slavonic porůzný (Oborny), u Radňovic, Černý Les u Zámku Žďáru (Havelka), Telč, Bystřice n. P., hojný u Nov. města, Tři studně, Vršany, Žákova hora, Žďár, Nov. Jimramov. — V Olomoucku a v sev. Moravě: u Olomouce (Vogl), Střelná (Burghauser), u Záhřeba (Panek), Roudna (Rieger) a Beronna (Gans), Renoty a Dětřichov u Unčova. — Angerský les u Bludova, Velk. Losin, Star. město, Koldštýn, Wiesenberk, zde na Radersberku hojný a odtud až do Jeseníka, jako ve Velk. kotlině, při vodorovné stezce mezi Petrštýnem a Frant. myslivnou a při Opavě pod Ovčírnou (Oborny)!, Černý hon u Stříbrnic, Chrastice, Červený vrch. — V uh.-hradištském kraji: Obora u Kroměříže (Palla), u Chropína (Zahradník), u Uh. Hradiště (Schlögl), Strážnice, Javorník, Val. Klobouky. — Ve východní části: Stráň nad Žopy blíže Tučap (Červinka), u Rusavy a Rožnova (Sloboda), lesy Chotáry, Huboky a Polaniska u Vsetína (Bubela), lesy u Domoracu (Klanic), Bystřice p. H., u rybníků v Říčkách, Jasenka. Velk. Karlovice, Staré Hamry, Frenštát, Star. Jičín. — U Nov. Jičína, na Javorníku, na Štolové u Trojanovic (Sapetza), při Olešné u Místku (Gogela). V Slezsku: hojný kolem Těšína (Kolbenheyer), hojný u Bělska (Baier), Krásná, Moravka, Slaviča, Lomna, Bruntál. — Při Moravici za Kylešovicemi, Stěbořice, Slavkovský háj a Palhanec u Opavy (Svěrák), Karlovská studénka (Oborny)!, Javorník, Vilémovice, Jauersberk, Rači žleb, u Rejvízu, Frývaldova, na Kopřivné a Vidlici (Vierhapper).

b) Plátky kratší neb zdélí kalicha neb žádné.

1572. S. media Cyrillo. (P. obecný, polní.) B y l i n a c h a b á, položená neb vystoupavá, trsnatě větvitá. L o d y h a 1 ř a d ě c h l u p a t á, nahoře b e z c h l u p ů ž l á z n a t ý c h. L i s t y e l l i p t i c k é, š p i č a t é, dolejší kopisťovité, dlouze řapíkaté, hořejší na spodu zaokrouhlené, přisedlé, lysé neb jen na dolejšku brvité. Stopky květní posléz sehnuté. Lístky kališní vejčitě podlouhlé, tupé. P l á t k y bílé, hluboce 2klané, z d é l í k a l i c h a n e b k r a t š í. S l o u p e k s t ř e d n í uvnitř tobolky velmi k r á t k ý. D. 0·05—0·30 *m.* Alsine media L.

β) n e g l e c t a W e i h e. Bylina větší a silnější. Listy větší, nasivělé. Plátky velmi malé neb žádné. T y č i n e k n a m n o z e 10.

⨀, ⨀. Kvete po celý rok. Role, zahrady, luka, úhory, rumiště, meze, cesty, v celém území od roviny až po hranici kultury obecný *β)* řídčeji, kraj Rajského lesíka u Černovic, Adamov (Schur), kolem Kartouz, Vranovic a j. Sem patří též:

b) **pallida Piré.** Bylina světle zelená, snadno žloutnoucí. L o d y h a m á l o v ě t v i t á n. b j e d n o d u c h á, t r o c h u t u h o u n k á. L i s t y ú t l é, v e j č i t é, z a š p i č a t ě l é, dolejší a prostřední řapí-

katé, často kratší řapíka, hořejší zúženým dolejškem přísedlé. Květy nejprve nahloučené, později dlouze stopkaté a oddálené. Lístky kališní trochu tuhé, podlouhle kopinaté, zašpičatělé. Plátky žádné neb u prvních květů velmi krátké, bělavé. Tyčinky 2—3, stopky plodní přímé. Blizny krátké nazpět ohnuté. Tobolky na spodu sotva nadmuté, zdélí kalicha neb kratší. Alsine pallida Dumort., S. Boraeana Jord.

Březen, květen. Trávníky, meze, pořídku. Druhdy v Lužánkách v Brně (Schur), zde již zašel. U Vsetína (Bubela), a podobné byliny v Bažantnici u Znojma, leč pořídku (Oborny).

B) Lodyha 4hranná. Listy všecky přísedlé.

a) Semenník a kalich na spodu zaokrouhlené.

α) Listeny bylinné, listům lodyžným podobné. Plátky až do polou rozeklané.

1573. S. holostea L. (P. velekvětý.) Bylina travozelená, od dolejška trsnatě rozvětvená, dole křehká, s jalovými výhonky listnatými a květoucími, vystoupavými lodyhami. Listy kopinaté neb čárkovitě kopinaté, dlouze zakončité, po kraji a vespod na středním nervu zoubkatě drsné. Vrcholík listnatý, opětně vidličnatý. Kališní lístky prosvitavé, mázdřité, 2krát kratší plátkův. Tobolka kulatá.

V. 0·15—0·30 *m.* Plátky bílé, ze všech největší.

♃ Duben, květen. Lesy, kraje lesní, háje, kamenité a keřnaté stráně, od roviny až na vyšší předhoří obecný. Ještě u Velk. Losína, Raškova, Frývaldova atd.

β) Listeny suchomázdřité. Plátky až ku spodu 2dílné.

*) Lodyha nahoře na hranách a listy zvláště na krajích zoubkatě drsné. Listeny lysé.

1574. S. Frieseana Ser. (P. Friesův.) Lodyha světle zelená, velmi chabá a křehká, větevnatá, rozkladitá, větví z položeného dolejška vystoupajících. Listy čárkovitě kopinaté, špičaté, k dolejšku zúžené, po krajích a vespod na středním nervu zoubkatě drsné. Vrcholík vidličnatý, velmi řídký, dlouhovětevný, pouze listenatý, stopkatý. Listeny lysé, po kraji mázdřité, nejhořejší suchomázdřité. Kališní lístky ellipticky kopinaté, 3žilné. Tobolky vejčitě podlouhlé, dolejší 2krát delší kalicha. Semena hladká.

D. 0·10—0·30 *m.* Plátky bílé. Stopky plodonosné šikmo sehnuté. S. longifolia Fr.

♃ Květen, červen. Vlhká lesní místa, velmi pořídku. Na úpatí jednoho výslunného kopce poblíž pily u Karlovské studénky (Grabowski a Fiek), v lese od Vysoké studánky u Devíti skal směrem k Malínským skalám blíž Vršan (Pav. Havelka).

**) Lodyhy a listy hladké.

1575. S. graminea L. (P. travolistý.) L o d y h a chabá, řídčeji tuhounká, dolejškem poléhavá, pak vystoupavá a j a k o l i s t y t r a v o z e l e n á. Listy čárkovité neb kopinaté, řídčeji elipticky kopinaté, lysé, někdy na dolejšku slabě brvité. Vrcholíky postranní a konečné, dlouhovětevné, vícekrát vidličnaté, listenaté. L i s t e n y na kraji b r v i t é, K a l i š n í l í s t k y e l l i p t i c k y k o p i n a t é, 3 ž i l n é, l y s é, m á l o k r a t š í p l á t k ů v a t o b o l k y. S e m e n a k r u h a t ě s v r a s k a l á.

V. 0·10—0·40 *m*. Plátky bílé. Stopky plodní rovnovážné neb šikmo dolů zlomené.

♃ Květen, červenec. Trávníky, vlhká luka, háje, břehy potokův, křoví, v studenější pahorkatině a předhoří obecný, v rovině a teplejší pahorkatině dosti porůzný. Ve vyšších polohách: úklony Smrku, Červený vrch v Jeseníku.

1576. S. palustris Ehrh. 1789. (P. sivý.) L o d y h a dosti přímá. jednoosá, pod vrcholíkem konečným namnoze s jednoduchým, nekvetoucím, nepřerůstajícím listnatým výhonkem a j a k o c e l á b y l i n a namnoze s i v o z e l e n á. L i s t y č á r k o v i t ě k o p i n a t é, l y s é. n e b r v i t é. Vrcholík několikrát vidličnatý, jeho n e j d o l e j š í 2 v ě t v e č a s t o p á r e m l u p e n ů p o d e p ř e n é a p a k j e d n a z t ě c h t o v ě t v i č e k l i s t n a t á. K a l i š n í l í s t k y podlouhle kopinaté, 3žilné, skoro jen o polovic kratší plátkův a z d é l í t o b o l k y p o d l o u h l é; l y s é, n e b r v i t é. S e m e n a s v r a s k a l á.

V. 0·20—0·40 *m*. Plátky bílé, větší než u předešlého. Lodyha řídčeji 1květá. S. graminea *β*. L., S. glauca Wilh. 1796.

♃ Červen, červenec. Vlhká luka, břehy, kraje rybníkův, příkopy, bařiny, rašeliny; roztroušen. V Prostějovsku: mezi obilím u Drahan, Žbánovský — a Šebestův žleb u Prostějova a u Rozstání (Spitzner). U Frelešdorfa (Ripper), při kraji rybníkův a na rybničních lukách u Náměště (Roemer), luka a příkopy kolem Olomouce (Vogl), kraje rybníkův u Zábřeha (Panek), u Roudna (Rieger), u Bilan a Chropína (Palla), na lukách za bzeneckým nádražím (Bubela), dle Kotka u Rožnova. V Slezsku: u Koňské v Těšínsku (Kolbenheyer), u Šubertové Kraši a Briesenu (Vierhapper), na Jauersberku a kolem Ovčírny (Latzel).

b) Semenník a kalich na spodu nálevkovitě zúžené, nikoliv zaokrouhlené. Plátky 2dílné.

1577. S. uliginosa Murr. (P. bařinný.) L o d y h a položená neb vystoupavá, v ě t v i t á, trochu dužnatá, n a s i v ě l á, h l a d k á. Listy podlouhlé neb e l l i p t i c k y k o p i n a t é, š p i č a t é, l y s é, n a d o l e j š k u slabě b r v i t é. K v ě t y ve v r c h o l í k u opětovaně vidličnatém, pouze listenatém. Listeny namnoze suchomázdřité. K a l i š n í l í s t k y k o p i n a t é, slabě 3žilné, s k o r o 2 k r á t d e l š í p l á t k ů v a z d é l í t o b o l k y. Semena malá, drobně bradavičnaté vráskovatá.

D. 0·10—0·40 *m*. Semena tmavohnědá. S. graminea *γ*) L.

♄ Květen—červenec. Bařinná luka, pramenitá místa, u potokův, vlhká lesní místa, v studenější pahorkatině a předhoří až do hor hojný, v teplejší pa-

horkatině a rovině pořídku, v okolí Brna zvláště v údolí Svitavy a v severní části.

106. Řád. Portulacaceae Jass. Šruchovité.

Rody:

1. Trubka kališní s dolejší částí semenníka srostlá, okraj polosvrchní 2klaný, od trvalého spodku kališního kolkolem obříznutě opadávající. Plátky 4 až 6, leč namnoze 5, prosté neb dole srostlé, do trubky kališní vetknuté. Tyčinek 8—15. Tobolka kolkolem obříznutě pukající, s 5 mnohosemennými rameny střední semenice. 510. *Portulaca.*

2. Kalich hluboce 2dílný, trvalý. Plátků 5, srostlých v trubku na jedné straně rozčísnutou, 3 cípy menší, na jejich spodu s 3 tyčinkami. Tobolka na prostředku plodolistů 3chlopně pukající, s 3—2 spodními semeny. 511. *Montia.*

510 Portulaca L. Šrucha.

1578. P. oleracea L. (Š. obecná, kuří noha.) Bylina celá dužnatá, šťavnatá, lysá. Lodyha položená neb vystoupavá, větvitá. Listy skoro stříčné, podlouhle opak vejčité, tupé, na konci větví trochu nahloučené. Klubka 1—5květá, konečná, později v úžlabí dvou větví. Ušty kališní jednoduše kýlnaté, po odkvětu nad tobolkou sevřené a posléz i s víčkem tobolky opadávající. Semena jemně zrnkovaná.

D. 0·10 – 0·25 *m.* Květy žluté, pouze za svitu slunce otevřené. P. silvestris DC. Rostlina pěstovaná silnější, přímá, větví vystoupavých. Listy opakvejčité. Kališní ušty křídlatě kýlnaté. P. sativa Haworth

⊙ Červen—říjen. Pustá místa blíže stavení, návsí, u cest, písčitá a trochu vlhká pole, vinice, v střední a jižní části rozšířena. V brněnském kraji: v jižní části až k Brnu dosti hojná, jako u Ivančic (Makowsky), u sochy Panny Marie na Františkově (Dr. Hanáček), a severně ještě u Lomnice (Pluskal), ve velké školce stromové v knížecí zahradě a v zámecké zahradě u Krumlova, u Litobratřic (Zimmermann), u Hustopeče, Strachotína a Příklad (Schierl), u Klobouk dosti pořídku (Steiger), kolem Šardic a Čejče (Uechtritz), u Lanštorfa a Lednice (Ripper), Julianov, Židenice, Slavkov, Vyškov, kolem Kyjova a Kobylí. — Ve Znojemsku: kolem Náměště a Mohelna (Roemer), kolem Mikulova a Hrušovan, hojná v okolí Znojma, ve vinohradech kolem Frauenholcu u Tasovic obecná, řidčeji u Hardeku a Vranova (Oborny). V Jihlavsku: za Klášterem u Třebíče na jedné skále pořídku (Zavřel). V Olomoucku: u Kláštera Hradiska (Sapetza a Vogl), na nádražích mezi kolejemi v Nezamyslicích, Přerově a Olomouci hojně (Spitzner), porůzná u Kroměříže (Palla), obecná na písečných polích kolem Bzence a Písku (Bubela).

511. Montia Micheli. Zdrojovka.

1579. M. fontana L. (Z. obecná, potočka.) Bylina lysá, šťávnatá, křehká. Lodyha vystoupavá, položená neb vzplývající, vidličnatě větevnatá. Listy stříčné, dolejší kopisťovité, s řapíkem nejdoleji porozšířeným, hořejší čárkovitě podlouhlé, tupé, celokrajné. Květy ve vrcholíčku 2 – 5květém konečném neb zdánlivě postranním. Stopky květní

po odkvětu obloukem sehnuté. Květy velmi malé, útlé, bílé. Tobolka kulatá, 3hranná, hrany po každé straně s krátkou rýhou. Semena zrnkovaná.

a) **rivularis Gmel.** (sp.) potoční. Bylina tmavozelená, namnoze vytrvalá. Lodyha ve vodě proudící, hořejším dílem vynořená, protažená, větevnatá, v mělkých vodách a na vlhkých písčinách vystoupající, žlutozelená. Vrcholíčky stávají se listnatou, přerůstající, z úžlabí jednoho ze střičných listů vynikající větví postranními, na malém tvaru mělčin zůstávají též konečnými. Semena lesklá plochými bradavičkami jemně šupinkatá. D. 0·10—0·25 *m*.

b) **minor Gmel.** (sp.) Bylina žlutavozelená, jednoletá. Lodyha přímá neb vystoupající, rozložitě větevnatá. Vrcholíček konečný. Semena mdlá, šedočerná, hrubšími špičatějšími bradavkami zrnitá. D. 0·02—0·25 *m*. M. arvensis Wallr., M. fontana Fries.

⊙ a ♃. Květen-září. *a)* v čerstvých, čistých potocích, pramenech, příkopech vodních, při krajích rybníkův a na rašelinách, v chladnějších a hornatějších krajinách a v předhoří porůzná; v rovině a teplejší pahorkatině neroste. V brněnském kraji: u Kunštátu a Olešnice (Člupek), les Suchý u Bilovic. — Ve Znojemsku pouze u Náměště, zde hojná (Roemer). V česko-moravském pohoří: Langenwandthal u Jihlavy (Pokorny), pod Babou u Třebíče (Zavřel), Valtinov, Star. Hobzí, Marýš, Stałkov, Kadolec, Slavonice, Nov. ves u Čes. Rudolce (Oborny), u Rožinky (Frant. hrabě Mitrowský), na cestě od Malé uličky k Maršovicům (Havelka), Telč, Světlá, Mal. Lhota, Černice, Velk. Meziříčí, Vlachovice, Bystřice n. P., Zubštýn, hojná u Nov. města a Žďáru, Mělkovice, Nov. Jimramov. — v Olomoucku: u Berouna (Gans), u Roudna (Rieger), břehy Sazavy a Nemilky u Zábřeha (Pánek), Stříbrnice (Uechtritz), u Neifanku u Rymařova (Schierl). Ve východní části: kaluže při Bečvě u Rožnova (Kotek), kolem Frýdlandu (Makowsky), jako na Ondřejníku a porůzná v údolích Karpat (Reissek), v mlýnských strubách z Ostravice, u Místku porůzná (Gogela). V Slezsku: v poříčí Visly u Ustroně (Wimmer a Kolbenheyer), u Karlovské studénky (Gr. Fl. a Niessl), městské rašelinné louky u Vidnavy a u Šubertovy Kraši hojná (Vierhapper), Sörgsdorf a Krautenwalde (Latzel), rašeliniště u Rejvízu (Gr. Fl.) *b)* kraje louží na Seeberku u Jihlavy (Reichardt), blíž nemocnice u Nov. města (Havelka), Pošlorna a Břeclav, Telč, Mal. Lhota. — U Obory v Borovnici (Fleischer), u Zábřeha (Panek). V Slezsku: na městských rašelinných lukách u Vidnavy (Vierhapper).

107. Řád. Cistineae DC. Cistovité.

512. Helianthemum Haller. Devaterník.

Kalich 3listý, s 2 vnějšími menšími lístky. Plátků 5, jeden před 1., po 2 před 2.- a 3.-kališním lístkem. Tobolka 3chlopná, 1pouzdrá neb neúplně 3-pouzdrá.

1580. H. hirsutum Thuill, (D. chlupatý.) Bylina polokřovitá, rozloženě větvitá, větví vystoupavých, pýřitých až skoro plstnatých. Listy střičné, krátce řapíkaté, elliptické až podlouhlé, tupé, po

kraji trochu ohrnuté, štětičkovitými chloupky ± škrablavé. Palisty bylinné, čárkovité, chlupaté. Květy v řídkokvětém, jednostranném lichohroznu. Stopky květní za plodu obloukem nazpět ohnuté, srstnaté a plsťnaté. Čnělky 2—3krát delší semenníka.

V. 0·10—0·30 *m*. Plátky citronově žluté, na dolejšku s pomorančovou skvrnou. H. vulgare *β*) hirsutum Koch., H. vulg. *β*) hirtum Neil, H. obscurum Pers., Cistus hirsutus Lejeune non Lamk., H. ovatum Dunal.

♄ Květen—září. Travnaté a keřnaté kopce a stráně, meze, suc há od roviny až na předhoří k 600 m. rozšířen, v brněnském a znojemském a v česko-moravském pohoří obecný, výjimkou též ve vysokých horách. vyšších polohách: u Krňova a Kostelce. — U Gräfenberka (Vierhapper), na Jelením hřebenu (Oborny). Sem též patří:

b) **grandiflorum Scop.** Listy po kraji neohrnuté, s roztroušenými štětičkovitými chloupky. Lichohrozen toliko 2—5květý. Koruny větší.

Pořídku: Velk. kotlina v Jeseníku (Grabowski)! a podobný tvar na Vys. holi.

1581. H. rupifragum Kern. (D. skalní.) Bylina polokřovitá, větvitá. Pníčky položené, trsnatě rozložené, vystoupavé lodyhy kvetoucí a bezkvětné mladé výhonky listové ženoucí, oba jako stopky květní jemně řídkoplsťnaté a štětičkovitými chlupy ± srstnaté, zdřevnatělé starši výhonky lysé. Listy přitloustlé, stříčné, krátkořapičné, čárkovité neb čárkovitě podlouhlé, k dolejšku zúžené, špičaté, obak travozelené, po kraji a vespod na střední žíle jakož i na líci a řapíku s tuhými a štětičkovitými chlupy, bez palistův. Lichohrozny stopkaté, chudo- a řídkokvěté. Květy malé, z prvu trochu nicí, stopky za plodu rovnovážně odstálé, koncem vystoupající. Čnělky krátké, na spodu ohnuté. Tobolky přímé, chlopně jejich štětinkovitě chlupaté.

V. 0·08—0·15 *m*. Květy žluté. Ve všem drobnější a něžnější než předešlý, v hustších a větších trsech než tento. H. marifolium Baumg. non DC. H. alpestre *c*) petiolatum Schur. non Thib. conf. Nr. 880 Fl. exsc. Aust. Hung. Kern.

♄ Květen, červen. Na skalách jurského vápence na Kotouči u Štramberka 1881 Cížkem pro území objeven.

1582. H. fumana Mill. (D. úzkolistý.) Bylina polokřovitá, položená, větvitá, trsnatá, větve roztroušeně jemně pýřité, vystoupavé, bylinné, kvetoucí a bezkvětné vyvinující. Listy úzce čárkovité, hrotité, přísedlé, po kraji

drsné, brvité, bez palistův. Květy jednotlivé, zdánlivě konečné neb řídčeji hroznovitě seřaděné. Stopky květní za plodu nazpět ohnuté, tobolky dolů sehnuté.

V. 0·08—0·15 *m*. Květy zlatožluté, jen za jasného dne a jen z rána otevřené, kalichy načervenalé. H. Spachii Nym., Fumana vulg. Sp.

♄ Červen—srpen. Výslunné, skalní stěny, jen na vápně, velmi pořídku. Na Sv. Kopečku u Mikulova 1883 a 1884 přehojný, Ripprem pro území objeven.

108. Řád. Violaceae DC. Violkovité.

513. Viola L. Violka.

Kališních lístků 5, na spodu s přívěsky. Plátků 5 nestejných, dolejší s dutou ostruhou, postranní na dolejšku namnoze vousaté. Prašníků 5, ztuha přímých, válcovitě skloněných, 2 přední s ostruhovitými, do ostruhy koruny vstrčenými přívěsky. Květy úžlabní, jich stopky s 2 listenci.

A) Nomimium Gingings. Plátky postranní na obě strany poodstálé, na dolejšku často vousaté, dolejší lysý. Čnělka dosti rovná, dole zaškrcená. Květy první s korunou vyvinutou, často neplodné, pozdější s plátky zakrnělými, vždy plodné.

1. Hlavní osa namnoze podzemní, plazivá, jen lupeny vyvinující, z jichž úžlabí květy vynikají aneb mimo květy též nadzemní, kořenující výběžky ženoucí. Lupeny dlouze řapíkaté, po odkvětu značně zveličelé.

α) Stopky květní přímé, na konci hákovitě ohnuté. Blizna rozšířená v kotouček, šikmou, provrtanou špičkou ukončený. Tobolka 3hranná, lysá.

1583. V. palustris L. (V. bařinná). Listy lysé, ledvinkovité neb okrouhle srdčité, tupé, vroubkované, řapíky bezkřídlé neb hořeji slabě křídlaté. Palisty vejčité, zašpičatělé, zoubkaté neb celokrajné, prosté. Stopky přímé, na konci nicí, listence v jich prostředku neb pod ním. Kališní lístky vejčité neb podlouhlé, tupé, s přívěsky uťatými neb zaokrouhlenými. Ostruha krátká, tupá, dosti rovná. Oddenek dlouhočlenný, plazivý, místy zkrácený, toliko lupeny nesoucí a podzemní, dužnaté výběžky ženoucí.

V. 0·06—0·15 *m*. Plátky lilákové neb bělavé, namnoze přiokrouhlé, řídčeji podlouhle opakvejčité, plátek ostružnatý s fialovými žilkami.

♃ Květen, červen. Bařinná a rašelinná luka, bařiny lesní, v studenější pahorkatině a předhoří až k hřebenům Sudet rozšířena, v rovině a teplejší pahorkatině neroste. Kolem Brna, odtud na jih a přes Vranovice až k Uh. Brodu neroste. V okolí Prostějova pouze na bařinné louce pod Končinami před Mollenburkem, u Otinovsi, u Hartmanic a na lukách v Bukově poblíž Protivanova (Spitzner). Ve Znojemsku: jen při cestě od Budkova do Heřmanic (Zavřel). V česko-moravském pohoří: hojná až obecná kolem Jihlavy (Pokorny), u Ptačova poblíž Třebíče a při hranici meziříčského a třebíčského okresu (Zavřel), jižně: u Slavonic, Čes. Rudolce, Slavětína, Nov. vsi, Matějovic a jinde hojná (Oborny),

u Božinky (Frant. hrabě Mitrovský), u Olešnice (Čupek), rašeliny u Svitavy (Oborny), západně od Udanek u M. Třebové (Czerny), u Sklenného (Havelka), u Nov. říše, Telče, Borovné, Urbanova, Dobré vody, Řasné, bařiny u rybníka Velk. Pařezitého, u Hostětic, u Hor. a Doln. Bobrové, Věchnova, Bystřice n. P., Ždánic, Vitochova, Písečného, Zvole, hojná u Nov. města, Vlachovice, Lhotka, Maršovice, Rokytná, Vršany, Kadov, Studnice, Pohledec, Žďár, Zámek Žďár, Neudek, Radonín, Mělkovice, Vysoká, Rožnovské paseky, Jimramov, Nov. Jimramov, Javorek, Borovnice. — V sev. Moravě: na louce „v Rezkách" u Ponikve (Slavíček), u Berouna (Gans), Roudna (Rieger), bařinná luka v Eichlersgruntu u Střelné (Burghauser), u Velk. Losína, Wiesenberka, Stříbrnic, Rejhotic (Oborny), Bukovice, Nov. ves, Pekařov, Štolnhava, Rejhartice, Počátky u Křivé vody, Krumperk, Mal. Morava, Krondörfel, Star. město, Hynčice, Šleglov, Studénková hole, údolí Šumné Tisé, Česněkový příkop, Petrštýn, Janovice, Rymařov, Budišov. — Ve východní části: u Čeladné (Sapetza), u Frýdlandu (Schur), bažinaté příkopy u Podolánek, u Čeladné (Gogela), na Trojačce, u Rožnova, Trojanovic, paseky v Týnském hájemství, u Podštátu. V Slezsku: v bažinách v Těšínsku obecná (Kolbenheyer), Gnojnický les (Hetschko), Krásná, Raškovice, Jablunkov, Vítkov. — U Karlovské studénky, Bruntálu a Mal. Moravy místy přehojná (Niessl), u Krňova (Spatzier), kolem Vidnavy dosti hojná, lesní bařiny mezi Mal. Kraší a Kobylou, u Heřmanic, Friedberku, Rejvízu a na rašeliništích v Jeseníku dosti hojná, zvláště ve Velk. kotlině (Vierhapper).

1584. V. epipsila Ledeb. (V. olysalá.) Listy srdčitě ledvinité, špičaté, roztroušeně mrtnaté, řapíky nahoře trochu křídlaté. Palisty namnoze celokrajné. Stopky květní delší než u předešlé, s 2 listenci nad prostředkem. Květy tmavo-lilákové, s plátky podlouhle opakvejčitými, as 2krát většími než u předešlé. V. 0·.0—0·15. V. scanica Fr.

♃ Květen. Bařinná luka, rašeliny, velmi pořídku. Bařinná luka mezi olšemi při Moravici u přádelny v Bělicích poblíž Leskovce v okresu bruntálském na moravské i slezské straně (Spatzier).

b) Stopky plodní rovné, k zemi položené. Blizna v zobánek hákovitě dolů sehnutý ztenčená. Tobolka kulatá, namnoze chlupatá.

α) Oddenek s výběžky dlouhočlennými, listnatými, plazivými a kořenujícími

*) Stopky květní chlupaté.

1585. V. odorata L. (V. vonná.) Listy okrouhle ledvinkovité až srdčitě vejčité, jemně pýřité. Palisty vejčitě kopinaté, špičaté, kratce třásnité, poskrovnu brvité, třásně lysé. Stopky květní přímé, za plodu k zemi položené, namnoze odstalé, krátce srstnaté, asi u prostřed s 2 listenci. Květy nicí. Přívěsky kališní kalně zelené, široké, od stopky květní značně odstálé, okolo ní dvůrek tvořící. Semenník namnoze hustě, tobolka méně hustě pýřitá. Výběžky listnaté, dlouhočlenné, tenké, zelené.

V. 0·06—0·10 *m*. Koruny ponejvíce silně vonné, tmavě fialové,

řidčeji bílé (*β. albiflora*) neb červeně fialové (*γ. lilacina* Rossm.), velmi zřídka s plnými květy (*δ pleniflora* m.).

♃ Konec března, duben. Křoví, ploty, háje, kraje lesní, meze, trávníky, od roviny až na předhoří obecná. *β)* Písárky, Obřany, Vohančice poblíž Tišnova. — U Brna (Oborny), u Lomnice (Pluskal). U Znojma, v údolí Dyje a odtud hojně v zahradách sázená, kolem Kravské a Bítova (Oborny), kolem Bzence a sice kolem staroměstských vinných sklepů směrem k Velehradu (Bubela), *γ)* kolem Kravské, Bítova, v údolí Hradnice a Leskavy u Znojma a odtud do zahrad přenesena (Oborny), *δ)* v lese u Řečkovic, březen 1882.

**) Stopky květní vždy lysé neb aspoň skoro lysé.

1586. V. alba Bess. (V. bílá.) L i s t y 3 h r a n n ě v e j č i t é, n a s p o d u c h o b o t y š i r o k ý m i s r d č i t ě v y k r o j e n é, z a k o n-č i t é, vroubkované a jako řapíky m r t n a t é, na výběžcích téhož roku kvetoucích skoro 3hranné, náhle zakončité. P a l i s t y ú z k é, skoro čárkovité, dloužeji t ř á s n i t é. S t o p k y k v ě t n í z c e l a l y s é, za květu přímé, za plodu k zemi položené, v p r o s t ř e d k u n e b n a d t í m t o s 2 b r v i t ý m i l i s t e n c i. Lístky kališní tupé. Plátky opakvejčité. S e m e n n í k a skoro kulatá tobolka p ý ř i t é. Oddenek válcovitý, uzlatý, šikmý; výběžky prodloužené, listnaté, zelené.

V. 0·05—0·10 *m*. Koruna bílá. Listy z mládí světlozelené, starší tmavo- až kalně zelené, s řapíky odstále dlouze chlupatými.

♃ Duben, počátek května. Borové lesy, lesní místa, velmi pořídku. Posud jen u Břeclavi a Nov. vsi Oborným pro území objevena.

1587. V. cyanea Čelak. (V. modrá.) Listy okrouhlé, hořejší široce vejčité, dosti tupé v čas květu p ř í l y s é a tučně lesklé. P a l i s t y k o p i n a t é, d l o u z e z a k o n č i t é, krátce třásnité, poskrovnu brvité, t ř á s n ě l y s é. Stopky květní zcela lysé, d a l e k o p o d p r o s t ř e d-k e m s 2 l i s t e n c i. P ř í v ě s k y k a l i š n í světle zelené, v e l m i k r á t k é a k s t o p c e k v ě t n í p ř i l é h a j í c í. S e m e n n í k a tobolka zcela l y s é, řidčeji trochu chloupkaté. Oddenek válcovitý, uzlatý, tlustý. Výběžky dosti krátkočlenné, listnaté.

V. 0·06—0·10 *m*. Plátky v hořejší polovici chrpově modré, doleji bílé. Květy trochu vonné, často menší než u předešlé.

♃ Březen, duben. Trávníky, ploty, meze, skalní úklony, pobřežní křoví, pořídku. Lužánky, starý hřbitov v Brně a při zdech jeho, poblíž Kamenného mlýna v Písárkách, Ořechovičky, Velk. Pavlovice. — V údolí Hradnice a Leskavy u Znojma, na jedné louce pod Louckým mlýnem poblíž Znojma a u Kravské, hojná v zahradách na místě bývalých pevnostních hradeb u Znojma (Oborny).

β) Oddenek krátkočlenný, šikmo vystupující, tlustý, bez výběžkův.

1588. V. collina Bess. (V. kopečná.) L i s t y světlezelené. vespod našedivěle zelené, mladé, často načervenalé, š i r o c e s r d č i t é, velmi

měkké, obak šedě mrtnato-pýřité. Palisty kopinaté, dlouze zakončité, dlouze třásnité, třásně delší než šířka palistův a jako kraj jejich hustěji brvité. Stopky srstnaté, po odkvětu k zemi položené. Kališní přívěsky od stopky květní poodstálé. Semenník roztroušeně pýřitý. Oddenek šikmo vystoupající přímo větvitý, bez výběžkův, větve někdy trochu položené, na konci se svazečky listův.

V. 0·06—0·10. *m.* Koruna trochu vonná, liláková, nejdoleji bělavá, ostruha bělavá. Bylina šedě měkce a odstále chlupatá, se světle zelenými širšími listy. V. Opizii Knaf, V. parvula Opiz.

♃ Březen, duben. Světlé, listnaté háje, keřnaté a výslunné kopce, travnaté stráně, meze, v střední a jižní části porůzná. V brněnském kraji: na Hádech u Brna (Heinzeł)!, na Pracké hoře (Niessl), u Nebovid (Čižek)!, na Polavských kopcích (Uechtritz)!, u Vedrovic a sice na Leskouně (Oborny)!, u 1. tunelu a ve vinohradech u Obřan, Mordovna, Židenické kopce, Slatinské skály, Mariental u Lísně, Ochoz, Sv. Antoníček u Brna, Rybníčky, les za Kartouzy a j. m. u Kartouz, Medlánky, Evanovice, Komín, Panská horka u Bystrce, Holedná a les nad Jundrovem, Písárky, Kohoutovice, údolí Rokytné u Krumlova, Drnovice blíže Vyškova. — V Prostějovsku pouze na Jahodové v sečích Žárovického hájemství, snad i jinde v Plumlovsku (Spitzner). Ve Znojemsku: v Oboře a v lese při Oslavě u Náměště (Roemer), kolem Mikulova, na úklonech vinohradu u Čížova, v údolí Dyje u Hardeku, kolem Lančova a Lukova, u Nov. hrádku, v údolí Dyje u Znojma, Milfrouna a v Popickém žlebu mezi Popicemi a Trouznickým mlýnem u Znojma, hrad Šimberk u Šumvaldu (Oborny). V česko-moravském pohoří pořídku: u mlýna Ponša a ve Vilímovickém lese u Třebíče (Zavřel), u Černice, Uhřinova a Velk. Meziříčí. — V uh. hradišťském kraji: les Bzinek u Bzence (Bubela). Ve Slezsku: úpatí Babí górky u Těšína (Kotula), dle prof. Svěráka za městským parkem u Opavy.

1589. V. ambigua W. et. K. (V. obojetná.) Listy přízemní řapíkaté, vejčitě podlouhlé, vroubkované, tupounké, skoro lysé, tlusťounké, uťatě neb skrojeně v řapík sbíhající, za květu trubkovitě zavinuté, posléz mnohem větší. Palisty spodní, kopinaté, zašpičatělé, třásnité, po kraji lysé neb na konci brvité. Stopky přízemní, nahoře 3hranné, lysé, v čas květu přímé, kratší než listy, za plodu položené, s listenci u prostřed vetknutými Ušty kališní tupé. Blizna v hákovitě ohnutý zobánek zúžená. Tobolky vejčité, pýřité neb lysé (β) gymnocarpa Janka p. sp.), k zemi přitisklé. Oddenek válcovitý, uzlatý, šikmý, nahoře větvitý, větve zkrácené a stěsnané, výběžky listnaté žádné.

V. 0·04—0·12 *m.* Květy velmi vonné, živě fialové, mezi dloužeji řapíkatými listy skryté. Listy světle zelené, tlusťounké, skoro dužnaté, velmi roztroušeně mrtnaté.

♃ Březen, duben. Místa travnatá, křoví, kraje lesní. Pořídku: u Brna s β) (Schur), u Bzence s β) (Bubela).

1590. V. hirta L. (V. srstnatá.) Listy travozelené, trochu tuhé a jako řapíky odstále krátce srstnaté, za květu kratší než stopky květní, nejprvnější 3hranně srdčitě vejčité, poslední srdčitě vejčité. Palisty vejčité až kopinaté, poskrovnu brvité, krátce třásnité, třásně lysé, kratší nežli největší šířka palistův. Stopky květní dlouhé, namnoze lysé neb jen poskrovnu chlupaté, přívěsky kališni mírně veliké a k stopce květní skoro zcela přiléhající. Semenník poskrovnu pýřitý, řídčeji zcela lysý. Oddenek šikmo vystoupající, přímo větvitý.

V. 0·06—0·12 *m.* Koruny nevonné, světle fialové do modra, s ostruhou stejnobarevnou neb bledě-růžové (β) pseudoambigua Wiesb.

♃. Duben, počátek května. Luka, meze, suchá návrší, stráně, jehličnaté lesy, světlé háje; od roviny až na nižší předhoří k 400 m. obecná. V okolí Brna: Kartouzy, Sv. Antoníček, Cacovice, Obřany, Židenické kopce, Kraví hora, Komín, Písárky a ještě u Letovic atd., β) v lese Horka u Rudic a u Ivančic. U nás ještě:

γ) revoluta Ritschl. Bylina namnoze silnější. Stopky květní pýřité, ostruha veliká, hákovitě dolů sehnutá.

Řídčeji. Lesy a křoviště kolem Znojma, Suchohrdlí a j. m. ve Znojemsku (Oborny), u Nebovid a na Hádech u Obřan (Czížek), u Mramotic nalezl Oborny 1879 červeně fialovou odrůdu.

1585×1588. V. Merkensteinensis Wiesb. (V. Merkenštýnská.) Listy měkce chlupaté, listům u V. collina podobné, leč širší. Palisty krátce třásnité, třásně v počtu menším než u V. collina. Listence skoro vždy nad prostředkem stopky. Květy vonné a zcela neplodné. Pníčky silné, trsnaté, četné, krátké nekořenující výběžky ženoucí. Ve všech částech uprostřed mezi oběma rodnými druhy (V. odorata × collina, Halác. et Braun Nacht. zur Fl. v Nied. Öst. str. 166).

♃ Březen, duben. Mezi rodiči, posud jen na Rybníčkách u Kartouz a v lese u Jundrova.

1590×1585. V. permixta Jord. 1849. (V. míšená). Listy dlouze řapíkaté, za květu již delší než stopky květní, široce srdčité, špičaté. Stopky květní poskrovnu chlupaté, až skoro lysé. Přívěsky kališní velmi krátké, od stopek květních daleko odstálé. Semenník poskrovnu pýřitý. Oddenek silně větvitý, s krátkočlennými, rovnovážně k zemi položenými větvemi, někdy též krátkočlenné, nekořenující výběžky ženoucí.

V. 0·06—0·10 *m.* Koruny nevonné, červeně fialové neb fialově lilákové. Vzezřením a vzrůstem uprostřed mezi oběma rodnými druhy, brzy jednomu, brzy druhému se více podobajíc; tvary V. hirta L. bližší odpovídají dle některých spisovatelů V. sepincola Jord. Velikými

a červeně fialovými květy podobá se V. permixta Jord velmi „V. odorata,“ od této se však nevonnými květy, užšími a špičatějšími listy a krátkými nekořenujícími výběžky snadno rozezná Od V. hirta liší se většími, širšími listy a krátkými, často četnými, nekorenujícími výběžky; od oboa rodičů silnou trsnatostí a neplodností. V. hirta × odorata Wiesb. Oest. bot. Zeits. 1877, str 151., V. hybrida Schur non Val. de Liévre, V. foliosa Čelak. Prod. str. 469.

♃ Březen, počátek května. Světlé listnaté háje, křoví, navrší, suchá luka, mezi rodiči rozšířená, až hojná. V brněnském kraji: u Nebovid! (Czižek), Luhy u Ochoze, Obřany, Bilovice, Kartouzy, Řečkovice, kopce u Medlánek, Herotice poblíž Tišnova, údolí Punky u Blanska, Doubravník, Kraví hora u Brna, poblíž Střelnice v Písárkách, Červený kopec, Mal. Hostihrádky, hojná u Krumlova, u Budkovic, Olbramovic a Vedrovic. — Ve Znojemsku: Kukelaj u Nesechleba a na Pelcberku u Milfrouna blíže Znojma, Kraví hora u Znojma a u Kravska (Oborny). V ostatní části: les Plechovec a na náspech trati u výstražného terče jižně od nádraží u Bzence hojná (Bubela), u Vsetína (týž), u Staříce a Místku (Gogela).

2. Lodyha vyhání na dolejšku rozetky řapíkatých lupenův, z jichž paždí vyrůstají listnaté lodyhy s květy v úžlabích. Blizna v zobánek hákovitě dolu sehnutý ztenčená. Tobolky zašpičatělé.

a) Oddenek s hnědými, šupinovitými listy pod lupeny. Květy z oddenku a lodyžní, první vždy s korunou, poslední často bez koruny.

1591. V. mirabilis L. (V. divotvárná). L o d y h a pod listy 1 ř a d ě p ý ř i t á. L i s t y šťavnaté, světle zelené, široce srdčité, vroubkované, z mládí kornoutovitě dovnitř svinuté, na řapících, v e s p o d na žilách a na kraji o d s t á l e c h l u p a t é. P a l i s t y a š u p i n o v i t é n i ž n í l i s t y c e l o k r a j n é, brvité. Květy první osy a dolejší květy lodyžní dlouze stopkaté, ' stopky lysé, s listenci vysoko vetknutými, nejhořejší stopky květní velmi krátké. K a l i š n í l í s t k y veliké, p o d l o u h l e k o p i n a t é, š p i č a t é, přísrpovité, nejzadnější a oba postranní užší, p ř í v ě s k y p o s t r a n n í c h k r á t k é, o s t a t n í c h 3 š i r o c e 4 h r a n n é, v y k r a j o v a n ě z o u b k a t é Ostruha trochu ohnutá, přitupá, bez rýhy a bez výkrojku, přísmáčknutá. Tobolka na přímých stopkách.

V. 0·08—0·20 *m*. Plátky slabě vonné, vodnatě bledolilákové, nejpřednější s tmavofialovými žilami a s bělavou ostruhou.

♃ Duben, květen. Světlé, kamenité lesy, křoví, keřnaté stráně, od roviny až na nižší předhoří porůzná. V brněnském kraji: Hády u Obřan, Adamov, v Písárkách a u Nosislavi (Makowsky)!, Slatina (Oborny)!, u Babic a návrší u Nebovid (Czižek)!, Moravany a Šlapanice (Niessl)!, kolem Hustopeče hojná (Schierl), u Klobouk (Steiger)!, u Lednice, Podivína a Slavkova (Schlosser). u Hartmanic a Drahan (Spitzner), les Doubí a j. m. u Líšně, u Horakova, Ouběchova, Medlánek, Evanovic, Vranova, Babí lom u Lelekovic, Mor. Kynice, les u Střelnice u Tišnova, Kohoutovice, Střelice, Kobylí, Velk. Pavlovice, Mariánská studénka a údolí Bokylné u Krumlova. — Na Skalici, na Kosíři, u Myslovic

a j. m. blíže Prostějova (Spitzner). Ve Znojemsku: na Polavských a Mikulovských kopcích (Makowsky), u Senohrad a Náměště (Roemer), na Zámecké hoře u Bítova, údolí Ledové u Vranova, u Šumvaldu, v údolí Dyje pod Hardekem, u Lukova, Nov. hrádku a Znojma, v lesíku u Podmole, u Čížova, v Purkrábce u Suchohrdlí a u Tvořihráze, v lese Hoja u Hrušovan a u Jaroslavic (Oborny). V Olomoucku: v Grýgovském a Chomoutovském lese u Olomouce porůzná (Makowsky), na vápně u Vítošova blíže Zábřeha (Panek), u Roudna (Rieger). V uh. hradišťském kraji: hojná v lese Plechovci a Háji u Bzence (Bubela), Rohatec, Strážnice, Kralov u Uh. Brodu. V Slezsku: Raden u Krňova (Spatzier), nad Waldenburkem při cestě k Vidlici (Bachmann).

b) Silvestres. Oddenek bez šupinovitých listův, s ústřední rozetkou lupenů přízemních, s lodyhami k rozetce postranními, květy v úžlabí listů lodyžních. Stopky plodní přímé.

α) Lodyha a stopky květní lysé.

1592. V. silvatica Fries. (V. lesní). Lodyhy vystoupavé neb rozložené. Listy srdčitě vejčité, hoření trochu užší, krátce zakončité, nejdolejší někdy srdčitě ledvinkovité, všecky drobně vroubkované a jako řapíky lodyha a stopky květní lysé neb skoro lysé. Palisty úzce kopinaté, lysé, hřebenitě třásnité, třásně zdélí neb delší šířky palistův. Kališní lístky krátké, ani do polou koruny, kopinaté, všecky stejně široké, nejzadnější a 2 postranní s kratičkými, zakrnělými přívěsky. Plátky postranní krátce vousaté, ostruhatý plátek z předu vykrojený. Ostruha smáčknutě válcovitá, rovná, dosti krátká, vzadu srázně dolů skrojená, téže barvy co koruna neb trochu tmavší. Tobolka vejčitá, přišpičatělá.

V. 0·08—0·15 *m*. Plátky světle fialové, uvnitř k dolejšku temnější. Listy sytě — až tmavozelené. V. silvestris Kit., Koch

♃ Duben, květen. Stinné, lupenaté i jehličnaté lesy, háje, křoví, potoky lesní, od roviny až na nejvyšší předhoří k hranici stromové obecná. Neroste v nejbližším okolí Znojma (Oborny). Kolem Brna: u Kartouz, Hády, Borky u Židenic, Rajský lesík u Černovic, Kralovská louka u Nenovic, Červený kopec, Pisárky, Jundrov atd.

1592 × 1593. V. dubia Wiesb. Oest. bot. Zeits. 1886, str. 191 (V. pochybná.) Uprostřed mezi oběma rodnými druhy, v jichž společnosti roste, brzy více jednomu, brzy druhému se podobajíc. Zcela neplodná, květy barvou květům u V. silvatica, velikostí květům od V. Riviniana se podobající. V. silvatica × Riviniana; V. Betkei Richter 1888 a dle Blockého V. Wettsteinii Richter 1887, tato domnělá odrůda jest prý plodná.

♃ Duben, květen. Mezi rodiči roztroušena. Mordovna, Hády u Obřan, Mokrá hora, Ořešín, meze u Kohoutovic, u Šardiček.

1593. V. Riviniana Rchb. (V. Rivinova.) Lodyha vystoupavá a jako listy a řapíky namnoze lysá. Listy široce srdčitě vej-

čité, krátce zašpičatělé, dolejší příokrouhlé, drobně vroubkované. Palisty namnoze lysé, kopinaté, hřebenitě dlouze třásnité, třásně zdélí neb delší než šířka palistův. Lístky kališní kopinaté, dlouze zakončité, as do polou koruny, přední přívěsky kališní velmi veliké, uťaté, vykrojené, postranní 3hranné až 3hranně kopinaté, povytáhlé, namnoze zubaté. Plátky postranní hustě a dlouze vousaté, vousem se dotýkající, ostruhatý zpředu zaokrouhlený. Ostruha smáčknutá, dosti rovná, rýhovaná a vykrojená, namnoze bělavá. Tobolka podlouhlá, přišpičatělá.

V. 0·12—0·25 m. Koruny až 2krát větší než u předešlé, světle lilákově modré, na dolejšku bílé, lístek ostruhatý se žilami tmavofialovými. Bylina silnější a větší než předešlá. V. silvestris var. Koch, Garcke etc., V. silvestris β) macrantha W. Gr.

♃ Duben, květen. Křoviny, háje, lesy, lesní kraje, paseky, od roviny až na předhoří rozšířena. V brněnském kraji: Hády u Obřan, Bílovice, Jehnice, Kuřim, Bytyška, Tuřany, Blučina, Ivančice, Rosice, Zastávka, (Oborny), hojná u Šlapanic, Bystrce a Ostrovačic (Niessl), u Černovic a Nebodiv (Czižek), lesy u Drysic a Račic u Vyškova (Spitzner), u Klobouk (Steiger), za Doubravskou ulicí u Boskovic (Svěrák), Doubí a j. m. u Líšně, les za Klajdovkou, Sv. Antoníček, Rybníčky a les za Kartouzy, Evanovice, Mokrá hora, les Šiberna u Cinzendorfa, Chochol a j. m. u Adamova, Mal. Bukovina, Vranov, Olešná u Blanska, Letovice, Bohdalec, Holedná u Jundrova, hojná v Písárkách, u Čertova zmolu, Zapní u Kohoutovic, Střelice, Peregrinek u Ořechoviček, Mouřinov, za Bohelnou u Rychtářova, Hostice, u Břeclavi a Poštorny. — V Prostějovsku: na Kosíři, v Bílovském háji, u Plení, Hamer, Prostějoviček, Mysliovic, na Jahodové, na Brněnce (Spitzner). Ve Znojemsku: u Náměště (Roemer), Vranov, Lukov, Čížov, Šumvald, Velk. a Hluboké Mašůvky, v lesích kolem Jevišovic a Kravské; Hnanice, Devět mlýnů, Nesechleb, v údolí Dyje u Znojma atd. (Oborny). V česko-moravském pohoří: obecná kolem Jihlavy (Pokorny), hojná v okolí Třebíče (Zavřel), u Radňovic a Pohledce (Havelka), Telč, Doln. Dvorce, Velk. Meziříčí, Balín, Uhřinov, Strážkov, Střítež, Bystřice n. P., Nov. město, Zámek Žďár. — V sev. Moravě: při Tisé ještě u Wiesenberka a v údolích Sudet hojná (Oborny), Petrovice, Sobotín, Teplice, nezřídka u Velk. Losina, Ludvíkov, Rejhartice, Bludov, Čes. Bohdíkov, Raškov, Praděduv les, Rymařov, Jamrtice, Budišov. — V uh. hradištském kraji: Kroměříž (Zahradník), v lesích Bzinku a Háji u Bzence (Bubela), u Napajedel (Theimer), na Javořině a Lopeníku (Holuby), Strážnice, Kobela u Kuželové, Velká, Jelenová u Strani, Uh. Brod, Bojkovice. — Ve východní části: pro Vsetín pochybná (Bubela in litt.), u Chrastešova (Ig. Pouč), hojná v okolí Místku (Gogela). V Slezsku: Nov. ves a Odry. — Park a Slavkovský háj u Opavy (Svěrák). V okolí Vidnavy nehojně v Šindelgruntu a Hahnvaldu (Vierhapper).

β) fallax Čelak. Bylina nízká, keřnatá. Listy menší, krátkořapičné, podobnější listům od V. arenaria; leč dolejší hlouběji srdčité. Palisty kratčeji třásnité, na kraji brvité. Stopky květní pýřité. Ostruha liláková neb do běla‿a, postranní žíly předního plátku nespojované.

Pořídku. U Kartouz a Střelic. — Kamenité úklony u Znojma, jako na Kraví hoře, v údolí Hradnice, v Purkrábce u Suchohrdlí a u Podmole (Oborny).

? 1593 × 1591. **V. orophila Wiesb.** Oest. bot. Zeits. 1886. str. 191. (V. kopeční). Vzezřením a vyskytováním se snad V. Riviniana × mirabilis, leč obyčejně velmi plodná. Zda-li semena též klíčí, posud neznámo.

♃ Duben, květen. Mezi rodiči v lese za Kartouzy.

1592 × 1594. **V. silvatica × arenaria Bethke.** Über die Bastarde der Veilchar., Schrift. d. phys. ökon. Gesel. in Königsberg Bd. XXIV. Bylina slabě pýřitá. Listy okrouhle srdčité, slabě zašpičatělé. Koruny fialové, trochu menší než u V. silvatica. Květy bezpochyby neplodné? Podobná V. fallax Čelak., leč útlejší, málo větší než V. arenaria, as tak veliká jako odrůda rupestris Schmid.

♃ Duben, květen. Mezi rodiči pořídku. Les „Borky“ blíže Židenic, Hády u Obřan, v údolí u cihelen blíže krumlovského nádraží.

β) Lodyha a stopky květní jemně chlupaté.

1594. V. arenaria DC. (V. písečná.) L o d y h a z položeného dolejška vystoupavá a j a k o s t o p k y k v ě t n í j e m n ě p ý ř i t á. L i s t y m a l é, přitloustlé, namnoze šedozelené, o k r o u h l e s r d č i t é, t u p é, dolejší ledvinkovité, drobně vroubkované, na líci obyčejně lysé, vespod jemně pýřité. P a l i s t y v e j č i t ě k o p i n a t é, h ř e b e n i t ě p i l o v i t é, hoření třásnité. L í s t k y k a l i š n í v e j č i t ě k o p i n a t é, jejich p ř í v ě s k y k r á t k é, s k o r o s t e j n ě d l o u h é, rovné, postranní, skoro 4hranné. Plátky malé, postranní krátce vousaté, přední kratší prohlubený. O s t r u h a v á l c o v i t á, k r á t k á, smáčknutá, na konci n e v y k r o j e n á.

V. 0·13—0·08 *m.* Koruny lilákové, s ostruhou stejnobarevnou neb trochu bělavou až skoro čistě bílou. Vůbec menší než předešlé. Bylina velice proměnlivá.

a) Koruny i listy malé.

α) v i o l a c e a (seu typica). Koruny namodrale fialové, ostruha červeně fialová.

β) a l b i f l o r a W i e s b. (Baenitz herb. europ. č. 3442.) Koruna bílá, ostruha červeně fialová.

γ) l i l a c i n a. Koruna liláková, ostruha červeně fialová.

b) Koruny a plátky 2krát větší.

δ) r u p e s t r i s S c h m i d t. (Reich. exc. p. 704. f. č. 4499.) Koruny skoro tak veliké jako u V. silvatica Fries, tvar a barva jako u V. arenaria *α)* violacea. Ostatní odstíny barev u této odrůdy nepozorovány.

♃ Duben, květen. Suché vřesovinné lesy, suché a výslunné úklony, krátkotravnaté písečné a kamenité kopce, bory; v teplejší pahorkatině rozšířená, jinde porůznu. *α)* tvar obyčejný, *β)* posud jen u Nebovid s tvarem *α)* (Czížek),

γ) mnohem řidší než α. δ) zmoly u Maloměřic, u 2. tunelu, Hády a kopce u Obřan. — V brněnském kraji: kolem Brna dosti hojná (Makowsky), u Lomnice (Pluskal), u Klobouk (Steiger)!, u Slavkova, Lednice a Mikulova (Schlosser), kopce u Čejče směrem k Čejkovicům (Uechtritz), Marientál u Líšně, Tvarožná, Borky a kopce u Židenic (α), Hády u Obřan až k úklonům jejich u Bílovic, Sv. Antoníček (α et γ), les za Kartouzy, Medlánky, Evanovice, les Šupelák u Ořešína (α), kopec Čebinka u Čebína (α), údolí Punkvy u Blanska, Kozí hora a j. m. u Komína, Bystrc, Kraví hora u Žabovřesk (α), blíže střelnice v Písárkách, les u Kohoutovic, Střelice, Černovice, Krumlov, Leskoun u Vedrovic. — V Prostějovsku: u Držovic, na Kosíři, za Ohrozimí, na Skalici a jinde kolem Prostějova roztroušena (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), Znojmo, Popice, Kounice, Havraníky, Hnanice, Milfroun, Hodonice, Mramotice, Podmole, Nov. Hrádek při Dyji, Tvořihráz atd. (Oborny). V Jihlavsku: u Zvolenovic. — U Borovského mlýna u Třebíče (Zavřel). V uh. hradišťském kraji: u Hodonína (Schlosser), u Bzence, Domanína a Ořechova (Bubela). Ve východní části: na Pečavské góře u Star. Jičína a u Nov. Jičína (Sapetza).

c) Caninae. Oddenek a jeho větve bez šupin, nejprvé krátkočlenné, později v konečnou lodyhu vyrůstající a potom bez střední rozetky lupenův. Blizna v zobánek hákovitě dolů sehnutý zlenčená. Listy podlouhle vejčité až kopinaté, na spodu srdčité až klínovité.

α) Palisty 3—6krát kratší řapíka.

1595. V. canina L. (V. psí.) Lodyha z položeného dolejška vystoupající až přímá, lysá neb trochu pýřitá. Listy ze srdčitého neb skoro uťatého dolejška tříhranné, hořejší až vejčitě podlouhlé, tupounké, vroubkované, řapík úzce křídlatý. Palisty 3 až vícekrát kratší než řapík, třásnitě pilovité. Kališní lístky podlouhle kopinaté, jejich přívěsky uťaté. Ostruha smáčknutá, krátká a široká.

V. 0·03—0·30 *m.* Koruny chrpově modré, na dolejšku žlutavě bílé, ostruha bílá, řídčeji žlutavá.

α) lucorum Rchb. Listy jak dlouhé, tak široké, hlouběji srdčité.

β) ericetorum Schrad sp. Lodyha položená, kratší 0·05—0·15 *m.* v. Listy menší, lesklé a jako květy, kratčeji řapíkaté, palisty delší. Ostruha bělavá. V. pumila Schur. herb.

γ) flavicornis Sm. sp. Lodyha položená, nízká i s dlouhými stopkami až 0·10 m. v., poslední proto zdánlivě přízemní (V. acaulis Wimm. et Grab.). Listy vejčité až srdčité, na spodu slabě vykrojené, často trochu šedě nazelenalé. Ostruha žlutavá.

♃ Duben, květen. Lesní a suchá luka, keřnaté a travnaté úklony, meze, návrší, v celém území rozšířena, α) a β) dosti hojná γ) roztroušena. V brněnském kraji: Písárky, u Soběšic, Mniší hora u Bystrce (Schur). V odrůdě β) u Kartouz, Řečkovic, Evanovic, les Šiberná u Cinzendorfa, Lelekovice, Babí lom, Vranov, Kuřím, Sv. Klement u Malostovic, Květnice, Horka a j. m. u Tišnova, Černá hora, Olešná u Blanska, u Rudic (byliny velmi malé), Knihnice, Štěpánov.

Kraví Hora u Žabovřesk, Komín, Holedná u Jundrova, Červený kopec, les u Troubska, Střelice, Nosislav, Krumlov, Leskoun; v odrůdě γ), na Klingru u Svitavy (Niessner dle Dr. Hanáčka), v údolí Říčky u Líšně s otupělými listy, u Velatic, Kanic, Olešné, v Žerůtkách blíže Lysic, u Podolí blíže Bohdalce, u Bohdalce, v Zálomech u Jamného blíže Hlíny. — β) na Kosíři, u Křenůvek, na lukách na Okluce, γ) na travnatém úklonu při vrcholu do žlebu u Křenůvek blíže Prostějova (Spitzner), u Valče v okr. hrotovickém (Dr. Hanáček). Kolem Znojma: skalní stěny v údolí Dyje, Popický žleb mezi Popicemi a Trouznickým mlýnem, Kozí stezka u Lukova atd. (Oborny). V ostatní části: u Nov. města (Havelka), nezřídka u Kroměříže: v Oboře, Popickém lese atd. (Palla), zřídka na Javořině (Holuby), u Bzence a Vsetína (Bubela), na lukách pod Hostýnem (Spitzner), hojná v okolí Tučap v odr. α. i β. (Červinka), na travnatých místech u Místku porůzná (Gogela).

1596. V. montana L. Fl. danica tab. 1329. (V. chlumní.) Bylina namnoze jedno- řídčeji vícelodyžná. Lodyha přímá bez listů přízemních. L i s t y mnohem delší než širší, p r o s t ř e d n í k r á t c e v e j č i t é, h o ř e n í p o d l o u h l e v e j č i t é, š p i č a t é, na spodu slabě srdčitě vykrojené, v š e c k y v r o u b k o v a n é. P a l i s t y v e l i k é, b y l i n n é, $^1/_3$—$^1/_2$krát k r a t š í trochu křídlatých řapíkův. Tobolka tupá; ostatně jako předešlá.

V. 0·20—0·25 *m.*, někdy nižší 0·15—0·20 *m.* (α. minor), někdy vyšší 0·30—0·40 *m.* (β. major). Koruny blankytné, s bělavým jícnem, větší a světlejší než u chrpově modré V. canina, as tak veliké jako u V. Riviniana Rchb.

♃ Duben, květen. Lesní luka, křoviny, travnaté úklony, kraje lesní, v pahorkatině a předhoří ve tvaru α) porůzná. V brněnském kraji: mezi Veveří a Bystrcem u Tišnova (Niessl), u Outěchova (Theimer), les za Čertovým mlýnem u Kartouz, Zlobice u Kuřima, Rozdrojovice. — Na Kosíři u Prostějova (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště u Sedlce (Roemer), Popický žleb u Znojma, Kraví hora a sice v Sedlešovickém lesíku a na úklonech údolí Dyje u Znojma (Oborny), Nov. Waldek v česk. mor. pohoří (Niessl), les Bzinek u Bzence (Bubela). V Jeseníku: u Karlovské studénky (Niessl). β) pořídku, na Rybníčkách u Kartouz, u Evanovic a Cinzendorfu.

1595 × 1592. V. canina × silvatica. B y l i n y m o r a v s k é uprostřed mezi oběma rodnými druhy, velmi rozvětvené, od dolejška v e l i k é t r s y t v o ř í c í. L i s t y p o d l o u h l e s r d č i t é n e b s r d č i t ě v e j č i t é, š p i č a t é, řídčeji zašpičatělé, nejdolejší obyčejně ledvinkovitý. P a l i s t y b y l i n n é, třásnité, m e n š í n e ž u V. c a n i n a. Tvarem a vzezřením V. canina v. lucorum Reichb. velmi podobná, leč zcela neplodná.

V. 0·05—0·30 *m.* Koruny modré, bledší než u V. canina.

♃ Duben, květen. Mezi rodiči, velmi pořídku, posud jen na Květnici u Tišnova.

β) Palisty prostředních listů lodyžných zdélí neb do polou řapíku, hořeních zdélí řapíku.

* Lodyha a listy lysé.

1597. V. stricta Hornm. (V. přímá.) L o d y h a z t u h a p ř í m á, l y s á. L i s t y z e s r d č i t é h o d o l e j š k a p o d l o u h l e v e j č i t é, 1½—2krát delší než širší. P a l i s t y p r o s t ř e d n í c h l i s t ů j s o u j e n o ½ k r a t š í, h o ř e j š í z d é l í ř a p í k a, l u p e n o v i t é, tupounké. P ř í v ě s k y k a l i c h a v e l i k é, vykrojené, odstálé, postranní lístky kališní podlouhle kopinaté. Ostruha rovná.

V. 0·15—0·35 *m*. Koruny světle modré, veliké. V. Rupii Rchb. dle Kern.

♃ Květen, červen. Kraje lesní, v mechu lesním, pořídku. Při cestě od Jezírka do Outěchova (Theimer), v Držovském háji u Prostějova (Spitzner), Purkrábka u Suchohrdlí, a Popický žleb u Znojma (Oborny), u Pasohlávek a mezi Nov. Sídlem a Drnoholcem (Ripper).

1598. V. stagnina L. (V. slatinná.) Lodyhy ztuha přímé, lysé, v trsech hustých pospolu. L i s t y přítuhé, světle zelené, z d o l e j š k a o k r o u h l é h o n e b s l a b ě s r d č i t é h o p o d l o u h l e k o p i n a t é, na líci roztroušeně jemně pýřité, řapík úzce křídlatý. Palisty bylinné, úzce kopinaté, krátce třásnitě pilovité, p r o s t ř e d n í a s o ½ k r a t š í s v é h o ř a p í k a, hoření kratší neb delší řapíka. Plátky okrouhlé. Tobolka přišpičatělá.

V. 0·05—0·25 *m*. Koruna mléčně bílá, ostruha někdy nazelenalá neb namodralá. Lodyha tenká, štíhlá. V. lactea Aut., V. persicifolia Schreb.

♃ Květen, červen. Bařinná a slatinná luka, kraje lesní, pořídku. Posud jen na bařinné louce pod Holednou u Jundrova, leč velmi poskrovnu.

1599. V. pratensis M. et K. (V. luční.) Lodyha přímá, lysá. L i s t y trochu přitloustlé, tmavozelené, někdy hnědě tečkované, lysé, z d o l e j š k a k l í n o v i t ě z ú ž e n é h o n e b z a o k r o u h l e n é h o v e j č i t ě p o d l o u h l é n e b v e j č i t ě k o p i n a t é, 3—4krát delší než širší, oddáleně drobně vroubkované, přítupé, ř a p í k n a h o ř e š i r o c e k ř í d l a t ý. P a l i s t y v e l i k é, l i s t o v i t é, o b y č e j n ě d e l š í ř a p í k a, n e j c e l e j š í n e b s n e m n o h a k r á t k ý m i z o u b k y. L í s t k y k a l i š n í k o p i n a t é, s přívěsky uťatými, vroubkovanými. Plátky vejčitě podlouhlé, prostředně veliké. T o b o l k a t u p á.

V. 0·10—0·15 *m*. Koruna bledě sinomodrá. V. pumila Chaix.

♃. Květen, červen. Bařinná luka, příkopy luční, v nížinách střední a jižní části porůzná. Královská luka u Černovic, u Komárova a Rajhradu! (Tkany), u Bosonoh a Svitavy (Niessl), u Nenovic, Židlochovic a dále na jih při Svratce (Reissek), u Němčic a Nosislaví (Schierl), Mal. Hostihrádky, nezřídka u Vranovic, Břeclavi a Star. Břeclavi. — U Olomouce (Vogel), u Kvasic (Zahradník), u Hustěnovic a Uh. Hradiště (Theimer).

**) Lodyha a listy pýřité, až mrtnatě drsné.

1600. V. elatior Fries. (V. broskvolistá.) L o d y h a z t u h a p ř í m á, n a h o ř e s k o r o v ž d y j e m n ě p ý ř i t ě m r t n a t á. L i s t y měkké, světle zelené, z d o l e j š k a u ť a t é h o n e b m ě l c e s r d č i t é h o, z ř í d k a k l í n o v i t é h o p o d l o u h l é, až p o d l o u h l e k o p i n a t é, 3—4 k r á t d e l š í n e ž š i r š í, v r o u b k o v a n ě p i l o v i t é, n a k r a j i a ž i l á c h n a m n o z e m r t n a t ě d r a s l a v é, ř a p í k n a h o ř e š i r o c e k ř í d l a t ý. P a l i s t y veliké, l i s t o v i t é, stříhaně zubaté, až celokrajné, n a m n o z e d e l š í ř a p í k a. Květy dlouze stopkaté. Plátky široce opakvejčité. T o b o l k a p ř i š p i č a t ě l á.

V. 0·15—0·40 *m.* Koruny dosti veliké, bělavo-liláková. V. persicifolia Aut., Schk. part., V. montana Presl fl. čech.

♃ Květen, červen. Vlhká křoví, háje, jen v nížinách, pořídku. Příkopy v hájích kolem Strachotína, Nov. mlýn, Přikludy, Vranovice (Makowsky), u Frelešdorfa a u Trabingského dvora blíže Hrušovan (Ripper), náspy trati a ve vlhkých a bařinných hájích kolem Písku (Bubela), Bilany u Kroměříže (Palla).

B) Plátky postranní k oběma zadním (hořejším) vzhůru obrácené, zdola krajem hořejším je kryjíce. Čnělka na dolejšku dolů sehnutá, pak ohbím vystoupající.

α) Dischidium Gingings. Blizna uťatá, mělce prohloubená, trochu 2-laločná.

1601. V. biflora L. (V. dvoukvětá.) L o d y h y p o s t r a n n í, ú t l é, 2—3 l i s t é a 1—2 k v ě t é. L i s t y l e d v i n k o v i t é, okrouhle tupé, vroubkované a namnoze kratičce brvité. P a l i s t y v e j č i t é, k r á t k é, c e l o k r a j n é, jemně brvité. O d d e n e k a v ě t v e krátkočlenné neb č á s t e č n ě v ý b ě ž k o v i t é, s e š u p i n o v i t ý m i l í s t k y, na konci zkrácené, lupeny i lodyhy vyvinující.

V. 0·06—0·15 *m.* Plátky malé, podlouhlé, čistě žluté, lichý krátce ostruhatý, s černými čárkovitými žilkami.

♃ Červen—srpen. Vlhká pramenitá a mechatá lesní místa, skály, v Sudetách i Karpatech porůzná; v českomor. pohoří jen u Nov. Města dle Pav. Havelky. — Suchá kupa. — Klads. Sněžník (W. a Gr.)!, např. ve Vlčím gruntu (Rauhut), Koperník, kolem Fuhrmannštýnu, na Studénkové holi, Deskové kameny na Pradědu, kolem Petrštýnu, u Ovčírny (Oborny)! a odtud níže až ku Karlovské studénce (Niessl). Ve Velk. kotlině (Oborny a Spitzner), Velk. Jezerník, vodorovná stezka mezi Ovčírnou a Frant. myslivnou, Svinský příkop, Heiligenhübl. — V Beskydách: na Smrku u Čeladné (Sapetza), bařiny při Lhotské louce, v Podolánkách u Čeladné (Gogela), na Baranii (W. Fl.).

b) Grammeionium Rchb. Blizna tlustá, hlavičkovitá, džbánečkovitě vydutá, po každé straně s příčnou štětičkou chlupův.

1602. V. tricolor L. (V. trojbarevná, maceška.) Lodyha jednoduchá neb častěji od spodu větevnatá, 1—2letá, řídčeji s dolejškem rozvětveným, vytrvalým a jako listy mrtnatá neb přílysá. Listy vroubkovaně zubaté, t u p o u n k é, d o l e j š í s r d č i t ě v e j č i t é, h o-

řejší vejčitě podlouhlé, až podlouhlé. Palisty velmi veliké, lyrovitě peřenoklané, s úkrojkem konečným větším, listovitým, vroubkovaným, k dolejšku řapíkovitě zúženým. Kališní lístky kopinaté, dlouze zakončité, s velikými zubatými přívěsky. Ostruha namnoze rovná, tence válcovitá.

V. 0·20—0·60 *m.* a více. Plátky žluté, fialové neb částečně modré, dolejší temněji čárkovaný. Bylina velice proměnlivá.

⨀, ⊙ řídčeji ♃. Duben—podzim. Role, úhory, luka, suché kopce, trávníky, kraje lesní, kamenitá a keřnatá místa, od roviny až na předhoří do 900 m. obecná.

a) arvensis Murr. sp. Bylina nízká, as 0·20 *m.* v., jednoletá. Plátky malé, kratší kalicha, bledožluté, řídčeji 2 hořejší páry lístků trochu fialově skvrnaté, nejdolejší tmavší.

b) vulgaris Koch. Bylina nízká, as 0·30 *m.* v., někdy vytrvalá. Plátky delší kalicha a větší než u předešlé, všecky fialové neb 4 hořejší fialové a dolejší žlutý s fialovými žilami, neb jen 2 hořejší fialové a ostatní žluté.

c) saxatilis Schmidt sp. Bylina vystoupající, namnoze vytrvalá až 0·40 *m.* v. Plátky veliké, až 2krát delší kalicha, dolejší tmavší, 2 hořejší někdy též světlomodré.

a) i *b)* v celém území obecná, *c)* na kamenitých a keřnatých místech, řídčeji a sice: v brněnském kraji: v údolí Svitavy u Brna a Adamova hojná (Makowsky)!, u Nov. Hradu (Schur)!, v Písárkách u Brna, u Veveří a Krumlova (Oborny), u Oslavan (Roemer), u Obřan, Bílovic, Cinzendorfa, Kuřima, Sokolnic, Vedrovic atd. Ve Znojemsku: na Polavských a Mikulovských kopcích (Makowsky)!, u Náměště (Roemer), u Hartikovic (Dr. Hanáček), u Senohrad, v údolí Dyje od Chrášťan blíže Bílova dolů, hojná kolem Vranova, Hardeku, Devíti mlýnův, Znojma, Milfrouna atd. (Oborny). V čes. mor. pohoří: Dlouhá stěna u Jihlavy (Pokorny), Zámek Žďár (Schlosser), severně ještě u Františkova blíže Koldštýna (Oborny). Tvar příbuzný, leč nízký a drobnokvětý, s plátky živě žlutými, roste na horských lukách po hřebeni Jaworového u Tyrry blíže Jablunkova (Schube, teste Uechtritz); podobné tvary jsem sbíral u Lomné a u samého Jablunkova.

1603. V. lutea Sm. (V. žlutá.) Listy mělce vroubkované, dolejší okrouhlé až srdčitě vejčité, v čas květu obyčejně již uschlé, ostatní vejčitě kopinaté, až kopinaté. Palisty obyčejně brvité, veliké, skoro stejně peřenoklané, konečný čárkovitě podlouhlý, k dolejšku sotva zúžený, postranní kratší. Květy velmi veliké. Lístky kališní podlouhle kopinaté, přítupé, špičaté, s přívěsky velmi velikými vykrojenými. Ostruha tence válcovitá, rovná neb krátce hákovitě ohnutá. Bylina přezimující pníčky tenkými, položenými, plazivými, rozvětvenými, šupinaté listy nesoucími, pak v jednoduché lodyhy vystupující.

V. 0·10—0·25 *m*. Plátky žluté, dolejší tmavě fialově čárkovaný, řidčeji hořejší neb všecky fialové. V. grandiflora Huds. fl. angl. ed. 2, V. sudetica Haenke.

♃ Červen—srpen. Horská luka a travnaté úklony. V Sudetách hojná, v Beskydách pořídku. Klads. Sněžník (Opiz), Salvíz (Spitzner), na Suché kupě a mezi touto a Klads. Sněžníkem, v Jeseníku již na Dreištýnu a u Šleglové studénky. — Císařská bouda při cestě k Führmannštýnu, Koperník, Glaserberk, Studénková hole, Červený vrch, Velk. u Mal. Vaterberk, při pramenech Opavy, Vys. hole, Velk. a Malá kotlina a odtud podél hřebene až k Ztraceným Kamenům a přes Frant. myslivnu až na Mravenčí vrch nad Wiesenberkem, místy hluboko dolů sestupující (Oborny), Uhuštýn, Stechplan, Vel. a Mal. Jezerník (Spitzner)!, údolí Šumné Tisé, Praděd, Leiterberk, Petrštýn, Svinský příkop, Heiligenhübl, Maják, Zámeček. — V Beskydách: na vrchu Kobyle (Reissek), na Beskydu (Gogela), na jižním úklonu Baranie směrem ku Kamieniei (Kotschy). Dle Pokorného též kolem Jihlavy u Panského mlýna (Pokorny) a odtud směrem k Louce (Oborny).

109. Řád. Droseraceae DC. Rosničkovité.

Rody:

1. Kalich 5listý. Plátků 5, zdélí lístků kališních. Tyčinek 5; čnělek 5, nedělených, krátce nitkovitých. Semenník s 5 semenicemi 1—4 vaječnými. Tobolka kulatá, na konci 5chlopná. 514. *Aldrovandia.*

2. Kalich hluboce 5dílný. Plátků 5 trvalých, Tyčinek 5; čnělky 3, hluboce 2dílné. Semenník s 3 mnohovaječnými semenicemi. Tobolka 1pouzdrá, 3—5 chlopněmi pukající. 515. *Drosera.*

514. Aldrovandia Monti. Aldrovandka.

1604. A. vesiculosa L. (A. puchýřnatá.) Lodyha nitkovitá, ponořená, plovoucí, chudě větvitá. Listy v hustých přeslenech, čepel vejčitá, břichatě vydmutá. Řapíky ploché, vzhůru rozšířené a po obou stranách ve 2—3 dlouhé, brvovité třásně vybíhající. Květy jednotlivé, úžlabní, na dlouhých stopkách, delších než list mateřský. Lístky kališní vejčité, krátce brvité, skoro zdélí plátkův.

D. 0·05—0·10 *m*. Plátky bílé, as zdélí kalicha.

♃ Červen, červenec. Rybníky a tůně, velmi pořídku. Bulich u Těšína (Hausleutner) a Kanców v nížinách Visly v Haliči (Rehmann), mimo území naší květeny.

515. Drosera L. Rosnička.

1605. D. rotundifolia L. (R. okrouhlolistá.) L i s t y v přízemní rozetce, dlouze řapíkaté, s k o r o o k r o u h l é, n á h l e v d l o u h ý ř a p í k s k r o j e n é, r o v n o v á ž n ě r o z l o ž e n é, posázené červenými, žláznatými chlupy, dolejšek řapíku rozeklán v blánovité přívěsky. Stvol přímý, lysý, 7—10květý. Květy malé. Bylina vyhání krátké, nitkovité výběžky, kteréž na konci zakládají novou rozetku listův.

V. 0·06—0·20 *m*. Květy bílé, jen dopoledne za světla slunečního

otevřené. Čepel listová v pupenu dovnitř vehnutá, dotčením zdrážlivá. Bylina, jakož i následující hmyzožravá.

♃ Červenec, srpen. Bařinná a rašelinná mechatá luka, příkopy, v studenější pahorkatině a předhoří rozšířená. V brněnském kraji: u Lomnice (Pluskal), u Kunštátu (Rohrer), u Olešnice (Člupek), u Udánek blíže M. Třebové (Domas), luka při čes. mor. hranici u Svitavy (Niessl), u Javorníka, Loučnova a Greifendorfa (Niessner), u Jevíčka a Červeného mlýna v tak zvaném vřesovišti velmi hojná (Czerny). V česko-moravském pohoří hojná: v okolí Jihlavy obecná (Pokorny), Heřmanov u Byteše (Schwoeder), při cestě z Velk. Heřmanic do Budíkova (Zavřel), Ořechov u Křižanova (Haslinger)!, pod Kaiserštýnem, pod Mařatkou v Lopatách směrem k Petrovicům (Havelka), luka kolem Valtinova, skoro na všech rybničných lukách kolem Slavonic, Nov. ves u Rudolce a j. (Oborny), Světlá, Horní pole, Lhotka u Velk. Meziříčí. Doln. a Horn. Bobrová, Horn. Libochov, Raděnice, Věchnov, Písečné, Ždánice, Horn. Rožinka, rybník Sýkovec u Tří studní, Lhotka, Vlachovice, na všech lukách a při všech rybnících u Nov. města, Maršovice, Sklené, Rokytná, Vršany, Kadov, Pohledec, hojná u Žďáru, Zámek Žďár, Šlakhamry, Neudek, Přední Hamry, Mělkovice, Vysoká, Jimramov, Nov. Jimramov. — V Olomoucku a sev. Moravě: Sv. Kopeček u Olomouce (Sapetza), přehojná na jedné louce u Jedle s Menyanthes (Panek), luka u Janovic, Neufangu a nad Hangenštýnem u Rymařova (Schierl)!, bařinná luka u Střelné (Burghauser), u Šildberka (Pauk), u Star. města (Spitzner)!, u Karlova pramene u Velk. Losina (Paul)!, zde též na lukách u Velk. potoka, u Nov. vsi, Pekařova, Heinišova luka a luka pod Ohrenberkem u Bukovic, Počátky u Křivé vody, Krumperk, Mal. Morava, Krondörfel, Rymařov. Ve východní části: mokřady na Kozinci (Kotek), luka „Bumbálka“ na Trojačce, bařinná luka pod Lazem a v lese Lazu u Rožnova, u Radhoštského potoka na Trojanovických paseckách blíže Frenštátu. — Mezi Frenštátem a Trojanovicemi, u Velk. Kunčic, Kozlovic, Čeladné a na rašeliništi Huti u Star. Hamer (Sapetza)!, luka pod lysou horou (Makowsky), na úklonu Smrčiny u Frýdlandu (Oborny), mezi Mal. Kunčicemi a Palkovicemi (Gogela). V Slezsku: rašeliniště Golich u Bronówa blíže Rudzice v Těšínsku (Reichardt), luka u Malenovic, Janovice, Bystrá, Raškovice, Krásná, Moravka, Jablunkov. — Gnojnický les (Hetschko), kolem Bělska (Kolbenheyer), u Hahnwaldu a na městských rašelinných lukách u Vidnavy, rašeliniště u Rejvízu a ve Velk. kotlině. — U Mal. Kraši, Heřmanic, Javorníka, Krautenwaldu, Tomašova, Sedmi lánův a v Račím žlebu u Vilémovic, Červený vrch, Velk. a Mal. Jezerník (Vierhapper).

1606. D. anglica Huds. (R. dlouholistá.) L i s t y č á r k o v i t ě k l í n o v i t é, p ř í m o o d s t á l é, v d l o u h ý ř a p í k p o n e n á h l u z ú ž e n é, řapíky mnohem delší než u předešlé, na spodu s užšími a delšími třísněmi. S t v o l p ř í m ý, 4—6 k v ě t ý, a s 2 k r á t d e l š í l i s t ů v. Květy větší než u předešlé. Přezimuje krátkými, postranními výhonky.

V. 0·10—0·20 *m*. D. longifolia L. part.

♃ Červenec, srpen. Rašeliny, bařiny, pořídku. Na horním kraji velikého rybníka Kohlteichu u Slavonic, s D. rotundifolia a následující, leč pořídku, jen na jednom místě mezi 2 průhony rašelinné louky (Oborným pro Moravu objevena). V Slezsku: kolem Bělska s D. rotundifolia, leč řídčeji než tato (Kolbenheyer), v Rostropicích u Skočova (O. Žlik), u Rutky v Uhrách hojná.

1605 × 1606. D. rotundifolia × anglica Schiede. Listy klínovitě opakvejčité, vystoupavé neb odstálé, ostatně jako předešlé.
V. 0·08—0·20 *m*. D. obovata M. et K.

♃ Červenec, srpen. Mezi domnělými rodiči, velmi pořídku. Posud jen na horním kraji velkého Kohlteichu u Slavonic, Oborným pro území objevena. Dle Schlossera u Telče a Jindřichova; v novější době však zde nebyla nalezena.

110. Řád Tamariscineae Desv. Tamaryškovité.

516. Myricaria Desv. Tamaryšek.

Kalich 5dílný. Plátků 5. Tyčinek 10 do $^1/_2$ srostlých, do čišky vetknutých. Blizna přísedlá, hlavatá, skoro třílaločná. Tobolka 3bočně jehlancovitá, 3chlopná, mnohosemenná. Semena se stopkatým, pérovitým chmýřím.

1607. M. germanica Desv. (T. obecný.) Keř zcela lysý. Větve žlutozelené neb přináchovělé, přímé, prutovité, s větvičkami tenkými, hustě listnatými, hroznovitě větvitými. Listy střídavé, dužnaté, sivozelené, podlouhle čárkovité, po kraji blánovité, přísedlé, střechovitě se kryjící. Květy na konci větví a větviček v dlouze válcovitých, dosti směstnaných hroznech. Listeny po kraji blánovité, barevné, delši než stopky květní.
V. 1·00—2·00 *m*. Květy růžové. Tamarix germanica L.

♄ Červen, červenec. Křemenité břehy řek a potokův, v Beskydách porůznu, leč ne všude divoce. Přehojná u Jaseničky u sklenné huti blíže Vsetína (Bubela), u Val. Meziříčí a Bystřice (Schlosser), u Rožnova: koryto řeky Bečvy blíže pivováru velmi hojně (Červinka), a břehy Bečvy u „Bučisek" (Kolek), břehy Ostravice u Frýdlandu, u Krásné, Čeladné, Vlčovic a Rychaltic (Sapetza), při Ostravici od Hamer až k Frýdlandu (Welschky), u Místku (Gogela). V Slezsku: úpatí Lysé hory (Welschky), Frýdek: u Dobré na pravém břehu Moravky (Kotula), při Olšavě u Těšína, u Bogušovic, Skočova, Bělska a sice u Červeného dvora, u Jaworze, při Bělé u Kamienice (Kolbenheyer), u Frýštátu (Grabowski) a hojná při Visle u Ustroně (Kotschy).

111. Řád. Resedaceae DC. Rýtovité.

517. Reseda L. Rýt.

Plátky na nehtu rozšířené a korunkou opatřené, namnoze rozeklané, přední menší, méně rozeklané neb nedělené, s malou korunkou neb bez ní. Tobolka 3—4hranná, nahoře otevřená, s tolikýmiž nástěnnými semenicemi.

1608. R. lutea L. (R. žlutý, reseda žlutá.) Lodyha vystoupavá, většinou větvitá, lysá, řídčeji nahoře bradavkatě mrtnatá. Listy řapíkaté, nejdolejší klínovité, nedělené neb 2—3laločné, hoření jednoduché neb 1—2krát 3dílné, úkrojky podlouhle čárkovitými, po vřetenu listovém

sbíhající, na kraji vlnovité a bradavkami drsné. Hrozny nejprvé směstnané, kuželovité, potom prodloužené, listenaté. Listeny čárkovité, barevné. Stopky květní zdélí neb něco delší kalicha. Kalich 6dílný, s ušty čárkovitými, stálými. Plátků 6, tříklaných, se středním uštem zkráceným. Tobolka vejčitě podlouhlá, přímá, 3četná. Semena hladká.

V. 0·20—0·40 *m*. Květy žlutavé.

⨀ a ♃ Červen—září. Rumiště, u cest, trávníky, suché, výslunné kopce, suchá luka, v rovině a teplejší pahorkatině rozšířen, v střední a jižní části obecný, jinde porůzný. V brněnském kraji obecný: a ještě u Lomnice (Pluskal), Olešnice (Člupek), M. Třebové (Domas), Březové (Niessner), u Štěpánova, Letovic a Kochova, obecný ve Vyškovsku. — V Prostějovsku porůznu na rovině (Spitzner). Obecný ve Znojemsku (Oborny). V Olomoucku: u Olomouce (Vogl a prof. Tkaný), lomy u Hněvotína a odtud až k samé vesnici (Reissek). V uh. hradišťském kraji hojný: u Těšan (Palla), u Těšnovic (Zahradník), obecný u Kyjova, roztroušen u Bzence (Bubela), od Rohatce až k Strážnici a odtud až k Velké a Javořině. Ve východní části: travnaté břehy Rusavy u Holešova, valy Hradiska u Dobrotic (Červinka), roztroušen kolem Vsetína (Bubela). V Slezsku: u Frýdku a při Olšavě u Těšína (Kolbenheyer), Dombrava (Fiek), Karvín (Wetschky), Třenec (Uechtritz), návsí u Vielk. laky u Těšína (Fiek), při mostu a v štěrku Olšavy u Frýštátu (Kotula).

1609. R. luteola L. (R. barvířský.) Lodyha ztuha přímá neb nahoře přímo větvitá, hustě listnatá. Listy podlouhle kopinaté, hoření kopinaté, celokrajné, tupé, hrotité, na spodu obak s úzkým zoubkem, dolejší v řapík zúžené, hoření přísedlé. Listy 1leté rozetky často vlnité. Hrozny úzce válcovité, chvostovité, za plodu silně prodloužené. Stopky květní kratší kalicha 4dílného. Plátky 4, zadní jeden větší 5—7klaný, ostatní 2—3klané. Tobolka přikulatá, přímá, 3—4četná.

V. 0·30—1·00 *m*. Koruna žlutavá. Vnať hořká obsahuje žluté barvivo, luteolin zvané.

⨀ Červen—září. Pustá místa, meze, cesty, průhony, návsí, v střední a jižní části porůzný. V brněnském kraji: zde onde kolem Brna, u Nenovic, Chirlic, Měnína, Rajhradu, Židlochovic, Pouzdřan, Zaječí (Makowsky), u Březové (Niessner), u Brodku a Komárova, na náspech trati od Rajhradu až k Břeclavi porůzný (Reissek), kolem Hustopeče (Schierl), u Klobouk (Steiger), mezi Polavou a Nov. vsí (Uechtritz), u Bílovic blíž Podivína (Havelka), u Leskounské myslivny blíže Vedrovic (Oborny), Rebešovice, Nosislav, Blučina, Terezov, Čejč, Brumovice, Vistonice, hojný na Polavských kopcích. — V Prostějovsku: pouze na Hloučele a Romži blíže mostů na Kostelecké silnici (Spitzner). Ve Znojemsku: u Náměště (Roemer), Mikulova (Domas), Litobratřic (Zimmermann), mezi Křtěnicemi a Skalicí (Zavřel), na Hradišti u Znojma, u Citonic, Veskova, Milfrouna, Strachotic, Vrbovce, Hrušovan, Drnoholce, a odtud podél Dyje v nížinách, u Suchohrdlí a v Purkrábce (Oborny), roztroušen mezi Frelešdorfem a Šanovem, u Pardorfa a Perné (Ripper). V uh. hradišťském kraji: u Hovoran a Mutěnic (Uechtritz), u Velehradu, Tupes a Břestku (Schlögl), hojně na hřbitově v Bzenci, jinde pořídku (Bubela), u Buchlova (Dr. Karl), zřídka na Javořině (Holuby).

112. Řád. Cruciferae Juss. Křižaté.

Rody:

A) Angustiseptae DC. Šešule kolmo na přihrádku smáčknutá, s chlopněmi silně vypouklými, přihrádka v užším příčném průměru šešule, proto 2—vícekrát užší než největší šířka šešule. Šešulka namnoze krátká.

I. Thlapsideae DC. Šešulka 2pouzdrá, pouzdra 1—vícesemenná. Dělohy v semenu ploše na sobě ležící, kořínek k jich kraji po straně přiložený.

a) Květy bílé. Žlázky lůžkové 4, po jedné po každé straně kratších tyčinek.

1. Plátky dosti stejné. Nitky bez přívěskův. Šešulka vejčitá neb opakvejčitá, nahoře vykrojená, sploštělá. Chlopně člunkovité, křídlaté. Pouzdra 2—vícesemenná, řídčeji jen 1semenná. 518. *Thlapsi.*

2. Plátky velmi nestejné, vnějších květů paprskující. Nitky bez přívěskův. Šešulky okrouhle — až opakvejčité, nahoře vykrojené. Chlopně trochu křídlaté. Pouzdra 1semenná. * *Iberis.*

b) Květy žluté. Žlázky lůžkové 4, nestejně veliké.

3. Plátky stejné, s nehtem širokým, obak 1zubým. Nitky bez přívěskův. Šešule obak vykrojená, brýlovitá, sploštělá, pouzdra okrouhlá, štítovitá, kolkolem okřídlená, 1semenná. 519. *Biscutella.*

II. Lepidieae DC. Šešulky 2pouzdré, pouzdra 1—mnohosemenná. Dělohy ploché, na sebe položené, kořínek na hřbetě jedné z obou děloh ležící.

a) Šešulka nejprv 2pouzdrá, pak 1pouzdrá, 1—2semenná, nepukající.

1. Plátky stejné, žluté. Nitky bez přívěskův. Žlázek na lůžku 6. Šešulka čárkovitě klínovitá neb vejčitá, smáčknutá, na konci tupá, uťatá neb mělce vykrojená. Chlopně člunkovité, křídlaté. 520. *Isatis.*

b) Šešulka 2pouzdrá, nepukající neb ve dvě stále uzavřená, 1semenná pouzdra se rozpadávající.

2. Plátky velmi malé, bílé. Nitky bez přívěskův. Šešulky sploštělé, ledvinkovité, ve 2 uzavřená, 1semenná pouzdra se rozpadávající. Dělohy nad dolejškem přelomené. 521. *Coronopus.*

c) Šešulka 2pouzdrá. Pouzdra 1—mnohosemenná, 2chlopně pukající, semena propouštějící.

α) Pouzdra 1semenná.

3. Plátky bílé, řídčeji žluté neb žádné. Nitky bez přívěskův. Žlázky lůžkové 4, oddělené. Šešulka okrouhlá neb vejčitá, nahoře často vykrojená, sploštělá neb nadmutá. Chlopně kýlnaté, často křídlaté, s čnělkou krátkou tlustou neb bez ní. Semenice dole se rozšiřující a vyniklé. 522. *Lepidium.*

4. Lůžko celé žlázovitě odulé. Šešulka ze srdčitého dolejška v čnělku prodlouženou nitkovitou přišpičatělá. Chlopně trochu napuchlé, na hřbetě zoblené, bezkýlné. Semennice k dolejšku trochu rozšířená, ostatně jako 3. 523. *Cardaria.*

β) Pouzdra mnohosemenná.

5. Plátky bílé neb žádné. Žlázky lůžkové 4. Šešulka 3hranně klínovitá

neb podlouhlá, se stran smáčknutá. Chlopně člunkovité, na hřbetě kýlnaté, bezkřídlé. 524. *Capsella.*

B) Latiseptae DC. Šešule podle přihrádky smáčknutá neb oblá, s chlopněmi plochými neb polooblými, přihrádka v širokém příčném průměru šešulky.

III. Alyssineae Gren. et Godr. Dělohy ploché neb s podélnou rýhou. Kořínek ku krajům děloh přiložený.

a) Šešule se hřbetu chlopní ± ploše smáčknutá. Dělohy ploché.

α) Šešule na lůžku skoro přísedlá, okrouhlá, až kopinatá. Šňůry semenní z největší části prosté.

1. Plátky bílé, až do polou 2klané. Nitky niťovité bez přívěskův. Žlázky lůžkové malé, krátké. Šešule vejčitá až kopinatá. Chlopně s 1 slabým nervem. Semenice nitkovité, od krajů chlopňových zavřené. 525. *Draba.*

2. Plátky žluté, zřídka bílé. Nitky tyčinek všech aneb aspoň kratších s přívěsky zubovitými neb křídlovitými, neb žlázky lůžkové štětinovitě prodloužené. Šešulka okrouhlá neb vejčitá, čočkovitě smáčknutá, chlopní bezžilných. Semenice leží v žlábku vynikajícími kraji chlopní tvořeném. 526. *Alyssum.*

β) Šešule stopkatá. Šňůrky semenné do tenké přihrádky zarostlé.

3. Květy světle fialové neb bílé. Nitky bez zubův a křídel. Šešule vejčité, chlopně její ploché, bezžilné. Vnější lístky kališní zcela dole hrboulaté. Semena smáčknutá. 527. *Lunaria.*

b) Šešule kulatá hruškovitá neb oblá, 2chlopně pukající. Dělohy ploché.

1. Květy žluté. Postranní tyčinky obloukem vystoupající. Šešule oblá, čárkovitě válcovitá, nadmutě elliptická, až kulatá. Chlopně bezžilné neb zcela dole se slabou žilou. Semena málo smáčknutá, nepravidelně 2řadá. 528. *Roripa.*

2. Květy bílé. Tyčinky všecky rovné, přímé. Šešulky ellipsoidické, nadmuté. Chlopně bezžilné, ostatně jako předešlá. * 529. *Armoriaca.*

3. Květy bílé, žlázky lůžkové 4. Šešulka hruškovitá neb vejčitá, naduřelá, po krajích smáčknutá, 2pouzdrá, 2chlopní, chlopně náhle ve špičatý ku čnělce přirostlý ušet zakončené, 1žilné. Čnělka s jednou chlopní pospolu opadává. 530. *Camelina.*

c) Šešulka kulatá, vejčitá neb hruškovitá, nepukající.

1. Květy žluté. Šešulka kulatá, z mládí 2pouzdrá a 4vaječná, dospělá 1pouzdrá, 1semenná, nepukající. Čnělka tlustá, dole zaškrcená, trvalá. Chlopně se silnou střední žilou. Dělohy ploché. 531. *Neslia.*

2. Květy bílé. Šešulka kulatá, až vejčitá, v zobánkovitou čnělku zašpičatělá, 2pouzdrá, nepukající, pouzdra 1semenná. Dělohy ploché. 532. *Euclidium.*

3. Květy žluté. Šešulka přioblá, hruškovitá, téměř opaksrdčitá, v 4hrannou čnělku zašpičatělá, jíž původně 1pouzdrá, 1semenná, nahoře 2 ve stěně pouzdra povstalými a v plodu zvětšujícími se vzdušnými dutinami, které 2 prázdná hořejší pouzdra napodobují, dvouuzlinně napuchlá. Dělohy podél trochu žlábkovité. * *Myagrum.*

C) Siliquosae DC. Šešule čárkovitá neb čárkovitě kopinatá, zřídka podlouhlá, 2pouzdrá, 2chlopně pukající.

IV. Cheirantheae Gren et Godr. Dělohy ploché, nanejvýš na kraji v řasy složené. Kořínek ku krajům ploše na sobě ležících děloh přiložený.

a) Šešule čárkovitá neb čárkovitě kopinatá, smáčknutá, s chlopněmi plochými.

1. Květy žlutavobílé neb lilákové. Šešule čárkovitě kopinaté, ploché. Semena v každém pouzdru 1řadá. Dělohy trochu vyduté. Oddenek úhlatě dužnatý. 533. *Dentaria.*

2. Květy bílé neb růžové. Chlopně bez střední žíly, bezžilné neb na spodu slabě žilnaté, při uzrání zpružně ven se zakrucující. Semena 1řadá, smáčknutá. Blizna tupá neb vykrojená. Oddenek nikdy dužnatý. Dělohy ploché. 534. *Cardamine.*

3. Květy žlutavobílé. Šešule čárkovité, smáčknutě 4hranné. Chlopně 1žilné, po oddělení se neskrucující. Semena 2řadá, smáčknutá. Dělohy ploché. 535. *Turritis.*

4. Květy bílé neb nazelenale bílé, řídčeji narůžovělé. Šešule čárkovité, ploché. Chlopně s 1 střední žilou neb podél žilkaté, se neskrucující. Semena 1řadá, smáčknutá. 536. *Arabis.*

b) Šešule oblá neb příoble 4hranná, s chlopněmi vypouklými neb 2plochými, zaokrouhleně neb nadmutě válcovitá. Dělohy ploché s kořínkem na postranní stěně ležícím.

5. Květy žluté. Šešule příoble 4hranné. Chlopně s 1 ku konci se ztrácející střední žilou. Blizna tupá neb vykrojená. Semena přísmáčknutá, v každém pouzdru 1řadá. 537. *Barbarea.*

6. Květy bílé. Šešule čárkovitě válcovité, nadmuté, trochu smáčknuté. Chlopně bezžilné. Semena v každém pouzdru nepravidelně 2řadá. 538. *Nasturtium.*

c) Šešule čárkovitá, prodloužená. Semena v každém pouzdru 1řadá. Dělohy ploché, kořínek na hřbet jedné z obou na sobě ležících děloh položený.

α) Blizna ze 2 přímých, vejčitých, k sobě přiložených, vně plochých lupínků složená.

1. Květy značné, špinavě žluté neb světle fialové. Šešule čárkovité, příoblé neb příoble smáčknuté. Chlopně 1žilné. Vnější lístky kališní na dolejšku hrboulkaté. 539. *Hesperis.*

β) Blizna nedělená neb měkce 2laločně vykrojená.

* Šešule příoblá, se hřbetu neb se stran ploše smáčknutá.

2. Žlázky 2. Šešule čárkovitě 2krát širší než příhrádka, s chlopněmi člunkovitě vydutými, úzkými, na hřbetě zaoblenými, bezkýlnými, slabě 1žilnými. 540. *Stenophragma.*

3. Plátky dosti veliké až malé, žluté. Šešule válcovité, stejně tlusté, na dolejšku zaokrouhlené. Chlopně 3žilné. 541. *Sisymbrium.*

4. Květy malé, světle žluté. Šešule krátké, ku konci kuželovitě šídlovité, na dolejšku uťaté. Chlopně 3žilné. 542. *Chamaeplium.*

** Šešule 4hranná, s vypouklými semenicemi a chlopněmi silně kýlnatými.

5. Květy bílé. Šešule 4hranné, trochu zašpičatělé. Chlopně kromě silné, kýlovité střední žíly ještě s 2 slabými pobočními žilami. Blizna tupá. 543. *Alliaria.*

6. Plátky žluté, rozložené. Šešule čárkovité, 4hranné, chlopně toliko se silnou střední žilou. Přihrádka tenkoblanná. 544. *Erysimum.*

7. Plátky bělavé neb světle žluté, přímé. Šešule čárkovité, 4hranné. Chlopně vedle silné střední žíly se slabšími postranními žilami neb bez nich. Přihrádka trochu houbovitě ďubkovaná. 545. *Coringia.*

V. Brassiceae DC. Dělohy s hlubokým středním žlábkem, na sobě jezdící, kořínek do žlábku přijímající. Žlázky 4, oddělené. Šešule prodloužená, podél 2pouzdrá, nečlánkovaná, 2chlopně pukající.

a) Šešule smáčknutě přioblá neb 4hranná, nezřetelně zobanitá. Chlopně 1žilné. Semena vejčitá neb podlouhlá, trochu smáčknutá.

1. Plátky žluté, odkvětlé hnědé. Šešule dosti ploché, nezobanité Semena v každém pouzdru 2řadá. 546. *Diplotaxis.*

2. Plátky žluté. Šešule dosti přioblé, nezřetelně zobanité. Semena v každém pouzdru 1řadá. 547. *Erucastrum.*

b) Šešule naduřele přioblé až 4hranné, zřetelně zobanité. Semena v každém pouzdru 1řadá, kulatá.

3. Květy žluté. Šešule čárkovité neb podlouhlé, přioblé, v zoban ponenáhlu ztenčené. Chlopně s 1 slabší žilou. 548. *Brassica.*

4. Květy žluté. Šešule 4hranné, dlouze šídlovitě zakončité. Chlopně silnou střední žilou kýlnaté. 549. *Melanosinapis.*

5. Květy žluté. Šešule přioblé, se silným zobanem. Chlopně stejně 3- až 5žilné. 550. *Sinapis.*

D) Lomentaceae DC. Šešule neúplnými příčnými přihradkami neb zaškrceninami článkovaná, nepukavá neb v příčné články se rozpadávající.

VI. Raphaneae DC. Dělohy na sobě ležící, v žlábek složené, kořínek do žlábku přijímající.

1. Plátky světle žluté neb bílé, fialově žilnaté. Vnější lístky kališní na dolejšku vakovitě prohlubené. Šešule válcovitá, vícesemenná, mezi semeny ± zaškrcovaná neb neúplně napříč přihrádkovaná. 551. *Raphanus.*

2. Plátky žluté. Vnější lístky kališní na dolejšku trochu vakovité. Šešule 2členná, dolejší článek stopkovitý, s 1 visutým semenem neb prázdný, hořejší s 1 přímým semenem, kulatý neb vejčitý, v čnělku přišpičatělý. 552. *Rapistrum.*

3. Plátky bílé. Delší tyčinky na konci vidličnaté. Šešule 2členná, dolejší článek krátký, prázdný, hořejší kulatý, bez čnělky, se semenem na dlouhé, obloukem zdola vystupující šňůře zavěšeným. 553. *Crambe.*

518. Thlapsi L. em. Penízek.

A) Bylina 1letá, v čas květu bez rozetky čerstvých listův, s kořenem vřetenovitým. Čnělka kratičká, v hlubokém výkrojku šešulky ukrytá.

1610. T. arvense L. (P. rolní.) Lysý. Lodyha přímá, jednoduchá neb nahoře větevnatá. Listy přízemní podlouhle opakvejčité, v řapík zúžené, lodyžní ostrými, odstálými oušky střelovitě

přisedlé, vykrajovaně zubaté. Plátky malé. Šešulky veliké, ploché, okrouhle opakvejčité, se širokým, k dolejšku jen mírně zúženým křídlovitým okrajem, přímoodstálé. Pouzdra 5—7semenná. Semena se soustředními, kruhovitými, trochu vlnovitými žebry.

V. 0·15—0·40 *m.* Plátky bílé, prašníky žluté. Bylina zápachu česněkovitého.

⊙ Duben—podzim. Role, úhory, pustá místa, rumiště, od roviny až na předhoří obecný, 18. srpna r. 1884 u Švýcarny pod Pradědem.

1611. T. perfoliatum L. (P. prorostlý.) Lysý, nasivělý. Lodyha přímá neb vystoupavá, jednoduchá neb od dolejška dlouhovětevná Listy přízemní opakvejčité, řapíkaté, lodyžní vejčitě podlouhlé, velikými, okrouhlými oušky srdčitě objímavé, celokrajné neb oddáleně zoubkované. Šešulky opaksrdčité, vespod trochu vypouklé, s okrajem křídlovitým, zpředu širokým ku spodu klínovitě zúženým, rovnovážně odstálé. Pouzdra 2—4semenná. Plátky malé. Semena hladká.

V. 0·08—0·25 *m.* Plátky bílé, prašníky žluté. Šešulky nanejvýš s polovice tak dlouhé jak u předešlého.

⊙ Duben, květen. Role, úhory, meze, trávníky, výslunné a keřnaté pahorky, v nejteplejší pahorkatině střední a jižní části obecný, jinde porůzný. V střední a jižní části brněnského kraje obecný, na sever ještě u Tišnova a Lomnice (Pluskal). Ve znojemském kraji obecný (Oborny). Schází v kraji prostějovském, roste až na Vyškovsku u Drysic a Pustoměře (Spitzner). V uh. hradišťském kraji: kopec Barbořín u Kroměříže (Palla), u Uh. Hradiště (Schlögl), u Bzence pořídku, zde jen u cukrovaru (Bubela). V Olomoucku: u Olomouce (prof. Tkaný), u Berouna (Gans). Ve východní části: na Javořině (Holuby), kolem Nov. Jičína (Sapetza). V Slezsku: u Bobreku u Těšína (Wimmer), u Goleszowa (prof. B. Kotula).

B) Bylina vytrvalá, s velikou rozetkou čerstvých spodních listův. Čnělka dosti dlouhá, z výkrojku šešule velmi mělkého neb nepatrného daleko čnějící.

1612. T. alpestre L. (P. horní.) Lysý, sivozelený. Pníčky krátké, jednoduché neb trsnatě větevnaté. Lodyha přímá, jednoduchá, řidčeji slabě větvitá. Listy přitloustlé, nejcelejši neb slabě zubaté, přízemní opakvejčité až kopisťovité, tupé, lodyžní vejčité neb vejčitě podlouhlé, příšpičaté. malými oušky srdčitě střelovitě přisedlé, od lodyhy poodstálé. Hrozen květní dosti řídký, vejčitý, za plodu velmi prodloužený. Plátky as 2krát delší kalicha. Tyčinky zdélí neb něco kratší plátkův. Šešulka klínovitě podlouhlá, zpředu vykrojená neb uťatá, vespod silně vypouklá. Pouzdra 4—8semenná.

V. 0·10—0·30 *m.* Plátky bílé často trochu načervenalé, prašníky vypylené načernale modrofialové. T. coerulescens Presl Fl. čech.

♃ Duben, květen. Travnaté, trochu vlhké chlumy, kamenité a keřnaté úklony, světlé lesy, v západní a východní části místy rozšířen, jinde neroste neb velmi pořídku. V brněnskem kraji: u Blanska a Sv. Kateřiny (Thaler), Hutbusch u M. Třebové (Makowsky), na Strážné a Křižové hoře u M. Třebové v celých trsech (Czerny), u Ivančic (Schwoeder), Stráně u Letošůvky blíže Doln. Vladislavi. — Ve Znojemsku: kolem Mikulova (Domas), na kopcích mezi Jaroslavicemi a Hnanicemi (Schlosser), v celém údolí Dyje od Chrášťan dolů až k Milfrounu a Tasovicům hojný, též v údolí Jevišovského potoka a na návrších mezi těmito údolími se pnoucích (Oborny). V Jihlavsku: úklony v údolí Jihlavy, jako u Panského mlýna a na blízkém kopci, též u Malého bahna (Reichardt), na Jurdové Stráni a u Líští blíže Třebíče (Zavřel). Ve východní části: u Val. Meziříčí (Klanic), u Rožnova, hřebenem Domorackých hor, u Jeličné a na trávnících zahradních u Bludovic blíže Nov. Jičína (Sapetza), u Hranic (Zawadsky), na Strážnici u Stařiče (Gogela).

* Thlapsi montanum L. a Teesdalea nudicaulis L. s nízkou skoro bezlistou lodyhou, lyrovitě peřenoklanými, řídčeji nedělenými, opakvejčitými přízemními listy, čárkovitými až čárkovitě kopinatými listy lodyžnými, stopkami rovnovážně odstálými, zdélí tobolek a s krátkými čnělkami jsou pro území pochybny.

* Iberis L. Štěničník.

* **I. amara L.** (Š. hořký.) Lysý. Lodyha přímá, větvitá. Listy stejnoměrně po lodyze rozdělené, podlouhlé, ku spodu klínovitě zúžené, tupé, obak s 2—3 tupými zoubky. Hrozny hustě nahloučené, posléz volné. Květy bílé, řídčeji světle fialové. Šešulky okrouhlé, nahoře s 3hrannými, špičatými křídly. V. 0·08—0·20 *m.*

⊙ Červen—srpen. Původem z jižní Evropy, v zahradách nezřídka pěstován a odtud pomíjivě zdivočelý, jako 1869 u Brna (Oborny), 1882 na březích Bečvy u Vsetína (Bubela) a u Vrbna v Jeseníku (Bachmann).

519. Biscutella L. Dvojštítek.

1613. B. laevigata L. (D. obecný.) Lodyha vystoupavá neb přímá, málolistá, nahoře větevnatá a lysá, dole i s listy namnoze srstnatá. Listy přitlouстlé, přízemní podlouhlé neb podlouhle opakvejčité, na spodu klínovitě zúžené, namnoze úhlatě — až chobotnatě zubaté, řídčeji skoro celokrajné, hořejší lodyžní kopinaté až čárkovité, spodem zaokrouhleným přisedlé, slabě zubaté až celokrajné. Lístky kališní vejčitě podlouhlé, bezvaknaté. Šešulka nahoře i dole vykrojená, brýlovitá, lysá neb jemnými bradavkami draslavá (γ. scabra Koch). Čnélka zdélí šešulky. Oddenek krátkočlenný, trsnatě větvitý.
V. 0·15—0·25 *m.* Květy citronověžluté.

♃ Duben, květen. Skály, kamenitá místa, keřnaté a výslunné kopce, suchá luka, písčiny; v střední a jižní části porůzný, místy hojný. V brněnském kraji: u Rosic (Niessl), na vápenných skalách v údolí Punkvy u Blanska hojný, u Mikulova, Klentic a Polavy (Makowsky), roztroušen u Vistonic a Milovic, hojný v Suchém údolí u Ostrova, pořídku u Sloupa a Holštýnska. — Ve Znojemsku: na hadci kolem Mohelna a Hrotovic (Roemer), u Vranova, Hardeku, Devíti mlýnův,

Hnanic, Znojma, Nesechleba, Milfrouna, Tasovic a j. m. při Dyji nezřídka (Oborny). Ve východní části: na Kotouči u Štramberka (Sapetza), dle Kolka u Rožnova, dle Mükusche též u Bilovce v Opavsku. — Odr. scabra Koch řidčeji: Suché údolí u Ostrova. — Polavské kopce, údolí Dyje od Znojma až k Tasovicům mezi tvarem základním (Oborny).

520. Isatis L. Boryt.

1614. I. tinctoria L. (B. barvířský.) Lodyha ztuha přímá, nahoře stejnovrcholně latnatá a jako listy sivě ojíněná a lysá neb roztroušeně chlupatá, nejdoleji též hustě odstále chlupatá. Listy dolejší podlouhlé, řapíkaté, lodyžní hluboce střelovitým dolejškem přísedlé, podlouhle kopinaté, až kopinaté, namnoze celokrajné. Šešulky podlouhle klínovité, žlutavozelené, posléz zčernající, jich stopky trochu kratší, na konci ztlustlé, rovnovážně odstálé neb svislé. Oddenek přímo větvitý.

V. 0·30—1·00 *m.* Květy dosti malé, žluté.

♃ Květen, červen. Role, meze, hráze, hluboké cesty, u cest a drah, v střední a jižní části porůzný, jinde pořídku. V brněnském kraji: u Ivančic pěstován a zdivočelý (Schwoeder), u Kounic (Schlosser), stráň blíže Špidláku u Cejče (Schierl). Ve Znojemsku: u Mikulova (Domas), Vrbovec, Jaroslavice, hojný na náspech trati mezi Miroslaví, Fryšavou a Hrušovany (Oborny). V Jihlavsku jen u Panského a Koskova mlýna u Jihlavy (Pokorny). V ostatní části: zde onde u Uh. Hradiště (Schlögl), Maidenštýn, u Čejče, meze nad Star. Poddvorovem u Hodonína (Schierl) a zdivočelý u Nov. Jičína (Sapetza).

521. Coronopus Haller. Vraní noha.

1615. C. Ruellii All. (V. n. obecná.) Bylina lysá, přídužnatá, temnozelená. Lodyhy postranní, četné, rozvětvené, do kruhu rozprostřené a položené. Listy řapíkaté, peřenodílné, úkrojků čárkovitých neb klínovitě podlouhlých, celých neb zastřihovaných. Hrozny krátké, shloučené, protilistní, přísedlé. Květy kratičce stopkaté, skoro přísedlé. Plátky vejčité, velmi malé, málo delší než kalich. Šešulka ledvinkovitá, krátkou jehlancovitou čnělkou zakončená, síťovitě svraskalá, paprskovitými, přes okraj vybíhajícími žebry hřebenitě zubatá.

D. 0·05—0·20 *m.* Plátky bílé, nejdolejší květ zhusta na lodyze dolů pošoupnutý. Senebiera coronopus Poir., Cochlearia coron. L.

⊙ Červen—srpen. Vlhké, slatinné pastviny, místa krátkotravnatá, u cest, zdí; meze, příkopy, v nížinách střední a jižní části porůzná. V brněnském kraji: při Dyji od Nov. mlýna až k Příkludům hojná, u Nov. dvora blíže Nikolčic, též u Měnína, Telnice, Přízřenic a Bohonic (Makowsky)!, u Černovic (Tkany a Schur), na březích Svratky u Brna a hojná u Slavkova (Niessl), hojná kolem Strachotína, na rolích mezi Bilovicemi a Podivínem, na pokraji cest mezi Bilovicemi a Čejkovicemi (Uechtritz), u Rajhradu (Oborny), u Klobouk (Steiger) a Čejče (Wiesner), na Kobylském jezeře (Dr. Carl), u Modřic, Vistonic, Šakvic a Zaječí. — V Prostějovsku: u Kralic a při váze Čehovické u Bedihoště (Uličný). Ve Znojemsku: dříve na městském dřevišti u Znojma přehojná, proměnou místa toho

v sady zašla a nyní pořídku kolem Znojma, porůzná na vlhkých polích u Hrušovan (Oborny). V ostatní části: u Kroměříže a Hodonína (Reissek), u Bílan (Zahradník), zřídka v Ljeskovské dolině (Holuby).

522. Lepidium L. Řeřicha.

A) Listy lodyžní nedělené, srdčitě střelovitým spodem objímavé. Plátky bílé.

1616. L. campestre R. Brown. (Ř. polní.) Lodyha ztuha přímá, nahoře namnoze přímo latnato-větevnatá a jako listy a hrozny hustě šedopýřitá. Listy přízemní řapíkaté, podlouhle opakvejčité, někdy lyrovitě chobotnatě protisečné, lodyžní podlouhlé až vejčité, vykrajovaně až chobotnatě zubaté. Šešulky na stopkách málo delších rovnovážně odstálé, vejčité, na konci vykrojené, široce křídlaté, bradavkovitě tečkované, na dolejší straně vypouklé, na hořejší vyduté. Čnělka velmi krátká.

V. 0·15—0·40 *m.* Plátky malé, bílé. Thlapsi compestre L.

⊙ Červen, červenec. Suché kopce, meze, keřnaté úklony, role, suché trávníky, v štěrku pobřežním v celém území rozšířena, leč roztroušena. V brněnském kraji: v jižní části obecná (Makowsky), v severní části ještě u Kunštátu a Olešnice (Člupek), u Letovic (Niessl), Brown u Svitavy (Niessner), u Němčan, Slavkova, Maxdorfa, od Obřan až do Bílovic, u Julianova a jinde kolem Brna nezřídka (Oborny), u Ivančic (Schwoeder), kolem Čejče (Makowsky), vinice u Židenic, u Klajdovky; na Slatinské skále nalezl jsem 1883 jedince s 6 okoličnatě sestavenými hrozny, u Líšně, Horákova, Maloměřic, hojná u Medlánek, u Evanovic, Doubravníka, Dědkova, Bystrce, Žabovřesk, Nenovic, Telnice, Měnína, Střelic, Krumlova, na Leskouně u Vedrovic, u Star. Břeclavi a Břeclavi. — Hojná na rovině kolem Prostějova (Spitzner). Ve Znojemsku rozšířena: kolem Náměště (Roemer), u Litobratřic (Zimmermann), Purkrabka u Suchohrdlí, u Znojma, Sedlešovic, Kounic, Stracholic, Jaroslavic a j. (Oborny). V Jihlavsku: kolem Koskova mlýna u Jihlavy (Pokorny). V Olomoucku: při Bystřici u Bystrovan blíže Olomouce (Makowsky), u Roudna (Rieger) a Berouna (Gans), v štěrku Sazavy u Zábřeha (Panek), u Šumberka (Paul). V uh. hradišťském kraji: v bývalých lomech a v Oboře u Kroměříže (Palla), lomy u Těšňovic (Zahradník), hojná u Luhačovic a Uh. Hradiště (Schlögl), u Napajedel (Theimer) v Háji a j. u Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), v okresu val. meziříčském dosti hojná (Dr. Hanáček), u Velké, Javorníka a Uh. Brodu. — Ve východní části: u Tučap a Holešova (Červinka), u Rusavy (Sloboda), hojná kolem Vsetína (Bubela), u St. Jičína a Jasené (Ig. Pouč), u Rožnova (Kotek), u Ratiboře a Frenštátu. — U Hukvald (Jackl), u Fulneku (Sapetza), v údolí Ostravice mezi Frýdlandem a Místkem (Oborny), hojná v kamenci Ostravice u Místku (Gogela). V Slezsku porůzná: u Lipnických lomů a u 1. jezu pod Bělskem (Baier), na rolích kolem Vidnavy. — Kolem Sörgsdorfa, Bílého potoka a j. (Vierhapper), Opava, Kylešovice (Svěrák).

B) Hořejší listy lodyžní nedělené, hluboce srdčitě objímavým spodkem přisedlé, dolejší peřenodílné. Květy žluté.

* **L. perfoliatum L.** (Ř. prorostlá.) Lodyha přímá, nahoře odstále latnato-větvitá, i s hořejšími listy lysá, dole i s listy dolejšími

jemně pýřitá. Listy dolejší 1—2krát peřenodílné, úkrojků protisečných a uštů čárkovitých neb čárkovitě kopinatých přízemní řapíkaté, následující na spodu ouškaté méně dělené, hořejší hluboce srdčitě vejčité, celokrajné, objímavě přísedlé. Plátky malinké, kopisťovité. Šešulky kosníkově okrouhle vejčité, ku konci úzce okřídlené a ostře vykrojené, hladké, na stopkách přímo odstálých, málo delších. Čnělka krátká.

V. 0·20—0·35 *m.* Plátky citronově žluté. Listy šťavnatě lesklé, podobné listům od Bupleurum rotundifolium.

⊙ Květen, červen. Meze, cesty, pustá místa, náspy trati, původu cizího a k nám snad 1866 uherskými povozy zavlečena. Nejhojněji kolem Brna a 1867 i v Brně a sice na místech, kde v minulém roce cizí povozy stály, jako kolem protestantského kostela (Oborny), hojněji na vojenském cvičišti (Makowsky), u Komárova (Cížek), u Zastávky a při silnici do Bosonoh (Niessl)!, u Ivančic (Schwoeder), v Písárkách, 1884 u Troubska, u Rosic. — Ve Znojemsku: 1872 na mezích na Pelcberku u Milfrouna (Richter) a na náspech trati u Citonic (Oborny), při Bečvě u Lásek přehojná (Bubela).

C) Listy lodyžní zúženým dolejškem přísedlé, dolejší řapíkaté, všecky až na nejhořejší peřenodílné. Květy bílé neb bělavé.

1617. L. ruderale L. (Ř. ranní.) Lodyha přímá neb vystoupavá, větvitá a jako listy jemnými chloupky škrablavá, kalně zelená. Listy dolejší 1—2krát peřenodílné, s ušty čárkovitými, tupými, nejhořejší nejcelejší čárkovité. Plátky velmi malé, namnoze žádné. Tyčinky 2. Šešulky okrouhle vejčité, zpředu sotva křídlaté a vykrojené, draslavé, na stopkách málo delších, přímo odstálých. Blizna přísedlá.

V. 0·20—0·30 *m.* Plátky žlutavobílé. Bylina nepříjemně páchnoucí.

⊙ neb ⊙ Květen—podzim. Pustá i vzdělaná místa, návsí, cesty, zdi, hráze, v rovině a teplejší pahorkatině obecná, jinde pořídku. Kolem Jihlavy pořídku (Pokorny), též u Velk. Meziříčí. — U Rožnova (Kotek), nádraží u Místku (Gogela), u Šumberka teprvé v novější době zavlečena a sice při trati k Zábřehu (Paul), zavlečena u Těšína a Oder (Kotula), u Kylešovic (Svěrák).

* **L. sativum L.** (Ř. setá, zahradní.) Lodyha přímá a jako listy lysá a sivě ojíněná. Listy dolejší řapíkaté, nepravidelně 1—2krát peřenoklané, prostřední jednoduše peřenodílné, úkrojků často zastřihovaných a uštů čárkovitě kopinatých, špičatých, nejhořejší nedělené neb 3klané. Plátky velmi malé, kopisťovité, bílé. Tyčinek 6. Šešulky okrouhle vejčité, široce okřídlené, zpředu vykrojené, přímé, k ose hroznově přitisklé. Čnělka kratičká. V. 0·25—0·50 *m.*

⊙ Červen, červenec. Původem z východu, u nás v zahradách, zřídka na polích setá a též na krátko zdivočelá. Na Žlutém kopci u Brna (Tkany), kolem Mikulova (Makowsky), jednotlivě při Dyji u Lednice (Schierl), u Lapáčův

a u mlýnské strouhy u Vsetína (Bubela), v zahradě u pivováru u St. Jičína, Vyzovic (Jg. Pouč), kolem Vidnavy 1872.

D) Listy všecky nedělené, celokrajné neb pilované, na spodu v řapík sbíhavé.

1618. L. latifolium L. (Ř. širolistá.) Lodyha přímá, větvitá, lysá. Listy tuhé, nedělené, jak lodyha lysé, neb dolejší roztroušeně chlupaté, hořejší vejčitě kopinaté, zúženým spodkem přísedlé neb velmi krátce řapíkaté, celokrajné neb vroubkovaně pilovité, přízemní vejčité neb přísrdčité, dlouze řapíkaté. Hrozny hojnokvěté, v objemné latě. Plátky opakvejčité. Šešulky okrouhlé, slabě vykrojené, na hřbetě chlopní kýlnaté, roztroušeně chlupaté. Čnělka krátká. Bylina vytrvalá s oddenkem vícehlavým.

V. 0·40—0·80 *m.* Plátky bílé.

♃ Červen, červenec. Pustá, slaná místa, průhony, velmi pořídku. Posud jen u vesnického potoka u Bošovic blíže Klobouk (Steiger), zde též v jedné zahradě (Schierl).

523. Cardaria Desv. Vesnovka.

1619. C. draba Desv. (V. obecná.) Lodyha přímá, jednoduchá neb nahoře chocholičnatě větvitá a jako listy jednoduchými chloupky šedopýřitá. Listy vykrajovaně neb nestejně zubaté, přízemní vejčitě podlouhlé, v řapík zúžené, lodyžní podlouhlé, hořejší vejčité, střelovitým dolejškem objímavé. Hrozny krátké, husté. Plátky vejčitě okrouhlé. Šešulky na příč širší, na stopkách dlouhých šikmo neb rovnovážně odstálých.

V. 0·30—1·50 *m.* Plátky bílé. Zápach nepříjemný. Lepidium draba L. Cochlearia draba L.

♃ Květen, červen. Meze, u cest a silnic, úhory, rumiště, v střední a jižní části obecná. V brněnském kraji ještě u Žerovníka, Boskovic a Vratíkova. — V Prostějovsku roztroušena (Spitzner), neroste u Šumberka a teprvé na nádraží u Bludova (Paul), při silnici od Zábřeha do Hoštýna (Panek), na Javořině (Holuby), kolem Vsetína velmi pořídku, zde na jednom místě při cestě k Láskám (Bubela), u Rožnova (Kotek), též u Nov. Jičína, zde při cestě k Bludovicům (Sapetza). Poblíž Zmijového lesíka u Bělska (Baier), zavlečena na nádraží u Těšína, dříve u Ogrodzony (Kotula), pořídku u Krňova (R. a M.), Březová u Opavy a u Kobylé ve Vidnavsku (Mükusch), jinde kolem Vidnavy neroste (Vierhapper).

524. Capsella Vent. Kokoška.

1680. C. bursa pastoris Mönch. (Pastuší tobolka.) Lodyha přímá neb vystoupavá, jednoduchá neb od dolejška dlouze větevnatá, dole chlupy rozvětvenými a delšími jednoduchými škrablavá neb dosti lysá. Listy přízemní v rozetce, podlouhlé, buď nedělené, skoro celokrajné až chobotnatě zubaté (*α.* integrifolia Opiz), neb i s dolejšími lodyžnými peřenoklané až peřenodílné, často kracovité, s ušty 3hrannými neb

podlouhlými, celokrajnými a střihaně zubatými (β. pinnatifida Čelak.), lodyžní střelovitým dolejškem objímavě přísedlé, kopinaté. Plátky malé, bílé neb v tyčinky, těchto pak 10, přeměněné (γ. apetala Opiz). Šešulky 3hranně opaksrdčité, na stopkách rovnovážně odstálých.

V. 0·10—0·50 *m.* Hrozny plodní prodloužené. Thlapsi bursa pastoris L.

♃ Únor—listopad. Úhory, cesty, kraje rolí a lesův, rumiště, při domech, od roviny až na předhoří k 750 m. obecná.

* C. rubella Reut. nalezl jednou Roemer v továrním dvoře u Náměště, od té doby nikdy více se zde neobjevila.

525. Draba L. Osívka.

1621. D. nemorosa L. (O. hajní.) Lodyha přímá, jednoduchá neb od dolejška dlouze větvitá, listnatá, na spodu huňatá, nahoře namnoze zcela lysá. Listy přízemní vejčitě podlouhlé, lodyžni široce vejčité, se zaokrouhleným dolejškem přísedlé, hrubě zubaté a obak srstnaté. Hrozny prodloužené, za plodu delší než krátká lodyha. Plátky velmi malé. Šešulky vejčitě podlouhlé, až podlouhlé, pýřité, zřídka lysé, dolejší na stopkách až 3krát delších, rovnovážně odstálé, pouzdra 16semenná.

V. 0·15—0·30 *m.* Květy žlutavé. Semena malá. D. nemoralis Ehrh.

⊙ Květen, červen. Háje, písčité pláně, kraje lesní, suchá luka, křoviště, velmi pořídku. Posud jen v Hodonínském lese a na trávnících před lesem a na louce před panským dvorem, zde hojná (Makowsky a Oborny).

1622. D. verna L. (O. jarní.) Lodyhy přímé neb vystoupavé bezlisté, namnoze četné z rozetky přízemních listův, roztroušeně srstnaté neb též lysé. Listy chlupy nejvíce vidličnatými mrtnaté, široce kopinaté, řapíkovitě zúžené, nejcelejší neb oddáleně zubaté. Hrozen posléz řídký, prodloužený, často hned nad dolejškem lodyhy počínající, stopky plodní prodloužené, přímo odstálé, několikrát delší než lysá šešulka. Plátky do polou 2klané. Šešulka podlouhlá až kopinatá, as 4krát delší než širší (α. vulgaris), neb okrouhlá až okrouhle vejčitá, nemnoho delší než široká (β. rotunda Neil.).

V. 0·03—0·15 *m.* Plátky bílé. Kalich vně vidličnatými chlupy mrtnatý. Erophila verna E. Meyer.

⊙ Březen—květen. Pastviny, úhory, meze, u cest, suché pahorky, od roviny až na nižší předhoří obecná, β) řidší.

526. Alyssum L. Tařice.

A) Eualyssum Neil. Plátky žluté neb žlutavé, zpředu zaokrouhlené neb mělce vykrojené. Pouzdra šešulky 2semenná.

a) Bylina jednoletá. Plátky žlutavé.

1623. A. calycinum L. (T. bledá.) Lodyha přímá, neb vystoupavá, na dolejšku v čas květu bezlistá, jednoduchá neb od dolejška větevnatá a jako celá bylina a rub listů velikými, přitisklými, hvězdovými chlupy drsná a šedá. Listy přitloustlé, nejcelejší, dolejší opakvejčité, v řapík zúžené, hořejší čárkovitě klínovité neb kopinaté. Hrozen konečný, poslez prodloužený. Kalich na plodu zůstávající, chlupatý. Nitky bez křídel a přívěskův. Šešulka okrouhlá, na konci vykrojená, hvězdovitými chlupy pýřitá. Čnělka mnohem kratší než šešulka. Kořen tenký, vřetenovitý, ozimě jednoletý.

V. 0·10—0·25 *m.* Květy malé, zprvu světle žluté, potom bílé.

⊙ Duben—červen. Písečná a hlinitá role, úhory, meze, suché trávníky, stráně, u cest, rumiště. V střední a jižní části obecná, v studenější pahorkatině pořídku. Kolem Prostějova (Spitzner), kolem Jihlavy pořídku (Pokorny), kolem Třebíče (Zavřel), kolem Dačic a pořídku u Slavonic, zde na M. Serratu u Cizkrajova (Oborny). V štěrku Bystřice u Olomouce (Makowsky), u Zábřeha (Panek), u Ludomíra (Slavíček), u Šumberka (Paul), u Roudna a Berouna (Rieger a Gans). Ve východní části: hojná u Kroměříže (Palla), na Javořině (Holuby), hojná u Holešova, Tučap a Dobrotic (Červinka), u Rusavy (Sloboda), porůzná a ojedinělá kolem Vsetína (Bubela), u Jasené (Ig. Pouč), kolem Nov. Jičína (Sapetza), při Ostravici u Místku (Gogela). V Slezsku: v Těšínsku (Kolbenheyer), lomy u Lipnika a u Bernartic (Baier), kolem Vidnavy (Vierhapper).

Do tohoto oddělení patří též pro Moravu pochybná: A. minimum Willd., jejíž kratší tyčinky jsou křídlaté. U Jaroslavic (Schlosser) nebyla v novější době nalezena; a na kopci Sv. Rocha u Uh. Hradiště (Schlögl) bezpochyby jen na krátko se vyskytla.

b) Byliny vytrvalé, s pníčky dřevnatými, vyháňějícími četné kvetoucí lodyhy a svazečky listův.

1624. A. montanum L. (T. chlumní.) Lodyhy 2leté, na dolejšku listy loňskými hladce opadavšími nahé, namnoze jednoduché a jako celá bylina a zvláště rub listů velikými, přitisklými, hvězdovitými chlupy hustě šedochlupaté. Listy nejcelejší husté, nejdolejší vždy menší, nikoliv v rozetce, dolejší opakvejčité, v řapík zúžené, hořejší čárkovitě klínovité neb kopinaté. Hrozen jednotlivý, konečný, poslez prodloužený. Kalich po odkvětu opadávající. Nitky delší uvnitř po straně s křídlovitým, v zoubek se končícím krajem, kratší uvnitř na spodu s čárkovitým, 2zubým jazýčkovitým přívěskem. Šešulka okrouhlá neb vejčitá, na konci slabě vykrojená, hvězdovými chlupy mrtnatá. Čnělka o málo kratší šešulky. Pníčky přízemní nešupinaté.

V. 0·10—0·20 *m.* Květy prostředně veliké, zlatožluté.

♃ Květen, červen. Suché a keřnaté kopce, skály, místa písčitá a kamenitá, v střední a jižní části porůzná. V brněnském kraji: kopce u Sokolnic (Ma-

kowsky), u Čebína (Pluskal), u Hrubčic a Ivančic (Oborny), u Němčan blíže Slavkova (Niessl), u Oujezda (Reissek), u Polavy a Krumlova (Oborny), zde hojná, jako v údolí Rokytné u Mariánské studénky. — U Podivína (Schlosser), Mal. Hostihrádky, Šaratice, Dubňany, Budkovice. — Ve Znojemsku: na hadci u Náměště a u Mohelna (Roemer), Mikulov, Božice, Bohunice, Milfroun, Tasovice, Znojmo, Hradiště a m. j. místa (Oborny). V uh. hradištském kraji: mezi Hodonínem a Šardicemi (Schlosser a Makowsky), Sv. Florianek u Bzence (Kotek).

1625. A. saxatile L. (T. skalní.) P n í č k y přízemní starými zbytky listů š u p i n a t é, přímé neb vystoupavé lodyhy a svazečky listů ženoucí. L i s t y m ě k k é, p ř í z e m n í v e l i k é, četné, v r o z e t c e, podlouhlé, v ř a p í k z ú ž e n é, vykrajované neb oddáleně zubaté, l o d y ž n í mnohem menší, o d d á l e n é, spodkem zúženým přísedlé a j a k o c e l á b y l i n a m ě k c e š e d o p l s t n a t é. H r o z n y t é ž z a p l o d u k r á t k é, na konci lodyhy namnoze latovitě sestavené. Kalichy opadávající. Nitky všecky u v n i t ř n a d o l e j š k u s e z o u b k o v i t o u n a p u c h l i n o u. Š e š u l k y okrouhlé neb vejčité, n e v y k r o j e n é, l y s é, na stopkách odstálých. Čnělky krátké.

V. 0·20—0·30 *m.* Květy prostřední velikosti, zlatožluté.

♃ Duben, květen. Příkré skalní úklony, štěrbiny skalní, na vápně, žule a rule porůzná. Polavské a Mikulovské kopce, Býčí skála u Adamova, v údolí Punkvy blíže Macechy (Makowsky), Suché údolí a j. m. u Ostrova, Klentice. — V údolí Jihlavy od Kozlova až k Hrotovicům, v údolí Hradnice u Znojma, hojná na skalách v údolí Dyje, zde od Znojma nahoru až k hradu „Rakous“ v Doln. Rakousích (Oborny), skály u Koněšínského mlýna při zřícenině „Kozlov“ blíže Třebíče (Zavřel), u Želetavy (Schlosser), Popovice u Uh. Hradiště (Schlögl); na Radhošti, odkud ji Schlosser uvádí, jsem rostlinu tu marně hledal.

c) B e r t e r o a DC. Plátky bílé, hluboce 2klané. Pouzdra šešule s 6—více semeny.

1626. A. incanum L. (T. šedivá, šedivka.) L o d y h a přímá, jednoduchá neb větvitá a j a k o l i s t y h v ě z d o v i t ý m i c h l u p y š e d á. L i s t y po krajích brvité, k o p i n a t é, š p i č a t é, c e l o k r a j n é neb vykrajované, dolejší v řapík klínovitě zúžené, hořejší přísedlé. Hrozny posléz prodloužené, se stopkami přímými. Kalich opadavý. P l á t k y 2krát větší než kalich. Š e š u l k y e l l i p t i c k é, nevykrojené, k o s e h r o z n u přitisklé, h v ě z d o v i t ě c h l u p a t é. Č n ě l k a z d é l í a ž p o l o v i c š e š u l k y.

V. 0·20—0·45 *m.* Plátky bílé. Farsetia incana R. Br., Berteroa incana DC.

⊙ Červen—září. Pustá místa, úhory, meze, cesty, kraje lesův, písečné kopce, skály, v střední a jižní části obecná, jinde porůzná. U Bohuňova blíž M. Třebové (Niessner). U Prostějova (Spitzner). V česko-moravském pohoří: obecná kolem Jihlavy (Pokorny), u Nov. vsi směrem k Svratce (Havelka), kolem Nov. říše, Ratkova, Černic, Dačic, Telče, Urbanova, Velk. Meziříčí, Uhřinova, Mostiště, Pernštýna, Doubravníka, Bystřice n. P., a Nov. Jimramova, jinde pořídku. V Olomoucku a sev. Moravě: u Olomouce (Vogl), u Šternberka. — U Roudna a Be-

rouna (Rieger a Gans), řidčeji u Zábřeha (Panek). V uh. hradišťském kraji obecná, a ještě na Javořině a u Suché Lozy. — Ve východní části: hojná u Holešova (Červinka), kraje cest u Dobrotic (Sloboda), na Syrochovu u Liptálu pořídku (Bubela), u Rožnova (Kolek), mezi Vlčím hradem a Straníkem u St. Jičína (Ig. Ponč), ojediněle u Žiliny, hojněji při cestě od Příluk do Jasenic, velmi hojná na Zámecké hoře a na Hiršberku u Fulneku (Sapetza). V Slezsku: pobřeží Moravky u St. Města blíž Frýdku (Gogela), náspy trati u Bělska a role u Bystré (Baier), u Neibrovy kaple blíž Vidnavy (Vierhapper). strniště u Vlčic (Latzel).

527. Lunaria L. Měsíčnice.

1627. L. rediviva L. (M. lesní.) Lodyha přímá, silná, nahoře větvitá a jako listy roztroušeně mrtnatá neb olysající. Listy řapíkaté, dolejší skoro střičné, hořejší střídavé, z hluboce a široce srdčitého dolejška vejčité, zakončité, nestejně hrotitě zubaté. Hrozny volné, chocholíkovité. Šešulka veliká, ellipticky kopinatá, špičatá, na stopkách o $^1/_3$ kratších, převislá. Semena okrouhle ledvinkovitá.
V. 0·60—1·20 *m.* Květy značné, světle fialové, vonné.

♃ Květen—červenec. Stinné horní lesy, žleby, u potoků lesních, v horských polohách a předhoří rozšířena. V brněnském kraji: Sloupské — a Suché údolí blíže Blanska (Makowsky), u Macechy, v Josefském údolí a u Eviny jeskyně (Theimer), severní úklon Polavských kopců (Schlosser a Makowsky), Holštýnsko, Letovice, „Měšťanky" u Kochova. — Ve Znojemsku: Švýcarské údolí u Vranova, pořídku (Oborny). V česko-moravském pohoří: skály u Panského mlýna u Jihlavy hojně (Pokorny). u Nov. města, Peperek a jinde u Žďáru, v pohoří Žákovy hory, u Vršan a Cikhaje. — V sev. Moravě a Jeseníku: ve výše ležících údolích Jeseníka nezřídka, jako na úklonech Červeného vrchu u Winkelsdorfu, u Annaberku, v údolí horní Tisé, nad Teplicemi až k Frant. myslivně roztroušena (Oborny)!, ve Velk. kotlině (Gr. Fl. a Oborny)!, Janovice, Rymařov, Podělský potok u Jamrtic, Velk. Štolová. — V uh. hradišťském kraji: Javorník, Filipov, Nov. Lhota, Javořina, Straní. — Ve východní části: v Háji u Kojetína (Ig. Ponč), porůzná v lesích u Rusavy (Sloboda). u Vsetína, na Chotárech a Cábu (Bubela), les u Poličné (Klanic), na Radhošti (Oborny), u Trojanovic a na Kičeře u Frenštátu. — Na Smrku u Čeladné, na Javorníku a na Kotouči u Štramberka (Sapetza), Městský les u Lipníka (Burghauser). V Slezsku: u 3. jezu u Těšína a u Mohelnice (Zlik), na Lysé hoře a Kamienické výšině (Kolbenheyer), na Tulu (Wimmer), Kamerálná Ligotka (Hetschko), u Jaworze, v údolí Ludovičině, Gór. a Dol. Olszyny, Bystrá. Straczonka, Hanslik a Kozy u Bělska (Baier), u Karlovské studénky (Niessl)!. Leiterberk a roztroušena ve žlebech Jeseníka (Oborny), Friedberk (Gr. Fl.)!

528. Roripa Bess. Rukev.

A) Plátky toliko zdéli kalicha, bledožluté.

1628. R. palustris Bess. (R. bahenní.) Lodyha přímá neb vystoupavá, namnoze od spodu větevnatá, tak jako listy lysá neb jen poskrovnu pýřitá. Listy lyrovitě chobotnato-peřenodílné, hořejší peřenoklané, úkrojky podlouhlé neb vejčité, nestejně hluboce vroubkované neb střihaně zubaté, přízemní řapíkaté, lodyžní ouškatým spodem přisedlé. Květy v hroznech. Šešule podlouhle

elliptické, asi 3krát delší než širší, naduřené, asi zdélí stopky. Čnělka kratičká.

V. 0·20—0·80 *m*. Plátky malinké, bledožluté, opadavé. Sisymbrium palus. Pollich, Nasturtium terestre R. Br. N. palust. DC.

⊙ neb ♃ Červen, červenec. Příkopy, břehy, mokré písčiny, místa zaplavovaná, od roviny až na předhoří hojná.

1629 × 1628. R. silvestris × palustris. (W. et Gr.) Lodyha vystoupavá, silně větvitá, větví přímých. Listy dosti husté, peřenoklané neb peřenodílné, úkrojky úzce kopinaté, zubaté až stříhané. Hrozny hojnokvěté. Plátky bledožluté, delší kalicha. Šešulky často žádné, čárkovitě podlouhlé, nahoře širší, as 4krát delší než širší, mnohem kratší než jich stopky. Čnělky překrátké. V. 0·20—0·40 *m*. Nasturtium silvestre × palustre W. et Gr.

⊙ — ♃ Květen, červen. Mezi domnělými rodiči, velmi pořídku, posud jen v několika jedincích v údolí Dyje u Znojma (Oborny).

B) Plátky skoro 2krát delší než kalich, bledožluté.

a) Šešule čárkovité.

1629. R. silvestris Bess. (R polní.) Lodyha přímá neb vystoupavá, řidčeji položená a pak kořenující, dole namnoze jemně pýřitá aneb jen nahoře lysá. Listy řapíkaté neb hořejší přísedlé, všecky peřenodílné, na dolejšku neouškaté neb s malými oušky, úkrojky podlouhlé neb kopinaté, hluboce zubaté neb peřenoklané, na hořejších listech čárkovité, celokrajné. Hrozny brzy husté, brzy volné. Plátky 2krát delší kalicha. Šešule čárkovitě válcovité, více než 4krát delší než širší, asi zdélí stopky. Čnělka překrátká.

V. 0·20—0·50 *m*. Plátky zlatožluté. Čnělka někdy schází (Nastur. astyloides Knaf). Sisymbrium silvestre L., Nastur. silvestre R. Br.

♃ Červen—září. Vlhká luka, písčiny, břehy, příkopy, u cest, polní meze, v rovině a pahorkatině obecná, v předhoří až do 500 *m* řidší.

b) Šešule podlouhle elliptické neb elliptické, 2—3krát delší než širší. Čnělka dlouhá.

1630. R. barbaroides Celak. (R. barborkovitá.) Lodyha přímá neb vystoupavá, celistvá, pevná, nahoře silně větvitá. Listy trochu lesklé, žlutozelené, na rubu zvláště na nervech trochu draslavé, peřenoklané neb jako dolejší lyrovitě peřenodílné, hořejší klínovitě podlouhlé, na spodu ± hluboce zastříhané, na dolejšku namnoze bez oušek, úkrojky podlouhlé až kopinaté, hrubě a chudě-zubaté. Hrozny hojnokvěté. Šešule podlouhle elliptické, as 3krát delší než širší, na stopkách 2krát delších. Čnělka více než $1/3$ šešulky.

V. 0·20—0·60 *m.* Plátky zlatožluté, 2krát delší kalicha. Nasturt. barb. Tausch., N. anceps Aut.

♃ Červen, červenec. Příkopy, břehy, pramenitá místa, pořídku. Kolem Břeclavi a Star. Břeclavi. — V jednom příkopu při cestě od Frauenholcu u Tasovic k Našeticům s R. austriaca (Oborny), břehy Jihlavy před Panským mlýnem u Jihlavy s R. silvestris (Reichardt). Bylina z lučního příkopu u Našetic jest N. astylon Rch. podobná a od sedmihradské byliny nedostatkem oušek a šešulemi as 6 mm. dl., 2 mm. š., tvar šešulí R. amphibia Bess majícími rozdílná (Oborny).

1631. R. amphibia Bess. (R. obojživelná.) Lodyha obyčejně dutá, dolejškem se plazící a kořenující. Listy podlouhlé, hořejší též kopinaté, ku spodu zúžené, ostře a vroubkovaně zubaté, dolejší často hřebenitě peřenoklané, s úkrojky kopinatými neb čárkovitě kopinatými, ve vodě niťovitými, dole zřídka ouškatými. Šešule ellipsoidické, 2—3krát delší než širší, na stopkách 2—3krát delších, rovnovážně odstálých. Čnělky as s $^1/_3$ šešulky.

V. 0·45—1·00 *m.* Květy zlatožluté, 2krát větší kalicha. Sisymbrium amph. L., Nasturtium amphibium R. Br. Listy buď nedělené *α.* indivisa DC, neb dolejší hřebenitě peřenoklané, hořejší nedělené *β.* variifolia DC.

♃ Květen—červenec. Vlhká poříčí, mokřady, příkopy, namnoze v odrůdě *α.* porůzná. V brněnském kraji: v jižní části hojná, na sever od Brna řidčeji (Makowsky), Rajský lesík u Černovic a v bařinách při dráze jižně od Brna dosti hojná, jako u Rajhradu a Černovic, u Červeného mlýna blíže Kartouz (Oborny), Račice (Spitzner), při Ponavce nad Lužánkami u Brna *α.* i *β.* (Dr. Hanáček), Obřany, Nenovice a odtud až ku Vranovicům, Telnice, Měnín, Slavkov, Vyškov, hojná v krajině břeclavské. — V Prostějovsku: u Bedihoště (Spitzner). Ve Znojemsku: u Plenkovického rybníka a v nížinách při dolní Dyji; neroste kolem Znojma; (Oborny), mezi Frelešdorfem a Hrušovany, při Jevišovském potoku, zde tvar se širokými a skoro celokrajnými listy (Ripper). V Jihlavsku: u Rancířovského rybníka a v údolí Jihlavy kolem Jihlavy (Pokorny), při Jihlavě u Třebíče (Zavřel). V Olomoucku: u Olomouce (Vogl), u Hluboček a Litovle (Spitzner), u Zábřeha (Panek). V uh. hradišťském kraji: hojná u Kroměříže (Palla), při Moravě u Moravičan (Theimer), u Uh. Hradiště (Schlögl), bařiny a příkopy kolem Písku, Uh. Ostroha a Veselí (Bubela), u Velké blíž Hranic (Ripper). Porůznu na březích Olešné u Místku (Gogela). V Slezsku: v Těšínsku obecná (Kolbenheyer), u Opavy (Svěrák), v nížinách při Vidně a Nisé kolem Vidnavy (Vierhapper).

c) Šešulka kulatá, zdélí čnělky, na stopce asi 6krát delší, nitkovité.

1632. R. austriaca Bess, (R. rakouská.) Lodyha přímá, silná, dřevnatá, dutá, nahoře větevnatá. Listy nedělené, 2krát drobně zoubkované neb vroubkovaně zubaté, podlouhlé, hořejší kopinaté, nejdolejší v široký řapík zúžené, prostřední a hořejší hluboce srdčitým ouškatým spo-

dem přisedlé. Šešulky malé, kulaté. Čnělka zdéli šešulky.

V. 0·30—0·80 *m*. Květy zlatožluté. Nast. austriacum Crantz, Camelina austriaca Pers.

♃ Červen, červenec. Příkopy, břehy, luka, meze, v střední a jižní části porůzná. Od Rajhradu až k Břeclavi roztroušena, kolem Mikulova a Břeclavi obecná (Makowsky), u Rosic (Roemer), na Kobylském jezeře (Tkany), luka mezi Blučinou a Opatovicemi, břehy Dyje u Nov. mlýna (Schierl), háje u Lednice (Uechtritz), od Břeclavi až k uherské hranici, Lanštorf, Star. Břeclav, Landžhot, Selce, Poštorna, Nov. ves. — Pelcberk u Milfrouna a sice při cestě od Frauenholce k Našeticům a u Našetic, hojná u Hnanic směrem k Devíti mlýnům a u Derflic (Oborny), břehy u Uh. Hradiště (Theimer), zavlečena u Kostelce blíž Prostějova (Spitzner), dle Červinky též v příkopech u Dobrotic a Prusenovic; dle Gogely v okolí Holešova.

* 529. Armoriaca Fl. Wett. Křen.

* **A. rusticana Fl. Wett.** (K. polní.) Lodyha přímá, nahoře latnatá. Listy přízemní velmi veliké, řapíkaté, srdčitě neb vejčitě podlouhlé, vroubkovaně pilovité, dolejší lodyžní peřenoklané neb peřenodílné a jako ostatní přisedlé, hořejší podlouhlé neb kopinaté, nestejně vroubkované, nejhořejší čárkovité, skoro celokrajné. Šešulky okrouhlovejčité, naduřelé, na stopkách přímo odstálých, niťovitých. Čnělka kratičká, s bliznou hlavatou. Kořen a podzemní výběžkovité větve kořenové tlusté, dužnaté.

V. 0·50—1·25 *m*. Květy dosti veliké, bílé. Cochlearia arm. L., Nasturt. arm. Fries.

♃ Květen—červenec. Původem z východní Evropy, sází se u nás častěji na polích a zahradách a zdivočuje někdy na poříčích, podle potokův a na mezích. Zdivočelý u Černovic (Ripper), u Ivančic (Schwoeder), na lukách u Krumlova (Zimmermann), hojný kolem Mušova, Strachotína a při dolní Dyji (Makowsky), u Geršpic, Přízřenic, Jundorfa, v Písárkách, u Střelic, Vyškova. — U bedihošťského nádraží, u Otonic, Určic a Snihotic v Prostějovsku (Spitzner). V Liliendorfu, řidčeji kolem Znojma (Oborny), u Frelešdorfa (Ripper). Zde onde kolem Jihlavy (Pokorny), u Dačic a Slavonic (Oborny). V příkopech u Olomouce (Makowsky), zdivočelý u Hluchova a Kojetína (Spitzner), při potoku u Šumberka (Paul), v travnatých zahradách ve vesnicích Jeseníka (Oborny), u Bukovic a Něm. Bohdíkova. — Na mnohých místech u Kroměříže zdomácnělý (Palla), u Luhačovic (Schlögl), u Prusenovic (Červinka), nezřídka na mezích kolem Vsetína (Bubela). u Místku (Gogela). V Slezsku: zdivočelý u Star. Bělska, Jaworze, Bernartic, Čechovic a na březích Bialky (Baier), Štěbořice, Žimrovice, (Svěrák), u Oder, Mal. Heřmanic, Opavy, Tomašova, Gräfenberka, Vidnavy a j. m.

530. Camelina Crantz. Lnice.

1633. C. microcarpa Andrz. (L. maloplodá.) Lodyha přímá jednoduchá neb nahoře málo větvitá a jako na krajích brvité listy chlupy větvitými i jednoduchými srstnatá. Listy oddáleně neb vykrajovaně zoubkaté, podlouhle kopinaté, až kopinaté, do-

lejškem střelovitým objímavé, Šešulky oddálené, opakvejčité, k dolejšku zúžené, s okrajem širokým, příostřeným, zpředu zaokrouhleným neb i do čnělky trochu příšpičatělým, na plochách vypouklé, záhy ztvrdlé, skořápkaté, 2 až 3krát delší než čnělka, na stopkách přímo odstálých. Semena tříhranně vejčitá, jemně zrnkovaně tečkovaná, tmavě červenohnědá. Kořen vřetenovitý.

V. 0·30—0·50 *m*. Květy malé, bledožluté. C. silvestris Wallr., C sativa Aut.

⊙ Květen, červen. Role, meze, pustá místa, zdi, hráze, v celém území hojná, v předhoří řidší; ještě u Místku (Gogela).

b) **C. sativa Fr.** (L. setá.) Lodyha i listy chlupy roztroušenými, krátkými, přitisklými, namnoze hvězdovitými příškrablavé. Květy tmavěji žluté, větší. Hrozen plodonosný méně prodloužený. Šešulky naduřelé, hruškovité, záhy ztvrdlé, z předu zaokrouhlené, s krajem silně smáčknutým, leč úzkým, 3—4krát delší než čnělka. Stopky přímo odstálé, Semena 2krát větší, 3hranně válcovitá, jemně zrnkovaně tečkovaná, světlohnědá.

⊙ Květen—červenec. Na rolích zde onde, leč pořídku pěstovaná a někdy zdivočelá neb zavlečená; jako kolem Prostějova, Kostelce a Čech (Spitzner), u Vidnavy (Vierhapper).

1634. C. foetida Fr. (L. smrdutá.) Lodyha přímá a jako listy roztroušenými chlupy přídraslavá, až skoro lysá. Listy vykrajovaně neb oddáleně drobně zoubkované, podlouhle kopinaté, střelovitým spodem přísedlé. Šešulky napuchlé, kulaté neb obvejčitě hruškovité, zpředu uťaté neb vykrojené, s úzkým smáčknutým okrajem, dlouho tenkoblanné, posléze ztvrdnoucí, 4—5krát delší než čnělka. Stopky dlouhé, namnoze rovnovážně odstálé neb i sehnuté. Semena zrnitě tečkovaná, hnědá, dvojtvarná, buď 3hranná, s kořínkem uprostřed dělohy, neb ploše okrouhle vejčitá, s kořínkem při kraji dělohy.

V. 0·40—0·80 *m*. Květy světle žluté. Listy světle zelené. *β*) dentata Pers. Listy i s lodyhou více chlupaté, listy dolejší chobotnatě zubaté, až chobotnatě protisečné.

⊙ Červen, červenec. Mezi lnem v krajinách hornatých až na předhoří; v krajinách, kde len se nepěstuje, jen zřídka a nestále. U Mostkova a Protivanova (Spitzner), u Moštěnic blíže Kyjova. — U Baldovce blíže Prostějova (Spitzner). V česko-moravském pohoří: u Jihlavy (Pokorny), u Bolíkova, Star. Hobzí, Slavonic a na j. m. (Oborny), Michov u Nov. města, u Žďáru a Rožinky (Havelka), u Vídně, Věchnova, Studnice. — Mezi lnem v mor. části Jeseníka, namnoze v typickém tvaru (Oborny), jako u Nov. vsi blíže Velk. Losina. — Ve východní části: v okolí Tučap (Červinka), u Vsetína (Bubela), V Slezsku: u Tě-

šína (Wimmer), Mnichi, Błogotice, Szczyrk u Bělska (Kolbenheyer), kolem Vidnavy (Vierhapper). β) hojná mezi Rajcem a Šloupem (Makowsky), u Letovic (Niessl), u Protivanova (Spitzner), u Kunštátu a Olešnice (Člupek), u Doubravníka. — U Mostkovic u Prostějova, zde celkem dosti pořídku, ač tu len se pěstuje (Spitzner). Ve Znojemsku: u Budkova, Náměště, Čížova a Bítova (Oborny). V česko-moravském pohoří: u Dačic a Slavonic (Oborny), u Telče, hojná u Ořechova a Uhřinova, u Doln. Bobrové, Pikarce, Moravce, Nov. města, Lhotky a Žďáru. — V údolích Jeseníka: u Rejhartic a Velk. Losína.

531. Neslia Desv. Řepinka.

1635. N. paniculata Desv. (Ř. latnatá) Lodyha přímá, nahoře namnoze latnatě větvitá a jako listy vidličnatými chlupy ± škrablavá. Listy podlouhlé až kopinaté, oddáleně zoubkované, až celokrajné, střelovitým dolejškem přísedlé, nejdolejší v řapík zúžené. Hrozen posléz prodloužený. Šešulky malé, kulaté, síťkovaně ďubkované, na tenoučkých odstálých vícekrát delších stopkách, čnělka as zdélí šešulky.

V. 0·15—0·50 *m.* Květy malé, žloutkově žluté. Myagrum pan. L., Rapistrum pan. Gärt., Vogelia pan. Horn.

⊙ Květen, červen. Mezi obilím, lnem, u cest, na pustých místech, od roviny až na předhoří rozšířena.

532. Euclidium R. Br. Rukevník.

1636. E. syriacum R. Br. (R. zobánkovitý.) Lodyha vystoupavá neb přímá, rozkladitě větvitá a jako listy vidličnatými chlupy ± draslavá a šedá. Listy řapíkaté, podlouhle kopinaté, špičaté, v úzký řapík zúžené, celokrajné neb oddáleně zoubkaté. Květy velmi malé. Šešulky kulaté, až vejčité, v zobánkovitou čnělku zakončité, mrtnaté, na krátké stopce přímé. Kořen vřetenovitý.

V. 0·10—0·25 *m.* Plátky bílé, nepatrné, sotva znatelné. Anastatica syriaca L.. Bunias syriaca Gärtn.

⊙ Květen. Trávníky, meze, kraje cest, pustá místa, v střední a jižní části porůzný. Mezi Telnicí a Sokolnicemi, při pravém břehu Svratky, na cestách u Uherčic (Makowsky), u Měnína, Pavlovic a ještě u Brna (Oborny), u Blučiny, Podolí a Nosislavi (Niessl), u pohodnice a hřbitova u Hustopeče (Schierl)!, při cestách mezi Hustopečí a Nikolčicemi (Rzehak), u Klobouk (Steiger)!, mezi Čejčem, Kobylím a Bořeticemi a u Kobylí velmi hojný, zde J. N. Bayerem 1850 pro území objeven. U Morkůvek a Krumvíře.

* Myagrum Tourn. Povázka.

*** M. perfoliatum L.** (P. prorostlá.) Lodyha přímá, nahoře namnoze větvitá a jak listy lysá a sivě ojíněná. Listy podlouhlé neb podlouhle kopinaté, přízemní v rozetce řapíkaté, chobotnaté neb zubaté, lodyžní střelovitým spodem přísedlé, zoubkaté neb celokrajné. Stopky květní za plodu nahoře ztlustlé, duté. Šešulky hruškovité, dole válcovité, nahoře v 4hrannou čnělku zašpičatělé, se stran trochu smáčknuté,

nad plodným pouzdrem zdánlivě s 2 vedle sebe ležícími prázdnými pouzdry.

V. 0·30—0·60 *m.* Plátky malé, žluté.

⊙ Květen, červen. Mezi obilím, úhory, velmi pořídku a nestále. Pole u Kroměříže, zde hojná (Janka 1866), rostlina tato zde bezpochyby zašla, poněvadž Palla ji zde již nenašel.

533. Dentaria L. Kyčelnice.

A) Listy třičetné.

1637. D. enneaphylla R. Br. (K. devítilistá.) Lodyha až blízko pod hrozen nahá, tamže obyčejně s přeslenem 3listým. Listy řapíkaté, trojené, lístky podlouhle — až vejčitě kopinaté, krátce řapíkaté neb skoro přísedlé, nestejně hrubě pilovité, postranní na dolejšku nestejnostranné. Hrozen chudokvětý, řídký. Květy dosti veliké, převislé. Tyčinky z koruny vyčnívající. Šešule kopinaté, přímo odstálé. Čnělka 3krát kratší než šešule. Oddenek plazivý, dlouhočlenný, dužnatý, skoro stejně tlustý, válcovitý, šupiny a listy vyvinující.

V. 0·20—0·45 *m.* Květy žlutavo-bílé. Cardamine enneaphylla R. Br.

♃ Duben, květen. Vlhké, stinné lesy, žleby, hornaté stráně, v pahorkatině a předhoří rozšířena. V brněnském kraji: v Písárkách, u Veveří, v údolí Svitavy a ve postranních údolích od Adamova až k Blansku, u Sloupa a odtud až k Boskovicům, od Letovic až k M. Třebové (Makowsky), u Křtin a Ostrovačic (Niessl), na Netichové u Lomnice (Pluskal), ve „Vraním hnízdě" u Brodku blíže Nezamyslic a u sklárny za Protivanovem (Spitzner), Hornberk u Svitavy (Niessner), u Ivančic (Schwoeder), Kozí žleb u Obřan a odtud až k Ochozi, Kanice, Vranov, Ostrov, Holštýnsko, Lažánky, Herotice, les nad Žernůvkou u Vohančic, Tišnov, Doubravník, Bystrc, Holedná u Jundrova, Kohoutovice, Střelice, Vomice, Tečice, Obora u Slavkova, Luleč, Velk. Pavlovice. — Ve Znojemsku: Náměšť a Senohrady (Roemer), Lančov, Hardek, údolí Dyje mezi Hardekem a Nov. Hrádkem (Oborny). V Jihlavsku: na Špieberku u Jihlavy (Reichardt), lesy u Heraltic a ve Vilímovickém lese u Třebíče (Zavřel), v Zátokách za Nov. vsí (Havelka), Žákova hora (Kovář). V sev. Moravě: v lesích za Ospilovem a u Zkamenělého zámku u Milkova (Slavíček), u Střelné (Burghauser), Měšťanský les u Šumberka (Oborny), údolí Bučinské u Zábřeha (Pánek), Radersberk u Wiesenberka (Bittner), u Rymařova (Schierl), a roztroušena v údolích Jeseníka (Oborny), Klessengrunt na Klads. Sněžníku (Weberbauer). V uh. hradišťském kraji: Brdo u Kroměříže (Zahradník), listnaté lesy u Mikovic (Schlögl), hřebenem Javořiny a hojně na Lopeníku (Holuby). Ve východní části: u Všeminy, v Háji u Kojetína a les Zavrať u Prlova (Ig. Pouč), les na Říčce blíže Tučap (Červinka), Holý vrch a j. m. u Rusavy (Sloboda), u Hošťálkova a v lese „Hluboký" u Vsetína (Bubela), hojná kolem Halenkova (Úlchla), Ostrá hora u Vsetína, v údolí Červinkově, Rybníčky, Cáb. — Porůzná u Val. Meziříčí (Klanic), Kamenárky u Rožnova, na Javorníku, Kičeře a j. m. u Frenštátu. — U Domoracu rozšířena, u Nov. Jičína, zde u Čertova mlýna s 5četnými listy (Sapetza), Městský les u Lipníka (Burghauser). V Slezsku: Kameralná Ligotka: na Suchém a Krzywém, u Nýdku na Filipce s D. bulbifera (Kotula), Machova Góra u Ustroně a na Tulu

(Wimmer), Ostrý, Kohyněc a u Koňské (Kolbenheyer), na Mal. Čantorym (Fiek), horské hřbety mezi Podulou a Kotarzem (Kotschy), lesy kolem Reivízu a na Leiterberku (Gr. Fl.), v lesích vyššího Jeseníka od Praděda až k Hockšáru (Vierhapper).

1638. D. glandulosa W. et Kit. (K. žláznatá.) Lodyha přímá až blízko pod hrozen nahá, zde s přeslenem 3četných listův. Lístky velmi krátce řapíkaté, podlouhle kopinaté, nestejně hrubě i střihaně pilovité, lysé a někdy jak lodyha roztroušeně chlupaté, řapík při spodu obak se žlázkou. Hrozen 2—5květý. Květy přímé. Plátky 2krát delší tyčinek. Šešule kopinaté, v čnělku ponenáhlu zúžené. Oddenek plazivý, prodloužený, dužnatý, šupiny a lupeny vyvinující.

V. 0·15—0·25 *m*. Plátky nachové. Cardamine gland. Čelak.

♃ Duben. Stinné humusové lesy jen ve východní části: v Strážnici u Kojetína (Ign. Pouč), hojná v lesích kolem Vsetína (Bubela), též v lese Bečevny (Životský jun.), rozšířena u Valaš. Meziříčí (Klanic), za Rožnovem ve vyšších Beskydách směrem k Těšínsku na více místech (Reissek), na Radhošti, na Smrku u Čeladné a v lesích Domorackých (Sapetza), u Rožnova a Frenštátu. — U Hukvald (Jakl), u Hranic (Vogl), úklony Ondřejníku u Frýdlandu (Oborny), v roklinách na Štaudli u Místku dosti hojná (Gogela). V Slezsku: lesy na Lysé hoře (Makowsky), na Velk. Ostrym nad Koszarzyskem (Schube), u Těšína při 3. jezu a u Blogotic (Kolbenheyer a Fiek), u Bělska kolem Bystré obecná, na Grabině (Kolbenheyer), v horách Bělských hojná (Baier), Mnichi (Kotschy), na Čantorym (Fiek), u Polomy a v údolí Lomné (W. Fl.), hojná na Baranii a Stazówce (Uechtritz), u Ustroně (Milde).

B) Dolejší listy zpeřené, hořejší jednoduché, kopinaté.

1639. D. bulbifera L. (K. cibulkonosná, zubová bylina.) Lysá. Lodyha přímá až do polou nahá, výše listnatá. Listy střídavé, řapíkaté, v úžlabích s pupeny načernalými, rozmnožovacími, dolejší 2—3jařmě peřenosečné, následující 3četné, nejhořejší jednoduché; lístky kopinaté až podlouhlé, nestejně vroubkovaně pilovité. Hrozen krátký ko nečný. Květy přímé. Tyčinky asi do polou plátkův. Šešule kopinaté, v dlouhou čnělku zúžené, odstálé. Oddenek skoro stejně tlustý, válcovitý, dužnatý, plazivý, četnými, tlustými šupinami jako zubatý, lupeny a lodyhy vyvinující.

V. 0·40—0·60 *m*. Květy dosti veliké, růžově fialové, řídčeji skoro bílé. Cardamine bulbifera R. Br.

♃ Duben, květen. Vlhké, stinné lesy, výslunné a keřnaté straně, v pahorkatině, zvláště studenější a v předhoří rozšířena. V brněnském kraji: v údolí Josefském u Adamova, Nov. Hrad, kolem Blanska, u Sloupa, na Babím lomě u Vranova (Makowsky), u Křtin, Tišnova, Tečic a Vomic (Oborny), na Netichové u Lomnice (Pluskal), u Abstorfa a na Hornbergu u Svitavy (Niessner), u Ostrovačic směrem k Veveří (Niessl), u Ivančic (Schwoeder), les u Polehradic (Schierl), u Babic, Mal. Bukoviny, Holštýnska, Boskovic, Doubravníka, Střelic, Pavlovic. — V Prostějovsku: ve Žbanovském, Krkavčím, Repešském

žlebu, na Kuteřově a na Brněnce roztroušena (Spitzner). — Ve Znojemsku: na Vlčím kopci u Náměště (Roemer), zřícenina Chrášťan, u Bítova, Jevišovic, Bojanovic, v lesích na Mlýnském vrchu mezi Liliendorfem a Čížovém, u Hardeku, Vranova a na Kozí stezce u Lukova (Oborny). V českomoravském pohoří: zde onde kolem Jihlavy, jako na Vys. Kamenu (Reichardt), v lese u Heraltic blíže Třebíce (Zavřel), na Žákově hoře a v sousedních horách, u Vršau a Cikhaje. V sev. Moravě: u Milkova, Ospilova a Nectavy (Slavíček), u Střelné (Burghauser), údolí Bučinské u Zábřeha (Panek), u Koldštýna směrem ke Kleinovým hutím (Uechtritz). V uh. hradišťském kraji: nezřídka v listnatých lesích u Mikovic (Schlögl), na dolním kraji lesa Plechovec u Bzence, velmi pořídku (Bubela), hojná na Javořině a Lopeníku (Holuby). Ve východní části: v okolí Tučap (Červinka), u Rusavy (Sloboda), Hošťálkov v lese Hluboký u Vsetína (Bubela), u Všeminy, Chrastešova a v lese Závrati u Prlova (Ig. Pouč), hojná kolem Halenkova (Ulehla), při cestě od Rusavy k Hošťálkovu, jako u Tří kamenův a na Holém vrchu, Ostrá hora u Vsetína, Cáb, Javorníky, Velk. Karlovice, Vysoká, Salajské hájemství, Star. Hamry, Úvěz, Kamenárky a j. m. v Rožnovsku, Frenštát. — Na Radhošti (Spitzner a Sapetza), Kněhyni, Javorníku a na Smrku u Čeladné, v Domoráckých lesích (Sapetza), Městský les u Lipníka (Burghauser), u Podštátu (Reissek), na Palkovských hůrkách blíže Místku pořídku (Gogela). — V Slezsku: Čantory a Bílá Visla u Ustroně (Milde a Kotschy), na Tulu a Machově góře (Wimmer), Kozubová (Ascherson), na Ostrym, Kobyňci, u Koňské a v městském lese u Bystré u Bělska (Kolbenheyer) a i jinde v okolí Bělska hojná (Baier), na Stočku v. horním údolí Radwanów u Jablunkova (Schube), u Mal. Moravy, při Bílé Opavě, na Leierberku, Šafberku a j. m. u Karlovské studénky. — Jakož vůbec mezi 500—1100 m. v Jeseníku nezřídka (Fiek), na Leiterberku, Hockšáru a ve Velk. Kotlině a j. (Gr. Fl.), u Zuckmantlu (Grabowski), na Pradědu, hřebenem Hirschbadu, u Rejvízu, v rovině u Vidnavy až do hor (Vierhapper).

534. Cardamine L. Řeřišnice.

A) Cardaminoides Čelak. Oddenek dlouhočlenný, plazivý, dílem listy, dílem šupiny vyhánějící. Šešule kopinatá, s tlustými, širokými semenicemi. Šňůry semenní nejdoleji rozšířené.

1640. **C. trifolia L.** (R. třílistá.) L o d y h a v y s t o u p a v á, b e z l i s t á neb s 1—2 malými, 2—3sečnými neb nedělenými listeny. L i s t y přízemní, dlouze ř a p í k a t é, 3 č e t n é, l í s t k y k o s n i k o v ě o k r o u h l é, krátce řapíkaté, útle brvité. Plátky 2—3krát delší než kalich. Š e š u l e k o p i n a t é, v č n ě l k u m í r n ě d l o u h o u z a k o n č i t é, o d s t á l é. Blizna zšíří čnělky.
V. 0·10—0·15. Plátky bílé.

♃ Květen, červen. Stinné, humusové lesy horské, kraje lesních potokův, v západní části a v Beskydách porůzná. Pěšnický a Panáčkův les u Jihlavy (Pokorny), lesy u Růžené v okresu dačickém 1881 (Oborny), hojněji na Pomersdorfské hoře u hradu Rakous v Doln. Rakousích blízko hranice moravské (Krenberger), les u Heraltic směrem k Předínu blíže jedné chýše (Zavřel), dle Schlossera též u Svitavy a Mor. Třebové, kdež však v novější době nalezena nebyla. Les na Klessengruntu na Kladsk. Sněžníku, již v Prusku (Weberbauer); Racza hola v Beskydách haličských (Rehmann).

B) Eucardamine Čelak. Oddenek přímovětvitý nebo plazivý, toliko lupeny vyvinující. Šešule čárkovitá. Šnůra semenní tenká, niťovitá, nerozšířena.

a) Semena nekřídlatá. Přízemní listy všecky, jakož i lodyžní zpeřené; lístky listů přízemních k dolejšku řapíkovitě zúžené, neb též déle řapíkaté.

α) Bylina vytrvalá. Plátky opakvejčité, prostřední 2—3krát delší kalicha, s čepelí rovnovážně odstálou.

1641. C. amara L. (Ř. hořká.) Lodyha přímá neb vystoupavá, namnoze celistvá, tupě 5hranná, neojíněná. Listy skoro lysé neb velmi roztroušeně chlupaté, 2—8jařmé, na dolejšku v rozetku nesměstnané, řapíky na spodu neúškaté. Lístky veliké, kratičce řapíkaté, řídčeji přisedlé, chobotnatě hrotnato-zubaté, na dolejších listech okrouhle vejčité, na hořejších vejčitě podlouhlé, až podlouhlé, tupé. Plátky veliké, bílé, na nehtu nerozšířené, 3krát, řídčeji 2krát delší kalicha. Tyčinky a čnělky málo kratší plátkův, prašníky fialové. Šešule v dlouhou čnělku šidlovitě zakončené, přímo odstálé. Blizna malá, tečkovitá. Oddenek vyhání listnaté výběžky.
V. 0·20—0·45 *m.*

♃ Květen, červen, v horách i v červenci. Bařiny, pramenitá místa, břehy potokův a řek, příkopy, od roviny až na přehoří hojná, někdy i v horách. — U nás ve 2 tvarech:

a) **typica Uechtritz.** Bylina lysá neb lodyha i s listy roztroušeně chlupatá (*β*. hirta W. et Gr.) Listy oddálené, nelesklé, 2—4jařmé, nejdolejší lístky často střídavé. Hrozen plodonosný volný, nejhořejší květy mladými šešulemi nepřerostlé.

V celém území, zvláště v předhoří hojná. V okolí Brna: v Rajském lesíku (Makowsky!), u Kartouz, Obřan, Bílovic, Ochoze, Jundrova, v Písárkách, u Kohoutovic, Žebětína atd.

b) **Opizii Presl** sp. Lodyha silnější a tučnější, namnoze dutá, hustěji listnatá. Listy četné, sblížené, tmavozelené, 5—8jařmé, lístky menší, sblížené, namnoze střičné, ku konci listu znenáhla menší, nejdolejší pár obyčejně velmi malý, na spodu řapíka. Květy a šešule nahloučené, nejhořejší květy mladými šešulemi přerostlé neb dosažené. Lodyha, řapíky, stopky květní a někdy i šešule hustě a krátce srstnaté *α*) hirsuta Čelak. Bylina lysá, lodyha velmi silná, tlustá *β*) glabra Uechtr.

α) Klads. Sněžník (Čelakovský), Sálviz (Spitzner), stráň Černého příkopu, úklony Fuhrmannštýnu, Studénková hole, pod Švýcarnou. — Na Pradědu, kolem Volských chlévů (W. a Gr.), kolem pramenův Opavy (Stein), na úklonech směrem ku Karlovské studénce (Uechtritz sen.), Petrštýn (W. a Gr.), Křemenný příkop. Kriech (Uechtritz), ve Velk. Kotlině (Grabowski), Tři studně (Bittner). *β*) ve Velk. kotlině (Bachmann), na Salvízu u Landeku (Seidel).

1642. C. pratensis L. (Ř. luční, žabí květ.) Lodyha přímá, oblá, dutá, sivě ojíněná. Listy krátce mrtnaté, 4—mnohojařmé, přízemní v rozetce, s lístky okrouhlými, úhlatě zubatými neb vykrajovanými, řapíkatými, kloubem se oddělujícími, lodyžní s řapíkem neouškatým. Plátky dosti veliké, lilákové, řídčeji bílé, na nehtu zhusta s jednostranným zoubkovitým rozšířením. Tyčinky a čnělka $^1/_2$—$^2/_3$ tak dlouhé jak plátky. Prašníky žluté. Šešule čárkovité, s krátkou, přitloustlou čnělkou a hlavatou bliznou, přímo odstálé. Oddenek krátkočlenný, bez výběžků.

V. 0·15—0·30 *m*.

♃ Duben—červen, v horách i v srpnu. Vlhká a bařinná luka, kraje potoků, břehy, příkopy, hojná až obecná, od roviny až na nejvyšší pohoří; jako na Petrštýnu, ve Velk. kotlině, pod Ovčírnou, ve Sviňském příkopu, u Jelení studénky atd. U nás v odrůdách:

β) paludosa Knaf. sp. Rostlina silnější, až 0·50 m. v. Lístky listů lodyžných zřetelně řapíkaté, namnoze celokrajné, vejčitě podlouhlé až podlouhle kopinaté. Plátky veliké, namnoze bílé. Bylina C. amara poněkud podobná.

γ) Hayneana Welwitsch. sp. Bylina nižší, mnoholodyžná. Listy lodyžní četné, obyčejně 7—10, lístky menší, velmi sblížené, celokrajné. Plátky menší, namnoze bílé. Bylina C. Mathioli podobná.

δ) rotundata Form. Listy přízemní s lístky skoro okrouhlými, na dolejšku ledvinkovitě vykrojenými. Bylina štíhlejší a slabší.

β) Pořídku. U Soběšic a Malostovic. — Na Slatině u Krumlova (Zimmermann), u Hlubokých Mašůvek a v Popickém žlebu u Znojma (Oborny), u Napajedel (Theimer), u Uhers. Hradiště (Schlögl), u Wiesenberka (Oborny), u Mal. Moravy. *γ*) Dosti porůzná. U Znojma a v nížinách při Dyji od Hevlína dolů nezřídka (Oborny), u Břeclavi. — Kolem Kroměříže (Úlehla), luka na Doubravě u Bzence (Bubela). *δ*) Na zaplavených suchých místech, porůzná. U Žabovřesk, Kuřími, Rychtářova a j.

β) Rostlina 1—2letá. Plátky úzce klínovité, až čárkovité, přímé, malé, někdy i žádné.

1643. C. hirsuta L. (Ř. srstnatá.) Lodyha přímá neb vystoupavá, hranatě rýhovaná, na dolejšku s rozetkou čerstvých přízemních listův, dosti lysá, až srstnatá. Listy 2—5jařmé, roztroušeně srstnaté, lístky dolejších listů řapíkaté, okrouhlé, úhlatě zubaté neb vykrajované, hořejších podlouhlé, až čárkovitě klínovité; řapíky na dolejšku bez úšek. Plátky bílé, malé, přímé. Šešule čárkovité, krátce zakončité, namnoze přímé.

a) multicaulis Hoppe spec. Oddenek obyčejně více lodyh ženoucí. Lodyhy dosti lysé. Listy lodyžní krátké, od sebe

odstálé, nekryjící se, 3—4jařmé, lístky dolejších listů širší, vykrajované, prostředních a hořejších dosti malé a celokrajné. Tyčinky obyčejně 4. Šešule na přímých stopkách přímé, hořejší nad květy daleko sahající.

V. 0·10—0·30 *m*. C. hirsuta Link et Aut.; C. hirsuta L. β) silvatica Gaud v Mak. květ. brněn. kr.

⊙ a ⊙ Duben, květen. Stinná a vlhká lesní místa, též na vápně, pořídku. Kolem Adamova (Theimer a Oborny), u Babic a v údolí Punkvy u Blanska (Theimer), Rejvíz ve Slezsku (Richter), Josefské údolí, les u Klepačova a u Blanska. Ve východní části: u Jasené a Všeminy (Pouč).

b) **silvatica Link** sp. Lodyhy namnoze jednotlivé neb málo četné, srstnaté. Listy 4—6jařmé, na lodyze veliké, vespolek částečně se kryjící, též hořejší s lístky dosti velikými a širokými, dolejší s lístky zřetelněji zubatými. Plátky malé, bílé. Tyčinek 6. Šešule na odstálých stopkách přímé, kratší než při a), tudíž květů nemnoho přesahující.

V. 0·08—0·20 *m*. C. hirsuta L. v. campestris Fr.

⊙ a ⊙ Květen, červen, v horách též v srpnu. Stinné a vlhké lesy, v studenější pahorkatině a předhoří až do hor porůzná. V brněnském kraji: na Dubině u Lomnice s a. (Pluskal), u Kunštátu a u Olešnice (Člupek), neroste ve ve Znojemsku, v Jihlavsku: v lesích u Růžené a Dačic (Oborny), u Devíti skal na Žákové hoře (Havelka). V sev. Moravě: v Kostelním lese u Šumberka, zde prý též a) roste (Paul), lesy kolem Střelné (Burghauser), u Velk. Losína při výstupu k Studénkové holi u Annaberku (Oborny), Špicberk, u Uhlířských chýší a na j. m. v údolí Merty u Teplice, Pradědův les mezi Krumberkem a Raškovem. Ve východní části: na Javořině a Lopeníku (Holuby), u Rusavy hojná, zde prý též a) roste (Sloboda), Semetín a Vsetín (Bubela), u Rožnova (Kolek), lesy na Kněhyni u Čeladné (Sapetza a Makowsky), na Smrku, Javorníku, Dluhé u Čertova mlýna blíže Nov. Jičína, na Pernavské góře u Star. Jičína (Sapetza), při strouze mlýnské u Sviadnova nehojně, na Podolánkách, u Salajky, na Beskydu a Baraní (Gogela), les Studenčany blíže St. Hamer. — Ve Slezsku: úklony Lysé hory a Malchovského vrchu (Oborny), les Ptačinky a potok u Střední Lomné. — Nad mlýnskou struhou u Těšína, u Ustroně, na Čantorym, při Bílé Visle a na Dunaczym u Bělska (Kolbenheyer), na Kiczeře (Hetschko), pod Kozlem u Gór. Olszyn (Bayer). V Jeseníku: u Einsiedlu, Karlovské studénky, Rejvízu, na Vidlici, Leiterberku a j. roztroušena, u Zuckmantlu (Gr. Fl.), u Ludvíkova. — Při Vidné u Vidnavy, lesy na Kopřivné, kolem Zighartic, u Supíkovic, od Vidlice až na Hockšár (Vierhapper), u Waldenburku (Oborny).

1644. C. impatiens L. (Ř. nedůtklivá.) Lodyha přímá, hranatě rýhovaná, bohatě listnatá, nejdoleji s listy již uschlými. Listy světle zelené, útlé, 5—9jařmé, roztroušeně jemně pýřité až skoro lysé, lístky dolejších listů řapíkaté, vejčité, 2 až 5klané, v neplodných rozetkách okrouhlé, lístky hořejších listů podlouhlé neb kopinaté, špičaté, krátkořapičné, namnoze 3klané, řapíky na dolejšku hluboce střelovitě

ú š k a t é. Plátky čárkovité, oprchavé neb žádné. Š e š u l e d l o u z e š i d l o v i t ě z a š p i č a t ě l é, šikmo odstálé.

V. 0·20—0·50 *m*. Plátky ze všech nejmenší, bílé.

⊙ a ⊙ Květen, červen. Stinné lesy, rokle, lesnaté stráně, paseky, od roviny až na předhoří k 850 m. rozšířena. V brněnském kraji hojná (Makowsky), dle Člupka neroste kolem Olešnice. — V Oboře u Lomnice (Pluskal!), u Brna, Černovic, Adamova, Sloupa, Rosic a j. m. (Oborny!), u Račic (Spitzner), při pramenech Stříbrného potoka, na Hornberku u Mor. Třebové (Czerny), u Ivančic (Schwoeder), Obora u Krumlova (Zimmermann), Čáskovce u Klobouk (Steiger), Ochoz, Kanice, Obřany, Řečkovice, údolí Punkvy, Macocha a j. m. u Blanska, Holštýnsko, Ostrov, Vohančice, Doubravník, Doln. Bobrová, Kunštát, Boskovice, Úsobrno, Letovice, Tečice, Vyškov, Břeclav, Poštorna, Nov. ves. — V Prostějovsku: ve Žbánovském, Jahodovém, Orličím, Krkavčím, Vícovském, Repešském a Ptenském žlebu, na Kutěřově, Kladovci, Roháči, u Mysliovic, Drahan, Baldovce a Hradiska (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), Pelcberk u Milfrouna, údolí Dyje u Znojma, u Devíti mlýnův, Nov. Hrádku, v lesích u Bítova, Vranova, Hardeku, Čížova, Paulic a j. hojná (Oborny). — V česko-moravském pohoří: Vysoký kámen u Jihlavy (Reichardt), Slavický les u Třebíče (Zavřel), les na Jámě u Chvalic blíže Slavonic, v údolí Dyje pod Star. Hobzím (Oborny, Špitalský les u Bystřice n. P., Vítochov, Chudobín, Zvole, Nov. město. — V Olomoucku a sev. Moravě: Grýgovský les (Vogl a Makowsky) a Chomoutovský les u Olomouce (Mik), kolem Zkamenělého zámku u Milkova (Slavíček), jehličnaté lesy u Střelné (Burghauser), Rudolfov u Zábřeha (Panek), Sudkov (Paul), u Roudna a Berouna (Rieger a Gans), u Wiesenberka a v údolích Jeseníka (Oborny). V uh. hradišťském kraji: Zámecká zahrada u Kroměříže (Palla); háje při Moravě u Uh. Hradiště (Schlögl), porůzná v lesích Plechovci, Bzinku a Háji u Bzence (Bubela), na Lopeníku a Javořině (Holuby), u Rohatce, Zvolenova a v lese u převozu u Strážnice. — Ve východní části: v lese „Obřany“ blíže Hostýna (Červinka), u Rusavy (Sloboda), hojná v Semětínských lesích u Vsetína (Bubela), u Všeminy (Ponč), blíže Čertova mlýna u Nov. Jičína, na Pečavské góře u Star Jičína, na Pískovné u Kopřivnic (Sapetza), Městský les u Lipníka (Burghauser). — Ve Slezsku: Cisownica u Těšína (Kolbenheyer), v Goleszowě (Fiek), Nikštein u Opavy (W. a Gr.), Mal. Morava, Vidlice, Karlovská studénka (Gr. Fl.), u Vidnavy (Vierhapper).

b) Semena na konci úzce křídlatá. Nejdolejší přízemní listy nedělené, ostatní a lodyžní 1—3jařmě peřenoklané, s úkrojky na dolejšku širokými.

1645. C. resedifolia L. (Ř. rýtolistá.) Travozelená, lysá. Lodyha jednoduchá neb větevnatá. Listy přízemní dlouze řapíkaté, nejdolejší okrouhlé neb okrouhle srdčité, nedělené, ostatní a lodyžní 1—3jařmě peřenoklané, s úkrojky opakvejčitými až podlouhle klínovitými. Ř a p í k y l i s t ů l o d y ž n í c h nejdoleji s t ř e l o v i t ě drobně ú š k a t é. Plátky podlouhle klínovité, přímé, 2krát delší než kalich. Šešule čárkovité, znenáhla zašpičatělé, přímé. Oddenek krátkočlenný, přímovětevnatý, s vřetenovitým hlavním kořenem.

V. 0·03—0·10 *m*. Plátky bílé.

♃ Červen—srpen. Skuliny a stěny skalní, jen na hřebenech Jeseníka· Skály na Koperníku, Studénková hole, Praděd, Deskové kameny, Petrštýn, Velk.

kotlina (G. Fl.), Fuhrmannštýn (Uechtritz), Uhuštýn; na Hockšáru nalezl jsem rostliny již velmi uvadlé a neúplné, které snad? sem patří.

535. Turritis Dillen. Strmobýl.

1646. T. glabra L. (S. obecný.) Lodyha ztuha přímá, jednoduchá neb nahoře přímo větvitá. Listy přízemní v rozetce, podlouhlé, chobotnatě zubaté, v řapík zúžené, travozelené a jako dolejší časť lodyhy chlupy namnoze větevnatými mrtnaté, lodyžní podlouhlé až podlouhle kopinaté, nejcelejší, spodkem hluboce srdčitě střelovitým objímavé, sivě ojíněné, lysé. Plátky dosti malé, čárkovitě klínovité, přímé. Šešule naduřelé, k ose přitisklé, přímé, někdy jednostranné.

V. 0·50—1·20 *m.* Plátky žlutavě bílé. Arabis perfoliata Lamk.

⊙ Červen, červenec. Kraje lesův, křoviště, paseky, keřnaté stráně, kamenitá místa, meze, od roviny až na předhoří rozšířen, leč jen ojedněle. Ve vyšších polohách: u Star. města, v údolí horní Tisé, v Křemeném příkopu u Rymařova, u Vrbna, Karlovské studénky, Adolfovic atd.

536. Arabis L. Huseník.

A) Turritella C. A. Meyer. Chlopně se zřetelným středním nervem. Plátky malé, čárkovitě klínovité. Lístky lodyžní srdčitě neb střelovitě objímavé, neb okrouhlým spodkem přísedlé.

a) Brassicaeformis. Lodyha a listy lysé, sivě ojíněné. Listy přízemní nečetné, v řapík dlouhý, k dolejšku úzký a bezkřídlý zúžené. Plátky odstálé.

1647. A. brassicaeformis Wallr. (H. brukvolistý.) Lodyha přímá, štíhlá, jednoduchá a jako listy lysá a sivě ojíněná. Listy celokrajné, přízemní vejčité neb vejčitě podlouhlé, tupé, dlouze řapíkaté, lodyžní hluboce srdčitě střelovitým spodkem objímavé, dolejší podlouhlé, ku spodu zúžené, hořejší podlouhle kopinaté, špičaté. Květy velmi malé, v nahloučených, za plodu velmi řídkých hroznech. Šešule čárkovité, na stopkách šikmo odstálých. Oddenek krátkočlenný, posléz přímo větvitý.

V. 0·50—1·50 *m.* Květy bílé, prchavé. Podobá se nějaké Brassice. A pauciflora Garck. Turritis pauciflora Grimm.

♃ Květen, počátek června. Stinné lesy, skalnaté žleby, keřnaté neb kamenité stráně, v střední a jihozápadní části porůzný. V údolí Josefském u Adamova, Theimrem 1865 pro území objeven. Zde zvláště hojný nad Evinou jeskyní. Hojnější ve Znojemském kraji: Mločí žleb u Znojma, zříceniny Nov. Hrádek u Chrášťan, Kozí stezka u Lukova, Umlauftberk mezi Hardekem a Nov. Hrádkem, nejhojnější na stezce od Podmole k Dlouhému Šobesu a při potoku Hojce před Dlouhým Šobesem na více místech, v údolí Jevišovského potoka mezi Plavčí a Hlub. Mašůvkami (Oborny). Zavlečena v zámeckém parku u Vsetína (Dr. K. Hanáček).

b) Turritae. Byliny neojíněné a jako listy obyčejně mrtnaté. Listy přízemní v rozetce, v řapík široký a krátký křídlovitě sbíhající. Plátky přímé

1648. A. turrita L. (H. věžitý.) Lodyha přímá, jednoduchá neb nahoře větvitá a jako listy vidličnatými chlupy pýřitá, šedozelená. Listy vlnovitě zubaté, špičaté, přízemní elliptické až podlouhlé, v řapík křídlovitě zúžené, lodyžní podlouhlé, srdčitým spodkem objímavé. Květy v nahloučeném, šešule ve volném a prodlouženém hroznu. Plátky klínovité, odstálé. Šešule velmi dlouhé, namnoze jednostránné, dolů sehnuté, zaškrcované, na kraji ztlustlé, brzy lysé, brzy vidličnatě mrtnaté (*β.* lasiocarpa Uechtr.) Semena širokým, mázdrovitým křídlem objata. Oddenek vřetenitý neb též plazivý, vícehlavý.

V. 0·20 - 0·60 *m.* Plátky žlutavě bílé.

♃ Květen, počátek června. Kamenitá a keřnatá místa, horní žleby, stěny skalní, lesy jehličnaté, v střední a jižní části porůzný. V brněnském kraji: u Lomnice (Pluskal), Polavské kopce, mezi Klenticemi a Milovicemi (Schlosser!), hojněji ve Znojemsku: údolí Ledové u Vranova, zřícenina Chrašťan u Bítova, u Hnanic, Nov. Hrádku, Hardeku, vinice u Čížova, na Dlouhém Šobesu u Podmole, lesy kolem Čížova, Mločí údolí u Velk. Mašovic, Einsiedelleithen u Popic. (Oborny) *β)* s předešlou, leč řídčeji: Polavské kopce (Uechtritz), údolí Ledové u Vranova, Nov. Hrádek, Hardek, Čížov, na Dlouhém Šobesu u Podmole, nejhojněji u Velk. Mašovic (Oborny).

1649. A. hirsuta L. (H. srstnatý.) Lodyha přímá, jednoduchá, oddáleněji listnatá, chlupy delšími, namnoze jednoduchými, hustě odstále srstnatá, skoro šedozelená, jen nahoře přílysá. Listy přízemní rozetky veliké, dlouho čerstvé, podlouhlé, v řapík zúžené, lodyžní vejčitě podlouhlé až podlouhlé, řídčeji vejčité, zubaté, se srdčitým, dolejší s uťatým spodem, odstálými, namnoze jednoduchými chlupy srstnaté, hořejší malé, často velmi oddálené. Šešule čárkovité širší než jich stopky, přímé, k ose přitisklé, trochu oddálené. Semena na špičce úzce křídlatá, jemně síťovitě tečkovaná.

V. 0·25—0·60 *m.* Plátky malé, bílé. Turritis hirsuta L.

⊙ a ♃ Květen, červen. Horská luka, skály, keřnatá a kamenitá místa, kraje lesův, v pahorkatině a předhoří rozšířen. V brněnském kraji: v Pisárkách u Brna, v údolí Svitavy u Adamova, u Klentic a Polavy (Makowský!), u Čebína (Pluskal!), u Rosic a M. Třebové (Oborny), u Klobouk (Steiger!), u Čejče (Krumpholz!), Slatinské skály, Mordovna, na Hádech, zvláště na Šemberových skalách, údolí Josefské, Nov. Hrad, Blansko, zde hojný v údolí Punkvy, Suché údolí u Ostrova, Holštýnsko, Sloup, u cihelen u Kohoutovic, Stráň u Morkůvek. — V Prostějovsku: u Žešova a Čehovic (Spitzner). Ve Znojemsku: zříceniny kolem Mikulova (Makowsky), Trouznický mlýn u Znojma (Oborny). V Jihlavsku: Zaječí skok, u Koskova mlýna, u železné puchéřny a v Karlově lese (Reichardt), v Slavickém lese u Třebíče (Zavřel). V Olomoucku: u Roudna a Berouna (Rieger a Gans), u Leštiny blíže Zábřeha (Panek). V uh. hradištském kraji:

hojný u Uh. Hradiště (Schlögl), borový lesík u bzeneckého nádraží (Uechtritz), a porůzný na krajích rolí a lesů kolem Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby!), Holý vrch u Návojné (Dr. Hanáček). Ve východní části: u Rusavy (Sloboda), hojný kolem Vsetína (Bubela), u Jasené (Ig. Pouč), na úpatí Štolové u Trojanovic a na Kotouči u Štramberka (Sapetza), porůzný v kamenci Ostravice u Místku (Gogela). V Slezsku: u 2. jezu u Těšína a u Koňské (Kolbenheyer), na Tulu (Schöpke), Horní grunt u Dešťné (R. a M.), Heřmanice (Dr. Scholz), Opavice a Bleischwitz (Schramm), Šellenburk u Krňova (Spatzier), hrad Edelštýn u Zuckmantlu (Richter), sem též možno řaditi:

b) **A. sagitata DC.** (H. střelovitý.) Lodyha stejnoměrně hustě listnatá, nahoře často prutnatě přímo větvitá a jako listy chlupy jednoduchými, méně odstálými roztroušeněji srstnatá, lodyha i rub listů již s hojnějšími, přitisklými, vidličnými chlupy, pročež bylina zelenější, nahoře často lysá. Listy podlouhle vejčité až podlouhlé, mělčeji zubaté, lodyžní namnoze delší než členy, vespolek se kryjící, dolejší srdčité, hořejší střelovité, s oušky odstálými. Šešule v hroznu dlouhém husté, ztuha přímé, silně sploštělé a širší než u předešlé.

⊙ a ♃ Květen, červen. Staré zdi, křoviště, kraje lesní, v jižní a jihozapadní části velmi porůzný a často s předešlým pospolu. U Polavy a Morkůvek. — Při plotech Lednického parku (Niessl), v Hodonínském lese, u Divák a Doln. Bojanovic (Schierl), na Štolfirstu u Nov. Hrádku a na zdích zříceniny Nov. Hrádku, v údolí Dyje u Chrásťan, u Hardeku, na vinohradech u Čížova, Kozí stezka u Lukova, u Devíti mlýnův, v Popickém žlebu mezi Popicemi a Trouznickým mlýnem, u Znojma, na Einsiedel — a Sonnleithenu u Popic, v Purkrábce u Znojma a na Turoldu u Mikulova (Oborny).

c) **A. sudetica Tausch.** (H. sudetský.) Lodyha dosti hustě listnatá, zcela lysá. Listy přízemní rozetky v dosti dlouhý řapík zúžené, roztroušeně chlupaté, listy lodyžní husté, podlouhlé, vykrajované, zoubkaté, dolejší po kraji brvité, hořejší střelovité, s oušky poodstávajícími. Plátky dosti veliké, bílé. Šešule husté, ploché a široké. Křídla semen dosti široká.

V. 0·20—0·45 *m.* A. Retziana Beurl.

⊙ a ♃ Červen, červenec. Trávníky a žleby v Jeseníku, pořídku. Při cestě od Švýcarny na Praděd k Winkelsdorfu (Uechtritz), Velk. kotlina (Grabowski).

1650. A. auriculata Lamk. (H. ouškatý.) Lodyha přímá, tenká, namnoze sem a tam zprohýbaná a načervenalá, jednoduchá neb větevnatá a jako listy vidličnatými chlupy posázená, šedozelená. Listy oddáleně zoubkaté, přízemní v rozetce, malé, podlouhlé, v krátký řapík zúžené, za květu nejvíce již uschlé, lodyžní dosti oddálené, vejčité až vejčitě podlouhlé, spodkem hluboce srdčitě střelovitým přísedlé. Plátky čárkovitě klínovité, přímé. Hrozen přeřídký, stopky

krátké, skoro stejně tlusté jak šešule, úzce čárkovité, šikmo odstálé, lysé neb odstále mrtnaté (*β*. lasiocarpa). Semena krajem smáčknutým, tmavým obroubená.

V. 0·06—0·20 *m*. Kvitka bílá, drobná.

⊙ Duben, květen. Výslunné a kamenité kopce a stráně, zvláště na vápně pořídku. V obou tvarech na Polavských kopcích při cestě od kříže ku zřícenině místy přehojný (Oborny), u Klentic. — Na Turoldu u Mikulova (Domas), na Kamenném kopci u Hustopeče (Rzehak), u Klobouk (Steiger), u Čebína (Pluskal).

B) Euarabis C. A. Meyer. Chlopně se středním, někdy jen slabým nervem. Plátky podlouhle opakvejčité, rozkladitě odstálé. Listy lodyžní zúženým dolejškem přisedlé neb krátce řapíkaté.

1651. A. Halleri L. (H. Hallerův.) Lodyha chabá, položená neb přímá, jednoduchá neb větvitá, lysá neb roztroušeně chlupatá a jako listy tmavozelená. Listy neojíněné, dolejší okrouhle srdčité neb vejčité, úhlatě zubaté neb s 1—2 malými postranními lalůčky, hořejší vejčitě podlouhlé, v krátký řapík náhle klínovitě zúžené. Kališní lístky vejčité. Plátky podlouhle opakvejčité, rozložené. Šešule čárkovité, trochu naduřelé, růžencovitě zaškrcované, odstálé. Oddenek vyhání nadzemní tenké, jednočlenné výběžky, tyto na konci s malou rozetkou listův, kořenující, příštím rokem v lodyhu vyrůstající.

V. 0·10—0·30 *m*. Plátky bílé, lodyha nestejně listnatá.

♃ Květen, červen, v horách později Vlhká a pramenitá místa, lesy, lesní luka, kraje lesův, v hornatých krajinách až na nejvyšší pohoří roztroušen. Neroste ve Znojemsku, leč již blíže hranice mezi Kajou a Karlslustem u Fladnic v Doln. Rakousích (Oborny). V Jihlavsku: na Zaječím skoku, ve Flanderském parku a u Spáleného mlýna blíže Jihlavy (Pokorny). Ve východní části: u Hranic (Vogl), na Lysé hoře (Kolbenheyer). V Jeseníku: na Koperníku, Hockšáru, Fuhrmannštýnu, Petrštýnu, ve Velk. kotlině (Gr. Fl.), dolů až k Hermanicům směrem k Zuckmantlu, u Andělské hory (R. a M.), na Klads. Sněžníku (Uechtritz), pod Hradem k Žimrovicům (Svěrák).

1652. A. arenosa Scop. (H. písečni.) Lodyha přímá neb vystoupavá, jednoduchá neb větvitá, nejdoleji odstále srstnatá, nahoře roztroušeně chlupatá až lysá. Přízemní listy v rozetce rozložené, ± dlouze řapíkaté, podlouhlé, lyrovitě peřenoklané, obak s 3—9 odstálými lalůčky až zubaté, řiděeji skoro celokrajné, lodyžní podlouhlé, až čárkovitě podlouhlé, k dolejšku znenáhla zúžené, dolejší peřenodílné neb zubaté, hořejší celokrajné až vykrajovaně zubaté a jako dolejší vidličnatými chlupy posázené. Šešule čárkovité, vystoupavé, ploché, mnohem širší než jich stopky. Oddenek jednoduchý neb přímovětvitý, bez výběžkův.

V. 0·10—0·30 *m.* Plátky dosti veliké, lilákové neb bílé. Sisymbrium arenosum L., A. arenosa Scopl. ampl. *α*) genuina Čelak. — *β*) feroënsis Fl. dan. spec. s malou rozetkou, jejíž listy skrovněji chlupaté a jen asi 3 lalůčky obak opatřeny. *γ*) integrifolia, listy nedělené, toliko zubaté.

⊙ a ♃ Duben, květen, na podzim podruhé. Skály a skuliny skalní, kamenité a keřnaté kopce a stráně, křoví v pahorkatině až na vysoké pohoří místy hojný až obecný, jinde zase ho není. V brněnském kraji: jižně od Blanska obecný; kolem Kunštátu a Olešnice neroste (Makowsky); sever. vých. úklony Hornberku blíže M. Třebové (Niessner), obecný v okresu krumlovském, výškovském a sem tam v okresu kyjovském. Ve Znojemsku: od Náměště dolů v celé pahorkatině hojný, kolem Znojma obecný (Oborny). V uh. hradištském kraji: hojný u Uh. Hradiště (Schlögel), na zdích zříceniny v Buchlově (Bubela), na Javořině (Holuby). Ve východní části: u Rožnova (Kotek), na Kotouči u Štramberka, na Pískovně u Kopřivnic (Sapetza), u Hranic (Vogl), les Grunt u Podšlátu, Arturova stráň u Michalova, v Kyslířových Selských lesích. — Ve Slezsku: Wiegštýn blíže Opavy (R. a M. a Svěrák), na Studénkové holi, na Pradědu ve Velk. kotlině (Gr. Fl.), jednou na Písečném kopci u Vidnavy (Vierhapper). *β*) posud v území nenalezen *γ*) 1876 a 83 na Hádech u Obřan.

1653. A. petraea Lamk. (H. skalní.) T r s mnoholetý, m n o h o h l a v ý, m n o h o l o d y ž n ý. Lodyha tenká, namnoze jednoduchá, nejdoleji nahá. R o z e t k y m a l é, j i c h l i s t y p ř i k o ž n a t é, t m a v o z e l e n é, dlouze řapíkaté, podlouhlé až podlouhle opakvejčité, d í l e m c e l é, d í l e m c h o b o t n a t ě z u b a t é neb lyrovitě zastřihované, obak 1—4laločné, obyčejně jednoduše chlupaté, listy lodyžní celokrajné, l y s é n e b n e j d o l e j š í t r o c h u s r s t n a t ý.

V. 0·10—0·25 *m.* Plátky bílé a jako šešule 2krát větší než u předešlého.

♃ Duben, květen. Skály, v štěrku, pořídku. Na rule a žule kolem Oslavan! a Náměště (Roemer), u Ivančic (Schwoeder!), na Táboru, Vídenských skalách a sv. Florianku u Krumlova (Zimmermann!), Marianská studénka a v údolí Rokytné tamže. — Zřícenina Obřany blíže Rusavy (Sloboda).

537. Barbarea R. Br. Barborka.

1654. B. vulgaris R. Br. (B. obecná.) L y s á. Lodyha jednoduchá neb nahoře odstále větevnatá. L i s t y s p o d e m s r d č i t ě s t ř e l o v i t ý m o b j í m a v é, s o u š k y o d s t á l ý m i, n e j d o l e j š í l y r o v i t ě p e ř e n o d í l n é, s 2—4 úkrojky postranními, podlouhlými, jichž nejhořejší zšíří okrouhlo-vejčitého, vykrajovaného, konečného úkrojku, prostřední na dolejšku peřenoklané; n e j h o ř e j š í v e j č i t ě k l í n o v i t é, z p ř e d u s t ř i h a n ě z u b a t é, řidčeji peřenoklané. Plátky podlouhle opakvejčité, 2krát delší kalicha. Šešule v přitloustlou čnělku znenáhla ztenčené, přímo až rovnovážně odstálé.

V. 0·30—0·75 *m.* Plátky zlatožluté. Erysimum barbarea L., B. lyrata Aschers. U nás též:

β) arcuata Rchb. Lodyha odstále větevnatá. Šešule trochu prodloužené, užší, nanejvýš 1 mm. š., ploštější, obloukem vystoupající. Erysimum arcuatum Opiz, Barb. iberica et taurica DC.

⊙ řidčeji ♃. Duben—červen. Luka, meze, příkopy, poříčí, stráně, od roviny až na předhoří hojná až obecná *β)* řidší. V brněnském kraji roztroušena (Makowsky), u Náměště (Roemer), u Vranova, Únašova, Šumwaldu atd. (Oborny), kolem Jihlavy: u železné puchérny, v údolí Jihlavy, u Koskova mlýna (Reichardt), u Dačic (Oborny), u Telče, Velk. Meziříčí atd. Dle Schlossera na březích Bečvy u Hranic a Přerova.

1655. B. stricta Andrzej. (B. tuhá.) Lodyha nahoře s větvemi přímo odstálými, z počátku často vlnovitě zprohýbanými. Listy žlutozelené, spodem srdčitě střelovitým objímavé, s oušky přiléhajícími, dolejší listy vejčité, neb podlouhle vejčité, v řapík skrojené, vykrajovaně vroubkované, nedělené neb obak s 2—3 malými lalůčky na řapíku, prostřední listy nejdoleji s 1 neb 2 krátkými laloky, hořejší podlouhle opakvejčité, vroubkovaně zubaté, v srdčitou spodinu skrojené. Plátky klínovité, o $^{1}/_{3}$ delší kalicha. Kápovité konce lístků kališních štětičkovitě chlupaté. Šešule v tenčí čnělku náhle zakončené, na stopkách přímých k prodloužené ose hroznu přitisklé.

V. 0·50—1·00 *m.* Plátky jasněji zlatožluté. Dle velikých konečných úkrojků snadno ji poznati. B. adpressa Mann. in sched. dle Čelak., B. vulgaris *β)* stricta Tausch, Neil etc.

⊙ Květen, červen. Vlhká a bařinná luka, poříčí, břehy, příkopy vodní, někdy s předešlou, toliko v nižinách porůzná. U Měnína, Strachotína, Vistonic a Nov. mlýna při Dyji obecná (Makowsky), luka v parku u Lednice (Niessl), u Telnice, Morkůvek, Šakvic a Polavy. — Kolem Mikulova (Domas), na březích Moravy a u vod stojatých u Olomouce porůzná, jako mezi Láskami a Chomoutovem, mezi Hajčínem a Láskami (Makowsky), břehy Sázavy u Záhřeha (Panek), bařinná luka mezi Pískem a nádražím u Bzence (Bubela), při Odře u Kunvaldu a Živolic (Sapetza).

538. Nasturtium Reichb. Potočnice.

1656. N. officinale R. Br. (P. lékařská, řeřicha potoční.) Lodyha na spodu plazivá a kořenující aneb ve vodě plovoucí, hranatě rýhovaná, dutá, větevnatá. Listy přídužné, zpeřené, dolejší namnoze 3-, hořejší 5—15četné, lístky vykrajované, vejčité až vejčitě podlouhlé, postranní zúženým dolejškem přísedlé, konečný větší řapíkatý. Plátky 2krát delší kalicha. Čnělka ztloušti semeníka. Šešule čárkovitě válcovité, nadufelé, ohnuté, na stopkách rovnovážných neb sehnutých, stopky as zdélí šešulí, leč tenčí než tyto.

D. 0·20—0·80 *m.* Plátky bílé, prašníky žluté. Od Cardamine

amara mnohem menšími květy, přitloustlou čnělkou a žlutými prašníky rozdílná. N. aquaticum Wahl., Sisymbrium nastur. aquaticum L.

♃ Květen—červenec. Potoky, prameny, příkopy. Jevíčko (Czerny), příkopy u Star. města a Uh. Hradiště (Schlögl), u Hukvald (Jackl), dle Kotka u Rožnova; kolem M. Třebové (Domas), dle Czerného již zde více neroste. — U Obědné blíže Šumberka (Dr. Hanáček), luka u Janovic blíže Rymařova (Schierl).

539. Hesperis L. Večernice.

1657. **H. matronalis L.** (V. nevonná.) Lodyha přímá, nahoře větevnatá, dole nazpět srstnatá a jinak krom listův a stopek květních jednoduchými a vidličnatými chlupy draslavá až přílysá. Listy žlutozelené, vejčitě kopinaté, až kopinaté, zakončité, vykrajovaně zoubkované, až hrubě zubaté, dolejši zřídka lyrovitě zastřihované a řapíkaté, hořejší krátce řapíkaté, až skoro přísedlé, na dolejšku zaokrouhlené neb uťaté. Kališní lístky podlouhlé, přímé, nahoře široce bělomázdřité, zdélí neb kratší stopky květní. Plátky široce opakvejčité. Šešule čárkovité, na stopkách odstálých přímé neb obloukovitě vystoupavé.

V. 0·40—1·00 *m*. Květy veliké, světle lilákově nachové, pod večer vonné. Kalich namnoze barevný. H. inodora L.

⊙ a ♃ Květen—červenec. Kamenitá a keřnatá místa, křoví, meze, úklony; porůzná, místy jen zdivočelá. Kolem Brna: u Moravan mezi Bystrcí a Veveřím (Reissek a Makowsky), mezi Blučinou, Židlochovicemi a Nosislaví (Makowsky), kopce u Obřan, Rybníčky u Kartouz, Řečkovice, Medlánky, Ořešín, Černá hora, Doubravník, Rosice, Zastávka, Šaratice. — Kolem Prostějova pěstovaná, leč nikde zdivočelá (Spitzner), v zámecké zahradě u Kroměříže zdivočelá (Palla), kolem Jihlavy (Oborny), u Nov. města (Havelka), u Berouna (Gans), zdivočelá v zámecké zahradě u Velk. Losína. — Ve východní části: zdivočelá u Tučap (Červinka), na březích Bečvy u Vsetína (Bubela), u Val. Meziříčí (Klanic), při cestě od Rusavy k Hošťálkovu a sice na mýtině „Nad planou" dle zdání divoce a u Čejšků jen zdivočelá; zdivočelá u Štramberka a Lichnova. — Zdivočela v parku u Rožnova (Kotek), u Nov. Jičína (Sapetza), u Huckwald (Jackl), místy zdivočelá u Místku (Gogela). V jednom příkopu u Ustroně (Schube) v Kateřinkách a selských zahrádkách kolem Opavy (Svěrák), na hřbitově u Vidnavy 1872 zdivočelá.

b) **H. runcinata W. et Kit.** (V. kracovitá.) Lodyha, listy a stopky květní hustými chlupy žláznatými skoro lepkavé a roztroušenými jednoduchými, zřídka jednotlivými, vidličnatými chlupy pýřité. Listy hlouběji vykrajovaně zubaté, na dolejšku skoro zastřihované, dolejší kracovitě lyrovité. Lístky kališni užší a delší, po kraji méně široce bělomázdřité, stopky květní namnoze delší. Plátky světle fialové, podlouhle vejčité. Šešule na stopkách přímo odstálé.

⊙ a ♃ Květen—červenec. Kamenité a keřnaté meze, kopce, ploty, křoví, v jižní a střední části porůzná, pořídku zdivočelá. V brněnském kraji: u Ni-

kolčic blíže Hustopeče, v křovinách při Svratce u Uherčic (Makowsky) u Polavy (Uechtritz), u Klentic (Domas), a sice pod zříceninou mezi Pouzdřany a Strachotínem (Schierl), u Čáskovce blíže Klobouk (Steiger), Kolby u Uherčic, pořídku u Hustopeče a u Milovic. — Ve Znojemsku: ve Frauenholcu u Tasovic, u Milfrouna, Hradiště a v údolí Dyje mezi Znojmem a Trouznickým mlýnem u zříceniny Chrášťan (Oborny). U Jihlavy: v křovinách na Heulosu pouze zdivočelá, leč hojná a stálá (Pokorny), v jednom plotu u Dětřichova blíže Unčova pouze zdivočelá.

1658. H. tristis L. (V. smutná.) Lodyha přímá, nahoře větvitá a jako listy dlouze huňatá. Listy vejčitě kopinaté neb kopinaté, dolejší tupé, řapíkaté, za doby květu ještě čerstvé, hořejší přisedlé, špičaté neb zašpičatělé. Lístky kališní podlouhlé, tupé, přímé, chlupaté, nahoře s úzkým mázdřitým krajem, zdélí stopek květních. Plátky čárkovitě kopinaté, tupé, chabé, nazpět ohnuté a často skroucené. Šešule velmi dlouhé, ploché, zaškrcované, lysé, často rovnovážně odstálé.

V. 0·25—0·40 *m*. Plátky špinavě žlutozelené, hnědě fialově žilnaté. Květy v noci silně vonné.

⊙ Květen. Suché a výslunné kopce, trávníky, meze, cesty, v jižní části porůzná. Hojná na Polavských a Mikulovských kopcích, kolem Nov. vsi, Nov. Sídla a Drnoholce (Reissek), kraj lesní u Vranovic, meze mezi hustopečským nádražím a Šakvicemi (Schierl), u Lednice (Oborny), Selce. — Úklony Kamenného kopce u Tasovic, na Pelcberku u Milfrouna, při cestě od Pelcberku k Našeticům, zvláště ve vkleslině mezi Šibeničníkem a Sexenberkem, mezi Našeticemi a Bohumělicemi, v lese Hoji mezi Hrušovany a Božicemi (Oborny), dle Schlossera u Kroměříže a Napajedel, kdež však již neroste. — U Kunovic blíže Uh. Hradiště pořídku (Schlögel), v Hodonínském lese (Rohrer).

540. Stenophragma. Čelak. Chudobinka.

1659. S. Thalianum Čelak. v květ. okol. praž. (Ch. rolní.) Lodyha 1 — mnohé z jedné rozetky spodních listův, dole odstále mrtnatá, chudolistá. Listy brvité a roztroušenými vidličnatými chlupy posázené, přízemní řapíkaté, kopisťovité, vejčité, vejčitě podlouhlé neb vejčitě kopinaté, lodyžní mnohem menší, kopinaté až čárkovitě kopinaté, ku spodu zúženě přisedlé. Plátky malinké, úzce klínovité. Šešule řídké, málo delší nitkovitých stopek, daleko odstálé.

V. 0·10—0·25 *m*. Plátky bílé. Na pohled Arabis podobná, leč od této plodem a semeny rozdílná. Arabis Thaliana L., Sisymbrium Thal. Gay et Mon.

⊙ a ⊙ Duben—červen. Suchá výslunná a písčitá místa, meze, cesty, hráze, kopce, trávníky, od roviny až na předhoří obecná.

541. Sisymbrium L. Hulevník.

A) Bylina s vytrvalým oddenkem. Listy nedělené. Semena na špičatém konci se špičatým přívěskem.

1. Norta DC. Šešule čárkovitá, odstálá. Chlopně třížilné, přihrádka bez nervův.

1660. S. strictissimum L. (H. nejtužší.) Lodyha silná, tuhá, přímá, nahoře latnatě větvitá a jako listy měkce chlupatá. Listy tmavozelené, vespod bledší, husté, krátce řapíkaté, podlouhle kopinaté, špičaté, nestejně vykrajovaně zubaté. Kalich odstálý. Šešule čárkovité, dosti oblé, hrbolaté, 2—6krát delší své tenčí stopky, namnoze nazpět ohnuté.

V. 0·60—1·50 *m.* Květy prostřední, žloutkové.

♃ Červen, červenec. Křoví, výslunné a porostlé kopce, stráně, břehy nejhojněji mezi vrbovím, v jižní části porůzný. Druhdy u Brna na Černých polích a v Písárkách, nyní již zašel (Makowsky), u Nosislavi; Židlochovic, Blučiny a Šlapanic (Rohrer), u Hustopeče (Schlosser), hojný kolem a na Polavských kopcích, kolem Pouzdřan, Strachotína (Oborny), u Vranovic, Milovic a Klentic. — Ve Znojemsku: v lese Hoji mezi Božicemi a Hrušovany, v údolí Dyje u Znojma, u Devíti mlýnův, Hardeku a v bažantnici blíže Mal. Tasovic, zde pořídku (Oborny), v bažantnici u Strážnice.

B) Bylina 1—2 letá. Listy dělené. Semena bez přívěskův.

2. Irio DC. Šešule čárkovitá, přioblá, odstálá. Chlopně 3žilné. Přihrádka bez nervův. Listy lyrovitě peřenodílné.

a) Stopky květní ztloušťí šešule. Přihrádka s bránicemi mezi semeny. Úkrojky listů na spodu dolejšího kraje s vystoupavým ouškem.

1661. S. altissimum L. (H. nejvyšší.) Lodyha doleji i s nejdolejšími listy srstnatá, nahoře lysá a ojíněná. Listy nejdolejší podlouhlé, hluboce chobotnatě zubaté, prostřední skoro kracovitě přetrhávaně peřenodílné, s úkrojky podlouhlými až čárkovitě podlouhlými, často zubatými, hoření peřenosečné, úkrojků čárkovitých, namnoze celokrajných. Lístky kališní daleko odstálé. Šešule čárkovité, rovné, daleko odstávající.

V. 0·30—1·00 *m.* Květy bledě žluté. S. sinapistrum Crantz., S. pannonicum Jacq.

⊙ Květen, červen. Suché trávníky, úhory, meze, hráze, u cest ve střední a jižní části místy hojný. V brněnském kraji: kraje vinic mezi Kartouzy a Řečkovicemi, zde nejsevernější hranice rozšíření jeho v území, náspy trati od Břeclavi až ku Vranovicům, u Čejče a Šaratic (Makowsky), u cihelen blíže vojenského cvičiště u Brna (Dr. Hanáček), u Ivančic (Niessl!), náspy trati mezi Hrušovany a Krumlovem, na Leskouně u Vedrovic a odtud až k Marešovicům (Oborny), Hustopeč, Hovorany, Kobylí, Vrbice, Kyjov, Šakvice, Vistonice, Polava, Milovice, Klentice, Budkovice, Olbramovice, Selce, Star. Břeclav, Poštorna, Nov. ves. — Ve Znojemsku rozšířen: od Mikulova až k Lednici (Makowsky), u Božic, Jaroslavic, Kounic, na Popické výšině, na Kraví hoře u Znojma, v údolí Dyje mezi Znojmem a Trouznickým mlýnem, u Milfrouna a nezřídka v lese Hoji (Oborny). V uh. hradišťském kraji: na cestách a zdích kolem Uh. Hradiště hojný (Schlögel), u Hodonína (Makowsky), u Mutěnic, v Hodonínském

lese směrem k Bzenci (Theimer), silniční příkopy kolem Hovoran (Uechtritz), hojný kolem Písku a Bzence a u bzeneckého nádraží (Bubela), u Velehradu a Strážnice (Schlosser).

1662. S. orientale L. (H. východní.) Lodyha přímá, větvitá, jako listy a stopky květní hustě šedě chlupatá, nahoře často trochu přílysá. Listy měkké, kracovitě peřenodílné, nejhořejší střelovitě hrálovité, laloky odstálé neb dolů sehnuté, špičaté neb tupé, vykrajovaně až nestejně zubaté, u dolejších listů široké, vejčitě podlouhlé neb podlouhlé s 3hranným, hrálovitým konečným lalokem, u hořejších listů podlouhle kopinaté, často nedělené. Kališni lístky přímé. Šešule čárkovité, pýřité neb lysé, za plodu zralého as 10krát delší stejně tlusté stopky, daleko odstálé.

V. 0·30—0·60 *m*. Květy prostředně veliké, sírožluté. S. Columnae Jacq.

⊙ Červen, červenec, na podzim podruhé. Rumiště, staré zdi, meze, hráze, u cest, návsí, kraje rolí, zvláště na půdě písčité, v střední a jižní části hojný, jinde porůzný. V brněnském kraji: kolem Polavy, Přítluk, Zaječí, Pouzdřan, Nosislavi, Rajhradu, pomíjivě též u Brna (Makowsky), na hradbách směrem k obecnému mlýnu u Krumlova (Zimmermann), mezi Černovicemi a Nenovicemi 1882 ve 2 jedincích, u Blučiny, Šakvic, Hustopeče, Vistonic, Milovic, Kleptic. — Ve Znojemsku: kolem Mikulova (Makowsky), náspy trati u Mal. Tasovic, v údolí Dyje u Leskavy a Hradnice u Znojma, hojný kolem vesnic při Dyji od Znojma až do Jaroslavic, též v údolí Jevišovského potoka od Lechovic až do Božic a kolem Hrušovan, náspy trati mezi Mikulovem a Hrušovany a jinde v nížinách při Dyji nikoliv řídký (Oborny). U Jihlavy: mezi lnem kolem Dřevěného mlýna (Reichardt). V ostatní části: břehy Bečvy u Vsetína (Bubela), Hradisko u Štramberka (Sapetza).

b) Stopky květní tenčí než šešule, příhrádka této tenká, bez bránic příčných.

1663. S. austriacum Jacq. (H. rakouský.) Lodyha přímá, větvitá a jako celá bylina lysá neb poskrovnu chlupatá. Listy jasně zelené, vícejařmě peřenodílné neb kracovitě peřenodílné; úkrojky postranní ze širšího spodu 3hranné neb kopinaté, často zúženě zašpičatělé, konečný kratší ostatního listu, na hořejších listech často prodloužený a chobotnatě zubatý. Kalich poodstálý. Šešule čárkovité, hustě pohromadě, lysé, některé též roztroušeně srstnaté, uzrálé as 3—4krát delší své tenčí stopky, zmládí všelijak prohnuté, posléz šikmo odstálé.

V. 0·30—0·80 *m*. Květy malé, zlatožluté. S. acutangulum DC.

⊙ Květen, červen. Kamenitá a keřnatá místa, břehy, velmi pořídku. S jistotou jen na březích Bečvy u Vsetína 1882 (Bubela); Schlosserova udání již pozbyla své pravdivosti.

1664. S. Loeselii L. (H. Loeselův.) Lodyha přímá, větvitá a jako dolejší listy odstále srstnatá. Listy mdle ze-

lené, kracovitě peřenodílné, s úšty podlouhlými až kopinatými, na hořením kraji nestejně zubatými, konečný úkrojek veliký, hrálovitě 3hranný neb kopinatý. Kalich daleko odstálý. Šešule lysé neb chlupaté, as 2—5krát delší tenčích stopek květních, šikmo odstálé, pak obloukem vystoupající, nejmladší kratší, než vypouklý kvetoucí hrozen.

V. 0·30—0·80 *m.* a více. Plátky prostředně veliké, zlatožluté.

⊙ Červen, červenec. Kamenitá místa, rumiště, na zdech, skalách, u cest, místy obecný, jinde porůzný neb vůbec není. V brněnském kraji: v jižní části porůzný, nikoliv obecný, kolem Brna hojný (Makowsky) a ještě u Čebína (Pluskal), mezi Bilovicemi a Čejkovicemi, u Hustopeče (Schierl), u Čejče (Uechtritz!), kolem Krumlova (Zimmermann!), Černá pole, Špilberk, Žlutý kopec a Kraví hora u Brna, Žabovřesky, Písárky, Červený kopec, Židenice, Julianov, Líšeň, Obřany, Kartouzy, Řečkovice, Černovice, Slavkov, Vyškov, Kyjov, Bohunice, Střelice, Vedrovice, Morkůvky, Krumvíř, Mutěnice, Kobylí, Velk. Pavlovice. — Ve Znojemsku: v údolí Dyje u Znojma, na úklonech Karolininy hory a Eliašových skal, na Hradisku, Kraví hoře, kolem vesnic při Dyji, v údolí Leskavy a Hradnice obecný, v jiných krajinách t. kr. řidčeji (Oborny). V ostatní části: na rumištích u Olomouce (Vogl), hojný v hluboké cestě a na Sv. Florianku a v jednom polním příkopu před lesem Hájem u Bzence; 1882 u Vsetína v několika jedincích (Bubela).

3. Sophia Haller. Šešule čárkovité, trochu smáčknuté, odstálé chlopně 1žilné, s postranní slabou lichou žilkou. Přihrádka 2 tenkými nervy prostoupena. Listy 2—3 krát zpeřené.

1665. S. sophia L. (H. mnohodílný.) Lodyha přímá, jednoduchá neb větvitá a jako listy šedě pýřitá. Listy 2—3krát peřenosečné, úkrojků čárkovitých neb čárkovitě kopinatých. Květy velmi malé, kratší než přímo odstálý kalich. Šešule 2—3krát delší než tenké odstálé květní stopky, vystoupavé.

V. 0·30—0·75 *m.* Plátky světle žluté.

⊙ Květen—září. Rumiště, pustá a nevzdělaná místa, hráze, úhory, kraje cest, od roviny až po nízké předhoří do 400 m. obecný.

Chamaeplium Wallr.

1666. Ch. officinale Wallr. (Hulevník lékařský.) Lodyha přímá, rozkladitě větevnatá, kalně zelená a jako celá bylina mrtnatá. Listy kracovitě peřenodílné, lyrovité, nejdolejší 2—3jařmé, nestejně zubaté, s převelikým, hrálovitě 3laločným uštem konečným, nejhořejší hrálovité. Šešule krátké, mrtnaté, na stejně tlustých stopkách v hroznu prutovitém, k ose přitisklé.

V. 0·30—0·60 *m.* Plátky velmi malé, světle žluté. Erysimum offic. L., Sisymbrium offic. Scop.

⊙ Květen—září. Pustá a nevzdělaná místa, rumiště, kraje cest, příkopy silniční, ploty, od roviny až na nižší pohoří do 400 m. obecný.

543. Alliaria Adanson. Česnáček.

1667. A. officinalis Andrzej. (Č. obecný.) Lodyha přímá, dole jakož i řapíky roztroušeně chlupatá, nahoře lysá. Listy řapíkaté, dolejší srdčitě okrouhlé, vroubkované, nejdolejší ledvinkovité, nejhořejší krátce řapíkaté, na spodu uťaté, až klínovitě zúžené, hrubě vykrajovaně zubaté. Šešule čárkovité, tlusté, hrbolaté, na stopkách skoro rovnovážných, stejně jak šešule tlustých, šikmo odstálé.

V. 0·40—1·00 *m.* Květy bílé, dosti drobné. Listy rozemnuté páchnou česnekem. Erysimum all. L., Sisymbrium all. Scop.

⊙—♃ Květen, červen. Kraje lesní, háje, keřnaté neb lesnaté stráně, stinné houštiny, u plotův, od roviny až na předhoří do 800 m. hojný až obecný.

544. Erysimum L. Trýzel.

A) Stopky květní zdélí neb s $^1/_2$ kalicha. Chlupy na všech částech byliny vřetenovitě 2ramenné a 3ramenné. Bylina šedá.

a) Šešule smáčknutě tupě 4hranné, na stopkách krátkých, stejně tlustých neb tenčích odstálé. Chlupy 3klanné neb 3ramenné jen po různu mezi 2ramenné vtroušené.

1668. E. repandum L. (T. rozkladitý.) Lodyha tuhá, jednoduchá, častěji se svazečky listů v úžlabích aneb odstále největevnatější. Listy čárkovitě podlouhlé, zakončité, vykrajovaně neb příchobotnatě ostře zubaté neb celokrajné, šedozelené. Stopky květní asi o $^1/_2$ kratší kalicha. Kalich na spodu sotva vakovitý. Čepel plátků rozložená, v nehet klínovitě zúžená. Šešule čárkovité, hrbolaté, roztroušenými chlupy drsné, velmi dlouhé, na stopkách šikmo neb rovnovážně odstálých rovné neb vzhůru ohnuté. Semena na konci s úzkým, přiokrouhlým, křídlovitým okrajem.

V. 0·10—0·30 *m.* Plátky citronově žluté.

⊙ Květen—červenec. Role, úhory, pustá a vzdělaná místa, rumiště, u cest, v rovině a teplejší pahorkatině rozšířen, jinde pořídku neb vůbec není. V brněnském kraji: v jižní části hojný (Makowsky), v severní schází, u Brna a Obřan (Oborny), hojný u Ivančic (Schwoeder), Nosislav, Strachotín, Zaječí, Hustopeč, Židlochovice, Blučina (Uechtritz), kolem Klobouk (Steiger) Židenické kopce, Slatinské skály, Špilberk, Líšeň, Husovice, stráně pod Klajdovkou, Soběšice, Sokolnice, Oujezd, Slavkov, Kolby u Uherčic, Morkůvky, Čejč, Kobylí, Vistonice, Polava, Milovice, Krumlov. — V Prostějovsku: u Držovic, Smržic, pod Kosířem, u Žešova, Vejšovic, Dobrochova, Určic, Mostkovic, Plumlova, v horách schází (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště, Kuroslep, Březníka a Mohelna (Roemer), v jižní části tohoto kraje obecný (Oborny). V Olomoucku: Náměšť, Ivaň u Tovačova, Charváty (Spitzner). V uh. hradištském kraji: u Napajedel a Hodonína (Theimer), u Kroměříže (Uechtritz sen.), zde zvláště při trati kroměřížsko-hulínské (Palla), u Holešova a Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby). V ostatní části: hojný na Chřibě u Tučap (Červinka), při Bečvě u jezu a nad Vsetínem (Životský).

b) Šešule ostře 4hranné, namnoze na tenčích stopkách. Listy šedé, namnoze s chlupy 3ramennými, řidčeji vřetenovitě 2ramennými.

α) Chlupy přitisklé, vřetenovitě 2ramenné, zdánlivě jednoduché.

1669. E. canescens Roth. (T. šedivý.) Lodyha nahoře s neplodnými, drobnolistými větévkami v úžlabích, jednoduchá neb větevnatá, přitisklými, 2ramennými chlupy šedá. Listy čárkovité, až čárkovitě kopinaté, celokrajné, řidčeji oddáleně zoubkaté, špičaté, na konci často nazpět ohnuté, namnoze přitisklými, 2ramennými, vřetenovitými chlupy šedé, dolejší v řapík zúžené, hořejší přísedlé, nejdolejší listy za květu často již uschlé. Stopky květní as zdélí kalicha a mnohem kratší než šešule. Plátky v nehet klínovitě skrojené. Šešule dokonale 4hranné, tenké a štíhlé, hustými chloupky šedé, na hranách zelené, dosti lysé, tlustší než stopky, odstálé neb daleko odstálé. Semena nekřídlatá. Bylina 2—víceletá, kvetoucí lodyhy a neplodné svazečky listů ženoucí.

V. 0·30—0·70 *m.* Květy sírožluté, nevonné. E. Andrzejowskianum Bess.

⊙ a ♃ Červen, červenec. Výslunné a kamenité kopce, u cest, staré zdi, hluboké cesty, v jižní a střední části porůzný, leč někde s následujícími pleten. V brněnském kraji: u Pouzdřan, Vranovic, Rajhradu, Chrlic, Tuřan, Sokolnic a na náspech trati kolem Brna často hojný (Makowsky), u Rosic (Roemer), u Židlochovic a Polavy (Oborny)!, polní cesty u Nov. Přerova a Příklud (Schierl), velmi obecný na písčinách u Čejče (Bubela), u Přízřenic, Oujezda, Mal. Hostihrádek, Kobylí, Velk. Pavlovic, Vistonic, Milovic, Klentic, kolem Břeclavi. — Porůzný kolem Prostějova (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Jaroslavic, Strachotic, Hrušovan, Mikulova a odtud podél hranice zemské až k Lednici (Oborny). V uh. hradištském kraji: u Hodonína a odtud až k Šardicům (Makowsky), v borovém lese směrem k nádraží u Bzence, jako též u Písku (Uechtritz). Dle Schura roste kolem Brna též E. diffusum Ehrhr., s rozkladitými větvemi; udání toto založeno dojista na omylu.

b) Chlupy listů většinou 3ramenné.

1670. E. odoratum Ehrh. (T. vonný.) Lodyha přímá, dřevnatá, přitiskle chlupatá. Listy podlouhle kopinaté, vykrajovaně — až chobotnatě zubaté, 3ramennými chlupy ± našedivěle chlupaté, dolejší podlouhle kopisťovité, tupé, krátce hrotité. Stopky květní as zdélí kalicha. Lístky kalicha přílehle šedě chlupaté, postranní silně vaknaté. Čepel plátkův okrouhle opakvejčitá, v nehet skrojená. Blizna veliká, zřetelně 2laločná. Šešule přímé, k ose hroznu volně přiložené neb šikmo odstálé, hvězdovými chlupy šedě plsťnaté, na hranách zelené. Semena bez přívěsku křídlovitého.

V. 0·40—1·00 *m.* Květy obyčejně veliké, citronové, slabě vonné.

E. pannonicum Crantz, E. hieracifolium Jacq., E cheirifolium Wallr., E. lanceolatum Rchb. U nás:

α) denticulatum Koch. Listy vykrajovaně drobně zubaté, někdy i příchobotnaté neb skoro celokrajné. Listy přízemní hlouběji zubaté.

β) sinuatum Neil. Listy lodyžní chobotnatě zubaté, přízemní skoro peřenoklaně chobotnaté. E. carniolicum Dolliner.

⨀ Červen, červenec. Kamenité a keřnaté kopce a stráně, křoviště, kraje lesův a vinic, zvláště na vápenité a hlinité půdě, ve střední a jižní části namnoze ve tvaru α) rozšířen, jinde neroste. V brněnském kraji: u Husovic (Oborny!), u Bílovic a Obřan (Uechtritz!), u Komárova, Šlapanic a Němčan blíže Slavkova (Niessl), Slatinské skály u Brna a Židlochovické kopce (Makowsky!), u Slavkova (Reissek), u Ivančic (Schwoeder!), u Kurdějova a Uherčic (Schierl), u Klobouk (Steiger!), Hády pod Šemberovými skalami a ve Václavském údolí u Obřan, kopce u Cacovic, Sv. Antoníček, Mal. Lovčice, Nosislav, Blučina, Morkůvky, Čejč, Kobylí, Velk. Pavlovice, Jaroměřice. — Ve Znojemsku: hojný na Mikulovských kopcích (Makowsky), ojediněle u Znojma (Oborny). V uher. hradištském kraji: v hořejší části lesa Plechovce u Bzence (Bubela), nezřídka u Uh. Hradiště (Schlögl), u Strážnice (Schlosser), na Javořině (Holuby), β) řídčeji 1867 význačně u Husovic blíže Brna (Oborny).

1671. E. durum Presl. (T. tvrdý.) Lodyha tupohranná, dole nezřetelně hranatá, nahoře často prutnatě větvitá. Listy malé, četné příkožovité, tuhé, temné modrozelené a jako lodyha a kalichy hustými chlupy našedivělé, kopinaté neb úzce podlouhle kopinaté, hořejší až čárkovitě kopinaté, celokrajné, dolejší klínovitě podlouhlé, tupé, krátce hrotité, nepatrně zoubkované až ostře pilovité, střední žíla vespod málo vyniklá. Stopky květní as zdélí kalicha. Květy a poupátka na konci osy hustě nahloučené, tato v plochu mírně vydutou sestavená. Čepel plátků podlouhle klínovitá, s příčnou řáskou pod koncem. Šešule krátké, jemnými hvězdovými chlupy škrablavé, stejnobarevně šedozelené, k ose hroznu přítisklé, na stopce obloukem prohnuté. Čnělka $1\frac{1}{2}$—2krát delší než širší. Semena na konci s blánovitým přívěskem.

V. 0·30—0·60 *m*. Květy sírožluté. E. virgatum Presl. Fl. čech, Koch et Aut. E. strictum Fl. Wett. part.

⨀ Od polou června—září. Suché, výslunné a písčité kopce, meze, hráze, zdi, kamenitá místa, poříčí, v střední a jižní části rozšířen. V brněnském kraji: na Špilberku, Žlutém — a Červeném kopci (Schur a Reissek!), mezi vrbovím u Svratky a při trati u Černovic, u Julianova a na vápně na Hádech u Brna (Schur), Blučina! a Vranov (Theimer), Nenovice! a Komárov (Reissek), Pouzdřany a Polava (Makowsky!), u Klobouk (Steiger)!, Slatinské skály, Líšeň, Ochoz, u Klajdovky, Obřany, Sv. Antoníček, Kartouzy, Maloměřice, Kraví hora, Žabovřesky, Sokolnice, Mal. Hostihrádky, Slavkov, Telnice, Měnín, Židlochovice, Nosislav, Kolby u Uherčic, Polava, Milovice, Klentice, Lanštorf, Star. Břeclav, Břeclav, Poštorna, Nov. ves. — Ve Znojemsku: při cestě od Star. Přerova k Dyji

(Ripper), kolem Jaroslavic porůzný (Oborny). V ostatní části: nádraží u Písku (Reissek), Zvolenov, Strážnice, Radějov.

1672. E. hieracifolium L. (T. jestřábníkový.) Lodyha přímá, ostřeji hranatá, nahoře jednoduchá neb přímo větvitá. Listy větší, tenké, mdle travozelené, dosti řídce a porůznu chlupaté, s nervem středním silněji vyniklým, dolejší podlouhle kopinaté, tupé, krátce hrotité, k dolejšku zúžené, hořejší kopinaté, vykrajovaně zubaté až pilovité, řídčeji skoro celokrajné. Květy a poupátka na konci vřetena četné, volné, v nálevkovité prohlubenině stojící. Čepel plátkův opakvejčitá až podlouhle klínovitá, bez řásky pod koncem. Šešule prodloužené, na stopkách obloukem odstálých k ose hroznu volně přiložené neb i poodstálé. Čnělka 3 až 4krát delší než širší. Semena na konci s blánovitým přívěskem.

V. 0·35—1·00 *m.* Květy zlatožluté až skoro žloutkové. E. strictum Fl. Wett, E. virgatum DC., Tausch. herb.

⊙ Od polou května do konce června. Hráze, mezi kamením, křovím, zdi, poříčí, pořídku. Kraj Rajského lesa u Černovic v bařinné půdě (Schur), u Morkůvek a Kurdějova pořídku. — V údolí Fugničky u Hardeku velmi pořídku (Oborny), bažantnice u Vlasatic (Ripper). Na Heulosu, při mostu u brněnské silnice, u Dlouhé Stěny a v údolí Jihlavy u Jihlavy (Pokorny), v poříčí Odry v přerovském kraji (Reissek), břehy Moravy u Bzence (Bubela), v lese u Litenčic blíž Zdounek (Dr. K. Hanáček), dle Schlossera u Něm. Jasenic a u Mankovic v Opavsku. Dle Kolbenheyera též v poříčí Olšavy v Těšínsku.

B) Stopky květní 2—3krát delší kalicha a skoro zdélí polovic šešule. Listy s přitisklými, 3ramennými chlupy.

1673. E. cheiranthoides L. (T. malokvětý.) Lodyha přímá, jednoduchá neb větvitá, roztroušeně přitiskle chlupatá a jako celá bylina zelená. Listy s přitisklými 3ramennými chlupy, podlouhle kopinaté, celokrajné neb vykrajovaně zubaté; dolejší řapíkaté, hořejší přísedlé. Plátky velmi malé, jich čepel okrouhlá, v nehet klínovitě zúžená. Šešule zelené, s krátkou čnělkou, velmi roztroušeně pýřité, na stopkách šikmo odstálých vystoupající. Semena na konci špičatá, nekřídlatá.

V. 0·25—0·60 *m.* Plátky žloutkové. *β*) dentatum Koch. Listy hruběji, skoro chobotnatě zubaté.

⊙ Červen—září. Písčitá pole, u cest, háje, křoviště, kraje potokův, vlhká a zaplavovaná místa, od roviny až na předhoří do 500 m. hojný. Kolem Koldštýna též mezi lnem (Oborny), hojně u Dobré blíže Frýdku (Gogela), ve vyšších polohách: u Krňova, Rožnova, Janovic, Rymařova, Vrbna.

545. Coringia Adanson. Hořinka.

1674. C. orientalis Andrzej. (H. východní.) Lysá, sivě ojíněná. Lodyha přímá, jednoduchá neb větevnatá. Listy celokrajné, zaokrou-

hlenė tupé, dolejší opakvejčité, v krátký řapík sbíhající, ostatní vejčité neb vejčitě podlouhlé, hluboce srdčitě střelovitým spodkem objímavé. Plátky přímé, 2krát delší kalicha. Šešule 4hranné, mnohem delší své tlusté stopky, vystoupavé neb šikmo odstálé. Chlopně 1žilné, s postranními síťnatě splývajícími žilkami. Bylina jednoletá, s kořenem vřetenovitým.

V. 0·15—0·40 *m.* Plátky bělavé. Brassica orien. L., Erysimum orien. R. Br., E. perfoliatum Crantz., Gorinkia orien. Presl. kv. čes.

⨀ Duben—červen. Role, úhory, meze, zvláště na půdě hlinité a vápenité; ve střední a jižní části rozšířena, jinde porůzná. V brněnském kraji: v jižní části až k Brnu obecná (Makowsky), u Komárova, Julianova, Maloměřic, Hády u Obřan, u Černovic a Slavkova (Oborny), u Drysic (Spitzner), porůzná kolem Krumlova (Zimmermann), kolem Klobouk (Steiger), Židenice, Líšeň, Mordovna, hojná u Klajdovky, Kartouzy, Černá pole, Sv. Antoníček, Medlánky, Bílovice, zde zvláště při vchodu do údolí Melatinského hojná, Bejkovice, Boskovice, nad vilami v Písárkách, Kohoutovice, Vostopovice, Bohonice, Nenovice, Sokolnice, Telnice, Měnín, Oujezd, Mal. Hostihrádky, Vážany, Mal. Lovčice, Vyškov, Pavlovice, Čejč, Kobylí. — V Prostějovsku, pouze za Žešovem u Cikánské kuchyně (Spitzner). Ve Znojemsku: hojná v nížinách při dolní Dyji, řídčeji u Jaroslavic, Strachotic a Hodonic, kolem Znojma jen ojediněle (Oborny). V Olomoucku: velmi pořídku na polích u Hodolan, hojněji u vojenského hřbitova u Olomouce (Oborny) a 1851 ve 2 jedincích u Hněvotína (Vogl). V ostatní části: porůzná na náspech trati a na kopci Barbořinu u Kroměříže (Palla), velmi pořídku kolem Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), Rohatec, Strážnice, Hroz. Lhota, Velk. a Mal. Vrbka. — U Hlinska, Jankovic a j. m. blíže Rusavy (Sloboda), Zádveřice u Vyzovic (Bubela). Ve Slezsku: u Skočova (Kotschy), u 3. jezu blíže Těšína, u Szybic, Bobreka a Mnichů (Kolbenheyer).

546. Diplotaxis DC. Křez.

1675. D. muralis DC. (K. zední). Lodyh bylinných z jediné rozetky, v čas květu namnoze čerstvých, přízemních listů několik, jednoduchých, řídčeji větevnatých a obyčejně jen dole listnatých. Listy přízemní chobotnatě peřenoklané neb skoro peřenodílné, úkrojků zubatých, lodyžní podlouhle klínovité, v řapík zúžené, lyrovitě peřenoklané, s úkrojky podlouhlými celokrajnými neb zubatými, přímo ku předu směřujícími. Šešule čárkovité, ke konci znenáhla zúžené, nad lůžkem sotva zřetelně stopečkaté, na stopkách květních odstálé.

V. 0·15—0·40 *m.* Koruny citronové po odkvětu červeno-nahnědlé. Sisymbrium murale L.

⨀ neb ⨀ Červen—září. Role, úhory, kraje cest, hráze, písčiny, pustá lada, v teplejší nížině a pahorkatině střední a jižní části hojný, jinde velmi porůzný. V brněnském kraji: v jižní části obecný (Makowsky) a ještě u Kunštátu a Olešnice (Člupek), na zdích u Svitavy (Niessner), u Černovic (Oborny), u Ivančic (Schwoeder), u Němčan a Klobouk (Steiger), obecný kolem Čejče (Wiesner),

u Kartouz, Sv. Antoníčka, Kuřimi, Obřan, Židenic, Žabovřesk, Telnice, Měnína, Vážan, Šaratic, Slavkova, Bučovic, Vyškova, Bošovic, Kobylí, Hustopeče. — V Prostějovsku: u Prostějova, Držovic, Čelechovic, Slatinek, Obřan, Vrahovic, Žešova, Dobrochova, Hradčan, Určic (Spitzner). Ve Znojemsku: obecný v celé jižní části, zvláště kolem Znojma a sousedních vsí, kolem Drnoholce, Frelešdorfa, Hrušovan, Šanova a j. m. (Oborny). V Olomoucku: u sirnatého pramene u Slatěnic a Předmostí u Přerova (Spitzner), Hněvotínské lomy (Mik), u Piňovic (Klanic), u Unčova a Renot. — V uh. hradištském kraji: kolem Kyjova a Bzence obecný (Bubela), Rohatec, Petrov, Zvolenov, Strážnice, Radějov. — V ostatní části: při silnici z Tučap do Holešova, kolem zámku (Červinka) a v silničních příkopech u Holešova (Sloboda), u Vsetína (Bubela), Kovářská ulice v Nov. Jičíně a při zdích u Štramberka (Sapetza), u Hranic (Ripper). Ve Slezsku: dosti hojně v štěrku Olšavy u Frýštátu (Kotula).

1676. D. tenuifolia DC. (K. úzkolistý.) L o d y h a d o l e d ř e v n a t á, p o l o k ř o v i t á, mnohovětevná, větví vystoupavých neb přímých, v dolejší části stejnoměrně listnatých, nahoře bezlistých. L i s t y v š e c k y p e ř e n o k l a n é, d o l e j š í s p o d l o u h l ý m i, h o ř e j š í s č á r k o v i t ý m i n e b p o d l o u h l e č á r k o v i t ý m i, d a l e k o o d s t á l ý m i ú k r o j k y. S e š u l e nad lůžkem stopkaté, u z r a l é a s z d é l í s t o p k y.

V. 0·30—0·60 *m*. Plátky veliké, citronově žluté. Sisymbrium tenuifolium L.

♃ Červen—září. Kraje cest, hráze, písčitá a kamenitá místa, porůzný. V brněnském kraji: Špilberk u Brna, u Slatiny, Julianova a Adamova (Schur), zdi u Svitavy (Niessner), u Ivančic (Schwoeder), vápenné lomy nad Klenticemi (Schierl), u Lednice, Břeclavi a na Polavských kopcích (Makowsky), a v pahorkatině podél jižní hranice zemské (Uechtritz), Selec, Lanštorf, St. Břeclav, Poštorna, Nov. ves, Kostice. — V okolí Prostějova pořídku, jako pod Kosířem, u Trepčína a Březovic (Spitzner). Ve Znojemsku: hojný na Mikulovských kopcích, podél náspu trati u Fryšavy směrem k Miroslavi, ojediněle u Jaroslavic a v hlubokých cestách u Sedlešovic blíže Znojma (Oborny), mezi Mikulovem a Bratibrunnem, při grafendorfsko-hevlínské silnici a při trati Hrušovany-Hevlín (Ripper), u Olomouce (Vogl), zde zejména blíže nádraží (Spitzner), rozšířen v lomech a na sousedních rolích u Těšnovic (Palla).

547. Erucastrum Presl. Řetkevník.

1677. E. Pollichii Schimp et Spenn. (Ř. rolní.) Lodyha přímá neb vystoupavá, větvitá a jako listy přitiskle chlupatá. Listy kalně zelené, lyrovitě chobotnato-peřenoklané neb dílné, dolejší řapíkaté, hořejší přísedlé, úkrojků podlouhlých, nestejně vroubkovaně stříhaných neb peřenoklaných. N e j h o ř e j š í k v ě t y p o d e p ř e n y p e ř e n o d í l n ý m i, m a l ý m i, k h o ř e j š í č á s t i s e u m e n š u j í c í m i l i s t y. K a l i š n í l í s t k y p ř í m o o d s t á l é. D e l š í t y č i n k y k u č n ě l c e p ř i l e h l é. Š e š u l e p ř í m o o d s t á l é.

V. 0·20—0·50 *m*. Plátky bledě žluté, zeleně žilkované. E. inodorum Rchb., Sisymbrium obtusangulum Portenschl.

⊙ Květen—září. Meze, úhory, břehy, velmi pořídku. Jednou u silnice blíže Václavovic, zde již zašel (Spitzner), nyní ve Svodnicích u Bedihoště (Uličný 1885, teste Oborny).

1678. **E. obtusangulum Rchb.** (Ř tupoúhlý.) Lodyha přímá, dosti hustě listnatá, větvitá, doleji často načervenalá a jako listy ± chlupatá. L i s t y c h o b o t n a t ě p e ř e n o k l a n é až chobotnatě peřenodílné, dolejší řapíkaté, hořejší přísedlé až k hroznu dosahující a jako dolejší často lyrovité, úkrojky podlouhlé, nestejně tupoúhlatě zubaté neb opět chobotnatě peřenoklané. Hrozen bez listenův. Lístky kališní rovnovážně odstálé, delší tyčinky odstálé. Šešule vystoupavé, daleko odstálé.

V. 0·30—0·75 *m.* Plátky citronově žluté. Sisymbrium obtusang. Hall.

♃ Červen, červenec. Výslunné kopce, cesty, břehy, role, velmi pořídku. Role, úklony a mýtiny u Hostěhrádek blíže Klobouk a u samých Klobouk (Steiger teste Oborny), jednotlivě při cestě mezi Hustopečí a Strachotínem 1887 a při silnici u Martinic (Schierl).

548. Brassica L. em. Brukev.

A) Hrozen již v čas květu řídký a prodloužený, takže květy vyvinuté poupat nepřesahují.

* **B. oleracea L.** (B. obecná.) Listy sivě ojíněné, lysé, dolejší lyrovitě peřenoklané neb nedělené, úhlatě zubaté neb vykrajované, podlouhle opakvejčité, řapíkaté, h o ř e j š í z ú ž e n ý m n e b z a o k r o u h l e n ý m d o l e j š k e m p ř í s e d l é. Kališní lístky a t y č i n k y p ř í m é. Květy dosti veliké, sírožluté. Šešule hrbolaté, na chlopních zoblené, vystoupající. S e m e n a h l a d k á. V. 0·30—1·00 *m.*

⊙ Květen, červen; pořídku ⊙, pak červenec—září. Na pomořích severozápadní Evropy samorostlá, u nás v četných odrůdách pěstovaná a někdy zdivočelá. Odrůdy u nás pěstované jsou:

* Listy změněny, lodyha a květy nezměněny:

α) a c e p h a l a DC., jarmuz, kadeřávek. Lodyha prodloužená. Listy rozložené, v hlávku nesevřené, namnoze chobotnatě peřenoklané, ploché (v. vulgaris DC.) neb kadeřavé (v. quercifolia DC.), zelené, červené neb hnědé.

β) s a b a u d a L., kapusta. Lodyha trochu prodloužená. Listy sivozelené, bublinatě vráskovaté, v hlávku volnou, poněkud kuželovitou sevřené.

γ) c a p i t a t a L., zelí hlavaté, hlavatice. Lodyha zkrácená. Listy bělavě zelené neb červené, vyduto-vypouklé, v kulatou hlávku pevně sevřené.

δ) gemmifera DC. B. pupenatá. Lodyha prodloužená, s napolo uzavřenou, konečnou hlávkou, četnými, pevně sevřenými, malými úžlabními hlávkami.

** Lodyha neb květy změněny.

ε) gongylodes L., brukev, kelrubny. Lodyha nejdoleji hlízovitě naduřelá.

ζ) botrytis L., zelí květné, karfiol, brokoli. Poupata, jakož i celé květenství dužnatá a bledá.

* **B. napus L.** (Řepka.) Listy sivě ojíněné, lysé neb nejdolejší roztroušeně srstnaté, dolejší lyrovitě peřenoklané, pořídku nedělené, chobotnatě neb úhlatě zubaté, řapíkaté, hořejší podlouhlé, méně zubaté, až i celokrajné, porozšířeným, hluboce srdčitým spodkem objímavé. Kališní lístky posléz přímo odstálé. Květy zlatožluté; kratší tyčinky obloukem vystoupající. Šešule přismáčknuté, hrbolaté, 3krát delší zobanu, odstálé. Semena síťkovitě tečkovaná, hnědá. V. 0·30 až 1·00 *m.*

⊙ Duben, květen, ⊙ červenec, srpen. Původu neznámého, pěstuje se všeobecně, zvláště v odrůdě *α*. Odrůdy pěstované:

α) oleifera DC., řepka olejná, olejka. Kořen vřetenovitý. Bylina 1letá neb přezimující.

β) napobrassica L., tuřín, dumlík, kolník. Kořen řepovitý, spolu s hlízovitým dolejškem lodyhy v kulatou neb vejčitou bambulinu podzemní přeměněný.

B) Hrozen po čas květu zkrácený, plochý neb vydutý, květy rozvinuté vyčnívají nad poupata.

* **B. rapa L.** (B. polní.) Listy nejdolejší travozelené, roztroušeně srstnaté, řapíkaté, lyrovitě peřenoklané, řidčeji nedělené, okrouhlé, hořejší sivě ojíněné, vejčitě podlouhlé, skoro celokrajné, spodkem hluboce srdčitým objímavé. Hrozen po dobu květu zkrácený, plochý neb slabě vydutý. Kališní lístky posléz rovnovážně odstálé. Plátky malé, zlatožluté. Šešule hrbolaté, na stopkách odstálých přímé. Semena útle síťovitě ďubkovaná. V. 0·40—1·00 *m.*

U nás v následujících odrůdách pěstovaná:

α) annua Koch., řepák letní. Kořen tenký, vřetenovitý. Lodyha až 0·50 *m.* v. Bylina namnoze 1letá. B. campestris L.

β) oleifera DC., řepák olejný. Kořen vřetenovitý, tenký. Lodyha 0·50—1·00 *m.* v., silnější a větevnatější. Šešule a semena větší. Bylina 1letá neb přezimující.

γ) e s c u l e n t a K o c h, řepa, vodnice, okrouhlice. Kořen dužnatý, řepovitý, přezimující.

⊙ Duben—květen, ⊙ červen—srpen. Původu neznámého, zhusta pěstovaná a někdy zdivočelá. α) zdivočelá kolem Prostějova, po žních na polích na Plumlovsku a Drahansku (Spitzner), na bzeneckém nádraží (Bubela) atd. β) pěstuje se jako bylina olejná, leč řídčeji než řepka. γ) na rolích po žních a v zahradách sázená; v Jeseníku pěstuje se pospolu se lnem (Oborny).

549. Melanosinapis Schimp. et Spenn.

* **M. communis Schimp. et Spenn.** (Hořčice černá.) Lodyha přímá, větvitá, lysá neb dole roztroušeně srstnatá. L i s t y t r a v o z e l e n é, v š e c k y ř a p í k a t é, d o l e j š í l y r o v i t é, s úkrojky zubatými, h o ř e j š í v e j č i t ě k o p i n a t é a ž k o p i n a t é, špičaté, c e l o k r a j n é. Hrozen hustý, později volný, na konci zaokrouhlený, poupata nad rozvinutými květy čnějící. Lístky kališní posléz rovnovážně odstálé. P l á t k y s n e h t e m n i t k o v i t ý m. S e š u l e k r á t k o s t o p k a t é, k r á t k o č n ě l e č n é, hrbolaté, s e s t o p k a m i k o s e h r o z n u p ř i t i s k l é.

V. 0·40—1·00 *m*. Květy malé, zlatožluté. Sinapis nigra L., Brassica nigra Koch.

⊙ Červen, červenec. Na pusté i vzdělané půdě, na mezích polních, rolích, mezi obilím zdivočelá a v jižní části též pěstovaná. Zdivočelá a pěstovaná u Adamova (Theimer). Hojně pěstovaná a zdivočelá kolem Jaroslavic, Strachotic, Znojma a j. m. v jižní části (Oborny), pořídku zdivočelá na hrázi tovární trati od Bzence k Veseli (Bubela), u Holešova (Schlosser), u Olomouce (Vogl).

550. Sinapis L. em. Horčice.

1679. **S. arvensis L.** (H. polní.) Lodyha přímá, větvitá neb jednoduchá, krátce srstnatá neb nahoře lysá. L i s t y všecky řapíkaté, vejčité, vejčitě podlouhlé neb hořejší podlouhlé, n e s t e j n ě z u b a t é, n a d o l e j š k u n ě k d y l y r o v i t ě z a s t ř í h a n é, pak se 2 malými, postranními úkrojky. Kališní lístky rovnovážně odstálé. Š e š u l e odstálé neb přímé, v á l c o v i t é, p o s l é z hrbolaté a ž r ů ž e n c o v i t ě z a š k r c o v a n é, s e z o b a n e m s m á č k n u t ě k u ž e l o v i t ý m, o b a k s e 3 s i l n ý m i, d o s t i s t e j n ě o d d á l e n ý m i n e r v y, n e j d o l e j i č a s t o n ě j a k é s e m e n o u z a v í r a j í c í, o b y č e j n ě k r a t š í n e ž š e š u l e.

V. 0·25—0·60 *m*. Plátky prostředně veliké, žloutkově žluté. U nás v odrůdách: α) leiocarpa Neilr., šešule lysé neb přílysé, odstálé. β) dasycarpa Neil = β. hispida Döll, S. orientalis Murr., šešule nazpět obrácenými, štětinkovitými chlupy krátce srstnaté, odstálé. γ) stricta Čelak. = S. villosa Merat, šešule přímé k ose přitisklé, srstnaté.

⊙ Červen—srpen. Pustá místa, úhory, na rolích mezi osením, jako nemilý plevel v celém území hojná. β) řídčeji, jako u Třebíče (Zavřel). γ) kolem Slavkova, Hustopeče atd. — Kolem Brna, Znojma, Našetic, Milfrouna a j. (Oborny).

* **S. alba L.** (H. bílá). Lodyha přímá, namnoze větevnatá a jako rub listů srstnatá. Listy řapíkaté, lyrovitě peřenodílné, úkrojky úhlatě neb chobotnatě zubaté, nejhořejší a veliký konečný úšet ostatních listů hluboce 3klaný. Lístky kališní odstálé. Šešule na odstálých stopkách šikmo vystoupající, často skoro rovnovážné, krátce válcovité, hrbolaté neb růžencovitě zaškrcované, spolu se zobanem mečovitě smáčknutým, častěji přísrpovitě ohnutým, namnoze odstále bělosrstnaté, zoban po každé straně se 3 silnějšími prostředku více přiblíženými nervy, vedle nich po každé straně žilnato-pruhované, ponejvíce bez semena, zdélí neb delší než šešule.

V. 0·25—0·50 *m.* Květy světle žluté, menší než u předešlé, šešule kratší a širší.

⊙ Červen, červenec. Ve střední a jižní části zhusta pěstovaná a na rumištích, polích, hrázech často zdivočelá. V okolí Brna řídčeji pěstovaná (Makowsky), druhdy též kolem Lomnice (Pluskal), u Hustopeče (Reissek), kraje rolí u Vrbic (Niessl), mezi mrkví u Račic (Spitzner), u Klobouk (M. Odstrčil) a Divák pěstovaná (Schierl), u Tišnova, Sokolnic, Kobeřic, Nemojan, Vyškova, hojná u Olbramovic a Vedrovic. — Nezřídka v okresu jaroslavickém, kolem Mikulova, Znojma, Strachotic, Hrádku, Vrbovce, Náměště (Oborny), zde onde, jako u Plešovce a Doln. zahrad u Kroměříže hojná (Palla), u Uh. Hradiště (Schlögl), u Tučap zřídka v zahradách pěstovaná (Červinka), a kolem Žop (Sloboda).

* Bunias orientalis L. (Rukevník východní). Lodyha 0·50—1·20 m. v., větvitá, žláznatě uzlatá, dole i s listy jednoduchými chlupy srstnatá. Listy podlouhle kopinaté, dolejší dlouze řapíkaté, namnoze lyrovitě peřenoklané, s velmi velikým konečným úkrojkem, prostřední na spodu střelovité, nestejně zubaté, nejhořejší vejčitě kopinaté, přísedlé. Květy zlatožluté. Šešule šikmo vejčité, v čnělku zašpičatělé, 2pouzdré, svraskalé, na žláznatě uzlatých, odstálých stopkách. Na dvoře Dolního mlýna na předměstí Brandýsu v Těšíně zavlečen (Kotula).

551. Raphanus L. Ohnice.

1680. R. raphanistrum L. (O. rolní.) Lodyha přímá, větevnatá, roztroušeně srstnatá neb nahoře lysá. Listy řapíkaté, travozelené, lyrovitě peřenodílné, úkrojky vejčité neb kopinaté, nestejně zubaté, nejhořejší také nedělené, zubaté. Kališní lístky přímé. Šešule válcovité, nad lůžkem stopečkaté, odstálé, vystoupající, mezi semeny růžencovitě zaškrcované, uzrálé v články 1semenné se rozpadávající, články 8hranné a 8rýhé, namnoze lysé, nejhořejší dlouze zobanitý.

V. 0·30—0·50 *m.* Květy veliké, špinavě bledožluté, řídčeji sírožluté, s tmavšími žilami aneb i zcela bílé s fialovými žilkami.

⊙ Květen—září. Role, úhory, polní cesty, meze a jako plevel mezi osením, od roviny až na předhoří obecná.

1681. **R. sativus L.** (Řetkev). Šešule nad lůžkem sotva zřetelně stopečkaté, odstálé, vejčitě podlouhlé, v dlouhou čnělku zobanovitě zakončené, uzrálé, naduřelé, nezaškrcované, aniž pukající, houbovitě dužnaté, podél pukající. Ostatně jako předešlá.

V. 0·40—0·60 *m*. Plátky bílé neb lilákové s žilami fialovými. U nás odrůdy:

β) niger DC. (Černá řetkev.) Kořen ztlustlý, podlouhlý, veliký, mrkvovitý, vně černý neb šedivý, chuti velmi štiplavé.

γ) radicula Pers. (Řetkvička), kořen kulovatý neb podlouhlý, menší, červený, bílý neb fialový, méně štiplavý.

⊙ a ⊙ Červen—srpen. Původem z jihovýchodní Evropy a Asie, u nás se v obou odrůdách v zahradách pěstuje a někdy zdivočuje.

552. Rapistrum All. Povázka.

1682. **R. perenne All.** (P. ozimá). Lodyha přímá, rozkladitě větevnatá a jako listy srstnatá, nahoře dosti lysá. Listy řapíkaté, kracovitě peřenoklané až peřenodílné, úkrojky nestejně úhlatě zubaté, nejhořejší listy podlouhlé, skoro nedělené, zubaté, přisedlé. Kalichy přímé. Šešule k ose hroznu přiložené, přímé, stopky květní tlusté, buď delší neb trochu kratší než nejdolejší článek šešule. Čnělka tlustá, kuželovitá, kratší než vejčitý, 8 hladkými žebry opatřený článek hořejší.

V. 0·50—1·00 *m*. Květy prostřední, žloutkové. Hrozen plodní prodloužený. Myagrum perenne L.

♃ Červen, červenec. Role, meze, cesty, hráze, ve střední a jižní části rozšířena, místy hojná. V brněnském kraji: od Brna dolů hojná, zvláště na náspech trati mezi Břeclaví a Brnem, mezi Bilovicemi a Podivínem, u Čejče (Uechtritz), u Telnice (Ripper), u Ivančic a odtud až k Senohradům (Makowsky), u Oslavan (Roemer), kolem Miroslavi, Olbramovic a nezřídka na náspech trati od Hrušovan na sever až ke Krumlovu (Oborny), u Židlochovic a Klobouk (Steiger), Židenice, Julianov, od Mal. Klajdovky u Julianova až k Líšni, Žlutý kopec, Žabovřesky, Sokolnice, Mal. Hostihrádky, Slavkov, Hustopeč. — Ve Znojemsku: v okresu náměstském (Roemer), u Litobratřic (Zimmermann), při okresní silnici od Znojma až k Hostěhradicům, u Jevišovic, Polavy, Nov. mlýna, v údolí Dyje u Milfrouna, Hodonic, Jaroslavic, Strachotic, v údolí Leskavy u Znojma a v Purkrábce u Suchohrdlí (Oborny), kopce a vinohrady u Drnoholce, u Nov. Přerova a na Růžové hoře u Nov. sídla (Ripper), u Olomouce: druhdy v lomech u Hněvotína (Mik). V uh. hradištském kraji: u Kyjova (Uechtritz), u Napajedel (Schlosser), u Kunovic blíž Uh. Hradiště (Schlögl), porůzná a ojedinělá kolem Bzence (Bubela).

553. Crambe L. Katrán.

1683. **C. tataria Jacq.** (K. východní.) Lodyha přímá, silně větevnatá, nahoře ± srstnatá, uprostřed olysající. Listy přízemní 2krát zpeřené, úkrojky podlouhlé, zubaté neb stříhané,

listy lodyžní jednoduše až 2krát peřenodílné, úkrojky čárkovitě kopinaté až čárkovité, nejhořejší listenovité a jako ostatní v mládí chlupaté, pak olysající. Lata rozkladitá. Nitky delších tyčinek nahoře 2klané. Šešulka bezčnělečná, dolejší článek stopkovitý, hořejší kulatý za sucha svraskale žilnatý.

V. 0·50—1·20 *m*. Plátky bílé. Květy slouží lidu za lék.

♃ Duben, květen. Suchá luka, travnaté stráně, kopce, vinice, ve střední a jižní části porůzný. Úklon kopce u Oujezda blíže Brna, pole na návrších mezi Nikolčicemi a Šitbořicemi, 1880 hojný (Makowsky!), u Nikolčic (Šebesta!), úklony luční u Krumvíře blíže Klobouk (Steiger!), Kolby u Uherčic, Wiesgrunt u Bošovic, na jedné stráni u Hustopeče směrem k Nikolčicům. — Hojný kolem Čejče a odtud až k Čejkovicům, u Havrovan a Karlova (Rohrer), u Hodonína (Schlosser), u Drnoholce (Reissek).

113. Řád. Fumariaceae DC. Dymnivkovité.

Rody:

1. Koruna 2pyská, vnější plátek ostružnatý, nehty křídel dole k dolejším nitkám, nahoře k hoření a ku kraji hořeního pysku přirostlé. Plod 2chlopná, mnohosemenná šešule. Bylina vytrvalá, s oddenkem hlízovitým. 554. *Corydalis.*

2. Koruna 2pyská, vnější plátek ostružnatý. Plod 1semenná, nepukající nažka. Bylina jednoletá, s oddenkem vřetenovitým. 555. *Fumaria.*

554. Corydalis Vent. Dymnivka.

A) Děloha jedna. Lodyha na dolejšku hlízovitá, bez šupin. Hlíza záhy dutá, ročně se zveličující, na rozličných místech svého povrchu mrcásky kořenové ženoucí.

1684. C. cava Schweigg. et Körte. (D. dutá.) L o d y h a p ř í m á dužnatá, n a d o l e j š k u b e z š u p i n, uprostřed s 2 lupeny. Listy 2krát 3sečné, vespod nasivělé, úkrojky 2—3klané, nestejně zastřihané. Hrozen konečný. L i s t e n y v e j č i t é n e b e l l i p t i c k é, c e l o k r a j n é, dolejší někdy 2—3klané. Stopky květni 2—3krát kratši než šešule. K r a j h o ř e n í h o p y s k u v e l m i s i l n ě o h r n u t ý, dolení pysk na spodku skoro rovným úhlem vzhůru ohnutý, s krajem odstálým. O s t r u h a rovnovážná neb šikmo sehnutá, k u k o n c i s i l n ě d o l ů o h n u t á. Semenník v čnělku rovně zúžený. Šešule podlouhle kopinaté. P ř í v ě s e k s e m e n a p e n t l i c o v i t ý, k o b e m u s e m e n a p ř i t i s k l ý.

V. 0·15—0·30 *m*. Květy slabě vonné, lilákově nachové neb zcela bílé, křídla na konci s nachově hnědou skvrnou. Fumaria bulbosa *α)* cava L., C. bulbosa Pers., C. tuberosa DC.

♃ Duben, počátek května. Háje, lupenaté lesy, křoví, od roviny až na předhoří rozšířena, z okolí Bzence a Uh. Hradiště nepřipomenuta. V brněnském kraji: v nížinách obecná, zvláště v hájích při Svratce a Dyji, v horách neroste (Makowsky), na Netichově u Lomnice (Pluskal), hojná kolem M. Třebové (Czerny),

Rajský lesík u Černovic, Písárky, u Blučiny (Oborny)!, u Ivančic (Schwoeder), les u Popic a Divák (Schierl), u Hustopeče (Reissek), u Klobouk (Steiger!), Líšeň, Ochoz, Kanice, Hády u Obřan, Sv. Antoníček, Bílovice, Adamov, Babice, Křtiny, Klucanina a j. u Tišnova, Bejkovice, Bystrc, Veveří, Holedná u Jundrova, Střelice, Nenovice, Rajhrad, Mal. Lovčice, Kobeřice, Vyškov, Pistovice, Nosislav, Čejkovice, Kobylí, údolí Rokytné a Mariánská studénka u Krumlova, Břeclav. — U Prostějova pouze na Skalici, zde i s bílými květy (Spitzner). Ve Znojemsku: v údolí Dyje od Vranova dolů až k Tasovicům, místy, jako kolem Milfrouna a Tasovic často s bílými květy, v hájích při dolní Dyji a v údolí Jevišovského potoka (Oborny). V Jihlavsku: na Spitz- a Schatzberku u Jihlavy (Pokorny). V Lísku, pod Svárovem u Nov. města a na Žákové hoře (Havelka). V Olomoucku: u Olomouce (Makowsky), v Pruchodici u Ludomíra (Slavíček), u Roudna a Berouna (Rieger a Gans), Vitošov u Zábřeha, zde též s bílými květy (Panek). Měšťanský les u Šumberka (Paul), Angerský les u Bludova (Oborny). V uh. hradištském kraji: Zámecká zahrada u Kroměříže a u Skaštic, zde též s bílými květy (Palla), u Bilovic (Gogela), hřebenem Javořiny a Lopeníka (Holuby). Ve východní části: Hrádek u Tučap (Červinka), Holý vrch u Rusavy (Sloboda), u Vsetína hojně: u Semětínského mostu, u Bečevny, Chotary a na cestě k Hostýnu atd. (Bubela), u Krhové blíže Val. Meziříčí (Klanic), zahrady v Tylovicích a na Kičeře u Rožnova (Kotek), u Chrastešova a kolem St. Jičína (Ig. Pouč), s C. digitata Pers na všech horách Karpat obecná (Sapetza), u Hranic (Ripper), u Hukvald (Jackl). Ve Slezsku: u Frýdku (Gogela), u Těšína, Blogotic, Koňské, Dziegielówa, na Čantorym a u Bělska (Kolbenheyer), u Krňova (Spatzier), u Kunčic blíže Vidnavy. — U Kobylé (Vierhapper).

B) Děloha jedna. Lodyha nad dolejškem se šupinovitým lístkem. Hlíza stále malá, celistvá, jen na nejdolejším konci s věncem mrcásků kořenových.

a) Hrozen za plodu přímý, namnoze bohokvětý; stopky květní as zdélí šešule. Hořejší pysk koruny na krajích ohrnutý. Semenník pod čnělkou obyčejně dvojím ohybem silně zlomený.

1685. C. digitata Pers. 1807. (D. prstnatá.) L o d y h a přímá, šťavnatá, n a d d o l e j š k e m s e š u p i n k o v i t ý m l í s t k e m, z jehož paždí začasté krátká, někdy i kvetoucí větévka vychází, nahoře s 2 2krát trojsečnými listy, úkrojků 2—3klaných, nestejně zastřihaných. Hrozny přímé, stopky květní zdélí šešule. L i s t e n y š i r o c e k l i n o v i t é, v ě j í ř o v i t é, z p ř e d u p r s t o v i t ě s t ř í h a n é, někdy též opakvejčité, zpředu jen zubaté neb i celokrajné. D o l e j š í p y s k široký, p ř í č n o v e j č i t ý, n a d o l e j š k u s m a l ý m, o s t r u ž k o v i t ý m h r b o u l k e m, zpředu s mělkou, 3hrannou vyhlubeninou, s krajem na plocho rozloženým, zoubkovaným. O s t r u h a t l u s t á, nahoru směřující, s o t v a o h n u t á. Šešule podlouhle kopinatá. P ř í v ě s e k s e m e n a dosti malý, p l o c h ý, p o d l o u h l e l ž i c o v i t ý, o d s e m e n a o d s t á v a j í c í.

V. 0·10—0·25 *m.* Květy nachové, velmi zřídka bílé. Fumaria bulbosa *γ)* solida L., C. Halleri Heyne, C. solida Swartz 1819, C. bulbosa DC.

♃ Březen, duben. Kraje lesní, háje, křoví, ploty, místy obecná, jinde

schází. V brněnském kraji obecná, v hornaté části hojnější než předešlá (Makowsky), u Boskovic (Svěrák), dle Člupka neroste u Kunštátu a Olešnice. Obecná v okresu vyškovském, hustopečském, krumlovském a břeclavském. V Prostějovsku: u Otaslavic pod Obrovou hohou, u Zlechovského mlýna, u Myslovic, ve Vícovském žlebu, na St. Plumlově (Spitzner). Ve Znojemsku všude hojná, až obecná (Oborny). V Jihlavsku: porůzná kolem Dačic (Schindler). V Olomoucku: u Olomouce (Vogl), v údolí Šumice u Náměště (Spitzner), u Milkova (Slavíček), u Zábřeha (Pánek), u Šumberka a v Angerském lese u Bludova (Paul), u Berouna (Gans). V uh. hradišťském kraji: hojná kolem Kroměříže, na Ostrově též s bílými květy (Palla), u Uh. Hradiště (Schlögl), hojná v lese Háji a Bzinku u Bzence (Bubela), na Javořině po hřebeni Lopeníku (Holuby). Ve východní části: živé ploty u Bořenovic, Želkovská debře u Tučap, Hrádek a Ochoza u Prusenovic (Červinka), u Brusného, Chomýše a Jankovic hojná (Sloboda), kolem Vsetína řidčeji než předešlá: pod Tatalky a u Rokytnic (Bubela), u Rožnova (Kolek), kolem Nov. Jičína obecná (Sapetza), Žeranovice, Přílepy a kolem St. Jičína (Ig. Pouč), v okolí Místku: nehojně v křoví u Mal. Kunčic a Palkovic (Gogela) a jinde v Karpatech rozšířena. Ve Slezsku: u Frýdku (Gogela), u Těšína (Wimmer), Ustroň, Koňská a j. m. (Kolbenheyer), při potoku Hořině mezi Velk. Heralticemi a Brumovicemi (Meyer a Fiek), hojná v okolí Opavy (Svěrák), v nížinách Odry u Staudingu (Wetschky), u Krnova (Fiek), zde též v údolí Čičiny (Schube), u Leskovce, Viškovic a Hradce (Gr. Fl.), Dobroslavická hora (Wetschky).

β) Hrozen chudokvětý, za plodu převislý. Stopky květní 2—3krát kratší než šešule. Semenník pod čnělkou jen mírně prohnutý.

1686. C. pumila Rchb. (D. nízká). Lodyha přímá, šťavnatá, nad dolejškem se šupinkovitým lístkem. Listy světlozelené, nažloutlé, jinak jak u předešlé a následující, úkrojky širší, slaběji klané, ku spodku klínovitě zúžené. Hrozen chudokvětý, za plodu převislý, jednostranný. Stopky květní nejméně 5krát kratší než šešule. Listeny veliké, klínovitě vějířovitě, prstovitě stříhané, zdélí neb s $^1/_6$ délky šešule. Hořejší pysk koruny skoro 3hranný, s krajem úzkým, zoubkovaným, ploše odstálým, na konci ve výkrojku s hrotem, dolejší pysk na spodku slabě hrboulkatý, znenáhla vzhůru ohnutý a silně člunkovitě prohlubený, ve špičku vybíhající. Křídla s tlustým, nadmutým kýlem, na konci uťatá. Ostruha dolů obrácená. Šešule široce elliptické, mnohožilné. Přívěsek semena podlouhle lžicovitý, slabě kroucený, od semena jako plachta odstálý.

V. 0·10—0·20 *m*. Koruny bledě lilákové, hořejší pysk s vynikajícím bílým ústím, dolejší zelenavý s bělomázdřitým, lilákovým okrajem. Fumaria pumila Host., C. Lobelii Tausch.

♃ Březen, duben, ze všech nejrannější. Keřnaté a výslunné stráně a kopce, pořídku. U Klentic (Domas), severní úklon Polavských kopců pod zříceninou (Bayer a Schlosser). Pod Obrovou hohou, u Zlechovského mlýna blíž Prostějova (Spitzner).

1687. **C. fabacea Pers.** (D. bobovitá.) L i s t e n y v e j č i t é, c e l é, řídčeji z předu 2—3klané, 2—3 k r á t k r a t š í š e š u l e. H o ř e j š í p y s k p ř i o k r o u h l ý, s o d s t á l ý m, š i r o k ý m k r a j e m, na konci v mělkém výkrojku, se slabým vroubkem, p y s k d o l e j š í na spodku s d u t ý m h r b o u l k e m, p a k s k o r o v z h ů r u o h n u t ý, m í r n ě p r o h l u b e n ý, s e š i r o k ý m, odstálým k r a j e m. K ř í d l a s t e n k ý m, křídlovitým, n a k o n c i p o v y t á h l ý m k ý l e m. Ostruha rovnovážná neb dolů obrácená. Š e š u l e podlouhle k o p i n a t á, m á l o ž i l n á. P ř í v ě s e k s e m e n a dosti malý, k o b j e m u s e m e n a z p o č á t k u p ř i t i s k l ý a p o t o m c e l ý m o b v o d e m š r o u b o v i t ě t o č e n ý.

V. 0·10—0·15 *m.* Koruny světle nachové, pořídku bílé. Listy na líci sytě zelené. Fumaria bulbosa *β)* intermedia L, F. fabacea Retz, C. intermedia Ehrh.

♃ Březen, duben. Keřnatá místa, kraje lesní, v pahorkatině a hornatině až na předhoří porůzná. V brněnském kraji: u Adamova a sice při cestě do Josefského údolí (Theimer), na hřebenu Babího lomu s C. cava hojná (Makowsky), u Křtin a Babic (Haslinger), v Oboře u Lomnice (Pluskal), u Kunštátu a Olešnice (Člupek), Burgstádská hora u M. Třebové (Domas), Černý les u Žďáru, u Víru, Bystřice a Štěpánova (Havelka), dle Schierla u Divák a Židlochovic. — Olešná poblíž Blanska. — Ve Znojemsku: u Mikulova (Domas), jako vzácnost v údolí Dyje u Znojma, trochu hojněji u Nov. Hrádku blíž Podmole, v žlebu Kaja na cestě do Merkersdorfu (Oborny). V Jihlavsku: za Panským mlýnem a na Špicberku u Jihlavy (Pokorny). V sev. Moravě: v parku v Tovačově (Spitzner), údolí u Bučiny u Zábřeha (Pánek), v Kostelním lese u Šumberka (Paul), skalní příkop u Wiesenberka (Bittner), u Berouna (Gans) a jinde v Jeseníku roztroušena (Oborny). Ve Slezsku: u 3. jezu blíž Těšína (Zlik a Kolbenheyer, jako C. pumila uvedena, dle F. Fl. str. 34). Travnaté zahrady u Vidnavy (Latzel), u Mal. Kraši a v háji u Kalkovského mlýna (Vierhapper). Eiben poblíž Krnova (Fiek).

C) Dělohy 2, kořen mrcasatý.

* **C. lutea DC.** (D. žlutá). Lodyha přímá neb vystoupavá, hranatá, větvitá. L i s t y outlé, bledozelené, 3 č e t n é a ž 3 k r á t p e ř e n o d í l n é, lístky vejčitě okrouhlé neb klínovité, ve 2—3laloky zastřižené. L i s t e n y kopinaté, ve vláskovitou špici zakončené. Hrozen krátký, lístky kališní malé, stříhané, laloky hořejšího pysku nezřetelně zoubkované, na hřbetě kýlnaté, 2 vnitřní plátky úzké, tupé, žlabovité. Ostruha krátká, široká. Nitky nad prostředkem šídlovité, nahoře s ostruhou hákovitě ohnutou, čnělka velmi dlouhá, blizna zoubkovaná. Š e š u l e k o p i n a t o - v ř e t e n o v i t á, stopky květní krátké. S e m e n a l e s k l á, v e l m i j e m n ě z r n i t ě s v r a s k a l á. K o ř e n v ě t v i t ý, m r c a s a t ý.

V. 0·12—0·18 *m.* Koruny bledožluté 0·01 *m.* dl., šešule 5—6 *mm.* dl. Fumaria lutea L.

⊙ neb ♃ Květen—září. Kamenitá místa; původem z jižní Evropy, u nás

jen zdivočelá; na skalách pod zříceninou na Polavských kopcích 1888, učit. V. Schierlem nalezena.

555. Fumaria DC. Zemědým.

A) Kališní lístky 2—3krát kratší než koruna a s touto opadávající.

1688. F. rostellata Knaf, Fl. 1846. (Z. zobánkovitý.) Lysý. Lodyha jako u následujících přímá neb vystoupavá; větvitá neb jednoduchá, útlejší než následující. Listy nasivělé, 2krát peřenosečné, s lístky stříhanými, úkrojky 2—3klané, ploché, čárkovitě podlouhlé neb kopinaté, přišpičaté. Hrozny nejprv husté, pak prodloužené, řídké, s vřetenem tenkým. Listeny kratší než stopky plodní. Kališní lístky blánité, vejčitě okrouhlé, zakončité, zubaté, o $1/2$ kratší než koruna bez ostruhy a širší než trubka její. Plátky vnější se zobánkovitou špičkou, pysk hořejší úzký, na zad v přitloustlou ostruhu silně vzhůru ohnutý. Nažky kulaté, jemně hrboulkatě svraskalé, s kratičkou špičkou a po každé straně její s podlouhlou jamkou.

V. 0·15—0·30 *m.* Plátky růžově nachové, na kýlech červeně cihlové, bez zeleného pruhu, na konci černonachové. F. prehensilis Kit. part., F. micrantha Aut. boh.

⊙ Červen, červenec. Role, úhory, kamenité a výslunné stráně, skuliny skalní, ve Znojemsku rozšířen, jinde pořídku. U Brna 1876 (Oborny), u Střelic a Krumlova. — U Hartmanic a M. Hradiska blíž Prostějova (Spitzner). Ve Znojemsku: v údolí Leskavy u Znojma, na návrších mezi Hradištěm a Velk. Mašovicemi, na úklonech Šibeničníku a Sexenberku u Bohumělic, na Kraví hoře mezi Sedlešovicemi a Kounicemi, v údolí Hradnice mezi Citonicemi a Znojmem, u Hnanic (Oborny), v několika málo jedincích u Františkova blíž Koldštýna 1882, zde snad jen nahodile (týž), u Milkova (Slavíček). V Popickém žlebu nalezl Oborny tvar velmi hustokvětý s přitloustlým vřetenem, jenž jest podoben F. densiflora DC. (F. micrantha Lag.), v jižní a západní Evropě domácí, od něho však krátkými a barevnými listeny a plochými úkrojky listů se liší. (Oborny).

1689. F. officinalis L. (Z. lékařský, routička) Listy nasivělé, 2krát peřenosečné, s lístky stříhanými a úkrojky plochými, čárkovitě kopinatými. Vřeteno hroznu přitloustlé. Listeny kratší neb zdélí stopek plodních. Kališní lístky prostřední velikosti vejčitě kopinaté, zubaté, 3krát kratší než koruna a užší trubky korunní, větší než u následujících. Plátky vnější tupé, hořejší pysk s rovným hřbetem a ponenáhlu do ostruhy ohnutý. Nažky sploštěle kulaté, příhruškovité, na příč širší, na konci uťaté a trochu vykrojené, s 2 okrouhlými jamkami.

V. 0·15—0·30 *m.* Plátky růžově nachové, oba pysky na konci černonachové se zeleným kýlním proužkem. U nás též odrůda:

β) Wirtgeni Koch. Květy světlejší. Plody kulaté, tupé, na konci krátce špičkaté.

⊙ Květen—podzim. Vzdělaná a nevzdělaná půda, úhory, rumiště, ploty, v celém území hojný, až obecný. *β*) dle Oborného u Popic, Milfrouna, Bohumělic a Nesechleba u Znojma.

B) Kališní lístky malinké, špičaté, zoubkované, 6—10 krát kratší než koruna bez ostruhy, velmi záhy opadávající.

1690. F. Vaillantii Lois. (Z. drobnokvětý.) Listy přitloustlé, silně sivozelené, s úkrojky plochými, čárkovitě podlouhlými neb kopinatými. Stopky plodní as 2krát delší svého listenu, zdélí plodu. Plátky vnější tupé, v trubku přitloustlou a krátkou skloněné, na zralém plodu déle setrvávající. Hořejší pysk v přitloustlou ostruhu silně vzhůru ohnutý. Nažka zralá kulatá, sotva a jen z mládí špičkatá, na konci s 2 kulatými jamkami.

V. 0·10—0·25 *m*. Koruny malé, bledorůžové neb lilákové, na konci černavě nachové a žlutavě bílé; na konci černonachové. *β*) ochroleuca Knaf.

⊙ Květen, červen. Role, úhory, meze, křoví, kraje vinic, stráně, skály, porůzný, místy hojný. V brněnském kraji: u Brna, Sokolnic, Zaječí, Pavlovic, Polavy a Čejče (Makowsky), u Bosonoh a Černovic (Oborny), u Klobouk (Steiger), u Čejkovic (Uechtritz), Špilberk, Žlutý kopec, Mordovna pod Klajdovkou, Měnín, Oujezd, Čerčín, Kobylí. — V Prostějovsku: u Smržic, Žešova, Otaslavic (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), u Mikulova (Makowsky), v okolí Znojma hojný, jako v údolí Dyje, Leskavy a Hradnice, na Pelcberku a Šibeničníku mezi Milfrounem a Bohumělicemi, u Tasovic, Popic a j. m. jižně až k Jaroslavicům (Oborny). V Olomoucku: Hluchov u Konice (Spitzner). V uh. hradišťském kraji porůzný u Kroměříže (Palla), hojný u Bzence (Buhela). Ve Slezsku: u Těšína (Wichura), kolem Kuldova (Arndt), u Bobreku (Kolbenheyer), Ustroň a Bystrzica (Kotschy), u Vidnavy 1872. — U Heřmanic, kolem Briesenu, Petrovic a Bischofswaldu a j. m. kolem Vidnavy (Vierhapper) *β*) kolem Brna a Kobylí. — Kolem Znojma, Mal. Tasovic a Stracholic (Oborny).

1691. F. Schleicheri Soyer. Willm. (Z. Schleicherův.) Listy velmi útlé, slabě nasivělé, úkrojky ploché, čárkovitě podlouhlé neb kopinaté. Stopky plodní velmi tenké, 2—3krát delší než listen a mnohem delší než plod. Kališní lístky větší než u předešlého. Plátky vnější tupé, v dlouhou a tenkou trubku skloněné, hořejší pysk v delší dosti tenkou ostruhu ponenáhlu ohnutý. Plod zralý kulatý, s kratičkou špičkou, na konci s 2 okrouhlými jamkami.

V. 0·10—0·25 *m*. Koruna růžově nachová, na konci načervenale nachová neb zcela bílá, zpředu zelenokýlná, leč bez černé skvrny (*β*. albiflora Čelak.) F. Pseudo-Vaillantii Ed. Hofm. in sched. 1854, F. Wirtgeni Malinský exsicc., nec Koch, F. media Ortm., Opiz exsicc.

⊙ Květen—červenec. Výslunné a keřnaté stráně, kraje vinic, skály ve střední a jižní části porůzný, jinde pořídku. V brněnském kraji: Františkov v Brně (Oborny), kolem Klobouk (Steiger teste Oborny), zde onde v údolí Svitavy a Svratky. — Kolem Znojma nezřídka: nejkrásnější a nejhojnější na levé údolní stěně v údolí Dyje, zde též β., u Louky, Havraníkův, na Umlauftberku u Kaje a Nov. Hrádku, v okolí Náměště (Oborny). V ostatní části: u Pernštýna Mělkovic, Žďáru, Jimramova, Podštátu a Michalova.

114. Řád. Papaveraceae DC. Mákovité.

Rody.

A) Tobolka prodlouženě šešulovitá, 1 neb 2 pouzdrá.

1. Blizna 2laločná. Tobolka šešulovitá, 1pouzdrá, 2 chlopněmi od spodku ku konci od ostávajících nástěnných semenic se oddělující.
556. *Chelidonium.*

2. Blizna 2laločná. Tobolka šešulovitá, 2pouzdrá, od špičky své ku spodu 2 chlopněmi pukající, s přehrádkou houbovitou, v jejíž vyhlubených jamkách semena leží. 557. *Glaucium.*

B) Tobolka vejčitá neb kyjovitá, neúplně 4—20 pouzdrá.

1. Blizna terčovitá, 4—20 paprsečná, tobolka pod terčovitou bliznou tolikýmiž děrami pukající. 558. *Papaver.*

556. Chelidonium Haller. Laštovičník.

1692 Ch. majus L. (L. větší celidon.) Lodyha přímá, větvitá, roztroušeně huňatá. Listy plihé, peřenosečné, úkrojků vejčitých neb vejčitě podlouhlých, s řapíky na spodku listovitě rozšířenými, postranní úkrojky na nejdolejším okraji hluboce stříhané, konečný ± hluboce 3laločný. Květy nemnohé v okolíku listenatém s květem konečným. Nitky tyčinek nahoře rozšířené. Tobolka šešulovitá, čárkovitá, hrbolatá.

V. 0·30—0·75 *m*. Květy malé, žloutkové. Bylina ve všech částech s pomerančově žlutou mléčnou šťavou.

♃ Květen—podzim. Rumiště, zdi, cesty, ploty, skály, poblíž stavení, od roviny až do předhoří k 600 m. obecný.

557. Glaucium Haller. Růžkovatec.

1693. G. phoeniceum Crantz. (R. červený.) Lodyha přímá, namnoze větevnatá i s listy trochu nasivělými a stopkami roztroušeně chlupatá. Listy podlouhlé, hořejší též vejčité, všecky chobotnatě peřenoklané, přízemní řapíkaté, hořejší lodyžní spodkem uťatým neb srdčitým poloobjímavě přísedlé, ušty podlouhlé, rozestálé, hrubě zubaté. Květy jednotlivé, konečné neb na konci větví. Šešule válcovitě čárkovité, ku konci ztenčené, velmi dlouhé, štětinami přímými mrtnaté.

V. 0·20—0·40 *m*. Plátky pomerančové neb šarlátové, s černavou skvrnou na dolejšku. Chelidonium corniculatum L., G. corniculatum Curtis.

⊙ Červen, červenec. Kopce, hluboké cesty, meze, stráně, zvláště na půdě hlinité. V brněnském kraji: jižní úklon Špilberku u Brna (Makowsky a Czížek), zde ještě r. 1883. Hády u Obřan (Schur), u Julianova a Pavlovic (Oborny), u Vrbic a Čejče (Tkany a Makowsky), velmi hojný na jedné písečné stráni mezi Čejčem a Čejkovicemi, pořídku a ojediněle na Strážkách u Kobylí a u Brumovic. — — Jednou o jediném kuse u váhy řepní u Žešova blíž Prostějova (Spitzner). Ve Znojemsku: u Mal. Tasovic, Jaroslavic, Sedlešovic a Strachotic (Oborny), u Hrušovan (Dr. Peter), na Arbesu u Nov. Přerova (Ripper), polní stráň v Kapansku u Star. Poddvorova blíž Hodonína (Schierl).

*) **G. flavum Crantz.** (R. žlutý.) L o d y h a s k o r o l y s á neb roztroušeně chlupatá. Listy 1—2krát peřenoklané, lysé neb krátkými přitlustlými chlupy mrtnaté, úšty podlouhlé, rozestálé, 3hranně úhlatě zubaté. Stopky květní lysé. Květy veliké, citronově neb žloutkově žluté. Šešule 0·15—0·60 *m.* dl. čárkovité, h r b o l k a t ě d r s n é. V. 0·30 až 0·60 *m.*

⊙—⊙ Zde onde zdivočelý. Židlochovické a Nosislavské kopce (Reissek), u Brna (Oborny), na polích u Uh. Hradiště (Schlögl).

558. Papaver L. Mák.

A) Listy lodyžní nedělené, širokým spodkem objímavé.

*) **P. somniferum L.** (M. setý, zahradní.) L y s ý, s i v o z e l e n ý. Lodyha přímá, jednoduchá neb slabě větevnatá. L i s t y p o d l o u h l é, n e s t e j n ě s t ř í h a n o - z u b a t é, prostřední a hořejší objímavě přísedlé. S t o p k y k v ě t n í s e š t ě t i n k a m i r o v n o v á ž n ě o d s t á l ý m i. Nitky tyčinek ku konci porozšířené. T o b o l k a v e j č i t ě k u l a t á a ž p ř i k u l a t á, lysá. Semena namodrale černá neb špinavě bílá.

V. 0·50—1·00 *m.* Plátky veliké, červené, fialové, bílé neb peřesté, u zdivočilé byliny modrofialové s černou skvrnou.

⊙ Červen—srpen. Pochází z východu, u nás v zahradách i na polích zhusta pěstován.

B) Listy lodyžní 1—2krát hluboce peřenoklánné až peřenodílné, úzkým spodkem přísedlé.

α) Nitky tyčinek nahoře rozšířené, pod prašníkem náhle ztenčené. Paprsky bliznové vyniklé, uprostřed terče v hvězdovitý věnec splývající. Tobolka štětinatá.

1694 P. argemone L. (M. polní.) L o d y h a přímá, větvitá a j a k o l i s t y c h l u p y p ř í m o o d s t á l ý m i š k r a b l a v á. Listy 2krát hluboce peřenoklané neb peřenodílné, úšty kopinaté až čárkovité, celokrajné, štětinkovitě zakončené, lodyžní přísedlé, jich konečný úšet krátký. Květy dlouze stopkaté. T o b o l k y k y j o v i t é n e b k y j o v i t ě v e j č i t é, slabě svraskalé, přímo odstále štětinaté, pořídku lysé. T e r č b l i z n o v ý 4—5 p a p r s k o v ý, mělce laločnatý.

V. 0·15—0·30 *m*. Plátky vodnaté krvavé s černou skvrnou na dolejšku.

⊙ Květen, červen. V obilí, meze, úhory, hráze, u cest, rozšířen, leč ne všude hojný. V brněnském kraji: na Špilberku, u Kartouz a Zabrdovic (Schur), u Adamova (Theimer), u Podolí blíž Lomnice (Pluskal), u Chrastové a Svitavy (Niessner), u Křenové (Ripper), u M. Třebové (Domas), Račice (Spitzner), kolem Brna, Lomnice, Komárova, Chrlic, hojný v sadech kolem Židlochovic, u Vranovic, Čejče (Makowsky), u Ivančic, Žebětína, Ostrovačic, (Niessl), Slatina, Hustopeč, Morkůvky, Čejč, Kobylí. — U Prostějova pouze na rovině, jako u Smržic, Olšan, Brodku (Spitzner). Ve Znojemsku: porůzný: kolem Mohelna na hadci (Roemer), Hradiště u Znojma, u Vel. Mašovic, Sedlešovic, na Kraví hoře mezi Sedlešovicemi a Konnicemi, u Suchohrdlí, v Popickém žlebu a j. m. (Oborny). V Jihlavsku: u Kosova u Jihlavy, hojně nad hostincem u labutě v Jihlavě (Pokorny), u Branky blíž Třebíče (Zavřel), u Smrčku, Bystřice, Věchnova a Rožinky (Havelka). V Olomoucku: u Olomouce (Vogl), u Zábřeha (Panek), Šumberka (Paul), Berouna (Gans). V uh. hradišťském kraji: nezřídka u Kroměříže (Palla), u Napajedel (Theimer), u Uh. Hradiště nehojný (Schlögl), role u Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby). Ve východní části: pořídku na polích u Prusenovic (Červinka), hojný na úhorech u Rusavy (Sloboda), u Vsetína (Bubela), u Štípy (Pouč), u Červeného lesa, Rožnova a na Kamenném kopci u Nov. Jičína (Sapetza), na rolích u Sviadnova a porůznu při Ostravici u Místku (Gogela). — Ve Slezsku: roztroušen v Těšínsku (Kolbenheyer), u Opavy (Urban), zde též na náspech trati (Svěrák), u Vidnavy. — Na Červeném kopci u Brna též s bílými květy (Schur).

b) Nitky tyčinek nitkovité, nahoře nerozšířené. Paprsky blizny úzké, nízké, uprostřed terče nesplývající. Tobolka lysá.

1695. P. dubium L. (M. pochybný.) Lodyha přímá, jednoduchá neb slabě větevnatá a jako listy s odstálými, stopky květní s přitisklými, tužšími, kratšími chlupy štětinovitými. Listy bledé, trochu nasivělé, peřenoklané neb peřenodílné, uštů čárkovitých neb kopinatých, slabě zubatých a jako zuby štětinovitě zakončených. Terč bliznový plochý, hnědě aksamitnatý, 6—8laločný, s laloky oddělenými se nekryjícími. Tobolka podlouhle kyjovitá.

V. 0·20—0·50 m. Květy veliké, šarlátové, pořídku bílé.

⊙ Květen, červen. Výslunné a keřnaté stráně, meze, cesty, role, úhory, zvláště v písčité půdě, ve střední a jižní části porůzný. V brněnském kraji: u Brna, Obřan, Židlochovic (Makowsky), u Králova pole, Rečkovic a na Polavských kopcích (Oborny), u Lomnice (Pluskal), hojný na pravém břehu údolí Svratky mezi Tišňovem a Veveří Bytyškou (Niessl), pole a meze u Hustopeče a na Majdenštýnu (Schierl), náspy trati u Bilovic, Klentic, Vranovic a hojný na Kolbách u Uherčic. Ve Znojemsku: kolem Mikulova (Makowsky), hojný kolem Znojma, jako v údolí Dyje od Trouznického mlýna až ke Znojmu, na Karolinině hoře, úklony v údolí Dyje mezi Znojmem a Loukou, u Hnanic, Vranova, Hardeku a roztroušen kolem Jaroslavic, v údolí Jevišovského potoka a jinde porůzný (Oborny), u Starého a Nov. Přerova (Ripper). V ostatní části: v jednom lese blíže Kroměříže (Uechtritz sen.), u Hulína (Zahradník), pole a meze u Bystřice pod H. a u Lhotky

bliž Bystřice. — Ve Slezsku: r. 1876 a 1877 o několika jedincích na Sandberku (Vierhapper) a 1872 pořídku v osení na Butterberku u Vidnavy.

β) modestum Jord sp. Bylina ve všech částech útlejší. Listy žluto-zelené, skoro 2krát peřenosečné, s ušty čárkovitě kopinatými. Plátky šarlátové neb bílé, na spodu černě skvrnaté.

V okolí Znojma hojný (Oborny).

Dle Oborného nalezl prý jednou prof. Makowsky P. hybridum L. mezi P. dubium a argemone blíž restaurace v Lužankách v Brně; jisto, že druh ten zde jen nahodilý a pomíjivý.

1696. P. rhoeas L. (M. vlčí, pleskanec, ohníček.) Lodyha přímá, větvitá, řídčeji jednoduchá a jako listy a dlouhé stopky květní chlupy štětinovitými, rovnovážně odstálými drsná. Listy trochu nasivělé, peřenodílné, úkrojků podlouhlých neb kopinatých, vícekrát stříhaně zubatých, lodyžní s prodlouženým, mnohozubým středním uštem, zubů štětinovitě zakončených Terč bliznový krátce kuželovitý, se 7—14 kraji svými se kryjícími laloky. Tobolka lysá, opakvejčitá.

V. 0·20—0·50 *m.* Koruny veliké, šarlátové. β) strigosum Böningh. Štětiny stopek květních přitisklé.

⊙ Červen, červenec. Na rolích v obilí, úhory, pustá místa, od roviny až na předhoří k 400 m. obecný. β) pořídku. Jundrov u Brna (Schur), role u Želče a Drysic u Vyškova (Spitzner).

115. Řád. Nymphaeaceae Salisb. Lekninovité.

Rody:

1. Kalich 5-, řídčeji 6—7listý, na plodu stálý. Plátky žluté, na hřbetu s medovou jamkou. Tyčinky pod semenníkem vynikající. Blizna celokrajná neb hvězdovitě zubatá. 559. *Nuphar.*

2. Kalich 4listý, za plodu opadající. Plátky bílé bez jamky medové. Tyčinky na vnější stěnu semenníka přirostlé. Blizna v 6- mnoho koncem nahoru ohnutých paprsků rozdělena. 560. *Nymphaea.*

559. Nuphar Smith. Stulík.

1697. N. pumilum Sm. (S. menší.) Listy ponořené neb vzplývající, poslední srdčitě vejčitě okrouhlé, dlouze řapíkaté, řapík ve směru plochy listové smáčknutý. Čepel listů 7—10 *cm.* dl., velmi malá, kožovitá. Květy vzplývající, velmi malé. Plátky 4—5krát kratší lístků kališních, pořídku 1—2 nejzevnější větší. Tyčinky méně četné, prašníky 4hranné, krátké, po vyprášení jen 2—2½krát delší než širší. Terč bliznový dosti plochý, posléz polokulatý, po kraji hvězdovitě laločnatý, s 10—12 silně vynikajícími, skoro až

do konce laloků vybíhajícími paprsky. Lístky kališní žluté, vně nazelenalé. Oddenek tlustý, válcovitý, plazivý.

Květy žloutkové, vonné. Nymphaea pumila Hoffm.

♃ Červen—srpen. Stojaté a mírně tekoucí vody s bahnitým dnem, pořídku a posud jen v západní části. Přehojný v rybníku u 1. mlýna nad Dubenkami u Jihlavy (Pokorny), v Černickém rybníku nad Dačicemi a místy v mírně tekoucí vodě Dyje od Černic až dolů k Dačicům 1880 a 1881 hojný (Oborny).

α) Timmii Harz. Bot. Centrbl. 53 sv., 1893, p. 228. Tvar význačný s květy malými, prašníky 4hrannými, listy malými, tenkými, vespod ± hojně, hustě krátce a přilehle chlupatými a laloky listův odstálými.

U Jihlavy (Harz) a na ostatních svrchu vytčených místech.

β) Hookeri Harz, l. c. s laloky listů sblíženými, někdy se kraji svými přesahujícími a částečně kryjícími, ostatně jako α.

U Jihlavy (Harz).

γ) glabratum Harz, l. c. Listy lysé neb skoro lysé.

U Jihlavy (Harz).

*) N. intermedium Ledeb. (S. střední), s terčem bliznovým žlutým, kruhovitým, celokrajným, uprostřed vtlačeným (nikoliv nálevkovitě prohloubeným), 11—14 paprsečným. V stolici trenčínské: u Bohuslavic a Stvrtku mezi moravsk. hranicí a městem Trenčínem (Harz), možná že i u nás nalezen bude.

1698. N. luteum Smith. (S. žlutý, lekno žluté.) Listy v čas květu dílem ponořené, dílem vzplývající, tyto kožovité, veliké, hluboce srdčitě vejčité, řapíky 3boké, nahoře ploché, vespod 2ploché. Květy vynořené. Plátky as 3krát kratší než kalich, zvonkovitě skloněný. Tyčinky četné, prašníky podlouhle čárkovité, vícekrát delší než široké. Terč bliznový nálevkovitě prohlubený, mělce vykrajovaný neb celokrajný, 10 až 20paprsečný, paprsky sploštělé, před krajem přestávající. Oddenek tlustý, válcovitý, plazivý.

Květy žloutkové, slabě vonné. Nymphaea lutea L.

♃ Červen—srpen. Rybníky, tůně, porůzný. V brněnském kraji: v Rajském lesíku u Černovic a odtud podél Svratky až k Dyji (Makowsky), u Nenovic (Oborny!), u Boskovic (Svěrák!), rybník Želízka u Nosislavi, Vranovice, Pohořelice, kolem Břeclavi. — U Prostějova pouze v Blatné, zejména za Biskupicemi (Spitzner). Ve Znojemsku: v tůních při Dyji od Frelešdorfa dolů až ku Břeclavi a kolem Hrušovan, příkopy při trati Nov. Sídlo-Hrušovany (Oborny), mezi Frelešdorfem a Trabínským dvorem a odtud až k Hevlínu (Ripper), u Lanštorfa (Havelka)j — V česk. mor. pohoří: přehojný nad Horn. Dubenkami u Jihlavy (Pokorny), a Dačic (Schindler), u Telče, Černic a Nov. města. — V Olomoucku: ve všech hlubších bahnech kolem Olomouce (Vogel a Sapetza), v řece Moravě u Charvat (Spitzner), u Piňovic (Klanic) a 1872 u Hrabové. — V uh.

hradišťském kraji: hojný u Bilan blíž Kroměříže (Palla), v příkopech vodních mezi Rybářskou ulicí a Star. městem u Uh. Hradiště (Schlögl), hojný v stojatých vodách u Uher. Ostroha a Veselí (Bubela), u Hodonína (Makowsky). Ve východní části: v zámecké zahradě u Holešova (Sloboda), v Záhelnických rybnících (Červinka), u Kunvaldu, Staudinku a Bystřice (Sapetza). — Ve Slezsku: rozšířen v Těšínsku (Kolbenheyer).

560. Nymphaea Smith. Leknín.

1699. N. alba L. (Leknín bílý, lekno.) Listy dlouze řapíkaté, první listy ponořené, v čas květu obyčejně již zrušené, 3hranně hrálovité, vlnovité, prosvitavé, pozdější splývající, kožovité, tuhé, vejčité neb okrouhlé, hluboce srdčité, s laloky rozestálými neb rovnoběžnými, celokrajné. Květy splývající, rozložené, 4hranný spodek kalicha málovýznačný. Plátky zdélí lístků kališních. Nitky prodloužené s rovným středním nervem, nejvnitřnější čárkovité, sotva širší, neb trochu užší prašníka Zrnka pylová namnoze měkoostenná. Semenník kulatý až pod bliznu nitkami tyčinek porostlý. Bliznových paprsků 12—20, úzkých, kopinatých, světložlutých, trochu svraskalých, leč nerýhovaných. Plod kulatý, namnoze trochu splošťělý. Oddenek tlustý, válcovitý, plazivý.

Plátky tak jako vnitřní strana lístků kališních bílé, slabě vonné.

♃ Červen—srpen. Rybníky, tůně, stojaté vody, zvláště v rovině, leč tvar tento nebyl vždy přesně od následujícího hojnějšího rozeznáván. V Hvězdovém rybníku mezi Svitavou a Českou Třebovou, v Dyji u Podivína a Lednice (Makowsky), rybník u Ločnova blíž Svitavy (Niessner), bařiny při Moravě od Hodonína až ku Břeclavi, kalnže u Příklud, Strachotína a Tvrdonic (Schierl), u Lanšorfa (Ripper), rybníky u Veselky, v rybníku u Dražůvek, v Oboře u Břeclavi. — Horka a Štěpánov u Olomouce (Makowsky), u Piňovic (Klanic). V Chropínském rybníku a u 5. mostu blíž Kroměříže (Palla), u Bilan (Zahradník), v Jarošovském háji a u Hustěnovic u Uher. Hradiště pořídku (Schlögl), hojný u Veselí a Uh. Ostroha (Bubela). Pokorny mimo to připomíná z Jihlavska některá stanoviska, která bezpochyby patří k následujícímu tvaru, neb i Oborny v těchto krajinách jen tento tvar sbíral. Hojný v rybnících kolem Jihlavy a Telče, za Větrným dvorem, u Stonařova a Třeště, u Popic a zvlášť hojný u Jihlavky (Pokorny).

1700. N. candida J. Presl v Rostl. 1821 (L. bělostný, stulík bílý, vodní lilium bílé.) Čtyrhranný spodek kališní silně vyniklý. Plátky jako vnitřek lístků kališních čistě bílé, nerozložené, nahoře nálevkovitě seřaděné a buď zcela otevřené (α) aperta Čelak.) neb napolo otevřené (β) semiaperta Čelak.). Nitky tyčinek kratší, obyčejně s klikatým středním nervem, nejvnitřnější pod prašníkem ještě značně širší než prašník. Zrnka pylová vždy jen zrnečnatá. Semenník vejčitý, pod bliznou zúžený a tamže bez

tyčinek. Bliznové paprsky vejčité neb vejčitě podlouhlé, zaokrouhlené, uvnitř s úzkou střední a 2 širokými postranními rýhami, méně četné, namnoze 6—10. Plod vejčitý, jinak jak předešlý.

♃ Červen—srpen. Rybníky, stojaté vody, tůně; porůzný, leč hojnější než předešlý. V brněnském kraji: v Troubském rybníku u Brna (Makowsky), rybníky u Veselky. — Ve Znojemsku: ojediněle v Bohušickém rybníku u Jaroměřic a v bařinách při trati mezi Hrušovany a Nov. Sídlem, jako u Frelešdorfu a Einsiedlu (Oborny). V Jihlavsku: kolem Slavonic skoro ve všech rybnících hojný, též u Stalkova, Nov. vsi, Stoječína, Čes. Rudolce, Valtinova, Dačic, Černic atd. (Oborny), v jednom rybníku mezi Šatzberkem a Pávovem u Jihlavy (Pokorny), v dolním rybníku Židlochovu u Plačova, u Třebíče (Zavřel), Vetelské rybníky a Velká strana u Žďáru (Kovář), v rybníčku za Nov. vsí, u Olešné (Havelka), rybník v Panských nivách u Telče a v rybníku Roštýnu blíž Telče, u Nov. města a rybníky u Mělkovic blíž Nov. města; byliny z posledního stanoviska mají semenník trochu zkrácený a korunu na polo otevřenou a jsou β) semiaperta Čelak. podobné, Farské rybníky u Žďáru. V Olomoucku: kolem Zábřeha (Panek), Kojetína a Charvat (Spitzner), u Hrabové a Vitošova 1872. Zda-li i byliny ze všech následujících míst sem přináležejí, nutno teprve vyšetřiti. Popova Díra u Suchodola a v nížinách u Staudinku (Sapetza), ze Slezska: Ropice u Těšína! Jelenice, Ligotka, Benardovice (Kolbenheyer), Hermanice (Vierhapper!), Vlčice (Latzel).

116. Řád. Berberideae Vent. Dřišťálovité.

561. Berberis L. Dřišťál.

Kalich 6listý. Plátků 6, plochých vnitř na dolejšku s 2 žlázkami. Nitky bezzubé. Bobule podlouhlá, 2—3 semenná.

1701. B. vulgaris L. (D. obecný.) Keř s trnitými větvemi. Prodloužené letorosty se slamožlutými 3dílnými, hořeji také s jednoduchými trny. Větvičky postranní krátké, v úžlabí trnitě hrotitých šupinek, ukončené svazečkem řapíkatých listův. Listy tuhé, podlouhle opakvejčité, jemně ostnitě pilovité. Hrozny květní převislé, na krátkých větvičkách konečné. Listeny malé. Bobule šarlátové, podlouhlé.

V. 1·00—3·00 *m*. Květy žluté, zápachu spermatického. Tyčinky po dotknutí k pestíku se přikládajíce.

♄ Květen. Keřnatá návrší, ploty, kraje vinic, křoviště, meze, v celém území rozšířen, zhusta pěstován a místy jen zdivočelý. V brněnském kraji: na kopcích v jižní části až k Brnu porůzný, v údolí Svitavy a kolem Adamova (Makowsky), Květnice u Tišnova (Pluskal), u Střelic (Niessl), u Černovic, Bosonoh, Sokolnic, Ořechova, Boskovic a hojný u Krumlova (Oborny!), u Sloupa (Schlosser!), Křtinské údolí, kolem Macechy (Spitzner!), u Klobouk (Steiger!), hojný u Židenic, Líšně, Tvarožné a Obřan, Husovice, Kartouzy, Bergl u Medlánek, Řečkovice, Josefské údolí, Křtiny. Mal. Bukovina, údolí Punkvy u Blanska, Štěpánov, Rozdrojovice, Kraví hora u Žabovřesk, Holedná u Jundrova, Písárky, Kohoutovice, Dražůvky, Slavkov, Vyškov. — V Prostějovsku: v Domamyslickém háji, u Seloutského lomu, v Plumlovské oboře, zde snad jen sázen (Spitzner).

Ve Znojemsku: obecný kolem Náměště (Roemer), v údolí Dyje od hradu Chrašťan dolů skoro všude v nížinách hojný, v údolí Jevišovského potoka, Hradnice a Leskavy u Znojma, u údolí Fugničky u Hardeku a jinde roztroušen (Oborny). V Jihlavsku: v údolí Jihlavy u Jihlavy (Grüner), v Karlovým lese u Jihlavy (Reichardt), roztroušen kolem Slavonic (Oborny), roztroušen a pořídku u Třebíče, zde u Borovského mlýna a u Krácovic (Zavřel). V Olomoucku: Lásky blíže Olomouce (Vogl), Přemyslovice, Náměšť, Štěpánov a Drahanovice (Spitzner), jeden keř, bezpochyby zdivočelý při silnici mezi Kociánovem a Annaberkem (Oborny), u Berouna (Gans). V uh. hradišťském kraji: u Kroměříže (Schlosser), zdivočelý u Luhačovic a divoce u Uher. Hradiště (Schlögl). Ve východní části: u Tučap jen pěstován (Červinka), též u Místku (Gogela), zřícenina Lukov a v bažantnici u Holešova (Sloboda). Ve Slezsku: rozšířen u Těšína, (Kolbenheyer), Šanský kopec u Těšína, mezi Blogoticemi a Koňskou (Kotula), Goleszovská hora u Těšína (Fiek), u Vidnavy. — Druhdy na jedné louce u Sörgsdorfa, nyní vymýcen (Vierhapper).

117. Řád. Ranunculaceae Juss. Pryskyřníkovité.

Rody:

A) Plůdků několik až mnoho, nepukavých, nažkovitých, 1semenných.

I. Clematideae DC. Kalich korunovitý, v poupěti chlopnitý, opadavý, s kraji plochými neb vehnutými. Vajíčko visuté. Listy vstřícné.

1. Kalich namnoze 4-, řídčeji 5listý. Plátky žádné. Nažky trvalou, dlouhou, huňatou čnělkou ocasaté. 562. *Clematis*.

II. Anemoneae DC. Kalich korunovitý, řídčeji bylinný, v poupěti střechovitý. Plátky žádné neb ploché, bez jamky medové. Vajíčko visuté. Listy střídavé.

a) Nažky bezocasé, na malém terčovitém lůžku nemnohé.

1. Kalich korunovitě zbarvený, 4—5listý, brzy opadavý. Plátky žádné. 563. *Thalictrum*.

b) Nažky hojné bezocasé neb ocasaté, na lůžku polokulatém nebo kuželovitém.

α) Plátky žádné. Kalich barevný, pod květem různý obal ze 3, pořídku 4 listův.

2. Pod květem oddálený obal lupenovitých, mnohodílných listův. Kališních listů namnoze 6, korunovitých, zvonkovitě skloněných. Nažky prodlouženou, huňatou čnělkou ocasaté . . . . 564. *Pulsatilla*.

3. Pod květem oddálený obal lupenovitých listův. Kališních lístkův obyčejně 5, korunovitých, hvězdovitě rozložených. Nažky krátkou, lysou čnělkou zakončené, bezocasé. 565. *Anemone*.

4. Pod květem obal kalichovitý, z 3 lístků nedělených, ku květu velmi přiblížených, skoro přitisklých. Kališní lístky četné, korunovité, hvězdovitě rozložené. Nažky krátkou lysou čnělkou zakončené, bezocasé. 566. *Hepatica*.

β) Plátky a kalichy vyvinuté. Lístky kališní na spodu trochu hrbaté.

5. Plátků 5— mnoho. Kalich napolo bylinný, 5listý. Nažky bezocasé, krátce zakončité. 567. *Adonis.*

III. Ranunculaceae DC. Plátky dole vnitř s jamkou medovou, často šupinkou přikrytou.

a) Lůžko velmi prodloužené, válcovité. Tyčinek namnoze 5, zřídka více. Vajíčko visuté.

1. Kališních lístků 5, opadavých, nejdoleji s nitkovitou ostruhou. Jamka medová na spodu krátké čepele trubkovitá. Nažky přehojné. 568. *Myosurus.*

b) Lůžko kuželovité, až polokulaté. Tyčinky namnoze hojné. Plátky s krátkým neb nezřetelným nehtem. Vajíčko příméé.

2. Kalich 5listý, bezostruhatý, dlouho trvalý. Plátků 5, jich jamka medová šupinkou přikrytá. Tyčinek 5—15. Nažky na lůžku válcovitém, podél břišního švu s 2 dutými, s pouzdrem rovnoběžnými hrboly. 569. *Ceratocephalus.*

3. Kalich 5-, zřídka jen 3listý, opadavý. Plátků 5, zřídka více, jich jamka medová nahá nebo šupinkou přikrytá. Tyčinky obyčejně četné. Nažky na lůžku kuželovitém nebo polokulatém, bez dutých hrboulkův. 570. *Ranunculus.*

B) Plůdků několik, pořídku toliko 1, vícesemenných, měchýřkovitých, na švu břišním pukajících, řídčeji bobulovitých. Kališní lístky barevné, (vyjma Heleborus), opadavé a jako plátky v poupěti střechovité. Plátky obyčejně menší než kalich, někdy medníkovité neb žádné.

IV. Heleboreae DC. Prašníky zevnitř pukající.

a) Kalich (i koruna, neschází-li) pravidelný.

α) Plátky aneb není-li jich, medníky nehetnaté, bezostružné, trubkovité neb s jamkou. Tyčinky četné, všecky úrodné, závitkovitě postavené.

1. Kalich korunovitý, 5listý. Plátky žádné. Měchýřků prostých 5—10. 571. *Caltha.*

2. Kališních lístků 5 — mnoho, opadavých. Plátky četné s plochou, čárkovitou čepelí, na spodu s otevřenou jamkou medovou. Měchýřky válcovité, prosté, četné . . . . 572. *Trollius.*

3. Kalich 5listý, zelený, neb barevný, na plodu vytrvalý. Plátků 5 — více, rourkovitých, s ústím 2pyským. Měchýřky 3—více, dlouzezobanité, nejdoleji trochu srostlé . . . . . . 573. *Helleborus.*

4. Kalich 4- neb 5listý, opadavý. Plátky 4 neb 5, na dolejšku krátce trubkovité, nahoře otevřené, jednopyské. Měchýřky, počtem 1—více, šidlovitě zobanité, nejdoleji malounko srostlé. 574. *Isopyrum.*

5. Kališních lístků 5 nehetnatých. Plátků 5—10, kolínkem vystoupavých, jich čepel 2klaná, na spodu s velikou jamkou, šupinkou přikrytou. Měchýřky 3—10, nahoře šidlovité, do polou a výše srostlé. 575. *Nigella.*

β) Plátků 5, nálevkovitých, beznehetných dole ostruhatých. Tyčinky v střídavých 5četných kruzích, s 10 nad kališními a korunními lístky stojících řadách, 10 nejvnitřnějších šupinovitých bez prašníkův.

6. Kališních lístků 5, dole v nehet stažených. Plátky vnitřní stranou šikmého okraje lůžka vetknuté. Měchýřků 5, prostých. 576. *Aquilegia.*

b) Kalich 5listý a jako koruna souměrný a nepravidelný. Plátků 5, neb částečným zdvojením 8, z těch některé též zakrsají.

1. Zadní lístek kališní ostružnatý. Plátky buď 4, z nichž 2 zadní ostružnaté, neb jen jeden zadní ostružnatý, ostruhy plátků v ostruze kališní uzavřené. Měchýřky 1—5, prosté, přisedlé, 577. *Delphinium.*

2. Zadní kališní list velmi veliký, přílbicovitý, vydutý, leč bezostružný. Plátky toliko 2 zadní vyvinuté, v přílbici uschované, kápovité, dlouze nehetnaté, ostatní malé, nitkovité neb částečně pometalé. Měchýřky 3—5, prosté, přisedlé. 578. *Aconitum.*

V. Paeonieae Endl. Prašníky do vnitř pukající. Plod bobule neb stopkatý měchýřek, vícesemenný. Lístky kališní a plátky záhy opadavé.

1. Kalich 4listý, záhy opadavý. Plátky 4, úzké, bez jamky medové. Bobule jednotlivé, vícesemenné. 579. *Actaea.*

2. Kalich 4listý a jako 4plátečná koruna záhy opadavý. Plátky úzce čárkovité. Měchýřky namnoze 4, kratičce stopkaté, vícesemenné, pýřité. 580. *Cimifuga.*

562. Clematis L. Plamének.

1702. C. integrifolia L. (P. celolistý.) Lodyha bylinná, přímá, jednoduchá neb slabě větvitá, dole lysá, nahoře pýřitá. Listy stříčné, přisedlé, nedělené, vejčité neb vejčitě podlouhlé, špičaté, celokrajné, lysé neb na rubu pýřité. Květ jeden konečný neb též z paždí hořeních listů větve 1—3 květé, květů zvonkovitých, převislých. Kališní lístky podlouhle kopinaté, špičaté, svinuté, lysé, na vnějším kraji plstnatě vroubené. Ocásek plodní dlouhý, huňatý, plody chlupaté. Oddenek válcovitý, uzlatý, šikmý.

V. 0·20—0·50 *m.* Květy modrofialové.

♃ Květen, červen. Vlhká a bařinná luka, křoviny luční, pořídku. Dle Schura u Bystrce poblíž Brna v křovinách lučních, zřídka kvetoucí, poněvadž luka dříve zkosena bývají. Luka při Dyji mezi Strachotínem a Břeclaví 1876 (Makowsky), při stoku Dyje a Moravy poblíž Břeclavi (Reissek).

1703 C. recta L. (P. přímý.) Lodyha bylinná, přímá, jednoduchá neb nahoře větvitá, jemně rýhovaná. Listy stříčné, nejdolejší někdy jednoduché, následující 3četné, ostatní lichozpeřené, namnoze 7četné. Lístky řapíkaté, vejčité neb kopinaté, na spodu někdy zaokrouhlené, řídčeji mělce srdčité, celokrajné. Lata konečná, vrcholíkovitě rozvětvená, nejdolejší větve její též v úžlabí lupenův. Kališní lístky vně po kraji pýřitě huňaté, jinak skoro lysé neb roztroušeně chlupaté. Ocásek plůdků rovnoběžně odstále huňatý, 2—3krát delší semenníka.

V. 0·80—1·50 *m.* Kališní lístky bílé. Nažky obroubené, na plochách prohlubené, chlupaté. Bylina jedovatá.

♃ Červen, červenec. Keřnaté a výslunné kopce, kamenité stráně, kraje vinic a lesův, zvlášť na vápně, ve střední a jižní části porůzný. V brněnském kraji: od Brna na jih hojný, zvláště na vápně, Nosislavské a Židlochovické kopce, u Nikolčic, Černovic, v Písárkách u Brna, Hády u Obřan, u Tišnova (Makowsky), na sever ještě u Černé hory (Schlosser), ve Vinohrádkách u Boskovic (Svěrák), kopce mezi Pindulkou a Šlapanicemi (Niessl), u Krumlova, Modřic, Němčan a Soběšic (Oborny), u Senohradův a v údolí Oslavy až k Oslavanům (Roemer), kolem Ivančic (Schwoeder), mlází u Kurdějova a luka u Příklud (Schierl), lesy u Hostěhrádek poblíž Klobouk (Steiger), u Lanštorfa (Ripper), Líšeň, Ochoz, na mýtině u Zlámaného kříže u Kanic, vinice u Obřan, Medlánky, Evanovice, Bílovice, Mal. Bukovina, Rozdrojovice, Kozí hora u Komína, Bystrc, Holedná u Jundrova, Kohoutovice, Červený kopec, Žebětín, Bosonohy, Lískovec, Vostopovice, Babí lom u Nebovid, Mal. Lovčice, Budkovice, Vedrovice. — Na vinohradech na Kosíři a v Držovském háji u Prostějova (Spitzner). Ve Znojemsku: na hadci u Mohelna (Roemer), hojný na Polavských a Mikulovských kopcích, v údolí Dyje u Vranova, v okolí Hardeku, Lukova, Znojma, Milfrouna, Tasovic a na j. m. nezřídka (Oborny). V Olomoucku: u Černovíra blíže Olomouce (Vogl), mezi Láskami a Horkou a v Chomoutovském lese (Oborny). V uh.-hradištském kraji: u Uh. Hradiště (Schlögl), u Napajedel (Zahradník), dubové křoviny na Dúbravě u Bzence pořídku, hojněji v Hodonínském lese (Uechtritz), v lese Háji a na keřnatých úklonech Dúbravy směrem k Moravinym lukám u Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby), u Banova (Makowsky), u Strážnice, Radějova, Tasova, Lipova, Velké, Vrbky [Bukovina u Vrbovce], Kobela u Kuželové, les Stružné u Javorníka, Strání, Horn. Němčí, les Hůrka a Kralov u Uh. Brodu, Suchá Loza, Ordějov, Bystřice, Zahořovice, Bojkovice, Vápenky u Val. Klobouk.

1704. C. vitalba L. (P. plotní, barvínek.) L o d y h a n a d o l e j š k u d ř e v n a t á, p o l o k ř o v i t á, o p l é t a v á, hluboce brázdovaně hranatá. L i s t y l i c h o z p e ř e n é, 5—7četné, řapíky někdy úponkující. L í s t k y ř a p í k a t é, s r d č i t ě v e j č i t é n e b v e j č i t é, celokrajné neb hrubě vroubkované, 1—2 zubé, skoro laločnaté. L a t y v r c h o l i č n a t é, k o n e č n é, hojnokvěté a četné v ú ž l a b í l i s t ů v. K a l i š n í l í s t k y o b a k p l s ť n a t é. Ocásek malých chlupatých nažek s huninou šikmo odstálou, až 4krát delší semenníka.

V. 2·00—4·00 *m.* Kalich bílý, vně zelenavý. Nažky mnohem menší než u předešlého. *β*) crenata Jord. sp. Listy namnoze menší, zřetelně a ostře pilovité.

♄ Červenec, srpen. Křoviště, ploty, výslunné a skalnaté stráně, lesy, háje, v jižní části rozšířen. V brněnském kraji: v křoví na výslunných úklonech při vchodu do Čertovy zmoly, kraj Písárek při Svratce u Brna (Schur), u Židlochovic a Nosislavi (Reissek), mezi Příkludy, Lednicí a Zaječím, u Klentic, Polavy a Vistonic (Makowsky), Uherčice, Polehradice, u Mutěnic, Zaječí a Hustopeče (Schierl), u Vranovic a Milovic. — Ve Znojemsku: v údolí Dyje u Znojma obecný, též v Mločím žlebu u Velk. Mašovic, u Milfrouna a Tasovic (Oborny), Dlouhá Stráž u Nov. Přerova (Ripper). V uh.-hradištském kraji: u jezu v lese u Plešovce (Palla),

hojný kolem Napajedel a Kyjova (Uechtritz), u Luhačovic (Schlögl), v křovištích kolem Strážnice obecný, u Banova (Makowsky), u Brumova (Uechtritz sen.), hojný po pokraji lesa Háje u Bzence a sice v levo od cesty do Domanína (Bubela), na Javořině (Holuby), u Všeminy (Pouč), u Radějova a Velké. — Ve Slezsku: u Pol. Ostravy (O. Zlik), na Skalickém kopci v hluboké cestě směrem k Raškovicům a severně odtud směrem k Dobré (Kotula). *β)* pořídku: v údolí Dyje u Trouznického mlýna u Znojma krátce před vtokem do Mločího žlebu, na úklonech Eliášových skal a na Karolinině hoře u Znojma (Oborny), na Polavských kopcích.

* C. glauca W. (P. sivý). Lodyha plazivá. Listy sivozelené, 2krát trojeno-zpeřené; lístky nesouměrné, vejčitě kopinaté, konečný lístek namnoze 3laločný. Laty chudokvěté, vrcholičnaté, úžlabní, skoro ve všech úžlabích. Lístky kališní namnoze 4, žlutavé, pýřité, po kraji plstnaté. Ocásky nažek dlouhé, huňaté. Původem ze Sibiře u nás někdy pěstován a při kraji Leskavy u Znojma těsně pod viaduktem zdivočelý (Oborny).

563. **Thalictrum L. Žlutucha.**

A) Tripterium DC. Nitky silně ztlustlé, mnohem delší prašníků. Nažky křídlatě 3hranné, bezžebré, stopkaté, převislé. Květy lilákové neb bílé.

1705. T. aquilegifolium L. (Ž. orlíčkolistá.) Lodyhá přímá větvitá, jemně rýhovaná. Listy světle zelené, na rubu nasivělé, 2—3krát trojeně zpeřené, na rozvětveních řapíka s okrouhlými blánovitými palisty. Lístky okrouhle opakvejčité, zpředu stříhaně vroubkované. Květy přímé, v latách vrcholičnatých. Oddenek krátkočlenný, válcovitý, uzlatý, mrcasatý, šikmý.

V. 0·50—1·20 m. Květy lilákové neb bílé a jako listy největší v tom rodu. *β)* integratum Gandog. Dec. pl. nov. I. 42. Lístky zaokrouhleně špičaté, celokrajné neb jen některé konečné laločnaté.

♃. Červen, červenec. Vlhká lesní luka, horské stráně, stinné a kamenité horské žleby, u potoků, v hornatých krajinách dosti rozšířena, ač ojedinělá. V brněnském kraji: v Josefském údolí u Adamova se žlutými květy (Schur jako v. viridians), na nepřístupných skalách v Sloupském údolí u Blanska (Makowsky). V Jihlavsku: luka a v křovinách v údolí Jihlavy a u Zaječího Skoku poblíž Jihlavy (Reichardt), u Panského mlýna (Pokorny), v údolí Jizery u Lukova a v údolí Dyje pod Hardekem, na obou místech se žlutými a lilákovými květy (Oborny), podél Moučkova potoka u Žďáru až k Nov. městu hojná (Kovář), pod Rychtářovým lesem u Maršovic, za Pohledcem, pod Rokytnem, u Radňovic (Havelka). V sev. Moravě a Jeseníku: v údolí Nectavy u Milkova (Slavíček), u Roudna a Berouna (Rieger a Gans), v Měšťanském lese u Šumberka (Paul), u Janovic (Schierl), úklony Studénkové hole, na Červeném vrchu, úklon směrem k Winkelsdorfu, Praděd, Sokolí Kameny, vodorovná stezka mezi Fuhrmannštýnem a Frant. myslivnou, ve Velk. a Mal. kotlině (Oborny), u Tisé ve Velk. Losíně, Filipov, Wiesenberk, v údolí horní Tisé, na př. u uhlířských chýšek, Teplice, Křemenný příkop, Klepačov, Mal. Morava, Krondörfel, Vlaské, Šleglová studénka, stráň Černého příkopu, Drehberk, Děd, Česněkový příkop pod Švýcarnou, u Opavy pod Ovčírnou, Svinský a Medvědí příkop, Jezero u Frant. my-

slivny, Divoký Kámen, Kriech, Brunseif, Vysoký les u Janovic, Rymařov. Ve východní části: Javorníky u Halenkova, Bukovina, Ztracenec a údolí Miloňovky u Velk. Karlovic, Vysoká, Trojačka, Radhošť. — U Val. Meziříčí (Reissek), při Bečvě u Krásné a Rožnova (Sapetza), rašeliniště Huti u Star. Hamer, úklony Radhoště a Kněhyně u Frenštátu a Trojanovic (Oborny), v křovištích Ostravice u Místku porůznu, též v zahradě Kolloredově pěstovaná, rokle u pramenu Bílé nedaleko tak zv. Lhotské louky u Sviadnova (Gogela). Ve Slezsku: u Těšína, v Libici, u Koňské, na Čantorym a Rovince (Wimmer), Ropice u Těšína (Hetschko), na Baranii a Kamienické výšině (Kolbenheyer), v údolí Ludovičině (Baier), u Melče (Klement dle Sapetzy), u Krňova (Spatzier), prameny střední Opavy, u Karlovské studénky (Niessl), zde hojná u Donnerlanu, na Šafberku, břehy bílé Opavy atd., u Ludvíkova, Tomašova, Buchelsdorfu, Adolfovic a Lípové. — U Frývaldova (Zelenka)!, u Sörgsdorfu, v lese Jüplu poblíž Nixensteigu u Vidnavy.

B) Euthalictrum DC. Nitky tyčinek nepatrně ztlustlé. Nažky přísedlé, přímé, nekřídlaté, podél žebernaté.

a) Květenství volné, jehlancovitě neb vejčitě latnaté. Květy dosti stejně oddálené i s nitkami převislé.

1706. T. foetidum L. (Ž. smrdutá.) Lodyha nejdoleji bezlistá, šupinatá, jemně hranato-rýhovaná a jako listy jednoduchými a žláznatými chloupky pýřitá. Listy v obrysu stejnostranně 3hranné, 3četné, 3—4krát zpeřené, pérka skoro pravým úhlem rozestálá, lístky drobné, jemně řapíkaté, okrouhlé neb opakvejčité, stříhaně vroubkované, často též hluboce 3klané, sytě zelené, vespod olověně šedé. Ouška pošev listových krátce vejčitá, zaokrouhlená. Větve laty rovnovážně odstálé. Prašníky dlouze osinaté. Nažky veliké, vejčitě až okrouhle elliptické, smáčknuté a obroubené, obak 3žebré, s bliznou podlouhlou, blánovitou, kraji nazad ohrnutou a tudiž úzkou, zoubkovanou. Oddenek obyčejně krátkočlenný, svazčitě mrcasatý, někdy též rovnovážné, dlouhočlenné výhonky ženoucí.

V. 0·30—0·50 *m*. Kališní lístky vejčité, často špinavě narudlé, květy větší než u následující.

♃ Červen, červenec. Skály, zvláště vápenné, keřnaté stráně, velmi pořídku. Posud jen na Polavských kopcích, na úklonech směrem k Polavě. — Též na skalách nad Klenticemi (Schierl).

1707. T. minus L. (Ž. menší) Lodyha sem a tam zprohýbaná, oblá neb nezřetelně rýhovaná a jako listy vespod často sivě ojíněná, na dolejšku šupinatá, uprostřed s 3—5 lysými, v obrysu stejnostranně 3—5hrannými listy, pírka ostrými úhly odstálá. Listy k hořejšku namnoze náhle se umenšující, vřetena listů 1. a 2. řádu zaokrouhlená neb jen s vyniklými čarami, pírka $^2/_3$—$^3/_4$ zdélí prostředního úkrojku listův. Lístky na spodu zaokrouhlené, vejčité neb opakvejčité, celokrajné neb konečný

s 3 vroubky, řídčeji zoubky, lístek konečný 4—25 mm. dl. Ouška pošev listních krátce vejčitá, zaokrouhlená, odstálá, na rozvětveních řapíku bez palistův. Lata volná, rozkladitá, v obrysu vejčitá neb jehlancovitá, často přeslenitě neb okoličnatě seskupená. Prašníky dlouze osinaté, žlutavé. Nažky vejčité neb ellipsoidické, namnoze 8žebré, až 5 mm. dl. Blizna nezubatá, 3hranně střelovitá, mírně na zad ohnutá. Oddenek ukousnutý, řídčeji plazivý neb s výběžky.

V. 0·30—0·60 *m*. Kališní lístky nazelenalé. T. montanum Wallr. — β) virens Wallr. Lístky obak zelené γ) majus Crantz. Stopky květní velmi prodloužené, tlusťounce tuhé, hořejší často přeslenité. Prašníky zdélí nitek. Nažky 6—7 mm. dl. δ) silvaticum Koch. Lodyha nerýhovaná, řapíky a jich větvičky smáčknuté přioblé. Lístky větší, méně tuhé, okrouhlé. Nažky větší a bledší. Oddenek s výběžky.

♃ Červen, červenec. Světlá křoví, suché kopce, skály, kamenitá místa, zvláště na vápně až na hory do 1000 m. porůzná; tvar tento u nás často s následujícím bývá pleten. Kolem Čejče (Bayer), Nosislavské a Židlochovické kopce (Reissek), Polavské a Mikulovské kopce (Domas). V Prostějovsku: za prostějovským nádražím, v plotu za Žešovem u Cikánské kuchyně, na vinohradech na Kosíři, u Slatinek (Spitzner), luka u Brumovic blíž Klobouk (Steiger). Na Kotouči u Štramberka poblíž Díblíkovy díry (Sapetza). β) u nás posud nenalezena γ) na Kotouči u Štramberka δ) v Křemenném příkopu (Uechtritz)! a ve Velk. kotlině (Grabowski a Oborny).

1708. T. collinum Wallr. (Ž. chlumní.) Lodyha rovná neb dosti rovná, zřetelně rýhovaná neb hranatá, a jako větévky květní přímá, bohatě listnatá. Listy k hořejšku ponenáhlu se umenšující, zelené. Vřetena listů 2. a 3. řádu (zvláště vespod) s několika ostrými hranami, nejdolejší pírka často jen z $1/_2$ zdélí středního úkrojku listu. Blánité šupinky na 1. rozvětvení řapíku buď vyvinuté neb žádné. Lístky malé až 1, řídčeji 1·5 *cm*. dl. okrouhlé neb vejčité, opakvejčité, nesouměrné, zpředu zubaté neb střihaně zubaté, konečný 3 až vícezubý, ouška pošev listních široká, krátká a zaokrouhlená, trochu zoubkovaná. Lata stěsnaná, v obrysu vejčitě podlouhlá, dosti stejně rozdělená, větve její přímo odstálé. Nitky namnoze 2krát delší než jich osinaté prašníky. Nažky vejčité neb ellipsoidické, 3—4 *mm*. dl., namnoze 10žebré. Oddenek bez výběžkův, neb plazivý a výběžky ženoucí.

V. 0·25—0·50 *m*. Kališní lístky nazelenalé žluté. T. flexuosum Bernh., T, minus Jacq, T. Jacquinianum Koch.

♃ Červen, červenec. Horská luka, meze, kamenitá a keřnatá místa, v pahorkatině a horách, zvláště na útvaru třetihorním, pískovci, břidlici, nikoliv však na vápně, porůzná. V brněnském kraji: u Židenic poblíž Brna (Tkany), Tuřanský

les, Sokolnické kopce (Makowsky), na Hádech a Šemberových skalách u Obřan (Oborny), Drysice u Vyškova (Spitzner), Židlochovické kopce (Niessl), jižně od Podolí (Reissek), u Hustopeče (Schierl), u Čejče (Wiesner), u Oujezda, Mal. Hostěhrádek, u Kurdějova, luční úklony u Krumvíře, u Kobylí. Ve Znojemsku: Peleberk u Milfrouna, Kamenný kopec u Tasovic, na Kozí stezce u Lukova, u Tvořihrázu a v Purkrábce u Znojma (Oborny), vinice u Drnoholce, u Bratibrunnu a Dol. Dunajovic, na Dlouhé Stráži, Star. holi, Arbesu a Růžové hoře u Nov. Přerova (Ripper). Skály a úklony horské u Olomouce (Tkaný). V uh.-hradišťském kraji: u Popovic a Javorovce (Schlögl), zde onde v lese Háji u Bzenec (Bubela). V ostatní části: poblíž Želkovské debře u Tučap (Červinka), horská luka kolem Bystřičky u Vsetína pořídku (Úlehla).

1709. T. simplex L. (Ž. jednoduchá.) Lodyha hranatě brázdovaná, přímá, od dolejška listnatá. Listy 2—3krát umaleně zpeřené, v obrysu podlouhle 3hranné, travozelené, na líci lesklé. Lístky čárkovité až široce klínovité, 3klanné neb nedělené. Ouška pošev listních podlouhle vejčitá, na hořejších listech špičatá. Řapíky na rozvětveních namnoze bez palistův. Laty úzké s větvemi přímo odstálými. Blizna široká, 3hranně střelovitá. Nažky ellipsoidické, 8—10žebré.

V. 0·50—1·00 *m*. Kalichy žlutozelené. Prašníky krátce špičkaté, načervenalé. Byliny naše mají úzké, namnoze čárkovité, za čerstva ± lesklé listy, takže dle Oborného odpovídají odrůdě T. simplex *β*. tenuifolium Sw. neb T. laserpitifolium Willd. dle Griesb.

♃ Červen—srpen. Bařinná luka, světlá houští, meze, kraje lesní, pořídku. Kolem Lednice (Thaler), u Mikulova (Domas), kolem Čejče (Bayer), kraje lesní u Josefova poblíž Koldštýna v Jeseníku (Uechtritz).

b) Květenství směstnané, vrcholičnatě latnaté, větví skoro stejně vysokých. Květy i s tyčinkami přímé.

1710. T. flavum L. (Ž. luční.) Lodyha tlustá, přímá, rýhovaná, lysá, lesklá. Listy veliké, 3hranně podlouhé, umaleně 2—3krát zpeřené, nejdolejší 2 pírka krátká, toliko 2—1jařmá, lístky klínovitě opakvejčité neb klínovitě podlouhlé, namnoze 3klané, s laloky špičatými, nahoře lesklé, vespod matně tmavozelené, lysé, se zřetelnou síťkou žilek. Úkrojky hořejších listů namnoze kopinaté. Řapíky i s postranními řapíčky hranaté, na řapíčkách dolejších pírek namnoze blánovité palisty. Květy namnoze větší, žlutavé. Nažky okrouhle vejčité. Oddenek dlouhočlenný, plazivý.

V. 0·50—1·25 *m*. Květy vonné, lístky v šířce měnivé, leč nikdy tak úzké jako u následující.

♃ Červen, červenec. Vlhká luka, zvláště ve střední a jižní části porůznu V brněnském kraji: příkopy kolem Geršpic u Brna (Schur), Strachotín (Makowsky), Blučina (Niessl), luka u Šakvic (Schierl), za Komárovem, háje při Dyji mezi Podivínem a Příkludy (Oborny), Břeclav, Star. Břeclav, Poštorna. — Ve Znojemsku: kolem Lanštorfa, Frelešdorfa a Drnoholce (Ripper), u Nov. Sídla a na

lukách mezi Hodonicemi a Tasovicemi (Oborny). Na lukách u Olomouce (Makowsky), u Lásek (Vogl). V uh.-hradištském kraji: Bilany poblíž Kroměříže (Palla), hojná na lukách u Star. města a Uh. Hradiště (Schlögl). Ve Slezsku: u Goleszówa (Kolbenheyer).

1711. T. angustifolium Jacq. (L. part. Ž. úzkolistá.) Lodyha přímá, rýhovaná, lysá, lesklá. Listy 3hranné, o málo delší než širší, umaleně 2—3krát, skoro trojeně zpeřené, nejdolejší 2 pírka značně delší následujících, lístky podlouhle kopinaté až úzce čárkovité, namnoze nedělené, vespod bledě sivozelené, s vynikajícími hlavními žebry, leč se síťkou nezřetelnou, ± pýřité, pořídku olysalé. Květy menší než u předešlé, řapíčky pírek bez palistův. Nažky podlouhlé. Oddenek krátkočlenný, svazčitě mrcasatý.

V. 0·50—1·20 *m*. Květy žlutavé, vonné. Tvar lístků proměnlivý.

♃. Červen, červenec. Vlhká a rašelinná luka, křoví, poříčí; od roviny až na předhoří roztroušena. V brněnském kraji: roztroušena, v severní části řidčeji, jako u Lomnice (Makowsky), u Smržic (Spitzner), bařinná luka u Jedovnic, u Komárova, v údolí Obravy u Žilošic, v bažantnici u Měnína, mezi Podivínem a Příklady, kolem Lednice (Oborny), v hájích u Rajhradu a Židlochovic a odtud dolů (Reissek), mezi Vistonicemi a Strachotínem (Uechtritz), u Lanštorfa (Ripper), u Nosislavi, mezi Šakvicemi a Polavou a kolem Břeclavi. — Ve Znojemsku: v nížinách a hájích při Dyji mezi Frelešdorfem a Trabinským dvorem (Ripper) a odtud dolů, kolem Jevišovic, v údolí Dyje u Vranova, mezi Znojmem a Trouznickým mlýnem, luka mezi Tasovicemi a Hodonicemi (Oborny). V Olomoucku: Kojetín, Štěpánov (Spitzner), rašelinná luka u Kláštera Hradiska (Makowsky), Černovírský les u Olomouce (Reissek). V uh.-hradištském kraji. u Kroměříže (Schlosser), Trávník u Kroměříže (Zahradník jako T. angustif. L.), na lukách mezi Pískem a nádražím u Olšovce a při Moravě u Bzence (Bubela), u Banova (Makowsky), u Strážnice. — Ve východní části: Paceilucké lomy, hojně na úrodných lukách u Prusenovských rybníků (Červinka), u Žop (Sloboda), u Přerova (Schlosser), porůznu na bařinných lukách u Vsetína (Bubela), u Všeminy a Vyzovic (Pouč), u Místku a Stařiče (Gogela). Ve Slezsku: u Těšína (Wimmer), u Szybic, Koňské a Puncówa (Kolbenheyer), u Opavy (M. et R.), na Butterberku u Heřmanic, u Arnultovic a při Račím potoku mezi Paulinaburkem a Horn. forstem blíž Vidnavy a u Bernartic (Vierhapper). U nás též v odrůdách:

β) angustissimum Crantz, T. gallioides Presl, nec Nestler. Lístky úzce čárkovité, na nejhořejších listech často nitkovité, obyčejně nedělené.

γ) stenophyllum Wimm. et Grab. Lístky dolejších listů kratší, podlouhle opakvejčité, zpředu často zubaté, ku spodu klínovitě zúžené, listů prostředních úzce klínovité, nejhořejších čárkovité.

β) Pořídku: mezi Komínem a Žabovřesky u Brna (Schur), u Jedovnic (Niessl), luka u Příklud (Schierl), luka u Hodonic a Tasovic u Znojma (Oborny) *γ*) Rajský lesík u Černovic (Schur), u Tasovic a v údolí Dyje u Znojma (Oborny),

u Vsetína (Bubela), na jedné louce u Stařiče a v Olšině pod Star. městem u Frýdku (Gogela).

564. **Pulsatilla Miller. Koniklec.**

A) Listy přízemní v rozetce, kožovité, přezimující.

1712. P. vernalis Mill. (K. jarní.) Listy přízemní spolu s květem se vyvinující, 2—1jařmě zpeřené, jich lístky klínovité, opakvejčité, peřenoklané, uštů vejčitých, celých neb 2zubých. Úkrojky obalu prodloužené, úzce čárkovité, skoro nedělené. Květ přímý neb nicí, otevřeně zvonkovitý, z lístků přímo odstálých, vně jako obal hedvábitě leskle huňatý.

V. 0·08 -0·15 *m.* Kalich veliký, bílý, vně růžový neb fialový, zřídka celý fialový neb slamožlutý. Anemone vernalis L.

♃ Květen, červen. Příkré horské stráně, velmi pořídku. Posud jen v Jeseníku: ve Velk. kotlině (Grabowski).

b) Listy přízemní bylinné, na podzim hynoucí, 1—2krát zpeřené, lístků peřenodílných neb hluboce peřenoklaných.

1713. P. nigricans Störck. (K. černavý.) Listy přízemní spolu s květem se vyvinující, 2krát zpeřené, chlupaté, lístky peřenodílné, ušty čárkovité, až čárkovitě podlouhlé, celé neb 2—3klané. Úkrojky obalu namnoze do polou neb zpředu 2—3klané. Květ převislý, lístků zvonkovitě skloněných, koncem ven ohnutých, obaly a květy šedohuňaté. Čnělky načernalé.

V. 0·15—0·40 *m.* Květ černě nachový, zřídka slamožlutý, menší než u příbuzných. Anemone pratensis L. part., P. pratensis Mill. part. A. reflexa Gilib. U nás ve 2 tvarech: *α*) typica = A. pratensis var. patula Pritzel. Listky okvětní větší, 20—26 *mm.* dl., ven ohnuté, podoby hvězdovttě rozloženého zvonku *β*) micrantha Beck Ffl. Niedo. p. 408. Lístky okvětní menši, 15—18 *mm.* dl., těsně k sobě skloněné, koncem ven ohnuté, tento tvar splývá často s *α*.

♃ Duben, květen, někdy opět na podzim. Suché výslunné kopce, keřnaté a skalnaté stráně, světlé bory, zvláště ve střední a jižní části rozšířen, jinde porůznu. V brněnském kraji: v Písárkách u Brna, hojný na Babím lomu u Nebovid a v údolí Obravy, mezi Čejčem a Šardicemi (Makowsky), u M. Třebové pořídku (Domas), na Babě u Bosonoh a u Ostrovačic (Niessl), Kolby u Uherčic a lomy nad Hustopečí (Schierl), u Klobouk, Bošovic a Krumvíře (Steiger), u Dvorů panských při cestě k Líšni, za Klajdovkou na mezích při silnici poskrovnu; Blansko, Drasov, Květnice u Tišnova, Baba u Rozdrojovic, pořídku na Kraví hoře, r. 1879 o 3 kusech u Kohoutovic, Lískovec, Ořechovičky, pod Šafránkovými u Ořechova, hojný u Střelic, na stráni u Lotrůvky s P. vulgaris, Stráň u Morkůvek, Kobylí, Velk. Pavlovice. — Kopce u Marešovic a Vedrovic, na Leskouně a jinde (Oborny), na Křižové hoře a sev.-vých. úklony Klášterní hory

u Krumlova (Zimmermann), zde i v okolí hojný jako: háje u cihelny, na Sv. Florianku, Mariánská studénka a údolí Rokytné u Krumlova, Budkovice, Rakšice, Dobelice a Olbramovice. — Ve Znojemsku: hojný kolem Senohradův, Kladorubův a Mohelna (Roemer), Mikulov (Domas), u Ratišovic a Oujezda v hrotovickém okresu, u Znojma, Popic, Devíti mlýnův, Milfrouna, Nesechleba, Našetic a Tasovic (Oborny). V uh.-hradištském kraji: u Velehradu a Popovic (Schlögl), v Hodonínském lese (Rohrer), v lese Bzinku u Strážnického převozu a ojediněle na polní cestě před lesem Hájem u Bzence (Bubela). Ve Slezsku: druhdy na Tulu (Wimmer), u Těšína, teď již zašel (Kolbenheyer).

1714. P. vulgaris Mill. (K. obecný.) Listy přízemní v čas květu zcela nevyvinuté neb jen málo vyvinuté, 2krát zpeřené, lístky peřenodílné, úkrojků čárkovitých, až čárkovitě kopinatých, skoro všech celých, špičatých. Úkrojky obalu prodloužené, čárkovité, skoro nedělené. Květ dosti přímý a jako obal hustě dlouze huňatý. Kalich na dolejšku zvonkovitý, z lístků rovných, nahoře daleko odstálých.

V. 0·15—0·35 *m*. Květ bleděfialový do růžova. Anemone pulsatilla L. Naše rostliny mají obyčejně květy velmi veliké, široce zvonkovité a listy s úkrojky namnoze čárkovitě kopinatými, tvary tyto odpovidají P. grandis Wender.

♃ Březen, duben, někdy i v létě a na podzim s listy spolu vyvinutými (f. serotina). Výslunné, travnaté pahorky, keřnaté stráně, suchá luka, světlé bory, ve střední a jižní části hojný až obecný, jinde velmi porůznu. V brněnském kraji: kolem Brna, na Kraví hoře, v Písárkách a u Bosonoh (Oborny), u Ivančic, hojný na kopcích mezi Ivančicemi a Brnem, na Hádech u Obřan, na Švédské hradbě, u Slatiny a u Klobouk (Steiger), kopce kolem Hustopeče (Schierl), Maloměřice, Julianov, Líšeň, Horakov. Ochoz, Cacovice, Husovice, Sv. Antoníček, Kartouzy, Řečkovice, Ořešín, Bílovice, Adamov, les Brd u Klepačova, Kyničky, Kuřim, Čebín, Drásov, Klucanina a Květnice u Tišnova, les Brabinka u Malostovic, Pernštýn, Kunštát, Žabovřesky, Komín, Mniší hora u Bystrce, Holedná u Jundrova, Červený kopec, Kohoutovice, Lískovec, Babí lom u Nebovid, na Lotrůvce u Střelic s P. nigricans, Telnice, Hostěnice u Slavkova, Kobylí, Velk. Pavlovice. — U židovského hřbitova, na Sv. Florianku a u hlubokého rybníka u Krumlova (Zimmermann), Vedrovice, Olbramovice, Rakšice, Jaroměřice. — V Prostějovsku: na Nivkách u Dětkovic, v Pijavkách u Otaslavic. v Domamyslickém háji, na Záhoří, v Loupežníku a na Boří u Zlechova, na Kostelecké hoře, u Čech, v Braniskách za Plumlovem ponejvíce ve tvarech P. grandis Wender blízkých (Spitzner). Ve Znojemsku: pořídku kolem Náměště, zde jen v Příkopském mlýně (Roemer), obecný kolem Hardeku, Znojma, Popic, Kounic, Devíti mlýnův, Nov. Hrádku, Lukova, Šatova, Milfrouna, Tasovic, Božic, Bohunic, Jevišovic, Krumlova, Miroslavi a j. m., v této části nezřídka (Oborny). V Jihlavsku: jen u Třebíče a sice u Ptačova a na Stříbrném kopečku (Zavřel). V Olomoucku: kopec před Českým lesem u Čech (Reissek), Hněvotínské a Grýgovské lomy (Mik), na skalnatých kopcích u Olomouce (Tkaný), Trňák u Kroměříže (Zahradník).

565. **Anemone Mill. Sasanka.**

A) Listy obalní řapíkaté, podobné listům přízemním. Nažky malé, chlupaté, bez obruby blánovité.

a) Oddenek válcovitý, dlouhočlenný, rovnovážný, hnědý, šupinami pomíjejícími a jednotlivými přízemními lupeny posázen.

1715. A. nemorosa L. (S. hajní, pohanina bílá.) Lodyha konečná, z oddenku přímo vystupující, namnoze 1květá. Přízemní list 3četný, dlouze řapíkatý, vespod roztroušeně chlupatý, prostřední lístek 3klaný, postranní 2klané, zpředu střihaně pilovité. *Listy obalní* 3četné, *na řapíku o polovic kratším. Kališních lístků* nejvíce 6, *vně poskrovnu pýřitých neb skoro lysých. Nažky srstnaté, se zobánkem o* $^1/_3$ *kratším, vzpřímeným neb dovnitř vehnutým.*

V. 0·12—0·20 *m*. Květ bílý neb růžový, až i světle nachový, +.

♃. Březen, duben, v horách i v květnu. Lesy, háje, křoví, lesní luka, v celém území až do předhoří obecná a ještě ve Velk. kotlině v Jeseníku (Uechtritz); dle Bubely neroste kolem Bzence.

1716. A. ranunculoides L. (S. pryskyřníkovitá, pohanina žlutá.) Lodyha nezřídka s 1—2 stopkatými, 2 listence nesoucími květy. Listy toliko na kraji brvité, jinak skoro lysé, úkrojky jejich k dolejšku více klinovité, prodlouženější než u předešlé. *Listy obalní 3dílné, na řapíku mnohem kratším. Kališních lístkův obyčejně* 5, *vně hustě přitiskle pýřitých. Nažky srstnaté se zobánkem asi stejně dlouhým, nazpět točeným.*

V. 0·10—0·20 *m*. Kalich žlutý, +.

♃ Březen, duben. Lesy, houštiny, háje, lesní luka: v celém území až do předhoří rozšířena; též ve Velk. kotlině (Uechtritz).

b) Oddenek krátkočlenný, přímo větvitý, s kořenem kůlovým, svazčitě mrcasatý. Listy přízemní četné.

1717. A. silvestris L. (S. lesní.) *Lodyha* namnoze 1-, řídčeji 2květá, *dlouhými, bílými, skoro přílehlými chlupy hustě posázená.* Listy přízemní dlanitě 5četné neb 5dílné, úkrojků 2—3klaných, zpředu střihaně pilovitých. *Listy obalní* jako i list přízemní *dosti dlouze řapíkaté, 5dílné. Kalich* značný, *vně vlnatě plstnatý.* Strboulek plodní přímý, nažky bělovlnatě plstnaté, s malinkým zobánkem.

V. 0·15—0·45 *m*. Květ bílý neb vně červenavý.

♃ Květen, červen. Meze, kamenité a keřnaté stráně, travnaté kopce, v pahorkatině střední a jižní části rozšířena. V brněnském kraji: Hády u Obřan, u Bílého vlka u Slavkova (Oborny), v líšenském lese, lesní luka u Brankovic blíž Bučovic (Makowsky), u Březové (Niessner), u Blučiny a Příklud (Niessl), v lesích při nádraží u Ivančic (Schwoeder), Adamův stánek u Krumlova (Zimmermann), Polavské kopce, úklony nad vsí (Uechtritz), v lesích u Klentic a Milovic (Haslinger), u Hustopeče (Schierl), u Klobouk (Steiger) a ještě u Kunštátu a Olešnice (Čtupek), Ochoz při cestě od Klajdovky do Ochoze, poskrovnu na kopcích

u Židenic a Julianova, u Horákova, Bergl a Stanovisko u Medlánek, kopec Tešerák u Bosonoh, Liskovský kopec, vinohrady u Nebovid, Střelice, les Hájek a Lůže u Mal. Lovčiček, Obora u Slavkova, Radlovec u Bučovic. Mouřinov, Kobeřický les u Kobeřic, Čerčín, Ždánice, Židlochovice, Nosislav, Sítkovec u Morkůvek, Výnos a Sovinky u Kobylí, Velk. Pavlovice, Star. Břeclav. — V Prostějovsku: na travnatém úklonu za Smržicemi na Zadních a na Záhoří (Spitzner). Ve Znojemsku: hojná u Mikulova (Makowsky), v lese Hoja u Božic, ve Frauenholcu a na úklonech Kamenného kopce u Tasovic, v údolí Dyje, Leskavy a Hradnice u Znojma, hluboké cesty mezi Znojmem a Mal. Tasovicemi, v Purkrábce u Suchohrdlí, u Jevišovic a Hardeku (Oborny). V uh.-hradišťském kraji: Zlamanka u Kroměříže (Zahradník), kopec u Velehradu (Schlögl), ojediněle v lese Háji a v Hodonínském lese při kraji vinohradu Maršálky u Bzence (Bubela), dle prof. Svěráka v Slavkovském háji u Opavy.

B) Listy obalní přísedlé, prstovitě stříhané. Nažky lysé, vejčitě okrouhlé, smáčknuté, s obrubou blánovitou a s kratičkou špičkou.

1718. A. narcissiflora L. (S. narcisokvětná.) Přízemních listů několik pod lodyhou, dlouze řapíkatých, dlanitě 3—5dílných, úkrojků 2krát 3klaných a uštů čárkovitých. Květy obyčejně v úžlabí listův obalních, v okolík 3—5květý seřaděné, řídčeji jediný květ konečný. Kališní lístky obak lysé. Strboulek plodní přímý. Oddenek krátkočlenný, vícehlavý.

V. 0·15—0·40 *m.* Květ dosti veliký, bílý neb narůžovělý. *β)* oligantha Huter. Květy 1—2, lodyha nižší, často jen 10 cm. v. listy a obaly listní prostěji dělené.

♃ Červen, červenec. Travnaté stráně a hřbety Jeseníka. Studénková hole, Praděd, Petrštýn, Vysoká hole (Gr. Fl. a Oborny), úklony Velk. kotliny, zde ve velikém množství, a odtud přes Maják roztroušena až k Břidlicové holi (Oborny), Kopernik, Leiterberk, Heiligenhübl, Jelení hřeben. *β)* na Pradědu.

566. Hepatica Gilib. Jaterník.

1719. H. triloba Gilib. (J. trojlaločný, podléska.) Listy srdčité, 3laločné, celokrajné, dlouhořapičné, posléz kožovité, na líci lysé. Květy dlouhostopečné, úžlabní, před listím vyrážející. Listy obalní kalichovité, nedělené. Oddenek neobmezený, vyhánějící šupiny, přízemní lupeny a úžlabní, dlouhostopečné květy.

V. 0·08—0·12 *m.* Květ sinomodrý, někdy růžový, zřídka bílý. Anemone hepatica L. *β)* rhaetica Brügg. Laloky většiny listů s 1—2 vedlejšími laloky, listy tudíž 4—5, řídčeji vícelaločné.

♃. Březen, duben. Lesy listnaté a jehličnaté, křoví, kamenité a keřnaté kopce, od roviny až na předhoří rozšířen a ještě ve Velké kotlině v Jeseníku (Grabowski), s bílými květy na Hádech u Obřan a na několika místech v údolí Svitavy od Obřan až k Blansku. — V lese žárovském blíž Prostějova (Spitzner), s červenými květy v údolí Šumice u Náměště u Olomouce (týž) *β)* jednou u Sloupu.

567. Adonis L. Hlaváček.

A) Oddenek vytrvalý. Plátků 10—20. Nažky v strboulku kulatovejčitém, chlupaté.

1720. A. vernalis L. (H. jarní.) L o d y h a přímá, jednoduchá neb větevnatá, n a d o l e j š k u s š u p i n a m i s u c h o m á z d ř i t ý m i, dole lysá, nahoře pýřitá. Listy 2—3krát peřenosečné, uštů čárkovitých. Kališní lístky vejčité neb vejčitě podlouhlé, skoro celokrajné neb vyhlodaně zubaté, o polovic kratší než plátky podlouhlé, rozložené. N a ž k y p o d l o u h l é, s v r a s k a l é, c h l u p a t é, z o b á n e k k r á t k ý, h á k o v i t ě n a z p ě t o h n u t ý; k nažce přitisklý. Oddenek přímovětevnatý, tlustomrcasatý.

V. 0·15—0·30 *m.* Kalich obyčejně nahnědlý. Plátky veliké, citronově žluté, lesklé.

♃ Duben, květen. Suché pastviny, výslunné a travnaté kopce, světlá křoví, průhony, ve střední a jižní části porůznu. V brněnském kraji: u Borkovan a v údolí Oslavy u Ivančič, u Klentic a Hovoran (Makowsky), u Nov. vsi (Schwoeder), kraj lesní Líchy u Klobouk (Steiger), u Milovic a v lesích u Kobeřic směrem ku Ždánicům, u Týnce (Reissek), u Čejče (Wiesner a Makowsky), na Polavských kopcích (Schlosser), Kolby u Uherčic a les u Mal. Němčic (Schierl), Hustopeč, Šitbořice, Stráň u Morkůvek, Krumvíř, Korouhvička a Obecný les u Kobylí, Velk. Pavlovice, Dubňany, kopec Adamec u Želetic, Větrník u Dražovic, kamenité stráně poblíž hřbitova u Dambořic, Velk. Lovčice, Dražůvky. — Ve Znojemsku: u Mikulova (Domas), v lese Hoja u Hrušovan a v Purkrábce mezi Suchohrdlím a Těšeticemi, na jednom výslunném svahu přehojný (Oborny). V uh.-hradištském kraji: u Star. města a u Velehradu (Schlögl), Zdounky (Zahradník).

B) Bylina jednoletá, s vřetenovitým hlavním kořenem. Plátků 6—8. Nažky lysé, v strboulku válcovitém.

a) Kališní lístky přitisklé.

1721. A. aestivalis L. (H. lesní, ohníček, slepý mák.) Lodyha přímá, jednoduchá neb větevnatá, namnoze lysá, řídčeji roztroušeně chlupatá. Listy 2—3krát peřenosečné, s ušty čárkovitými, hrotitými. K a l i š n í l í s t k y p o d l o u h l é, l y s é, zpředu zubaté, k p l á t k ů m rozloženým, podlouhle kopisťovitým, n a n e j v ý š 2 k r á t d e l š í m p ř i t i s k l é. N a ž k y š i k m o 3 h r a n n ě v e j č i t é, d ů l k a t ě s v r a s k a l é, n a h o ř e j š í s t r a n ě s e š p i č a t ý m h r b o u l k e m, n a d o l e j š k u s p ř í č n o u, z u b a t o u ř á s k o u. Z o b á n e k s t e j n o b a r e v n ě z e l e n ý, v y s t o u p a v ý. Kořen vřetenovitý.

V. 0·30—0·50 *m.* Květy proměnlivé velikosti, plátky šarlátové, nejdoleji obyčejně s modročernou skvrnou, pořídku slamožluté (*β.* c i t r i n u s H o f f m.)

☉ Květen—červenec. V osení, na úhorech a strništích, v rovině a v nízkém předhoří až do 400 m. rozšířen. *β*) pořídku, jako na Černých polích kolem Brna, mezi Královým polem a Brnem a na žitných polích na Žlutém kopci (Oborny), u Kanic a Slavkova. — Na polích u Žešova blíž Prostějova (Spitzner). Velkokvěté rostliny u Kartouz a Medlánek.

1722. A. flammeus Jacq. (H. plamenný, hořikvět.) Lodyha dole více chlupatá. Listy chlupaté a více sivozelené, ostatně jako u pře-

dešlého. Kališní lístky vejčité, zoubkaté, na dolejšku s větším blánovitým přívěskem, vně měkce vlnaté, k plátkům rozloženým, 3—4krát delším, přitisklé. Nažky šikmo 3hranně vejčité, jamkovitě svraskalé, na hořejší hraně pod zobánkem s okrouhlým hrboulkem; hřbetní hrana na dolejšku se zoubkem málopatrným neb žádným. Zobánek na konci opáleně černavý.

V. 0·20—0·40 *m.* Štíhlejší a jemnejší než předešlý. Plátky užší, ohnivě šarlátové, na dolejšků černé. Nažky menší, mezerami oddělené.

⊙ Červen—srpen. Role, úhory, kopce, ve střední a jižní části velmi porůznu. V brněnském kraji: Špilberk u Brna (Schur), u Pavlovic a Pouzdřan, na Sokolnickém vrchu, u Otmarova a Čejče (Makowsky)!, kolem Lomnice (Pluskal), u Polavy a Ivančic (Niessl)!, u Kobeřic, Slavkova a Nosislavi (Oborny), u Klobouk (M. Odstrčil), Kurdějov, v jetelištích u Hustopeče (Schierl), Oujezd, Kobylí, Klentice a Milovice. — Ve znojemském kraji: hojný kolem Mikulova (Domas), u Hodonic, Jaroslavic, Strachotic, Božic, Tasovic, Derflic, Znojma, Suchohrdlí a m. j. m. (Oborny).

b) Kališní lístky odstálé.

* A. autumnalis L. (H. podzimní). Lodyha přímá, větevnatá. Kališní lístky mrtnaté, odstálé. Plátky vejčité, zvonkovitě skloněné, na krajích se kryjící, krvavě červené, dole s černou skvrnou. Nažky bezzubé, zobánek přímý. V. 0·25—0·40 m.

⊙ Červen—říjen. Původem z jižní Evropy, v zahradách zde onde pěstován, zřídka zdivočelý. Role žitná nad kostelem u Adamova blíž Brna (Schur).

568. Myosurus L.

1723. M. minimus L. (Myší ocásek.) Lysý, namnoze trsnatý. Listy přízemní čárkovité, tupounké, v řapík kopisťovitě zúžené, kratší než stvoly jednokvěté, bezlisté. Plátků 5, úzkých, malých. Klas plodní válcovitě kuželovitý.

V. 0·05—0·10 *m.* Plátky žluté.

⊙ Duben, květen. Vlhká hlinitá a písčitá role, příkopy, zaplavovaná místa, kraje lesní, velmi porůzný, leč pospolitý. V brněnském kraji: za střelnicí v Písárkách (Tkany), při Svratce u Brna a u Čejče (Makowsky), u Lomnice (Pluskal), kolem M. Třebové (Domas), u Bystrce a Doubravníka (Oborny), u Jundrova (Rohrer), hojný u Střelic, úhory u Žebětína a Ostrovačic, u Rosic a Tišnova (Niessl), při louce pod nádražím u Břeclavi (Schierl)!, u Tečic a Star. Břeclavi. — Na polích na rovni u Sv. Florianka, Ried, Strážná hora (Zimmermann). V Prostějovsku: u kříže v Domamyslicích, na Osině u Prostějoviček, při lesním kraji u cesty do Krumsína (Spitzner). Ve Znojemsku: u Náměště (Roemer), na Pelcberku u Milfrouna, u Popic, v nížinách mezi Polavou a Nov. mlýnem (Makowsky), pole při kraji lesa mezi Podmolí a Velk. Mašovicemi hojný (Oborny). V Jihlavsku: velmi hojný na vlhkých a písčitých jetelištích a vlhkých lesních cestách kolem Jihlavy (Pokorny), v okolí Třebíče (Zavřel) a u Dačic (Oborny), u Telče a Velk. Meziříčí. V Olomoucku: u Pavlovic a na Sv. Kopečku u Olomouce (Mik), mezi Láskami a Chomoutovem (Makowsky), u Berouna (Gans), u Zábřeha (Panek). V uh.-hradišťském kraji a ve východní části: u Uh. Hradiště

místy hojný (Schlögl), u Hulína (Zahradník), u Holešova (Sloboda), u Bartošovic (Sapetza), u Žeranovic (Pouč). Ve Slezsku: u Opavy (Urban), u Otic blíž Opavy (Svèrák), u Krňova (R. a M.), pri kraji příkopu u Latzlovy vinopalny blíž Vidnavy (Vierhapper).

569. Ceratocephala Mönch. Rohohlavec.

1724. C. orthoceras DC. (R. rovnorohý.) Listy přízemní 3dílné, pavučinaté, úkrojků celých neb peřenoklaných, uštů čárkovitých, rozestálých a ohnutých. Stvol jednokvětý, nahoře i s kalichem a podlouhle kuželovitým klasem plodním bělovlnatý. Nažky rovnovážně odstálé, zobanité, nahoře mezi hrboulky s mělkou rýhou, vespod na hřbetním kýle s malinkým hřebínkem. Zoban mečovitě šidlovitý, slabě prohnutý, od dolejška znenáhla zúžený, s koncem rovným neb často na zevnitř ohnutým.

V. 0·05—0·08 *m*. Plátky malé, sírožluté, opadavé. C. testiculatus A. Kern.

⊙ Březen, duben. Cesty, kamenité a výslunné stráně, suché, krátkotravnaté meze, ve střední a jižní části porůzný. V brněnském kraji: na jižním a západním svahu Špilberku v Brně (Makowsky!), u Židlochovic (Veselý!), u Horn. Geršpic (Oborny), u Klobouk (M. Odstrčil), pastvy u Velk. Němčic (Schierl), Pohárky u Hustopeče (Šebesta!), Květnice u Tišnova a u Nosislavi. Ve Znojemsku: nezřídka kolem Znojma: přehojný na úklonech kolem Dyje od Karolininy hory až k viaduktu, hojný v údolí Hradnice, za rolnickou školou v hlubokých cestách mezi Znojmem a Mal. Tasovicemi, polní meze mezi Znojmem a údolím Leskavy a na j. m. roztroušen (Oborny).

1725 C. spicata Mönch. (R. klasnatý.) Slabě nasivělý. Klasy vejčitě podlouhlé. Nažky vlnaté neb lysé, dlouze zobanité, nahoře mezi hrboulky se širokou rýhou, vespod kýlnaté bez hřebínku. Zoban srpovitý, se stran smáčknutý, u prostředku nejširší, s koncem dovnitř vehnutým.

V. 0·05—0·08 *m*. Plátky jako u předešlého. Plody mnohem větší. Ranunculus falcatus L., Ceratocephalus falcatus Pers.

⊙ Duben, květen. Na týchž místech jako předešlý, pořídku a pro území pochybný. U Židlochovic (Veselý), u Mikulova (Domas), u Hustopeče (týž); zde jsem vzdor bedlivému pátrání po C. spicata vždy jen druh předešlý nalezl; kolem Znojma a Třebíče, odkud Schlosser tuto bylinu připomíná, dle Oborného neroste.

570. Ranunculus Tourn. Pryskyřník.

A) Stopky květní za plodu nazpět ohnuté. Plátky bílé, na nehtu obyčejně žluté; jamka medová nahá.

I. Batrachium DC. Kališních lístků 5. Nažky neobroubené, s plochami vypouklými, napříč svraskalými, krátce přišpičatělé, bezzobané, Byliny vodní, ponořené neb v bahně se plazicí.

a) Listy ponořené, štětinovitě mnohodílné, vzplývající, s čepelí vyvinutou.

1726. **R. aquatilis L.** (P. vodní, lakušník.) Lodyha vzplývající neb plazivá, tupohranná, větevnatá, dutá, lysá, dolejšími klouby kořenující. Listy 2tvarné, ponořené řapíkaté, hoření skoro přisedlé, vícekrát 3klané, posléz opětně 2klané, uštů štětinovitých, všestranně odstálých, mimo vodu štětičkovitě se skládajících, vzplývající dlouze řapíkaté, v obrysu ledvinkovité, dlanitě 3—5laločné, hrubě vroubkované, vespod přitiskle chlupaté. Hořejší palistní pošvy veliké, nadmuté, nahoře 2laločné, srstnaté. Květy dlouhostopečné, vynořené. Tyčinky četné, delší strboulku plodního. Lůžko krátké, okrouhle vejčité, řídčeji vejčité, srstnaté. Nažky krátce přišpičatělé.

D. 0·05—0·50 *m*. Plátky dosti veliké, bílé, s nehtem žlutým, medové jamky bez šupinky. Batrachium aquatile Dumort. Rostliny na bahně, z něhož voda odtekla, jsou hustě listnaté, s listy dužnatými a jen vidličnatě mnohodílnými. R aquatilis *δ*. succulentus Koch Syn. p. 10. U nás v odrůdách: *α*) peltatus Koch. Listy vzplývající, na dolejšku hluboce srdčité; *β*) truncatus Koch; jsou-li uťaté *γ*) homophyllus Wallr. Listy všecky ponořené, mnohodílné, delší než články lodyžní. R. aq. *β*. submersus Godr. R. aq. *β*) trichophyllus Čel. Prod., R. heleophilus Arvet Touvet dle Freyna.

♃ Květen—říjen. Vody stojaté a zvolna tekoucí, v celém území od roviny až po předhoří rozšířen, zvláště ve tvaru *α*); tvar *β*) řídčeji, jako u Jedovnic, Telče, Vršan atd. V Prostějovsku: u Pistovic, na Hloučele, u nádraží, u Zlechovského rybníka blíž Prostějova (Spitzner), *γ*) v nížinách brněnského kraje (Makowsky), ve Svratce u Vevers. Bytišky (K. Hanáček), kolem Bzence (Bubela), u Nenovic, Řečkovic a kolem Břeclavi. — U Mutěnic (Schierl), u Prusenovic (Červinka).

b) Listy namnoze jen ponořené, v obrysu okrouhlé neb ledvinkovité, uštů štětinovitě mnohodílných, na všecky strany odstálých.

α) Tyčinky méně četné, 12—18. Listy krátkořapičné neb hoření přisedlé.

1727. **R. paucistamineus Tausch.** (P. chudoprašníkový.) Lodyha hranatá, dutá, lysá, nahoře větevnatá a mnohokvětá, vzplývající. Listy ponořené, řapíkaté, namnoze kratší než články lodyžní, vidličnatě mnohodílné, uštů dosti tuhých, nitkovitých, všestranně odstálých, střední ušet velmi slabě vyvinutý. Palistní pošvy srstnaté, nahoře 2laločné. Stopky květní vynořené zdélí neb delší listu mateěného. Plátků 5, malých, úzce opakvejčitých, odstálých. Tyčinek 10—15, zřídka více, nad plodní strboulek nečnějících. Lůžko kulaté a jako krátce přišpičatělé nažky hustě srstnaté.

D. 0·05—1·50 *m*. Plátky zelenavě bílé, na nehtu žluté. Odrůdy: *α*) typicus. Listy, palisty a někdy i lodyha bohatě chlupaté. f. terrestris, byliny bohatě chlupaté, s listy kratšími skoro bezřapičnými, tužšími, *β*) trichophyllus Chaix. (var. subglaber Freyn

fl. exs. austr. hung. Nr. 1705) palisty lysé, listy skrovně chlupaté neb lysé. γ) radians Revel. (var. heterophyllus Freyn. l. c. Nr. 1705). Listy vzplývající 3—5dílné, vespod chlupaté, úkrojky opakvejčité, k dolejšku klínovité, zpředu špičatě zubaté neb stříhané.

♃ Květen—podzim. Stojaté a mírně tekoucí vody, porůzný, leč pospolitý. V odrůdě α) Ponavka u Kartouz, Ochoz, rybníky za Ochozskou jeskyní a u Rajce, V Prostějovsku: stojaté vody u „Cikánské kuchyně" za Žešovem a u Stětovic blíž Prostějova, zde v lučních příkopech (Spitzner). Kolem Náměště skoro ve všech rybnících (Roemer), u Frelešdorfa (Ripper), kaluže při Dyji u Stracholína (Schierl), u Jevišovic, Plenkovic, v Dyji u Znojma pořídku, hojný v jedné tůni nad Panským dvorem u Velk. Mašovic blíž Znojma (Oborny). f. terrestris u Husovic blíž Brna a pospolitě na vlhkém písku při Svratce (Schur), u Hodonic a Mal. Tasovic blíž Znojma (Oborny), v potoku pod Staníkem (Pouč). β) v tůních u Vranovic, γ) posud v území nepozorován.

1728. R. Petiveri Koch. (P. Petiverův.) Listy na svých pošvách přisedlé, jen nejdolejší na postranních větvích krátkořapičné, namnoze jen ponořené. Listy vzplývající na rubu lysé, ponořené vidličnatě mnohodílné, ušty všestranně ztuha rozestálé, střední ušet o málo slaběji vyvinut než postranní. Hoření pošvy listů lysé neb přílysé, nadmuté, 2ušetné. Stopky květní 2—4krát (až 8 cm.) delší listu matečného. Plátky opakvejčitě podlouhlé, vespolek se dotýkající, s nehtem méně zřetelně odděleným, s medovou jamkou napříč širší, dole obroubenou. Tyčinek 14—16, sotva delších než strboulek plodní. Lůžko prodloužené, vejčitě válcovité, až vejčité, roztroušeně štětinkaté. Semenníky roztroušeně srstnaté neb lysé. Čnělka krátká, blizna široce vejčitě podlouhlá. Nažky vejčitě podlouhlé, zobanaté, dosti lysé.

D. 0·25—1·20 *m.* Plátky bílé, na nehtu žluté. R. confusus Godr., R. tripartitus Nolte nec DC; R. carinatus Schur, Phytgr. Mitth. 1877 sub Batrachio (= β carinatus Freyn sched ad fl. exs. aust. hung. nr. 96, listy vzplývající žádné).

♃ Červen—srpen. Rychle tekoucí vody západní části, posud pořídku pozorován. V Jihlavě u hajného, pod Jihlavkou, v potoku u Horn. Dubenek (Pokorný), dle domnění Oborného v bystřinách u Valtinova v okresu dačickém.

β) Tyčinky četné. Listy tuhé, všecky přisedlé.

1729. R. circinnatus Sibth. (P. rozevřený.) Lodyha tupohranná a jako listy křehká, lámavá. Listy všecky potopené, tmavozelené, mnohem kratší než články, lodyžní, všecky podlouhlé, nerozdělené, přitisklé, lysé, toliko brvité, pomíjivé pošvě palistní přisedlé, čepel mnohodílná, nejprv 1—2krát 3dílná, potom opět 2dílná, uštů tuhých v plochu ledvinkovitě okrouhlou rozložených i mimo vodu rozestálých. Květy dlouze stopkaté. Nažky malé, četné.

D. 0·40—1·00 *m.* Plátky namnoze veliké, bílé, na nehtu žluté, R. divaricatus Schrank?

♃ Červen—srpen. Stojaté a mírně tekoucí vody, v tůních, porůzný. V brněnském kraji: kolem Brna, v rybníku u Králova pole a u Troubska, u Šardic (Makowsky), v Bělostudeněckém potoku bliž M. Třebové (Czerny), přehojný u Svitavy (Niessner), u Rajhradu a Vranovic. — V Prostějovsku: na Romži, Blatné u Smržic, u Mysliovic (Spitzner). Ve Znojemsku: Okarecký a Studnický rybník u Náměště (Roemer), u Hodonic, v Dyji od Vranova až ku Znojmu, v údolí Hradnice mezi Citonicemi a Znojmem, v Jevišovce u Hrušovan a j. v nížinách (Oborny), u Frelešdorfa a Nov. Přerova (Ripper). Kolem Olomouce roztroušen (Makowsky), v Ravince u Zábřeha. V uher. hradišťském kraji: mezi Čejčem a Šardicemi (Theimer), v mlýnské stoce u stavidla u Kroměříže (Palla), u Uh. Hradiště (Schlögl), příkopy při trati u Bzence, zvláště u cukrovaru (Bubela). V okolí Nového Jičína: rybníky u Hustopeče, u Ženklavy a u Jasenic (Sapetza). — Ve Slezsku: Černá voda v Těšínsku (Zlik) a u Opavy (R. a M.),

c) Listy ponořené, v obrysu podlouhlé, mnohodílné, s úkrojky prodloužené čárkovitými, rovnoběžnými. Tyčinky kratší než lysé nažky.

1730. R. fluitans Lam. (P. říční.) L o d y h a o b l á, vzplývající. L i s t y v š e c k y p o n o ř e n é, dolejší dlouhořapičné, hoření přisedlé, v š e c k y n e j p r v é j e d n o u 3 k l a n é, p o t o m o p ě t n ě 2k l a n é, u š t ů n i t k o v i t ý c h. P o c h v a p a l i s t n í p r o d l o u ž e n á, nahoře slabě 2laločná. S t o p k y k v ě t n í t l u s t é, dlouhé, k e k o n c i z t e n č e n é. Lůžko chlupaté. Nažky na konci zaokrouhlené, lysé, se špičkou postranní.

D. 1·00—5·00 *m.* Plátky veliké, bílé, na nehtu žluté. R. fluviatilis Web., Batrachium fluitans Fries.

♃ Květen—červenec. Tekoucí vody, řeky, potoky, porůzný. Hojný u Oslavan (Makowsky), u Ivančic (Schwoeder), u Kunštátu a Olešnice (Čupek), v Sazavě za Žďárem (Kovář), Jedovnický potok, v Dyji u Vistonic a Polavy a odtud až k Lednici, kolem Břeclavi. — Na Romži, na Bílé vodě u Prostějova (Spitzner). V údolí Rokytné u Tulešic, v Jihlavě mezi Mohelnem a Hrubšicemi (Zimmermann), obecný v Dyji u Vranova, Hardeku, Devíti mlýnův, Znojma, Milfrouna, Hodonic a odtud dolů skoro všude, hojný v Jevišovském potoku, jako u Božic, řídčeji u Frelešdorfa a v nížinách (Oborny), v potoce u Kotlas a u Žďáru (Havelka). U Olomouce, Řepčína a Horké (Makowsky), u Náměště a Litovle (Spitzner), nezřídka u Kroměříže (Palla), v Bečvě u Hranic a Přerova (Schlosser), v mlýnském potoku u Rožnova. — Ve Slezsku: u 1. jezu u Těšína, u Mohelnic a Raškovic (Kolbenheyer), v Opavě u Krňova (Sintenis), u Karlovské studénky, Ludvíkova a Einsiedlu (R. a M.).

B) Stopky květní za plodu rovné. Plátky žluté, jen u R. aconitofolius čistě bílé.

2. H e c a t o n i a L o u r. Kališních lístkův a plátků 5 Plátky žluté s malou, šupinkou nepokrytou medovou jamkou. Strboulek plodní válcovitý. Nažky bez zobánku, s bliznou skoro přisedlou.

1731. R. sceleratus L. (P. lítý, litik, zarouš.) L o d y h a p ř i m á, d u t á, v ě t e v n a t á i s listy lysá, jen nahoře roztroušeně chlupatá.

Listy přitloustlé, na líci sytě zelené, později trochu nažloutlé, dolejší 3dílné neb 3laločné, s laloky často 2—3klanými a stříhaně zubatými, hořejší krátce řapíkaté, hluboce 3dílné, úrojků úzce klínovitých. Kalich nazpět ohrnutý. Nažky četné, malinké, kýlnaté, slabě napříč svrasklé, lysé. Kořen svazčitě mrcasatý.

V. 0·20—0·50 *m*. Plátky bledožluté, opadavé, malé, asi zdélí kalicha +.

⊙ a ⊙ Červen—září. Na místech mokrých, bahnitých, v příkopech, na pobřeží, hojný v nížinách střední a jižní části, jinde porůzný. V brněnském kraji a kolem Brna obecný (Makowsky), kolem Klobouk (Steiger); Slatina u Krumlova a u Litobratřic (Zimmermann), kolem Boskovic, Mal. Hostihrádek, Lovčiček, Nosislavi, hojný v okresu břeclavském. V Prostějovsku: na Romži, Valově u Čechovic, Určic, Břesovic, Dobrochova (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), Jevišovic, Bihařovic a Znojma (Oborny), kolem Hrušovan a Mikulova (Ripper). V Jihlavsku: hojný v rybníku u Tří lip u Jihlavy (Pokorny), u Třebíče kolem rybníkův u Ptačova (Zavřel), u Žďáru (Kovář). V Olomoucku: u Olomouce (Makowsky), Dětřichov u Unčova. — Šumberk (Paul). V ostatní části: nezřídka u Kroměříže (Palla), u Kotojed (Zahradník), Uh. Hradiště (Schlögl), hojný na rašelinných lukách u Bzence (Bubela), zřídka na Javořině (Holuby), hojný na lukách „Prusenovské rybníky“ u Tučap (Červinka), u Rusavy (Sloboda), u Rožnova (Kotek), Nov. Jičín (Sapetza), u Místku pouze v příkopu silničním, kde Palkovská silnice odbočuje od císařské (Gogela). Ve Slezsku: v Těšínsku (Kolbenheyer), kolem Vidnavy 1872. U Javorníka (Vierhapper).

3. Ficaria Huds. Kališní lístky 3, pořídku 4—5. Plátků 8—12, žlutých, jich medová jamka dužnatou šupinkou přikrytá. Strboulek plodní skoro kulatý. Nažky bezzobané, neobroubené, s bliznou skoro přísedlou. Klíček pouze s 1 dělohou.

1732. R. ficaria L. (Orsej.) Lysý. Lodyha položená neb vystoupavá, 1—vícekvětá. Listy mastně lesklé, uprostřed často s černavou skvrnou, ledvinkovitě srdčité, v úžlabí často s rozplozovacími hlízkami, dolení dlouze řapíkaté, vykrojované neb úhlatě vroubkované, hoření krátce řapíkaté, úhlatě mělce chobotnaté. Nažky nahoře kýlnaté, chlupaté, zřídka vyvinuté, poněvadž se hojnými hlízkami rozplozuje. Kořen svazčitý, z hlízek kyjovitých a ze vtroušených větvitých mrcáskův.

V. 0·10—0·20 *m*. Květy zlatožluté. Ficaria verna Huds., F. ranunculoides Roth. U nás též v odrůdě:

β) incumbens F. Schultz. Laloky listů na dolejšku se dotýkající neb se kryjící = var. peltiformis Neilr. Fl. 685.

♃ Březen—květen. Stinné houští, kraje lesův, luka, břehy, od roviny až do předhoří obecný, namnoze pospolitý. *β*) řidčeji. Karlouzy u Brna (Mendel), u Břeclavi. — Údolí Dyje u Znojma (Oborny), v lese Háji u Bzence s tvarem základním (Bubela).

4. Ranunculastrum Čelak. Plátky u našich druhů bílé, jich medová

jamka tenkou mázdrovitou šupinou nebo blánovitým okrajem opatřená. Nažky ploským krajem neobroubené, toliko kýlem opatřené, obak vypouklé, žilnaté.

1733. R. aconitofolius L. (P. omějolistý.) Lodyha přímá, listnatá, nahoře větvitá, 3—mnohokvětá. Listy přízemní a lodyžní dolejší řapíkaté, dlanitě 3—7dílné, s úkrojky 2—3klanými neb nedělenými, špičatými neb zašpičatělými, nestejně stříhaně pilovitými. Květy dlouze stopkaté, ve vrcholících konečných a postranních. Jamka medová jazýčkovitou, plátkovitou šupinkou přikrytá. Strboulek plodní kulatý. Nažky veliké, opakvejčité, lysé, s krátkým, tenkým, ohnutým zobánkem.

V. 0·30—1·00 *m.* Květy čistě bílé. R. platanifolius L. Listy ± hluboce dělené u odrůdy: *β)* typicus Beck Fl. 417 = Hecatonia aconitifolia Schur jsou listy přízemní až ku spodu rozstřižené, prostřední úkrojek k dolejšku klínovitě zúžený a řapíkovitě stažený, skorem kosníkový, namnoze 3laločný a ostře, často 2krát pilovitý.

♃ Květen—srpen. Lesy horské, žleby, lesní luka, mýtiny, v Beskydách a Sudetách rozšířen. V Beskydách: rokle při Čeladnici v Tisnavách a na Podolánkách nedaleko Bílého kříže při hranici mor. slezs. uherské (Gogela), na Radhošti, Javorníku a na Kněhyni (Sapetza), úklony Sladska a Tanečnice, Bukovina a Javorníky poblíž Halenkova. — V Těšínsku: u Těšína na Čantorym (Wimmer), při bílé Visle a na Kamienické výšině u Bělska (Kolbenheyer), na Maguře, Mittagsberku a Solné hoře u Wapienice (Baier). V Sudetách: na Klads. Sněžníku (Wimm. a Grab.), lesy od Stříbrnic směrem k Špiklicům (Oborny), u Hynčic, na Švabu, Schwarz — a Neuhausberku, na Černé — a Suché kupě, u Urlichovy chýše v Stříbrnickém hájemství, u Koldštýna již na Joklberku a Dreištýnu. — U Schläglovy studénky, Volská luka, u Císařské boudy (Spitzner), lesy u Aloisova a Josefova až na Fuhrmannštýn, Koperník, Hochšár a odtud podél celého hřbetu přes Studénkovou holi, Praděd, Petrštýn, Vys. holi atd. až k Mravenčímu vrchu a z druhé strany k Ztraceným kamenům (Oborny!), Stráň Černého příkopu, Drehberk, Schosskamm, údolí Šumné Tisé, Medvědí hřeben, u Švýcarny, Děd při Opavě pod Ovčírnou, Divoký kámen (Spitzner!), Velk. kotlina. — Místy sestupuje co nejníže do údolí: jako u Karlovské studénky (Niessl), u Tomašova, Teplic a u Nov. Wiesenberka (Oborny), v údolí horní Tisé, v Česněkovém příkopu (Spitzner!), Rösslerštýn, stromořadí u Rymařova a zámecký příkop u Janovic (Simböck), u Ludvíkova, u Otcovy boudy v údolí horní Tisé, na Hofberku u Klepačova, na Berggeistu a ještě při Podolském potoku u Jamrtic.

5. Euranunculus Gren et Godr. Plátky žluté, jich medová jamka přitlustlou šupinkou přikrytá. Nažky čočkovitě smáčknuté, ploským krajem obroubené, pořídku vypouklé.

a) Bylina mnoho- neb 2letá, s mrcasy svazčitými nebo přeslenovitými, za kvetení bez kořene hlavního. Lůžko plodní prodloužené, válcovité, nažky četné, hladké, nanejvýš bradavkovitě tečkované.

α) Mrcasy kořenové ponejvíce hlízovitě ztloustlé, se vtroušenými mrcásky nitkovitými.

1734. R. illyricus L. (P. ilyrský.) Lodyha přímá, jednoduchá, 1květá neb dlouhovětevná a vícekvětá i s listy stříbroběle hed-

bávitě vlnatá. Listy 3sečné neb 3dílné, úkrojků celých neb hluboce 3klaných, s ušty úzce kopinatými, celokrajnými, přízemní dlouze řapíkaté, lodyžní krátce řapíkaté neb přisedlé, někdy nedělené. Stopky květní oblé. Kalich dolů ohrnutý. Nažky dlouhozobanné, vypichovaně tečkované.

V. 0·25—0·40 *m.* Květy značné, lesklé, zlatožluté.

♃ Květen, červen. Keřnaté kopce, suché, výslunné a keřnaté stráně, pastviny, ve střední a jižní části porůzný. V brněnském kraji: druhdy u Tuřan (Rohrer), na Polavských kopcích, kolem Čejče a Šardic (Makowsky), u Horákova, Klentie, pořídku v údolí Rokytné u Krumlova, u Hovoran. V Hatích u Brodku poblíž Prostějova (Spitzner). Ve Znojemsku: u Havraníků (Reissek), na Pelcberku u Milfrouna, Kukelaj u Nesechleba, ve Frauenholce u Tasovic, v lese Hoja mezi Božicemi a Hrušovany, u Kounic, v údolí Hradnice u Znojma, v Purkrábce mezi Suchohrdlím a Tešaticemi (Oborny). V ostatní části: kolem Hodonína místy hojný (Makowsky), přehojný v lese Háji u Bzence, leč zřídka kvetoucí, na Dúbravě u Bzence (Bubela).

β) Mrcasy kořenové všecky niťovité, hlízovitě neztlustlé.

*) Listy všecky nedělené.

1735. R. lingua L. (P. veliký.) Lodyha ztuha přímá, jednoduchá neb nahoře slabě větevnatá, i s listy přitiskle chlupatá neb lysá. Listy tuhé, přitlustlé, sivozelené, prodlouženě kopinaté až čárkovitě kopinaté, zašpičatělé, oddáleně drobně zoubkované neb toliko vykrajované, hoření s řapíkem krátkopoševným, dolejší krátce řapíkaté, listy na výběžcích dlouzeřapičné, elliptické neb lžicovité. Stopky květní dlouhé, oblé, ± přilehle štětinaté. Nažky smáčknuté, široce obroubené, se zobánkem širokým, rovným, mečovitým. Oddenek kolmý, tlustý, rourovitý, s mrcasy přeslenatými, podzemní výběžky ženoucí.

V. 0·50—1·25 *m.* Květy velmi veliké, leskle zlatožluté.

♃ Červenec, srpen. Mokřady, břehy, příkopy, tůně vodní, zvláště v nížinách, pořídku ve vyšší pakorkatině, porůzný. Bařina podél dráhy u Židenic (F. Juda), zde již zašel. — U M. Třebové (Domas), u Svitavy porůzný (Niessner), v Geranovickém rybníku u Šardic (Tkany), u Čejče (Krzisch), kolem Břeclavi a Star. Břeclavi. — U Drnoholce (Domas), bařiny u Frelešdorfa, u Trabinského dvora, při hrušovansko-novosídelské trati, jako u Strážnice čís. 78 (Ripper). Příkopy u trati olomoucko-pražské u Olomouce a u Kláštera Hradiska (Mik) a jinde v okolí Olomouce nezřídka (Makowsky), u Piňovic (Klanic) a hojný v jednom příkopu u Renot poblíž Unčova. — V rybnících u Zábřeba (Paul), u Chropína poblíž Kroměříže (Palla), pořídku na lukách mezi Pískem a bzeneckým nádražím, hojněji na bařinných lukách při Moravě (Bubela), silniční příkopy před Lhotkou poblíž Valaš. Meziříčí (týž), Žuberské rybníky (Kotek), u Větřkovic (Ripper), u Místku, blíž stařičského dvora (Gogela). — Ve Slezsku: nad zámkem u Koňské (Kotula), Szybice u Těšína, Rapotice, Visla, Koňská, Niebory, Mikuszowice u Bělska a Bystré (Kolbenheyer), při cestě k Vilémovu dvoru, bařinná luka u Górn. Olszyn a na Janovu kamenu (Baier), u Opavy (Schlosser), hojný v jednom příkopu u městského rašeliniště u Vidnavy (Vierhapper).

1736. R. flammula L. (Plamének.) L o d y h a p ř i m á n e b p o l o ž e n á, na uzlinách kořenující, lysá neb přitiskle chlupatá. L i s t y d o l e j š í e l l i p t i c k é, d l o u z e ř a p í k a t é, h o ř e n í k o p i n a t é a ž č á r k o v i t ě k o p i n a t é, kratčeji pošvatě řapíkaté, nejvíce oddáleně zoubkované. Stopky květní brázdované. N a ž k y b ř i c h a t ě v y p o u k l é, s l a b ě o b r o u b e n é, z o b á n e k k r á t k ý, t u p ý, r o v n ý n e b t r o c h u n a z p ě t o h n u t ý. Oddenek skrácený, svazčitě mrcasatý, bez podzemních výběžkův.

V. 0·20 – 0·50 *m.* Květy malé, sytožluté. U nás v odrůdách:

α) e r e c t u s N e i l = v. typicus Beck Fl. p. 416. Lodyha přímá neb vystoupavá, 0·20—0·40 m. v. Květy větší, listy a kalichy lysé neb skoro lysé.

β) r e p t a n s R c h b. = v. tenuifolius Wallr. Lodyha tenká, položená neb plazivá, na uzlinách kořenující. Květy menší, nažky více ploché.

γ) s e r r a t u s D C. Listy zřetelněji pilovité.

♃ Červen—podzim. Vlhká a bařinná místa, břehy, příkopy, kaluže, rašeliny *α*) v celém území od roviny až na předhoří obecný *β*) řídčeji: v bařině poblíž myslivny u Soběšic (Makowsky a Schur!) V okolí Prostějova: na Blatné, Brodince, na Osině, u Plumlova, na Okluce, u Drahan, u Baldovec a Rozstání (Spitzner), břehy rybníka Steskal u Náměště (Roemer), bohušický rybník u M. Budějovic (Oborny), Uhřinov, Nov. město, Tři studně, Jimramov. — Pramenitá místa na pastvinách pod Lysinou u Tučap (Červinka). *γ*) u Jedovnic.

β) Listy nestejné, přízemní nedělené, nanejvýš mělce 3laločné, lodyžní 3—5sečné neb dělené. Nažky chlupaté. Lůžko lysé.

1737. R. auricomus L. (P. zlatožlutý.) Lodyha přímá, nahoře namnoze větvitá i s listy lysá neb poskrovnu pýřitá. L i s t y p ř í z e m n í s r d č i t ě o k r o u h l é n e b l e d v i n k o v i t é, h r u b ě v r o u b k o v a n é n e b v r o u b k o v a n ě z u b a t é, n e d ě l e n é n e b 3—5 l a l o č n é n e b 3—5 k l a n é, t é ž d l a n i t o - d í l n é, lodyžní přisedlé, prstnatě dělené, uštů čárkovitých, celokrajných, zřídka klínovitě podlouhlých, hrubě pilovitých neb střihaně zubatých. Nažky se zobánkem dlouhým, hákovitě ohnutým. Oddenek skrácený, hojnomrcasý.

V. 0·20—0·40 *m.* Květy zlatožluté, dosti veliké. U nás v odrůdě: *β*) f a l l a x W. e t G r. Lodyha rozestále větvitá. Listy přízemní velmi veliké, často nedělené, lodyžní s ušty podlouhle kopinatými, hrubě pilovitými.

♃ Duben, květen. Světlé, listnaté lesy, křoviny, háje, lesní luka, od roviny až do nižšího předhoří rozšířen *β*) v okolí Adamova (Schur), lesy na Javořině na uherské hranici (Holuby), Vesník u Vsetína (Bubela), mezi vrbovím u Latzlovy cihelny poblíž Vidnavy a u Šubrtovy Kraši (Vierhapper).

1738. R. cassubicus L. (P. kašubský.) L o d y h a statná, přitlustlá, n a d o l e j š k u 2—3 š i r o c e p o š v a t ý m i š u p i n a m i

objatá. Listy přízemní namnoze 1—2, dlouhořapíčné, sivozelené, okrouhle ledvinkovité, nedělené, řidčeji 2—3laločné, vroubkovaně pilovité, slabě měkce chlupaté, z mládí skoro hedbávité, lodyžní listy přísedlé, dlanitě dělené, uštů podlouhlých, až podlouhle klínovitých, pilovitých.

V. 0·25—0·50 *m*. Plátky dosti veliké zlatožluté, řidčeji některé zakrnělé.

♃ Březen, květen. Listnaté lesy, háje, křoviny, porůzný, zvláště ve východní části a ve Slezsku. — V Haltich u Brodku blíž Prostějova (Spitzner), hojný na lukách u Uher. Hradiště (Schlögl), hojný při kraji lesa Bzinku proti bzeneckému předměstí „Olšovec" (Bubela), Chrásť u Bojkovic. Hrádek a Vranov u Prusenovic (Červinka), pod Hostýnem (Spitzner!), pořídku při jednom potoku u Žambochovy chrasti u Vsetína (Úlehla), dosti hojný v Semětínském údolí před myslivnou a mezi břízami nad Vesníkem; zde více jedinců v přechodním tvaru k R. auricomus (Bubela), na hoře Bečevném u Vsetína (Životský), křoviště u Staříče a Olešné u Místku (Gogela). Ve Slezsku: Koňská, Dziegielów u Těšína (Kolbenheyer), Mikulovice a Bischofswalde blíž Vidnavy (Vierhapper).

γ) Listy všecky dosti stejné, 3—5sečné, dělené neb laločnaté.

*) Nažky a lůžko lysé. Stopky květní oblé, nebrázdované. Kalich volně přiléhající.

1739. R. acer L. (P. prudký.) Lodyha přímá, větevnatá a jako listy, řapíky, stopky květní a kalichy přitiskle chlupatá. Listy přízemní dlanitě 5dilné, úkrojků skoro kosníkových, 2—3klaných, jich ušty kopinaté, stříhaně zubaté, hořejší listy lodyžní přísedlé, 3dílné, úkrojků jednoduchých neb vidličnatě dělených. Poupata sploštěle kulatá. Nažky se stran smáčknuté, na plochách povypouklé, úzce obroubené, zobánek mnohokrát kratší než nažka, trochu ohnutý. Oddenek krátký, uťatý, hojnomrcasý.

V. 0·25—1·00 *m*. Květy zlatožluté. R. napellifolius Crantz. Odrůdy: *α)* typicus Beck l. c. p. 420. Listy přízemní až k dolejšku znožené v 5—7 dílů rozstřižené, úkrojky silně rozdělené, též postranní se spodkem klínovitým, často řapíkovitým. *β)* latisectus Beck l. c. Listy znožené 5dílné, postranní úkrojky k prostřednímu svým spodkem přirostlé.

♃ Květen—podzim. Luka, meze, křoví, obecný od roviny až na hřebeny nejvyšších hor ve tvaru *α)* a *β)*. — Velk. kotlina (Oborny), Červený vrch, pod Švýcarnou (Spitzner!), hřebenem Javořiny, Radhoště, Lysé hory, Studénkové hole, hřebenem Praděda, Petrštýnu, Vys. hole, Velk. Jelenního hřebenu atd.

* **R. Steveni Andrz.** (P. Stevenův.) Lodyha tuhými, přímými, dole často odstálými štětinami posázená. Listy velmi dlouze (až 34 cm) řapíkaté, hluboce znožené 5—7dílné (zřídka stříhané), vespod dosti přitiskle chlupaté a hedbávitě

lesklé. Střední úkrojek zdéli své šířky (R. malacophyllus Schur) neb užší a 2krát delší než širší (R. Frieseanus Jord. Observ. VI, 17), střední úkrojek 3dílný, uštyjeho zašpičatělé, chudě zubaté. Kalichy hedbávitě plsťnaté, odstálé. Stopky květní nebrázdité. Nažky kolkolem kýlnaté, před kýlem v zobánek vybíhajícím někdy brázdité, 2·5—3 mm. dl., zobánek krátce 3hranný, rovný neb na konci jen slabě ohnutý. Lůžko lysé. Oddenek rovnovážný, často plazivý, kratčeji neb dloužeji válcovitý, třísněmi pošev listových posázen.

V. 0·25—0·60 *m.* Plátky opakvejčitě podlouhlé, zlatožluté, lesklé 8—12 mm. dl. R. silvaticus Fries. R. St. var typicus Beck. — U nás též v odrůdě: *β*) vulgatus Jord. Lodyha měkkými, přílehlými neb odstálými chlupy posázena. Nažky se zobánkem ku předu ohnutým, na konci hákovitým.

♃ Květen, červen. Trávníky, luka, sady, u nás jen cizími semeny vysetý, nikoliv domácí. U Wiesenberka 1880 nalezen J. Bittnerem (určil Oborny), luka u Vsetína, bařina v Rybníku (Bubela) *β*) jednou v Lužánkách a Schöllerových sadech v Brně (Schur).

1740. R. lanuginosus L. (P. kosmatý.) Lodyha přímá, rozkladitě větevnatá a jako listy, řapíky, větve a kalichy dlouhými, odstálými chlupy srstnatě huňatá. Listy přízemní a dolejší lodyžní dlouze řapíkaté, dlanitě 3-, zřídka 5laločné, laloků široce opakvejčitých až široce opakvejčitě okrouhlých, zakončitých mělce 3laločných, hrubě neb stříhaně zubatých, hoření listy krátce řapíkaté, 3dílné, úkrojků podlouhlých až podlouhle kopinatých. Nažky úzce obroubené, lysé, zobánek tenký, smáčknutý, s útlou podvinutou špičkou, o polovic kratší nažky. Oddenek skrácený, tlustý, uťatý, hustomrcasý.

V. 0·40—1·00 *m.* Květy veliké, žloutkové barvy. Listy měkké, kalně zelené.

♃ Květen, červen. Vlhké, stinné lesy, žleby, potoky a luka lesní, od roviny až do vyššího předhoří rozšířen, zde hojnější než v rovině. — Klads. Sněžník (Čelakovský), zde ve žlebech pod nejvyšším hřebenem (Oborny). Kolem Brna: Rajský lesík, Adamov (Makowsky), Líšeň, Horakov, Mokrá, Velatice, Ochoz, Kanice, Bilovice, Soběšice, Rečkovice, Jehnice, Cinzendorf, Outěchov, Vranov, Babice, Křtiny, Jundrov, Písárky, Kohoutovice, Žebětín, Bystrc, Vomiee, Tečice atd.

**) Nažky lysé; lůžko chlupaté. Stopky květní rýhované.

○ Kališní lístky ku koruně volně přiložené neb přitisklé. Listy přízemní dlanitodílné.

1741. R. nemorosus DC. (P. hajní.) Lodyha přímá a jako listy, stopky květní a kalichy přitiskle neb trochu

odstále chlupatá, na dolejšku i s řapíky spodních listů namnoze přitiskle srstnatá. Listy přízemní dlanitě 3dílné neb hluboce 3klané, jich postranní úkrojky na polo 2klané neb 2laločné i s uštý široce kosníkově vejčité neb podlouhle klínovité, na konci střihané a hrubě zubaté. Nažky s boky nahnědlými, plochými, široce obroubené, lysé, zobánek s dlouhou, tenkou podvinutou špicí, více než o polovic kratší své nažky. Oddenek skrácený, uťatý, hojnomrcasý.

V. 0·25—0 60 *m*. Květy dosti značné, tmavě zlatožluté. R. aureus Rchb., R. Breyninus Crantz, R. polyanth. *β*. latisectus Neil. Dle Hoffmana Bot. Zeit. 1881, 346 může R. polyanthemus pěstováním v R. nemorosus přeměněn býti; ale samo rozšíření poukazuje k tomu, že tvar ten představuje samostatný druh.

♃ Květen, červen. Lesy, lesní luka, svahy horské, v Beskydách a Sudetách. V okolí Tučap (Červinka), trávníky v sadech v Hošťálkově (Bubela), na Baranii, (Kotschy) a Kosubové (Ascherson), Goleszówská hora v Těšínsku (Kotula). V Sudetách: pod Klads. Sněžníkem v údolí Moravy (Kablíková!), Neuhausberk, Černá kupa, u Urlichovy chýže. — Na Hockšáru (Vierhapper), na Studénkové holi, Petrštýnu a Ve Velk. kotlině (Gr. Fl.!), Červený vrch, Opava pod Ovčírnou, Medvědí příkop (Spitzner), u Koldštýna a při vodopádu u Karlova (Schauer), Drehberk, údolí Šumné Tisé, Velk. Jezerník, Česněkový příkop, Leiterberk, Praděd, Vys. hole, u Františ. myslivny, Svinský příkop, Velk. Jelení hřeben, Břidličová hole, Berggeist.

1742. R. polyanthemus L. (P. mnohokvětý.) Lodyha přímá, nahoře přímověťvitá a jako listy, stopky květní a kalichy přitiskle neb poodstále srstnatá, na dolejšku i s řapíky přízemních listů namnoze odstále srstnatá. Listy přízemní dlanitě 3—5dílné, s úkrojky 2—3klanými, ± hluboce střihaně zubatými, uštů čárkovitých, čárkovitě kopinatých, až podlouhle klínovitých a rozestálých. Nažky se stranami nahnědlými, plochými, široce obroubené, zobánek dosti rovný, s krátkou, přitupou, hákovitou špičkou, více než 2krát kratší nažky. Oddenek skrácený, tlustý, uťatý, hustě mrcasý.

V. 0·30—060 *m*. Květy sytě zlatožluté. Šířka úkrojkův a tvar uštů listů velmi proměnlivý, tak že Schur ve svých phytogr. Mitth. 8 různých tvarů moravských rozlišuje.

♄ Květen—červenec. Luka, keřnaté kopce, stráně, lesy, meze, od roviny až na vyšší předhoří jako v Beskydách a Sudetách rozšířen.

1743. R. repens L. (P. plazivý, žarouž.) Lodyha položená neb z položeného spodu vystoupající, zúžlabí listů přízemních a nejdolejších lodyžních listnaté, dlou-

hočlenné, chlupaté a na uzlinách kořenující výběžky ženoucí, nahoře větvitá, hojnokvětá a jako listy přitiskle, až odstále chlupatá. Listy přízemní a dolejší lodyžní 1—2krát trojené, prostřední lístek dosti dlouhořapičný, postranní lístky kratčeji řapičné, lístky 3laločné neb 3klané, klínovitě kosníkové, stříhaně zubaté. Nažky s vypouklými plochami, zobánek krátký, skoro rovný neb slabě ohnutý. Oddenek krátký, ukousnutý, hustě mrcasý.

D. 0·20—0·45 *m*. Plátky zlatožluté.

♃ Květen—červenec. Vlhká a bařinná místa, mokrá luka, role, příkopy, kaluže, poříčí, od roviny až k hřebenům hor obecný. Při prameni pod hřebenem Lysé hory v Beskydách, tvaru zakrslého, s lístky zoubkovanými, skoro nedělenými (Oborny). Někdy s květy na polo neb zcela plnými, jako u Třebíče (Zavřel), a u Vsetína (Bubela).

○○) Kališní lístky dolů sehnuté.

1744. R. bulbosus L. (P. bambulinatý.) Lodyha nejdoleji hlízovitě ztlustlá a jako řapíky odstále srstnatá až skoro lysá, nahoře větvitá a přitiskle chlupatá. Listy dolejší dlouze řapíkaté, 3četné, jich lístky 3dílné, s úkrojky 3laločnými, střihaně vroubkovanými neb 3laločné, postranní přísedlé neb krátce řapíkaté, konečný dloužeji řapíkatý, listy prostřední skoro peřenodílné, nejhořejší dlanitě 3—5dílné. Strboulek plodní vejčitě okrouhlý. Kališní lístky za kvetení až ke stopce dolů sehnuté. Nažky tlustě terčovité, s tupou kýlnatou obrubou, zobánek krátký, slabě ohnutý.

V. 0·10—0·30 *m*. Květy zlatožluté.

♃ Květen, červen. Suché pastviny, meze, výslunné, travnaté a keřnaté kopce, kraje lesní, průhony od roviny až na nižší předhoří k 100 m obecný.

1745. R. sardous Crantz. (P. srstnatý.) Lodyha na dolejšku neztlustlá, dole odstále, nahoře přitiskle srstnatá neb přílysá. Listy dolejší 3četné, s přísedlými lístky postranními, často též 3dílné neb 3laločné, jich lístky 2—3laločné, s laloky stříhaně zubatými, prostřední lístky 3dílné neb skoro peřenodílné. Strboulek plodní kulovatý. Nažky ploské, tence terčovité, s krajem přiostřeným, kolem okraje ploch neb na celých plochách malinkými hrboulky posázené, pořídku hladké, zobánek krátký a široký, skoro rovný.

V. 0·15—0·40 *m*. Květy prostředně veliké, zlatožluté. Odrůdy α) hirsutus Curt, R. Philonotis Ehrh.?, var tuberculatus Čelak. Prod. 418. Nažky kolem kraje neb na celých plochách, malinkými, tupými, oddálenými hrboulky posázené. β) pseudobulbosus Schur., var. laevis Čelak. l. c. var. typicus Beck Fl. p. 421 Nažky na plochách

pod lupou velmi jemně a hustě bradavkaté bez hrboulkův. Lodyha někdy i s listy skoro lysá (R. intermedius Poir. var. subglaber Koch) neb položená, na nejdolejších uzlinách kořenující (f. procumbens).

⊙ a ♃ Květen—září. Vlhké pastviny, vlhké a hlinité úhory, role, u cest, příkopy, průhony, kraj bařin, v nížinách rozšířen dle udání v odrůdě α; leč obě odrůdy nebývaly u nás vždy přesně rozeznány, a dle zdání vyskytuje se odrůda β. mnohem hojněji, než posud za to se mělo. Kolem Brna pořídku u Příklud, Čejče a Hodonína (Makowsky), lesní louky u Bukovinky (Spitzner), v zámeckých sadech u Klobouk (Steiger), u Podivína (Uechtritz), u Mušova (Reissek). V okolí Prostějova: u Bedihoště (Uličný), u Vrahovic, Krasic, na Hloučele (Spitzner). Kolem Drnoholce (Simony), vlhká role při Jevišovském potoku u Hrušovan (Ripper). Bařiny u Řepčína a při Bystřici u Olomouce (Makowsky). Na Javořině (Holuby), u Kvasic (Zahradník), u Uh. Hradiště (Oborny), břehy Rusavy u Holešova (Červinka), na pastvinách u Sviadnova, na vlhkých trávnikách nedaleko Nové hospody u Místku (Gogela). Ve Slezsku: na Saském kopci u Těšína (Kolbenheyer), u Vidnavy. — Horn. Hoštice a Bílá voda v okolí Vidnavy (Vierhapper); leč mnohá zde uvedená stanoviska dojista že přináležejí k odrůd. násled. β) U Brna na vyschlém bahnu při trati u Nov. Sadův, při trati u Černovic, trsnatý hojně chlupatý tvar u Komárova (Schur), v jednom příkopu za Lužánkami 1882 a u Žabovřesk 1884; Mal. Hostihrádky, Oujezd, Výškov, Terezov, Brumovice, Šardice. — U Otonovic (Spitzner).

b) Bylina jednoletá, s kořenem od hořejška rozvětveným. Lůžko polokulaté s 5—8 velikými, se stran smáčknutými nažkami, po kraji a na plochách ostny neb kuželovitými hrboulky posázenými.

1746. R. arvensis L. (P. rolní.) Lodyha přímá, rozkladitě větevnatá, mnohokvětá, lysá neb nahoře pýřitá. Listy trojené, dolejší obyčejně 3dílné, s úšty klínovitými, na konci stříhaně zubatými, prostřední s úkrojky 3dílnými, úzce kyjovitými a úšty čárkovitě kopinatými, až čárkovitými. Stopky květní dlouhé, nerýhované. Kalich volně přitisklý. Nažky veliké, smáčknuté, vynikle síťovitě žilnaté, dlouze zobanité, kraj hřbetní hrany namnoze ostnitý neb zubatý.

V. 0·25—0·50 *m*. Květy malé, světle citronové. Listy světle, až žlutavě zelené. Plody velmi proměnlivé.

α) aculeatus Čelak., R. echinatus Crantz. Nažky na plochách a na okraji s ostny šidlovitě zakončitými. *β*) tuberculatus DC (Koch). Nažky na obou stranách s tupými, často mezi sebou spojenými hrboulky, pokraji tupě zubaté. *γ*) inermis Koch. Nažky bez ostnův a hrboulkův.

⊙ Květen—červenec. Hlinitá a písečná pole, v osení, od roviny až do nižšího předhoří obecný v odrůdě α; β) řidčeji, posud jen v osení u Jihlavy, zde místy dosti hojný (Pokorny) γ) posud u nás nenalezen.

571. Caltha L. Blatouch.

1747. C. palustris L. (Boleočko, žluťák.) Lodyha vystoupající, dutá, dužnatá, nahoře větevnatá a jako celá bylina lysá. Listy vroub-

kované neb kolkolem ostřeji zubaté (var. dentata Čelak.), dolejší řapíkaté, srdčitě okrouhlé, hořejší na příč širší ledvinkovité, nejhořejší přisedlé. Pochva palistní blánovitá, zavřená, krátce kornoutovitá. Měchýřky 7—10 mm. dl. na hřbetu a břišním švu obloukovitě ohnuté, tudíž šikmo elliptické, v zobánek 1—1·5 mm. dl. stažené. Semeno 2·5 mm. dl. jednostranně naduřelé. Kořen svazčitý.

V. 0·15—0·45 *m.* Kalich veliký, barvy žloutkové.

♃ Duben—červen. Bařinná luka u potokův, lesní bařiny, od roviny až na předhoří obecný a ještě ve Velk. kotlině (Grabowski) a na temeni Salvízu (Spizner). U nás v odrůdě:

β) procumbens Beck ms. in Herb. Imp. Vindob. teste Dr. Er. Huth Monogr. d. Gatt. Caltha, Berlín, 1891 p. 18 Lodyha položená, chabá na uzlinách kořenující, chudokvětá. Listy srdčitě ledvinité, vroubkované neb skoro celokrajné; lístky kališní as 10—15 mm dl. Nažky se zobánkem dlouhým nazpět ohnutým. Syn. C. palustris var. radicans Fries, Fiek etc. non Forster!

Rašelinná lesní místa, pořídku. Marýš u Slavonic, v jednom rašelinném lesním žlebu při cestě k trojnásobnému mezníku poblíž myslivny (Oborny), tvar příbuzný při cestě od Studénkové hole k Doln. Tomašovu ve výši 1100 m. na rašeliništi u Reivízu (Baenitz, 1893). Var. radicans Th. Forster! p sp. (1807) s lodyhou chudokvětou, listy dolejšími trojhranně srdčitými, oddáleně chobotnatě pilovitými, listy hořejšími trojhrannými, hlouběji pilovitými; lístky kališními opakvejčitými, skoro 12 mm. dl., 6 mm. š., nažkami opatřenými dlouhým, hákovitě ohnutým zobánkem u nás se nevyskytuje, roste však ve Škotsku (J. Dickson, teste Forster) a na ostrově Shetlandu (Beeby).

1748. C. cornuta Schott. (B. rohatý.) Listy přízemní dlouze řapíkaté, srdčitě ledvinité, zpředu jemně vroubkované neb skoro celokrajné, na dolejších laločích hlouběji vroubkované, až zastřížené ostře zubaté, listy květy podpírající mělce neb zřetelně vroubkované neb ostře zubaté (f. dentata) Zralé měchýřky znenábla v nanejvýš 2 mm. dl. zobánek zúžené, v podobě S ohnuté, na konci skoro hákovité, odstálé neb dolů ohnuté. Semeno 2·5 mm. dl., podlouhlé, s jednostranně ztloustlou, podélnou naduřeninou.

V. 0·20—0·50 *m.* Plátky vejčité, barvy žloutkové, 12—15 mm. dl. C. Guerangerii Boreau.

♃ Duben—červen. Na vlhkých místech a bařinách nížin hojný.

572. Trollius L. Upolín.

1749. T. europaeus L. (U. evropský.) Lodyha přímá, jednoduchá, 1květá, pořídku nahoře 2—3větevná, 2—3květá. Listy sytě zelené, vespod bledé, síťovitě žilnaté, dlanitě 5dílné, přízemní dlouze řapíkaté, řapíky na dolejšku pošvaté, nejhořejší skoro přisedlé, 3dílné, úkrojky kosníkově opakvejčité, 3klané, ušty 2kráte stříhaně pilovité.

Kalich kulovitě sevřený. Oddenek krátký, tlustý, svazčitě mrcasatý, hořeji vlasenitý.

V. 0·30—0·60 *m.* Kalich citronově žlutý, medníky žloutkové, malé, zdélí tyčinek.

♃ Květen, červen, v horách ještě v srpnu. Bařinná luka, lesní, zvláště ostřicová luka, v písečné rašelinné půdě, v rovině pořídku, v pahorkatině a předhoří až na vysoké pohoří rozšířen. V brněnském kraji zvláště v severní části: u Jedovnic, Křtin, Račic a Lažánek (Theimer!), louky u Bukovinky (Spitzner!), u Rudic (Oborny!), luka u Pastviska a u Lipníkův u Boskovic (Svěrák), kolem Svitavy a M. Třebové obecný (Domas), Kanice, Velk. a Mal. Bukovina, Louky u Kochova, Pamětice u Letovic, Loučník u Mor. Kynic. — V Prostějovsku: u Žešova, Stařechovic, na Zlechově, u Soběsuk, podél Okluky, u Vícova, Stinavy, Hartmanic (Spitzner). Ve Znojemsku: u Rochovan a Uherčic (Oborny). V Jihlavsku: luka u Střměch (Zavřel). V Olomoucku: mezi Černovírem a Klášterem Hradiskem (Vogl), mezi Hajčinským mlýnem a Chomoutovským lesem (Makowsky), místy na lukách u Milkova (Slavíček), v arcibiskupském lese u Olomouce a Bezedná studénka u Skřípova. — U Střelné (Burghauser), u Roudna a Berouna (Rieger a Gans), u Zábřeha (Panek), Hamry (Zahradník). Hojný v Sudetách: Suchá kupa. — Kopernik, Fuhrmannštýn, prameny Opavy, Jelení hřeben, Maják a j. m. (Oborny), Česneková luka (Vierhapper), Studénková hole (Gr. Fl.), Křemenný příkop v Kriechu (Uechtritz!), údolí Šumné Tisé, Červený vrch, kolem Švýcarny, Leiterberk (Spitzner!), Velk. Jezerník, Vysoká hole, Svinský — a Medvědí příkop. Ve Slezsku: luka na Čantorym (Wimmer), Barania (Kolbenheyer), na Tulu a u Opavy (Uechtritz), u Jaktaře, Hradce a Kylešovic (Svěrák), u Krňova (Spatzier).

β) humilis Crantz. Lodyha 1květá, 10—15 cm. v. Vnější lístky květního obalu tupounké, vně zelené, uvnitř žluté 10—13 mm. dl., méně sevřené. Nejhořejší list lodyžní květu často přiblížený.

V Sudetách pořídku: Praděd, Petrštýn, Velk. kotlina atd.

573. Helleborus L. Čemeřice.

1750. H. viridis L. (Č. zelená.) Lodyha přímá, jednoduchá neb větvitá, nejdoleji nahá, toliko s několika bledými šupinami, nahoře s lupeny. Listy travozelené, přízemní, obyčejně 1 na každém výhonku, nejdoleji šupinami obklopené, dlouze řapíkaté, znožené 5—7sečné, úkrojky podlouhle kopinaté, postranní namnoze nestejně hluboce 3klané, listy lodyžní krátkou pošvou přisedlé, 5—3klanné. Kalisní lístky bylinné, dosti ploché. Oddenek kolmý přímovětvitý, listnaté výhonky a dole bezlisté lodyhy ženoucí.

V. 0·20—0·40 *m.* Kalich zelenavý, plátky žlutozelené, ╋.

♃ Březen, duben. Vlhké horské lesy, potoky, lesní stráně, keřnaté polní meze, pořídku, v hornatých krajinách se též pěstuje v selských zahradách a odtud na polo zdivočuje Ojediněle kolem M. Třebové (Domas), v stinných lesích mezi Oratovicemi a Dešným u M. Třebové (Czerny), v lese u Kojetic, za cihelnami u Doln. Vladislavi, les u Pavlovic poblíž Vyškova. — Na keřnatých polních mezích u Rapotína a Wiesenberka (Bittner), Kostelec u Krňova (Spatzier),

Linhartice (Mükusch), jinde bezpochyby jen zdivočelá, jako u Bošovic 1885. — Selské zahrady v Tučapech (Červinka), travnaté zahrady u Hodslavic a Hladké, Životice, u Lichnova, Bartošovic, Horn. Zubří (Sapetza), Val. Meziříčí (Klanic), v selských zahradách u Vsetína (Bubela), u Jasené (Ig. Pouč), a Rožnova. — V zahradách u Místku (Gogela). V Kraši u Vidnavy (Vierhapper).

574. Isopyrum L. Zapalice.

1751. I. thalictroides L. (Z. žlutuchovitá.) Lodyha přímá, jednoduchá, na spodu s několika blánovitými, bílými šupinami, v dolejší části nahá, nahoře listnatá. Listy tenké a hebké, 2krát, hoření lodyžní jednou trojené, nejhořejší jednoduché, široce elliptické, lístky nestejně 3dílné neb 3laločné, na konci stříhaně vroubkované, na spodu často srdčité. Palisty okrouhle vejčité, blánovité. Květy niťovitě stopkaté, jednotlivé, úžlabní. Tobolky šídlovitě zobanité, namnoze 2. Oddenek oblý, plazivý, pod lodyhou každoroční skrácený, hojnomrcasý.

V. 0·10—0·25 *m.* Kalichy útlé, bílé, zvonkovitě rozložené.

♃ Duben, květen. Světlé a vlhké lesy, křoví, potoky lesní, háje, v celém území, zvláště v pahorkatině a předhoří. V brněnském kraji: v údolí Svitavy od Brna až k Adamovu a Křtinám, u Nebovid, na úpatí Slatinské skály a v Písárkách u Brna (Makowsky), u Lomnice (Pluskal), za Doubravskou ulicí u Boskovic (Svěrák), u Kunštátu a Olešnice (Člupek), u M. Třebové (Domas), údolí Obravy u Žilošic (Niessl), u Ivančic (Schwoeder), u Veveří a Zbejšova (Oborny), ve všech lesích kolem Hustopeče (Schierl), u Klobouk (Steiger), Dobronice, Vedrovice, Mariánská studénka, údolí Rokytné. — Též jiná místa u Krumlova (Zimmermann), Líseň, Ochoz, Kanice, Vranov, Kuřim, Tišnov, Blansko, Boskovice, Štěpánov, Letovice, Bystrc, Kraví hora u Brna, lesy u Jundrova, Žebětín, Střelice, Vomice, Bučín u Tečic, Rosice, Hájek u Lovčiček, les Dřínová u Kobeřic, Šardičky, Mouřinov, Lulč, Vyškov, Pavlovice, Morkůvky, Čejkovice, Sovinky a Panský les u Kobylí, Velk. Pavlovice, Dambořice, Dražůvky. — V Prostějovsku: ve Vranovském háji v Brodeckém lese, v lesích pod Zdětínem, u Plení, ve Vícovském žlebu, na Zlechově (Spitzner). Ve Znojemsku: hojná kolem Náměště (Roemer), u Devíti mlýnův, Nov. Hrádku, Hardeku a j. m. v údolí Dyje, u Rochovan, při Unanovském potoku v Purkrábce u Těšatic, řidčeji u Vranova, Znojma, Milfrouna, Plavče, Hodonic a v lese Hoja u Božic (Oborny). V Jihlavsku: u Táborského mlýna, u Líšlí a Konešína poblíž Třebíče (Zavřel). V Olomoucku: v Grygovském lese obecný (Mik), u Velk. Bystřice (Makowsky), v Chomoutovském lese a v Mariánském údolí u Olomouce (Reissek), v Bílovickém háji u Plumlova (Spitzner). Pod křovím v Průchodici, v okolí Zkamenělého zámku, řidčeji v údolí Vežnickém za Ospilovem (Slavíček), u Střelné (Burghauser), u Boudna a Berouna (Rieger a Gans), Jindřichova výšina a Bučina u Zábřeha (Panek), les Angerský u Bludova (Oborny), Groerberk a Buchberk u Wiesenberka (Bittner). V uh. hradišťském kraji: Zámecká zahrada a Horní les u Kroměříže (Palla), kolem Bzence v lese Bzinku (Bubela), u Mikovic a Uh. Hradiště velmi hojná (Schlögl); hojná na Javořině (Holuby). Ve východní části: Hrádek u Prusenovic (Červinka), Hrabina u Rusavy (Slobóda), hojná u Vsetína (Bubela), u Jasené (Ig. Pouč). Strouha u horního stavu u Rožnova (Kolek), na Radhošti, Javorníku, na Smrku u Čeladné: Mořkovské lesy u Nov. Jičína (Sapetza), Jarcová, Val. Meziříčí, u Nov. hospody (Klanic), u Hranic (Vogl), jako

v Oboře a na j. m. — Křoviště na Štandli, v Bahně, pod Čupkem u Metylovic porůznu (Gogela). Ve Slezsku: u Těšína: Blogotice, Koňská, Mnichi, na Tulu, na Machové góře u Ustroně (Kolbenheyer), u Kamerální Ligotky, Bogušovic a Bobreku (Hetschko), Rytířské údolí u Bělska a Goru. Olszyny (Baier), v sadech u Opavy (W. Fl.), v lesích v údolí Odry u Staudingu (Wetschky), Slavkovský a Štěborský háj a u Hrádce blíž Opavy (Svěrák), při potoku Hořině u Brumovic (Heuser), Dobroslavický vrch (Wetschky), Branický les a Linhartice u Krňova (Spatzier), lesnatá stráň v Šindelgruntu při levém břehu Červené vody u Vidnavy (Vierhapper).

575. Nigella L. Černucha.

1752. N. arvensis L. (Č. rolní, černý kmín.) Lodyha přímá, namnoze rozkladitě větevnatá, mnohokvětá, řidčeji jednoduchá, 1květá. Listy 2—3krát peřenodílné, s ušty skoro niťovitými, ostrými, po kraji pilovaně draslavými. Květy jednotlivé, konečné, bezobalné. Kališní lístky značné, jich nehet skoro zdélí čepele okrouhlé, náhle zakončité. Plátky chlupaté, s kopinatou mední šupinkou, jejich oba ušty v oblý, na konci ztlustlý růžek prodloužený, na dolejšku s hrboulkem. Prašníky osinaté. Měchýřky 3—5, veliké, bradavičnatě tečkované, řidčeji skoro hladké, až do polou srostlé. Semena zrnitě drsná. Kořen vřetenovitý, jednoletý.

V. 0·15—0·25 *m.* Kališní lístky bílé, zelenožilné, ku konci do sinamodravé, zpředu se zelenou skvrnou. Plátky žlutozelenavé, modře napříč pruhované, se zelenými pahrbečky.

⊙ Červenec—září. Role, úhory, polní cesty, meze, keřnaté, světlé stráně, zvláště v půdě písečné, ve střední a jižní části rozšířena. V brněnském kraji: v jižní části od Brna dolů obecná (Makowsky), u Adamova (Theimer), na „Vinohrádkách u Boskovic (Svěrák), u Ivančic (Schwoeder), u Klobouk (Steiger), Krumlova (Zimmermann), u Litobratřic, při silnici u Hostěhradic, při silnici mezi Miroslaví, Olbramovicemi a Pravlovem (Oborny), Zábrdovice, Židenice, Líšeň, Obřany, Husovice, Kartouzy, Řečkovice, Bílovice, Doubravník, Bystrc, Veveří, Jundrov, Písárky, Kohoutovice, Bohunice, Lískovec, Sokolnice, Měnín, Slavkov, Drnovice, Vyškov, Neslovice, Vedrovice, Hustopeč, Kurdějov, Polehradice, Morkůvky, Krumvíř, Čejč, Kobylí, Velk. Pavlovice, Šakvice, Polava, Zaječí, a odtud až k Břeclavi. — V Prostějovsku: u prostějovských cihelen, u Václavovic (Uličný), u Kelčic, Určic, Smržic, Služína, na Kostelecké hoře, na Kosíři, u stichovského splavu, v okolí Plumlova (Spitzner). Ve Znojemsku: kolem Náměště (Roemer), Hardek, Lukov, Velk. Mašovice, Znojmo, Mal. Tasovice, Milfronn, Popice a Kounice, obecná podél cesty Hojou mezi Hodonicemi a Božicemi, náspy trati od Hrušovan až k Hodonicům a mezi Hrušovany a Miroslaví až do Krumlova, u Mikulova (Oborny). V Jihlavsku: pořídku kolem Jihlavy (Pokorny), u Táborského mlýna blíž Třebíče (Zavřel). V Olomoucku: Hněvotínské lomy (Reissek). V uh. hradišťském kraji: u Těšnovic, Sobělic a Miňůvek u Kroměříže (Palla), u Luhačovic a Uh. Hradiště (Schlögl), obecná kolem Bzence (Bubela), na Javořině (Holuby). Ve východní části: Hrádek u Prusenovic, u Holešova, Dobrotic, Jankovic a Hlinska (Červinka), u Tučap a j. m. (Sloboda). Ve Slezsku: u Nierodima blíž Skoczówa (Kotschy), u Heraltic blíž Opavy (W. Fl.).

* N. damascena L., jejížto květ obklopen jest obalem zpeřenodílných listův, pěstuje se v zahradách a zřídka zdivočuje, druhdy na kosířských vino-

hradech, teď již zmizela (Spitzner). N. sativa L. nalezl Uechtritz na vinohradech u Bzence zdivočelou.

576. Aquilegia Tourn. Orlíček.

1753. A. vulgaris L. (O. obecný.) Lodyha přímá, nahoře větevnatá, 3—vícekvětá a jako celá bylina ± pýřitá až olysalá. Listy přízemní a dolejší lodyžní dlouze řapíkaté, 2krát trojené, vespod sivozelené, řídce jemně chlupaté, prostřední a nejhořejší 3dílné neb nedělené, lístky široce vejčitě okrouhlé, 2—3laločné neb 3dílné, laloků střihaně vroubkovaných. Květy veliké, dlouze stopkaté, převislé. Čepel plátků tupě vykrojená, ostruha na konci hákovitá. Tyčinky o něco delší než plátky a mnohem kratší než lístky kališní. Měchýřky pýřité neb lysé. Oddenek s tlustým větevnatým hlavním kořenem.

V. 0·40—0·60 *m*. Květy fialové, řídčeji barvy pletní, namodrale bílé neb bílé. Lístky květních obalů 25—27, řídčeji jen 20 mm. dl. Bylina velmi proměnlivá: *β*) glandulosopilosa Schur, všude bohatě chlupatá. *γ*) Ebneri Zimm. Lístky květních obalů jen 18 mm. dl., listy vespod hustěji jemně chlupaté. *δ*) notabilis Beck Fl. NÖ p. 400. Listy jednoduše trojené; úkrojky 1. řádu dlouze řapíkaté, skoro srdčité, ± hluboce, často až k dolejšku 3laločné, ušty 2. řádu hrubě-, nanejvýš do 1/3 zastřížené vroubkované.

♃ Květen, červen. Lupenaté, stinné lesy, žleby horské, keřnaté stráně, lesní luka, u potoků, v pahorkatině a předhoří až do 900 m. rozšířen, v rovině velmi pořídku. V brněnském kraji: u Králova pole, Hády u Obřan, Líšeň, Horákov (Makowsky), u Ochoze a Ostrovačic směrem k Veveří (Niessl), u Lažánek (Theimer), u Lomnice (Pluskal), Kunštát a Olešnice (Člupek), kolem Svitavy (Niessner), u M. Třebové (Domas), u Ivančic (Schwoeder), Nosislavské kopce (Schlosser), u Hustopeče (Reissek), u Nikolčic (Schierl), Melatínské údolí u Bílovic, Zlobice u Kuřímí, zmoly u Sv. Klementa u Malostovic, Tišnov, Blansko, Sloupské údolí a Macecha u Sloupa, Ostrov, Zámecká zahrada u Rajce, Kloboučky blíž Bučovic, Mouřinov, Okříško, Nemojany, Luleč, Račice, Vyškov. — V Prostějovsku: pouze v Domamyslickém a Seloutcckém háji a v Brodeckém lese (Spitzner). Ve Znojemsku: pod Jenešovem u Náměště (Roemer), u Mikulova a na Polavských kopcích (Makowsky), Ledové údolí u Vranova (Niessl), v údolí Dyje od Chrášťan dolů roztroušen, kolem Bítova, Hardeku, Nov. Hrádku, Devíti mlýnův, v Studničném příkopu u Znojma, u Jevišovic, Plavče a Uherčic (Oborny). V Jihlavsku: u Koskova mlýna, na Vys. kamenu u Jihlavy, zde s červenými, bílými a fialovými květy (Reichardt), kolem Třebíče v houštinách směrem ku Kracovicům (Zavřel), u zámku Sádku (Růžička), nad Tatíčkovým lesem směrem ku Kaiseršteinu (Havelka). V Olomoucku: v oddálenějších horských lesích u Olomouce (Mik), kolem Zkamenělého zámku u Milkova, u Kadeřína (Slavíček), u Roudna a Berouna (Rieger a Gans), Tatenice u Zábřeha (Paul), u Bludova, Hanušovic, Hulberk, a při Tisé u Velk. Losína, Maršíkova, Filipova, Bukovic a Nov. vsi — Na úpatí Špiklického Sněžníku u Stříbrnic s Actaea spicata (Uechtritz) V uh. hradištském kraji: Ratajský les u Kroměříže (Palla), pořídku u Uh. Hradiště (Schlögl), na Javořině a Lopeníku (Holuby), Skalka a Vápenky u Val. Klobouk, les Posušiska u Zděchova. — Ve východní části: V Kruhách u Tučap velmi hojný

(Červinka), hojný kolem Rusavy (Sloboda) a kolem Vsetína (Bubela), jako Johanovské kopce, úklony Křížového pod Nivkami, Rybníčky atd., Říčky u Bystřice p. H., Obora při cestě od Rusavy do Hošťálkova, Cáb, Jasenka, hojný v okolí Rožnova: Karlsberk, Doln. Paseky, Hůrka poblíž Star. Zubří. — U Jasené (Ig. Pouč), Val. Meziříčí (Klanic), úpatí Radhoště (Schlosser), v okolí Nov. Jičína (Sapetza), u Hukvaldů (Jackl). Na Velké poblíž Star. Hamer, Frenštát, Obora a j. m. u Hranic, Michalov. — Ondřejník u Frýdlandu (Oborny), na Štaudli u Místku též s bílými květy, a v okolních křovištích (Gogela). Ve Slezsku: Krásná, Moravka. — U Těšína (Wimmer), Koňská, Ropice, Dziegielów a u Bělska (Kolbenheyer), zde hojný (Baier), Opava (Svěrák), Leskovec a Heřmanice u Opavy (Heuser), u Krňova (Spatzier!), u Karlovské studénky (Bachmann!), Zighartice (Gr. Fl.), Vidnava (Vierhapper), Buková (Magerstein), *β) γ) δ)* mezi tvarem základním a často v něj se přeměňující.

577. Delphinium L. Stračka.

1754. D. consolida L. (S. polní, kozí bradka.) Lodyha přímá, větevnatá, přitiskle šedopýřitá. L i s t y 2 k r á t 3 d í l n é, u š t ů č á r k o v i t ý c h, nejdolejší jednoduše 3dílné s úkrojky 3klanými, nejhořejší jednoduché, čárkovité, dolejší řapíkaté, hoření přísedlé. K v ě t y ve velmi řídkých, c h u d o k v ě t ý c h h r o z n e c h Stopky květní tenounké, s 2 čárkovitými listenci. P l á t e k j e d e n, j e d n o o s t r u ž n ý, vykrojený, s 2 postranními křídly. Ostruha kališní trochu obloukovitá, šídlovitě přišpičatělá. M ě c h ý ř e k 1, v dlouhou čnělku náhle zakončený. K o ř e n v ř e t e n o v i t ý, j e d n o l e t ý.

V. 0·20—0·40 *m.* Kalich a koruna tmavofialově modré, pořídku bílé neb načervenalé.

☉ Červen—srpen, někdy i později. Role, úhory, rumiště, kamenité stráně, v rovině a pahorkatině obecná, v předhoří pořídku. Pořídku: kolem Vsetína (Bubela), u Rožnova (Kolek), u Karlova blíž Rymařova (Schierl), při Moravici u Kylešovic (Svěrák), pořídku u Telče a Vršan, pořídku u Val Klobouk, Frenštátu a Moravky; neroste od Karlovské studénky až k Frývaldovu, a ještě u Vidnavy velmi porůznu.

1755. D. elatum L. (S. vysoká.) Lodyha ztuha přímá, namnoze jednoduchá, hustě listnatá. L i s t y řapíkaté, hluboce d l a n i t ě 5 k l a n é, ú k r o j k y k o s n í k o v ě p o d l o u h l é, zakončité, 3klané, s malými ušty postranními, střihaně pilovité. K v ě t y v p ř í m é m, h o j n o k v ě t é m, řídkém, listenatém, neb nejdoleji listnatém hroznu. S t o p k y k v ě t n í p ř í m é, tenounké, s 2 čárkovitými listenci. P l á t k y 4, 2 p ř e d z a d n í m k a l i š n í m l í s t k e m, o b a o s t r u h a t é, 2 postranní vousaté. Ostruha kališní válcovitá, svraskalá, vzhůru obrácená, na odulém konci trochu ohnutá. Měchýřky namnoze 3, v dlouhou čnělku zakončené. Oddenek válcovitý, přímovětvitý.

V. 1·00—1·50 *m.* Kalich světle fialově lazurový, pořídku bílý. Plátky fialové. Bylina brzo lysá, brzo i s kalichem jemně pýřitá. D. intermedium Ait.

♃ Červenec, srpen. Žleby horské, pramenité a bylinné horské stráně, v Sudetách rozšířena. Hojná na Liščí louce Klads. Sněžníka (Opitz); Granátový příkop a Jelení studénka u Koldštýna (Oborny), u Šleglovy studénky, u Císařské boudy, stráň Černého příkopu, zde zvláště hojná u pramene, Drehberk. — Hockšár, Studénková hole, Křemenný příkop (Uechtritz), Leiterberk, Praděd, Velk. kotlina až dolů k Waldenburku a Karlovské studénce (Gr. Fl.!), v žlebech na svahu Fuhrmannštýna k Annaberku, Mal. kotlina, úklony Majáku, Jelení hřeben, Frant. myslivna, odtud na rovnovážné stezce až k Petrštýnu a přes Jezerník až k Mravenčímu vrchu, místy hluboko do údolí zasahujíc, jako při potocích nad Winkelsdorfem a Teplicemi (Oborny). Vrchy kolem Frývaldova, Červený vrch, Velk. Jezerník, Opava pod Ovčírnou a kolem Ovčírny, Vys. hole, Amaliina stezka a ještě v údolí horní Tisé.

578. Aconitum L. Oměj.

A) Oddenek krátkočlenný, tlustě válcovitý, šikmý, mrcasatý. Listy dlanitě hluboce 5—7klané. Květy bledožluté.

1756. A. vulparia Rchb. (O. žlutý, psí mor, vlčí mor.) Lodyha přímá a jako ostatní části ± pýřitá, jednoduchá neb slabě větevnatá. Listy řapíkaté, dolejší srdčitě okrouhlé, 5 - 7klané, s laloky klínovitě kosníkovými, 1—2krát 3klanými a ušty podlouhlými neb široce kopinatými, střihaně zubatými. Květy v dosti hustých, přímých, listenatých, jednoduchých neb nejdoleji trochu větevnatých hroznech. Stopky květní s 2 listenci. Přilba kalichu válcovitě kuželovitá, 3krát delší než širší, šikmo vzhůru směřující. Nehet plátků kapovitých rovný, přímý, nahoře s ostruhou tenkou, hlemýžďovitě stočenou. Měchýřky 10—15 mm. dl., namnoze 3, obyčejně mrtnaté, řídčeji lysé. Semena 3hranná, 3 mm. dl., na všech 3 stranách s ostrými, klikatými, příčnými vráskami.

V. 0·40—1·20 *m.* Květy sírožluté, nahnědle žilnaté. ╋. A. lycoctonum L. part. Odrůdy *α)* phthora Reichb. Přilba 15 mm. dl.; měchýřky lysé; lodyha a stopky květní chlupaté *β)* intermedium Host. non DC. = cetium Beck. jako *α)*., leč měchýřky chlupaté *γ)* typicum Beck Fl. N. O. p. 402. Přilba 20—25 mm. dl.; lodyha a stopky květní hustě-, obal květní bohatě chlupatý; měchýřky lysé *δ)* galoctonum Reichb. = A. Jacquinianum Host měchýřky chlupaté, ostatně jako *γ*. *ε)* pauciflorum Host sp. Přilba 17—22 mm. dl., lodyha a stopky květní lysé, lístky obalu květního jen po kraji brvité neb zcela lysé.

♃ Červenec, srpen. Kamenité a keřnaté stráně, lesy, horní žleby, mýtiny; v odrůdách *α*, *β*. a *δ*. porůznu. V brněnském kraji: Písárky u Brna, Josefské údolí u Adamova, Sloupské údolí, u Tišnova a Nikolčic (Makowsky), u Kunštátu a Olešnice (Člupek), Burgstädtské vrchy u M. Třebové (Domas), o čemž Czerny pochybuje; u Abtsdorfu (Niessner), u Nebovid (Wiesner), Polavské kopce (Schlosser!), Ochoz, Obecný les a Melatinské údolí u Bílovic, Bystrc, Jundrov, Kohoutovice, Střelice. — Ve Znojemsku: u Číkovské myslivny blíž Náměště (Roemer), v údolí Dyje od hradu Rakous dolů porůznu, jako v údolí Ledovém

(Niessl), u Hardeku a v údolí Jizery mezi Lukovem a Čížovem (Oborny) V Jihlavsku: mezi Panským a Koskovým mlýnem při pravém břehu Jihlavy u Jihlavy (Pokorny), v okolí Třebíče jen na jednom místě v lese nad Číchovem u Plačova (Zavřel), Černý les u Zámku Žďáru (Kovář a Havelka). V Olomoucku a v Jeseníku: u Roudna a Berouna (Rieger a Gans), v údolí horní Moravy, jako u Hanušovic a Holby, v údolí Brané u Koldštýna a Josefova, v údolí horní Tisé u Wiesenberka, u Teplic a jinde ve žlebech a údolích Jeseníka nezřídka, jako u Frant. myslivny a u Vrbna (Oborny), ve Velk. kotlině, na Studénkové holi a Keilichu (Grabowski), na Leiterberku (W. Gr.) až k Vidlici (Bachmann), v Mal. kotlině (Engler), v Křemenném příkopu (Uechtritz), Urlich u Mal. Moravy (Scholz), v štěrbinách skalních u Karlsthalu (Reissek), a v štěrku Opavy (Welschky), v údolí horní Tisé u Winkelsdorfu. — Ve východní části: hojně v sečích hřebenem Javořiny (Holuby), u Vsetína (Bubela), zde hojný na Ostré hoře; Les Poličná u Val. Meziříčí (Klanic), v Bernatském lese u Odry blíž St. Jičína (Ig. Pouč), na Petřkovské húře*) u Petřkovic a na Javorníku u Věřovic (Sapetza), u Hranic (Vogl), keřnaté stráně v údolí Bečvy u Teplic (Ripper), u Halenkova, v pohoří Javorníkův, na Velké a les Studenčaný u Star. Hamer, Pereloňky, Klín, Polana a Smrk poblíž Ostravice. — Ve Slezsku: v travnaté zahradě u Bystrzice (Kolbenheyer), zde bezpochyby zdivočelý; u Kunova, Holčic a Vigšteinu u Opavy (R. a M.), *γ)* řidčeji, jako v údolí horní Tisé *ε)* na Leiterberku a ve Velk. kotlině.

B) Oddenek krátký, uťatý, každý výhonek s hlízovitými kořeny. Listy 5—7dílné.

a) Květy žluté.

1757. A. anthora L. (O. tenkolistý.) Lodyha přímá, jednoduchá, řidčeji nahoře slabě větevnatá, dole lysá, nahoře i se stopkami květními a kalichy pýřitá. L i s t y d l a n i t ě 5—7 n e b t é ž 9 d í l n é, namnoze lysé, přízemní dlouze řapíkaté, kterých v čas květu namnoze ani není, prostřední a hoření krátkořapičné, úkrojků zpeřeně mnohodílných a uštův úzce čárkovitých. Hrozen konečný, v dolejší části někdy latnatý. Stopky květní ztuha přímé, listenaté. Kalich na plodu uschlý, neopadavý. Přilba kalichu okrouhle šišákovitá, málo vyšší než širší. Plátky hoření na dlouhém, ohnutém nehtu, ku přilbě skloněné. Ostruha kapovitých plátků do těsného závitku stočená. Měchýřky srstnaté, posléz lysé.

V. 0·25—1·00 *m.* Kalich bledožlutý. Odrůdy: *α)* t y p i c u m B e c k Fl. NÖ. p. 403. Přilba skoro polokruhovitá, 15—17 mm. dl. a tolikéž mm. š., zpředu krátce zobanitá a mělce vykrojená *β)* J a c q u i n i R e i c h b. = A. anthora *β.* tenuifolium Reichb. Ilust. přilba zpředu dloužeji zobanitá a hlouběji úhlatě vykrojená, trochu ku předu ohnutá, 20—25 mm. dl. a vyšší než širší.

♃ Červenec, srpen. Skalnaté a keřnaté skalní úklony, suché a keřnaté

---

*) Dle hodnověrných zpráv z Nov. Jičína mi podaných, sluje vrch tento „Petřkovská húra" dle osady Petřkovic; nikoliv však „Pečavská góra", jak ve spisech a na mapách shledáváme.

stráně, v jižní části rozšířen v odr. β. Kolem Krumlova hojný: Tábor a Vídenské skály u Rokytné (Zimmermann), Mariánská studénka a údolí Rokytné u Krumlova. — Údolí Dyje u Znojma (Reissek), údolí Ledové u Vranova (Niessl), vůbec v údolí Dyje od Chrášťan až k Tasovicům roztroušen: jako na skalách vinohradův u Čížova, na Kozí stezce u Lukova, u Hardeku, na Štolfirstu u Nov. Hrádku, na Dlouhém Šobesu oproti Devíti mlýnům, na Býčí skále, v Studničném příkopu u Znojma, na Pelcberku u Milfrouna a na Frauenholcu u Tasovic, v údolí Jevišovského potoka kolem Plavče a Hlub. Mašůvek (Oborny), α) zde onde mezi β.

b) Květy fialově modré, řidčeji běle skvrnaté neb zcela bílé.

1758. A. rostratum Bernh. (O. zobanitý, šalamúnek.) Lodyha přímá neb často chabá, nekvetoucí též opínavá neb poléhavá, lysá neb skoro lysá. L i s t y dosti tenké, mdlé, světle zelené, d l a n i t ě 5—7 d í l n é, ú k r o j k ů k o s n í k o v i t ý c h, h l u b o c e p eř e n o k l a n ý c h, s uštv podlouhle kopinatými, dílem stříhanými. Hrozen dosti řídký, někdy skrácený, chudokvětý, nejdoleji listnatý. S t o p k y k v ě t n í š i k m o o d s t á l é, listenaté. P ř i l b a smáčknutá, v á l c o v i t ě h e l m o v i t á n e b z v o n k o v i t á, nahoře úzká s v r c h o l k e m z p ř e d u n á h l e d o l ů s k l o n ě n ý m. P l á t k y n a p ř í m é m neb nahoře trochu ku předu nahnutém n e h t u přímé neb šikmo nakloněné, n i ž š í n e ž v r c h o l e k p ř i l b y, j i c h o s t r u h a s i l n ě h á k o v i t ě o h n u t á. Mladé měchýřky souběžně postavené. S e m e n a nezřetelně nestejně 3boká, n a 2 s t r a n á c h p ř í č n o k ř í d l a t ě s v r a s k a l á.

V. 0·50—1·50 *m* Kalichy modrofialové, světlejší než při následujícím, pořídku běle strakaté neb bílé. Tvar přilby proměnlivý, †. A. cammarum Jacq., A. variegatum Koch. nikoliv však L., kteréž jest tvarem A. napellus. Odrůdy: α) B e r n h a r d i a n u m W a l l r. Přilba trochu ku předu ohnutá, zpředu asi uprostřed dosti dlouze zobanitá a nad zobánkem hluboce vykrojená. β) j u d e n b e r g e n s e R e i c h b. = A. gracile Rchb. (je li přilba trochu užší), přilba rovná, pod prostředkem zobanitá a nad zobánkem slabě vykrojená.

♃ Červenec, srpen. Světlé křoviny, horské lesy, žleby, u potoků, kraje lesní, v pahorkatině a v horách porůzný, v Jeseníku dosti hojný. Ve Znojemsku: v údolí Dyje mezi Hardekem a Poustevnou, na úklonu Gerichtsberku při stezce od Hardeku do Nov. Hrádku, zde s Cimifuga (Oborny). V Jihlavsku: ve větších údolích kolem Jihlavy, jako mezi Panským a Koskovým mlýnem, na Zaječím skoku a u Sasova (Pokorny), v křovinách březových a lískových u Lišti blíž Třebíče dosti hojný (Zavřel), pod Peperkem, Moučkův potok a při Sazavě u Žďáru (Kovář), Rozštípená skála za Žďárem (Havelka), u Borovné blíž Telče. Hojný v Sudetách: Klads. Sněžník (W. a Gr.), zde zvláště hojný na úklonech k Špiklicům. — V údolí Brané pod Koldštýnem na více místech až k Pust. Žibřidovicům, u Annaberku, Winkelsdorfu, Teplice, a splaven Tisou u Velk. Losina a ještě u Šumberka, u Leiterberku (Oborny), ve Velk. kotlině, na Studénkové holi a Hockšaru, u Karlovské studénky (Niessl), u Tomašova (Vierhapper),

Křemenný příkop, Klepáčov, Zlatý potok, Malá Morava, Rymařov, Jamrtice. — Ve východní části: v křovinách u příkopu mezi mostem přes Bečvu a Rožnovem (Bubela), na úklonech Radhoště (Reissek), na Ondřejníku u Frýdlandu (Oborny).

* **A. Stoerkianum Rchb.** (O. pravý.) Listy lesklé, 5—7dílné, úkrojků 2—3klaných a uštů kopinatých, stříhaných. Hrozen řídký, však sotva listnatý. Přilba výše vyklenutá a silněji sklonitá než u A. napellus, leč kratší a širší než u A. variegatum. Plátky na obloukovitém nehtu šikmo nakloněné, ostruhy hákovité, leč méně než u A. variegatum. Semena ostře 3hranná, na jedné straně s ostrými vráskami, ostatně se plody a semena zřídka vyvinou.

V. 0·50—1·20 *m*. Květy fialově modré neb modré a běle strakaté. Zdá se býti původu hybridního a drží střední místo mezi A. variegatum a A. napellus. A. intermedium DC.

♃ Červenec, srpen. Selské zahrady, lesní žleby v Jeseníku, nebyl však na dotčených místech v novější době pozorován. Karlovská studénka (Schramm), mezi Ludvíkovem a Karlovskou studénkou (Wimmer).

1759. A. napellus L. (Šalamůnek, zlý mnišek.) Lodyha ztuha přímá, nahoře i se stopkami květními mrtnatě pýřitá, řídčeji skoro lysá. Listy tuhé, přitloustlé, na líci trochu lesklé, dlanitě 5—7klané neb stříhané, úkrojků široce vejčitě kosníkovitých, hluboce peřenoklaných, uštů podlouhle kopinatých (v. latisectum Čelak.) neb podlouhle kosníkovitých s ušty úzkými, čárkovitými (v. angustisectum Čelak.) Hrozen dosti hustý, namnoze jednoduchý, prodloužené válcovitý. Květy na krátkých, ztuha přímých stopkách, všecky vyjmouc asi 1—2nejdolejší malými, čárkovitými listeny podepřené. Přilba krátká, smáčknutá, šikmo polokruhovitá, se širokým vypouklým vrcholkem, ostře zobanitá. Plátky na nehtu obloukovitém ku předu nahnuté, kápí rovnovážné, s krátkou, tlustou, mírně ohnutou ostruhou Semeno tříboké, na jedné straně s tupými příčnými řáskami.

V. 0·50—1·20 *m*. Květ tmavěji modrofialový, též modře a bíle strakatý, pořídku nachový neb bílý, +. A. vulgare DC., A. pyramidale W. et Gr. Tvar přilby proměnlivý. *α*) hemisphaericum Beck Fl. NO. p. 404 = A. neubergense Reichb., non Clus., non DC. Přilba, skoro polokruhovitá neb jen málo ku předu vyklenutá, se základní čárou skorem rovnou 18—21 mm. dl. Stopky květní odstálé neb ztuha přímé (A. Bernhardianum Rchb.) Medníky s koncem hlavatým, řídčeji nezřetelným (A. strictum Bernh.) *β*) typicum Beck, l. c. Přilba více ku předu vyklenutá, s vykrojenou základní čarou, uprostřed as 10 mm. řídčeji až 12 mm. v. (A. laxum Rchb.) neb jen 6—7 mm. v. (A. pubescens Moench = A. Funkianum Rchb.) — Jsou-li medníky bezhlavé

a přilba užší než postranní plátky pak A. hians Rchb.; je-li přilba širší postranních plátkův, A. formosum Rchb.

♃ Červenec, srpen. Lesní horské žleby, travnaté a bylinné stráně, horská luka, pramenitá místa, jen ve vysokém pohoří v Beskydách a Sudetách rozšířen. U Žďáru (Kovář dle Oborného), mezi Mitrovem a Janovicemi a u Dářka v Čechách (Havelka), na těchto místech sotva divoce. Klads. Sněžník (Čelakovský!), Suchá — a Černá kupa. Hojný v Jeseníku a často i do nižšího předhoří sestupující: u Šléglovy studénky, Volská luka, u Císařské boudy. — Na Hockšáru, Koperníku, Fuhrmannštýnu, Studénkové holi, Brandberku, Schlosskammu, Červeném vrchu, Leiterberku, Pradědu, Petrštýnu, na vodorovné stezce a odtud na více místech až k Frant. myslivně, od Vysoké hole až ku Ztraceným Kamenům, ve Velk. kotlině, na Mravenčím vrchu a m. j. m. (Oborny), kolem Švýcarny, Uhuštýn, Keilig, mezi Pradědem a Petrštýnem, Svinský — a Medvědí příkop (Spitzner), stráň Černého příkopu pod Drehberkem, zde zvláště hojný u studénky, údolí Šumné Tisé, Velk. Jezerník, Medvědí hřeben, Česněkový příkop, Děd, Opava pod Ovčírnou, u Tetřeví boudy, Heiligenhübl, Divoký Kámen, Zámeček, Jezero u Frant. myslivny a odtud až do údolí horní Tisé, jako u Otcovy boudy, u Uhlířských chyží u Winkelskorfu, úklony skalní nad Wiesenberkem, na Kriechu, Mechová stráň, hojný u Karlovské studénky a ještě u Ludvíkova. — V Beskydách: na Radhošti, Javorníku a Smrku (Sapetza), na Ondřejníku u Frýdlandu a Kněhyni u Čeladné (Oborny), údolí Maxmilianky při cestě od Sa'ajky k Huti Hamrům, Polana poblíž Star. Hamrův, Sladsko, Černá hora poblíž Rožnova, Mal. Javorník a hojný na Kičeře u Frenštátu. — Při pramenech Visly a na Baranii (W. Fl.), na Malinovu a u Lipové (Kolbenheyer).

579. Actaea L. Samorostlík.

1760. A. spicata L. (S. klasnatý.) Lodyha přímá, nejdoleji s načervenalými šupinovitými pošvami, dole lysá, nahoře pýřitá, větvitá a chudolistá. Listy tenké, vespod bledé, řapíkaté, v obrysu 3hranné, 2—3krát trojeně zpeřené, lístky široce vejčité neb vejčitě podlouhlé, střihaně pilovité, útle zakončité, často též 3laločné, nejhořejší listy menší, trojené. Hrozen krátký, hustý, vejčitý, dlouze stopkatý, konečný, často též 1—2postranní menší. Plátky o dlouhém nehtu, zdélí tyčinek. Bobule černé, lesklé, vejčité, na stopkách rovnovážně odstálých, posléz též dolů sehnutých. Oddenek válcovitý, kroužkovaný, přímo větvitý.

V. 0·30—0·60 *m*. Kalich bělavý, plátky a tyčinky žluté.

♃ Květen, červen. Stinné horské, nejvíce bukové lesy, vlhké, lesnaté stráně, žleby, křoviny, v hornatých krajinách a pahorkatině obecný, v rovině pořídku. V okolí Brna: Střelice, Tečice, Ivančice, Rosice, Veveří, a od Brna na sever všude obecný, Obecný v česko-moravském pohoří, v severní a východní Moravě a ve Slezsku. V Prostějovsku pouze v okresu plumlovském, zde však hojný (Spitzner).

580. Cimifuga L. Ploštičník.

1761. C. foetida L. (P. smrdutý.) Lodyha přímá, větevnatá, lysá neb ± pýřitá. Listy dlouze řapíkaté, trojeně 2krát zpeřené, lístky vej-

čitě podlouhlé, nestejně 2kráte pilovité, nejdolejší často nestejně 2laločné, nahoře lysé, vespod trochu pýřité. Květy hustě nahloučené, v latě z dlouhých hroznů složené, květy krátce stopkaté, malými lístenci podepřené. Semenníky namnoze 4, krátce stopkaté, pýřité. Měchýřky podlouhlé s krátkým, nazpět ohnutým zobánkem. Oddenek válcovitý, krátký, větvitý, tlustě mrcasatý.

V. 0·50—1·50 *m*. Plátky nazelenalé, tyčinky žluté, delší plátkův. Actaea cimifuga L. Spec. pl.

♃ Červenec, srpen. Lesnaté a skalnaté stráně, ve střední a jižní části pořídku. Ve Sloupském údolí u Blanska a sice mezi Sloupem a výtokem Punkvy, zde poprvé Schottem nalezen a Hochstettrem 1825 uveřejněn; dosti hojný u Macechy při cestě do Sloupa (Makowsky); Evina jeskyně u Adamova (Theimer), údolí Ledové u Vranova (Niessl), na úklonech Gerichtsberku při stezce od Hardeku do Nov. Hrádku (Oborny). Na stráni naproti Zkamenělému zámku u Milkova (Slavíček).

Opravy chyb a doplňky.

V předmluvě v 7. řádku zdola čti „prof. Škach ve Frenštátě“ místo Zach.

Strana 32. řádek 12. zdola čti „Scolopendrium“ místo Siolopendrium.

Strana 34. polož za řádek 10. shora:

c) pumillum Hausm. herb. Listy malé i s řapíkem až 1·5—4, řídčeji až 7 cm. dl., podlouhle vejčité, až skoro v podobě delty, s nemnohými (často jen 3) páry celokrajných neb skoro celokrajných (tvaru *a*) genuinum se podobajících) úkrojkův.

Tvar zakrslý s listy velmi tuhými, na velmi suchých a výslunných skalách rostoucí. Na úklonech skalních u Mor. Budějovic (Oborny).

Strana 34. řádek 14. shora čti „polypodioides“ místo polypoides.

Strana 38. polož za 12. řádek shora:

b) imbricata Moor. Natur. print. brit. Ferns. II., 219. Listy neplodné (jako celá rostlina) namnoze menší, velmi tuhé, kožovité; úkrojky velmi směstnané a jejich dolů obrácená polovice na spodu ± silně zaokrouhleně stažená, nahoru obrácená pravidelně rozšířena, úkrojky za tou příčinou ± široce (jako u Jungermanií, u kterých zadní kraj předcházejícího úkrojku přední kraj úkrojku za ním stojícího kryje) se kryjící. — Tuto změnu lze viděti zvláště na dolejší části, někdy i na celém (vyjma konec) listu; podobnou změnu lze někdy i na plodných listech pozorovati.

U Stříbrnic při výstupu na Klads. Sněžník (Oborny).

Strana 40. přidej k řádku 5. shora: údolí Hradnice u Znojma (Oborny).

Strana 40. ku 13. řádku shora: „*f*) tenuifolium Ness. Milde.“ přidej: = pseudofissum Heufl. Listy vejčité neb v podobě delty, 3—4krát peřenosečné, až 17 cm. dl., řapík až 10 cm. dl., úkrojky posledního řádu velmi malé, klínovité, až čárkovitě klínovité, zpředu uťaté neb slabě zaokrouhlené, vroubkovaně, až stříhaně vroub-

kovaně zubaté, menší často jen s 1 kupkou plodní. Typické rostliny jsou Aspl. fissum Kit. poněkud podobny.

Díry Tvarohové v pohoří Klads. Sněžníka (Ness., Milde), zříceniny Brníčko u Rohle (Oborny).

Strana 41. za poslední řádek dole polož: c) auriculatum Milde. Úkrojky z části neb většinou na spodu hořejší polovice ouškaté. Ouška některým úkrojkům často scházejí, jinde jsou opět ± silně vyvinuta a vyskytují se někdy i na dolejší polovici úkrojkův a jsou pak silná a na konci tupá, neb jsou na některých úkrojcích obě polovice silněji neb slaběji ouškaté, tudíž úkrojky píkovité; tento tvar jest přechodem k odr. Harovii; někdy jest ouško hlouběji (skoro až k střednímu nervu) zastřižené a od ostatního úkrojku jako klínovitý neb z klínovitého spodu opakvejčitý, zpředu vroubkovaný vedlejší úkrojek odděleno; tento Mildem u Gräfenberka pozorovaný tvar jest přechodem k odr. incisum.

V Jeseníku (Milde), údolí Dyje u Znojma (Oborny).

Strana 43. přidej za 43. řádek shora jako odrůdy k A. lobatum Sw.:

β) umbraticum Kunze ve Flora 1848. Listy veliké, tmavozelené, se šupinami načernale měďově zbarvenými, první hořejší úkrojek hlavních úkrojkův až 2krát delší než následující a často daleko nad spodinu vřetena hlavního nad ním stojícího úkrojku čnějící.

Jeseník: Černý vrch (Milde), lesy kolem Hrubé vody, Vsetína, Teplic, a u Tvarohových děr blíže Velk. Moravy (Oborny).

γ) subtripinnatum Milde. Listy až 1 m. dl. a 21 cm. š., silné, úkrojky vedlejší namnoze trapezoidické, až vejčitě podlouhlé, v hořejší polovici vřetena rovnoběžně uťaté, často zřetelně krátce řapíkaté a většinou na spodu ouškaté, první hořejší úkrojek až 17 mm. dl. a 9 mm. š., zvláště v hořejší (= přední) polovici peřenolaločný, až hluboce peřenoklaný, laloky až v 6 párech, někdy i dolejší a následující pár méně hluboce zastřižený.

U Ustroně a Gräfenberka (Milde), na úklonech Kněhyně u Čeladné (Oborny).

δ) longilobum Milde. Až 60 cm. v., úkrojky druhého řádu často zřetelně řapíkaté až 18 mm. dl., ze široce vejčitého as 7 mm. š. spodu náhle se zužující, první nejhořejší vedlejší úkrojek zpředu hrubě vroubkovaně pilovitý.

Dosud jen ve Slezsku: Ustroň, Dolní Lipová a Zuckmantel (Milde).

ε) auriculatum Herb. Luers. Listy až 70 cm. dl. a 18 cm. š., úkrojky 2 řádu skoro řapíkaté, vejčitě podlouhlé, namnoze

s nápadným, zubovitým, ostře hrotitým ouškem, první hořejší úkrojek obyčejně hruběji pilovitý.

Úklony Kněhyně u Čeladné (Oborny).

ζ) microlobum Milde. Listy as 35 cm. dl. a 6·5 cm. š. úzce — až skoro čárkovitě kopinaté, tuhé; úkrojků 2. řádu namnoze jen až 5, první hořejší až 7 mm. dl. a 2·5 mm. š., větší úkrojky a zvláště první hořejší namnoze zřetelně řapíkatý.

Posud jen u Gräfenberku v Slezsku (Milde).

Strana 45. přidej za 14. řádek shora:

β) elevatum Al. Br. Listy tužší než u odr. exaltatum Lasch, pevné, namnoze žlutavě zelené, vějíř velmi úzký, podlouhlý, na spodu nezúžený, neb velmi nepatrně zúžený, úkrojky 2. řádu namnoze sblížené.

V lesích u Annaberka v údolí Hradnice u Znojma (Oborny).

γ) glandulosum Milde. Listy podlouhlé až 50 cm. dlouhé 15 cm. š., řapík 22 cm. dl. Řapík, vřeteno a listy vespod a po kraji velmi krátkými, jednobuněčnými, válcovitě kyjovitými, až hlavatými žláznatými chloupky skrovně posázené.

U Gräfenberka (Milde).

δ) forma erosa Milde Nov. Act. Listy podlouhlé až vejčitě podlouhlé neb vejčité, as 75 cm. dl., na svém konci neb na konci jednotlivých neb mnohých hlavních úkrojků nezřídka vidličnatě neb monstrosně dělené neb jednotlivé hlavní úkrojky ± monstrosní a často až na několik málo vedlejších úkrojků zkrácené, úkrojky vedlejší nepravidelně chobotnatě zubaté, až zastřihovaně laločnaté, neb zcela nepravidelně peřenoklané a po kraji za příčinou nepravidelných chobotů jako vyhlodané, velmi zhusta jednotlivé neb četné vedlejší úkrojky ± nepravidelně zkrácené neb místy i ouškaté laloky přeměněné. Kupky plodní buď scházejí neb jsou v počtu skrovném, až velmi hojném, v posledním případu jsou úkrojky posledního řádu silně zkráceny a listy vespod zralými kupkami plodními zcela pokryty a černohnědě zbarveny.

U Střelné (Oborny), Karlsruhe v prus. Slezsku (Milde).

Strana 45. přidej za 25. řádek shora:

β) deltoideum Milde. Sporenpfl. 57; Fil. Eur. 137. Řapík dosti bohatě dvoubarevnými, někdy zcela černohnědými šupinami posázen, $^1/_3$ až $^1/_2$ zdélí neb obyčejně kratší než bezžlázný neb zhusta (a zvláště vespod) žláznatý 2—3- neb skoro 4krát peřenosečný, deltoidický list, nejdolejší pár hlavních úkrojků nejdelší, namnoze rovnovážně odstálý, nesouměrný, silně prodlouženými a dolů sehnutými úkrojky vedlejšími význačný; zuby úkrojků hrotité. Prodloužením řapíku i bez něho, který i zdélí listu bývá, dále zkrácením nejspodnějšího páru hlavních úkrojkův a deltoidicko-vejčitou podobou listu přechází ponenáhlu v jiné tvary (oblongum, muticum atd.)

Na úklonech Kněhyně a Frýdlandu (Oborny).

Strana 46. před 3. řádek zdola polož:

f) forma erosa Döll. Monstrosita. Listy 1 a přes 1 m. dl. na špici, jakož i na koncích jednotlivých neb četných hlavních úkrojků nezřídka vidličnatě neb monstrosně dělené, neb někdy obloukovitě neb závitkovitě zahnuté neb jednotlivé hlavní úkrojky ± monstrosně zkrácené neb až na několik málo neb jen jednotlivý vedlejší úkrojek zmenšené; úkrojky vedlejší obyčejně k vřetenu skloněné a sbíhavé, nepravidelně chobotnatě zubaté, až stříhaně laločnaté neb nepravidelně peřenoklané a po krajích následkem nepravidelných chobotů jako vyhlodané, velmi zhusta jednotlivé neb četné, neb někdy i všechny vedlejší úkrojky ± nepravidelně zkrácené, až částečně neb ve větším množství v ouškovité laloky přeměněné; řidčeji jsou odchylně vyvinuté vedlejší úkrojky též odchylně zveličelé. Kupky plodní namnoze žádné neb skrovné, někdy též velmi hojné, ostěry pravidelně vyvinuté neb nezřídka nepravidelně zubaté neb po kraji vlnité, až chobotnaté neb ± hluboce 2—3laločné; u 2laločnatého tvaru stojí zhusta zadní nepravidelný zářez naproti přednímu pravidelnému chobotu; ostěra někdy i žláznatá.

U Křtin. — Farní les u Slavonic (Oborny).

Strana 48. řádek 19. zdola čti „Nyman“ místo Nylander.

Strana 57. za 5. řádek shora přidej:

β) praecox Milde. Lodyhy plodní z mládí nerozvětvené, měkké; dužnaté, červenohnědé neb načervenalé, řidčeji žlutavé, velmi zřídka zelené, hladké, bez zřetelně vyniklých žeber, teprvé po rozprášení výtrusů (od nejhořejších uzlů počínaje) se rozvětvující, zelené, žebernaté, draslavé a podobnosti k pravidelným, neplodným lodyhám nabývající. Pošvy až 1·5 cm. dl. i delší pozvolna nálevkovitě rozšířené, až skoro břichaté. Klas namnoze podlouhlý. Výška lodyhy, délka členův a barva rostliny ze země vyrůstající velmi proměnlivy.

Tvar dosti obyčejný: u Adamova. — Za Trousnickým mlýnem u Znojma (Oborny).

Strana 61. za 9. řádek shora přidej:

γ) apressa Desf. Prodr. Listy kratší, těsně přitisklé.

Kamenitá suchá místa v Jeseníku: Drehberk, Uhuštýn (Spitzner), Koperník (Oborny), Jelení hřeben.

Strana 61. přidej k L. clavatum L. stanoviska:

Jemnické lesy u Star. Hobzí (již tuto v řádku 22. uvedená) a lesy u Třebíče (Zavřel), z nichž Oborny v Oest. b. Z. 1890, p. 205 rostliny, jako L clavat. L. var. pseudoannotinum Schur uvádí, recte L. pseudoannotinum Schur in Enum. pl Transsilv.. 826, které jest pouhé soujméno L. clavatum L. Sp. pl.

Strana 62. polož za řádek 20. shora:

β) pungens Desv. Prodr. L. reclinatum Michx. herb. Listy kratší, namnoze as 5 mm. dl., všecky nahoru ohnuté, chruplavkovitě zašpičatělé, vzrůst stěsnaný.

Dle Oborného na Jezerních polích u Koldštýna a na Mravenčím vrchu u Wiesenberka.

Strana 73. řádek 5. zdola čti „L a m k“ místo Lehm.

Strana 74. řádek 5. shora čti „C o l e o p h y l l i“ místo Colophylli, a řádek 20. shora: „C h l o e p h y l l i“ místo Choephylli.

Strana 74. řádek 20. zdola přidej ku P. trichoides „R. v l á s k o v i t ý“.

Strana 78. řádek 14. shora čti „p r o l i x u s“ místo prolixius.

Strana 95. řádek 3. a 4. shora čti »b e z o s i n n é“ místo „dvěma hroty zakončené“.

Strana 95. k řádku 4. shora přidej: „j a z ý č e k p r o d l o u ž e n ý“.

Strana 95. řádek 9. zdola čti: „A. spica venti L.“ místo A. pica venti L.

Strana 110. (nedopatřením sazečovým tištěno 109) za řádek 24. shora polož jako odr. ku K. crista Pers.:

δ) g r a c i l i s P e r s. Syn. I., 97 p. sp. Listy úzké, jako pošvy hustě pýřité. Stéblo až k latě téměř lysé. Lata kratší, volněji laločnatá, odstáleji větevnatá. Klasy a pluchy značně menši.

Posud jen u Sloupu.

Strana 115. ku řádku 26. shora přidej:

Ojediněle na lukách kolem Petrštýna (Uechtritz!) a za týž řádek polož:

β) b a d e n s i s H a e n k e in Willd. Spec. pl. I., 392. Nižši než předešlá (t. j. P. alpina) 0·15—0·25 m. Lata více nahloučená, přímá, klásky zelenavě bílé, řídčeji žlutavé a fialově peřesté. Listy krátké tuhé, nasivělé, s okrajem bílým chruplavkovitým, ostatně jako předešlá.

♃ Květen, červen. Suché vápenité kopce. Polavské a Mikulovské kopce (Makowsky!) Klentice. — Kotouč u Štramberka (Čižek).

164. **P. caesia Sm.** Fl. Brit. I. 103. (L. sivá). S t é b l o t u h é, n a s p o d u pošvami n e s t l u s t l é a jen tuto listnaté. Lata chudokvětá, vždy přímá, větví šerpivých; k l á s k y v e j č i t o k o p i n a t é, 2—3květé, plevy kopinaté. Listy krátké, tuhé, odstálé, drsné, na konci poněkud kápovitě stažené, nejhořejší kratší neb zdélí pošvy, jazýčky dosti krátké, uťaté neb nejhořejší zaokrouhlený; p o š v y d e l š í n e ž členy stébla. Bylina hustě trsnatá, sivá.

V. 0·10 - 0·25 *m*. Klásky matně fialové a zeleně skvrnité. P. glauca Sm., P. aspera Gaud., P. nemoralis ε) glauca Wimm. Fl. ed. III.

♃ Červen, srpen. Skály a štěrbiny skalní v Jeseníku. Koperník, Praděd, Petrštýn (W. Gr.), skály při levé straně cesty od Švýcarny k Winkelsdorfu (Bachmann), Uhuštýn, Medvědí hřeben. — Velk. kotlina (W. Fl.).

Strana 125. 1. řádek shora čti: „C a n a l i c u l a t a e“ místo Caliculatae.

Strana 136. 4. řádek zdola čti: „L. B o u h e a n u m K u n t h“ místo L. Boucheanum Kunt.

Strana 141. řádek 2. zdola přidej ku C. rupestris All. „(O. s k a l n í.)“

Strana 143. před řádek 15. zdola polož:

228×226 C. **paniculata × teretiuscula** C. Beckm. Abh. naturw. Ver. Bremy, 1886, 9 sv. str. 285. Trsnatá. Stéblo dole tupě tříhranné, zcela hladké, strany silně vypouklé, nahoře tříhranné, něco draslavé (leč méně než u C. paniculata), strany zřetelně vypouklé. Květenství hustší než u C. paniculata, as 4 cm. dl., klásky přisedlé neb velmi krátce stopkaté. Prašníky zakrnělé, pyl žádný. Měchýřky zcela neplodné, vajíčka brzy po odkvětu uschlá. Listy $1/2$—$1/3$krát širší než u C. paniculata, stéblo zřídka přesahující. V. 0·50 *m*.

Rašelinná luka za nádražím u Bzence (Bubela).

Strana 160. řádek 22 shora čti „W a h l“ místo Vahl.

Strana 164. řádek 16. zdola čti „o b y č e j n ě“ místo pravidelně.

Strana 167. řádek 23. shora přidej „a R. a l b a“ ku R. fusca Röm. et Schult.

Strana 168. řádek 5. zdola čti „c o m p a c t u s“ místo compactatus.

Strana 169 řádek 11. zdola čti „T a b e r n a e m o n t a n i“ místo Tabernemontani.

Strana 170. řádek 10. shora čti „P o l l i c h o v a“ místo Polichiova.

Strana 176. řádek 5. zdola spoj „J. effusus × glaucus Schnitzl. et Frickh.“ s J. diffusus Hoppe na straně 181. v 16. řádku zdola.

Strana 185. řádek 22. shora čti „A s p h o d e l o i d e a e“ místo Aspodeloideae.

Strana 185. řádek 6. a 10. zdola čti „t y č i n k y“ místo prašníky.

Strana 192. řádek 1. shora čti „S a u t“ místo Saus.

Strana 192. za poslední řádek dole přidej:

„okolík, tento bez cibulek. Listy ploché, široké, elliptické neb podlouhle kopinaté.

350. A. **ursinum** L. (Č. medvědí, planý.) Stvol tupě 3hranný, bezlistý. Okolík dosti plochý, toulec z jednoho 2—3klaného, trvalého listu. Čnělky a tyčinky kratší než (okvětí atd. viz str. 193, řádek 1. shora).“

Strana 194. řádek 8. shora čti: „A. a c u t a n g u l u m v a r. p e t r a e u m D C. F., franc. III., 222“ místo A. petraeum DC.

Strana 198. řádek 22. shora čti: „d l o u ž e j i“ místo dlouž.

Strana 199. řádek 8. shora čti: „t u b i f l o r u m“ místo tubuliflorum.

92*

Strana 199. k řádku 19. shora připoj stanovisko:

„v lese u Nov. mlýna při Dyji“, které Voj. Schierl. v Oest. b. Z. 1889 p. 378 pro Ornithogalum pyramidale Jacq. (= Ornithogalum narbonense L. subsp. O. pyramidale Jacq, které roste na jihu: v Dalmacii, Srbsku, Macedonii atd., nikoliv však u nás) uvádí, neb rostlina, kterou mně Voj. Schierl. jako O. pyramidale Jacq. předložil, jest pouhé Muscari tenuiflorum Tausch.

Strana 213. řádek 13. shora čti: „O p h r y d e a e“ místo Ophrydeen.

Strana 221, před řádek 11. zdola polož:

* **Limodorum Tourn. Hnědenec.** Lístky okvětní přímo odstálé, pysk přetržený, nejdoleji žlabovitý, přímý, koncem nedëleným nazpět ohnutý, ostruha šidlovitá, dolů namířená. Pytlíčky prašníkové volné, dosti přímé, 2pouzdré. Brylky pylové 2. moučnaté, nestopkaté. Semenník nestočený.

L. abortivum Sw. (H. zvrhlý.) Lodyha pošvatá, bezlistá a jako celá bylina lysá. Klas mnohokvětý, volný, květy přímé k vřetenu skoro přitisklé. Lístky okvětní podlouhle kopinaté, špičaté, 2 vnitřní užší. Pysk podlouhlý, tupý. Ostruha štíhlá, zdélí semenníka. Oddenek válcovitý, uzlatý, šikmý, se svazečky masitých hnízdovitě spletených vláken.

V. 0·30—0·60 *m.* Okvětí značné, zprvu tmavofialové, pak světlejší, posléz žlutavé, pysk bílý, tmavofialově skvrnitý. Lodyha i s pošvami nafialovělá.

♃ Květen, červen. Kraje lesův, cesty, vinice: u Klobouk (M. Odstrčil 22. VI., 1887 in litt.) a sice v lese Hlošku a u Kurdějova (V. Schierl, Oest. b. Z. 1889, p. 309).

Strana 232. za řádek 6. shora polož:

O. arachnites Reichardt. Fl. Moenofr. II. 89. dle Rocha; Murr. Syst. ed. XIV., 813 dle Neilr; L. Sp. pl. 949 jako var. η O. insectifera. (T. pavoukovitý.) Tři vnější lístky okvětní podlouhlé, tupé neb přišpičatělé, lysé, 2 vnitřní 3hranné, mrtnaté, velmi malé, někdy sotva znalé; pysk aksamitový, okrouhle opakvejčitý, skoro 4hranný, nedělený, vydutý, po kraji plochý, na spodu s 2 hrboulky, lysými čarami a skvrnami zdobený, zpředu mělce vykrojený, ve výkrojku s lysým, nahoru ohnutým, namnoze 3zubým přívěskem.

V. 0·20—0·40 *m.* Okvětí značné. Pysk temně nachově hnědý, na spodu žlutavě kroužkovaný a čárkovaný, přívěsek žlutavý, 2 vnitřní lístky okvětní bledě zelené, 3 vnější bílé neb bledě růžové.

♃ Květen, červen. Trávníky a kraje lesní: pořídku u Javorníka blíž Velké mnou pro území objeven.

Strana 268. za poslední řádek dole přidej:

488×487. S. **pentandra × fragilis Wimm.** Fl. Schl. ed. 2, 476. Listy podlouhle kopinaté, dlouze zašpičatělé, žláznatě pilovité, na stop-

kách jehněd částečně neb veskrze žláznatě pilovité; šupiny na spodu chlupaté, květy s 2 žlázkami, tyčinky namnoze 4 (též 3 a 5); stopka semenníka 2—3krát delší než zadní žlázka.

V. 5·00—10·00 *m.* S. cuspidata Schultz; S. Meyeriana Willd. p. par.

Nekvetoucí keř, dle listů S. pentandra příbuznější u Zábřeha (Panek).

Strana 270, za řádek 16. shora přidej:

487×490 *β*. **S. fragilis × triandra Wimm.** Listy podlouhle kopinaté, v řapík stažené, v útlou špici prodloužené, vespod bledozelené, pilovité, 3krát tak dlouhé jak široké, 50—90 mm. dl., 15—22 mm. š. Jehnědy velmi prodloužené až 10 cm. dl. a 12 mm. š., 7krát tak dlouhé jak široké; šupiny dlouhými chlupy brvité, tyčinky 3, semennik lysý, na krátké 4krát delší stopce než žlázka,

Hojná u Zábřeha (Panek).

Strana 270. před řádek 1. zdola polož:

β) e r i a n t h a W i m m. Sal. Eur. 31 Jehnědy veliké; šupiny květů pestíkových bělohuňaté, jehnědy tudíž plstí obalené, chlupy 2 až 3krát delší než šupiny; šupiny květů prašných velmi huňaté.

U Zábřeha (Panek).

γ) g r a c i l i s W i m m. l. c. Jehnědy malé, v čas květu 3—4 mm. š. Listy skoro čárkovité, krátce přišpičatělé, větve tenké.

Hojná u Zábřeha (Panek).

δ) s t y l i g e r a W i m m. l. c. p. 32. Semenník zašpičatělý, čnělka velmi krátká. leč znalá.

Pořídku u Zábřeha (Panek).

Strana 276. za řádek 4. shora přidej:

α) v u l g a r i s K e r n. Nöst. Weid. Verh. z. b. Ges. 1860 p. 211 (*α*) typica Beck. Fl. N. Ö. p. 285.) Listy prodloužené, kopinaté, 8 až 12 mm. š.

U Zábřeha (Panek).

β) t e n u i f o l i a K e r n. l. c. Listy skoro čárkovité, jen 5—11 mm. š., 8—15krát delší než širší; jehnědy malé 24—25 mm. dl., 4 až 5 mm. š.

U Zábřeha (Panek).

Strana 280. za řádek 11. shora polož:

β) s p a t h u l a t a W i m m. Vzrůst nízký, listy tuhé, malé, podlouhle kopinaté, vespod modrošedě plstnaté.

Sem a tam na výslunných a písčitých místech u Zábřeha (Panek).

γ) uliginosa Wimm. Větve přímé, velmi prodloužené; listy veliké až 10 cm. dl. a 4 cm. š., opakvejčité, krátce zašpičatělé, v řapík dlouze klínovitě zúžené.

Vlhká, stinná místa u Zábřeha (Panek).

Strana 283. před 3. řádek zdola (t. j. za 40. řádek shora) polož: β) villosa Lang s listy vespod trvale krátkochlupatými.

V háji u Držovic poblíž Prostějova (Spitzner).

Strana 300. za řádek 20. shora polož:

* **Ch. carinatum R. Br.** Flor. Nov. Holand. Prodr. I., 407, (1810) (M. kýlnatý.) Lodyhy z vřetenovitého kořene četné, položené, od spodu větevnaté, 10—25 (řídčeji až 35) cm. dl., slabě pýřité až ku konci listnaté. Listy nápadně malé, 8—15 mm. dl. a 4—7·5 mm. š., podlouhle vejčité, tupě zašpičatělé, obak 3 velikými, chobotnatými zuby posázené, v řapík sbíhající, obak jasně zelené, nikoliv lupinaté, vespod s četnými, olejovitými žlázkami, z té příčiny něco lepkavé, řapík a nervy zvláště na rubu listu trochu pýřité. Květy velmi četné, malé, v paždí listův a větévek nahloučené, posléz v listnatém lichoklasu, květy o 1 tyčince, delší plátkův okvětních. Okvětí 5listé, zelené, dužnaté, loďkovitě vyhloubené, s kýlem zaokrouhleným, neotevřené, malými olejovitými žlázkami a na uštech jemnými chloupky posázené. Měchýřky z mládí žlutočervené, později načervenale černé, lesklé, velmi jemně tečkované, od počátku lysé. Čerstvá rostlina silně vonná.

Původem z Australie a Nov. Seelandu k nám jen nahodile zavlečená: na levém břehu Dyje poblíž převozu ze Šakvic do Polavy, řídčeji podél příkopů silničních u Nosislavi Makowským, Schierlem a Steidlerem nalezena.

Strana 307. 4. řádek zdola přidej ku R. stenophyllus Aut hung (an Ledeb?) non M. B. soujméno „R. biformis Menyh. Kalocsa vidék. növ. p. 161 pro form. R. pratensis 1877.“

Strana 327. řádek 14. shora čti „svrchní“ místo spodní.

Strana 333. řádek 20. shora čti „sphaerocephalum“ místo sparocephalum.

Strana 337. řádek 16. zdola přidej k číslu 592 „C“.

Strana 337. řádek 7. zdola čárku: „—“ vymaž.

Strana 337. před 16. řádek zdola polož:

β) moravica Spitz. Listy jsou namnoze jen uprostřed lodyhy nahloučené, tuhé, úzce čárkovité, na kraji slabě ohrnuté, na dolejší části lodyhy v čas květu odumřelé. Listy pod květy kratinké, sotva 1 cm. dl., prostřední 4 cm. dl. Rostlina statná, 5 dcm. v., tuhá; květenství bohatší a květy tmavší než u odr. tenuifolia Tausch.

Tvar výslunných strání, roste na výslunných kopcích mezi Dědicemi a Račicemi ve Vyškovsku, prof. V. Spitznerem pro květenu vůbec objeven.

γ) tenuifolia Tausch. Rostlina nižší chabá, dolejší a hořejší listy lodyžní úzce čárkovité, prodloužené.

Na místech stinných a ve žlebech lesních mezi Dědicemi a Raclavicemi, prof. V. Spitznerem mezi Dědicemi a Radslavicemi objeven.

δ) lancifolia Mert. Koch. Deutsch. Fl. II., 156. Všecky listy kopinaté, dolejší širší, dosti ploché, často oddáleně vroubkovano-pilovité.

Př. Okluce u Plumlova prof. V. Spitznerem objeven.

Strana 345. řádek 17. shora čti „Barkhausia" místo Burkhausia.

Strana 450. před řádek 11. zdola polož:

7. **Subsp. asthenes N. P.** Lodyha 43—55 cm. v., tenká slabounká. Květenství latnaté, velmi volné, skorostejnovrcholové, bezvětví 8—16 mm. dl., paprsky 2. řádu 4—5, hořejší sblížené, dolejší oddálené, řády 4, úborů 10—15. Listy kopinaté, přišpičatělé až špičaté, nasivělé; listy lodyžní 3 ve výši až $^2/_3$. Zákrov 6 mm. dl., válcovitě vejčitý, na dolejšku zaokrouhlený; lístky zákrovu trochu širokounké, tupé, tmavé, s krajem (zelenavým) světlejším. Listeny tmavé. Chlupy na zákrovu mírné, světlé, 1 mm., rovněž i na stoncích, nahoře trochu tmavé, dole světlé, 1—1·5 mm., na líci listů roztroušené, tuhounké, 1·5—2·5 mm. dl., vespod měkké, na hlavním nervu bohaté. Žlázy všude žádné. Vločky na zákrovu, lodyze a rubu listů ± roztroušené, po kraji lístků zákrovních žádné, na stopkách úborů sotva mírné, na líci listů skoro žádné neb skrovné. Květy žluté. Výběžky velmi prodloužené, velmi tenké.

Les Kolby u Uherčic a kopce u Pouzdřan (Schierl).

8. **Subsp. budense N. P.** Lodyha 30—42 cm. v., velmi štíhlá. Květenství skoro okoličnaté, dosti volné, stejnovrcholové, bezvětví 7—10 mm. dl., paprsků 2. řádu 5—6, stěsnaných, jen nejdolejší trochu oddálený, řády 4—5, úborů 15—20. Listy ± čárkovité, přišpičatělé, trochu nasivěle světlozelené; listy lodyžní 3—4 ve výši až $^2/_3$. Zákrov 6—6·5 mm. dl. válcovitý, na dolejšku zaokrouhlený, pak trochu uťatý; lístky zákrovní úzké, špičaté, šedé, s krajem světlým. Listeny šedé. Chlupy zákrovu dosti bohaté, světlé, 1 mm., na stopkách úborů mírné, na lodyze nahoře roztroušené, dosti tmavé, dole až dosti bohaté, světlé, tuhé, 1—2 mm., obak listů velmi bohaté, na líci štětinaté, 2—2·5 mm. dl., vespod dosti tuhé. Žlázy na konci lístků zákrovních skrovné, ostatně žádné. Vločky na zákrovu a rubu listů roztroušené, po

kraji lístků zákrovních žádné, na líci listů skoro žádné, na lodyze mírné, stopky úborů šedé. Květy žluté. Výběžky prodloužené, tenké. Střední tvar mezi H. pseudosabinum a H. magyaricum.

Les u Vranovic (Schierl).

Strana 549. za řádek 16. shora polož:

Erechthites Raf.

Zákrov válcovitě zvonkovitý, lístky zákrovní 1řadé, s malými vnějšími šupinami neb bez nich. Lůžko ploché bez plev. Květy v terči obojaké nitkovité, po kraji trochu rozšířené, 5zubé, s prašníky vyniklými, květy krajní pestíkové 2 až víceřadé, nitkovité, s krajem krátkým, pravidelně — neb nestejně zubatým. Ramena čnělek všech květů skoro válcovitá, tupounká. Nažky žebernaté, nahoře často trochu zobanitě stažené. Chmýří hojné, hedbávité.

* **E. praealta Raf.** Fl. Lud. 65 (1817); E. hieracifolia Raf. in DC. Prodr. VI., 294 (1837); Senecio hieracifolius L. Sp. pl. 866. (Starček vysoký). Lodyha dutá až 1·5 m. v., nahoře hroznovitě větvitá, víceúborná i s listy roztroušenými, článkovanými chlupy posázena, často skoro lysá, lomivá. Listy dolejší elliptické, k dolejšku klínovité a jako podlouhle kopinaté, přísedlé hořejší listy ostře nestejně zubaté; listeny prodlouženě nitkovité. Úbory 10—17 mm. dl. stopkaté; lístky zákrovní úzce čárkovité, zašpičatělé. Koruny bělavě žluté, 11 až 15 mm. dl. Nažky chlupaté, 2—3 mm. dl. Kořen vřetenovitý, ☉. — Původem ze Sev. Ameriky, k nám jen zavlečen: u Bludova (objevil Panek), v lese Hrádku u Prusenovic (Makowsky!).

Strana 593. za řádek 11. shora přidej:

δ) u m b r o s a Č e l a k. Prodr. p. 799. Listy tenké, blánovité, s velmi útlými jehlicovitými ostny, na lodyze oddálené, velmi prodloužené a až nad polovici lodyhy dlouze řapíkaté, se širokým, nejdoleji objímavým řapíkem, nejhořejší toliko přísedlé. Vnější lístky zákrovu široké a veliké, malý úbor značně přesahující. Tato forma, na vlhkém stinném stanovisku povstalá, připomíná C. nebrodensis Guss. (C. longifolia Rchb.)

Rostlinu příbuznou objevil V. Spitzner u Drahanovic, která jen tím se liší od formy Čelakovského, že zákrovní lístky nepřesahují úboru poměrně dosti veikého.

Strana 600. za řádek 12. shora polož:

β) d r y m e j a H e u f f l. in Flora (1856) 53 p. sp. sub. Knautia = Scabiosa pannonica Jacq. Enum. pl. Vind. 22; S. ciliata Rchb. Fl. germ. 193; K. nympharum Boiss. et Heldr. Diagn. pl. or. ser. 2. II., 214; K. pannonica Wettst. Beitr. z. Fl. Alb. 62. Dolejší listy lodyžní široce elliptické, v řapík dlouze zúžené, prostřední široce vejčité, sotva 2krát delší než širší, hořejší skoro přísedlé, na spodu často srdčité, všecky krátce skrojeně zúžené, často jen přišpičatělé, dosti hrubě — hořejší často ostře pilovité a jako celá rostlina odstále tupochlupaté. Dle Wettsteina (l. c. 63) vynikají lodyhy květonosné vždy po straně

loňských dále rostoucích listnatých výhonkův. U této rostliny vyskytují se však též konečné lodyhy květonosné bez listnatých výhonkův, úbory jsou buď malé neb velké a květy krátce — neb dlouze paprskující.

Posud jen v lese u Jehnic blíže Brna.

Strana 614. řádek 36. shora čti „n e m o r o s u m“ místo memorosum.

Strana 614. řádek 36.—42. shora „(ε. nemorosum Wierzbicki — U Obřan a Luhy u Ochoze)“ vymaž a na místo to polož:

ε) a n g u s t i f o l i u m L e e r s. Herb. p. 115, 1775, G. mollugo b) angustifolium Roth Tent. p. 65, 1788; G. mollugo β) angustifolium Neilr. p. par. Bylina lysá. Lodyha přímá vystoupavá neb položená Listy kopinaté neb čárkovitě kopinaté, ku konci obyčejně znenáhla zúžené, s měkkou nasazenou špicí, 12(—15)—26 mm. dl., 2(—3)—5 mm. š., po kraji hrboulky draslavé. Lata rozložená, větví prodloužených, rovnovážně neb pod tupým úhlem od lodyhy odstálých, řidčeji stažená. Stopky květní krátké [1(—1·5)—2 mm. dl.], vrcholíčky tudíž stěsnané. — Tvar ku G. erectum Huds přechodný, leč od tohoto stěsnanými vrcholíčky, odstálými větvemi a mnohem delšími listy rozdílný.

Při trati u Grýgova, v háji u Držovic, v mlází u Biskupic prof. V. Spitznerem pro území objeven. — U Obřan a Sokolnic. Sem patří:

α) n e m o r o s u m W i e r z b i c k i Rchb. Fl. Germ. exs. nr. 1521 Listy tuhé, obyčejně tmavo- neb sytě zelené, po krajích skoro rovnoběžných silněji ohrnuté, lata stažená, větví namnoze přímo odstálých. Od tvaru angustifolium listy kopinatě čárkovitými, tuhými, s kraji skoro rovnoběžnými, špicí náhle nasazenou, latou poněkud volnou, větvemi mnohem méně vyvinutými, namnoze pod ostrým úhlem od lodyhy odstálými od G. erectum Huds. listy delšími (namnoze až 20 mm. dl. 2 mm. š.) a květy kratčeji stopkatými rozdílný.

Pořídku. U Obřan a Luhy u Ochoze. — Při kraji cest u Lomnice (Pluskal).

1. O b o r n y a n u m H. B r a u n Rostlina chlupatá, lata namnoze stažená, přímá, listy prodloužené, s kraji skoro rovnoběžnými, 18—20 mm. dl., 2—2·5 mm. š.

V údolí Dyje u Znojma (Oborny), ve vinohradech na Kosíři u Kostelce (Spitzner).

b) s u b p u b e s c e n s H. B r a u n. G. mollugo Tausch herb. Rostlina zvláště dole chlupatá, listy kopinaté neb čárkovitě kopinaté. — Od G. Obornyanum listy tenčími, znenáhla ve špici vybíhajícími, obrysu kopinatého a odstálými větvemi laty rozdílný.

U Obřan.

ζ) brevifrons Borb et H. Braun. Lodyha přímá neb vystoupavá 0·50—1 m. v., lysá a hladká, listy krátké, elipticky opakvejčité, před koncem obyčejně nejširší, 6(—7)—13 mm. dl., 2(—3)—5 mm. š., zpředu často zaokrouhlené se špicí náhle nasazenou, po kraji jemnými hrboulky draslavé, nikoliv papírovité. Větve krátké přímo odstálé neb dolejší trochu prodloužené; stopky květní kratké neb dosti krátké. 1·5(—2·5)—3 mm. dl., bezpochyby střední tvar mezi G. erectum Huds. a G. tyrolense Willd.

Posud jen na lukách u Kralic, prof. V. Spitznerem pro území objeven.

η) praticolum H. Braun. Rechb. Icon. t. 1187, f. 1, 1855; G. erecto × mollugo H. Br. olim. Listy kopinaté neb čárkovitě kopinaté, ku konci ponenáhlu zúžené, světle neb sytě zelené, 8—15 mm. dl., špičaté. Lata velmi vyvinutá, větví chudokvětých, dolejší větve laty prodloužené, stopky květní obyčejně 3—4 mm. dl., vrcholíčky tudíž velmi volnokvěté. Květy dosti veliké, květům G. erectum Huds. podobné.

f) genuinum. Bylina lysá.

f) hypotrichum. Bylina ± chlupatá.

V obou tvarech u Znojma (Oborny), při lesním kraji v údolí Bystřičky blíž Hluboček (Spitzner),

θ) abietinum H. Braun. Lodyha vystoupavá neb polehavá. Listy velmi úzce čárkovité, často nitkovité, ve špici povytažené 1—2 mm., nanejvýš 2—5 mm. š., 13(—17)—25 mm. dl. Lata bohatě vyvinutá, větévky laty odstálé, stopky květní krátké. Koruny bílé neb trochu nažloutlé, nikdy citronově žluté.

1. calvifrons H. Braun. Rostlina zcela lysá. G. mollugo var. angustifolium Neilr. herb. nr. 6534.

U Držovic (Spitzner).

Sem též lze zařaditi G. insubricum Gaud, strana 615. řádek 24. shora = G. mollugo var. tyrolense Willd. Enum. plant. hort. Berol. p. 153, 1809. Tento zde „jako pochybný“ uvedený tvar byl mezi tím na více místech Moravy zjištěn:

u měst. cihelen u Prostějova, při silnici u Kostelce u Držovic, na lukách u Kralic (Spitzner), na Hádech u Obřan, u Medlánek a Břeclavi. — U Milkova (Slavíček), kolem Vyškova, Olomouce, Kroměříže, Napajedel a Lednice (Spitzner).

Strana 617. za řádek 22. shora přidej:

835 η × 838. **G. praticolum × verum = G. Spitzneri H. Braun** ve Verh. d. naturf. Ver. XXXI. Brno, 1892 str. 195, nomen solum sine descriptione.

Mezi rodiči při Romži blíž Kosteleckého mostu u Prostějova, prof. V. Spitznerem objeven.

Strana 622. řádek 8. shora čti: „G. elongatum Aut. plur. non Presl = G. palustre L. var. maximum Moris“ místo G. elongatum Presl.

Strana 664. před řádek 11. zdola polož:

e[1]) **valdepilosa H. Br.** Verh. z. b. V., Vídeň, 1890. p. 431. Lodyha as 60—100 cm. v., chlupatá, namnoze větvitá. Listy zřetelnědolejší dosti dlouze řapíkaté, 3—6 cm. dl., 2—4 cm. š., vejčité neb široce vejčito-elliptické, obak dosti silně chlupaté, vespod šedě chlupaté, po kraji špičatě pilovité, tvaru jako u M. aquatica L. typica, k řapíku široce zaokrouhlené, často skoro srdčité. Stopky květní a lichopřeslenů hustě chlupaté. Kalichy trubkovitě zvonkovité, se zuby 3hranně šídlovitými, chlupaté. Odr. ballotaefolia Opiz velmi podobná, od této však listy velikými, méně hrubě pilovitými, více okrouhle vejčitými rozdílná.

Kraj lesní u Divák (Schierl).

Strana 666. před řádek 3. zdola polož:

β) scrophulariaefolia Lej. et Court. Comp. fl. belg. II. p. 230 (1831). Lodyha 50—80 cm. v., mrtnatá. Listy všecky řapíkaté, vejčitě podlouhlé neb elliptické, krátce a trochu klínovitě v řapík stažené, na konci krátce špičaté, 6—7 cm. dl., 2·5—3·5 cm. š. roztroušeně mrtnaté, dosti hluboce pilovité, hořejší mnohem menší než dolejší. Lichopřesleny někdy stopkaté. Listeny kopinaté neb skoro šídlovitě kopinaté, brvité Stopky květní krátké, mrtnaté. Kalichy trubkovité, krátce chlupaté, zuby kališní 3hranně šídlovité.

Luka u Mušova (Schierl).

Strana 671. před řádek 19. zdola polož:

a[1]) **badensis Gmel.** Fl. bad. II., p. 604 (1806). Lodyha vystoupavá, pýřitá. Listy ku spodině skrojené, k oběma koncům špičaté, kosníkově kopinaté neb vejčitě kopinaté, na líci velmi roztroušeně chlupaté, po kraji tupounce neb skoro nezřetelně pilovité. Lichopřesleny hustě mnohokvěté. Stopky květní lysé. Listeny kopinaté, úzké, srstnaté. Kalichy žláznatě tečkované, štětinaté. Koruny vně lysé, uvnitř chlupaté.

Lesní luka u Příklud (Schierl).

Strana 672. za řádek 13. shora polož:

d[1]) **diffusa Lej.** Revue de la flore des evirons de Spa. p. 117 (1824). Lodyha položená neb vystoupavá, 10—20 cm. v., chlupatá, tenká a slabá, silně větvitá neb často též skoro jednoduchá, větve tenké, chabé, často skoro nitkovité. Listy dosti dlouze řapíkaté, řapíky roztroušeně chlupaté, vejčitě kopinaté, v řapík zúžené, malé, 1—2·5 cm. dl., 0·5—1·5 cm. š., tenké, obak roztroušeně chlupaté, po kraji mělce a trochu tupounce pilovité, ku konci špičaté neb zvláště dolejší

tupé Lichopřesleny na lodyze četné. Listeny roztroušeně chlupaté, dlouze brvité. Stopky květní dosti dlouhé, lysé, stopky lichopřeslenů velmi zkrácené, lysé. Kalichy malé, krátce zvonkovité, chlupaté; zuby kališní krátké, 3hranně špičaté, brvité.

U Žabovřesk blíže Brna. — Příkopy u Šakvic (Schierl).

Strana 683. za řádek 5. shora polož:

β) Schierliana H. Br. Verh des naturf. Ver. B. XXXIV., Brno, 1895, nomen solum.

Příkopy mezi Morkůvkami a Klobouky (Schierl).

Strana 692. řádek 14. shora čti „C“ místo III.

Strana 692. řádek 17. shora přidej ku T. praecox Opiz soujméno „T. humifusus Bernh.“

Strana 696. řádek 20. shora čti „Š. lesní“ místo Š. luční.

Strana 721. za řádek 25. shora přidej:

β) tapeina G. Beck. Monogr. Orob. in Bibl. bot. XIX., Cassel, 1890. p. 124. Květy sotva 18 mm. dl, nachově fialové. Zuby kališni kratší než trubka (kališní). Klas volný chudokvětý. Lodyha nanejvýš 17 cm. v.

V lese Berka u Bosonoh.

γ) Spitzelii G. Beck l. c. p. 126. Zuby kališní ku konci šidlovité, často nitkovité, zdélí trubky kališní. Koruny často tmavěji zbarvené, ostatně jako tvar základní.

Tvar blízký v Písárkách u Brna.

Strana 724. za řádek 25. shora polož:

f) exigua G. Beck, l. c. p. 170. Ušty kališní celokrajné neb jen laločnatým předním zoubkem opatřené.

Na Hádech u Obřan a na úpatí Hádův u Líšně.

Strana 725. před 7. řádek zdola polož.

β) maxima G. Beck, l. c. 210. Lodyha silná; klas válcovitý mnoho- a hustokvětý; květy 25—28 mm. dl.

Na Bílé hoře u Julianova a na kopcích u Cacovic.

γ) rubra Hock Fl. scot. I., 191, II. 222 pro sp. = O. transsilvanica F. Porc. Fl. Phan. Nasend. 664. Květy ± červené neb nachové.

Na kopcích u Cacovic.

δ) longebracteata G. Beck l. c. p. 211. Listeny nad květy daleko čnějící.

V hájích a na skalách u Cacovic.

Strana 733. za 12. řádek shora přidej:

E. Rostkoviana × picta = E. calvescens G. Beck, Fl. N. Ö. p. 1060, 1893. Rozeznává se od E. Rostkoviana chudším žláznatým oděním; od E. picta listeny a lístky kališními skrovně žláznato-chlupatými.

Kamenný kopec nad Star. vsí v Jeseníku (Freyn).

Strana 777. řádek 5. a 6. shora čti „Lycium vulgare Dun“ místo Lycium barbarum Dun.

Strana 785. za řádek 33. shora přidej:

β) praecox A. Kern. s kalichy lysými, choboty zaokrouhlenými a ušty kališními krátkými.

U Vsetína (Bubela v herb. A. Kernera).

Strana IV. v dílu druhém, řádek 18. zdola čti „1889“ místo 1880.

Strana 861. za řádek 40. shora (před 6. zdola) přidej:

γ) dulcis Kraetzl. Strom 12—18 m. v. Listy 4—7jařmé, lístky podlouhle kopinaté, při spodině nestejnostranné, obyčejně do polovice celokrajné, méně ostře pilovité než u typu; vrcholíkovité laty dosti řídké, dolejší větve jejich vzpřímeny, tak že všechny květy leží skoro ve stejné výši; plody vejčitě okrouhlé, nahoře vráskovitě vtisklé s černým pupkem, leskle šarlátově červené, vždy větší než u typu, chuti sladkokyselé, jedlé syrové i zavařené jako brusinky.

Asi před 80 lety pasáky u Ostružné v Jeseníku mezi typickými tvary na návrší za statkem čís. 38 objeven, roubováním na tvar typický přenesen a nyní v Jeseníku rozšířen, Petříkov, v Dačicku, v okolí Hostýna (Spitzner).

Doslov.

Při dalším zpracování tohoto díla byly mně pomůckou níže vytčené práce, dílem v odborných časopisech uveřejněné, dílem o sobě vydané, a to: Z „Oest. botan. Zeitschrift“ ročníku XLII., 1892: „Über einige kritische Pflanzen der Flora von Niederösterreich. II. Galium mollugo L. und dessen Formen“ od Jindř. Brauna, str. 130, 161 a 196; „Untersuchungen über Pflanzen der österreichisch-ungarischen Monarchie. I. Die Arten der Gattung Gentiana aus der Section Endotricha Fröl. od Dr. Rich. šl. Wettsteina, str. 193 a 229; „Referat über die Flora von Oest.-Schlesien“ od Em. Fieka str. 280; ročn. XLIV., 1894: „Weiden und Weidenbastarde aus der Umgebung von Hohenstadt in Mähren“ od J. Panka, str. 381; „Referat über die Flora von Oest.-Schlesien“ od Em. Fieka, str. 468; roč. XLVI., 1896: „Eine neue Chenopodium-Species der Flora Mährens, beziehungsweise Oesterreichs“ od Alex. Makowského, str. 1.

Z „Verhandlungen der k. k. zool. botan. Gesell. in Wien“, ročn. XLV., 1895: „Referat über die Flora von Mähren und Oest.-Schlesien“ od Dr. Vınt. šl. Becka, str. 73.

Z „Verhandlungen des naturforsch. Vereines in Brünn“, roč. XXX., 1892: „Echium rubrum und Podospermum laciniatum“ od G. z Niesslů, str. 49; „Pflanzen aus der Gegend von Zwittau“ od L. Niessnera, str. 52; „Einige Rosen aus der Umgegend von Friedek und Místek“ od Fr. Gogely, str. 35—43; „Zur Flora von Mähren“ od Dra. Karla Hanáčka, str. 113—116; ročn. XXXI., 1893: „Floristische Notizen“ od G. z Niesslů, str. 34—35; „Floristische Mittheilungen“, (ve kterých jsou též vytčena mnohá vzácná stanoviska některých lišejníkův) od V. Spitznera, str. 193—200; „Zur Flora von Mähren“ od Dra. Karla Hanáčka, str. 251—252; roč XXXII., 1894: „Silene dichotoma und Tragus racemosus aus der Umgebung von Brünn“ od J. Czizka; „Flo-

ristische Notizen" od G. z Niesslů, str. 40; ročn. XXXIII, 1895. A. Makowsky: „Ueber Abutilon Avicenae Gtn." str. 34; Dr. Karel Hanáček: „Zur Flora von Mähren" 4. Verz. str. 3. Dr. Ferd. Schur: „Phytographische Mittheilungen über Pflanzenformen aus verschiedenen Florengebieten der Oesterreichisch-ungarischen Monarchie." str. 160. Pojednání toto uveřejnil syn Schurův z literární pozůstalosti zesnulého teprvé v nejnovější době; názory a pojímání některých mnohotvarných druhův jsou novějším bádáním z části již dávno překonány, jména druhův a odrůd jsou často příliš složitá a tudíž nevhodná a popisy táhnou se zhusta jen k individuelním, místním neb znetvořeným a míšeným tvarům, z té příčiny nemohl spisovatel tohoto pojednání použiti tolik, kolik sobě přál. ročn. XXXIV, 1896. Dr. Karel Hanáček: „Aremonia agrimonoides in Mähren", str. 28; „Zur Flora von Mähren" 5. Verz. str. 5. A. Makowsky: „Trapa natans" str. 30; Chenopodium carinatum und sein Vorkommen in Mähren" str. 33. G. z Niesslů: „Floristische Notiz" str. 30. J. Panek: „Erechthites hieracifolius Raf. in Mähren" str. 33. Frant. Gogela: „Flora von Hochwald" str. 5. Voj. Schierl: „Beiträge zur Flora Mährens" str. 199.

V časopise „Vesmiru" v ročn. XXII, 1893 uveřejnil Fr. Nekut literarní zprávy: „Analytické tabulky k určování cévnatých rostlin města Kroměříže i dalšího okolí" od J. Zahradníka, str. 252; „Ostružiny vysočiny Drahanské" od V. Spitznera str. 264; v ročn. XXIV, 1895 uveřejnil Fr. Polívka literarní zprávu: „Analytické tabulky k určování cévnatých rostlin" atd. od J. Zahradnika str. 168; v ročn. XXV, 1896 K. Tocl, pojednání „Na Kladský Sněžník« str. 194.

Platné služby květeně domácí prokázal svými záslužnými pracemi horlivý badatel prof. Václav Spitzner, zejména:

a) svými Ostružinami vysočiny Drahanské" (vyd. v Prostějově r. 1893, 29. str. nákl. vlastním). V uvedeném spisu zpracoval V. Spitzner dle nejnovějších pramenů velmi zajímavé a ku podivu četné ostružiny vysočiny drahanské, a aby obraz ostružin moravských byl úplný, vytknul stručnými popisy podstatu i ostatních ostružin na Moravě rostoucích. Část všeobecná věnována úvaze o stránce morfologické, biologické a způsobu sbírání tohoto mnohotvarného a kritického rodu. Popisy druhů jsou podrobné, jasné a věrné, roztřídění a úvahy vztahující se ku rozlišení a vzájemné příbuznosti jednotlivých druhů svědčí o bedlivém a svědomitém studiu, jakož i o důkladné znalosti čelnější literatury o tomto rodu. Připojený přehled sekce Eubatus dovršuje cenu této velice záslužné a pro poznání ostružin moravských důležité práce.

b) V časopise vlasten. musejního spolku olomouckého uveřejněnými: „Výsledky botanického zkoumání na Moravě a v rak. Slezsku“ za r. 1892 v roč. X., 1893, str. 165; literarní kritiky v ročn. IX., 1892, str. 146 a str. 108—109.

c) V časopise „Matice Moravské“ v ročn. XVII., 1893, seš. 1, str. 66—71. „Obšírná literarní zpráva“; v ročn. XVII., 1893, seš. 2, str. 107—114 a seš. 3. str. 202—209 článek „Praděd“. V této zajímavé a slohem populárním psané stati líčí spisovatel zeměpisnou polohu, klimatické a meteorologické poměry tohoto nejvyššího vrchu Jeseníka, udává souvislost a poměr jeho k ostatní sousední skupině hor, všímá si i poměrů geologických, seznamuje nás podrobně s bohatou a vzácnou květenou a částečně i se zvířenou zde se vyskytující a uděluje mnohé důležité pokyny turistům do těchto hor cestujícím. V ročn. XVIII. seš. 3 a 4, str. 193—198 a 324—331. „Ostrůvky květeny pontické na jižní Moravě“. Spisovatel poukazuje k souvislosti života rostlinného s místními poměry podnebí a půdy, jmenuje některé hlavnější okresy rostlinné a pro květenu baltickou význačná družstva rostlinná, líčí povšechný ráz květeny pontické a stopuje pak zvláštní ráz ostrůvků této květeny po jižní Moravě roztroušených, oplývajících množstvím rostlin pontických, z nichž některé až do střední Moravy sahají. Předvádí nám v živém obraze vzácnější byliny z botanicky proslulého okolí čejčského, pak z okolí Klobouk a Hustopeče, z nichž většina jest dojista původu pontického. Spisovatel poukazuje k některým menším ostrůvkům, ležícím v poříčí: Dyje, Jevišovky, Oslavy, Svratky, Svitavky, Litavky, Dolní Moravy, Olšavy a Věličky a podává výpočet význačnějších rostlin vrchů Polavských. Ku konci vysvětluje V. Spitzner původ ostrůvků květeny pontické a ustoupení některých druhů pontických po době ledové za nastalého období chladnějšího a vlhčího před florou baltickou dále na jih si cestu razící a poukazuje k bohatosti květeny jihomoravské proti chudé květeně jižních Čech. Prací touto prokázal V. Spitzner platné služby květeně domácí a zavděčil se botanikům moravským.

d) V časopise „Vesmíru“ v ročn. XX., 1891 uveřejnil V. Spitzner „Nové výzkumy o pravé povaze lišejníků“ str. 20 a 33, zprávu o pojednání „Mémoire sur la synthése des Lichens“ od Gastona Bonniera ve spisech pařížské akademie věd uveřejněném; v ročn. XXI., 1892 „Literarní zprávy“ str. 192 a str. 284; v ročn. XXIII., 1894. „Zajímavý botanický nález na Moravě“, str. 227. v ročn. XXIV., 1895. „Památné stromy na Moravě“, str. 155. „Jeřáb s plody sladkými a jedlými“, str. 156.

V tu dobu uveřejnili:

Řed. Jos, Zahradník: „Analytické tabulky k určování nejdůležitějších rostlin cévnatých samoro-

stlých i pěstovaných"; na základě květeny města Kroměříže a okolí pro žáky sepsané. Kroměříž 1894. Zvláštní otisk z programmů tamějšího gymnasia. Ačkoliv mají tabulky tyto především sloužiti potřebám škol kroměřížských, hodí se z té příčiny, že v nich více než polovice (956) našich samorostlých rostlin a mimo to i četné (459) pěstované rostliny zastoupeny jsou, k prvnímu určování rostlin i pro žáky jiných škol, což jest jim stručnými kriteriemi jednotlivých druhův a řádův a připojenými obrazci značně ulehčeno. — Druhé rozšířené vydání spisu toho (v Uh. Hradišti, str. 136, 1896, nákladem L. R. Kráčelíka) mnohem více vyhovuje účelům svrchu vytčeným.

P. Frant. Gogela, kooperator v Hukvaldech: pokračování „Květeny okolí místeckého" v časopise Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci v ročn. IX., 1892, str. 93—96 a X., 1893, str. 150—154; mimo to zaslal mi některé dodatky k seznamu rostlinstva okolí místeckého a sousedních hor.

Petr Havelka, odborný učitel v Nov. městě, zaslal mně obšírný seznam rostlin z okolí tohoto města a uveřejnil „Květenu okolí Nového města." Nákladem Fr. Šaška, 8,72 str. 1896, záslužný to spis, ve kterém vytčena jsou stanoviska některých vzácných rostlin: jako Aspidium oreopteris, Blechnum spicant, Lycopodium inundatum, Eriophorum alpinum a vaginatum, Calamagrostis Halleriana, Streptopus amplexifolius, Veronica montana, Litorella juncea, Stellaria Friseana, Silene dichotoma, Potentilla procumbens, Rubus Metschii, R. serpens, R. Bayeri, R. fossicola. U některých málo nalezišť uveden i pramen; u mnohých již odjinud dávno známých toho bohužel však opominuto; jména v lidu užívaná k některým rostlinám připojená jsou ozdobou spisu toho.

Též od jiných přátel květeny domácí byly mně zaslány seznamy rostlinstva některých částí našeho území.

P. Ignát Pouč, farář ve Všemině, zaslal mi obšírný seznam rostlin z okolí Star. Jičína, obšírný seznam rostlin z okolí Jasené, kdež podařilo se mu nalézti v našem území vzácnou pontickou rostlinu Silene dichotoma, posud jen z Červeného kopce a z vinohradů modřických u Brna známou a pak z okolí Všeminy, kdež objevil pro naše území novou rostlinu Aremonia agrimonoides.

Frant. Svěrák, professor Matičného gymnasia v Opavě: obšírné dodatky ku seznamu rostlin z okolí opavského.

Mimo to zaslal mi P. Lud. Kodar, farář v Letonicích některé vzácnější byliny z okolí letonického, a p. J. Siegl, kontrolor v Břeclavě, přinesl mi některé byliny z kopců Polavských.

Alex. Jos. Bernard uveřejnil: v „Kroku“ ročn. VIII., 1894, seš. 6, str. 216 „Literarní kritiku“ ku květeně našeho území se vztahující.

Milou povinností jest mi vysloviti srdečné díky p. zemskému školnímu dozorci Janu Slavíkovi za vzácný zájem knize této věnovaný.

Ku konci dovoluji si poukázati na některá samostatná díla v poslední době vydaná, jichž obsah pro svou všeobecnou platnost i k tomuto dílu se vztahuje:

Dr. G. Ritt. Beck „Monographia Orobranchearum“, in Bibliotheca botanica, XIX., Casell, 1890.

Dr. G. Ritt. Beck „Flora von Nieder-Österreich“, I., II. Abtheilg., Wien, 1890—1893.

V Brně, dne 12. září 1896.

Spisovatel.

Seznam

ŘÁDŮ, RODŮ, DRUHŮV A ODRUD.

*

